HÂKİM EFENDİ TARİHİ

MEHMED HÂKİM EFENDİ

2. CİLT

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 103

Tarih ve Toplum Bilimleri Serisi	:	15
Kitabın Adı	:	HÂKİM EFENDİ TARİHİ (Osmanlı Tarihi 1166-1180/1752-1766) 2. Cilt (2 Cilt)
Müellifi	:	Mehmed Hâkim Efendi (ö. 1183/1770)
Özgün Dili	:	Osmanlı Türkçesi
Hazırlayan	:	Dr. Tahir Güngör
Editör	:	Prof. Dr. Ziya Yılmazer
Son Okuma	:	Muhammed Said Güler, Yazma Eser Uzmanı
Arşiv Kayıt	:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat 231 ve Bağdat 233/1
Kitap Tasarım	:	AS-64 Basın-Yayın Tanıtım, Org. ve Paz. Ltd. Şti. Divanyolu Cad. Erçevik Hanı, No: 203, Sultanahmet-İstanbul Tel: 0212 513 39 90 / www.as64.org • info@as64.org
Baskı	:	İmak Ofset Basım Yayın Tic. ve San. Ltd. Şti. Merkez Mah. Atatürk Cad. Göl Sok. No: 1, Bahçelievler / İstanbul Tel.: 444 62 18 / www.imakofset.com.tr / Sertifika No: 12531
Baskı Yeri ve Yılı	:	İstanbul 2019
Baskı Miktarı	:	1. Baskı, 1500 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Library of Congress A CIP Catalog Record

Mehmed Hâkim Efendi

Hâkim Efendi Tarihi (Osmanlı Tarihi 1166-1180/1752-1766)

1. Tarih, 2. Osmanlı Tarihi, 3. Hâkim Efendi, 4. Vekâyi'name, 5. XVIII. Yüzyıl

ISBN: 978-975-17-4147-9 (2. Cilt) / ISBN: 978-975-17-4144-8 (Takım)

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.
Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*'na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

T. C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Süleymaniye Mah. Kanuni Medresesi Sok. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 103

Tarih ve Toplum Bilimleri Serisi	:	15
Kitabın Adı	:	HÂKİM EFENDİ TARİHİ (Osmanlı Tarihi 1166-1180/1752-1766) 2. Cilt (2 Cilt)
Müellifi	:	Mehmed Hâkim Efendi (ö. 1183/1770)
Özgün Dili	:	Osmanlı Türkçesi
Hazırlayan	:	Dr. Tahir Güngör
Editör	:	Prof. Dr. Ziya Yılmazer
Son Okuma	:	Muhammed Said Güler, Yazma Eser Uzmanı
Arşiv Kayıt	:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat 231 ve Bağdat 233/1
Kitap Tasarım	:	AS-64 Basın-Yayın Tanıtım, Org. ve Paz. Ltd. Şti. Divanyolu Cad. Erçevik Hanı, No: 203, Sultanahmet-İstanbul Tel: 0212 513 39 90 / www.as64.org • info@as64.org
Baskı	:	İmak Ofset Basım Yayın Tic. ve San. Ltd. Şti. Merkez Mah. Atatürk Cad. Göl Sok. No: 1, Bahçelievler / İstanbul Tel.: 444 62 18 / www.imakofset.com.tr / Sertifika No: 12531
Baskı Yeri ve Yılı	:	İstanbul 2019
Baskı Miktarı	:	1. Baskı, 1500 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Library of Congress A CIP Catalog Record

Mehmed Hâkim Efendi

Hâkim Efendi Tarihi (Osmanlı Tarihi 1166-1180/1752-1766)

1. Tarih, 2. Osmanlı Tarihi, 3. Hâkim Efendi, 4. Vekâyi'name, 5. XVIII. Yüzyıl

ISBN: 978-975-17-4147-9 (2. Cilt) / ISBN: 978-975-17-4144-8 (Takım)

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.
Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*'na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

T. C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı

Süleymaniye Mah. Kanuni Medresesi Sok. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

HÂKİM EFENDİ TARİHİ

(OSMANLI TARİHİ 1166-1180/1752-1766)

(İNCELEME - METİN)

2. CİLT

MEHMED HÂKİM EFENDİ
(ö. 1770)

Hazırlayan
Tahir Güngör

Editör
Ziya Yılmazer

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

VEKĀYİ'-İ GURRE-İ MUHARREMÜ'L-HARÂM SENE SELÂS VE SEB'ÎN VE Mİ'ETİN VE ELFİN MİN-HİCRETİN MEN-LEHÜ'L-'İZZÜ VE'Ş-ŞEREF 847
Vukū'-i tağrîr bi't-teşhîr 847
Nakl-i hümâyûn-ı hazret-i Pâdişâhî ez-Sâhil-serây-ı Beşiktaş be-Hadîka-i hümâyûn-ı Kara-ağac 850
İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Ağa-yı Yeniçeriyân Sûfî Gürcü Mehmed Ağa 852
Tevcîhât-ı ba'zı 'ulemâ'-i kirâm ve mevâlî-i 'izâm 852
İhsân-ı tımâr ve çırâğ-kerden-i hazret-i Şehriyârî be-yekî ez-aşcıyân-ı hâssa 853
Vukū'-i ihrâk-ı cüz'î der-kurb-i Bâb-ı hazret-i Sadrıa'zamî 856
İhrâc-ı mevâcib-i tavâ'if-i askeriyye bi-vechi'l-mu'tâd 857
'Azl-i Ağa-i Yeniçeriyân Gürcü Sûfî Mehmed Paşa ve Ağa-şüden-i Kapu-kıran Mehmed Ağa 860
'Azl-i Karabağlı Vezîr Süleymân Paşa ez-Kapudân-ı deryâ ve Kapudân-ı deryâ-şüden-i 'Abdülkerîm Kapudan 860
Vukū'-i harîk-ı cüz'î der-Balat 861
'Azl-i Cebeci-başı Kara Mustafa Ağa ve Baş-Kethudâ ve nasb-ı Derzî Hüseyn Ağa 861
Ahz-ı ba'zı eşkıyâ der-Kāsım-paşa ve muhârebe-şüden-i zâbitân-ı Tersâne 866
İhsân-ı 'atıyye-i hümâyûn ma'a hil'at-ı mûcibü'l-behcet be-Kādî-yı İstanbul Bekrî-zâde Mehmed Halîl Efendi 871
Sudûr-ı fermân-ı yesâğ be-hey'ât ü endâm-ı tâ'ife-i nisvân-ı müslimât ve zenân-ı erbâb-ı zimmet ez-Yehûd ve Nasârâ 874
İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel Halîmî Mustafa Efendi ve gayrân 875
Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Hadîka-i Kara-ağac be-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn 876
Hânden-i nazm-ı şerîf-i Mevlid-i Nebevî *'aleyhi efdalu's-salâti ve's-selâm* 878
Âmeden-i câmûs-ı ebyaz-ı 'acîb be-taraf-ı Devlet-i 'aliyye ez-nevâhî-i Bozok 879
Vefât-ı Ahmed Ağa Berber-başı-yı sâbık Vekîl-i Mîrahûr-ı Sânî-yi hazret-i Şehriyârî 882

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr Dîbâcı Yeniçeri Ağası-yı sâbık
Kā'im-makām İbrâhîm Paşa 883
Ref'-i Vezâret-i Halîmî Mustafa Paşa Defterdâr-ı sâbık ve
nefy-şüden-i û be-Cezîre-i Bozca-ada 884
Vürûd-ı Elçi-i Moskov bi-vechi'l-'âdeti nâme-res
be-tebrîk-i cülûs-ı hümâyûn 887
Âmeden-i Donanma-yı hümâyûn ez-cânib-i Bahr-i Sefîd
be-Tersâne-i 'âmire bi-vechi'l-mu'tâd 888
Vukū'-i harîk-ı cüz'î der-İstanbul der-Mahalle-i Sarıgörez 890
Vürûd-ı ser-i maktû'-i Vezîr el-Hâc Ahmed Paşa Vâlî-i Eyâlet-i
Çıldır ve ru'ûs-ı ba'zı mefâsid ve hevâ-dârân-ı û 891
İhsân-ı Pâye-i Sadr-ı Anadolu be-Kādî-i İstanbul
Bekrî-zâde Mehmed Halîl Efendi 893
Vukū'-i zelzele-i 'azîme der-nevâhî-i Şâm ve Beyrût ve Sayda ve
Yafa ve Trablus-Şâm ve Kudüs ve Antakya ve gayrân 894
'Azl-i Emîn-i Darb-hâne-i 'âmire Hüseyn Ağa ve
nasb-ı Halîl Efendi Tezkire-i Sâni-yi sâbık 895
'Azl-i Şerîf Müsâ'id Şerîf-i Mekke-i mükerreme ve
nasb-ı Seyyid Ca'fer ve mâ-yete'allaku bihâ 897
Vefât-ı Şeyh-i Süleymâniyye 'Îsâ-zâde Sahvî Efendi *'aleyhi'r-rahmetü* 898
Tevcîhât-ı ba'zı Mîr-i mîrân 901
Vukū'-i ihrâk-ı cüz'î nezd-i 'Avrat-bâzârı 902
İhrâc-ı mevâcib-i kıst be-tavâ'if-i askeriyye hükmü'l-mu'tâd 903
Ref'-i Vezâret-i İsmâ'îl Paşa ve gaybûbet ve firâr-kerden-i û 904
'Azl-i Emîn-i Defter-i Hâkānî Mehmed Râkım Efendi ve nasb-ı
Râmî-zâde Mustafa Beyefendi ve gayruhû 906
Vefât-ı Kādî-yı İstanbul Bekrî-zâde Şâmî
es-Seyyid Mehmed Halîl Efendi 906
İhrâk-ı cüz'î der-kurb-i Mahalle-i Piyâlî Paşa 907
Sudûr-ı hatt-ı şerîf-i şevket-makrûn berây-ı iltizâm ve nizâm-ı
kurây-ı Haremeyn be-ashâb-ı 'uhde ve ümenâ' ber-üslûb-ı
müstahsen ki düstûru'l-'amel-şüde bûd 907
Şurû'-i binâ'-i câmi'-i şerîf-i lâmi'u't-teşrîf ez-cümle-i hayrât ü
hasenât-ı hazret-i Şehriyârî der-İstanbul nezd-i Lâleli-çeşme
ibtigā'en li-vechillâhi Te'âlâ allâhümme yessir itmâmehû bi'l-hayri âmîn 910
Vürûd-ı ser-i maktû'-i Defterdâr-ı sâbık Vezîr Halîmî Mustafa Paşa 911
Tevcîhât-ı ba'zı mevâlî-i kirâm 913

Vefât-ı hazret-i Şeyhulislâm Çelebî-zâde ʻÂsım İsmâʻîl Efendi ve Şeyhulislâm-şüden-i Hattât Veliyyüddîn Efendi 914
Târîh-i vefât-ı Çelebî-zâde Şeyhulislâm İsmâʻîl ʻÂsım Efendi 915
Şeyhulislâm-şüden-i ʻİmâd-ı ʻasr hazret-i Veliyyüddîn Efendi 915
Vukūʻ-i ihrâk-ı cüz'î 916
İhrâc-ı Surre-i Haremeyni'ş-şerîfeyn bi-vechi'l-ʻâdeti'l-müstemirreti *zâdehumallâhu şerefen* 916
Vefât-ı Emîn-i Şaʻîr Temrî Mehmed Efendi 917
Katl-i Tercemân-ı zimmî be-emr-i hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî der-Yalı-köşkü 919
Vukūʻ-i ihrâk der-Naʻlli Mescid 919
Itlâk-ı ʻAli Paşa Kel Ahmed Paşa-zâde ve tevcîh-i İç-il be-müşârun ileyh 920
Vukūʻ-i ihrâk der-Mahalle-i Mahmûd-paşa 921
Vazʻ-ı esâs-ı câmiʻ-i şerîf-i hazret-i Şehriyârî der-Lâleli-çeşme ez-cümle-i hayrât ü hasenât ân-Server 922
Teşrîf-i hümâyûn-ı Pâdişâhî be-Serây-ı ʻatîk be-tarîk-ı biniş-i ʻâdî 924
İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn-i tavâyif-i askeriyye bi-vechi'l-muʻtâd 924
İhsân-ı Vezâret-i Cerde Başbuğu ʻOsmân Paşa ez-karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî 926
Vukūʻ-i harîk der-ittisâl-i Cebe-hâne-i ʻâmire 927
Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve Bürde-i münîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem *sallallâhu Teʻâlâ ʻaleyhi ve sellem* bi-vechi'l-ʻâdeti'l-mukarrereti 927
Teşrîf-i hazret-i Sadrıaʻzamî be-hazret-i Şeyhulislâm ve ziyâret-i Türbe-i ʻAli Paşa merhûm be-hâne-i İsmâʻîl Bey der-leyle-i Kadr-i mübârek 928
Zikr-i muʻâyede-i ʻîd-i şerîf-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-muʻtâd 929
Sudûr-ı emr-i şerîf-i meʻâlî-teşrîf berây-ı tedrîs ve bahs-ı ʻulemâ ez-*Tefsîr-i Kādî Beydâvî* be-huzûr-ı fâyizu'n-nûr-ı hazret-i Şehriyârî dâme fî-hıfzı'l-Bârî 929
Vukūʻ-i tevcîhât-ı menâsıb-ı Dîvânî ʻalâ-vechi'l-ʻumûm ber-haseb-i kāʻide-i mukarrere 933
Zikr-i ihsân-ı ʻatıyye-i hümâyûn be-gürûh-ı hâcegân 935
İhrâc-ı huyûl-i Sıtabl-ı ʻâmire be-Çerâ-gâh-ı Saʻdâbâd bi-vechi'l-muʻtâd 936
İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd bi-vechi'l-ʻâdeti 936
Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn be-sâhil-hâne-i ibtihâc-mâye-i Kara-ağac bi'l-ʻizzi ve'l-ikbâl 937

Vürûd-ı ser-i maktû‘-i Filibeli ‘Abdurrahîm Bey Emîn-i Matbah-ı ‘âmire-i sâbık 938
Sadr-ı Rûm-şüden-i Mîrzâ-zâde Efendi ve Sadr-ı Anadolu-şüden-i Ser-etıbbâ’-i Hâssa Kâtib-zâde Mehmed Refî‘ Efendi 940
Vukū‘-i küsûf-ı âfitâb-ı ‘âlem-tâb 940
Re’îsülküttâb-şüden-i Re’îs-i esbak Mehmed Emîn Efendi 942
Vürûd-ı ru’ûs-ı maktû‘a-i ba‘zı eşkıyâ’ ez-cânib-i Bandırma ve nevâhîhâ 943
Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel-şüden-i Defterî-i sâbık el-Hâc Ahmed Efendi ve ma‘zûl-şüden-i İhtiyâr İbrâhîm Efendi 944
Zikr-i tevcîhât-ı ba‘zı vüzerâ vü ümerâ bi-vechi’l-‘âdeti 944
Tevcîhât-ı menâsıb ve ibkā be-Mîr-i mîrân 949
Nüzûl-i sandal-ı hümâyûn be-Kayık-hâne ve ma‘a-Filika-i hümâyûn der-Tersâne-i ‘âmire 951
‘Azl-i Çavuş-başı Hatîb-zâde Ağa ve nasb-ı Hamza Efendi 953
Zikr-i tevcîhât-ı vüzerâ’-i ‘izâm bi-vechi’l-‘âdeti 954
İhsân-ı tekā‘üdlük be-Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel İhtiyâr İbrâhîm Efendi 954
İcrây-ı san‘at-ı lağam-endâzî be-Sahrây-ı Sa‘dâbâd ve temâşâ-kerden-i hazret-i Şehriyârî *edâmallâhu iclâlehû âmîn yâ Mu‘în* 956
Tevcîhât-ı ba‘zı menâsıb-ı vüzerâ bi-vechi’l-‘âdeti 956
Vukū‘-i ihrâk-ı cüz’î 957
İhrâc-ı mevâcib-i tavâ’if-i askeriyye bi-vechi’l-mu‘tâd 958
‘Azl-i Kethudây-ı Sadrıa‘zamî Subhî-zâde ‘Abdullah Efendi ve Kethudâ’-i Sadr-ı ‘âlî-şüden-i Hamza Efendi ve gayrân 959
‘Azl-i Cebeci-başı Derzî Hüseyn Ağa ve nasb-ı Eyyûbî Mustafa Kethudâ 960
Vaz‘-ı esâs-ı câmi‘-i şerîf-i hazret-i Şehriyârî *edâmallâhu Te‘âlâ ‘ömrahû ve şevketehû ve yessir bi’l-hayri itmâmehû âmîn* 960
Zikr-i inşâd-ı târîh-i hazret-i Sadrıa‘zamî be-câmi‘-i şerîf-i hazret-i Şehriyârî der-Üsküdar 961
Târîh-i hazret-i Sadrıa‘zamî Râgıb Paşa berây-ı itmâm-ı câmi‘-i şerîf-i hazret-i Sultân Mustafa Hân ibnü’s-Sultân el-Gāzî Ahmed Hân *edâmallâhu ‘ömrahû ve şevketehû âmîn yâ Rabbe’l-‘âlemîn* 962
‘Azl-i Ser-bostâniyân-ı Hâssa Halîl Ağa ve nasb-ı Hâsekî Ağa 962
İhrâk-ı cüz’î der-Ayvanseray 962
Vefât-ı Şeyh ‘Abdullah Efendi en-Nakşibendî el-ma‘rûf bi-Nidâyî der-Eyyûb-i Ensârî 962
Vürûd-ı hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn be-yesâğ-ı kākum ve vaşak ki be-gürûh-ı hademe ve esnâf bi-vechi’l-isrâf pûşend 965

Kapudân-ı deryâ-şüden-i Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî ve gayrân 967
Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Sâhil-serây-ı Kara-ağac be-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn 968
Sudûr-ı hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn be-tahrîr-i Hazîne-i hümâyûn-ı Enderûn 969
Tevcîh-i menâsıb-ı ba'zı vüzerâ'-i kirâm ve gayrân 970
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr-i mükerrem Çeteci 'Abdullah Paşa Vâlî-i Diyârbekir *'aleyhi'r-rahmetü* 971
Sudûr-ı fermân-ı yesâğ-ı tob-ı sefâ'in be-sebeb-i zuhûr-ı âsâr-ı velâdet-i şerîfe 973
Vürûd-ı ru'ûs-ı maktû'a-i Kapudân-ı deryâ 'Abdülkerîm Paşa ve Kapudâne-i hümâyûn Aynarozlu Mustafa Kapudan 974
Vukū'-i harîk-ı cüz'î 974
İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel el-Hâc Ahmed Efendi ve Defterdâr-şüden-i Râmî Paşa-zâde Mustafa Beyefendi 975
Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî-şüden-i Sirke 'Osmân Paşa-zâde Mustafa Bey ve gayrân 976
Ref'-i Vezâret-i Mehmed Paşa Vâlî-i Bosna ve gayrân 977
İhrâc-ı mevâcib-i askeriyye 'alâ-mâ-cerat bihi'l-'âdetü 977
Teşrîf-i hümâyûn be-Bâb-ı Sadrıa'zamî ve ziyâfet ü çeşn-i ân Hudâvend-i 'âlem *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû âmîn* 980
Vukū'-i harîk-ı cüz'î der-Üsküdar 981
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr Ziştovî 'Ali Paşa Vâlî-i Vidin *rahmetullâhi 'aleyh* 981
Vürûd-ı hatt-ı şerîf be-yesâğ-ı tâ'ife-i nisvân be-kurb-ı hengâm-ı şâm der-esvâk u bâzâr 982
Tevcîh-i Eyâlet-i Vidin ve gayrân 983
Vukū'-i ihrâk der-Mahrûse-i Edirne 983
İtmâm-ı câmi'-i şerîf der-Üsküdar ez-cümle-i hayrât ü hasenât-ı hazret-i Sultân-ı a'zam ve Hâkān-ı mu'azzam es-Sultân Mustafa Hân ibnü's-Sultân el-Gāzî Ahmed Hân *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû ilâ-âhıri'l-ezmân âmîn yâ Mu'în* 983
Zikr-i mehâmid-i cezîle-i hazret-i Pâdişâh-ı merâhim-penâh-ı kişver-i İslâm ve muvaffak-ı hıtâm-ı mebânî-i cemîle-i a'lâm *halledallâhu mihâde mübâsatı devletihî ve ebbede enfâse meyâmini 'ömrihî ve şevketihî mede'l-ezmâni ve'l-eyyâmi bi-hürmeti'n-Nebiyyi ve âlihî 'aleyhi's-selâm âmîn* 984

Zikr-i vasf-ı câmi‘-i şerîf ve ma‘bed-i münîf ve bimâ-ihtevâ fîhi mine’l-hayrâti ve’l-hasenât 990
Târîh-i hazret-i Sadrıa‘zamî berây-ı itmâm-ı câmi‘-i şerîf 992
İhrâc-ı Surre-i Haremeyn-i muhteremeyn bi-vechi’l-mu‘tâd 993
‘Azl-i Kapudân-ı deryâ Mustafa Paşa ve tevcîh-i Belgrad be-müşârun ileyh ve gayrân 994
İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-vechi’l-mu‘tâd 995
İhrâk-ı cüz’î der-Çukur-bostan 996
Vürûd-ı hatt-ı şerîf-i ‘inâyet-redîf bâ-‘atıyye-i hümâyûn ki be-ashâb-ı düyûn-ı mahbûsîn-i fukarâ’ ki ez-habs ve kayd-ı mazîk rehâ-yâfte-end 996
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Sadr-ı esbak Seyyid ‘Abdullah Paşa der-Halebü’ş-şehbâ’ *‘aleyhi’r-rahmetü* 997
İhsân-ı Vezâret be-Mansıb-ı Halebü’ş-şehbâ’ be-Emîn-i Matbah-ı ‘âmire el-Hâc Ebûbekir Efendi 998
‘Azl-i Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel Râmî Paşa-zâde Mustafa Beyefendi ve Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel-şüden-i el-Hâc ‘Abdî Efendi Re’îsülküttâb-ı sâbık 999
Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve Bürde-i münîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem *sallallâhu Te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem* ‘alâ-mâ-cerat bihi’l-‘âdetü’s-seniyyetü 1001
Vukū‘-i velâdet-i şerîfe duhter-i sa‘d-ahter-i hazret-i Şehen-şâh-ı cihân Şâh Sultân *etâlallâhu ‘ömrahâ ve bekāhâ âmîn yâ Mu‘în* 1002
Zikr-i tezyîn-i Serây-ı Cedîd-i hümâyûn ma‘a mâ-yete‘allaku bihâ ‘alâ-vechi’l-icmâl 1004
Târîh-i velâdet-i hazret-i Şâh Sultân *edâmallâhu ‘ömrahâ âmîn* 1007
Kırâ’at-ı ders-i şerîf ez-Tefsîr-i Kādî Beyzâvî be-tertîb-i ‘ulemâ’-i kirâm der-huzûr-ı hümâyûn be-eyyâm-ı ramazân-ı şerîf 1008
Zikr-i mu‘âyede-i ‘îd-i şerîf-i ramazânü’l-mübârek bi-vechi’l-mu‘tâd 1009
Zikr-i tevcîhât-ı menâsıb-ı Dîvâniyye ‘alâ-vechi’l-‘umûm hasbe mâ-cerat bihi’l-‘âdetü 1010
Zikr-i menâsıb-ı ağayân ‘alâ-vechi’l-‘âdeti 1013
Zikr-i ihsân-ı ‘atıyye-i hümâyûn be-fukarâ’-i hâcegân ve gayrân 1013
Bu esnâda ba‘zı tevcîhât-ı vüzerâ’-i ‘izâm ve ibkā ve Mîr-i mîrân ve gayruhum 1014
Tevcîhât-ı ba‘zı ümerâ ve ibkā’-i menâsıb ve gayrân 1015
Tefvîz-ı Mukāta‘a-i Duhân be-Emîn-i Cedîd Mühtedî Mehmed Ağa ve gayrân 1016

‘Azl-i Sadr-ı Rûm Mîrzâ-zâde Efendi ve Sadr-ı Rûm-şüden-i Ebûbekir Efendi-zâde ‘Osmân Efendi 1018
Vefât-ı Şeyhulislâm-ı esbak Sefîr-i İran-ı sâbık ‘Abdullah Efendi 1019
Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn be-Sâhil-serây-ı ibtihâc-ı Kara-ağac be-civâr-ı hazret-i Hâlid-i Ensârî *‘aleyhi rıdvânullâhi’l-Bârî* 1020
[Vefât-ı es-Seyyid Fâhir Efendi] 1023
Vukū‘-i harîk-ı cüz’î 1025
Vürûd-ı ser-i maktû‘-i Vezîr Mehmed Paşa Vâlî-i Bosna-i sâbık 1025
Vukū‘-i harîk-ı cüz’î 1026
Zikr-i mu‘âyede-i ‘îd-i adhâ ber-vech-i ‘âdât-ı kadîme 1027
‘Azl-i Emîn-i Şa‘îr ‘Ali Efendi ve nasb-ı Hâsekî Mustafa Ağa 1028
Vürûd-ı ru’ûs-ı ba‘zı eşkıyâ ez-cânib-i Erzurum 1029
İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı reşen bi-vechi’l-mu‘tâd 1030
[Ba‘zı vefeyât] 1031
[Ba‘zı tevcîhât] 1033
Zuhûr-ı ra‘d ü berk ve sâ‘ika-i ‘acîbe 1033
Şurû‘-i binâ’-i kitâb-hâne ve Mekteb-i Sadrıa‘zamî der-Kozka 1034
Sadr-ı Anadolu-şüden-i ‘Ivaz Mehmed Paşa-zâde Monla Beyefendi ve gayrân 1034
‘Azl-i Kethudây-ı hazret-i Sadrıa‘zamî Hamza Ağa ve nasb-ı Re’îsülküttâb Mehmed Emîn Efendi ve gayrân 1035
‘Azl-i Şeyhulislâm Veliyyüddîn Efendi ve Şeyhulislâm-şüden-i Ebûbekir Efendi-zâde Ahmed Efendi Sadr-ı Rûm-ı sâbık 1037
Vukū‘-i ihrâk der-At-pâzârı 1037
Tevcîhât-ı vüzerâ ve gayrân 1037
‘Azl-i Ağa-yı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı ‘âlî ve gayrân 1038
Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Sâhil-serây-ı ibtihâc-ı Kara-ağac be-Serây-ı ‘âmire-i Cedîd-i hümâyûn 1038
Kırâ’at-ı Mevlid-i şerîf-i hazret-i Rasûl-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem *sallallâhu Te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem* bi-hükmi’l-mu‘tâd 1039
İhrâk-ı cüz’î der-Kocamustafa-paşa 1040
İbkā’-i Vezâret-i ‘Abdurrahmân Paşa ve tevcîh-i Trabzon ve gayrân 1040
‘Azl-i Kādî-i İstanbul Sâlih-zâde Efendi ve nasb-ı Murâd Monla Efendi 1041
Âmeden-i Donanma-yı hümâyûn ez-cânib-i Bahr-i Sefîd bi-vechi’l-mu‘tâd 1041
Âmeden-i haber-i vefât-ı Sadr-ı esbak Sa‘îd Mehmed Paşa 1041
Vürûd-ı ba‘zı hedâyâ ez-cânib-i Dâ‘î-i Cezâyir 1042

İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı vâhid ‘alâ mâ-cerâ bihi’l-‘âdetü 1042
Vefât-ı Şeyhulislâm-ı esbak Dâmâd-zâde Feyzullah Efendi 1043
Vukū‘-i velâdet-i hazret-i Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm Sultân Selîm bin es-Sultân Mustafa Hân *edâmallâhu ‘ömrahû ve devletehû ilâ-âhırı’l-ezmân* ve fermân be-şehr-âyîn-şüden-i ân Şehzâde-i kâm-kâr-ı ‘âlî-tebâr *etâlallâhu ‘ömrahû âmîn bi-câhi’n-Nebiyyi’l-emîn* 1044
Mukaddime-i meserret-i velâdet 1045
Şurû‘ be-vasf-ı şehr-âyîn ve zînet-i her-mahall bi-vechi’l-icmâl 1047
Zikr-i tezyîn-i Serây-ı hümâyûn ber-vech-i icmâl 1047
Târîh-i Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm Sultân Selîm *etâlallâhu ‘ömrahû ve bekāhu âmîn* 1049
Âmeden-i kalyon-ı Kapudâne-i hümâyûn be-Tersâne-i ‘âmire 1051
Vürûd-ı nâme-i ‘Arabî ez-taraf-ı Melik-i Fâs-ı Mağrib be-ricâl-i müte‘ayyinîn be-hedâyây-ı behiyye-i ân Melik-i Mağrib 1053
‘Azl-i Kapudân-ı deryâ Vezîr Hasan Paşa ve Kapudân-ı deryâ-şüden-i Kethudâ Mehmed Paşa Vâlî-i Özi ve gayrân 1054
Tevcîhât-ı menâsıb-ı vüzerâ ve ba‘zı Mîr-i mîrân ki bu sene-i mübâreke şühûru hılâlinde vâkı‘ olmağla mazbût-ı taht-ı râbıta olmak içün böyle zikri çesbân görüldü 1055
Ta‘yîn-i Emîn-i Surre-i şerîfe-i Haremeyn-i muhteremeyn bi-vechi’l-‘âdeti 1056
Vefât-ı Sadr-ı Rûm-ı esbak Şeyhî Monla Efendi 1057
Tevcîhât-ı menâsıb-ı ba‘zı mevâlî-i kirâm ve ‘ulemâ’-i fihâm bi-vechi’l-mu‘tâd 1057
İhrâc-ı Surre-i Haremeyni’ş-şerîfeyn bi-vechi’l-‘âdeti’l-müstemirreti *zâdehümallâhu şerefen ve ta‘zîmen* 1058
Katl-i Emîn-i Surre Hasan Ağa el-mezkûr 1058
‘Azl-i Ser-bâkıyân ‘Abdî Ağa ve nasb-ı Abdâl Mehmed Ağa ve gayrân 1059
Tevcîhât-ı ba‘zı Mîr-i mîrân ve gayrân 1060
Vürûd-ı Elçi-i İspanya 1060
Âmeden-i Hazîne-i Mısır bi-vechi’l-mu‘tâd 1061
İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn-i masar ve recec bi-hükmi’l-mu‘tâd 1061
‘Azl-i Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Seyyid Mehmed Ağa ve Mîrahûr-ı Evvel-şüden-i Reşîd İbrâhîm Ağa 1062
Vukū‘-i harîk der-İstanbul be-nezd-i Odun-kapusu 1063
‘Azl-i Sadr-ı Rûm Ebûbekir Efendi-zâde ‘Osmân Efendi ve Sadr-ı Rûm-şüden-i Pîrî-zâde ‘Osmân Monla Efendi Sadr-ı Rûm-ı esbak 1063

Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve Bürde-i münîfe-i müteberrike
'alâ-sâhibihâ efdalu's-salâti ve't-tahiyyeti 1063
Sudûr-ı emr-i şerîf berây-ı tedrîs ve bahs-ı 'ulemâ ez-Kadı Beyzâvî
be-huzûr-ı fâ'izu'n-nûr-ı hazret-i Şehriyârî 1064
Zikr-i mu'âyede-i 'îd-i şerîf-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-mu'tâd 1065
Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî-şüden-i Reşîd İbrâhîm Ağa-yı
Dülbend-i Enderûn-ı hümâyûn 1066
[Ba'zı Vefeyât] 1066
Vukū'-i ihrâk-ı cüz'î der-Beşiktaş 1067
İhsân-ı rütbe-i Vezâret-i Bostâncı-başı 'Ali Ağa 1067
'Azl-i Şeyhulislâm Ebûbekir Efendi-zâde Ahmed Efendi ve
nasb-ı Dürrî-zâde Efendi 1068
Zikr-i tevcîhât-ı 'umûm-ı menâsıb-ı 'âdiye bi-vechi'l-mu'tâd 1069
Tevcîhât-ı vüzerâ ki zikr olunur 1071
Nüzûl-i sandal-ı hümâyûn be-Kayık-hâne ma'a-Filika-i
hümâyûn be-Tersâne-i 'âmire 1072
İhrâc-ı huyûl-i Sıtabl-ı 'âmire be-Çerâ-gâh-ı
Sa'dâbâd bi-vechi'l-mu'tâd 1073
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vâlî-i Belgrad Mîrahûr Mustafa Paşa 1074
İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn bi-vechi'l-mu'tâd be-cânib-i Bahr-i Sefîd 1074
Vukū'-i ihrâk-ı kebîr der-İstanbul nezd-i Sultân Bâyezîd Câmi'i 1075
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vâlî-i Bağdâd Vezîr Süleymân Paşa 1076
Mu'âyede-i 'îd-i adhâ 'alâ-vechi'l-mu'tâd 1076
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr Sa'deddîn Paşa 1077
Vefât-ı hazret-i Hibetullah Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân tâbet serâhâ* 1078
Gurre-i sâl-ı mübârek-fâl elf ve mi'etün ve sittün ve seb'ûn şehr-i
muharremü'l-harâm yevmü'l-erbi'â 1079
Vefât-ı Es'ad Efendi Kādî-i Mekke-i mükerreme-i sâbık 1079
İhrâc-ı mevâcib-i tavâ'if-i askeriyye bi-hükmi'l-mu'tâd 1079
İhsân-ı Vezâret-i Muhâfız-ı Belgrad 'Abdî Paşa 'Ali Paşa-zâde 1080
Tevcîhât-ı ba'zı menâsıb-ı 'ulemâ'-i kirâm 1080
'Azl-i Sadr-ı Anadolu ve gayrân 1080
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vâlî-i Mısır el-Hâc Ebûbekir Paşa
dâmâd-ı Re'îs-i esbak Mustafa Efendi 1081
Zikr-i ba'zı tevcîhât-ı vüzerâ ve ümerâ ve mevâlî ve
pâye-i îşân ve gayrân 1081
Tevcîhât-ı ba'zı mevâlî-i kirâm ve gayrân 1082
Vukū'-i salb-i câriyye-i kātile der-Esîr-bâzârı 1084

Vefât-ı Ayasofya Şeyhi es-Seyyid Mehmed Efendi ve silsile-i meşâyih-i cevâmi‘-i selâtîn bi-vechi’l-‘âdeti 1085
Vukū‘-i harîk-ı cüz’î der-Galata 1086
Hânden-i nazm-ı Mevlid-i şerîf-i Nebevî *‘aleyhi efdalu’s-salâti ve’s-selâm* ‘alâ-mâ-cerâ bihi’l-‘âdetü 1086
Vefât-ı Seyyid ‘Ali Efendi Kâtib-i Dârussa‘âdeti’ş-şerîfeti ve gayrân 1087
Nüzûl-i sâ‘ika be-menâre-i Câmi‘-i Sultân Bâyezîd Hân *‘aleyhi’r-rahmetü ve’l-gufrân* 1088
Küsûf-ı âfitâb-ı ‘âlem-tâb 1088
[Vefât-ı Mısrî Ahmed Paşa ve Nûrî Efendi] 1089
İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-hazret-i Tevkī‘î Hamza Paşa ve tevcîh-i Selânik ve mâ-yetbe‘uhâ 1090
‘Azl-i Sadr-ı Rûm Pîrî-zâde ‘Osmân Monla Efendi ve Sadr-ı Rûm-şüden-i Kâtib-zâde Mehmed Refī‘ Efendi Ser-etıbbâ’-i Hâssa hâlâ 1090
Velâdet-i şerîfe-i Mihrimâh Sultân-ı *‘aliyyetü’ş-şân* ve şehr-âyîn-i meserret-karîn-şüden ve gayrân 1091
Târîh-i Mihrumeh Sultân-ı *‘aliyyetü’ş-şân* be-iltizâm-ı mihr u meh 1092
İhrâc-ı mevâcib-i tavâ’if-i askeriyye kıst-ı vâhid-i lezez hükmü’l-mu‘tâd 1093
Nüzûl-i sâ‘ika be-sütûn-ı kalyon ve gayrân 1094
Duhûl-i Donanma-yı hümâyûn be-Tersâne-i ‘âmire bi-vechi’l-‘âdeti 1094
Vürûd-ı ru’ûs-ı maktû‘a-i ba‘zı eşkıyâ 1094
Vürûd-ı hatt-ı şerîf-i şevket-makrûn 1095
Vukū‘-i harîk-ı cüz’î 1096
Tevcîh-i Belgrad ve Silistre ve gayrân 1096
Velâdet-i şerîfe-i Mihrişâh Sultân-ı *‘aliyyetü’ş-şân edâmallâhu bekāhâ âmîn* 1097
İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-vechi’l-‘âdeti 1099
İhrâk-ı cüz’î 1100
Tevcîhât-ı ba‘zı vüzerâ’-i ‘izâm 1101
Şurû‘-i binâ’-i Serây-ı Sultân-ı *‘aliyyetü’ş-şân* ez-taraf-ı hazret-i Şehen-şâhî 1101
Zikr-i itmâm-ı Kitâb-hâne-i Sadrıa‘zamî Râgıb Mehmed Paşa 1101
Zikr-i vefât-ı Sadrıa‘zam Râgıb Mehmed Paşa 1102
İhrâk-ı cüz’î 1103
Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve Bürde-i münîfe-i hazret-i Seyyidü’l-enâm *‘aleyhi efdalu’s-salâti ve’s-selâm* 1103
Sadrıa‘zam-şüden-i Tevkī‘î Hamza Paşa 1104

Tevcîhât-ı ba'zı vüzerâ ve gayrân 1104
Zikr-i mu'âyede-i 'îd-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-'âdeti 1105
Vukū'-i tevcîhât-ı menâsıb-ı 'umûmî bi-vechi'l-'âdeti 1105
Vukū'-i harîk 1107
Vürûd-ı hatt-ı hümâyûn be-Bâb-ı Sadr-ı 'âlî berây-ı istiklâl-i Sadrıa'zamî Hamza Paşa 1108
Zikr-i tevcîhât-ı vüzerâ vü ümerâ ve gayrân 1108
Sadr-ı Rûm-şüden-i Ser-etıbbâ'-i Hâssa Kâtib-zâde Mehmed Refî' Efendi 1111
Vukū'-i harîk 1112
İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd bi-vechi'l-'âdeti 1113
Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn be-Sâhil-serây-ı ibtihâc-mâye-i Kara-ağac 1113
Vefât-ı Kubbe Şeyhi 1114
Zikr-i mu'âyede-i 'îd-i adhâ 1114
İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı vâhid bi-hükmi'l-mu'tâd 1116
'Azl- Kādî-i İstanbul ve gayrân 1117
Vukū'-i harîk-ı cüz'î 1117
Vefât-ı Kādî-i Medîne-i münevvere 1118
Vukū'-i harîk der-Üsküdar 1118
Yesâğ-ı nâkıs-ı altûn der-bey' ü şirâ ve gayrân 1119
Nakl-i hümâyûn-ı Şehen-şâhî ez-Hadîka-i Kara-ağac be-Serây-ı Cedîd-i 'âmire-i hümâyûn bi's-sa'âdeti ve'l-ikbâl 1119
Hânden-i Mevlid-i Nebevî *'aleyhi efdalü't-tahiyyeti ve't-teslîm* be-Câmi'-i Sultân Ahmed Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân* 1120
[Vefât-ı vâlide-i Kırım Girây Hân] 1121
Havâdisât-ı tarîk-ı hacc-ı Şâmî ve tarîk-ı Mısrî 'alâ-sebîli'l-icmâl 1122
Havâdis-i tâ'ife-i Gürciyân-ı Acıkbaş ve gayrân 1122
[Vukū'-i harîk-ı cüz'î] 1123
İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı vâhid bi-hükmi'l-mu'tâd 1123
Sadr-ı Rûm-şüden-i Nakībü'l-eşrâf Mîrzâ-zâde Efendi ve gayrân 1123
'Azl-i Sadrıa'zam Hamza Paşa ve teveccüh-i mühr-i hümâyûn be-Vâlî-i Halebü'ş-şehbâ Sadr-ı esbak Mustafa Paşa 1124
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Kâmil Ahmed Paşa 1125
Kudûm-ı Sadrıa'zam Mustafa Paşa be-Âsitâne-i sa'âdet ve mükerrem-şüden-i mühr-i hümâyûn 1126
'Azl-i Kapudân-ı deryâ Süleymân Paşa ve gayrân 1127
'Azl-i Kethudâ'-i Sadrıa'zamî Mehmed Emîn Efendi ve gayrân 1127

Nüzûl-i Kalyon-ı hümâyûn 1128
Vefât-ı Vezîr Tevkī‘î Küçük Mustafa Paşa 1129
Tevkī‘î-şüden-i Nu‘mân Efendi Re’îsülküttâb-ı sâbık 1129
İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-vefkı’l-‘âdeti 1129
Zikr-i tevcîhât-ı ba‘zı menâsıb-ı vüzerâ vü ümerâ ve ba‘zı mevâlî-i kirâm ve gayruhum 1130
Zikr-i tevcîhât-ı mevâlî-i kirâm 1131
Vukū‘-i ihrâk-ı cüz’î 1132
İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Sâlih Paşa Kethudâ’-i Çeteci merhûm ‘Abdullah Paşa 1132
Sudûr-ı emr-i şerîf berây-ı binâ’-i Câmi‘-i Üç-şerefeli der-Mahrûse-i Edirne 1133
Zikr-i itmâm-ı binâ’-i câmi‘-i hümâyûn nezd-i Laleli-çeşme ve tertîb-i alay-ı vâlây-ı hümâyûn berây-ı edâ’-i salât-ı cum‘a fî-ramazâni’l-mübârek 1133
İhsân-ı Vezâret be-Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Seyyid Ahmed Ağa 1135
Vefât-ı Mihrimâh Sultân-ı *‘aliyyetü’ş-şân* 1135
Katl-i Selmân Paşa Mutasarrıf-ı Yanya 1136
Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve takbîl-i Bürde-i münîfe-i hazret-i Seyyidü’l-mürselîn *‘aleyhi efdalu’s-salâti ve’s-selâm* 1136
Kırâ’at-ı ders-i Beyzâvî-yi şerîf be-huzûr-ı hümâyûn-ı Şehriyârî 1136
Vürûd-ı ru’ûs-ı maktû‘a ez-cânib-i Ahmed Paşa Çapan-zâde 1137
Zikr-i mu‘âyede-i ‘îd-i şerîf-i ramazânü’l-mübârek bi-vechi’l-‘âdeti 1138
İhrâk-ı cüz’î der-Eyyûb 1138
Zikr-i tevcîhât-ı menâsıb-ı Dîvânî ‘alâ-vechi’l-‘umûm hasbe’l-mu‘tâd 1138
Zikr-i ‘atıyye-i hümâyûn be-yevm-i tevcîhât 1140
Alay-ı nişân firistâden ez-cânib-i Sadrıa‘zamî Mustafa Paşa 1140
Zikr-i tevcîhât-ı vüzerâ vü ümerâ bi-vechi’l-‘âdeti 1141
Zikr-i katl-i Vâlî-i Bağdâd Vezîr ‘Ali Paşa 1144
Tevcîhât-ı ba‘zı mevâlî-i kirâm 1146
Âmeden-i ser-i maktû‘-i Kadı-oğlu bâ-ru’ûs-ı maktû‘a-i cemâ‘at-ı ân şakī 1146
İhrâc-ı huyûl-i Sıtabl-ı ‘âmire be-Çerâ-gâh-ı Sa‘dâbâd bi-vechi’l-mu‘tâd 1147
Sudûr-ı fermân-ı Cihân-bânî be-yesâğ-ı ferve-i kākum ve semmûr be-tavâ’if-i hademe ve gürûh-ı esnâf 1148
‘Akd-i Sâliha Sultân-ı *‘aliyyetü’ş-şân* be-Kapudân-ı deryâ Vezîr Kā’im-makām Mehmed Paşa 1148
İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd ‘alâ-vechi’l-‘âdeti 1149

[Ba'zı vekāyi'] 1149
Mu'âyede-i 'îd-i adhâ bi-vechi'l-'âdeti 1149
İhrâk-ı cüz'î 1150
[Ba'zı tevcîhât] 1150
Sefâret-i Dervîş Mehmed Efendi Kâtib-i Sipâhiyân hâlâ be-nâme-i hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî be-cânib-i Memâlik-i Rusya 1151
Zikr-i sûr-ı hitân-ı evlâd-ı hazret-i Sadrıa'zamî Mustafa Paşa be-emr-i hümâyûn-ı hazret-i Cihân-dârî 1151
İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı vâhid bi-hükmi'l-mu'tâd 1152
İtmâm-ı Serây-ı Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân* der-kurb-i Serây-ı Cağaloğlu 1153
Sadr-ı Anadolu-şüden-i Muhsin-zâde Efendi 1153
Tevcîhât-ı ba'zı mevâlî-i kirâm 1154
Vefât-ı Re'îsü'l-hâc 'Abdî Efendi 1154
Ahz-i mecnûn-ı 'acîbü'l-vaz' 1155
'Azl-i Defterdâr Emîn Efendi ve nasb-ı 'Avnî Efendi 1155
Katl-i Vezîr İsmâ'îl Paşa be-Avlonya 1156
Vukū'-i tob dökümü der-Tob-hâne-i 'âmire 1156
Tevcîhât-ı ba'zı vüzerâ'-i 'izâm 1157
Vukū'-i harîk-ı vasît 1157
[Ba'zı vekāyi'] 1157
Vefât-ı Nakşî Mustafa Efendi Kahveci-başı-i hazret-i Şehriyârî 1158
[Ba'zı tevcîhât] 1159
Katl-i sarrâfân-ı Ermeni be-pîş-gâh-ı Serây-ı Cedîd-i hümâyûn 1159
[Ba'zı tevcîhât] 1160
İhrâc-ı mevâcib bi-vechi'l-'âdeti 1160
[Vefât-ı Mektûbî Halîl Efendi] 1160
Duhûl-i Donanma-yı hümâyûn ez-Bahr-i Sefîd bi-vechi'l-'âdeti 1161
Vukū'-i yesâğ-ı elbise-i çiçekli ve şâl kuşak be-tavâ'if-i hademe ve esnâf 1161
Katl-i Hasan Paşa Tütüncüsü 'Abdî Ağa 1162
'Azl-i Kırım Girây Hân ve nasb-ı Selîm Girây Hân 1163
İhrâc-ı Surre-i Haremeyni'ş-şerîfeyn bi-vechi'l-'âdeti'l-müstemirreti *zâdehümallâhü şerefen ve ta'zîmen* 1164
Zikr-i tevcîhât-ı menâsıb-ı ba'zı vüzerâ'-i 'izâm 1164
[Fitne-i Kıbrıs] 1165
Zikr-i binâ'-i mescid-i şerîf der-Sıtabl-ı mîrî el-vâkı' be-Kadırga Limanı 1165
'Azl-i Kādî-i İstanbul Ebûbekir Efendi et-Tokādî 1166
'Azl-i Kethudâ'-i Sadr-ı 'âlî Recâyî Mehmed Efendi 1167

Zuhûr-ı ʻalâmet-i semâviyye-i garîbe 1167
Vefât-ı Şehzâde Sultân Nuʻmân bin es-Sultân el-merhûm Ahmed Hân *ʻaleyhime'r-rahmetü ve'l-gufrân* 1167
Zikr-i şurûʻ-i tertîb-i asâkir berây-ı tanzîm-i umûr-ı tâ'ife-i Gürciyân-ı Açık-baş ve mâ-yeteʻallaku bihâ 1168
Vukūʻ-i ʻalâmet-i semâviyye 1169
Refʻ-i Vezâret-i Silahdâr Hamza Paşa 1170
İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-vechi'l-ʻâdeti 1170
Tevcîhât-ı baʻzı vüzerâ vü ümerâ 1170
Vefât-ı Dervîş Efendi Sefîr be-cânib-i Memleket-i Rusya 1171
Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve takbîl-i taraf-ı Bürde-i münîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem *sallallâhu Teʻâlâ ʻaleyhi ve sellem* 1171
İhrâc-ı Tezkire-i Evvel Nâ'ilî birâderi ve gayrân 1173
Muʻâyede-i ʻîd-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-ʻâdeti 1173
Vukūʻ-i harîk-ı cüz'î 1174
Kırâ'at-ı ders-i şerîf-i *Tefsîr-i Beyzâvî* fî-ramazâni'l-mübârek be-huzûr-ı hümâyûn ʻalâ-vechi'l-muʻtâd 1174
Vukūʻ-i tevcîhât-ı ʻâdiye ʻale'l-ʻumûm 1175
İhsân-ı ʻatıyye-i hümâyûn be-fukarâ'-i hâcegân ve gayruhum 1176
ʻAzl-i Kethudâ'-i Sadrıaʻzamî Ahmed Efendi ve gayrân 1176
ʻAzl-i Sadrıaʻzam Mustafa Paşa 1177
Vukūʻ-i ihrâk der-Tobhâne 1178
Harîk-ı cüz'î 1178
Âmeden-i ser-i maktûʻ-i Çapan-zâde Ahmed Paşa 1179
Teşrîf-i hazret-i Sadrıaʻzamî Muhsin-zâde Mehmed Paşa be-mesned-i Sadâret-i ʻuzmâ 1180
İhrâc-ı huyûl-i ʻâmire be-Çerâ-gâh-ı Saʻdâbâd 1181
Nüzûl-i kalyon-ı karavela ber-vech-i muʻtâd 1181
Vürûd-ı ser-i maktûʻ-i Sadrıaʻzam Mustafa Paşa ibn-i ʻAbdurrahmân Paşa 1181
İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd bi-vechi'l-muʻtâd 1183
Vukūʻ-i top dökümü be-Tob-hâne-i ʻâmire 1183
İhsân-ı ʻatıyye-i hümâyûn be-baʻzı Kapucu-başı ağalar ve silahşorân ve gayruhum 1184
ʻAzl-i Nakībü'l-eşrâf Mîrzâ-zâde Efendi 1184
Muʻâyede-i ʻîd-i adhâ bi-vechi'l-muʻtâd 1185
[Vefât-ı Mektûb-ı Sadrıaʻzamî ve nasb-ı ʻAbdürrezzâk Efendi] 1186
Vukūʻ-i ihrâk-ı cüz'î 1186
Muʻâyede-i ʻîd-i adhâ bi-vechi'l-muʻtâd 1186

Gurre-i muharremü'l-harâm sene tis'a ve seb'în ve mi'e ve elf 1188
Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî be-sâhil-hâne-i ibtihâc-mâye-i Kara-ağac ve Behâriyye 1188
Kudûm-ı Selîm Girây Hân be-Âsitâne-i sa'âdet be-emr-i da'vet-i hazret-i Şehen-şâhî ve mâ-yete'allaku bihâ 1189
'Azl-i Ağa'-i Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'âlî 1191
[Tevcîh-i Emânet-i Surre-i şerîfe be-Yûsuf Efendi] 1191
Salb-i zimmî İstevraki-oğlu 1192
Vürûd-ı haber-i fevt-i Sâlih Paşa Vâlî-i Cidde el-mahrûset 1192
Sadr-ı Rûm-şüden-i 'Osmân Monla Efendi Pîrî-zâde ve 'azl-i 'Osmân Efendi 1193
[Vefât-ı Tokādî Ebûbekir Efendi ve Kilîsî Hüseyn Efendi] 1193
İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Vâlî-i Halebü'ş-şehbâ' Mehmed Paşa 1193
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr Mekkî-zâde Hüseyn Paşa 1194
Kādî-i İstanbul-şüden ve gayrân 1194
Velâdet-i şerîfe-i hazret-i Beyhân Sultân ve şehr-âyîn-şüden-i û 1194
Târîh-i velâdet-i Beyhân Sultân 1195
İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-hükmi'l-'âdeti 1196
Ziyâret-i Hırka-i şerîfe-i Rasûl-i ekrem *sallallâhu 'aleyhi ve sellem* bi-hükmi'l-mu'tâd 1197
[Harîk-ı cüz'î] 1198
[Kırâ'at-ı ders-i şerîf der-huzûr-ı hümâyûn] 1198
[İhrâk-ı cüz'î] 1198
Zikr-i binâ'-i Âsitâne-i hazret-i İsmâ'îl er-Rûmî el-Kādirî 1199
Târîh-i binâ'-i Âsitâne-i Kādirî der-Tophâne 1199
Zikr-i binâ'-i hucurât-ı Mevleviyye be-Âsitâne-i Galata ez-taraf-ı hazret-i Şehriyârî 1201
Târîh-i binâ'-i Âsitâne-i Mevleviyye-i Galata 1202
[Vefât-ı Şeyh Hâfız-ı Gülşenî Halîfe-i Sezâyî Hasan Efendi] 1204
Mu'âyede-i 'îd-i ramazânü'l-mübârek 1205
Harîk-ı cüz'î 1205
[Ba'zı vekāyi'] 1206
[Vefât-ı Beylikci Kudsî Efendi] 1206
Harîk 1206
Zikr-i tevcîhât 'alâ-vechi'l-'umûm 'ale'l-'âdeti 1207
Vukū'-i 'alâmet-i semâviyye 1208
['Azl-i İzmir Monlası Mukīm-zâde dâmâdı İsmâ'îl Efendi ve nasb-ı Kassâm İsmâ'îl Efendi be-Kazâ'-i İzmir] 1209
İhrâc-ı huyûl-i Sıtabl-ı 'âmire be-Çerâ-gâh-ı Sa'dâbâd 1209
İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd 1209

Âmeden-i Hazîne-i Mısır bi-vechi'l-mu'tâd 1210
Mu'âyede-i 'îd-i adhâ bi-vechi'l-'âdeti 1210
Duhûl-i sâl-i cedîd ve târîh-i sâl li-muharririhi'l-Fakīr 1211
Târîh-i sâl-i cedîd li-muharririhi'l-Fakīr: 1211
İ'tâ'-i Mîr-i mîrânî be-Monlacık-zâde 'Ali Ağa ve gayrân 1212
[Vefât-ı Şeyh-i Mevlevî-hâne-i Tokad] 1212
'Azl-i Defterdâr 'Avnî Efendi ve gayrân 1212
Nizâm-ı Cezîre-i Kıbrıs ve mâ-yete'allaku bihâ 1212
Zuhûr-ı ihrâk-ı cüz'î 1214
Vukū'-i 'alâmet-i semâviyye 1214
'Azl-i Bostâncı-başı Ağa ve Ser-bostâniyân-şüden-i Halîl Ağa 1215
İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Ahmed Paşa Mutasarrıf-ı Teke Sancağı 1215
[Ba'zı vefeyât] 1215
Sadr-ı Rûm-şüden-i Monla Beyefendi ve 'azl-i 'Osmân Monla Pîrî-zâde 1216
Vukū'-i zelzele-i 'azîme der-İstanbul ve mâ-yete'allaku bihâ 1216
Vukū'-i zelzele-i sâniye 1218
İn'âm ü ihsân-ı hazret-i Pâdişâhî be-meşâyih-i kürsî-nişîn-i cevâmi'
ve be-meşâyih-i zevâyây-ı erbâb-ı tarîk ve sâ'ir fukarâ 1218
Vukū'-i zelzele-i uhrâ 1218
Zikr-i binâ'-i bend-i cedîd-i hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî
der-Evhadüddîn Deresi 1220
Târîh-i bend-i hümâyûn 1222
Hânden-i nazm-ı Mevlid-i şerîf-i Nebevî *'aleyhi's-salâtü ve's-selâm*
'alâ mâ-cerat bihi'l-'âdetü *zâdehullâhu şerefen ve ta'zîmen* der-
Câmi'-i şerîf-i Vâlide Sultân der-Bâğçe-kapusu 1224
Zikr-i ahvâl-i tavâ'if-i Gürciyân ve mâ-yete'allaku bihâ 1226
İrsâl-i Topcıyân ustaları ve ba'zı levâzimât be-cânib-i Bağdâd ve gayrân 1227
Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr İbrâhîm Paşa 1227
Tertîb-i meclis-i 'âlî berây-ı ta'lîm-i Şehzâde-i civân-baht-ı
kerîm hazret-i Sultân Selîm Hân ibnü's-Sultân Mustafa Hân
*edâmallâhu 'ömrahû ve devletehû ve zâde übbehete şevketihî, âmîn
yâ Mu'în* 1227
Târîh-i bed'-i ta'lîm-i hazret-i Şehzâde-i kerîm Sultân Selîm 1231
Vürûd-ı ru'ûs-ı maktû'a ez-cânib-i Kıbrıs be-def'a-i sâniye 1232

EKLER 1245

DİZİN 1251

VEKĀYİ'-İ[1] GURRE-İ MUHARREMÜ'L-HARÂM SENE SELÂS VE SEB'ÎN VE Mİ'ETİN VE ELFİN MİN-HİCRETİN MEN-LEHÜ'L-'İZZÜ VE'Ş-ŞEREF[2]

Vukū'-i tağrîr bi't-teşhîr

İşbu sene-i merkūmun muharremü'l-harâmı gurresinde[3] iki nefer şâhideyn-i zoreyn[4] ba'de's-sübût rû-be-kafâ bir har-ı[5] hezîle-i mezâbil-keşe[6] bindirilüp 'iyâzen billâhi Te'âlâ teşhîr[7] ve mehâkimi birer birer gezdirdiler[8].

Yine muharremin ikinci günü[9] üç nefer zimmîler dahi kendi ikrârlarıyla bir da'vâda[10] şâhid-i zor oldukları sâbit olup, anlar dahi teşhîr **[T2 1b]** olundular.

Hikmet-i Hudâ çünki bu iki nefer şâhid-i zorlar ehl-i İslâm'dan olup, teşhîrleri[11] vukū'unda sûk u bâzârda merkeb-süvâr bunları[12] gezdirirler iken, ehl-i zimmet tâ'ifeleri[13] birbirlerine: "Müslümânların yalan şâhidlerini gördünüz mü?" deyü ta'yîr u ta'yîb ederlerdi[14]. İkinci gün bunlardan üçü zuhûr eyledi.

---

1 **vekāyi'-i** T2 : **fî** A2a : — A2

2 **vekāyi'-i gurre-i muharremü'l-harâm sene selâs ve ….. şeref** T2 : **fî gurre-i muharremü'l-harâm senetü selâsin ve seb'ûn ve mi'etün ve elf** [Bu başlıkla ilgili olarak "**fî muharrem sene 1173**" ifâdesi s. 419'un sol kenârına yazılmıştır] A2

3 1 Muharrem 1173 = 25 Ağustos 1759 Cumartesi.

4 zoreyn T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "ez-Zor mine't-tezvîr ve asluhû mine'z-zor bi-ma'nâ i'vicâc" ifâdesi s. 451'in sol kenârına yazılmıştır] A2a

5 rû-be-kafâ bir hâr-ı ….. mezâbil-keşe T2 : rû-ber-kafâ bir merkebe A2a

6 mezâbil-keş [Bu kelime ile ilgili olarak "Mezâbil-keş: har-ı kennâs" ifâdesi siyah mürekkeple sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : — A2

7 teşhîr [Sayfa kenârında "**Teşhîr-i şâhid-i zor**" ifâdesi kırmızı mürekkeple yazılmıştır] T2 : — A2

8 rû-be-kafâ bir har-ı hezîle-i ….. gezdirdiler T2 : 'iyâzen billâhi Te'âlâ rû-ber-kafây hara teşhîr olunup mehâkimi gezdirdiler A2

9 2 Muharrem 1173 = 26 Ağustos 1759 Pazar.

10 bir da'vâda T2 : — A2, A2a

11 teşhîrleri T2, A2a : bu teşhîr A2

12 bunları A2 : iştihâr T2 : — A2a

13 tâ'ifeleri (طائفه لری) A2 : طایفه لری T2, A2a

14 ederlerdi T2, A2 : ederler idi A2a

Bir ziyâde ile hatm-ı[1] ünûf-ı[2] ta'yîr[3] olundular. "*Üzünün bi-üzünin ve'r-re'sü fâ'idühû*[4]"[5] mesel-i meşhûru mâdde-i i'tibâr u istibsâr[6] oldu.

Garîbe: Bu meselden murâd budur ki, Ebû Cehl-i habîs[7] ve hevâdârları[8] mukaddemâ kable'l-hicreti ezâ'-i Seyyidü'l-keyneyn'e *sallallâhu Te'âlâ 'aleyhi ve sellem*[9] mütesaddiyyîn iken[10], cenâb-ı İbn-i Mes'ûd *radıyallâhu 'anh*[11] hazretlerinin: "Sen niçün Muhammedî oldun[12]?" deyü mübârek gûşunu çeküp yarmışidi. Huzûr-ı Seyyid-i 'âlemiyâna *sallallâhu 'aleyhi ve selle*[13]*m*[14] gelüp[15], bükâ' ve iştikâ eylemişidi. Müddet mürûr edüp, ba'de'l-hicreti Gazve-i Bedri'l-kübrâ vukū'unda İbn-i Mes'ûd *radıyallâhu 'an*[16]*h*[17] hazretleri Ebû Cehl-i la'înin ser-i büzürg-i menhûsunu kat' edüp, lâkin kelle-i Ebi'l-hakem-i mel'ûn[18] gāyet büyük ve sakīl olmağla, cenâb-ı İbn-i Mes'ûd ise nahîf bir zât-ı muhterem ve 'afîf

---

1 hatm-ı A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "**Hatm: kesr; ta'yîr: 'ayıblamak**" ifâdesi satır hizâsına sayfa kenârına yazılmıştır] T2

2 ünûf-ı A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "**Cem'-i enf**" ifâdesi satırın altına yazılmıştır] T2

3 hatm-ı ünûf-ı ta'yîr T2, A2 : + [Bu kelimelerle ilgili olarak "Ta'yîr, ta'yîb ma'nâsına; hatm, kesr; ünûf, cem'-i enf" ifâdesi s. 452'nin sağ kenârına yazılmıştır] A2a

4 fâ'idühû (فائده) A2 : فايْده T2 : فايْدة A2a

5 "اذن باذن والراس فائده = Kulağa karşı kulak, kafa ise onun kârıdır" anlamına gelen Arapça bir sözdür.

6 u istibsâr T2, A2a : — A2

7 habîs (خبيث) T2, A2a : حبيث A2

8 ve hevâ-dârları [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile satırın üstüne yazılmıştır] T2 : — A2, A2a

9 "صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

10 kable'l-hicreti ezâ'-i ….. iken T2 : Gazve-i Bedri'l-kübrâ vukū' bulmazdan evvel A2a

11 "رضى الله عنه = Allah ondan razı olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

12 Muhammedî oldun T2 : Muhammedîsin A2a

13 *Sallallâhu 'aleyhi ve sellem* [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek satırın üstüne yazılmıştır] T2 : — A2

14 "صلى الله عليه و سلم = Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

15 'âlemiyâna *sallallâhu 'aleyhi ve sellem* gelüp T2 : 'aleme gelüp A2a

16 "رضى الله عنه = Allah ondan razı olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

17 *radıyallâhu 'anh* A2a : — T2

18 ser-i büzürg-i menhûsunu kat' edüp, lâkin kelle-i Ebi'l-hakem-i mel'ûn T2 : ser-i menhûsunu kat' edüp, lâkin kelle-i Ebû Cehl A2a

idi; kulağını delüp, bir ip geçirüp sürüyerek huzûr-ı Seyyid-i[1] kâ'inât'a getürdükde: "*Üzünün bi-üzünin ve'r-re'sü fâ'idühû*[2]"[3] buyurulmuş ola[4].[5]

el-Hâsıl bu şühûd-ı zor kati pek müşkil **[T2 2a]** keyfiyyet olup, eğer câ-be-câ[6] böyle tağrîr-i teşhîrî ile zor ve tehdîd görmeseler, çoğalup[7] 'udûlden zoru temyîz, mertebe-i te'assüre resîde olurdu. Ahkâm-ı şer'-i garrâ mel'abe olmayup: "Zor oyunu bozar" meseli üzere bu makūle tehdîdâtda hikmet-i Hudâ ve maslahat-ı 'uzmâ olduğu *ezharun min-şemsi'd-duhâ*[8]dır[9].

---

1 Seyyid-i T2, A2 : + [Bu kelime sonunda "sahh" kaydı ile kırmızı mürekkeple satırın üstüne yazılmıştır] A2a

2 "اذن باذن والراس فائده = Kulağa karşı kulak, kafa ise onun kârıdır" anlamına gelen Arapça bir sözdür.

3 fâ'idühû A2 : + [Bu ifâde ile ilgili olarak **"*Üzünün bi-üzünin ve'r-re'sü fâ'idühû* mesel-i meşhûrdur, hadîs değildir**" açıklaması sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + [Bu ifâde ile ilgili olarak "*Üzünün bi-üzünin ve'r-re'sü fâ'idühû* hadîs üzere müştehir olmadı, lâkin ol vakit bu kelâm söylenüp miyân-ı halkda mesel oldu" açıklaması s. 453'ün üst tarafına yazılmıştır] A2a

4 mukaddemâ kable'l-hicreti ezâ'-i Seyyidü'l-keyneyn'e *sallallâhu Te'âlâ 'aleyhi ve sellem* mütesaddiyyîn iken ….. buyurulmuş ola T2 : İbn Mes'ûd hazretlerinin mübârek kulağını çeküp yarmış idi. Huzûr-ı Seyyid-i 'âleme gelüp bükâ ve iştikâ eylemişidi. Müddet mürûr edüp ba'de'l-hicreti Gazve-i Bedr-i kübrâ'da Ebû Cehil'in başını İbn Mes'ûd hazretleri kesüp, lâkin kelle-i Ebî Cehil gāyet büyük ve sakīl olup, Cenâb-ı İbn Mes'ûd nahîf kimesne idi. Kulağını delüp bir ip geçirüp sürükleyerek huzûr-ı Seyyid-i 'âleme getürdükde "üzünün bi-üzünin ve'r-re'sü fâ'idühû" buyurulmuşdur A2

5 buyurulmuş ola T2 : buyurulmuşdur A2, A2a

6 câ-be-câ T2 : — A2, A2a

7 zor ve tehdîd görmeseler çoğalup T2 : tehdîd olunmasalar kati pek çoğalup A2 : zor-ı tehdîd görmeseler bunlar çoğalmağla A2a

8 "اظهر من شمس الضحى = Kuşluk vakti güneşinden daha açıktır" anlamına gelen Arapça bir deyiştir.

9 ahkâm-ı şer'-i garrâ mel'abe olmayup ….. ed-duhâdır T2 : her emirde bir hikmet-i Hudâ ve bir maslahat-ı 'uzmâ olduğu zâhir u bâhirdir A2, A2a

Nakl-i hümâyûn-ı hazret-i[1] Pâdişâhî ez-Sâhil-serây-ı Beşiktaş be-Hadîka-i hümâyûn-ı[2] Kara-ağac

Yine[3] sene-i merkūme muharremü'l-harâmının yedinci mübârek hamîs günü[4] ki, *bârekallâhu's-sebte*[5] *ve'l-hamîs*[6] eser-i[7] meşhûru üzere cenâb-ı Şehriyâr-ı 'âlî-tebâr[8] ve Hidîv-i Cem-câh-ı sipihr-iktidâr *halledallâhu 'ömrahû ve şevketehû ilâ-yevmi'l-haşri ve'l-karâr*[9] hazretleri müftetih-i behâr-ı nîkû-âsârda temâşây-ı tecellî-gâh-ı Sâni'-i Kird-gâr içün 'âdet-i hasene-i Şâhâne ve deydene-i[10] müstahsene-i Pâdişâhâne'leri üzere Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'dan Sâhil-serây-ı übbehet-pîrây-ı[11] Beşiktaş'ı reşk-i sâz-ı[12] harem-i ferâdîs-i[13] 'illiyyîn buyurmuşlar idi. Anda bir mikdâr eyyâm hezâr sa'd ü[14] meserrât ü inbisât ile ârâm-sâzî-i meserret[15] ü iclâl olduklarından sonra, âfitâb-ı 'âlem-tâbın bir burcdan burc-ı âhara tahvîlinde niçe ahkâm-ı sa'd ve şeref-encâm bürûzuy-

---

1 **hazret-i** T2 : — A2, A2a

2 **hümâyûn-ı** A2 : — T2, A2a

3 yine T2, A2a : — A2

4 7 Muharrem 1173 = 31 Ağustos 1759 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

5 *bârekallâhu's-sebte* T2, A2a : *bârekallâhu fi's-sebti* A2

6 "بارك الله السبت والخميس = Allah cumartesi ve perşembe günlerini bereketli kıldı" anlamına gelen hadîs-i şerîftir; bkz. Yılmaz, *age.*, I,72-73.

7 eser-i T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Eser, haber ve yüsta'melü gāliben fi'l-hadîs" ifâdesi s. 453'ün sol kenârına yazılmıştır] A2a

8 'âlî-tebâr A2 : 'âl[î]-tebâr T2, A2a

9 "خلد الله عمره وشوكته الى يوم الحشر والقرار = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü kıyâmet gününe dek devam ettirsin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

10 deydene-i T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Deydene, kānûn ve üslûb" ifâdesi s. 453'ün sol kenârına yazılmıştır] A2a

11 übbehet-pîrây-ı T2, A2a : hümâyûn-ı A2

12 reşk-sâz-ı A2 : reşk-sây-ı T2, A2a

13 ferâdîs-i A2, A2a : + [Bu kelime ile ilgili olarak "**Ferâdîs: cem'-i firdevs**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2

14 sa'd ü T2, A2 : sa'd-ı A2a

15 meserret T2 : übbehet A2 : 'azamet A2a

la mezîd-i meserrât ve ibtihâc-ı mâye-i safâ bedîdâr-ı çeşm-i[1] şühûd-ı verâ[2] olmakdan nâşî, hevâların dahi tevâfuk u tesâ'ufu[3] Hadîka-i Kara-ağac'a ve havâlî-i Sa'dâbâd'a nûr-ı siyâhî-i hadekatü **[T2 2b]**'l-'ayn[4] âsâ çesbân olduğu erbâb-ı basîrete hafî değildir[5].

Bi-husûsihî hazret-i Hâlid bin Zeyd el-Ensârî *'aleyhi rıdvânullâhi'l-Bârî*[6][7] hazretleri ki mîzbân-ı Rasûlullâh *sallallâhu 'aleyhi ve sellem*[8] olup, karâbet-i hâliyye[9] ile dahi müşerref ü mu'azzam olmalarıyla, anlara bu takrîb ile[10] hem-sâyelikleri[11] şerefin ihrâzda ve ekser-i evkātda vücûb mertebesinde olan[12] ziyâret-i 'aliyyeleriyle[13] tefsîh ve tefrîh-i dil-i pür-enverlerinde niçe nefehât-ı kudsî nesemât-ı 'inâyet-i gaybiyye husûlü zımnında ol havâlînin erbâb-ı kulûbu olan fukarâ'-i inzivânın isticlâb-ı teveccühât-ı bâtınıyyelerine yâd-kerd-i[14] bevâ'is-i

---

1 çeşm-i T2, A2 : — A2a

2 verâ T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Verâ, mahlûkāt" ifâdesi s. 453'ün sol kenârına yazılmıştır] A2a

3 tesâ'ufu T2, A2a : tesâ'udu A2

4 hadekatü'l-'ayn [Bu kelime ile ilgili olarak "**Hadekatü'l-'ayn: siyâhî-i çeşm**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : — A2

5 nûr-ı siyâhî-i hadekatü'l-'ayn âsâ çesbân olduğu erbâb-ı basîrete hafî değildir T2 : çespân olup A2, A2a

6 "عليه رضوان الله البارى = el-Bârî Allah'ın rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

7 *'aleyhi rıdvânullâhi'l-Bârî* T2, A2a : *'aleyhi'r-rıdvânu minallâhi'l-Bârî* A2

8 "صلى الله عليه و سلم = Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

9 karâbet-i hâliyye [Bu kelime ile ilgili olarak "***Karâbet-i hâliyye li-ennehû min-ahvâlihî sallallâhu 'aleyhi ve sellem kemâ hüve mübînün fî-mahallihî***" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : — A2, A2a

10 hazretleri ki mîzbân-ı Rasûlullâh *sallallâhu* ….. takrîb ile T2 : — A2, A2a

11 hem-sâyelikleri T2 : hem-sâyeliği A2, A2a

12 ve ekser-i evkātda vücûb mertebesinde olan T2 : ve câ-be-câ A2, A2a

13 'aliyyeleriyle T2, A2a : 'âliyeleriyle A2

14 yâd-kerd-i A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "**Yâd-kerd min-mustalahâti'l-kavm çûn celâ ve isticlâ**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Yâd-kerd fukarâ'-i Nakşibendiyye mustalahâtından hemân bir emri tezekkür ve tefekkürde ıtlâk olunur" ifâdesi s. 454'ün sağ kenârına yazılmıştır] A2a

incilâ ve incizâb-ı[1] isticlâ[2] olmağıyçün târîh-i merkūmda[3] hezâr şevket ü iclâl ile Sâhil-serây-ı mehd-i mümehhid-i[4] devlet ü ikbâl olan Beşiktaş'dan ol hadîka-i enîka-i hümâyûna 'atf-ı 'inân-ı 'azamet-âşiyân-ı iclâl buyurdular.

İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Ağa-yı Yeniçeriyân Sûfî Gürcü Mehmed Ağa[5]

Yine sene-i merkūme muharremü'l-harâmının sekizinci günü[6] bir müddetden berü[7] Dergâh-ı 'âlî Yeniçerileri Ağası[8] olan Gürcü Sûfî Mehmed Ağa her vechile lâyık u sezâ-vâr olmağla, yine kemâ-kân[9] Yeniçeri Ağalığı'yla rütbe-i vâlây-ı Vezâret ihsân[10] ve ilbâs-ı hil'at-ı seniyye[11] ile kadr u şânları i'tilâ buyuruldu.

Tevcîhât-ı ba'zı 'ulemâ'-i [T2 3a] kirâm[12] ve mevâlî-i 'izâm

Bu esnâda Üsküdar Kazâsı, yetmiş dört saferu'l-hayrının[13] evâyili[14]nde[15] Süleymâniyye Müderrisi Hâfız İbrâhîm *zîde fazluhû*[16]ya bâ-hattı hümâyûn ve[17] Selânik Kazâsı, yetmiş dört muharremi gurresinden[18] Süleymâniyye Müderrisi

---

1 incizâb-ı A2a : انجداب T2, A2
2 isticlâ T2 : — A2, A2a
3 2 Muharrem 1173 = 26 Ağustos 1759 Pazar.
4 mümehhid-i T2 : — A2, A2a
5 **İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret ….. Ağa** T2 : **İhsân-ı rütbe-i Vezâret be-Yeniçeri Ağası Sûfî Mehmed Ağa** A2 : **İhsân-ı rütbe-i ….. Gürcü Mehmed Ağa** A2a
6 8 Muharrem 1173 = 1 Eylül 1759 Cumartesi.
7 berü T2, A2 : beri A2a
8 Dergâh-ı 'âlî Yeniçerileri Ağası T2, A2a : Yeniçeri Ağası A2
9 kemâ-kân T2 : — A2, A2a
10 ihsân A2, A2a : + [Bu kelime mükerrer yazılmış, fakat ilkinin üzeri çizilmiştir] T2
11 seniyye T2, A2a : — A2
12 **kirâm** A2a : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2 : — A2
13 saferu'l-hayrının T2, A2 : saferinin A2a
14 1-10 Safer 1174 = 12-21 Eylül 1760.
15 evâyilinde T2, A2 : evâyilinden A2a
16 "زيد فضله = Fazîleti artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
17 ve T2, A2 : — A2a
18 1 Muharrem 1174 = 13 Ağustos 1760 Çarşamba.

Şeyhulislâm ʻAbdullah Efendi-zâde ʻAbdülvâhid Efendi'ye ve[1] Bolu Kazâsı, ber-vech-i arpalık Sakız'a mutasarrıf olan sâbıkā Sadr-ı Rumeli Şeyh Mehmed Saʻîd Efendi'ye ilhâk buyuruldu.

Bursa Kazâsı, sâbıkā Kuds-i şerîf Pâyesi'yle Âmid'den munfasıl Esʻad Efendi-zâde Şerîf Monla'ya bâ-hatt-ı hümâyûn ihsân buyuruldu.

Mısr-ı Kāhire Kazâsı, sâbıkā Galata Kadısı Niʻmetullah Efendi'ye; Şâm-ı şerîf Kazâsı, Yenişehr-i Fenâr'dan munfasıl Ahmed Yaʻîş Efendi'ye ve[2] Kazâ'-i Kuds-i şerîf, Nişâncı-paşa-yı Cedîd Müderrisi, Sır Kâtibi ʻÖmer Efendi'ye; Kazâ'-i İzmir, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye'den Hamza-zâde Esʻad Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu.

Şâm-ı şerîf Kazâsı, Ahmed Yaʻîş Efendi'ye tevcîh buyurulmuşiken, tekāʻüd ihtiyâr etmeğiyle Lefke Kazâsı bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu. Şâm Kazâsı, Selânik'den munfasıl es-Seyyid İbrâhîm **[T2 3b]** Efendi'ye; Üsküdar Kazâsı, Süleymâniyye Müderrisi Hâfız İbrâhîm *zîde fazluhû*[3]ya; Konya Kazâsı, Kudüs Pâyesi'yle Şifâ es-Seyyid Mustafa Efendi'ye; Medîne-i münevvere Kazâsı, Şâm Kazâsı'ndan munfasıl Şaʻbân-zâde Mehmed Vâsıt Efendi'ye; Mekke-i mükerreme, Şehy-zâde ʻAbdurrahîm Efendi'ye; Kazâ'-i İstanbul, Sâlih-zâde Mehmed Emîn Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu[4].

İhsân-ı tımâr ve çırâğ-kerden-i hazret-i Şehriyârî be-yekî[5] ez-aşcıyân-ı hâssa[6]

Yine sene-i merkūme mâh-ı muharremü'l-harâmı evâ'ili[7]nde[8] henüz göç-i hümâyûn Sâhil-serây-ı Beşiktaş'da iken bir eyüce tîmâr-ı mahlûl vâkıʻ olup, Hâne-i Seferli'de Enderûn ağalarından Mahmûd Ağa nâm kimesneye veril-

---

1 ve T2, A2 : — A2a

2 ve T2, A2 : — A2a

3 "زيد فضله = Fazîleti artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 **Tevcîhât-ı baʻzı ʻulemâ'-i kirâm** ….. buyuruldu T2 : + [Bu kısım s. 453'ün üst tarafından başlayarak sayfanın sol kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

5 **be-yekî** A2, A2a : **yekî** T2

6 **hâssa** A2, A2a : **hâssa-râ** T2

7 1-10 Muharrem 1173 = 25 Ağustos-3 Eylül 1759.

8 evâ'ilinde A2 : evâyilinde T2, A2a

mişidi[1]. "Medâr-ı me'âşıma[2] kâfî olmaz" deyü girü red[3] tîmâr-ı mezbûrdan şerh-i istiğnâ sûreti göstermekle, henüz bir ferde tevcîh olunmamışidi[4]. Bu hâl üzere iken bir gün Şehriyâr-ı 'âlem hazretleri tebdîlen 'azîmet-sâz-ı iclâl oldukları hâlde[5], Matbah-ı 'âmire aşcılarından bir derd-mend ellerinde iki sebû âb ile mâlî giderken dûçâr olurlar. Bî-çâre Pâdişâh-ı 'âlem hazretlerini teferrüs edüp, te'eddüben bir mahalde ihtifâ ve tevârî[6] edemeyüp, ellerinde[7] olan sebûları bâlây-ı sadrına kaldırup kıyâmen ve hâzıran[8] îstâde-i[9] râh-ı[10] huzû' olur. Bî-çârenin[11] mukābiline geldiklerinde hulk-ı kerîme-i bende-nüvâzîleri üzere: "Sen ne hıdmetdesin?" deyü su'âl buyururlar. "Aşcıyım" deyü cevâb **[T2 4a]** verdikde[12]: "Ne vakitden berü hıdmet edersin?" buyurduklarında; "Şevketlü[13] efendimin peder-i cennet-mekânları merhûm Sultân Ahmed Hân vaktinden berü kânûn-ı hıdmetde ser-germ-i 'ömr ve mülâzim-i du'ây-ı hayrım[14]" deyü hatm-i kelâma muvaffak olur. Şehriyâr-ı 'âlem ve Hidîv-i ekrem hazretleri bu derd-mende katı vâfir ihsân ü in'âm[15] ve tîmâr-ı mezkûru tevcîh ve irhâ'-i lihye

---

1 Hâne-i Seferli'de Enderûn ağalarından Mahmûd Ağa nâm kimesneye verilmişidi A2 : Hâne-i Seferli'den Mahmûd Ağa nâm kimesneye verilmişidi A2a : Hâne-i Seferli'den bir kullarına verilmişidi T2

2 medâr-ı me'âşıma T2, A2a : medâr u me'âşıma A2

3 girü red A2 : — T2, A2a

4 tîmâr-ı mezbûrdan ….. olunmamışidi T2, A2a : tîmâr-ı mezbûr 'alâ-hâlihî henüz bir kimesneye dahi tevcîh olunmayup A2

5 hâlde T2, A2a : hılâlde A2

6 tevârî A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Tevârî: tehaccüb ve setr-kerden" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Tevârî: tesettür ve ictinâb ma'nâsına" ifâdesi s. 455'in sol kenârına yazılmıştır] A2a

7 ellerinde T2, A2a : elinde A2

8 kıyâmen ve hâzıran A2 : — T2, A2a

9 îstâde-i A2, A2a : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Îstâde: vukūf ve kıyâm" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2

10 râh-ı T2, A2a : — A2

11 bî-çârenin T2, A2a : — A2

12 verdikde A2 : ve T2, A2a

13 şevketlü T2, A2a : — A2

14 kânûn-ı hıdmetde ser-germ-i 'ömr ve mülâzim-i du'ây-ı hayrım T2, A2a : Matbah-ı 'âmire'de efnây-ı 'ömr ve müdâvim-i hayr-du'âlarıyım A2

15 ihsân ü in'âm T2, A2a : ihsân ve 'atâyâ A2

ile ikmâl-i mehâsin[1] ve pây tâ ser elbise-i nazîfe ile iksâsına emr u ʻinâyet ve mecbûr u mesrûr buyururlar.

Şehriyâr-ı ʻâlem hazretlerinin böyle tebdîl-i hümâyûnda niçe niçe ihsân ü ʻinâyetleri minassa-pîrây-ı zuhûr olagelmişdir. Hikmet-i celîleden hâlî değildir. Ve ancak fukarânın âsâyiş ü râhatlarıyçün kendi râhatların terk ederler[2]. Hakk sübhânehû ve Teʻâlâ vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn u mahfûz eyleyüp, bunun emsâli niçe hayrât[3] ü meberrâta muvaffak eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn[4].

Ve bu hılâlde Avlonya Sancağı, sâbıkā Bosna Vâlîsi Vezîr el-Hâc Mehmed Paşa'ya, baʻdehû yine[5] Eyâlet-i Girid müşârun ileyhe ve Anadolu Eyâleti, Tevkīʻî Vezîr Mustafa Paşa'ya ve[6] Aydın Sancağı, Rakka Vâlîsi Vezîr-i mükerrem Hüseyn Paşa'ya; Karaman Eyâleti, Niğde ve Akşehir sancakları ilhâkıyla sâbıkā Marʻaş Vâlîsi Vezîr Saʻdeddîn Paşa'ya; Şâm Eyâleti ve Mîru'l-hâclığı ve mülhakātı olan Kudüs ve Nablus sancaklarıyla maʻan sâbıkā Trablus-Şâm Vâlîsi **[T2 4b]** ve Cerde[7] Başbuğu olan Vezîr Nuʻmân[8] Paşa'ya; Rakka Eyâleti, Şâm Vâlîsi-yi sâbık[9] olan Vezîr Çelik Mehmed Paşa'ya ve Eyâlet-i Âmid[10], Sivas Vâlîsi-yi sâbık Zaralı-zâde Vezîr Feyzullah Paşa'ya; Semendire ve Tırhala sancakları, Belgrad Kalʻası muhâfazası şartıyla sâbıkā Deryâ Kapudanı Vezîr el-Hâc Mustafa Paşa'ya; Vidin Sancağı, kalʻası muhâfazası şartıyla Niğbolu San-

---

1 mehâsin [Bu kelime ile ilgili olarak "Mehâsin dahi bi-maʻnâ lihye âmed" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Mehâsin ism-i lihye olmak üzere ıtlâk olunur" ifâdesi s. 455'in sol kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

2 ve ancak fukarânın âsâyiş ü râhatlarıyçün kendi râhatların terk ederler T2 : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek s. 455'in sol kenârına yazılmıştır] A2a

3 hayrât A2a : mehâmid T2

4 irhâ'-i lihye ile ikmâl-i mehâsin ….. Seyyidi'l-mürselîn T2, A2a : ve lihyesin irhâya emr buyurup cedîd ü ceyyid-i pây-ı te'essür elbise-i nefîse iksâ ve ihsânıyla mesrûr buyururlar. Hakk Teʻâlâ ʻömr ü devlet ve şevketlerin mezîd eyleyüp, niçe bunun emsâli hayrâta ve meberrâta muvaffak eyleye âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn A2

5 yine A2a : — T2

6 ve T2 : — A2a

7 ve Cerde A2a : + [Bu kelimeler mükerrer yazılmıştır] T2

8 Nuʻmân T2 : ʻOsmân A2a

9 sâbık A2a : — T2

10 Eyâlet-i Âmid T2 : Diyârbekir Eyâleti A2a

cağı'yla Köprülü-zâde Vezîr Ahmed Paşa'ya; Mar'aş Eyâleti[1], Karaman Vâlîsi Sadr-ı esbak Vezîr Sa'îd Mehmed Paşa'ya; Kars Eyâleti, sâbıkā Çıldır Vâlîsi İbrâhîm Paşa'ya; Deryâ Kapudanlığı[2], Belgrad Muhâfızı el-Hâc Hasan Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü 'inâyet buyuruldu[3].

Vukū'-i ihrâk-ı cüz'î der-kurb-i Bâb-ı hazret-i[4] Sadrıa'zamî

Yine[5] sene-i merkūme mâh-ı[6] muharremü'l-harâmının on ikinci günü[7] Paşa-kapusu kurbunda Re'îs-zâde demekle ma'rûf kimesnenin hânesinden[8] âteş-i ser-keş sükkân-ı âfâka[9] zebâne-keş olup, az kaldı ki, bu kadar emvâl-i kesîre ile yapdırılan[10] Paşa-kapusu lemha-i vâhidde[11] muhterik[12] olayazdı. Hele birkaç hâne hedm ve ihrâk oldukdan sonra bi-'inâyetillâhi'l-Melikü'l-Müte'âl etrâf u enhâya sârî olmadan şirâ'-i iltihâbı piçîde-i dest-i 'inâyet ve muntafî oldu[13].

Ve bu hılâlde tevcîhât-ı menâsıb-ı ümerâ vukū'u üzere taht-ı zâbıtada olmağıyçün bu mahalde serd ü beyân olundu[14]

Eyâlet-i Trabzon, Mûsul Vâlîsi-yi sâbık Süleymân Paşa'ya; Mûsul Eyâleti, Emîn Mehmed'e; **[T2 5a]** Rodos Sancağı, sâbıkā Deryâ Kapudanı mütekā'iden İstanköy'de mukīm[15] olan Süleymân Paşa'ya ber-vech-i arpalık bâ-hatt-ı

---

1 Mar'aş Eyâleti T2 : Mar'aş Eyâleti sâbıkā Cidde Vâlîsi Vezîr Sa'deddîn Paşa'ya A2a

2 Deryâ Kapudanlığı T2 : Kapudân-ı deryâ A2a

3 **Ve bu hılâlde** Avlonya Sancağı, sâbıkā Bosna Vâlîsi ….. buyuruldu T2 : + [Bu kısım s. 454-455'in der-kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

4 **hazret-i** T2 : — A2, A2a

5 yine A2a : — T2, A2

6 mâh-ı T2, A2 : — A2a

7 12 Muharrem 1173 = 5 Eylül 1759 Çarşamba.

8 hânesinden T2 : konağından A2, A2a

9 sükkân-ı âfâka T2 : — A2, A2a

10 yapdırılan T2, A2a : yapılan A2

11 lemha-i vâhidde T2 : yine A2, A2a

12 muhterik T2, A2a : محترق A2

13 birkaç hâne hedm ve ihrâk oldukdan sonra ….. oldu T2 : birkaç hâne hedm ve ihrâk olup, bi-'inâyetillâhi Te'âlâ etrâf u enhâya sarılmadan basdırulup muntafî oldu A2a: birkac hâne muhterik ve hedm olunup, bi-'inâyetillâh etrâf u enhâya sarılmadan basdırılup kerem-i Bârî ile muntafî oldu A2

14 **ve bu hılâlde tevcîhât-ı menâsıb-ı ….. olundu** T2 : **ve yine bu hılâlde tevcîhât-ı (…..) vukū' bulup tahte'z-zâbıtat olmağıyçün serd ü beyân olundu** A2a

15 mukīm T2 : ikāmet üzere A2a

hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ihsân buyuruldu.

Koca-ili Sancağı, Trabzon Beylerbeyisi olan Mısrî Ahmed Paşa'ya; Avlonya Sancağı, mutasarrıfı Ahmed Paşa'ya; İlbasan Sancağı, Rumeli Vâlîsi Vezîr Mehmed Paşa iltimâsıyla İskenderiyye Sancağı Beyi olan Süleymân'a bâ-emr-i 'âlî tevcîh buyuruldu. Ve İskenderiyye Sancağı, Mustafa Bey-zâde'ye; Ohri Sancağı, Sâlih *dâme ikbâlühû*[1]ya; Prizrin Sancağı, Kahraman *dâme ikbâlühû*[2]ya; Klis Sancağı, İbrâhîm Paşa-zâde Süleymân'a; İnebahtı, Köstendil Sancağı'na mutasarrıf Ahmed Paşa-zâde Mehmed Paşa'ya ilhâkan bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu[3].

Çirmen Sancağı, Hâne-i Hâssa'dan Miftâh Ağası Ahmed *zîde mecdühû*[4]ya çırâğ-ı hümâyûn olmak üzere bâ-hatt-ı şerîf-i şevket-makrûn ihsân ü 'inâyet[5] buyuruldu[6].

İhrâc-ı mevâcib-i tavâ'if-i[7] askeriyye bi-vechi'l-mu'tâd[8]

Yine sene-i merkūme muharremü'l-harâmının yirminci sülesâ günü[9] Dîvân-ı hümâyûn'da tavâ'if-i[10] askeriyye-i zafer-rehberin lutf u 'inâyet-i hazret-i Cihân-dârî'den müstehak oldukları bir kıst[11] mevâcibleri bi't-temâmi ve'l-kemâl Hazîne-i 'âmire'den ihrâc ve 'add ü[12] teheyyü' olunup, her ocağın defâtir-i icmâlleri mûcebince istihkāklarına göre 'add ü şümâr ve Bâb-ı Kubbe-i hümâyûn pîş-gâhında huzûr-ı Sadrıa'zamî'de herkesin ism ü resmiyle

---

1 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 tevcîh buyuruldu T2 : — A2a

4 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 çırâğ-ı hümâyûn olmak ….. 'inâyet T2 : taşra çırâğ olacak a'lâ mukābelesi bâ-hatt-ı hümâyûn ihsân A2a

6 **ve bu hılâlde tevcîhât-ı menâsıb-ı ümerâ vukū'u üzere** ….. buyuruldu T2 : + [Bu kısım s. 455'in üst tarafından başlayarak sol kenârına doğru yazılmıştır] A2a : — A2

7 **tavâ'if-i** (طوائف) A2 : طوايف T2, A2a

8 **bi-vechi'l-mu'tâd** T2 : **bi-vech-i mu'tâd** A2 : **bi-vechi'l-'âdeti** A2a

9 20 Muharrem 1173 = 13 Eylül 1759 Perşembe. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

10 tavâ'if-i (طوائف) A2 : طوايف T2, A2a

11 bir kıst T2, A2a : — A2

12 'add ü T2 : — A2, A2a

zâbitân ve neferâtına **[T2 5b]** nidâ ve teşyîl ve sîr-âb-ı nevâl-i hazret-i Cihândârî ile[1] tekmîl ü tetmîm buyurulup, Sadrıa'zam hazretleri ba'de'd-dîvân Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'de mevâcib-i mezkûreyi ihrâcı gününden tevzî' u i'tâsına[2] mübâşeret buyurup, birkaç[3] gün zarfında itmâm-ı devrde 'âdet-i seniyye-i Pâdişâhâne ve deydene-i kadîme-i Hidîvâne üzere mahz-ı nevâziş ve i'tâf-ı hazret-i[4] Sadrıa'zamî içün hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i Şehriyârî ile bir sevb-i semmûr-ı müstevcibü's-sürûr[5] ve hançer-i mücevher-i ziyâ-güster ihsân ü i'tâsına nâm-zed[6] ib'âs buyurulan 'izzetlü Çukadâr Ağa hazretleri Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye vârid ü vâsıl ve hademe-i bâb kulları mahall-i 'âdî-i me'lûfdan[7] istikbâline mübâdirîn[8] ve Sadrıa'zam hazretleri dahi ber-vech-i i'zâm ü ibcâl resm-i istikbâlde murâ'î-i ihtimâm olup, hatt-ı şerîf-i şevket-redîf-i Husrevânî 'alâ-mele'i'l-ichâr kırâ'at ve i'lân ve hançer-i mücevher-i zîver-i kemer Sadr-ı kerîm-i übbehet-güster[9] ve hil'at-ı mûcibü'l-behcet dahi zîb-ârây-ı bâlây-ı Sadr-ı mevâhib-eser[10] kılınup, Ağa-yı mûmâ ileyhe dahi ber-vech-i mu'tâd-ı kadîm[11] taraf-ı hazret-i[12] Sadrıa'zamî'den 'atıyye-i cezîle ve bir sevb-i semmûr[13] ve esb-i mükemmel ü müzeyyen i'tâ ve etrâf ve[14] hademe-i Enderûn'a dahi surreler ve hil'atlar i'tâ ve ilbâsıyla merâsim-i ikrâm ü ihtirâmları resîde-i zirve-i[15] ikmâl ü ibcâl kılındı.

---

1 ile A2, A2a : olmalarıyla ile T2
2 i'tâsına T2, A2a : i'tâya A2
3 birkaç T2, A2a : birkac A2
4 hazret-i A2a : — T2, A2
5 müstevcibü's-sürûr T2 : mûcibü's-sürûr A2, A2a
6 nâm-zed T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Nâm-zed ol mu'ayyen kimesnedir ki me'mûr-ı hıdmet ola" ifâdesi s. 457'nin sol kenârına yazılmıştır] A2a
7 'âdî-i me'lûfdan A2 : 'âdîlerinden T2, A2a
8 mübâdirîn T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Mübâdirîn, cem'-i mübâdir" ifâdesi s. 457'nin sol kenârına yazılmıştır] A2a
9 kerîm-i übbehet-güster [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "kılınup Ağa-yı" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] T2 : vâlâ-güher A2, A2a
10 mevâhib-eser T2 : kerîm-i übbehet-güster A2 : + ["Übbehet" kelimesiyle ilgili olarak "Übbehet, 'azamet" ifâdesi s. 457'nin sol kenârına yazılmıştır] A2a
11 kadîm A2a : — T2, A2
12 hazret-i T2 : — A2, A2a
13 bir sevb-i semmûr T2 : hil'at-ı cemîle A2, A2a
14 ve A2, A2a : — T2
15 zirve-i T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Zirve-i 'ulâ" ifâdesi s. 457'nin sol kenârına yazılmıştır] A2a

Ba'dehû hademe-i Bâb-ı hazret-i[1] **[T2 6a]** Sadr-ı 'âlî 'alâ-vefkı't-tertîb[2] resm-i tebrîk-i dâmen-bûsîde rüsûm-ı bendegîlerin edâ vü îfâ'[3] eylediler.

Ve bu hılâlde[4] öteden berü Devlet-i 'aliyye'nin emekdârlarından lâyık u müstehak Vânî Mehmed Ağa'ya Dergâh-ı 'âlî[5] Kapucu-başılığı bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ihsân ü 'inâyet[6] buyuruldu. Ve sâbıkā Sadrıa'zam Kethudâsı olup, Bursa'da ikāmeti emr u fermân buyurulan el-Hâc[7] Ebûbekir Efendi ıtlâk ve Âsitâne'de hânesinde ikāmete emr u fermân buyuruldu[8]. Ve Hâslar Kalemi[9] Kethudâ Kâtibi 'Ömer Efendi'ye munzamm olmuşiken Sadrıa'zam Kethudâsı oğlu Necîb Efendi'ye[10] tevcîh ve anlarda olan 'Ulûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti, Sadrıa'zam Kitâbcısı Zihnî Mustafa[11] Efendi'ye müceddeden Dîvân[12] Hâceliği ile tevcîh buyuruldu.

---

1 hazret-i T2 : — A2, A2a

2 'alâ-vefkı't-tertîb T2, A2a : birer birer yollu yollarınca A2

3 îfâ' A2a : îfâ T2 : ibkā A2

4 **hılâlde** T2, A2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "Dâniyyü'l-asl kimesneye lâyık u müstehakk olmağla" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] A2a

5 öteden berü Devlet-i 'aliyye'nin ….. 'âlî T2 : öteden berü Devlet-i 'aliyye'nin emekdârlarından lâyık u müstehakk Vânî (…..) Ağa'ya Dergâh-ı 'âlî [Bu kısım başında "ط" harfi sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek s. 457'nin sol kenârına yazılmıştır] A2a

6 şevket-makrûn ihsân ü 'inâyet T2 : ihsân A2a

7 el-Hâc T2 : — A2a

8 öteden berü Devlet-i 'aliyye'nin emekdârlarından lâyık u müstehakk ….. buyuruldu T2, A2a : Vânî Resûl Bey nâm kimesneye Kapucu-başılık ihsân buyuruldu. Ve sâbıkā Sadrıa'zam Kethudâsı Ebûbekir Efendi Bursa'da mukīm iken ıtlâk ve gelüp Âsitâne'de hânesinde ikāmete fermân buyuruldu A2

9 Kalemi T2, A2a : — A2

10 Sadrıa'zam Kethudâsı oğlu Necîb Efendi'ye T2 : Kethudâ Bey-zâde Necîb Efendi'ye A2, A2a

11 Mustafa T2, A2a : — A2

12 üzere Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'dan Sâhil-serây-ı übbehet-pîrây-ı Beşiktaş'ı reşk-sâz-ı ….. Dîvân T2, A2a : + [Bu kısım bazı eksikliklerle beraber müsvedde kağıda yazılmıştır] A2

‘Azl-i Ağa-i Yeniçeriyân Gürcü Sûfî[1] Mehmed Paşa ve Ağa-şüden-i Kapu-kıran Mehmed Ağa

Yine sene-i merkūme muharremü’l-harâmının[2] on sekizinci gün[3]ü[4] bundan akdem mâh-ı merkūmun[5] sekizinci günü[6] Vezâret i‘tâ olunan Sûfî Gürcü Mehmed Paşa ‘azl ve Cezîre-i Limni’ye[7] çekdirme sefînesiyle tesyîr olunmağa emr-i hümâyûn-ı şevket-makrûn[8] sâdır olup, sâbıkā Kul Kethudâsı iken ‘azl ve Belgrad Ağası olan Kapu-kıran demekle ma‘rûf[9] Mehmed Ağa Belgrad’dan getürülüp, her vechile lâyık u sezâ-vâr olmağla[10], Yeniçeri Ağalığı’na ilbâs-ı hil‘at olundu. Ba‘dehû zikr olunan[11] Ağa-yı sâbık Tekfûr-dağı’nda çiftliğinde ikāmetine fermân[12] buyuruldu.

‘Azl-i Karabağlı Vezîr[13] Süleymân Paşa ez-Kapudân-ı deryâ ve Kapudân-ı deryâ-şüden-i ‘Abdülkerîm Kapudan

[T2 6b] Yine sene-i merkūme mâh-ı muharremü’l-harâmının on dokuzuncu günü[14] hâlâ Donanma-yı hümâyûn ile cânib-i Bahr-i Sefîd’de olan Karabağlı[15] Kapudân-ı deryâ Vezîr Süleymân Paşa ‘azl ve hâlâ Donanma-yı hümâyûn’da niçe müddetden berü Kapudâne olan ‘Abdülkerîm Kapudan her vechile lâyık u müstehak ve umûr-ı lâzime-i Tersâne-i ‘âmire’den ve merâsî[16] ve

---

1 **Sûfî** T2 : — A2, A2a
2 muharremü’l-harâmının T2, A2a : muharreminin A2
3 18 Muharrem 1173 = 11 Eylül 1759 Salı.
4 on sekizinci günü A2, A2a : evâsıtında T2
5 akdem mâh-ı merkūmun T2 : akdemce muharremü’l-harâmın A2 : akdemce mâh-ı merkūmun A2a
6 8 Muharrem 1173 = 1 Eylül 1759 Cumartesi.
7 Mehmed Paşa ‘azl ve Cezîre-i Limni’ye T2 : Mehmed Paşa ve ‘azl Limni’ye ‘a2 : Ağa Paşa ‘azl ve Limni’ye A2
8 şevket-makrûn A2 : — T2, A2a
9 demekle ma‘rûf T2 : — A2, A2a
10 getürülüp her vechile lâyık u sezâ-vâr olmağla T2 : getürülüp A2a : getürülmüşidi A2
11 olundu ba‘dehû zikr olunan A2, A2a : buyuruldu ve T2
12 ikāmetine fermân A2, A2a : ikāmete emr u fermân T2
13 **Vezîr** T2 : — A2, A2a
14 19 Muharrem 1173 = 12 Eylül 1759 Çarşamba.
15 Karabağlı A2 : Karabağlu T2, A2a
16 merâsî T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Merâsî, cem‘-i mersâ, yanaşacak mahal” ifâdesi s. 459’un sol kenârına yazılmıştır] A2a

mecârî-i[1] deryâdan habîr u âgâh ve sıdk u sedâd ile ma'rûf olmağla, rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Deryâ Kapudanlığı mûmâ ileyhe tevcîh ü ihsân ve evâmir-i şerîfesi Hâsekî Ağa ile irsâl olundu[2].

Ve selh-i muharremü'l-harâmda[3] Rumeli Vâlîsi Vezîr Silahdâr Mehmed Paşa Âsitâne-i 'aliyye'de devletlü 'Â'işe[4] Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[5] hazretlerinin Serây-ı 'ismet-âşiyânlarında[6] müttekî-i bâliş-i[7] sâmân idiler. Târîh-i merkūmda[8] mahatt-ı hükûmetleri olan Rumeli Eyâleti'ne bâ-fermân-ı 'âlî 'âzim ü[9] râhî oldular.

Vukū'-i harîk-ı cüz'î der-Balat

Yine selh-i muharremü'l-harâm[10]da[11] İstanbul'da gice sâ'at altıda iken, Balat Mahkemesi'ne karîb bir hâneden âteş zuhûr edüp, bir iki hâne muhterik ve bi-emrillâhi Te'âlâ suhûlet ile muntafî oldu[12].

'Azl-i Cebeci-başı Kara Mustafa Ağa ve Baş-Kethudâ ve nasb-ı Derzî Hüseyn Ağa

Yine[13] sene-i merkūme mâh-ı saferu'l-hayrının sekizinci günü[14] Şehriyâr-ı 'âlem hazretleri sâ'at dörtde iken, tebdîlen Serây-ı 'âmire'ye[15] gelüp, Orta-kapu'da olan Bölük-başı ve on nefer kapucular kazâ'en ol vakit Orta-kapu

---

1 merâsî ve mecârî-i A2a : merâsî-i mecârî-i T2 : mersâ ve mecârî-i A2
2 olundu A2 : buyuruldu T2, A2a
3 30 Muharrem 1173 = 23 Eylül 1759 Pazar.
4 'Â'işe A2 : 'Âyişe T2, A2a
5 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.
6 'ismet-âşiyânlarında T2 : vâlây-ı celâdetlerinde A2, A2a
7 bâliş-i T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Bâliş, bâlîn" ifâdesi s. 459'un sol kenârına yazılmıştır] A2a
8 30 Muharrem 1173 = 23 Eylül 1759 Pazar.
9 bâ-fermân-ı 'âlî 'âzim ü T2 : — A2, A2a
10 30 Muharrem 1173 = 23 Eylül 1759 Pazar.
11 muharremü'l-harâmda T2, A2a : muharremde A2
12 suhûlet ile muntafî oldu A2a : muntafî oldu A2 : sakk-i iştidâdına suhûletle imzây-ı intifâ keşîde kılındı T2
13 yine A2, A2a : — T2
14 8 Safer 1173 = 1 Ekim 1759 Pazartesi.
15 'âmireye A2, A2a : 'âmirelerine T2

pîş-gâhında[1] müctemi‘ bulunmayup, **[T2 7a]** kimi cüz’î istirâhata ve kimi ba‘zı hâcete meşgūl mahallerinden mütevâr[2]î[3] bulunmalarıyla, bunlara umûr-ı me’mûrelerinde ihtimâm etmedikleriyçün[4] gazab buyurup, ba‘dehû Cebe-hâne pîş-gâhına geldiklerinde Cebeci-başı’yı ve Baş-kethudâ’yı su’âl buyururlar. Bunlar dahi ol gün sâ’ir günler gibi ‘ale’s-sabâh kapularına gelürler iken: “Mü-te’ehhir-i ‘âdet henüz hânelerinden dahi gelmediler” deyü ihbâr olundukda[5]: derhâl; “Beşincinin aşcısına var! Beş on nefer[6] karakullukcu alup, şu Orta-ka-pu’da olan Bölük-başı’yı on nefer kapucularıyla ahz ve kapuya getür!” Andan Yedi-kulle’ye habs olunmalarına emr u fermân buyururlar. Birkaç gün habsde meks olundular. Merhamet buyurulup, tehâvünleri ‘afv ve[7] kemâ-kân hıdmet-lerinde mukayyed olmalarıyçün tenbîh ü te’kîd olundu[8].

Ve Cebeci-başı Kara[9] Mustafa Ağa dahi umûr-ı me’mûresinde mütevânî[10] ve[11] müdde‘î-i şu‘ûr ve[12] bî-müdânî[13] olmağla ‘azl ve sâbıkā Sadrıa‘zam Kethudâ-

---

1 Orta-kapu pîş-gâhında A2, A2a : Orta-kapu’da T2

2 mütevârî [Bu kelime ile ilgili olarak “Mütevârî, mütesettir ‘adem-i kıyâmdan kinâye” ifâdesi s. 459’un sol kenârına yazılmıştır] A2a : mütevâriye T2

3 kimi cüz’î istirâhata ve kimi ba‘zı hâcete meşgūl mahallerinden mütevârî A2a : kimi cüz’î istirâhat ve kimi ba‘zı hâcete meşgūle mahallerinden mütevâriye T2 : kimi şürb-i duhân içün mahallerinden mütevârî ve kimi bir gayri maslahatına meşgūl A2

4 umûr-ı me’mûrelerinde ihtimâm etmedikleriyçün T2 : — A2, A2a

5 bunlar dahi ol gün sâ’ir günler gibi ‘ale’s-sabâh ….. olundukda T2 : “henüz hânelerin-den gelmediler” deyü ihbâr ederler A2, A2a

6 nefer T2 : — A2, A2a

7 on nefer kapucularıyla ahz ve kapuya ….. ‘afv ve T2 : ve on nefer kapucuları ahz ve Paşa-kapusu’na ve andan Yedi-kulle’ye habs ve bir iki gün meks olundukdan sonra yine tehâvünleri ‘afv olunup ve A2 : ve on nefer kapucuları ahz ve kapuya getür, andan Yedi-kulle’ye habs olunmalarına emr buyururlar. Birkaç gün meks olundukdan sonra yine tehâvünleri ‘afv olunup A2a

8 olundu A2 : buyuruldu T2, A2a

9 Kara T2 : — A2, A2a

10 mütevânî T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Mütevânî, za‘îf” ifâdesi s. 460’ın sağ kenârına yazılmıştır] A2a

11 ve T2, A2a : — A2

12 ve T2, A2a : — A2

13 bî-müdânî T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Bî-müdânî, ‘adem-i tekarrub” ifâdesi s. 460’ın sağ kenârına yazılmıştır] A2a

sı olan[1] Derzî Hüseyn Ağa Cebeci-başılığ'a sezâ-vâr olmağla[2], ilbâs-ı hil'at ile tekrîm olundu. Ve[3] Baş-kethudâsı dahi ihrâc ve Baş-çavuş'u dahi halî'u'l-'izâr[4] ve ocaklusu beyninde mezmûm[5] olmağla, Çavuş-başılık'dan 'azl[6], Tekfûr-dağı'na nefy ü iclâ[7] olundu.

Ve bu hılâlde[8] Cebe-hâne Baş-halîfesi olan[9] Mustafa Efendi vefât etmeğiyle[10], bu esnâda nizâm ve düstûru'l-'amel[11] kılınan hatt-ı şerîf-i şevket-redîf ki, Sipâh ve Silahdâr ve Yeniçeri ve Cebeci ve Ağa-kapusu aklâmı hulefâları[12] 'âdet-i müstedîme üzere **[T2 7b]** ikinci halîfeleri, baş-halîfe ve üçüncü, ikinci olmak iktizâ eyledikde[13], her kangısının yedinde olan ru'ûs-ı hümâyûn[14] kadîm ise ve ehliyyet ü istihkākı nümâyân ise hâceleri i'lâm ve Defterdâr Efendi telhîs, ba'dehû fermân buyurulup[15]: "Ağaları 'arzı ile[16] olmaya" deyü derûn-ı emr-i şerîfde kirâren ve[17] mirâren tasrîh buyurulup, bu emr-i hümâyûn Baş-muhâsebe'ye kayd ve zikr olunan beş ocağın kâtiblerine dahi 'ilm-i haber verilüp, temâm-ı nizâm ve düstûru'l-'amel kılınmağla, mûcebiyle 'amel

---

1 olan T2, A2a : — A2
2 sezâ-vâr olmağla T2 : câme-dûz-ı liyâkat olmağla A2a : — A2
3 ilbâs-ı hil'at ile tekrîm olundu ve T2 : ilbâs-ı hil'at olundu ve A2a : ilbâs-ı hil'at olunup A2
4 halî'u'l-'izâr T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Halî'u'l-'izâr, bî-edeb" ifâdesi s. 460'ın sağ kenârına yazılmıştır] A2a
5 mezmûm A2, A2a : nâ-hemvâr T2
6 Çavuş-başılık'dan 'azl A2 : — T2, A2a
7 iclâ T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "İclâ ve nefy, celây-ı vatan" ifâdesi s. 460'ın sağ kenârına yazılmıştır] A2a
8 ve bu hılâlde T2, A2a : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
9 olan A2 : — T2, A2a
10 vefât etmeğiyle A2, A2a : fevt olup T2
11 düstûru'l-'amel T2, A2a : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "olunmak" kelimesinin üzeri çizilmiştir] A2
12 aklâmı hulefâları A2, A2a : hulefâsı T2
13 üçüncü, ikinci olmak iktizâ eyledikde T2 : ikinci, üçüncü halîfe olmak iktizâ' etdikde A2a : ikinci, ücüncü olmak iktizâ etdikde A2
14 ru'ûs-ı hümâyûn T2, A2a : ru'ûsu A2
15 buyurulup T2, A2a : buyurula A2
16 'arzı ile A2a : 'arzıyla T2, A2
17 şerîfde kirâren ve T2 : 'âlîde kirâren A2, A2a

olunup İkinci Halîfe'yi Baş-halîfe ve[1] Üçüncü'yü[2] İkinci Halîfeliğ'e ru'ûs-ı hümâyûnları i'tâ buyuruldu.

Ve bu hılâlde[3] ru'yet ve ihtimâm-ı Cebe-hâne-i 'âmire umûr-ı mühimme-i Pâdişâhî'den olup, baş-halîfelere müfevvaz[4] olmağın, derûn-ı Cebe-hâne'de mevcûd[5] bir sefer-i hümâyûn takımı ber-mûceb-i defter teslîmine alacağı mühimmât-ı Cebe-hâne-i 'âmire ber-mûceb-i fermân-ı 'âlî ketb ü tahrîr ve teharr[6]î[7] olunmak kā'ide-i müstahsene olduğuna binâ'en fermân olunup, Cebeci-başı ve kethudâları ve kütebâsı[8] ve Baş-muhâsebe dahi me'mûnu'l-gāyile ve masûnu'l-gale[9]t[10] ta'yîn olunan kâtib ve Hakīr dahi Cebeciler Kâtibi bulunduğum hasebiyle bâ-ma'rifet-i cümle[11] derûn-ı Cebe-hâne-i 'âmire'de bulunan takımı birer birer ru'yet ve ketb ü[12] tahrîr eylediler.

Cümle-i muharrerâtdan kadîmü'l-eyyâmdan berü mevzû'-i Hazîne-i Cebe-hâne-i hümâyûn olmak üzere kati çok esliha-i kadîme **[T2 8a]** ve dürû'[13]

---

1 ve A2 : — T2, A2a

2 Üçüncü'yü T2, A2a : Ücüncü'yü A2

3 ve bu hılâlde T2, A2a : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

4 müfevvaz A2a, A2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "olup" kelimesinin üzeri çizilmiştir] T2

5 ru'yet ve ihtimâm-ı Cebe-hâne-i 'âmire ….. mevcûd T2, A2a : Baş-halîfe'ye ru'yet ve ihtimâmı müfevvaz olan Cebe-hâne-i Enderûn'da mevcûd temâmen A2

6 teharrî T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Teharrî, ihtimâm" ifâdesi s. 461'in sol kenârına yazılmıştır] A2a

7 ber-mûceb-i fermân-ı 'âlî ketb ü tahrîr ve teharrî T2, A2a : ketb ü tahrîr A2

8 ve kütebâsı A2, A2a : — [Bu kelimelerin üzeri çizilmiştir] T2

9 Baş-muhâsebe dahi me'mûnu'l-gāyile ve masûnü'l-galet T2 : Baş-muhâsebeden me'mûnu'l-galet A2a : — A2

10 masûnu'l-galet [Bu kelime ile ilgili olarak "**Galet der-kâtibî bi-tâ'-i tavîle galat nîst**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : me'mûnu'l-galet [Bu kelime ile ilgili olarak "**Lafza-i galet, tâ'(ت) ile hesâbda müsta'mel; galat tâ'(ط) ile sâ'irde müsta'meldir**" ifâdesi s. 461'in sol kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

11 ve Hakīr dahi Cebeciler Kâtibi ….. cümle T2, A2a : ma'rifet ve nezâretiyle A2

12 ketb ü A2 : teharrî ve T2, A2a

13 dürû' T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Dürû', cem'-i dir' ya'nî zırh" ifâdesi s. 461'in sol kenârına yazılmıştır] A2a

ve seleb[1] ü silâh ve âlât-ı[2] ceng ü harb olup, ez-cümle cemî‘-i meşâhidde[3] şeref-ihrâz-ı huzûr olan Sıddîk-ı ekber *radıyallâhu ‘anh*[4] hazretlerinin ve Faslü’l-hıtâb ‘Ömer bin el-Hattâb *radıyallâhu ‘anh*[5]ın ve Seyfullah[6] Hâlid bin el-Velîd *radıyallâhu ‘anh*[7]ın[8] süyûfları ve ba‘zı hadîdden masnû‘a garîbü’ş-şekl kısî[9] ve sihâm ve togulgalar ve sâ’ir[10] garâ’ib ü ‘acâ’ib[11] elbise-i huyûl ve gayruhâ teberrüken mahfûz-ı hazâne-i[12] sıyânet olmak üzere mevdû‘adır[13].

Hakk Te‘âlâ Pâdişâh-ı ‘âlem ve Nigeh-bân-ı kâffe-i[14] ümem hazretlerinin kuvvet ve devlet ü[15] şevketlerin günden güne müzdâd ve efzûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselîn.

---

1 seleb T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Seleb, âlât-ı muhârebe” ifâdesi s. 461’in sol kenârına yazılmıştır] A2a

2 ve âlât-ı T2 : — A2, A2a

3 meşâhidde T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Meşâhid, gazavât” ifâdesi s. 461’in sol kenârına yazılmıştır] A2a

4 “رضی الله عنه = Allah ondan razı olsun” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 “رضی الله عنه = Allah ondan razı olsun” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

6 Seyfullah T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Hazret-i Hâlid bin el-Velîd *radıyallâhu ‘anh* Seyfullah tesmiye buyurulurdu” ifâdesi s. 462’nin sağ kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

7 “رضی الله عنه = Allah ondan razı olsun” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

8 cemî‘-i meşâhidde şeref-ihrâz-ı huzûr olan Sıddîk-ı ekber ….. ‘anhın T2 : cemî‘-i meşâhidde şeref-ihrâz-ı huzûr olan Sıddîk-ı ekber hazretlerinin ve Faslü’l-hıtâb İbnü Hattâb ve Seyfullah el-mücâhid er-reşîd Hâlid bin el-Velîd *radıyallâhu ‘anhüm* hazerâtının A2a : hazret-i Ebîbekir es-Sıddîk’ın ve ‘Ömer bin el-Hattâb’ın ve Hâlid bin Velîd’in *radıyallâhu ‘anhüm* A2

9 kısî [Bu kelime ile ilgili olarak “**Kısî cem‘-i kavs**” ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Kısî, kesr-i kāf ile cem‘-i kavs” ifâdesi s. 462’nin sağ kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

10 sâ’ir (سائر) A2 : سائِر T2, A2a

11 ‘acâ’ib T2, A2a : ‘acâyib A2

12 hazâne-i T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Hazâne, fetha-i hâ ile” ifâdesi s. 462’nin sağ kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

13 hadîdden masnû‘a garîbü’ş-şekl kısî ….. mevdû‘adır T2 : hadîdden masnû‘a kısî ve togulgalar ve sâ’ir garâ’ib ü ‘acâ’ib olup teberrüken mahfûz-ı hazâne-i sıyânet olmak üzere mevdû‘adır A2a : kavs ki hadîdden masnû‘a ve togulgalar ve sâ’ir garâ’ib ü ‘acâyib olup, teberrüken mahfûz-ı hâtıra-i sıyânet olmak üzeredir A2

14 kâffe-i T2 : ‘âmme-i A2a : — A2

15 devlet ü T2 : — A2, A2a

Ve bu esnâda[1] Yeniçeri Kul Kethudâsı ʻazl ve Zağarcı-başı, Kul Kethudâsı ve Sensonî, Zağarcı ve Turnacı-başı[2], Sensonî olup, ocakları kāʻidesi üzere il-bâs-ı hilʻat olundular.

Ahz-ı baʻzı eşkıyâ der-Kāsım-paşa ve muhârebe-şüden-i zâbitân-ı Tersâne[3]

Yine sene-i mâh-ı merkūme saferu'l-hayrının yirminci gice[4]si[5] baʻde'l-ʻışâ Kāsım-paşa'da vâkıʻ dibâgat-hânenin baʻzı sefele ve erâzilleri[6] ityân-ı fevâhiş ile ve[7] baʻzı fülkeci[8] ve gemici naftî[9] ve nevâtî[10]leri[11] bunlara taʻarruz ile birbirleriyle hırıldaşup, kelben kelb gelecekler iken[12] giderek çoğalup, Tersâne koluna ve zâbitânına haber olunup[13] üzerlerine varıldıkda cenge mübâderet eylediler ve çoğaldılar.

Göç-i hümâyûn Hadîka-i[14] Kara-ağac'da bulunmağla, gicelik[15] hâlinde bu muhârebe haberi taraf-ı[16] Rikâb-ı **[T2 8b]** hümâyûn'a resîde olup, Bostâncı-başı bir mikdâr neferât ile bir tarafların ihâta ve derhâl Yeniçeri Ağası dahi[17] İstan-

1 ve bu esnâda T2, A2a : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
2 Turnacı-başı T2 : Turnacı A2, A2a
3 **muhârebe-şüden-i zâbitân-ı Tersâne** A2 : **vukūʻ-i muhârebe be-ân tâ'ife-i bâgıyyet** A2a : **muhârebe-kerden-i ân tâ'ife-i bâgıye** T2
4 20 Safer 1173 = 13 Ekim 1759 Cumartesi.
5 yine sene-i ….. yirminci gicesi A2a : yine sene-i merkūme mâh-ı saferu'l-hayrının yirmi gicesi A2 : sene-i merkūme saferu'l-hayrının evâhırında T2
6 sefele ve erâzilleri T2 : sefele-i erâzilleri A2a : bî-hûş ve ارارللری A2
7 ityân-ı fevâhiş ile ve T2, A2a : bir iki fâhişe getürüp A2
8 fülkeci (فلکه جی) T2 : فلقه جی A2, A2a
9 naftî [Bu kelime ile ilgili olarak "**Mellâhân mensûb bi-naft, naftî gûyend**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : — A2, A2a
10 nevâtî T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Nevâtî, cemʻ-i nûtî, mellâh" ifâdesi s. 462'nin sağ kenârına yazılmıştır] A2a : — A2
11 naftî ve nevâtîleri T2 : nevâtîleri A2a : tâ'ifeleri A2
12 kelben kelb gelecekler iken T2, A2a : — A2
13 olunup A2a : olundukda A2 : ve T2
14 göç-i hümâyûn Hadîka-i T2, A2a : göc-i hümâyûn A2
15 bulunmağla gicelik T2, A2a : olmağla gicenin A2
16 muhârebe haberi taraf-ı A2, A2a : haber T2
17 bir mikdâr neferât ile bir tarafların ihâta ve derhâl Yeniçeri Ağası dahi T2 : bir mikdâr neferât ile ….. Yeniçeri Ağası A2a : biraz bostânîler ile bir tarafların kuşatdılar ve Yeniçeri Ağası derhâl A2

bul'dan geçüp ve[1] Topcu-başı dahi bir tarafdan muhâsara ile muhârebeye iktidârları olmayup, firâr edebilen firâr ve ekseri ahz olunup haklarından gelindi.

Ve ol fâhişe 'avrat -ki bu erâzilin böyle ictimâ'ına bâ'is olmuşidi- ol gice ahz ve hadd-i zâtında lâzimetü'l-izâle[2] olmağla, gayra mûcib-i 'ibret olmağıyçün Kāsım-paşa'da mahall-i muhârebeleri olan dibâgat-hâne pîş-gâhına salb olundu. Ve nefs-i Kāsım-paşa ve havâlîsinde olan zâbitân ve hükkâma tenbîh ü te'kîd ve zabt u rabt ile te'mîn-i fukarâ vü zu'afâya sarf-ı nakdîne-i ihtimâm buyuruldu.

Ve bu hılâlde[3] Kâtib-i Dârussa'âdet-i[4] sâbık Kayseriyyelü[5] İbrâhîm Efendi[6] -ki Emânet-i Surre-i şerîfe ile Mekke-i mükerreme'ye râhî ve me'mûr kılınmışidi[7]- 'avdetde Şâm'a vusûlünde bi-'inâyetillâhi Te'âlâ hastalanup, vefâtı ile müsterîh oldu[8]. Merkūm Yazıcı Kayseriyyelü İbrâhîm[9]:

Yâ Rab mebâd ân ki gedâ mu'teber şeved[10]

me'âliyle merhûm Sultân 'Osmân hazretlerine cülûslarından mukaddem bir tarîkıyla teberdârlığı hasebiyle te'alluk ve intimâ peydâ edüp, şöyle ki nasb-ı 'aynları idi. Bi-emrillâhi Te'âlâ Sultân Mahmûd Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân*[11] hazretleri dâr-ı bekāya irtihâl buyurup, cülûs-ı mesned-i saltanat-ı 'Osmânî yine Sultân 'Osmân'a müyesser ve erzânî buyuruldu.

---

1 ve A2 : — T2, A2a

2 lâzimetü'l-izâle A2 : lâzimetü'l-izâleti T2, A2a

3 ve bu hılâlde T2, A2a : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

4 Dârussa'âdet-i T2, A2a : دالسعاده A2

5 Kayseriyyelü T2, A2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "yâd-gârî" kelimesinin üzeri çizilmiş ve bunun yerine "lü" eki satırın üstüne yazılmıştır] A2a

6 Efendi T2 : — A2

7 Emânet-i Surre-i ….. kılınmışidi T2 : Surre Emîni ta'yîn ve Mekke-i mükerreme'ye 'âzim olmuşidi A2 : Surre Emîni ta'yîn ve Mekke-i mükerreme'ye râhî kılınmışidi A2a

8 vusûlünde bi-'inâyetillâhi ….. oldu T2 : vusûlünde bi-'inâyetillâhi ….. vefât eyledi A2a : vusûl ü duhûllerinde hastalanup elhamdülillâhi Te'âlâ vefât eyledi A2

9 Yazıcı Kayseriyyelü İbrâhîm A2a : Kayseriyyelü İbrâhîm Yazıcı T2 : müteveffâ İbrâhîm gāyet cesûr ve bî-ıtmînân, deniyyü't-tab'-ı fer u mâye olmağla A2

10 "یا رب مباد انکه کدا معتبر شود = Allah'ım! Dilenci itibar sahibi bir kimse olmasın" anlamına gelen Farsça bir mısra'dır; bkz. *Hafız Divanı*, s. 192.

11 "علیه الرحمة والغفران = Allah'ın rahmeti ve mağfireti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

Bu İbrâhîm Yazıcı olup ol kadar tekarrub ve intisâb ve nüfûz-ı kelime sâhibi oldu ki Sâhib-i Sadr olan vüzerây-ı ‘izâmla olacak umûr-ı mühimme-i Devlet bunun benân-ı pençe-i irâdesine menûta kılındı. Ve Dârussa‘âde Ağası Kof-ı bî-vukūf Maktûl Ahmed Ağa bunun zîr-i hükmünde idi. Ve ol vakit ‘azl ve nasb ve umûr-ı bi’l-cümle anın re’yiyle olmağa muhtâc idi. Ve Haremeyn-i muhteremeyn evkāf-ı şerîfesi vâcibü’s-sıyânet ve re‘âyâsı vedâyi‘-i hâliku’l-beriyyet iken böyle bir sefîh ve denî sefele-nijâd-ı Kayseriyye hîle-kârı habîsin yed-i tasarrufuna vâbeste oldu. İstediği gibi satup alup üç dört sene zarfında Dâ’ire-i Haremeyn’den on bin kîseden ziyâde emvâl-i zulm ve irtişâ ahz ve cem‘ eyleyüp, tavsîf ü tahrîre kābil olmayan umûra mütecâsir ve mütesaddî oldu.

Selâtîn-i ‘izâm-ı Âl-i ‘Osmânî efendilerimiz hazerâtı cümlesi mü’eyyidîn min-‘indillâh velâyet-i bâhireleri sâbite olmağla, kalb-i şerîfleri sıdk u i‘timâda mecbûllerdir. Bunların hademeleri hayr-hâh ve sıdk u istikāmetle ma‘rûf olagelmeğin kizb ve desâyis ve hıyânet ilkāsını tecvîz buyurmazlar. Zîrâ eyünün nazarında herşey’ eyüdür.

Merkūm Kayseriyyeli İbrâhîm ki sefele tebâr ve rustâyî ‘ömründe asâlet ve diyânet nedir bilmeyüp hiyel ü habâsete mecbûl bir Türk oğlanının ne re’yi ve tecribesi olacak ve nân ü nemeki ile perveriş bulduğu veliyy-i ni‘amı efendisine ne hayr-hâhlığı ve ne sıdk u istikāmeti olacak. Ve bu Devlet-i ‘aliyye-i Muhammediyye’ye hıdmet ne demekdir, şân ve şükûh-ı Devlet-i ‘aliyye’yi sıyânet ne vechile olur, kesb-i şân ve mahmidet tarîki ne ile hâsıladır. Bunu bilmeğe ve iz‘ân ve tevfîka muvaffak mı olacakdır.

Bu makūle sefelenin mu‘azzam-ı âmâli ve matmah-ı[1] nazarı biraz hutâm-ı[2] dünyâ kapup hevây-ı batn ve behîmiyyetini icrâdan gayri bir şey’ değildir. Bunun emsâli havene-i devletin ne tarîkle olursa mahv u izâlesi bu Hakīr’in mezhebimde bâ-kûre-i tevfîk ismiyle müsemmâdır.

Bunun biri dahi Gürcü İsmâ‘îl Paşa Mühürdârlığı’ndan gelme Dervîş Efendi dedikleri yâd-gâr-ı zemâne idi. Mübârek Et-yaran[3] tesmiye olunan düm-

---

1 matmah-ı A2, T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Matmah, mahall-i nazar” ifâdesi s. 464’ün üzerindeki boşluğa yazılmıştır] A2a

2 hutâm-ı A2, T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Hutâm, metâ‘” ifâdesi s. 464’ün üzerindeki boşluğa yazılmıştır] A2a

3 Et-yaran A2, T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Et-yaran, ism-i dümmül” ifâdesi s. 464’ün sağ kenârına yazılmıştır] A2a

mül-i[1] seyf-i İlâhî ile nâ-bûd olup, serika eylediği emvâl ve cevâhir-i lâ-yuhsâ bir ânda mahv ve gārât oldu. Bu müteveffâ Kayseriyyeli gûyâ anın müsveddesi gibi vâris-i emvâl-i mesrûkası idi.

Erbâb-ı zebâric merkeze-i vakt olan dürûg-ı gûyândan biri buna zâyirçe-i udhûke cevâb istihrâcı getürür. Şu mazmûnda ki: "İsm-i şerîfiniz İbrâhîm'dir ve Kayseriyyelüsüz ve Dârussa'âde Kâtibisiz ve manzûr-ı nazar-ı hazret-i Pâdişâhîsiz, bu yazıcılıkdan mühr-i Sadâret sizindir. İbrâhîm Paşa gibi Vekîl-i saltanat olursuz" me'âlinde imiş. Türk bunu gördükde intifâh-ı sebele-i gurûr ile: "Bu bir şey' mi? Ben dahi Kayseriyye'de iken bu istihrâc bize gösterilmişidi" deyü cevâb vermiş. Rûzgârın kıyâs ma'a'l-fârık olan şîve-i bedî'asından bî-haber har tabî'at ve lâ-yu'kal Cenâb-ı Hak'dan hayâ etmeyüp tevfîk istemeyenler bu gûne şu'le-i hâr ve has gibi nümâyân olup bir ânda zâ'il olur[2].

---

1 dümmül-i A2, T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Dümmül, çıban" ifâdesi s. 464'ün sağ kenârına yazılmıştır] A2a

2 me'âliyle merhûm Sultân 'Osmân hazretlerine cülûslarından mukaddem bir tarîkıyla ….. olur A2 : me'âline mâ-sadak merhûm u mağfûr Sultân 'Osmân Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân* hazretlerinin cülûs-ı hümâyûnlarından mukaddem Teberdârlık ile intimâ vü intisâb tahsîl edüp, niçe niçe vazîfe-i hâli olmayan umûrda çengâl-zen-i tecâsür olmağla ve bi-husûsihî umûr-ı cesîme-i Evkāf-ı Haremeyn'e dâ'ir mevâddan alup satup, üç dört **[T2 9a]** sene zarfında kati çok emvâl-i halkı iddihâr ve dâ'ire ve haşem tahsîl eyledi. Bu makūle rûstâyî, deniyyü'l-asl kimesnenin matmah-ı nazarı birâz hutâm-ı zâ'ile ictilâbından gayrı ne olacakdır? Bunun biri dahi İsmâ'îl Paşa Mühürdârı Dervîş Efendi demekle ma'rûf idi ki deniyyü'l-asl, haccâm ve müzeyyen makūlesi olup, mübârek Et-yaran tesmiye olunan dümmül-i seyf-i kahr-ı İlâhî ile nâ-bûd oldu. Ve bizâ'a-i mesrûkası olan emvâl ü cevâhir-i lâ-yuhsâ bir ânda mahv ü gārât oldu. Bu müteveffâ Kayseriyyelü İbrâhîm, gûyâ anın keçkûl-keş-i pârse-i hıyâneti bir ma'nâ idi. Me'mûr olduğu hıdmetde sıdk u istikāmeti olmayup, cenâb-ı Hak'dan ve veliyy-i ni'metinden hayâ etmeyenler bir mikdâr şu'le-i hâr ü has gibi pertev-zen-i bâlâyî-i enzâr olup, bir ânda yine mahv ü zâ'il olur T2 : me'âline sâdık merhûm u mağfûr Sultân 'Osmân Hân hazretlerinin cülûs-ı hümâyûnlarından mukaddem Teberdârlık ile intimâ vü intisâb tahsîl edüp, niçe niçe üzerine lâzım olmayan umûra çengâl-zen-i tecâsür olmağla ve bi-husûsihî umûr-ı Haremeyn'e dâ'ir mevâdda karışmağla alup satup, üç dört sene zarfında kati çok emvâl ve dâ'ire tahsîl eyledi. Ve bu makūle rûstâyî, deniyyü'l-asl kimesnenin matmah-ı nazarı biraz hutâm-ı zâ'ile ictilâbından gayrı ne olacakdır? Bunun biri dahi İsmâ'îl Paşa Mühürdârı Dervîş Efendi demekle ma'rûf idi ki mübârek Et-yaran tesmiye olunan dümmül-i seyf-i kahr-ı İlâhî ile nâ-bûd olup, bizâ'a-i mesrûkası olan emvâl ü cevâhir-i lâ-yuhsâ bir ânda mahv ü gārât oldu. Bu müteveffâ Kayseriyyelü İbrâhîm, gûyâ anın keçkûl-keş-i [Bu kelime ile ilgili olarak

Ve yine mâh-ı saferu'l-hayrın yirmi yedinci salı gün[1]ü[2] 'ale's-sabâh Dîvân vakti Kadırga Limanı mahallesinde bir bakkālın[3] hânesinden âteş-i ser-keş zebâne-keş olup, ol gün galebe dîvânı tenbîh ve Nasârâ elçilerinden biri mu'tâd üzere Dîvân-ı hümâyûn'a getürülecek idi. Sâhib-i devlet hazretlerinin re'y-i rezînleri üzere Kethudâ Bey[4] ve Cebeci-başı ve Segbân-başı ve Mi'mâr Ağa ve Cebe-hâne kethudâları ve neferâtı[5] ve sâ'ir tulumbacıları ta'yîn ve harîka 'acâleten[6] irsâl ve Dîvân tertîbi yine kemâkân[7] bozulmayup, elçi-i mesfûr mu'tâd üzere Dîvân-ı hümâyûn'a rû-mâl **[T2 9b]** eyledi.

"Keçkûl-keş, fukarâ hıdmetkârı" ifâdesi s. 464'ün sağ kenârına yazılmıştır] pârse-i habâseti bir ma'nâ idi. Me'mûr olduğu hıdmetde sıdk u istikāmeti olmayup, cenâb-ı Hak'dan ve veliyy-i ni'metinden hayâ etmeyenler bir mikdâr şu'le-i hâr ü has gibi pertev-zen-i enzâr olup, bir ânda mahv ü zâ'il olur A2a

1 27 Safer 1173 = 20 Ekim 1759 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

2 **ve yine mâh-ı saferu'l-hayrın** yirmi yedinci salı günü A2 : **ve yine mâh-ı saferu'l-hayrın yirmi yedinci sülesâ günü** A2a : **ve yine saferu'l-hayrın yirmi yedinci günü** T2

3 Limanı mahallesinde bir bakkālın T2 : Limanı'nda bir bakkālın A2a : Limanı'nda bir bakkāl A2

4 galebe dîvânı tenbîh ve Nasârâ ….. Bey A2 : düvel-i Nasârâ elçilerinden biri rikâb-ı kâm-yâba rû-mâl edecek idi. Sâhib-i devlet hazretleri huzûrda bulunmak lâ-büdd olmağla, Sadrıa'zam Kethudâsı T2 : mu'tâd üzere düvel-i [Bu kelime ile ilgili olarak "Düvel, cem'-i devlet" ifâdesi s. 464'ün sağ kenârına yazılmıştır] Nasârâ ….. lâ-büdd olmağla Kethudâ Bey A2a

5 neferâtı A2 : neferât T2, A2a

6 'acâleten T2, A2a : — A2

7 kemâ-kân T2 : — A2, A2a

Ve bir iki hâne muhterik ve hedm ve harîka me'mûrlar ziyâde cidd ü ihtimâm ile[1] bi-emrillâhi Te'âlâ muntafî oldu. Ammâ basdırılan hânenin sakfı bâlâsında dururken, sakf[2] çöküp Cebeci-başı ve Mi'mâr-başı Ağa ve yirmi kadar zâbitân ve çorbacılar düşüp mecrûh oldular ve cerhleri sâlim hânelerine getürüldü. Ve neferâtdan dahi katı vâfiri mecrûhu'l-a'zâ' lâkin sâlim idiler[3].

İhsân-ı 'atıyye-i hümâyûn ma'a[4] hil'at-ı mûcibü'l-behcet be-Kādî-yı İstanbul Bekrî-zâde Mehmed Halîl[5] Efendi

Yine sene-i merkūme mâh-ı saferu'l-hayrının yirmi ikinci gün[6]ü[7] hâlâ İstanbul Kadısı Bekrî-zâde Efendi fî-nefsi'l-emr sıdk[8] u diyânet ve ihlâs üzere bu[9] sinn-i pîrî ve şeyhûhetde bezl-i tâb ü tüvân edüp, hıdmet-i sadâkati nümâyân ve[10] nefs-i Âsitâne ve etrâfında narh-ı[11] cârî olan es'âr husûsunda nizâm-ı tâm ve

---

1 ve bir iki hâne muhterik ve hedm ve harîka me'mûrlar ziyâde cidd ü ihtimâm ile T2, A2a : ve harîka me'mûrlar ziyâde cidd ü ihtimâm ile bir iki hâne muhterik ve hedm ve A2

2 sakf T2, A2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "dururken" kelimesinin üzeri çizilmiştir] A2a

3 Cebeci-başı ve Mi'mâr-başı Ağa ve yirmi kadar zâbitân ….. idiler A2 : zâbitân-ı çorbacıyândan kati çok kimesneler düşüp, sâlimîne'l-cerh hânelerine getürdüler T2, A2a

4 **ma'a** T2, A2a : **ve** A2

5 **Mehmed Halîl** T2, A2a : — A2

6 22 Safer 1173 = 15 Ekim 1759 Pazartesi.

7 yine sene-i ….. günü A2a : sene-i merkūme ….. günü A2 : yine sene-i merkūme saferu'l-hayrında T2

8 sıdk T2, A2a : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

9 üzere bu A2 : üzere A2a : ile T2

10 hıdmet-i sadâkati nümâyân ve A2 : — T2, A2a

11 narh-ı T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Narh, Fârisîdir si'r ma'nâsına" ifâdesi s. 465'in sol kenârına yazılmıştır] A2a

fukarâ'-i 'ibâdullâhdan hazret-i Pâdişâh-ı enâma[1] du'ây-ı hayr aldırmağa sâ'î oldukları ma'lûm-ı hümâyûnları olmağla, mûmâ ileyhe[2] 'atıyye-i cezîle ve hil'at-ı mûcibü'l-behcet i'tâ ve iksâsıyla[3] mecbûr buyurdular.

Mûmâ ileyh Kadı Efendi'nin cümle-i ihtimâmlarından biri de budur ki, kendilere mahsûs olan mahlûl-i imâmetleri[4] fürûht olundukda, senede[5] beş altı kîseye bâliğ olup, kendüye[6] medâr-ı me'âş olagelmişiken, İstanbul Kadısı'na[7] mahsûs hademeyi çağırdup: "Sizin bizim hıdmetimizde olmağla, elbette ehl-i sûk ve esnâfda[8]n[9] intifâ'ınız olur. Lâkin ba'de'l-yevm eğer[10] bir âhadden bir akça ve bir habbe alursanız haklarınızdan gelürüm!" deyü tenbîh ve ol kendüye 'â'id[11] meblağı bunlara herkesin hâl ü şânına **[T2 10a]** göre taksîm ve i'tâ ederler. Ve hammâmcılara varınca pâk peştemâllar ve makremeler olmak üzere tenbîh, kefere ve Yehûd tâ'ifelerinin bürehnelikde imtiyâz-ı ehl-i İslâm içün cülcül-bend-i[12] sâk u bâzû olmalarına tenbîh ü te'kîd ve ehl-i sûk bi-ecma'ihim[13] terâzülerini kalayladup, dirhemleri tamgalu ve temâm olup[14] ve kö-

---

1 hazret-i Pâdişâh-ı enâma T2, A2a : Pâdişâh-ı 'âleme A2

2 oldukları ma'lûm-ı hümâyûnları olmağla, mûmâ ileyhe T2, A2a : olduklarını bi-'aynihî tebdîl-i hümâyûnda dûçâr olup müşâhede buyurmalarıyla A2

3 i'tâ ve iksâsıyla T2, A2a : iksâ' ve i'tâsıyla A2

4 ihtimâmlarından biri de ….. imâmetleri A2 : mehâsininden biri budur ki, kendülere mahsûs olan cihât-i imâmet T2 : mehâsininden biri budur ki, kendülere mahsûs olan imâmetleri A2a

5 senede T2 : — A2, A2a

6 kendüye T2, A2a : kendülere A2

7 Kadısı'na A2a : kadılarına T2, A2

8 esnâfdan T2, A2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "elbette" kelimesinin üzeri çizilmiştir] A2a

9 elbette ehl-i sûk ve esnâfdan T2, A2a : ehl-i sûk ve esnâfdan elbette A2

10 ba'de'l-yevm eğer A2, A2a : eğer ba'de'l-yevm T2

11 kendüye 'â'id T2 : — A2, A2a

12 cülcül-bend-i T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Cülcül-bend, çınzırak bağlamak" ifâdesi s. 466'nın sağ kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

13 bürehnelikde imtiyâz-ı ….. bi-ecma'ihim T2 : bürehnelikde imtiyâz-ı …..tenbîh ve ehl-i sûk bi-ecma'ihim A2a : kollarına çıngırak takmak ile ehl-i İslâm'dan imtiyâz bulunmak ve ehl-i sûk A2

14 ve temâm olup T2, A2a : temâm olmak gibi A2

mürcülerin kürekleri -yaba ta'bîr olunur- parmaklı olmak gibi hattâ[1] gicelik ve 'âdî[2] kavuklara dahi nizâm ve ta'yîn-i si'r ve[3] lahm-i ganem altı pâreye, pegnir dahi[4] kırk akçaya fürûht olunurken, on sekiz akçaya tenebbühü gibi ve noksân töhmetiyle ahz[5] olunup, ocaklarına te'dîb içün gönderdiği ehâlî-i sûkdan her[6] kim olursa, zâbitleri tarafından te'dîb olundukdan sonra: "Fülânın sebîli tahliye oluna" deyü memhûren tezkiresi gelmedikce itlâk olunmamak gibi ve limonun okkası iki pâreye[7] ve sebzecilere[8] dahi sebze envâ'ında tenbîh ki, on iki 'aded[9] turb bir akçaya ve şelgam ve lahana üç okkası bir pâreye olmak gibi[10]…

Hattâ bir hammâlı görüp za'îfu'l-bünye âdem imiş mahmûlü olan bâr tâkat-güdâz tartılup yüz yirmi okka gelmiş. Hammâlı tartdırup seksan okka gelür. Nefs-i cümlede akdem ve ercahdır. "Niçün tâkatinden ziyâdeyi haml ile tama'a düşüp, 'âtıl olursun" deyü seksandan yüz yirmiye varınca kırk değnek darbı ile ta'zîr etmeli gibi[11]…

Hâsıl-ı kelâm herkese böyle ihtimâm üzere nizâm vermede kulûb-ı sevekaya haşyet ü ru'b müstevliye olup, hem-senc-i terâzû-yı edeb oldular. Hakk Te'âlâ devâm üzere tevfîk ihsân eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn[12]. **[T2 10b]**

---

1 hattâ T2, A2a : ve A2

2 'âdî T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "'Âdî, 'âdet olan şey" ifâdesi s. 466'nın sağ kenârına yazılmıştır] A2a

3 ta'yîn-i si'r ve T2, A2a : si'r ta'yîni gibi A2

4 dahi A2 : — T2, A2a

5 ahz A2, A2a : + [Bu kelime mükerrer yazılmış ve ilkinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] T2

6 sûkdan her T2 : sûkdan A2a : sûkadan A2

7 okkası iki pâreye A2 : iki okkası dört pâreye T2, A2a

8 sebzecilere T2, A2 : sebzevâtcılara A2a

9 ki on iki 'aded T2, A2a : hattâ on iki A2

10 şelgam ve lahana üç okkası bir pâreye olmak gibi T2, A2a : emsâlühâ gibi A2

11 hattâ bir hammâlı görüp za'îfu'l-bünye âdem imiş ….. gibi A2 : — T2, A2a

12 hâsıl-ı kelâm herkese böyle ihtimâm ….. Seyyidi'l-mürselîn T2 : hâsıl-ı kelâm herkese böyle ihtimâm ….. haşyet müstevlî olup edeblerin takındılar. Hakk Te'âlâ devâm üzere tevfîk ihsân eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn A2a : vâkı'â bu ehâ[lî-i] sûk müsâmaha ve irhâ ile gāyet hadlerinden mütecâviz olmuşlar idi. Mûmâ ileyh cenâblarının bu gûne nezâfet ve sıdk ve ihtimâmı ehl-i sûka rehbet ve havf istîlâsına bâdî oldu. Hakk Te'âlâ tevfîk ihsân eyleye, âmîn A2

Sudûr-ı fermân-ı yesâğ be-hey'ât ü endâm-ı tâ'ife-i nisvân-ı müslimât ve zenân-ı erbâb-ı zimmet ez-Yehûd ve Nasârâ[1]

Yine sene-i merkūme saferu'l-hayrı evâsıtında[2]: "Havâtîn-i ehl-i[3] İslâm kâyinen men-kâne şâlî ve reng-âmîz çuka ferâceler[4] geymeyeler ve kasındılı olmaya ve başları büyük ve yaşmaklarının nısfı mekşûf, yüzleri açık meydânda bî-perde ve hayâ[5] gezmeyeler ve ehl-i zimmet tâ'ifesi[6] nisvânı dahi siyâh ferâce ve boncuk mâ'îsi geyeler[7]. Ve Müslümân hâtûnları kırmızı yâhûd yeşil çuka ferâceler geyeler[8]. Ve kefere nisvânının çedik ve pâbûşu kırmızı ola, sarı olmaya ve bi-gayr-i 'özrin şer'î de'âvîye[9] vekîller olmayup, müdde'î ve müdde'â 'aleyh[10] bi-nefsihimâ[11] hâzır olalar" deyü mazmûn-ı emr-i 'âlî e'imme-i mahallâta[12] birer birer tenbîh ü te'kîd olundu.

---

1 **sudûr-ı fermân-ı yesâğ be-hey'ât ü endâm-ı ….. Nasârâ** T2 : **sudûr-ı fermân-ı 'âlî be-yesâğ-ı hey'ât-ı kabîha-i ….. Nasârâ** A2a : **sudûr-ı fermân-ı 'âlî be-yesâğ-ı ferâce-i nisvân reng-âmiz şâlî ve gayrân** A2

2 11-20 Safer 1173 = 4-13 Ekim 1759.

3 ehl-i A2, A2a : — T2

4 çuka ferâceler T2 : ferâceler A2a : ferâce A2

5 mekşûf yüzleri açık meydânda bî-perde ve hayâ T2 : mekşûf yüzleri meydânda bî-perde ve bî-hayâ' A2a : âşikâr yüzleri meydânda bî-edeb ve bî-hayâ A2

6 tâ'ifesi (طائفه سی) T2, A2a : tâyifesi (طایفه سی) A2

7 geyeler T2, A2a : ola A2

8 ve Müslümân hâtûnları kırmızı yâhûd yeşil çuka ferâceler geyeler T2 : ve Müslümân hâtûnları kırmızı yâhûd yeşil ferâce geyeler A2a : Müslümân havâtîni ferâceleri ya kırmızı yâhûd yeşil çuka ferâce ola A2

9 ve kefere nisvânının ….. de'âvîye T2 : ve kefere nisvânı ….. de'âvîye A2a : kefere nisvânı çedik pâbûşu kırmızı olup, sarı çedik pâbûşu olmaya ve bilâ-'özrin şer'î da'vâlara A2

10 'aleyh A2, A2a : + [Bu kelime kırmızı mürekkeple satırın üstüne yazılmıştır] T2

11 bi-nefsihimâ T2, A2a : bi-nefsihî A2

12 mazmûn-ı emr-i 'âlî e'imme-i mahallâta T2 : mazmûn-ı emr-i 'âlî mahallât imâmlarına A2a : mahallât imâmlarına A2

İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel Halîmî Mustafa Efendi[1] ve gayrân[2]

Sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevvelinin sekizinci gün[3]ü[4] hâlâ Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel olan Halîmî Mustafa Efendi cenâbların her vechile zâten ve zemânen[5] lâyık u sezâ-vâr olmağla, Mûsul Eyâleti tevcîhiyle rütbe-i vâlây-ı Vezâret ihsân ve ilbâs-ı hil'at-ı seniyye ile irtifâ'-i kadr ü şânları berâber-i tâk-ı gerdûn buyuruldu.

Mûmâ ileyh Halîmî Paşa cenâbları fil-asl asâlet **[T2 11a]** ü nebâhat ile mevsûf olup[6], menâsıb-ı Dîvâniyye'nin a'lâ ve[7] güzîdelerinde müstahdem ü mükerrem ve üç def'a Devlet-i 'aliyye'de Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı'yla be-kâm olup[8] ve hıdemât-ı me'mûresinde ikdâm ile[9] meşkûru'l-mesâ'î ve 'ilm ü fazl ile müzeyyen ve muhallâ[10] hûş-tab', şi'r u inşâları resîde-i derece-i tahsîn ve müretteb dîvânları olup, erbâb-ı tabâyı'a râgıb ve kerem ve semâhat ile sâhib-i rifd ve mevâhib ve her vechile hayr-hâh-ı Devlet ve rütbe-i sâmiye-i Vezâret istihkāk ve liyâkatleri hasebiyle vâlây-ı kadr ve fehâmetleri zîb-ârây-ı hil'at-ı kâm u merâm buyuruldu[11].

Ve Baş-muhâsebeci[12] olan İbrâhîm Efendi, Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı'na ilbâs-ı hil'at olundu. Ve Cizye Muhâsebecisi olan[13] Nu'mân Efendi, Baş-muhâsebe'ye ilbâs-ı hil'at ve Haremeyn Mütevellîsi Nûrî Efendi, Cizye Muhâsebeciliği ile be-kâm[14] buyuruldu.

---

1 **Şıkk-ı Evvel Halîmî Mustafa Efendi** T2, A2 : **Halîmî Efendi** A2a
2 **ve gayrân** A2 : — T2, A2a
3 8 Rebî'ulevvel 1173 = 30 Ekim 1759 Salı.
4 sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevvelinin sekizinci günü A2 : yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevvelinin yirmi sekizinci günü A2a : yine sene-i merkūme rebî'ulevvelinde T2
5 cenâbların her vechile zâten ve zemânen A2 : cenâblarına her vechile A2a : her vechile T2
6 olup T2, A2a : — A2
7 a'lâ ve A2 : — T2, A2a
8 olup A2 : — T2, A2a
9 ikdâm ile T2 : — A2, A2a
10 ve 'ilm ü fazl ile müzyyen ve muhallâ A2 : — T2, A2a
11 resîde-i derece-i tahsîn ve müretteb dîvânları olup ….. buyuruldu A2 : hayli mevzûn ve vücûhla istihkāk u liyâkatleri olmakdan nâşî, bâlây-ı kadr ü fehâmetleri zîb-ârây-ı hil'at-i Vezâret buyuruldu T2, A2a
12 Baş-muhâsebeci T2, A2a : Baş-muhâsebe'de A2
13 olan T2, A2a : — A2
14 Baş-muhâsebe'ye ilbâs-ı hil'at ….. be-kâm A2 : Baş-muhâsebe ile sâbit-i mezâhib-i tekrîm ve Haremeyn Mütevellîsi Nûrî Efendi, Cizye Muhâsebeciliği ile tenvîr-i sâha-i

Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Hadîka-i Kara-ağac be-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn[1]

Yine sene-i merkūmenin[2] mâh-ı rebî'ulevvelinin onuncu mübârek hamîs günü[3] Şehriyâr-ı Cihân-sitân-ı ekrem ve Hidîv-i Tâc-dâr-ı a'zam[4], Nigeh-bân-ı ümem[5] *halledallâhu 'ömrahû ve şevketehû mâ-dâme kıyâmü'l-'âle*[6]*m*[7] efendimiz hazretleri, çünki Sâhil-serây-ı hümâyûn-ı Beşiktaş'dan hevâların tesâ'üf ü tevâfuku hasebiyle hazret-i Hâlid bin Zeyd el-Ensârî[8] *'aleyhi rıdvânullâhi'l-Bârî*[9] cenâblarının isticlâb-ı envâr-ı türbe-i mutahharaları **[T2 11b]** kurbiyyetle Hadîka-i enîka-i ibtihâc-mâye-i[10] Kara-ağac'a nakl-i hümâyûnları ile ol sâha-i nûr-efzâyı: "Gam-güsârım Kara-ağac Bâğçesi" me'âliyle pertev-i nûr-ı siyâhî-i rahamût[11]-âsâ[12] reşk-i harîm-i İrem-tev'em buyurmuşlar idi.

Birkaç eyyâm ol bâha-i sa'd ü[13] sürûr-efzâda hezâr inbisât ve hubûr ile[14] ârâm-sâz-ı übbehet ü iclâl olup, hevâların gün-be-gün dem-i sermâyîde[15] tebeddülü zâhir u nümâyân olmağla, **ferd**[16]:

âmâl T2 : Baş-muhâsebe ile sâbit-i merkez-i tekrîm ….. tenvîr-i âmâl A2a

1 **Nakl-i hümâyûn-ı ….. hümâyûn** A2 : **Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Hadîka-i ibtihâc-mâye-i Kara-ağac be-Serây-ı 'âmire-i Cedîd-i hümâyûn bi'l-'izzi ve'l-iclâl** T2 : **Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Hadîka-i Kara-ağac ….. ve'l-iclâl** A2a

2 merkūmenin A2 : merkūme T2, A2a

3 10 Rebî'ulevvel 1173 = 1 Kasım 1759 Perşembe.

4 a'zam T2, A2a : — A2

5 Nigeh-bân-ı ümem A2 : — T2, A2a

6 "خلد الله عمره وشوكته مادام قيام العالم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dünya durdukça dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

7 *mâ-dâme kıyâmü'l-'âlem* T2, A2a : *mâ-dâme'l'âlem* A2

8 Hâlid bin Zeyd el-Ensârî T2, A2a : Hâlid Ensârî A2

9 "عليه رضوان الله البارى = el-Bârî Allah'ın rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

10 ibtihâc-mâye-i T2 : — A2, A2a

11 rahamût T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Rahamût, mübâlağa fi'r-rahmeti" ifâdesi s. 468'in sağ kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

12 gam-güsârım Kara-ağac ….. rahamût-âsâ T2, A2a : — A2

13 ü T2, A2a : — A2

14 hezâr inbisât ve hubûr ile T2, A2a : — A2

15 sermâyîde T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Sermâ, şitâ; germâ, sayf" ifâdesi s. 468'in sağ kenârına yazılmıştır] A2a

16 ferd A2a : — T2, A2

Dilem be-cây-ı dîger[1] *mî-reved hûşâ gül-i ra'nâ*
Ki der-behâr pes ser-nümûd vakt-i sermâ-râ[2]

me'âliyle Serây-ı Cedîd-i hümâyûn dahi 'aynıyla gül-i ra'nây-ı gülşen-serây-ı[3] saltanat bir mahall-i cân-fezâdır ki, bir tarafı mevsim-i behâr gibi ezâhîr-i[4] garîbe ile müzeyyen bâğçe-i hâs-ı husrevî-ihtisâs ve bir tarafı i'tidâl-i hevâyı câzib[5] âhır-ı mevâsim-i sayfda olan envâ'-i safâ vü sürûru hâvî bir[6] lâne-i bî-mesîl-i übbehet-menâs olmağla, târîh-i mezkûrda[7] hezâr ve sad hezâr sürûr u ikbâl ve mezîd-i sa'd ü inbisât-ı[8] bî-hemâl[9] ile ol Hadîka-i enîka'dan Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a şirâ'-güşây-ı şevket ü iclâl oldular. **Li-münşi'ihi'l-Hakīr**[10]:

Serây-ı saltanat ber-cism-i 'âlem-râ çû-cân[11] *âmed*
Ki cân âmed der û ya'nî **[T2 12a]** *Şehen-şâh-ı cihân âmed*
Kudûm-ı Şâh-ı 'âlem nûr mî-bahşîd 'âlem-râ[12]
Be-cism-i milk ya'nî rûh-ı kudsî-âşiyân âmed[13]

---

1 dîger T2 : diger A2, A2a

2 "دلم بجای دیکر میرود خوشا کل رعنا * که دربهار پس سرنمود وقت سرمارا = Ey güzel gül! Gönlüm ilacı için başka bir yere gidiyor. Bahar mevsiminde soğukların devam etmesi, çok vâki olmuştur" anlamına gelen Farsça bir beyittir.

3 gülşen-serây-ı T2, A2a : gülşen-i A2

4 ezâhir-i T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Ezâhîr, cem'u'l-cem'dir; ezhârın müntehi'l-cümû'u" ifâdesi s. 469'un sol kenârına yazılmıştır] A2a

5 el-behcet i'tâ ve iksâsıyla mecbûr buyurdular. Mûmâ ileyh Kadı Efendi'nin cümle-i ihtimâmlarından biri de budur ki ….. câzib T2, A2a : + [Bu kısım müsvedde kağıtlara yazılmıştır] A2

6 bir T2, A2a : — A2

7 10 Rebî'ulevvel 1173 = 1 Kasım 1759 Perşembe.

8 ü inbisât-ı T2, A2a : neşât-ı A2

9 bî-hemâl T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Bî-hemâl, bî-misâl gibi" ifâdesi s. 469'un sol kenârına yazılmıştır] A2a

10 **li-münşi'ihi'l-Hakīr** A2 : li-münşi'ihi'l-Fakīr T2, A2a

11 *çû-cân* A2, A2a : *çû-cihân* T2

12 *'âlem-râ* T2 : *ekvân-râ* A2, A2a

13 "سرای سلطنت بر جسم عالمرا چوجان امد * که جان امد درو یعنی شهنشاه جهان امد
قدوم شاه عالم نور می بخشید عالمرا * بجسم ملك یعنی روح قدسی اشیان امد = Âlem üzerinde, saltanat sarayı can gibi oldu. Şâhlar şâhı geldiği için, ona cân geldi. Âlem sultânının gelişi, dünyaya nûr bağışladı. Sultânın bedeni ile, kutsal âlemin rûhu geldi" anlamına gelen Farsça bir şiirdir.

Hânden-i nazm-ı şerîf-i[1] Mevlid-i Nebevî
'aleyhi efdalu[2]'s-salâti ve's-selâm[3]

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevvelinin on ikinci günü[4] 'âdet-i hamîde-i Devlet-i ebed-müddet üzere Sultân Ahmed Câmi'-i şerîfi'nde cevâhir-i manzûme-i mîlâd-ı Seyyidü'l-enâm *'aleyhi efdalu's-salâti ve's-selâm*[5] ile teşnîf-i mesâmi'-i erkân-ı Devlet içün 'akd-i cem'iyyet ve Sadrıa'zam-ı Âsaf-makām ve Şeyhulislâm ve Kapudan Paşa ve sudûr-ı 'ulemâ ve mevâlî ve eşrâf ve sudûr-ı[6] kirâm ve sâ'ir ol mahall-i müteberrikde bulunmaları mu'tâd olan bi'l-cümle havâss-ı Devlet da'vet olunup, Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *halledallâhu ve ebkāhu*[7] hazretleri 'ikdü'l-le'âl-i ricâl-i meclis-i karîn-nizâm ve gevher-i şâh-vâr-ı zât-ı Âsafî ile temâm oldukdan sonra, mükemmel alay ile mahfil-i hümâyûnu teşrîf ve şikâf-ı revzene-i kafesden pertev-i mihr-i dîdârlarıyla cümle huzzârı taltîf buyurdukları gibi, meşâyih-i cevâmi'-i selâtînden her biri birer âyet-i kerîme ile şurû'-i va'z ve tefsîri[8] vesîle-i du'ây-ı Pâdişâh-ı Cihân-gîr edüp, **[T2 12b]** semmûr kürkler ve 'atıyyeler ile ikrâm ve mevlid-hânlar elhân-ı 'andelîbâne ile manzûme-i mîlâd-ı Bâhiru'l-is'âd'ı kırâ'at ve itmâm eylediklerinde hil'at ve 'atıyyeler ile[9] mazhar-ı in'âm kılındıkdan sonra, Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *halledallâhu ve ebkāhu*[10] cenâb-ı hilâfet-me'âbları yine müzeyyen alay-ı vâlây-ı[11] cihân-ârâ ile Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a 'azîmet buyurdular.

---

1 **şerîf-i** T2 : — A2, A2a
2 ***efdalu*** T2 : — A2, A2a
3 "عليه افضل الصلوة والسلام = Salât ve selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.
4 12 Rebî'ulevvel 1173 = 3 Kasım 1759 Cumartesi.
5 "عليه افضل الصلوة والسلام = Salât ve selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.
6 sudûr-ı A2, A2a : — T2
7 "خلد الله وابقاه = Allah onu sonsuz ve devamlı kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
8 şurû'-i va'z ve tefsîri T2, A2a : tefsîrini A2
9 ile A2, A2a : — T2
10 "خلد الله وابقاه = Allah onu sonsuz ve devamlı kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
11 vâlây-ı T2, A2a : — A2

Âmeden-i câmûs-ı ebyaz-ı ʻacîb be-taraf-ı Devlet-i ʻaliyye ez-nevâhî-i Bozok

Yine mâh-ı merkūmun evâsıtında[1] Bozoklu Türkmân Ağası olan Çapan-zâde tarafından ol nevâhîde zuhûr etmeğiyle kudret-i bâliga-i Sâniʻ u Hallâk ile bir câmûs ki, süd beyâzı niçe ezmine-i mütekaddimeden berü görülmemişidi[2].

Vâkıʻâ umûr-ı müteʻaccibeden olmağla, ol mahalde Çapan-oğlu nâm kimesne tarafından gönderilmekle, Serây-ı ʻâmire'nin mesrah-ı[3] behâ'im[4] olan mahalline irhâ vü tesrîh[5] olundu[6].

Bu makūle garîbü'l-eşkâl hayvânât ve emsâlühânın zuhûr bulduğu mahallerden ibʻâs ü irsâli me'lûf-ı ʻâdî gibidir. Hattâ üç yüz elli iki senesinde[7] Nâsıruddevlet bin Hamdân'a bilâd-ı Ermen'den bir bıtâka irsâl olundu ki, koltukları altından birbirine muttasıl u multasık iki tev'em âdem[8], nâf ü sürre **[T2 13a]** ve sebîlleri etemm[9] ve sâ'ir aʻzâları mükemmel ve muntazam[10] idi. Nâsıruddevlet bunları birbirlerinden tefrîk ve imtiyâz[11] içün etıbbâsına[12] su'âl ve bunları istintâk eylediler: "İkisi birden acıkırlar ve susarlar idi[13]. Eğer tafsîl olunsalar mâdde-i hayâtları munhasim[14] olur[15]" deyü cevâb verdiler. Ahyânen

---

1 11-20 Rebîʻulevvel 1173 = 2-11 Kasım 1759.

2 mütekaddimeden berü görülmemişidi T2, A2a : müteʻaddidede görülmemişdir A2

3 mesrah-ı T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Mesrah, mahall-i serh-i behâyim" ifâdesi s. 469b'nin sağ kenârına yazılmıştır] A2a

4 behâ'im (بهائم) A2a : behâyim (بهايم) T2

5 tesrîh T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Tesrîh, irhâ'-i behime bi-merʻâ" ifâdesi s. 470'in sol kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

6 vâkıʻâ umûr-ı müteʻaccibeden olmağla ….. olundu T2, A2a : irsâl olunup vâkıʻâ umûr-ı müteʻaccibeden olmağla Serây-ı ʻâmire-i Cedîd'in mesrah-ı bühmâ olan mahalline irhâ' buyuruldu A2

7 1 Muharrem 352 = 30 Ocak 963 Cuma.

8 tev'em âdem T2, A2a : âdem-i tev'em A2

9 etemm T2, A2a : temâm A2

10 mükemmel ve muntazam T2, A2a : kâmilü'l-etrâf A2

11 ve imtiyâz T2 : — A2, A2a

12 etıbbâsına T2, A2a : etıbbâya A2

13 acıkırlar ve susarlar idi A2 : ceyʻân ü şebʻân ü ʻatşân olurlar T2 : ceyʻân ü ʻatşân olurlar A2a

14 munhasim T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "**el-hasm, el-katʻ**" ifâdesi s. 470'in sol kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

15 mâdde-i hayâtları munhasim olur T2, A2a : ölürler A2

miyâneleri şeker-âb olup bir mikdâr[1] söyleşmezler, ba'dehû yine barışurlar birbirlerine harf-endâzlık ederler[2] idi.

Dahi agreb ü a'cebi bu kim biri tâ'ife-i zenâna ve biri tâzeye mâ'il idi. Niçe müddetden sonra biri fevt oldu, karındaşı ferîd ü vahîd kaldı. Bir sicim ile koltuğu altından boğdular, bir iki günde sâkıt oldu. Öbürü bir müddet dahi kalup, fevt oldu[3].

Ve[4] yine üç yüz yetmiş beş târîhinde[5] 'Ummân nâm mahalde deryâdan fil cüssesi kadar bir mürg-i sefîd-i büzür[6]g[7] zuhûr edüp lisân-ı fasîh ile üç kerre: "*Kad-karube'l-emru*[8]" deyü sayha-zen-i âfâk olup, yine deryâya mungamis oldu[9]. İkinci ve[10] üçüncü gün kezâlik sayha edüp, yine deryâya daldı[11].

Ve yine dört yüz yirmi bir[12] târîhinde[13] sedd-i Ye'cûc'dan bir tarîk ile[14] rîh-i şedîde bâlây-ı sedden bir âdem-i Ye'cûcî'yi atup[15] Bağdâd'a getürdüler. Tûl-i kāmeti bir zirâ', lihyesi iki karuş, gûşları gāyet büyük birer sini mikdârı idi[16]. Hattâ

---

1 mikdâr T2, A2a : müddet A2

2 birbirlerine harf-endâzlık ederler T2 : birbirine harf-endâzlık ederler A2a : — A2

3 dahi agreb ü a'cebi bu kim ….. oldu A2a : dahi agreb ü a'cebi ….. bir sicim ile zîr-i bağlinden boğdular, bir iki günde sâkıt oldu. Öbürü bir müddet dahi bâkī kalup, fevt oldu T2 : dahi agrebi bu ki bi't-tab' biri zen-dost ve biri mahbûb-dost idi. Niçe müddetden sonra biri fevt oldu. Bir sicim ile koltuğu mahallinden boğdular, sâkıt oldu. Öbürü bir müddet dahi kalup, fevt oldu A2

4 ve A2a : — T2, A2

5 1 Muharrem 375 = 24 Mayıs 985 Pazar.

6 büzürg T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Büzürg, kebîr" ifâdesi s. 470'in sol kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

7 mürg-i sefîd-i büzürg A2a : mürg-i sefîd ve büzürg T2 : beyâz mürg A2

8 "قد قرب الامر = Kıyâmet yaklaştı" anlamına gelen Arapça cümledir.

9 sayha-zen-i ….. mungamis oldu T2 : sayha-zen-i âfâk olup, yine deryâya daldı A2a : sayha eyledi, ba'dehû deryâya daldı A2

10 ve A2, A2a : — T2

11 daldı A2, A2a : gats eyledi T2

12 ve yine dört yüz yirmi bir A2, A2a : yine dört yüz yirmi T2

13 1 Muharrem 421 = 9 Ocak 1030 Cuma.

14 tarîk ile A2 : tarîkle T2, A2a

15 bâlây-ı ….. atup A2a : bâlâdan bir merdüm-i Ye'cûcî'yi aşağı atup T2 : bâlây-ı sedden bir âdemi atup A2

16 gûşları ….. idi T2 : gûşları gāyet büzürg birer sini mikdârı idi A2a : gāyet büyük kulakları var idi A2

sûk-ı Bağdâd'da temâşây-ı halk içün gezdirirler idi[1]. Sahâ'if-i târîh bi'l-münâsebeti[2] ba'zı fevâ'idden hâlî olmamağla, bu mahalde bu kadarla iktifâ[3] olundu.

Nükte-i garîbe: [T2 13b] Bu hayvân -ki câmûs ismiyle müsemmâdır- sâhib-i şecâ'at ve mâlik-i şiddet ü be's olup, hikmet-i Hudâ yine kesîru'l-cezi'dir ki 'azz-ı[4] ba'ûzadan[5] mütefezzi' olup, gadîr-i[6] miyâha hürûb eder ve bi't-tab' esed andan havf eder. Ve ünsâsına savt-ı râ'î[7] resân oldukda, sirâ'an icâbet eder ve vatanına şedîdü'l-hanîn olup, kendini ve evlâdını kemâl-i hirâset içün aslâ hâbîde olmaz, tâ be-sabâh sehrân olur[8] ve bir mahalde müctemi' olsalar, 'azîm şekl-i[9] dâ'ire olup rü'ûsu hâric eznâbı[10] dâhil-i dâ'ire[11] bir hısn-ı menî' olup[12], âhar hayvân ana zafer bulamaz.

Havâss: Cild-i câmûs ile bir hâne tebhîr olunsa ol hânede bakdan eser kalmaya. Eğer şahmı milh-i enderânî ile halt olunsa, mevâzı'-ı behak ve kelef ve cereb tılâ olunmağla[13] izâle eder. Tekerrür şartı ile[14] Aristo'dan menkūldür ki, dimâğ-ı câmûsda bir dûde-i sagīre olur. Ahz olunup bir kimseye[15] ta'lîk olunsa aslâ gunûde olmaya[16]. Ve ru'yâda câmûs görmek racül-i şücâ'a delâlet eder.

---

1 temâşây-ı ….. idi T2 : temâşây-ı halk içün gezdirdiler A2a : gezdirdiler mecmû'-i halk temâşâ eyledi A2

2 sahâ'if-i târîh bi'l-münâsebeti T2, A2a : târîh A2

3 kadarla iktifâ T2 : kadarca ile iktifâ A2, A2a

4 'azz-ı T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "'Azz, ısırma" ifâdesi s. 471'in sağ kenârına yazılmıştır] A2a

5 ba'ûzadan T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Ba'ûza, zübâb" ifâdesi s. 471'in sağ kenârına yazılmıştır] A2a

6 gadîr-i T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Gadîr, şigerf " ifâdesi s. 471'in sağ kenârına yazılmıştır] A2a

7 râ'î T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Râ'î, şübân" ifâdesi s. 471'in sağ kenârına yazılmıştır] A2a

8 tâ be-sabâh sehrân olur T2 : — A2a

9 şekl-i T2 : — A2a

10 eznâbı A2a : اذناپی T2

11 dâ'ire (دائره) T2 : dâyire (دایره) A2a

12 olup T2 : olur A2a

13 kelef ve cereb tılâ olunmağla T2 : cereb ve kelef tılâ olunsa A2a

14 tekerrür şartı ile T2 : — A2a

15 kimseye A2a : âdeme T2

16 aslâ gunûde olmaya T2 : hâbîde olmaya A2a

Ta'bîr-i garîb[1]**:** Bir hâtûn ru'yâsında gûyâ[2] başı üzere iki şâh-ı[3] câmûs peydâ olmuş görür. Bir mu'abbire varup, ru'yâsını[4] ta'bîr etdirir: "Seni bir melik ya ana mu'âdil bir kimesne tezvîc eder" deyü 'ubûr eder. Vâkı'â ol hâtûnu Seyfüddevlet-i Hamedânî 'ikdü'l-hibâle-i izdivâca getürmüşler; gāyet meşhûrdur[5].

Vefât-ı Ahmed Ağa Berber-başı-yı[6] **sâbık Vekîl-i Mîrahûr-ı Sânî-yi [T2 14a] hazret-i Şehriyârî**

Bu esnâda[7] Vekîl-i[8] Mîrahûr-ı Sânî-i hazret-i Şehriyârî Berber-başı Ahmed Ağa füc'eten vefât eyledi ve yerine Mükellef Ağa ilbâs-ı hil'at olundu[9]. Ve meşâyih-i Nakşibendiyye'den Ka'be-i hâcet-mendân-ı irâdet[10] olan Üsküdârî Hâcı-dede 'âzim-i metâf-ı bekā oldu[11]. Ve hâcegân-ı Dîvâniyye'den Kırımî[12] Selâmî Efendi Şâm tarafına bir hıdmet ile me'mûr idi, 'âzim-i[13] dâru's-selâm oldu. Ve yine[14] zümre-i hâcegândan Muhsin-zâde Dîvân Kâtibi[15] Hamza Efendi vâsıl-ı rahmet-i İlâh[16] oldu.

---

1 **garîb** T2 : — A2a
2 gûyâ T2 : — A2a
3 şâh-ı T2 : karn-ı A2a
4 varup ru'yâsını T2 : — A2a
5 **Nükte-i garîbe** ….. gāyet meşhûrdur T2 : **Nükte-i garîbe** ….. getürmüşler A2a : — A2
6 **Berber-başı-yı** T2, A2a : **Berber-başı-ı** A2
7 esnâda T2, A2a : eyyâmda A2
8 Vekîl-i T2, A2a : Vekîli [Bu kelime " Şehriyârî" kelimesinden sonra yazılmıştır] A2
9 olundu A2, A2a : buyuruldu T2
10 irâdet T2 : — A2, A2a
11 Ka'be-i hâcet-mendân-ı ….. oldu T2, A2a : Üsküdar'da Hacı-dede 'âzim-i Ka'be-i bekā oldu A2
12 Kırımî T2, A2a : — A2
13 Şâm tarafına bir hıdmet ile me'mûr idi, 'âzim-i A2 : râhî-i T2, A2a
14 yine A2, A2a : — T2
15 Kâtibi T2 : Efendisi A2, A2a
16 vâsıl-ı rahmet-i İlâh T2 : 'âzim-i diyâr-ı hâmûşân A2 : merhûm A2a

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr Dîbâcı Yeniçeri Ağası-yı sâbık[1]
Kā'im-makām İbrâhîm Paşa[2]

Bundan esbak Dergâh-ı 'âlî Yeniçerileri Ağası iken Kā'im-makāmlık[3] ile nâ'il-i[4] rütbe-i Vezâret olan Dîbâcı[5] İbrâhîm Paşa -ki bu eyyâmda İç-il Mutasarrıfı idi-müsinn ü ihtiyâr ve dîbâce-i 'ömrü safha-i seb'îni güzerân etmeğiyle, birkaç gün hastalanup hatfe enfihî dîbâ-pûş-ı câme-i bekā oldu[6].

Ve sâbıkā Kâtib-i Dârussa'âdet[7] Tophâneli[8] Mehmed Efendi hânesinde[9] birkaç gün hastalanup vefât eyledi[10]. Müteveffâ-i merhûm hayli san'at-ı hüsn-i hatda Sânî-i Zühdî hasenü'l-kitâbet ve behre-i dânişde haberdâr idi; *rahmetullâhi 'aley*[11]*h*[12]. Ve bu esnâda Arnavud[13] Kaplan Bey-zâdeler'den İbrâhîm Paşa ki vücûhla[14] 'utüvv ü habâseti[15] nümâyân olmağla, ıslâh-ı nefsi içün Kavala Kal'ası'na[16] habs olunmuşidi. Tertîb-i cezâsı iktizâ etmeğiyle[17] Hâsekî ta'yîn ü irsâl olundukda[18] Kavala'da oturduğu odaya Kal'a Dizdârı ve Hâsekî ma'an duhûl ey-

---

1 **sâbık** T2 : — A2a
2 **Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr ….. Paşa** T2, A2a : **Vefât-ı** Vezîr Dîbâcı İbrâhîm Paşa A2
3 Dergâh-ı 'âlî Yeniçerileri ….. Kā'im-makāmlık T2, A2a : Yeniçeri Ağası iken Kāyim-makāmlık A2
4 nâ'il-i T2, A2 : nâyil-i A2a
5 Dîbâcı T2, A2a : — A2
6 müsinn ü ihtiyâr ve dîbâce-i 'ömrü safha-i ….. oldu A2a : müsinn ü ihtiyâr ve dîbâce-i 'ömrü sahîfe-i ….. oldu T2 : — A2
7 Kâtib-i Dârussa'âdet T2, A2a : Ağa Yazıcısı A2
8 Tophâneli T2 : Tobhâneli A2, A2a
9 hânesinde A2 : — T2, A2
10 vefât eyledi T2 : zâmile-bend-i bekā' oldu A2 : 'âzim-i diyâr-ı hâmûşân oldu A2a
11 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
12 müteveffâ-i merhûm hayli ….. *rahmetullâhi 'aleyh* A2 : müteveffâ-i merhûm hayli san'at-ı hüsn-i hatda Sânî-i Zühdî ammâ behre-i me'ârifde müdde'âsında ikāmet-i delîlde 'aczi nümâyân idi; *rahmetullâhi 'aleyh* A2a : merhûm hüsn-i hatda Zühdî-i sânî idi T2
13 Arnavud T2, A2a : — A2
14 vücûhla T2, A2a : — A2
15 habâseti A2, A2a : cinâyeti T2
16 ıslâh-ı nefsi ….. Kal'ası'na T2 : Kavala Kal'ası'na ıslâh-ı nefsi içün A2a : Kavala Kal'ası'na A2
17 cezâsı iktizâ etmeğiyle T2 : cezâsıyçün A2 : cezâsı iktizâsıyla A2a
18 olundukda A2, A2a : ve T2

lerler[1]. Ve: "Itlâkına fermân[2] sâdır oldu" deyü şakıyy-i mezbûru[3] iğfâl kaydında iken, meğer yanında bir iki tabanca hâzır u âmâde[4] imiş. Hemân Hâsekî'ye **[T2 14b]** ve Dizdâr'a birer kurşun ile darb ve cerh ve Dizdâr'ın bir uşağı dahi[5] mukābilinde bulunmağla, kurşun ana dahi[6] râst gelüp, Arnavud tâyifesi birkaç 'aded cesûr[7] hademesi bunun firâr edecek mahalli ki su yolu kemerleri üstünden 'akıl tecvîz etmeyecek beş[8] menâre boyu mahalden hâzırlamışlar imiş. Ol kemerlerin memerrinden cây-ı mefer bulur[9]. Bu makūle cedy-i küh-sârî şi'âb-ı[10] cibâlden düşüp ve[11] firâra me'lûf böyle kılâ' ve mehâbisden pey-siper-i bevâdî-i mefer olagelmişdir. Müstehakk-ı cezâ âhıru'l-emr lâyıkını bulur, lâkin *küllü emrin bi-vaktihî merhûnun*[12] kazıyye-i külliyyesinden tehallüf olunmadığı mahall-i iştibâh değildir[13].

Ref'-i Vezâret-i Halîmî Mustafa Paşa Defterdâr-ı sâbık ve nefy-şüden-i û be-Cezîre-i Bozca-ada

Mâ-tekaddemde ânifen mürûr eden[14] Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel iken rütbe-i vâlây-ı Vezâret i'tâ vü ihsân[15] ve Mûsul mansıbı ile kâm-rân olan Halîmî Vezîr Mustafa Paşa savb-ı me'mûruna 'azîmet ve nehzat[16] üzere iken etrâf ve[17] ha-

---

1 eylerler T2 : — A2, A2a
2 ıtlâkına fermân T2, A2a : senin ıtlâkına emr-i şerîf A2
3 mezbûru T2, A2a : mezkûru A2
4 hâzır u âmâde T2 : var A2, A2a
5 uşağı dahi A2a : uşağı T2 : uşağını dahi A2
6 bulunmağla kurşun ana dahi T2, A2a : olmağla bir kurşun dahi ana A2
7 Arnavud tâyifesi birkaç 'aded cesûr T2, A2a : ve Arnavud tâ'ifeleri birkaç 'aded A2
8 beş A2 : — T2, A2a
9 memerrinden cây-ı mefer bulur T2, A2a : üstündan firâr eder A2
10 cedy-i küh-sârî şi'âb-ı T2 : + [Bu kelimelerle ile ilgili olarak "Cedy, teys; küh-sârî, cebelî; şi'âb, hılâl" ifâdesi s. 474'ün sol kenârına yazılmıştır] A2a
11 düşüp ve T2 : — A2a
12 "كل امر بوقته مرهون = Herşeyin bir vakti vardır" anlamına gelen Arapça atazözüdür.
13 bu makūle cedy-i küh-sârî ….. değildir T2 : Bu makūle cedy-i küh-sârî ….. lâyıkını bulur A2a : — A2
14 ânifen mürûr eden T2 : — A2, A2a
15 vâlây-ı Vezâret i'tâ vü ihsân T2, A2a : Vezâret ihsân A2
16 nehzat T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Nehzat, hareket" ifâdesi s. 474'ün sol kenârına yazılmıştır] A2a
17 ve A2 : — T2, A2a

demesi olan lâ'übâlî[1] kimesneler taht-ı zâbıtadan 'udûl ile mûmâ ileyhin dahi kuvvet-i dâfi'ası tab'-ı tekâpû meşreb-i masnû'asına tevâfuk ile sûret-i hilmde cilve-ger-i bî-fürûğ[2] olmakdan nâşî, aç karnını doyurmak muhâl ve zemâne hademesi 'iyâzen billâhi Te'âlâ[3] nehhâb ü gāret-ger-i emvâl bir ma'nâ[4] olduğu mücerrebi olacak[5] iken, ser-i mû derûnunda eser etmeyüp[6], bunların **[T2 15a]** tabasbus-ı sellâkīsine dil-firîb ve halkın emvâlinden mâ'adâ taraf-ı mîrîye hasâret-i 'azîm tertîb edecek umûr ile halk eşyâ vü emvâllerin taleb ü ilhâh ve halk feryâd ile cum'a selâmlığı günü rikâb-ı kâm-yâba ref'-i ruk'a-i iştikâ eylediler[7]. "Ashâb-ı hukūkun hakkı edâ olunsun!" deyü hatt-ı şerîf-i ma'delet-redîf-i Cihân-bânî[8] sâdır olmağla, mûcebiyle 'amel ve hânesi ve eşyâsı fürûht ve ashâb-ı hukūka verilüp, 'adem-i vefâ ve[9] hisâb ü kitâbı görülüp[10], bu kadar müstakil Defterdârlığı müddetlerde bir tarafdan kendüden bir şey taleb olunmaz iken, kalemiyye **ve** ümenâ taraflarından verilecek dahi ma'a-ziyâdetin alınup, senede bin kîse mikdârı intifâ'ı sâbit ve müzahref ve bî-asl yirmi otuz yıllık tagrîr-i mîrî ve gadr ve Yehûd ve sayârife[11] ve kağıd haffâfları havene ve sefele ellerinde yirmi Defterdâr'a 'arz ve remy olunan tezâkiri hademesi olan süfehâ yedleriyle buyurduğundan mâ'adâ kağıdların târîhleri seneleri ve yekûn-ı a'dâd ve emvâli kimi mahkûk ve kimi bir sıfr-i dürûg ile rütbe-i mi'eden hadd-i ulûfe resîde hiyel ü tezvîr ile mâl-â-mâl birkaç yüz kîse emvâl-i mîriyyenin yeri ve müstenedi nâ-ma'lûm olup, hâl böyle iken etrâfında birkaç sefîh-i rûzgâra yapdırdığı hâneler behâsı ve kendünün yapdırdığı hânesi behâsı

1 lâ'übâlî T2, A2a : — A2
2 tab'-ı tekâpû meşreb-i ….. bî-fürûğ T2, A2a : 'adem-i huşûnet-i tab'ına mahmûle A2
3 'iyâzen billâhi Te'âlâ T2, A2a : — A2
4 bir ma'nâ A2 : — T2, A2a
5 olacak A2a: + [Bu kelime sonunda "sahh" kaydı ile satırın altına yazılmıştır] T2: — A2
6 ser-i mû derûnunda eser etmeyüp T2, A2a : derûnunda eser etmemiş imiş A2
7 tabasbus-ı sellâkīsine dil-firîb ….. eylediler T2 : tabasbus-ı sellâkīsine dil-firîb ….. ilhâh ve zâhir olan düyûn ile halk feryâd ederek cum'a selâmlığı günü rikâb-ı kâm-yâba 'arz-ı hâl ve feryâd eylediler A2a : ashâb-ı hukūk haklarını teleb ü ilhâh ve kati çok düyûnu zâhir olup, âhıru'l-emr halk feryâd ederek rikâb-ı kâm-yâba cum'a selâmlığı günü 'arz-ı hâl ve istirhâm etmeleriyle A2
8 ma'delet-redîf-i Cihân-bânî T2 : ma'delet-redîf A2a : 'inâyet-redîf A2
9 'adem-i vefâ ve T2, A2a : vefâ eylemedi ma'a hâzâ A2
10 görülüp A2, A2a : ru'yet T2
11 sayârife T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Sayârife, cem'i sayrafî" ifâdesi s. 475'in sağ kenârına yazılmıştır] A2a

dahi birkaç yüz kîseye bâliğ olup, bu ahvâlin **[T2 15b]** mecmûʿu maʿlûm-ı ʿilm-i hazret-i Cihân-dârî olup, bu makūle etrâfını zabt u rabta kudreti nâ-yâb ve ʿibâdullâhın emvâlini alup, böyle izâʿat ile hem kendi nefsine zulm hem ashâb-ı hukūkdan böyle beddu'â ve iştikâ ile mazhar-ı gazab-ı Pâdişâhî oldu[1].

Cenâb-ı Sadrıaʿzam ve Vekîl-i[2] efham hazretleri ʿafvı husûsunda ziyâde ruh-sûde-i hâk-ı niyâz ü recâ olup, Vezâret'i refʿ ve Bozca-ada'da ikāmet ve mevsûmü'l-efʿâl olan[3] birkaç[4] etrâfı ki fi'l-asl[5] sefele[6] makūlesinden ez-cümle dâmâdı ve Mühür-dâr'ı ve Vânî Hüseyn nâm Musâhib'i ve gayrı ki; **beyt**[7]**:**

Zînhâr ez-karîn-i bed zînhâr
Ve kınâ rabbenâ ʿazâbe'n-nâr[8]

---

1 bu kadar müstakil Defterdârlığı müddetlerde bir tarafdan kendüden ….. oldu T2 : bu kadar eyyâm müstakil Defterdârlığı müddetinde bir tarafdan kendüden bir şey' taleb olunmaz iken, kalemiyye ve sâ'ir ümenâ taraflarından verilecek şeyler dahi maʿa-ziyâ-detin alınup, senede bin kîseden ziyâde intifâʿı sâbit ve müzahref ve bî-asl yirmi otuz yıllık tagrîr-i mîrî ve gadr ve Yehûd ve sayârife ve kağıd haffâfları havene ve sefele ellerinde olan yirmi Defterdâr'a ʿarz ve remy olunan tezâkiri hademesi olan havene yedleriyle buyurduğundan mâʿadâ kağıdların târîhleri seneleri ve yekûn-ı aʿdâd-ı emvâli kimi mahkûk, kimi bir sıfr ile rütbe-i mi'eden ulûfe resîde hiyel ü tezvîr ile mâl-â-mâl birkaç yüz kîse emvâl-i mîriyyenin yeri ve müstenedi nâ-maʿlûm olup, …… nefsine zulm ve hem ashâb-ı hukūkdan böyle beddu'â ve iştikâları mazhar-ı gazab-ı Pâdişâhî olup A2a : bu kadar eyyâm Defterdârlığı müddetinde etrâfında olan <etrâfında olan> birkaç mefâside yaptırdığı hâneler behâsı ve sâ'ir izâʿatı birkaç yüz kîsye bâliğ olur. Bu hâli maʿlûm-ı hazret-i Cihân-dârî olmağın bu makūle etrâfını rabt ve temşîte kudreti nâ-yâb ve ʿibâdullâhın emvâlini alup bu makūlelere verüp, hem kendi nefsine zulm ve hem ashâb-ı hukūkdan böyle beddu'â ve iştikâları mütezâ'id olmağla gazab-ı Pâdişâhî'ye mazhar olmaları müşâhid olup A2

2 Vekîl-i T2, A2a : Vefiyy-i A2

3 olan A2, A2a : — T2

4 birkaç T2, A2a : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

5 fi'l-asl A2 : — T2, A2a

6 sefele T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Sefele, cemʿi esâfil" ifâdesi s. 476'nın sol kenârına yazılmıştır] A2a

7 **beyt** T2, A2a : — A2

8 "زینهار از قرین بد زینهار * وقنا ربنا عذاب النار = Sakın, kötü arkadaştan sakın! Ey Rabbimiz! Bizi cehennem azâbından koru!" anlamına gelen bu cümlelerden ilki Farsça bir mısraʿ, ikincisi ise Kur'ân, el-Bakara 2/201. ve Âl-i ʿİmrân 3/16. âyetlerin son kısmında yer alan "Ve kınâ ʿazâbe'n-nâr = وقنا عذاب النار " kısmına, âyetlerin baş tarafında yer alan "rabbenâ" ilâvesiyle oluşturulmuş Arapça bir mısraʿdır.

me'âliyle bu keyfiyyet-i müdhişe bunların iğfâl ve iğrâsıyla[1] hâsıl olmuşidi, getürdülüp habs ve hâneleri mühürlenüp bulunan[2] emvâllerinden ashâb-ı hukūk ve fukarânın hakları verilmek üzere mukaddemâ emr-i hümâyûn mûcebince 'amel olundu[3]. Mülâhaza olunsa[4] bundan dahi 'ibret almayan kimesne aya ne ile[5] salâh-pezîr olur? Halkın mâlını alup bî-câ ve bî-mahal yerlere sarf eylemek sonra böyle meşakkate mü'eddî olacağı bî-iştibâhdır[6]. Hakk Te'âlâ cümleye tevfîk ve intibâh müyesser eyleye, âmîn[7].

Vürûd-ı Elçi-i Moskov bi-vechi'l-'âdeti nâme-res be-tebrîk-i cülûs-ı hümâyûn[8]

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulâhırı gurresi[9]nde[10] Moskovlu cânibinden ber-vech-i me'lûf elçisi gelüp, mukaddemâ mektûbu ile Sadrıa'zam ve Vekîl-i efham hazretlerine buluşdurulup, ba'dehû Dîvân-ı hümâyûn'da rikâb-ı kâm-yâba **[T2 16a]** rûmâl ve 'âdet üzere hil'atları ilbâs olundu[11]. Çünki cülûs-ı hümâyûn-ı 'azamet-meşhûn-ı hazret-i Şehriyârî'de tebrîk-nâme-i cülûs-ı hümâyûn ile bir kulları ib'âs buyurulmak kā'ide-i seniyye-i Devlet-i 'aliyye olmağla, hâcegân-ı

---

1 iğrâsıyla T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "İğrâ, firîb-kerden" ifâdesi s. 476'nın sol kenârına yazılmıştır] A2a

2 bulunan T2 : zafer-yâb olunan A2, A2a

3 'amel olundu A2 : 'amel buyuruldu A2a : tenbîh olundu T2

4 mülâhaza olunsa T2, A2a : vâkı'â A2

5 kimesne aya ne ile A2, A2a : aya ne vechile T2

6 halkın mâlını alup bî-câ ….. bî-iştibâhdır A2 : halkın mâlını alup böyle bî-câ mahallere sarf eylemek sonra böyle meşakkate mü'eddî <ola> olacağı bî-iştibâhdır A2a : — T2

7 ve intibâh ….. âmîn T2 : ihsân eyleye âmîn A2 : müyesser ile bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn A2a

8 **Vürûd-ı Elçi-i Moskov bi-vechi'l-'âdeti nâme-res be-tebrîk-i cülûs-ı hümâyûn** T2, A2a : — A2

9 1 Rebî'ulâhır 1173 = 22 Kasım 1759 Perşembe.

10 yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulâhırı gurresinde A2a : sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulâhırı gurresinde T2 : **yine sene-i merkūme rebî'ulâhırı gurresinde** [Bu kısım kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

11 olundu A2, A2a : olunduğu T2

Dîvâniyye'den[1] Şehdî 'Osmân Efendi, nâme-i hümâyûn ile gönderilmişidi[2]. Anın cevâbı mesfûr elçi ile -ki nâme-res ta'bîr olunur- gönderilüp, mehâmm-ı lâzime-i iyâb ü zehâbı ne ise şurût-ı mer'iyye üzere mürâ'ât olundu[3].

Ve bu esnâda Kütahya'da[4] şekāvetleri ma'rûf olan Teslîm-oğulları demekle ma'rûf[5] eşkıyâdan dokuz nefer kimesnelerin ru'ûs-ı maktû'aları gelüp pîşgâh-ı Bâb-ı Serây-ı 'âmire'ye vaz' olundu.

Ve bu esnâda İzmir'de Ahmed Reşîd nâm kimesne fevt olup, lâkin İzmir Kadısı olan Gānim Efendi nâm kimesne müteveffâ-i mezbûrun kable'l-vefât[6] sû'-i hâlini müş'ir 'arz u i'lâm ve i'lâmı mûcebince taraf-ı Devlet'den Mübâşir ta'yîni ile ihkāk-ı hakk olunmak lâzım gelüp, Ahmed Reşîd Kādı-i mezbûra katı vâfir rişvet i'tâsıyla birkaç günden sonra hüsn-i hâlini müş'ir ve evvelki i'lâmına mugāyir u münâkız 'arz u i'lâm verüp, bu iki şık 'arz u i'lâmlar birbirine mugāyir u münâkız[7] manzûr-ı Devlet olup, ziyâde te'accüb olunmağla, kazıyye ma'lûm olup mûcib-i ihtilâl-i vilâyet olmağın, Kazâ'-i İzmir'den fekk ü 'azl **[T2 16b]** ve Kıbrıs Cezîresi'ne nefy ü iclâ olunup, Ahmed Reşîd dahi birkaç gün zarfında fevt olmağla, kadı ve kazâ bu gûne vukū'-i[8] kazıyye ile faysal ü indifâ' buldu.

Âmeden-i Donanma-yı hümâyûn ez-cânib-i Bahr-i Sefîd be-Tersâne-i 'âmire bi-vechi'l-mu'tâd[9]

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulâhırının dördüncü[10] sebt günü[11] bundan esbak beher sene cânib-i Bahr-i Sefîd'e ihrâcı mu'tâd olan Başdarda-i

---

1 Dîvâniyye'den A2a : Dîvânî'den A2 : Devlet-i 'aliyye'de T2

2 gönderilmişidi A2, A2a : ba's ü irsâl olunmuşidi T2

3 ü zehâbı ne ise şurût-ı mer'iyye üzere mürâ'ât olundu T2, A2a : bi-şurûtihî mürâ'ât buyuruldu A2

4 ve bu esnâda Kütahya'da T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2 : + ["ve bu esnâda" ifâdesi kırmızı yazılmıştır] A2a

5 ma'rûf A2, A2a : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "olan" kelimesinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] T2

6 kable'l-vefât T2 : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek kırmızı mürekkeple s. 477'nin sağ kenârına yazılmıştır] A2a : — A2

7 mugāyir u münâkız T2 : münâkız u mugāyir A2, A2a

8 vukū'-i T2, A2a : — T2

9 **be-Tersâne-i 'âmire bi-vechi'l-mu'tâd** A2 : **bi-vechi'l-'âdeti** T2, A2a

10 mâh-ı rebî'ulâhırının dördüncü A2, A2a : rebî'ulâhırında mübârek T2

11 4 Rebî'ulâhır 1173 = 25 Kasım 1759 Pazar. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

hümâyûn ve ma'iyyetinde olan çekdirme sefîneleri ve mîrî kalyonları resm-i kadîm ve 'âdet-i müstedîm üzere gelüp, Tersâne-i 'âmire'de mersâ-nişîn-i âsâyiş olmaları vâcibe-i hâlden olduğuna binâ'en, târîh-i[1] mezbûrda[2] müretteb alay ile Yalı-köşkü pîş-gâhından top[3] şenlikleri ile mürûr ve Kapudan Paşa ve sâ'ir[4] ümerâ'-i deryâ kadîmden olageldiği vech üzere hil'atları ilbâs olunup, mersây-ı Tersâne-i 'âmire'de lenger-endâz-ı istikrâr oldular.

Ve bu esnâda Kapu Ağası Halîl Ağa 'alîlü'l-mizâc ve ihtiyâr kimesne olmağla, Kapu Ağalığı'ndan 'azl ve yine mukaddemâ kendüsünde olan Tevliyyet-i Kuds ile hânesinde ikāmete fermân buyuruldu. Ve tarîkatları[5] üzere Hazînedâr-başı, Kapu Ağası ve Kilârcı-başı, Hazînedâr-başı ve Serây Ağası-yı sâbık, Hazînedâr-başı[6] ve Hastalar Ağası, Serây Ağalığı ile ilbâs-ı hil'at olundular.

Ve hem bu esnâda Enderûn-ı hümâyûn Harem ağalarından bir mikdâr ağalar mahsûs[7] Hâsekî ta'yîni ile Edirne'de Serây-ı 'âmire'de **[T2 17a]** mükemmel ta'yîn ve levâzımâtlarıyla îvâ ve ikāmetleriyçün ta'yîn ü râhî kılındı.

Ve bu esnâda Cebe-hâne-i 'âmire Baş-halîfesi merhûm olup, İkinci, Baş-halîfelik hıdmetine ta'yîn[8] ve Cebe-hâne-i 'âmire'de mevcûd bulunan[9] mühimmât-ı seferiyye bi-ecnâsihâ ve envâ'ihâ Cebeci-başı ve Kâtibi ve Halîfesi ve kethudâları ve Baş-muhâsebe'den ta'yîn olunan Şerbetci-zâde Mustafa Efendi ma'rifetleriyle bi't-temâmi ve'l-kemâl tahrîr ve ru'yet olunup, temâm yirmi beş günde resîde-i hıtâm oldu.

---

1 târîh-i T2, A2a : + [Bu kelime mükerrer yazılmış ve ilkinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] A2

2 4 Rebî'ulâhır 1173 = 25 Kasım 1759 Pazar.

3 top A2a : tob T2, A2

4 sâ'ir (سائر) A2, A2a : sâyir (ساير) T2

5 tarîkatları T2, A2a : tarîkleri A2

6 Serây Ağası-yı sâbık, Hazînedâr-başı A2, A2a : Hazînedâr-başı, Kapu Ağası T2

7 mahsûs T2 : — A2, A2a

8 İkinci, ….. ta'yîn A2a : İkinci, Baş-halîfeliğ'e ta'yîn T2 : İkinci Halîfesi, Baş-halîfe A2

9 bulunan T2, A2 : olan A2a

Ve[1] derûn-ı Cebe-hâne-i ʻâmire'de cümle-i tuhaf-ı rûzgârdan hazret-i Ebûbekir[2] es-Sıddîk'ın, ʻÖmer bin el-Hattâb'ın[3] ve Hâlid bin el-Velîd'in *radıyallâhu ʻanhüm*[4] meşâhid-i Rasûlullâh'da *sallallâhu ʻaleyhi ve sellem*[5] anınla[6] gazâ eyledikleri süyûfları mahfûz ve müteberrik ve niçe niçe[7] ʻacîb ü garîb dürûʻ ve kısî ve sihâm ve sâ'ir[8] envâʻ-i[9] esliha-i kadîme olup, cümlesi mahfûz-ı hazâne-i himâyet olduğu ol vakit[10] müşâhede olundu. Hakk Teʻâlâ kuvvet ü şevket-i Pâdişâh-ı İslâm'ı yevmen fe-yevmen mütezâ'id[11] ve efzûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Vukūʻ-i harîk-ı cüz'î der-İstanbul der-Mahalle-i Sarıgörez[12] (صارى كز)

Yine mâh-ı rebîʻulâhırın[13] on birinci sebt gicesi[14] sâʻat sekizde iken İstanbul'da Sarıgörez'de (صارى كزده) bir etmekci furûnundan **[T2 17b]** âteş-i ser-keş zebâne-keş olup, hele[15] Sâhib-i devlet[16] hazretleri misâl-i bârân-ı kişt-zâr-ı rahmet cümle zâbitândan mukaddem yetişüp, beş on hâne ve dekâkîn hedm ve[17] muhterik ve etrâf ü enhâya sârî olmadan bi-ʻinâyetillâhi Teʻâlâ muntafî oldu.

---

1 ve T2 : — A2, A2a
2 Ebûbekir T2, A2 : Ebîbekir A2a
3 ʻÖmer bin el-Hattâb'ın A2 : — T2, A2a
4 "رضى الله عنهم = Allah onlardan razı olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
5 "صلى الله عليه و سلم = Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.
6 anınla A2, A2a : — T2
7 niçe niçe T2, A2 : niçe A2a
8 sâ'ir (سائر) A2, A2a : sâyir (ساير) T2
9 envâʻ-i T2, A2a : — A2
10 ol vakit A2, A2a : — T2
11 Hakk Teʻâlâ ….. mütezâ'id A2a : Hakk Teʻâlâ ….. mütezâyid T2 : Hakk Teʻâlâ günden güne kuvvet ve devlet-i Pâdişâh-ı İslâm'ı mütezâ'id A2
12 **der-İstanbul ….. Sarıgörez** T2 : **nezd-i Sarıgörez der-İstanbul** A2a : **nezd-i Sarıgörez** A2
13 yine mâh-ı rebîʻulâhırın A2, A2a : mâh-ı rebîʻulevvelin T2
14 11 Rebîʻulâhır 1173 = 2 Aralık 1759 Pazar. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.
15 hele A2, A2a : — T2
16 ve Kıbrıs Cezîresi'ne nefy ü iclâ olunup, Ahmed Reşîd dahi birkaç gün ….. devlet T2, A2 : + [Bu kısım müsvedde kağıda yazılmıştır] A2a
17 hedm ve T2, A2a : — A2

Vürûd-ı ser-i maktû‘-i Vezîr el-Hâc Ahmed Paşa Vâlî-i Eyâlet-i Çıldır ve ru’ûs-ı ba‘zı mefâsid ve hevâ-dârân-ı û[1]

Yine mâh-ı merkūmun evâhırında[2] mezkûr Eyâlet-i Çıldır Vâlîsi Vezîr el-Hâc Ahmed Paşa ki, makarr-ı hükûmeti olan Eyâlet-i Çıldır’ın bir tarafı Gürcistân havâlîsinde Açık-baş ta‘bîr olunan mahalle mülâsık olup ve bir tarafı taht-ı zâbıtaya dâhil olmayan küh-sârı Lezgî tâ’ifesine[3] muttasıl bulunmağla, Gürcistân tâ’ifesinin[4] Açık-baş’ından hılâf-ı ‘âdetleri ziyâde şey talebiyle rencîde vü remîde ve Gürcü’yü tahrîk[5] anlar dahi vermekde imtinâ‘ ve nükûl ve Lezgî tâ’ifesinden cem‘-i asâkir[6] edüp, Gürcüleriyle keşmekeş ve nizâ‘ ve Lezgîler ile dahi bir cihetden bozuşup mücâdele ve münâza‘ası çoğalup, Ahısha Vilâyeti etrâfını ve fukarâ ve re‘âyânın kurâları[7] yağmâ ve tâlân olmağa başlayup def‘a mecâlî olmadı. Çünki **[T2 18a]** ibtidâdan hareketi hazz-ı nefsî icrâsıyçün olup[8], hılâf-ı rızây-ı Devlet-i ‘aliyye ve sû’-i tedbîr idi[9]. Âhıru’l-emr gürûh-ı mefâsid ve eşkıyânın dest-i tetâvülleri[10] dirâz ve böyle fesâda bâdî oldu. Ve bu keyfiyyet-i mûhişe[11] Devlet-i ‘aliyye’nin ma‘lûmu olup, cümle kabâhat ve tahrîk-i fiten, Paşa-yı mûmâ ileyhde olduğu zâhir u bâhir olup[12];

---

1 **ru’ûs-ı ….. hevâ-dârân-ı û** T2 : **ru’ûs-ı ba‘zı mefâsid-i etbâ‘-ı û** A2a : **ba‘zı mefâsid-i etbâ‘-ı û** A2

2 21-29 Rebî‘ulâhır 1173 = 12-20 Aralık 1759.

3 tâ’ifesine (طائفه سنه) A2, A2a : tâyifesine (طايفه سنه) T2

4 tâ’ifesinin (طائفه سنك) A2a : tâyifesinin (طايفه سنك) T2 : nâhiyesinin A2

5 rencîde vü remîde ve Gürcü’yü tahrîk T2 : rencîde ve Gürcü’yü tahrîk A2a : — A2

6 imtinâ‘ ve nükûl ve Lezgî tâ’ifesinden cem‘-i asâkir T2, A2a : nükûl ve imtinâ‘ ve Lezgî tâ’ifelerinden asker cem‘ A2

7 Gürcüleriyle keşmekeş ….. kurâları T2 : bunlar ile keşmekeş ….. kurâları A2a : bunlar ile ve Lezgîler ile dahi münâza‘a ve mücâdelesi çoğalup giderek Ahısha etrâfını A2

8 olup A2a : idi T2

9 tedbîr idi A2a : tedbîri T2

10 tetâvülleri T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak “Tetâvül, zulm” ifâdesi s. 478’in sol kenârına yazılmıştır] A2a

11 olmağa başlayup def‘a mecâlî olmadı. Çünki ibtidâdan hareketi hazz-ı nefsî ….. keyfiyyet-i mûhişe A2a, T2 : ve gürûh-ı mefâsid ve eşkıyânın dest-i tetâvülleri derâz olmağa bâdî ve bu keyfiyyet A2

12 zâhir u bâhir olup T2, A2a : bî-iştibâh olmağla A2

'İlâc vâkı'a pîş-ez-vukū[1] *bâyed kerd*[2]

ma'zâ[3]sıyla[4] bu fitne ve tecemmü'-i andâlın[5] havâlî-i Çıldır'dan def'iyçün[6] Erzurum ve sâ'ir eyâlet ta'yîni ile terhîb ü tahvîfe[7] muhtâc ve Lezgî tâ'ifeleri[8] Devlet-i 'aliyye'nin mazalle-i itâ'at ve câdde-i inkıyâdında eğerçi küh-sâr-nişîn-i hudûddan ma'dûde müşettit[9] bir tâ'ife[10] iseler dahi oldukları hâl üzere yerlerinde sâbit ve câ-nişîn ve hasbe'l-iktizâ' hıdemât-ı Devlet-i 'aliyye'de müsri'în ve mutî'în olmalarıyla anlar dahi vech-i lâyıkı üzere taraf-ı Devlet'den evâmir-i 'aliyyeler[11] ile mahsûs âdemler irsâl ve vâkı' olan hılâf-ı merzî hareketleri bir dahi zuhûr etmemek[12] vechiyle tenbîh ü tahzîr olunup[13], Paşa-yı mârru'z-zikrin[14] Ahısha'dan 'azli fermân[15] ve Eyâlet-i Sivas tevcîh olunup ve Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından nâm ağa[16] ile evâmir-i şerîfesi[17] **[T2 18b]** irsâl buyuruldu. İtâ'at eylemeyüp, Ahısha'ya karîb Ardanûc nâm mahalde beş on bin mikdârı kendi hevâdârlarıyla mütehaşşid ü müctemi' ve[18] gerden-firâzî-i

---

1 *ez-vukū'* T2, A2 : *ez-zuhûr* A2a

2 "علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد = İlacı olay olmadan önce kullanmak gerekir" anlamına gelen bu cümle Farsça bir atasözüdür.

3 ma'zâ A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Ma'zâ, nisbet ve haml" ifâdesi s. 479'un sağ kenârına yazılmıştır] A2a

4 ma'zâsıyla A2, A2a : magzâsıyla T2

5 andâlın T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Andâl, sefele" ifâdesi s. 479'un sağ kenârına yazılmıştır] A2a

6 def'iyçün A2, A2a : def'i içün T2

7 ta'yîni ile terhîb ü tahvîfe T2, A2a : ta'yîniyle terhîb ü tahzîre A2

8 tâ'ifeleri (طائفه لری) A2, A2a : tâyifeleri (طایفه لری) T2

9 müşettit T2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "bir tâyife" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Müşettit, müteferrik" ifâdesi s. 479'un sağ kenârına yazılmıştır] A2a

10 tâ'ife (طائفه) A2, A2a : tâyife (طایفه) T2

11 'aliyyeler T2, A2a : 'aliyye A2

12 etmemek A2, A2a : etmemak T2

13 olunup T2, A2a : ve A2

14 mârru'z-zikrin T2, A2a : mezbûrun dahi A2

15 fermân T2, A2a : iktizâ A2

16 olunup ve Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından nâm ağa A2 : olunup Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından (…..) ağa A2a : ve Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından ağa T2

17 şerîfesi T2, A2a : — A2

18 hevâdârlarıyla ….. ü müctemi' ve T2 : hevâdârlarıyla müctemi' ve A2a : hevâdârları tecemmü'le A2

'utüvv[1] ü tuğyâna musırr u[2] mütesaddî oldu. Her çend ki buna nush u pend olundukca müfîd[3] olmayup, fi'l-asl pederi İshâk Paşa merhûmun müddet-i hayâtında dahi niçe niçe mefsede ve katl-i nüfûsa bâdî olmuşidi. Pederi bed-du'âsına mazhar olup, tevfîka karîn olmamağla[4], bu gûne 'isyân ve ihtilâl-i memlekete bâ'is olmağla[5], ber-mûceb-i fetevây-ı şerîfe[6] cezây-ı sezâsı tertîb olunup, ser-i maktû'u ve kendü etbâ' ve hevâdârlarından birkaç mefâsidin dahi[7] ru'ûs-ı maktû'alarıyla bile Mübâşir yediyle getürülüp, pîş-gâh-ı Bâb-ı Serây-ı 'âlî'ye vaz' ve âhara mûcib-i i'tibâr ve istibsâr kılındı.

Hakk sübhânehû ve[8] Te'âlâ bu Devlet-i 'aliyye'nin bu gûne 'utüvv ü tuğyâna mütesaddî[9] olanlarını eynemâ-kânû mahzûl ve müdemmer eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

İhsân-ı Pâye-i Sadr-ı Anadolu be-Kādî-i İstanbul Bekrî-zâde Mehmed Halîl Efendi

Yine mâh-ı mezbûrun muntasıfı[10]nda[11] hâlâ İstanbul Kadısı olan Şâmî Bekrî-zâde Mehmed Halîl Efendi cenâblarına **[T2 19a]** bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Pâye-i Sadr-ı Anadolu ihsân ü 'inâyet[12] buyuruldu. Ve mûmâ ileyh cenâbları sülâle-i[13] tâhire-i[14] Sıddîk-ı ekber'den kerîmü't-tarafeyn ve 'ibâ-

---

1 'utüvv T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "'Utüvv, tuğyân" ifâdesi s. 479'un sağ kenârına yazılmıştır] A2a
2 musırr u T2, A2a : —A2
3 müfîd A2, A2a : kâr-ger T2
4 karîn olmamağla T2 : makrûn olmamağla A2 : mazhar olmamağıyla A2a
5 olmağla A2, A2a : olmağın T2
6 şerîfe T2 : şerîf A2, A2a
7 dahi T2, A2a : —A2
8 sübhânehû ve T2 : —A2, A2a
9 tuğyâna mütesaddî T2, A2a : tuğyân üzere A2
10 11-20 Rebî'ulâhır 1173 = 2-11 Aralık 1759.
11 mezbûrun muntasıfında A2, A2a : merkūmda T2
12 Efendi cenâblarına bâ-hatt-ı ….. 'inâyet T2 : Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn-ı ….. Sadr-ı Anadolu ihsân A2a : Efendi hazretlerine bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Pâye-i Sadâret-i Anadolu ihsân A2
13 sülâle-i T2, A2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Sülâle, zürriyet" ifâdesi s. 480'in sol kenârına yazılmıştır] A2a
14 cenâbları sülâle-i tâhire-i T2 : cenâbları sülâle-i A2a : Efendi hazretleri sülâle-i A2

dullâhın refâh u râhatlarıyçün temşiyet ve[1] es'âr ve sâ'ir husûslarda[2] cidd ü ihtimâmları bedîdâr olmağla, mukaddemâ ilbâs-ı hil'at ile nevâziş ve tekrîm buyurulduğu gibi, bu def'a dahi hil'at-ı seniyye ile tevkīr u teclîl buyuruldu.

Vukū'-i zelzele-i 'azîme der-nevâhî-i Şâm ve Beyrût ve Sayda ve Yafa ve Trablus-Şâm ve Kudüs ve Antakya ve gayrân

Yine bin yüz yetmiş üç senesi mâh-ı rebî'ulâhırın[3] sekizinci günü[4] bi-emrillâhi Te'âlâ Şâm ve Sayda ve Safed ve Beyrût ve Trablus-Şâm ve Gazze ve Remle ve Kudüs ve Ba'albek ve Antakya ve Hama ve ol nevâhîlerin[5] ekserinde zelzele-i 'azîme[6] olup, yirmi günden ma'a-leyâlîhâ[7] mütecâviz-i mütemâdî oldu. Şâm-ı şerîf'de Câmi'-i Ümeyye'nin kubbe-i kebîri ve menâre-i şarkıyye ve kal'asının ekser-i mahallâtı[8] ve bi-husûsihî Ba'albek'de cümleden ziyâde terkîb-i mezcî-i ebniyyesi mütesâkıt ve mümhedim olup, pîş-ezîn târîh-i hicretin dört yüz senesi[9]nde[10] yine Şâm'da zelzele-i 'azîme olup, Câmi'-i Ümeyye'nin[11] **[T2 19b]** bu menâre-i şarkıyyesi münhedim olmuşidi. Müceddeden yapılup, ol vakitden berü bu gûne inhidâm ve sükūtu[12] vâkı' olmamışidi. el-Hâsıl muhtâc-ı binâ ve ta'mîr olan gerek kal'a ve gerek câmi'-i şerîf ve gerek sâ'ir mevâzı'-ı şe'â'ir-i İslâmiyye binâsıyçün mahsûs Devlet-i 'aliyye'den Dergâh-ı mu'allâ kapucu-başılarından Çavuş-başı-yı sâbık İsfenâhî-zâde[13] Mehmed Ağa ta'yîn ü irsâl buyuruldu.

---

1 ve A2a : — T2, A2
2 husûslarda T2 : husûsda A2, A2a
3 yine bin yüz yetmiş üç senesi mâh-ı rebî'ulâhırın A2, A2a : işbu bin yüz yetmiş üç senesi mâh-ı rebî'ulevvelin T2
4 8 Rebî'ulâhır 1173 = 29 Kasım 1759 Perşembe.
5 ve ol nevâhîlerin A2, A2a : nevâhîlerinin T2
6 'azîme A2, A2a : şedîde T2
7 ma'a-leyâlîhâ T2 : — A2, A2a
8 mahallâtı A2, A2a : mevâzı'ı T2
9 1 Muharrem 400 = 25 Ağustos 1009 Perşembe.
10 pîş-ezîn târîh-i hicretin dört yüz senesinde A2a : pîş-ezîn hicretin dört yüz târîhinde [Metinde "pîş-ezîn" kelimesinden sonra yazılmış olan "Târîh-i" kelimesinin üzeri çizilmiştir] T2 : pîş-ezîn dört yüz târîhinde A2
11 Ümeyye'nin T2, A2a : şerîfin A2
12 sükūtu T2, A2 : sükūt A2a
13 binâ ve ta'mîr olan gerek kal'a ve gerek câmi'-i şerîf ve gerek sâ'ir mevâzı'-ı şe'â'ir-i ….. İsfenâhî-zâde A2a : binâ ve ta'mîr olan gerek Kal'a-i Şâm ve gerek câmi' ve sâ'ire vâzı'-ı şe'â'ir-i ….. İsfenâhî-zâde T2 : ta'mîr ve binâ olan gerek kal'a ve gerek câmi'-i şerîf ve

'Azl-i Emîn-i Darb-hâne-i 'âmire Hüseyn Ağa ve nasb-ı Halîl Efendi Tezkire-i Sâni-yi sâbık

Yine mâh-ı merkūmun evâyilinde[1] Darb-hâne-i 'âmire Emîni Emîn Ağa-zâde Hüseyn Ağa 'azl ve sâbıkā Tezkire-i Sânî[2] hâcegân-ı Dîvânî'den Halîl Efendi, Darb-hâne-i 'âmire Emâneti'ne ilbâs-ı hil'at olundu.

Bu hılâlde Ayvansera'da Şeybetü'l-Hudrî hazretleri merkad-ı şerîfine karîb bir hânede sâhibi rûyâda görmekle hafr olunup, birkaç merâkıd-ı kadîme-i şerîfe mükeffen vücûdları henüz pûsîdelenmemiş[3] darâyih-i[4] kibârdan oldukları âsârından bedîdâr ve zâhir olmağla[5], bunların kurbunda birkaç 'urûk-ı arazıyye-i ma'deniyye dahi zâhir olur. Ol türâbdan ahz ve izâbe **[T2 20a]** olunup[6], masrafına vâfî olur makūlesi olmamağla, 'alâ-hâlihî terk olundu.

Garîbe: Bu Hakīr eyyâm-ı igtirâbımda nevâhî-i Sa'îd'de İsnâ nâm mahalle râhî iken tarîk-ı cebelden gidilmişidi. Bi-hikmetillâh delîlimiz râhı yitirüp[7], beş sâ'at mikdârı yoldan inhirâf ile matla'-ı şemse doğru gitmişüz, vakt-i hecîre[8] oldu, bir cebel-i lâmi'aya resân olduk. 'Azîm bir cebel, müntehâsını Hak'dan gayrı kimse bilmez[9], türâbı ve cümle sengi billûr gibi sefîd ve berrâk, gûyâ zücâc pâreler[i][10] idi. Mümkin mertebe türâb ve ahcârından bir mikdâr

---

gerek sâ'ir mahallâtın binâsıyçün Devlet-i 'aliyye'den Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Çavuş-başı-yı sâbık Ispanakcı-zâde A2

1 1-10 Rebî'ulâhır 1173 = 22 Kasım-1 Aralık 1759.

2 Sânî T2, A2a : + [Metinde bu kelimeden sonra "Vârîde Emîni olan" ifâdesi yazılmıştır] A2

3 pûsîdelenmemiş T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Pûsîde, çürümüş" ifâdesi s. 482'nin sol kenârına yazılmıştır] A2a

4 darâyih-i T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Darâyih, merâkıd" ifâdesi s. 482'nin sol kenârına yazılmıştır] A2a

5 merâkıd-ı kadîme-i şerîfe ….. olmağla T2 : merâkıd-ı kadîme mükeffen vücûdları henüz pûsîdelenmemiş darâyih-i kibâr olduğu âsârından bedîdâr ve zâhir olmağla A2a : merkad-ı kadîm kefenleri ile bile henüz vücûdları pûsîde olmamış merâkıd-ı kibâr olduğu âsârından zâhir böyle nümâyân olmağla A2

6 olunup T2, A2a : olundu gālibâ A2

7 delîlimiz râhı yitirüp A2a : bedraka-i râhımız mütevâhî olup T2

8 hecîre T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Hecîre, vakt-i istivâ" ifâdesi s. 482'nin sol kenârına yazılmıştır] A2a

9 'azîm bir cebel, ….. bilmez T2 : müntehâsını Allâhu 'azîmü'ş-şân bilür A2a

10 gûyâ zücâc pâreler[i] T2 : — A2a

ahz olundu. Ne hâl ise ‘inâyet-i Bârî ile nısfu’l-leylde yolu bulduk. Ba‘dehû selâmet ile ol İsnâ dedikleri beldeye geldik. Anda ol türâb ve ahcârdan zevb etdirildi. Mânend-i sîm kalây zuhûr eyledi. Böyle cibâl ü rimâlde envâ‘-ı me‘âdin bi-emrillâhi Te‘âlâ tekevvün eylediği kati çok kerre görülmüşdür[1].

Garîbe: Zîr-i zemînde merâkıd-ı kibâr münâsebetiyle bu Hakīr’in eyyâm-ı seyâhatimde gördüğüm cümle-i garâ’ibden biri de budur ki, aksâ’-i Sa‘îd’de yine[2] İsnâ’da Bahâ’uddîn Kıftî ki *kaddesallâhu sırrahu’l-‘azîz*[3] **[T2 20b]** Müftiyyü’s-sekaleyn olmuşlar imiş. *Târîh-i Sa‘îd*’de mezkûrun merkad-ı şerîfi resîf-i bahra gāyet[4] karîb olmağla bahr, kabr-i şerîfini keşf etmeğe karîb[5] olup, ol mahalden nakl ve derûn-ı İsnâ’da câmi‘-i kebîre defn içün ehâlî ictimâ‘ıyla ma‘an gidilüp hafr olundu. *Târîh-i Sa‘îd*’de yazıldığı vech üzere müddet-i vefâtları dört yüz seneyi mütecâviz olur. Cesed-i şerîfi ve lihyesi temâm ter ü tâze bugün defn olunmuş gibi idi. Kırâ’at ve tilâvet ile na‘şı[6] vaz‘ ve câmi‘-i şerîfe el üstünde getürülüp defn olundu; *rahmetullâhi ‘aleyh*[7].

Garîbe: İmâm Ebu’l-Hasan eş-Şâzelî *kuddise sırruhu’l-‘azîz*[8] hazretleri Sahrây-ı ‘Uteybâ’da medfûnlardır. Kınâ’dan üçüncü[9] günde ol mahalle varılur. *Lâ-yakıfu ‘alâ-kabrî şakıyyün*[10] buyurmuşlardır. Sahrây-ı ‘Uteybâ, Bahr-i Mâlih ile Bahr-i[11] Nil’i hâciz bir cebel-i ‘azîmdir. Mukābele-i Habeş’e vâkı‘ olur. Bi’r-i Zümürrüd dahi andadır. Hakīr’e ibbân-ı seyâhatimde câzibe-i şevk müstevlî olup, ol seferde niçe garâ’ib-i umûr müşâhede olundu.

---

1 ol İsnâ dedikleri beldeye geldik ….. görülmüşdür T2 : İsnâ’ya geldiğimizde ol türâb ve ahcârdan zevb etdirildi. Mânend-i sîm kalây zuhûr eyledi. Böyle cibâl ü rimâlde me‘âdin bi-emrillâh tekevvün eylediği niçe kerre görülmüşdür A2a

2 yine T2 : — A2a

3 “قدس الله سره العزيز = Allah onun şerefli sırrını mukaddes kılsın” anlamına gelen Arapça duâdır.

4 *Târîh-i Sa‘îd*’de mezkûrun merkad-ı şerîfi resîf-i bahra gāyet T2 : merkad-ı şerîfi cânib-i bahra A2a

5 keşf etmeğe karîb A2a : keşf etmek muhtemel T2

6 na‘şı T2 : na‘şa A2a

7 “رحمة الله عليه = Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

8 “قدس سره العزيز = Şerefli sırrı mukaddes olsun” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

9 üçüncü A2a : ücüncü T2

10 “لايقف على قبرى شقى = Kabrimin yanında eşkıya durmaz” anlamına gelen Arapça bir cümledir.

11 Bahr-i A2a : — T2

Ez-cümle darîh-i münevver-i Şâzelî ki ol sahrâda efrâd-ı âferîdeden bir kimesne yok, anda bir bi'r-i mübârek var ki, bir zâ'ir geldikde **[T2 21a]** ağzına berâber âb-ı zülâl ile mâlî olur. Züvvâr gitdikde yine gavr edüp bir katre âb bulunmaz. Ve kafr ve feyfây-ı[1] bî-enîs iken dürlü dürlü garâ'ib, ricâl yine ziyâretlerinden gicelerde ve ba'zı günlerde hâlî değildir. Mahsûs ziyârete delîl ile ve su'ûbetle gidilür; *nefe'anallâhu bi-berekâtihi, âmî*[2]*n*[3].

'Azl-i Şerîf Müsâ'id Şerîf-i Mekke-i mükerreme ve nasb-ı Seyyid Ca'fer ve mâ-yete'allaku bihâ[4]

Yine[5] sene-i merkūme zilhiccetü'ş-şerîfesi evâhırında[6] hâlâ Şerîf-i Mekke-i mükerreme Şerîf Müsâ'id cenâblarının mesned-i Şerâfet'den 'azilleri vâkı' olup, küçük birâderleri Seyyid Ca'fer cenâblarına mesned-i Şerâfet tevcîh ve ilbâs-ı hil'at-ı seniyye ile mübeccel kılınmışlar idi. Çünki Mîru'l-hâcc-ı Şâm Çeteci Vezîr[7] 'Abdullah Paşa'ya taraf-ı Devlet-i 'aliyye'den bu husûs tefvîz buyurulmuşidi.

Vaktâ ki kāfile-i hâc Medîne-i münevvere'den zâmile-bend-i insırâf olduklarından sonra, mesned-i vâlây-ı[8] Şerâfet'e ikāmet buyurulan Seyyid[9] Ca'fer'in hadâset-i sinleri olup, büyük birâderi[10] Şerîf Müsâ'id'in kendiden[11] ziyâde dahi liyâkatleri takrîri ile mahkeme-i şer'a gelüp: "Benim hadd-i[12] hadâsetim

---

1 kafr ve feyfây-ı T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Kafr, sahrây-ı bî-âb ve giyâh; feyfâ, mutlak sahrâ" ifâdesi s. 483'ün sağ kenârına yazılmıştır] A2a

2 "نفعنا الله ببركاته امين = Allah bize bereketiyle yardım etsin, yâ Rabbi duâmızı kabul eyle" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 **Garîbe:** Bu Hakīr eyyâm-ı igtirâbımda nevâhî-i Sa'îd'de İsnâ nâm mahalle râhî iken tarîk-ı cebelden gidilmişidi ….. âmîn T2, A2a : — A2

4 **'Azl-i Şerîf Müsâ'id Şerîf-i Mekke-i ….. bihâ** T2, A2a : **'Azl-i Şerîf-i Mekke-i mükerreme Şerîf Müsâ'id ve nasb-ı Seyyid Ca'fer ve mâ-yete'allaku bihâ** A2

5 yine A2, A2a : — T2

6 21-29 Zilhicce 1173 = 4-12 Ağustos 1760.

7 Vezîr A2, A2a : — T2

8 vâlây-ı T2 : — A2, A2a

9 Seyyid T2, A2a : Şerîf A2

10 birâderi T2, A2a : birâderleri A2

11 kendiden T2 : kendüden A2, A2a

12 hadd-i T2, A2a : — A2

[T2 21b] olmak hasebiyle mesned-i Şerâfet'i büyük birâderim[1] Şerîf Müsâ'id'e ferâğ ve keff-i yed eyledim" deyü hüsn-i rızâsıyla takrîr buyurup, Şerîf Müsâ'id dahi cümle ma'rifet ve irtizâlarıyla[2] mesnedinde kıyâm eylediler.

Vâkı'â şürefâ'-i Mekke-i mükerreme[3] miyânında 'örf ü 'âdetleri üzere sığar-ı sinni olanlar esenn ü[4] ekberine tefvîz-ı umûr-ı hükûmet ve bu vechile miyânelerinde hüsn-i tevfîk u terâzî mu'tâd ve cârî[5] olagelmişdir. Hakk Te'âlâ[6] tevfîk ve her hâlde hüsn-i âsâyiş ihsân eyleye, âmîn.

Ve hâlâ Şâm Vâlîsi ve Mîru'l-hâccı Çeteci Vezîr 'Abdullah Paşa'ya[7] Eyâlet-i Diyârbekir tevcîh ü[8] ihsân olunup, sene-i sâbıkada Cerde Başbuğluğu hıdmetine me'mûr Vezîr Çelik Mehmed Paşa'ya Şâm Eyâleti ve Mîru'l-hâclığı tevcîh ü 'inâyet[9] buyuruldu. Ve Mîru'l-hâcc-ı esbak merhûm Es'ad Paşa'nın etbâ'ından Hama Mütesellimi 'Osmân[10] Ağa her vechile lâyık u müstehak olmağla, Rumeli Beylerbeyiliği Pâyesi'yle rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Trablus-Şâm tevcîh ve Cerde Başbuğluğu hıdmetine ta'yîn buyuruldu. Ve Vezîr Küçük Nu'mân Paşa'ya Eyâlet-i Sayda, bâ-hatt-ı hümâyûn-ı **[T2 22a]** şevket-makrûn tevcîh ü 'inâyet buyuruldu.

Vefât-ı Şeyh-i Süleymâniyye 'Îsâ-zâde Sahvî Efendi *'aleyhi'r-rahmetü*[11]

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulâhırının evâyili[12]nde[13] meşâyih-i kirâmdan Süleymâniyye Şeyhi 'Îsâ-zâde Sahvî Mehmed Efendi birkaç gün hastalanup, istiğrâk-ı fenâdan sahviyyet-i bekāda ârâm eylediler[14]. İttifâkāt-ı 'acî-

1 birâderim T2, A2a : karındaşım A2
2 ma'rifet ve irtizâlarıyla T2, A2a : ma'rifetiyle A2
3 Mekke-i mükerreme A2 : Mekke T2, A2a
4 esenn ü A2, A2a : — T2
5 ve cârî T2, A2a : — A2
6 Te'âlâ A2, A2a : تعالى T2
7 Çeteci Vezîr 'Abdullah Paşa'ya T2, A2a : Vezîr Çeteci 'Abdullah Paşa hazretlerine A2
8 tevcîh ü T2, A2a : — A2
9 ü 'inâyet A2 : — T2, A2a
10 'Osmân A2, A2a : عثمان T2
11 "عليه الرحمة = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
12 1-10 Rebî'ulâhır 1173 = 22 Kasım-1 Aralık 1759.
13 yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulâhırının evâyilinde A2, A2a : sene-i merkūme rebî'ulâhırında T2
14 istiğrâk-ı fenâdan sahviyyet-i bekāda ârâm eylediler T2 : dâr-ı bekāya irtihâl eyledi bu'l-'aceb A2, A2a

bedendir[1] ki merhûmun pederi Mahvî Efendi dahi yine[2] Süleymâniyye Şeyhi iken mahviyyet-i ʻâlem-i fenâdan kürsî-nişîn-i bezm-i bekā olmuşlar idi. Temâm[3] *el-veledü sırru ebîhi*[4] sırrına mazhar-ı tâm oldukları bî-rayb ü iştibâh ve[5] ʻulûm-ı zâhire ve bâtınede habîr u âgâh ehlullâhdan sâhib-i seyr u sülûk ve mâlik-i intibâh bir zât-ı muterem idi[6]; *rahmetullâhi ʻaleyhi rahmeten vâsiʻaten*[7].

Ve bu esnâda Anadolu Kalemi Ser-halîfesi hastalanup[8] merhûm oldu ve Eyyûb-i Ensârî'de Nişâncı Mahallesi'nde merhûm Şeyh Mehmed[9] Murâd en-Nakşibendî *kuddise sırruh*[10]*û*[11] hazretlerinin Âsitânesi Şeyhi Şeyh ʻAli ez-Zilifkevî en-Nakşibendî bir mikdâr eyyâmdan berü hastalanup, ʻâzim-i diyâr-ı halvet-güzînân-ı bekā oldu. Merhûm Şeyh ʻAli ez-Zilifkevî[12], Şeyh Murâd merhûmun Halîfesi Şeyh ʻAli *kuddise sırruh*[13]*û*[14] merhûmdan münîb olup istihlâf olunmuşidi. Hayli ʻulûm-ı zâhirede terkîb-âşinâ ve sûret-i inzivâda reftâr, halvet der-encümende sâlik-i[15] râh-ı kudemâ, hüsn-i zann olunmağa lâyık u ahrâ idi[16].

---

1 ʻacîbedendir T2 : ʻacîbeden A2, A2a

2 yine A2, A2a : — T2

3 mahviyyet-i ʻâlem-i fenâdan kürsî-nişîn-i bezm-i bekā olmuşlar idi. Temâm T2 : merhûm olmuşlardır. Hakkā A2, A2a

4 "الولد سر ابيه = Çocuk, babasının özelliklerini taşır" anlamına gelen Arapça atasözüdür.

5 sırrına mazhar-ı tâm ….. iştibâh ve A2, A2a : dakīkasına mazhar oldukları bî-iştibâhdır T2

6 habîr u âgâh ehlullâhdan ….. bir zât-ı muhterem idi A2, A2a : âgâh u müteyakkız bir zât-ı şerîf idi T2

7 "رحمة الله عليه رحمة واسعة = Allah'ın geniş rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

8 hastalanup A2, A2a : — T2

9 Mehmed T2 : — A2, A2a

10 "قدس سره = Sırrı mukaddes olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

11 *kuddise sırruhû* A2 : *kaddesallâhu sırrahû* T2 : *kuddise sırruhu'l-ʻazîz* A2a

12 ʻâzim-i diyâr-ı halvet-güzînân-ı bekā oldu. Merhûm Şeyh ʻAli ez-Zilifkevî T2 : dâr-ı bekāya irtihâl eyledi. Mezkûr Şeyh ʻAli Efendi A2 : dâr-ı ʻukbāya irtihâl eyledi. Mezkûr Şeyh ʻAli Efendi A2a

13 "قدس سره = Sırrı mukaddes olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

14 *kuddise sırruhû* T2 : — A2, A2a

15 sâlik-i T2 : meşgūl-i A2, A2a

16 lâyık u ahrâ idi T2 : şâyân u sezâ-vâr idi A2, A2a

Garîbe[1]: Bu merhûm Şeyh ʻAli sâhibü'l-âsâri'**[T2 22b]** l-cezîleti[2] Süleymân el-Cezûlî el-Mağribî *kuddise sırruhû*[3] hazretlerinin[4] *Delâ'ilü*[5] *'l-hayrât* nâm kitâbı ki, büldân ve emsârda hüsn-i kabûl ve yümn ü teberrük ile şöhret-yâb ve makbûl[6] ve ʻâlem anın kırâ'atına müdâvim ve meşgūl olmuşlar**dır**[7]. Ve niçe niçe fevâ'idini[8] müşâhede etmişler iken: "Bu kitâbın sıyag-ı salavâtında[9] zaʻf-ı isnâd vardır" hayâliyle bir vâkıʻa görür. Gûyâ bir gülistâna varır, görür ki anda gülden masnûʻa biraz[10] tubûl-i kebîre var. Ammâ baʻzısını tırtıl taʻbîr olunan dûde-i verd -ki güle ʻârızadır- ekl eylemiş imiş[11]. Bîdâr olup: "İşte hayâlimde olan sîgalardaki[12] zaʻf-ı isnâda işâretdir" deyü cezm eder.

Vâkıʻâ böyle olsa bile sîga-i salavâtda matlûbe[13] olan kesreti ve hüsn-i sebki ve letâ'if-i ʻibârâtıdır. Min-ciheti'l-ʻarabiyyeti ve'ş-şerʻi'l-kavîm halel ü fesâdı müstelzim olmadıkca, bunda zaʻf-ı isnâd, mûcib-i fesâd ve kuvvet-i isnâd müstelzim-i sıhhat olmaz[14]. Muhassılü'l-kelâm kendi delâ'il-i reftârında bir kitâb cemʻ u te'lîf: "Bunu kırâ'at edin!" deyü halkı tergīb eyledi[15]. Bi-emrillâhi Teʻâlâ[16]

---

1 Garîbe A2 : — T2, A2a
2 el-cezîleti T2 : — A2, A2a
3 "قدس سره = Sırrı mukaddes olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
4 *kuddise sırruhû* hazretlerinin A2 : *kuddise sırruhû*nun A2a : hazretlerinin T2
5 Delâ'ilü (دلائِل) A2, A2a : Delâyilü (دلايل) T2
6 yümn ü teberrük ile şöhret-yâb ve makbûl T2 : teyemmün ü teberrük ile şöhret-yâb olmuş A2a : teberrük ü teyemmün ile şöhret-yâb A2
7 müdâvim ve meşgūl olmuşlar**dır** T2 : meşgūle olmuşlar A2, A2a
8 fevâ'idini A2, A2a : fevâyid-i ʻazîme T2
9 bu kitâbın sıyag-ı salavâtında T2 : bunun sıyag-ı salavâtlarında A2, A2a
10 biraz T2 : — A2, A2a
11 eylemiş imiş A2, A2a : eylemiş T2
12 sîgalardaki T2, A2a : sîgalarda A2
13 matlûbe A2, A2a : matlûb T2
14 zaʻf-ı isnâd, mûcib-i fesâd ….. olmaz T2 : zaʻf u kuvvet-i isnâd şart değildir A2, A2a
15 delâ'il reftârında ….. tergīb eyledi T2 : delâ'il gibi bir kitâb te'lîf edüp: "Halka bunu kırâ'at edin!" deyü tergīb eder A2a : bir delâ'il gibi kitâb te'lîf edüp: "Halka bunu kırâ'at edin!" deyü tergīb eder A2
16 Teʻâlâ T2 : — A2, A2a

miyân-ı halkda müştehir olmayup, bir âhad[1] kırâ'atına meşgūle[2] olmadı. Ammâ gördüğü ru'yânın ta'bîr-i sahîhi bu olacak gerek[3] ki, ol gülden masnû'a tabllar *Delâ'ilü'l-hayrât*'da **[T2 23a]** merhûm[4] Süleymân el-Cezûlî *kuddise sırruh*[5]*ü*[6] hazretlerinin cem' eylediği sıyağ-ı şerîfe-i[7] salavâtdır. Ve ol tırtıl anları ekl eylemişidi[8]. Sâhib-i ru'yâdır[9] ki ol sîgaları: "Sahîhi böyledir[10]" deyü ba'zı mahallerin tebdîl ü tağyîr eylemişidi. Hakk-ı ta'bîr bu olduğu ne güzel zâhir olur[11].

el-Hâsıl bu hâletden sonra çok zemân mürûr etmedi ki lisânına lüknet 'âriza olup tekellümden munkatı', bu hâl üzere az zemân mürûr edüp, dâr-ı bekāya irtihâl eylediler[12]; *rahmetullâhi Te'âlâ*[13] *'aleyh*[14].

Tevcîhât-ı ba'zı Mîr-i mîrân

Bu esnâda Hotin Sancağı, mutasarrıfı 'Ömer *dâme ikbâlühû*[15]ya ibkā; Bender Kal'ası, muhâfazası şartıyla Ada-i kebîr Muhâfızı 'Abdî *dâme ikbâlühû*-[16]ya; Niğde Sancağı, Kırşehri Mutasarrıfı-yı sâbık Receb *dâme ikbâlühû*[17]ya; Amasiyye Sancağı, yetmiş dört ramazânı gurresinde[18] zabt etmek üzere sâbıkā

---

1 miyân-ı halkda müştehir olmayup, bir âhad T2, A2a : miyân-ı halkda şöhret vermedi ve kimse A2
2 meşgūle T2, A2a : meşgūle A2
3 bu olacak gerek T2 : budur A2, A2a
4 *Delâ'ilü'l-hayrât*'da merhûm T2 : *Delâ'ilü'l-hayrât*'da A2 : *Delâyilü'l-hayrât*'da A2a
5 "قدس سره = Sırrı mukaddes olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
6 *kuddise sırruhû* T2 : — A2, A2a
7 şerîfe-i T2 : — A2, A2a
8 tırtıl ….. eylemişidi A2 : tırtıl ki ….. eylemişidi A2a : tırtıl (طرصيـل) anları câ-be-câ incitmişidi T2
9 sâhib-i ru'yâdır T2, A2a : kendidir A2
10 böyledir T2, A2a : budur A2
11 ba'zı mahallerin tebdîl ü tağyîr eylemişidi ….. olur T2 : tebdîl ü tağyîr eylemişdir ki zâhirdir A2a : tebdîl ü tağyîr eylemişdir A2
12 az zemân mürûr edüp, dâr-ı bekāya irtihâl eylediler T2 : vâfir zemân hastalanup vefât eyledi A2, A2a
13 *Te'âlâ* T2, A2 : — A2a
14 "رحمة الله تعالى عليه = Yüce Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
15 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
16 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
17 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
18 1 Ramazân 1174 = 6 Nisan 1761 Pazartesi.

Cerde Başbuğu Çeteci ʻAbdullah Paşa kaynı Ahmed Paşa-zâde Süleymân *dâme ikbâlühû*[1]ya bâ-fermân-ı ʻâlî tevcîh buyuruldu.

Eyâlet-i Çıldır[2], ber-vech-i yurtluk Oltu Sancağı'na mutasarrıf Hasan *dâme ikbâlühû*[3]ya bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu. Konya Sancağı, Mehmed *dâme ikbâlühû*[4]ya Faş Kalʻası muhâfazası şartıyla tevcîh; Cezâyir-i Garb (عرب) **[T2 23b]** Eyâleti, mutasarrıfı ʻAli *dâme ikbâlühû*[5]ya bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu[6].

Vukūʻ-i ihrâk-ı cüz'î nezd-i ʻAvrat-bâzârı

Yine[7] sene-i merkūme cumâdelûlâsının on dördüncü isneyn gicesi[8] İstanbul'da[9] ʻAvrat-bâzârı semtinde harîk vâkıʻ olup, Mâliyye Kalemi'nde Çavuş-zâde hânesi ve birkaç hâneler dahi muhterik ve münhedim olup, bi-ʻavnillâhi[10] Teʻâlâ muntafî oldu.

Ve bu hılâlde Sivas Eyâleti, Dergâh-ı[11] ʻâlî kapucu-başılarından olup, Bozok Mütesellimi ve Yeni-il Voyvodası Ahmed *dâme mecdühû*[12] Rumeli Beylerbeyiliği Pâyesi'yle bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu.

Çorum Sancağı, Mustafa Paşa-zâde'ye ibkā'; Trablus-Şâm Eyâleti, sâbıkā Hama Mütesellimi Vezîr ʻOsmân Paşa-zâde Mehmed *zîde mecdühû*[13]ya rütbe-i Mîr-i mîrânî ile bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh ü ʻinâyet buyuruldu[14].

---

1 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 Çıldır A2a : Cıldır T2
3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 **Tevcîhât-ı baʻzı Mîr-i mîrân** ….. buyuruldu T2 : + [Bu kısım sonunda "sahh" kaydı ile s. 475'in sağ kenârına yazılmıştır] A2a : — A2
7 yine A2, A2a : — T2
8 14 Cumâdelûlâ 1173 = 3 Ocak 1760 Perşembe. Metinde bu gün sehven "isneyn" yazılmış olmalıdır.
9 İstanbul'da A2 : — T2, A2a
10 hâneler dahi muhterik ve ….. bi-ʻavnillâhi T2, A2a : hâne dahi muhterik olup, bi-emrillâhi A2
11 Dergâh [Bu kelime mükerrer yazılmış, fakat ikincisinin üzeri çizilmiştir] T2 : — A2, A2a
12 "دام مجده = Şan ve şerefi dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
13 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
14 **Ve bu hılâlde** Sivas Eyâleti, Dergâh-ı ….. buyuruldu T2 : — A2, A2a

İhrâc-ı mevâcib-i kıst be-tavâ'if-i askeriyye hükmü'l-mu'tâd[1]

Yine sene-i merkūme mâh-ı cumâdelûlâsının on dokuzuncu sülesâ günü[2] Dîvân-ı hümâyûn'da tavâ'if-i askeriyyenin müstehak oldukları bir kıst mevâcibleri Hazîne-i 'âmire'den ihrâc olunup[3], herkes havsala-i istihkākına[4] göre mevâcib-i mezkûreyi[5] i'tâ ve tevzî'de hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır. Hakk Te'âlâ dâ'imâ bu gûne 'atâyây-ı cezîle[6] ile cümle kulların **[T2 24a]** mesrûr u mecbûr etmeğe muvaffak u meysûr eyleye, âmîn.

Mevâcib-i mezkûrenin ihrâcı gününden Sadrıa'zam ve Müşîr-i efham devletlü Ebu'l-mevâhib Mehmed Râgıb Paşa hazretleri kapuda tevzî' u taksîm ve i'tâya şurû' ve sebt günü[7] hıtâm-ı devrde mahz-ı kerem ve nevâziş-i Sadr-ı kerîm içün 'âdet-i seniyye-i hazret-i Cihân-dârî ve deydene-i kadîme-i zât-ı Şehriyârî üzere hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf ve bir sevb-i semmûr-ı mûcibü's-sürûr ve hançer-i[8] mücevher ile 'izzetlü Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî Ağa cenâbları Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye[9] müteşerrifü'l-vürûd[10] ve de'b-i kadîm üzere istikbâl ve 'alâ-vechi'l-ibcâl kırâ'at-ı hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf ve taraf-ı hazret-i Sadrıa'zamî'den Ağa-yı mûmâ ileyh hazretlerine ferve-i semmûr ve 'atıyye-i cezîle ve esb-i mükemmel ü müzeyyen[11] ve levâhikāt ve etbâ'ına[12] dahi surreler ve hila'-i seniyyeler iksâ ve[13] ihsânıyla îfây-ı tevâfür-i[14] ibtihâc ü sürûr buyuruldu.

---

1 **İhrâc-ı ….. mu'tâd** T2 : **İhrâc-ı mevâcib-i kıst bi-vechi'l-'âdeti be-tavâ'if-i askeriyye** A2, A2a

2 19 Cumâdelûlâ 1173 = 8 Ocak 1760 Salı.

3 olunup A2, A2a : olup T2

4 istihkākına T2, A2a : isti'dâdına A2

5 Murâd en-Nakşibendî *kuddise sırruhû* hazretlerinin Âsitânesi Şeyhi Şeyh 'Ali ez-Zilifkevî en-Nakşibendî ….. mezkûreyi T2 : + [Bu kısım müsvedde kağıda yazılmıştır] A2a

6 cezîle A2, A2a : جزيله T2

7 23 Cumâdelûlâ 1173 = 12 Ocak 1760 Cumartesi.

8 hançer-i A2a : hancer-i T2, A2

9 Sadrıa'zamî'ye T2, A2 : Sadrıa'zamî'yi A2a

10 müteşerrifü'l-vürûd T2, A2a : şeref-res-i vürûd A2

11 ve esb-i mükemmel ü müzeyyen T2 : ve esb-i mükemmel [Bu kelimeler sonunda "sahh" kayıd ile satırın üstüne yazılmıştır] A2a : — A2

12 etbâ'ına A2, A2a : etbâ'larına T2

13 seniyyeler iksâ ve T2 : seniyye A2, A2a

14 tevâfür-i A2, A2a : — T2

Bu mevâcib ihrâcı dîvânında Lehlü[1] tarafından mahsûs hediyyesi ile nâme-res-i müteʿayyin[2] elçisi Rikâb-ı hümâyûn'a[3] ruh-sûde-i darâʿat olup, ʿâdet-i kadîme[4] üzere Dîvân-ı hümâyûn'a getürülüp[5], Rikâb-ı hümâyûn'a rû-mâl ve nâme ve hedâyâsın ʿâdet üzere nihâde-i maʿraz-ı darâʿat eyledi[6].

Refʿ-i Vezâret-i İsmâʿîl Paşa ve gaybûbet ve firâr-kerden-i[7] û

Yine sene-i merkūme cumâdelûlâsı evâyili[8]nde[9] Arnavud[10] Mahmûd Bey-zâde akribâsından **[T2 24b]** Vezîr İsmâʿîl Paşa Yanya Mutasarrıfı iken fukarâ'-i raʿiyyete ifrât-ı zulmü ile bi'd-defeʿât rikâb-ı kâm-yâba refʿ-i rukʿa-i iştikâ[11] ve kirâren ve[12] mirâren îkāz ve tenebbühü[13] içün taraf-ı Devlet-i ʿaliyye'den evâmir-i ekîde tahrîr u irsâl olundukda, mütenebbih olmayup zulmünde ısrârı nümâyân olmağla[14], Vezâret'i refʿ olunmak te'dîbi ile[15] Mübâşir irsâl olunup, mahatt-ı hükûmeti olan Yanya'da bulunduğu konağından gaybûbet ve yine[16] Arnavudluğ'a doğru firârı mütehakkık oldu. Baʿde zâlik[17] cürmü ʿafv olunmak recâsıyla Arnavud Belgrad'ında etrâf u enhâsını

---

1 Lehlü T2 : Leh A2, A2a
2 nâme-res-i müteʿayyin A2, A2a : nâmesin T2
3 hümâyûn'a T2 : kâm-yâba A2, A2a
4 kadîme T2, A2a : kadîm A2
5 hümâyûn'a getürülüp T2, A2a : hümâyûn'da gelüp A2
6 hümâyûn'a rû-mâl ve nâme ve hedâyâsın ʿâdet üzere ….. eyledi T2 : kâm-yâba rû-mâl eyledi A2, A2a
7 **ve firâr-kerden-i** A2 : **kerden-i** A2a : — T2
8 1-10 Cumâdelûlâ 1173 = 21-30 Aralık 1759.
9 yine sene-i merkūme cumâdelûlâsı evâyilinde A2, A2a : sene-i merkūme cumâdelûlâsında T2
10 Arnavud A2, A2a : — T2
11 bi'd-defeʿât rikâb-ı ….. iştikâ T2, A2a : rikâb-ı kâm-yâba bi'd-defeʿât refʿ-i rukʿa-i iştikâ' A2
12 ve T2, A2 : — A2a
13 tenebbühü T2, A2a : tenbîhi A2
14 ısrârı nümâyân olmağla T2, A2a : ısrâr etmeğiyle A2
15 te'dîbi ile T2, A2 : تادبيله A2a
16 ve yine A2, A2a : + [Bu kelimeler mükerrer yazılmış ve ilkinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] T2
17 gaybûbet ve yine Arnavudluğ'a doğru ….. zâlik T2, A2a : yine Arnavudluğ'a firâr ve A2

dağıdup, istikânet ve inzivâ üzere mukīm ve mutazarrı‘ olduğu ikāle-i ‘aserâtına bâdî oldu[1].

Bu Devlet-i ‘aliyye-i Muhammediyye’nin[2] gerek vüzerâ ve gerek ümerâ hademesinden her[3] kim olursa fukarâya zulm ü te‘addî olunduğuna rızâları olmayup, bu gûne te’dîb ile gûşmâl eyledikleri fukarâya ‘ayn-ı sıyânet ve lemha-i[4] şefekat olduğu bî-iştibâhdır. Hakk Te‘âlâ dâ’imâ hayra muvaffak eyleye, âmîn.

Ve bu esnâda Masraf-ı hazret-i[5] Şehriyârî ‘azl ve müceddeden Dîvân Hâceliği ile[6] ‘Abdurrahmân Beyefendi’ye Masraf-ı Şehriyârîlik ihsân ve selefi Surre-i şerîfe[7] Emâneti’yle ilbâs-ı hil‘at olunup ve Dergâh-ı ‘âlî kapucu-başılarından Cici-zâde Halîl Ağa **[T2 25a]** teşrîfât-ı hümâyûn ile cânib-i Şerîf-i[8] Mekke-i mükerreme’ye[9] ta‘yîn ve ilbâs-ı hil‘at buyuruldu. Ve bu esnâda[10] Gümrük-i Âsitâne Kâtibi Seyyid Hıfzî Efendi vefât edüp[11], Enderûn-ı hümâyûn’dan Sır Kâtibi Efendi kitâbet-i mezkûre ile çırâğ ve ihrâc buyuruldu.

Yine cumâdelûlânın yirmi üçüncü[12] günü[13] ba‘zı umûr-ı Devlet müzâkeresiyçün mu‘tâd olageldiği vech üzere Sadrıa‘zam ve Şeyhulislâm ve Sadreyn-i muhteremeyn ve hâcegân-ı Dîvânî’den re’îs[14] ma‘zûlleri ve gayrîleri ve ba‘zı

---

1 ve mutazarrı‘ olduğu ikāle-i ‘aserâtına bâdî oldu T2, A2a : olduğu ikāle-i ‘aserâtına bâdî olmuşdur A2

2 ‘aliyye-i Muhammediyye’nin T2, A2a : Muhammediyye-i ‘aliyyenin A2

3 her T2, A2a : — A2

4 lemha-i T2, A2a : — A2

5 ve bu esnâda Masraf-ı hazret-i A2, A2a : bu esnâda Masraf-ı T2

6 Dîvân Hâceliği ile T2, A2a : Dîvân-ı hümâyûn Hâceliği ihsânıyla A2

7 şerîfe T2, A2a : — A2

8 Şerîf-i T2 : + [Bu kelimeden sonra gelen s. 451’deki “Ve ehl-i sûkun ekseri” ifâdesiyle başlayıp s. 487’nin son üç satırına kadar devam eden kısım; Topkapı nüshasının ikinci cildinin başlangıcından buraya kadarki bölümün tekrâr edilmiş kısmıdır. Bu sebepten bu mükerrer kısım da farklı bir nüsha olarak değerlendirilmiş ve bu farklılıklar “A2a” şeklinde ifâde edilmiştir] A2

9 cânib-i Şerîf-i Mekke-i mükerreme’ye T2 : Şerîf-i Mekke-i mükerreme cânibine A2

10 ve bu esnâda T2 : ve bu hılâlde A2

11 Efendi vefât edüp A2 : vefât ve T2

12 üçüncü T2 : ücüncü A2

13 23 Cumâdelûlâ 1173 = 12 Ocak 1760 Cumartesi.

14 re’îs A2 : ريس T2

ocaklular ma'an rikâb-ı kâm-yâba rûmâl etmeleriyle, ol gün bedestân etrâfında kuyumcu kefereleri dükkânlarından sandûkların kapup, nâ-be-mahal sür'at ile bedestâna kaldırup miyân-ı sûkda bir gelme gitme ve ba'zı furûnlar önünde nân kapışmağa müzâhame-i bî-câ olup, çârşûda hayli ihtilâle bâdî olmalarıyla, böyle mûhiş harekete mütesaddî olan kuyumcu keferelerini gereği gibi tefahhus ve bunların[1] haklarından gelinmek lâzime-i hâlden olmağla, ikisi kuyumcular içinde birisi Sandal Bedestânı kurbunda salb olunup, bir dahi bu makūle nâ-bercâ harekete mütesaddî olmamalarıyçün rişte-i gûşmâlleri âvize-gerden-i tahzîr buyuruldu.

'Azl-i Emîn-i Defter-i Hâkānî Mehmed Râkım Efendi ve nasb-ı Râmî-zâde Mustafa Beyefendi ve gayruhû[2]

[T2 25b] Yine sene-i merkūme cumâdelûlâsı evâhırında[3] Emîn-i Defter-i Hâkānî Râkım Mehmed Efendi 'azl ve Yeniçeri[4] Kitâbeti'yle ilbâs-ı hil'at buyurulup, Râmî Paşa-zâde Mustafa Beyefendi, Emânet-i Defter-i Hâkānî ile terfî'-i merâtib buyuruldu. Ve Yeniçeri[5] Kitâbeti'nden ma'zûl Subhî Efendi'nin sâbıkā Darb-hâne-i 'âmire Emâneti'nde iken taraf-ı mîrîye deyni sâbit olmağla Baş-bâkī'ye kaldırılup, bir gice anda meks ve matlûb-ı mîrî olan deyninden bir mikdârını edâ ve[6] bâkīsine te'ahhüd ile ıtlâk ve hânesinde meks ü ikāmetine fermân buyuruldu.

Vefât-ı Kādî-yı İstanbul Bekrî-zâde Şâmî es-Seyyid Mehmed Halîl Efendi

Yine sene-i merkūme mâh-ı cumâdelâhıresi[7] gurresinde[8] İstanbul Kadısı olan Şâmî Bekrî-zâde es-Seyyid Mehmed Halîl Efendi ihtiyâr olup, za'f-ı mizâc ve sinn-i şeyhûheti sebebiyle hastalanup bi-emrillâhi Te'âlâ[9], dâr-ı bekāya rihlet eyledi.

---

1 bunların A2 : — T2
2 **gayruhû** T2 : **gayrân** A2
3 21-30 Cumâdelûlâ 1173 = 10-19 Ocak 1760.
4 Yeniçeri A2 : Yeniceri T2
5 Yeniçeri A2 : Yeniceri T2
6 ve A2 : — T2
7 sene-i merkūme mâh-ı cumâdelâhıresi A2 : mâh-ı merkūmun T2
8 1 Cumâdelâhıre 1173 = 20 Ocak 1760 Pazar.
9 şeyhûheti sebebiyle hastalanup bi-emrillâhi Te'âlâ A2 : şeyhûhetleri hasebiyle hastalanup T2

‘Ulemâ’-i kirâmdan merhûm ‘Ivaz Mehmed Paşa-zâde İbrâhîm Monla[1] Beyefendi, sâbıkā İstanbul kadılıklarında kemâl-i i‘tidâl ve hüsn-i sülûku[2] nümâyân olmağla[3], mücerrebü’l-etvâr olduklarından nâşî, yine Kazâ’-i İstanbul zât-ı vâlâlarına lâyık u erzânî görülmekle bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ‘inâyet ve[4] ilbâs-ı hil‘at-ı seniyye ile tekrîm ü tefhîm buyuruldu.

İhrâk-ı cüz’î der-kurb-i Mahalle-i Piyâlî Paşa

[T2 26a] Yine mâh-ı merkūmun dördüncü sülesâ gice[5]si[6] Kāsım-paşa’da Piyâlî Paşa Mahallesi kurbunda bir iki hâne muhterik olup, bi-emrillâhi Te‘âlâ muntafî oldu.

Sudûr-ı hatt-ı şerîf-i şevket-makrûn berây-ı iltizâm ve nizâm-ı[7] kurây-ı Haremeyn be-ashâb-ı ‘uhde ve ümenâ’ ber-üslûb-ı müstahsen ki düstûru’l-‘amel-şüde bûd[8]

Bundan mukaddem tafsîlen ve icmâlen zikri mürûr etmişidi ki, evkāf-ı şerîfe-i selâtîn-i ‘izâm olan kurâ’-i Haremeyn-i muhteremeyn ki i‘ânet ve ri‘âyet ü himâyeti mertebe-i vücûbda olup, niçe niçe tesâmüh ü tesâhül ve ‘adem-i mübâlât ve ihmâl ile teber-dârân ve etrâf-ı nazzâr-ı ‘avene vü havenesi[9] yedlerinde beher sene bin kîse akçadan ziyâde emvâl ekl ü bel‘ olunup, belki mâl-ı Haremeyn’i bile miyânede itlâf ve izâ‘at olunurdu. Bir ferdin tekellüm ve su’âle iktidârı nâ-yâb idi. Bir ‘azîm menhebe hemân bir tarîkını bulan ekl edüp, niçe sinîn ü eyyâm böyle giderdi[10].

---

1 Monla T2 : — A2
2 sülûku A2 : sülûkları T2
3 olmağla A2 : olup T2
4 tevcîh ü ‘inâyet ve T2 : — A2
5 4 Cumâdelâhıre 1173 = 23 Ocak 1760 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.
6 sülesâ gicesi T2 : leyle-i sülesâda A2
7 **ve nizâm-ı** T2 : — A2
8 **bûd** A2 : + [Bu başlıkla ilgili olarak “mükerrer” ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2
9 ‘avene vü havenesi T2 : havene vü ‘avenesi A2
10 Bir ‘azîm menhebe hemân bir tarîkını bulan ekl edüp ….. giderdi T2 : — A2

Bi-hamdillâhi Te'âlâ şevketlü, kerâmetlü, kudretlü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *halledallâhu Te'âlâ ilâ-yevmi't-tenâh*[1] efendimiz hazretleri bu mezâlim-i evkāf-ı şerîfe ve havene vü 'avenenin cür'et ve tetâvüllerine kemâl-i fetânet ü zekâvet ve merhametleriyle ıttılâ'-ı tâmları hâsıl[2] olup, **[T2 26b]** ibtidâ cülûs-ı hümâyûnları senesinde bunları men' u def' u ref' ve kurây-ı şerîfeyi[3] ellerinden kurtarup, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel ma'rifetiyle sâ'ir iltizâmât-ı mîriyye gibi ihtimâm-ı tâm ile ashâb-ı iltizâma min-gayri cebrin ve lâ-rişvetin i'tâ buyurduklarında, emvâl-i mukarrere-i Haremeyn ve mesârif-i mühimme-i[4] evkāfdan mâ'adâ bin kîseye bâliğ fâ'iz zuhûr edüp, bu tarîk ile zât-ı 'âlîleri mazhar-ı tevfîk u[5] sıyânet ve el-yevm sâhib ve vâkıf-ı kurâ'-i Haremeyn olmalarıyla hem emvâl-i evkāf-ı şerîfeyi hıfz u sıyânet ve hem re'âyâ vakıf[6] fukarâsını ol gürûh-ı zalemenin ellerinden kurtarmağla[7], kemâl-i merhamet ü 'inâyet buyurmuşlar idi.

İkinci senede yine erbâb-ı 'uhde ve ümenâ kendi hüsn ü rızâlarıyla bedel-i iltizâm-ı mîriyyelerini artırup, bir ferde cebr ü hayf olunmaksızın: "Şu kadar ziyâdeye makbûldür" deyü herkesin 'arz-ı hâlinde tehammülüne göre yine merâmlarına müsâ'afe[8] olunup, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel ma'rifetiyle i'tâ ve rikâb-ı kâm-yâba 'arz u inhâ olundu. Ve taraf-ı mîrîden zabt-ı temessükleri ketb ve[9] yedlerine verildi. Yedi sekiz yüz kîse dahi nef'-i mîrî zuhûr eyledi. Öyle ya bir mâddeden serika ve hıyânet ve zulm ref' olunup, **[T2 27a]** eyâdî-i havene munkatı' olduğu gibi böyle nef'-i sarîh-i mîrî zâhir u bâhir olur. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ vücûd-ı 'âlem-sûd-ı hümâyûnların tâ ilâ-yevmi's-sâ'ati mesned-i şevket ü devletlerinde dâ'im ve sâbit eyleye, âmîn yâ Mu'în.

---

1 "خلد الله تعالى الى يوم التناه = Yüce Allah onu kıyâmet gününe kadar dâim kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 ü zekâvet ve merhametleriyle ıttılâ'-ı tâmları hâsıl T2 : ve merhametleri ile ıttılâ'-ı tâmları A2

3 şerîfeyi T2 : mezbûrûnu A2

4 mühimme-i T2 : — A2

5 tevfîk u T2 : — A2

6 vakıf T2 : — A2

7 kurtarmağla T2 : kurtarmağıyla A2

8 müsâ'afe T2 : müsâ'ade A2

9 ketb ve T2 : — A2

Sene-i sâlisede yine ashâb-ı iltizâm tâlib ü râgıb oldular, lâkin min-ba'd muhtel ve tetarruk-ı hiyel ü halel ile bu nizâm-ı enîka bozulmamak üzere sene-i selâs ve seb'înin mâh-ı cumâdelâhıresi evâsıtında[1] mü'ekked hatt-ı şerîf-i şevket-redîf-i Cihân-bânî şeref-sudûr ve Baş-muhâsebe ve Haremeyn kalemlerine kayd ve sûret verilüp, işbu kurâ'-i Haremeyn taraf-ı mîrîden sene-i sâbıkada ashâb-ı 'uhde ve tâlibîn olan ümenâya emvâl-i mukarreresiyle kayd ve karâr-dâde ve i'tâ olunduğu vech üzere yine i'tâ ve lâkin her birinin hüsn ü rızâlarıyla ragabât-ı nâs munkatı' oluncaya dek yine kānûn-ı iltizâm üzere müzâyede olunup, artırılan mâl kalîl ü kesîr ne ise 'uhdelerine mâlikâne kayd ve mu'accele-i mîriyye ol mâl-ı zâ'idden alınup, sene-i sâbıkada lâzimü'l-'uhde olan mâlı bi-temâmihî edâ ve teslîm[2] ve mâl-ı matlûbe kayd olunmak üzere tasrîh ve kurây-ı mezbûrûn **[T2 27b]** kemâ-kân vakf-ı Haremeyni'ş-şerîfeyn ve re'âyâ vü berâyâsı sâ'ir iltizâm ve mâlikâne re'âyâsı misillü olmayup, re'âyây-ı vakf-ı şerîf olmalarıyla serbestiyyetleri kaydı ve ri'âyet ü himâyetleri ehemm ü elzem ve her vechile mefrûzü'l-kalem zulm ü te'addîden 'ârî ve eslem olmak şartıyla musarrah ve Zimmet Halîfesi bu kurânın zabt-ı mu'accelât-ı emvâl ve hisâbât-ı mîriyye ve sâ'ir mesârif-i lâzime-i vakf-ı şerîf ne ise cüz'î ve küllî husûslarda sebt ü kayd ve zabt defâtirine me'mûr buyurulup, bu nizâm-ı cedîd düstûru'l-'amel kılındıkdan sonra herkesin karâr-dâdesi mûcebince berâtları ketb ve i'tâ buyuruldu. Bu nizâm ve üslûb-ı müstahsenden a'lâ tarîk-ı himâyet ü sıyânet-i vakfullâh nice olur ki taraf-ı mîrîden 'uhdesine ber-vech-i tefvîz-ı mâlikâne şurût-ı mezkûre üzere kayd ve berât verildikde ve re'âyâ ve berâyâsı dahi[3] Haremeyni'ş-şerîfeyn 'unvânıyla musarrah ser-i mû zulm ü te'addîden memnû' olmak şartıyla mü'ekked oldukda, vücûh ile ashâb-ı iltizâm ri'âyet ü sıyâneti emrinde mukīm ü müstedîm olur ve mâl-ı matlûbu **[T2 28a]** vakt ü zemânıyla ashâb-ı 'uhde yedlerinden teslîm ü edâ olunur. Âhardan bir fer-din te'addî ve tetâvülüne imkân bulunmaz. Böyle zâbıta tahtına ifrâğda hem re'âyâyı zabt u sıyânet ve hem emvâl-i vakf-ı şerîfi 'adem-i izâ'at ile tedbîr-i hikmet olduğu *ezharun mine'ş-şems*[4]dir.

---

1 11-20 Cumâdelâhıre 1173 = 30 Ocak-8 Şubat 1760.

2 edâ ve teslîm T2 : teslîm ve edâ A2

3 dahi T2 : — A2

4 "اظهر من الشمس = Güneşten daha açıktır" anlamına gelen Arapça bir deyiştir.

Zîrâ ashâb-ı ‘uhde ma‘lûm kimesneler olup, ne vakit ki edâ’-i mâl-ı matlûbda tehâvün eyleseler, sâ’ir[1] ashâb-ı ‘uhde ve ümenâ’-i mîriyye gibi habs ü zecri ve zimmetlerinden tahsîli evceb ü elzem olur.

Dârussa‘âde Hâsekî-başısı ve Yazıcısı ve fülân Ağa Baltacısı ‘uhdesinde oldukda, tahsîl-i mâl şöyle dursun: “Zimmet-i vakfda şu kadar alacağım vardır” deyü beş senede ‘azl olmayacak hîle ile kurâ’-i vakf-ı şerîf elinden halâs olmazdı. Ve yine kemâl-i sıyânet ve merhamet-i Mülûkâne’lerinden verilan berâtların ber-mu‘tâd-ı kadîm harac aklâmı, sülüsânı in‘âm ve sülüs haracla verilmek ve Sadrıa‘zamî ve Defterdâr Efendi[2] kalemiyyeleri dahi nısf üzere verilmek bâbında merhameten ve ‘inâyeten[3] müceddeden hatt-ı şerîf ihsân ü[4] ‘inâyet buyuruldu. Hakk sübhânehû ve Te‘âlâ vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan[5] masûn u me’mûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselin.

Şurû‘-i binâ’-i câmi‘-i [T2 28b] şerîf-i lâmi‘u’t-teşrîf[6] ez-cümle-i hayrât ü hasenât-ı hazret-i Şehriyârî der-İstanbul nezd-i Lâleli-çeşme *ibtigā’en li-vechillâhi Te‘âlâ*[7] *allâhümme yessir itmâmehû bi’l-hayri âmî*[8]*n*[9]

Yine[10] selâs ve seb‘în ve mi’e ve elf sene-i mübâreke-i hicriyyesinin[11] mâh-ı cumâdelâhıresi evâsıtında[12] Pâdişâh-ı ‘âlem-penâh ve Hidîv-i ‘inâyet-iktinâh şevketlü, kerâmetlü, kudretlü efendimiz Sultân ibnü’s-Sultân es-Sultân Mus-

---

1 sâ’ir (سائِر) T2 : sâyir (ساير) A2

2 Efendi T2 : — A2

3 ve ‘inâyeten A2 : — T2

4 ihsân ü A2 : ısdâr u T2

5 hatarlardan T2 : hatardan A2

6 **lâmi‘u’t-teşrîf** T2 : — A2

7 artırılan mâl kalîl ü kesîr ne ise ‘uhdelerine mâlikâne kayd ….. Te‘âlâ T2 : + [Bu kısım müsvedde kağıda yazılmıştır] A2

8 “ابتغاءً لوجه الله تعالى اللهم يسر اتمامه بالخير امين = Yüce Allah’ın rızâsını isteyerek, Allah’ım! Hayırlı bir şekilde tamamlanmasını kolaylaştır, duâmızı kabul eyle” anlamına gelen Arapça duâdır.

9 ***allâhümme yessir itmâmehû bi’l-hayri âmîn*** T2 : — A2

10 yine T2 : + [Bu kelimenin üzerinde s. 492’nin üst tarafında “Cumâdelâhır sene 73” yazısı vardır] A2

11 sene-i mübâreke-i hicriyyesinin T2 : senesinin A2

12 11-20 Cumâdelâhıre 1173 = 30 Ocak-8 Şubat 1760.

tafa Hân ibnü's-Sultân el-Gāzî el-merhûm Sultân[1] Ahmed Hân *ebbedallâhu mülkehû ve saltanatahû ve efâza 'ale'l-'âlemîne birrahû ve ihsâneh*[2]*û*[3] hazretleri mücerred tahsîl-i rızây-ı Mevlây-ı Müte'âl içün Âsitâne-i 'aliyye'de Lâleli-çeşme kurbunda müceddeden inşâ vü ihyâsına himmet-i Mülûkâne'leri mebzûl buyurulan câmi'-i mu'allâ-dergâha Kapucu-başı ağalardan Ser-mi'mârân-ı Hâssa Kara Ahmed Ağa, Binâ Emîni nasb ü ta'yîn ve 'ismetlü Sâliha Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şâ*[4]*n*[5] cenâbları kethudâları Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı 'âlî 'Ali Ağa nezâretine me'mûr ve ol havâlîde muktezî olan büyût ve emâkin-i lâzimeyi ashâbından kendi hüsn ü rızâlarıyla değer behâlarıyla belki değerinden dahi ziyâde meblağ edâsıyla iştirâ ve irzâ ile vaz'-ı esâsa şurû' ve mâlezime-i **[T2 29a]** binâya sarf u ihtimâm buyurulmağa bed' olundu. Hakk Te'âlâ hayr u sürûr ve mezîd-i hubûr-ı mevfûr ile itmâmın müyesser ve makdûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Vürûd-ı ser-i maktû'-i Defterdâr-ı sâbık Vezîr[6] **Halîmî Mustafa Paşa**

Yine sene-i merkūme mâh-ı cumâdelâhıresinin yirmi dördüncü gün[7]ü[8] sâbıkā Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel iken Mûsul Eyâleti tevcîhi ile rütbe-i vâlây-ı Vezâret i'tâ ve mazhar-ı gazab-ı Şehriyârî olmağla[9], Vezâret'i ref' ve Bozca-ada'da ikāmeti emr u fermân buyurulmuşidi.

Mezkûr Halîmî Mustafa[10] Paşa, Defterdârlığ'ı müddetinde hevây-ı nefsine tâbi' ve etrâfında birkaç müfsid kimesnelere karîn[11] olup, umûrunda 'âkıbet-endîş ve perhîz-kâr olmadığından, emvâl-i mîriyye ki vedî'atullâh ve Beytü'l-mâl-i Müslimîn olmağla, bin kîse mikdârı izâ'at ü itlâfı meydâna çı-

---

1 el-merhûm Sultân T2 : — A2

2 "ابد الله ملكه وسلطنته وافاض على العالمين بره واحسانه = Allah onun mülkünü ve gücünü sonsuz kılsın ve onun iyiliğini ve lutfunu âlemlere akıtsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

3 *ve efâza 'ale'l-'âlemîne birrahû ve ihsânehû* T2 : — A2

4 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

5 *aliyyetü'ş-şân* T2 : — A2

6 **Vezîr** T2 : — A2

7 24 Cumâdelâhır 1173 = 12 Şubat 1760 Salı.

8 cumâdelâhıresinin yirmi dördüncü günü A2 : cumâdelâhıresinde T2

9 Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel iken ..... olmağla T2 : Defterdâr Halîmî Mustafa Paşa ki A2

10 Mustafa A2 : — T2

11 karîn T2 : dûçâr A2

kup[1], bu keyfiyyet gereği gibi ma'lûm-ı kâ'inât-pîrây-ı hazret-i Pâdişâh-ı 'âlem olup, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel olanlar ise vücûh ile emvâl-i mîriyyeyi sâ'in ve sıdk u istidâmet ile[2] mütedeyyin olmak lâzime-i zimmeti[3] olmağla, mezbûrun bu hâli 'ayn-i hıyânet ve tedlîs ü ihânet olup, gayra mûcib-i 'ibret ve teyakkuz içün cezây-ı sezâsı ber-mûceb-i fetevây-ı şerîf tertîb ve ser-i maktû'u Bozca-ada'dan **[T2 29b]** ta'yîn olunan Mübâşir Hâsekî yediyle getürdilüp[4], pîş-gâh-ı Bâb-ı Serây-ı 'âmire'ye[5] vaz' olundu.

Zînhâr[6] *ez-karîn-i bed zînhâr*
Ve kınâ rabbenâ 'azâbe'n-nâr[7]

Merhûm-ı maktûlün ref'-i Vezâret'i makālesinde etrâf-ı hademesi halî'u'l-'izâr ve taht-ı zâbıtadan hurûc ile birkaç kerre giriftâr-ı nakamet olup, mütenebbih olmadığı tafsîlen zikr olunmuşidi. Tevfîk-ı İlâhî refîk olmadıkca selâmet-i dâreyn hâsıla olmadığı ma'lûm u meşhûddur.

Mezkûr Halîmî Paşa tarîk-ı şi're mâ'il ve yapdığı gazellerini yazdırup, koynunda dâ'imâ nüsha gibi taşımağa mâyil idi. Bi-emrillâh ekser-i gazelleri nâ-mevzûn ve temyîze kudreti nâ-yâb idi. Bir mısra'ı bahr-i tavîlden bir mısra'ı hezeçden[8] kendi okusa mevzûn gibi okur idi; *rahmetullâhi 'aley*[9]*h*[10].

---

1 meydâna çıkup T2 : nümâyân olmağla A2
2 istidâmet ile T2 : istidâmetle A2
3 zimmeti T2 : hâli A2
4 Bozca-ada'dan ta'yîn olunan ….. getirdilüp T2 : gönderilüp A2
5 'âmire'ye T2 : 'âlî A2
6 *zînhâr* A2 : زنهار T2
7 "زينهار از قرين بد زينهار * وقنا ربنا عذاب النار = Sakın, kötü arkadaştan sakın! Ey Rabbimiz! Bizi cehennem azâbından koru!" anlamına gelen bu cümlelerden ilki Farsça bir mısra', ikincisi ise Kur'ân, el-Bakara 2/201. ve Âl-i 'İmrân 3/16. âyetlerin son kısmında yer alan "Ve kınâ 'azâbe'n-nâr = وقنا عذاب النار " kısmına, âyetlerin baş tarafında yer alan "rabbenâ" ilâvesiyle oluşturulmuş Arapça bir mısra'dır.
8 Bahr-i tavîl ve bahr-i hezec şiir yazarken kullanılan arûz kalıplarıdır. Bahr-i tavîl arûzu oluşturan beş dairenin birincisinde, bahr-i hezec ise üçüncüsünde yer almaktadır. Geniş bilgi için bkz. Nihad M. Çetin, "Arûz", *DİA*, İstanbul 1991, III,428-432.
9 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
10 mezkûr Halîmî Paşa tarîk-ı şi're ….. *'aleyh* T2 : — A2

Tevcîhât-ı ba'zı mevâlî-i kirâm

Ve[1] bu esnâda Yalak-âbâd Kazâsı ber-vech-i arpalık zabt eylemek üzere sâbıkā Mekke-i mükerreme Kadısı Murâd-zâde 'Osmân Efendi'ye bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh ve Kayseriyye Kazâsı, Konya'dan munfasıl Yûsuf Efendi'ye; Yenişehr-i Fenâr, Halîl Efendi-zâde'ye; Halebü'ş-şehbâ', Süleymâniyye'den Müderris Hâce es-Seyyid Mustafa Efendi'ye[2]; Mekke-i mükerreme Pâyesi, Es'ad Efendi-zâde es-Seyyid İbrâhîm Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh ü[3] ihsân buyuruldu.

Yine Pâye-i Mekke-i mükerreme, Şâm Kadısı es-Seyyid İbrâhîm Efendi'ye; **[T2 30a]** Galata Kazâsı, Murâd-zâde[4] es-Seyyid Ahmed Efendi'ye; Filibe Kazâsı, Mektûbî-zâde Mehmed Nûrullah Efendi'ye; Medîne-i münevvere Kazâsı, ders-i hümâyûnda Şâm-ı şerîf Pâyesi olan 'Abdullah Efendi'ye; Medîne-i münevvere[5] Pâyesi, Şa'bân-zâde Mehmed Vâsıt Efendi'ye tevcîh buyuruldu[6].

Edirne Kazâsı, Haleb'den munfasıl Kilîsî Hüseyn Efendi'ye; Belgrad Kazâsı, es-Seyyid[7] Halîl Efendi'ye; Bosna, Torun-ı sagīr[8] Mehmed Efendi'ye; Erzurum, Mehmed Rızâ Efendi'ye; Selânik Kazâsı, es-Seyyid 'Ali 'Ârif Efendi'ye; Sofya, Ankaravî Mehmed Efendi'ye; Belgrad[9], Karahisârî Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ihsân buyuruldu[10].

---

1 ve A2 : — T2
2 Mustafa Efendi'ye T2 : Mustafa'ya A2
3 tevcîh ü T2 : — A2
4 Murâd-zâde A2 : Birâder-zâde T2
5 münevvere T2 : — A2
6 buyuruldu T2 : — A2
7 es-Seyyid T2 : Seyyid A2
8 Torun-ı sagīr T2 : Küçük Torun A2
9 Belgrad A2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "Ankara" kelimesinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] T2
10 **Tevcîhât-ı ba'zı mevâlî-i kirâm** ….. buyuruldu T2 : + [Bu kısım sonunda "sahh" kaydı ile s. 493'ün sağ kenârına yazılmıştır] A2

Vefât-ı hazret-i[1] Şeyhulislâm Çelebî-zâde ʻÂsım İsmâʻîl Efendi ve Şeyhulislâm-şüden-i Hattât[2] Veliyyüddîn Efendi

Yine sene-i merkūme mâh-ı[3] cumâdelâhıresinin yirmi sekizinci sebt gice[4]si[5] Şeyhulislâm-ı enâm Çelebî-zâde İsmâʻîl ʻÂsım Efendi bi-emrillâhi Teʻâlâ füc'eten <gibi> ʻâzim-i dâr-ı bekā oldular; *rahmetullâhi ʻaleyhi*[6] *rahmeten vâsiʻaten*[7].

Merhûm her vechile ʻulûm ü meʻârifde yegâne-i ʻasr ve kadr-âşinâ, gürûh-ı fukarâya kesîru'ş-şefekat[8] bir zât-ı muhterem idi[9]. Hayr-hâh-ı Devlet-i ʻaliyye, nazîf ü ʻafîf, sâhib-i ʻuluvv-i himmet, mâlik-i ezimme-i kerem ü seciyyet olup[10] **[T2 30b]** müderrislikleri eyyâmında biraz[11] müddet tahrîr-i vekāyiʻ-i Devlet-i ʻaliyye'ye me'mûr buyurulup, hattâ merhûm *Râşid Efendi'nin*[12] *Târîhi Zeyli* olmak üzere nüsha-i nefîse-i matbûʻaları hayli hüsn-i taʻbîrât-ı pesendîde-tavr üzere[13] makbûl ve mütedâvil[14] ve hüsn-i tabîʻatları ve şiʻr u inşâya intisâbları dahi[15] zâyidü'l-vasf olduğundan gayrı kütüb-i nefîse ve resâ'il-i[16] garîbe mutâlaʻasıyla ve istiktâb ve iktinâsıyla imrâr-ı vakt eylerler idi.

Garîbe: Sâdıku'l-kavl kimesnelerden şöyle mesmûʻ-i Hakīr olmuşdur ki, Çelebî-zâde merhûm vefâtı gicesi baʻde'l-ʻasr müteheyyi'ü'l-imzâ' olan fetevâların imzâları temâm oldukda: "Elhamdülillâhi Teʻâlâ umûr-ı fetevâmız

---

1 **hazret-i** T2 : — A2
2 **Hattât** T2 : — A2
3 mâh-ı A2 : — T2
4 28 Cumâdelâhıre 1173 = 16 Şubat 1760 Cumartesi.
5 sebt gicesi A2 : leyle-i sebtde T2
6 *ʻaleyhi* T2 : *Teʻâlâ* A2
7 "رحمة الله عليه رحمة واسعة = Allah'ın geniş rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
8 kesîru'ş-şefekat T2 : merhametli A2
9 idi T2 : idiler A2
10 sâhib-i ʻuluvv-i himmet, mâlik-i ezimme-i kerem ü seciyyet olup A2 : — T2
11 biraz T2 : bir A2
12 merhûm *Râşid Efendi'nin* T2 : Râşid merhûmun A2
13 üzere T2 : ile A2
14 mütedâvil T2 : mütedâvildir A2
15 dahi T2 : — A2
16 resâ'il-i (رسائل) T2 : resâyil-i (رسايل) A2

temâm ve[1] resîde-i hüsn-i hıtâm oldu" buyururlar. Ba'dehû sâlât-ı mağrib ve 'işâyı edâ ve Mâbeyn Odası'na girüp ku'ûd ve tesbîhlerini alup, cehren tevhîd-i şerîfe meşgūl iken nevm galebesi gibi bir hâlet-i müstevliye[2] ve vefât ederler. Hattâ hıdmetlerinde olan kimesne gunûde[3] oldu zannı ile taşra çıkar, ba'dehû yine girer. **[T2 31a]** Vâkı'â görür ki dem-i zindegânî temâm olmuş, hayyen ve meyyiten Çelebî-zâde tesmiyesine mâ-sadak olmuşlardır. Târîh-i vefâtları bir mısra'-ı cevherîn-i tâzî-i tâze-edâda derc olunmağla, bu mahalle sebt olunmak çespân görüldü.

Târîh-i vefât-ı Çelebî-zâde Şeyhulislâm İsmâ'îl 'Âsım Efendi[4]

Li-muharririhi'l-Fakīr[5]**:**

Kem seriyyin fâzılin ensâhu dehrun lâ-yurâ
Minhu âsârun ve etvârun hisânun yu'tenâ
Cevheriyyü'ş-şatri târîhun izâ a'dedtehü
Füc'eten kad-fâte İsmâ'îl 'Âsım min-hünâ[6]
(فجأة قد فات اسماعيل عاصم من هنا) **Sene 1173**[7]

Şeyhulislâm-şüden-i 'İmâd-ı 'asr hazret-i Veliyyüddîn Efendi

Yine sene-i merkūmede çünki mâh-ı cumâdelâhırenin yirmi sekizinci sebt gicesi[8] Şeyhulislâm Çelebî-zâde Efendi hazretleri bi-emrillâhi Te'âlâ zâmi-le-bend-i fetvâ-gâh-ı sâha-i bekā oldular.

Ertesi gün[9] meşîhat-ı İslâmiyye a'lem-i 'ulemâ'-i kirâmdan bi'z-zât ve'z-zemân mertebe-i istihkākda cilveger olan Veliyyüddîn Efendi hazretlerine te-

---

1 ve A2 : — T2
2 müstevliye A2 : müstevliyet T2
3 gunûde T2 : hâbîde A2
4 **Çelebî-zâde Şeyhulislâm İsmâ'îl 'Âsım Efendi** T2 : — A2
5 **el-Fakīr** T2 : — A2
6 "كم سرى فاضل انساه دهر لايرى * منه اثار واطوار حسان يعتنى
جوهرى الشطر تاريخ اذا اعددته * فجاءة قد فات اسماعيل عاصم من هنا = Nice değerli ve erdemli kişiyi felek unutturmuştur. Onun hiçbir eser ve özenilecek güzel davranışı görünmez olmuştur. Sonraki gelen mısradaki noktalı harfleri sayarsan tarihini verir: İsmâil Âsım âniden buradan göçüp gitti" anlamına gelen Arapça bir şiirdir.
7 **sene 1173** A2 : — T2
8 28 Cumâdelâhıre 1173 = 16 Şubat 1760 Cumartesi.
9 29 Cumâdelâhıre 1173 = 17 Şubat 1760 Pazar.

veccüh ve lâkin müşârun ileyh cenâbları müsinn ü ihtiyâr ve ʻillet-i **[T2 31b]** mizâclarına tesâdüf ve dûçâr olmağla, hânelerinden gerek araba ve gerek esb-süvâr rikâb-ı kâm-yâba rûmâlî müteʻazzir ve ʻasâr ve iştidâd-ı zaʻflarına bâdî olacağı rû-nümâ ve âşikâr olmağla, taraf-ı hazret-i Şehen-şâhî'den izn ü ruhsat ve nevâziş ü merhamet ile[1] kerem buyurulup, mahsûs Enderûn-ı hümâyûn'dan Çukadâr-ı hazret-i Şehriyârî Ağa ile hâssaten hıssîsa-i lebs-i Şeyhulislâmî[2] hilʻat-ı sefîd-i meserret-bedîdi kendülere irsâl ü ʻinâyetle nevâziş ü tekrîm buyuruldu. Ve bir iki günden sonra ber-vech-i muʻtâd Sâhib-i devlet hazretleri mükemmel alay-ı vâlâ[3] ile resm-i tebrîk-i ʻâdi-yi Şeyhulislâmî'de tahrîk-i pây-ı semend-i himmet buyurdular.

Vukūʻ-i ihrâk-ı cüz'î

Yine mâh-ı cumâdelâhırenin yirmi beşinci gicesi[4] İstanbul'da Kum-kapu'da ve yine târîh-i mezkûrda[5] Sîm-keş-hâne'de ihrâk-ı cüz'î vâkıʻ olup, bi-emrillâhi Teʻâlâ derhâl muntafî oldu.

İhrâc-ı Surre-i Haremeyni'ş-şerîfeyn bi-vechi'l-ʻâdeti'l-müstemirreti *zâdehumallâhu şerefe*[6]*n*[7]

Yine sene-i merkūme mâh-ı recebü'l-ferdin[8] on ikinci günü[9] muʻtâd ve me'lûf üzere Haremeyn-i muhteremeyn sükkânı ve aktâr-ı Hicâziyye kuttânı olan **[T2 32a]** fukarâ vü gurebâya sadakāt-ı Devlet-i ʻaliyye-i ebed-peyvend'den ihsân oluna gelan Surre-i hümâyûn Hazîne-i ʻamîmetü'l-meymene'den ʻan-nakdin ihrâc olunup, sâbıkā Masraf-ı Şehriyârî olan ʻAli Beyefendi Emânet-i Surre-i şerîfe ile me'mûr ve be-kâm ve esnây-ı tarîkde bulunan vülât ü ümerâ ve hükkâma emniyyet-i tâm üzere tâ Şâm'a varınca birbirlerine îsâl

---

1 merhamet ile T2 : merhametle A2

2 lebs-i Şeyhulislâmî A2 : lebsü'l-islâmî T2

3 vâlâ T2 : vâlây A2

4 25 Cumâdelâhıre 1173 = 13 Şubat 1760 Çarşamba.

5 25 Cumâdelâhıre 1173 = 13 Şubat 1760 Çarşamba.

6 "زادهما الله شرفا = Allah o ikisinin büyüklüğünü artırsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

7 ***zâdehumallâhu şerefen*** A2 : ***zâdehallâhu şerefen ve iclâlen*** T2

8 recebü'l-ferdin T2 : recebü'l-ferdinin A2

9 12 Receb 1173 = 29 Şubat 1760 Cuma.

ü teslîmleriyçün i‘lâmları ahz ve Âsitâne-i sa‘âdet’e ba‘s[1] ü irsâl olunmak üzere ber-vech-i mu‘tâd evâmiri tahrîr ve bu vechile me’mûnü’l-gāyile mahalline şeref-res-i vusûl olmasıyçün kemâ-yenbagī mahmûl-i dûş-ı vülât ü hükkâm kılındı.

Vefât-ı Emîn-i Şa‘îr Temrî Mehmed Efendi

Yine sene-i mezkûre recebü’l-ferdinin on birinci günü[2] ‘illet-i mizâcı sebebiyle hastalanup, ‘âzim-i dâru’l-bekā oldu; *rahmetullâhi ‘aleyh*[3]. Mûmâ ileyh Temrî Mehmed Efendi[4] Hudâvendigâr-ı merhûm Sultân Ahmed Hân *‘aleyhi’r-rahmetü ve’r-rıdvân*[5] hazretlerinin müddet-i saltanatlarında Enderûn-ı hümâyûn’da olup, meşkûru’l-hıdmeti matbû‘u’s-sülûk tahsîl-i ‘ilm ü me‘ârife sa‘y-ı belîğ etmeğiyle Be[y]lân Tevliyyeti ile çırâğ ve ol vakitden berü kûşe-i inzivâda mukīm idi.

Vaktâ ki şevketlü, kerâmetlü ‘âmme-i **[T2 32b]** fukarâya[6] merhametlü efendimiz Dâdâr-ı cihân Sultân Mustafa Hân *edâmallâhu ‘ömrahû ve şevketehû ilâ-inkırâzı’d-devrân*[7] hazretleri taht-ı ‘âlî-baht-ı ‘Osmânî’ye şeref-pîrâyî-i cülûslarında ‘âdet-i hasene-i bende-nüvâzî-i Şehriyârî’leri üzere Temrî Mehmed Efendi’yi getürdüp, niçe niçe ikrâm ü iltifât-ı mâlâ-nihâyeleriyle hâkden ref‘ ve ihtirâm buyurulup, sıdk u sedâd ve istikāmet-i hıdmeti ma‘lûm-ı hümâyûnları olmağla, Galata Voyvodalığı ile be-kâm ve muktezî olan hâne ve esâs ve levâzım-ı mehâmları dahi bi’n-nefs taraf-ı Mülûkâne’den in‘âm ve çırâğ-efrûhteleri buyurulmuşidi.

İkinci senede mu‘zam-ı hıdemât-ı Devlet’den ma‘dûde olan Emânet-i Şa‘îr kendüye tevcîh ü tefvîz buyurulup: “Tertîb-i ‘âdîsi olan mîrî akçaları mahallerinden havâlâtları zemânına dek kendüne[8] su‘ûbet olmasun” deyü birkaç yüz

---

1 ba‘s T2 : — A2

2 11 Receb 1173 = 28 Şubat 1760 Perşembe.

3 “رحمة الله عليه = Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

4 Temrî Mehmed Efendi T2 : — A2

5 “عليه الرحمة و الرضوان = Allah’ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

6 fukarâya T2 : ‘ibâdullâh ve mülteciyâna A2

7 “ادام الله عمره وشوكته الى انقراض الدوران = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dünya yok olana dek dâim eylesin” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

8 kendüne T2 : kendüye A2

kîse ʻan-nakdin Hazîne-i hümâyûn'dan verilüp, vakt ü zemânıyla şaʻîr-i mîrî[1] ve sâ'ir levâzımât iştirâ ve böyle mültefit ve mükrim ve kendi ʻırzı ve[2] hıdmet-i lâzimesi edâsında mücidd ü sâʻî idi. Bi-emrillâhi Teʻâlâ hastalanup, dâr-ı ʻukbâya irtihâl eyledi.

Bundan esbak Âsitâne Gümrüğü Emîni olan Hâsekî Mustafa Ağa rüşd ü sedâd ile maʻrûf olmağın mâh-ı mezbûrun **[T2 33a]** on dördüncü günü[3] Emânet-i Şaʻîr'e ilbâs-ı hilʻat olundu. Ve bu esnâda[4] İstanbul Kadısı-yı sâbık Mahmûd-zâde Yahyâ Monla Efendi ʻalîl ü ihtiyâr olmağla, âzim-i diyâr-ı hâmûşân oldu. Ve Karahisâr cânibinden baʻzı eşkıyânın ru'ûs-ı maktûʻaları pîş-gâh-ı Bâb-ı Serây-ı ʻâmire'de vazʻ-ı zemîn-i iʻtibâr u[5] istibsâr kılındı.

Ve yine mâh-ı recebü'l-ferdin on sekizinci günü[6] rikâb-ı kâm-yâbda Mîrahûr-ı Sânî-i hazret-i Şehriyârî olan Seyyid Ahmed Ağa liyâkat ve hüsn-i istiʻdâd ile mühezzebü'l-ahlâk olduklarından nâşî, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî ve Silahdâr Mehmed Paşa birâderi Voynuk Beyi Hüseyn, ʻan-ağayân-ı Enderûn-ı Kilâr-ı Hâssa şevketlü efendimizin şehzâde iken ikinci çukadârları olmak hasebiyle[7] Mîrahûr-ı Sânî-i hazret-i Şehriyârî olup, pîş-gâh-ı Sadrıaʻzamî'de ilbâs-ı hilʻat olundular.

Ve[8] **bu esnâda** Mekke-i mükerreme'de mesned-i hükûmetde olacak[9] Kebîrî-zâde Efendi'nin düyûn-ı sâbitesi olup ve edâya iktidârı dahi derece-i imkânda ve lâkin mahz-ı irtihâ ve edâdan sûret-i tesâhülü ile ashâb-ı düyûn rikâb-ı kâm-yâba refʻ-i rukʻa-i iştikâ ile düyûn-ı matlûbesi edâ olunmak bâbında bâ-işâret-i ʻaliyye emr u fermân olunup, Çavuşân Kâtibi **[T2 33b]** hânesinde edâ'-i düyûnuna faysal ve nizâm verilinceye dek ârâm ve ber-mûceb-i emr-i ʻâlî mutâlibîn-i düyûnu iskât ve irzâda hüsn-i nizâm verildi.

---

1 mîrî T2 : mîrîyye A2
2 ʻırzı ve A2 : — T2
3 14 Receb 1173 = 2 Mart 1760 Pazar.
4 ve bu esnâda T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
5 iʻtibâr u T2 : — A2
6 18 Receb 1173 = 6 Mart 1760 Perşembe.
7 Voynuk Beyi Hüseyn ʻan-ağayân-ı ….. hasebiyle T2 : + [Bu kısım buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına yazılmıştır] A2
8 ve T2 : — A2
9 Mekke-i mükerreme'de ….. olacak T2 : Mekke-i mükerreme Kazâsı'yla be-kâm olan A2

Katl-i Tercemân-ı zimmî be-emr-i hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî der-Yalı-köşkü

Bundan esbak sâdır olan hatt-ı şerîf-i şevket-makrûnun mazmûn-ı itâ'at-nümûnu ki mürûr eden makāle-i sâlifesinde tafsîlen zikr u beyân olunmuşidi.

Âsitâne-i 'aliyye'de ehl-i zimmet tâ'ifeleri Yehûd ve Nasârâ kâ'inen men-kâne kırmızı kalpak ve sarı mest ve[1] pâbûş geymeyeler. Ehl-i zimmet ziyy ü esvâbları libâs-ı ehl-i İslâm'dan fark ve imtiyâz üzere şurût-ı musarraha ile mü'ekked olup, bundan mâ'adâ düvel-i Nasârâ tercemânları ve hademeleri dahi hey'et ü kıyâfetleri emr ve tenbîh buyurulduğu sûret üzere olup: "Kendülere lâzım olmayan umûr-ı Devlet'e müte'allık kelâm ve ba'zı havâdîs-i[2] erâcîf-i bî-nizâma karışmayalar" deyü tenbîh ü te'kîd olunmak lâzime-i hâlden[3] iken, maktûl-i mesfûr bir sefîh oğlan olup, elçiler konaklarına girüp çıkmağıyla kendüye[4] lâzım olmayan umûra karışup, ziyy ü sûreti ve vaz' u sîreti mü'eddî-i nekâl olduğu resîde-i **[T2 34a]** sem'-i hümâyûn olup, bu makūlelerin izâha-i çirk-âb-ı vücûdu lâzime-i hâlden olmağın, mâh-ı mezbûrun yirmi altıncı günü[5] cum'a selâmlığından Yalı-köşkü'nü teşrîf-i hümâyûn der-'akab tercemân-ı mesfûru ihzâr ve tertîb-i cezâsıyla âhara[6] mûcib-i istibsâr kılındı.

Vukū'-i ihrâk der-Na'lli Mescid

Yine mâh-ı recebü'l-ferdin yirmi üçüncü gicesi[7] İstanbul'da Na'lli Mescid'de Cerrâh-başı dâmâdı hânesi furunundan[8] âteş-i ser-keş zebâne-keş olup, birkaç kebîr hâneler muhterik u münhedim ve hele bi-'inâyetillâhi Te'âlâ enhâ vü etrâfına sârî olmadan mündefi' u muntafî oldu.

Ve yine mâh-ı recebü'l-ferdin yirmi üçünde[9] müderrisîn-i kirâmdan Serây-ı Cedîd-i 'âmire'de muvazzaf sebk-âmûz-ı tedrîs olan Hamîdî Efendi

---

1 ve T2 : — A2
2 havâdîs-i A2 : — T2
3 hâlden T2 : hâlleri A2
4 kendüye T2 : kendüne A2
5 26 Receb 1173 = 14 Mart 1760 Cuma.
6 âhâra A2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2
7 23 Receb 1173 = 11 Mart 1760 Salı.
8 hânesi furunundan A2 : hânesinden T2
9 23 Receb 1173 = 11 Mart 1760 Salı.

bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Üsküdar Mevleviyyeti ile ru'ûs-ı âmâline kalem-i 'inâyet keşîde kılındı. Anların Serây-ı 'âmire'de hâceliği hasbe't-tarîk âhara tevcîh buyurulmak kā'ide-i mukarrere olduğuna binâ'en cümleden elyak u ehakk[1] ve 'ulûm-ı 'akliyye ve nakliyyede tahkīk u tedkīk ile muhakkık ve[2] muhaddis Mehmed Şâmî Efendi'ye tevcîh buyuruldu. Anların[3] muvazzaf u me'mûr olduğu hâceliği Konevî Müderris İsmâ'îl Efendi'ye, **[T2 34b]** bunların hâceliği Konevî Hısnmansûrî Efendi'ye tevcîh buyuruldu. Ve müderrîsînden Girîdî Ahmed Efendi, Galata Serâyı Hâcesi idi, andan ref' ve Müderris İsmâ'îl Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Bu esnâda Neylî-zâde Efendi'ye, Mekke-i mükerreme Kazâsı Pâyesi'yle[4] Edirne Mevleviyyeti bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü 'inâyet buyuruldu. Ve Mollacık-zâde İshâk Efendi'ye, Edirne Pâyesi ve Tobkapulu Sâlih Efendi-zâde'ye İstanbul Pâyesi bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu. Ve Emîn-i Matbah-ı 'âmire-i sâbık Filibeli 'Abdurrahîm Bey mukaddemâ mübâya'aya me'mûr oldukda fukarâya zulmü olmağla, rikâb-ı kâm-yâba ref'-i ruk'a-i iştikâ' olunmağla[5], Filibe'ye nefy ü iclâ olundu[6].

Itlâk-ı 'Ali Paşa Kel Ahmed Paşa-zâde ve tevcîh-i İç-il be-müşârun ileyh

Yine sene-i merkūme mâh-ı ṣa'bânü'l-mu'azzamının[7] evâyilinde[8] bundan esbak müddet-i saltanat-ı hazret-i 'Osmân Hânî'de *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[9] *n*[10] Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî iken gars-ı yemîn-i sâha-i Vezâret buyurulup, Rumeli Beylerbeyiliği ile be-kâm ba'dehû Deryâ Kapudanlığı ile

---

1 elyak u ehakk T2 : ehakk u elyak A2

2 ve T2 : — A2

3 anların T2 : + [Bu kelime kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

4 Kazâsı Pâyesi'yle A2 : Kadısı'na T2

5 olunmağla A2 : olundu T2

6 Filibe'ye nefy ü iclâ olundu A2 : nefy ü iclâsı muktezî olmağla Filibe'ye nefy olundu T2

7 yine sene-i merkūme mâh-ı ṣa'bânü'l-mu'azzamının A2 : sene-i merkūme ṣa'bânü'l-mu'azzamı T2

8 1-10 Ṣa'bân 1173 = 19-28 Mart 1760.

9 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

10 *ve'r-rıdvân* T2 : *ve'-gufrân* A2

civâr-ı münşe'ât-ı âmâli mecârî-i a'lâm-ı ikbâlde[1] bâd-ı şurta-i merâma dûçâr olan Kel Ahmed Paşa-zâde Vezîr 'Ali Paşa ki kapudanlığı müddetinde ehâlî-i Bahr-i **[T2 35a]** Sefîd'den ifrât-ı mezâlime istinâd ile rikâb-ı kâm-yâba ref'-i ruk'a-i iştikâ olunup, erbâb-ı hukūka ahz eylediği[2] emvâl istirdâd ve te'dîb ü gûşmâl içün Vezâret'i ref' ve İstanköy Cezîresi'nde ikāmetiyçün emr-i 'âlî sâdır olup, üç[3] seneye karîb bu hâl ile çilekeş-i iclâ idi. **Beyt:**

Keştî şikestegânîm ey bâd-ı şurta ber[4]*-hîz*
Bâşed ki bâz bînim dîdâr-ı âşinâ râ[5]

Medlûlü ile bâd-ı şurta eltâf-ı hafiyyeye nigerân idi. *el-Mülûku mülhemûne yülhimühümullâhu'l-hayra fî-kulûbihim*[6] müfâdı üzere deryây-ı cûş-ı merhamet-i Şehriyârî müşârun ileyhin hakkında hurûşa gelüp, zellât-ı güzeştesine şirâ'-i 'afv ü merhamet keşîde kılınup, mahz-ı 'inâyet ve kerem-i hazret-i Şehriyârî ile rütbe-i Vezâret-i vâlâsı yine ikāme ve ibkā ve İç-il[7] mansıbı ile bekâm ve ihyâ buyuruldu.

Hakk sübhânehû ve Te'âlâ şevketlü, kerâmetlü, kudretlü Pâdişâh-ı 'âlempenâh ve sâye-i Kird-gâr ve Halîfe-i İlâh olan efendimiz hazretlerinin eyyâm-ı 'ömr ü devletlerin rûz-be-rûz mütezâyid ü efzûn eyleyüp, hezâr 'acz ü kusûr ile âlûde olan niçe kullarının cerâ'im-i güzeştesine kalem-i 'afvları keşîde buyurulmağla mesrûr ve kâm-yâb eyleye; âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Vukū'-i ihrâk der-Mahalle-i Mahmûd-paşa

[T2 35b] Yine mâh-ı şa'bânü'l-mu'azzamın gurresinde erbi'â gicesi[8] sâ'at sekizde iken Mahmûd-paşa Câmi'i kurbunda hâcegân-ı Dîvânî'den Hâşim

---

1 a'lâm-ı ikbâlde A2 : a'lâmda şirâ'-i âmâli T2

2 eylediği T2 : etdiği A2

3 üç T2 : üc A2

4 *ber* A2 : بز T2

5 "کشتی شکسته کانیم ای باد شرطه بر خیز * باشد که باز بینم دیدار اشنا را = Ey uygun rüzgâr! Biz gemisi kırık olanlardanız. Ola ki sevgilinin yüzünü bir daha görürüz" anlamına gelen Farsça bir beyittir.

6 "الملوك ملهمون يلهمهم الله الخير فى قلوبهم = Padişahlar (Allah'ın) ilhâmına mazhar olmuş kimselerdir, Allah onların kalbine hayrı ilham eder" anlamına gelen Arapça bir sözdür.

7 İç-il A2 : iç T2

8 1 Şa'bân 1173 = 19 Mart 1760 Çarşamba.

'Ali Bey'in ba'de'l-ihrâk cedîd yapdırdığı hânesinden âteş-i ser-keş zebâne-keş olup, 'azîm ta'ab ve cidd ü cehîd ile bi-emrillâhi sübhânehû ve[1] Te'âlâ etrâf ü enhâsına sârî olmadan basdırılup muntafî oldu. Bu hâneye mahsûs bir mehîb âteş idi. Bî-çâre kendi musâb olup, gayrıların hânesi[2] bunun sebebiyle muhterik olmadığına o hâlde hezâr bâr hamd ü senâ ederdi.

Yine mâh-ı merkūmun yedinci sülesâ günü[3] Lehlü tarafından nâme-res ta'bîr olunan mutantan elçisi taraf-ı Devlet-i 'aliyye'ye vârid ü vâsıl olmuşidi. Birkaç dîvân mukaddem kā'ide-i müstedîme üzere ibtidâ Sâhib-i devlet hazretlerine 'Arz Odası'nda sûret-i nâme ve hedâyâsın 'arz, ba'dehû Dîvân-ı hümâyûn'a getürülüp hedâyây-ı 'âdiyesi ile Rikâb-ı kâm-yâb-ı hazret-i Şehriyârî'ye ruh-sûde-i darâ'at olmak şerefin mir'ât-ı husûlden müşâhede etmişidi. Yevm-i mezbûrda[4] yine getürdülüp ez-kadîm olıgeldiği vech üzere nâmesin ahz ve hil'atları ilbâs ve savb-ı maksûduna râhî olmağa izn ü ruhsatla mecbûr u mesrûr kılındı. **[T2 36a]**

Ve bu esnâda bundan esbak Defterdâr-ı sâbık el-Hâc Ahmed Efendi rütbe-i Mîr-i mîrânî ile 'Alâ'iyye Sancağı tevcîhi ile ol savbda bir mikdâr eyyâm meks ü ikāmet eylemişidi. Târih-i merkūmda[5] rütbe-i Mîr-i mîrânî'den inhitât ve Âsitâne'de hânesinde mukīm olmak üzere sâdır olan emr-i 'âlî mûcebince 'Alâ'iyye'den gelüp hânesinde ikāmet eyledi.

Vaz'-ı esâs-ı câmi'-i şerîf-i hazret-i Şehriyârî der-Lâleli-çeşme ez-cümle-i hayrât ü hasenât ân-Server

Bundan esbak binâ ve ihyâsına şurû' olunan câmi'-i şerîf ve ma'bed-i münîf ki Hakk sübhânehû ve[6] Te'âlâ hezâr sa'd ü sürûr ile itmâmın müyesser ve makdûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Lâleli-çeşme kurbunda emâkin ü büyût ve mecellât-ı lâzime, ashâbından değer-behâlarıyla ma'a-ziyâdetin iştirâ olunup[7] Ser-mi'mârân-ı Hâssa Kara Ahmed Ağa, Binâ Emîni ve Sultân Kethudâsı 'Ali Ağa, Nâzır-ı Binâ'-i şerîf

1 sübhânehû ve A2 : — T2
2 hânesi A2 : hâne T2
3 7 Şa'bân 1173 = 25 Mart 1760 Salı.
4 7 Şa'bân 1173 = 25 Mart 1760 Salı.
5 7 Şa'bân 1173 = 25 Mart 1760 Salı.
6 sübhânehû ve A2 : — T2
7 olunup T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

ta‘yîn buyurulup, sene-i selâs ve seb‘în ve mi’e ve elf hicrînin mâh-ı şa‘bânü’l-mu‘azzamının yirminci mübârek isneyn günü[1] sâ‘at-i[2] nehâriyye mirkāt-ı ‘aşereye resân olmuşidi ki, âfitâb-ı ‘âlem-tâb-ı gerdûn dahi Burc-ı Hamel’in on dokuzuncu derece-i sa‘dında şeref etmişidi. Kemâl-i tahrîr u teharrî birle bu sâ‘at-ı sa‘îde-i şeref-i şemsde vaz‘-ı esâs-ı **[T2 36b]** teberrük-mesâs olunup, hazret-i Pâdişâh-ı İslâm ve Nigeh-bân-ı kâffe-i enâm *halledallâhu ‘ömrahû ve şevketehû ilâ-intihâ’i’d-devrâni ve’l-eyyâm*[3] efendimize du‘ây-ı hayr olunup, ol sâ‘at niçe[4] kırâ’at-ı Kur’ân-ı ‘azîmü’ş-şân ve sadakāt-ı cezîle ve in‘âm ü[5] ihsân ve kurbânlar zebh olunup, hayr ve sürûr ile itmâm-ı binâ’-i câmi‘-i şerîfe bu sûret üzere da‘avât-ı hayriyye olundu.

Zehî sâ‘at-ı şeref-i şems ki böyle bir binâ’-i câmi‘-i şerîfin vaz‘-i esâs-ı teberrük-mesâsına[6] tesâdüf eyledi. Mâ-bihi’l-iftihâr olup, zîver-i cerîde-i vekāyi‘-nüvîsân olmağa şâyândır. Belki mâ-tekaddemde ebniye-i selâtîn-i ‘izâmda bu tesâdüf-i cemîlü’l-eser[7] vâkı‘ olmamışdır. İnşâ’allâhu Te‘âlâ hayr ile itmâmında dahi bu Hakīr’in hâme-i ‘âcizânem ile umûr ve ahvâl ve[8] sûret-i bed’ ü hıtâm-ı câmi‘-i şerîf ve çeşme ve sebîl ve ‘imâret ve ders-hâne ve kütüb-hâne ve mektebine[9] târîhlerim dahi zîver-i cerîde-i bâlây-ı ebvâb olmasını dergâh-ı Vâhibü’l-âmâl’den niyâz ederim; allâhümme âmîn bi-hürmeti’n-Nebiyyi’l-Emîn.

Bi-hamdillâhi Te‘âlâ Câmi‘-i Nûr-ı ‘Osmânî’nin min-evvelihî ilâ-âhırihî vekāyi‘-i binâsı ve ebvâb-ı hayrât ü hasenâtı üzere târîhleri bu ‘Abd-i ahkarın eser-i tab‘-ı ‘âcizânem olduğu şükründen ‘âciz ve kāsırım. Hakk Te‘âlâ hayr u sürûr ve tevfîk ve mezîd-i hubûr[10] ile itmâmın **[T2 37a]** müyesser u makdûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselîn.

---

1 20 Şa‘bân 1173 = 7 Nisan 1760 Pazartesi.

2 sâ‘at-i A2 : sâ‘ât-i T2

3 “خلد الله عمره وشوكته الى انتهاء الدوران والايام = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü zaman sona erene dek devam ettirsin” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 ol sâ‘at niçe A2 : anda T2

5 in‘âm ü T2 : — A2

6 esâs-ı teberrük-mesâsına T2 : esâsına A2

7 cemîlü’l-eser T2 : cemîl A2

8 ve A2 : — T2

9 mektebine A2 : mektebe T2

10 ve mezîd-i hubûr T2 : ve hubûr A2

Teşrîf-i hümâyûn-ı Pâdişâhî be-Serây-ı ʻatîk be-tarîk-ı biniş-i ʻâdî

Yine[1] mâh-ı mezbûrun yirmi dördüncü hamîs günü[2] hazret-i Pâdişâh-ı ʻâlem ve Şehriyâr-ı ekrem ü efham[3] *halledallâhu ʻömrahû ve şevketehû mâ-dâme kıyâmü*[4]*'l-ümem*[5] efendimiz hazretleri Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'dan hezâr şevket ü iclâl ile biniş-i ʻâdî üzere mükemmel takım ile Serây-ı ʻatîk'ı kudûm-ı meymenet-lüzûmlarıyla reşk-i hürrem-i İrem-tev'em buyurmuşlar idi. Ol gün anda niçe meserrât ü safâ ile ârâm ve baʻde'l-ʻasr yine Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a ʻavdet buyurdular.

Ertesi[6] cumʻa selâmlığı Ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân-ı Gāzî[7] *ʻaleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân*[8] hazretleri Câmiʻ-i şerîfi'ne tenbîh buyurulup, mürûr-ı hümâyûnda yeniçeri odaları pîş-gâhına varıldıkda, şerbet tutulmak merâsimi icrâ ve yed-i mü'eyyed-i hazret-i Hudâvendigârî'den inʻâm-ı firâvân ile nevâziş ü iltifât-ı bî-gerâna mazhar oldukları sebt-i cerîde-i îfâ kılındı.

İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn-i tavâyif-i askeriyye bi-vechi'l-muʻtâd[9]

Yine[10] sene-i merkūme mâh-ı şaʻbânü'l-muʻazzamının yirmi ikinci sülesâ günü[11] Dîvân-ı hümâyûn'da tavâ'if-i askeriyyenin müstehak oldukları iki kıst mevâcibleri ʻan-nakdin Hazîne-i ʻâmire'den ihrâc olunup, herkes havsala-i istiʻdâdlarına göre **[T2 37b]** mevâcib-i mezkûreyi tevzîʻ u iʻtâda

---

1 yine A2 : — T2

2 24 Şaʻbân 1173 = 11 Nisan 1760 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

3 ü efham T2 : — A2

4 *kıyâmü* T2 : — A2

5 "خلد الله عمره وشوكته مادام قيام الامم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü nesiller durdukça dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

6 şerîf ve maʻbed-i münîf ki Hakk ….. ertesi T2 : + [Bu kısım müsvedde kağıda yazılmıştır] A2

7 Gāzî T2 : — A2

8 "عليه الرحمة والغفران = Allah'ın rahmeti ve mağfireti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

9 **bi-vechi'l-muʻtâd** T2 : **bi-vechi'l-ʻâdeti** A2

10 yine A2 : — T2

11 22 Şaʻbân 1173 = 9 Nisan 1760 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır. Hakk Te'âlâ bu gûne 'atâyây-ı cezîle ile cümle kulların mesrûr u mecbûr etmeğe muvaffak u meysûr eyleye[1], âmîn.

Mevâcib-i mezkûrenin ihrâcı gününden Sadrıa'zam ve Müşîr-i efham devletlü[2] Ebu'l-mevâhib Mehmed Râgıb[3] Paşa hazretleri kapuda tevzî' u taksîm ve i'tâya şurû' ve hıtâm-ı devrde mahz-ı kerem ve nevâziş-i Sadr-ı kerîm içün 'âdet-i seniyye-i hazret-i Cihân-dârî ve deydene-i kadîme-i zât-ı Şehriyârî üzere hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf ve bir sevb-i semmûr-ı mûcibü's-sürûr ve hançer-i mücevher ile Ser-musâhibân-ı Hâssa Ağa cenâbları Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye şeref-res-i vürûd ve de'b-i kadîm üzere istikbâl ve 'alâ-vechi'l-ibcâl kırâ'at-ı hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf ve taraf-ı hazret-i Sadrıa'zamî'den Ağa-yı mûmâ ileyhe ferve-i semmûr ve 'atıyye-i cezîle ve esb-i mükemmel ü müzeyyen[4] ve levâhıkāt ve etbâ'ına dahi hila'-i seniyye ve surreler iksâ ve[5] ihsânıyla îfây-ı tevâfür-i ibtihâc u sürûr buyuruldu.

Bu mevâcib ihrâcı dîvânında Venedik Cumhûru tarafından mahsûs-ı hediyyesi ile nâme-res müte'ayyin elçisi gelüp, rikâb-ı kâm-yâba ruh-sûde-i darâ'at ve mu'tâd-ı kadîm üzere Dîvân'a getürülüp, **[T2 38a]** nâme-i mu'tâdesin ahz ve hil'atların ilbâs ve savb-ı maksûduna râhî kılındı.

Ve[6] bu esnâda İstanbul'da Yedi-kulle kurbunda hâric-i sûrda vâkı' Barut-hâne-i 'âmire'de ba'zı mahallât-ı lâzime[7] muhtâc-ı ta'mîr ve binâ olmağla, keşfi mûcebince taraf-ı mîrîden ta'mîrine şurû' ve Cebe-hâne'nin Üçüncü Kethudâsı ta'yîn ve ihtimâm buyuruldu.

Ve bu esnâda mâh-ı ramazânın onuncu günü[8] Maktûl Halîmî Paşa'nın dâmâdı ve musâhibi Vânî Hüseyn Efendi[9] ve Mühürdâr'ı Halîmî'nin düyûn-ı

---

1 eyleye T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2
2 devletlü A2 : — T2
3 Mehmed Râgıb T2 : Râgıb Mehmed A2
4 ve esb-i mükemmel ü müzeyyen T2 : — A2
5 hila'-i seniyye ve surreler iksâ ve T2 : surreler ve hila'-i seniyye A2
6 ve A2 : — T2
7 lâzime T2 : lâzimesi A2
8 10 Ramazân 1173 = 26 Nisan 1760 Cumartesi.
9 Vânî Hüseyn Efendi A2 : Hüseyn Vânî T2

matlûbesi edâsına müte'ahhidîn olmuşlar idi. Buna binâ'en mahbûsîn iken[1] sebîlleri tahliye olunmuşidi.

Ba'dehû te'ahhüdlerinde muktezây-ı vehn-i cibillî üzere îfâda taksurâtları zâhir ve cümleden zikr olunan Vânî, mütevânî ve lâ'ülâbî hareketleri müşâhede olunup, te'dîbe müstehak olmalarıyla yevm-i mezbûr[2]da[3] Bostâniyân-ı Hâssa meclisinde habs olundular. Fi'l-asl Halîmî'nin Defterdârlığı'nda katı vâfir emvâl-i mîriyyenin[4] böyle itlâf ü izâ'atı bunların harekât ve ef'âl-i mûhişelerinden neş'et eylemişidi. Netekim makālât-ı sâlifede zikr olundu[5]. Ve bu esnâda Cebe-hâne-i 'âmire[6] Baş-kethudâsı Seyyid 'Abdî Kethudâ[7] şedîdü'l-mizâc kimesne olup, evzâ'-ı nâ-matbû'ası hasebiyle maskat-ı re'si olan Eğriboz'a iclâ ve Baş-çavuş, Kethudâlığa ta'yîn ve ilbâs-ı hil'at ve kā'ideleri üzere Kapu Çavuşu, Baş-çavuş ta'yin buyuruldu[8].

İhsân-ı Vezâret-i Cerde [T2 38b] Başbuğu 'Osmân Paşa ez-karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî

Yine sene-i merkūme mâh-ı şa'bânü'l-mübârekinin[9] gurresinde[10] bundan esbak makālesinde tafsîlen mürûr eylediği vech üzere fi'l-asl maktûl Şâm Mîru'l-hâccı Es'ad Paşa'nın Hamâ Mütesellimi demekle ma'rûf âdemîsi 'Osmân Paşa -ki hadd-i zâtında sıdk u istikāmet ve kâr-güzâr ve hüsn-i istidâmetle ma'rûf olup- rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Cerde Başbuğluğu hıdmetini edâ eylemek şartıyla Trablus-Şâm mûmâ ileyhe bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ihsân ü 'inâyet buyurulmuşidi.

---

1 müte'ahhidîn olmuşlar idi. Buna binâ'en mahbûsîn iken T2 : müte'ahhid olmalarıyla A2

2 10 Ramazân 1173 = 26 Nisan 1760 Cumartesi.

3 ba'dehû te'ahhüdlerinde muktezây-ı vehn-i cibillî üzere îfâda ….. mezbûrda T2 : bunlar te'ahhüd eyledikleri husûsda muktezây-ı vehn-i cibilletleri üzere îfây-ı 'uhdeden mütevânî ve lâ'übâlî hareketleri müşâhede olunup, müstehakk-ı zecr olmalarıyla yevm-i mezbûrda kaldırılup Enderûn'da A2

4 emvâl-i mîriyyenin A2 : emvâlin T2

5 harekât ve ….. zikr olundu T2 : cünbiş ve harekât ve gayr-ı matbû'asından neş'et etmişidi makālât-ı sâlifede tafsîli mürûr eyledi A2

6 Cebe-hâne-i 'âmire A2 :Cebe-hâne'nin T2

7 Kethudâ A2 : — T2

8 olup, evzâ'-ı nâ-matbû'ası hasebiyle maskat-ı re'si ….. buyuruldu A2 : olmağla, Eğriboz'a iclâ ve Baş-çavuşları Kethudâlığa ta'yin olundu T2

9 yine sene-i merkūme mâh-ı şa'bânü'l-mübârekinin A2 : sene-i merkūme şa'bânının T2

10 1 Şa'bân 1173 = 19 Mart 1760 Çarşamba.

Mûmâ ileyh hadd-i zâtında bu hıdmet-i celîleye ehliyyet ü liyâkati zâhir u bâhir olduğundan mâʿadâ hıdemât-ı celîle-i hacc-ı şerîfde Cerde hıdmeti umûr-ı mühimme-i cesîmeden[1] olup, şânına ihtimâm lâzime-i hâlden olduğu maʿlûm-ı ʿilm-i[2] hazret-i Şehriyâr-ı ʿâlem olmağla, mahzâ karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den mûmâ ileyhe rütbe-i vâlây-ı Vezâret iʿtâ vü ihsân ve evâmir-i şerîfesi Silahşorân-ı Hâssa Ağa ile ibʿâs ve gereği gibi umûr-ı hacc-ı şerîfde ve Cerde Başbuğluğu hıdmetinde dâmen-der-meyân-ı ihtimâm olmasıyçün mü'ekked[3] ü müşedded hutût-ı şerîfe ile tevkīr u tebcîl buyuruldu.

Vukūʿ-i harîk [T2 39a] der-ittisâl-i Cebe-hâne-i ʿâmire

Mâh-ı ramazânü'l-mübârekin beşinci günü[4] imsâk vakti Cebe-hâne'ye muttasıl Hacı Kethudâ nâm kimesnenin hânesi ittisâlinden âteş-i ser-keş zebâne-keş olup, derhâl hazret-i Şehriyâr-ı ʿâlem Cebe-hâne'yi teşrîf ve Sadrıaʿzam hazretleri dahi bir tarafdan ve sâ'ir harîka me'mûr olanlar dahi ziyâde cidd ü cehd ile ıtfâsına bezl-i makdûr ve bi-lutfillâhi Teʿâlâ muntafî oldu. Ve derûn-ı Cebe-hâne'de Birinci tesmiye olunan ortanın harîkden baʿzı mahallâtı hedm olunmağla, taraf-ı hümâyûndan emr u fermân buyurulup, hemân ol gün taʿmîrine şurûʿ olundu.

Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve Bürde-i münîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem *sallallâhu Teʿâlâ*[5] *ʿaleyhi ve sellem*[6] bi-vechi'l-ʿâdeti'l-mukarrereti

Yine sene-i merkūme mâh-ı ramazânü'l-mübârekin[7] on beşinci günü[8] resm-i kadîm ve de'b-i müstedîm üzere takbîl ü telsîm-i dâmen-i Hırka-i şerî-

---

1 cesîmeden T2 : celîleden A2

2 ʿilm-i A2 : — T2

3 mü'ekked A2 : موكد T2

4 5 Ramazân 1173 = 21 Nisan 1760 Pazartesi.

5 ***Teʿâlâ*** T2 : — A2

6 "صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

7 yine sene-i ….. ramazânü'l-mübârekin A2 : sene-i merkūme mâh-ı ramazânü'l-mübârekinin T2

8 15 Ramazân 1173 = 1 Mayıs 1760 Perşembe.

fe-i Seyyidü'l-enâm *'aleyhi efdalu's-salâti ve's-selâ*[1]*m*[2] ile müteşerrif ü müstes'id olmağıyçün Sadrıa'zam u efham ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[3] ve Nakībü'l-eşrâf ve sudûr-ı kirâm ve vüzerâ'-i kubbe-nişînân-ı Devlet'den Tevkī'î Küçük Mustafa Paşa ve meşâyih-i kürsî-nişîn-i zevi'n-nühâ **[T2 39b]** ve sâ'ir ol cem'-i 'inâyet-lem'-i nûr-ı ihtivâda bulunmaları mu'tâd olan ricâl-i Devlet-i 'aliyye ve ocaklu ve sâ'ir kulları rû-be-râh-ı istikânet ve merâsim-i takbîl ü telsîm-i Bürde-i enver ve Hırka-i şerîfe-i ethara îfây-ı cebhe-sâyî-i darâ'at olmak şerefiyle hâ'izîn-i[4] nûr-ı sürûr oldular.

Ve meşâyih-i kirâmın her biri birer 'aşr-ı Kur'ân-ı 'azîmü'ş-şân tilâvetiyle devâm-ı devlet-i hazret-i Pâdişâh-ı enâma âgāz ve eküff-i du'â vü niyâzları cânib-i dergâh-ı Müte'âl'a bâz kılınup: "*Üd'ûnî estecib leküm*"[5] nass-ı şerîfinden müjde-i kabûl ile her biri müstebşirîne's-sürûr mahallerine 'avdet eylediler.

Teşrîf-i hazret-i Sadrıa'zamî be-hazret-i[6] Şeyhulislâm ve[7] ziyâret-i Türbe-i 'Ali Paşa merhûm be-hâne-i İsmâ'îl Bey der-leyle-i Kadr-i mübârek[8]

Mâh-ı ramazân-ı şerîfin leyle-i Kadr-i mübârekinde[9] de'b-i kadîm üzere Sâhib-i devlet hazretleri Kapu dâyiresiyle mükemmel ü muhteşem Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[10] hazretlerine iftâra teşrîfleri cârî olduğu vech üzere yine teşrîf ve ba'de'l-iftâr hazret-i Şeyhulislâm ile ma'an merhûm Hekîm-başı-zâde 'Ali Paşa'yı ziyâret ve türbelerine ittisâli hasebiyle oğlu İsmâ'îl Bey'in hânesini teşrîf ve anda bir mikdâr ârâm buyurulup, **[T2 40a]** ba'dehû Serây-ı 'âlî'lerine râhî oldular[11].

---

1 "عليه افضل الصلوة والسلام = Salât ve selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.

2 *efdalu's-salâti ve's-selâm* A2 : *efdalu's-selâm* T2

3 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 hâ'izîn-i (حائزين) A2 : hâyizîn-i (حايزين) T2

5 "ادعونى استجب لكم = Bana duâ edin, kabul edeyim" anlamına gelen bu cümle Kur'ân, Gâfir 40/60. âyetin baş tarafında yer alan ufak bir kısmıdır.

6 **be-hazret-i** T2 : **bâ-hazret-i** [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

7 **ve** T2 : — A2

8 **mübârek** T2 : — A2

9 27 Ramazân 1173 = 13 Mayıs 1760 Salı.

10 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

11 râhî oldular A2 : 'atf-ı 'inân-ı 'azîmet (عريمت) buyurdular T2

Zikr-i muʿâyede-i ʿîd-i şerîf-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-muʿtâd

Yine mâh-ı ramazânü'l-mübârekin yirmi altıncı günü[1] Sadrıaʿzam ve Hidîv-i ekrem hazretleri tebrîk-i ʿîd-i saʿîd içün Müfti'l-enâm *sellemehü's-Selâm*[2] hazretlerine hasbe'l-ʿâdeti[3] alay ile teşrîf ve âyîn-i dîrîneye mürâʿât buyurulup, ertesi gün[4] sudûr-ı kirâm hazerâtı ve ʿarefe gününe[5] gelince tertîb-i[6] maʿrûf ve ʿâdet-i me'lûf üzere cümle ricâl-i Devlet-i ʿaliyye cenâb-ı mekârim-nisâb-ı hazret-i Âsafî ile kesb-i taʿyîd-i saʿâdet eyleyüp, baʿdehû ʿîd-i şerîf gice[7]si[8] Serây-ı hümâyûn'a râhî ve ʿale's-seher takbîl-i pâye-i evreng-i Şehen-şâhî ile şeref-yâb ve mübâhî olduklarından sonra, Sâye-i Rahmân ve Hidîv-i cihâniyân olan Pâdişâh-ı ʿâlem-penâh *halledallâhu mülkehû ve ebkāhu*[9] hazretleri şevket-i Şâhâne ve haşmet-i Pâdişâhâne'leriyle cedd-i emcedleri merhûm u mağfûr, cennet-mekân Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhu*[10] hazretleri Câmiʿ-i şerîfi'ne[11] edây-ı nemâz-ı ʿîd-i saʿîd içün teşrîf[12], baʿdehû Serây-ı hümâyûn'larına saʿâdet ü iclâl ile ʿatf-ı ʿinân-ı ikbâl[13] buyurdular.

Sudûr-ı emr-i şerîf-i meʿâlî-teşrîf [T2 40b] berây-ı tedrîs ve bahs-ı ʿulemâ ez-*Tefsîr-i Kādî Beyzâvî* be-huzûr-ı fâyizu'n-nûr-ı hazret-i Şehriyârî dâme fî-hıfzı'l-Bârî

"*Şehru ramazânellezî ünzile fihi'l-Kur'ân*"[14] nass-ı şerîf-i ʿinâyet-iktirânıyla vech-i münâsebete karîn ve çespân olan sene-i merkūme mâh-ı ramazâ-

---

1 26 Ramazân 1173 = 12 Mayıs 1760 Pazartesi.

2 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

3 hasbe'l-ʿâdeti A2 : haseb-i mâ-cerâ bihi'l-ʿâdetü T2

4 27 Ramazân 1173 = 13 Mayıs 1760 Salı.

5 30 Ramazân 1173 = 16 Mayıs 1760 Cuma.

6 tertîb-i A2 : ترتيب T2

7 1 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs 1760 Cumartesi.

8 ʿîd-i şerîf gicesi A2 : leyle-i ʿîd-i şerîf T2

9 "خلد الله ملكه وابقاه = Allah onun mülkünü sonsuz ve kendisini dâim kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

10 "طاب ثراه = Mezârı gül bahçesi olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

11 şerîfine (شريفنه) T2 : şerîfinde A2

12 için teşrîf T2 : — A2

13 saʿâdet ü iclâl ile ʿatf-ı ʿinân-ı ikbâl T2 : teşrîfleriyle saʿd-karâr-ı menzil-i hûrşîd A2

14 "شهر رمضان الذى انزل فيه القران = Kur'ân'ın indirildiği ramazân ayı" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, el-Bakara 2/185. âyetin baş tarafında yer alan küçük bir kısmıdır.

nü'l-mübârekinde[1] cenâb-ı Halîfetullâhi's-Samedânî ve âyetün min-âyât-ı mesâhifi'l-'Osmânî, Şehriyâr-ı 'âlem ve Tâc-dâr-ı ekrem sâmân-ı cümle-i enâma bâ'is Sultân Mustafa Hân-ı Sâlis efendimiz hazretleri evân-ı sığar-ı sinnlerinden berü yevâkīt-i mevâkīt-i hümâyûnların mutâla'a ve tahsîl-i 'ulûma sarf ile her fende yegâne-i rûzgâr ve mutâla'a ve istihrâc-ı mebâhise sâhib-i karîha vü iktidâr olmalarıyla *Tefsîr-i Şerîf-i*[2] *Beyzâvî*'den istimâ'-i derse râgıb ve mehere-i fünûn ü 'ulûmdan intihâb olunan kimesnelerden biri sâhib-i takrîr ve sâ'irleri tilmîz makāmında huzûr-ı hümâyûna cem' olmaları üzere şeref-sudûr olan emr-i 'âlîye imtisâlen kıbel-i hazret-i Şeyhulislâmî'den ehakku li'r-riyâseti bi'd-dirâseti Emîn-i Fetvâ Pâye-dâr-ı Kazâ'-i Edirne Ebûbekir Efendi ve Kādî-i Üsküdar Hamîdî Mehmed Efendi ve bunlara mu'âdil Trabzonî[3] Müzellef Mehmed **[T2 41a]** Efendi ve emsâlühüm intihâb ve irsâl olunup, huzûr-ı hümâyûnda şeref-ihrâz-ı haleka-i ders olduklarında, âyât-ı bâhiratü'l-beyyinât-ı Kur'ân-ı 'azîmü'ş-şândan:

"*Bismillâhirrahmânirrahîm. Yâ Dâvûdu innâ ce'alnâke halîfeten fi'l-arz*"[4] âyet-i celîlesinden bahs ve takrîr ve gereği gibi ba'zı nikât-ı celîlesi tefsîr ve kānûn-ı ders üzere ta'bîr olunup, talebeden Keşşâf-ı mücessem nâm kimesneden: "Bu âyetin mâ-sadak-ı mevhûbu olan[5] hilâfet ya'nî Dâvûd *'aleyhi's-selâm*[6] rütbe-i hilâfet-i 'uzmâ ile mükerrem ü mübeccel kılındıkda, sinn-i şerîf-i Dâvûd'u ne rütbeye resân olmuşidi" deyü Hamîdî Efendi'ye su'âl eyledikde: "Anlar dahi bunu müfessirîn-i tafsîl ü tasrîh etmemişlerdir" deyü cevâba tesaddî ile 'adem-i hall-i işkâl-i su'âl ve bahs-ı âhara meşgūl olurlar.

Nükte: Bu makāmda müverrihîn-i mu'teberenin tahrîrleri üzere Dâvûd *'aleyhi's-selâm*[7] hazretleri İbrâhîm Halîlullâh *'aleyhi's-selâm*[8]ın cânib-i İshâk'dan

---

1 1-30 Ramazân 1173 = 17 Nisan-16 Mayıs 1760.

2 *şerîf-i* T2 : — A2

3 Trabzonî T2 : — A2

4 "بسم الله الرحمن الرحيم يا داود انا جعلناك خليفة فى الارض = Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla. Ey Dâvûd! Biz seni yeryüzünde halîfe yaptık" anlamına gelen bu cümlenin besmeleden sonraki bölümü Kur'ân, Sâd 38/26. âyetin başında yer alan küçük bir kısmıdır.

5 olan T2 : + [Bu kelime kırmızı mürekkeple satırın üstüne yazılmıştır] A2

6 "عليه السلام = Allah'ın selâmı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

7 "عليه السلام = Allah'ın selâmı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

8 "عليه السلام = Allah'ın selâmı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

on üçüncü[1] oğulları olur. ʻÖmr-i şerîflerinde bi'l-ittifâk mirkāt-ı sebʻîne müntehî olmuşlardır. ʻÖmr-i şerîflerinden otuz sekiz sene **[T2 41b]** mürûrunda mülk ü hilâfet iʻtâ buyurulup, cemîʻ-i esbât, taht-ı itâʻat ve zîr-i hükûmetlerine[2] dâhil oldu ve Kudüs'e nakl buyurdular. Ve ʻömürleri elli sekiz seneye bâliğ oldukda, Ûriyâ ve[3] zevcesi kıssası vukūʻ buldu. Temâm-ı mülk ü hilâfetleri kırk seneye resîde oldukda bu taʻbîr ile zikr eylemişlerdir. Ve halîfe lafzının medlûl-i mutâbıkı ve ʻörfîsinden dahi makāma münâsib nikât ve mezâyâ zikr olundu.

Hâtır-ı Hakīr'e[4] sünûh eder ki, rütbe-i erbaʻîn nevʻ-i insânîde[5] mertebe-i kemâl-i sinn-i tabîʻî olmağla, bu dereceye resân oldukda[6], hilâfet ile teclîl olunmaları evkaʻ-i mülâhaza olunur. Ve halîfe ihbâr-ı Kur'âniyye ile ibtidâ Âdem *ʻaleyhi's-selâm*[7]dır ki: "*Ve iz-kāle rabbüke lil-melâ'iketi innî câʻilün fi'l-arzı halîfeten*"[8] ile tansîs buyuruldu.

Ve[9] sâniyen Dâvûd *ʻaleyhi's-selâm*[10]dır ki: "*Yâ Dâvûdu innâ ceʻalnâke halîfeten fi'l-arz*[11]"[12] nass-ı şerîfi ile zikri henüz mürûr eyledi. Ve[13] cenâb-ı ʻAbbâs *radıyallâhu ʻanh*[14] ki[15]: "*Ente ebu'l-hulefâ*"[16] haber-i şerîfi ile mükerrem kılındı. Anların zürriyyetleri ʻAbbâsiyyîn ki maʻlûm-ı cümle-i enâm olup, bu ʻAbbâsiy-

---

1 üçüncü A2 : ücüncü T2
2 zîr-i hükûmetlerine T2 : hükûmlerine A2
3 ve T2 : ile A2
4 Hakīr'e A2 : حقره T2
5 insânîde T2 : insânî A2
6 oldukda T2 : olduğun A2
7 "عليه السلام = Allah'ın selâmı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
8 "واذ قال ربك للملائكة انى جاعل فى الارض خليفة = Hani Rabbin meleklere: 'Ben yeryüzünde bir halîfe yaratacağım' demişti" Kur'ân, el-Bakara 2/30. âyetin baş tarafındaki küçük bir kısmıdır.
9 ve A2 : — T2
10 "عليه السلام = Allah'ın selâmı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
11 *halîfeten fi'l-arzı* T2 : *fi'l-arzı halîfeten* A2
12 "يا داود انا جعلناك خليفة فى الارض = Ey Dâvûd! Biz seni yeryüzünde halîfe yaptık" anlamına gelen bu cümle Kur'ân, Sâd 38/26. âyetin başında yer alan küçük bir kısmıdır.
13 ve A2 : — T2
14 "رضى الله عنه = Allah ondan razı olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
15 ki A2 : — T2
16 "انت ابو الخلفا = Sen halîfelerin babasısın" anlamına gelen hadîs-i şerîftir.

yîn inkırâzından sonra yine hilâfet-i ʻâmme-i "*İnnî câʻilün fi'l-arzı halîfeten*"[1] meclâsından tecellî ve Sultân-ı bilâd-ı Şark **[T2 42a]** ve Mâhân olan Süleymân Şâh ki cedd-i selâtîn-i ʻizâm-ı ʻOsmânî'dir. Fetret-i Cengîz'den sonra elli bin hâne ile bilâd-ı Mâhân'dan iklîm-i Rûm'a nakl eylemişler idi. Yâfes bin Nûh *ʻaleyhi's-selâ*[2]*m*[3] silsilesinden olup, Kutb-i Mekkî tahrîri üzere hattâ Yâfes bin Nûh, Sultân Selîm hazretlerine kırkıncı cedd olur. Merhûm Süleymân Şâh Nehr-i Fırat'dan ʻubûrlarında sîrâb-ı deryây-ı rahmet olup, çâr ʻaded evlâdlarından Ertuğrul ve Gündoğdu Rum'a müteveccih oldular[4]. ʻOsmân Hân Gāzî, Ertuğrul'dan ʻalem-efrâz-ı sâha-i[5] vücûd oldu; *ʻaleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[6].

el-Hâsıl bu hilâfet-i hâssa-i ʻAbbâsiyye silsilesi müntehî oldukdan sonra hilâfet-i mansûse-i ʻâmme ile mülûk-ı Âl-i ʻOsmânî hazerâtı mü'eyyedün[7] min-ʻindillâh olmuşlardır. Hulâsa-i kelâm baʻde itmâmi'd-ders beher re'se inʻâm-ı Hidîvâne'leriyle ʻatâfet-te'sîs-i Şehriyârî'leri mebzûl buyurulup, tâ yevm-i ʻarefeye dek dânişverân ve dershânân-ı ʻulemâ'[8] takrîr ve bahs ve îrâd-ı nüket ve mezâyâ ile mazhar-ı inʻâm ü ikrâm ve müşârun bi'l-benân-ı ifhâm oldular.

Zehî Şehriyâr-ı meʻârif-perver ve mekârim-şiʻâr ki, ʻulemâ ve erbâb-ı haysiyyetin kadr u menziletlerin bilüp, "*Lâ-yaʻrifu ze'l-kadri illâ zûhu*"[9] medlûlüyle huzûr-ı hümâyûnlarında takrîr ve bahslerin istimâʻda kerem ü ʻinâyetle her birinin mikdâr ve liyâkatlerince kadirlerin terfîʻ ve cümle talebe-i ʻulûma bâʻis-i tahsîl ve cidd-i menîʻde olmalarıyçün **[T2 42b]** gûşmâl ve saʻye vesîle-i ʻinâyet olup, hakīkatde ʻilm-i şerîfe taʻzîm ve rütbe-i hilâfetlerin "*Ve ʻalleme Âdeme'l-esmâ'e küllehâ*"[10] meclâsından zuhûr ile tetmîm buyurdular.

---

1 "انى جاعل فى الارض خليفة = Ben yeryüzünde bir halîfe yaratacağım" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, el-Bakara 2/30. âyetin baş taraflarında yer alan küçük bir kısmıdır.

2 "عليه السلام = Allah'ın selâmı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 *ʻaleyhi's-selâm* A2 : — T2

4 oldular T2 : olup A2

5 sâha-i T2 : — A2

6 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

7 mü'eyyedün T2 : mü'eyyedîn A2

8 ʻulemâ' T2 : ʻulemâ T2

9 "لايعرف ذا القدر الا ذوه = Haysiyet sahibini ancak haysiyet sahibi takdîr eder" anlamına gelen Arapça atasözüdür.

10 "وعلم ادم الاسماء كلها = Allah Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, el-Bakara 2/31. âyetin baş tarafındaki küçük bir kısmıdır.

Hakk sübhânehû ve Te'âlâ[1] zât-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn[2] u mahfûz ve sâye-i merhamet-vâye-i Hidîvâne'lerin mefârık-ı 'âlemden dûr u zâ'il[3] etmeye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Vukū'-i tevcîhât-ı menâsıb-ı Dîvânî 'alâ-vechi'l-'umûm ber-haseb-i kā'ide-i mukarrere

Yine selâs ve seb'în ve mi'e ve elf mâh-ı şevvâlü'l-mükerreminin dördüncü günü[4] vâkı' olan tevcîhât-ı 'umûmîde vukū' bulan[5] erbâb-ı menâsıbdır ki zikr olunur.

Evvelâ[6] ağayân-ı Devlet-i 'aliyye'den Sadrıa'zam Kethudâlığı, Subhî-zâde 'Abdullah Efendi'ye ibkā ve hıdmet-i Riyâset dahi Âmedci[7] 'Abdullah Efendi'ye ve Çavuş-başılık, Hatîb-zâde Ağa'ya ve Tezkire-i Evvel ve Tezkire-i Sânî ve Mektûbî-i Sadr-ı 'âlî ve Beylikcilik ve Kethudâ Kitâbeti[8] ve Şıkk-ı Evvel Defterdârı, İhtiyâr İbrâhîm Efendi'ye; Şıkk-ı Sânî Defterdârlığı, Mülekkab Sâlih Efendi'ye; Şıkk-ı Sâlis, 'Ârifî Paşa[9] dâmâdı Süleymân Efendi'ye ve Emânet-i Defter-i 'âmire, Râmî Paşa-zâde Mustafa Bey'e ibkā buyuruldu. Ve Rûznâmçe-i Kebîr, sâbıkā Sadrıa'zam Kethudâsı Hamza Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Baş-muhâsebe, Nu'mân Efendi'ye ibkā; Anadolu Muhâsebesi, Elmâs Paşa-zâde Mustafa Bey'e tevcîh buyuruldu. Yeniçeri Kitâbeti, Râkım Mehmed Efendi'ye ibkā ve Atlu Mukābelesi, Pîşgîr Ağalığı'ndan çıkma 'Abdullah Bey'e tevcîh buyuruldu.

Cizye Muhâsebesi, **[T2 43a]** Dâmâd Nûrî Efendi'ye ibkā; Şehr-emâneti, Yenişehirli İbrâhîm Efendi'ye tevcîh ve Matbah Emâneti, sâbıkā Sadrıa'zam[10] Kethudâsı Ebûbekir Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

---

1 Hakk sübhânehû ve Te'âlâ T2 : Hakk Te'âlâ [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2
2 masûn A2 : me'mûn T2
3 zâ'il (زائل) A2 : zâyil (زايل) T2
4 4 Şevvâl 1173 = 20 Mayıs 1760 Salı.
5 vukū' bulan A2 : — T2
6 evvelâ A2 : ibtidâ T2
7 hıdmet-i Riyâset dahi Âmedci T2 : Riyâset hıdmeti A2
8 Kitâbeti A2 : Kâtibi T2
9 Paşa T2 : — A2
10 Sadrıa'zam T2 : Vezîr-i a'zam A2

Emânet-i Şa'îr, Hâsekî Mustafa Ağa'ya ibkā; Emânet-i Darb-hâne, Halîl Efendi'ye; Emânet-i Tersâne, Sıdkī Efendi'ye ibkā[1]; Haremeyn Muhâsebesi, Hâşim Efendi'ye ibkā ve Mâliyye Tezkireciliği, Hazîne Kâtibi Seyyid Mehmed Efendi'ye tevcîh; Mevkūfât, Yenişehirli 'Osmân Efendi'ye; Sipâh Kitâbeti, Dervîş Mehmed Na'îmâ Efendi'ye; Silahdâr Kitâbeti, Çukadâr Ağalık'dan çıkma Süleymân Efendi'ye; Küçük Rûznâmçe, Re'îs-zâde 'Abdürrezzâk Efendi'ye; Piyâde Mukābelesi, 'Ârif Süleymân Beyefendi'ye; Küçük Evkāf, Hâlis-zâde 'Ali Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Teşrîfât, kemâ-kân 'Âkif Mehmed Efendi'ye ibkā; Kalyonlar Kitâbeti, Mahmûd Beyefendi'ye tevcîh buyuruldu. Ve[2] Masraf Kitâbeti ibkā; Cebeciler Kitâbeti, Nâ'ilî Paşa-zâde Şâkir Bey'e tevcîh[3]; Top-hâne Nezâreti, Kesriyyeli Paşa-zâde'ye tevcîh; Haremeyn Mukāta'ası, Musaffâ Mehmed Mustafa[4] Efendi'ye; Büyük Kal'a, Cânibî dâmâdı Ahmed Efendi'ye; Küçük Kal'a, Hâşim-zâde'ye; Baş-mukāta'a, Tuğrâ-keş Nâ'ilî İbrâhîm Efendi'ye; Hâslar Mukāta'ası, Âmedci İbrâhîm Edhem Efendi'ye; Kağıd-ı Bîrûn, Tersâne Riyâseti'nden ma'zûl Seyyid Mahmûd Efendi'ye; Kağıd-ı Enderûn, el-Hâc Mustafa Efendi'ye; İstanbul Barut-hânesi, Ahmed Efendi'ye; **[T2 43b]** Gelibolu Barut-hânesi, hâliyyetü'l-hâliyyeti[5]; Selanîk Barut-hânesi, kezâlik[6]; Târîhcilik-i Dîvân, Safiyye Sultân-zâde Mehmed Sâdık[7] Efendi'ye; İstanbul Mukāta'ası, Mûsâ-zâde hafîdi Mehmed Efendi'ye; Bursa Mukāta'ası, Kıbleli-zâde 'Osmân Bey'e; Kefe Mukāta'ası, Ahmed Efendi'ye; Avlonya ma'a Eğriboz, Mektûbî hulefâsından Behrâm Beyefendi'ye; 'Ulûfeciyân-ı Yesâr, Nazîf İbrâhîm Efendi'ye; 'Ulûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti, Kiremitci-zâde Mehmed Emîn Efendi'ye; Gurebâ'-i Yesâr, Mehmed Sâdık Efendi'ye; Tob Arabacılar Kitâbeti, Şâmî Hüseyn Efendi'ye; Sergi Nezâreti, Şâ'ir İbrâhîm Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

---

1 ibkā A2 : — T2
2 ve A2 : — T2
3 tevcîh A2 : — T2
4 Mustafa T2 : Musaffâ A2
5 hâliyyetü'l-hâliyyeti T2 : hâlî A2
6 kezâlik T2 : hâlî A2
7 Sâdık A2 : — T2

Ve ocaklu ağalardan hâlâ Dergâh-ı ʻâlî Yeniçerileri Ağası Kapu-kıran el-Hâc Mehmed Ağa ve Mîr-ʻalemlik ve Mîrahûr-ı Evvel, el-Hâc Mustafa Ağa'ya ibkā buyuruldu. Mîrahûr-ı Sânî-i hazret-i Şehriyârî, İbrâhîm Paşa Kethudâsı ʻOsmân Ağa'ya ilbâs olundu.

Kapucular Kethudâsı, Seyyid Ahmed Ağa ve Sipâh Ağalığı, Ruhalu Mehmed Ağa'ya; Silahdâr Ağalığı, İbrâhîm Bey'e; Baş-bâkī-kulluğu, Hüseyn Bey'e ilbâs buyuruldu.

Cebeci-başılık[1], Derzî Hüseyn Ağa'ya ibkā; Tobcu-başılık, el-Hâc Mehmed Ağa'ya; Tob Arabacı-başılık, İbrâhîm Ağa'ya; İstanbul Gümrüğü Emâneti, Seyyid İshâk Ağa'ya; Kassâb-başılık ve Miʻmâr Ağalık, ʻUlûfeciyân-ı Yemîn, Gurebâ'-i Yemîn, ʻUlûfeciyân-ı Yesâr, **[T2 44a]** Gurebâ'-i Yesâr, Veznedâr-başılık, [ibkā]; Cizye Baş-bâkī-kulluğu, sâbıkā mutasarrıfı Yûsuf Ağa'ya tevcîh buyuruldu.

Zikr-i ihsân-ı[2] ʻatıyye-i hümâyûn be-gürûh-ı hâcegân

Ve hâcegân-ı Dîvân-ı ʻâlî fukarâları menâsıb-ı Dîvâniyye ʻidâdından mütezâ'id[3] ve ekser olmalarıyla, vakt-i tevcîhâtda sülüsânı mertebeleri bilâ-mansıb kalup, ekserinin medâr u meʻâşları dahi îrâd-ı menâsıbdan gayrı olmadığı ecilden bî-behre ve bî-nevâ kaldıklarına taraf-ı hazret-i Cihân-dârî'den merhamet ü ʻinâyet buyurulup, menâsıb bedeli[4] olmak üzere her birine hâl ü şânına lâyık ʻatâyây-ı hümâyûn ile ol yevm-i sürûr-ı tevcîhâtda yed-i mü'eyyed-i[5] Sadr-ı kerîm'den verilmek üzere ʻatıyyeler ihsânıyla mecbûr u mesrûr buyuruldular.

Merhûm u mağfûr Hudâvendigâr-ı cennet-mekân Sultân el-Gāzî, Sâhibü'l-âsâr ve'l-megāzî Sultân Ahmed Hân hazretleri müddetlerinden berü sadakāt-ı cezîle beher sene tevcîhât-ı ʻumûmîde cârî olup, bu nizâm-ı enîka müstahsen görülmüşdür. Meselâ sene-i âtiyede mansûblular ʻazl olundukda, erbâb-ı ʻatıyyeden yine müstehakk-ı mansıb olanları mansûb-ı ʻatıyyeye, kalanları ʻatıyye ile mecbûr buyurulmak üzere bu kadar fukarâ vü zuʻafânın ehl ü ʻiyâlleri ile duʻây-ı hayrlarına mazhar olmuşlardır.

---

1 Cebeci-başılık A2 : Cebe[ci]-başılık T2

2 **ihsân-ı** A2 : — T2

3 mütezâ'id (متزائد) A2 : mütezâyid (متزايد) T2

4 bedeli A2 : بذلى T2

5 mü'eyyed-i (مؤيد) A2 : مويد T2

Hakk sübhânehû ve[1] Te'âlâ bu Devlet-i 'aliyye'nin gün-be-gün **[T2 44b]** kuvvet ü iktidârın efzûn[2] eyleyüp, dâ'imâ mazhar-ı du'ây-ı hayr olmadan hâlî ve berî etmeye; âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

İhrâc-ı huyûl-i Sıtabl-ı 'âmire be-Çerâ-gâh-ı Sa'dâbâd bi-vechi'l-mu'tâd

Yine sene-i merkūme mâh-ı ramazânü'l-mübârekin[3] evâ'ilinde[4] beher sene Çerâ-gâh-ı Sa'dâbâd'a ihrâcı mu'tâd olan huyûl-i Sıtabl-ı 'âmire ihrâc olunup, Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Ağa ve sâ'ir hademe-i Sıtabl-ı 'âmire ihrâc olunup, Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Ağa ve sâ'ir hademe-i Sıtabl-ı 'âmire ve Voynuk ta'bîr olunan çayır hademeleri âlât ve edevât-ı lâzimeleriyle mürûr ve ol gün her bir rahş-ı sabâ-reftârın başka bir reviş ve cünbişi temâşâ olunmağla[5], Çerâ-gâh-ı Sa'dâbâd'a râhî oldular.

İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd bi-vechi'l-'âdeti

Yine sene-i mezkûre[6] mâh-ı şevvâlinin yedinci gün[7]ü[8] Sâhib-i devlet ve Şeyhulislâm ve hademe-i Bâb-ı Âsafî kulları ve sâ'ir[9] ol mahalde bulunmaları mu'tâd ve muktezî olan bi'l-cümle[10] Yalı-köşkü'ne râhî ve Donanma-yı hümâyûn kalyonları ve Başdarda-i hümâyûn ve sâ'ir çekdirme sefîneleri ve firkateleri **[T2 45a]** müzeyyen ü mükemmel takımları ile beher sene mu'tâd olduğu vech üzere cânib-i Bahr-i Sefîd'e ihrâc içün Yalı-köşkü pîş-gâhından yollu yolunca mürûr ve tob şenlikleri ile izhâr-ı şâd-mânî ve sürûr eylediler. Ol esnâda Kapudân-ı deryâ 'Abdülkerîm Kapudan ve kapudâne ve petrona ve riyâle ma'a-ümerâ'-i deryâ'[11] 'alâ-vech-i 'âdâtihimi'l-ma'rûfeti ilbâs-ı hil'atları

---

1 sübhânehû ve T2 : — A2
2 efzûn A2 : füzûn T2
3 ramazânü'l-mübârekin T2 : ramazânü'l-mübârekinin A2
4 1-10 Ramazân 1173 = 17-26 Nisan 1760.
5 olunmağla A2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2
6 yine sene-i mezkûre T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
7 7 Şevvâl 1173 = 23 Mayıs 1760 Cuma.
8 yedinci günü A2 : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile sayfanın kenârına diklemesine yazılmıştır] T2
9 sâ'ir (سائر) A2 : sâyir (ساير) T2
10 bi'l-cümle T2 : bi'l-cümleti A2
11 deryâ' A2 : deryâ T2

ile tevkīr olunup, Kabataş önünde birkaç gün ârâm ve ba'dehû cânib-i Bahr-i Sefîd'e şirâ'-güşây-ı 'azîmet oldular.

Ve bu hılâlde[1] cânib-i Mekke-i mükerreme'den siyâdetlü Şerîf Müsâ'id cenâblarının vârid olan tahrîrât ve mes'ûlâtı mûcebince nefs-i Mekke-i mükerreme ve enhâsında su yolları ta'mîr ve tanzîfi muktezî ve cümle-i sadakāt-ı Devlet-i 'aliyye'den olmak üzere birkaç senede bir[2] bu ta'mîr enâbîb-i miyâh içün bir müte'ayyin kimesne irsâl ve meblağ-ı kâfî-i vâfire sarf olunmağla[3], itmâmı cümle-i hasenât-ı câriye-i hazret-i Şehriyâr-ı 'âlem olmağla, binâ'en 'aleyh Şerîf Müsâ'id cenâblarının mes'ûlüne müsâ'ade buyurulup, **[T2 45b]** sâbıkā Mîrahûr-ı hazret-i Şehriyârî Mustafa Ağa bâ-fermân-ı 'âlî taraf-ı mîrîden verilan meblağ-ı ma'dûd ile ol cânibe ta'yîn ve hıdmet-i me'mûreye itmâmıyçün me'mûr[4] u râhî kılındı.

Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn be-sâhil-hâne-i ibtihâc-mâye-i Kara-ağac bi'l-'izzi ve'l-ikbâl[5]

Yine sene-i merkūme şevvâlü'l-mükerreminin on sekizinci mübârek isneyn günü[6] cenâb-ı Şehriyâr-ı 'âlem ve Cem-câh-ı Hidîv-i[7] ekrem *halledallâhu 'ömrahû ve şevketehû mâ-dâme'l-ümem*[8] hazretleri müftetih-i behâr-ı nîkû-âsârda temâşây-ı tecellî-gâh-ı Sâni'-i Kird-gâr içün 'âdet-i hasene-i Şâhâne ve deydene-i müstahsene-i Pâdişâhâne'leri üzere Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'larından sevâhil-hâne-i Mülûkâne'den birine nakl ü hareket buyurmaları, 'aynıyla âfitâb-ı 'âlem-tâbın bir burcdan burc-ı âhara tahvîlinde niçe ahkâm-ı sa'd ve[9] şeref-encâm ve sürûr ile mezîd-i meberrât ve ibtihâc-mâye-i safâ bedîdâr-ı şü-

---

1 ve bu hılâlde T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

2 bir A2 : — T2

3 vâfire sarf olunmağla T2 : şartıyla A2

4 ve hıdmet-i me'mûreye itmâmıyçün me'mûr A2 : — T2

5 **bi'l-'izzi ve'l-ikbâl** A2 : — T2

6 18 Şevvâl 1173 = 3 Haziran 1760 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

7 Cem-câh-ı Hidîv-i A2 : Hidîv-i Cem-câh-ı T2

8 "خلد الله عمره وشوكته مادام الامم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü nesiller durdukça dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

9 ve T2 : — A2

hûd-ı cümle-i verâ olmakdan nâşî, hevâların dahi tesâ'üf ve tevâfuku[1] hadîka-i enîka-i Kara-ağac'a ve havâlî-i Sa'dâbâd'a çesbân olup, bi-husûsihî hazret-i Hâlid bin Zeyd Ebî Eyyûb el-Ensârî *'aleyhi'r-rıdvânu minallâhi'l-Bârî*[2] hem-sâye lâkin ihrâzda tevâfuk şeref-i mîzbânî-i ıstıfâ husûlüyle ve câ-be-câ **[T2 46a]** ziyâret-i 'aliyyeleriyle tefsîh u tefrîh-i[3] dil-i pür-enverlerinde niçe nefehât-ı kudsî nesemât-ı 'inâyât-ı gaybiyye husûlü zımnında ol havâlînin erbâb-ı kulûbu olan fukarâ'-i inzivânın isticlâb-ı teveccühât-ı[4] bâtınıyyelerine yâd-kerd-i[5] bevâ'is-i incilâ vü incizâb olmağıyçün târîh-i merkūmda[6] hezâr şevket ü iclâl ile Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'dan ol hadîka-i hümâyûn-ı ibtihâc-nitâca şirâ'-güşây-ı sandal-ı iclâl-i hezâr ikbâl oldular.

Vürûd-ı ser-i maktû'-i Filibeli 'Abdurrahîm Bey Emîn-i Matbah-ı 'âmire-i sâbık

Yine sene-i merkūme mâh-ı şevvâlinin on dokuzuncu gün[7]ü[8] Emîn-i Matbah-ı 'âmire-i sâbık Filibeli[9] 'Abdurrahîm Bey'in ser-i maktû'u ta'yîn olunan Mübâşir yediyle gelüp, pîş-gâh-ı[10] Bâb-ı Serây-ı 'âlî'ye vaz' ve âhara mûcib-i i'tibâr u istibsâr kılındı.

Mezkûr 'Abdurrahîm, Emânet-i Matbah-ı 'âmire ile mütecâhî iken, ba'zı 'âdî iştirâya[11] me'mûr olup, cânib-i mîrîden iştirâ akçalarını bi-temâmihî ve kemâlihî ahz ü kabz eyledikden sonra, Rumeli semtlerinin bu kadar elviye (الويـة) ve kurâları fukarâlarının zehâ'irini si'r-i vâkı'ından[12] noksânı şöyle dursun, zulmen ve cebren tecrîm ve ahz eylediği emvâl semen-i zehâ'irin iki misline bâliğ olur

1 tesâ'üf ve tevâfuku T2 : tevâfuk ve tesâ'üfü A2

2 "عليـه الرضـوان مـن الله البـارى = el-Bârî Allah'ın rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 tefsîh u tefrîh-i T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

4 teveccühât-ı T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

5 yâd-kerd-i T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "**Yâd-kerd: ez-ta'bîrât-ı îşânest iz'ân-ı zikr râ-kûyend**" ifâdesi kırmızı mürekkeple s. 522'nin sol kenârına yazılmıştır] A2

6 18 Şevvâl 1173 = 3 Haziran 1760 Salı.

7 19 Şevvâl 1173 = 4 Haziran 1760 Çarşamba.

8 yine sene-i merkūme mâh-ı şevvâlinin on dokuzuncu günü A2 : sene-i merkūme mâh-ı şevvâlinde T2

9 Filibeli A2 : Filibelü T2

10 pîş-gâh-ı A2 : — T2

11 'âdî iştirâya T2 : iştirâ'-i 'âdîye A2

12 vâkı'ından A2 : vâkı'dan T2

bir ma'nâ olmağla, **[T2 46b]** taraf taraf fukarâ'-i ra'iyyet gelüp dökülüp rikâb-ı kâm-yâba bu zâlimden ref'-i ruk'a-i iştikâ ve feryâd eylediklerinde, fukarâdan alındığı mezâlim redd olunmak bâbında emr-i şerîf-i ma'delet-redîf-i Cihân-bânî[1] sâdır olup ve maskat-ı re'si olan Filibe'ye nefy ü iclâ olunmuşidi.

Sâdır olan emr-i şerîfin hılâfına hareket ile iştirâsına mukaddemâ me'mûr olduğu[2] elviye (الوية) kurâlarının kimine kendi ve kimine tarafından[3] âdemleri gidüp, tarîk-ı mekr u hîle ile ve ba'zılara irtişâ ile: "Mübâya'acı bize zulm eylediği hılâf-ı vâkı'dır" deyü umûrunu tervîc içün kazâ-be-kazâ[4] hüsn-i hâline birer evrâk-ı ekâzîb alup, taraf-ı Devlet'e irsâl eder. Yine fukarâ bu keyfiyyeti haber alup, evvelkiden ziyâde bunun sû'-i hâlini ve ahz eylediği mezâlimi dekkâk ve hîlekârdan istirdâd içün[5] Rikâb-ı hümâyûn'a 'arz-ı hâl ve feryâd[6] eylediler.

Bulur elbet cezâsın zâlim-i bî-dâd gam çekme
Sen insâf eyle gayrın pendini gûş etme hakkında

Me'âli ile[7] merkūmun hîle vü[8] habâseti ve müstehakk-ı te'dîb ü cezâ olduğu ma'lûm-ı hazret-i Pâdişâh-ı enâm olmağla, bu makūle fukarâ'-i ra'iyyete kemâl-i zulm **[T2 47a]** olunduğuna ıttılâ'-ı hümâyûn-ı Cihân-dârî elbette mûcib-i te'dîb ve cezâ ve etrâf-ı hademe-i Devlet'e kemâl-i tehâşî vü tahzîr ile evâmir-i şerîfeler ısdâr u isrâ olunmakdan ser-i mû hâlî değil iken, bunun habâset ve cür'eti bu mâdde-i mübâya'adan gayrı dahi mevâdd-ı uhrâda kirâren ve mirâren zâhir u bâhir olmağla Mübâşir ta'yîn olunup, Edirne'ye geldikde Edirne Bostâncı-başısı Ağa'ya hıtâben vârid olan fermân-ı 'âlî[9] mûcebince cezâsı tertîb ve ser-i maktû'u Der-i Devlet'e ib'âs ü irsâl olundu.

---

1 Cihân-bânî T2 : — A2
2 iştirâsına mukaddemâ me'mûr olduğu T2 : iştirâ eylediği A2
3 tarafından T2 : — A2
4 umûrunu tervîc içün kazâ-be-kazâ T2 : — A2
5 dekkâk ve hîlekârdan istirdâd içün T2 : bundan istirdâd ile A2
6 ve feryâd T2 : — A2
7 Bulur elbet cezâsın ….. me'âli ile T2 : — A2
8 hîle vü T2 : — A2
9 kemâl-i zulm olunduğuna ıttılâ'-ı hümâyûn-ı Cihân-dârî elbette mûcib-i te'dîb ….. fermân-ı 'âlî T2 : ser-i mû zulm ve cür'ete rızây-ı hümâyûn olmayup, kirâren mirâren hademe-i Devlet'e tenbîh ü te'kîdi hâvî evâmir-i şerîfeler sâdır olmakda iken bunun habâset ve cür'eti bu mübâya'a mâddesinden gayrı dahi mevâdd-ı âhırede zâhir u bâhir olmağla, Mübâşir ta'yîn olunup, Edirne'ye geldikde Edirne Bostâncı-başısı'na vârid olan emr-i 'âlî A2

Sadr-ı Rûm-şüden-i Mîrzâ-zâde Efendi ve Sadr-ı Anadolu-şüden-i Ser-etıbbâ'-i Hâssa Kâtib-zâde Mehmed Refi' Efendi

Yine[1] sene-i merkūme mâh-ı şevvâlinin yirmi beşinci günü[2] Sadr-ı Rûm fazîletlü Şeyhî Molla Efendi müddet-i Sadâret-i Rumeli'de 'âdet-i 'örfiyyesin itmâm ve sudûr-ı kirâmdan 'ilm ü fazl ve kemâl-i 'iffet ü rezânetle[3] mevsûf olan Mîrzâ-zâde Efendi'ye Sadâret-i Rumeli ve Sadr-ı Anadolu fazîletli[4] 'Osmân Efendi dahi hıdmet-i 'âdiyesin itmâm edüp, hâlâ Ser-etıbbâ'-i Hâssa Kâtib-zâde Mehmed Refî' Efendi her vechile zâten ve zemânen sezâ-vâr olmalarıyla Sadâret-i Anadolu bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mûmâ ileyhe tevcîh ve ilbâs-ı hila'-i seniyye ile tevkīr olundular[5]. **[T2 47b]**

Vukū'-i küsûf-ı âfitâb-ı 'âlem-tâb[6]

Yine sene-i merkūme şevvâlü'l-mükerreminin yirmi dokuzuncu cum'a günü[7] sâ'at-ı nehâriyye on ikiden beş derece mürûrunda bi-hikmetillâhi Te'âlâ âfitâb-ı 'âlem-tâb küsûfa başlayup, sâ'at ikiye karîbe dek on iki ısbı'dan bir ısbı' kalıncaya dek küsûf ba'dehû müncelî oldu.

Server-i 'âlem *sallallâhu Te'âlâ 'aleyhi ve sellem*[8] hazretlerinin mahdûm-ı 'âlîleri İbrâhîm *'aleyhi's-selâm*[9] hazretlerinin vefâtları günü küsûf-ı âfitâb vâkı'

---

1 yine A2 : — T2

2 25 Şevvâl 1173 = 10 Haziran 1760 Salı.

3 rezânetle T2 : dirâyetle A2

4 fazîletli T2 : fazîletlü A2

5 sezâ-vâr olmalarıyla Sadâret-i Anadolu ….. olundular A2 : lâyık u sezâ-vâr olmağla, mûmâ ileyhimâ hazerâtına bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ve ilbâs-ı hila'-i seniyyeler ile tevkīr u tekrîm olundular; Hakk Te'âlâ tevfîk ihsân eyleye, âmîn T2

6 **'âlem-tâb** T2 : + [Bu kelime siyah mürekkeple yazılmıştır] A2

7 29 Şevvâl 1173 = 14 Haziran 1760 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

8 "صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan duâdır.

9 "عليه السلام = Allah'ın selâmı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

olup, ol gün ekser kimesneler: "Bu küsûf, mevt-i cenâb-ı[1] İbrâhîm içün oldu" deyü tekellümleri[2] resîde-i sem'-i şerîf-i hazret-i Rasûl-i kibriyâ *'aleyhi efdalu't-tehây*[3]*â*[4] olmağla, anları bu gûne güftâr-ı bî-tâ'il-i nücûmîden nehy ü men' buyurup: "*İnneş-şemse ve'l-kamera âyetâni min-âyâtillâhi lâ-yenkesifâni li-mevti ahadin ve lâ-lihayâtihî*"[5] intehâ[6]. Kelâm-ı mu'ciz-nizâmıyla râh-ı teslîm ve te'abbüde ihtidâ vü irşâd buyurdular.

Fi'l-hakīkati bu küsûf ü husûf âyât-ı bâhirat-ı Melik-i Kayyûm-ı[7] Kirdgâr'dan olmağla, bunda 'ibâdet ü tâ'at ve istiğfâr ile zemîn-i niyâza cebhe-sây-ı 'acz olmak gerekdir. Yohsa bir alay kavm-i bî-hûş-ı nücûmî ki niçe niçe ahkâm-ı gayr-ı vâkı'a-i gaybiyye tekellümü ile hem kendi sû'-i i'tikādını izhâr ve hem **[T2 48a]** cehlini halka iş'âr ile; **şi'r:**

Kul lillezî yedde'î 'ilme'l-kevâkibi ve'l-eflâk
Da'vâ dakīku'l-fikri ve'n-nazari
Kad-fâteke'l-kenzü tahte'l-arzı tuhricühû
Ve'l-arzu akrabü min-şemsin ve min-kameri[8]

mâ-sadakına sâdık olur. Muhakkıkīn-i erbâb-ı keşf ü şühûd, 'ilm-i nücûm te'allümüne sarf olunan mevâkīt-i 'azîzi cümle-i zâyi'âtdan 'add eylemişlerdir. Ve ba'zılar hîta-i 'abes ve lâ-tâ'il-i tahtahûya idhâlde mükibb ve: "Hakk bizim

---

1 cenâb-ı T2 : — A2

2 tekellümleri A2 : halkın bu kelâmı T2

3 "عليه افضل التحايا = Selâmların en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.

4 *'aleyhi efdalu't-tehâyâ* T2 : — A2

5 "ان الشمس والقمر ايتان من ايات الله لاينكسفان لموت احد ولالحياته = Güneş ve ay Allah'ın âyetlerinden iki âyettir, o ikisi bir kimsenin ölümü veya hayatı sebebiyle tutulmaz" anlamına gelen hadîs-i şerîftir; bkz. Wensinck, *age.*, III,180.

6 intehâ T2 : — A2

7 Kayyûm-ı T2 : — A2

8 "قل للذي يدعى علم الكواكب والافلاك * دعوى دقيق الفكر والنظر
قد فاتك الكنز تحت الارض تخرجه * والاض اقرب من شمس ومن قمر = Yıldız ve felekler ilmini bildiğini iddiâ eden kişiye şöyle de: Gerçekten de ince fikirli ve derin bir iddiâda bulunuyorsun. Ancak yerin altında çıkarabileceğin hazîneyi kaçırmaktasın. Halbuki yer, güneş ve aydan daha yakındır" anlamına gelen Arapça bir şiirdir.

elimizdedir" derler[1]. Zîrâ eğer ol şahs-ı[2] nücûmî derecât ve dekā'ık-ı eflâkda hatâsızca meselâ meşy ve tulû'-i Mirrîh'i istihrâc edebilse bu emr ikiden hâlî değil; biri budur ki o kevkebin tulû'u hükmünden hâsıl olacak âsâr-ı kudret-i İlâhiyye'yi anın def'ine ne mecâli olabilür. *el-Vâkı'u vâkı'un lâ-meradde bihî*[3] imdi gāyetinde bir fâ'ideyi müntic olmadı.

İkincisi budur ki çok kerre tecribe olunmuşdur. Ol kevkeb-i mersûd tulû' u hübût ve istikāmetde olur ve hükmünden bir şey' zâhir olmaz, yâhûd zıddı nümâyân olur. Ya iktizây-ı kutr ve bikā' ile muhtelif olur. Zîrâ mânend-i zerrât-ı 'âlem ev kebîru'l-cirm olan kevkeb dahi zîr-i hükm-i Hâlık-ı Kirdgâr'da zelîl ve ser-gerdândır. Ve niçe niçe emr-i 'âdî bi-iznillâhi Te'âlâ tehallüf **[T2 48b]** eder. Zîrâ îcâb mümteni'dir. Sırr-ı kahhâriyyet ve muhtâriyyet *yef'alullâhu mâ-yeşâ'u ve mâ-yürî*[4]*d*[5] hükmünü izhâr edicidir. Tehallüf-i 'âdât ise izhâr-ı kudret nüktesinden hâlî olmadığı bedîhî-i celîdir *ve billâhi'l-'avnü ve't-tevfîk*[6].

Re'îsülküttâb-şüden-i Re'îs-i esbak Mehmed Emîn Efendi

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilka'desinin ikinci günü[7] Re'îsülküttâb Âmedci 'Abdullah Efendi cenâbları 'azl ve sâbıkā hıdmet-i Riyâset'de makbûlü[8]'t-tavr, edîb ü lebîb, her vechile ahlâk-ı hasene ile ârâste ve 'ulûm ü me'ârif ile pîrâste, gürûh-ı hâcegânın ercümendi, necâbetlü Emîn Efendi cenâbları mesned-i Riyâset'e vücûhla ehakk u elyak olmağla, ilbâs-ı hil'at ile tevkīr u tekrîm buyuruldu.

---

1 idhâlde mükibb ve: "Hakk bizim elimizdedir" derler T2 : idhâle mükibb oldular A2

2 şahs-ı T2 : — A2

3 "الواقع واقع لامرد به = Olan olur, hiçbir şey ona mani olamaz" anlamına gelen Arapça atasözüdür.

4 "يفعل الله مايشاء ومايريد = Allah dilediğini yapar" anlamına gelen Arapça cümledir.

5 *mâ-yeşâ'u ve mâ-yürîd* T2 : *mâ-yürîdü ve mâ-yeşâ'* A2

6 "وبالله العون والتوفيق = Yardım ve başarı Allah'tandır" anlamına gelen Arapça cümledir.

7 2 Zilka'de 1173 = 16 Haziran 1760 Pazartesi.

8 makbûlü T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmış, fakat ilkinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] A2

Mûmâ ileyhin sığar-ı sinnlerinden berü mutâla'a-i kütüb ve kırâ'at-ı ders ve fenn-i kitâbetden gayrı bir şey ile iştigāli olmayup, müddet-i vâfire Mektûbî-i Sadrıa'zamî hıdmetinde mukīm, ba'dehû hıdmet-i Riyâset'de dahi müstedîm olup, her vechile meşkûru'l-mesâ'î ve hıdemât-ı Devlet-i 'aliyye'de sıdk u istikāmete sâ'î olmağla, def'a-i sâniye-i tekerrür ile hâm-ı ikbâlleri resîde-i zürây-ı i'tilâ buyuruldu.

Vürûd-ı ru'ûs-ı maktû'a-i ba'zı eşkıyâ'[1]
ez-cânib-i Bandırma [T2 49a] ve nevâhîhâ

Yine sene-i merkūme zilka'desi evâyili[2]nde[3] Bandırma'da a'yân-ı vilâyet ismiyle müsemmâ tavâ'if-i eşkıyâdan Bucaş-oğlu demekle müştehir kimesne ve sâ'ir hevâdârları, vilâyet umûruna müte'allık husûslarda birbirleriyle hırıldaşup, giderek ehâlî ve fukarânın mâllarına ve 'ırzlarına müte'allık umûrda cür'et ve habâsetleri günden güne mütezâ'id[4] olup, hükkâm ve zâbitân dahi bunların tuğyân ve tesallutundan mütehayyir olmuşlar idi.

Devlet-i 'aliyye'den mahsûs Orta-çavuş ma'iyyetiyle Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Ağa bâ-fermân-ı 'âlî ta'yîn ve ol mahalle varıldıkda[5], yine 'adem-i itâ'at ve tuğyân sûretiyle hareketleri nümâyân olup, ne hâl ise eşkıyây-ı merkūmûna zafer ve gereği gibi haklarından gelinüp, ser-i maktû'ları gayra 'ibret içün pîş-gâh-ı Bâb-ı Serây-ı 'âlî'ye vaz' olundu.

Bu makūle eşkıyâ ve erâzilin bilâd ü 'ibâddan izâha vü izâlesi farz-ı 'ayn mertebesi olmağla, Hakk Te'âlâ bu makūleleri dâ'imâ i'dâm ü izâha ile te'mîn-i 'âmme-i fukarâ vü zu'afâya tecellî-i 'inâyet eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

---

1 **eşkıyâ'** A2 : **eşkıyâ** T2
2 1-10 Zilka'de 1173 = 15-24 Haziran 1760.
3 yine sene-i merkūme zilka'desi evâyilinde A2 : sene-i merkūme zilka'desinde T2
4 mütezâ'id (متزائد) A2 : mütezâyid (متزايد) T2
5 varıldıkda T2 : vardıklarında A2

Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel-şüden-i Defterî-i sâbık el-Hâc Ahmed Efendi ve ma'zûl-şüden-i İhtiyâr[1] İbrâhîm Efendi

Yine sene-i merkūme zilka'desi evâyili[2]nde[3] sâbıkā Baş-muhâsebeci olan İhtiyâr İbrâhîm Efendi **[T2 49b]** Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel bulunup, lâkin müsinn ü 'alîl olmağla, Devlet-i 'aliyye'nin Defterdârlık hıdmeti mu'zam-ı umûrdan olup, meselâ bugün görülecek evrâk yarına kaldıkda, işler basgın olup, vaktiyle itmâm-ı umûrda te'hîr u tevânî husûlünden nâşî 'atâle sûretleri nümâyân olacağı bî-iştibâh olduğundan, mûmâ ileyh İbrâhîm Efendi bu umûrun idâresine kādir olamadığından bi'z-zarûre[4] 'azl ve hânesinde refâh üzere ikāmetine fermân buyuruldu.

Ve sâbıkā hıdmet-i Defterî'de tekerrürü ve her vechile cidd ü sa'y ve sadâkat ü liyâkati zâhir u bâhir mücerrebü'l-etvâr olmağla ma'rûf ve[5] umûr-ı Defterî'de ve mezâyây-ı aklâm u evrâkda öteden berü vukūf-ı tâm ile mevsûf el-Hâc Ahmed Efendi Muhâsebe Kîsedârlığı'ndan berü me'mûr olduğu hıdmetlerinde[6] meşkûru'l-mesâ'î olmağla Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı'na ilbâs-ı hil'at ile cerîde-i âmâline imzây-ı[7] rakam-ı i'tilâ keşîde kılındı.

Zikr-i tevcîhât-ı ba'zı vüzerâ vü ümerâ[8] bi-vechi'l-'âdeti

Bundan esbak yetmiş iki senesi hılâlinde[9] tâ yetmiş üç şevvâline[10] dek vukū' bulan tevcîhât-ı menâsıb-ı vüzerâ' vü ümerâ'[11] ki târîhleri tahvîlde mastûr olduğu vech üzere bu cerîdemize nazar edenlere mecmû'u taht-ı zâbıtada olup, müteferrik olmamak içün bu mahalde cümlesi birer birer zikr u beyân olundu.

---

1 İhtiyâr T2 : — A2
2 1-10 Zilka'de 1173 = 15-24 Haziran 1760.
3 zilka'desi evâyilinde A2 : zilka'desinde T2
4 bu umûrun idâresine kādir olamadığından bi'z-zarûre T2 : — A2
5 ma'rûf ve A2 : — T2
6 hıdmetlerinde T2 : hıdmetde A2
7 âmâline imzây-ı A2 : a'mâline rakam-ı T2
8 **ba'zı vüzerâ vü ümerâ** T2 : **vüzerâ' vü ümerâ'** A2
9 1 Muharrem 1172 = 4 Eylül 1758 Pazartesi.
10 1-29 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs-14 Haziran 1760.
11 vüzerâ' vü ümerâ' A2 : vüzerâ vü ümerâ T2

İbtidâ Rumeli Eyâleti, Vezîr Silahdâr Mehmed **[T2 50a]** Paşa'ya tevcîh ve yetmiş üç şevvâli gurresinde[1] ibkā ve Tırhala Sancağı, Vezîr el-Hâc Hasan Paşa'ya ibkā[2]; ba'dehû Delvine Sancağı, Vezîr Mehmed Paşa'ya; ba'dehû Kethudâ Mehmed Paşa'ya; ba'dehû Vezîr İsmâ'îl Paşa'ya; ba'dehû yetmiş üç cumâdelûlâsında[3] Ahmed *dâme me'âlîhu*[4]ya bâ-hatt-ı hümâyûn buyuruldu.

Yanya Sancağı, Silahdâr Mehmed Paşa'ya; ba'dehû Kethudâ Mehmed Paşa'ya; ba'dehû Vezîr Mehmed Paşa'ya; ba'dehû ber-vech-i ilhâk Vezîr İsmâ'îl Paşa'ya; ba'dehû Selmân *dâme ikbâlühû*[5]ya bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Ohri Sancağı, Vezîr Mehmed Paşa'ya; ba'dehû yetmiş üç şevvâlinde[6] ibkā; Selânik Sancağı, Tosun Mehmed Paşa'ya sonra ibkā; Semendire Sancağı, Vezîr el-Hâc Hasan Paşa'ya tevcîh, ba'dehû ibkā; Hersek Sancağı, Vezîr el-Hâc Mehmed Paşa'ya; Özi Eyâleti, Vezîr 'Ali Paşa'ya; ba'dehû yetmiş üç şevvâli gurresinde[7] Kethudâ Paşa'ya tevcîh buyuruldu.

Vidin Sancağı, Vezîr İsmâ'îl Paşa'ya; sonra Kethudâ Paşa'ya; ba'dehû 'Ali Paşa'ya tevcîh buyuruldu. Niğbolu Sancağı, İsmâ'îl Paşa'ya; ba'dehû Kethudâ Mehmed Paşa'ya; sonra yetmiş üç şevvâlinde[8] Vezîr 'Ali Paşa'ya tevcîh buyuruldu. Ve sene-i mezkûre şevvâli gurresinde[9] Kırk-kilisa Sancağı, Kırım Hânı celâdetlü Kırım Girây Hân hazretlerine bâ-hatt-ı hümâyûn **[T2 50b]** ber-vech-i ma'îşet tevcîh buyuruldu.

Girid Eyâleti, Köprülü-zâde el-Hâc Ahmed Paşa'ya; ba'dehû yetmiş üç şevvâlinde[10] Kâmil Ahmed Paşa'ya tevcîh buyuruldu[11]. Hanya Sancağı, müşârun ileyhe sonra Vezîr Mehmed Paşa'ya; ba'dehû târîh-i mezbûrda[12] Tosun Mehmed Paşa'ya tevcîh buyuruldu.

---

1 1 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs 1760 Cumartesi.
2 ibkā A2 : — T2
3 1-30 Cumâdelûlâ 1173 = 21 Aralık 1759-19 Ocak 1760.
4 "دام معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 1-29 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs-14 Haziran 1760.
7 1 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs 1760 Cumartesi.
8 1-29 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs-14 Haziran 1760.
9 1 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs 1760 Cumartesi.
10 1-29 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs-14 Haziran 1760.
11 buyuruldu T2 : — A2
12 1-29 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs-14 Haziran 1760.

Aydın Sancağı, Çelik Vezîr[1] Mehmed Paşa'ya ibkā; ba'dehû yetmiş üç rebî'inde[2] Cerde Başbuğluğu Trablus-Şâm Eyâleti ile bâ-hatt-ı hümâyûn ibkā buyuruldu[3]. Karaman Eyâleti, Vezîr 'Abdurrahmân Paşa'ya tevcîh ve yetmiş üç rebî'inde[4] ibkā ve Niğde Sancağı[5] ve Akşehir ve Yenişehri sancakları müşârun ileyhe tevcîh buyurulmuşidi; târîh-i mezkûrda[6] ibkā olundu.

Sivas Eyâleti, Zaralı-zâde Feyzullah Paşa'ya ibkā ve Mar'aş Eyâleti, Vezîr Süleymân Paşa'ya tevcîh buyuruldu. Adana Eyâleti, Sadr-ı esbak Sa'îd Mehmed Paşa'ya tevcîh buyuruldu[7]; sonra yetmiş üç cumâdelûlâsı gurresinde[8] ibkā buyuruldu. İç-il Sancağı, Vezîr İbrâhîm Paşa'ya; ba'dehû Abaza Mehmed *dâme ikbâlühû*[9]*ya* tevcîh olunmuşidi; sonra yetmiş üç rebî'ulûlâ[10] gurresinde[11] Kapudân-ı esbak Kel Ahmed Paşa-zâde 'Ali Paşa'ya Vezâret'i ibkāsıyla bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu. Mukaddemâ makālesi mürûr etdiği mahalde tafsîli **[T2 51a]** zikr olunmuşidi.

Eyâlet-i Halebü'ş-şehbâ[12], Tevkī'î Vezîr Mustafa Paşa'ya; ba'dehû yetmiş üç cumâdelûlâsı gurresinde[13] Sadr-ı esbak Vezîr 'Abdullah Paşa'ya bâ-emr-i hümâyûn tevcîh buyuruldu. Eyâlet-i Safed ve Sayda ve Beyrût târîh-i mezbûrda[14] Vezâret'i ibkāsıyla Nu'mân Paşa'ya tevcîh buyuruldu.

Şâm Eyâleti ve Mîru'l-hâclığı dahi târîh-i mezkûrda[15] Çelik Mehmed Paşa'ya Aydın Muhassıllığı inzımâmıyla bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

---

1 Vezîr T2 : — A2
2 1-30 Rebî'ulevvel 1173 = 23 Ekim-21 Kasım 1759.
3 buyuruldu A2 : — T2
4 1-30 Rebî'ulevvel 1173 = 23 Ekim-21 Kasım 1759.
5 Sancağı T2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "Niğde" kelimesinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] A2
6 1-30 Rebî'ulevvel 1173 = 23 Ekim-21 Kasım 1759.
7 buyuruldu T2 : olundu A2
8 1 Cumâdelûlâ 1173 = 21 Aralık 1759 Cuma.
9 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
10 rebî'ulûlâsı A2 : rebî'i T2
11 1 Rebî'ulûlâ 1173 = 23 Ekim 1759 Salı.
12 Halebü'ş-şehbâ T2 : Haleb A2
13 1 Cumâdelûlâ 1173 = 21 Aralık 1759 Cuma.
14 1 Cumâdelûlâ 1173 = 21 Aralık 1759 Cuma.
15 1 Cumâdelûlâ 1173 = 21 Aralık 1759 Cuma.

Ba'dehû Trablus-Şâm Eyâleti, Hama Mütesellimi 'Osmân *zîde mecdühû*[1]ya rütbe-i Mîr-i mîrânî ve Rumeli Pâyesi'yle bâ-emr-i hümâyûn tevcîh buyuruldu. Ba'dehû yetmiş üç şevvâli gurresinde[2] rütbe-i vâlây-ı Vezâret'le yine[3] müşârun ileyhe tevcîh buyuruldu ki, mâ-tekaddemde makālesinde tafsîli mürûr etmişidi.

Rakka Eyâleti, Vezîr-i mükerrem Hüseyn Paşa'ya ibkā; Diyârbekir Eyâleti, Sadr-ı esbak 'Abdullah Paşa'ya tevcîh; ba'dehû yetmiş üç cumâdelûlâsında[4] Çeteci 'Abdullah Paşa'ya tevcîh buyuruldu.

Erzurum Eyâleti, Vezîr Mustafa Paşa'ya; ba'dehû târîh-i mezbûrda[5] Şehsüvâr-zâde Vezîr es-Seyyid Mustafa Paşa'ya tevcîh buyuruldu. Eyâlet-i Kars, Vezîr İbrâhîm Paşa'ya; Çıldır Eyâleti, Vezîr el-Hâc Ahmed Paşa'ya ibkā olunmuşidi. Ba'dehû 'isyân edüp, makālesinde tafsîl olunduğu vech üzere katl olundukdan sonra Vezîr İbrâhîm Paşa'ya tevcîh olundu[6]. **[T2 51b]** Ve yine[7] yetmiş üç şevvâlinde[8] ibkā'[9] olundu. Van Eyâleti, Şehsüvâr-zâde Vezîr Mustafa Paşa'ya; ba'dehû sene-i âtiye şevvâli gurresinde[10] ibkā'[11] olundu.

Mûsul Eyâleti, Vezîr Nu'mân Paşa'ya; ba'dehû yetmiş üç rebî'ulevvelinde[12] Defterdâr[13] Halîmî Mustafa Paşa'ya tevcîh olunup, der-'akab 'azl ve tenkîli iktizâ etmeğiyle[14] 'azl ve Vezâret'i ref' ve Bozca-ada'ya nefy olunup, Defterdârlığı müddetinde[15] olan gadr-ı mîrîsi ve sâ'ir şekāveti nümâyân olmağla cezâsı tertîb olundu. Netekim makālesinde zikri mürûr etmişidi[16].

---

1 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 1 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs 1760 Cumartesi.
3 yine T2 : — T2
4 1-30 Cumâdelûlâ 1173 = 21 Aralık 1759-19 Ocak 1760.
5 1-30 Cumâdelûlâ 1173 = 21 Aralık 1759-19 Ocak 1760.
6 olundu T2 : — A2
7 yine T2 : — A2
8 1-29 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs-14 Haziran 1760.
9 ibkā' A2 : ibkā T2
10 1 Şevvâl 1174 = 6 Mayıs 1761 Çarşamba.
11 ibkā' A2 : ibkā T2
12 1-30 Rebî'ulevvel 1173 = 23 Ekim-21 Kasım 1759.
13 Defterdâr A2 : — T2
14 der-'akab 'azl ve tenkîli iktizâ etmeğiyle T2 : hîn-i teveccühünde 'azli iktizâ' etmeğiyle A2
15 müddetinde T2 : müddetlerinde A2
16 zikri mürûr etmişidi T2 : tafsîli mürûr eyledi A2

Bağdâd Vâlîsi[1] Vezîr Süleymân Paşa'ya Basra Eyâleti, yine müşârun ileyhe bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ve senesi temâmında ibkā'[2] buyuruldu. Habeş Eyâleti, Vezîr Sa'deddîn Paşa'ya tevcîh ve yetmiş üç cumâdında ibkā'[3] olundu. Mısr-ı Kāhire, Vezîr-i esbak Mustafa Paşa'ya tevcîh olundu[4]; sonra yetmiş dört muharremi evâhırı[5]nda[6] vâkı' tût-ı Kıbtî ibtidâsından Vezîr-i mükerrem Kâmil Ahmed Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Kapudânlık-ı deryâ, yetmiş iki şevvâlinde[7] Vezîr Süleymân Paşa'ya tevcîh olundu; yetmiş üç muharreminde[8] Vezâret'i ref' u terkīn olundu. Ve Kapudâne-i hümâyûn Kapudanlığı[9] el-Hâc **[T2 52a]** 'Abdülkerîm Kapudan'a bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu; ba'dehû yetmiş üç şevvâlinde[10] ibkā olundu[11].

Karlı-ili Sancağı, Vezîr Mehmed Paşa'ya; ba'dehû yetmiş üç şevvâli gurresinde[12] Köprülü-zâde el-Hâc[13] Ahmed Paşa'ya tevcîh olundu. Eğriboz Sancağı, Vezîr-i mükerrem Mehmed Paşa'ya; ba'dehû Köprülü-zâde Ahmed Paşa'ya tevcîh olundu[14]. İnebahtı Sancağı, Tosun Mehmed Paşa'ya; Muhassıllık-ı Mora, rütbe-i vâlây-ı Vezâret'le Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî Hamza *dâme mecdühû*[15]ya yetmiş iki şevvâlinde[16] tevcîh buyurulup, yetmiş üç şevvâlinde[17] kemâ-kân ibkā buyuruldu.

---

1 Vâlîsi T2 : Eyâleti A2
2 ibkā' A2 : ibkā T2
3 ibkā' A2 : ibkā T2
4 olundu T2 : buyuruldu A2
5 21-30 Muharrem 1174 = 2-11 Eylül 1760.
6 muharremi evâhırında A2 : muharreminde T2
7 1-29 Şevvâl 1172 = 28 Mayıs-25 Haziran 1759.
8 1-30 Muharrem 1173 = 25 Ağustos-23 Eylül 1759.
9 Kapudanlığı [Bu kelime önce "Kapudanı" şeklinde yazılmış, fakat sonradan "Kapudanlığı" şeklinde düzeltilmiştir] A2 : Kapudanı A2
10 1-29 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs-14 Haziran 1760.
11 şevvâlinde ibkā olundu T2 : rebî'inde ibkā buyuruldu A2
12 1 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs 1760 Cumartesi.
13 el-Hâc T2 : — A2
14 olundu T2 : buyuruldu A2
15 "دام مجده = Şan ve şerefi dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
16 1-29 Şevvâl 1172 = 28 Mayıs-25 Haziran 1759.
17 1-29 Şevvâl 1173 = 17 Mayıs-14 Haziran 1760.

Tevcîhât-ı menâsıb ve ibkā be-Mîr-i mîrân[1]

Köstendil Sancağı, Mîr-i mîrân ʻAbdî Paşa-zâde *dâmet meʻâlîhu*[2]ya tevcîh; İlbasan Sancağı[3], Mustafa *dâme ikbâlühû*[4]ya; İskenderiyye Sancağı, Mustafa Bey-zâde'ye; Avlonya Sancağı, Selmân *dâme ikbâlühû*[5]ya; baʻdehû İsmâʻîl'e; Ohri Sancağı, ʻÖmer Paşa'ya; baʻdehû Bender Muhâfızı Kaplan Paşa'ya; baʻdehû Selânik Sancağı, ʻAbdî Paşa'ya; Dukagin Sancağı, Kahraman *dâme ikbâlühû*[6]ya; Prizrin Sancağı, Ferhâd-zâde'ye; baʻdehû Kurd Mehmed Paşa'ya bâ-fermân-ı ʻâlî tevcîh buyuruldu. **[T2 52b]**

Üsküb Sancağı, Silüv (سِلُوْ) Paşa-zâde'ye; baʻdehû bâ-fermân-ı ʻâlî Muhtâr Paşa-zâde'ye; İzvornik Sancağı, ʻAbdullah *dâme ikbâlühû*[7]ya; baʻdehû Gāzî Mehmed Paşa'ya; Klis Sancağı, Bektâş *dâme ikbâlühû*[8]ya; Kırk-kilisa Sancağı, ʻOsmân Paşa[9]-zâde'ye; Çirmen Sancağı, Ahmed Paşa'ya; baʻdehû Gāzî Mehmed Paşa'ya; Hotin Sancağı, ʻÖmer *dâme ikbâlühû*[10]ya; Kefe Eyâleti, Mîrzâ Mehmed Paşa'ya; baʻdehû Mahmûd Paşa'ya; Hotin Sancağı, ʻÖmer Paşa'ya; Bender Sancağı, sâbıkā Bender Kalʻası'nın Gönüllüyân-ı Yesâr Ağası olan el-Hâc İbrâhîm'e be-iltimâs-ı hazret-i[11] Hânî rütbe-i Mîr-i mîrânî ile tevcîh buyuruldu.

Acu Sancağı, rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Hızır *zîde mecdühû*[12]ya bâ-fermân-ı ʻâlî tevcîh buyuruldu[13]. Saruhân Sancağı, Mîr-livâlık ile Mübârek Şâh *zîde mecdühû*[14]ya; Resimo Sancağı, Yayçalı Mehmed Paşa'ya; Hüdâvendigâr Sancağı, Nuʻmân Paşa-zâde'ye; baʻdehû şürefây-ı Mekke-i mükerreme'den Şerîf Mehmed bin Mukāmis'e bâ-emr-i hümâyûn ber-vech-i maʻîşet tevcîh buyuruldu.

---

1 **Tevcîhât-ı menâsıb ve ibkā be-Mîr-i mîrân** T2 : **Tevcîhât-ı Mîr-i mîrân** A2

2 "دامت معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 Sancağı T2 : + [Bu kelime sonunda "sahh" kaydı ile s. 534'ün sol kenârına diklemesine yazılmıştır] A2

4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

7 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

8 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

9 Paşa A2 : — T2

10 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

11 hazret-i T2 : — A2

12 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

13 buyuruldu T2 : olundu A2

14 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

Sultân-önü Sancağı, Seyyid Mustafa Paşa'ya; ba'dehû Kolçak Paşa-zâde'ye; Karahisâr-ı sâhib, Yûsuf Paşa'ya; ba'dehû Abaza Mehmed *dâme ikbâlühû*[1]ya; **[T2 53a]** ba'dehû Esîr Ebûbekir Paşa'ya; Kırşehir Sancağı, Receb Paşa'ya; ba'dehû Taşlıcalı Mehmed Paşa'ya; Akseray Sancağı, Kolçak-zâde'ye; Çorum Sancağı, Ebûbekir Paşa'ya; ba'dehû Cevher Paşa'ya; Mar'aş Eyâleti, Mısrî Ahmed Paşa'ya tevcîh olundu.

'Alâ'iyye Sancağı, Defterdâr-ı sâbık el-Hâc Ahmed *dâme 'ulüvvühû*[2]ya tevcîh buyuruldu. 'Uzeyr Sancağı, Kara Murâd Hânı Ağası Ahmed *zîde kadruhû*[3]ya ber-vech-i Mâlikâne tevcîh buyuruldu[4]. Hınıs Sancağı, Esedullah'a; Şehrizor Eyâleti, 'Abdülcelîl-zâde'ye; ba'dehû Hamîs *dâme ikbâlühû*[5]ya; Tûnus Eyâleti, Vatan Beyi Mehmed Bey'e tevcîh buyuruldu[6]. Boğdan Voyvodalığı, Yanaki'ye bâ-emr-i hümâyûn ibkā; Eflâk Voyvodalığı, İskerlet Voyvoda'ya yetmiş üç zilka'desinde[7] ibkā buyuruldu.

Ve bundan akdem bi'l-münâsebeti zikri mürûr eden Yanya Mutasarrıfı-yı sâbık Vezîr İsmâ'îl Paşa ki ol havâlîlerde 'utüvv ü tuğyânı hasebiyle mazhar-ı gazab-ı hazret-i Zıllullâhî olup Yanya'dan firâr ve el-yevm Arnavud Belgrad'ı müntehâsı bir mahall-i seng-sârda merfû'u'l-Vezâreti bu hâl üzere mukīm ve Karaman Vâlîsi Vezîr 'Abdurrahmân Paşa dahi hadden ziyâde etrâf ve haşerât[8] ile Konya'da **[T2 53b]** zulm ü te'addîsi mütezâyid olup, ba'zı havâtîn salb ve katli gibi ve ba'zı fukarâ karyelerine ifrât vechi ile cürm ü cinâyet nâmı ile zulmen ahz-ı emvâl ve gayrı husûslarda[9] tecâsürü âfâka münteşir olup, halk cânlarından bî-zâr ve gürûh-ı fukarâ Âsitâne'ye[10] gelüp dökülüp rikâb-ı kâmyâba niçe feryâd ile[11] ref'-i ruk'a-i iştikâ eylediler.

---

1 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 "دام علوه = Yüceliği dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
3 "زيد قدره = Derecesi, şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 buyuruldu T2 : — A2
5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 buyuruldu A2 : olundu T2
7 1-30 Zilka'de 1173 = 15 Haziran-14 Temmuz 1760.
8 ve haşerât T2 : — A2
9 vechi ile cürm….. husûslarda T2 : cürm ü cinâyet nâmıyla zulm ve ahz-ı emvâl-i mîriyye ve gayrîde A2
10 tecâsürü âfâka münteşir olup, ….. Âsitâne'ye T2 : tecâsürü gibi halk câne yetüp ekser ol havâlî fukarâları Âsitâne-i 'aliyye'ye A2
11 niçe feryâd ile T2 : — A2

Mezâlim-i fukarâyı istirdâd ve zulm ü te'addîden ictinâb ile[1] ve: "Min-ba'd hılâf-ı rızây-ı hümâyûn hareketden kemâl-i[2] hazer üzere olasın" deyü kirâren ve mirâren tenbîhât-ı hümâyûnu müştemile evâmir-i 'aliyye ve hutût-ı mü'ekkede-i şedîde sudûruyla îkāz ve tehdîd olundukda, kâr-gîr olmayup, dürlü dürlü 'ilel ve bahâneye sâlik[3] olup, âhiru'l-emr Karaman Eyâleti'nden[4] 'azl ve Vezâret'i ref'[5] ve maskat-ı re'si olan Derende'de ikāmetine fermân[6] sâdır ve mahsûs Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Hüseyn Ağa Bostâncı-başı-yı[7] sâbık evâmir-i 'aliyye ile me'mûr u râhî ve Konya'ya vusûlünde ba'zı harekât-ı gayr-ı marzıyye ile 'unfu zâhir olup, Mübâşir Ağa'yı tekdîr ve ma'iyyetine alup, Konya'dan taşra bürûz ve[8]: "Devlet-i 'aliyye'den ben istirhâm ederim, vâkı' **[T2 54a]** olan cürmümü 'afv buyururlar" deyü ba'zı umûr-ı vâhiyyete[9] recâsıyla ve ba'zı vüzerây-ı 'izâma kendinin 'afvı bâbında recâ-nâmeler tahrîr ve taraf-ı Devlet'e[10] irsâliyle Bolu Sancağı'na karîb mahalle dek gelüp, ba'dehû yine ikāmeti olan mahalden Derende'de mukīm olmağçün sâdır olan fermân-ı 'âlî mûcebince râhî ve Ağa-yı mûmâ ileyh itmâm-ı hıdmetiyle 'avdet eyledi.

Nüzûl-i sandal-ı hümâyûn be-Kayık-hâne ve ma'a-Filika-i hümâyûn[11] der-Tersâne-i 'âmire

Yine sene-i merkūme zilka'desinin onuncu mübârek isneyn günü[12] nefs-i nefîs-i 'azamet-te'sîs-i hümâyûn içün Tersâne-i 'âmire'de ibdâ' u inşâsı emr u fermân buyurulan filika-i zerrîn-cenâh-ı şeh-bâz-peyker ve reşk-i felek-i sey-

---

1 ile T2 : — A2

2 kemâl-i T2 : — A2

3 'aliyye ve hutût-ı mü'ekkede-i şedîde sudûruyla îkāz ve tehdîd olundukda, ….. sâlik T2 : 'aliyyeler sudûruyla îkāz ve tehdîd olundukda kâr-ger olmayup dürlü dürlü 'ilel ve bahâneye mâlik A2

4 Karaman Eyâleti'nden A2 : Eyâlet-i Karaman'dan T2

5 ref' T2 : merfû' A2

6 ikāmetine fermân T2 : fermân-ı ikāmet A2

7 Bostâncı-başı-yı T2 : Ser- bostâniyân-ı A2

8 bürûz ve T2 : çıkup A2

9 ba'zı umûr-ı vâhiyyete T2 : dahi ba'zı umûr-ı vâhiyye A2

10 Devlet'e T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

11 **hümâyûn** A2 : — T2

12 10 Zilka'de 1173 = 24 Haziran 1760 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

yâre nakş-ı zer-ender-zer ve ana hem-zâd-ı cenâh-ı inşâ, eyvân-ı hâssa-i Sinân Paşa demekle mevsûm erîke-i lâne-i hümâyûnun ittisâlinde Kayık Kapucusu yeri ki -Kayık-hâne Ocağı[1] ta'bîr olunur- anda inşâsı fermân buyurulan sandal-ı hümâyûn'un bahra nüzûlü müteheyyi' olup;

Temâm oldukda zerrîn sandalıyla fülk-i iclâli
Şeref verdi iki şeh-bâz-ı şevket sâhil-i milke

me'âliyle hüsn-i hıtâmları hem-zâd-ı muvâfakat ve tev'emân-ı ser-tîşe-i san'at olmalarıyla; **beyt: [T2 54b]**

Deryây-ı ahzar u fülk ü keştî-i hilâl
Garkend bahr-i ni'met-i Şâh-ı cihân-ı mâ[2]

mü'eddâsıyla deydene-i seniyye-i Devlet-i behiyye üzere deryây-ı ifâza-i 'avn ü kerem Sadr-ı bahr-i hızamm-ı a'zam Ebu'l-mevâhib Mehmed Râgıb Paşa hazretleri ve sâ'ir bulunmaları mu'tâd olan fihâm-ı dâyire-i seyyâre-ihtişâm kirâmları ma'a[3] hademe-i bâb ol sandal-ı hümâyûn ve filika-i reşk-i felek-nümûnun nüzûlünde şeref-i ma'iyyet-i nîrû-yı şükûh-re'fetleri taraf-ı resen peyvendî-i teysîr u tesyîre şeref-res-i inzımâm olmağıyçün ol mahalde Ser-bostâniyân-ı Hâssa Ağa ve sâ'ir sanâyi'-kârân hâzır bulunup, meşâyih-i kirâm ve İmâm-ı Bostâniyân-ı Hâssa du'â vü niyâza âgāz ve taraf-ı resen-i şevket-me'men-i celâletlerine hezâr ta'zîm ve ibcâl ile mu'tasım-ı habl-i tevfîk u tevekkül olup; **li-münşi'ihi'l-Hakīr**[4]**:**

Şâh-bâz-ı sandal-ı iclâli Şâh-ı 'âlemin
Lenger-endâz oldu sûy-ı bahra hiç eğlenmedi
Emr u fermânın tutup etdi tevakkufdan hazer
Sür'at üzre sâhile 'azm eyleyüp dinlenmedi

---

1 Ocağı T2 : — A2

2 "دریای اخضر وفلك وكشتئ هلال * غرقند بحر نعمت شاه جهان ما = Mavi deniz, felek ve hilâl şeklindeki gemi, Pâdişâhımızın nimet denizinde boğuldular" anlamına gelen Farsça bir beyittir.

3 ma'a T2 : ve A2

4 **el-Hakīr** T2 : — A2

bi-hamdillâhi Te'âlâ vech-i suhûlet ile rûy-ı bahra revân **[T2 55a]** ü hırâmân oldu. Derhâl 'âdât-ı ehl-i kurb üzere kurbânlar keşîde-i bismil-gâh-ı fedâ ve ilbâs-ı hil'at olunacaklar birer birer[1] iksâ ve sâ'ir 'atıyyeleri i'tâ vü îfâ olunup, ba'dehû Tersâne-i 'âmire'yi teşrîf ve anda olan Filika-i hümâyûn-ı celâlet-meşhûn'u dahi üslûb-ı mâ-tekaddem üzere rûy-ı bahra ilkā' ve ba'de itmâm-ı mehâmmü'l-hıdmeti Serây-ı Âsafî'lerine şirâ'-güşây-ı 'izz ü ikbâl oldular.

'Azl-i Çavuş-başı Hatîb-zâde Ağa[2] ve nasb-ı Hamza Efendi

Yine sene-i merkūme zilka'desinin on ikinci günü[3] Çavuş-başı olan Hatîb-zâde Mehmed Ağa 'azl ve hânesinde ikāmete fermân buyuruldu[4]. Hâcegân-ı Dîvâniyye'den Rûznâmçe-i Evvel olan Hamza Efendi cenâbları her vechile mücerrebü'l-etvâr ve hüsn-i sülûk ile ma'rûf[5] ve nîkû-kâr olmağla, Rûznâmçe-i Evvel iken Kapu'ya getürdilüp[6] Çavuş-başılığ'a ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Şehîd 'Ali Paşa merhûmun müddet-i Vezâret'inde Yirmisekiz Çelebî demekle ma'rûf Sa'îd Paşa merhûmun pederi Muhzır Ağa iken Yeniçeri Kitâbeti'yle ilbâs-ı hil'at olunmuşdur. Sudûr-ı kirâm hazerâtı bu Devlet'de **[T2 55b]** vekâlet-i mutlakaları hasebiyle işin sâhibi ne gûne olursa kollanurlar[7]. Ve zümre-i hâcegândan müsinn ü ihtiyâr ve her vechile şâyeste-i ihtirâm ü i'tibâr[8] Ebûbekir Beyefendi[9] Rûznâmçe-i Evvel ile be-kâm ve ilbâs-ı hil'at olundu[10].

---

1 birer birer T2 : bir bir A2

2 **Çavuş-başı Hatîb-zâde Ağa** A2 : **Hatîb-zâde Çavuş-başı** T2

3 12 Zilka'de 1173 = 26 Haziran 1760 Perşembe.

4 zilka'desinin on ikinci günü Çavuş-başı olan Hatîb-zâde ….. buyuruldu A2 : zilka'desinde Çavuş-başı Hatîb-zâde minber-i ikbâlinden fütâde-i 'azl ve hânesine ikāmete fermân olundu T2

5 ma'rûf A2 : mümtâz T2

6 Rûznâmçe-i Evvel iken Kapu'ya getürdilüp T2 : — A2

7 Şehîd 'Ali Paşa merhûmun müddet-i Vezâret'inde Yirmisekiz Çelebî ….. kollanurlar T2 : — A2

8 ü i'tibâr T2 : — A2

9 Beyefendi T2 : Efendi A2

10 be-kâm ve ilbâs-ı hil'at olundu T2 : ser-levha-i âmâline kalem-i 'inâyet keşîde kılındı A2

Zikr-i tevcîhât-ı vüzerâ'-i 'izâm[1] bi-vechi'l-'âdeti

Yine sene-i merkūme zilka'desinin evâ'ili[2]nde[3] Adana Vâlîsi Vezîr Sadr-ı esbak Sa'îd Mehmed Paşa'ya Karaman Eyâleti bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn[4] tevcîh buyuruldu. Sâbıkı Vezîr 'Abdurrahmân Paşa'nın ifrât-ı zulmü resîde-i sem'-i hazret-i Şehriyârî olup, kirâren ve mirâren fukarâya zulümden ictinâb ve redd-i mezâlim ile tenbîh ü te'kîd olundukda, mütenebbih olmamağla 'azl ve Vezâret'i ref' ve Derende'de ikāmetine emr u fermân buyuruldu. Ve târîh-i merkūmda[5] Sadr-ı esbak Vâlî-i Mısır Mustafa Paşa'ya Eyâlet-i Cidde tevcîh ve sâbıkı Vezîr Sa'deddîn Paşa Cidde'den Şâm'a doğru nehzat ü[6] 'azîmetine fermân buyuruldu. Kandiye Muhâfızı Vezîr Kâmil Ahmed Paşa'ya Mahrûse-i Mısır tevcîh ve Kapudân-ı sâbık Vezîr Süleymân Paşa'ya Kandiye tevcîh ü ihsân buyuruldu.

İhsân-ı tekā'üdlük [T2 56a] be-Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel İhtiyâr İbrâhîm Efendi

Yine sene-i merkūme zilka'desinin on beşinci gün[7]ü[8] hâlâ Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel olan İhtiyâr İbrâhîm Efendi hıdmet-i Defterî'den 'azl ve hânesinde ikāmet ü ârâm üzere idi. Mezkûr İbrâhîm Efendi 'alîl ü ihtiyâr olup, fî-nefsi'l-emr sıdk u sedâd ile ma'rûf ve me'mûr olduğu hıdmetlerde kemâl-i hüsn ü istidâmetle[9] mevsûf olmağla, hazret-i Şehriyâr-ı 'âlem ve Nigeh-bân-ı kâffe-i ümem *halledallâhu 'ömrahû ve şevketehû mâ-dâme'l-'âlem*[10] efendimiz hazretleri cemî'-i fukarâ vü zu'afâya ve husûsan bu gûne müsinn ü ihtiyâr hademe-i Devlet kullarına nazar ve 'atf ü merhametleri mebzûl ü cârî buyurulmak şîme-i Husrevâne-i behiyyelerinden olmağın, mûmâ ileyh İbrâhîm Efendi'ye medâr-ı me'âş beher sene taraf-ı mîrîden on ikişer kîse in'âm ü ihsân

---

1 **'izâm** T2 : — A2

2 1-10 Zilka'de 1173 = 15-24 Haziran 1760.

3 yine sene-i merkūme zilka'desinin evâ'ilinde A2 : sene-i merkūme zilka'desi evâyilinde T2

4 şevket-makrûn T2 : — A2

5 1-10 Zilka'de 1173 = 15-24 Haziran 1760.

6 nehzat ü T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

7 15 Zilka'de 1173 = 29 Haziran 1760 Pazar.

8 on beşinci günü A2 : evâsıtında T2

9 hüsn ü istidâmetle T2 : sıdk u istikāmet üzere A2

10 "خلد الله عمره وشوكته مادام العالم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dünya durdukça dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

buyurulmak üzere tekā'üdlük ile hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i Husrevânî'leri[1] şeref-bahş-ı sudûr ve bu gûne lutf-ı cezîl-i mevfûr ile Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı'ndan böyle tekā'üdlük ihsânıyla mesrûr u mecbûr buyurulmuş; eslâfında misli sebk u mürûr etmamekle nâdire-i vekāyı'dan olmak üzere sebt-i cerîde-i **[T2 56b]** cümle-i mekârim-i hazret-i Zıllullâhî kılındı. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ hemîşe-sâye-i 'inâyet-vâye-i Pâdişâhâne'lerin mefârik-ı 'âlemden müfârık u zâ'il eylemeye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Ve yine evâhır-ı mâh-ı zilka'dede[2] Feyzullah Monla-zâde Sa'deddîn Efendi 'âzim-i mahkeme-i dâr-ı bekā[3] oldu. Ve bu esnâda Lâleli-çeşme'de binâsına şurû' olunan câmi'-i şerîf içün Çatladı Hammâmı mukābelesinde bir vîrânede üç 'aded mermer sütûnlar zuhûr edüp, kadîmü'l-eyyâmdan berü zîr-i zemînde muhtefî kalmış imiş[4]. Kızak ta'bîr olunan âlet ile bir iki bin pâyzân ve 'amele-i Tersâne[5] ile çekilüp, Kadırga Limanı'na meydânda vaz' olundu. Birkaç günden sonra Sultân Bâyezîd kurbunda Parmak-kapu'ya karîb bir mahalde iki mermer büyük sütûnlar[6] dahi zuhûr eyledi. Bunlar dahi ihrâc olunup câmi'-i şerîfe vaz' olmak içün müteheyyi' kılındı. *İbtigā'en li-vechillâhi Te'âlâ*[7] şurû' olunan umûrda teysîr-i İlâhî bu gûne rû-nümây-ı zuhûr olacağı zâhir u bâhirdir. Hakk Te'âlâ **[T2 57a]** hayr ile itmâmın müyesser eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn[8].

---

1 Husrevânî'leri T2 : Husrevâne'leri A2

2 21-30 Zilka'de 1173 = 5-14 Temmuz 1760.

3 mahkeme-i dâr-ı bekā T2 : diyâr-ı hâmûşân A2

4 kalmış imiş T2 : kalmış idi A2

5 'amele-i Tersâne T2 : 'amele A2

6 büyük sütûnlar T2 : sütûn A2

7 "ابتغاءً لوجه الله تعالى = Yüce Allah'ın rızâsını isteyerek" anlamına gelen Arapça cümleciktir.

8 bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn T2 : — A2

İcrây-ı san‘at-ı lağam-endâzî be-Sahrây-ı Sa‘dâbâd ve temâşâ-kerden-i hazret-i Şehriyârî *edâmallâhu iclâlehû âmîn yâ Mu‘î*[1] *n*[2]

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilhiccesinin yirmi beşinci gün[3]ü[4] kā‘ide-i Devlet-i ‘aliyye üzere levâzımât-ı mehâmm-ı seferiyyeden Lağamcı-başı san‘at-ı lağamda kendi mehâretini neferât ve etrâfına ta‘lîmde irâ’ete mevkūf bir keyfiyyet olmağla, rikâb-ı kâm-yâba ‘arz ve bir münâsib mahalde lağam san‘atı icrâ ve ru’yetle Lağamcı-başı neferâtı ve Kethudâsı re’yü’l-‘ayn bu san‘atı görmeğe muhtâc ve lâzime-i hâlden olmağla, izn-i hümâyûn sudûr ve Kağıd-hâne sahrâsında san‘at-ı lağam icrâ olunup, ol gün hazret-i Şehriyâr-ı ‘âlem temâşasıyla iktisâb-ı[5] mezîd-i sürûr ve bundan sonra birkaç gün dahi top[6] nişânı dikilüp, gülle ile nişâna şâhî toplar atdırılmağla, anları dahi îfây-ı[7] temâşâ ve deydene-i kadîmeye mürâ‘ât ile resm-i nevâziş-i bende-gânîde îfây-ı mekârim-i Husrevânî’leriyle bezl-i in‘âm ü ihsân buyuruldu. **[T2 57b]**

Tevcîhât-ı ba‘zı menâsıb-ı vüzerâ[8] bi-vechi’l-‘âdeti

Yine yetmiş dört senesi muharremü’l-harâmının[9] evâ’ili[10]nde[11] Eyâlet-i Bosna, Anadolu Vâlîsi Muhsin-zâde Vezîr Mehmed Paşa’ya bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn[12] tevcîh ü ihsân buyurulup, mahatt-ı hükûmetleri olan Bosna’ya mürûru esnâsında Âsitâne-i ‘aliyye’ye gelüp, halîle-i ‘ismet-istînâsları olan ‘iffetlü ‘Âsıme Sultân hazretlerinin sâhil-hânelerinde bir mikdâr eyyâm ârâm ve âsâyişlerine izn-i hümâyûn cârî buyurulmağla, mûceb-i izn-i ‘âlî üzere[13] gelüp birkaç eyyâm meks ü ârâm eylediler. Sâbıkı Vezîr Mehmed Paşa’ya

---

1 “ادام الله اجلاله امين يا معين = Allah onun saygınlığını devamlı kılsın, ey Mu‘în duâmızı kabul eyle” anlamına gelen Arapça duâdır.

2 ***yâ Mu‘în*** T2 : — A2

3 25 Zilhicce 1173 = 8 Ağustos 1760 Cuma.

4 yirmi beşinci günü A2 : evâsıtında T2

5 iktisâb-ı A2 : الكتساب T2

6 top A2 : tob T2

7 îfây-ı T2 : — A2

8 **ba‘zı menâsıb-ı vüzerâ** T2 : **menâsıb-ı ba‘zı vüzerâ** A2

9 muharremü’l-harâmının A2 : muharremü’l-harâmı T2

10 1-10 Muharrem 1174 = 13-22 Ağustos 1760.

11 evâ’ilinde (اوائلنده) A2 : evâyilinde (اوايلنده) T2

12 şevket-makrûn T2 : ‘inâyet-meşhûn A2

13 mûceb-i izn-i ‘âlî üzere T2 : — A2

Yanya Sancağı[1] tevcîh olundu. Ve hâlâ Âsitâne'de ikāmet üzere olan Tevkī'î Vezîr Küçük Mustafa Paşa'ya Eyâlet-i Anadolu tevcîh ü 'inâyet ve kemâ-kân hıdmet-i Tevkī'î'de Âsitâne'de ikāmetlerine izn-i hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî mebzûl ü[2] cârî buyuruldu.

Vukū'-i ihrâk-ı cüz'î

Yine sene-i merkūme muharremü'l-harâmı evâyilinde[3] Kara-gümrük'de Lögenciler'e (لوكنجيلره) karîb bir iki dükkân ve hâneler[4] **[T2 58a]** muhterik olup, bi-hamdillâhi Te'âlâ muntafî oldu.

Ve yine mâh-ı muharremü'l-harâmı[5] evâyilinde[6] erbâb-ı ze'âmet ve tîmâr ki tavâyif-i guzât-ı Devlet-i İslâmiyye'den[7] olmalarıyla, bunlara ez-kadîm ta'yîn ü tahsîs olunan ze'âmât ve tîmâr ne ise uğur-ı hümâyûnda sefere eşmek şartıyla meşrût olup, miyânelerinde niçeleri edevât-ı rukûb ü nüzûlden hâlî ve isti'mâl-i âlât ü edevât-ı seferiyyeden 'âtıl ve berî hemân tîmâr u ze'âmete bir kılıç dahi zamm ederim hevâsından gayrı bir kârı[8] olmayup, levâzımat[9] ve âlât-ı cihâddan kısî ve sihâm ü rimâh ve tüfeng ve emsâliyle ülfetden bi'l-külliyyeti mehcûr u mensî olmalarıyla, gediklü zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr makūleleri ba'de'l-yevm tîr-endâzlık ve nîze kullanmak ve tüfeng atmak san'atlarında ta'lîm ü te'allümlerini hâvî emr-i hümâyûn sâdır u[10] cârî buyurulup, herkese bu üslûb üzere tenbîh ü te'kîd buyuruldu.

Zehî emr-i şerîf-i hümâyûn-ı hikmet-redîf ki hademe-i Devlet-i 'aliyye'de herkes me'mûr olduğu hıdmetine mücidd ü sâ'î olmak şer'an ve kānûnen lâzime-i hâlden **[T2 58b]** olduğu *ezharun mine'ş-şems ve ebyenün mine'l-ems*[11]dir[12].

---

1 Sancağı T2 : — A2

2 mebzûl ü T2 : — A2

3 1-10 Muharrem 1174 = 13-22 Ağustos 1760.

4 hâneler T2 : hâne A2

5 muharremü'l-harâmı A2 : muharremü'l-harâm T2

6 1-10 Muharrem 1174 = 13-22 Ağustos 1760.

7 ze'âmet ve tîmâr ki tavâyif-i ….. İslâmiyye'den T2 : zu'amâ ve tîmâr ki guzât-ı Devlet-i 'aliyye'den A2

8 bir kârı T2 : — A2

9 levâzımât T2 : edevât A2

10 sâdır u T2 : — A2

11 "اظهر من الشمس وابين من الامس = Güneşten ve dünden daha açıktır" anlamına gelen Arapça bir deyiştir.

12 *ezharun mine'ş-şems ve ebyenün mine'l-ems*dir T2 : *ezharun mine'ş-şems*dir A2

Ol hıdmetin ricâli cidd ü sa'yde tekâsül ü tevânî ederek 'uhdesinden bîrûn olamayup, hıdmet ehlinden gayra ta'vîz[1] olunmuş gibi olur. Hattâ ba'zı düvele[2] deryâları olmayup, tersâne misüllü bir binâ-i 'azîm ihdâs eylemişler ve anda birkaç kebîr sefîneler dahi yapmışlar. Hâh-nâ-hâh bu kâra sa'y ederler: "Sizin deryânız yok, bu ta'b ü meşakkate hıdmet neden mess eyledi?[3]" deyü su'âl olundukda: "Belî, böyledir. Ammâ ihtimâl ki bir deryâ sâhili vilâyetimiz ola. Ol vakit ricâl ve devletimizde olan tavâyif-i hademe ve asâkirimiz[4] umûr-ı sefâ'in ve deryâyı fi'l-cümleti[5] öğrenmiş bulunurlar ve hem bir devlet, ricâl ve hademesini işsiz komak münâsib değildir; bu da ta'lîm olunacak bir işdir" deyü cevâb vermişler.

Husûsan bu Devlet-i 'aliyye-i ebed-peyvend'de herkes kendi me'mûriyyetini ve hıdmetini bilüp, ana mücidd ü sâ'î olmak gerekdir. Bu cümle-i umûr-ı mühimmeden olduğu bî-iştibâhdır[6].

İhrâc-ı mevâcib-i tavâ'if-i askeriyye bi-vechi'l-mu'tâd

Yine sene-i merkūme mâh-ı **[T2 59a]** muharremü'l-harâmının[7] on dördüncü sülesâ günü[8] Dîvân-ı hümâyûn'da tavâyif-i askeriyye-i zafer-rehberin müstehak oldukları bir kıst mevâcibleri 'an-nakdin Hazîne-i 'âmire'den ihrâc olunup, herkes havsala-i isti'dâdlarına göre mevâcib-i mezkûreyi tevzî' u i'tâda hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır. Hakk Te'âlâ bu gûne 'atâyây-ı cezîle ile cümle kulların mesrûr u mecbûr etmeğe muvaffak u meysûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Mevâcib-i mezkûrenin ihrâcı gününden Sadrıa'zam ve Müşîr-i efham hazretleri Kapu'da tevzî' u taksîm ve i'tâya şurû' ve hıtâm-ı devrde mahz-ı kerem

---

1 ta'vîz T2 : tefvîz A2

2 düvele T2 : düvelde A2

3 tersâne misüllü bir binâ-i 'azîm ihdâs eylemişler ve ….. mess eyledi? T2 : bir tersâne misüllü mahal binâ' ve birkaç sefîne-i kebîre inşâ edüp, buna sa'y ederler. "Sizin deryânız yokdur buna ne hâcet?" A2

4 tavâyif-i hademe ve asâkirimiz T2 : tavâ'if-i askeriyyemiz A2

5 fi'l-cümleti T2 : kemâ-kân A2

6 gerekdir. Bu cümle-i umûr-ı mühimmeden olduğu bî-iştibâhdır T2 : ehemm umûrdandır A2

7 muharremü'l-harâmının A2 : muharremü'l-harâmı T2

8 14 Muharrem 1174 = 26 Ağustos 1760 Salı.

ve nevâziş-i Sadr-ı kerîm içün ʻâdet-i seniyye-i hazret-i Cihân-dârî ve deydene-i kadîme-i zât-ı Şehriyârî üzere hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîf ve bir sevb-i semmûr-ı müstevcibü[1]'s-sürûr ve hancer-i mücevher ile Hazîne Kethudâsı Ağa, Bâb-ı Sadrıaʻzamî'ye şeref-res-i vürûd ve de'b-i kadîm üzere merâsim-i istikbâl ve ʻalâ-vechi'l-ibcâl kırâ'at-ı hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîf ve taraf-ı hazret-i Sadrıaʻzamî'den Ağa-yı mûmâ ileyhe ferve-i semmûr ve ʻatıyye-i cezîle ve esb-i **[T2 59b]** müzeyyen ü mükemmel[2] ve levâhıkāt ve etbâʻına dahi surreler ve hilaʻ-i seniyyeler iksâ vü iʻtâsıyla[3] îfây-ı tevâfür-i ibtihâc ü sürûr buyuruldu.

ʻAzl-i Kethudây-ı Sadrıaʻzamî Subhî-zâde ʻAbdullah Efendi ve Kethudâ'-i Sadr-ı ʻâlî[4]-şüden-i Hamza Efendi ve gayrân[5]

Mâh-ı mezbûrun on dokuzuncu gün[6]ü[7] -ki henüz Bâb-ı Sadrıaʻzamî'de mevâcib verilür idi- Sadrıaʻzam Kethudâsı olan Subhî-zâde ʻAbdullah Efendi ʻazl olup, hâlâ Çavuş-başı olan Hamza Efendi[8] cenâbları Sadrıaʻzam Kethudâlığı'na ilbâs-ı hilʻat olundu. Ve merhûm ʻIvaz Mehmed Paşa-zâde Halîl Bey cenâbları her vechile zâten ve zemânen sıdk u sedâd ve ehliyyet ve kemâl-i iʻtiyâd ile (اهلـه) mevsûf olmağla[9], Çavuş-başılık ile itâka-bend-i tekrîm olundu. Ve[10] mûmâ ileyh Kethudâ'-i Sadrıaʻzamî Hamza Efendi cenâblarının bu defʻa-i sâlisesi olup, fî-nefsi'l-emr tevfîk-ı İlâhî ile muvaffak[11], mücerrebü'l-etvâr, yümn-i kudûm ve nîkû-kâr bir zât-ı şerîf olmağla, hazret-i Ebu'l-mevâhib devletlü Râgıb Mehmed Paşa cenâblarının[12] Mektûbî-i Sadrıaʻzamî oldukları müddetlerinden[13] berü Baş-halîfelikleri hıdmetinde olduğu tavr u istikāmet ve hüsn-i sülûk ve istidâmeti tağyîr olmayup, belki günden güne hüsn-i hâli

---

1 müstevcibü T2 : mûcibü A2
2 ve esb-i müzeyyen ü mükemmel T2 : — A2
3 seniyyeler iksâ vü iʻtâsıyla T2 : seniyye ihsânıyla A2
4 **ʻâlî** T2 : — A2
5 **gayrân** A2 : **mâ-yeteʻallaku bihâ** T2
6 19 Muharrem 1174 = 31 Ağustos 1760 Pazar.
7 mezbûrun on dokuzuncu günü A2 : merkūmun evâsıtında T2
8 Efendi A2 : Ağa T2
9 cenâbları her vechile zâten ve zemânen sıdk u sedâd ….. olmağla T2 : — A2
10 ve T2 : — A2
11 tevfîk-ı İlâhî ile muvaffak T2 : sıdk u istikāmet ile maʻrûf ve A2
12 cenâblarının T2 : hazretlerinin A2
13 müddetlerinden A2 : müddetlerden T2

[T2 60a] mütezâ'id[1] ve "*Lâ-tebdîle li-halkıllâh*"[2] nüktesi bunların nâsıye-i[3] hâllerinden bedîdâr olmuşdur. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ bu misüllüleri bu Devlet-i 'aliyye'den dâ'imâ behre-dâr ve tevfîk-ı 'aliyyesin refîk[4] eyleye, âmîn.

'Azl-i Cebeci-başı Derzî Hüseyn Ağa ve nasb-ı Eyyûbî Mustafa Kethudâ

Yine sene-i merkūme muharremü'l-harâmının[5] evâhırında[6] Cebeci-başı olan Derzî Hüseyn Ağa 'azl ve yerine sâbıkā Cebe-hâne Baş-kethudâsı olan Eyyûbî Mustafa Kethudâ, Cebeci-başılığ'a ilbâs-ı hil'at olundu. Ve Cebe-hâne kâtiblerinden Hamza-zâde nâm kimesne kıdem-i tarîkı hasebiyle Baş-halîfe-liğ'e ta'yîn ve bu müddetde Topcu-başı el-Hâc Mehmed Ağa dahi bir müddetden berü Topcu-başılık'da mütemâdî idi, 'azl ve Dergâh-ı 'âli kapucu-başılarından Ser-topî-i sâbık Mustafa Ağa Topcu-başılığ'a[7] ilbâs-ı hil'at ile tecdîd-i mecârî-i âmâl buyuruldu[8].

Vaz'-ı esâs-ı câmi'-i şerîf-i hazret-i Şehriyârî *edâmallâhu Te'âlâ*[9] *'ömrahû ve şevketehû ve yessir bi'l-hayri itmâmehû âmî*[10]*n*[11]

Yine sene-i erba' ve seb'în ve mi'e ve elf muharremü'l-harâmının mübârek yirmi yedinci isneyn günü[12] sâ'at-ı sa'îdede Sadrıa'zam ve Hidîv-i ekrem, Ebu'l-mevâhib devletlü Mehmed Râgıb Paşa[13] **[T2 60b]** ve Şeyhulislâm *selle-*

---

1 mütezâ'id (متزائد) A2 : mütezâyid (متزايد) T2

2 "لاتبديل لخلق الله = Allah'ın yaratışında değişme yoktur" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, er-Rûm 30/30. âyetin ortasında yer alır.

3 nâsıye-i A2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2

4 Hakk sübhânehû ve ….. refîk T2 : Hakk Te'âlâ her hâlde tevfîk ihsân A2

5 muharremü'l-harâmının A2 : muharremü'l-harâmı T2

6 21-30 Muharrem 1174 = 2-11 Eylül 1760.

7 Topcu-başılığ'a T2 : — A2

8 âmâl buyuruldu A2 : a'mâline temşiyet verildi T2

9 ***Te'âlâ*** T2 : — A2

10 "ادام الله تعالى عمره وشوكته ويسر بالخير اتمامه امين = Yüce Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dâim eylesin ve onun hayırlı bir şekilde tamamlanmasını kolay eylesin, yâ Rabbi duâmızı kabul eyle" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

11 ***bi'l-hayri itmâmehû âmin*** A2 : ***lehû itmâmehû bi-lutfi'l-Bârî, âmîn yâ Mu'in*** T2

12 27 Muharrem 1174 = 8 Eylül 1760 Pazartesi.

13 devletlü Mehmed Râgıb Paşa T2 : Râgıb Mehmed Paşa A2

mehü'ş-Selâm[1] Veliyyüddîn Efendi ve du'â'-i[2] hayr içün meşâyih-i kirâm ve sâ'ir ol mahalde bulunmaları ehemm olan kimesneler mahall-i binâ'-i câmi'-i şerîf-de müctemi'în olup, edevât ve âlât-ı esâs-ı câmi'-i şerîf ne ise teheyyü' olunduğu vech üzere vaz' ve birer 'aşr-ı kırâ'at-ı Kur'ân-ı 'azîmü'ş-şân ve du'â vü senâ ve idâme-i 'ömr ü devlet ve ikāme-i ferr ü şevket-i hazret-i Pâdişâh-ı enâm'ı itmâmdan sonra kurbânlar zebh ve niçe niçe[3] fukarâ vü zu'afâya sadakāt-ı cezîle ihsânıyla cümleyi mesrûr u mecbûr[4] buyurdular. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ yümn ü bereket ve refâh u selâmet ile itmâmını müyesser u makdûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Zikr-i inşâd-ı târîh-i hazret-i Sadrıa'zamî be-câmi'-i şerîf-i hazret-i Şehriyârî der-Üsküdar

Bundan akdem Üsküdar'da *ibtigā'en li-vechillâhi Te'âlâ*[5] inşâ-kerde-i hazret-i Şehriyârî ve cümle-i hayrât-ı cezîle-i Cihân-dârî'den olan câmi'-i şerîf-i lâmi'u'ş-şerîf-i Husrevânî'ye[6] Sadrıa'zam u efham hazretlerinin mertebe-i i'câzda olan târîh-i lâtîfleri ki ser-zede-i hâme-i belâgat-'allâmeleri olup, 'İmâd-ı Sânî-i[7] 'asr Şeyhulislâm *sellemehü'ş-Selâ*[8]*m*[9] **[T2 61a]** Veliyyüddîn Efendi dahi celî hatt-ı ta'lîk ile kitâbet buyurmuşlardır.

Zehî hayrât ü hasenât-ı cezîleye muvaffak u meysûr Zıllullâh-ı enâm ve Pâdişâh-ı kâffe-i ehl-i İslâm ki ol câmi'-i şerîfin böyle münâsib mahalde binâ vü inşâsına himmet ü 'inâyet buyurdular.

Hakk sübhânehû ve Te'âlâ el-yevm Âsitâne-i 'aliyye'de inşâ'[10] vü binâsına şurû' olunan câmi'-i şerîflerinin dahi hayr ile itmâmını müyesser ve makdûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn. Ol târîh-i bedî'-i belâgat-insicâm teberrüken bu mahalle kayd ü sebt olunmak çespân[11] görüldü.

---

1 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 du'â'-i T2 : du'ây-ı A2
3 niçe niçe T2 : niçe A2
4 mesrûr u mecbûr T2 : mecbûr u mesrûr A2
5 "ابتغاءً لوجه الله تعالى = Yüce Allah'ın rızâsını isteyerek" anlamına gelen Arapça cümleciktir.
6 lâmi'u'ş-şerîf-i Husrevânî'ye T2 : lâmi'u'ş-şerîfe A2
7 Sânî-i A2 : Sânî-yi T2
8 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.
9 *sellemehü'ş-Selâm* A2 : — T2
10 inşâ' A2 : inşâ T2
11 çespân A2 : çesbân T2

Târîh-i hazret-i Sadrıa'zamî Râgıb Paşa berây-ı itmâm-ı câmi'-i şerîf-i hazret-i Sultân Mustafa Hân ibnü's-Sultân el-Gāzî Ahmed Hân *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû âmîn yâ Rabbe'l-'âlemîn*[1]

Muktedây-ı ehl-i sünnet câmi'-i mecmû'-i hayr
Etdi çün bu ma'bed-i zîbâyı inşâ bî-riyâ
Sadr-ı 'asrı bendesi Râgıb dedi târîhini
Câmi'-i ra'nâ binâ'-i Şâh Sultân Mustafa[2]
(جامع رعنا بناء شاه سلطان مصطفى) **[Sene 1174]**

'Azl-i Ser-bostâniyân-ı Hâssa Halîl Ağa ve nasb-ı Hâsekî Ağa

Yine sene-i merkūme saferu'l-hayrı evâyilinde[3] Bostâncı-başı olan Halîl Ağa 'azl ve Kapucu-başılık ihsân-ı hümâyûn olmağla ilbâs-ı hil'at ve Hâsekî Ağa, **[T2 61b]** Bostâncı-başı ve Baş-hâsekî, Hâsekî Ağalığ'a olageldiği kā'ide üzere ilbâs-ı hil'at olundu.

İhrâk-ı cüz'î der-Ayvanseray

Yine mâh-ı saferu'l-hayrın yedinci gicesi[4] sâ'at sekizde iken Ayvanseray'da ihrâk zuhûr edüp, 'ale'l-fevr yetişilüp dört beş hâne muhterik ve etrâf ü enhâsına sârî olmadan basdırılup bi-'inâyetillâhi Te'âlâ muntafî oldu.

Vefât-ı Şeyh 'Abdullah Efendi en-Nakşibendî el-ma'rûf bi-Nidâyî[5] der-Eyyûb-i Ensârî

Yine sene-i mezkûre mâh-ı saferinin yedinci gicesi[6] Eyyûb-i Ensârî'de İdrîs Köşkü'ne karîb mahalde tekye-nişîn-i makām-ı irşâd olan Nidâyî mahlasıyla meşhûr Kaşgariyyü'l-asl, Şeyh-i kâmil ve mükemmel, tarîk-ı Nakşibendiyye'de[7] Hâce Ahrar-ı Sânî 'Abdullah Efendi 'âlem-i fenâdan zâmile-bend-i füs-

---

1 "ادام الله عمره وشوكته امين يارب العالمين = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dâim eylesin, ey âlemlerin Rabbi duâmızı kabul eyle" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 مصطفى A2 : مصطفا T2

3 1-10 Safer 1174 = 12-21 Eylül 1760.

4 7 Safer 1174 = 18 Eylül 1760 Perşembe.

5 **bi-Nidâyî** A2 : **bi-Nidâ'î** T2

6 7 Safer 1174 = 18 Eylül 1760 Perşembe.

7 Nakşibendiyye'de T2 : Nakşibendî'de A2

hat-serây-ı ʻâlem-i bekā oldular; *rahmetullâhi ʻaleyhi rahmeten vâsiʻaten*[1].

Merhûmun tarîk-i hâcegânda seyr ü sülûku mertebe-i kemâlde ve ʻulûm-ı zâhirede dahi yed-i tûlâları olup, tarîk-ı ʻirfânda ʻadîmü'l-misl idiler. Ammâ dâ'imâ tevekkī ve tesettür meşrebleri idi. Bu Hakīr ile ibtidâ Âsitâne'ye teşrîfleri vaktinden[2] berü ülfet ü mehabbetleri olup, bir gün: "Ben tarîk-ı ʻirfânda ʻheme ez-Ost' deyenlerdenim" dedim, **[T2 62a]** anlar: "Ben ʻheme Ost' deyenlerdenim" deyü buyurdular.

Mesnevî-i Şerîf[3] kırâ'at ve tedrîs ve mutâlaʻasından bir ân hâlî olmazlar idi. ʻAzîm kuvvet-i teveccüh-i bâtınıyyeleri var idi. Ve fukarâ ve ʻavâm ve havâssa mizâc ve meşrebleri üzere ülfet ü sohbete mâ'il ve sünen ve müstehabbât ve nevâfile gāyet mürâʻî, tarîk-ı sülûkde ʻârifâne ve ʻâşıkāne kendi âsâr-ı tabîʻatları kati cok ebyât ve eşʻârları vardır.

Hâcegân-ı Dîvânî'den merhûm Murtezâ Efendi'nin kendülere binâ ve vakf eylediği tekyesi dâhilinde defn olundular; *rahmetullâhi ʻaleyh*[4]. Ve târîh-i vefâtları dahi ser-zede-i hâme-i Fakīr olmağla, bu mahalle sebt olundu:

Nakşibendî Şeyh ʻAbdullah Efendi Kâşgarî
Zât-ı pâki olmuşidi mültecây-ı müstemend
Kâşgar'dan böyle bin er kâşkî etse zuhûr
Gerçi kim niçe güher tarh eylemişdir Taşkend
Rahmet-i Hakk ola rûh-ı pâkine her dem karîn
Devlet-i kurb-i huzûr etdikce anı ercümend
Harf-i cevher-dârı Hâkim fevtine târîh olur
Kurb-i Hak'dan gûşuna geldi nidây-ı Nakşibend[5]
(قرب حقدن كوشنه كلدى ندای نقشبند) **[Sene 1174]**

---

1 "رحمة الله عليه رحمة واسعة = Allah'ın geniş rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 vaktinden A2 : vakitden T2

3 şerîf A2 : — T2

4 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 ve târîh-i vefâtları dahi ser-zede-i hâme-i Fakīr ….. Nakşibend T2 : + [Bu kısım buraya girmesi işâret edilerek s. 556'nın sol kenârına yazılmış ve şiirin son mısraʻı kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

Ve yine evâ'il-i[1] saferu'l-hayrda[2] Üsküdar Monlası olan Hamîdî Efendi'den ehâlî-i Üsküdar iştikâ etmeleriyle Üsküdar Mevleviyyet'den 'azl ve Gelibolu'da ikāmetine fermân ve râhî ve yine bu esnâda **[T2 62b]** Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Cici-zâde Halîl Ağa demekle ma'rûf kimesne bundan esbak[3] mu'tâd-ı kadîm üzere ma'iyyet-i kāfile-i huccâc ile taraf-ı Devlet-i 'aliyye'den cânib-i[4] cenâb-ı[5] Şerîf-i Mekke-i mükerreme'ye teşrîfât-ı hümâyûn ile -ki Kaftân Ağalığı ta'bîr olunur- irsâl ü ib'âs olunmuşidi. Ve Kādî-i Mekke-i mükerreme 'ulemâ-i fuhûlden[6] Akkermânî Mehmed[7] Efendi ve hâcegândan Mevkūfâtî-i sâbık Mehmed Efendi, ol cây-ı mübârekde[8] vefât eyledikleri haberi resîde olup, müteveffâ'-i mezkûr Akkermânî Efendi 'âlim ü fâzıl, mecmû'-i evkātlarını tedrîs-i 'ulûm ve te'lîfât ve âsâr ile imrâr eylemişler idi; *rahmetullâhi 'aleyh*[9].

Nükte-i garîbe[10]**:** Kendülerinden menkūldür ki, evâ'il-i hâl-i tahsîllerinde medrese-nişîn olup, kemâl-i fakr u fâkaları olmağla kitâbet edüp, anınla sedd-i ramak ederler imiş. Bir gün fukarâ ziyyinde bir Bektâşî odasına gelüp, ba'zı musâhabet esnâsında bundan kahve ve berş-i rahîkī istemiş. Akkermânî merhûm: "Biz talebe gürûhundanız, medresede berş ve kahve olmaz, var tekyede ve kahve-hânede otur; berş ve kahve anda olur" deyü 'unf ile sûret-i mu'âmele gösterir[11]. Bektâşî tebessüm edüp: "Ey Serây hâcesi Akkermânî! Sen berşi yiyerek tâ Ka'be'ye dek gidersin ve anda vefât edersin" deyü tekellüm ve odasından bîrûn olur. **[T2 63a]** Ba'de zemânin müderris olup Serây-ı 'âmire Hâceliği teveccüh eder. Ve zîk-ı sadra ibtilâ-

1 evâ'il-i (اوائل) A2 : evâyil-i (اوايل) T2
2 1-10 Safer 1174 = 12-21 Eylül 1760.
3 esbak T2 : akdem A2
4 cânib-i T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2
5 cenâb-ı T2 : — A2
6 'ulemâ-i fuhûlden T2 : — A2
7 Mehmed T2 : — A2
8 mübârekde A2 : müteberrikde T2
9 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
10 **nükte-i garîbe** T2 : + [Bu kelimeler siyah mürekkeple yazılmıştır] A2
11 gösterir T2 : gösterirler A2

ları hasebiyle berş ekline[1] başladılar. Tâ Mekke Kazâsı ile râhî olup, anda vefâtları olur; *rahmetullâhi aleyh*[2].

Vürûd-ı hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn be-yesâğ-ı kākum ve vaşak ki be-gürûh-ı[3] hademe ve esnâf bi-vechi'l-isrâf pûşend

Yine mâh-ı mezbûrda bâ-emr-i hümâyûn esnâf ve hademe makūlelerinin kākum ve vaşak ve su semmûru kürkler giymemeleriyçün ziyâde tenbîh ü te'kîd olundu. Hattâ Sâhib-i devlet hazretleri etbâ'larından[4] ve Enderûn ağalarından bu makūle kürkleri çıkardup, men'i içün 'azîm tenbîh ü te'kîd ve tahzîr buyurdular.

Elhamdülillâhi Te'âlâ şimdi esnâf ve kayıkcı ve hademe gürûhlarında kākum ve vaşak ve su semmûru kürkler görünmez oldu. Bu makūle tahzîrât ü tehdîdât mahz-ı sıyânet-i halk olduğu bî-iştibâhdır. Ricâl ve hademe-i Devlet-i[5] 'aliyye'nin melâbis ve siyâblarından esnâf ve hademe melâbisi fark olunmaz olmuşidi. Hakk Te'âlâ Pâdişâh-ı 'âlem ve Nigeh-bân-ı kâffe-i ümem hazretlerini[6] dâ'imâ[7] fukarâ'-i 'ibâdullâhı sıyânet ü merhametden bir ân[8] hâlî ve berî eylemeye, âmîn. Ve bu esnâda Âsitâne-i sa'âdet'de olan medreselerde hılâf-ı şart-ı vâkıf kimesnelerin ihrâcıyçün **[T2 63b]** emr-i hümâyûn vârid olup, mûcebince nizâm ve ihtimâm buyuruldu.

Meselâ medrese, tahsîl-i 'ilm içün vaz' u binâ olunmuş mahal olup, gurebâ'-i talebeye müderrisleri ma'rifetiyle iskâna vakf olunmuş mahall-i tahsîl-i 'ulûmdur. *Şartu'l-vâkıf ke-nassı'ş-Şâri'*[9] medlûlüyle içine oturup, vazîfesi ile kanâ'at ve tahsîline[10] sâ'î olanlar içündür.

---

1 ekline A2 : — T2

2 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 **be-gürûh-ı** T2 : **gürûh-ı** A2

4 etbâ'larından T2 : etbâ'ları A2

5 Devlet-i T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmış ve ikincisinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] A2

6 hazretlerini A2 : hazretleri T2

7 dâ'imâ (دائما) A2 : dâyimâ (دايما) T2

8 bir ân A2 : bir ân ve T2

9 "شرط الواقف كنص الشارع = Vakıf kuranın şartı, kanun koyan Allah'ın şartı gibidir" anlamına gelen Arapça bir fıkıh kuralıdır.

10 tahsîline T2 : tahsîle A2

Ammâ bu bâbda ihtimâm eylemeye eylemeye medreselerde kuzât ve müderrisîn ve ba'zı nüvvâb ve hânesi olup mütezevvic olan niçe kimesneler ve belki ba'zı esnâf makūlesi, hân odası gibi kirâsızca bir yer eline girüp, hılâf-ı şart-ı vâkıf böyle emr-i gayr-ı merzî ma'lûm-ı hazret-i Cihân-dârî olmağla, Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[1] hazretlerine şeref-sudûr eden emr-i hümâyûn mûcebince bu makūleleri ihrâc ve nizâm ve yine bu esnâda Donanma-yı hümâyûn kalyonlarından kapudâne kalyonu İstanköy pîş-gâhında iken yevm-i cum'a olmağla, kapudanı ve ba'zı zâbitân ve neferâtı salât-ı cum'a edâsıyçün taşra çıkarlar. Derûnunda olan üsârâ keferesi kalyonda kalan Müslimîn kalyoncular ile muhârebe ve cenge başlarlar. Bu esnâda rûzgâr müsâ'id ve müştedd olup, kalyon tîmûr sürüyüp lenger-endâz olduğu mahalden açığa düşer. "Bu fursat ele girmez" deyü üsârâ keferesi yelken açarlar. Bu hâli Kapudân-ı deryâ 'Abdülkerîm Kapudan ve Kapudâne Mustafa Kapudan müşâhede **[T2 64a]** eylediklerinde cân atup, gayrı sefîneye süvâr ve limandan alarga oluncaya dek şedîd rûzgâr ile kalyon meydân alup dîdeden nihân olur. Bunlar gice gündüz ardına düşüp, yetişmek kābil olmaz; meğer Malta havâlîsine râhî olmuşlar. Ve derûnunda olan kalyoncular şehîd olmuş. Biraz müddet geşt ü güzâr edüp, 'Abdülkerîm Kapudan ve Kapudâne 'avdet ederler.

Netekim birkaç sene mukaddem 'ahd-i Sultân Mahmûd Hânî'de Rodos önünde lenger-endâz iken Süleymân Paşa-zâde Mustafa Paşa'nın çekdirme sefînesini yine üsârâ keferesi hîle ile fursat bulup, Malta'ya kaçırmışlar idi. Ve mîr-i mûmâ ileyh dahi derûn-ı çekdirmede bile idi[2]. Bu makūle habâset-i kefere-i üsârâ niçe kerre vukū' bulmuşdur. Bir hânede hâ'in hıdmet-kârın efendisinin hânesinden mâlını serika etmek gibi bir ma'nâ olduğu zâhir ve[3] bedîhîdir. Netekim makāle-i âtiyede tafsîli zikr u beyân olunacakdır[4].

---

1 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 ve mîr-i mûmâ ileyh dahi derûn-ı çekdirmede bile idi T2 : — A2

3 zâhir ve T2 : — A2

4 olunacakdır T2 : olunur A2

Kapudân-ı deryâ-şüden-i Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî ve gayrân

Yine sene-i merkūme[1] rebîʿulevveli gurresinde[2] hâlâ Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî olan[3] Mustafa Ağa her vechile lâyık u sezâ-vâr ve müstehakk-ı ʿinâyet ve kâr-güzâr olmağla, karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den rütbe-i vâlây-ı Vezâret'le Deryâ Kapudanlığı **[T2 64b]** ihsân buyurulup, târik-i ikbâlleri resîde-i zirve-i iʿtilâ buyuruldu. Ve Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî Seyyid Mehmed Ağa, Mîrahûr-ı Evvel ve Cebeci-başı-yı sâbık Hezârfen Kara Mustafa Ağa, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî olup, Bâb-ı Sadrıaʿzamî'de ilbâs-ı hilaʿ-i seniyye ile tevkīr u tefhîm[4] olundular. Ve Enderûn-ı hümâyûn Hazîne Kethudâsı Velî Ağa, Dîvân-ı hümâyûn Hâceliği ihsânıyla Baş-muhâsebecilik ile çırâğ ve ilbâs-ı hilʿat olundu. Mâh-ı rebîʿulevvelin sekizinci günü[5] ʿazl ve Re'îsülküttâb-ı sâbık es-Seyyid Mehmed ʿAvnî Efendi'ye tevcîh ve ilbâs-ı hilʿat buyurulup; mezkûr Hazîne Kethudâsı-yı sâbık Velî Efendi[6], Muhâsebe-i Haremeyn ile taltîf ve ikrâm[7] buyuruldu. Muzâf da ittihâd-ı muzâfun ileyh de tehâlüfe tesliyet-bahş oldu[8]. Ve Haremeyn Muhâsebecisi olan Seyyid Hâşim Efendi: "Haremeyn Kalemi'nde vâkıʿ olan evrâk ve muhâsebâtdan ziyâde harac taleb eder" deyü ʿazl ve Bozca-ada'da ikāmetine fermân ve Mübâşir maʿiyyetiyle savb-ı me'mûruna râhî kılındı. Ve Emîn-i Darb-hâne-i ʿâmire Halîl Efendi ʿazl olup, hasta ve ʿalîlü'l-mizâc olmağla, dâru'd-darb-ı kāl-hâne-i[9] ʿukbâya râhî oldu[10]. Tersâne-i ʿâmire Emîni Sıdkī Mehmed[11] **[T2 65a]** Efendi, Emânet-i Darb-hâne ile hâ'iz-i mertebe-i kemâl oldu[12]. Ve Tersâne-i ʿâmire Emâneti, Silahdâr Ağası-yı sâbık Mehmed Bey cenâblarına tevcîh

---

1 merkūme T2 : mezkûrda A2
2 1 Rebîʿulevvel 1174 = 11 Ekim1760 Cumartesi.
3 olan A2 : — T2
4 tefhîm A2 : تفخيم T2
5 8 Rebîʿulevvel 1174 = 18 Ekim 1760 Cumartesi.
6 mezkûr Hazîne Kethudâsı-yı sâbık Velî Efendi T2 : — A2
7 ve ikrâm A2 : — T2
8 muzâf da ittihâd-ı muzâfun ileyh de tehâlüfe tesliyet-bahş oldu T2 : — A2
9 kāl-hâne-i T2 : — A2
10 râhî oldu T2 : zâmile-bend-i ʿazîmet olup A2
11 Mehmed T2 : — A2
12 oldu T2 : oldular A2

ve ilbâs-ı hil'at buyuruldu. Ve Mîr-'alem[1] olup Baş-kapucu-başı ve Ayasofya Mütevellîsi merhûm olup[2] Kara Mustafa Paşa-zâde, Baş-kapucu-başılığ'a ta'yîn ü tahsîs buyuruldu. Ve Ayasofya Câmi'i Tevliyyeti ve Kuyumcu-başılık, Seyyid Tâhir Ağa'ya[3] tevcîh buyuruldu[4].

Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Sâhil-serây-ı Kara-ağac be-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn

Yine sene-i mezkûre mâh-ı rebî'ulevveli evâyilinde mübârek hamîs günü[5] hazret-i Pâdişâh-ı 'âlem ve Nigeh-bân-ı kâffe-i ümem[6] *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû mâ-dâme kıyâmü'l-'âlem*[7] efendimiz hazretleri de'b-i kadîm ve 'âdet-i hasene-i[8] müstedîm üzere mevsim-i behâr-ı sun'-âsâr-ı Kird-gâr'da şeref-i mücâveret-i mîzbân-ı hazret-i Rasûl-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem olan *sallallâhu Te'âlâ 'aleyhi ve selle*[9]*m*[10] Hâlid el-Ensârî *radıyallâhu 'anhü'l-Bârî*[11] cenâblarını şeref-ihrâz içün[12] Sâhil-serây-ı ibtihâc olan Kara-ağac nâm mahall-i cân-fezây-ı Husrevâne'yi[13] şeref-i[14] teşrîfleriyle reşk-i riyâz-ı cinân-ı irtiyâz[15] buyurmuşlar idi.

Birkaç eyyâm ol Sâhil-serây-ı ibtihâcda iktisâb-ı safâ vü[16] hubûr ve mezîd-i feyz u sürûr îfâsından sonra hezâr şevket ü iclâl ve sa'âdet ü ikbâl ile hevâla-

---

1 'alem A2 : 'âlem T2
2 olup A2 : — T2
3 Tâhir Ağa'ya A2 : Tâhir'e T2
4 buyuruldu T2 : olundu A2
5 6 Rebî'ulevvel 1174 = 16 Ekim 1760 Perşembe.
6 Pâdişâh-ı 'âlem ve Nigeh-bân-ı kâffe-i ümem T2 : Şehriyâr-ı 'âlem ve Tâc-dâr-ı efham u ekrem A2
7 "ادام الله عمره وشوكته مادام قيام العالم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dünya durdukça dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
8 hasene-i T2 : — A2
9 "صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.
10 mîzbân-ı hazret-i Rasûl-i ekrem ve ….. *sellem* T2 : hazret-i A2
11 "رضى الله عنه البارى = el-Bârî Allah ondan razı olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
12 el-Ensârî *radıyallâhu 'anhü'l-Bârî* cenâblarını şeref-ihrâz içün T2 : Ensârî'yi ihrâz içün A2
13 cân-fezây-ı Husrevâne'yi T2 : Husrevâne-i cân-fezâyı A2
14 şeref-i T2 : + [Bu kelime sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek s. 558'in sağ kenârına yazılmıştır] A2
15 irtiyâz T2 : — A2
16 safâ vü T2 : — A2

rın dahi mevsim-i şitâ tekarrubü ile **[T2 65b]** tebeddülü nümâyân olmağla, âfitâb-ı ʻâlem-tâbın bir burcdan burc-ı âhara tahvîlinde niçe şeref ve saʻdâsâr bedîdâr olmağla, ol mahall-i ibtihâc-mâye-i sürûrdan Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a şirâʻ-güşây-ı[1] sandal-ı iclâl-i hezâr-ikbâl oldular. Hakk sübhânehû ve Teʻâlâ her ânda ve her hâlde safâ vü sürûrların mezîd ve efzûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn[2].

Sudûr-ı hatt-ı hümâyûn-ı saʻâdet-makrûn[3] be-tahrîr-i Hazîne-i hümâyûn-ı Enderûn

Yine sene-i merkūme[4] mâh-ı rebîʻulevvelinin ʻaşr-ı evvelinde[5] Hazîne-i hümâyûn-ı Enderûn tahrîrine emr-i Cihân-dârî sâdır olup, de'b-i kadîm ve âyîn-i müstedîm üzere hâcegân-ı Dîvâniyye'nin erbâb-ı tehayyüz ü temeyyüzlerinden ricâl-i maʻdûde ve sâhib-i haysiyyet[6] birkac kimesneler[7] ve Baş-muhâsebe Kalemi'nden dahi birkaç kütebâ'-i rüşd-âsâr[8] intihâb ve Enderûn-ı hümâyûn'dan dahi maʻlûmü'l-ʻaded küttâb-ı tefattun-şiʻâr taʻyîn ve cümle maʻrifetleriyle teharrî ederek tahrîr u tastîre muhtâc[9] olmağla, Defterdâr-ı sâbık ihtiyâr ve mütekāʻid İbrâhîm Efendi ve Re'îsülküttâb-ı sâbık hâlâ Baş-muhâsebeci Seyyid Mehmed ʻAvnî Efendi ve Muhâsebe'den maʻlûmü'l-esâmî birkac[10] kütebâ ve Enderûn-ı hümâyûn'dan dahi birkac[11] ehl-i temeyyüz ve mütefattın[12] kâtibler maʻiyyetleriyle beher gün tahrîre mübâşeret buyuruldu.

---

1 şirâʻ-güşây-ı T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

2 Hakk sübhânehû ve Teʻâlâ her ânda ve her hâlde safâ vü sürûrların ….. Seyyidi'l-mürselîn T2 : — A2

3 **hümâyûn-ı saʻâdet-makrûn** T2 : **şerîf-i şevket-makrûn** A2

4 sene-i merkūme T2 : — A2

5 1-10 Rebîʻulevvel 1174 = 11-20 Ekim 1760.

6 haysiyyet T2 : temyîz A2

7 kimesneler T2 : kütebâ A2

8 ve Baş-muhâsebe Kalemi'nden dahi birkaç kütebâ'-i rüşd-âsâr T2 : Baş-muhâsebe'den A2

9 maʻlûmü'l-ʻaded küttâb-ı tefattun-şiʻâr taʻyîn ….. tastîre muhtâc T2 : birkaç küttâb-ı mütefattınîn taʻyîn ve cümle maʻiyyetleriyle teharrî ederek tahrîre muhtâc A2

10 birkac A2 : — T2

11 birkac A2 : — T2

12 ve mütefattın T2 : — A2

Eğerçi Hazîne **[T2 66a]** kethudâları ağalar ihrâc ve tebdîlinde selef ü halef Hazîne kethudâlarının elbette[1] hisâb ü kitâbları ru'yet ve gereği gibi[2] tahrîr ü teharrî olunurdu. Lâkin 'ahd-i hazret-i[3] Sultân Mahmûd Hânî'den berü yirmi yedi seneye bâliğ olur ki, bu gûne tahrîr-i Hazîne-i 'âmire vukū' bulmamışidi. Hem Hazîne kethudâlarının ru'yet-i hisâbları kendi seneleri ve vakitleri hisâb ü kitâbıdır. Yohsa Hazîne-i 'âmire tahrîri değildir[4]. Mukaddemâ Hazîne Kethudâlığı'ndan rütbe-i Vezâret'le ihrâc olunan merhûm Halîl Paşa'nın îrâd ü mesârifi tahrîr olunup, ol vakitden berü bu hâl üzere idi. Bunda niçe fıkdân u izâ'atden selîme fevâ'id-i 'azîme ve niçe hıfzı müstelzim eşyâda ru'yet ve teyakkuz ve hirâset[5] melhûza olduğu zâhir u bâhirdir[6]. Hakk Te'âlâ hayr ile itmâmın müyesser eyleye, âmîn.

Tevcîh-i menâsıb-ı ba'zı vüzerâ'-i kirâm[7] ve gayrân

Yine sene-i merkūme rebî'ulevvelinin[8] gurresinde[9] Şâm Vâlîsi ve Mîru'l-hâccı olan Vezîr Çelik Mehmed Paşa 'azl ve Rakka Eyâleti tevcîh ve selefi Vezîr Hüseyn Paşa'ya Eyâlet-i Aydın ve Trablus-Şâm Vâlîsi olan 'Osmân Paşa'ya Eyâlet-i Şâm ve Mîru'l-hâclık ve müşârun ileyhin oğluna rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Cerde Başbuğluğu ve Eyâlet-i Trablus-Şâm bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ihsân buyuruldu.

Ve[10] bu esnâda İstanbul **[T2 66b]** Kadısı 'Ivaz Mehmed Paşa-zâde Monla Beyefendi cenâbları müddet-i 'örfiyyelerin itmâm ve 'azl olup, mevâlî-i kirâmdan Sâlih-zâde Efendi Kazâ'-i İstanbul ile ilbâs-ı hil'at olundular. Ve[11] bundan akdem Bozca-ada'da ikāmete me'mûr Hâşim Efendi ve Mâliyye Tezkirecisi Hazîne Kethudâlığı'ndan muhrec Yenişehrî Mehmed Efendi ve Üsküdar

---

1 elbette T2 : — A2
2 gereği gibi T2 : — A2
3 hazret-i T2 : — A2
4 Hem Hazîne kethudâlarının ru'yet-i hisâbları ….. değildir T2 : + [Bu kısım sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek s. 559'un sağ kenârına yazılmıştır] A2
5 ve niçe hıfzı müstelzim eşyâda ru'yet ve teyakkuz ve hirâset T2 : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek s. 560'ın sol kenârına yazılmıştır] A2
6 zâhir u bâhirdir A2 : cây-i imtirâ değildir T2
7 **kirâm** T2 : — A2
8 rebî'ulevvelinin A2 : rebî'ulevveli T2
9 1 Rebî'ulevvel 1174 = 11 Ekim 1760 Cumartesi.
10 ve A2 : — T2
11 ve A2 : — T2

Monlası Hamîdî Efendi oldukları mahallerden ‘afv u ıtlâk ve Âsitâne’ye gelüp, hânelerinde mukīm olmalarına emr u fermân buyuruldu.

Ve mâh-ı rebî‘ulevvelin evâsıtında[1] Rumeli Vâlîsi Vezîr Silahdâr Mehmed Paşa hazretleri[2] Rumeli’den Âsitâne-i sa‘âdet’e duhûl ve taraf-ı hazret-i Sadrıa‘zamî’den Dâvûd-paşa’da yemeklik tertîb olunup, halîle-i celîleleri ‘ismetlü ‘Â’işe Sultân-ı *‘aliyyetü’ş-şân*[3] hazretlerinin Serây-ı ‘âlî’lerinde ârâm-sâz-ı istirâhat oldular.

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr-i mükerrem[4] Çeteci ‘Abdullah Paşa Vâlî-i Diyârbekir *‘aleyhi’r-rahmet*[5]*ü*[6]

Yine sene-i merkūme[7] mâh-ı rebî‘ulâhırı evâ’ilinde Diyârbekir Vâlîsi olan Çeteci Vezîr-i mükerrem ‘Abdullah Paşa bi-emrillâhi Te‘âlâ birkaç gün hastalanup, hulûl-i ecel-i mukadder ile ‘âzim-i dâru’l-huld[8] oldular; *rahmetullâhi ‘aleyh*[9].

Merhûm ‘Abdullah Paşa cerî ve cesûr ve idâre-i darb ü harbde mücerreb-i umûr, **[T2 67a]** i‘mâl-i cünûda kādir ve hayli ‘ulûm ü me‘ârifde ve fenn-i kitâbetde behresi zâhir u bâhir; **beyt**[10]**:**

el-Haylü ve’l-leylü ve’l-beydâ’ teşhedü lî
Bi’s-seyfi ve’r-rumhi ve’l-kırtâsi ve’l-kalem[11]

mâ-sadakına sâdık ve bulunduğu mahallerde ‘ulemâ’[12] vü sülehâ ve erbâb-ı fezâ’ile ihtirâm-ı tâm üzere idi. Erzurum’da bir cem‘iyyetli kitâb-hâneleri

---

1 11-20 Rebî‘ulevvel 1174 = 21-30 Ekim 1760.
2 hazretleri A2 : — T2
3 “علية الشان = Şânı yüce” anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.
4 mükerrem T2 : — A2
5 “عليه الرحمة = Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.
6 ***‘aleyhi’r-rahmetü*** T2 : — A2
7 merkūme T2 : mezkûre A2
8 dâru’l-huld T2 : eyâlet-i bekā A2
9 “رحمة الله عليه = Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.
10 **beyt** T2 : — A2
11 “الخيل والليل والبيداء تشهدلى * بالسيف والرمح والقرطاس والقلم = Atlar, gece, çöl bana şâhitlik eder; kılıç, mızrak, kâğıt ve kalemle berâber” anlamına gelen Arapça bu beyit bazı küçük farklılıklarla berâber Arap şâirlerinden el-Mütenebbî (ö. 354/965)’ye aittir; bkz. Abdurrahmân el-Berkûkî, *Şerhu Dîvâni’l-Mütenebbî*, Dâru’l-Kitâbi’l-‘Arabî, Beyrut 1979, IV,85.
12 bulunduğu mahallerde ‘ulemâ’ A2 :bulundukları mahallerde ‘ulemâ T2

vardır. Ve[1] tertîb-i Zîbâ'ya tanzîr belki dahi enfa‘ bir te'lîf-i latîfleri vardır. ‘Ulemâ'-i kirâm tekārîz-ı pesendîde ile tahsîn eylemişlerdir[2]. Sülüs ve nesh ve celîde zâyidü'l-vasf mehâret-i tâmmeleri zâhir u bahirdir. Sehâvet ü şecâ‘at bunlarda cem‘ olmuşidi. Mansûru'l-livâ'; ne mahalle me'mûr olursa, bi-iznil-lâhi Te‘âlâ mansûr u gālib idi[3].

Hattâ Mîru'l-hâclıkları senesi mâ-beyne'l-Haremeyn ‘Urbân-ı bâgıye-i[4] Harb ile eylediği muhârebe ve mesâfda bâd-ı nusrat merhûmun[5] cânibine vezân olup, kibâr-ı Harb'dan niçelerinin ru'ûs-ı maktû‘ası kûy-ı meydân-ı mesâff olmuşidi. Ve ‘Abdurrahmân Paşa dahi Cerde'ye me'mûr idi. Anlar dahi Ka‘dân nâm habîsi bozup, bir sene mukaddem huccâc-ı Müslimîne eyledikleri hasâretin ez‘âfı mükâfât ile bâgıye-i ‘Urbân'a eyledikleri cerâ'id-i vekāyı‘da bâ‘is-i te‘accüb olmuşidi. **[T2 67b]** el-Hâsıl Çeteci merhûm ‘Abdullah Paşa'nın eğerçi her yerde etvârı memdûh idi. Ammâ bu mâ-beyne'l-Haremeyn ‘Urbân-ı Harb ile olan muhârebesi nâdiru'l-vukū‘ olup, niçe sinîn ü eyyâm ol tâyife-i bâgıyenin gûşlerinde menkūş (منكوش) olmuşdur.

Bu cümle hazret-i Zıllullâh-ı enâmın teveccüh-i derûn-ı ‘inâyet-meşhûnları berekâtıyla hâsıl olmuşidi. Ehâlî-i Medîne-i münevvere Harb ‘Urbân'ı-nın kemâl-i tesallutlarından bî-zâr olmalarıyla bu nusrat-ı ‘azîme meşhûdları oldukda, Ravza-i mutahhara'da nehâr-ı cum‘a hutbede Sultân Mustafa Hân Gāzî elkābıyla hutbede kırâ'at ve du‘â vü senâ eyledikleri meşhûrdur ki mukaddemâ makālesinde zikr olunmuşidi[6].

Hâsıl-ı kelâm ol sene[7] huccâc-ı Müslimîn sâlimen ve gānimen mesrûr ve mürûr u ‘ubûrlarında ser-i mû meşakkat görülmedi. el-Hak merhûmun bu şecâ‘at-ı dilîrânesi zîver-i sahâ'if-i rûzgâr olmağa şâyândır.

---

1 ve A2 : — T2

2 belki dahi enfa‘ bir te'lîf-i latîfleri vardır ….. eylemişlerdir T2 : olmak üzere bir te'lîf-i latîfleri olup A2

3 mehâret-i tâmmeleri zâhir u bahirdir. Sehâvet ü şecâ‘at bunlarda cem‘ olmuşidi ….. gālib idi T2 : mehâretleri ve şecâ‘at ve mekârimleri ve zabt u rabt-ı asâkirde muvaffak ve mansûr idi A2

4 bâgıye-i T2 : — A2

5 muhârebe ve mesâfda bâd-ı nusrat merhûmun T2 : cenge bâd-ı nusrat bunun A2

6 bkz. **[T1 324b]**

7 kibâr-ı harbdan niçelerinin ru'ûs-ı maktû‘ası kûy-ı meydân-ı mesâff olmuşidi ….. sene T2 : — A2

Ve[1] Sivas Vâlîsi Zaralı-zâde Feyzullah Paşa'ya Eyâlet-i Diyârbekir tevcîh olunup[2] ve Bozok'da Çapan-oğlu Ahmed Ağa'ya rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Eyâlet-i Sivas bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ihsân buyuruldu. Ve Çavuş-başı-yı sâbık Hatîb-zâde Ağa[3] merhûm Çeteci 'Abdullah Paşa'nın Kethudâsı'nı ba'zı edâ'-i düyûn-ı mîriyyesi su'âl ü cevâbı içün[4] ihzâra me'mûr **[T2 68a]** u râhî kılındı.

Sudûr-ı fermân-ı yesâğ-ı tob-ı sefâ'in be-sebeb-i[5] zuhûr-ı âsâr-ı velâdet-i şerîfe

Çünki sene-i merkūme rebî'ulâhırında[6] âsâr-ı velâdet-i şerîfe zuhûruyla sefâ'in-i vâridînin tob atmaları mûcib-i hatar olmağla, sâdır olan fermânın 'aynı bu mahalle kayd olundu:

"Rumeli ve Anadolu-kavakları'nın ustaları ve dizdârları inhâ olunur ki, velâdet-i şerîfe-i[7] müstevcibü'l-meserret-i hümâyûnun emâreti zuhûr edüp, öteden berü zuhûr-ı velâdet-i şerîfe intizârı eyyâmında toplar atılmamak mu'tâd olmağla, imdi bundan sonra inşâ'allâhu Te'âlâ velâdet-i mübâreke-i hümâyûnun bi'l-yümni ve'l-ikbâl vukū'u vaktine dek Bahr-i Siyâh'dan gelan sefîneler içinde top[8] bulunan sefînelerin re'îsleri tob atmamak içün tenbîh eyleyesiz vechiyle musarrah ve mü'ekked idi".

---

1 mesrûr ve mürûr u 'ubûrlarında ser-i mû meşakkat ….. şâyândır ve T2 : mürûr u 'ubûr ve bu şecâ'at-ı dilîrânesi zîver-i sahâ'if-i rûzgâr olmuşdur. Netekim mürûr eden makālesinde tafsîl olunmuşidi A2

2 tevcîh olunup T2 : — A2

3 Ağa A2 : — T2

4 cevâbı içün T2 : cevâbıyçün A2

5 **be-sebeb-i** T2 : **berây-ı** A2

6 1-29 Rebî'ulâhır 1174 = 10 Kasım-8 Aralık 1760.

7 velâdet-i şerîfe-i T2 : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek s. 562'nin sol kenârına yazılmıştır] A2

8 top A2 : tob T2

Vürûd-ı ru'ûs-ı maktû'a-i Kapudân-ı deryâ 'Abdülkerîm Paşa ve Kapudâne-i hümâyûn Aynarozlu Mustafa Kapudan[1]

Yine sene-i merkūme rebî'ulâhırının beşinci günü[2] hâlâ Kapudân-ı deryâ 'Abdülkerîm Paşa'nın ve Kapudâne-i hümâyûn Aynarozlu[3] Mustafa Kapudan'ın ser-i maktû'ları gelüp, pîş-gâh-ı Bâb-ı Serây-ı Cedîd'e vaz' ve gayra mûcib-i i'tibâr u istibsâr kılındı.

Bunlar eğerçi kalyon-ı mezkûrun böyle kazâ-zede olmasında **[T2 68b]** ihtimâl-i 'aklı tecvîz eder değiller idi. Ammâ kalyondan "Cum'a nemâzı" deyü taşra çıkmaları hasebiyle üsârâ keferesinin kalyoncular ile muhârebeye cesâretlerine bâ'is ü bâdî ve zabt u rabtda mütehâvinîn olup, ihtimâm-ı ihtiyâtdan hâlî kaldı. Gerekdir ki bu Devlet-i 'aliyye'nin cümle umûr ve hıdemâtına me'mûrîn olanlar ez-dil ü cân itmâmına sâ'î olup, ser-i mû ihtiyâtı elden bırakmayalar ve düşmenin za'f-ı hâline kapılup, ser-rişte-i zabt u rabtı bir vechile ferâmûş etmeyeler.

Ve Tersâne-i 'âmire'de Ser-halîfe 'Ömer Efendi kalyonlar mevâcibi tevzî' u taksîminde[4] ve sâ'ir husûslarda gadr ve tama' u hasâreti nümâyân olmağla, kitâbeti âhara tevcîh ve katli bedeli nefy ile te'dîb olundu.

Vukū'-i harîk-ı[5] cüz'î

Yine sene-i mezkûre cumâdelûlâsı gurresi[6]nde[7] Kocamustafa-paşa Çârşû-su'nda bir iki dükkân muhterik olup, bi-'inâyetillâhi Te'âlâ[8] muntafî oldu.

---

1 **Vürûd-ı ru'ûs-ı maktû'a-i Kapudân-ı deryâ 'Abdülkerîm Paşa ….. Kapudan** T2 : **Vürûd-ı ru'ûs-ı maktû'a-i 'Abdülkerîm Kapudân-ı deryâ ve Aynarozlu Mustafa Kapudan** A2

2 5 Rebî'ulâhır 1174 = 14 Kasım 1760 Cuma.

3 hümâyûn Aynarozlu A2 : Aynarozlu T2

4 u taksîminde T2 : — A2

5 **harîk-ı** T2 : **ihrâk-ı** A2

6 1 Cumâdelûlâ 1174 = 9 Aralık 1760 Salı.

7 sene-i mezkûre cumâdelûlâsı gurresinde A2 : bu senenin cumâdelûlâsında T2

8 bi-'inâyetillâhi Te'âlâ A2 : bi-bereket-i enfâs-i 'azîzân T2

İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel[1] el-Hâc Ahmed Efendi ve Defterdâr-şüden-i Râmî Paşa-zâde Mustafa Beyefendi[2]

Yine sene-i merkūme cumâdelûlâsı evâ'ili[3]nde[4] Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel olan[5] el-Hâc Ahmed Efendi her vechile lâyık u sezâ-vâr ve nîkû-kâr ve pesendîde-i etvâr olmağla, karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den rütbe-i vâlây-ı **[T2 69a]** Vezâret ile Kandiye mansıbı ile ser-i iftihârı resîde-i zirve-i 'ulâ[6] buyuruldu.

Müşârun ileyh hazretleri tâ[7] Baş-muhâsebe Kîsedârlığı'ndan berü umûr-ı aklâm-ı Dîvâniyye'de vukūf-ı tâmları olmağla ve sıdk ve ihtimâm ile mevsûf[8], meşkûru'l-mesâ'î olduklarından, üç kerre Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı'yla bekâm olup, lâyık u müstehak olmağla, rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile kadr ü şânları terfî' olundu[9].

Ve Râmî Paşa-zâde Mustafa Beyefendi, Emânet-i Defter-i 'âmire ile müstahdem iken liyâkat ü ehliyyet ve vücûhla nebâhat ü asâletleri *ke'ş-şemsi fî vasatı's-semâ'*[10] zâhir ve *a'tı'l-kavse râmîhâ*[11] mâ-sadakına sıdkı bâhir[12] olmağla, Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı'yla ilbâs-ı hil'at olundu[13]. Ve Emânet-i Defter-i 'âmire, Re'îsülküttâb-ı sâbık Âmedci 'Abdullah Efendi cenâblarına tevcîh ve ilbâs-ı

---

1 **Şıkk-ı Evvel** T2 : — A2

2 **zâde Mustafa Beyefendi** T2 : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile s. 564'ün sol kenârına yazılmıştır] A2

3 1-10 Cumâdelûlâ 1174 = 9-18 Aralık 1760.

4 yine sene-i merkūme cumâdelûlâsı evâ'ilinde A2 : sene-i merkūme cumâdelûlâsı gāyetinde T2

5 olan A2 : — T2

6 ile ser-i iftihârı resîde-i zirve-i 'ulâ T2 : tevcîh ve ser-i iftihârı berâber-i kurây-ı iclâl A2

7 hazretleri tâ A2 : — T2

8 vukūf-ı tâmları olmağla ….. mevsûf T2 : mücidd ü sâ'î ve sıdk ve ihtimâm ile hüsn-i sülûkları A2

9 olup, lâyık u müstehakk olmağla, rütbe-i ….. olundu T2 : ve me'mûr oldukları hıdemât-ı devlete bâhiru'l-ihtimâm olmağla, terfî'-i kadr u şânlarına bu vechile bâ'is ü bâdî oldu A2

10 "كالشمس فى وسط السماء = Gökyüzündeki güneş gibi" anlamına gelen Arapça bir deyiştir.

11 "اعط القوس راميها = Yayı atıcısına ver (= İşi ehline ver; At binenin, kılıç kuşananın" anlamına gelen Arapça bir atasözüdür.

12 *a'tı'l-kavse râmîhâ* mâ-sadakına sıdkı bâhir T2 : hüveydâ A2

13 olundu T2 : buyuruldu A2

hil'at ile be-kâm buyuruldu. Ve Zimmet Halîfesi'nin ba'zı umûrda tehâvün ve vaz'-ı terâhîsi nümâyân olmağla, Bihke Kal'ası'na Mübâşir ma'iyyetiyle tesyîr u iclâ buyuruldu.

Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî-şüden-i Sirke 'Osmân Paşa-zâde Mustafa Bey ve gayrân

Yine[1] evâ'il-i mâh-ı cumâdelûlada[2] merhûm Sirke 'Osmân Paşa-zâde Mustafa Bey Mîr-i mîrân'dan olup, mazhar-ı nazar-ı 'inâyet-i[3] hazret-i Şehriyârî olmağla, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Cihân-dârî **[T2 69b]** şeref-i hıdmeti ile ser-i safha-i âmâline kalem-i 'inâyet ü merhamet keşîde kılındı ve Bâb-ı Sadrıa'zamî'de[4] ilbâs-ı hil'at ile tevkīr u tekrîm buyuruldu. Beyt[5]:

'İnâyet her kime yüz tutsa hiçbir şey hicâb olmaz
Güneş doğdukda zîrâ perde-i zulmet nikāb olmaz

medlûlüyle Mîr-i mûmâ ileyh eğerçi 'ahd-i Sultân Mahmûd Hânî'de Vezîr-zâde bulunmağla, rütbe-i Mîr-i mîrânî ile behre-yâb ve 'âdet üzere ba'zı menâsıbda bulunup, 'adem-i tesâ'üf-i rûzgâr ile temâdî-i 'azl ve iclâ ve nâ-be-sâmânî-i ekdâr u humûlden[6] ifrât-ı fâka vu ihtiyâc, ihtiyârlığı hâlinde cânına kâr edüp, gāyet mükedder ve perîşân hâl idi.

Bunun keyfiyyet-i ahvâli resîde-i sem'-i hümâyûn olup, 'atf ü merhamet-i hazret-i Şehriyârî hakkında mebzûl ve cârî ve gûyâ mürde ve pûsîde iken cüsmân-ı nâ-be-sâmânına hayât-ı tâze sârî vü cârî olup, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî şerefine müteşerrif-i hıdmet[7] ve sâ'ir mâlezimesi ne ise esâs-ı beyt ve kerr ü ferr-i haşmeti dahi ihsân ü i'tâ ile garîk-ı nevâl ü minnet buyuruldu.

Bu Mîr-i mûmâ ileyhin humûl ve bî-çâreliği şu rütbeye resîde olmuşidi ki, Edirne'den İstanbul'a gelüp, hâne ve esâs ve iktidârdan hâlî vü 'ârî Sultân Mehmed'de Şekerciler Hânı'nda bir süflî-pâye hücrede mütehayyir gâh hıd-

---

1 yine A2 : — T2
2 1-10 Cumâdelûlâ 1174 = 9-18 Aralık 1760.
3 'inâyet-i A2 : — T2
4 kılındı ve Bâb-ı Sadrıa'zamî'de T2 : kılınup A2
5 buyuruldu. Beyt A2 : buyurulup T2
6 u humûlden T2 : + [Bu kelimeler mükerrer yazılmıştır] A2
7 şerefine müteşerrif-i hıdmet T2 : şeref-i hıdmetiyle müteşerrif A2

metkâr bulur, gâh bir kimse bulamayup, **[T2 70a]** ihtiyâr ve bî-nevâ böyle mükedderu'l-hâl iken 'inâyet-i Bârî yetişüp, mahz-ı kerâmet-i hazret-i Zıllullâhî ile yeniden ihyâ buyuruldu.

Hakk sübhânehû ve Te'âlâ vücûd-ı 'âlem-sûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn u mahfûz edüp, yevmen fe-yevmen şevket ü devletlerin mezîd ü efzûn eyleyüp, Sâye-i Hudâ olan zıll-ı merhametlerin cümle 'ibâd ü bilâd üzerlerinden bir ân zâ'il ve[1] münfekk eylemeye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Ref'-i Vezâret-i Mehmed Paşa Vâlî-i Bosna ve gayrân

Yine gurre-i mâh-ı mezbûrda[2] Bosna Vâlîsi Vezîr Mehmed Paşa'dan ehâlî-i Bosna fukarâları birkaç def'a ref'-i ruk'a-i iştikâ etmeleriyle kirâren mirâren evâmir-i 'aliyye ile tenbîh ü te'kîd olunup, tekrâr ehâlî-i Bosna rikâb-ı kâmyâba iştikâ'[3] eylediklerinde, Şehriyâr-ı 'âlem hazretlerinin fukarâ vü zu'afâya zulm ü te'addî olunmasına bir vechile rızây-ı hümâyûnları olmadığı ecilden Bosna Eyâleti'nden 'azl ve Vezâret'i ref' ve Resimo'da[4] ikāmetine emr u fermân ve Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından 'Abdî Ağa ta'yîn ve mahall-i me'mûruna îsâle mübâşeret emriyle râhî kılındı.

İhrâc-ı mevâcib-i askeriyye 'alâ-mâ-cerat bihi'l-'âdetü

Sene-i merkūme cumâdelûlâsının on altıncı sülesâ günü[5] Dîvân-ı hümâyûn'da tavâ'if-i askeriyye-i[6] zafer-rehberin **[T2 70b]** müstehak oldukları bir kıst mevâcibleri 'an-nakdin Hazîne-i hümâyûn'dan ihrâc ve herkes havsa-

---

1 mâlezimesi ne ise esâs-ı beyt ve kerr ü ferr-i haşmeti dahi ihsân ü i'tâ ile garîk-ı nevâl ü minnet buyuruldu ….. zâ'il ve T2 : mâlezime-i hâl ü şânları ki envâ'-i elbise-i fâhıre ve 'atâyây-ı cemîle ile mesrûr ve ihyâ buyurdular. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ yevmen-fe-yevmen şevket ü devletlerin mezîd ve efzûn eyleyüp, Sâye-i Hudâ olan zıll-ı merhametlerin cümle 'ibâd ü bilâd üzerinden bir ân A2

2 1 Cumâdelûlâ 1174 = 9 Aralık 1760 Salı.

3 iştikâ' A2 : iştikâ T2

4 Resimo'da T2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "ve Vezâret'i" kelimelerinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] A2

5 16 Cumâdelûlâ 1174 = 24 Aralık 1760 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

6 askeriyye-i T2 : asâkir-i A2

la-i isti‘dâdlarına[1] göre mevâcib-i mezkûreyi tevzî‘ u i‘tâda hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır.

Hakk Te‘âlâ bu gûne ‘atâyây-ı cezîle ile zemân-ı devlet ü şevketlerinde cümle kulların mesrûr u mecbûr etmeğe muvaffak u meysûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselîn.

Mevâcib-i mezkûrenin ihrâcı gününden Sadrıa‘zam ve Müşîr-i efham hazretleri Kapu’da tevzî‘ u i‘tâya şurû‘ ve hıtâm-ı devrde mahz-ı kerem ve nevâziş-i Sadr-ı kerîm içün ‘âdet-i seniyye-i hazret-i Cihân-dârî ve deydene-i behiyye-i Husrevânî üzere hatt-ı şerîf-i ‘inâyet-redîf ve bir sevb-i semmûr-ı müstevcibü’l-hubûr ve hançer-i mücevher ile hâlâ Hazînedâr-ı hazret-i Şehriyârî ‘izzetlü Ağa cenâbları, Bâb-ı Sadrıa‘zamî’ye şeref-res-i vürûd ve de’b-i kadîm üzere merâsim-i istikbâl ‘alâ-vechi’l-ibcâl mer‘î ve mü’eddî ve kırâ’at-ı hatt-ı şerîf-i übbehet-redîf itmâm ü îfâ olunup, taraf-ı hazret-i Sadrıa‘zamî’den Ağa-yı mûmâ ileyhe esb-i mükemmel ü müzeyyen[2] ve ferve-i semmûr ve mu‘tâd üzere ‘atıyye-i cezîle ve ma‘iyyetlerinde olanlara dahi surreler ve hila‘-i **[T2 71a]** seniyyeler iksâ’ ve ilbâsıyla[3] îfây-ı tevâfür-i sürûr buyuruldu.

Ve bu esnâda Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî Ağa mükemmel ta‘yîn ile Enderûn-ı hümâyûn’dan ihrâc ve ‘âdet-i kadîme[4] üzere Çukadâr Ağa olan Hâfız Ahmed Ağa her vechile lâyık u sezâ-vâr ve ‘ulûm u me‘ârife sâ‘î ve[5] ragbet-kâr ve mücidd-i tahsîl-i âsâr olmalarıyla, *hıdmetü’l-mülûki nısfu’s-sülûk*[6] mesel-i meşhûruna temâm-ı mâ-sadak olduklarından mâ‘adâ zât-ı ‘âlîleri sıdk u istikāmet ile ma‘rûf ve ‘akl ve kiyâset ü fetânetle mevsûf olmağla, Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî hıdmeti ile müteşerrif oldular[7].

---

1 isti‘dâdlarına T2 : isti‘dâdına A2

2 ü müzeyyen T2 : — A2

3 seniyyeler iksâ’ ve ilbâsıyla A2 : seniyye iksâ ve ilbâs ve i‘tâsıyla T2

4 kadîme T2 : — A2

5 sâ‘î ve T2 : — A2

6 “خدمة الملوك نصف السلوك = Padişahlara hizmet etmek sülûkun yarısıdır” anlamına gelen Arapça atasözüdür.

7 *hıdmetü’l-mülûki nısfu’s-sülûk* mesel-i meşhûruna temâm-ı mâ-sadak olduklarından mâ‘adâ zât-ı ‘âlîleri sıdk u istikāmet ile ma‘rûf ve ….. oldular T2 : Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî oldular A2

Ve yine bu esnâda Cezâ'ir[1] müte'ayyinlerinden umûr-ı deryâda mâhir bir kimesne Cezâ'ir Dâ'îsi'nden müteneffir olup, Devlet-i 'aliyye'de hazîre-güzîn-i lîmân-ı[2] emn olmak ümmîdi ile mersây-ı 'inâyet-resây-ı Devlet-i 'aliyye'ye girdâb-ı hatardan istihlâs recâsında[3] rûmâl edüp, merâmına müsâ'afe birle Kalyon Kapudanlığı i'tâsıyla terhîb ü te'mîn olundu.

Ba'zı kerre Mısır'dan ve Cezâ'ir'den[4] ve cânib-i Mekke-i mükerreme'den ve eslâfda düvel-i sâ'irenin müte'ayyinleri ve kralları dahi İsvec **[T2 71b]** ve gayrîleri gibi Âsitân-ı Devlet-i 'aliyye'ye rûmâl ve merâmlarına müsâ'ade vü müsâ'afe olunduğu kati çok vâkı' olmuşdur. Hakk Te'âlâ dâ'imâ Devlet-i 'aliyye'yi mültecây-ı cümle-i enâm etmekden hâlî ve berî etmeye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Ve bu esnâda Sadrıa'zam Kethudâsı-yı sâbık Subhî-zâde 'Abdullah Efendi ba'de'l-'azl hânesinde mukīm idi. Resimo'da ikāmetleriyçün fermân olunup, Mübâşir ma'iyyetiyle savb-ı me'mûruna râhî kılındı.

Ve yine bu hılâlde Galata Serâyı bir müddetden berü muhtâc-ı ta'mîr u termîm olmağla, Emîn Ağa-zâde Hüseyn Ağa Emîn-i Binâ nasb ü ta'yîn; gerek odaları ve gerek sâ'ir mahallerini tecdîd ü ta'mîre muhtâc olanları tecdîd ü ta'mîr buyuruldu.

Hakk Te'âlâ dâ'imâ[5] vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn eyleyüp, eyâdî-i lutf u 'inâyetleriyle cümleyi ma'mûr u mesrûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn[6].

---

1 Cezâ'ir (جزائر) T2 : Cezâyir (جزاير) A2

2 lîmân-ı T2 : — A2

3 mersây-ı 'inâyet-resây-ı Devlet-i 'aliyye'ye ….. recâsında T2 : 'âşiyân-ı 'inâyet-âsitân-ı devlete A2

4 Cezâ'ir'den (جزائردن) T2 : Cezâyir'den (جزايردن) A2

5 dâ'imâ (دائما) T2 : dâyimâ (دايما) A2

6 bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

Teşrîf-i hümâyûn be-Bâb-ı Sadrıa'zamî ve ziyâfet ü çeşn-i ân Hudâvend-i[1] 'âlem *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû âmîn*[2]

Yine sene-i mezkûre cumâdelâhıresi gurresinde[3] Şehriyâr-ı ekrem ve Hidîv-i efham u[4] a'zam *edâmallâhu 'ömrahû* **[T2 72a]** *ve şevketehû mâ-dâme kıyâmü'l-'âlem*[5] efendimiz hazretleri mahz-ı nevâziş ve kerem-i hazret-i Sadr-ı kerîm içün[6] biniş-i hümâyûn tarîkıyla Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'yi teşrîf buyurup[7], Sadrıa'zam Ebu'l-mevâhib 'izzetlü[8] Râgıb Mehmed Paşa hazretleri tertîb ve teheyyü'-i çeşn ü zıyâfete ihtimâm buyurmalarıyla, îfây-ı bende-nüvâzî-i Husrevâne'leri üzere şeref-i teşrîfleriyle mecbûr u mesrûr buyurdular. Ol gün ziyâfet-i Mülûkâne ve icrây-ı âdâb-ı 'ubûdiyyet-i Âsafâne'leri ikmâl ü itmâm ve ba'de'l-'asr mükemmel Rikâb-ı hümâyûn ağaları ve ferr ü şevket-i Hidîvâne'leri ile Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a sâye-endâz-ı iclâl oldular. Hakk Te'âlâ cümle evkāt-ı hümâyûnların mezîd-i sa'd ü sürûr ve fart-ı ibtihâc-ı hubûr-ı mevfûra makrûn eyleye, âmîn yâ Mu'în.

Ve bu hılâlde Enderûn-ı hümâyûn'da Ağa-yı Miftâh ki mütekarrib-i hıdemât-ı hazret-i Zıllullâhî olmağla, Çirmen Beyliği ile kadri terfî' ve ol hıdmetde olanlar sefer-i hümâyûnlarda tabl ve mehter-hâne ile otağ-ı hümâyûnun tahyîm ü teşhîline me'mûrîn olagelüp, Dâru'n-nasri ve'l-meymenet[9] olan **[T2 72b]** Edirne'de ikāmetleri 'âdet olagelmeğin, mükemmel takımı ile Edirne'ye müteveccih ü râhî oldu. Ve A'rec Ahmed Efendi ki Cerrâh-başılık rütbesin ihrâz ve hayli cünbiş-i Tîmûrâne ile demsâz iken, devr-i ebvâbda pây-ı 'arcâsın çevgân edüp, gûy-rubây-ı havâdis ve mâlâ-ya'nî olduğu ecilden Cerrâh-başılık'dan 'azl ve Magosa'ya iclâ buyuruldu.

---

1 **ü çeşn-i ân Hudâvend-i** T2 : **ân hazret-i be-Hudâvend-i** A2

2 "ادام الله عمره وشوكته امين = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dâim eylesin, yâ Rabbi duâmızı kabul eyle" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

3 1 Cumâdelâhıre 1174 = 8 Ocak 1761 Perşembe.

4 efham u T2 : — A2

5 "ادام الله عمره وشوكته مادام قيام العالم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dünya durdurkça dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

6 içün A2 : انحون T2

7 teşrîf buyurup T2 : şeref-i teşrîfleriyle reşk-i sâha-i 'illiyyîn buyurup A2

8 'izzetlü T2 : devletlü A2

9 ve'l-meymenet A2 : ve'l-meymene T2

Fi'l-asl Serây-ı 'âmire'ye hıdmet içün tahsîs olunan kimesnelere devr-i ebvâb-ı ricâl ü kibâr bâ'is-i hatar olduğu zâhir u âşikârdır. Yine Cerrâhân-ı Hâssa'dan İbrâhîm Çelebî nâm kimesnenin fenn-i cerâhatda ehliyyet ü liyâkati nümâyân olmağla, Cerrâh-başılığ'a ilbâs-ı hil'at olundu. Mezkûrun kemâl-i fakr u fâka ve meskenini her tarafın mecrûh-ı ızdırâr etmeğiyle mahz-ı karîha-i sabîha-i hümâyûndan bu 'inâyetin zuhûru yâresine merhem-i kerem olup, zahm-ı nişter-i ser-tîz-i fakr u fâkadan rehâ buldu.

Ve Süleymâniyye müderrislerinden Uzun Hâce Efendi, Halebü'ş-şehbâ Kazâsı'yla; Dâru'l-hadîs'den Kara Halîl Efendi-zâde Ahmed Monla Efendi, Yenişehr-i Fenâr Kazâsı tevcîhi ile bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevkīr u ihtirâm olundular.

Vukū'-i harîk-ı cüz'î der-Üsküdar

Mâh-ı cumâdelâhırenin **[T2 73a]** evâhırında[1] Üsküdar'da ihrâk vâkı' olup, Vâlide-i 'atîk'den Tobtaşı ta'bîr olunur mahalle dek muhterik ve ol gice 'azîm rûzgâr müştedd olup, bi-emrillâh sükûn bulmamağla[2], ıtfâ'-i harîka me'mûr olan zâbitân ve neferât Âsitâne'den Üsküdar'a geçinceye[3] dek meşâkk-ı 'azîme çekilüp, hele bi-teshîlillâhi Te'âlâ geçilüp muntafî oldu.

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr[4] Ziştovî 'Ali Paşa Vâlî-i Vidin *rahmetullâhi 'aley*[5]*h*[6]

Yine gurre-i mâh-ı recebü'l-ferdde[7] Vidin Vâlîsi olan Ziştovî 'Ali Paşa'nın hulûl-i ecel-i mukadderi ile fevt haberi gelüp, halka düyûn-ı kesîresi olmağla, merhûmun oğlu Silahşor-ı hazret-i Şehriyârî olup, pederi merhûmun eşyâ vü emvâli ne ise Âsitâne'ye getürüp, erbâb-ı düyûna tevzî' u i'tâ'[8] etmek şartıyla bâ-fermân-ı 'âlî Vidin'e irsâl olundu.

---

1 21-29 Cumâdelâhıre 1174 = 28 Ocak-5 Şubat 1761.
2 olup, bi-emrillâh sükûn bulmamağla T2 : olmağla A2
3 geçinceye A2 : 'ubûr edinceye T2
4 **Vezîr** A2 : — T2
5 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 **Vidin** ***rahmetullâhi 'aleyh*** A2 : دين T2
7 1 Receb 1174 = 6 Şubat 1761 Cuma.
8 i'tâ' A2 : i'tâ T2

Ziştovî ʻAli Paşa merhûm umûrunda mücidd ü sâʻî ve mukdim-i hayr-hâh-ı Devlet-i ʻaliyye bir zât-ı muhterem olup, Devlet'de[1] Baş-bâkī-kulluğu ve sâ'ir hıdemâtda bulunup, merhûm Sultân ʻOsmân Hân *ʻaleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvâ*[2]*n*[3] hazretleri[4] müddetinde Kapucular Kethudâlığı hıdmetiyle şeref-i tekarrüblerin ihrâz hılâlinde mühr-i hümâyûn devletlü Ebu'l-mevâhib[5] Râgıb Mehmed Paşa hazretlerine **[T2 73b]** teveccüh eyledikde, rütbe-i vâlây-ı Vezâ-ret'le Kā'im-makām-ı Sadr-ı ʻâlî olup, Sadrıaʻzam hazretleri Âsitâne-i saʻâdet'e teşrîflerinden sonra Haleb mansıbı ile be-kâm, baʻdehû Vidin Muhâfazası'yla me'mûr-ı ʻazîmet ve bu vechile ihtirâm olunmuşidi. Ve bu esnâda Enderûn-ı hümâyûn'da Çukadâr Ağa yevmî iki yüz akça ʻulûfe ile tekāʻüdlük taʻyîni ihsânıyla ihrâc buyurulup ârâm-sâz-ı sâha-i refâh buyuruldu.

Vürûd-ı hatt-ı şerîf be-yesâğ-ı tâ'ife-i nisvân be-kurb-ı hengâm-ı şâm der-esvâk u bâzâr

Derûn-ı İstanbul'da hengâm-ı şâma karîb esvâk u bâzârda nisvân tâ'ifeleri geşt ü güzâr etmemeleriyçün mü'ekked hatt-ı şerîf ile yesâğ olup, e'imme-i mahallâta birer birer tenbîh ü te'kîd buyuruldu.

Vâkıʻâ ber-mûceb-i "*Ve karne fî büyûtikünne*"[6] nass-ı şerîfi üzere nisvân tâ'ifesi[7] büyût ü emâkinlerinde müstekırrât olmak lâzime-i hâlden olup, zuʻafâ ve ʻâzibesi[8] evvel-i nehârda sûkdan mâlezimesin görmek mümkin iken, baʻde'l-ʻasr ahşâma karîb esvâk u bâzârda geşt ü güzâr eylemeleri münâsib olmamağ-la, bu gûne tehdîd ü tahzîr ile menʻ u yesâğ buyuruldu. Bu gûne tahzîrât-ı hümâyûnun her birinde fukarâ vü zuʻafâ'-i ʻibâdullâha niçe niçe merhamet ü sıyânet olduğu *ezharun mineʼş-şems*[9]dir.

---

1 Devlet-i ʻaliyye bir zât-ı muhterem olup, Devlet'de T2 : bir zât-ı muhterem olup, Devlet-i ʻaliyye'de A2

2 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 Hân *ʻaleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân* T2 : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile kırmızı mürekkeple s. 572'nin sol kenârına diklemesine yazılmıştır] A2

4 hazretleri T2 : — A2

5 Ebu'l-mevâhib A2 : — T2

6 "وقرن فى بيوتكن = Evlerinizde oturun" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, el-Ahzâb 33/33. âyetin baş tarafındaki küçük bir kısmıdır.

7 tâ'ifesi (طائفه سى) A2 : tâyifesi (طايفه سى) T2

8 ʻâzibesi A2 : عاذيه سى T2

9 "اظهر من الشمس = Güneşten daha açıktır" anlamına gelen Arapça deyiştir.

Tevcîh-i Eyâlet-i Vidin ve gayrân

[T2 74a] Çünki bâlâda zikr olunduğu vech üzere Ziştovî ʻAli Paşa Vidin'de ʻâzim-i civâr-ı rahmet olmağla, ʻOsmân Paşa-zâde merhûm Ahmed Paşa'nın oğlu Mehmed Paşa her vechile sezâ-vâr ve hayru'l-halef olmağla, Vidin Muhâfızlığı mûmâ ileyhe ihsân ü ʻinâyet ve Köprülü-zâde Ahmed Paşa'ya Hanya Muhâfazası bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ʻinâyet buyuruldu. Ve sâbıkā Yeniçeri Ağalığı'ndan Vezâret iʻtâ, baʻdehû çiftliğinde ikāmet üzere olan ihtiyâr Sûfî Mehmed Paşa hatfe enfihî vefât eyledi; *rahmetullâhi ʻaleyh*[1].

Vukūʻ-i ihrâk der-Mahrûse-i Edirne

Sene-i mezkûrenin selh-i cumâdelâhıresinde[2] Edirne'de Eski Câmiʻ kurbunda küçük mahkemeden beş altı sâʻat mikdârı tâ Laʻlî Câmiʻi'ne dek[3] müntehî olunca büyût ve dekâkîn muhterik olup, baʻdehû ʻinâyet-i hazret-i Zi'l-celâl ile muntafî oldu.

İtmâm-ı câmiʻ-i şerîf der-Üsküdar ez-cümle-i hayrât ü hasenât-ı hazret-i Sultân-ı aʻzam ve Hâkān-ı muʻazzam[4] es-Sultân Mustafa Hân ibnü's-Sultân el-Gāzî Ahmed Hân *edâmallâhu ʻömrahû ve şevketehû ilâ-âhıri'l-ezmân âmîn yâ Muʻîn*[5]

Hamd ü sitâyiş bî-ʻadd ü ihsâ ve sipâs-ı ferîzatü'l-esâsi bî-intihâ sâniʻ-i mebânî-i kavâʻid-i vücûd **[T2 74b]** ve câmiʻ-i deʻâ'im-i[6] erkân-ı şühûd olan cenâb-ı Hallâk ve Müheymin-i Vedûd'a mesbût ve mahsûsdur ki, secde-gâh-ı rukabây-ı ʻubûdiyyet-bâha-i ʻinâyeti hem-sâha-i fesîh-i riyâz-ı rıdvân ve kehfü's-silaʻi mescid-i bakīʻ, himâyeti hem-reng-i ʻibâdet-gâh-ı tecerrüd-nişînân-ı cihân olmuşdur. **Li-münşi'ihî**[7]**:**

---

1 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 29 Cumâdelâhıre 1174 = 5 Şubat 1761 Perşembe.

3 dek T2 : — A2

4 — A2 : **es-Sultân** T2

5 "ادام الله عمره وشوكته الى اخر الازمان امين يا معين = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü zamanın sonuna dek dâim eylesin, ey Muʻîn duâmızı kabul eyle" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

6 deʻâ'im-i (دعائم) A2 : deʻâyim-i (دعايم) T2

7 **Li-münşi'ihî** A2 : — T2

Sîne-i cân şekl-i mihrâb-ı kabây-ı ‘izzeti
Kehf-i sel‘-i dil tecerrüd-pîşe-gânın halveti
‘Âkifân-ı mescid-i feth ü yakīnin saff-be-saff
Lem‘a-i envâr ile olmakda efzûn hayreti

Ve salât-ı nâ-mahdûd ve tahiyyât-ı şâmiletü’l-vürûd ol imâm-ı mihrâb-ı kābe kavseyn ve hümâm-ı sufûf-ı câmi‘u’s-sakaleyne ma‘tûf u mansûsdur ki, şeb-çerâğ-ı envâr-ı şerî‘atları lem‘a-pâş-ı cevâmi‘-i sübül-i ihtidâ ve nücûm-ı zâhire-i şeref-iktisâb-ı sahb-ı sohbetleri bârika-i mesâbîh-i envâr-ı iktidâ olmuşlardır. **Li-münşi’ihî**[1]:

Ma‘bed-i ‘izz ü ‘alâ nüzhet-serây-ı ‘uzleti
Sahn-ı vâlây-ı semâ füshat-fezây-ı serveti
Câmi‘-i şer‘-i şerîfi mecma‘-i ehl-i yakīn
İ‘tikâf-ı halveti Kehf-i Hirây-ı vahdeti

Sallallâhu Te‘âlâ[2] *‘aleyhi ve ‘alâ âlihî ve sahbihî ve selleme teslîmen kesîrâ*[3].

Zikr-i mehâmid-i cezîle-i hazret-i Pâdişâh-ı merâhim-penâh-ı [T2 75a] kişver-i İslâm ve muvaffak-ı hıtâm-ı mebânî-i cemîle-i a‘lâm *halledallâhu mihâde mübâsatı devletihî ve ebbede enfâse meyâmini ‘ömrihî ve şevketihî mede’l-ezmâni*[4] *ve’l-eyyâmi bi-hürmeti’n-Nebiyyi ve âlihî*[5] *‘aleyhi’s-selâm âmîn*[6]

Ma‘lûm-ı mütteki’în-i erâ’ik-i ‘illiyyîn ve mefhûm-ı sükkân-ı semâvât ü erazîndir ki, bülbül-i “*Ve mâ yentıku ‘ani’l-hevâ*”[7], tûtî-i vahy-edây-ı “*İn hüve*

1 **Li-münşi’ihî** A2 : — T2
2 *Te‘âlâ* T2 : — A2
3 “ صلى الله تعالى عليه وعلى اله وصحبه و سلم تسليما كثيرا = Yüce Allah O’na ve onun ailesine ve dostlarına salât ve çokca selâm etsin” anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan duâdır.
4 **el-ezmâni** A2 : الازن T2
5 *ve âlihî* T2 : — A2
6 “خلد الله مهاد مباسط دولته وابد انفاس ميامن عمره وشوكته مدى الأزمان والايام بحرمة النبى واله عليه السلام امين = Allah, Nebî ve onun ailesi –selâm onun üzerine olsun- hürmetine, devletinin geniş yatağını ölümsüz kılsın, ömrünün ve gücünün bereketli nefeslerini dünya durdukça ebedî kılsın” anlamına gelen Arapça bir duâdır.
7 “وما ينطق عن الهوى = O, nefis arzusu ile konuşmaz” anlamına gelen bu ifâde Kur’ân, en-Necm 53/3. âyettir.

illâ vahyun yûhâ"[1], bülend-pervâz-ı "*Ve hüve bi'l-ufukı'l-a'lâ*"[2], mekânet-perdâz-ı "*Denâ fetedellâ*"[3] sâhib-i sehm-i "*Fekâne kābe kavseyni ev ednâ*"[4] hazretlerinin nücûm-ı semâ'-i hadrâ[5] ve mesâbîh-i envâr-ı ihtidâ olan âl-i emcâd ve ashâb-ı mekârim-i'tiyâdları merâsim-i şer'-i garrâlarının ikāme ve icrâsında sâ'î ve anların isrine muktefî mesned-nişîn-i hilâfetleri bi-ecma'ihim ol nehc-i hanîf-i müstakīmi râ'î olup, husûsan Âsitân-ı hilâfet-âşiyân ve dûdmân-ı rahşân-ı saltanat-ı Âl-i 'Osmân *edâmallâhu sultânehüm mede'l-ezmân*[6]. **Beyt:**

'Alâ ervâhihim tuhafu't-tehâyâ
Minellâhillezî halaka'l-berâyâ[7]

Hazerâtı i'lâ'-i kelime-i şer'-i mübîn ve i'tisâm-ı habl-i metîn-i dînde mukāsât-ı şedâ'id ile takvîm-i **[T2 75b]** akvem-i sübül ve teşyîd-i a'del-i mebânî-i rusül emrinde kemâl-i sarf-ı makdûr ve sa'y-ı meşkûrları *ke'ş-şemsi fî vasati's-semâ*[8] zâhir u hüveydâdır.

Bi-husûsihî Nukāve-i dûdmân-ı 'Osmânî Hûrşîd-i 'alem-i Tâc-dâr-ı Hâkānî, Şehriyâr-ı bu'l-mehâmid-i 'adl ü dâd, Pâdişâh-ı kişver-güşây-ı merâhim-nijâd vefîrü's-seciyyeti ve'l-kerem, Kesîru'l-'atıyyeti ve'l-himem, Sâhibü'n-nasri ve'z-zaferi ve'l-burhân, el-Meşkûru fî mesâ'îhi bi'ş-şiyemi'l-haseneti'l-hisân, el-Mü'eyyedü bi-cünûdillâhi'l-Meliki'l-Müste'ân bi-mahz-ı tevfîkı'l-'alîmi'r-Rahmân es-Sultân ibnü's-Sultân es-Sultân Mustafa Hân ibnü's-Sultân el-Gāzî Sultân Ahmed Hân *ebbedallâhu Hilâ-*

---

1 "ان هـو الا وحـى يوحـى = (Size okuduğu) Kur'ân ancak kendisine bildirilen bir vahiydir" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, en-Necm 53/4. âyettir.

2 "وهـو بالافـق الاعلـى = O (Cebrail) en yüksek ufukta bulunur" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, en-Necm 53/7. âyettir.

3 "دنى فتدلى = (Ona) yaklaştı derken sarkıp daha da yakın oldu" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, en-Necm 53/8. âyetin son kısmıdır.

4 "فكان قـاب قوسـين او ادنـى = (Peygambere olan yakınlığı) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, en-Necm 53/9. âyettir.

5 semâ'-i hadrâ A2 : hadrâ'-i semâ T2

6 "ادام الله سـلطانهم مـدى الازمـان = Allah onların gücünü her zaman dâim etsin" anlamına gelen Arapça duâdır.

7 "علـى ارواحهـم تحـف التحايـا * مـن الله الـذى خلـق البرايـا = Ruhlarına, mahlûkâtı yaratan Allah'tan iyi dilek hediyeleri olsun!" anlamına gelen Arapça bir beyittir.

8 "كالشمس فى وسط السماء = Gökyüzündeki güneş gibi" anlamına gelen Arapça bir deyiştir.

fetehû ve edâme şevketehû ve devletehû ilâ âhırı'l-ezmân[1] efendimiz hazretleri ki:

Şâh-râ beh boved ez-tâ'at-ı sad-sâle vü zühd[2]
Kadr-i yek-sâ'at-ı 'ömrî ki der u dâd koned
Halk der-sâye-i 'adleş heme âsûde şeved
Zîr-i destân-ı cihân-râ zi-gam âzâd koned[3]

mefhûmuyla fıtrat-ı zât-ı 'inâyet-âyâtları mecbûl-i 'adl ü dâd ve 'âmme-i 'ibâd ü bilâda nazar-ı 'atf u merhametleri meşmûl-i i'tiyâd olup, mecmû'-i yevâkīt-i **[T2 76a]** mevâkīt-i nefîseleri *ibtigā'en li-vechillâhi Te'âlâ*[4] hayrât ü meberrâta masrûf[5] ve 'ömr-i sânî belki[6] hayât-ı câvidânî olan ihyâ ve 'imâr-ı cemîleye ma'tûf olduğu, meşhûd-ı dîde-i enâm ve ma'lûm-ı cümle-i ecille-i a'lâmdır:

İlâhî tâ cihân durdukca olsun devleti memdûd
Ola sa'y-ı cemîli gün-be-gün masrûf hayrâta
Muvaffak ola fevka'l-hadd bi-vefkı'l-bâl her demde
Meserrât-ı pey-ender-peyle yâ Rab her meberrâta

Medlûlü ile ber-vefk-ı e'azz-i âmâl-i du'ây-ı devlet ü 'ömr ve şevket ü ikbâlleri cümle-i ferîza-i âhâd-i ibtihâl olmağla, *men de'â hayran li-mefrûzi't-tâ'ati feke-ennehû ekmelü külli't-tâ'ati*[7] me'âl-i tahkīk-iştimâli şîme-i erbâb-ı necdet ü necât ü[8] necâbet ve hulk-ı kerîme-i ehâlî-i dîn ü yakīn ve hidâyetdir[9].

---

1 "ابد الله خلافته وادام شوكته ودولته الى اخرالازمان = Allah onun hilâfetini ebedî kılsın ve büyüklüğünü ve devletini zamanın sonuna kadar devâm ettirsin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 *sad-sâle vü zühd* A2 : *sad-sâle-i 'ömr* T2

3 "شاه رابه بود ازطاعت صد ساله وزهد * قدر يك ساعت عمرى كه درودا‌د كند
خلق درسايهٔ عدلش همه اسوده شود * زير دستان جهان را زغم ازاد كند = Şâh için ömrünün bir saatinde adâletle hükmetmesi, yüz yıllık zühd ve taâtten daha iyidir. Halk onun adâleti gölgesinde mutlu oldu. O, dünyanın altta kalanlarını gamdan azat eder" anlamına gelen Farsça bir şiirdir.

4 "ابتغاءً لوجه الله تعالى = Yüce Allah'ın rızâsını isteyerek" anlamına gelen Arapça cümleciktir.

5 masrûf A2 : masrûfe T2

6 belki T2 : — A2

7 "من دعى خيرا لمفروض الطاعة فكانه اكمل كل الطاعة = Her kim farz olan bir itâate hayır yoluyla davet ederse, bu, bütün itâatlerin en üstünüdür" anlamına gelen Arapça bir cümledir.

8 necât ü T2 : — A2

9 ehâlî-i dîn ü yakīn ve hidâyetdir T2 : ehl-i yakīn ü diyânetdir A2

Bi-hamdihî Te'âlâ ol Hidîv-i Tâc-dâr-ı erîke-i dîn ve Dâdâr-ı kalem-rev-i 'izz ü temkîn *edâmallâhu 'ömrahû ve devletehû ilâ yevmi'd-dîn*[1] efendimiz hazretleri muktezây-ı ihlâs-ı 'inâyet-ihtisâs-ı Şâhâne'leriyle niçe âsâr-ı cemîle ve kirdâr-ı cezîleye sarf-ı makderet ve bezl-i 'uluvv-i himmet ve nîrû-yı 'inâyetleri çehre-nümây-ı[2] minassa-i zuhûr olup, havâkīn-i eslâf-ı **[T2 76b]** kirâm ve selâtîn-i mâzıyye-i 'izâm *enâlehümullâhu mesûbâti'd-dâreyni 'alâ memerri'd-devâm*[3] hazerâtının âsâr-ı münîfelerine iktidâ vü iktifâda meziyyet ü rüchânları cümle-i hasâ'ıs-ı[4] zât-ı bâhiratü'l-âyâtlarından olduğu, 'alem-efrâz-ı delâ'il ü burhân olmuşdur. **Li-münşi'ihi'l-Hakīr:**

Devlet ü 'omreş be-tevfîk-ı Hudây-ı Zi'l-celâl
Bâd efzûn ô boved âsâr-ı hayreş müstedîm
Zıll-ı re'fet-bahş-ı û memdûd bâdâ ber-cihân
Mî-resâned ber-heme-'âlem ez-û feyz-i 'amîm[5]

Mesbût-ı mecelle-i rivâyât-ı sahîhadır ki, Fahr-ı 'âlem ve Güzîde-i benî âdem *sallallâhu Te'âlâ 'aleyhi ve sellem*[6] hazretleri Medîne-i münevvere'de hâ'ıt u buk'asını kabîle-i Benî'n-Neccâr'dan iştirâ ve binâsına şurû' buyurdukları Mescid-i şerîf'de Sahâbe-i kirâm *rıdvânullâhi Te'âlâ 'aleyhim ecma'în*[7] hazerâtı ile umûr-ı itmâm ve teşyîd ü te'sîsine zât-ı risâlet-âyâtları mübâşeret ve kıyâm ü ihtimâm buyurup "*Ve kâne yenkulü'l-lebine ma'a'l-Müslimîne fî siyâbihî*[8],

---

1 "ادام الله عمره ودولته الى يوم الدين = Allah onun ömrünü ve devletini kıyâmet gününe dek dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 çehre-nümây-ı A2 : cehre-nümây-ı T2

3 "انالهم الله مثوبات الدارين على ممرالدوام = Allah onları her dâim dünya ve ahiret mükâfatlarına ulaştırsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 hasâ'ıs-ı (خصائص) A2 : hasâyıs-ı (خصايص) T2

5 "دولت وعمرش بتوفيق خداى ذى الجلال * باد افزون وبود اثار خيرش مستدم
ظل رحمت بخش او ممدود بادا بر جهان * ميرساند بر همه عالم ازو فيض عميم = Celâl sahibi Hakk'ın tevfîkiyle, onun devlet ve ömrü uzasın; hayır eserleri devam etsin. Onun merhamet bahşeden gölgesi dünyada uzun süre kalsın. Onun umumî feyzi bütün âleme ulaşsın" anlamına gelen Farsça bir şiirdir.

6 "صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

7 "رضوان الله تعالى عليهم اجمعين = Yüce Allah'ın rızâsı onların hepsinin üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

8 "وكان ينقل اللبن مع المسلمين فى ثيابه = Hz. Peygamber Müslümanlarla beraber kerpiç taşıyordu" anlamına gelen bu Arapça ifâde bir hadîs-i şerîftir.

ya‘nî Sahâbe-i kirâm ile ma‘an hâl-i binâda sevb-i mübârek ü mutahharlarıyla nakl-i libneye ma‘iyyet ü mübâşeret buyururlar idi. *Ve kâne ‘Ammâru yenkulü lebineteyni lebineten ‘an nefsihî ve lebineten ‘an Rasûlillâhi sallallâhu* **[T2 77a]** *‘aleyhi ve sellem ve kāle yâ ‘Ammâru li’n-nâsi ecrun ve leke ecrân ve kālallâhümme inne’l-ecra ecru’l-âhıreti ferhami’l-Ensâra ve’l-Muhâcirate*[1] ta‘bîr-i le’âlî-nizâmıyla edây-ı mu‘cizü’l-intizâmları resîde-i hadd-i tevâtür olmuşdur.

Nükte-i şerîfe: Ma‘lûm-ı uli’l-elbâbdır ki, zât-ı mefâhirü’l-âyât-ı risâletleri bi-nefsihî nakl-i libne-i şerîfesine mübâşeret ile ihtimâm buyurdukları emr-i celîl ü hatîrın ne mertebe sûret-pezîr-i ihtimâm ve itmâm olması matlûb-ı ‘âlîleri ve anın şeref-i fezâ’illeri ne mertebe şâyeste-i tahsîl ve ihrâz-ı sermâye-i mübâhât ü imtiyâz olduğu bu ma‘nâdan fehm ü idrâk buyurulur.

Hattâ cenâb-ı ‘Osmân bin ‘Affân *radıyallâhu ‘anh*[2] hazretleri Mescid-i şerîf’de ziyâdât-ı kesîre ile tevsî‘ ü tezyînine sarf-ı himmetleri mebzûl olup, cidâr-ı mü’essese ve ‘umud-ı mansûbaların hicârât-ı zîbende-i menkūşeden ve sukuf-ı merfû‘asın ahşâb sâc-ı Hindî’den zîb-ârây-ı teşyîd ü tezyîn buyurdukları meşhûr u ma‘rûfdur.

Binâ’en ‘alâ zâlik el-aslü’l-asîl şevketlü, kerâmetlü Şehriyâr-ı ekrem ve Pâdişâh-ı a‘zam *halledallâhu ‘ömrahû ve devletehû mâ-dâme’l-‘âlem*[3] es-Sultân ibnü’s-Sultân es-Sultân Mustafa Hân ibnü’s-Sultân el-Gāzî[4] Ahmed Hân **[T2 77b]** hazretlerinin Üsküdar’da *ibtigā’en li-vechillâhi Te‘âlâ*[5] Ayazma Serâyı sahnında müceddeden binâ vü ihyâ buyurdukları işbu Mihrişâh ismiyle müsemmâ câmi‘-i şerîf ve esnâ hicret-i Nebeviyye’nin bin yüz yetmiş bir senesi

---

1 “وكان عمار ينقل لبنتين لبنة عن نفسه ولبنة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم وقال يا عمار للناس اجرٌ ولك اجران وقال اللهم ان الاجر اجر الاخرة فارحم الانصاروالمهاجرة = Ammâr iki kerpiç taşıyordu. Birisini kendisi için, diğerini Allah Rasûlü (Yüce Allah’ın salât ve selâmı O’nun üzerine olsun) için taşıyordu. Hz. Peygamber: ‘Ey Ammâr insanlar için bir sevap senin için iki sevap vardır’ dedi ve: ‘Ey Allah’ım! Şüphesiz gerçek sevap âhiret sevabıdır, Ensâr ve Muhâcire merhamet eyle’ buyurdu” anlamına gelen bu ifâdeler hadîs-i şerîftir. Çok benzer bir metin için bkz. Süheylî, *age.*, IV,234, 264-265.

2 “رضى الله عنه = Allah ondan razı olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

3 “خلد الله عمره ودولته مادام العالم = Allah onun ömrünü ve devletini dünya durdukça dâim kılsın” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 el-Gāzî T2 : — A2

5 “ابتغاءً لوجه الله تعالى = Yüce Allah’ın rızâsını isteyerek” anlamına gelen Arapça bir cümleciktir.

zilhiccesinin evâ'ilinde[1] vaz'-ı esâs olunup, ile'l-ân yapdırılmasına ihtimâm-ı tâm ve bi-hamdillâhi[2] Te'âlâ ve'l-minne işbu yetmiş dört senesi cumâdelûlâsı âhırında[3] hüsn-i hıtâm ü itmâm ve yevm-i cum'a-i recebü'l-ferdde[4] devletlü Sadrıa'zam ve Düstûr-ı mükerrem, Ebu'l-mevâhib Râgıb Mehmed Paşa hazretleri ve Şeyhulislâm Veliyyüddîn Efendi cenâbları ve sâ'ir Dâ'ire-i[5] Âsafî cemâ'at-ı Müslimîn ile edây-ı salât-ı cum'a ve îfây-ı du'ây-ı devâm-ı 'ömr ü devlet ve edây-ı kıyâm-ı ferr ü şevket-i hazret-i[6] Zıllullâhî'de tezarru' ve niyâz ile dest-ber-âverde-i dergâh-ı Îzid-i Müte'âl olup, de'b-i kadîm ve âyîn-i müstedîm-i bende-nüvâzî-i Hidîvâne'leri üzere Nâzır ve Emîn-i Binâ' Gümrükcü Seyyid İshâk Ağa'ya ferve-i semmûr ve Şeyh-i câmi'-i şerîf ve Hatîb ve İmâm ve sâ'ir tertîb olunan zevâta dahi hil'atlar ilbâs ve surre ve 'atıyyeler ihsân ü 'inâyet buyuruldu.

Hattâ mârru'z-zikr Emîn-i Binâ' Seyyid İshâk Ağa'nın **[T2 78a]** dâmâdı Ahmed Efendi hıdmet-i binâ'-i câmi'-i şerîfde olmağla, müceddeden Dîvân Hâceliği ve Küçük Kal'a mansıbı tevcîhâtda zabt eylemek üzere mecbûr u mesrûr buyuruldu.

Tefâsîl-i hey'et-i câmi'-i şerîf makāle-i âtiyede birer birer zikr u beyân olunacakdır. Bunun gibi matbû' ve müstahsenü'l-vaz'ı ve'ş-şekl bir câmi'-i şerîf binâ olunmamışdır ve binâ ve itmâmına sarf-ı ihtimâm buyurulmağla, müddet-i karîbede hüsn-i hıtâma resîde oldu:

Himmet-i Sultân eder elbette her kârı temâm
Dest-i cûduyla bulur kâr-ı cihân hüsn-i hıtâm

Medlûlüyle zât-ı ıstıfâ-penâh-ı Şehriyârî'leri muktezâsı üzere ol câmi'-i şerîfin derûn u bîrûnunda olan envâr-ı safvet ve şu'â'-ı nûrâniyyet mânend-i Ka'be-i dil-i erbâb-ı necdet ü zehâdet zâhir u bâhirdir. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ bunun gibi niçe niçe hayrât ü hasenâta muvaffak u meysûr eyleyüp,

---

1 1-10 Zilhicce 1171 = 6-15 Ağustos 1758.
2 bi-hamdillâhi T2 : bi-hamdihî A2
3 21-30 Cumâldelûlâ 1174 = 29 Aralık 1760-7 Ocak 1761.
4 1 Receb 1174 = 6 Şubat 1761 Cuma.
5 Dâ'ire-i (دائِرة) A2 : Dâyire-i (دايرة) T2
6 hazret-i A2 : — T2

tâ ebed nâm-ı şerîf-i ʻinâyet-redîfleri zîver-i cerîde-i sinîn ü eyyâm ola, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Zikr-i vasf-ı câmiʻ-i şerîf ve maʻbed-i münîf ve bimâ-ihtevâ fîhi mine'l-hayrâti ve'l-hasenât[1]

Zikr olunan câmiʻ-i şerîfin tûl-i haremi yirmi dört zirâʻ ve ʻarzı on yedi buçuk zirâʻ ve otuz beş zirâʻ mürtefiʻ bir kubbe-i kebîre ve altı kubbe-i sagīra ve câmiʻ-i şerîfin **[T2 78b]** fevkında çâr-kûşelerine düşmüş dört ʻaded hucurât-ı matbûʻa[2] ve kafesli sagīr çâr fenâr kubbe ve iki dergâh kapusu mücellâ ruhâm ile etrâfı müzeyyen ve maksûreler altında on iki ʻaded mücellâ ruhâm sütûnlar, yan kemerleri[3] altında iki sütûn-ı pâ ki sakīl ve meclüvve[4] ve yine ruhâm-ı sâfdan rengîn ve mücellâ mihrâb-ı şerîfin yemîn ü yesârında mutallâ ʻalemlü sütûn-ı ruhâm ve bâlây-ı mihrâbda sülüs-i celî hatt ile besmele-i şerîfe ve baʻdehû "*Küllemâ dehale ʻaleyhâ Zekeriyye'l-mihrâbe vecede ʻindehâ rizkā*[5]"[6] âyet-i şerîfi[7] sebt ü tahrîr buyurulmuşidi[8].

Ve ruhâmdan mücellâ ve sâf bir minber-i şerîf ki çâr sütûn üstünde mutallâ külâh-ı rifʻat-iktinâh-ı bâlâ[9] ve pîş-i mihrâb-ı şerîf iki şemʻdân ki her biri seksener vakıyye şemʻ-i sefîd-i ʻasel kıyâdesine mevzûʻa[10] ve dîger iki şemʻdân dahi her biri onar vakıyye şemʻ-i ʻasel kıyâdesine âmâde ve mihrâblu kalîçeler ile zîr u bâlâsı mefrûş ve derûn-ı câmiʻ-i şerîfe âvîze olunmak içün Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât şevketlü Şehriyâr-ı ʻâlem efendimiz hazretlerinin yedi ʻaded incü ile müzeyyen ve[11] şeş tarafı esmâ'ullâh ve baʻzı edʻiyye ve Sûre-i Muʻavvezeteyn[12]

---

1 **ve'l-hasenât** T2 : + [Bu kelimeler siyah mürekkeple yazılmıştır] A2
2 matbûʻa A2 : matbûʻat T2
3 kemerleri T2 : kemeri A2
4 meclüvve A2 : meclüvvet T2
5 *vecede ʻindehâ rizkā* T2 : — A2
6 "كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا = Zekeriyâ onun bulunduğu bölmeye her girişinde yanında bir yiyecek bulurdu" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, Âl-i ʻİmrân 3/37. âyetin ortasında yer alır.
7 âyet-i şerîfi A2 : âyeti T2
8 buyurulmuşidi T2 : buyurulmuş A2
9 bâlâ T2 : — A2
10 mevzûʻa T2 : mevzûʻ A2
11 ve A2 : — T2
12 [Felak ve Nâs sûrelerine verilen isimdir].

ile **[T2 79a]** zîb-ârây-ı tahsîn ü ta'vîz olan âvîze-i mübâreke[1] ki mecmû'u bir top-ı[2] mergūb ve cânib-i yesârda Hünkâr Mahfili ki tûlu beş zirâ' ve 'arzı dört zirâ' ve derûnunda beş 'aded sîm kanâdîl-i muzî'e ve dîger kanâdîl-i mutallâ ki bir mikdârı mihrâb önüne, bir mikdârı mahfil-i hümâyûn içine âvîze olunmuş ve derûn-ı mahfilde destâr-ı hümâyûn içün müzeyyen şebîke-i târın girdâ-gird etrâfı fağfûr çînî-i gālî-behâ ile ârâste ve şebâbîk-i zerrîn[3]-tılâ ile mahfil-i hümâyûnun iki tarafları müzeyyen ve musanna' ve yine derûn-ı mahfilde iki zirâ' mesned-i matbû' ve müzeyyen[4] ve musanna' bir taht-ı hümâyûn ve muhâzîsinde mihrâbının cânib-i yesârında muttasıl hâ'ıt-ı[5] yek-pâre musanna' ruhâm-ı mücellâ ve müşebbek kürsî-i va'z ve âbdest odası ile miyân-ı mahfil-i hümâyûnu beş zirâ' fâsıla ve zemînden mahfile yirmi derece mikdârı[6] nerdübân ile çıkılur mürtefi' ve bîrûn-ı harem-i şerîfde iki mihrâb ve bâlâsında iki 'aded mü'ezzinler mahfili[7] ve zîr-i mahfil-i hümâyûn on iki zirâ' tûl ve on bir zirâ' 'arzı müştemil bir dehlîz ki anda edây-ı salât olunur.

Ve altında bir 'aded muvakkit odası **[T2 79b]** ve bîrûn-ı câmi'-i şerîf kârgîr mekteb ve[8] derûnu kalîçe ile mefrûşe ve müzeyyene ve hademe içün bir bâb oda ve mahsûs mütevellî odası ve zîr-i câmi'-i şerîf dokuz 'aded musluk lüleleri ile mutallâ ve mücellâ[9] ve memşâ ve üç 'aded bâb-ı havlu[10] ve musanna' bir çeşme-sâr-ı latîf ki sekiz mâsûra âb-ı sâfa mecrâ ve iki hazîne-i âb ki biri otuz beş ve biri otuz zirâ' olmak üzere metîn ü müstahkem olup ve derûn-ı câmi'-i şerîfde esâmî-i çehâr-yâr-ı[11] güzîn altûn ile tahrîr olunmuş ve mihrâb-ı[12] şerîfin etrâfında olan câmlar içinde âhır-ı Sûre-i Haşr ve ba'zı âyât-ı şerîfe ve

---

1 mübâreke A2 : mübâ[re]ke T2
2 top-ı A2 : tob-ı T2
3 zerrîn T2 : zer A2
4 müzeyyen A2 : +[Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "ve matbû'" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] T2
5 hâ'ıt-ı (حائط) T2 : hâyıt-ı (حايط) A2
6 derece mikdârı T2 : kademe A2
7 mü'ezzinler mahfili T2 : mahâfil-i mü'ezzinân A2
8 ve A2 : — T2
9 mücellâ T2 : muhallâ A2
10 üç 'aded bâb-ı havlu T2 : bâb-ı havlu üç 'aded A2
11 çehâr-yâr-ı T2 : cehâr-yâr-ı A2
12 ve mihrâb-ı A2 : + [Bu kelimeler mükerrer yazılmıştır] T2

mahfil-i hümâyûn içinde "*el-Cennetü tahte akdâmi'l-ümmehât*"[1] hadîs-i şerîf-i tahrîr olunmuş ve bir 'aded bir şerefeli[2] menâre-i şerîfe ki nerdübânı kırk zirâ', 'alemine varınca irtifâ'ı altmış yedi zirâ' ve tâ bâlây-ı kubbe pîrâmeninde leyâlî-i ramazânda îkād olunmağıyçün bir sıra kanâdîl-i billûrîn ve vasatında hem-çünîn ve mecmû'-i kanâdîl-i câmi'-i şerîf dahi billûrdan olup, zücâc olmamak üzere ve mecmû'-i revzen ve câm doksan dokuz **[T2 80a]** 'aded ve her tarafı tarîk-ı 'âmm, bir tarafı Yasdıkcılar, bir tarafı Mücessemciler ve bir tarafı hammâm ve bir tarafı etmekci furunu ve sâhil tarafında niçe müferrih sâhil-hâneler yapılup, ziyâde mevkı'ında vâkı' olmuşdur.

Ve târîh-i hitâm-ı câmi'-i şerîf Sadrıa'zam u efham[3] Ebu'l-mevâhib devletlü Râgıb Mehmed Paşa hazretlerinin eser-i tab'-ı me'ârif-neb'-i 'âlîleri olup, Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[4], 'İmâd-ı Sânî Veliyyüddîn Efendi cenâbları dahi kendü hatlarıyla sebt ü tahrîr buyurmalarıyla, işbu mahalde dahi sâbıkā zikri mürûr etmişiken[5] *et-tekrâru hasen*[6] me'âliyle i'âde olunmak çespân görüldü[7].

Târîh-i hazret-i Sadrıa'zamî berây-ı itmâm-ı câmi'-i şerîf

Muktedây-ı ehl-i sünnet câmi'-i mecmû'-i hayr
Kıldı çün bu ma'bed-i zîbâyı inşâ bî-riyâ
Sadr-ı 'asrı bendesi Râgıb dedi târîhini
Câmi'-i ra'nâ binâ'-i Şâh Sultân Mustafâ
(جامع رعنا بناء شاه سلطان مصطفا) **[Sene 1174]**

---

1 "الجنة تحت اقدام الامهات = Cennet annelerin ayakları altındadır" anlamına gelen bu cümle Ahmed b. Hanbel, Nesâî, İbn Mâce ve Hâkim gibi hadîsçilerin rivâyet ettikleri bir hadîs-i şerîftir; bkz. Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, no. 1087, I,335.

2 şerefeli A2 : şerefelü T2

3 Sadrıa'zam u efham A2 : Sadrı efham u a'zam T2

4 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 bkz. **[T2 60b-61a]**

6 "التكرار حسن = Tekrar güzeldir" anlamına gelen Arapça atasözüdür; bkz. Yılmaz, *age.*, II,846.

7 mahalde dahi sâbıkā zikri ….. görüldü T2 : mahalle kayd ve tastîr olunmak münâsib görüldü A2

İhrâc-ı Surre-i Haremeyn-i muhteremeyn[1] bi-vechi'l-mu'tâd

Sene-i mezkûre mâh-ı recebü'l-ferdinin on ikinci günü[2] kuttân-ı Haremeyni'ş-şerîfeyn olan fukarâ ve 'ulemâ ve gurebâ ve meşâyih ve etfâl ve erâmile[3] beher sene sadakāt-ı behiyye-i Husrevâne'den ihsân ve irsâl[4] **[T2 80b]** buyurulan Surre-i şerîfe bi-temâmihâ ve kemâlihâ hâzırlanup, resm-i kadîm ve âyîn-i müstedîm üzere Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'dan ifrâz ü[5] ihrâc ve Emânet-i Surre-i şerîfe ile be-kâm olan Ser-bostâniyân-ı Hâssa-i sâbık Halîl Ağa'ya teslîm ve ilbâs-ı hil'at ile tekrîm buyurulup[6] ve mükemmel Surre-i şerîfe alayı[7] ile Üsküdar'a 'ubûr olunup ve[8] ol mahalden tâ Şâm-ı şerîf'e varınca yol üzerinde vâkı' vüzerâ vü ümerâ ve hükkâm-ı sâ'ireye Surre-i şerîfe'yi âminen ve sâlimen mahalline îsâlde dâmen-der-meyân-ı ihtimâm olmalarıyçün mu'tâd üzere ısdâr olunan evâmiri tahrîr ve ikmâl ü itmâmda[9] bezl-i makderet ü ihtimâm buyuruldu.

Ve bundan akdem Medîne-i münevvere Kazâsı'yla mütenevvir olan Şa'bân-zâde Ahmed Efendi pîr u ihtiyâr olmakdan nâşî Medîne'ye râhî olmakda kemâl-i su'ûbet ve belki 'adem-i imkânı zâhir olmağla, Altûnuçok-zâde 'Abdullah Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu. Ve Mekke-i mükerreme Kadısı-yı sâbık Kebîrî-zâde Mustafa Efendi ve Sultân Selîm Vâ'izi 'Osmân Efendi fevt olup, Eyyûb Câmi'i Şeyhi Yâsînci-zâde'ye **[T2 81a]** Sultân Selîm Meşîhati ve 'Abdülhalîm-zâde Seyyid Efendi'ye Eyyûb Câmi'i Meşîhati ve Vâlide Câmi'i Şeyhliği, Şehzâde[10] Vâ'izi Hızır-zâde Efendi'ye ve Şehzâde Meşîhati, Vâlide-i Üsküdar Şeyhi Bâkī Efendi'ye ve bu def'a karîben zeyl olan Vâlide Câmi'i Şeyhliği, Seyyid Halîl Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

---

1 muhteremeyn A2 : eş-şerîfeyn T2
2 12 Receb 1174 = 17 Şubat 1761 Salı.
3 Haremeyni'ş-şerîfeyn olan fukarâ ….. erâmile T2 : Haremeyn-i muhteremeyn'e A2
4 ve irsâl A2 : + [Bu kelimeler mükerrer yazılmıştır] T2
5 ifrâz ü T2 : — A2
6 buyurulup T2 : olunup A2
7 alayı T2 : alay A2
8 ve A2 : — T2
9 ikmâl ü itmâmda T2 : itmâm ve kemâl A2
10 Şehzâde A2 : + [Metinde bu kelime önce "Şeyh-zâde" şeklinde yazılmış, sonra üzeri kırmızı mürekkeple çizilerek sayfa kenârına "**Şehzâde**" kelimesi kırmızı mürekkeple yazılmıştır] T2

'Azl-i Kapudân-ı deryâ Mustafa Paşa ve tevcîh-i Belgrad be-müşârun ileyh ve gayrân[1]

Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî olan Mustafa Ağa me'mûr olduğu hıdemâtında kemâl-i istikāmetle mücidd ü sâ'î olmağla, mazhar-ı nazar-ı 'atûfet-eser-i hazret-i[2] Şehriyârî olup, rütbe-i vâlây-ı Vezâret'le Deryâ Kapudanlığı ile be-kâm[3] ve bir müddetden sonra 'azl ve Belgrad Muhâfazası mûmâ ileyhe[4] tevcîh ü ihsân buyuruldu. Sâbıkı Muhâfız-ı Belgrad Hasan Paşa'ya dahi Deryâ Kapudanlığı tevcîh ü ihsân buyuruldu.

Mâh-ı recebin evâhırında[5] Âsitâne'den mahatt-ı hükûmeti olan Belgrad'a müteveccih ü râhî oldu. Ve Edirne Bostâncı-başılığı Hâsekî Ağa'ya tevcîh ve selefi Kara Hâsekî nâm Ağa, Filibe Nezâreti'ne me'mûr kılındı. Ve Kapudân-ı deryâ Hasan Paşa dahi evâsıt-ı mâh-ı şa'bânda[6] Âsitâne-i 'aliyye'ye duhûl ertesi gün Bâb-ı Sadrı[7] **[T2 81b]**a'zamî'de Deryâ Kapudanlığı'na[8] ilbâs-ı hil'at ile tekrîm[9] buyuruldu. Ve bu esnâda hulefâ'-i aklâmdan Mâlikâne Halîfesi Tayyibî Efendi 'azm-i sâha-i cinân ile tatyîb-i (تطيـب) meşâmm-ı ervâh kılındı[10]. Bir garîb dervîş-nihâd kimesne idi; vaz' ve tavr ve libâsı kendüye mahsûs idi.

Yine gurre-i şa'bânda[11] fuzalâdan sâbıkā Halebü'ş-şehbâ Kazâsı'ndan munfasıl Kilîsî Hüseyn Efendi, Edirne Mevleviyyeti'ne mevsûl kılındı. Ve Murâd-zâde Seyyid Ahmed Efendi'ye Galata Mevleviyyeti ve Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye'den Efendi'ye Bosna Mevleviyyeti bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu. Ve Bölükât-ı Erba'a'dan Gurebâ'-i Yemîn Kâtibi Pîr Musta-

---

1 **be-müşârun ileyh ve gayrân** T2 : **be-û ve gayr-ı zâlik** A2
2 'atûfet-eser-i hazret-i T2 : — A2
3 be-kâm A2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "olup" kelimesinin üzeri çizilmiştir] T2
4 mûmâ ileyhe T2 : kendüye A2
5 21-30 Receb 1174 = 26 Şubat-7 Mart 1761.
6 11-20 Şa'bân 1174 = 18-27 Mart 1761.
7 Bâb-ı Sadrı A2 :+ [Bu kelimeler mükerrer yazılmıştır] T2
8 Deryâ Kapudanlığı'na T2 : kapudanlığa A2
9 ile tekrîm T2 : — A2
10 meşâmm-ı ervâh kılındı T2 : olundu A2
11 1 Şa'bân 1174 = 8 Mart 1761 Pazar.

fa Paşa, Dîvân Efendisi Mehmed Efendi ʻâzim-i dîvân-ı bekā oldu. Ve çünki Edirne Bostâncı-başılığı, Enderûn-ı hümâyûn'dan Hâsekî Ağa'ya tevcîh buyuruldu.

Moldevâncı ʻAli Ağa, Filibe cânibinde baʻzı hıdemât ile[1] me'mûr idi. İtmâm-ı hıdmetiyle geldikde Hâsekî Ağalığ'a me'mûr ve der-ʻakab Bostâncı-başılığ'a ilbâs-ı hilʻat ile tayy-ı merâhil-i kâm buyuruldu. Ve Sadrıaʻzamî Oda-başısı Hâsekî Ağalığ'a ilbâs-ı hilʻat ve Karakulluk, Sadrıaʻzamî Oda-başısı[2] ve Gümüş Süleymân Ağa yine Karakullukluk hıdmetine taʻyîn ü tahsîs buyuruldu.

İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-vechi'l-muʻtâd

[T2 82a] Altmış[3] dört senesi şaʻbânü'l-muʻazzamının on dördüncü sülesâ günü[4] Dîvân-ı hümâyûn'da asâkir-i zafer-rehberin müstehak oldukları iki kıst mevâcibleri ʻan-nakdin Hazîne-i hümâyûn'dan ihrâc olunup, herkes havsala-i istiʻdâdlarına göre mevâcib-i mezkûrenin tevzîʻ u taksîm olunmasında hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır. Hakk sübhânehû ve Teʻâlâ bu gûne ʻatâyây-ı cezîle ile zemân-ı devlet ü şevketlerinde cümle kulların mesrûr u mecbûr etmeğe muvaffak ve meysûr eyleye, âmîn[5] bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Mevâcib-i mezkûrenin ihrâcı gününden Sadrıaʻzam ve Müşîr-i efham hazretleri Kapu'da tevzîʻ u iʻtâya şurûʻ ve hıtâm-ı devrde mahz-ı nevâziş-i Sadr-ı kerîm içün ʻâdet-i seniyye-i hazret-i Cihân-dârî ve deydene-i behiyye-i Husrevânî üzere hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîf ve bir sevb-i semmûr-ı müstevcibü's-sürûr ve hançer-i[6] mücevher ile hâlâ Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî ʻizzetlü Ağa cenâbları Bâb-ı Sadrıaʻzamî'ye şeref-res-i vürûd ve de'b-i kadîm ve ʻâdet-i müstedîm[7] üzere merâsim-i istikbâl ʻalâ-vechi'l-ibcâl merʻî ve mü'eddî

---

1 hıdemât ile T2 : hıdemâtıyla A2

2 Hâsekî Ağalığ'a ilbâs-ı hilʻat ve Karakulluk, Sadrıaʻzamî Oda-başısı A2 : — T2

3 altmış [Metinde "yetmiş" yerine sehven "altmış" yazılmış olmalıdır] T2 : + [Metinde "yetmiş" yerine sehven "altmış" yazılmış olmalıdır] A2

4 14 Şaʻbân 1174 = 21 Mart 1761 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

5 âmîn T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

6 hançer-i T2 : hancer-i A2

7 ve ʻâdet-i müstedîm T2 : — A2

ve kırâ'at-ı hatt-ı şerîf-i übbehet-redîf **[T2 82b]** itmâm ü îfâ[1] olunup, taraf-ı hazret-i Sadrıa'zamî'den Ağa-yı mûmâ ileyhe hançer-i mücevher ve ferve-i semmûr ve müzeyyen ü mükemmel esb[2] ve 'atıyye-i cezîle ve ma'iyyetinde olanlara dahi mu'tâd üzere 'atıyyeler ve surreler ve hil'atlar iksâ vü i'tâsıyla[3] îfây-ı merâsim-i ibtihâc ü sürûr buyuruldu.

İhrâk-ı cüz'î der-Çukur-bostan

İstanbul'da Çukur-bostan kurbunda sâ'at dörtde iken birkaç sagīr hâneler muhterik olup, bi-'inâyetillâhi Te'âlâ iştidâd bulmadan basdırılup muntafî oldu. Ve bu esnâda hâlâ Serây-ı 'atîk Ağası Şeyhu'l-Harem-i Nebevî hıdmet-i celîlesiyle hil'at ilbâs ve teşrîfât-ı hümâyûn ile Kaftân Ağalığı ta'bîr olunur gediklü zu'amâdan Mustafa Ağa ile ma'an cânib-i Medîne-i münevvere'ye râhî olmalarına emr u fermân buyuruldu.

Vürûd-ı hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf bâ-'atıyye-i hümâyûn ki be-ashâb-ı düyûn-ı mahbûsîn-i fukarâ' ki ez-habs ve kayd-ı mazîk[4] rehâ-yâfte-end

Yine sene-i merkūme mâh-ı şa'bânü'l-mu'azzamının evâsıtında[5] Bâb-ı hazret-i Sadrıa'zamî'ye bir kıt'a hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i hazret-i Pâdişâhî[6] şeref-res-i vürûd ve mazmûn-ı münîfi: "Hâlâ edâsına bir vechile iktidâr ve yesârları olmayup, üzerlerine mütehattimü'l-edâ **[T2 83a]** olan erbâb-ı düyûn fukarâları ki, zindânda ve sâ'ir mehâbisde ahvâlleri dîger-gûn ve 'asâr üzere olmalarıyla, *ibtigā'en li-vechillâhi Te'âlâ*[7] bu makūleleri düyûnlarından ve kayd-i mazîk-ı habsden ıtlâk içün taraf-ı bâhiru'ş-şeref-i Mülûkâne'mden kırk kîse akça gönderilmişdir. Gerekdir ki bu mahbûsların dânîlerini vech-i şer'î ile irzâ ve herkese sulh u rızâları üzere bir mikdâr meblağ i'tâ[8] olunup, fukarâ'-i medyûnîn tengîne-i habsden ıtlâk olunalar" deyü mü'ekked ve musarrah idi.

---

1 îfâ A2 : ايقا T2

2 müzeyyen ü mükemmel esb T2 : müzeyyen esb-i mükemmel A2

3 iksâ vü i'tâsıyla T2 : iksâsıyla A2

4 **ez-habs ve kayd-ı mazîk** T2 : **ez-kayd-ı habs ve düyûn** A2

5 11-20 Şa'bân 1174 = 18-27 Mart 1761.

6 hazret-i Pâdişâhî T2 : Şehriyârî A2

7 "ابتغاءً لوجه الله تعالى = Yüce Allah'ın rızâsını isteyerek" anlamına gelen Arapça cümleciktir.

8 bir mikdâr meblağ i'tâ T2 : edâ A2

Mazmûn-ı ‘inâyet-meşhûn-ı emr-i hümâyûn üzere taraf-ı hazret-i Sadrıa‘zamî’den âdemler ta‘yîn olunup, gerek zindânda ve sâ’ir ‘âdî mehâbisde olan fukarâ erbâb-ı düyûnun mutâlibîn[1] ve dânîleri cem‘ ve her birini mikdâr-ı mu‘ayyen meblağ ile irzâ ve sulh ve bu vechile mazîk-ı[2] habsden ıtlâk ve rehâ buyurmağla, ‘an-samîmi’l-bâl du‘ây-ı hayr-ı ‘ibâdullâha nâ’il ü mazhar oldular.

Zehî Şehriyâr-ı merâhim-şi‘âr ve[3] ‘âlî-tebâr ki *edâmallâhu ‘ömrahû ve şevketehû ilâ-yevmi’l-haşri ve’l-karâr*[4] beher sene ‘âdet-i cemîle-i Husrevânî’leri üzere bunun gibi niçe niçe muzdarib ve bî-iktidâr fukarâ vü zu‘afây-ı ‘ibâdullâhı sadakāt ve ‘atâyây-ı cezîle-i Mülûkâne’leriyle tengîne-i ‘asâr ve mezâyıkdan **[T2 83b]** halâs buyurmuşlardır.

Hakk Te‘âlâ vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn u me’mûn eyleyüp, ‘ömr ve devlet ü şevketlerin ilâ-yevmi’l-haşri ve’l-karâr dâ’im ve berkarâr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselîn[5].

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Sadr-ı esbak Seyyid ‘Abdullah Paşa der-Halebü’ş-şehbâ’ *‘aleyhi’r-rahmetü*[6]

Sene-i mezkûre gurre-i şa‘bânında[7] hâlâ Halebü’ş-şehbâ[8] Vâlîsi olan Sadr-ı esbak es-Seyyid[9] ‘Abdullah Paşa birkaç gün ‘illet-i mizâcı hasebiyle[10] hastalanup ‘âzim-i diyâr-ı hâmûşân oldu[11]; *rahmetullâhi ‘aleyh*[12].

---

1 mutâlibîn T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2

2 ve bu vechile mazîk-ı T2 : ve A2

3 ve T2 : — A2

4 “ادام الله عمره وشوكته الى يوم الحشر والقرار = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü kıyâmet gününe dek dâim eylesin” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 **Vürûd-ı hatt-ı şerîf-i ‘inâyet-redîf bâ-‘atıyye-i hümâyûn ki be-ashâb-ı düyûn-ı mahbûsîn-i fukarâ’** ….. Seyyidi’l-mürselîn T2 : + [Bu kısım s. 586 ve s. 587’nin kenârına yazılmıştır] A2

6 “عليه الرحمة = Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

7 1 Şa‘bân 1174 = 8 Mart 1761 Pazar.

8 Halebü’ş-şehbâ T2 : Haleb A2

9 es-Seyyid T2 : Seyyid A2

10 mizâcı hasebiyle T2 : mizâcla A2

11 ‘âzim-i diyâr-ı hâmûşân oldu T2 : dâr-ı bekāya intikāl eyledi A2

12 “رحمة الله عليه = Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

Merhûm es-Seyyid ʻAbdullah Paşa Kerkûtiyyü'l-asl[1], zâtında edîb ü kerîm hayli fezâ'il ü meʻârifden behre-dâr ve mesned-i Sadâret'de memdûh-ı hüsn-i ahlâk ile maʻrûf[2] bir Vezîr-i lâ-nazîr idi. Müddet-i Vezâret'lerinde züvvâr ve hademe-i Devlet-i ʻaliyye'yi[3] hasbe'l-imkân riʻâyet ve gâh lisân ile olsun[4] tatyîb ve nevâzişden hâlî olmazlar idi. Bu tarîkle kulûb-ı nâs ana müncezib olup, duʻây-ı hayr ederler idi. Mesned-i Vezâret'in ʻavâm-pesendîde mehâret-i tâm-meleri var idi[5].

Hattâ bir Kapu günü -Hakīr anda bulundum[6]- ʻazîm bârân-ı şedîde[7] olup, bulunan züvvâr ve hâcegân efendilere[8]: "Böyle matar-ı şedîde[9] ve şitâda kapu edüp, sizlere bu zahmeti çekdirmekde fi'l-hakīkati taʻb ü meşakkat olduğu zâhir u bâhirdir. **[T2 84a]** Lâkin tahkīk sizleri göreceğim geldi. Bârî kapu olmak vâsıtasıyla görüşmek murâd eyledim" deyü ʻazîm nevâziş buyurduğu hâlâ hâtır-ı Hakīr'den bîrûn olmamışdır; *rahmetullâhi Teʻâlâ*[10] *ʻaleyh*[11].

İhsân-ı Vezâret be-Mansıb-ı Halebü'ş-şehbâ' be-Emîn-i Matbah-ı ʻâmire el-Hâc Ebûbekir Efendi

Yine sene-i merkūme mâh-ı şaʻbânü'l-muʻazzamının on birinci günü[12] Emîn-i Matbah-ı ʻâmire olan Ebûbekir Efendi'ye Haleb mansıbı ile rütbe-i vâlây-ı Vezâret ihsân ü ʻinâyet ve ilbâs-ı hilʻat-ı seniyye ile ser-i iftihârı berâber-i felek-i esîr kılındı. Müşârun ileyh el-Hâc Ebûbekir Paşa fi'l-asl Re'îsülküttâb Tavukcu-başı demekle maʻrûf edîb ve fâzıl ü lebîb, hüsn-i salâh ve takvâ ve

---

1 Kerkûtiyyü'l-asl T2 : — A2

2 fezâ'il ü meʻârifden behre-dâr ve mesned-i Sadâret'de memdûh-ı hüsn-i ahlâk ile maʻrûf T2 : — A2

3 Devlet-i ʻaliyye'yi T2 : Devlet'i A2

4 lisân ile olsun T2 : lisânla A2

5 bu tarîkle kulûb-ı nâs ana müncezib olup ….. idi T2 : — A2

6 Hakīr anda bulundum T2 : — A2

7 şedîde A2 : — T2

8 hâcegân efendilere T2 : hâcegân efendiler A2

9 şedîde T2 : — A2

10 *Teʻâlâ* T2 : — A2

11 "رحمة الله تعالى عليه = Yüce Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

12 11 Şaʻbân 1174 = 18 Mart 1761 Çarşamba.

'ilm ü fazl ve dirâyet ü nühâ ile ma'rûf[1] Mustafa Efendi'nin terbiyyet-kerdesi ve gars-ı yemîn-i himmeti[2] ve dâmâdı olup, zâtında olan isti'dâd-ı fıtrîsi ile hâcegân-ı Dîvâniyye'ye duhûl ve bir müddetden sonra Yeniçeri Efendiliği ve bir müddet Tersâne-i 'âmire, ba'dehû Darb-hâne-i 'âmire[3] emânetleri ve Riyâset-i Devlet-i 'aliyye ve Sadrıa'zam Kethudâlığı ve sâ'ir me'mûr olduğu hıdemât-ı külliyye ve cüz'iyyede sıdk u istikāmet ve tevfîk u istidâmetle hareketi matbû' u makbûl ve umûr u husûsunda bi-emrillâhi Te'âlâ meysûr ve mukdim u muvaffak[4] **[T2 84b]** ve vücûhla me'ârif ü kemâlden behre-dâr her hâlde nazar-ı 'atûfet-eser-i[5] Husrevâne'ye lâyık u sezâ-vâr olmağla, karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den rütbe-i vâlây-ı Vezâret'le çırâğ buyuruldu.

Hakk Te'âlâ bunun emsâli niçelerin dahi zemân-ı devlet ü şevketlerinde behre-yâb etmeğe[6] müyesser ve makdûr eyleye, âmîn. Ve sâbıkā Sadrıa'zam Kethudâsı olup, hânesinde du'ây-ı devâm-ı Devlet-i 'aliyye'ye meşgūl Tavîl İbrâhîm Bey cenâbları dahi her vechile me'mûr oldukları hıdmetlerde sıdk u sedâd ile hulk-ı cemîli cümleye[7] ma'lûm olmağla, Emânet-i Matbah-ı 'âmire ile çeşn-i ikbâli memdûd-ı mâ'ide-i ihtirâm buyuruldu.

'Azl-i Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel Râmî Paşa-zâde Mustafa Beyefendi ve Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel-şüden-i el-Hâc 'Abdî Efendi Re'îsülküttâb-ı sâbık[8]

Sene-i merkūme şa'bânının yirmi dördüncü gün[9]ü[10] Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel olan Râmî Paşa-zâde Mustafa Beyefendi 'azl ve hânesinde refâh üzere ikāmetlerine fermân buyurulup, Re'îsülküttâb-ı esbak el-Hâc 'Abdî Efendi vücûh

---

1 Tavukcu-başı demekle ma'rûf edîb ve fâzıl ü lebîb, hüsn-i salâh ve takvâ ….. ma'rûf T2 : el-Hâc A2

2 ve gars-ı yemîn-i himmeti T2 : — A2

3 'âmire A2 : — T2

4 u muvaffak T2 : — A2

5 'atûfet-eser-i T2 : 'atûfet-i A2

6 etmeğe T2 : etmek A2

7 cümleye A2 : cümle T2

8 **Re'îsülküttâb-ı sâbık** T2 : — A2

9 24 Şa'bân 1174 = 31 Mart 1761 Salı.

10 şa'bânının yirmi dördüncü günü A2 : şa'bânın evâsıtında T2

ile bi-hasebi'z-zâti ve'z-zemân müstehak u sezâ-vâr, belki *a'tı'l-kavse bârîhâ*[1] mâ-sadakına sâdık, mücerrebü'l-etvâr olduğu ecilden Şıkk-ı Evvel[2] Defterdârlığı'yla ilbâs-ı hil'at buyuruldu. **[T2 85a]**

Ve Defterdâr Efendi Mektûbcusu hulefâlarından Rahîkī dâmâdı Râcih Beyefendi müddet-i medîde imrâr-ı vakt edüp, hân-ı pür-nevâl-i Devlet'den neşve-yâb-ı kâm olmamağla[3], hüzâl-i müfrit ve[4] za'f-ı hâline merhamet buyurulup, karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den müceddeden tarîk-i hâcegâna duhûl ile Cebeciler Kitâbeti mansıbı ile çırâğ buyurulmasına emr-i hümâyûn-ı Cihân-dârî sâdır olmağın, gûyâ tecdîd-i hayât-ı tâze ile ten-i pûsîdesine nefh-ı rûh-ı ikbâl buyuruldu. Bunun sûret ü he[y]'etin gören te'accüb eyler idi. Lahmden hâlî ifrât-ı ekl-i ma'cûn-ı rahîk ile hüzâl-i müfrit gelüp, lahmden 'ârî hemân üstühân üzere bir cild-i sâde ve sûret-i insânda betûrâk-ı (بتوراك) bostân-ı hâcegân tesmiye olunmuş idi[5]. Eğerçi 'atâyây-ı İlâhiyye'ye 'illet ü sebeb lâzım değildir. Ammâ fi'l-cümleti vücûh-ı münâsebetden dahi[6] 'ârî olmaz.

Sâlifü'z-zikr Râcih Beyefendi ibtilây-ı berş-i rahîk ile kemâl-i za'f ve hüzâle bâliğ olup bî-tâkat olmağla[7], Mahmûd-paşa Tevliyyeti kendüsünde bulunup[8], bir gün[9] cum'a selâmlığı Mahmûd-paşa'da olup[10] mütevellî bulunanlar Rikâb-ı hümâyûn pîş-gâhında[11] buhûr-dân ile râhî ve devân olmak lâzime-i hıdmeti olmakdan nâşî bî-çâre pîş-gâh-ı Rikâb-ı Şehriyârî'de mâşî iken, kemâl-i hüzâlden düşüp[12] harekete mecâli kalmaz.

---

1 "اعط القوس باريها = Yayı atıcısına ver (= İşi ehline ver; At binenin, kılıç kuşananın" anlamına gelen Arapça bir atasözüdür.

2 Şıkk-ı Evvel A2 : + [Bu kelimeler mükerrer yazılmıştır] T2

3 kâm olmamağla A2 : câm-ı rahîk olamamağla T2

4 hüzâl-i müfrit ve T2 : — A2

5 bunun sûret ü he[y]'etin gören te'accüb eyler idi. Lahmden hâlî ifrât-ı ekl-i ma'cûn-ı ….. idi T2 : — A2

6 dahi A2 : de T2

7 Sâlifü'z-zikr Râcih Beyefendi ibtilây-ı berş-i rahîk ile kemâl-i za'f ve ….. olmağla A2 : — T2

8 bulunup T2 : + [Bu kelime kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

9 bir gün T2 : — A2

10 olup T2 : olduğu gün A2

11 Rikâb-ı hümâyûn pîş-gâhında T2 : pîş-gâh-ı Rikâb-ı hazret-i Şehriyârî'de A2

12 râhî ve devân olmak lâzime-i hıdmeti olmakdan nâşî ….. düşüp T2 : makām-ı hıdmetde devân olması beher hâl emr-i mütehattim olmağın bî-çâre kemâl-i za'f ve hüzâ-

Hazret-i Hudâvend-i merâhim-şi'âr hazretleri[1] *edâmallâhu 'ömrahû*[2] *ve şevketehû ilâ-yevmi'l-haşri ve'l-karâr*[3] lemha-i 'inâyetle bunun[4] za'f-ı hâlini müşâhede buyurup[5], kemâl-i şefekat ü merhametlerinden nâşî[6] nevâziş ü taltîf ile: "Matlûbu nedir?" deyü su'âl **[T2 85b]** "'İnâyet-iştimâllerinde Defterî Kalemi hulefâsındanım ve Cebeciler Kitâbeti'yle Dîvân Hâceliği[7] matlûbumdur" dedikde, ihsân ü 'inâyetle kerem ve firâvân-ı Cihân-dârî'lerine mazhar olur.

Hakk sübhânehû ve Te'âlâ vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn u me'mûn edüp, bunun gibi niçe bî-çâreler mazhar-ı lutf u 'inâyetleri olmakdan hâlî ve berî olmaya, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve Bürde-i münîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem *sallallâhu Te'âlâ 'aleyhi ve sellem*[8] 'alâ-mâ-cerat bihi'l-'âdetü's-seniyyetü

Yine[9] sene-i merkūme ramazân-ı şerîfinin on beşinci günü[10] resm-i kadîm ve âyîn-i müstedîm üzere takbîl ü telsîm-i dâmen-i Hırka-i şerîfe-i hazret-i[11] Seyyidü'l-enâm *'aleyhi efdalu's-salâti ve ekmelü*[12] *'s-selâm*[13] ile[14] müteşerrif ve müstes'id olmağıyçün Sadrıa'zam ü efham ve Şeyhulislâm *selle-*

---

linden şitâb ile mâşî iken düşüp A2

1 hazretleri T2 : — A2

2 *'ömrahû* T2 : — A2

3 "ادام الله عمره وشوكته الى يوم الحشر والقرار = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü kıyâmet gününe dek dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 lemha-i 'inâyetle bunun T2 : efendimiz hazretleri lemha-i 'inâyetle A2

5 buyurup T2 : ve A2

6 nâşî A2 : — T2

7 Defterî Kalemi hulefâsındanım ve Cebeciler Kitâbeti'yle Dîvân Hâceliği T2 : Defterî hulefâsındanım Dîvân Hâceliği ve Cebeciler Kitâbeti A2

8 "صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan duâdır.

9 yine A2 : — T2

10 15 Ramazân 1174 = 20 Nisan 1761 Pazartesi.

11 hazret-i T2 : — A2

12 *ekmelü* A2 : — T2

13 "عليه افضل الصلوة واكمل السلام = Salâtın en fazîletlisi ve selâmın en mükemmeli O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça bir duâdır.

14 ile T2 : + [Bu kelime daha önce geçen "Seyyidü'l-enâm" kelimesinden sonra yazılmıştır] A2

mehü's-Selâm[1] ve sudûr-ı kirâm ve ʻulemâ ve meşâyih-i kürsî-nişîn-i aʻlâm[2] ve sâ'ir ol cemʻ-i ʻinâyet-lemʻ-i nûr-ihtivâda bulunmaları muʻtâd olan ricâl-i Devlet-i ʻaliyye ve ocaklu ve sâ'ir kulları rû-be-râh-ı istikânet ve merâsim-i takbîl ü telsîm-i Bürde-i enver ve Hırka-i şerîfe-i ethara cebîn-sây-ı darâʻat olmak şerefiyle hâ'izîn-i nûr-ı sürûr oldular. Ve meşâyih-i kirâmın her biri birer ʻaşr-ı Kur'ân-ı ʻazîmü'ş-şân tilâvetiyle devâm-ı ʻömr ü devlet-i hazret-i Pâdişâh-ı enâma **[T2 86a]** duʻâya âgāz ve eküff-i recâ vü niyâzları cânib-i dergâh-ı Müteʻâl'a bâz kılınup, "*Üdʻûnî estecib leküm*"[3] nass-ı şerîfinden müjde-i kabûl ile her biri mesrûr u mecbûr[4] mahallerine ʻavdet eylediler.

Vukūʻ-i velâdet-i şerîfe duhter-i saʻd-ahter-i hazret-i Şehen-şâh-ı cihân Şâh Sultân *etâlallâhu ʻömrahâ ve bekāhâ âmîn yâ Muʻîn*[5]

Yine bin yüz yetmiş dört senesi mâh-ı ramazânü'l-mübârekin on beşinci mübârek isneyn gicesi[6] sâʻat-ı saʻd ü şerefde Şehriyâr-ı ʻâlem ve Sultân-ı selâtîn-i ümem şevketlü, kerâmetlü efendimiz hazretlerinin sulb-ı pâk-ı feyz-nâklarından duhter-i saʻd-ahterleri necâbetlü, şerefiyyetlü Şâh Sultân hazretleri teşrîf-sâz-ı taht-gâh-ı vücûd ve erîke-nişîn-i gehvâre-i[7] şühûd olup, tebşîr-i velâdet-i şerîfe-i müstevcibetü[8]'l-meserret ile ol gice baʻde'l-mağrib ehâlî-i Devlet-i ʻaliyye kulları müstebşirîne's-sürûr olup, de'b-i kadîm ve ʻâdet-i[9] müstedîm üzere Dârussaʻâdeti'ş-şerîfe[10] Ağası bâ-hatt-ı hümâyûn-ı beşâret-meşhûn Sadrıaʻzam u efham Ebu'l-mevâhib ve devletlü[11] Râgıb Paşa hazretlerine şeref-res-i vürûd ve tebşîr-i müstevcibü'l-meserrât-ı velâdet-i şerîfe ile behcet-efzûd ol-

---

1 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 aʻlâm T2 : uli'n-nühâ A2

3 "ادعونی استجب لکم = Bana duâ edin, kabul edeyim" anlamına gelen bu cümle Kur'ân, Gâfir 40/60. âyetin baş tarafında yer alan ufak bir kısmıdır.

4 mesrûr u mecbûr T2 : müstevcibü's-sürûr A2

5 "اطال الله عمرها وبقاها امین یا معین = Allah onun ömrünü uzun eylesin ve onu bâkî kılsın, ey Muʻîn duâmızı kabul eyle" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

6 15 Ramazân 1174 = 20 Nisan 1761 Pazartesi.

7 gehvâre-i T2 : mehd-i A2

8 müstevcibetü T2 : müstevcibü A2

9 ʻâdet-i T2 : âyîn-i A2

10 eş-şerîfe A2 : eş-şerîfet T2

11 Ebu'l-mevâhib ve devletlü A2 : — T2

duklarında, taraf-ı hazret-i Sadrıa'zamî'den Ağa-yı mûmâ ileyhe 'atıyye-i cezîle ve bir[1] hançer-i mücevher ve ferve-i semmûr ve esb-i mükemmel **[T2 86b]** ve ma'iyyetlerinde olanlara dahi surreler ve ilbâs-ı hil'atlar ile mezîd-i ikrâm ü ihtirâm buyurulup, ertesi gün velâdet-i şerîfeyi i'lâm ve inşâ'allâhu Te'âlâ 'îd-i şerîfin ikinci günü[2] teheyyü' ve îzân-ı şehr-âyîni 'umûm-ı halka i'lân ü[3] ifhâm ve tenbîh-i mehâmm-ı hümâyûnu müş'ir taraf taraf münâdîler nidâ eylediler. 'Umûm-ı halk ise velâdet-i şerîfe-i müstevcibetü[4]'l-meserrete çeşm-dâşt-ı intizâr ve ibrâz-ı şâd-mânî ve mesârda müteheyyi'în-i istizhâr idiler[5].

'Îd-i şerîfin ikinci günü[6] yine beş gün beş gice donanma-yı hümâyûn'u kemâ-kân îzân ü i'lâm içün yine dellâllar nidâ ve esvâk u dekâkîn ve büyût ü mahallâtı herkes kemâl-i ihtimâm üzere tezyîn eylediler. Ve şehr-âyîne müte'allık bâzendegân ve sâzendegân dahi taraf taraf ızhâr-ı lu'b ve şâd-mânîde dâmen-der-meyân-ı ihtimâm ve lâkin lu'b-ı fâhiş ve hâric ez-dâ'ire-i[7] taklîd-i mûhiş olmamak üzere tenbîh ü te'kîd buyuruldu. Temâm-ı meserret-i şehr-âyîn-i hümâyûna izdiyâd-ı ragebât-ı nâs ile dört gün dahi inzımâmı fermân buyurulup, lâkin Tersâne-i 'âmire'de inşâ olunan bir kıt'a kalyon-ı hümâyûnun[8] itmâmına tesâdüf ile rûy-ı deryâya ilkāsı te'hîri câ'iz olmayan umûr-ı mühimmeden **[T2 87a]** olduğundan başka Donanma-yı hümâyûn'un 'âdet olageldiği vech üzere cânib-i Bahr-i Sefîd'e ihrâcı mevsimine tesâdüf ile[9] ve huyûl-i Sıtabl-ı 'âmire'nin dahi Çerâ-gâh-ı Sa'dâbâd'a çıkmaları günlerine[10] râst gelmesi hasebiyle eyyâm-ı erba'a-i mezkûrenin iki günü dahi tarh u[11] tayy-ı mesâfât-ı 'afv buyuruldu.

---

1 bir A2 : — T2
2 2 Şevvâl 1174 = 7 Mayıs 1761 Perşembe.
3 i'lân ü T2 : — A2
4 müstevcibetü T2 : müstevcibü A2
5 idiler T2 : olmalarıyla A2
6 2 Şevvâl 1174 = 7 Mayıs 1761 Perşembe.
7 ez-dâ'ire-i (ازدائرة) A2 : ez-dâyire-i (ازدايرة) T2
8 kalyon-ı hümâyûnun A2 : kalyonun T2
9 ile T2 : — A2
10 çıkmaları günlerine A2 : çıkmalarına T2
11 tarh u T2 : — A2

Zikr-i tezyîn-i Serây-ı Cedîd-i hümâyûn ma'a mâ-yete'allaku bihâ 'alâ-vechi'l-icmâl

Evvelâ Enderûn-ı hümâyûn'da Hâne-i Hâssa gāyetü'l-gāyeti mükellef ü müzeyyen ve zer-ender-zer tavanı münakkaş ve müzerkeş sîm ağır askılar ve kutâs gûne incü ve gayrı fusûs-ı gālî-behâ[1] ile işlenmiş âvîzeler ve nâdiru'l-misl kebîr âyîneler ile der u dîvârında 'acîbü'n-nakş mücessemler ve tetuk-ı zer-kârîler ile müzeyyen idi.

Hazînelü ve Seferlü odaları dahi bunun gibi gāyetü'l-gāyeti mükellef[2] ü müzeyyen idi. Ve Bâbü's-sa'âde'nin yemîn ü yesârı ve bâlây-ı füsha-i mısra'-ı fevkānîsi görülmemiş nükūş-ı mücesseme ve yek-dîgere girift merâyây-ı 'acîbe ve ağır sîmîn ve cevherîn kutâsâne âvîzeler ile tezyîn olunmuşidi.

Bi-husûsihî Has Oda'da iki 'aded taht-ı hümâyûn-ı Hâkānî yapılup, envâ'-i cevâhir ve le'âlî-i girân-behâ ile müzeyyen ü mübeccel mesned-i Zıllullâhî-i bî-bedel idi ki hâme-i tafsîl ile nigâşte-i nakş-ı **[T2 87b]** beyân olmak mümkin değil idi. Ve Orta-kapu'da dahi niçe niçe secencel-i 'acîbü'l-eşkâl ve envâ'-i nevâdir-i bî-misâl vaz' ve anınla tezyîn olunup, ez-cümle birkaç kebîr dîv âyîneleri vaz' olunmuşidi ki[3] timsâl-i temâşâ-gerânı mânend-i tavd-ı 'azîm gösterüp; **beyt**[4]**:**

Etahsebü enneke cirmün sagīrun
Ve fîke intava'l-'âlemü'l-ekberu[5]

me'âli gûyâ bu merâyây-ı 'acîbetü'l-vasfdan[6] rû-nümâ idi.

---

1 gālî-behâ A2 : gāliyetü'l-behâ T2

2 mükellef T2 : mübeccel A2

3 ki A2 : — T2

4 **beyt** T2 : — A2

5 "اتحسب انك جرم صغير * وفيك انطوى العالم الاكبر" = Sen kendini küçük mü görüyorsun? Halbuki koskoca bir âlem sende toplanmıştır" anlamına gelen bu beyit Hz. Ali'ye aittir; bkz. Kutbüddîn Muhammed b. Hüseyin el-Beyhakî, *Dîvânu'l-İmâmi 'Alî el-Ma'rûf bi-Envâri'l-'Ukûli min-Eş'âri Vasiyyi'r-Rasûl*, thk. Kâmil Selmân el-Cubûrî, Dâru'l-Mehicceti'l-Beyzâ, Beyrut 1999, s. 249.

6 'acîbetü'l-vasfdan T2 : 'acîbü'l-vaz'dan A2

Ve cânib-i yemîninde bir zürâfa[1] ve üzerinde bir hayvân-ı ʻacîbetü'ʼs-sûret[2] ve bir neheng-i uʻcûbe-reng dahi vazʻ eylemişler idi. Ve Darb-hâne-i ʻâmire'nin derûn u bîrûnu envâʻ-i tuhaf ve billûrîn âvîzeler ile zîb-ârây-ı hayret olduğundan başka, kapusu saçağı dâyiren-mâ-dâr meskûk-ı zer-i mahbûb ile rişte-i sîmîne tanzîm olunmuş, miyânelerinde külçe külçe çûb-ı musaffah altûnlar ʻacîbü'l-eşkâl âvîze olunmuşidi. Her deste çûb tahmînen onar on beşer okka gelürdü[3]. Ve niçe zer u sîmden masnûʻa âvîzeler envâʻ-i tekellüf ile zîb-ârây-ı tezyîn idi.

Ve Bâb-ı hümâyûn ise dîde-i temâşâyiyâna hayret[4] îrâs eder, hiç misli[5] görülmemiş bir musannaʻ tâvân-ı tûlânî zerrîn-kârî ve niçe âvîze-i **[T2 88a]** mütekellife-i gālî-behâ ve envâʻ-i le'âlî ve zümürrüd-i gālîden muntazam ve mücellâ âvîzeler ile rûşen ve pür-ziyâ[6] ve pîş ü pesi belki her tarafı niçe merâyây-ı muşaʻşaʻa ile birbirine muttasıl şöyle tezyîn olunmuşidi ki, gicelerde kıyâde olunan şumûʻ-i[7] kâfûrî ve eşi"a-i kanâdîl-i billûrîn ile çeşm-i erbâb-ı temâşâya hayyire-i hayret müstevlî[8] olurdu. Çünki ʻumûm-ı halka temâşâya ruhsat-ı hümâyûn erzânî buyurulmağla, düvel-i Nasârâ elçileri gelüp etbâʻ ve havâşî ve tercemânlarıyla[9] Bâb-ı hümâyûn pîş-gâhına geldiklerinde, fora şabka ile temâşâ ederler iken zîr u bâlâ etrâfa nigâh-ı ʻibret edüp, mütehayyir u mebhût olurlardı[10]. Çünki tâ'ife-i Efrenc sûret-perestân-ı kışrî ve fişrevî bir kabâ zen-meşreb ve zen-perest tâ'ife olmalarıyla, bir sûret-i ʻacîbe gördüklerinde bunları hayret istiʻâb edüp, umûr-ı ʻazîmeden ʻadd eylerler. Serây-ı hümâyûn'da ne ki görürler ise yanlarında olan bir kâtibe mümkin mertebe yazdırırlar idi.

---

1 zürâfâ T2 : + [Bu kelime ile ilgili olarak "Zürâfâ bilâd-ı berre mahsûs bir hayevândır ki başı şütüre müşâbih, vechesi şütürden küçük, beleng gibi münakkaş ammâ eğer otursa bâlâ hurma ağaçlarından ekl edebilür. Gerdeni gāyet tavîl yedi sekiz zirâʻa dek olur. Dimâğı semînlü olmağla eklinden ihtirâz olunur. Neheng, timsahdır ki maʻlûmdur" ifâdesi s. 595'in sağ kenârına yazılmıştır] A2

2 ʻacîbetü'ʼs-sûret T2 : ʻacîbü'ʼs-sûret A2

3 her deste çûb tahmînen onar on beşer okka gelürdü T2 : — A2

4 temâşâyiyâna hayret T2 : temâşâya hayyire A2

5 misli T2 : — A2

6 rûşen ve pür-ziyâ T2 : revnak-nümâ A2

7 şumûʻ-i A2 : şemʻ-i T2

8 müstevlî A2 : müstevliye T2

9 gelüp etbâʻ ve havâşî ve tercemânlarıyla T2 : etbâʻ ve havâşîleriyle Donanma-yı hümâyûn seyrine gelüp hemân A2

10 olurlardı T2 : olurlar idi A2

Ve[1] Serây-ı Cedîd-i hümâyûn havlusunda[2] olan çeşme-sâr-ı ʻâlî binâʼ-i[3] hümâyûn ki çâr etrâfı zerrîn tılâ ile **[T2 88b]** mutallâ vü mücellâ yek-pâre altûndan yapılmış gibi ve saçakları envâʻ-i leʼâlî ve cevâhirden mustanıʻ âvîzeler ile ve sîm ü zerrîn kutâsâne âvîzeler ve teller ile müzeyyen bir ʻacîbüʼş-şekl[4] idi ki dîde-i temâşâ ile gereği gibi müşâhede olunmadıkca kābil-i tahrîr olmamak mertebelerinde idi.

Hengâm-ı şebde ifrât-ı eşiʻʻa-i kanâdîl-i billûrîn ve azvâʼ-i şümûʻ-i reng-â-reng-i[5] kâfûrîden hatt-ı celî ile sebt olan; **beyt**[6]**:**

Aç besmeleyle iç suyu
Hân Ahmedʼe eyle duʻâ

târîh-i hümâyûnu uzakdan kırâʼat olunup, halk taraf taraf gelüp nûş-ı âb-ı sâf eylediklerinde, merhûm u mağfûr cennet-mekân Sultân Ahmed Hân *ʻaleyhiʼr-rahmetü veʼr-rıdvân*[7] hazretlerinin rûh-ı şerîflerine duʻây-ı hayr ile hâlâ şevketlü, kerâmetlü, Şehriyâr-ı ʻâlem efendimiz hazretlerinin böyle zikr-i hayra bâdî oldukların yâd ü tezkâr ve duʻây-ı hayrlarına istidâmet ü istikrâr gösterirler idi.

Ve Serây-ı hazret-i Sadr-ı ʻâlî her vechile müzeyyen ü mübeccel ez-cümle dîvân yerinde bir musannaʻ şâdüʼr-revân yapılmışidi ki, fevvâreleri ve kanâdîli deverân eyler idi. Ve aşağıda çeşme **[T2 89a]** önünde bir bâğçe-i ʻacîbe yapılmışidi ki misli görülmemişidi. Envâʻ-i diraht ve esmâr ve evrâkı mücessem ve rengîn idi. Ve bir hayâl-i garîb ki on bir ʻaded hayâli müştemile maʻan deverân eylerler[8] idi. Ve sâʼir âvîzeler ve mükellef ve[9] sîmîn ve billûrîn âvîzeler lâ-yüʻaddü ve lâ-yuhsâ idi. Ve Defterdâr Kapusu ve Ağa-kapusu dahi zâʼidüʼl-vasf idi. Hattâ baʻzı ricâl-i Devlet konakları gāyet mükellef ü müzeyyen idi ki, icmâlen

---

1 çünki tâʼife-i Efrenc sûret-perestân-ı kışrî ve fişrevî bir kabâ zen-meşreb ve ….. idi ve T2 : — A2

2 havlusunda A2 : havâlîsinde T2

3 binâʼ-i T2 : binây-ı A2

4 âvîzeler ve teller ile müzeyyen bir ʻacîbüʼş-şekl T2 : teller ve hotozlar ile müzeyyen A2

5 reng-â-reng-i T2 : — A2

6 **beyt** T2 : — A2

7 "عليه الرحمة و الرضوان = Allahʼın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

8 eylerler A2 : ederler T2

9 ve T2 : — A2

tahrîre şâyân olmağla, zikrine[1] tesaddî olundu.

Ez-cümle Âmedci Süleymân Efendi birâderi Rûznâmçe-i Evvel Yûsuf Efendi'nin hânesi gāyet matbû' idi. Ve Binâ Emîni 'Ali Ağa'nın hânesi bundan ziyâde âvîzeler ve niçe niçe mücessemler ile mahall-i temâşâ bir garîb şey' idi ki, bunları gören vasf ü tahrîr ile fehm olunmayacak mertebelerde idi[2].

Bundan sonra Emîn-i Şa'îr Hâsekî Mustafa Ağa hânesi ve bunun emsâli konaklarda olan zînetler ve tekellüflü âvîzeler şöhret verüp, halk gice gündüz gürûh gürûh seyr u temâşâsına gelürler idi. Ve karşuda elçilerin serâyları dahi gûnâ-gûn âvîzeler ve tesâvîr-i mücessemeler **[T2 89b]** ve sâ'ir nukūş-ı Freng-pesendler ile[3] tezyîn olunmuşidi. Temâşâsına gelenlere ziyâde ikrâm ü ihtirâm ve kahve ve çâ şerbetleriyle mahsûs âdemleri izhâr-ı meserret ve şâdmânî içün her gelene[4] ikrâm etmeğe kemâl-i ihtimâm ederler idi. Ve bâ'is-i sûr-ı sürûr olan Şâh Sultân hazretlerinin ser-zede-i hâme-i Hakīr olan velâdet-i şerîfeleri târîhi bu mahalle sebt olunmak münâsib görüldü.

Târîh-i velâdet-i hazret-i Şâh Sultân[5] ***edâmallâhu 'ömrahâ âmî***[6]***n***[7]

Mihr-i 'âlem-tâb-ı şevket-mâye-i 'izz ü şeref
Zübde-i Şeh-vâre-i gencîne-i feyz u behâr
Tâli'-i sa'd ü şerefde doğdu ol mühr-i münîr
Verdi âfâk-ı cihâna ser-te-ser nûr u ziyâ
Düşdü hâtifden dile Hâkim bu târîh-i 'acîb
Şâh Sultân dürre-i ikbâl-i Sultân Mustafâ
(شاه سلطان درهٔ اقبال سلطان مصطفى) Sene 1174[8]

---

1 zikrine A2 : zikre T2

2 bir garîb şey' idi ki, bunları gören vasf ü tahrîr ile fehm olunmayacak mertebelerde idi T2 : idi A2

3 ve sâ'ir nukūş-ı Freng-pesendler ile T2 : ile gāyet A2

4 içün her gelene A2 : ile her gelana T2

5 **Târîh-i velâdet-i hazret-i Şâh Sultân** T2 : + [Bu kelimeler siyah mürekkeple yazılmıştır] A2

6 "ادام الله عمرها امين = Allah onun ömrünü dâim eylesin, yâ Rab duâmızı kabul eyle" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

7 ***edâmallâhu 'ömrahâ âmîn*** T2 : — A2

8 sene 1174 A2 : — T2

Kırâ'at-ı ders-i şerîf ez-Tefsîr-i Kādî Beyzâvî be-tertîb-i 'ulemâ'-i kirâm der-huzûr-ı hümâyûn be-eyyâm-ı ramazân-ı şerîf[1]

İşbu sene-i mübârekenin ramazân-ı şerîfinde[2] dahi sinîn-i sâbıka gibi mahz-ı taltîf ve nevâziş-i 'ulemâ'-i kirâm içün huzûr-ı hümâyûnda *Tefsîr-i Beyzâvî*'den kırâ'at ve takrîr-i derse emr u fermân buyurulup, **[T2 90a]** tertîb olunan ders-hânlar beş tâ'ife idi[3] ki biri Emîn-i Fetvâ Ebûbekir Efendi anları sâmi'-i müzellef ve muhaddis kemâ fi'l-evvel, ikinci yine Edirne'den munfasıl Mehmed Nebîh Efendi, üçüncü İmâm-ı Sultâni-yi sâbık Mahrec pâyesiyle Torun Mehmed Efendi, râbi' Süleymâniyye Müderrisi Ser-müsevvidîn Kara Mehmed Efendi, hâmis Hâmise'de Girîdî Ahmed Efendi idi.

Telâmize makāmında olanlarıyla bile Sûre-i Feth-i şerîf'den feth-i ders-i Beyzâvî ve mübâhase-i münâsibe ve îrâd-ı su'âl ü cevâb ve tahkīkāt-ı makām-ı savâbdan sonra, herbirlerine taraf-ı hazret-i Şehriyârî'den 'atıyye-i behiyye ve kemâl-i nevâziş ve keremle mesrûr u mecbûr oldular. Hakk Te'âlâ bunun emsâli niçe ramazân-ı şerîflerde bast-ı sürûr ve mezîd-i hubûr ile devlet ve 'ömr ü şevketlerin müzdâd eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Ve mâh-ı mezbûrun on yedinci günü[4] bundan esbak Sadr-ı Rûm ve İmâm-ı Sultânî Pîrî-zâde 'Osmân Monla Efendi bir müddetden berü Bursa'da mukīm olmalarıyla, Âsitâne-i 'aliyye'de hânelerinde ikāmetlerine emr u fermân buyurulup ve Sadrıa'zam Kethudâsı-yı sâbık[5] Subhî-zâde 'Abdullah Efendi ve Monlacık-zâde 'Ali Ağa dahi ıtlâk ve Âsitâne'ye **[T2 90b]** gelmelerine emr u[6] fermân buyuruldu.

Bundan esbak havâlî-i Kudüs ve Şâm ve Ba'albek'de bi-emrillâhi Te'âlâ vukū' bulan zelâzil-i şedîdeden ba'zı cevâmi' ve ebniye harâbe-müşrif olup, taraf-ı Devlet-i 'aliyye'den ta'mîr u binâsına sarf-ı himmet buyurulmak lâzime-i hâlden olmağla, netekim makālesinde tafsîli mürûr etmişidi[7].

---

1 **der-huzûr-ı ….. ramazân-ı şerîf** T2 : **be-huzûr-ı hümâyûn der-eyyâm-ı ramazân-ı şerîf** A2

2 1-30 Ramazân 1174 = 6 Nisan-5 Mayıs 1761.

3 idi T2 : idiler A2

4 17 Ramazân 1174 = 22 Nisan 1761 Çarşamba.

5 sâbık A2 : — T2

6 emr u T2 : — A2

7 bkz. **[T2 19a-19b]**.

Ol havâlîden gelan keşf huccetleri mûceblerince nefs-i Kuds-i şerîf'de muhtâc-ı ta'mîr u binâ'[1] olan mahallât ve emkineyi ta'mîr u teşyîd içün Emîn-i Şa'îr-i sâbık Çelik Paşa Kapu Kethudâsı 'Ali Ağa bâ-fermân-ı 'âlî ta'yîn ü irsâl olunmuşidi.

Hâlâ hıdmet-i me'mûresinde mukīm olmağla ve ol esnâlarda Mîru'l-hâcc-ı Şâm-ı sâbık Çeteci Vezîr[2] 'Abdullah Paşa'nın Diyârbekir'de hatfe enfihî vefâtı haberi gelüp, taraf-ı mîrîye olan düyûn-ı vâfiresi ve sâ'ir ba'zı su'âl ü cevâb içün eşyâsı ile kethudâsını taraf-ı Devlet-i 'aliyye'ye ihzâr içün Çavuş-başı-yı sâbık Hatîb-zâde Ağa[3] bâ-fermân-ı 'âlî ol savba râhî kılınmışidi. Evâhır-ı mâh-ı ramazânda[4] itmâm-ı hıdmet-i me'mûresiyle Âsitân-ı sa'âdet-âşiyân-ı Devlet'e vâsıl oldu.

Ve hem[5] **bu esnâda Kara-çorlu nâm kimesne** şekāvet **[T2 91a]** üzere[6] olup, re's-i maktû'u ve birkaç[7] ma'lûmü'l-esâmî eşkıyânın dahi ru'ûs-ı maktû'aları gelüp, pîş-gâh-ı[8] Bâb-ı Serây-ı Cedîd'e[9] vaz' olundu.

Zikr-i mu'âyede-i 'îd-i şerîf-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-mu'tâd

Mâh-ı ramazân-ı şerîfin[10] yirmi altıncı günü[11] Sadrıa'zam ve Hidîv-i ekrem Ebu'l-mevâhib devletlü[12] Râgıb Mehmed Paşa hazretleri tebrîk-i 'îd-i sa'îd için Müfti'l-enâm *sellemehü's-Selâ*[13]*m*[14] hazretlerine hasbe'l-'âdeti alay ile teşrîf ve âyîn-i dîrîneye mürâ'ât buyurulup, ertesi gün[15] sudûr-ı kirâm hazerâtı

---

1 binâ' A2 : binâ T2
2 Vezîr A2 : — T2
3 Ağa A2 : — T2
4 21-30 Ramazân 1174 = 26 Nisan-5 Mayıs 1761.
5 **hem** T2 : — A2
6 şekāvet üzere T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
7 birkaç T2 : birkac A2
8 pîş-gâh-ı A2 : — T2
9 Cedîd'e A2 : 'âlî'ye T2
10 ramazân-ı şerîfin T2 : ramazânü'l-mübârekin A2
11 26 Ramazân 1174 = 1 Mayıs 1761 Cuma.
12 Ebu'l-mevâhib devletlü A2 : — T2
13 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
14 *sellemehü's-Selâm* A2 : — T2
15 27 Ramazân 1174 = 2 Mayıs 1761 Cumartesi.

ve ʻarefe gününe[1] gelince tertîb-i maʻrûf ve ʻâdet-i me'lûf üzere cümle ricâl-i Devlet-i ʻaliyye cenâb-ı mekârim-nisâb-ı hazret-i Âsafî ile kesb-i taʻyîd-i saʻâdet eyleyüp, baʻdehû ʻîd-i şerîf gicesi[2] Serây-ı hümâyûn'a râhî ve ʻale's-seher takbîl-i pâye-i evreng-i Şehen-şâhî ile şeref-yâb ve mübâhî olduklarından sonra Sâye-i Rahmân ve Halîfe-i Yezdân olan Pâdişâh-ı ʻâlem-penâh *halledallâhu mülkehû ve ebkāhu*[3] hazretleri şevket-i Şâhâne ve haşmet-i Pâdişâhâne'leriyle cedd-i emcedleri merhûm u mağfûr cennet-mekân Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhu*[4] hazretleri Câmiʻ-i şerîfi'nde edây-ı nemâz-ı ʻîd-i saʻîd, baʻdehû Serây-ı hümâyûn'larına teşrîfleriyle saʻd-karâr-ı menzil-i hûrşîd buyurdular.

Zikr-i tevcîhât-ı menâsıb-ı Dîvâniyye ʻalâ-vechi'l-ʻumûm hasbe mâ-cerat bihi'l-ʻâdetü

İşbu bin yüz yetmiş dört **[T2 91b]** şevvâlinin[5] onuncu hamîs günü[6] ʻumûm üzere tevcîhât-ı ʻâdî vukūʻ bulup, herkes ʻalâ-merâtibihim[7] icmâlen tevcîh-i menâsıb ve ibkā olunanlar ʻalâ-hidetin ʻalâ-hidetin tertîb-i muʻtâdları üzere[8] zikr u beyân olunur.

İbtidâ Sadâret-i ʻuzmâ Kethudâlığı, ʻizzetlü Hamza Efendi cenâblarına ibkā; Riyâset-i Devlet-i ʻaliyye Mehmed Emîn Efendi hazretleri vücûhla envâʻ-i fezâ'il ü meʻârif ile ârâste, hayr-hâh ve müstakīm ve umûrunda[9] muvaffak u müstedîm olmağla **mûmâ ileyh**[10] ibkā buyuruldu[11].

---

1 30 Ramazân 1174 = 5 Mayıs 1761 Salı.

2 1 Şevvâl 1174 = 6 Mayıs 1761 Çarşamba.

3 "خلد الله ملكه وابقاه = Allah onun mülkünü sonsuz ve kendisini dâim kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 "طاب ثراه = Mezârı gül bahçesi olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 şevvâlinin T2 : şevvâlü'l-mükerreminin A2

6 10 Şevvâl 1174 = 15 Mayıs 1761 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

7 ʻalâ-merâtibihim T2 : ʻalâ-merâtibihî A2

8 tertîb-i muʻtâdları üzere T2 : — A2

9 umûrunda T2 : umûrlarında A2

10 **mûmâ ileyh** A2 : — T2

11 buyuruldu T2 : ve A2

Çavuş-başılık, ʻIvaz Mehmed Paşa-zâde Halîl Bey'e ibkā; Tezkire-i Evvel, Recâ'î[1] Efendi'ye; Tezkire-i Sânî, İbrâhîm Efendi'ye; Sadr-ı ʻâlî Mektûbculuğu ve Beylikcilik-i Dîvân[2] ve Kethudâ Kitâbeti kemâ-kân ibkā buyuruldu.

Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı, el-Hâc ʻAbdî Efendi'ye; Şıkk-ı Sânî, [Üsküdârî] Mülakkab Sâlih Efendi'ye; Şıkk-ı Sâlis, ʻÂrifî dâmâdı Süleymân Efendi'ye ibkā buyuruldu.

Emânet-i Defter-i ʻâmire, Baş-muhâsebeci-yi sâbık Nuʻmân Efendi'ye; Rûznâmçe-i Kebîr, Âmedci birâderi Yûsuf Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Baş-muhâsebe, Seyyid[3] ʻAvnî Efendi'ye[4] ibkā; Anadolu Muhâsebesi, Muhsin-zâde birâderi Ahmed Efendi'ye; Yeniçeri Kitâbeti, Defter Emîni-yi sâbık ʻAbdullah Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Atlu Mukābeleciliği, Behcet birâderi Sârım İbrâhîm **[T2 92a]** Efendi'ye; Cizye Muhâsebesi, Ebûbekir Paşa-zâde Süleymân Beyefendi'ye[5]; Şehr-emâneti, Hâşim ʻAli Bey'e tevcîh olundu[6].

Matbah Emâneti, ʻalâ-hâlihî Tavîl İbrâhîm Bey'e ibkā buyuruldu. Emânet-i Şaʻîr, Surre Emîni-yi sâbık ʻAli Efendi'ye tevcîh olundu[7]. Darb-hâne-i ʻâmire Emâneti, Sıdkī Efendi'ye ibkā; Tersâne Emâneti ve Haremeyn Muhâsebeciliği[8] kemâ-kân ibkā buyuruldu[9]. Mâliyye Tezkireciliği, Merâkī Hüseyn Efendi'ye tevcîh buyuruldu[10].

Defterdâr Efendi Mektûbcusu Ser-halîfesi ʻAli Efendi hıdmet-i Mektûbî'de istihdâm buyuruldu. Mevkūfâtcılık, Yazıcı-i esbak Halîl Efendi'ye; Sipâh Kitâbeti, bu ʻAbd-i kemterîneye[11]; Silahdâr Kitâbeti, İbrâhîm Paşa-zâde İsmâʻîl Bey'e tevcîh buyuruldu.

---

1 Recâ'î A2 : Recâyî T2
2 Dîvân T2 : — A2
3 Seyyid A2 : — T2
4 Efendi'ye T2 : + [Bu kelime ile başlayan s. 604'ün baş tarafına "evâ'il-i zilkaʻde sene 74" yazılmıştır] A2
5 Süleymân Beyefendi'ye A2 : Efendi'ye T2
6 olundu T2 : buyuruldu A2
7 olundu T2 : buyuruldu A2
8 Muhâsebeciliği T2 : Muhâsebesi A2
9 buyuruldu A2 : — T2
10 buyuruldu T2 : buyurulup A2
11 kemterîneye T2 : kemîneye A2

Küçük Rûznâmecilik, Safiyye Sultân-zâde Mehmed Sâdık Zâhım[1] (ضاخم) Efendi'ye; Piyâde Mukābeleciliği, Mihrî Mehmed Efendi'ye; Küçük Evkāf, sâbıkā Mâliyye Tezkirecisi Mahmûd Bey'e tevcîh olundu[2].

Teşrîfâtcılık[3], 'Âkif Beyefendi'ye ibkā; Kalyonlar Kitâbeti, Masraf-ı sâbık Dâniş Efendi'ye ibkā[4] ve Masraf-ı Şehriyârî kemâ-kân ibkā; Cebeciler Kitâbeti âlâ-hâlihî Râcih Bey'e ibkā; Top-hâne Nezâreti, Yazıcı-ı[5] esbak 'Abdullah Efendi'ye tevcîh olundu[6].

Haremeyn Mukāta'acılığı, Ebussu'ûd Efendi'ye, **[T2 92b]** Büyük Kal'a Tezkireciliği, sâbıkı Nûrullah Efendi'ye; Küçük Kal'a Tezkireciliği, Mûnis Mustafa[7] Efendi'ye tevcîh; Baş-mukāta'acılık, Tuğrâ-keş Nâ'ilî Efendi'ye ibkā[8]; Hâslar Mukāta'ası, Zihnî Mustafa Efendi'ye; Kağıd-ı Bîrûn Emâneti, 'Ârif Hüseyn Efendi'ye; Kağıd-ı Enderûn Emâneti, Sultân Selîm Kâtibi 'Abdurrahmân Bey'e; İstanbul Barut-hânesi, Defterdâr Efendi yeğeni el-Hâc Mustafa Efendi'ye; Gelibolu Barut-hânesi, Karakulluk-ı sâbık 'Abdüllatîf Ağa'ya; Selânik Barut-hânesi kemâ-kân ibkā; Târîhcilik-i Dîvân, İnce Kara-zâde 'Abdullah Efendi'ye; İstanbul Mukāta'ası, hulefâdan 'Ali Rızâ Efendi'ye; Bursa Mukāta'ası 'alâ-hâlihî ibkā; Kefe Mukāta'ası, Enişte-zâde 'Ali Efendi'ye; Avlonya ma'a Eğriboz, Hasan Paşa Dîvân Efendisi Halîl Efendi'ye; 'Ulûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti, Seyyid 'Abdülkerîm Efendi'ye; Gurebâ'-i Yemîn Kitâbeti, İshâk Ağa dâmâdı Ahmed Efendi'ye; 'Ulûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti, hulefâdan[9] Seyyid Ahmed Sâbit Efendi'ye; Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti, Mektûbî Efendi hulefâsından 'Abdülkerîm Bey'e; Top[10] Arabacılar Kitâbeti, sâbıkā Yeniçeri Baş-halîfesi İbrâhîm Efendi'ye; **[T2 93a]** Sergi Nezâreti, hulefâdan Enverî-zâde Mehmed Emîn Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

---

1 Zâhım T2 : — A2
2 olundu T2 : buyuruldu A2
3 Teşrîfâtcılık A2 : Teşrîfât T2
4 ibkā A2 : — T2
5 Yazıcı-ı T2 : Yazıcı-yı A2
6 olundu T2 : ve A2
7 Mustafa T2 : — A2
8 ibkā A2 : — T2
9 hulefâdan T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] A2
10 Top A2 : Tob T2

Zikr-i menâsıb-ı ağayân ‘alâ-vechi’l-‘âdeti

Yeniçeri Ağalığı, Kul Kethudâsı olan Mahmûd Ağa’ya tevcîh ve ilbâs-ı hil‘at olundu ve sâbıkı Mehmed Ağa Tekfûr-dağı’nda ikāmete me’mûr buyuruldu.

Mîr-‘alemlik kemâ-kân ibkā; Sipâh Ağalığı, ‘Abdullah Paşa Kethudâsı Ahmed Ağa’ya; Silahdâr Ağalığı, Cebeci-başı-yı sâbık Kadrî-zâde Mehmed Ağa’ya tevcîh buyuruldu[1].

Baş-bâkī-kulluğu ibkā; Cebeci-başılık ibkā; Topcu-başılık ibkā; Tob Arabacı-başılık ibkā[2] ve İstanbul Gümrük Emâneti ve[3] Kassâb-başılık ve Mi‘mâr-başılık ibkā; ‘Ulûfeciyân-ı Yemîn Ağalığı ve Gurebâ’-i Yemîn Ağalığı, ‘Ulûfeciyân-ı Yesâr Ağalığı ve Gurebâ’-i Yesâr Ağalığı ve Veznedâr-başılık ve Cizye Baş-bâkī-kulluğu ibkā buyuruldu.

Zikr-i ihsân-ı ‘atıyye-i hümâyûn be-fukarâ’-i hâcegân ve gayrân

Merhûm u mağfûr cennet-mekân Sultân Ahmed Hân *‘aleyhi’r-rahmetü ve’r-rıdvân*[4] hazretlerinin mahz-ı sadakāt-ı câriyelerinden ma‘dûdet olan ‘atıyye-i hümâyûn ki tevcîhât-ı menâsıb-ı ‘umûmîdeki hâcegânın[5] muhtâc olan yâhûd hasbe’l-münâvebeti hisse-i tevcîhât-ı menâsıbdan **[T2 93b]** bî-behre ve terâhîde kalan kimesnelere ve hademe-i Bâb-ı Sadr-ı ‘âlî olanlara ve ba‘zı fukarâ-i hademe-i Devlet’e ber-mûceb-i defter herkesin havsala-i isti‘dâdına göre ‘atıyye-i hümâyûn ihsân ü ‘inâyet buyurulup, bu kadar erbâb-ı ihtiyâc ve bî-behregân olanları mansıb olmuş kadar neşve-yâb-ı sürûr olmalarıyla, devâm-ı ‘ömr ü devlet-i hazret-i Pâdişâh-ı enâma du‘ây-ı hayr ile ferîhu’l-bâl oldular.

Kezâlik Dergâh-ı ‘âlî[6] kapucu[7] ağaların niçeleri idâre-i umûr-ı me‘âşlarında ızdırâb-ı hâlleri ma‘lûm-ı hazret-i Cihân-dârî olmağla, mahz-ı lutf u kerem-i Şehriyârî’lerinden bu makūle şâyân-ı merhamet olanlarına dahi hâllerine göre ‘atıyye-i hümâyûn ihsânıyla mesrûr u mecbûr buyurdular.

---

1 buyuruldu T2 : — A2

2 ibkā T2 : — A2

3 ve T2 : — A2

4 “عليه الرحمة و الرضوان = Allah’ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

5 ‘umûmîdeki hâcegânın T2 : ‘umûmîde gürûh-ı hâcegânın A2

6 ‘âlî A2 : — T2

7 kapucu T2 : Kapucu-başı A2

Hakk sübhânehû ve Te'âlâ vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn u me'mûn eyleyüp, sâye-i merhamet ü şevketlerinde bunun emsâli niçe fukarâ vü zu'afâ kulları dahi behre-dâr-ı sürûr-ı mevfûr olmakdan bir ân hâlî ve berî olmaya, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Bu esnâda ba'zı tevcîhât-ı vüzerâ'-i 'izâm ve ibkā ve Mîr-i mîrân ve gayruhum[1]

Rumeli Eyâleti, Mora Muhassılı Vezîr-i mükerrem Hamza Paşa'ya yetmiş dört senesi işbu şevvâlü'l-mükerremi evâyilinde[2] bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu.

Selânik Sancağı, Kavala Sancağı ilhâkıyla Vezîr-i mükerrem Mehmed Paşa'ya; Bosna mansıbı üzerinde iken Hersek Sancağı ilhâkıyla Vezîr-i mükerrem Muhsin-zâde Mehmed Paşa'ya; Özi **[T2 94a]** Eyâleti, mutasarrıfı Kethudâ Mehmed Paşa'ya; Hanya Sancağı, kal'ası muhâfazası şartıyla Vezîr-i mükerrem Tosun Mehmed Paşa'ya; Anadolu Eyâleti, sâbıkā Rumeli Vâlîsi Vezîr-i mükerrem Silahdâr Mehmed Paşa'ya; Karaman Eyâleti, Yenişehri ve Akşehir sancakları ilhâkıyla Vezîr-i mükerrem Sa'deddîn Paşa'ya; Mar'aş Eyâleti, mutasarrıfı Sadr-ı esbak Vezîr-i mükerrem Sa'îd Mehmed Paşa'ya; İç-il Sancağı, 'Alâ'iyye Sancağı ilhâkıyla Kel Ahmed Paşa-zâde Kapudân-ı sâbık 'Ali Paşa'ya; Safed ve Sayda ve Beyrût Eyâleti, mutasarrıfı Vezîr-i mükerrem Nu'mân Paşa'ya ve Diyârbekir Eyâleti, mutasarrıfı Vezîr-i mükerrem Zaralı-zâde Feyzullah Paşa'ya; Erzurum Eyâleti, sâbıkā Kars Vâlîsi Vezîr-i mükerrem el-Hâc İbrâhîm Paşa'ya; Trabzon Eyâleti, mutasarrıfı Vezîr-i mükerrem Süleymân Paşa'ya; Van Eyâleti, mutasarrıfı Vezîr-i mükerrem Mustafa Paşa'ya; Bağdâd Eyâleti, Eyâlet-i Basra ilhâkıyla mutasarrıfı[3] Vezîr-i mükerrem Süleymân Paşa'ya; Mûsul Eyâleti, Şehsüvâr-zâde Vezîr-i mükerrem Seyyid Mustafa Paşa'ya; Mısr-ı Kāhire Eyâleti, yetmiş beş senesinde[4] vâkı' tût-ı Kıbtî[5] ibtidâsından olmak üzere Vezîr-i mükerrem Kâmil Ahmed Paşa'ya; Mora Eyâleti Muhassıllığı, sâbıkā Anadolu Vâlîsi Tevkī'î Vezir-i mükerrem Mustafa Paşa'ya; Defterdâr-ı Şıkk-ı

---

1 **ve gayruhum** T2 : **menâsıbıdır ki bi'l-münâsebeti zikr olunur** A2

2 1-10 Şevvâl 1174 = 61-15 Mayıs 1761.

3 mutasarrıfı A2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2

4 1 Muharrem 1175 = 2 Ağustos 1761 Pazar.

5 Kıbtî T2 : — A2

Evvel, mutasarrıfı el-Hâc ʻAbdî Efendi'ye; Şıkk-ı Sânî, Üsküdârî **[T2 94b]** Mülakkab[1] Sâlih Efendi'ye; Şıkk-ı Sâlis, ʻÂrifî dâmâdı Süleymân Efendi'ye bâhatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ihsân buyuruldu.

Tevcîhât-ı baʻzı ümerâ ve ibkā'-i menâsıb ve gayrân

Köstendil Sancağı, mutasarrıfı Vezîr Ahmed Paşa-zâde Mehmed Paşa *dâmet meʻâlîhu*[2]ya; İnebahtı Sancağı dahi bâ-emr-i hümâyûn ilhâkan tevcîh buyuruldu.

Delvine Sancağı, mutasarrıfı Yûsuf Bey-zâde Ahmed *dâme ʻizzühû*[3]ya; İlbasan Sancağı, mutasarrıfı Ahmed *dâme ikbâlühû*[4]ya; Avlonya Sancağı, mutasarrıfı Kahraman Paşa'nın oğlu Mahmûd *dâme ikbâlühû*[5]ya; Alaca-hisâr Sancağı, mutasarrıfı İsmâʻîl *dâme ʻizzühû*[6]ya; Dukagin Sancağı, ber-vech-i maʻîşet mutasarrıfı Mısrî ʻOsmân Bey'e; Üsküb Sancağı, Podgoriçeli (بورغوريسه لى) ʻOsmân Paşa yeğeni Hasan *dâme ʻizzühû*[7]ya; İzvornik Sancağı, mutasarrıfı ʻAbdullah *dâme ikbâlühû*[8]ya; Hotin Sancağı, kalʻası muhâfazası şartıyla ʻÖmer *dâme ikbâlühû*[9]ya; Kefe Eyâleti, kalʻa-i cedîd muhâfazası şartıyla mutasarrıfı[10] Mahmûd *dâme ikbâlühû*[11]ya; Acu Sancağı, kalʻası muhâfazası şartıyla mutasarrıfı Hızır *dâme ikbâlühû*[12]ya[13]; Resimo Sancağı, mutasarrıfı Kürd İbrâhîm Paşa-zâde Seyyid Mehmed *dâme ikbâlühû*[14]ya; Hüdâvendigâr Sancağı, Koca-ili Sancağı'na mutasarrıf Mısrî Ahmed Paşa *dâme meʻâlîhu*[15]ya;

---

1 Mülakkab T2 : — A2
2 "دامت معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
3 "دام عزه = Gücü dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 "دام عزه = Gücü dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
7 "دام عزه = Gücü dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
8 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
9 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
10 mutasarrıfı A2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2
11 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
12 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
13 *ikbâlühû*ya T2 : *ʻizzühû*ya A2
14 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
15 "دام معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Sultân-önü Sancağı, mutasarrıfı Kolcak Paşa-zâde Ahmed *dâme me'âlîhu*[1]ya; Karahisâr-ı sâhib, **[T2 95a]** hâlâ mutasarrıfı Abaza Mehmed *dâme ikbâlühû*-[2]ya; Akseray Sancağı, sâbıkā 'Alâ'iyye Mutasarrıfı Mehmed Sâdık *dâme 'izzühû*-[3]ya; Sivas Eyâleti, mutasarrıfı Ahmed Paşa *dâme ikbâlühû*[4]ya; Çorum Sancağı, mutasarrıfı Mustafa Paşa-zâde *dâme ikbâlühû*[5]ya; Kars Eyâleti, mutasarrıf-ı[6] sâbıkı Yûsuf Paşa *dâmet me'âlîhu*[7]ya; Şehrizor Eyâleti, 'Abdülcelîl-zâde Mehmed Emîn *dâme ikbâlühû*[8]ya ber-mûceb-i hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü 'inâyet buyuruldu.

Tefvîz-ı Mukāta'a-i Duhân be-Emîn-i Cedîd Mühtedî[9]
Mehmed Ağa ve gayrân

Ma'lûm-ı erbâb-ı zevi'n-nühâdır ki, vücûh-ı sa'y-ı mîrîde vüzerâ'-i 'izâm hazerâtı ve gerek Şıkk-ı Evvel Defterdârı bulunanlar kemâl-i ihtimâm-ı tâm birle, sarf-ı makderet ve bezl-i nakdîne-i himmet buyurmaları[10], cümle-i mesâ'î-i cemîle-i meşkûreden olmağla, pîş-ezîn Gümrük-i Duhân Mukāta'atı erbâb-ı 'uhde bulunan kimesnelerin Mâlikâne vechiyle hisse hisse tasarruflarında olup, bu mukāta'a fî-nefsi'l-emr mukāta'ât-ı cesîmeden olmağla, taraf-ı mîrîden zabt ve yed-i vâhidden bir mu'temed kimesne 'uhdesine[11] tahsîs olunsa mîrîye nef'-i cesîmi zâhir u bâhir olmağın, imdi Mâlikâne mutasarrıflarına bir vechile gadr olunmamak içün herkesin hîn-i iltizâmında verdiği mu'accele bi-temâmihâ ve kemâlihâ taraf-ı mîrîden kendülere edâ vü teslîm ve berâtları ahz olunup, devletlü 'Âsıme Sultân **[T2 95b]** hazretlerinin kethudâlıkları hıdmetinde olan 'Ali Ağa taraf-ı mîrîden Emîn-i Gümrük-i Duhân nasb ü ta'yîn ve zabtına me'mûr

---

1 "دام معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
3 "دام عزه = Gücü dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 mutasarrıf-ı A2 : mutasarrıfı-yı T2
7 "دامت معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
8 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
9 **Cedîd Mühtedî** T2 : — A2
10 makderet ve bezl-i nakdîne-i himmet buyurmaları T2 : himmet ve bezl-i makderet buyurmaları A2
11 'uhdesine T2 : 'uhdesinde A2

ve senesi temâmında ʿuhdesi olan mâl-ı fâʾizi baʿde ihrâciʾl-mesârif ne rütbeye teʿahhüdü bâliğ olur ise edâsı bâbında mücidd ü sâʿî olmak vechiyle ihâle ve bu minvâl üzere emr u fermân buyurulup, senesi temâm olmuşidi.

Baʿde itmâmiʾs-seneti erbâb-ı iltizâmdan Mehmed Ağa nâm kimesne erbâb-ı dirâyet ü ihtibârdan gereği gibi tefahhus ile bu mukātaʿanın dahi ziyâdeye tehammülü ve nefʿ-i mîrîsi olduğu maʿlûm u meczûmu olmağın, hüsn-i rızâsı ile[1] ol ziyâde ile kabûl ve mîrîye edâ etmek şartıyla mukātaʿa-i mezkûre buna der-ʿuhde olunmağa tâlib ü râgıb olup, sâbıkı ʿAli Ağa keff-i yed ve kāʿide-i erbâb-ı ʿuhde-i mîrîyye üzere buna tefvîz u ihâle buyuruldu.

Vâkıʿâ bu makūle mukātaʿa-i cesîmenin nefʿ-i mîrîsi zâhir u bâhir iken hisse hisse erbâb-ı iltizâma Mâlikâne kaydı ile verilmek nev-ʿammâ şevâʾib-i tefrikadan halâs bulmayacağı zâhir u bâhirdir. Ammâ vech-i meşrûh üzere erbâb-ı ʿuhdenin birine yed-i vâhidden tahsîs u tefvîz olundukda, ser-i mû itlâf ü izâʿata mesâğ olmayup, her hâlde nefʿ-i mîrî sûret-i teşettüt ve ʿatâleden emîn olmak vechiyle böyle[2] sûret-i haseneye **[T2 96a]** sebk ü ifrâğ buyuruldu.

Yine bu esnâlarda bundan esbak tâyife-i Afgāniyân'dan Âzâd Hân nâm kimesne memâlik-i İran'ın baʿzı mahallerinde bir müddetden berü iddiʿâʾ-i Hânî-i[3] serserî ile geşt ü güzâr edüp, ehâlî-i İrân'ın baʿzıları ile dahi gâh Rûmiyye semtlerinde ve gâh gayrı[4] mahallerde nizâʿ ü nizâlden[5] hâlî olmayup, hudûda karîb mevâzıʿda hılâl-i cidâlde Kars semtlerine firâr ve tekarrub ve Devlet-i ʿaliyye'den iʿânet ü himâyet talebinde olmağla, bunun merâmına murâdı üzere iʿânet olunmak Devlet-i ʿaliyye'den emvâl ve asâkir iʿtâ ve taʿyîni ile olacak bir maʿnâ olmağla, bu ise Devlet-i ʿaliyye'nin İran tarafı ile[6] olan musâlahaya münâfî ve niçe mefâsid ve metâʿib-i gayr-ı merzıyyeyi muktezî hâlâtdan olmağla, bu makūle nâ-bercâ istirhâmdan keff-i mesâğ ve ʿadem-i istimâʿ ile iʿrâz u iğmâz buyuruldu.

Buna mümâsil müteʿayyinîn-i milel-i Nasârâ'dan Grandebur ki, gâh Nemçe ile ve gâh Moskovlu ile keşmekeşden hâlî olmayup, öteden berü düvel-i

---

1 rızâsı ile T2 : rızâsıyla A2

2 böyle T2 : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "sebk" kelimesinin üzeri çizilmiştir] A2

3 iddiʿâʾ-i Hânî-i A2 : iddiʿây-ı Hânî-yi T2

4 gayrı T2 : baʿzı A2

5 nizâlden T2 : cedelden A2

6 tarafı ile T2 : tarafıyla A2

Nasârâ'nın mecmû'u Devlet-i 'aliyye-i ebed-peyvend'e ilticâ vü intimâ tarîkı ile vilâyetleri emti'alarını tüccârları sefîneleriyle getürüp bey' u şirâ ve ahz ü 'itâ etmeleriyle kâr u bârları irtiyâc ve nemâ bulmakdan hâlî olmayup, gûyâ anlara bu hâlet-i te'ayyüşleri zımnında rüsûm-ı **[T2 96b]** mu'tâdelerinden[1] olmağla, miyânelerinde mâye-i fahr u mübâhâtları olup, mesfûr Grandebur dahi vilâyetleri metâ'lârını sâ'ir düvel-i Nasârâ gibi tüccârları sefîneleriyle Devlet-i 'aliyye'ye getürüp fürûht ve ahz ü 'itâlarına müsâ'ade olunmağı ziyâde ilticâ vü niyâz etmişidi. Bu vechile merâmına müsâ'ade-i hümâyûn erzânî buyurulup, hulâsa-i kelâm bunların sefâ'in tüccârı dahi çuka ve sâ'ir emti'alarıyla geldiklerinde, bey' u şirâlarına bir ferd mâni' ve müzâhim olmayup, tüccârlarının umûr u husûslarını irâ'ete taraflarından bir âdemîsi Âsitâne-i sa'âdet'de mukīm olmağa, izn ü ruhsat erzânî buyuruldu.

Hakk sübhânehû ve Te'âlâ bu Devlet-i 'aliyye-i ebediyyetü'l-karâr'ı dâ'imâ melâz ve mültecây-ı 'âmme-i cihâniyân etmeden bir ân hâlî ve berî etmeye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

'Azl-i Sadr-ı Rûm Mîrzâ-zâde Efendi ve Sadr-ı Rûm-şüden-i Ebûbekir Efendi-zâde 'Osmân Efendi

Yine sene-i merkūme zilka'desinin evâyilinde[2] Sadr-pîrây-ı Ser-mesned-i Rumeli fazîletli Mîrzâ-zâde Efendi hazretleri müddet-i 'örfiyyelerin 'alâ-vechi'r-rızâ'i ve'l-irtizâ' itmâm edüp, kemâl-i 'iffet ve teharrî ve icrây-ı[3] merâsim-i şer'-i garrây-ı Nebevî'de ihtimâm ve cümle ile hüsn-i etvâr-ı pesendîdeyi mürâ'î ve meşkûru'l-mesâ'î oldular. Sudûr-ı kirâmdan ve ecille-i 'ulemâ'-i[4] 'izâmdan **[T2 97a]** her vechile hayru'l-halef ve ni'me's-selef Ebûbekir Efendi-zâde fazîletli[5] 'Osmân Efendi cenâbları mesned-i Sadr-ı Rûm'a mevsûl ve ilbâs-ı hil'at-ı seniyye ile ser-mesned-i ikbâle meşmûlü'l-vusûl[6] buyuruldu.

---

1 mu'tâdelerinden T2 : mu'tâdeden A2

2 1-10 Zilka'de 1174 = 4-13 Haziran 1761.

3 icrây-ı T2 : + [Bu kelime buraya girmesi işâret edilerek kırmızı mürekkeple satırın üstüne yazılmıştır] A2

4 'ulemâ'-i T2 : 'ulemây-ı A2

5 fazîletli T2 : fazîletlü [Bu kelime sonunda "sahh" kaydı ile kırmızı mürekkeple satırın üstüne yazılmıştır] A2

6 meşmûlü'l-vusûl A2 : meşmûletü'l-husûl T2

Vefât-ı Şeyhulislâm-ı esbak Sefîr-i İran-ı sâbık ʻAbdullah Efendi

Sene-i merkūme zilkaʻdesinin dördüncü gün[1]ü[2] Şeyhulislâm-ı esbak mukaddemâ Devlet-i ʻaliyye tarafından sefâret-i mühimme ile cânib-i İran'a gönderilan ʻAbdullah Vassâf Efendi cenâbları ʻömrleri yüzü mütecâviz olup, hulûl-i ecel-i mukadder[3] ile ʻâzim-i gülşen-serây-ı bekā oldular; *rahmetullâhi ʻaleyhi rahmeten vâsiʻaten*[4].

Merhûm Vassâf[5] ʻAbdullah Efendi bu kadar sinn-i şeyhûhet ile[6] yine mutâlaʻa-i ʻulûm ve kütüb ve[7] resâ'il ve[8] tasnîf ü te'lîfden bir ân hâlî olmuş değiller idi. ʻAsırlarında ʻulemâ'-i mütebahhirîn ve ehl-i temkînden[9] idiler. Vassâf tehallus buyururlar idi. Hüsn-i tabîʻatları zâ'idü'l-vasfdır. Dîvân tertîb olunacak kadar gazelleri ve kasîdeleri cümlesi raʻnâ ve pesendîdedir. Zebân-ı Fârisî'de mehâretleri, fenn-i inşâda hüsn-i edâ[10] ve sebk-i bî-nazîrleri hakkā ki Vassâf-ı hazre-i ʻasr denmeğe şâyân olur. Ve kader bahsinde bir garîbü'l-üslûb risâleleri dahi vardır. Mütevâzıʻ, dervîş-nihâd, kadr-dân, ve gürûh-ı[11] talebe ve ʻulemâya himmet ü merhametleri **[T2 97b]** zâ'idü'l-vasf[12] bir zât-ı ʻadîmü'l-misl idi; *rahmetullâhi ʻaley*[13]*h*[14]. Eyyûb-i Ensârî hazretleri civârına defn olundu[15].

---

1 4 Zilkaʻde 1174 = 7 Haziran 1761 Pazar.
2 dördüncü günü A2 : evâyilinde T2
3 mukadder A2 : mukadderi T2
4 "رحمة الله عليه رحمة واسعة = Allah'ın geniş rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 Vassâf T2 : — A2
6 şeyhûhet ile T2 : şeyhûhetle A2
7 ve A2 : — T2
8 resâ'il ve (رسائل و) T2 : resâyil (رسايل) A2
9 mütebahhirîn ve ehl-i temkînden T2 : mütebahhirînden A2
10 edâ T2 : edâ**ları** A2
11 ve gürûh-ı T2 : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile kırmızı mürekkeple satırın üstüne yazılmıştır] A2
12 merhametleri zâ'idü'l-vasf T2 : merhametli A2
13 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
14 *rahmetullâhi ʻaleyh* A2 : — T2
15 hazretleri civârına defn olundu T2 : civârına defn olundular A2

Târîh-i vefâtları bi'l-bedîheti[1] **ser-zede-i hâme-i Hakīr olmağla, işbu mahalle sebt olunmak münâsib görüldü**[2]:

Târîh-i vefât el-merhûm: **Li-münşi'ihî**[3]**:**

Fâzıl ü 'allâme-i Vassâf-ı 'asr Müfti'l-enâm
Cümle âsâr-ı şerîfi zâtı gibi mu'teber
Fazl ü 'irfân ü kemâlatı müsellem cümleye
Lâ-yukālü hâhünâ 'an-vâhidin fîhi'n-nazar
Mevt-i 'âlim mevt-i 'âlem gibidir bî-şekk ü rayb
Müştehirdir nezd-i ehl-i ma'rifetde bu haber
"Bir" mücevher mısra'ım târîh düşdü Hâkimâ
Etdi 'Abdullah Efendi Cennet-i 'Adn'i makarr
(ايتدى عبد الله افندى جنت عدنى مقر) **Sene 1174**[4]

Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn be-Sâhil-serây-ı ibtihâc-ı Kara-ağac be-civâr-ı hazret-i Hâlid-i Ensârî *'aleyhi rıdvânu*[5]*llâhi'l-Bârî*[6]

Yine[7] sene-i merkūme mâh-ı zilka'desinin mübârek beşinci[8] günü[9] hazret-i Pâdişâh-ı İslâm ve Nigeh-bân-ı kâffe-i enâm *halledallâhu 'ömrahû ve şevketehû mâ-dâme'ş-şuhûru ve'l-a'vâm*[10] efendimiz hazretleri 'âdet-i hasene ve deydene-i müstahsene-i Hidîvâne'leri[11] üzere mevsim-i behâr-ı sun'-âsâr-ı hazret-i Kird-gâr'da âfitâb-ı 'âlem-tâbın bir burcdan burc-ı âhâra tahvîlinde

1 **bi'l-bedîheti** A2 : **bi'l-bedâheti** T2
2 **Târîh-i vefâtları ….. görüldü** T2 : + [Bu kısım siyah mürekkeple yazılmıştır] A2
3 **Târîh-i vefât** el-merhûm: **Li-münşi'ihî** A2 : — T2
4 **Sene 1174** A2 : — T2
5 ***rıdvânu*** T2 : ***rahmetü*** A2
6 "عليه رضوان الله البارى = el-Bârî Allah'ın rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
7 yine A2 : — T2
8 beşinci A2 : hamîs T2
9 5 Zilka'de 1174 = 8 Haziran 1761 Pazartesi.
10 "خلد الله عمره وشوكته مادام الشهور والاعوام = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü aylar ve yıllar sürdükçe devam ettirsin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
11 Hidîvâne'leri T2 : Şehriyârî'leri A2

mezîd-i sa‘d ü şeref[1] ve meserret ü safâ meşhûd-ı dîde-i uli’n-nühâ olmakdan nâşî, Serây-ı Cedîd-i hümâyûn’dan Sâhil-serây-ı Husrevânî’nin[2] ‘azbü’l-mâ’ ve tayyib-i hevâ olanın **[T2 98a]** birine nakl ü tahvîl buyurmaları lâzime-i hâlden olmağla, mevtın-ı meserrât-ı nûr-ı siyâhî ve ibtihâc olan Sâhil-serây-ı hümâyûn-ı Kara-ağac ki civâr-ı hazret-i Hâlid-i Ensârî *‘aleyhi rahmetullâhi’l-Bârî*[3]’de niçe dürlü ihrâz-ı şerefden sonra bu mevsim-i feyz-âsâr-ı behârda i‘tidâl ve letâfet-i hevâ ve cûy-bâr-ı tesnîm-i cennet-âsâ, ol nehr-i sâff ve ‘azb ve[4] selsâl ve sârî, hiyâc-ı emvâc-ı bahr-i mâlihden ‘ârî vü berî ve rûz u leyâl lücceyn-i müzâb gibi sû-be-sû cârî ve[5] ol mahallin etrâf ü enhâsı feyfây-ı mînûdan nişâne başka bir mahall-i füyûzât-ı Bârî olmağla, hezâr ve sad-hezâr-ı[6] şevket ü ikbâl ve sa‘âdet ü iclâl ile ol Sâhil-serây-ı meserret-mâye-i ibtihâcı şeref-i teşrîfleriyle reşk-i cinân-ı ‘arş-ı âşiyân buyurdular.

Hakk sübhânehû ve Te‘âlâ devlet ü şevket[7] ve ‘ömrlerin efzûn edüp, dâ’imâ[8] inbisât u safâları müzdâd ve sâye-i ‘inâyet-vâye-i Zıllullâhî’lerin ‘âmme-i bilâd ü ‘ibâd-ı merâhim-i‘tiyâdları üzerinden bir ân ve bir lahza hâlî ve berî etmeye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselîn.

Ve yine sene-i merkūme zilka‘desi evâ’ili[9]**nde**[10] Âsitâne-i sa‘âdet’de mukīm olan vüzerây-ı ‘izâm hazerâtı ki Rumeli Vâlîsi-yi sâbık Vezîr[11] Silahdâr Mehmed Paşa hazretlerine Anadolu Eyâleti ve Tevkī‘î Vezîr Küçük Mustafa Paşa’ya, Eyâlet-i Mora Muhassıllığı bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ihsân buyuruldu. Ve Muhsin-zâde Vezîr Mehmed Paşa’ya kemâ-kân

---

1 sa‘d ü şeref T2 : sa‘d-ı şeref A1

2 Husrevânî’nin T2 : hümâyûnun A2

3 “عليه رحمة الله البارى = el-Bârî Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

4 sâff ve ‘azb ve A2 : sâff ve ‘azb T2

5 ve A2 : — T2

6 ve sad-hezâr-ı A2 : — T2

7 devlet ü şevket T2 : şevket ü devlet A2

8 dâ’imâ (دائما) A2 : دايما T2

9 1-10 Zilka‘de 1174 = 4-13 Haziran 1761.

10 **zilka‘desi evâ’ilinde** T2 : + [Bu kelimeler siyah mürekkeple yazılmıştır] A2

11 Vezîr A2 : — T2

Bosna Eyâleti ibkāsıyla müşârun ileyhim hazerâtı mahatt-ı hükûmetlerine ʻâzimîn **[T2 98b]** ve müteveccihîn[1] oldular.

Ve bu esnâda[2] Dergâh-ı ʻâlî kapucu-başılarından merhûm Vezîr-i esbak Hasan Paşa etbâʻından ʻAbdî Ağa her vechile rüşd ü sedâd ile maʻrûf olmağın, Baş-bâkī-kulluğu'na ilbâs-ı hilʻat ve yine[3] Dergâh-ı ʻâlî kapucu-başılarından ve niçe eyyâmdan berü Sadrıaʻzam hazretlerinin Kapu kethudâlıkları ve sâ'ir[4] hıdemât-ı mühimmede[5] müstahdem ve devletlü[6], ʻismetlü halîle-i hazret-i Sadrıaʻzamî[7] Sâliha Sultân-ı *ʻaliyyetü'ş-şâ*[8]*n*[9] hazretlerinin kethudâlıkları ve'l-yevm inşâ vü binâsına sarf-ı ihtimâm olunan câmiʻ-i hümâyûn-ı meymenet-meşhûnun nezâreti hıdmeti ile[10] müftehir ve mübâhî[11] olan ʻAli Ağa Kıbrıs Muhassıllığı havâss-ı cesîmeden olup, idâre ve tanzîm-i umûru içün ilbâs-ı hilʻat ve ol cânibe[12] me'mûr u râhî kılındı.

Ve hâlâ[13] Rûznâmçe-i[14] Evvel ve Nûr-ı ʻOsmânî Tevliyyeti ile mükerrem[15] olan merhûm Âmedci Süleymân Efendi birâderi Kethudây-ı Sadr-ı esbak Yûsuf Efendi nezâret-i binâ'-i câmiʻ-i şerîfe taʻyîn ve ilbâs-ı hilʻat buyuruldu.

Merkūm ʻAli Ağa'nın binây-ı câmiʻ-i şerîfe nezâreti gününden berü vâkıʻ olan mesârifi hisâb olunup, ne ise ru'yet ve itmâmından sonra savb-ı me'mûruna bahren tesyîr buyuruldu.

Ve Ayasofya Tevliyyeti, Kuyumcu-başı Seyyid Tâhir'den refʻ **[T2 99a]** ve Sadrıaʻzam hazretleri Vekîl-harcı Ağa'ya tefvîz buyuruldu. Ve etbâʻ-i hazret-i

---

1 ʻâzimîn ve müteveccihîn T2 : ʻâzim ü râhî A2
2 ve bu esnâda T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
3 ve yine T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
4 sâ'ir (سائر) A2 : سائر T2
5 hıdemât-ı mühimmede T2 : hıdemâtda A2
6 devletlü A2 : — T2
7 halîle-i hazret-i Sadrıaʻzamî T2 : — A2
8 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.
9 *ʻaliyyetü'ş-şân* T2 : *dâmet ʻismetühâ* A2
10 hıdmeti ile A2 : hıdmetiyle T2
11 ve mübâhî T2 : — A2
12 ve ol cânibe A2 : + [Bu kelimeler mükerrer yazılmıştır] T2
13 ve hâlâ T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
14 Rûznâmçe-i T2 : Rûznâmce-i A2
15 mükerrem T2 : mübâhî A2

Sadrıa'zamî'den niçe müddet Kapucular Bölük-başılığı ve sâ'ir[1] hıdemâtda müstahdem ve müstakīmü'l-etvâr 'Osmân Efendi devletlü Sultân-ı *'aliyyetü*[2] *'ş-şân*[3] Sâliha Sultân[4] hazretlerinin kethudâlıkları hıdmetiyle müteşerrif ve ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Ve yine[5] bu esnâda Enderûn-ı hümâyûn'da Hâsekî Ağa ihrâc ve Bostâniyân Oda-başısı İspir Ağa, Hâsekî Ağalığ'a ve Aydoslu Hasan Ağa, Bostâncılar Oda-başılığı'na ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Ve Süleymâniyye müderrisîninden Kara Halîl-zâde Mustafa Efendi 'âzim-i dâru'l-bekā[6] oldu. Ve Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Çavuş-başı-yı sâbık Hatîb-zâde Mehmed Ağa[7] mahfûzu'l-lisân olmamağla[8], Midillü Cezîresi'ne nefy ü iclâ ile gûşmâl verildi[9].

[Vefât-ı es-Seyyid Fâhir Efendi]

Ve[10] yine müderrisîn-i kirâmdan es-Seyyid Fâhir Efendi 'alîlü'l-mizâc ve ihtiyâr olmağla, 'âzim-i müfâharet-hâne-i[11] bekā oldu. Merhûm Seyyid Fâhir Za'ferân-bolu'da mütevellid ve Âsitâne'de medrese-nişîn-i tahsîl olup, otuz târîhinde[12] merhûm Yanyavî üstâdımız Es'ad Efendi'den ders okumağa sâ'î ve bir medresede bile hem-sâye-i hücre idik ve şerîk-i **[T2 99b]** ders ve hem sülûk olduğumuz hasebiyle ahvâlinden bir nebze bâ'is-i rahmet olmağçün tahrîr olundu.

Merhûmun sülûk ve tahsîli vakitlerinde hâlûmetü't-tıbâ'ate meşgūl olup, riyâzat tarîkı ile bir mertebeye varmışidi ki, okuyacak dersini tıbâ'-ı tâmmı[13]

---

1 sâ'ir (سائر) A2 : سائِر T2
2 *'aliyyetü* A2 : عليه T2
3 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.
4 Sâliha Sultân T2 : — A2
5 ve yine T2 : + [Bu kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
6 dâru'l-bekā T2 : dâr-ı bekā A2
7 Mehmed Ağa A2 : — T2
8 mahfûzu'l-lisân olmamağla T2 : — A2
9 nefy ü iclâ ile gûşmâl verildi T2 : iclâ buyuruldu A2
10 ve A2 : — T2
11 müfâharet-hâne-i T2 : sahn-ı bekā A2
12 1 Muharrem 1130 = 5 Aralık 1717 Pazar.
13 Hâkim Mehmed Efendi "et-Tıbâ'u't-tâm" ile ilgili olarak bir risâle kaleme almıştır. Bu risâle tercümesi ile berâber yayımlanmıştır; bkz. İsmail Erdogan, "Seyyid Hakîm Muhammed'in Kâmil Tabiat (et-Tıbâ'u't-tâmm) ile İlgili Bir Risâlesi", *FÜSBD*, C. 13, sy. 2, s. 251-265.

ru'yâda gelüp, buna ta'lîm ederdi ve gelüp Hakīr'e takrîr ederdi. Ol esnâda niçe resâ'il-i 'adîde ve ta'likāt-ı nefîse tahrîr eyleyüp, ekser 'Ömer Sühreverdî *Hikmetü'l-işrâk*'ı reftârında garîbü'l-mutâla'ati ve tedrîs ve müzâkereden de hâlî olmayup, semt-i salâha mâ'il kanû' ve perhîz-kâr-meşreb olup, bunun hâline hayrân idim.

Bu esnâda fenn-i kâfa dahi mübtelâ olup, temâm-ı fâka ve ızdırâbında bu varta-i şedîdeye üftân oldular. Hakīr bunu men' eyledikce ısrâr ederdi. Âhiru'l-emr 'acz ü 'ayâ gelüp, tâ'ib ve müstağfir oldu. "Ru'yâda bana Hacer-i mükerremi gösterdiler sen mâni' oldun" deyü miyânede 'itâb ve münâfeseden hâlî olmazdık. Bir gün ibrâm edüp söyletdim: "Hacer-i mükerrem; zâc ve üsrüb ve 'akrebden mürekkebdir" dedi. Edille-i hikmet üzere bahs eyledim, ilzâm olmadı. Lâkin hâlûmetü't-tıbâ'ı sahîh ahz eylemişidi. Ana meşgūl ola ola nev'-i inkişâfdan hâlî değil idi. **[T2 100a]** Bu Hakīr ekālîm-i 'Arab'da eyyâm-ı iğtirâbımda hâlûme-i tıbâ'ı sadrdan ahz eylemişidim ve sıhhati meczûmum olan havâss-ı 'acîbedendir. Bu mahalde zikri münâsib olmamağla, tayy-i tafsîl olundu[1].

Ve Tobcular Kâtibi dahi vefât eyleyüp, etbâ'-i hazret-i Sadrıa'zamî'den 'Abdurrahmân Efendi, her vechile mahal ü müstehak olmağla[2] Tobcular Kitâbeti ile behre-ver buyuruldu. Ve Hulefâ'-i Mektûbî'den[3] Sergi Nâzırı Enverî-zâde Mehmed Emîn Efendi birkac gün hastalanup vefât eyledi. Ze'âmeti, Mektûbî-i Sadrıa'zamî Ser-halîfesi Mehmed Emîn Efendi'ye tevcîh ü ihsân ve Sergi Nezâreti, Kethudâ Kâtibi Ser-halîfesi Nazîf İbrâhîm Efendi'ye tevcîh buyuruldu. Ve hâcegân-ı Dîvânî'den[4] Silahdâr Kâtibi-yi sâbık Süleymân Efendi dahi 'âzim-i dâr-ı bekā oldu; *rahmetullâhi 'aley*[5]*h*[6].

---

1 merhûm Seyyid Fâhir Za'ferân-bolu'da mütevellid ve Âsitâne'de ….. olundu T2 : merhûm Fâhir Efendi 'ulemâdan ve sâhib-i âsâr niçe resâ'il-i 'adîde ve ta'lîkāt-ı nefîse ile ârâste ve dâ'imâ tedrîs ve müzâkere-i 'ulûm ile pîrâste, mutâla'a-i *Hikmet-i işrâkıyye*'ye mâ'il bir zât-ı 'adîmü'l-mümâsil idi, rahmetullâhi 'aleyh A2

2 her vechile mahal ü müstehak olmağla A2 : — T2

3 Hulefâ'-i Mektûbî'den T2 : Mektûbî hulefâsından hâcegân-ı Dîvâniyye'den A2

4 Dîvânî'den T2 : Dîvâniyye'den A2

5 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 dâr-ı bekā oldu; *rahmetullâhi 'aleyh* A2 : dâru'l-bekā oldu; *'aleyhi'r-rahmetü* T2

Vukū‘-i harîk-ı cüz’î

Sene-i merkūme zilka‘desinin on birinci gicesi[1] sâ‘at yedide Edirne-kapusu Çukur-bostanı’nda[2] zu‘amâdan bir kimesnenin hânesinda âteş-i ser-keş zebâne-keş olup, birkaç hâne muhterik ve münhedim ve bi-emrillâhi Te‘âlâ[3] muntafî oldu.

Vürûd-ı ser-i maktû‘-i Vezîr Mehmed Paşa Vâlî-i Bosna-i sâbık

Sene-i merkūme zilka‘desinin evâsıtında[4] bundan akdem Bosna **[T2 100b]** Vâlîsi olan Vezîr Mehmed Paşa ki, merhûm Hekîm-başı-zâde ‘Ali Paşa’nın etbâ‘ından olup Devlet-i ‘aliyye’de Çavuş-başılık ve sâ’ir hıdemâtda bulunmağla, rütbe-i Vezâret i‘tâ olunmuşidi. Bosna Eyâleti buna tevcîh olunup, birkaç sene Eyâlet-i Bosna’da imrâr-ı vakt ve giderek[5] hılâf-ı rızây-ı hazret-i Şehriyârî fukarâ vü zu‘afâya zulm ü te‘addîsi haddi mütecâviz olup, kirâren ve mirâren Bosna ehâlîsi fukarâları Âsitâne-i sa‘âdet’e gelüp, Rikâb-ı hümâyûn’a bi’d-defe‘ât[6] ref‘-i ruk‘a-i iştikâ’ eylediklerinde ve vürûd eden ‘arz ve mahzarlar te‘âkub ve kesreti ile dahi inâre-i gazab-ı Pâdişâhî’ye sebeb[7] ve mûmâ ileyhe gereği gibi tenbîh ü tahzîri[8] hâvî evâmir-i celîle ısdâr ve bu bâbda îkāz ve fukarâdan aldığı mezâlimi istirdâd bâbında kemâl-i tahvîf ü terhîb olunmuşiken, niçe dürlü a‘zâr-ı vâhiye ile yine râh-ı hılâfa sâlik olup; şevketlü, kerâmetlü Şehriyâr-ı ‘âlem-penâh *edâmallâhu şevketehû ilâ-yevmi’t-tenâh*[9] efendimiz hazretlerinin zulm-i ‘ibâdullâha bir vechile rızây-ı hümâyûnları olmadığı ma‘lûm-ı cümle-i enâm iken **[T2 101a]** bu gûne ısrâr-ı zulm ü tuğyânı cezây-ı sezâsını tertîbe bâ‘is ü bâdî ve mukaddemâ Eyâlet-i Bosna’dan ‘azl ve Resimo Cezîresi’nde ikāmeti fermân buyurulmuşidi. Bi-hükm-i takdîr-i ezelî irsâl olunan emr-i ‘âlî mûcebince mazmûnu icrâ ve ser-i

---

1 11 Zilka‘de 1174 = 14 Haziran 1761 Pazar.

2 Çukur-bostanı’nda T2 : Çukur-bostanı kurbunda A2

3 muhterik ve münhedim ve bi-emrillâhi Te‘âlâ A2 : hedm ve muhterik ve bi-emrillâh T2

4 11-20 Zilka‘de 1174 = 14-23 Haziran 1761.

5 Paşa ki, merhûm Hekîm-başı-zâde ‘Ali Paşa’nın ….. giderek T2 : Paşa’nın eyâlet-i mezkûrede A2

6 bi’d-defe‘ât T2 : birkac def‘a A2

7 inâre-i gazab-ı Pâdişâhî’ye sebeb A2 : isâre-i gazab-ı Pâdişâhî’ye bâ‘is ü bâdî T2

8 tahzîri T2 : te’kîdi A2

9 “ادام الله شوكته الى يوم التناه = Allah onun büyüklüğünü kıyâmet gününe dek dâim eylesin” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

maktû'u Mübâşir yediyle Âsitâne-i sa'âdet'e getürülüp, Bâb-ı Serây-ı 'âmire'ye vaz' ve âhara mûcib-i i'tibâr u istibsâr kılındı.

Ve mâh-ı zilka'denin yirminci sülesâ günü[1] bundan esbak düyûn-ı matlûbesiyçün Yedi-kulle'de mahbûs olan Kostantin Voyvoda'nın hâline merhamet buyurulup, habsden ıtlâk ve Dîvân-ı hümâyûn'da Eflâk Voyvodalığı'na mu'tâd üzere kuka ve hil'at ilbâs olundu[2]. Ve Boğdan Voyvodası olan Tercemân-ı sâbık dahi gâyet ihtiyâr ve 'alîl olmağla, oğlu Boğdan Voyvodalığı'na istihkâkı hasebiyle mesfûra ihsân ü 'inâyet buyuruldu.

Ve hâlâ Kethudây-ı Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî 'Osmân Paşa-zâde Mustafa Bey cenâbları Eflâk Voyvodası'nı mahall-i me'mûruna îsâle ve Halîl Paşa-zâde Ahmed Bey, Boğdan Voyvodası'na kuka ve evâmir-i şerîfe îsâline ve Ser-çakırcıyân 'Abbâs-zâde Mehmed Ağa sâbıkā Eflâk Voyvodası'nı **[T2 101b]** Âsitâne-i 'aliyye'ye ihzârına ve Ser-şâhinciyân İbrâhîm Ağa sâbıkā Boğdan Voyvodası'nı ihzâra me'mûr buyuruldular[3]. Lâkin Ağa-yı mûmâ ileyh 'alîl ü ihtiyâr olup, nâ-tüvân olmağla hıdmet-i me'mûresi edâsından 'afv buyurulup tatyîb[4] olundu.

Ve Erzurum Vâlîsi İbrâhîm Paşa-zâde Mustafa Bey Kethudây-ı Bevvâbîn-i Şehriyârî Vekâleti hıdmetiyle ilbâs-ı hil'at buyuruldu. Ve hâlâ Şehr-emîni olan Hâşim 'Ali Beyefendi, İstanbul'da Saka-çeşmesi kurbunda irâde-i hümâyûn ile bir hân-ı cedîd binâsına Emîn-i Binâ nasb u[5] ta'yîn ve ilbâs-ı hil'at buyuruldu. Ve Emîn Ağa-zâde Hüseyn Ağa cenâbları, Şâh Sultân efendimiz hazretlerinin kethudâlıkları hıdmeti[6] şerefiyle müteşerrif olup, ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Vukū'-i harîk-ı cüz'î

Yine sene-i merkūme zilka'desinin yirmi dördüncü sebt gicesi[7] bi-emrillâhi Te'âlâ Edirne-kapusu Çukur-bostanı'nda evvelki def'a ser-zede-i iltihâb olan zu'amâdan bir kimesnenin hânesinden yine ihrâk zuhûr edüp, hele bi-emrillâhi Te'âlâ etrâfa sârî olmadan muntafî oldu.

---

1 20 Zilka'de 1174 = 23 Haziran 1761 Salı.
2 olundu T2 : — A2
3 buyuruldular T2 : buyuruldu A2
4 tatyîb A2 : tetayyüb T2
5 nasb u T2 : — A2
6 hıdmeti T2 : — A2
7 24 Zilka'de 1174 = 27 Haziran 1761 Cumartesi.

Ba‘dehû[1] mâh-ı zilhiccenin **[T2 102a]** beşinci erbi‘â günü[2] vakt-i zuhr idi ve gāyet şedîd rûzgâr hübûb ederken Orta-köy’de âteş zuhûr edüp, kefere ve Yehûd hâneleri yüz ‘aded[3] hâneden ziyâde muhterik olup, ziyâde şedîd ihrâk olmağla, me’mûrîn olan zâbitân ve neferât gürûhları ziyâde zahmet ü meşakkat ile[4] etrâf u enhâsın kesüp, sâ’ir sâhil-hânelere[5] sirâyet etmeden bi-‘inâyetillâhi Te‘âlâ muntafî oldu.

Zikr-i mu‘âyede-i ‘îd-i adhâ ber-vech-i ‘âdât-ı kadîme[6]

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilhiccesinin beşinci günü[7] Sadrıa‘zam ve Hidîv-i ekrem Ebu’l-mevâhib Mehmed[8] Râgıb Paşa hazretleri resm-i kadîm ve de’b-i müstedîm üzere mükemmel ü mübeccel Dâ’ire-i[9] Âsafî-şiyem’leri ile[10] Şeyhulislâm *sellemehü’s-Selâm*[11] hazretlerine teşrîf buyurup mu‘âyedeye[12] mübâşeret ve ertesi gün[13] cümle ‘ulemây-ı ‘izâm ma‘a sudûrihimü’l-fihâm ‘ale’t-tertîb Serây-ı Sadr-ı mu‘allâ’ya kudûm ve ‘arefe gününe[14] değin bi’l-cümle a‘yân ve ricâl-i Devlet mu‘tâd olan vech üzere tebrîk-i ‘îd-i sa‘îd içün dâmen-bûs-ı[15] hazret-i Âsafî’ye müsâra‘at eyleyüp ve onuncu gicesi[16] erkân-ı Devlet ‘ale’l-‘umûm Serây-ı vâlây-ı hazret-i[17] **[T2 102b]** Pâdişâhî’de takbîl-i dâmen-i ‘inâyet-me’menleriyçün saff-beste-i makām-ı hıdmet olup;

---

1 ba‘dehû T2 : + [Bu kelime kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
2 5 Zilhicce 1174 = 8 Temmuz 1761 Çarşamba.
3 ‘aded T2 : — A2
4 meşakkat ile T2 : meşakkatle A2
5 sâ’ir sâhil-hânelere A2 : sâyir büyût ü emâkine T2
6 **ber-vech-i ‘âdât-ı kadîme** T2 : — A2
7 5 Zilhicce 1174 = 8 Temmuz 1761 Çarşamba.
8 Ebu’l-mevâhib Mehmed A2 : — T2
9 Dâ’ire-i (دائرة) A2 : دايرة T2
10 Âsafî-şiyem’leri ile A2 : Âsafî-şiyem’leriyle T2
11 “سلمه السلام = Allah ona selâmet versin” anlamına gelen Arapça bir duâdır.
12 mu‘âyedeye T2 : + [Bu kelime ile biten s. 623’ün alt tarafına “{zilka}de sene 74” yazılmıştır] A2
13 6 Zilhicce 1174 = 9 Temmuz 1761 Perşembe.
14 9 Zilhicce 1174 = 12 Temmuz 1761 Pazar.
15 dâmen-bûs-ı A2 : dâmen-bûsî-i T2
16 10 Zilhicce 1174 = 13 Temmuz 1761 Pazartesi.
17 hazret-i A2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2

Ne dâmen-i ʻazamet me'men-i ʻinâyet kim
Olur o dâmeni takbîl içün bu ʻîd-i saʻîd
Ne dâmen-i kerem-i Şâh-ı bu'l-mehâmid[1] kim
Şifâha mültesem etmiş anı Hudây-ı Mecîd

medlûlü üzere ʻale's-seher dâmen-bûs-ı hazret-i Pâdişâhî ile şeref-yâb ve şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı ʻâlem-penâh *eyyedallâhu Teʻâlâ ve ebkāhu*[2] hazretleri edây-ı salât-ı[3] ʻîd-i saʻîd içün müzeyyen alay-ı vâlây-ı[4] cihân-ârâ ile cedd-i emcedleri Sultân Ahmed Hân *ʻaleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[5] hazretlerinin Câmiʻ-i şerîfi'ne ʻinân-tâb-ı ʻazamet ü iclâl oldular:

Devâm-ı ʻîd-i sürûr ile devlet[6] ü ʻömrün
Füzûn ede kerem-i Rabb-i Müsteʻân ü Mecîd

ʻAzl-i Emîn-i Şaʻîr ʻAli Efendi[7] ve nasb-ı Hâsekî Mustafa Ağa

Evâsıt-ı zilhiccede[8] Emânet-i Şaʻîr ile müstahdem olan ʻAli Efendi ʻazl ve sâbıkı Hâsekî Mustafa Ağa[9] idâre-i Emânet-i mezkûreye ehliyyet ü liyâkati zâhir olmağla ilbâs-ı hilʻat buyuruldu.

Selanîk ve mülhakātında olan Gümrük-i Duhân Mukātaʻası hadd-i zâtında mukātaʻât-ı cesîmeden olmağla, ehâlîden ve sâ'irden[10] erbâb-ı ʻuhde miyânında nizâʻları **[T2 103a]** zuhûr etmeğiyle, hakīkat-ı hâli gereği gibi tefahhus içün bâ-fermân-ı ʻâlî ol savba râhî ve Duhân Gümrüğü Kâtibi ʻAli Efendi hıdmet-i

---

1 bu'l-mehâmid T2 : bu'l-mekârim A2
2 "ايد الله تعالى وابقاه = Yüce Allah onu desteklesin ve dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
3 salât-ı T2 : — A2
4 vâlây-ı T2 : — A2
5 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 devlet T2 : şevket A2
7 **Efendi** T2 : **Beyefendi** A2
8 11-20 Zilhicce 1174 = 14-23 Temmuz 1761.
9 mübâşeret ve ertesi gün cümle ….. Ağa T2 : + [Bu kısım bir sonraki sayfaya yazılmıştır] A2
10 sâ'irden A2 : sâyirlerinden T2

me'mûresini edâ edüp[1], gelinceye dek Emânet-i Şa'îr hıdmetine tevkîl olundu. Ve Cebeciyân Baş-çavuş'u Sıvacı 'Ömer Ağa nâm kimesne 'azl[2] ve Akbıyık 'Ali, Çorbacı Baş-çavuşluğ'a ta'yîn buyuruldu.

Vürûd-ı ru'ûs-ı ba'zı[3] eşkıyâ ez-cânib-i Erzurum

Bundan esbak Şâhsüvâr-zâde Vezîr Mustafa Paşa'ya Eyâlet-i Erzurum tevcîh ve mahatt-ı hükûmetine vusûlünde ehâlîden[4] ba'zı eşkıyâ câdde-i edeb ü itâ'atdan hurûc ile Vezîr-i müşârun ileyhe tuğyân ü 'isyânları nümâyân olmuşidi. İktizây-ı vakt ü hâle göre 'azl ve sâbıkā Erzurum Vâlîsi İbrâhîm Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh olundu.

Vezîr-i müşârun ileyh kemâl-i mertebe-i 'âkılâne tedârük ve ihtiyât üzere hareket ve savb-ı me'mûruna vusûlünde mukaddemâ şekāvet ve tuğyânda 'alem-efrâz-ı 'utüvv ü 'isyân olan ma'lûmü'l-esâmî re's-i erbâb-ı şekā kimesneler Kara Cehennem-oğlu[5] nâm[6] kimesnenin hânelerini boşaldup, birkaç[7] bin hevâdârlarıyla tehassun ve Paşa-yı müşârun ileyh ile sekiz buçuk sâ'at mikdârı ceng-i 'azîm eylediler. **[T2 103b]**

Âhıru'l-emr Paşa-yı kaviyyü'l-iktidâr cenâbları gālib olup, ru'ûs-ı eşkıyâdan ekserini katl ve şirzime-i bagy ü fesâddan dahi niçeleri esnâ'-i cengde ka'r-ı cahîme[8] râhî ve firâr edenleri dahi[9] ta'kīb ve ele girenlerin cezây-ı sezâları[10] tertîb olunmağla, bu makūle çirk-âb-ı erâzilden hıtta-i Erzurum tathîr u tanzîf olundu.

Bu hıdmet-i celîlede yümn-i nazar-ı 'inâyet-i hazret-i Şehriyârî ile tanzîm-i umûr-ı memlekete muvaffak oldukları ecilden taraf-ı 'inâyet-methaf-ı hazret-i

---

1 edüp A2 : يدوب T2
2 Ağa nâm kimesne 'azl A2 : ihrâc T2
3 **ba'zı** T2 : + [Bu kelime daha önce geçen "**Vürûd-ı**" kelimesinden sonra yazılmıştır] A2
4 ehâlîden T2 : ehâlîsinden [Bu kelime satır üstüne farklı bir kaligrafi ile yazılmıştır] A2
5 idâre-i Emânet-i mezkûreye ehliyyet ü liyâkati zâhir olmağla ilbâs-ı hil'at ….. Cehennem-oğlu T2 : [Bu kısım bir önceki sayfaya yazılmıştır] A2
6 nâm T2 : + [Bu kelime ile başlayan s. 625'in üst tarafına "3 Muharrem sene 75" yazılmıştır] A2
7 birkaç T2 : birkac A2
8 cahîme T2 : cahîmine A2
9 dahi T2 : — A2
10 sezâları A2 : mâ-yelîkı T2

Husrevânî'den teşrîfât-ı hümâyûn ile hançer-i mücevher ve hil'at-ı semmûr-ı müstevcibü[1]'l-hubûr irsâline pîş-ezîn Kethudây-ı Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî Vekâleti hıdmeti[2] şerefiyle müteşerrif olan Vezîr-i müşârun ileyhin oğlu mîr-i mükerrem Mustafa Bey cenâbları nâmzed ve tahsîs buyurulup, ol savba irsâl ü tesyîr ve Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından sâbıkā Ser-çavuşân-ı Dergâh-ı 'âlî Selîm Ağa'yı dahi Vekîl-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî Vekâleti'yle tefhîm ve ilbâs-ı hil'at ile tevkīr u tekrîm buyuruldu.

Ve pîş-ezîn devletlü Sâliha Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[3] **[T2 104a]** hazretlerinin kethudâlıkları hıdmetiyle müteşerrif olan 'Osmân Efendi, Mevkūfât pâyesiyle zümre-i hâcegân-ı Dîvânî'ye idhâl ve kadr ü şânı resîde-i zürây-ı nevâl buyuruldu.

Ve Beykoz'da ikāmetine fermân buyurulan sâbıkā Dergâh-ı 'âlî Yeniçerileri Ağası Mehmed Ağa'ya Âsitâne Gümrüğü'nden beher yevm üc yüz otuz akça ile ma'lûmü'l-mikdâr lahm ve nân-ı 'azîz ta'yîn buyuruldu.

İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı reşen bi-vechi'l-mu'tâd

İşbu bin yüz yetmiş beş senesi mâh-ı muharremü'l-harâmının onuncu sülesâ günü[4] Dergâh-ı[5] 'âlî kullarının 'umûmen müstehak oldukları bir kıst reşen mevâcibleri 'an-nakdin Hazîne-i hümâyûn'dan ihrâc ve ta'dâd ve herkes havsala-i isti'dâdına[6] göre zülâl-i nevâl-i ihsân-ı Zıllullâhî'den hisse-yâb-ı merâm ve nâ'il-i[7] kâm olup, Sadrıa'zam ve Müşîr-i efham Ebu'l-mevâhib devletlü Mehmed Râgıb Paşa hazretleri mevâcib-i mezkûrenin ihrâcı gününden Kapu'da tevzî' ve Sipâh ve Silahdârân-ı Dergâh-ı 'âlî kullarına i'tâda mücidd ü sâ'î olup, itmâm-ı devrde mübârek sebt günü[8] deydene-i kadîme ve 'âdet-i müstedîme-i hazret-i Zıllullâhî üzere mahz-ı kerem[9] ve nevâziş-i hazret-i Sadr-ı kerîm içün Çukadâr-ı hazret-i Şehriyârî 'izzetlü Ağa **[T2 104b]** ile bir kıt'a hatt-ı şerîf-i

---

1 müstevcibü T2 : mûcibü A2
2 hıdmeti T2 : — A2
3 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.
4 10 Muharrem 1175 = 11 Ağustos 1761 Salı.
5 Dergâh-ı A2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2
6 isti'dâdına T2 : istihâklarına A2
7 nâ'il-i (نائل) A2 : نايل T2
8 14 Muharrem 1175 = 15 Ağustos 1761 Cumartesi.
9 mahz-ı kerem T2 : mahz ve kerem A2

ʻinâyet-redîf-i Husrevânî ve bir hançer-i mücevher ve hilʻat-ı semmûr-ı müstevcibü'l-hubûr sâʻat-ı nehâriyye mirkāt-ı çâr-mîne resân oldukda, şeref-res-i vürûd ve ʻalâ-vechi't-taʻzîmi ve't-tebcîl merâsim-i istikbâle[1] müsâraʻat ve îfâ ve ber-vech-i muʻtâd hançer-i mücevher, zîb-i kemer-i Sadr-ı meʻâlî-güher ve hilʻat-ı semmûr-ı müstevcibü'l-hubûr zînet-efzây-ı[2] dûş-ı Vezîr-i[3] Aristo-nazîr kılınup, mele'-i nâs ve dâ'ire-i[4] rekîn-i übbehet-istînâsda kırâ'at-ı hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîfden sonra Ağa-yı mûmâ ileyhe taraf-ı hazret-i Sadr-ı ʻâlî'den[5] bir sevb-i semmûr-ı behcet-vüfûr ve hançer-i mücevher ve esb-i mükemmel ü müzeyyen ve muʻtâdü'l-iʻtâ[6] ʻatıyye-i behiyye ve maʻiyyetinde olanlara[7] dahi surreler ve hilaʻ-i nefîseler[8] ilbâs ü iʻtâsıyla îfây-ı merâsim-i ibtihâc kılındı.

Baʻdehû Dâ'ire-i[9] fâhıre-i Âsafî ve ocak ağaları ve ol mahalde Sergi-i hümâyûn'da kuʻûd ve hıdmet ve nezâretle kesb-i istiʻdâda resîde kulları dahi bi-ecmaʻihim[10] yollu yolunca takbîl-i dâmen-i Sadr-ı ʻâlî'ye müsâraʻat birle mübtehic ve mesrûr oldular.

Hakk sübhânehû ve Teʻâlâ bunun emsâli niçe sadakāt-ı Pâdişâhî ile cümle kulların mesrûr u mecbûr etmeğe **[T2 105a]** muvaffak u meysûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

[Baʻzı vefeyât]

Yine[11] sene-i mezkûre muharremü'l-harâmı evâyilinde[12] hâlâ Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[13] Veliyyüddîn Efendi cenâblarının mahdûmları müderrisîn-i kirâmdan Mustafa Reşîd Efendi bi-emrillâhi Teʻâlâ hastalanup, ʻâzim-i gül-

---

1 istikbâle T2 : istikbâlde A2
2 zînet-efzây-ı T2 : رینت افزای A2
3 Vezîr-i A2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2
4 dâ'ire-i (دائرۀ) A2 : دایُرۀ T2
5 Sadr-ı ʻâlî'den A2 : bu'l-mevâhibden T2
6 ü müzeyyen ve muʻtâdü'l-iʻtâ T2 : muʻtâd olan A2
7 olanlara A2 : bulunan[lar]da T2
8 hilaʻ-i nefîseler T2 : hilʻatler A2
9 Dâ'ire-i (دایُرۀ) T2 : Dâyire-i (دایرۀ) A2
10 Sergi-i hümâyûn'da kuʻûd ….. bi-ecmaʻihim T2 : ve sâ'ir kesb-i istiʻdâd ile müteʻayyin olan kulları A2
11 yine T2 : + [Bu kelime kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2
12 1-10 Muharrem 1175 = 2-11 Ağustos 1761.
13 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

şen-serây-ı bekā ve Şeyhulislâm Kara Halîl Efendi-zâde ʻAbdurrahîm Monla Efendi dahi ʻâzim-i cinân-ı[1] bekā oldu.

Ve Defterdâr-ı sâbık Tevkīʻî Râmî Paşa-zâde Mustafa Beyefendi birkaç[2] gün ʻillet-i mizâcı ile hastalanup vefât eyledi. Mîr-i merhûm hadd-i[3] zâtında edîb ü lebîb ve envâʻ-i meʻârifden behre-dâr[4], mütevâzıʻ ve mükrim ve hayli eşʻârı dahi rengîn ve selîs, yâʼ-i nisbetsiz Nâʼil tehallus ederdi[5]. Âhır-ı vakitlerinde merhûm[6] Kutbî Efendiʼden münîb olup, semt-i salâha mücidd ü sâʻî olmuşlar idi; *rahmetullâhi ʻaley*[7]*h*[8].

Ve Şıkk-ı Sânî Mülakkab-ı Üsküdârî[9] Sâlih Efendi ihtiyâr ve ʻalîlüʼl-mizâc olmalarıyla dâr-ı âhirete intikāl eylediler; *rahmetullâhi ʻaleyhim ecmaʻî*[10]*n*[11]. Merhûm Sâlih Efendi hayli Fârisî-dân ve tekellümü dânişine gālib, zurefây-ı zemânenin:

Men zi-kayd-ı nâz u mestûrî halâsı yâftem
Vüsʻat-ı meşreb ez-în tengîne bâşed mezhebem[12]

medlûlüyle kayd-ı tekellüfden rehâ bulanlardan idi; *ʻaleyhiʼr-rahmetü*[13]. **[T2 105b]**

---

1 cinân-ı T2 : gülşen-fezây-ı A2
2 birkaç T2 : birkac A2
3 hadd-i T2 : — A2
4 behre-dâr A2 : müddeʻî-i behre T2
5 yâʼ-i nisbetsiz Nâʼil tehallus ederdi T2 : Nâʼilî tehallus ederler idi A2
6 merhûm T2 : — A2
7 "رحمة الله عليه = Allahʼın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
8 olmuşlar idi; *rahmetullâhi ʻaleyh* T2 : idiler A2
9 Mülakkab-ı Üsküdârî A2 : Üsküdârî Mülakkab T2
10 "رحمة الله عليهم اجمعين = Allahʼın rahmeti onların hepsinin üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
11 eylediler; *rahmetullâhi ʻaleyhim ecmaʻîn* A2 : eyledi T2
12 "من زقيد ناز ومستورى خلاصى يافتم * وسعت مشرب ازين تنكينه باشد مذهبم = Ben gizlilik ve nâz kaydından kurtulmuşum. Mezhebim, onun meşrebinin genişliği sebebiyle darlıktan kurtuldu" anlamına gelen Farsça beyittir.
13 "عليه الرحمة = Allahʼın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

[Ba'zı tevcîhât]

Ve[1] Şıkk-ı Sâlis olan 'Ârifî dâmâdı Süleymân Efendi, Şıkk-ı Sânî ve Kethudâ Kâtibi-yi sâbık Safâyî Efendi, Şıkk-ı Sâlis hıdmetiyle müteşerrifeyn olup ilbâs-ı hil'at olundular.

Ve hâlâ gürûh-ı hâcegânın esenn ü akdemi İhtiyâr Ebûbekir Efendi, hıdmet-i celîle-i Tevkī' ile mazhar-ı iltifât buyurulup, ilbâs-ı hil'at ile ihtirâm buyuruldu[2].

Ve Edirne Pâyesi'yle kadr ü şânları terfî' olunan mevâlî-i kirâmdan Mollacık-zâde[3] İshâk Efendi her vechile rüşd ü sedâdı[4] ma'lûm olmakdan nâşî, bâhatt-ı hümâyûn-ı 'inâyet-meşhûn Mısır Mevleviyyeti'yle be-kâm buyuruldu.

Zuhûr-ı ra'd ü berk ve sâ'ika-i 'acîbe

Bu sene-i mübârekenin[5] muharremü'l-harâmının on ikinci hamîs günü[6] sâ'at dokuzda iken bir 'azîm ra'd zuhûr edüp, yüz yaşını mütecâviz kimesneler: "Böyle mehîb sadâlü ra'd istimâ' eylemedik" deyü te'accüb ederler idi. Bu Hakīr ol vakit bîdâr idim. Olduğum hâneyi mütezelzil görüp, sadây-ı ra'dden hedm olacak kıyâs eyledim. Gûyâ cevv-i semâda top atılur gibi garîb ve mehîb idi. Bir iki mahalle sâ'ika nüzûl eyledi. Biri Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye mücâvir Sultân Câmi'i menâresine ve biri Vâlide Câmi'i menâresine nüzûl edüp, **[T2 106a]** ânîde bu menâreleri rîze rîze eyledi. Sübhâne "*Ve*[7] *yüsebbihur'r-ra'dü bi-hamdihî ve'l-melâ'iketü min hîfetih*"[8] âyetine iştigālde kemâl-i havf ü haşyetden nâşî zebân-ı zevi'l-'ukūlde harekete mecâl kalmamışidi. Hakk Te'âlâ cüm-

---

1 tekellümü dânişine gālib, zurefây-ı ….. ve T2 : mütekellim-i zurafây-ı zemâneden ma'dûd idi A2

2 buyuruldu T2 : olundu A2

3 Mollacık-zâde T2 : Monlacık-zâde A2

4 sedâdı T2 : sedâdları A2

5 mübârekenin T2 : + [Bu kelime ile sona eren s. 628'in sağ alt köşesinde "Muharrem sene 75" yazılmış ve s. 629 Topkapı nüshasının **[T2 151a]** varağının başı ile devam etmekte olup, aradaki 45 varaklık bir kısım Arkeoloji nüshasında yer almamaktadır. Bu sebeple Topkapı nüshasının bundan sonraki kısmı Princetion nüshasıyla karşılaştırılmıştır] A2

6 12 Muharrem 1175 = 13 Ağustos 1761 Perşembe.

7 ve P : men T2

8 "ويسبح الرعد بحمده والملائكة من خيفته = Gök gürlemesi O'na hamd ederek tespih eder ve melekler de O'nun korkusundan tespih ederler" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, er-Ra'd 13/13. âyetin baş tarafındaki küçük bir kısmıdır.

le ümmet-i Muhammed'e ve sâ'ir 'ibâdullâha merhamet ü 'inâyet eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Bu ra'd ve sâ'ikanın bi-emrillâhi Te'âlâ ekser-i menârâta vukū'u târî olagelmişdir. Hattâ Cihângîr Câmi'i menâresine tekerrür tarîkı ile nüzûlü meşhûrdur. Hikmeti ne ise yine Cenâb-ı Hakk bilür. Sıyânet ü merhamet-i 'ibâdullâh zımnında 'asâr-ı kudretini irâ'ete mebnî olmak hâtır-ı Hakīr'e hutûr eder. Ya'nî salb-ı hacerden mebnî ve metîn olan menâre-i 'azîmi kalîlü'l-cirm bir âhen-pâre misillü şey' def'a-i vâhidetde rîze rîze eylediği hâlet meşhûd-ı 'ibâd olup, tâ'at ü istiğfâra meşgūl olalar ve musırr oldukları ef'âl-i kabîhadan nükûl eyleyeler. 'İyâzen billâhi Te'âlâ ol sâ'ika eğer bir hâneye nâzil olmak lâzım gelse ne hâle ifrâğ ederdi, bunu müşâhedet etmeleri hikmeti içün ola.

Şurû'-i binâ'-i kitâb-hâne ve Mekteb-i Sadrıa'zamî der-Kozka

Sene-i mezkûre muharremü'l-harâmının sekizinci günü[1] İstanbul'da Kozka'da câmi'-i **[T2 106b]** şerîf-i hazret-i Şehriyârî binâ vü inşâ olunan mahalle karîb Sadr-ı ekrem ü efham Ebu'l-mevâhib Râgıb Mehmed Paşa hazretlerinin hayrât-ı cezîlelerinden olmak üzere bir kitâb-hâne-i 'âlî ve mekteb binâ vü inşâ olunmak içün ashâbından hüsn-i rızâlarıyla değer-behâsından birâz meblağ-ı ziyâdeye ba'zı emâkin ve mahallât iştirâ olunup, binâsına şurû' ve yevm-i mezbûrda[2] vaz'-ı esâsıyçün du'â vü senâ olundu. Hakk Te'âlâ hayr ile itmâmın müyesser ve bunun emsâli niçe hayrâta muvaffak ve meysûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Sadr-ı Anadolu-şüden-i 'Ivaz Mehmed Paşa-zâde Monla Beyefendi ve gayrân

Yine sene-i merkūme muharremü'l-harâmının yirminci günü[3] Sadr-ı Anadolu-yı sâbık hâlâ Ser-etıbbâ'-i Hâssa Kâtib-zâde Mehmed Refî' Efendi müddet-i 'örfiyyelerin hayr ile itmâm ve muktezây-ı tarîk üzere merhûm Sadr-ı esbak 'Ivaz Mehmed Paşa-zâde Monla Beyefendi her vechile ber-mûceb-i tarîk

1 8 Muharrem 1175 = 9 Ağustos 1761 Pazar.
2 8 Muharrem 1175 = 9 Ağustos 1761 Pazar.
3 20 Muharrem 1175 = 21 Ağustos 1761 Cuma.

liyâkat ü ehliyyet ve isti'dâd-ı zâtî ve zemânî ile mevsûf olduklarından nâşî, Sadâret-i Anadolu'ya ilbâs-ı hil'at-ı seniyye ile tekrîm ü tefhîm buyurulup, sâbıkı Mehmed Refî' Efendi yine Ser-etıbbâ'-i Hâssa hıdmetiyle mukīm ü müstedîm oldular.

Ve Nakībü'l-eşrâf İdrîs-zâde Efendi dahi **[T2 107a]** 'azl olup, Sadr-ı Rûm-ı sâbık Mîrzâ-zâde Mehmed Sa'îd Efendi hazretleri her vechile kemâl-i zühd ve ittikâ ve Nekābet-i eşrâf'a elyak u ahrâ olmağla, mesned-i vâlây-ı Nekābet ile teşrîf-sâz-ı hil'at-ı ibcâl buyuruldu.

'Azl-i Kethudây-ı hazret-i Sadrıa'zamî Hamza Ağa ve nasb-ı Re'îsülküttâb Mehmed Emîn Efendi ve gayrân

Yine sene-i merkūme mâh-ı saferu'l-hayrı evâyilinde[1] Kethudâ'-i Sadrıa'zamî olan 'izzetlü Hamza Efendi cenâbları 'azl ve hıdmet-i vâlây-ı Tevkī' ile mahz-ı ikrâm ve terfî'-i kadr ü şânlarıyçün ferve-i semmûr ve hem hil'at-ı 'âdiye-i mansıb ilbâsıyla tekrîm buyuruldu.

Ammâ bundan akdem Ebûbekir Beyefendi Tevkī' ile ilbâs-ı hil'at buyurulmuşidi. Yirmi sekiz gün müddet Tevkī'î'leri olup, gāyet müsinn ü ihtiyâr ve rukûb ü nüzûle 'adem-i[2] iktidâr mertebelerine resân olmak hasebiyle 'azl ve hânelerinde devâm-ı du'ây-ı devlet-i Pâdişâhî'de olmalarıyçün tatyîb-i hâtırları mürâ'âtı zımnında birâz 'atıyye-i hümâyûn i'tâ vü ihsânıyla mesrûr u mecbûr buyuruldular. Ve hâlâ Re'îsülküttâb sa'âdetlü Mehmed Emîn Efendi vücûhla lâyık u sezâvâr olmağla, Sadrıa'zam Kethudâlığı'na ilbâs-ı hil'at-ı seniyye ile ser-i iftihârları resîde-i küngüre-i i'tilâ buyuruldu. Hakk Te'âlâ her hâlde tevfîk ihsân eyleye, âmîn. **[T2 107b]**

Ve Tezkire-i Kebîr Recâyî Efendi dahi vücûh ile mesned-i Riyâset'e ehakk u elyak olmağla, Riyâset-i Devlet-i 'aliyye ile husûl-i âmâli mevsûlü'r-recâ buyuruldu. Ve Tezkire-i Sânî İbrâhîm Efendi, Tezkire-i Evvel ve Mektûbî Efendi, Tezkire-i Sânî ve Ser-halîfe-i Mektûbî Mehmed Emîn Efendi, Sadrıa'zam Mektûbculuğu'na ilbâs-ı hil'at buyuruldular[3].

---

1 1-10 Safer 1175 = 1-10 Eylül 1761.

2 'adem-i T2 : اعدم P

3 buyuruldular T2 : buyuruldu P

Yine sene-i merkūme saferu'l-hayrı evâyilinde[1] Cebeci-başı Eyyûbî Mustafa Ağa 'azl ve Gelibolu'da ikāmetine fermân ve râhî kılındı. Ma'lûm-ı erbâb-ı dirâyetdir ki ocağ-ı ma'mûre ağaları cüz'î ve küllî vâkı' olan umûr u husûslarda bi-eyyi hâl kapu tarafına istîzân ve ihbâr ve i'lâm-ı hâl etmeleri öteden berü kā'ide-i ma'rûfe olmağla, Kapu Çavuşu nasb olunan kimesneler ancak bu hıdmet içün ta'yîn ü tahsîs olunmuşdur. Mezkûr[2] Cebeci-başı Mustafa Kethudâ bu mâddelerde kemâl-i gaflet ve zühûl üzere olmağla 'azl ve iclâsı muktezî oldu.

Ve Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından olup, sâbıkā Cebeci-başı olan Kadrî-zâde Mehmed Ağa Silahdâr Ağası bulunmağla, vücûh ile Cebeci-başılığ'a sezâvâr ve mücerrebü'l-etvâr olmakdan nâşî, ilbâs-ı hil'at ile tevkīr olunup ve merhûm Sadr-ı esbak **[T2 108a]** Hasan Paşa dâmâdı 'Abdî Ağa dahi Silahdâr Ağalığı'na ilbâs-ı hil'at buyuruldu. Ve bu esnâda Kars Sancağı Mutasarrıfı Yûsuf Paşa vefât ve Yeniçeri Kul Kethudâsı dahi 'azl ve Kefe cânibine râhî kılındı.

Ve bir meczûb-ı bî-hûş meğer mukaddemâ cünûnu hasebiyle Sultân Ahmed Bîmâr-hânesi'nde niçe eyyâm meks etdirilmiş, sonra ifâkat gelüp sebîli tahliye olunmuş imiş. Elçi Hânı önünde elinde dâl-kılıç gündüz vaktü'z-zuhr[3] halka hücûm edüp, bilen bilmeyan bu garîb ahvâlden kaçışup hele Cebeci Kolluğu yetişüp ahz eylediler. Böyle mûhiş emre mütesaddî[4] olmağla, ahz olunan mahalle salb ve âhara mûcib-i i'tibâr kılındı.

Ve Beşiktaş'da Ağa-bâğçesi nâm mahalde vâfir kuru otluk[5] vaz' olunup, âteş isâbet etmeğiyle[6] gice sâ'at üçde idi, ihrâk-ı 'azîm zann olunup hükkâm ve zâbitân müsâra'at eylediler. Bir oda muhterik olup muntafî oldu.

Ve Cebeciler Kâtibi Râcih Bey dahi 'âzim-i rahîk-âbâd-ı bekā oldu. İmâm Hasan Efendi'ye Cebeciler Kitâbeti ile ilbâs-ı hil'at ve mâh-ı saferin evâsıtında[7] Nakībü'l-eşrâf-ı sâbık İdrîs-zâde Efendi makām-ı 'âlî-i bekāya irtifâ' olundu. **[T2 108b]**

---

1 1-10 Safer 1175 = 1-10 Eylül 1761.

2 mezkûr T2 : mezbûr P

3 vaktü'z-zuhr T2 : vaktü'z-zuhûr P

4 mütesaddî T2 : mütesavveri P

5 otluk (اوتلوق) T2 : اوتلق P

6 etmeğiyle T2 : etmekle P

7 11-20 Safer 1175 = 11-20 Eylül 1761.

‘Azl-i Şeyhulislâm Veliyyüddîn Efendi ve Şeyhulislâm-şüden-i Ebûbekir Efendi-zâde Ahmed Efendi Sadr-ı Rûm-ı sâbık

Yine sene-i merkūme saferu’l-hayrının beşinci ahad günü[1] Şeyhulislâm Veliyyüddîn Efendi ‘azl olup, Sadr-ı Rûm-ı esbak Ebûbekir Efendi-zâde fazîletlü Ahmed Efendi cenâbları Meşîhat-ı vâlây-ı Şeyhulislâmî ile tebcîl ü tefhîm buyuruldular. Sâbıkı Veliyyüddîn Efendi hacc-ı şerîfe me’zûn olup, ‘azîmet-i râh-ı hacc-ı şerîf vaktine dek Bursa’da ikāmetlerine emr u fermân ve râhî kılındı.

Vukū‘-i ihrâk der-At-pâzârı[2]

Mâh-ı saferin yirmi üçüncü hamîs gicesi[3] sâ‘at altıda iken İstanbul’da At-pâzârı’nda[4] bir semerci dükkânından âteş-i ser-keş zebâne-keş-i iltihâb olup, bir tarafı dolu dizgîn Kovacılar’a dek ve bir tarafı Deve Hânı’na muttasıl ‘azîm ihrâk idi. Ziyâde meşakkat çekilüp hele bi-emrillâhi Te‘âlâ sükûn buldu. Bundan akdem yine İstanbul’da Ketâncılar-kapusu’nda bir berber dükkânından âteş zuhûr edüp, bi-emrillâhi Te‘âlâ[5] muntafî oldu.

Ve bu esnâda Eyvân-ı hümâyûn-ı Dâvûd-paşa, Ser-mi‘mârân-ı Hâssa Kara Ahmed Ağa mübâşeretiyle mütevehhin ve muktezî-i ta‘mîr ve binâ olan mahallâtını ta‘mîre **[T2 109a]** emr u fermân ve Eyyûb’de emlâk-ı hümâyûndan Râmî Paşa Çiftliği demekle mevsûm mahallin dahi binâ ve ta‘mîri Emîn Ağa-zâde Hüseyn Ağa ma‘rifetiyle şurû‘ olundu.

Tevcîhât-ı vüzerâ ve gayrân

Sene-i merkūme mâh-ı saferi evâsıtında[6] Karaman Vâlîsi Vezîr Sa‘deddîn Paşa ‘azl ve Rakka Vâlîsi Vezîr Çelik Mehmed Paşa’ya tevcîh ve Sa‘deddîn Paşa’ya Rakka Eyâleti tevcîh buyuruldu. Ve Zaralı-zâde Feyzullah Paşa, Eyâlet-i Diyârbekir’den ‘azl ve Van Eyâleti tevcîh ve sâbıkı Vezîr Mustafa Paşa’ya Eyâ-

---

1 5 Safer 1175 = 5 Eylül 1761 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

2 der-At-pâzârı P : **der-At-bâzârı** T2

3 23 Safer 1175 = 23 Eylül 1761 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

4 At-pâzârı’nda P : At-bâzârı’nda T2

5 Te‘âlâ P : — T2

6 11-20 Safer 1175 = 11-20 Eylül 1761.

let-i Diyârbekir bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu. Ve Süleymâniyye'den Girîdî Ahmed Efendi'ye Kazâ'-i Haleb ve İshâk-zâde Feyzullah Efendi'ye Üsküdar Mevleviyyeti bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Ve bu esnâda Vezîr İsmâ'îl Paşa'nın mukaddemâ Vezâret'i ref' ve tenkîl olunduğu makālesinde zikr u tafsîl olunmuşidi[1]. Vezâret'i ibkāsıyla Avlonya tevcîh ve cerâyim-i güzeştesine kalem-i 'afv keşîde buyuruldu. Ve Çıldır Vâlîsi Hasan Paşa'ya dahi rütbe-i Vezâret i'tâsıyla kadr ü şânı terfi' buyuruldu.

'Azl-i Ağa-yı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'âlî ve gayrân

Mâh-ı merkūmun evâhırında[2] Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'âlî Ağası olan Mahmûd Ağa 'azl **[T2 109b]** ve Tekfûr-dağı'nda ikāmetine fermân buyuruldu. Kul Kethudâsı bulunan Kapudân-ı deryâ Hasan Paşa yeğeni Mehmed Ağa'ya, Yeniçeri Ağalığı ve Zağarcı-başı Mahmûd Ağa'ya, Kul Kethudâlığı ve Ser-sensonî Kürd 'Osmân Ağa'ya, Zağarcı-başılık ve hâlâ Kapu'da Muhzır Ağa olan Mehmed Ağa'ya, Sensonî-başılık tevcîh olunup, dûdmân-ı Bektâşiyân'a bu vechile silsile-i cünbânî-i tekrîm buyuruldu.

Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Sâhil-serây-ı ibtihâc-ı Kara-ağac be-Serây-ı 'âmire-i Cedîd-i hümâyûn

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevvelinin altıncı mübârek hamîs günü[3] Şehriyâr-ı 'âlem ve Hidîv-i ekrem *halledallâhu 'ömrahû ve şevketehû mâ-dâme'l-ümem*[4] efendimiz hazretleri bundan akdem mevsim-i behâr-ı sun'-âsâr-ı hazret-i Sâni' ve Kird-gâr'ı müşâhede ve ecille-i sahâbî-i Ensâr'dan ve mu'zam-ı Bedriyyîn'den karâbet-i hâliyye ile dahi müteşerrif olup, bi-husûsihî Mîzbân-ı Habîb-i Rahmân olan hazret-i Hâlid bin Zeyd *radıyallâhu 'anh*[5] cenâbları hem-sâyeliği ve feyz-ı ziyâret-i müteberrikeleri ile hem-feyz-ı rûhânî-eser ve şeref-i iktisâb-ı me'âlî-me'âsir olmuşlar idi.

---

1 bkz. **[T2 24a-b]**

2 21-29 Safer 1175 = 21-29 Eylül 1761.

3 6 Rebî'ulevvel 1175 = 5 Ekim 1761 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

4 "خلد الله عمره وشوكته مادام الامم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü nesiller durdukça dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 "رضى الله عنه = Allah ondan razı olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Hevâların dahi nev‘-ammâ tebeddülü ile âsâr-ı incimâd-ı ‘ab ve sermâ bedîdâr ve Serây-ı ‘âmire-i Cedîd-i hümâyûn’un dahi bir tarafı başka bir füshat-nümây-ı celâlet **[T2 110a]** olmağla, hezâr sa‘d ü ikbâl ve ‘azamet ü iclâl ile ol mahall-i sürûr-efzâdan Serây-ı Cedîd-i hümâyûn’larına şirâ‘-güşây-ı fülke-i ‘izz ü ikbâl oldular.

Kırâ’at-ı Mevlid-i şerîf-i hazret-i Rasûl-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem *sallallâhu Te‘âlâ*[1] *‘aleyhi ve sellem*[2] bi-hükmi’l-mu‘tâd

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî‘ulevvelinin on ikinci günü[3] manzûme-i mîlâd-ı Fahr-ı ‘âlem *sallallâhu Te‘âlâ ‘aleyhi ve sellem*[4]i[5] kırâ’at ve iktisâb-ı nûrâniyyet ve mezîd-i şeref-i rûhâniyyet içün ricâl-i Devlet-i ‘aliyye ve meşâyih-i kirâm-ı kürsî-nişîn da‘vet olunup, herkes ‘alâ-merâtibihim Sultân Ahmed Hân *‘aleyhi’r-rahmetü ve’r-rıdvân*[6] Câmi‘-i şerîfi’nde muntazırîn-i şeref-i teşrîf-i hazret-i Zıllullâhî’de olup, Sadrıa‘zam ve Müşîr-i efham hazretleri ve Şeyhulislâm Efendi ve Kapudan Paşa ve cümle erkân-ı Devlet temâm oldukda, Şehriyâr-ı ‘âlem *edâmallâhu ‘ömrahû ve şevketehû mâ-dâme’l-ümem*[7] efendimiz hazretleri dahi mükemmel ü müzeyyen alay-ı cihân-âra ile ol cây-ı ‘arş-sây-ı mübâreki tenvîr ve kırâ’at-ı manzûme-i mîlâd-ı şerîf ve tilâvet-i Kur’ân-ı ‘azîmü’ş-şân ve devâm-ı devlet-i Pâdişâh-ı enâma du‘â vü senâ olunup, itmâm-ı merâsim-i mevlid-i şerîf îfâsından sonra meşâyih-i kirâm ve mevlid-hânâna ilbâs-ı hila‘-i ‘âdiye ve bezl-i ihsân ü in‘âm olunup, hezâr bişr u sürûr ve şevket ü ikbâl-i mevfûr ile Serây-ı Cedîd-i hümâyûn’larına mun‘atıf-ı zimâm-ı hezâr-ikbâl oldular. **[T2 110b]**

---

1 ***Te‘âlâ*** T2 : — P

2 “صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O’na salât ve selâm etsin” anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

3 12 Rebî‘ulevvel 1175 = 11 Ekim 1761 Pazar.

4 “صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O’na salât ve selâm etsin” anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

5 *sellem*i T2 : *sellem* P

6 “عليه الرحمة و الرضوان = Allah’ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

7 “ادام الله عمره وشوكته مادام الامم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü nesiller sürdükçe dâim eylesin” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

İhrâk-ı cüz'î der-Kocamustafa-paşa

Mâh-ı rebî'ulevvelin üçüncü gicesi[1] sabâha karîb Kocamustafa-paşa'da beş on hâne ve dükkân muhterik ve hedm olup, bi-bereket-i enfâs-ı 'azîzân 'inâyet-i Bârî ile dahi sârî ve tezâyüd olmadan muntafî ve mündefi' oldu.

İbkā'-i Vezâret-i 'Abdurrahmân Paşa ve tevcîh-i Trabzon ve gayrân

Sene-i merkūme rebî'ulevveli gurresinde[2] bundan esbak Karaman Vâlîsi iken Vezâret'i ref' ve Derende'de olan çiftliğinde ikāmetine emr u fermân buyurulan 'Abdurrahmân Paşa ki, tafsîl-i ahvâli mâ-tekaddemde makālesinde zikr u beyân olunmuşidi[3]. Târîh-i mezbûrda[4] cerâyim-i güzeştesine kalem-i 'afv ü safh-ı Hudâvendigârî keşîde kılınup, Vezâret'i ibkāsıyla Trabzon Eyâleti bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mûmâ ileyhe tevcîh ve ihsân ü 'inâyet buyuruldu.

Ve yine târîh-i mezkûrda[5] İshâk-zâde Şerîf Monla'ya, Kazâ'-i Mekke-i mükerreme ve Süleymân Efendi-zâde 'Abdullah Efendi'ye, Kazâ'-i Medîne-i münevvere bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu. Ve mukaddemâ Midillü Cezîresi'ne nefy ü iclâ olunan Hatîb-oğlu ıtlâk ve Mîrahûr-ı Evvel Seyyid Ahmed Ağa'nın 'illet-i remedi olmağla, 'Abdüllatîf Bey hıdmet-i vekâletiyle **[T2 111a]** tenbîh buyuruldu.

Ve bu esnâda Mîru'l-hâcc-ı sâbık Vezîr Mekkî-zâde Hüseyn Paşa'nın dahi Vezâret'i ibkā buyuruldu. Ve Kal'a-i Kebîr Ser-halîfesi 'Abdullah Efendi'nin Halîfeliğ'i ref' ve Bozca-ada'ya nefy ü iclâ ve Kîsedârı'na Baş-halîfeliğ'e ru'ûs-ı hümâyûn i'tâ buyuruldu. Mezkûr 'Abdullah Halîfe tama'-kâr ve kendü hâlinde olmayup te'dîbe muhtâc olmağla, bu gûne âhara mûcib-i intibâh[6] olmak içün gûşmâl ile te'dîb olundu.

---

1 3 Rebî'ulevvel 1175 = 2 Ekim 1761 Cuma.

2 1 Rebî'ulevvel 1175 = 30 Eylül 1761 Çarşamba.

3 bkz. **[T2 55b]**

4 1 Rebî'ulevvel 1175 = 30 Eylül 1761 Çarşamba.

5 1 Rebî'ulevvel 1175 = 30 Eylül 1761 Çarşamba.

6 intibâh T2 : iştibâh P

‘Azl-i Kādî-i İstanbul Sâlih-zâde Efendi ve nasb-ı Murâd Monla Efendi

Sene-i merkūme rebî‘ulevveli gurresinde[1] İstanbul Kadısı olan Sâlih-zâde Efendi müddet-i ‘örfiyyesin itmâm ve ‘azl ve mehâdîm-i kirâmdan Şeyhulislâm-ı esbak Dâmâd-zâde Efendi-zâde Murâd Monla Efendi, İstanbul Kazâsı tevcîhi ile hâ’iz-i kâm ü murâd buyuruldular.

Âmeden-i Donanma-yı hümâyûn ez-cânib-i[2] Bahr-i Sefîd bi-vechi’l-mu‘tâd

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî‘ulevveli gurresinde[3] bundan esbak Donanma-yı hümâyûn kalyonları cânib-i Bahr-i Sefîd’e ihrâc ve mu‘tâd üzere ‘avdetlerinde[4] mükemmel Başdarda-i hümâyûn ve çekdirme sefîneleri pîşgâh-ı hazret-i Husrevâne’den mürûr ve tob şenlikleri ile Yalı-köşkü önünden[5] birer birer ‘ubûr eylediler. Ol gün mu‘tâd-ı kadîm ve âyîn-i müstedîm üzere Kapudân-ı deryâ ve ümerâya hil‘atlar **[T2 111b]** ilbâs ve mersây-ı ‘âmire-i Tersâne’ye lenger-endâz-ı ikāmet oldular.

Âmeden-i haber-i vefât-ı Sadr-ı esbak Sa‘îd Mehmed Paşa

Sene-i merkūme rebî‘ulevvelinde[6] bundan esbak mühr-i Sadâret-i ‘uzmâ ile be-kâm olan Vezîr Sa‘îd Mehmed Paşa Mar‘aş Vâlîsi iken, ‘illet-i mizâcı hasebiyle binây-ı kasr-ı vücûdu ra‘şe-dâr olup, dâr-ı âhirete zâmile-bend-i ‘azîmet oldu.

Oğlu Mes‘ûd Bey Dergâh-ı ‘âlî kapucu-başılarından olmağla, pederi merhûmun eşyâsını Mar‘aş’dan getürüp, erbâb-ı düyûna edâ ve hasm-ı[7] mutâlebât-ı sâ’ire[8] içün tenbîh ve bâ-fermân-ı ‘âlî ol savba me’mûr u râhî kılındı.

Merhûm Sa‘îd Paşa fi’l-asl Âsitâne-i ‘aliyye’de mütevellid ve münteşî Yirmi-sekiz Çelebî demekle ma‘rûf kimesnenin mahdûmu olup, pederi merhûm

---

1 1 Rebî‘ulevvel 1175 = 30 Eylül 1761 Çarşamba.

2 ez-cânib-i P : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2

3 1 Rebî‘ulevvel 1175 = 30 Eylül 1761 Çarşamba.

4 ‘avdetlerinde T2 : ‘avdetinde P

5 önünden T2 : önünde P

6 1-30 Rebî‘ulevvel 1175 = 30 Eylül-29 Ekim 1761.

7 hasm-ı [Bu kelime ile ilgili olarak: “**Hasm: kat‘**” ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

8 sâ’ire (سائره) P : سائِره T2

ricâl-i Devlet'in güzîde ve mu'teberlerinden olmağla[1],'ahd-i merhûm u mağfûr cennet-mekân Sultân Ahmed Hânî'de Fransa cânibine sefâret-i Devlet ile bir kerre pederi ile bir kerre dahi müstakıllen me'mûr u râhî olup ve gürûh-ı hâcegân-ı Dîvânî'ye idhâl ve niçe menâsıb-ı celîlede istihdâm, tâ 'ahd-i merhûm Sultân Mahmûd Hânî'de Tiryâkī Vezîr Mehmed Paşa Sadâreti'nde Kethudây-ı Sadrıa'zamî olup, ba'de zâlik **[T2 112a]** merhûm Sultân 'Osmân Hân müddetinde maktûl Bıyıklı Silahdâr 'Ali Paşa mühr-i Sadâret ile ref'-i sübâle-i[2] tefhîm olundukda, yine Sadrıa'zam Kethudâsı bulunup 'Ali Paşa 'azl ve kapu arasında katl ve mühr-i Sadâret-i 'uzmâ bunlara teveccüh eyledi. Bir müddetden sonra 'azl ve bilâ-müsâderetin 'âdet üzere taşra menâsıb-ı vüzerâda olmuşlar idi. "*Ve mâ tedrî nefsün bi-eyyi arzın temût*"[3] medlûl-i şerîfi üzere meğer Mar'aş mahall-i irti'âş-ı na'ş-ı vefâtları imiş; *rahmetullâhi 'aleyh*[4].

Merhûmun zekâ'-i zekâvet-i tab'ı ile ba'zı me'ârifden hayli behresi olup, müfredât-ı tıbda bir eserleri vardır; i'tinâya şâyân olmağla zikr olundu.

Vürûd-ı ba'zı hedâyâ ez-cânib-i Dâ'î-i Cezâyir

Sene-i merkūme rebî'ulâhırı evâsıtında[5] Cezâ'ir Dâ'îsi tarafından ekseriyyâ olageldiği vech üzere bir müte'ayyin âdemleri taraf-ı Devlet-i 'aliyye'den muktezî olan husûsları itmâmı istirhâmıyla gelüp, altmış kadar üsârâ ve iki beber[6] ve gayr-ı zâlik hedâyâsı ile Bâb-ı hazret-i Sadrıa'zamî'ye getürülüp, ilbâs-ı hil'at ve merâm ve matlûblarına müsâ'afe buyurulmak üzere nevâziş ü iltifât buyuruldu.

İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı vâhid [T2 112b] 'alâ mâ-cerâ bihi'l-'âdetü

Sene-i merkūme rebî'ulâhırının yirmi beşinci sülesâ günü[7] tavâ'if-i askeriyye-i zafer-rehberin bir kıst mevâcibleri 'an-nakdin Hazîne-i hümâyûn'dan

---

1 olmağla P : + [Bu kelime önce "olup" olarak yazılmış, sonradan kırmızı mürekkeple "ol**mağla**" şeklinde düzeltilmiştir] T2

2 sübâle-i [Bu kelime ile ilgili olarak: "**Sübâle taraf-ı şârib râ gûyend kemâ kīle u'fiye 'ani's-sübâle**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

3 "وما تدرى نفس باى ارض تموت = Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez" anlamına gelen bu ifâde Kurân, Lokmân 31/34. âyetin sonlarında yer alan bir kısmıdır.

4 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 11-20 Rebî'ulâhır 1175 = 9-18 Kasım 1761.

6 beber [Bu kelime ile ilgili olarak: "**Beber: peleng**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

7 25 Rebî'ulâhır 1175 = 23 Kasım 1761 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

ihrâc ve ta'dâd ve herkes havsala-i isti'dâdlarına göre hisse-yâb-ı zülâl-i nevâl-i Pâdişâhî oldular.

Ol gün hazret-i Sadrıa'zamî Kapu'da mevâcib-i mezkûreyi ber-vefk-ı mu'tâd Sipâh ve Silahdârân kullarına tevzî' u i'tâya şurû' ve birkaç gün zarfında itmâm-ı devrde mahz-ı nevâziş-i hazret-i Sadr-ı kerîm içün hatt-ı hümâyûn ve ferve-i semmûr-ı müstevcibü'l-hubûr ve hançer-i mücevher ile Rikâbdâr Ağa şeref-res-i vürûd ve istikbâl-ı hatt-ı hümâyûn ve ilbâs-ı hil'at-ı mûcibü'l-behcet ve kırâ'at-ı hatt-ı şerîf itmâmından sonra Ağa-yı mûmâ ileyhe taraf-ı hazret-i Sadrıa'zamî'den semmûr kürk ve cevâhir hançer ve müzeyyen esb-i mükemmel ve nakden 'atıyye-i behiyye ve ma'iyyetinde olan hademe-i Enderûn'a dahi hil'atlar ve surreler i'tâsıyla îfây-ı merâsim-i tekrîm buyuruldu.

Vefât-ı Şeyhulislâm-ı esbak Dâmâd-zâde Feyzullah Efendi

Sene-i merkūme cumâdelûlâsı evâhırında[1] Şeyhulislâm-ı esbak Dâmâd-zâde Feyzullah Efendi sâhil-hânesinde mukīm idi, hastalanup dâr-ı 'ukbâya **[T2 113a]** rihlet eyledi. Merhûm fi'l-asl hânedân-ı meşîhat-ı İslâmî'den olup, tekerrüren hıdmet-i Fetvâ ile müteşerrif olduklarında, herkes kendülerden râzî ve şükrân, edîb ü erîb, mazbûtu'l-etrâf, vesî'u'l-eknâf bir zât-ı 'âlî-kadr idiler; *rahmetullâhi 'aleyhi rahmeten vâsi'aten*[2].

Ve bu esnâda hafaza-i hadîsden câmi'u'l-menkūl ve'l-ma'kūl Müderris-i Sahîh-i Buhârî Muhaddis Hammâd Efendi zâmile-bend-i bihişt-i 'ulyâ olup, anların tedrîs-i Buhârî hıdmetleri fuhûl-i 'ulemâdan her tarafı zîver-i fazl ü kemâl ile ârâste, sâhib-i Siyer-i[3] manzûme eş-Şeyh İbrâhîm el-Halebî cenâblarına tefvîz ü 'inâyet buyuruldu. *Ni'me'l-halefü fazlen 'ani's-selef*[4] mâ-sadakına sâdık olduk-

---

1 21-30 Cumâdelûlâ 1175 = 18-27 Aralık 1761.

2 "رحمة الله عليه رحمة واسعة = Allah'ın geniş rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 siyer-i [Bu kelime ile ilgili olarak: "**În siyer-i şerîf-i manzûm be-ism-i sâmî-i hazret-i Sâhib-i devlet Râgıb Paşa mü'ellef bûde**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

4 "نعم الخلف فضلا عن السلف = Halefin (sonradan gelen) selefden (önceki) üstün olması ne güzeldir" anlamına gelen Arapça deyiştir.

ları mahall-i iştibâh değildir. Hakk Te'âlâ gürûh-ı erbâb-ı fezâ'ili[1] dâ'imâ[2] neş-ve-dâr-ı ni'am-ı devlet eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Vukū'-i velâdet-i hazret-i Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm Sultân Selîm bin es-Sultân Mustafa Hân *edâmallâhu 'ömrahû ve devletehû ilâ-âhırı'l-ezmân*[3] ve fermân be-şehr-âyîn-şüden-i ân Şehzâde-i kâm-kâr-ı 'âlî-tebâr *etâlallâhu 'ömrahû âmîn bi-câhi'n-Nebiyyi'l-emîn*[4]

Yine sene-i hams ve seb'în ve mi'e ve elf cumâdelûlâsının[5] yirmi yedinci **[T2 113b]** mübârek hamîs günü[6] sâ'at birde iken şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh ve Hidîv-i merhamet-iktinâh, Zıll-ı vârif ve vâris-i makām-ı ıs-tıfâ Sultânu'l-a'zam es-Sultân Mustafâ Hân ibnü's-Sultân el-Gāzî Sultân Ah-med Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[7] efendimiz hazretlerinin sulb-ı pâk-ı feyz-nâklerinden Sultân Selîm ismi ile[8] müsemmâ bir Şehzâde-i civân-baht-ı 'âlem-behâ kadem-nihâde-i gehvâre-i şühûd-ı vücûd olup, 'âlem-i âfâk u enfüs bu nefha-i behiyye ve teneffüs-i minha-i celiyye ile müstağrak-ı sûr-ı sürûr-ı mevfûr oldular. Hakk Te'âlâ bu silsile-i[9] tayyibe-i mübârekenin zerârî ve a'kāb-ların *ilâ-intihâ'i'd-devrân ve inkızâ'i'l-ezmân*[10] müteselsil-i devâm ü bekā eyle-ye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

---

1 fezâ'il-i T2 : fuzalâ P

2 dâ'imâ (دائما) P : دايما T2

3 "ادام الله عمره ودولته الى اخر الازمان = Allah onun ömrünü ve devletini zamanın sonuna dek dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 "اطال الله عمره امين بجاه النبى الامين = Allah onun ömrünü uzatsın, yâ Rab duâmızı el-Emîn Nebî'nin hürmetine kabul eyle" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 cumâdelûlâsının T2 : cemâziyelûlâsının P

6 27 Cumâdelûlâ 1175 = 24 Aralık 1761 Perşembe.

7 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

8 ismi ile P : ismiyle T2

9 silsile-i T2 : silsile ve P

10 "الى انتهاء الدوران وانقضاء الازمان = Dünyanın sonu ve zamanın yok olmasına dek" anla-mına gelen Arapça cümleciktir.

Mukaddime-i meserret-i velâdet[1]

Mesbût-ı cerîde-i sikāt-ı[2] ruvâtdır ki hicret-i bâ-sa'âdet-i Sultânu'l-enbiyâ' *'aleyhi men ezke's-salavâti enmâ ve evfâ*[3]da ibtidâ şeref-i nüzûl ü kudûmleri ehâlî-i 'ulyâ ta'bîr olunan Kubâ'da Benû 'Avf'a olup, sâ'ir Muhâcirîn-i kirâm dahi pey-der-pey ibtidâ ol mahalle nüzûlleri tesâdüfüyle sühûlet ve ez-cümle muhâcirâtdan Esmâ bint-i es-Sıddîk *radıyallâhu 'anhümâ*[4] hazretleri dahi 'Abdullah ibnü'z-Zübeyr'i[5] hâmil[6] iken Kubâ'ya nüzûl buyurmuşlar idi. Ammâ kabâyil-i hasede-i Yehûd-ı Kurayza ve Benu'n-Nadîr[7]: "Müslimîn-i Muhâcirînin burada **[T2 114a]** tenâsül ü tevâlüdleri münkatı'dır" deyü miyânelerinde şöhret bulmuşidi.

Sultân-ı enbiyâ' *sallallâhu Te'âlâ 'aleyhi ve sellem*[8] hazretleri bundan nev'ammâ âzürde-hâtır[9] olmuşlar iken, ol Seyyide-i tâhire-i gayûrenin[10] hamli Kubâ'ya nüzûllerine müsâdefe ile 'Abdullah bin ez-Zübeyr cenâblarını anda vaz' u tevellüd buyurdu. Sultân-ı Risâlet-penâha tebşîr olunup, ziyâde mahzûz ve Sahâbe-i kirâm-ı Muhâcirîn ve Ensâr dahi her biri 'îd-i sürûr eylediler[11]. Yehûd-ı Benî Kurayza ve Nadîr'in ithâm-ı inkıtâ'-ı zerârî uhdûseleri bi'l-külliyye muzmahill ve bâtıl olup, gürûh-ı ehl-i İslâm'a 'azîm inşirâh u ferah hâsıl oldu.

---

1 **Mukaddime-i meserret-i velâdet** [Bu kelimeler sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

2 sikāt-ı T2 : ثقاب P

3 "عليه من ازكى الصلوات انمى واوفى = En temiz ve en yüce salâtlar O'nun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

4 "رضى الله عنهما = Allah o ikisinden razı olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 ibnü'z-Zübeyr'i P : bin ez-Zübeyr'i T2

6 hâmil [Bu kelime ile ilgili olarak: "**Hâmil ta'bîr-i müzekker câyiz şüde**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

7 Yehûd-ı Kurayza ve Benu'n-Nadîr [Bu kelimelerle ilgili olarak: "**Kurayza ve Nadîr bi-fetha-i nûn ve kesr-i mu'cemeti**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

8 "صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

9 hâtır T2 : حاضر P

10 gayûrenin [Metinde bu kelimenin üstüne: "**Ya'nî Esmâ radıyallâhu 'anhâ**" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P

11 eylediler [Bu kelimenin hizâsında sayfa kenârına: "**Ya'nî izhâr-ı meserret be-velâdet-i Şehriyârî mînây-ı 'azîm vârid der-ibtidâ'-i İslâm**" ifâdesi yazılmıştır]T2 : + P

Binâ'en 'alâ zâlik *el-aslu'l-asîl*[1] çihil-sâle bâliğ[2] olur ki, temâm yirmi dört sene-i kâmile müddet-i hazret-i merhûm Sultân Mahmûd Hânî'de ve ba'dehû merhûm Sultân 'Osmân Hân müddetinde zîver-i silsile-i vücûd-ı selâtîn-i Âl-i 'Osmânî'de lebs ü meks[3] husûliyle fu'âd-ı 'ibâd-ı sekînet-i'tiyadda bir hemm-i hafî ve hüzn-i muhtefî karâr-dâde olmakdan hâlî değil idi.

Bi-hamdillâhi sübhânehû ve Te'âlâ şevketlü, kerâmetlü efendimiz hazretlerinin sulb-ı pâklerinden biri biri 'akabince iki Sultân-ı sa'd-iktirân-ı şâh-vâre-i 'âlem-behâ zîb-i 'ıkd-i nuhûr-ı[4] şühûd olup, 'âlem ser-â-ser sûr-ı meserrete müstağrak olmuşlar idi. **[T2 114b]** Ammâ bi-emrillâh yine derûnlarda ümmîd-i zuhûr-ı feyz-'inâyet-i bî-çûn-ı Kird-gârî müstekarr ve nevîd-i[5] 'atıyye-i İlâhiyye ile müstebşer olmalarıyçün kudûm-ı gayb-ı şehzâde-i civân-baht ile müntezar idiler. **Şi'r**[6]**:**

Rûh geldi kûyiyâ salsâl-ı cism-i milkete
Sanki nefh-ı rûhdan hayli dem olmuşdu 'adîm

Magzâsıyla târîh-i mezkûrun[7] sâ'at-ı sa'îdesinde Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm Sultân Selîm hazretleri teşrîf-sâz-ı 'âlem-i şühûd oldukları haberi resîde-i sâmi'a-i cihâniyân oldukda, 'alimallâhu Te'âlâ cemî'-i halkda müşâhedet olunan inşirâh u behcet ve mezîd-i ferah u meserret bir müddetde müşâhede olunmamışdır. Yedi gün ve yedi gice şehr-âyîn olunmağa fermân ve taraf taraf nidâ olundu. Mevsim-i şitâda müddet-i erba'îne müsâdefe ile eyyâm-ı seb'a ve üç gün deryâ şenliğine emr buyuruldu. Ve illâ şehr-âyîni müddet-i eyyâm-ı

---

1 "الاصل الاصيل = Sabit olan asıl" anlamına gelen Arapça bir cümleciktir.

2 bâliğ P : + [Bu kelime mükerrer yazılmış ve ilkinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] T2

3 lebs ü meks [Bu kelimelerle ilgili olarak: "**Ta'bîr-i leb ü meks; 'adem-i inkıtâ'-râ delâlet mî-küned bî-şübhe**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + [Bu kelimelerle ilgili olarak: "Ta'bîr-i leb ü meks; 'adem-i inkıtâ' delâlet mî-küned bî-şübhe" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] P

4 nuhûr-ı [Bu kelime ile ilgili olarak: "**Nuhûr, cem'-i nahr kerden-râ gûyend**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

5 nevîd-i T2 : بوند P

6 **şi'r** T2 : — P

7 27 Cumâdelûlâ 1175 = 24 Aralık 1761 Perşembe.

erba'îne mahall ü sezâ-vâr idi. Hakk Te'âlâ dahi emsâli ile mesrûr-ı 'îd-i sürûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Ve şevketlü, kerâmetlü efendimiz hazretlerinin eyyâm-ı meserret-i şehr-âyînde bezl-i in'âm-ı Hidîvâne'leri hadd-i[1] ihsâyı mütecâviz olup, ez-cümle 'ale'l-'umûm Enderûn-ı hümâyûn ağalarına ve sâ'ir[2] hademe ve havâşîye varınca mazhar-ı eltâf-ı celîleleri olup ve tavâ'if-i hademe-i Rikâb-ı hümâyûn ve zu'amâ ve Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı 'âlî **[T2 115a]** ve zâbitân ve hıdmetde bulunan kolluk bekleyan çorbacılara ve ser-bölüklere[3] ve gayrîlere dahi in'âm ü ihsân buyuruldu.

Şurû' be-vasf-ı şehr-âyîn ve zînet-i her-mahall bi-vechi'l-icmâl[4]

Ve Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'un derûn u bîrûnu gāyet müzeyyen ve mükellef pîş-ezîn vukū' bulan zînet-i şehr-âyîne gālib ve müreccah idi.

Zikr-i tezyîn-i Serây-ı hümâyûn ber-vech-i icmâl[5]

Ez-cümle Hâne-i Hâssa ve Hazîne ve Seferlü ve Kilârlü odaları ve soffa-i hümâyûn ve sâ'ir[6] mevâzı'-ı Serây-ı 'âmire'de zîver-i taht-ı hümâyûn olan âvîzeler incü ve la'l ve sâ'ir[7] kutâs-gûne mücevher askılar ve setâ'ir-i zerrîn-kârî ve merâyây-ı tuhaf-ı 'acîbetü'l-eşkâli gālî-behâ ile müzeyyen ü mübeccel idi.

Bâb-ı hümâyûn'da vâkı' sakf-ı 'acîb ve sîm âvîzeler ve kebîr âyîneler ve Orta-kapu kezâlik ve Darb-hâne-i 'âmire kapusu külçe altûn ve rîşesi zer-i meskûk ile muhât ve sîm teller ve püsküller ile 'acîbü'n-nakş idi. Ve serây meydânında çeşme-sâr-ı Sultân Ahmed Hân dâ'iren[8] mâ-dâr niçe sîm ve tuhaf ve bî-nazîr âvîzeler ile mânend-i 'arûs-ı zîbende huliyy ve me'nûs bir hey'et-i garîbe-i 'ibret-nümûn idi.

---

1 hadd-i P : + [Bu kelime mükerrer yazılmış ve ilkinin üzeri çizilmiştir] T2

2 sâ'ir (سائر) P : sâyir (ساير) T2

3 çorbacılara ve ser-bölüklere T2 : corbacıda ve ser-bölükde P

4 **Şurû' be-vasf-ı şehr-âyîn ve zînet-i her-mahall bi-vechi'l-icmâl** [Bu ifâde sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

5 **Zikr-i tezyîn-i Serây-ı hümâyûn ber-vech-i icmâl** [Bu ifâde sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

6 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

7 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

8 dâ'iren P : dâyiren T2

Ve Bâb-ı Sadr-ı Âsafî[1] niçe âvîze-i mükellefe ve ravza-i mücesseme ve sâ'ir[2] sîmîn kutâs-ı gālî-behâ ile müzeyyen ve Yeniçeri ve Cebe-hâne ve Top-hâne ve Tob Arabacıları ve Mehter-hâne-i hümâyûn kapuları zâ'idü'l-vasf zîb-ârây-ı tezyîn ve mu'anven **[T2 115b]** idi.

Bi-husûsihî selâtîn-i *'aliyyetü'ş-şân*[3] serâyları ve ricâl-i Devlet-i 'aliyye kulları konakları her biri hadd ü mikdârı mertebesince gûnâ-gûn eşkâl-i 'acîbe ve fevânîs-i[4] hayâl-i garîbe ile görülmedikce vasfı kābil değil bir temâşây-ı garîbü't-tavr idi. Ve Devlet-i 'aliyye'de olan düvel-i Nasârâ elçileri konakları hadd ü hasrdan bîrûn nakş-ı bûkalemûn-ı Efrencî-kâr tasâvîr ve şümû' u kanâdîl-i billûrîn ve perniyân-ı mücesseme-i Beç-kârî-i hayret-âyîn ile biri birine gayret ederek konakları reşk-i nigâr-hâne-i Çîn olmuşidi. Gelan seyircilere "Belki içlerinde tebdîl âdem vardır" deyü kemâl-i ta'zîm ile kahve ve şerbet ve çâ[5] rüsûmunu îfâ vü icrâ eylediklerinden sonra Frenk-pesend kālîçeleri üzere ve tayy-i akdâm etdirilmeğe ikdâm gösterirler idi. **Şi'r:**

În nakş-ı nigâr-hâne-i Çîn-est ne Efrenc
Sehlest temâşâ ne zehâmet ü ne der-renc[6]

Meseli ile bu sûr u sürûr-ı hümâyûnda felekden bir gün uğurlamak hayli müsâ'ade-i rûzgâra muhtâc iken ahkâm-ı sa'd-ı seb'a-i seyyâre ile temâm yedi gün hâ'iz-i meserret ü kâm oldular.

Ve târîh-i velâdet-i hümâyûn 'arz eden kullarına belegān mâ-belağ 'atıyye-i hümâyûn ihsânıyla mecbûr buyuruldu. Bu Hakīr'in tarîhi 'âcizânem gümgeşte-i[7] tâka-i **[T2 116a]** nisyân olmamak içün bu mahalle sebt olunması

---

1 Bâb-ı Sadr-ı Âsafî [Bu kelimelerle ilgili olarak: "**Tezyîn-i Bâb-ı Âsafî**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

2 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

3 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

4 fevânîs-i [Bu kelimelerle ilgili olarak: "**Fevânîs cem'-i fânûs hamlen bi-nevâmîs ki cem'-i nâmûs şüde**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

5 çâ [Bu kelime ile ilgili olarak: "**Çâ be-cîm-i 'Acemî berg-i ma'rûf-ı Çînî-est**" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

6 "این نقش نکار خانۂ چین است نه افرنج * سهلست تماشا نه زحامت ونه دررنج = Bu Çinlilerin resim odasıdır; Efrenc değil. Bunu seyretmek kolaydır; zahmet ve sıkıntı yoktur" anlamına gelen Farsça bir beyittir.

7 güm-geşte-i T2 : کمکشتده P

çespân görüldü. Ve velâdetlerinden çend mâh mukaddem derûn-ı Hakîr'de "Eğer bir Şehzâde-i 'âl[î]-tebâr zuhûr ederse, ism-i şerîflerini Selîm tesmiye buyururlar" deyü zannım yakīn mertebesinde olmağla, Selîm ismine târîh yapılmışidi. Bi-hamdillâhi Te'âlâ mülâhazamda tehallüf zuhûr etmedi.

Târîh-i Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm Sultân Selîm
etâlallâhu 'ömrahû ve bekāhu âmîn[1]

Mühce-i[2] **Sultân-ı 'âlem melce-i cümle ümem**
Sırr-ı Hâkān-ı[3] **muazzam gevher-i genc-i 'amîm**
Mihr-i eflâk-ı Hilâfet nûr-ı etvâr-ı vücûd
Bedr-i kadr-i saltanat Şehzâde-i şâh-ı şehîm
Ya'nî Şâhenşâh-ı 'âlem menba'-i feyz u ni'am
Mustafâ Hân-ı müfahham ibn-i Sultân-ı fahîm
Dâ'imâ[4] **te'sîr-i ism-i a'zamıyla Hakk ede**
Gevher-i pâkîzesin künc-i sıyânette mukīm
Şöyle gevher kim vücûdu bâ'is-i tanzîm-i halk
Hem-çü 'ıkd-i şâh-vâr-ı sübha-i dürr-i nazîm
Zübde-i nesl-i havâkīn-i kirâm ibnü'l-kirâm
Nuhbe-i hayru'l-halef cîl-i kerîm ibnü'l-kerîm
Sırr-ı ma'nâ-i Hilâfet Tâc-dâr-ı memleket
Şehriyâr-ı mülk ü devlet sâhib-i tâc u kecîm[5] **[T2 116b]**
Kevne teşrîfiyle buldu 'âlem-i hilkat şeref
Dûdmân-ı devleti tezyîn edüp Rabb-i Rahîm
Sa'd-i mîlâd-ı sa'âdet-bahşı oldu 'âleme
'Îd-i teşrîf-i meserret eyleye Hakk müstedîm

---

1 "اطال الله عمره وبقاه امين = Allah onun ömrünü uzun eylesin ve onu bâkî kılsın, yâ Rab duâmızı kabul eyle" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 **mühce-i** [Bu kelime ile ilgili olarak: "el-mühcetü: demü'l-kalbi hâssaten ve fi's-*Sıhâh* el-mühcetü er-rûhu yüknâ bihâ ve yürâdü'l-ibn" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

3 **Hâkān-ı** T2 : Hâkānî P

4 **dâ'imâ** (دائما) P : دايما T2

5 **kecîm** [Bu kelime ile ilgili olarak: " Kecîm: efser-i Şâhî ve tâc" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

Rûh geldi kûyiyâ salsâl-ı cism-i milkete
Sanki sırr-ı nefhden hayli dem olmuşdu ʻadîm
Tâ nüzûl-i[1] ʻayne[2] dek bâkī kalur aʻyân-ı[3] ʻayn
Böyledir hükm-i şümûl-i ʻayn-ı eltâf-ı ʻAlîm
Men etâ lillâhi bi'l-kalbi's-selîm în-râ be-goft
Evveleş bûde Selîm ü âhireş[4] bâdâ[5] Selîm
Hem kıtâbet[6] minha-i mevhûbesidir anların[7]
Nîtekîm aʻyân-ı harfin kutbudur maʻnâda mîm[8]
Mazhar-ı nûr-ı tecellî-i Hilâfet[9] her biri
Tûr-ı eymen sâha-ı Şâhî'de mânend-i Kelîm
Şîme-i te'yîd ile mesrây-ı emr u hükmüdür
Savb-ı Bathâ vü Yemen, Tâcîk[10] ü feyfây-ı Kırım
Dâ'imâ[11] Şehzâde-i ʻâlî-tebâriyle ola
Me'men-i savn-ı İlâhî'de mukīm u müstedîm
Düşdü hâtifden dile Hâkim bu târîh-i ʻacîb
Medd-i devlet Şâh-zâde sâhib-i kalb-i Selîm
(مد دولت شاهزاده صاحب قلب سليم) **Sene 1175 [T2 117a]**

---

1 **nüzûl-i** [Bu kelimenin üzerinde "ʻÎsâ *ʻaleyhi's-selâm*" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P
2 **nüzûl-i ʻayne** [Bu kelimelerle ilgili olarak: "Nüzûl-i ʻayn; işâratün bi-ʻÎsâ *ʻaleyhi's-selâm* ve bekā'-i Âl-i ʻOsmân ilâ-tilke'l-müddeti, zekera eş-Şeyh Muhyiddîn *kuddise sırruhû*" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P
3 **aʻyân-ı** [Bu kelimenin üzerinde: "Selâtîn-i ʻOsmânî" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P
4 **âhıreş** [Bu kelimenin üzerinde: "İʻtibâr-ı ʻulemâ' harf ez-Selîm bûd" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P
5 **bâdâ** [Bu kelimenin altına: "Hem intihâ be-Selîm" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P
6 **kıtâbet** [Bu kelimenin üzerinde: "İn kâne sâlihan fe-mine'l-aktâb" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P
7 **anların** [Bu kelimenin hizâsında sayfa kenârına: "Kāle eş-Şeyhu es-Sultânu: ʻin kâne sâlihan fe-mine'l-aktâb ve in lem-yekün sâlihan fe-mine'l-abdâl f'enzur ʻuluvve mertebihim ve fazlihim'" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P
8 **mîm** [Bu kelimenin altına: "Fe-harfü'l-mîm kutbü'l-hurûf" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P
9 **Hilâfet** [Bu kelimenin altına: "İnnî câʻilün fi'l-arzı halîfeten" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P
10 **Tâcîk** [Bu kelimenin üzerinde: "Batnün min-Moğol" ifâdesi yazılmıştır] T2 : + P
11 **dâ'imâ** (دائما) P : دايما T2

Âmeden-i kalyon-ı Kapudâne-i hümâyûn be-Tersâne-i ʻâmire

Bundan mukaddem sene-i merkūme rebîʻulevvelinde[1] beher sene cânib-i Bahr-i Sefîd'e ihrâc ve tesyîri muʻtâd olan Donanma-yı hümâyûn kalyonlarından Kapudâne-i hümâyûn kalyonu İstanköy pîş-gâhında lenger-endâz olup, yevm-i cumʻa olmağla Kapudân-ı deryâ ʻAbdülkerîm Kapudan ve Kapudâne ve baʻzı zâbitân ve neferâtı tarîk-ı ihtiyâtda mütebassırîn olamayup, anlara şerʻan ve ʻaklen derûn-ı sefînede hıdmet-i hırâset ve ihtiyâtda bulunmaları edâ'-i salât-ı cumʻa içün bu kadar mesâfe bahrdan mescide çıkmalarından efdal ve ehemm iken, edâ'-i salât-ı cumʻa içün taşra çıkarlar ve derûn-ı kalyonda olan kalyoncular tâ'ife-i[2] kalîle kalup, üsârâ keferesi ise bu sefînelerde dâ'imâ[3] fursat-cûy ve mütehaddîni'l-hıyâneti böyle bir vakt-i fursatı leyl ü nehâr dîde-dûzî-i ihtilâs[4] ve bi-husûsihî kalyon-ı mezbûrun yatdığı İstanköy açığından İstanköy'e varup, gelinceye dek hayli mesâfe-i buʻdü olduğu hasebiyle dahi:

Eger mersây-ı emniyyetde ârâm ise maksûdun
Bu deryây-ı hatarda emîn olma mekr-i aʻdâdan

me'âliyle havene-i üsârânın cür'et ü cesâretlerine ziyâde bâʻis ü bâdî olmağın, derûn-ı kalyonda olan kalyoncularla **[T2 117b]** ceng ve muhârebeye başlarlar. Niçesi şehîd ve mecrûh ve vasat-ı bahrda sefîne içinde olan keyfiyyetden kimin haberi olacak. İmdâdlarına yetişilmeğe imkân bi'l-külliyye münʻadim ve hikmet-i Hudâ ol esnâda rûzgâr ziyâde müştedd[5], kalyon tîmûru[6] sürüyüp, lenger-endâz olduğu mahalden açığa düşer. "Bu fursat ele girmez" deyü üsârâ keferesi yelken açarlar. Bu hâli Deryâ Kapudanı ve Kapudâne İstanköy'den müşâhede eylediklerinde, cân atup gayrı sefîneye süvâr ve limandan alarga oluncaya dek şedîd rûzgâr ile kalyon-ı mezkûr meydân alup, mânend-i ʻukāb-ı hâcire medd-i bâsıradan nihân olur. Bunlar gice gündüz ardına düşerler, yetişilmek kābil olmaz.

---

1 1-30 Rebîʻulevvel 1175 = 30 Eylül-29 Ekim 1761.
2 tâ'ife-i (طائفة) P : طايفه T2
3 dâ'imâ (دائما) P : دايما T2
4 dîde-dûzî-i ihtilâs T2 : dîde-dûze-i ihtilâl P
5 müştedd T2 : şedîd P
6 tîmûru P : tîmûr T2

Bu münâsebet ile erbâb-ı tetebbu'a hafî değildir ki, Gazve-i Hendek'de müşrikîn-i Kureyş ile iştidâd-ı muhârebede ve Medîne-i münevvere'yi kemâl-i hirâset ve muhâfazada gürûh-ı mübârizîn-i ashâb-ı kirâm *rıdvânullâhi Te'âlâ 'aleyhim ecma'în*[1], kemâl-i gûşiş ü ihtimâm buyurmalarıyla birkaç vakt-i salât-ı mefrûza anları fevt eylemişidi, sonra kazâ' buyurdular. Sikāt-ı ruvât-ı ashâb-ı siyer nakl ederler. Vakt-i salât-ı mefrûzanın dahi lede'ş-şedâ'id fevt ânında mahmil ve vukū'u olduğu ma'lûmdur. Bunlar ser-rişte-i ihtiyâtı **[T2 118a]** elden bırakmalarıyla bu sûret bedîdâr oldu. Hâsıl-ı kelâm kalyon-ı mezkûr Malta havâlîsine râhî ve isrine muktefî olanlar Deryâ Kapudanı ve Kapudâne mecârî-yi bahrdan geşt ü güzâr edüp 'avdet ederler.

Netekim birkaç sene mukaddem 'ahd-i hazret-i Mahmûd Hânî'de Rodos pîş-gâhında lenger-endâz iken Süleymân Paşa-zâde Mustafa Paşa'nın çekdirme sefînesini yine içinde olan üsârâ keferesi bi-'aynihî böyle hîle ile fursat bulup Malta'ya kaçırmışlar idi. Bu makūle hıyânet ve habâset-i üsârâ kati çok kerre vukū' bulmuşdur. 'Aynıyla bir hânede hâ'in[2] ve sârik hıdmet-kârın efendisinin hânesinden mâlını serika etmek gibi bir ma'nâ olduğu zâhir u bî-merâdır.

Bu husûsda 'Abdülkerîm Kapudan ve 'Aynarozlu Mustafa Kapudâne, umûr-ı me'mûrelerinde hablu'l-metîn ihtiyât ü ihtimâmı elden bırakup, bu gûne tehâvünleri sebebiyle âhâra mâye-i istibsâr u i'tibâr olmağıyçün ser-i maktû'ları getürülüp, pîş-gâh-ı Bâb-ı Serây-ı 'âmire'ye vaz' olunmuşidi. Netekim makāle-i sâbıkada **[T2 118b]** zikri mürûr eyledi[3]. Ol vakitden berü dört beş ay geçüp Malta Cezîresi kefereleri[4] hırsız yatağı olmalarıyla ve sefînenin gitmesi muhârebe ve cengde olmayup mesrûk bir keyfiyyet olmağla, serika olunan şey' ne mahalde bulunursa elbette taleb olunur. Ve Fransa'nın dahi Malta keferelerine kelâmı nâfiz olmak takrîbi ile devletde mukīm olan elçisine bu sefîne-i mesrûkanın elbette Devlet-i 'aliyye'ye gelmesiyçün tenbîh ve eğer Maltalu 'inâd ve muhâlefet ederler ise haklarından gelinmeğe şurû' olunacağı dahi gereği gibi ifhâm olunup, bu gûne keyfiyyet ma'lûmları olmağın, sefîne-i merkūmu gitdiği gibi derûnunda olan âlât ve müdâfi' ve levâzım-ı cüz'iyye ve

---

1 "رضوان الله تعالى عليهم اجمعين = Yüce Allah'ın rızâsı onların hepsinin üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 hâ'in P : hâyin T2

3 bkz. **[T2 68a-68b]**

4 kefereleri T2 : keferesi P

külliyyesiyle bir şey' zâyi' olmamak şartıyla ehl-i İslâm'dan ma'lûmü'l-'aded üsârâ dahi hediyye olmak üzere kırmızı çuka pûşîdeler ile müzeyyen ü mübeccel ve ma'iyyetinde Fransa elçisi kalyonu hem-râh-ı mecârî-i deryâ, sene-i merkūme cumâdelâhıresinin[1] evâsıtında[2] getürülüp, mersây-ı Tersâne-i 'âmire'ye rabt-ı visâk-ı itâ'at-ittisâk kılındı.

Bu hıdmeti mukābili Fransa elçisine ikrâmen Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'de ferve-i semmûr ve esb-i mükemmel **[T2 119a]** ve sefînede olan kapudanına dahi ferve-i kākum ilbâs olunup tatyîb ve nevâziş buyuruldu. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ Pâdişâh-ı İslâm ve Nigeh-bân-ı cümle-i enâm *edâmallâhu şevketehû ve zâ'afe kudratehû ve devletehû ilâ-yevmi'l-kıyâm*[3] efendimiz hazretlerinin dâ'imâ[4] baht ü ikbâllerin mezîd ü müstedâm eyleyüp, heybet ü satvetlerin kulûb-ı a'dâda "*Nusırtü bi'r-ru'bi mesîrate şehrin*"[5] meclâsından nümûdâr ve müstekarr ve berran ve bahran cümle a'dâsına min-külli'l-vücûh gālib ve muzaffer eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Vürûd-ı nâme-i 'Arabî ez-taraf-ı Melik-i Fâs-ı Mağrib be-ricâl-i müte'ayyinîn be-hedâyây-ı behiyye-i ân Melik-i Mağrib

Yine sene-i merkūme mâh-ı cumâdelâhıresi[6]nde[7] aksây-ı memâlik-i Garb olan Fâs Meliki'nden Mîru'l-hâccı ve Kādı'askeri ve birkaç 'aded ricâl-i müte'ayyinîni ile 'Arabî-nâme-i übbehet-'allâmesini şeref-res-i vürûd ve hediyye-i behiyye olmak üzere murassa' bir raht ve bir serc ve bir kıt'a seyf ve bir kemer-i mücevher getürüp, mazmûn-ı nâme-i[8] 'Arabîsi ba'de't-tercemeti kā'ide-i kadîme ve deydene-i müstedîme üzere hedâyâsı ile bile merfû'-i pîş-gâh-ı hazret-i

---

1 cumâdelâhıresinin T2 : cemâziyelâhıresinin P

2 11-20 Cumâdelâhıre 1175 = 7-16 Ocak 1762.

3 "ادام الله شوكته وضاعف قدرته ودولته الى يوم القيام = Allah onun büyüklüğünü dâim eylesin ve gücünü kudretini kıyâmet gününe dek artırsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 dâ'imâ (دائما) P : دايما T2

5 "نصرت بالرعب مسيرة شهر = Bir aylık bir mesâfeden (düşmanların kalbine) korku salmakla yardım olundum" anlamına gelen bu cümle, kendisinden önceki peygamberlere verilmeyip sadece Hz. Peygamber'e verilen beş şeyden bahseden hadîs-i şerîfin bir bölümüdür; bkz. Wensinck, *age.*, III,48.

6 1-30 Cumâdelâhıre 1175 = 28 Aralık 1761-25 Ocak 1762.

7 cumâdelâhıresinde T2 : cemâziyelâhıresinde P

8 nâme-i T2 : + [Bu kelime satırın üstüne yazılmıştır] P

Zıllullâhî kılınup, **[T2 119b]** zikr olunan ricâl-i sâlifü'l-a'lâma pîş-gâh-ı hazret-i Sadr-ı 'âlî'de hila'-i nefîse-i behiyye iksâ vü ilbâs ve vücûh-ı ikrâm ü ihtirâmları cârî-i mecârî-i istînâs buyuruldu. Ve Devlet-i 'aliyye'den mültemisleri olan ba'zı müdâfi' ve levâzimât-ı Tersâne ve mühimmât-ı sâ'ire-i deryâ ne ise i'tâ ve is'âf-ı hümâyûn-ı Cihân-bânî erzânî buyurulacağı ile makzıyyü'l-merâm oldular. Bu gûne aksây-ı bilâd-ı Garb'dan Devlet-i 'aliyye'ye ba'zı iltimâs ve recâyı hâvî hedâyây-ı behiyye ile vâridînin emsâli sebk etmamakla bu mahalle kayd ü sebt olunmak çesbân görüldü.

'Azl-i Kapudân-ı deryâ Vezîr Hasan Paşa ve Kapudân-ı deryâ-şüden-i Kethudâ Mehmed Paşa Vâlî-i Özi ve gayrân

Yine sene-i merkūme cumâdelâhıresinin[1] evâ'ilinde[2] Kapudân-ı deryâ olan Vezîr Hasan Paşa 'azl ve Özi Eyâleti kendüye tevcîh ve Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'ye da'vet olundukda, mansıb-ı mezkûrdan nükûl edüp, 'inâdına ısrâr ve her çend ki kendüsüne taltîf ve nush olundukca kâr-ger olmayup, hattâ Sâhib-i devlet ve Kesîru'l-mürû'et hazretleri: "Sana harc-ı râh olmak üzere tarafımdan elli bin guruş i'tâ edeyim, bu gûne hıdemât hazret-i Pâdişâhî'de **[T2 120a]** nükûl-i bâ'is-i cezâ[3] ve nekâldir" deyü lutfen ve merhameten nevâziş ve nush buyurdukca imkân-pezîr olmayup, ratb ü yâbis a'zâr-ı vâhiyeden münfekk olmadı. Bu keyfiyyet ma'lûm-ı 'ilm-i kâ'inât-pîrây-ı hazret-i Cihân-dârî oldukda, mazhar-ı gazab olmağla Vezâret'i ref' ve Resimo Cezîresi'nde ikāmetine emr u fermân ve Mübâşir ma'iyyetiyle savb-ı me'mûruna tesyîr olundu.

Hademe-i Devlet-i 'aliyye sagīr u kebîr her kim olursa umûr-ı me'mûresinden nükûl kabâhat-ı 'azîme olduğu bî-rayb ü iştibâhdır. Bu gûne dahi vech-i âhar ile te'dîb olunanların elbette bir asl ve bir menbâsı olduğu zâhir u bâhir oldu. Hakk Te'âlâ cümleye tevfîk u intibâh ihsân eyleye, âmîn.

Târîh-i mezkûrda[4] Özi Vâlîsi Vezîr Kethudâ Mehmed Paşa her vechile rüşd ü sedâd ile ma'rûf ve lâyık u sezâ-vâr olmağla, Deryâ Kapudanlığı bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Vezîr-i müşârun ileyhe tevcîh ü ihsân ve Âsitâne-i 'aliyye'ye bir gün akdem rû-be-râh-ı isrâ' olmağıyçün taraf-ı müşârun ileyhe

---

1 cumâdelâhıresinin T2 : cemâziyelâhıresinin P

2 1-10 Cumâdelâhıre 1175 = 28 Aralık 1761-6 Ocak 1762.

3 cezâ P : hizy T2

4 1-10 Cumâdelâhıre 1175 = 28 Aralık 1761-6 Ocak 1762.

hâlâ telhîsi hazret-i Sadrıa'zamî Ağa bâ-fermân-ı 'âlî irsâl ü tesyîr buyuruldu.

Ve bu esnâda Vâlî-i Mahrûse-i Mısır olan Vezîr Kâmil Ahmed Paşa ehâlî-i Mısır'a vâcibe ve zimmetleri olan gerek irsâl-i **[T2 120b]** gılâl-i Haremeyn-i muhteremeyn ve gerek vakt ü zemânıyla emvâl-i Hazîne ve sâ'ir[1] lâzime-i mehâmm-ı Devlet olan hıdemâtda mücidd ü sâ'î olmalarıyçün pey-der-pey vârid olan hutût-ı şerîfe ve evâmir-i 'aliyyenin mazmûn-ı münîfini icrâda gûşiş ü ikdâmı kendi tevâhî ve terâhîlerine münâsib olmayup, mahatt-ı hükûmetinden nüzûl ve ehâlî-i Mısır'ın muktezây-ı huşûnet ve tündî-i cibilletleri bu gûne vülât-ı Mısır hazerâtına mu'âmelelerini muktezî olup, sâbıkā Vâlî-i Mısır Vezîr-i esbak Mustafa Paşa hazretleri Mısır'da bulunmağla, 'âdetleri üzere vüzerâ nüzûlünde ümerâdan birini kā'im-makām nasb eylemekden nükûl ve Mustafa Paşa'yı kā'im-makām nasb eylemişler idi. Bu husûsları hâvî ve şenâ'at ve kabâhatlerini setr tarîkını muhtevî 'arz-ı mahzarlarıyla birkaç âdemleri Devlet-i 'aliyye'ye gelüp, Sadrıa'zam devletlü Râgıb Mehmed Paşa hazretleri ve Şeyhulislâm ve sudûr-ı kirâm ve ba'zı a'yân-ı ocağ-ı ma'mûre Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye da'vet ve 'akd olunan encümen her behcetde evrâkları kırâ'at ve mazmûn-ı darâ'at ve iltimâsları kemâ-yenbagī ma'lûm oldukda, re'y-i müstahsen üzere Haleb Vâlîsi Vezîr el-Hâc Ebûbekir Paşa'ya, Mahrûse-i Mısır ve Mustafa Paşa'ya, Halebü'ş-şehbâ **[T2 121a]** bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyurulup, 'arz-ı mahzarları gelan kimesneler birkaç gün ârâm etdirildikden sonra cânib-i Mısır'a râhî olmalarıyçün emr u fermân buyuruldu.

Tevcîhât-ı menâsıb-ı vüzerâ ve ba'zı Mîr-i mîrân ki bu sene-i mübâreke şühûru hılâlinde vâkı' olmağla mazbût-ı taht-ı râbıta olmak içün böyle zikri çesbân görüldü

Halebü'ş-şehbâ Eyâleti, mutasarrıfı Vezîr el-Hâc Ebûbekir Paşa'ya ibkā olunmuşidi. Ve Sadr-ı esbak Vezîr 'Abdurrahmân Paşa-zâde Mustafa Paşa'ya Eyâlet-i Cidde tevcîh olunmuşiken, Eyâlet-i Halebü'ş-şehbâ tevcîh olundu. Ve Selânik Sancağı, Kavala Sancağı'yla ilhâkān sâbıkā Girid Eyâleti'ne Kandiye Kal'ası Muhâfazası şartıyla mutasarrıfı Vezîr el-Hâc Ahmed Paşa'ya ber-vech-i arpalık bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu. Ve Özi Eyâleti, sâbıkā Kavala Sancağı ilhâkıyla Selânik Sancağı'na mutasarrıf Vezîr Mehmed Paşa'ya kal'ası

---

1 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

muhâfazası şartıyla ve Girid Eyâleti, Kandiye Kal'ası muhâfazası şartıyla sâbıkā Kāhire-i Mısır Vâlîsi Vezîr Kâmil Ahmed Paşa'ya ve Karaman Eyâleti, Yenişehri ve Akşehir sancakları ilhâkıyla sâbıkā Rakka Vâlîsi Vezîr Çelik Mehmed Paşa'ya ve Şâm **[T2 121b]** Vâlîsi ve Mîru'l-hâclığı'nı Nablus sancaklarıyla ma'an Vezîr 'Osmân Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn ve İç-il Sancağı, 'Alâ'iyye Sancağı ilhâkıyla sâbıkā Trabzon[1] Vâlîsi Vezîr Süleymân Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Rakka Eyâleti, sâbıkā Karaman Vâlîsi Vezîr Sa'deddîn Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn ve Diyârbekir Eyâleti, sâbıkā Van Vâlîsi Vezîr Mustafa Paşa'ya ve Çıldır Eyâleti, mutasarrıfı Hasan *dâme ikbâlühû*[2]ya rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile ber-vech-i yurtluk ve ocaklık; Batum nâm-ı dîger Trabzon Eyâleti, Vezîr el-Hâc 'Abdurrahmân Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh ve Vezâret'i ibkā buyuruldu.

Van Eyâleti, sâbıkā Diyârbekir Vâlîsi Vezîr Feyzullah Paşa'ya kal'ası muhâfazası şartıyla bâ-hatt-ı hümâyûn; Habeş Eyâleti, Mekke-i mükerreme Şeyhu'l-Haremliği inzımâmıyla Cidde Sancağı ilhâkıyla Kapudân-ı esbak Vezîr 'Ali Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Nişâncılık, sâbıkā Rûznâmçe-i Evvel olan İhtiyâr Ebûbekir Bey'e bâ-emr-i hümâyûn tevcîh buyuruldu. Ba'dehû Kethudâ'-i Sadrıa'zamî-yi sâbık Hamza Hâmid Efendi'ye bâ-emr-i hümâyûn tevcîh buyuruldu. Ve Kapudanlık-ı deryâ, **[T2 122a]** sâbıkā Özi Vâlîsi Vezîr Kethudâ Mehmed Paşa'ya sene-i merkūme cumâdelâhıresi[3] evâsıtında[4] bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü 'inâyet buyuruldu.

Ta'yîn-i Emîn-i Surre-i şerîfe-i Haremeyn-i muhteremeyn bi-vechi'l-'âdeti

Sene-i merkūme recebü'l-ferdi gurresinde[5] sâbıkā İsakcı Anbar Emâneti'ne me'mûr Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Hasan Ağa'ya Emânet-i Surre-i şerîfe ile ilbâs-ı hil'at olundu. Ve teşrîfât-ı hümâyûn -ki Kaftân Ağalığı ta'bîr

---

1 Trabzon (طره بزون) T2 : طره بوزن P

2 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 cumâdelâhıresi T2 : cemâziyelâhıresi P

4 11-20 Cumâdelâhıre 1175 = 7-16 Ocak 1762.

5 1 Receb 1175 = 26 Ocak 1762 Salı.

olunur- şerâfetlü Şerîf-i Mekke-i mükerreme cânibine gediklüler mehteri zu'amâdan Halîl Ağa'ya bu hıdmet-i celîle ile ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Vefât-ı Sadr-ı Rûm-ı esbak Şeyhî Monla Efendi

Yine sene-i merkūme recebü'l-ferdi evâsıtında[1] Şeyhulislâm-ı esbak fâzıl ve 'allâme-i yegâne-i rûzgâr Kara İsmâ'îl Efendi merhûmun mahdûmu Şeyhî Monla Efendi her vechile hüsn-i hulk ve 'ulûm ü fezâ'il[2] ve salâh ve takvâ ile ma'rûf ve Sadâret-i Rumeli'de vücûhla meşkûru'l-mesâ'î ve hayr-hâh olmağla mevsûf ve temessük-i şer'-i garrâ ve sâlik-i râh-ı takī idiler. 'İllet-i mizâcları hasebiyle hastalanup, 'âzim-i dâru'l-bekā oldular; *rahmetullâhi 'aleyh*[3].

Ve Kapudân-ı deryâ Kethudâ Mehmed Paşa mahatt-ı hükûmetlerinden menzil-süvâr-ı isti'câl bâ-fermân-ı 'âlî mâh-ı recebin on beşinci hamîs günü[4] **[T2 122b]** Âsitâne-i 'aliyye'ye vusûl ü duhûl ve Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye gelüp ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Tevcîhât-ı menâsıb-ı ba'zı mevâlî-i kirâm ve 'ulemâ'-i fihâm bi-vechi'l-mu'tâd

Bursa Kazâsı, yetmiş beş senesi rebî'ulevveli gurresinde[5] zabt eylemek üzere sâbıkā Kuds-i şerîf Kadısı Konevî Mustafa Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn ve bâ-işâret-i 'aliyye; Şâm-ı şerîf Kazâsı, gurre-i cumâdelûlâ[6]dan[7] zabt eylemek üzere sâbıkā Galata Kadısı Mehmed Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Sellâm Efendi'ye; Mısr-ı Kāhire Kazâsı, sâbıkā Yenişehr-i Fenâr Kadısı ve Edirne Pâyesi olan Monlacık-zâde İshâk Efendi'ye; İzmîr Kazâsı, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi Yûsuf-zâde Ahmed Efendi'ye; Üsküdar Kazâsı, Süleymâniyye Müderrisi İshâk-zâde Feyzullah Efendi'ye; Kuds-i şerîf Kazâsı, Hâmise-i

---

1 11-20 Receb 1175 = 5-14 Şubat 1762.

2 fezâ'il (فضائل) P : fezâyil (فضايل) T2

3 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 15 Receb 1175 = 9 Şubat 1762 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

5 1 Rebî'ulevvel 1175 = 30 Eylül 1761 Çarşamba.

6 1 Cumâdelûlâ 1175 = 28 Kasım 1761 Cumartesi.

7 cumâdelûlâdan T2 : cemâziyelûlâdan P

Süleymâniyye ile Sâniye-i Ayasofya-i Kebîr Müderrisi İmâm-zâde es-Seyyid[1] Mustafa Efendi'ye; Halebü'ş-şehbâ Kazâsı, Süleymâniyye Müderrisi olan Girîdî Ahmed Efendi'ye; Mekke-i mükerreme Kazâsı, sâbıkā Edirne Kadısı olan İshâk Efendi'ye; Medîne-i münevvere Kazâsı, sâbıkā Mısır Kadısı 'Abdullah Efendi'ye ve İstanbul Pâyesi, sâbıkā Âmid Kadısı olup Mekke Pâyesi olan hâlâ Emîn-i Fetvâ Ebûbekir Efendi'ye; **[T2 123a]** Yenişehr-i Fenâr Kazâsı, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi Bolevî Mehmed Efendi'ye; Âmid Kazâsı, Hâmise-i Süleymâniyye ile Dâvûd-paşa Müderrisi Konevî es-Seyyid 'Osmân Efendi'ye; Filibe Kazâsı, sâbıkā Belgrad Kadısı Kütâhî-zâde 'Ârif Mustafa Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn ve Konya Kazâsı, Mûsıla-i Sahn ile Dâru'l-hadîs-i Ka'riyye Müderrisi 'Ayntâbî el-Hâc Mustafa Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn ve bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh buyuruldu.

İhrâc-ı Surre-i Haremeyni'ş-şerîfeyn bi-vechi'l-'âdeti'l-müstemirreti *zâdehümallâhu şerefen ve ta'zîmen*[2]

Yine sene-i merkūme mâh-ı recebü'l-ferdinin on ikinci günü[3] mu'tâd ve me'lûf olduğu üzere Haremeyn-i muhteremeyn sükkânı ve aktâr-ı Hicâziyye kuttânı olan fukarâ vü gurebâya sadakāt-ı Devlet-i 'aliyye-i ebed-peyvend'den ihsân oluna gelan Surre-i şerîfe-i hümâyûn Hazîne-i 'amîmetü'l-meymenete'den 'an-nakdin ihrâc olunup, İsakça Anbar Emîni Hasan Ağa nâm kulları Emânet-i Surre-i şerîfe ile me'mûr u be-kâm buyurulmuşidi. Esnâ'-i tarîkde bulunan vülât ü ümerâ ve hükkâma emniyyet-i tâm üzere tâ Şâm'a varınca birbirlerine îsâl ü teslîmleriyçün i'lâmları ahz ve Âsitâne-i **[T2 123b]** sa'âdet'e irsâl olunmak üzere ber-vech-i mu'tâd evâmiri tahrîr ve bu vechile me'mûnü'l-gā'ile mahalline şeref-res-i vusûl olmasıyçün kemâ-yenbagī mahmûl-i dûş-ı vülât ü hükkâm kılındı.

Katl-i Emîn-i Surre Hasan Ağa el-mezkûr

Bâlâda zikri mürûr eden İsakçı Anbar Emîni-yi sâbık Hasan Ağa ki Surre-i şerîfe Emâneti ile ta'yîn olunup, mu'tâd üzere Surre-i Haremeyni'ş-şerî-

---

1 es-Seyyid T2 : — P

2 "زادهما الله شرفا وتعظيما = Allah o ikisinin büyüklüğünü ve azametini artırsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

3 12 Receb 1175 = 6 Şubat 1762 Cumartesi.

feyn ile Üsküdar'a 'ubûr etmişidi. Mezkûrun[1] İsakça Anbarı Emâneti'nde fukarâ vü zu'afâya ziyâde zulm ve gadr-i sarîhi ve taraf-ı mîrîden iştirâ edeceği zehâ'ir-i mîriyye içün makbûzu olan akçalarda hıyânet ve habâseti 'arz-ı mahzarlar ile ve niçe gûne mezâlime cesâreti evrâkı dahi zuhûr etmeğiyle, gereği gibi ma'lûm-ı hazret-i Cihân-dârî olup, gayrîlere bâ'is-i teyakkuz u intibâh içün hıyâneti bedeli katl olunup, ser-i maktû'u pîş-gâh-ı Bâb-ı Serây-ı 'âmire'ye vaz' olundu. Sâbıkā Ser-bostâniyân-ı Hâssa Hasan Ağa müstakīmü'l-etvâr olmağla, Emânet-i Surre-i şerîfe ile ilbâs-ı hil'at ve savb-ı me'mûruna râhî kılındı.

'Azl-i Ser-bâkıyân 'Abdî Ağa ve nasb-ı Abdâl Mehmed Ağa ve gayrân

Yine târîh-i merkūmda[2] Baş-bâkī olan merhûm Sadr-ı esbak Hasan Paşa **[T2 124a]** etbâ'ından 'Abdî Ağa 'azl ve İsakça Anbar Emâneti ve ba'zı umûru u husûs-ı mühimme-i mîrîyye ile ol savba irsâl ü me'mûr buyuruldu. Ve sâbıkā Baş-bâkī-kulluğu'nda müstahdem olan Abdâl Mehmed Ağa'ya ilbâs-ı hil'at olundu.

Ve bu esnâda Emîn-i Darb-hâne-i 'âmire Sıdkī Mustafa Efendi'ye, Emânet-i Darb-hâne ibkā ve Trabzon Vâlîsi 'Abdurrahmân Paşa tarafından Gümüşhâne Ma'deni zabt ve ru'yet olunmak üzere müşârun ileyhe tefvîz ve Duhân Gümrüğü mukāta'at-ı cesîmeden olmağla, iltizâm-ı mîrîsi ber-vech-i emânete Sarı Müsellim nâm kimesneye tefvîz olundu.

Ve bundan akdem Mîru'l-hâc olan Mekkî-zâde Hüseyn Paşa Vezâret'i ref' ve bir müddetden berü Kuds-i şerîf nevâhîsinde me'zûnü'l-ikāmet idi, müşârun ileyhe Gazze Sancağı ber-vech-i Mâlikâne Vezâret'i ibkāsıyla bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü 'inâyet buyuruldu.

Trablus-Şâm Eyâleti ve Cerde Başbuğluğu bâ-hatt-ı hümâyûn Mehmed *dâme ikbâlühû*[3]ya tevcîh buyuruldu. Ve Çıldır Eyâleti, mutasarrıfı Hasan *dâme ikbâlühû*[4]ya rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile ber-vech-i yurtluk ve ocaklık bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

---

1 mezkûrun T2 : mezkûr P

2 12 Receb 1175 = 6 Şubat 1762 Cumartesi.

3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Tevcîhât-ı ba'zı Mîr-i mîrân ve gayrân

Bu sene-i mübârekede hılâl-i şühûrda **[T2 124b]** vâkı' olan tevcîhât-ı Mîr-i mîrândır ki, taht-ı zâbıtada olmağıyçün tahrîr olundu. İlbasan Sancağı, Çirmen Sancağı'na mutasarrıf Gāzî Mehmed'e; İskenderiyye Sancağı, Mustafa Bey-zâde'ye ibkā; Avlonya Sancağı, Vezâret'i ibkāsıyla İsmâ'îl Paşa'ya tevcîh olundu.

Ohri Sancağı, mutasarrıfı Sâlih'e ibkā; Klis Sancağı, Yayçalu Mehmed *dâme ikbâlühû*[1]ya; Çirmen Sancağı, Hâne-i Hâssa'dan Miftâh Ağası 'Ali *zîde mecdühû*[2]ya te'bîden tevcîh buyuruldu.

Hotin Sancağı, 'Osmân Bey-zâde'ye; Kefe Eyâleti, Boz Bey-zâde demekle ma'rûf Ahmed *zîde mecdühû*[3]ya; Bender Sancağı, mutasarrıfı 'Abdî'ye ibkā; Acu Sancağı, rütbe-i Mîr-livâlık ile be-iltimâs-ı Hânî Civân Bey'e tevcîh; Soğucak Sancağı, Zâverîk Ahmed Bey'e be-iltimâs-ı Hânî; Resimo Sancağı, Sarı Mustafa Paşa-zâde el-Hâc 'Ali *dâme ikbâlühû*[4]ya; Niğde Sancağı, mutasarrıfı Receb *dâme ikbâlühû*[5]ya; Mar'aş Eyâleti, Evkātlı-zâde Seyyid Mustafa Paşa'ya; Kars Eyâleti, Tuz ,Paşa-zâde Ahmed *dâme ikbâlühû*[6]ya; Trablus-Garb, mutasarrıfı 'Ali *dâme ikbâlühû*[7]ya ibkā buyuruldu.

Vürûd-ı Elçi-i İspanya

Sene-i merkūme mâh-ı recebü'l-ferdi evâsıtında[8] İspanya tarafından ber-vech-i mu'tâd **[T2 125a]** Devlet-i 'aliyye'de olageldiği vech üzere mukīm olmak içün elçisi gelüp, Dîvân-ı hümâyûn'da hedâyâsını rikâb-ı kâm-yâba 'arz ve ilbâs-ı hil'at ile ikrâm buyuruldu.

Hedâyâsı mükellef sîm siniler ve suhûn-ı müte'addide, sîmîn çarh-kârî ve müte'addid bisât-ı müzerkeş-târ-ı mülûkî gāyet mükellef ve sezây-ı tahsîn idi.

---

1 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
3 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
7 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
8 11-20 Receb 1175 = 5-14 Şubat 1762.

Âmeden-i Hazîne-i Mısır bi-vechi'l-mu'tâd

Yine bu sene-i mezkûre mâh-ı şa'bânü'l-mükerreminin on üçüncü günü[1] beher sene irsâli mu'tâd olan Mısır Hazînesi selâmet-i kâmile ile Âsitâne-i sa'âdet'e vâsıl olup, Hazîne Beyi ta'bîr olunan ümerâ'-i Mısrıyye'den nâm Bey Üsküdar'a vusûlünden[2] üç gün mukaddem hazîne ma'iyyetinde olan ocaklar zâbitleri ve Mîr-i mûmâ ileyhin âdemleri 'âdet-i me'lûfe üzere vusûl-i hazîne haberi ile Kapu'ya gelüp, pîş-gâh-ı hazret-i Sadrıa'zamî'de hil'atlar ilbâs ve yevm-i mezbûrda[3] ta'yîn olunan çekdirme sefînesiyle hazîne dahi Üsküdar'dan Âsitâne-i 'aliyye'ye 'ubûr[4] ve sâ'at altıda 'âdet üzere Alay-köşkü pîş-gâhından mürûr eyledi.

İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn-i masar ve recec bi-hükmi'l-mu'tâd

Yine sene-i merkûme mâh-ı şa'bânü'l-mu'azzamının **[T2 125b]** on ikinci sülesâ günü[5] Dîvân-ı hümâyûn'da tavâ'if-i[6] askeriyye-i zafer-rehberin müstehak oldukları iki kıst masar ve recec mevâcibleri 'an-nakdin Hazîne-i 'âmire'den ihrâc olunup, herkes havsala-i isti'dâdlarına göre mevâcib-i mezkûreyi tevzî' u i'tâda hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ bu gûne[7] niçe niçe 'atâyây-ı cezîle ile cümle kulların mesrûr u mecbûr etmeğe muvaffak ve meysûr eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Mevâcib-i mezkûrenin ihrâcı gününden Sadrıa'zam ve Müşîr-i efham hazretleri Kapu'da tevzî' u taksîm ve i'tâya şurû' ve hıtâm-ı devrde mahz-ı kerem ve nevâziş-i hazret-i Sadr-ı kerîm içün 'âdet-i seniyye-i hazret-i Cihân-dârî ve deydene-i kadîme-i zât-ı vâlây-ı Şehriyârî üzere hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf ve bir sevb-i semmûr-ı mûcibü's-sürûr ve hançer-i mücevher ile hâlâ Dülbend Ağası İbrâhîm Reşîd Ağa, Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye şeref-res-i vürûd ve de'b-i kadîm ve âyîn-i müstedîm üzere icrây-ı merâsim-i istikbâl

---

1 13 Şa'bân 1175 = 9 Mart 1762 Salı.

2 Bey Üsküdar'a vusûlünden T2 : Bey'e Üsküdar'a vusûlünde P

3 13 Şa'bân 1175 = 9 Mart 1762 Salı.

4 'ubûr T2 : vusûl-i 'ubûr P

5 12 Şa'bân 1175 = 8 Mart 1762 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

6 tavâ'if-i (طوائف) T2 : tavâyif-i (طوايف) P

7 bu gûne T2 : bu gûne 'atâyây-ı P

[T2 126a] ve ʻalâ-vechi'l-ibcâl kırâ'at-ı hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîf ve lebs-i hilʻat-ı münîf ve hançer-i mücevher zîb-i kemer-i Sadr-ı meʻâlî-güher kılındıkdan sonra taraf-ı hazret-i Sadrıaʻzamî'den Ağa-yı mûmâ ileyhe ferve-i semmûr ve ʻatıyye-i cezîle ve esb-i mükemmel ü müzeyyen ve levâhıkāt ve etbâʻlarına dahi surreler ve hilaʻ-i seniyyeler ihsân ve iksâsı ile îfây-ı tevâfür-i ibtihâc [ve] sürûr-ı mevfûr buyuruldu.

Ve bu Dîvân-ı hümâyûn'da -ki mevâcib-i kısteyn ihrâc buyurulmuşidi- Grandebur Kıralı elçisi vârid olup, hedâyây-ı mahsûsası ile ʻâdet-i me'lûfe üzere sâ'ir[1] düvel-i Nasârâ elçileri gibi rikâb-ı kâm-yâba duhûl ve nâmesin iʻtâ ve ilbâs-ı hilʻat olundu.

Ve bu esnâda bundan akdem Silahdârlık'dan muhrec ve mütekāʻid Boşnak Hüseyn Ağa vefât eyledi. Hüsn-i salâh ve meʻârif ile ârâste bir zât idi; *rahmetullâhi ʻaleyh*[2].

ʻAzl-i Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Seyyid Mehmed Ağa ve Mîrahûr-ı Evvel-şüden-i Reşîd İbrâhîm Ağa

Yine sene-i merkūme mâh-ı şaʻbânü'l-muʻazzamının evâsıtında[3] Mîrahûr-ı Evvel-i **[T2 126b]** hazret-i Şehriyârî Seyyid Mehmed Ağa ʻazl ve hânesinde ikāmete fermân buyurulup, Enderûn-ı hümâyûn'da hâlâ Dülbend Ağası olan Reşîd İbrâhîm Ağa niçe müddet hıdmet-i[4] Serây-ı hümâyûn'da mücerrebü'l-etvâr ve sezâ-vâr olmağla, Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî olup irsâl-i lihye ve Enderûn'dan hıdmet-i mezbûre ile çırâğ ve ihrâc buyuruldu.

Ve Kâtib-i Serrâcân-ı Sıtabl-ı ʻâmire İbrâhîm Efendi nâm kimesne müddet-i vâfire hıdmet-i mezbûrede iddihâr ve tamaʻ-ı hâmı kaydı ile umûr-ı lâzimesine ihtimâmdan ʻâtıl ve hıdemât-ı mühimmesinde mütevânî ve mütegāfil olmağla, Limni Cezîresi'ne nefy ve Has-ahûr Hazînedârı kitâbet-i mezbûrede istihdâm olundu.

---

1 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

2 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 11-20 Şaʻbân 1175 = 7-16 Mart 1762.

4 hıdmet-i T2 : — P

Vukū‘-i harîk der-İstanbul be-nezd-i Odun-kapusu

Yine sene-i merkūme mâh-ı şa‘bânü’l-mu‘azzamının yirmi birinci hamîs gicesi[1] sâ‘at iki buçukda iken İstanbul’da Odun-kapusu dâhilinde Tahta Hân’dan âteş-i ser-keş zebâne-keş olup, Kantarcılar ve Kundakcılar ve Fişekciler Çârşûsu ve ba‘zı hâneler muhterik olup, fişekcilerde barut olmağla, ba‘zı harîka me’mûr **[T2 127a]** zâbitân ve neferât muhterik ve mecrûh oldular. Ve ziyâde zahmet çekilüp, şedîd rûzgâr olmağla, gāyet mahûf ve hevl-nâk âteş idi. Dîv-oğlu Yokuşu’na doğru sirâyet etmeden bi-emrillâh etrâf ü enhâsı kesilüp muntafî oldu.

Bu harîkde zâbitân ve neferâtdan mecrûh olanlara taraf-ı hümâyûndan[2] esâmîlerine terakkī ve in‘âm ü ihsân ve her vechile tatyîb ve nevâzişlerine ‘inâyet ü kerem buyuruldu.

‘Azl-i Sadr-ı Rûm Ebûbekir Efendi-zâde ‘Osmân Efendi ve Sadr-ı Rûm-şüden-i Pîrî-zâde ‘Osmân Monla Efendi Sadr-ı Rûm-ı esbak

Yine sene-i merkūme şa‘bânının yirmi dördüncü günü[3] Sadr-ı Rumeli[4] olan Ebûbekir Efendi-zâde ‘Osmân Efendi, müddet-i ‘örfiyyesin itmâm ve Sadâret-i Rûm’dan ‘azl ve hânesinde ikāmete me’mûr ve Pîrî-zâde ‘Osmân Monla Efendi her vechile lâyık ve müstehak ve fazl ü kemâl ile ma‘rûf, mu‘tedil ve muhık olmağla, Sadâret-i Rumeli ile tekrîm ü tekrîr ve ilbâs-ı hil‘at-ı seniyye ile tefhîm ü tevkīr buyuruldu.

Ziyâret-i [T2 127b] Hırka-i şerîfe ve Bürde-i münîfe-i müteberrike *‘alâ-sâhibihâ efdalu’s-salâti ve’t-tahiyyeti*[5]

Yine sene-i merkūme ramazân-ı şerîfinin on beşinci günü[6] resm-i kadîm ve de’b-i müstedîm üzere takbîl ü telsîm-i dâmen-i Hırka-i şerîfe-i Seyyidü’l-enâm

---

1 21 Şa‘bân 1175 = 17 Mart 1762 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

2 hümâyûndan T2 : hümâyûn P

3 24 Şa‘bân 1175 = 20 Mart 1762 Cumartesi.

4 Rumeli T2 : Rumeli eli P

5 “على صاحبها افضل الصلاة والتحية = Salât ve selâmın en güzeli onun sâhibine olsun” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

6 15 Ramazân 1175 = 9 Nisan 1762 Cuma.

ile *'aleyhi's-salâtü ve's-selâm*[1] müteşerrif ü müstes'id olmağıyçün Sadrıa'zam u efham ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[2] ve Nakībü'l-eşrâf ve sudûr-ı kirâm ve 'ulemâ ve meşâyih-i kürsî-nişîn-i zevi'n-nühâ ve sâ'ir[3] ol cem'-i 'inâyet-lem'-i nûr-ihtivâda bulunmaları mu'tâd olan ricâl-i Devlet-i 'aliyye ve ocaklu ve sâ'ir[4] kulları rû-be-râh-ı istikânet ve merâsim-i takbîl ü telsîm-i Bürde-i enver ve Hırka-i şerîfe-i ethara cebîn-sây-ı darâ'at olmak şerefiyle hâ'izîn-i[5] nûr-ı sürûr oldular. Ve meşâyih-i kirâmın her biri birer 'aşr-ı Kur'ân-ı 'azîmü'ş-şân tilâvetiyle devâm-ı kıyâm-ı devlet-i Pâdişâh-ı enâma du'â vü niyâza âgāz ve eküff-i niyâz ve recâları cânib-i dergâh-ı Müte'âl'e bâz ve küşâde kılınup, "*Üd'ûnî estecib leküm*"[6] nass-ı şerîfinden müjde-i kabûl ile her biri müstebşirîne' **[T2 128a]**s-sürûr mahallerine 'avdet eylediler.

Sudûr-ı emr-i şerîf berây-ı tedrîs ve bahs-ı 'ulemâ ez-Kadı Beyzâvî be-huzûr-ı fâ'izu'n-nûr-ı[7] hazret-i Şehriyârî

"Şehru ramazânellezî ünzile fîhi'l-Kur'ân"[8] nass-ı şerîfiyle vech-i münâsebete çesbân olan sene-i merkūme mâh-ı ramazânü'l-mübârekinin 'aşr-ı âhırında[9] cenâb-ı Zıllullâhi's-Samedânî ve âyetün min-âyât-ı mesâhifi'l-'Osmânî Şehriyâr-ı 'âlem ve Hidîv-i ekrem sâmân-ı enâma bâ'is Sultân Mustafa Hân-ı Sâlis efendimiz hazretleri evân-ı sıgar-ı sinlerinden berü yevâkīt-i mevâkīt-i hümâyûnlarını mutâla'a ve tahsîl-i 'ulûma sarf ile her fende yegâne-i rûzgâr ve mutâla'a ve istihrâc-ı mebâhise sâhib-i iktidâr olmalarıyla *Tefsîr-i Beyzâvî*'den istimâ'-ı derse râgıb ve mehere-i fünûn ü 'ulûmdan intihâb olan altışar kimesneden biri takrîr ve sâ'iri[10] tâlib menzilesinde huzûr-ı hümâyûna cem' ol-

---

1 "عليه الصلاة والسلام = Salât ve selâm onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

3 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

4 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

5 hâ'izîn-i (حائزين) P : حائزين T2

6 "ادعونى استجب لكم = Bana duâ edin, kabul edeyim" anlamına gelen bu cümle Kur'ân, Gâfir 40/60. âyetin baş tarafında yer alan ufak bir kısmıdır.

7 **fâ'izu'n-nûr-ı** P : **fâyizu'n-nûr-ı** T2

8 "شهر رمضان الذى انزل فيه القران = Kur'ân'ın indirildiği ramazân ayı" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, el-Bakara 2/185. âyetin baş tarafında yer alan küçük bir kısmıdır.

9 21-30 Ramazân 1175 = 15-24 Nisan 1762.

10 sâ'iri (سائرى) P : سائرى T2

maları üzere şeref-sudûr olan emr-i ʻâlîye imtisâlen[1] kıbel-i Şeyhulislâmî'den **[T2 128b]** mahsûsun bi'r-riyâseti li'd-dirâseti Emîn-i Fetvâ Ebûbekir Efendi ve Nebîh Mehmed Efendi ve sâ'irleri[2] ʻalâ-merâtibihim tertîb ve âyât-ı Kur'âniyye'den mahall-i vakte münâsib âyât-ı şerîfe tefsîr ve kırâ'atıyla bahs ü takrîr ve *Sanâyiʻ-i Bedîʻiyye*'den ihtibâk ve tahrîr ve sâ'ir[3] nüket-i şerîfe ve mezâyây-ı münîfe mübâhasesi beyne'r-re'îs ve'l-müzellef ve'l-idrîs te'kîd-i[4] lafzî ve maʻnevî ve te'sîse müteʻallık cârî olup, bu üslûb üzere beher gün itmâm-ı tedrîsde beher re'se inʻâm-ı Hidîvâne'leri mebzûl buyurulup ve ertesi gün dahi fırka-i sâniye ʻalâ-vechi'l-muʻtâd huzûr-ı hümâyûnda tâ yevm-i ʻarefeye[5] dek dânişverân ve sühanverân-ı ʻulemâ takrîr u bahs ve îrâd-ı nüket ü mezâyâ ile mazhar-ı inʻâm ü ikrâm ve müşârun bi'l-benân-ı ifhâm oldular.

Zehî Şehriyâr-ı meʻârif-perver ve mekârim-şiʻâr ki, ʻulemâ ve erbâb-ı çeng[6] kadr ü menziletlerin bilüp, *lâ-yaʻrifu ze'l-kadri*[7] *illâ zevûh*[8] medlûlüyle huzûr-ı hümâyûnlarında takrîr ve bahslerin istimâʻa kerem ü ʻinâyet ile her birinin liyâkatlerince kadrini terfîʻ ve cümle-i **[T2 129a]** talebe-i ʻulûma bâʻis-i tahsîl ve cidd-i menîʻde olmalarıyçün gûşmâl ve saʻye vesîle-i ʻinâyet olmuşlardır.

Hakk Teʻâlâ zât-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn u mahfûz ve sâye-i merhamet-vâye-i Hidîvâne'lerin mefârık-ı ʻâlemden[9] dûr u zâ'il etmeye, âmîn bi-hürmeti'n-Nebiyyi'l-Emîn.

Zikr-i muʻâyede-i ʻîd-i şerîf-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-muʻtâd

Yine mâh-ı ramazânü'l-mübârekin yirmi altıncı günü[10] Sadr-ı ekrem ve Hidîv-i aʻzam hazretleri tebrîk-i ʻîd-i saʻîd içün Müfti'l-enâm *sellemehü's-Selâm*[11]

---

1 imtisâlen T2 : emsâlen P

2 ve sâ'irleri (وسائرلرى) P : وسائرلرى [Bu kelimeler mükerrer yazılmıştır] T2

3 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

4 te'kîd-i P : tevkîd-i T2

5 30 Ramazân 1175 = 24 Nisan 1762 Cumartesi.

6 çeng P : حيتك T2

7 *ze'l-kadri* T2 : *ze'l-kudreti* P

8 "لايعرف ذا القدر الا ذووه = Haysiyet sahibini ancak haysiyet sahipleri takdîr eder" anlamına gelen Arapça atasözüdür.

9 ʻâlemden P : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2

10 26 Ramazân 1175 = 20 Nisan 1762 Salı.

11 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

hazretlerine hasbe'l-'âdeti alay ile teşrîf ve âyîn-i dîrîneye mürâ'ât ile ertesi gün[1] sudûr-ı kirâm hazerâtı ve 'arefe gününe[2] dek tertîb-i ma'rûf ve resm-i me'lûf üzere cümle ricâl-i Devlet-i 'aliyye cenâb-ı mekârim-nisâb-ı hazret-i Âsafî ile kesb-i ta'yîd-i sa'âdet eyleyüp, ba'dehû 'îd-i şerîf gicesi[3] Serây-ı hümâyûn'a râhî ve 'ale's-seher takbîl-i pâye-i evreng-i Şehen-şâhî ile şeref-yâb ve mübâhî olduklarından sonra, Sâye-i Rahmân ve Halîfe-i Yezdân olan Pâdişâh-ı 'âlem-penâh **[T2 129b]** *halledallâhu mülkehû ve ebkāhu*[4] hazretleri şevket-i Şâhâne ve haşmet-i Pâdişâhâne'leriyle cedd-i emcedleri merhûm u mağfûr cennet-mekân Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhu*[5] hazretleri Câmi'-i şerîfi'nde edây-ı nemâz-ı 'îd-i sa'îd, ba'dehû Serây-ı hümâyûn'larına teşrîfleriyle sa'd-karâr-ı menzil-i hûrşîd buyurdular.

Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî-şüden-i Reşîd İbrâhîm Ağa-yı Dülbend-i Enderûn-ı hümâyûn

Yine sene-i merkūme şa'bânü'l-mu'azzamı evâhırında[6] Enderûn-ı hümâyûn'da Dülbend Ağası olan Reşîd İbrâhîm Ağa, müddet-i vâfireden berü hıdmet-i hümâyûnda sadâkat-kâr ve hüsn-i hulk ve ihlâs ile müstedîm ve nîkû-kâr olmağla, karîha-i hümâyûndan hakkında mezîd-i lutf u 'inâyetleri mebzûl buyurulup, Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî hıdmetiyle çırâğ ve ilbâs-ı hil'at ile tekrîm buyuruldu.

[Ba'zı Vefeyât]

Ve bu esnâda Şeyhulislâm-ı esbak Dâmâd-zâde Feyzullah Efendi bi-emrillâhi Te'âlâ hastalanup, 'âzim-i gülşen-serây-ı bekā oldular. Merhûmun evvel ve sânî tekerrür-i fetevâları gāyet memdûh ve müstahsen ve etrâfları mazbût ve hulk-ı **[T2 130a]** hasen ile cümle miyânında memdûh ve ahsenü'ş-şemâyil idiler; *rahmetullâhi 'aleyhi rahmeten vâsi'aten*[7].

---

1 27 Ramazân 1175 = 21 Nisan 1762 Çarşamba.

2 30 Ramazân 1175 = 24 Nisan 1762 Cumartesi.

3 1 Şevvâl 1175 = 25 Nisan 1762 Pazar.

4 "خلد الله ملكه وابقاه = Allah onun mülkünü sonsuz ve kendisini dâim kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 "طاب ثراه = Mezârı gül bahçesi olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

6 21-29 Şa'bân 1175 = 17-25 Mart 1762.

7 "رحمة الله عليه رحمة واسعة = Allah'ın geniş rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen

Bunun ʻakībinde evâ'il-i şaʻbânda[1] yine Şeyhulislâm-ı esbak Mehmed Sâlih Efendi cenâbları hüsn-i hulk ve hısâl-i hamîde ve etvâr-ı pesendîde ile maʻrûf u mevsûf olup, sâhil-hânelerinde mukīm idiler. ʻİllet-i nevâzil galebesiyle bir mikdâr eyyâm inhirâf-ı mizac târî olmuşidi. Bi-emrillâhi Teʻâlâ anlar dahi ʻâzim-i fetvâ-hâne-i bekā oldular; *rahmetullâhi ʻaleyh*[2].

Yine bu esnâda erbâb-ı fazl ve ʻilm ü ittikādan vuʻʻâz-ı cevâmiʻ-i selâtînin ercümendi Şeyh-i Câmiʻ-i Nûr-ı ʻOsmânî Yaʻkūb-zâde Efendi bi-emrillâhi Teʻâlâ ʻâzim-i serây-ı bekā oldular; *rahmetullâhi ʻaleyh*[3]. Merhûm el-yevm ʻasrın İbn-i Cevzî'si ve inzivâ vü tukāda erbâb-ı salâhın pesendîdesi zâhir ve bâtını maʻmûr bir zât-ı melekiyyü's-simât idi. *Mevtü'l-ʻâlimi ke-mevti'l-ʻâlem*[4] mâ-sadakına sâdık ʻulûm-ı zâhirî ve bâtınîde muhakkık ve müdakkık, sâhib-i inzivâ ve vâsıl-ı derece-i fenâ, isticlâb-ı duʻâlarıyla teberrük olunurdu.

Vukūʻ-i ihrâk-ı cüz'î der-Beşiktaş

Yine sene-i mezkûre şevvâlü'l-mükerreminin ikinci gicesi[5] sâʻat altıda iken **[T2 130b]** Beşiktaş'da ihrâk zuhûr edüp, birkaç dekâkîn ve büyût muhterik olup bi-emrillâhi Teʻâlâ etrâf u enhâya sârî olmadan muntafî oldu.

İhsân-ı rütbe-i Vezâret-i Bostâncı-başı ʻAli Ağa

Yine sene-i merkūme şevvâlü'l-mükerreminin ibtidâki ahad günü[6] karîha-i hümâyûndan Bostâncı-başı ʻAli Ağa'ya Rumeli Beylerbeyiliği ile rütbe-i vâlây-ı Vezâret ihsân ü iʻtâ ve huzûr-ı hümâyûnda ilbâs-ı hilʻat-ı vâlâ ile ser-i iftihârları berâber-i felek-i aʻlâ buyurulup, andan Bâb-ı Sadr-ı ʻâlî'ye irsâl ve yine hilʻat-ı Vezâret ilbâs ve öteden berü kāʻide-i kadîme iken niçe müddetden berü Ocağ-ı Bostâniyân-ı Hâssa kethudâları Bostâncı-başılık ile behre-der buyurulmak kāʻide-i müstedîme olduğuna binâ'en, Ocak-ı Kethudân Ağa'ya dahi Bostâncı-başılığ'a ilbâs-ı hilʻat buyuruldu.

Arapça duâdır.

1 1-10 Şaʻbân 1175 = 25 Şubat-6 Mart 1762.

2 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 "موت العالم كموت العالم = Âlimin ölümü, âlemin ölümü gibidir" anlamına gelen Arapça bir sözdür.

5 2 Şevvâl 1175 = 26 Nisan 1762 Pazartesi.

6 1 Şevvâl 1175 = 25 Nisan 1762 Pazar.

‘Azl-i Şeyhulislâm Ebûbekir Efendi-zâde Ahmed Efendi ve nasb-ı Dürrî-zâde Efendi

Yine sene-i merkūme şevvâlinin beşinci hamîs günü[1] -ki ‘umûm-ı tevcîhât-ı ‘âdî vukū‘ bulmuşidi- Şeyhulislâm Ebûbekir Efendi-zâde Ahmed Efendi **[T2 131a]** cenâbları ‘azl olup, Şeyhulislâm-ı esbak Dürrî-zâde Efendi hazretleri sâhil-hânelerinden mu‘tâd olduğu vech üzere Rikâb-ı hümâyûn’a da‘vet olunup, Şehriyâr-ı ‘âlem ve Hidîv-i ekrem *halledallâhu ‘ömrahû ve şevketehû mâ-dâme’l-‘âlem*[2] efendimiz hazretleri Yalı-köşkü ta‘bîr olunan mahall-i hümâyûnu şeref-i teşrîfleriyle reşk-i İrem-i mînû-tev’em buyurmuşlar idi.

Sâhib-i devlet Ebu’l-mevâhib Râgıb Mehmed Paşa hazretlerine dahi taraf-ı hümâyûndan ol mahalde bulunmalarıyçün emr buyurulup, mütemessilü’l-huzûr oldukda, müşârun ileyh Dürrî-zâde Efendi hazretleri gelüp, huzûr-ı hümâyûnda ferve-i sefîd-i fetvâ ilbâsı ile tekrîm ü ta‘zîm ve Sâhib-i devlet hazretlerine dahi ilbâs-ı serâser-i seniyye ile tevkīr u tefhîm buyurulup, hem-‘inân-ı sürûr u ikbâl Bâb-ı Sadr-ı ekrem’e mânend-i dü-hümây-ı ferruh-bâl ‘atf-endâz-ı licâm-ı ‘izz ü ikbâl oldular.

Hakk sübhânehû ve Te‘âlâ mübârek ve meymûn eyleyüp, dâ’imâ[3] sâye-i ‘inâyet-vâye-i hazret-i Zıllullâhî’de rızây-ı şerîflerine muvâfık, envâ‘-i hayrâta muvaffak u makrûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselîn.

Şehriyâr-ı ‘âlem ve Hidîv-i ekrem **[T2 131b]** şevketlü, kerâmetlü, ‘atâfetlü efendimiz hazretleri her hâlde tevfîkāt-ı ‘aliyye-i Rabbânî’ye muvaffak oldukları eğerçi îrâd-ı delâ’il ü berâhînden müstağnîdir. Bi-husûsihî müşârun ileyh Şeyhulislâm Efendi hazretleri ki vücûh ile[4] ‘ulûm-ı zâhirî ve bâtınîde yegâne-i rûzgâr ve zühd ü salâh ve takvâ ile meşhûr ve nîkû-kâr, hısâl-i hamîde ile mevsûf u ma‘rûf, câh-ı bülend-i fetvâ zât-ı vâlâlarıyla hem-şeref olduğu ma‘lûm-ı cümle-i enâmdır. *el-Mülûkü mülhemûn*[5] mağzâsıyla (معزاسيله) bu tahsîs-ı ‘inâyetleri mu‘zam-ı tevfikāt-ı İlâhiyye’den olduğu *ezharun mine’ş-şemsi ve ebyenün*

---

1 5 Şevvâl 1175 = 29 Nisan 1762 Perşembe.

2 “خلد الله عمره وشوكته مادام العالم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dünya durdukça dâim kılsın” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

3 dâ’imâ (دائما) P : دايُما T2

4 vücûh ile T2 : vücûhla P

5 “الملوك ملهمون = Padişahlar (Allah’ın) ilhâmına mazhar olmuş kimselerdir” anlamına gelen Arapça atasözüdür; bkz. Yılmaz, *age.*, II,700.

mine'l-ems[1] dir. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan emîn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Zikr-i tevcîhât-ı 'umûm-ı menâsıb-ı 'âdiye bi-vechi'l-mu'tâd

Yine sene-i merkūme mâh-ı şevvâlü'l-mükerreminin beşinci hamîs günü[2] 'umûm üzere tevcîhâtda vâkı' olan hâcegân-ı Dîvânî ve sâ'ir[3] ağayân ve zâbitândır ki tertîb üzere zikr olunur.

İbtidâ Sadâret-i 'uzmâ Kethudâlığı Re'îs-i sâbık Mehmed Emîn Efendi'ye ibkā ve Riyâset hıdmeti dahi Recâ'î[4] Mehmed Efendi'ye ibkā ve Çavuş-başı[5] **[T2 132a]** olan 'Ivaz Mehmed Paşa-zâde Halîl Bey 'azl olup, Mîrahûr-ı Sânî-i hazret-i Şehriyârî, 'Abdüllatîf Bey'e tevcîh ve ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Tezkire-i Evvel, İbrâhîm Efendi'ye; Tezkire-i Sânî, Münîb Efendi'ye ve Sadr-ı 'âlî Mektûbculuğu ve Beylikcilik-i Dîvân ibkā ve Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı, 'Abdî Efendi'ye ve Şıkk-ı Sânî, 'Ârifî dâmâdı Süleymân Efendi'ye ve Şıkk-ı Sâlis, Safâyî Efendi'ye ibkā buyuruldu. Ve Emânet-i Defter-i 'âmire, Subhî Efendi'ye; Rûznâmçe-i Kebîr, İhtiyâr Ebûbekir Beyefendi'ye; Baş-muhâsebe, sâbık Sadrıa'zam Kethudâsı olan Subhî-zâde 'Abdullah Efendi'ye; Anadolu Muhâsebeciliği, Resmî el-Hâc Ahmed Efendi'ye; Yeniçeri Kitâbeti, Hâşim Efendi'ye; Atlu Mukābeleciliği, 'İzzet Paşa Mühürdârı Dervîş Mehmed Efendi'ye; Cizye Muhâsebesi, Hazîne[6] Kethudâsı Seyyid Mehmed Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Şehr-emâneti, Hâşim 'Ali Bey'e ibkā buyuruldu. Matbah Emâneti, Hâsekî Mustafa Ağa'ya; Arpa Emâneti, sâbıkı 'Ali Ağa'ya tevcîh buyuruldu.

Darb-hâne Emâneti, Sıdkī Mustafa Efendi'ye ibkā; Tersâne Emâneti, Râkım Mehmed Efendi'ye; Haremeyn Muhâsebesi, Elmâs **[T2 132b]** Paşa-zâde Mustafa Bey'e; Mâliyye Tezkireciliği, Nûrullah Bey'e; Mevkūfâtcılık, Sultân Kethudâsı 'Osmân Efendi'ye; Sipâh Kitâbeti, 'Âtıf-zâde 'Ömer Efendi'ye;

---

1 "اظهر من الشمس وابين من الامس = Güneşten ve dünden daha açıktır" anlamına gelen Arapça bir deyiştir.

2 5 Şevvâl 1175 = 29 Nisan 1762 Perşembe.

3 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

4 Recâ'î P : Recâyî T2

5 Çavuş-başı P : [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2

6 Hazîne T2 : Cizye P

Silahdâr Kitâbeti, Şehr-emînî-yi sâbık ʻAli Efendi'ye; Küçük Rûznâmçe, ʻAbdürrezzâk Efendi'ye; Piyâde Mukābeleciliği, Ahmed Efendi'ye; Küçük Evkāf, Binâ Emîni Süleymân Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Teşrîfâtcılık, ʻÂkif Efendi'ye ibkā; Kalyonlar Kitâbeti, Şehdî ʻOsmân Efendi'ye; Masraf Kitâbeti, Tıflî Mehmed Efendi'ye; Cebeciler Kitâbeti, Surre Emîni-yi sâbık ʻAli Efendi'ye; Top-hâne Nezâreti, Nâ'ilî Paşa birâderi Ebûbekir Efendi'ye[1]; Büyük Kalʻa Tezkireciliği, Âmedci İbrâhîm Efendi'ye; Küçük Kalʻa Tezkireciliği, Teşrîfâtî'ye ilhâk; Baş-mukātaʻacılık, Enderûn'dan muhrec İbrâhîm Bey'e; Hâslar Mukātaʻacılığı, Masraf-ı sâbık İbrâhîm Efendi'ye; Kağıd-ı Bîrûn Emâneti, Mehmed Musaffâ Efendi'ye; Enderûn Kağıd Emâneti, Mühürdâr Ahmed Efendi'ye; İstanbul Barut-hânesi, Re'îs Kîsedârı Yûsuf Efendi'ye, Gelibolu Barut-hânesi **[T2 133a]** ʻÖmer Efendi'ye; Selânik Barut-hânesi[2] ibkā; Târîhcilik-i Dîvân, sâbıkā Gurebâ'-i Yesâr Kâtibi ʻAli Efendi'ye; İstanbul Mukātaʻası, Târihci ʻAli Efendi; Bursa Mukātaʻası, Kiremitci-zâde Mehmed Emîn Efendi'ye; Kefe Mukātaʻası, Avlonya Mukātaʻacısı-yı sâbık el-Hâc Mehmed Efendi'ye; Avlonya maʻa Eğriboz Mukātaʻası, sâbıkā Kefe Mukātaʻacısı ʻÖmer Efendi'ye; ʻUlûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti, ʻAli Paşa Dîvân Efendisi Mehmed Efendi'ye; Gurebâ'-i Yemîn Kitâbeti, Kapudan Paşa-zâde Süleymân Bey'e tevcîh buyuruldu.

ʻUlûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti ibkā; Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti[3], sâbıkā Serdârlar Kâtibi Mustafa Efendi'ye; Top Arabacılar Kitâbeti, Avlonya'dan maʻzûl Mehmed Tâhir Efendi'ye; Sergi Nezâreti, Behrâm Bey'e tevcîh buyuruldu.

Yeniçeri Ağası ibkā; Mîr-ʻâlem ve Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî ibkā; Mîrahûr-ı Sânî, Hamevî-zâde dâmâdı Selîm Ağa'ya tevcîh buyuruldu.

Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî, ʻOsmân Paşa-zâde'ye ibkā; Sipâh Ağalığı, Mehmed Emîn Ağa-zâde Sâdık Ağa'ya; Silahdâr Ağalığı, karındaşı Hüseyn Ağa'ya tevcîh buyuruldu.

Baş-bâkī-kulu, Abdâl Mehmed Ağa'ya kemâ-kân ibkā; Cebeci-başılık, **[T2 133b]** Kadrî-zâde Ağa'ya ibkā; Topcu-başı, Mustafa Ağa ibkā; Arabacı-başı, İbrâhîm Ağa; Âsitâne Gümrüğü, Seyyid İshâk Ağa ve Kassâb-başı ve Miʻmâr-başılık kemâ-kân ibkā buyurulup; ʻUlûfeciyân-ı Yemîn Ağalığı, Hüseyn Ağa'ya tev-

1 Efendi'ye P : Efendi T2

2 Barut-hânesi P : Barut-hâne T2

3 ibkā; Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti T2 : — P

cîh buyuruldu. Gurebâ'-i Yemîn Ağalığı, 'Ulûfeciyân-ı Yesâr Ağalığı ve Gurebâ'-i Yesâr Ağalığı ve Veznedâr-başılık ve Cizye Baş-bâkī-kulluğu ibkā buyuruldu.

Tevcîhât-ı vüzerâ ki zikr olunur

Yine târîh-i merkūmda[1] Eyâlet-i Özi, Rumeli Vâlîsi-yi sâbık Vezîr Hamza Paşa'ya; Eyâlet-i Hotin, Kapudân-ı esbak Vezîr Mehmed Paşa'ya; Muhâfaza-i Belgrad, Mîr-i mîrân'dan 'Ali Paşa-zâde 'Abdî Paşa'ya; Eğriboz Sancağı, Kapudân-ı esbak Vezîr Mustafa Paşa'ya; Eyâlet-i Mar'aş, Mekkî-zâde Vezîr Hüseyn Paşa'ya; Eyâlet-i Sivas, Anadolu Vâlîsi-yi sâbık Vezîr Silahdâr Mehmed Paşa'ya; Eyâlet-i Anadolu, Ağa-yı Yeniçeriyân-ı sâbık Kapu-kıran Mehmed Ağa'ya rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile ihsân buyuruldu.

Selânik Sancağı, Küçük Mustafa Paşa'ya Bursa inzımâmıyla tevcîh ve Mora Eyâleti, Defterdâr Ahmed Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü 'inâyet ve hâcegân-ı Dîvân-ı 'âlî fukarâları menâsıb-ı Dîvâniyye'den **[T2 134a]** mütezâyidü'l-a'dâd olmalarıyla vakt-i tevcîhâtda sülüsânı mertebeleri bilâ-mansıb kalup, ekserinin medâr-ı me'âşları dahi îrâd-ı menâsıbdan gayri olmadığı ecilden bî-behre ve mahrûm kaldıklarına taraf-ı hazret-i Cihândârî'den merhamet ü inâyet buyurulup[2], herbirlerine menâsıb bedeli olmak gibi hâl ü şânlarına göre 'atâyây-ı hümâyûn ile ol yevm sürûr-ı tevcîhâtda yed-i mü'eyyed-i hazret-i Sadr-ı kerîm'den verilmek üzere 'atıyyeler ihsânıyla mecbûr u mesrûr buyuruldular.

Merhûm u mağfûr cennet-mekân Sultân el-Gāzî Sultân Ahmed Hân hazretleri müddetlerinden berü bu sadakāt-ı cezîle beher sene tevcîhât-ı 'umûmîde cârî olup, bu kā'ide-i enîka makbûl ü müstahsen görülmüşdür. Meselâ sene-i âtiyede mansûblular 'azl olundukda, erbâb-ı 'atıyyeden yine müstehakk-ı mansıb olanları mansûb-ı 'atıyyeye kalanları 'atıyye ile mecbûr buyurulmak üzere bu kadar fukarâ vü zu'afânın ehl ü 'iyâlleri ile du'ây-ı hayrlarına mazhar olmuşlardır.

Hakk Te'âlâ bu Devlet-i 'aliyye'nin gün-be-gün kuvvet ü iktidârın efzûn eyleyüp, dâ'imâ[3] mazhar-ı du'ây-ı hayr olmadan hâlî ve berî etmeye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn. **[T2 134b]**

---

1 5 Şevvâl 1175 = 29 Nisan 1762 Perşembe.

2 buyurulup P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "menâsıb bedeli olmak gibi" kelimelerinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] T2

3 dâ'imâ (دائما) P : دايما T2

Nüzûl-i sandal-ı hümâyûn be-Kayık-hâne ma'a-Filika-i (فُلْكَه) hümâyûn be-Tersâne-i 'âmire

Yine sene-i merkūme şevvâlinin on ikinci hamîs günü[1] nefs-i nefîs-i 'azamet-te'sîs-i hümâyûn[2] içün Tersâne-i 'âmire'de ibdâ' u inşâsı emr u fermân buyurulan filika-i zerrîn-cenâh-ı şeh-bâz-peyker ve reşk-i felek-i seyyâre nakş-ı zer-ender-zer ve ana hem-zâd cenâh-ı inşâ, eyvân-ı hâssa-i Sinân Paşa demekle mevsûm erîke-i lâne-i hümâyûnun ittisâlinde Kayık Kapucusu yeri ki, Kayık-hâne Ocağı ta'bîr olunur, anda inşâsı fermân olunan sandal-ı hümâyûn'un bahra nüzûlü müteheyyi' olup; **ferd:**

Temâm oldukda zerrîn sandalıyla fülk-i iclâli
Şeref verdi iki şeh-bâz-ı şevket sâhil-i milke

me'âliyle hüsn-i hıtâmları hem-zâd-ı muvâfakat tev'emân-ı ser-tîşe-i san'at olmalarıyla:

Deryây-ı ahzar u fülk ü keştî-i hilâl
Garkend bahr-i ni'met-i Şâh-ı cihân-ı mâ[3]

mü'eddâsıyla deydene-i seniyye-i Devlet-i behiyye üzere deryây-ı ifâza-i 'avn ü kerem Sadr-ı bahr-i a'zam Ebu'l-mevâhib Râgıb Mehmed Paşa hazretleri ve sâ'ir[4] bulunmaları mu'tâd olan fihâm-ı dâ'ire-i[5] seyyâre-i ihtişâm-kirâmları ve hademe-i bâb ol sandal-ı hümâyûn ve filika-i reşk-i felek-**[T2 135a]** nümûnun nüzûlünde şeref-i ma'iyyet-i nîrû-yı şükûh-iktidârları, taraf-ı resen-i peyvendî-i tesyîr u teysîre şeref-res-i inzımâm olmağıyçün ol mahalde Ser-bostâniyân-ı Hâssa ve sâ'ir[6] sanâyi'-kârân hâzır bulunup, meşâyih-i kirâm ve İmâm-ı Bostâniyân-ı Hâssa du'âya âgāz ve taraf-ı resen-i şevket-me'men-i celâletlerine hezâr ta'zîm ü ibcâl ile mu'tasım-ı habl-i tevfîk ve tevekkül olup; **kıt'a:**

---

1 12 Şevvâl 1175 = 6 Mayıs 1762 Perşembe.

2 hümâyûn T2 : — P

3 "دریای اخضر وفلك وكشتئ هلال * غرقند بحر نعمت شاه جهان ما = Mavi deniz, felek ve hilâl şeklindeki gemi, Pâdişâhımızın nimet denizinde boğuldular" anlamına gelen Farsça bir beyittir.

4 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

5 dâ'ire-i (دائرة) P : دائِرة T2

6 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

Şâh-bâz-ı sandal-ı iclâli Şâh-ı ʻâlemin
Lenger-endâz oldu sûy-ı bahra hiç eğlenmedi
Emr u fermânın tutup etdi tevakkufdan hazer
Sürʻat üzre sâhile ʻazm eyleyüp dinlenmedi

bi-hamdillâhi Teʻâlâ vech-i suhûlet ile rûy-ı bahra revân ü hırâmân ve derhâl ʻâdet-i ehl-i kurb üzere kurbânlar keşîde-i bismil-gâh-ı fedâ ve ilbâs-ı hilʻat olunacaklar birer birer iksâ ve sâʼir[1] ʻatıyyeleri iʻtâ vü îfâ olunup, baʻdehû Sadrıaʻzam hazretleri Tersâne-i ʻâmireʼyi teşrîf ve anda olan Filika-i hümâyûn-ı celâlet-meşhûn dahi üslûb-ı mâ-tekaddem üzere rûy-ı bahra ilkāʼ ve baʻde temâm-ı mehâmmü'l-hıdmeti[2] Serây-ı Âsafîʼlerine şirâʻ-güşây-ı ʻizz ü ikbâl oldular.

İhrâc-ı huyûl-i Sıtabl-ı ʻâmire [T2 135b] be-Çerâ-gâh-ı Saʻdâbâd bi-vechi'l-muʻtâd

Yine sene-i mezkûre şevvâlü'l-mükerreminin on ikinci hamîs günü[3] beher sene Çerâ-gâh-ı Saʻdâbâdʼa ihrâcı muʻtâd olan huyûl-i Sıtabl-ı ʻâmire ihrâc olunup, Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Ağa ve sâʼir[4] hademe-i Sıtabl-ı ʻâmire ve Voynuk taʻbîr olunan çayır hademeleri âlât ve edevât-ı lâzimeleriyle mürûr ve ol gün her bir rahş-ı sabâ-reftârın başka bir reviş ü cünbişi temâşâ olunmağla, Çerâ-gâh-ı Saʻdâbâdʼa râhî oldular.

Ve bu esnâda sâbıkā Kapu Ağası ihtiyâr ve ʻalîl Halîl Ağa nâm kimesne fevt olup, Yafa Tevliyyeti müteveffânın medâr-ı maʻîşeti olmağla, hâlâ Kapu Ağası olan Kāsım-paşalu Mehmed Ağaʼya tevliyyet-i mezbûre bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ihsân ü ʻinâyet buyuruldu.

Ve bu târîhde[5] Süleymâniyye Dâru'l-hadîsi'nden ʻÂbid-zâde Seyyid Mehmed Efendi'ye Kazâʼ-i Selânik bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu. Ve Kütâhyaʼdan maʻzûl Nevres ʻAbdürrezzâk Efendi Bursaʼya nefy ü iclâ olundu. Birkaç gün mürûrundan sonra Bursaʼda vefât eyledi[6]. Ve müderrisînden

1 sâʼir (سائر) P : سائِر T2
2 mehâmmü'l-hıdmeti P : mehâmmü'l-hıdme T2
3 12 Şevvâl 1175 = 6 Mayıs 1762 Perşembe.
4 sâʼir (سائر) P : سائِر T2
5 12 Şevvâl 1175 = 6 Mayıs 1762 Perşembe.
6 Birkaç gün mürûrundan sonra Bursaʼda vefât eyledi P : + [Bu cümle başında (ط) harfi, sonunda "sahh'" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenarına yukarıya diklemesine yazılmıştır] T2

Haşmet demekle ma‘rûf halâ‘at-ı ‘izâr ile mevsûf kimesne sâhil-hânesinden çıkmayup, Paşa-kapusu’ndan ve sâ’ir[1] mahalle devr ve tereddüdden men‘ine bu tarîk ile tenbîh ve nefy olundu.

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vâlî-i Belgrad Mîrahûr Mustafa Paşa

Bu esnâda sâbıkā Mîrahûr-ı hazret-i Şehriyârî iken rütbe-i vâlây-ı Vezâret **[T2 136a]** ile çırâğ ve Deryâ Kapudanlığı ihsân olunup, bir müddetden sonra Belgrad Vâlîsi olan Mustafa Paşa Belgrad’da hastalanup, hatfe enfihî vefât eyledi. Mîrîye ve gerek esnâf-ı sa’ireye[2] düyûn-ı vâfiresi[3] olmağla, eşyâsı ma‘rifet-i şer‘le zabt ve ashâb-ı hukūka tevzî‘ olunmak içün bu tarafa getürülmeğe Mübâşir ta‘yîn ü irsâl buyuruldu.

İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn bi-vechi’l-mu‘tâd be-cânib-i Bahr-i Sefîd

Yine sene-i mezkûre mâh-ı zilka‘desinin evâyilinde[4] Sâhib-i devlet ve Kesîru’l-mürû’et ve Şeyhulislâm *sellemehü’s-Selâm*[5] ve hademe-i Bâb-ı Âsafî ve sâ’ir[6] ol mahalde bulunmaları mu‘tâd ve muktezî olan bi’l-cümle Yalı-köşkü’ne râhî ve Donanma-yı hümâyûn kalyonları ve Başdarda-i hümâyûn ve sâ’ir[7] çekdirme sefîneleri ve firkateleri müzeyyen ü mükemmel takımları ile beher sene mu‘tâd olduğu vech üzere cânib-i Bahr-i Sefîd’e ihrâc içün Yalı-köşkü pîş-gâhından yollu yolunca mürûr ve top şenlikleri ile izhâr-ı şâd-mânî ve sürûr eylediler.

Ol esnâda Kapudân-ı deryâ Kethudâ Mehmed Paşa ve Kapudâne ve Petrona ve Riyâle ma‘a sâ’ir-i[8] ümerâ’-i deryâ ‘alâ-haseb-i ‘âdâtihimi’l-ma‘rûfeti ilbâs-ı hil‘atlarıyla tevkīr olunup, Kabataş önünde birkaç gün münâsib eyyâm oluncaya dek ârâm, **[T2 136b]** ba‘dehû cânib-i Bahr-i Sefîd’e şirâ‘-güşây-ı ‘azîmet oldular.

---

1 sâ’ir (سائر) P : سائر T2
2 sâ’ireye (سائره يه) P : سائره يه T2
3 vâfiresi T2 : vâfireden P
4 1-10 Zilka‘de 1175 = 24 Mayıs-2 Haziran 1762.
5 “سلمه السلام = Allah ona selâmet versin” anlamına gelen Arapça duâdır.
6 sâ’ir (سائر) P : سائر T2
7 sâ’ir (سائر) P : سائر T2
8 sâ’ir-i (سائر) P : سائر T2

Vukū‘-i ihrâk-ı kebîr der-İstanbul nezd-i Sultân Bâyezîd Câmi‘i

Yine sene-i merkūme şevvâlinin yirmi sekizinci sebt gicesi[1] sâ‘at ikide iken Sultân Bâyezîd kurbunda Destereciler başında bir fertûte ‘avretin hânesinden âteş-i ser-keş zebâne-keş-i işti‘âl olup, Dîvân-yolu’nda olan dekâkîn ve aşağı Tavşan-taşı’na doğru büyük hâneler ve bir tarafı Nişâncı Çârşûsu ve bir tarafı Langa Yeni-kapusu ve etrâfı tâ Sadrıa‘zam’ın konağına müntehî olup, bir şedîd rûzgâra dahi müsâdefe etmeğiyle temâm otuz sâ‘at mikdârı mütemâdî oldu. Ricâl konakları ve niçe hâneler mahv ü hebâ olup, ıtfâ’-i harîka me’mûr zâbitân ve neferât tâ’ifeleri ziyâde meşakkat çeküp, niçeleri mecrûh ve Yeniçeri Ağası iki elleri muhterik Bostâncı-başı dahi bir ayağı meksûr olup, hâsılı ziyâde hevl-nâk ve mehîb harîk idi.

Şehriyâr-ı ekrem ve Hidîv-i a‘zam hazretleri ümmet-i Muhammed’e ve sâ’ir[2] fukarâ vü zu‘afâya kemâl-i şefekat ü merhametlerinden nâşî ol harîk günü ve gicesi aslâ ârâm u râhat buyurmayup, bükâ’ ile du‘â buyururlar idi. Ve ıtfây-ı harîka me’mûr kullarına cidd ü sa‘yde **[T2 137a]** olmalarıyçün ihtimâm-ı tâm ve in‘âm ve ihsân-ı firâvân buyururlar ve du‘â ederler idi. Anların teveccüh-i derûn-ı icâbet-meşhûnları ve dümû‘-i hurkat-nümûnları berekâtıyla bi-emrillâhi Te‘âlâ muntafî oldu. Ocaklu kullarına ve sâ’ir[3] zâbitân ve havâşî ve harîkden cerh isâbetiyle gezend-i dîde olanlara taraf-ı hümâyûndan gerek ‘atâyây-ı cezîle ve gerek terakkiyât ihsânıyla ziyâde nevâziş ü kerem buyuruldu.

Bi-husûsihî Sâhib-i devlet hazretleri bu harîkde ziyâde zahmet ü meşakkat ile cidd ü ihtimâm buyurup, kendü hâneleri dahi muhterik olmağla: “Ümmet-i Muhammed ile musâb olmada müsâvâtımız bulunduğuna hezâr hamd eyledim” deyü i‘tirâf-ı merâhimleri istimâ‘ olunmağla, ecr-i cezîl ihsânıyla ol gün fukarâdan mazhar-ı hayr-ı du‘â oldular. Ve Şehriyâr-ı ‘âlem hazretleri mahz-ı hulk-ı kerîm-i bende-nüvâzânelerinden **Sadr-ı ‘âlî hazretlerine**[4] bir iki günden sonra bir esb-i mükemmel ü müzeyyen ve ferve-i semmûr-ı câlibü’s-sürûr irsâl ü ihsânı ile taltîf ü tefhîm buyurdular. Ve Yeniçeri Ağası’na dahi pîş-gâh-ı Sadrıa‘zamî’de ferve-i nefîse ilbâsıyla nevâziş ü kerem ve Bostân-

---

1 28 Şevvâl 1175 = 22 Mayıs 1762 Cumartesi.

2 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2

3 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2

4 **Sadr-ı ‘âlî hazretlerine** [Bu kelimeler başında (ط) harfi ve sonunda “**sahh**” kaydı ile sayfa kenârına kırmızı mürekkeple yazılmıştır] T2 : — P

cı-başı Ağa'ya dahi taraf-ı hümâyûndan 'atıyye-i cezîle ihsânıyla pây-ı mecrûhuna cebîre-i 'inâyet ile müdâvât ihsân buyuruldu. **[T2 137b]**

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vâlî-i Bağdâd Vezîr Süleymân Paşa

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilka'desinin evâsıtında[1] hâlâ Bağdâd Vâlîsi Vezîr Süleymân Paşa 'illet-i mizâcı hasebiyle bir müddetden berü hastalanup vefât etmeğiyle Eyâlet-i Bağdâd, hâlâ Rakka Vâlîsi 'Azm-zâde Sa'deddîn Paşa'ya tevcîh ve Eyâlet-i Rakka, Mûsul Vâlîsi bulunan Şehsüvâr-zâde Vezîr Mustafa Paşa'ya ve Eyâlet-i Mûsul, 'Abdülcelîl-zâde'ye bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyurulup, hâlâ Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Reşîd İbrâhîm Ağa hıdemât-ı merkūme evâmiri ile ol cânibe me'mûr u râhî kılındı.

Ve bu esnâda sâbıkā Ma'nîsa [Kadısı] olan Seyyid Mehmed Efendi'ye Pâye-i Kuds ile Eyyûb Mevleviyyeti ve sâbıkā Kayseriyye'den munfasıl Vâlide Kethudâsı-zâde'ye Erzurum Mevleviyyeti ve İkinci Dâhil müderrislerinden Tersâne Mi'mârı-zâde'ye Belgrad Mevleviyyeti ve İkinci Dâhil'den Zihnî Mehmed Efendi'ye, Eyâlet-i Bosna Mevleviyyeti ve sâbıkā Üsküdâr Kadısı olan 'Ömer Efendi-zâde'ye, Mısır Mevleviyyeti bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ihsân ü tevcîh buyuruldu.

Ve bu esnâda Şeyhulislâm-ı sâbık Veliyyüddîn Efendi Bursa'da ikāmet üzere iken bâ-fermân-ı 'âlî Âsitâne-i 'aliyye'ye gelüp sâhil-hânelerinde ikāmet eylediler. Ve Mîrahûr-ı hazret-i Şehriyârî Rakkalu Selîm Ağa bi-emrillâhi Te'âlâ 'alîlü'l-mizâc olmağla vefât edüp, vekâleti hıdmetiyle müstahdem olan Tavîl Mehmed Bey asâlet ile ilbâs-ı **[T2 138a]** hil'at olundu.

Mu'âyede-i 'îd-i adhâ 'alâ-vechi'l-mu'tâd

Yine sene-i merkūme zilhiccesinin beşinci günü[2] Sadrıa'zam ve Hidîv-i ekrem Râgıb Mehmed Paşa hazretleri resm-i kadîm ve de'b-i müstedîm üzere mükemmel ü mübeccel Dâ'ire-i[3] Âsafî-şiyem'leriyle Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[4] hazretlerine teşrîf buyurup, mu'âyede-i mu'tâdeye mübâşeret ve

1 11-20 Zilka'de 1175 = 3-12 Haziran 1762.

2 5 Zilhicce 1175 = 27 Haziran 1762 Pazar.

3 Dâ'ire-i (دائرة) A2 : Dâyire-i (دايرة) T2

4 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

ertesi gün[1] cümle ʻulemâ-i ʻizâm maʻa sudûrihimü'l-fihâm ʻale't-tertîb Serây-ı Sadr-ı muʻallâ'ya kudûm ve ʻarefe gününe[2] değin bi'l-cümle aʻyân ve ricâl-i Devlet muʻtâd olan vech üzere tebrîk-i ʻîd-i saʻîd içün dâmen-bûsî-i hazret-i Âsafî'ye müsâraʻat eyleyüp ve onuncu gicesi[3] erkân-ı Devlet ʻale'l-ʻumûm Serây-ı vâlây-ı Pâdişâhî'de takbîl-i dâmen-i ʻinâyet-me'menleriyçün saff-beste-i makām-ı hıdmet olup:

Ne dâmen-i ʻazamet me'men-i ʻinâyet kim
Olur o dâmeni takbîl içün bu ʻîd-i saʻîd
Ne dâmen-i kerem-i Şâh-ı bu'l-mekârim kim
Şifâha mültesem etmiş anı Hudây-ı Mecîd

medlûlü üzere ʻale's-seher dâmen-bûs-ı hazret-i Şehen-şâhî ile şeref-yâb ve şevketlü, kerâmâtlü Pâdişâh-ı ʻâlem-penâh *eyyedallâhu Teʻâlâ ve ebkāhu*[4] hazretleri edây-ı salât-ı ʻîd-i saʻîd içün müzeyyen alay-ı vâlây-ı cihân-ârâ ile cedd-i emcedleri Sultân Ahmed Hân *ʻaleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[5] hazretlerinin Câmiʻ-i şerîfi'ne ʻinân-tâb-ı ʻazamet ü iclâl oldular:**[T2 138b]**

Devâm-ı ʻîd-i sürûr ile devlet ü ʻömrün
Füzûn ede kerem-i Rabb-i Müsteʻân ü Mecîd

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr Saʻdeddîn Paşa

Ve yine sene-i merkūme zilhiccesi gurresinde[6] bundan mukaddemce ʻAzm-zâde Vezîr Saʻdeddîn Paşa'ya Eyâlet-i Bağdâd tevcîh olunmuşidi. Henüz mahall-i ikāmeti olan Eyâlet-i Rakka'dan cânib-i Bağdâd'a nehzat ü hareketi olmadan bi-emrillâhi Teʻâlâ Rakka'da ve ol havâlîlerde kesret-i vebâ zuhûru ile etbâʻından ekseri fevt ve kendi dahi matʻûnen vefât edüp, Bağdâd Vâlîsi merhûm Süleymân Paşa'nın kethudâlıkları hıdmetinde olan ʻAli Ağa her vechile

1 6 Zilhicce 1175 = 28 Haziran 1762 Pazartesi.
2 9 Zilhicce 1175 = 1 Temmuz 1762 Perşembe.
3 10 Zilhicce 1175 = 2 Temmuz 1762 Cuma.
4 "ايد الله تعالى وابقاه = Yüce Allah onu desteklesin ve dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
5 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 1 Zilhicce 1175 = 23 Haziran 1762 Çarşamba.

kâr-güzâr ve idâre-i umûr-ı memlekete sâhib-i iktidâr olmağla, ol havâlînin cüz'î ve küllî umûruna ve sâ'ir[1] husûs-ı lâzime-i mühimmeye vukūf-ı tâmmı olduğu hasebiyle karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile hükûmet-i Eyâlet-i Bağdâd mûmâ ileyhe bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü 'inâyet buyurulup, hutût-ı şerîfe ile mu'anven evâmir-i celîlesi irsâl ü tesyîr buyuruldu. Hakk Te'âlâ tevfîk u 'inâyet ihsân eyleye, âmîn.

Vefât-ı hazret-i Hibetullah Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[2] *tâbet serâhâ*[3]

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilhiccesinin sekizinci hamîs günü[4] nev-bâve-i riyâz-ı **[T2 139a]** hazret-i Zıllullâhî Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[5] Hibetullah Sultân hazretleri bi-emrillâhi Te'âlâ birkaç gün hastalanup, 'âzim-i gülşen-serây-ı dâr-ı bekā oldular. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ hayr ile tefvîz ve mükâfât ve sabr-ı cezîl ile ecr-i cemîl ihsân eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Velâdet-i şerîfeleri bin yüz yetmiş iki mâh-ı recebü'l-ferdinin on beşinci hamîs gicesi[6] sâ'at-ı sa'îde beş buçukda iken vukū' bulmuşidi. 'Ömr-i şerîfleri üç seneye karîb olur. Mu'tâd-ı kadîm üzere Sadrıa'zam hazretleri ve Şeyhulislâm ve sudûr-ı kirâm ve sâ'ir[7] ricâl ve erkân-ı Devlet cenâ'iz-i[8] selâtîn-i *'aliyyetü'ş-şân*[9] vukū'unda ne minvâl üzere bulunurlar ise öylece teşyîl ü teşhîl olunup, Lâleli-çeşme'de el-yevm binâ vü inşâ buyurulan câmi'-i şerîfin türbe-i mübârekesine defn olundu.

Hakk sübhânehû ve Te'âlâ ecr-i cezîl ve tefvîz-ı cemîl ile mükâfât buyurup, Pâdişâh-ı enâm ve Nigeh-bân-ı İslâm *edâmallâhu 'ömrahû ve devletehû ilâ-yev-*

---

1 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

2 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

3 "طابت ثراها = Mezârı gül bahçesi olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 8 Zilhicce 1175 = 30 Haziran 1762 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

5 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

6 15 Receb 1172 = 14 Mart 1759 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

7 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

8 cenâ'iz-i (جنائز) T2 : cenâyiz-i (جنايز) P

9 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

mi'l-kıyâm[1] hazretlerinin vücûd-ı hümâyûnların izdiyâd-ı devlet ü şevket ile devâm ü bekāya makrûn ve gencîne-i savn-ı Yezdânî'sinde hemîşe mahfûz u me'mûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Gurre-i sâl-ı mübârek-fâl elf ve mi'etün ve sittün ve seb'ûn[2] şehr-i muharremü'l-harâm yevmü'l-erbi'â[3]

Vefât-ı Es'ad Efendi [T2 139b] Kādî-i Mekke-i mükerreme-i sâbık

Sene-i merkūme mâh-ı muharremü'l-harâmı gurresinde[4] Feyzullah Efendi Kethudâsı demekle ma'rûf Es'ad Efendi 'alîl ve ihtiyâr olmağla 'âzim-i dâru'l-bekā oldu.

İhrâc-ı mevâcib-i tavâ'if-i[5] askeriyye bi-hükmi'l-mu'tâd

Yine sene-i merkūme muharremü'l-harâmının[6] evâsıtı mübârek sülesâ günü[7] Dîvân-ı hümâyûn'da tavâ'if-i askeriyye-i zafer-rehberin 'umûmen müstehak oldukları bir kıst mevâcibleri bi't-temâmi ve'l-kemâl Hazîne-i 'âmire'den ihrâc ve ta'dâd olunup, her ocağın defâtir-i icmâlleri mûcebince istihkāklarına göre şümâr ve i'dâd ve Bâb-ı Kubbe-i hümâyûn pîş-gâhında huzûr-ı Sadrıa'zamî'de herkesin zâbitân ve neferâtına 'ale'l-infirâd nidâ ve teşyîl ve nevâl-i hazret-i Cihân-dârî ile tetmîm ü tekmîl buyurulup, Sadrıa'zam hazretleri ba'de'd-dîvân Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'de mevâcib-i mezkûreyi tevzî' ve i'tâsına mübâşeret birkaç gün zarfında itmâm-ı devrde 'âdet-i seniyye-i Pâdişâhâne ve deydene-i kadîme-i Hidîvâne üzere mahz-ı nevâziş ve a'tâf-ı hazret-i Sadrıa'zamî içün hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i Şehriyârî ile bir sevb-i semmûr-ı müstevcibü's-sürûr ve hançer-i mücevher-i übbehet-güster ihsân ü i'tâsına nâm-zed ve ib'âs buyurulan 'izzetlü Rikâbdâr Ağa Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye vârîd ü

---

1 "ادام الله عمره ودولته الى يوم القيام = Allah onun ömrünü ve devletini kıyâmet gününe dek dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 seb'ûn T2 : + [Bu kelimenin hizâsında vr. 64a'nın sol kenârına "1176" yazılmıştır] P

3 1 Muharrem 1176 = 23 Temmuz 1762 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

4 1 Muharrem 1176 = 23 Temmuz 1762 Cuma.

5 tavâ'if-i (طوائف) T2 : tavâyif-i (طوايف) P

6 muharremü'l-harâmının T2 : muharremü'l-harâmı P

7 19 Muharrem 1176 = 10 Ağustos 1762 Salı.

vâsıl ve hademe-i bâb kulları istikbâline **[T2 140a]** mübâdirîn ve Sadrıa'zam hazretleri dahi istikbâline mürâ'î-i ihtimâm olup, hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf 'alâ-mele'i'l-echâr kırâ'at ve i'lân ve hancer-i mücevher zîver-i kemer-i Sadr-ı kerîm-i celâlet-güster ve hil'at-ı mûcibü'l-behcet dahi zîb-ârây-ı bâlây-ı Sadr-ı mevâhib-eser kılınup, Ağa-yı mûmâ ileyhe dahi ber-vech-i mu'tâd taraf-ı hazret-i Sadrıa'zamî'den 'atıyye-i cezîle ve bir sevb-i semmûr ve esb-i mükemmel ü müzeyyen i'tâ ve etrâf hademe-i Enderûn'a dahi surreler ve hil'atlar i'tâ ve ilbâsıyla merâsim-i[1] ikrâm ve ihtirâmları resîde-i zirve-i ikmâl ü ibcâl kılındı.

İhsân-ı Vezâret-i Muhâfız-ı Belgrad 'Abdî Paşa 'Ali Paşa-zâde

Sene-i merkūme muharremü'l-harâmının evâyilinde[2] merhûm 'Ali Paşa-zâde 'Abdî Paşa -ki Mîr-i mîrân'dan olup Belgrad Muhâfızı idi- karîha-i sabîha-i hümâyûndan rütbe-i vâlây-ı Vezâret ihsân ü 'inâyet buyurulup ve hâlâ Âsitâne-i 'aliyye'de Kassâb-başılık hıdmetinde olan Halîl Ağa'ya dahi lâyık u sezâ-vâr olmağla, Dergâh-ı 'âlî Kapucu-başılığı ihsân ve ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Tevcîhât-ı ba'zı menâsıb-ı 'ulemâ'-i kirâm

Ve bu esnâda Süleymâniyye Dâru'l-hadîsi'nden 'Arab-zâde Mehmed Sâdık Efendi'ye Kazâ'-i İzmir ve Fındıklılı-zâde'ye Kazâ'-i Mısır ve Mehmed Efendi-zâde Mehmed Nâfi' Efendi'ye Kazâ'-i[3] Üsküdar ve Edirne'den ma'zûl Yahyâ-zâde Seyyid Mehmed Efendi'ye Mekke-i mükerreme ve Şâm **[T2 140b]** Kazâsı'ndan ma'zûl 'İlmî Efendi akribâsı 'Ali Efendi'ye Kazâ'-i Medîne-i münevvere ve Süleymâniyye müderrislerinden 'Arab-zâde Ahmed 'Atâ Efendi'ye Halebü'ş-şehbâ ve Ebûbekir Paşa İmâmı Ahmed Efendi'ye Kazâ'-i Kuds-i şerîf ber-mûceb-i hatt-ı şerîf-i şevket-redîf tevcîh buyuruldu.

'Azl-i Sadr-ı Anadolu ve gayrân

Yine sene-i merkūme muharremü'l-harâmının on dokuzuncu günü[4] Sadr-ı Anadolu 'Ivaz Mehmed Paşa-zâde Monla Bey cenâbları müddet-i 'örfiyyesin

---

1 merâsim-i T2 : — P

2 1-10 Muharrem 1176 = 23 Temmuz-1 Ağustos 1762.

3 Kazâ'-i P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "İzmir" kelimesinin üzeri çizilmiştir] T2

4 19 Muharrem 1176 = 10 Ağustos 1762 Salı.

itmâm ve ʻazl ve Seyyid Mustafa Efendi-zâde ʻAbdullah Efendi, Anadolu Kadıʻaskerliği ile be-kâm buyurulup, İstanbul Kadısı olan Dâmâd-zâde Murâd Monla Efendi dahi itmâm-ı hıdmet-i ʻörfiyyesiyle ʻazl, Şâm'dan maʻzûl Haremeyn Pâyesi olan ʻÂtıf Efendi Kazâ'-i İstanbul ile mevsûlü'l-husûl buyuruldu. Ve müderrisînden ʻAbbâs Efendi-zâde Haşmet lisân ve etvârı mazbût olmadığından Bursa'ya nefy ü iclâ olundu.

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vâlî-i Mısır el-Hâc Ebûbekir Paşa dâmâd-ı Re'îs-i esbak Mustafa Efendi

Sene-i merkūme muharremü'l-harâmı evâyilinde[1] Tavukcu-başı Re'îs Mustafa Efendi dâmâdı el-Hâc Ebûbekir Paşa ki, Matbah-ı ʻâmire Emâneti'nden rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile Eyâlet-i Halebü'ş-şehbâ tevcîh ve mahatt-ı hükûmetine râhî olup, senesi temâm olmadan Hükûmet-i Mısr-ı Kāhire ile **[T2 141a]** be-kâm ve zâmile-bend-i ʻazîmet olmuşidi. Mısır'a duhûl ve bir iki ay mahatt-ı Hükûmet-i Kāhire'de ârâm-sâz olup füc'eten vefât eyledi.

Kapudân-ı deryâ olan Vezîr Kethudâ Mehmed Paşa'ya, Eyâlet-i Mısır ve Deryâ Kapudanlığı, Tevkīʻî-i sâbık Vezîr Küçük Mustafa Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ʻinâyet buyuruldu.

Zikr-i baʻzı tevcîhât-ı vüzerâ ve ümerâ ve mevâlî ve pâye-i îşân ve gayrân

Livâ'-i Amasiyye yetmiş beş senesi evâyilinde[2] mutasarrıfı Cevher Paşa *dâme ikbâlühû*[3]ya tevcîh buyurulmişidi. Baʻdehû Dergâh-ı muʻallâ Kapucu-başılığı Pâyesi'yle Sivas İli Beyisi olan Mehmed *zîde mecdühû*[4] bu esnâda kapusuz levendât eşkıyâsının ahz ü tedmîrleri husûsunda merdâne hıdmeti zuhûr edüp, bundan böyle hıdemât-ı mergūbe izhârına bezl-i tâb-ı miknet etmek şartıyla bâ-hatt-ı hümâyûn rütbe-i Mîr-i mîrânî ile mûmâ ileyhe yetmiş altı senesi evâyilinde[5] tevcîh buyuruldu.

---

1 1-10 Muharrem 1176 = 23 Temmuz-1 Ağustos 1762.

2 1-10 Muharrem 1175 = 23 Temmuz-1 Ağustos 1762.

3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 1-10 Muharrem 1176 = 23 Temmuz-1 Ağustos 1762.

Livâ'-i İskenderiyye, gurre-i saferde[1] sâbıkā Hotin Mutasarrıfı 'Ömer *dâme ikbâlühû*[2]ya bâ-fermân-ı 'âlî ve Livâ'-i Hüdâvendigâr, sâbıkā Karesi Mutasarrıfı 'Abdurrahîm *dâme ikbâlühû*[3]ya bâ-hatt-ı hümâyûn; Livâ'-i Koca-ili, sâbıkā Özi Muhâfızı Seyyid Mehmed *dâme ikbâlühû*[4]ya bâ-hatt-ı hümâyûn **[T2 141b]** tevcîh buyuruldu.

Livâ'-i Semendire, Tırhala Sancağı ilhâkıyla ve Belgrad Muhâfazası şartıyla sâbıkā Eğriboz Muhâfızı 'Abdî Paşa *dâmet me'âlîhu*[5]ya bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyurulmuşidi. Ba'dehû yetmiş altı muharremü'l-harâmı evâyilinde[6] rütbe-i sâmiye-i Vezâret ile bâ-hatt-ı hümâyûn tevkīr u tekrîm buyuruldu.

Livâ'-i Selânik, Hüdâvendigâr ve Kavala sancakları ilhâkıyla sâbıkā Mora Muhassılı Vezîr-i mükerrem Mustafa Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh olunmuşidi. Ba'dehû Kavala Sancağı ilhâkıyla sâbıkā Koca-ili Mutasarrıfı Mısrî Ahmed Paşa *dâmet me'âlîhu*[7]ya gurre-i saferu'l-hayrda[8] tevcîh buyuruldu.

Livâ'-i Kayseriyye, sâbıkā Ankara Mutasarrıfı Hasan *dâme ikbâlühû*[9]ya tevcîh olunmuşidi. Ba'dehû sâbıkā Amasiyye Mutasarrıfı Cevher *dâme ikbâlühû*[10]ya gurre-i mâh-ı mezbûrda[11] bâ-fermân-ı 'âlî tevcîh buyuruldu.

Kapudanlık-ı deryâ, sâbıkā Selânik ve Kavala ve Hüdâvendigâr sancaklarına mutasarrıf Tevkī'î Vezîr-i mükerrem Mustafa Paşa'ya sene-i merkūme muharremü'l-harâmı evâyilinde[12] bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Tevcîhât-ı ba'zı mevâlî-i kirâm ve gayrân

Kazâ'-i Bursa, yetmiş altı senesi rebî'ulevveli gurresinden[13] zabt eylemek üzere sâbıkā Yenişehr-i Fenâr Kadısı Kethudâ-zâde Mehmed Sa'îd Efendi'ye;

---

1 1 Safer 1176 = 22 Ağustos 1762 Pazar.
2 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 "دامت معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 1-10 Muharrem 1176 = 23 Temmuz-1 Ağustos 1762.
7 "دامت معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
8 1 Safer 1176 = 22 Ağustos 1762 Pazar.
9 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
10 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
11 1 Safer 1176 = 22 Ağustos 1762 Pazar.
12 1-10 Muharrem 1176 = 23 Temmuz-1 Ağustos 1762.
13 1 Rebi'ulevvel 1176 = 20 Eylül 1762 Pazartesi.

gurre-i muharremü'l-harâmda[1] Üsküdâr Kazâsı, **[T2 142a]** yetmiş altı rebî'u-levveli gurresinden[2] zabt eylemek üzere Süleymâniyye Müderrisi Mehmed Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Nâfi' Efendi'ye; Kazâ'-i İzmir, sene-i merkūme rebî'ulâhırı gurresinden[3] zabt eylemek üzere Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi 'Abdurrahmân Efendi-zâde Mehmed Sâdık Efendi'ye; Kazâ'-i Sofya, sene-i merkūme cumâdelûlâsı[4] gurresinde[5] zabt eylemek üzere Hareket-i Dâhil ile Kadı Mahmûd Efendi Müderrisi Mustafa Efendi'ye; Kazâ'-i[6] Domanic, zamîme-i Kuşadası ve Karînâbâd, sene-i merkūme muharremi gurresinden[7] zabt eylemek üzere sâbıkā Galata Kadısı olup İstanbul Pâyesi olan 'Abdullah Efendi-zâde Mehmed Es'ad Efendi'nin arpalığı Kuşadası ve Karînâbâd kazâlarına zamîme olmak üzere bâ-işâret-i 'aliyye ve bâ-hatt-ı hümâyûn ber-vech-i arpalık tevcîh buyuruldu.

Mekke-i mükerreme Kazâsı, yetmiş yedi muharremi gurresinden[8] zabt eylemek üzere sâbıkā Şâm-ı şerîf Kadısı 'İlmî dâmâdı 'Ali Efendi'ye bâ-işâret-i 'aliyye ve bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu. Medîne-i münevvere Kazâsı, yetmiş yedi muharremi gurresinden[9] zabt eylemek üzere sâbıkā Edirne Kadısı Yahyâ-zâde Mehmed Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Kazâ'-i Halebü'ş-şehbâ', yetmiş altı cumâdelâhıresi[10] gurresinden[11] zabt eylemek üzere **[T2 142b]** Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi 'Abdurrahmân Efendi-zâde Ahmed 'Atâ Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn; Kuds-i şerîf Kazâsı, yetmiş altı cumâdelâhıresi[12] gurresinden[13] zabt eylemek üzere Hâmise-i Süleymâniyye ile Nûr-ı 'Osmânî Müderrisi Ebûbekir Paşa İmâmı Ahmed

---

1 1 Muharrem 1176 = 23 Temmuz 1762 Cuma.
2 1 Rebi'ulevvel 1176 = 20 Eylül 1762 Pazartesi.
3 1 Rebi'ulâhır 1176 = 20 Ekim 1762 Çarşamba.
4 cumâdelûlâsı T2 : cemâziyelûlâsı P
5 1 Cumâdelûlâ 1176 = 18 Kasım 1762 Perşembe.
6 Kazâ'-i P : Kazâ T2
7 1 Muharrem 1176 = 23 Temmuz 1762 Cuma.
8 1 Muharrem 1177 = 23 Temmuz 1762 Cuma.
9 1 Muharrem 1177 = 23 Temmuz 1762 Cuma.
10 cumâdelâhıresi T2 : cemâziyelâhıresi P
11 1 Cumâdelâhıre 1176 = 18 Aralık 1762 Cumartesi.
12 cumâdelâhıresi T2 : cemâziyelâhıresi P
13 1 Cumâdelâhıre 1176 = 18 Aralık 1762 Cumartesi.

Efendi'ye; Anadolu Kadı'askerliği, Anadolu Pâyesi'yle sâbıkā İstanbul Kadısı Seyyid Mustafa Efendi-zâde es-Seyyid 'Abdullah Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn ve bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh buyuruldu.

Kazâ'-i İstanbul, yetmiş altı muharremü'l-harâmının yirminci gününden[1] zabt eylemek üzere sâbıkā Şâm-ı şerîf Kadısı olup Mekke-i mükerreme Pâyesi olan 'Âtıf Mehmed Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu. Pâye-i Mekke-i mükerreme, sâbıkā İzmir Kadısı ve hâlâ Şeyhulislâm ve Müfti'l-enâm Dürrî-zâde Mustafa Efendi hazretlerinin mahdûmları Mehmed Nûrullah Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn ve bâ-işâret-i 'aliyye ve yine Pâye-i Mekke-i mükerreme, yetmiş altı muharreminin yirmi beşinci gününden[2] sâbıkā Selânik Kadısı hâlâ Şeyhulislâm ve Müfti'l-enâm Dürrî-zâde Mustafa Efendi'nin mahdûmları Mehmed 'Atâullah Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn ve bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh buyuruldu.

Ve gurre-i saferu'l-hayrda[3] Mîr-i mîrân'dan İznikmid Mutasarrıfı Şâhîn **[T2 143a]** Ahmed Paşa'ya Selânik ve Seyyid Mehmed Paşa'ya İznikmid ve yine Mîr-i mîrân'dan 'Abdurrahîm Paşa'ya Bursa Sancağı tevcîh buyuruldu.

Vukū'-i salb-i câriyye-i kātile der-Esîr-bâzârı

Yine târîh-i merkūmda[4] Çerkesiyyü'l-asl bir câriyye esircilerin birine bey' olunmak içün sâhibi tarafından 'âdet üzere verilüp, birkaç gün esîrcinin hânesinde meks eylemişidi. Ammâ esîrcinin hâtûnu buna sâ'ir[5] câriyyeler gibi ba'zı hıdmet emr eder. Nükûl ve 'adem-i itâ'at eyledikde, hâtûn bunu tahvîf ü tehdîd eder. Bu mel'ûne-i 'anûde hemân bıçağıyla bî-çâre hâtûnu birkaç yerinden darb edüp katl eder. Ahz olunup mukırre olmağla, taraf-ı şer'den vâkı'-i hâl i'lâm olunup, şer'an ve kānûnen cezâsı tertîbi sâ'ir[6] câriyyelere mâye-i i'tibâr olmak içün Esîr-bâzârı olan hânın dâhilinde bir şecereye salb olundu.

---

1 20 Muharrem 1176 = 11 Ağustos 1762 Çarşamba.

2 25 Muharrem 1176 = 16 Ağustos 1762 Pazartesi.

3 1 Safer 1176 = 22 Ağustos 1762 Pazar.

4 1 Safer 1176 = 22 Ağustos 1762 Pazar.

5 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

6 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

Vefât-ı Ayasofya Şeyhi es-Seyyid Mehmed Efendi ve silsile-i meşâyih-i cevâmi'-i selâtîn bi-vechi'l-'âdeti

Sene-i merkūme saferu'l-hayrının on sekizinci günü[1] Ayasofya-i Kebîr Şeyhi es-Seyyid Mehmed Efendi müsinn ü ihtiyâr olmağla, 'âzim-i gülşen-serây-ı câmi'-i bekā oldular, *rahmetullâhi 'aleyh*[2]. **[T2 143b]**

Mûmâ ileyh sülehâ'-i sâlikînden yüzü mütecâviz fenn-i tefsîr ve hadîsde İbn-i Cevzî-i vakt bir zât idi. Sultân Ahmed Şeyhi olan Enfî (انفی) Efendi'ye, Ayasofya Şeyhliği ve Süleymâniyye Vâ'izi Himmet-zâde 'Abdüşşekûr Efendi'ye, Sultân Ahmed Câmi'i Şeyhliği ve Sultân Bâyezîd Şeyhi Himmet-zâde Seyyid Nûrî Efendi'ye, Süleymâniyye Vâ'izliği ve Sultân Mehmed Şeyhi'ne, Bâyezîd ve Nûr-ı 'Osmânî Şeyhi'ne, Sultân Mehmed ve anlara Sultân Selîm ve anlara Eyyûb ve Eyyûb Şeyhi'ne, İstanbul Vâlîdesi ve bunlara Şehzâde; ba'dehû Vâlide-i Üsküdar ve buna Câmi'-i Cedîd-i Üsküdar ve 'alâ-merâtibihim 'âdet-i mukarrere üzere cümle meşâyih-i selâtîn silsileleri üzere tekrîm ü tevkīr buyuruldular.

Ve yine mâh-ı mezbûr[3]da[4] Bostâncı-başı 'azl olunup[5], Hâsekî Ağa olan İspir Mehmed Ağa'ya, hâssaten Bostâncı-başılık ve Sadrıa'zam Karakulaklığı hıdmetinde olan Hâsekî Ağalık ve Bostânî hâsekîlerinden Kuzucu Mehmed'e Karakulaklık hıdmeti ihsân ve ilbâs-ı hil'at olundu.

Ve yine evâhır-ı mâh-ı saferde[6] hâcegân-ı Dîvânî'den Nâ'ilî[7] Paşa-zâde Şâkir Feyzullah Beyefendi hastalanup **[T2 144a]** vefât eyledi. Ve Selânik Kadısı-yı sâbık Bolevî-zâde Seyyid 'Ârif 'Ali Efendi 'âzim-i mahkeme-i bekā oldu. Ve ber-vech-i Mâlikâne Kangırı Mutasarrıfı Selîm Paşa-zâde hatfe enfihî fevt olduğu ve Ser-bostâniyân-ı sâbık Emîn-i Surre-i şerîfe Hasan Ağa tarîk-ı hacda 'âzim-i dâr-ı bekā olduğu ve Kādî-i Mekke-i mükerreme Şeyh-zâde Efendi Cebel-i 'Arafât'da zâmile-bend-i na'îm-i bekā olduğu ve Mîrahûr-ı Evvel-i

---

1 18 Safer 1176 = 8 Eylül 1762 Çarşamba.

2 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 1-29 Safer 1176 = 22 Ağustos-19 Eylül 1762.

4 ve yine mâh-ı mezbûrda P : + [Bu kelimeler önce kırmızı, sonra siyah mürekkeple mükerrer yazılmıştır] T2

5 olunup T2 : olup P

6 21-29 Safer 1176 = 11-19 Eylül 1762.

7 Nâ'ilî (نائلی) P : نائلی T2

Şehriyârî olan Reşîd İbrâhîm Ağa müteveffâ Sa'deddîn Paşa'nın umûr-ı mîrîye müte'allık husûsıyçün bâ-fermân-ı 'âlî me'mûr ve Rakka'da hıdmet-i me'mûresine mücidd ü sâ'î iken hatfe enfihî vefât edüp, sâbıkā Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî olan Seyyid Ahmed Ağa'ya tevcîh ve ilbâs-ı hil'at buyuruldu. Ve hâcegân-ı Dîvânî'den Enişte-zâde 'Ali Efendi Tuğrâ-keşlik hıdmetinde olup, sene-i merkūme rebî'i gurresinde[1] mat'ûnen fevt olmağla, yine hâcegândan Arabacılar Kâtibi-yi sâbık Emîn Efendi bâ-fermân-ı 'âlî hıdmet-i mezbûreye ta'yîn buyuruldu.

Ve Kapudan Paşa-zâde 'Ulûfeciyân-ı Yemîn Kâtibi vefât edüp, Tezkire-i Kebîr İbrâhîm Efendi-zâde İsmâ'îl Selîmâ Efendi'ye **[T2 144b]** müceddeden Dîvân Hâceliği ihsânıyla tevcîh buyuruldu.

Ve yine mâh-ı merkūmda[2] Emîn-i Fetvâ-i sâbık Halîl Efendi'ye ve 'Ali-zâde 'Abdurrahîm Ziyâ'eddîn Efendi'ye dahi Pâye-i Anadolu bâ-hatt-ı şerîf ve bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh ü ihsân buyuruldu.

Vukū'-i harîk-ı cüz'î der-Galata

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevveli gurresinde sülesâ gicesi[3] sâ'at dörtde iken Galata'da Dörtyol-ağzı demekle ma'rûf mahalde bir hâneden harîk zuhûr edüp, altı yedi sâ'at mütemâdî ve gāyet şedîd rûzgâr olmağla ba'zı elçi serâyları ve sâ'ir[4] mahallât muhterik olup, Galata Serâyı'na karîb olmağla bi-hamdillâhi Te'âlâ muntafî oldu.

Hânden-i nazm-ı Mevlid-i şerîf-i Nebevî *'aleyhi efdalu's-salâti ve's-selâm*[5] 'alâ-mâ-cerâ bihi'l-'âdetü

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevvelinin on ikinci günü[6] 'âdet-i hamîde-i Devlet-i ebed-müddet üzere merhûm Sultân Ahmed Câmi'-i şerîfi'nde

---

1 1 Rebî'ulevvel 1176 = 20 Eylül 1762 Pazartesi.

2 1-30 Rebî'ulevvel 1176 = 20 Eylül-19 Ekim 1762.

3 1 Rebî'ulevvel 1176 = 20 Eylül 1762 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

4 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

5 "عليه افضل الصلوة والسلام = Salât ve selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.

6 12 Rebî'ulevvel 1176 = 1 Ekim 1762 Cuma.

cevâhir-i manzûme-i mîlâd-ı Seyyidü'l-enâm *'aleyhi efdalu's-salâti ve's-selâm*[1] ile teşnîf-i mesâmi'-i erkân-ı Devlet içün 'akd-i cem'iyyet ve Sadrıa'zam-ı Âsaf-makām ve Şeyhulislâm ve Kapudan Paşa ve sudûr-ı 'ulemâ ve mevâlî ve eşrâf-ı kirâm ve sâ'ir[2] ol mahall-i müteberrikde bulunmaları mu'tâd olan **[T2 145a]** bi'l-cümle havâss-ı Devlet da'vet olunup, Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *halledallâhu ve ebkāhu*[3] hazretleri 'ikdü'l-le'âl-i ricâl-i meclis karîn-i nizâm ve gevher-i şâh-vâr-ı zât-ı Âsafî ile temâm oldukdan sonra mükemmel alay ile mahfil-i hümâyûnu teşrîf ve şikâf-ı revzene-i kafesden pertev-i mihr-i dîdârlarıyla cümle-i huzzârı taltîf buyurdukları gibi, meşâyih-i cevâmi'-i selâtînden her biri birer âyet-i kerîme ile şurû'-i va'z ve tefsîri vesîle-i du'ây-ı Pâdişâh-ı Cihân-gîr edüp, semmûr kürkler ve 'atıyyeler ile ikrâm ve mevlid-hânlar dahi elhân-ı 'andelîbâne ile manzûme-i mîlâd-ı Bâhiru'l-is'âd'ı kırâ'at ve itmâm eylediklerinde hil'at ve 'atıyyeler ile mazhar-ı in'âm kılındıkdan sonra Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *halledallâhu ve ebkāhu*[4] cenâb-ı hilâfet-me'âbları yine müzeyyen alay-ı vâlây-ı cihân-ârâ ile Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a 'azîmet buyurdular.

Vefât-ı Seyyid 'Ali Efendi Kâtib-i Dârussa'âdeti'ş-şerîfeti ve gayrân

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevveli evâsıtında[5] bundan akdem Enderûn-ı hümâyûn'da müstahdem ve terbiyet-dîde Seyyid 'Ali Efendi hâssaten şevketlü, kerâmetlü efendimiz hazretlerinin çırâğ-ı hâss ve 'inâyet-ihtisâsları gürûhundan olup, hezâr lutf u 'inâyetlerine mazhar ve Dârussa'âdet Kitâbeti ile behre-der buyurulmuşidi. Bi-emrillâhi Te'âlâ şîr-pençe tesmiye olunan **[T2 145b]** 'illet-i mühlike ile musâb olup vefât eyledi. Ve hâlâ Âsitâne Gümrüğü Emîni Seyyid İshâk Ağa dâmâdı Ahmed Efendi her vechile müstakīmü'l-etvâr olmağla, Dârussa'âdet Ağası Kitâbeti ile behre-der buyuruldu. Hakk Te'âlâ şevket ü devletlerin efzûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

---

1 "عليه افضل الصلوة والسلام = Salât ve selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.

2 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

3 "خلد الله وابقاه = Allah onu sonsuz ve devamlı kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 "خلد الله وابقاه = Allah onu sonsuz ve devamlı kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 11-20 Rebî'ulevvel 1176 = 30 Eylül-9 Ekim 1762.

Ve yine evâhır-ı mâh-ı merkūmda[1] Rakka Vâlîsi olan Şehsüvâr-zâde Vezîr Seyyid Mustafa Paşa hastalanup hatfe enfihî vefât etmeğiyle, Hamevî-zâde merhûm Ahmed Paşa etbâ'ından olup, Rakka'da sâkin ve her vechile idâre-i umûr-ı külliyye ve cüz'iyyeye sâhib-i iktidâr ve müstedîmü'l-etvâr Mehmed Ağa nâm kullarına rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Eyâlet-i Rakka bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü 'inâyet buyuruldu.

Nüzûl-i sâ'ika be-menâre-i Câmi'-i Sultân Bâyezîd Hân
'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân[2]

Sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevvelinin yirmi yedinci günü[3] berk ve ra'd-ı şedîd ile Sultân Bâyezîd Hân Câmi'-i şerîfi menâresine bi-emrillâhi Te'âlâ sâ'i-ka nüzûl edüp, derûn-ı câmi'-i şerîfde kırâ'at-ı ders ve tilâvet-i Kur'ân-ı 'azîm ile müştagılîn olanlar ve gayrîler şiddet-i sâ'ikadan lerzân ü tersân derûn-ı câmi'den taşra firâr eylediler. Sâ'ika-i nâzile bâb-ı menâreden **[T2 146a]** girüp, bi-emrillâhi Te'âlâ yine çıkdı mı yâhûd ne mahalle gitdi ma'lûm olmayup ve menâreye aslâ zarar isâbet etmedi. Mahz-ı eltâf-ı celiyye-i İlâhiyye zımnında merhûm Sultân Bâyezîd hazretlerinin kerâmetlerine mahmûle olduğu bî-iş-tibâh olmağla ve bi-emrillâhi Te'âlâ ekser-i menârâta nüzûlünde dahi mahz-ı sıyânet-ı fukarâ'-i 'ibâdullâh olduğu zâhir u bâhirdir. Kırk elli sene zarfında Tophâne'de Cihângîr Câmi'i menâresine kirâren mirâren nüzûlü müşâhede olunmuşdur.

Küsûf-ı âfitâb-ı 'âlem-tâb

Yine sene-i merkūme rebî'ulevvelinin yirmi dokuzuncu günü[4] sâ'at-ı nehâ-riyye ikiyi yedi dakīka mürûrunda âfitâb-ı 'âlem-tâb küsûfa âgāz ve yirmi dört usbu'dan on iki usbu' mikdârı münkesif ve rub' sâ'at mikdârından sonra in-cilâya âgāz eyledi. Ammâ ol vakit semâ gāyet gaym-nâk olmağla, kurs-ı âfitâb-da târîk-i küsûf nümâyân ve mahsûs olmadı. Belki kurs-ı âfitâb zîr-i perde-i ebrde mütevârî idi:

---

1 21-30 Rebî'ulevvel 1176 = 10-19 Ekim 1762.

2 "عليه الرحمة والغفران = Allah'ın rahmeti ve mağfireti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 27 Rebî'ulevvel 1176 = 16 Ekim 1762 Cumartesi.

4 29 Rebî'ulevvel 1176 = 18 Ekim Pazartesi.

Mihr der-perde-i nikāb şode
Ebr ber-cebhe-eş hicâb şode[1]

Bu münâsebet ile ‘ulemâ’-i mehere-i Siyer zikr u tasrîh buyururlar ki Sultân-ı enbiyâ ve âfitâb-ı felek-i ıstıfâ Muhammedü’l-Mustafa *sallallâhu ‘aleyhi ve sellem*[2] **[T2 146b]** efendimiz hazretlerinin nevr-i hadîka-i şühûd olan İbrâhîm *‘aleyhi’s-selâm*[3] hazretlerinin ‘âlem-i ukbâya irtihâlleri günü küsûf-ı âfitâb-ı ‘âlem-tâb zuhûr eyledikde, o ‘asrın ba‘zı kibâr ve ricâli: “Bu küsûf, mevt-i İbrâhîm içün vâkı‘ oldu” deyü tekellümleri resîde-i sem‘-i şerîf-i hazret-i Sultân-ı Risâlet-penâhî oldukda, bu makūle ‘ilel ve ahkâm-ı gaybiyyeye sarf-ı nukūd-ı i‘tikādâtı men‘ u def‘[4] ve tevbe ve istiğfâr ve tezarru‘a mülâzemet içün: “*İnne’ş-şemse ve’l-kamera lâ-yenkesifâni li-mevti ahadin ve lâ li-hayâtihî bel innehümâ âyetün min-âyâtillâhi Te‘âlâ yuhavvifüllâhu bihimâ ‘ibâdehû*”[5] intehâ[6] mazmûn-ı cevâmu’l-kelimi üzere maksûd-ı ehemm olan ‘ibâdât ve tezarru‘ât ve istiğfâr ve inâbâta ibtidâ buyurdular; *sallallâhu ‘aleyhi ve selleme teslîmen kesîrâ*[7].

[Vefât-ı Mısrî Ahmed Paşa ve Nûrî Efendi]

Ve bu esnâda Mîr-i mîrân’dan Mısrî Ahmed Paşa’ya Selânik Sancağı tevcîh ve mansıbına râhî olurken esnâ’-i râhda vefât eyledi. Ve mâh-ı rebî‘ulevvelin evâyilinde[8] hâcegân-ı Dîvânî’den Mâliyye Tezkirecisi Nûrî Efendi hastalanup fevt olmağla, sâbıkı Merâkī Hüseyn Efendi’ye tevcîh olundu.

---

1 “مهر در پردۀ نقاب شده * ابر بر جبهه اش حجاب شده = Güneş, senin örtünde gizlenmiştir. Bulut ise, yüzüne örtü olmuştur” anlamına gelen Farsça bir beyittir.

2 “صلى الله عليه و سلم = Allah O’na salât ve selâm etsin” anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

3 “عليه السلام = Allah’ın selâmı onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

4 def‘ P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan “içün” kelimesinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] T2

5 “ان الشمس والقمر لاينكسفان لموت احد ولا لحياته بل انهما اية من ايات الله تعالى يخوف الله بهما عباده = Güneş ve ay bir kimsenin ölümü ve hayatı sebebiyle tutulmaz, nitekim o ikisi yüce Allah’ın âyetlerinden bir âyettir ve Allah o ikisiyle kullarını korkutur” anlamına gelen Hadîs-i şerîftir; bkz. Wensinck, *age.*, III,180.

6 intehâ T2 : —P

7 “صلى الله عليه و سلم تسليما كثيرا = Allah O’na salât ve çokca selâm etsin” anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

8 1-10 Rebî‘ulevvel 1176 = 20-29 Eylül 1762.

İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-hazret-i Tevkī'î Hamza Paşa ve tevcîh-i Selânik [T2 147a] ve mâ-yetbe'uhâ

Yine sene-i merkūme rebî'ulevveli evâ'ilinde[1] hâlâ hıdmet-i celîle-i Tevkī' ile mükerrem olan 'izzetlü Hamza Hâmid Efendi ber-vefk-ı sıdk u sedâd müddet-i vâfireden berü sebk-ı hıdmet ve ehliyyet ü liyâkati nümâyân olmağla, karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile Selânik Sancağı tevcîh ve Nişâncılık ile Âsitâne-i 'aliyye'de kubbe-nişîn olmak üzere ilbâs-ı hil'at ve ser-i mübâhâtları berâber-i kımme-i i'tilâ buyuruldu.

Müşârun ileyh Hamza Paşa on beş seneyi mütecâviz Sadrıa'zam Mektûbcusu, ba'dehû Re'îsülküttâb ve üç def'a Sadrıa'zam Kethudâlığı ve Rûznâmçe-i Evvel ve Çavuş-başı ve sâ'ir[2] menâsıb-ı celîlede istihdâm olunup, vücûh ile meşkûru'l-mesâ'î olmalarıyla rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile çırâğ buyuruldukda, lutf u 'inâyet-i hazret-i Şehriyârî'den Vezâret'i takımı mükemmel-i ihsân ve 'atıyye-i vefîre-i hümâyûn ile mazhar-ı in'âm-ı bî-gerân buyuruldu.

Hakk Te'âlâ şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretlerinin vücûd-ı 'âlem-sûdların hatâ vü hatarlardan masûn edüp, sâye-i 'inâyetlerin cümle kulları üzerinden dûr u zâ'il **[T2 147b]** eylemeye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

'Azl-i Sadr-ı Rûm Pîrî-zâde 'Osmân Monla Efendi ve Sadr-ı Rûm-şüden-i Kâtib-zâde Mehmed Refî' Efendi Ser-etıbbâ'-i Hâssa hâlâ

Yine sene-i merkūme rebî'ulâhırı evâ'ilinde[3] Sadr-ı Rûm olan fazîletlü Pîrî-zâde 'Osmân Monla Efendi bi-emrillâhi Te'âlâ hastalanup ve müddet-i 'örfiyyelerin dahi itmâm etmeğiyle 'azl ve hâlâ Ser-etıbbâ'-i Hâssa fazîletlü Kâtib-zâde Mehmed Refî' Efendi hazretleri hasbe't-tarîk Sadr-ı Anadolu'dan infisâl-i medîd ile mesned-i Sadr-ı Rûm'a müteheyyi' olmalarıyla tecân-ı merâmlarıyla mecbûr u mesrûr ve ilbâs-ı hil'at-ı seniyye ile mevsûlü's-sürûr buyuruldu.

---

1 1-10 Rebî'ulevvel 1176 = 20-29 Eylül 1762.

2 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

3 1-10 Rebî'ulâhır 1176 = 20-29 Ekim 1762.

Velâdet-i şerîfe-i Mihrimâh Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[1] ve şehr-âyîn-i meserret-karîn-şüden ve gayrân

Yine sene elf ve mi'etün ve sittün ve seb'înin rebî'ulâhırının on yedinci hamîs gicesi[2] tâli'-i sa'd ü şeref sâ'at-ı pencümîne resân oldukda, sulb-ı pâk-ı feyz-nâk-ı hazret-i Şehriyârî'den Mihrimâh ismiyle müsemmât olan Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[3] hazretleri kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup;

Büşrâ li-kādimetin bi'l-'izzi vâridetin

Minhe's-sürûru ile'l-ekvâni kad-neşerâ[4]

medlûlüyle ol şeb-i behcet-i mîlâd-ı meserret-i'tiyâdda **[T2 148a]** Enderûn-ı hümâyûn'dan ber-vefk-ı mu'tâd ibtidâ Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'ye vürûd-ı peyâm-ı meserret ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[5] hazretlerine ve sudûr-ı kirâma ve Ağa-kapusu'na ve sâ'ir[6] beşâreti mu'tâd olan mahallere tebşîr-i peyâm-ı velâdet ve ertesi gün[7] beş gün beş gice şehr-âyîne fermân ve herkes fevka'l-gāyeti izhâr-ı meserret ve şâd-mânîde bezl-i makdûr eylediler.

Bundan mukaddem olan donanma-yı hümâyûnlarda tezyîn olunan Serây-ı Cedîd-i 'âmire ve Darb-hâne ve Cebe-hâne ve Bâb-ı Sadrıa'zamî ve Ağa-kapusu ve sâ'ir[8] 'ulemâ'-i kirâm ve ricâl-i Devlet-i 'aliyye konakları evvelkiden ziyâde müzeyyen ü mübeccel, cedîd ü ceyyid âvîzeler ve sîm teller ve gûnâ-gûn nükūş-ı mücesseme ve bisât-ı müzerkeş-târ ve selsebîller ve kanâdîl-i billûrîn ve hayâl fenerler ve görülmemiş tesâvîr ve âyîneler ile gāyet hayret-efzâ[9] ve mükemmel idi.

---

1 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

2 17 Rebî'ulâhır 1176 = 5 Kasım 1762 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

3 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

4 "بشرى لقادمة بالعز واردة * منها السرور الى الاكوان قد نشرا = Şerefle gelip bütün varlığa sevinç getirerek yayan kişiye müjde!" anlamına gelen Arapça bir beyittir.

5 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

6 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

7 18 Rebî'ulâhır 1176 = 6 Kasım 1762 Cumartesi.

8 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

9 hayret-efzâ T2 : efzâ P

Şehr-âyîn-i mezkûr hamîs gününden[1] bed' olunup isneyn günü[2] ba'de'l-'asr hıtâm ü itmâm bulup, gicesi -ki leyle-i[3] sülesâdır- Dîvân-ı hümâyûn olup kıst-ı vâhid mevâcib-i lezez ihrâc olundu. Ve Sultân-ı müşârun ileyhâ hazretlerinin velâdet-i sa'îdeleri târîhi mihr u meh iltizâmıyla bu mahalle sebt olunmak münâsib görüldü. **[T2 148b]**

Târîh-i Mihrumeh Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[4] be-iltizâm-ı mihr u meh

Mihr u meh kim matla'ı oldukca 'izzet-iktinâh
Sâha-i îcâda bahş-i nûr eder bî-iştibâh
Mihr-i 'adl ü mâh-ı cevdet mâye-i zıll-ı Hudâ
Sâye-i memdûde-i emn ü kerem 'âlem-penâh
Ya'nî reşk-i mâh-ı evreng-i felek Dârâ-gulâm
Mihr-i ahter mevkeb-i Husrev-hıdem nusret-sipâh
Hâver-i ikbâlinin nûr-ı tecellî şâhidi
Mihr u meh ferr-i fürûğ-ı kadrine iki güvâh
Sâha-i ekvâna zât-ı mihr-i devlet matla'ı
Mâhdan mâhîye dek olmuş penâh u dest-gâh
Ya'nî Sultân Mustafâ Hân-ı Hidîv-i iktidâr
Mihr u meh mâhî-veş eyler bahr-i feyzinde şinâh
Şeb-çerâğı mâh u şem'-i dergehi mihr-i felek
Ma'delet-bahş u tecellî lem'a-i zıll-ı İlâh
Nakş-ı mihr u mâh olan gülmîh-i bâb-ı şevketi
Çok mu etse kāmet-i balây-ı gerdûnu dütâh
Bezl ederdi hân-ı mihr-i çarh-ı 'âlemde eğer
Kurs-ı nân-ı sofra-ı cûd u 'atâsı olsa mâh

---

1 17 Rebî'ulâhır 1176 = 5 Kasım 1762 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

2 22 Rebî'ulâhır 1176 = 10 Kasım 1762 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

3 leyle-i T2 : — P

4 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

Dergeh-i Sultân-ı ʻâlemden eder nûr iktibâs
Mihr-veş mâh-ı felek zann etme olmuş rûşenâh
[T2 149a] Bir dahi görmezdi meh reng-i gülefden külfeti
Mihr lutfuyla eğer etseydi bir kerre nigâh
Mihr-i necm-i bahtı eylerdi sühâyı âfitâb
Olmaz idi haşre dek reng-i küsûf-ı meh siyâh
Anın-içün iktirân-ı[1] saʻd ile eyler tulûʻ
Mehd-i iclâlinde bulmuşdur şeref mihrile mâh
Meh dahi sahn-ı felekde böyle şehr-âyîn eder
Mihr îcâd olduğuçün nesl-i pâk-i Şehen-şâh
Dâʼimâ[2] olsun selîl-i nesl-i pâki muttasıl
Çerhde oldukca mihr u mâha menzil şâh-râh
Söyledim bir beyt-i cevher-dâr ile târîhini
Hâkimâ oldu bu resme tabʻıma feyz-i İlâh
ʻÂleme ikbâl u yümn-i ʻizzeti verdi şeref
(عالمه اقبال ویمن عزتی ویردی شرف)
Eyledi dehri ferah-efzâ tulûʻ-i Mihrimâh
(ایلدی دهری فرح افزا طلوع مهرماه) **Sene 1176**

İhrâc-ı mevâcib-i tavâʼif-i askeriyye kıst-ı vâhid-i lezez hükmü'l-muʻtâd

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebîʻulâhırının yirmi dördüncü sülesâ günü[3] Dergâh-ı ʻâlî kullarının ʻumûmen müstehak oldukları bir kıst lezez mevâcibleri ʻan-nakdin Hazîne-i hümâyûn'dan ihrâc ve taʻdâd ve herkes havsala-i istiʻdâdına göre zülâl-i nevâl-i ihsân-ı Zıllullâhî'den hisse-yâb-ı merâm ve nâʼil-i[4] kâm olup, **[T2 149b]** Sadrıaʻzam ve Müşîr-i efham hazretleri mevâcib-i mezkûreyi Kapu'da tevzîʻ u iʻtâ ve sebt günü[5] itmâm-ı devrde ʻâdet-i müstedîme üzere Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîf ve ferve-i sem-

1 iktirân-ı T2 : akrân-ı P
2 dâʼimâ (دائما) P : دایما T2
3 24 Rebîʻulâhır 1176 = 12 Kasım 1762 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.
4 nâʼil-i (نائل) P : نایل T2
5 28 Rebîʻulâhır 1176 = 16 Kasım 1762 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

mûr-ı mûcibü's-sürûr ve hançer-i mücevher ile Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'ye vürûd ve ber-vech-i me'lûf kırâ'at-ı hatt-ı şerîf ve Ağa-yı mûmâ ileyhe ferve-i semmûr-ı mûcibü's-sürûr ve ilbâs-ı hil'at-ı behiyye ve esb-i mükemmel ü müzeyyen ve 'atıyye-i behiyye ile ikrâm ü ihtirâmları resîde-i zirve-i ibcâl[1] kılındı.

Nüzûl-i sâ'ika be-sütûn-ı kalyon ve gayrân

Yine sene-i merkūme rebî'ulâhırının yirmi ikinci isneyn gicesi[2] sâ'at dörtde iken bi-emrillâhi Te'âlâ ra'd-ı şedîd ile Tersâne-i 'âmire'de merbûta mukaddemâ Sinop'da inşâ' olunan kalyonun kıç tarafında olan tirinkete ta'bîr olunan sütûna sâ'ika isâbet eyleyüp, hele ricâl-i Tersâne sür'at ile yetişüp ihtimâm ve kalyonu alarga ve sütûnu kat' ve ıtfâ eylediler ve ol gice[3] Fethiyye Câmi'i menâresine dahi isâbet eyledi.

Duhûl-i Donanma-yı hümâyûn be-Tersâne-i 'âmire bi-vechi'l-'âdeti[4]

Ve mâh-ı merkūmun yirmi beşinci hamîs günü[5] cânib-i Bahr-i Sefîd'de olan Donanma-yı hümâyûn kalyonları ve Başdarda-i hümâyûn ve çekdirme sefîneleri ve firkateleri **[T2 150a]** bi'l-cümleti müretteb alay ile[6] ve takımlarıyla mu'tâd üzere Yalı-köşkü pîş-gâhından mürûr ve mersây-ı Tersâne-i 'âmire'ye lenger-endâz-ı ikāmet oldular.

Vürûd-ı ru'ûs-ı maktû'a-i ba'zı eşkıyâ

Bundan akdem Nikhisâr semtinde Canikli Mîr-i mîrân'dan Süleymân Paşa akribâsından Çavuş-oğlu nâm şakī kendi hâlinde olmayup, ehl-i 'ırza ve sâ'ir[7]

---

1 ibcâl T2 : îcâd P

2 22 Rebî'ulâhır 1176 = 10 Kasım 1762 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

3 22 Rebî'ulâhır 1176 = 10 Kasım 1762 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

4 **bi-vechi'l-'âdeti** T2 : bi-vechi'l-mu'tâd P

5 25 Rebî'ulâhır 1176 = 13 Kasım 1762 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

6 ile P : — T2

7 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

fukarâya zulm ü te'addîden hâlî olmamağla bundan defe'ât ile[1] rikâb-ı kâmyâba ref'-i ruk'a-i iştikâ ve hakkından gelinmeğe fermân buyurulup, kendüye tâbi' biraz mefâsid ve eşkıyâ ile Nikhisâr Kal'ası'na kapanup muhârebeye şurû' eder. Tazyîk olunup kal'adan ihrâc ve kendi ve ba'zı hevâdârlarının cezâları tertîb ve ser-i maktû'ları[2] Der-i Devlet-i 'aliyye'ye ib'âs ve âhara mûcib-i i'tibâr olmağıyçün Serây meydânına vaz' olundu.

Vürûd-ı hatt-ı şerîf-i şevket-makrûn

İşbu yetmiş altı senesi senesi cumâdelûlâsının[3] onuncu günü[4] bir kıt'a hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i Cihân-bânî şeref-res-i vürûd olup, mazmûn-ı münîfi: "Vâkı'[5] olan mahlûlat-ı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'âlî 'âdet üzere hazîne-mândeye ibkā olandan mâ'adâ sülüs-i bâkıyyeden iktizâ eden niçe mevâdd-ı mu'tâde ve kānûn-ı kadîm üzere **[T2 150b]** terakkıyât ve 'âdî olan 'ulûfât verilüp ve kolluklarda ücret ile Yeniçeri kıyâfetinde hıdmete mukayyed ve müstedîm ve müstehak olanlara dahi zikr olunan sülüsden birer esâmî verilüp, hıdmetleri mukābili mevâcib-i Pâdişâhî ihrâcında sıfru'l-yed olmayalar. Ve vâkı' olan mahlûlât müşâbehet-i ism sebebi ile ketm ü ihfâ ve fürûht olunmaya ve erbâb-ı istihkākdan olmayanlara terakkī ve müceddeden esâmî verilmeye. Ve zâbıta-i kadîmeden hâric vaz' u hareketden hazer oluna!" deyü[6] musarrah ve mü'ekked idi. 'Âdet-i kadîme üzere kırâ'at olunup, mazmûn-ı şerîfi üzere 'amel ve cümleye tenbîh ü te'kîd buyuruldu.

Ve bu esnâda Sipâh Kalemi Ser-halîfesi Seyyid Mustafa nâm kimesneden ocaklusu ve hulefâ'-i kalem 'arz-ı hâl edüp: "Mezkûr Ser-halîfe mevâcib ihrâcında zâyi'ât nâmıyla bir mikdâr meblağ ashâb-ı esâmîye tevzî' eder" deyü iştikâ ve hisâb-ı zâyi'âtı gereği gibi görmeğe fermân olunup, ocaklusu ve ağası ve kâtibi ma'rifetleriyle ru'yet ve nezâret olundukda, ba'de'l-yevm düstûru'l-'amel olmak üzere verilan fermân-ı 'âlî mukābeleye süvârî[7] kayd ve yine Ser-halîfe-i mezkûr kaleminde ve hıdmetinde ibkā kılındı.

---

1 ile T2 : — P
2 maktû'ları T2 : maktû'lar P
3 cumâdelûlâsının T2 : cemâziyelûlâsının P
4 10 Cumâdelûlâ 1176 = 27 Kasım 1762 Cumartesi.
5 vâkı' T2 : — P
6 deyü T2 : — P
7 süvârî P : + [Bu kelime sonunda "**sahh**" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek kırmızı mürekkeple sayfanın kenârına yazılmıştır] T2

Ve bu esnâda Şehr-emîni olan Hâşim ʻAli Beyefendi binâʾ-i hümâyûna meʾmûr iken Şehr-emâneti'nden ʻazl ve Baş-muhâsebe[1] **[T2 151a]** ile ilbâs ve Kethudâ Kâtibi ʻÖmer Efendi, Şehr-emâneti ile binâʾ-i hümâyûna meʾmûr ve Hâşim ʻAli Efendi'nin hisâbı görülmeğe fermân buyuruldu. Sâbıkı Muhâsebe-i Evvel Subhî-zâde ʻAbdullah Efendi hânesinde mukīm ve Kethudâ Kalemi Ser-halîfesi İbrâhîm Efendi, Kâtib-i Kethudâ ve Seyyid Hayrî, Ser-halîfeliğʾe taʻyîn olundu. Ve baʻzı Kapu Kethudâlık hıdmetinde olan Mısırlı el-Hâc Hüseyn nâm kimesne, Emânet-i Surre-i şerîfe ile ilbâs-ı hilʻat ve Surre-i Haremeyn-i muhteremeyn ʻâdet-i kadîme üzere tâ Şâm'a varınca birbirlerine teslîm ve emniyyet-i tâm üzere ihtimâm eylemeleriyçün esnâʾ-i râhda olan vülât ü hükkâma evâmir-i ʻaliyye tahrîr ve râhî kılındı.

Ve evâsıt-ı mâh-ı mezbûrda[2] Sâhib-i devlet Râgıb Paşa etbâʻından Kıbrıs Muhassılı-yı sâbık ʻAli Ağa, Emânet-i Matbah-ı ʻâmire ile be-kâm ve zuʻamâdan ʻAbdî Bey nâm kimesne dahi teşrîfât-ı hümâyûn ile Şerîf-i Mekke-i mükerreme cânibine ibʻâs içün[3] ilbâs-ı hilʻat olundu.

Vukūʻ-i harîk-ı cüzʾî

Yine cumâdelûlânın[4] yirminci gicesi[5] sâʻat ikide Fenâr'ın taşrasından bir zimmî hânesinden tutuşup biraz büyût-i kefere muhterik ve sâʻat yedide iken bi-ʻavnillâhi Teʻâlâ muntafî[6] oldu.

Tevcîh-i Belgrad ve Silistre ve gayrân

Mîr-i mîrân'dan olup **[T2 151b]** Belgrad Muhâfazası'na[7] meʾmûr olan ʻAli Paşa-zâde ʻAbdî Paşa'ya karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den rütbe-i vâlây-ı Vezâret ihsân ve evâmir-i şerîfesi Dergâh-ı ʻâlî kapucu-başılarından olup, Si-

---

1 muharremü'l-harâmının on ikinci hamîs günü sâʻat dokuzda iken bir ʻazîm raʻd zuhûr edüp, yüz yaşını mütecâviz kimesneler ….. Baş-muhâsebe T2, P : — [Topkapı nüshasının ikinci cildinin **[T2 105b]** ile **[T2 151a]** varakları arasına tekabül eden bu kısım Arkeoloji nüshasında yer almamaktadır] A2

2 11-20 Cumâdelûlâ 1176 = 28 Kasım-7 Aralık 1762.

3 ibʻâs içün T2, P : ibʻâsa A2

4 cumâdelûlânın T2 : cemâziyelûlânın A2, P

5 20 Cumâdelûlâ 1176 = 7 Aralık 1762 Salı.

6 muntafî T2, P : + [Bu kelime kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

7 muhâfazasına T2, P : + [Bu kelime ile sona eren s. 629'un alt tarafına "20 C{umâdelûlâ} sene 76" yazılmıştır] A2

lahşor-ı hazret-i Şehriyârî olan Mükellef Ağa ile irsâl ve Vezîr-i müşârun ileyh Belgrad'a vusûl ve anda olan yamaklar tâ'ifeleri[1] birkaç seneden berü hadd-i zâbıtadan çıkup, ifrât üzere bî-edeblikleri hasebiyle mu'âmele-i gayr-ı lâyıkaya mütesaddî olmalarıyla[2], Vezîr-i müşârun ileyh ile sâ'ire[3] etdikleri gibi muhârebeye ibtidâr ve bunların ser-i şekāvet olup[4] kalbur üstüne gelan ma'lûmü'l-'aded eşkıyâların gereği gibi haklarından gelüp, bu makūle andâl ve sefele-i erâzilin kesr-i ünûf ve hatm-ı bînî-i[5] şekāvetiyle nizâ' u cidâlden hâlî olmamağla, Belgrad'dan 'azl ve Silistre Eyâleti tevcîh ve sâbıkı Kapudân-ı sâbık[6] Mehmed Paşa'ya, Belgrad tevcîh buyurulup, kā'ide-i muhâfaza-i serhaddât üzere Mehmed Paşa Silistre'den gelinceye dek Belgrad'da meks ve vusûlünde müşârun ileyh Vezîr 'Abdî Paşa 'ırz u vekārı ile Belgrad'dan alay ile çıkup savb-ı me'mûruna râhî oldu.

Bu Belgrad yamakları şekāvet ve bî-edeblikle ziyâde müştehir olmuşidi. Bi-emrillâhi Te'âlâ Vezîr-i müşârun ileyh 'Abdî Paşa hazretleri bu mefâsidin **[T2 152a]** şöyle haklarından geldi ki her işiden *ehlühû ve mahallühû*[7] ile tahsîn ve te'accüb edüp, Pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretlerinin devâm-ı 'ömr ü şevketleri du'âsına mülâzim oldular.

Velâdet-i şerîfe-i Mihrişâh Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[8] *edâmallâhu bekāhâ âmîn*[9]

Bin yüz yetmiş altı senesi mâh-ı cumâdelûlâsının[10] yirmi üçüncü günü[11] şeref-i sâ'at-ı nehâriyye birde iken şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh

---

1 tâ'ifeleri (طائفه لری) P : طایفه لری A2 : tâyifeleri (طایفه لری) T2

2 mütesaddî olmalarıyla T2, P : tesaddî eylemeleriyle A2

3 sâ'ire (سائره) P : سایره T2, A2

4 ser-i şekāvet olup T2, P : bellü başlularından A2

5 bînî-i T2, P : — A2

6 sâbık A2 : deryâ[-yı] esbak T2, P

7 "اهله ومحله = İşi bilen, işin başına" anlamına gelen Arapça atasözüdür. "اهله فی محله" şeklindeki ifâde için bkz. Yılmaz, *age.*, I,163.

8 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

9 "ادام الله بقاها امين = Allah onun varlığını dâim eylesin, yâ Rab duâmızı kabul eyle" anlamına gelen Arapça duâdır.

10 cumâdelûlâsının T2 : cemâziyelûlâsının A2, P

11 23 Cumâdelûlâ 1176 = 10 Aralık 1762 Cuma.

edâmallâhu devletehû ve ebbede saltanatahû[1] efendimiz hazretlerinin sulb-ı pâk-ı feyz-nâklerinden Mihrişâh ismiyle müsemmât[2] Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[3] hazretleri 'âlem-i gaybdan pâ-nihâde-i gehvâre-i vücûd olmuşlardır. Hakk Te'âlâ kudûm-ı şeref-lüzûmların müteyemmen ü müteberrik eyleyüp, 'ömr-i tavîl ve ni'am-ı cezîl ile ilâ-âhırı'l-ezmân mu'ammer u muhterem eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Müşârun ileyhâ hazretleriyçün 'umûm üzere şehr-âyine fermân buyurulup, üç gün üç gice deryâ şenliği ile izhâr-ı meserret ve şâd-mânîye iktifâ birle fermân buyuruldu. Zîrâ Mihrimâh Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[4] hazretlerinin velâdet-i şerîfeleriyle bunların velâdetleri miyânında otuz altı gün müddet-i karîbe olmağla, şehr-âyîn-i 'umûmîden bu gûne iktifâya bâdî oldu.

Yine mâh-ı cumâdelûlânın[5] evâsıtında[6] Anadolu Pâyesi olan Peder-i Haşmet 'Abbâs Efendi **[T2 152b]** 'âzim-i dâr-ı bekā oldu. Ve mukaddemâ Mekke'de su yolları ta'mîrine me'mûr olan Mîrahûr-ı sâbık Mustafa Ağa dahi vâsıl-ı 'Arafât-ı bekā oldu.

Ve bu esnâda Emânet-i Darb-hâne'den[7] Sıdkī Efendi 'azl ve Silahdâr Kâtibi-yi sâbık[8] İsmâ'îl Bey'e tevcîh ve Dimetoka'da mütekā'iden ikāmet üzere[9] olan Baltacı-zâde Mustafa Paşa hatfe enfihî dâr-ı bekāya irtihâl eyledi. Hattât ve fârisü'l-hayl ve niçe[10] me'ârifden behre-dâr bir Vezîr-i muhterem idi; *rahmetullâhi 'aley*[11]*h*[12].

---

1 "ادام الله دولته وابد سلطنته = Allah onun devletini devam ettirsin ve saltanatını ebedî kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 müsemmât T2, P : müsemmâ A2

3 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

4 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

5 cumâdelûlânın T2, A2 : cemâziyelûlânın P

6 11-20 Cumâdelûlâ 1176 = 28 Kasım-7 Aralık 1762.

7 Darb-hâne'den T2, A2 : Darb-hâne'de P

8 Silahdâr Kâtibi-yi sâbık A2 : — T2, P

9 üzere T2, P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "iken" kelimesinin üzeri çizilmiştir] A2

10 niçe T2, P : hayli A2

11 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

12 *rahmetullâhi 'aleyh* A2 : — T2, P

Ve mâh-ı recebü'l-ferdde[1] Tezkire-i Kebîr İbrâhîm Efendi 'işret-hâne-i fenâdan zâviye-nişîn-i hamûl olup, sâbıkā Tezkire-i Kebîr olan Nu'mân Efendi yine hıdmet-i mezkûrede istihdâm ve ilbâs-ı hil'at ve sânîsi Mektûbî-i sâbık Münîb Çelebî istiğnâ-güzîn-i temâruz olmağla, Âmedci Edhemî Efendi Tezkire-i Sânî hıdmetiyle ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Ve mâh-ı merkūmun evâhırında[2] Mollacık-zâde 'Ali Ağa Çavuş-başılığ'a ilbâs-ı hil'at ve sâbıkı 'Abdüllatîf Bey hânesinde mukīm oldu. Ve hâlâ Trabzon Vâlîsi 'Abdurrahmân Paşa'ya Eyâlet-i Aydın ilhâk ve Aydın Vâlîsi dâmâd-ı Sadrıa'zamî Hüseyn Paşa'ya Eğriboz tevcîh ve ihsân buyurulup[3] Karaman Vâlîsi Çelik Vezîr Mehmed Paşa'ya Adana Eyâleti zamm u ilhâk ve ol tarafda ebnâ'-i sebîle **[T2 153a]** müte'arrızîn olan kapusuz levendât ve[4] eşkıyânın kal' u tedmîri 'uhde-i ihtimâmına ihâle buyuruldu. Ve Kâmil Ahmed Paşa Kandiye'den 'azl ve tekā'üd olmak vechiyle Resimo'da ikāmetine fermân buyuruldu.

Ve bu esnâda Çavuş-başı-yı sâbık Halîl Bey'e Gümrük-i Duhân mukāta'a-i cesîmeden olmağla, 'uhdesine tefvîz buyuruldu. Ve Cebeci-başı Kadrî-zâde 'azl olup, Hezârfen Mustafa Ağa ilbâs-ı hil'at olundu.

İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-vechi'l-'âdeti

Yine sene-i merkūme şa'bânının on yedinci günü[5] Dîvân-ı hümâyûn'da tavâ'if-i[6] askeriyye-i zafer-rehberin müstehak oldukları iki kıst mevâcibleri 'an-nakdin Hazîne-i 'âmire'den ihrâc ve herkes havsala-i isti'dâdlarına göre mevâcib-i mezkûreyi tevzî' u i'tâda hisse-yâb-ı zülâl-i nevâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır.

Mevâcib-i mezkûrenin ihrâcı gününden Sadrıa'zam hazretleri Kapu'da tevzî' u taksîm ve i'tâya şurû' ve hıtâm-ı devrde mahz-ı kerem ve nevâziş-i Sadr-ı kerîm içün 'âdet-i seniyye-i hazret-i Cihân-dârî ve deydene-i kadîme-i zât-ı vâlây-ı Şehriyârî'leri üzere hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf ve bir

---

1 1-30 Receb 1176 = 16 Ocak-14 Şubat 1763.
2 21-30 Receb 1176 = 5-14 Şubat 1763.
3 ihsân buyurulup A2 : — T2, P
4 ve T2, A2 : — P
5 17 Şa'bân 1176 = 3 Mart 1763 Perşembe.
6 tavâ'if-i (طوائف) T2, A2 : tavâyif-i (طوايف) P

sevb-i semmûr-ı mûcibü's-sürûr ve hançer-i mücevher ile Hazîne Kethudâsı **[T2 153b]** Ağa Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye şeref-res-i vürûd ve ber-vefk-ı 'âde icrây-ı merâsim-i istikbâl ve 'alâ-vechi'l-ibcâl kırâ'at-ı hatt-ı şerîf ve lebs-i hil'at-ı münîf ve hançer-i[1] mücevher zîb-i kemer-i Sadr-ı 'âlî-güher kılındıkdan sonra, taraf-ı Sadrıa'zamî'den Ağa-yı mûmâ ileyhe ferve-i semmûr ve 'atıyye-i cezîle ve etbâ' ve levâhıkına dahi surreler ve hil'atlar ilbâsıyla îfây-ı sürûr-ı mevfûr buyuruldu.

İhrâk-ı cüz'î

Yine sene-i merkūme şa'bânı evâhırında[2] Kabataş'da sâbıkā Bostâncı-başı hânesi ve bir iki hâne muhterik ve bi-emrillâhi Te'âlâ muntafî oldu. Ve târîh-i merkūmda[3] Eflâk Voyvodası Kostantîn-i zimmî Voyvodalık'dan 'azl ve dört 'aded boyarlarıyla Midillü Kal'ası'na habs olunmağa fermân ve Rakavetse (رقاوتسه) oğlu Yuvan[4] (يوان) nâm zimmî Voyvodalığ'a me'mûr kılındı[5]. Yine 'Ali Paşa Câmi'i kurbunda harîk vâkı' olup, bir iki hâne muhterik ve bi-emrillâhi Te'âlâ[6] muntafî oldu.

Ve Ebûbekir Paşa-zâde'ye Dîvân Hâceliği Pâyesi'yle ikrâm[7] ve Âsitâne Gümrüğü Emîni Seyyid İshâk gāyet müsinn ü ihtiyâr olmağla vefât edüp, dâmâdı Ahmed Efendi Dârussa'âde[8] Kitâbeti hıdmetinde bulunmağla, Gümrük Emâneti ile ilbâs-ı hil'at ve sâbıkā Ağa Yazıcısı olan **[T2 154a]** Bey Halîfe gurre-i ramazânda[9] yine Kâtib-i Dârussa'âde[10] ta'yîn ve ilbâs-ı hil'at olundu.

---

1 hançer-i A2, P : hancer-i T2
2 21-29 Şa'bân 1176 = 7-15 Mart 1763.
3 21-29 Şa'bân 1176 = 7-15 Mart 1763.
4 Yuvan A2, P : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2
5 kılındı T2, P : buyuruldu A2
6 Te'âlâ A2, P : — T2
7 Pâyesi'yle ikrâm A2 : ile ihtirâm T2, P
8 Dârussa'âde T2, A2 : Dârussa'âdet P
9 1 Ramazân 1176 = 16 Mart 1763 Çarşamba.
10 Dârussa'âde T2, A2 : Dârussa'âdet P

Tevcîhât-ı ba'zı vüzerâ'-i 'izâm[1]

Sene-i merkūme ramazânü'l-mübâreki evâ'ili[2]nde[3] Anadolu Vâlîsi Kapu-kıran Vezîr Mehmed Paşa'ya, Eyâlet-i Erzurum ve Erzurum Vâlîsi İbrâhîm Paşa'ya, Eyâlet-i Kars ve dâmâd-ı Sadrıa'zamî Aydın Vâlîsi Hüseyn Paşa'ya, Eyâlet-i Anadolu bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ihsân ü 'inâyet buyuruldu.

Şurû'-i binâ'-i Serây-ı Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[4] ez-taraf-ı hazret-i Şehen-şâhî

Sene-i merkūme şa'bânında[5] Cağaloğlu Serâyı'na muttasıl Köprülü-zâde Serâyı'nı iştirâ ve Silahşor-ı Şehriyârî Hüseyn Bey Serâyı'nı[6] dahi iştirâ ve sâhibine ikrâm ü ihtirâm ve Yeşillü Serâyı dahi ana munzamm ve karşusunda[7] 'Ateneli-zâde hânesi[8] ma'a-ziyâdetin behâsı ile iştirâ ve iki Sultân Serâyı binâ olunmak üzere şurû' ve Hâşim Efendi binâya me'mûr ve şurû' olundu. Hakk Te'âlâ hayr ile itmâmın müyesser eyleye, âmîn.

Zikr-i itmâm-ı Kitâb-hâne-i Sadrıa'zamî Râgıb Mehmed Paşa

Vezîr-i müşârun ileyh cenâbları sığar-ı sinnlerinden berü evkātları zâyi' olmayup, mutâla'a-i 'ulûm ve tahsîl-i me'ârife **[T2 154b]** masrûf olmağla, Kozka'da bir mikdâr 'arsa-i hâliye iştirâ ve yetmiş beş senesi muharreminin sekizinci günü[9] sâ'at-ı sa'd ü şerefde bir kitâb-hâne-i nefîse ve bir mekteb ve çeşme-sâr-ı latîf binâsına vaz'-ı esâs ve bed' olunmuşidi.

Yetmiş altı senesi şa'bânı evâsıtında[10] itmâm bulup, hattâ Leyle-i Berât-ı mübârekede tertîb olunan kütüb-i nefîse vaz' olundu. Ve vazîfe-i vâfiye ile hâfız-ı kütübler ta'yîn ve mekteb hâcesi ve halîfesi ve kırk 'aded etfâla dahi

---

1 **Tevcîhât-ı ba'zı vüzerâ'-i 'izâm** T2, P : **Tevcîhât-ı vüzerâ** A2
2 1-10 Ramazân 1176 = 16-25 Mart 1763.
3 evâ'ilinde (اوائلنده) A2 : evâyilinde (اوايلنده) T2, P
4 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.
5 1-29 Şa'bân 1176 = 15 Şubat-15 Mart 1763.
6 Serâyı'nı T2, P : hânesini A2
7 karşusunda T2, P : mukābilinde A2
8 hânesi T2, P : Serâyı A2
9 8 Muharrem 1175 = 9 Ağustos 1761 Pazar.
10 11-20 Şa'bân 1176 = 25 Şubat-6 Mart 1763.

vezâ'if-i mu'ayyene ve kisâvî-i 'îdiyye ile mesrûr buyurulup[1] kitâb-hâne kapusunun yemîn ü yesârında iki meşrebeli sebîl-i âb-ı selsâl ve derûn-ı sâha-i kitâb-hânede bir çeşme-sâr-ı latîf-i zülâl[2] binâ vü icrâ ve 'attâş-ı mü'minîni irvâ buyurdular[3].

Garîbe[4]**:** Kitâb-hâne-i mezbûre yapılurken bi-kazâ'illâhi Te'âlâ kubbesi münhedim olup, bu hâli görenler ziyâde te'accüb eylediler. Derhâl yine tecdîdine şurû' ve itmâm bulup, az müddet mürûr eyledi ki[5] ibtidâ'-i ramazân-ı şerîf[6]de[7] hastalanup, dîvân-ı 'âdî ve sâ'ir[8] umûr-ı lâzime-i Devlet görülmamakla ramazânın dokuzuncu günü[9] Tevkī'î Vezîr Hamza Paşa, Vekâlet-i Sadrıa'zamî'ye me'mûr ve Kapu'da dîvân edüp, 'arz-ı hâllere sah ve sâ'ir[10] umûr-ı lâzimeye me'mûr buyuruldu.

Zikr-i vefât-ı [T2 155a] Sadrıa'zam Râgıb Mehmed Paşa

Müşârun ileyhin hastalığı müştedd olup Kapu'da ramazânın yirmi dördüncü cum'a gicesi[11] sâ'at dokuzda vefât, ertesi gün[12] 'ale's-sabâh Hamza Paşa Enderûn'a da'vet ve mühr-i hümâyûn ile be-kâm ve Kapu'ya alay ile teşrîf ve cenâzesi Sultân Mehmed Câmi'i'ne getürülüp, nemâzın edâ ve kitâb-hânesine getürülüp defn eylediler. Ol gün Hamza Paşa 'umûm-ı hil'atlarını ilbâs ve kola binüp ahşâma karîb Kapu'ya 'avdet eyledi.

Râgıb Paşa'nın 'Acem 'Ali -ki Emîn-i Matbah-ı 'âmire idi- ve Hindî Hasan ve Hazîne Kâtibi ve Miftâh Ağası ve birkaç Ermeni sarrâfları Bostâncıla-

---

1 mesrûr buyurulup A2 : tertîb ve T2, P

2 zülâl A2 : — T2, P

3 buyurdular A2, P : + [Bu kelime kırmızı mürekkeple yazılmıştır] A2

4 **Garîbe** T2 : + [Bu kelime siyah mürekkeple yazılmıştır] A2, P

5 **Garîbe:** Kitâb-hâne-i mezbûre yapılurken bi-kazâ'illâhi Te'âlâ kubbesi münhedim olup, bu hâli görenler ziyâde te'accüb ….. ki T2, P : + [Bu kısım sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek s. 636'nın sağ kenârına yazılmıştır] A2

6 1-10 Ramazân 1176 = 16-25 Mart 1763.

7 şerîfde T2, P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "Râgıb Paşa hazretleri" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] A2

8 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2, A2

9 9 Ramazân 1176 = 24 Mart 1763 Perşembe.

10 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2, A2

11 24 Ramazân 1176 = 8 Nisan 1763 Cuma.

12 25 Ramazân 1176 = 9 Nisan 1763 Cumartesi.

ra kaldırılup, ba'dehû niçe niçe emvâl ü eşyâ -ki Beytü'l-mâl-i Müslimîn'dir- tefahhus olunup, ihtifâ eyledikleri mahallerden zuhûr eyledi. Râgıb Paşa'nın müddet-i Sadâreti'nde ve dahi mukaddem bu 'Acem 'Ali ve ba'zı ana mânend etrâfı kati çok mezâlim-i bî-nihâyeye[1] mütesaddî oldukları birer birer uç verüp, rikâb-ı kâm-yâba 'arz-ı hâller ile ahvâli nümâyân oldukda, fetvây-ı şerîfe mûcebince 'Acem 'Ali'nin etdiği hıyânet-i emvâl-i[2] mîriyye ve fukarâ vü zu'afâya zulm ü te'addîsi sebebi ile katl olunup, âhara mûcib-i 'ibret kılındı. Bununla ahz ü 'atâda müşterek ve mel'anete bâ'is-i takviyyet Kazer (قذر) nâm zimmî[3] Ermeni sarrâfı dahi niçe niçe **[T2 155b]** fezâhati mürtekib idi. Anı dahi salb ile kāzûrât-ı vücûd-ı menhûsu izâle olundu. Bunlardan mâ'adâ Hazînedâr'ı ve Hindî Hasan ve Hazîne Kâtibi ve Miftâh Ağası ıtlâk olundular.

İhrâk-ı cüz'î

Sene-i merkūme ramazânının evâsıtında cum'a gicesi[4] sâ'at altıda iken[5] Çartaklı Hammâm kurbunda âteş zuhûr ve birkaç[6] hâne muhterik olup, bi-'avnillâhi Te'âlâ muntafî oldu[7].

Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve Bürde-i münîfe-i hazret-i Seyyidü'l-enâm *'aleyhi efdalu's-salâti ve's-selâm*[8]

Mâh-ı ramazânü'l-mübârekin on beşinci günü[9] Tevkī'î Hamza Paşa ve Şeyhulislâm Dürrî-zâde Efendi ve sudûr-ı kirâm ve 'ulemâ ve meşâyih ve mu'tâd olan ricâl-i Devlet, Enderûn-ı hümâyûn'a da'vet olunup; çünki Râgıb Paşa hasta olmağla, Hırka-i şerîfe gitmeğe kudreti olmayup, Hamza Paşa vekâletlerine me'mûren gidüp merâsim-i Hırka-i şerîfe ve mu'tâd üzere ol gün baklava

---

1 bî-nihâyeye A2 : bî-nihâye T2, P
2 emvâl-i T2, A2 : — P
3 zimmî P : — T2, A2
4 17 Ramazân 1176 = 1 Nisan 1763 Cuma.
5 iken T2, P : — A2
6 birkaç T2 : birkac A2, P
7 oldu T2, A2 : olumdu P
8 "عليه افضل الصلوة والسلام = Salât ve selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.
9 15 Ramazân 1176 = 30 Mart 1763 Çarşamba.

ihrâcı itmâm ü ikmâl ve du'ây-ı devâm-ı devlet-i hazret-i Pâdişâhî 'alâ-vechi'l-ibcâl îfâ ve istikmâl buyuruldu.

Sadrıa'zam-şüden-i Tevkī'î Hamza Paşa

Sene-i merkūme ramazânının yirmi dördüncü cum'a gicesi[1] sâ'at dokuzda Râgıb Paşa vefât edüp, Hamza Paşa mühr-i hümâyûn ile mükerrem oldu. **[T2 156a]** Netekim tafsîli mürûr etmişidi[2].

Tevcîhât-ı ba'zı vüzerâ ve gayrân

Bu esnâda Kapudân-ı deryâ Vezîr Küçük Mustafa Paşa 'azl ve hıdmet-i Tevkī'-i celîl ile Âsitâne-i sa'âdet'e kubbe-nişîn ve Mora Eyâleti bâ-hatt-ı hümâyûn müşârun ileyhe tevcîh buyuruldu. Ve Deryâ Kapudanlığı, Karabağlu Süleymân Paşa'ya ve Kethudâ'-i[3] Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî Sirke 'Osmân Paşa-zâde Mehmed Bey'e, rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Selânik Sancağı tevcîh ve Hâsekî Mustafa Ağa'ya dahi Emânet-i Matbah-ı 'âmire tevcîh buyuruldu. Ve Enderûn-ı hümâyûn'da Rikâbdâr Ağa, Kilâr Kethudâsı ve Hasoda-başı Ağa dahi Enderûn-ı hümâyûn'dan ihrâc olundu.

Ve sene-i merkūme ramazân-ı şerîfinde[4] tertîb olunan ders-i Beyzâvî -ki huzûr-ı hümâyûnda kırâ'at olunurdu- bir gün huzûrda müderrisîn-i kirâmdan Seyyid 'Abdülmü'min-i Dâğıstânî "*Kāle hiye 'asây etevekke'ü 'aleyhâ*"[5] ilâ-âhırihî âyet-i şerîfinde yâ'-i mütekellime izâfetde nükte beyânı ile takrîr ederken, yanlarında hem-ders-i istimâ' olan Tatar Efendi nâm kimesne 'Abdülmü'min Efendi'ye: "Sen bî-ma'nâ söylersin" deyü tecâsür eder: "Bu senin vazîfen değildir, huzûr-ı hümâyûnda böyle bî-edebâne hareketi terk eyle!" dedikde, yine sükût etmeyüp evvelkiden ziyâde bî-ma'nâ kelâma musırr olur. **[T2 156b]** Hazret-i Şehriyâr-ı 'âlem âgâh u 'ârif bu hareket-i nâ-ma'kūleyi müşâhede buyurmalarıyla[6] te'dîb içün Tatar Efendi Bozca-ada'ya iclâ olundu.

---

1 24 Ramazân 1176 = 8 Nisan 1763 Cuma.

2 bkz. **[T2 155a]**

3 Kethudâ'-i A2 : Kethudâyî-i T2, P

4 1-30 Ramazân 1176 = 16 Mart-14 Nisan 1763.

5 "قال هى عصاى اتوكؤا عليها = (Mûsâ) dedi ki: 'O benim değneğimdir, ona dayanırım'" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, Tâhâ 12/ 18. âyetin baş tarafındaki küçük bir kısmıdır.

6 müşâhede buyurmalarıyla T2, P : müşâhid olmalarıyla A2

Zikr-i muʿâyede-i ʿîd-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-ʿâdeti

Mâh-ı ramazânü'l-mübârekin yirmi altıncı günü[1] Sadrıaʿzam hazretleri tebrîk-i ʿîd-i saʿîd içün Müfti'l-enâm *sellemehü's-Selâm*[2] hazretlerine alay ile teşrîf ve âyîn-i dîrîneye mürâʿât ile ertesi gün[3] sudûr-ı kirâm hazerâtı ʿarefe gününe[4] dek tertîb-i me'lûf üzere ve cümle ricâl-i Devlet-i ʿaliyye cenâb-ı mekârim-nisâb-ı Âsafî ile taʿyîd-i saʿâdet eyleyüp, baʿdehû ʿîd-i şerîf gicesi[5] Serây-ı hümâyûn'a râhî ve ʿale's-seher takbîl-i pâye-i evreng-i Şehen-şâhî ile müftehır ve mübâhî olduklarından sonra, Sâye-i Rahmân ve Halîfe-i Yezdân olan Pâdişâh-ı ʿâlem-penâh *halledallâhu mülkehû ve ebkāh*[6]*u*[7] hazretleri şevket-i Şâhâne ve haşmet-i Pâdişâhâne'leriyle cedd-i emcedleri merhûm u mağfûr cennet-mekân Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhu*[8] hazretleri Câmiʿ-i şerîfi'nde edây-ı nemâz-ı ʿîd-i saʿîd, baʿdehû Serây-ı hümâyûn'larına teşrîfleriyle saʿdkarâr-ı menzil-i hûrşîd buyurdular.

Bu mâh-ı ʿîdin altıncı sülesâ günü[9] Dîvân-ı hümâyûn **[T2 157a]** olup, Eflâk Voyvodası taʿyîn olunan İskerlet-oğlu nâm zimmîye muʿtâd üzere kuka (قوقه) geydirilüp, savb-ı me'mûruna râhî olmağın bu gûne[10] izin verildi.

Vukūʿ-i tevcîhât-ı menâsıb-ı[11] **ʿumûmî bi-vechi'l-ʿâdeti**[12]

İşbu bin yüz yetmiş altı senesi mâh-ı şevvâlinin sekizinci hamîs günü[13] tevcîhât-ı ʿumûm-ı ʿâdiye vukūʿ buldu ki, tafsîl üzere zikr u beyân olunur.

---

1 26 Ramazân 1176 = 10 Nisan 1763 Pazar.

2 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 27 Ramazân 1176 = 11 Nisan 1763 Pazartesi.

4 30 Ramazân 1176 = 14 Nisan 1763 Perşembe.

5 1 Şevvâl 1176 = 15 Nisan 1763 Cuma.

6 "خلد الله ملكه وابقاه = Allah onun mülkünü sonsuz ve kendisini dâim kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

7 *ebkāhu* T2, A2 : *ebkā* P

8 "طاب ثراه = Mezârı gül bahçesi olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

9 6 Şevvâl 1176 = 20 Nisan 1763 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

10 olmağın bu gûne T2, P : olmağa A2

11 **menâsıb-ı** A2 : — T2, P

12 **bi-vechi'l-ʿâdeti** T2, P : **bi-vechi'l-muʿtâd** A2

13 8 Şevvâl 1176 = 22 Nisan 1763 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

Sadâret-i ʻuzmâ Kethudâlığı, Emîn Efendi'ye ibkā; Riyâset hıdmeti, Tezkire-i Evvel Nuʻmân Efendi'ye; Çavuş-başılık, Mollacık-zâde ʻAli Ağa'ya ibkā; Tezkire-i Kebîr, Teşrîfâtî ʻÂkif Efendi'ye; Tezkire-i Sânî, ʻÂrif Süleymân Bey'e; Mektûbî-i Sadr-ı ʻâlî, Mehmed Emîn Efendi'ye; Beylikcilik, Kudsî Efendi'ye; Kethudâ Kitâbeti ibkā; Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı, ʻAbdî Efendi'ye; Şıkk-ı Sânî, ʻÂrifî dâmâdı[1] Süleymân Efendi'ye; Şıkk-ı Sâlis, Safâyî Efendi'ye ibkā; Emânet-i Defter, ʻAvnî Efendi'ye[2]; Rûznâmçe-i Kebîr, Binâ Emîni Yûsuf Efendi'ye tevcîh; Baş-muhâsebe, Sıdkī Mustafa[3] Efendi'ye muvakkaten tevcîh; Muhâsebe-i Anadolu, Muhsin-zâde birâderi Ahmed Efendi'ye; Mukābele-i Süvârî, Yazıcı-ı[4] esbak Halîl Efendi'ye; Yeniçeri Kitâbeti, Âmedci ʻAbdullah Efendi'ye; Cizye Muhâsebesi[5], Nûrî Bey'e; Haremeyn Muhâsebesi, **[T2 157b]** Ebûbekir Paşa-zâde Süleymân Bey'e; Darb-hâne Emâneti, Râ'if Efendi'ye ibkā; Emânet-i Şaʻîr, Yenişehirli İbrâhîm Efendi'ye; Emânet-i Matbah, Hâsekî Mustafa Ağa'ya; Tersâne Emâneti, Râkım Efendi'ye; Şehr-emâneti, ʻÖmer Efendi'ye; Mevkūfât, Şâ'ir İbrâhîm Efendi'ye; Top-hâne, Süleymân Bey'e; Mâliyye, Merâkī Efendi'ye; Küçük Rûznâmçe, hâlâ[6] Vakʻa-nüvîs Seyyid Hâkim Efendi'ye; Piyâde Mukābelesi, Kethudâ birâderi ʻAli Efendi'ye; Küçük Evkāf, Mehmed Sâdık Efendi'ye; Masraf-ı Şehriyârî, Mîrzâ-zâde ʻAbdurrahmân Efendi'ye; Sipâh Kitâbeti, ʻAbdî Efendi yeğeni Mustafa Efendi'ye; Silahdâr Kitâbeti, Çelebî-zâde ʻAli Efendi'ye[7]; Kalyonlar Kitâbeti, Sarı İsmâʻîl'e; Baş-mukātaʻa, Nâ'ilî[8] İbrâhîm Efendi'ye; Haremeyn Mukātaʻası, Saʻdullah Efendi'ye; Hâsslar, Mûnis Efendi'ye; ʻUlûfeciyân-ı Yemîn, Mehmed Emîn'e; Yesâr, Ahmed Efendi'ye; Gurebâ-i Yemîn, İsmâʻîl Selîmâ'ya; Yesâr, Mektûbî-i

1 ʻÂrifî dâmâdı T2, P : — A2
2 ʻAvnî Efendi'ye T2, P : ʻAvnî'ye A2
3 Mustafa A2 : — T2, P
4 Yazıcı-ı T2, A2 : târîhi P
5 Muhâsebesi T2, P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "Ebûbekir Paşa-zâde" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] A2
6 hâlâ T2, P : — A2
7 Çelebî-zâde ʻAli Efendi'ye T2, P : Celebî-zâde'ye A2
8 Nâ'ilî (نائلی) P : نایلی T2, A2

Defterî ‘İsmet Efendi’ye; Büyük Kal‘a, Gürcü Süleymân’a[1]; Küçük Kal‘a, Yazıcı-ı sâbık Servet[2] ‘Osmân Efendi’ye; Kağıd-ı Bîrûn, Tuğrâ-keş-i sâbık Mehmed[3] Emîn Efendi’ye; Kağıd-ı Enderûn, Hafîd-i Mûsâ-zâde Mehmed Emîn Efendi’ye; **[T2 158a]** Cebeciler Kitâbeti, Edhemî Efendi’ye; Tob Arabacılar, Yeniçeri Ser-halîfesi İbrâhîm Efendi’ye; Teşrîfâtcılık[4], Kalemiyye Halîfesi Ahmed Efendi’ye; Târîhcilik, İnce Kara-zâde’ye; İstanbul Mukāta‘ası, ‘Osmân Efendi’ye; Avlonya, Hüseyn Efendi’ye; Kefe, Visâlî Ahmed Efendi’ye; Bursa, ‘Abdülkerîm Efendi’ye; Sergi Nezâreti, Dâniş Efendi’ye; İstanbul Barut-hânesi, Mehmed Sâdık Efendi’ye; Gelibolu Barut-hânesi, el-Hâc Mehmed Ağa’ya; Selânik, İsmâ‘îl Ağa’ya; Veznedâr-başılık ibkā; Yeniçeri Ağalığı ibkā; Bostâncı-başılık, Hâsekî Süleymân Ağa’ya tevcîh buyuruldu[5].

Mîr-‘alemlik, Baş-kapucu-başı ‘Osmân Ağa’ya; Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî, Seyyid Ahmed Ağa’ya; Küçük Mîrahûrluk, Mehmed Bey’e ibkā; Kapucular Kethudâlığı, Bostâncı-başı-yı sâbık Halîl Ağa’ya; Sipâhlar Ağalığı, ‘Ali Paşa-zâde Halîl Bey’e; Silahdâr Ağalığı, Ahmed Ağa’ya; Baş-bâkī-kulluğu, Ya‘kūb Ağa’ya; Cebeci-başılık, Mustafa Ağa’ya ibkā; Topcu-başılık, Mehmed Emîn Ağa’ya[6] tevcîh; Tob Arabacılık, İbrâhîm Ağa’ya; ‘Ulûfeciyân-ı Yemîn Ağalığı, Hasan Ağa’ya ibkā; Yesâr Ağalığı, Ahmed Ağa’ya; **[T2 158b]** Gurebâ’-i Yemîn Ağalığı, Mustafa Ağa’ya; Yesâr, Ahmed Ağa’ya; Mi‘mâr-ı Hâssa, Ahmed Ağa’ya; Kassâb-başılık, Halîl Ağa’ya; Âsitâne Gümrüğü ibkā; Cizye Baş-bâkī-kulluğu, Yûsuf Ağa’ya ibkā buyuruldu.

Vukū‘-i harîk

Mâh-ı ‘îdin dokuzuncu cum‘a gicesi[7] sâ‘at dörtde iken Kum-kapu’da İbrâhîm Paşa Câmi‘i kurbunda bir hâneden âteş zuhûr edüp, kırk elli mikdârı

---

1 Gürcü Süleymân’a T2, P : Süleymân Efendi’ye A2

2 Yazıcı-ı sâbık Servet T2, P : — A2

3 Mehmed A2 : — T2, P

4 Teşrîfâtcılık A2 : Teşrîfât T2, P

5 buyuruldu A2 : — T2, P

6 Ağa’ya T2, P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan “ibkā” kelimesinin üzeri çizilmiştir] A2

7 9 Şevvâl 1176 = 23 Nisan 1763 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

büyût hedm ve muhterik olup, bi-'avnillâhi Te'âlâ etrâf u enhâya[1] sârî olmadan muntafî oldu.

Vürûd-ı hatt-ı hümâyûn be-Bâb-ı Sadr-ı 'âlî berây-ı istiklâl-i Sadrıa'zamî Hamza Paşa

Sene-i merkūme şevvâlinin on ikinci günü[2] sudûr-ı kirâm ve kibâr-ı hâcegân ve ocaklar[3] Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye da'vet ve Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî ile bir kıt'a hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i Cihân-bânî vârid ü vâsıl ve merâsim-i istikbâl ve ibcâli edâ ve tekmîlinden[4] sonra cümle huzûrunda kırâ'at olunup, mazmûn-ı münîfi: "Ba'de'l-elkāb umûr-ı Devlet-i 'aliyye'mde mücidd ü sâ'î olup, ricâl-i Devlet'im ve fukarâ'-i ra'iyyetin umûr-ı lâzimesi ve himâyet ü sıyâneti farîza-i 'uhde-i Pâdişâhâne'm olmağla, bu bâbda sadâkat ü istikāmetin ma'lûmum olduğu ecilden seni istiklâl ile tevkīr ve her hâlde du'ây-ı hayrıma mazhar olup, **[T2 159a]** tevfîk-ı Bârî'ye muvaffak olasın" deyü mütezammın-ı da'avât ü tebcîl idi.

Yine sene-i merkūme evâsıt-ı şevvâlü'l-mükerreminde[5] 'Ali Paşa-zâde 'Abdî Paşa -ki Silistre Vâlîsi idi- bundan akdem Belgrad Muhâfızı iken haddi mütecâviz yamakān tâ'ifesiyle muhârebeye ibtidâr ve böyle serhadd-i mansûrede niçe dürlü münâza'a ile hüsn-i i'tidâlden hâric-i hâlâta bâdî olmağla, Vezâret'i ref' ve Dimetoka'da ikāmetine fermân buyuruldu.

Zikr-i[6] tevcîhât-ı vüzerâ vü ümerâ ve gayrân[7]

Sene-i merkūme hılâlinde[8] vâkı' olan tevcîhât ki, mazbût-ı musattara-i beyân olmağıyçün[9] tertîb üzere tahrîr olundu.

---

1 etrâf u enhâya A2 : etrâfa T2, P
2 12 Şevvâl 1176 = 26 Nisan 1763 Salı.
3 ocaklar A2 : ocaklu T2, P
4 tekmîlinden T2, P : tekmîlden A2
5 11-20 Şevvâl 1176 = 25 Nisan-4 Mayıs 1763.
6 **Zikr-i** T2, P : — A2
7 **ve gayrân** A2 : — T2, P
8 1 Muharrem 1176 = 23 Temmuz 1762 Cuma.
9 olmağıyçün T2, P : olmak içün A2

Eyâlet-i Bosna, evâ'il-i[1] şevvâlde[2] Muhsin-zâde Vezîr Mehmed Paşa'ya ibkā; Eyâlet-i Özi, Vezîr-i mükerrem 'Abdî Paşa'ya; Vidin ve Niğbolu, Köprülü-zâde Ahmed Paşa'ya; Eyâlet-i Girid, Kâmil Ahmed Paşa'ya; Eğriboz ve Karlı-ili sancakları, Vezîr-i mükerrem Hasan Paşa'ya; Eyâlet-i Anadolu, sâbıkā Aydın Vâlîsi Hüseyn Paşa'ya; Eyâlet-i Sivas, Vezîr-i mükerrem Silahdâr Mehmed Paşa'ya; Eyâlet-i Mar'aş, Mekkî-zâde Vezîr Hüseyn Paşa'ya; Eyâlet-i Adana, Çelik Mehmed Paşa'ya; Eyâlet-i Halebü'ş-şehbâ, Sadr-ı[3] esbak Mustafa Paşa'ya; Eyâlet-i Şâm ma'a Mîru'l-hâclık ve Kudüs ve Nablus, Vezîr 'Osmân Paşa'ya; Eyâlet-i Sayda, rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile 'Azm-zâde Mehmed Paşa'ya[4]; Eyâlet-i Diyârbekir, Vezîr Mustafa Paşa'ya; Erzurum, Mehmed Paşa'ya; **[T2 159b]** Çıldır, Vezîr Hasan Paşa'ya; Eyâlet-i Kars, el-Hâc İbrâhîm Paşa'ya; Trabzon, el-Hâc 'Abdurrahmân Paşa'ya ibkā; Eyâlet-i Van, Feyzullah Paşa'ya; Eyâlet-i Bağdâd ve Basra, yetmiş altı senesi[5] şevvâlinin onuncu günü[6] 'Ali Paşa'ya ibkā; Eyâlet-i Mısır, Kethudâ Mehmed Paşa'ya ibkā[7]; Kapudânlık-ı deryâ, Mustafa Paşa'ya; ba'dehû Mütekā'id Süleymân Paşa'ya; Muhassıllık-ı Mora, Mustafa Paşa'ya tuğrây-ı şerîf hıdmeti ile tevcîh buyuruldu.

Eyâlet-i Kefe, be-iltimâs-ı Hânî, Mahmûd *dâme ikbâlühû*[8]ya; Trablus-Şâm, Mehmed *dâme ikbâlühû*[9]ya; Eyâlet-i Rakka, Rumeli Pâyesi'yle Silahşorân-ı Hâssa'dan Mehmed *dâme ikbâlühû*[10]ya; Eyâlet-i Şehrizor[11], Hamîs *dâme ikbâlühû*[12]ya; Eyâlet-i Mûsul, 'Abdülcelîl-zâde Hüseyn Paşa'ya; Meliklik-i Açık-baş, Soloman'ın ref'inden Tahmûras'a tevcîh olundu.

---

1 evâ'il-i (اوائل) A2, P : evâyil-i (اوايل) T2
2 1-10 Şevvâl 1176 = 15-24 Nisan 1763.
3 Sadr-ı T2, P : Vezîr-i A2
4 Eyâlet-i Sayda, rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile 'Azm-zâde Mehmed Paşa'ya T2, A2 : — P
5 senesi A2 : — T2, P
6 10 Şevvâl 1176 = 24 Nisan 1763 Pazar.
7 ibkā A2 : — T2, P
8 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
9 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
10 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
11 Şehrizor T2, P : شهروز A2
12 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Livâ'-i Köstendil, Kırım Girây Hân akribâsından Mehmed'e; Livâ'-i Tırhala, Özi Vâlîsi-yi sâbık Mehmed Paşa'ya; Yanya, Selmân *dâme ikbâlühû*[1]ya; Livâ'-i Delvine, Kaplan *zîde mecdühû*[2]ya; Livâ'-i İlbasan, Ahmed Bey'e; Livâ'-i İskenderiyye, 'Ömer *dâme ikbâlühû*[3]ya; Livâ'-i Avlonya, mutasarrıfı İsmâ'îl Paşa'ya ibkā; Livâ'-i Ohri, Mahmûd Paşa'ya; Selânik Sancağı, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî Mehmed *dâme ikbâlühû*[4]ya; Livâ'-i Prizrin, Ferhâd-zâde'ye; Üsküb, Gāzî Mehmed'e; Livâ'-i İzvornik, 'Osmân Paşa **[T2 160a]** yeğeni Hasan *zîde mecdühû*[5]ya; Livâ'-i Klis, İsmâ'îl Paşa'ya; ba'dehû Ahmed *dâme ikbâlühû*[6]ya; Livâ'-i Vidin, Vezîr Hamza Paşa'ya; Kırk-kilisa, Kırım Girây Hân hazretlerine te'bîden hâs olmak vechiyle tevcîh buyuruldu.

Livâ'-i Çirmen, Miftâh Ağası Mehmed'e tevcîh[7]; Hotin Sancağı, Receb *dâme ikbâlühû*[8]ya[9]; Livâ'-i Bender, 'Abdî Paşa'ya; Livâ'-i Acu, 'Abdülkādir Bey'e; Resimo, Kürd İbrâhîm Paşa-zâde'ye; Livâ'-i Hanya, Tosun Mehmed Paşa'ya; Hüdâvendigâr, 'Abdurrahîm[10] *dâme ikbâlühû*[11]ya; Karesi ve Sultân-önü, Kolçak Paşa'ya[12] ve Mehmed Sâdık'a[13]; Karahisâr, Hasan *dâme ikbâlühû*[14]ya; Livâ'-i Ankara, Ebûbekir *dâme ikbâlühû*[15]ya; Livâ'-i Aydın, Trabzon Mutasarrıfı 'Abdurrahmân Paşa'ya ber-vech-i ilhâk tevcîh; Livâ'-i Kayseriyye, Cevher'e; ba'dehû Tuz Paşa-zâde'ye; Kırşehri, Taşlıcalı Mehmed *dâme ikbâlühû*[16]ya; Livâ'-i Akseray, 'Osmân Paşa-zâde İsmâ'îl *dâme ikbâlühû*[17]ya; Livâ'-i Amasiyye,

---

1 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
7 tevcîh A2 : — T2, P
8 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
9 *ikbâlühû*ya A2 : *ikbâlühû* T2, P
10 'Abdurrahîm T2, A2 : 'Abdurrahmân P
11 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
12 Paşa'ya T2, P : + [Bu kelime kırmızı mürekkeple satırın üstüne yazılmıştır] A2
13 ve Mehmed Sâdık'a A2 : — T2, P
14 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
15 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
16 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
17 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Sivas İli Beyi Mehmed'e; ba'dehû Selmân *dâme ikbâlühû*[1]ya; Çorum, Çolak İbrâhîm[2] *dâme ikbâlühû*[3]ya; Livâ'-i İç-il, sâbıkā Sayda Vâlîsi Vezîr Nu'mân Paşa'ya; Livâ'-i Konya, Abaza Mehmed'e; Livâ'-i Karlı-ili, Eğriboz'a ilhâkān Râgıb Paşa dâmâdı Hüseyn Paşa'ya[4]; İnebahtı, Ahmed Paşa-zâde Mehmed Paşa'ya; Koca-ili, Seyyid Mehmed Paşa'ya **[T2 160b]** bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu.

Yine bu hılâl-i şühûrda Filibe Kazâsı, Kuds-i şerîf Pâyesi'yle yetmiş altı cumâdelûlâsı[5] gurresinde[6] İlâhî-zâde Seyyid Süleymân Efendi'ye ve Bağdâd Kazâsı, Mehmed Emîn Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn ve bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh buyuruldu. Anadolu Kadı'askerliği Pâyesi[7] Muhsin-zâde Ahmed Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Sadr-ı Rûm-şüden-i Ser-etıbbâ'-i Hâssa Kâtib-zâde Mehmed Refî' Efendi[8]

Yine târîh-i merkūmda[9] hâlâ Ser-etıbbâ'-i Hâssa-i hazret-i Şehriyârî[10] Mehmed Refî' Efendi mesned-i Sadâret-i Rumeli ile hâm-ı ikbâlleri berâber-i felek-i esîr kılındı. Ve Kudüs Pâyesi'yle Âmid Kazâsı, 'İlmî mülâzımı Mustafa Efendi'ye; Yenişehr-i Fenâr, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi Hâce-zâde es-Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi'ye; Mekke-i mükerreme Pâyesi, Paşa-zâde Yahyâ Efendi'ye yine[11] Mekke-i mükerreme Pâyesi, Mollacık-zâde İshâk Efendi'ye; Edirne Pâyesi, Bâbî-zâde es-Seyyid 'Abdullah Efendi'ye; Filibe Pâyesi ile[12] Kütahya Kazâsı, eş-Şeyh Mustafa el-'Ömerî eş-Şekûrî Efendi'ye; Mekke-i mükerreme Pâyesi, Re'îs-zâde 'Abdülkādir Efendi'ye; Galata Kazâsı, Süleymâ-

---

1 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 İbrâhîm A2 : — T2, P
3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 Râgıb Paşa dâmâdı Hüseyn Paşa'ya T2, P : dâmâd-ı Râgıb Paşa Vezîr Hüseyn Paşa'ya A2
5 cumâdelûlâsı T2, A2 : cemâziyelûlâsı P
6 1 Cumâdelûlâ 1176 = 18 Kasım 1762 Perşembe.
7 Pâyesi T2, A2 : Pâyesi'yle P
8 **Sadr-ı Rûm-şüden-i Ser-etıbbâ'-i ….. Efendi** T2 : + [Bu başlık siyah mürekkeple yazılmıştır] A2, P
9 1 Cumâdelûlâ 1176 = 18 Kasım 1762 Perşembe.
10 hazret-i Şehriyârî A2 : — T2, P
11 Mekke-i mükerreme Pâyesi, Paşa-zâde Yahyâ Efendi'ye yine A2 : — T2, P
12 Pâyesi ile T2, P : Pâyesi'yle A2

niyye Müderrisi Muglavî Mehmed Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn ve bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh buyuruldu.

Ve evâsıt-ı mâh-ı şevvâlde[1] Mektûbî-i Şeyhulislâmî **[T2 161a]** 'Abdurrahîm Efendi'ye, Selânik Kazâsı bâ-hatt-ı hümâyûn ve bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh buyuruldu. Ve bu esnâda bundan esbak müteveffâ Hattî Efendi etbâ'ından Seyyid[2] 'Abdülkerîm Efendi[3] nâm Dîvân Hâceliği ile nahvet-fürûş-ı nâz ü delâl kimesne[4] Şeb-hâne Mukāta'ası[5] Mutasarrıfı İbrâhîm Ağa nâm kimesnenin ba'de vefâtihî bilâ-aslın kizb ü hîle ile vesâyetini iddi'â ve bu tarîkle[6] emvâl-i vâfiresini ahz ü gasb ve bu gûne cesâreti Rikâb-ı hümâyûn'a müteveffânın veresesi 'arz-ı hâlleri ile[7] inhâ ve gereği gibi tefahhus olunup, vâkı'â hakīkat-ı hâl sahîh ve[8] vâkı' olduğu ma'lûm-ı hazret-i Cihân-dârî olmağla, bu makūle emre[9] mütecâsiri katli bedeli Kıbrıs'a nefy ü iclâsı âhara bâ'is-i gûşmâl kılındı[10].

Vukū'-i harîk

Sene-i merkūme zilka'desinin sekizinci gicesi[11] sâ'at altıda iken Sultân Mehmed'de Karaman'da bir dükkândan âteş ser-zede-i zuhûr olup, bir tarafı Şekerciler Hânı'na ve bir tarafı Taşcılar Hânı'na dahi aşağı doğru vâfir dekâkîn ve büyût muhterik olup, bi-emrillâhi Te'âlâ iştidâd bulmadan muntafî oldu.

Bu hılâlde Selânik'den ma'zûl Uncu-zâde Mustafa Efendi'ye, Kazâ'-i Mısır ve Belgrad Kazâsı, Müslim-zâde Efendi'ye ve Bosna Kazâsı, Bursevî[12] Kādî-zâde Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn ve bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh **[T2 161b]** buyuruldu.

---

1 11-20 Şevvâl 1176 = 25 Nisan-4 Mayıs 1763.
2 Seyyid T2, P : — A2
3 Efendi A2 : — T2, P
4 kimesne T2, P : — A2
5 Mukāta'ası A2 : — T2, P
6 kizb ü hîle ile vesâyetini iddi'â ve bu tarîkle T2, P : vesâyetini iddi'â ile A2
7 hâlleri ile T2, P : hâlleriyle A2
8 ve T2 : — A2
9 emre T2, P : — A2
10 kılındı T2, P : + [Burada Arkeoloji nüshası sona ermektedir. Topkapı nüshasının bundan sonraki yaklaşık 90 varağı Arkeoloji nüshasında yer almamaktadır] A2
11 8 Zilka'de 1176 = 21 Mayıs 1763 Cumartesi.
12 Bursevî T2 : Bursa'dan P

İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd bi-vechi'l-'âdeti

Sene-i merkūme zilka'desinin yedinci günü[1] beher sene cânib-i Bahr-i Sefîd'e ihrâcı mu'tâd olan Donanma-yı hümâyûn kalyonları müretteb ve mükemmel takımları ile[2] ve Başdarda-i hümâyûn ve sâ'ir[3] çekdirme sefîneleri ve firkateleri Yalı-köşkü pîş-gâhından tob şenlikleri ile mürûr ve ol günde huzûr-ı hümâyûnda mu'tâd-ı kadîm üzere Kapudan Paşa ve ümerâ'-i deryâ ve Kapudâne ve Petrona ve Riyâle ve sâ'irleri[4] merâsim-i zemîn-bûsîde îfây-ı darâ'at ve bendegî ve ilbâs-ı hila'-i behiyye ile mazhar-ı nevâziş buyurulup, Kabataş pîş-gâhında münâsib eyyâm oluncaya dek bir iki gün lenger-endâz-ı ikāmet, ba'dehû savb-ı me'mûrlarına şirâ'-güşây-ı 'azîmet oldular.

Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî ez-Serây-ı Cedîd-i hümâyûn be-Sâhil-serây-ı ibtihâc-mâye-i Kara-ağac

Sene-i merkūme zilka'desinin yirminci mübârek erbi'â günü[5] hazret-i Şehriyâr-ı 'âlem *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû mâ-dâme'l-'âlem*[6] efendimiz hazretleri Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'dan mahatt-ı sürûr u ibtihâc olan Sâhil-serây-ı Kara-ağac'a hezâr ve sad hezâr 'izz ü iclâl ile sâ'at-ı sa'd ü şerefde mânend-i âfitâb-ı 'âlem-tâb bir burcdan burc-ı âhara tahvîlde niçe meserrât ü hubûr meşhûd olduğu gibi nakl-i hümâyûn-ı **[T2 162a]** meserret-vüfûr buyurdular. *Fe-haysü ittecehtüm sa'âdetküm selâmetühû ve yür'îkümü'r-Rahmânü min-külli cânibin*[7] medlûlüyle her sükûn ü nühûz ve harekât-ı pür-berekât-ı hümâyûnlarında 'avn u savn-ı hazret-i Kird-gârî'de mahfûz olup, bâ'is-i âsâyiş-i 'âlem olan zât-ı Şehriyârî'leri dâ'imâ[8] safâ vü inbisât üzere

---

1 7 Zilka'de 1176 = 20 Mayıs 1763 Cuma.

2 takımları ile P : takımlarıyla T2

3 sâ'ir (سائر) P : سائير T2

4 sâ'irleri (سائرلرى) P : سائيرلرى T2

5 20 Zilka'de 1176 = 2 Haziran 1763 Perşembe. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

6 "ادام الله عمره وشوكته مادام العالم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dünya durdukça dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

7 "فحيث اتجهتم ساعدتكم سلامته ويرعيكم الرحمن من كل جانب = Yöneldiğiniz yerde O'nun selameti sizi destekler ve Rahmân sizi her yerde gözetir" anlamına gelen Arapça cümledir.

8 dâ'imâ (دائما) P : دايما T2

müstağrak-ı füyûzât ve tevfîkāt-ı Rahmânî ola, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Yine sene-i merkūme zilka'desinin evâhırında[1] Muhâsebe-i Anadolu-yı sâbık Resmî Ahmed Efendi, Devlet-i 'aliyye'den Grandebur tarafına sefâret ile me'mûr ve ilbâs-ı hil'at olundu.

Bu târîhde[2] Gelibolu'da mütekā'iden mukīm olan Firârî Mustafa Paşa'ya karîha-i hümâyûndan Vezâret'i ibkāsıyla Sivas Eyâleti tevcîh ve sâbıkı Silahdâr Mehmed Paşa'ya Eyâlet-i[3] Aydın ve Çeteci Kethudâsı Sâlih Ağa'ya rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Adana Eyâleti bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh ü ihsân buyuruldu.

Vefât-ı Kubbe Şeyhi

Sene-i merkūme 'îd-i adhâsının 'arefe günü[4] kibâr-ı sâlihînden ve meşâyih-i Kādiriyye'nin mazanne-i kirâmından Kubbe Şeyhi demekle ma'rûf, pîr ü ihtiyâr ve bakıyye-i sülehâ-i ebrâr, mürşid ü kâmil dâr-ı fenâdan 'âlem-i bekāya rihlet eylediler; *rahmetullâhi 'aleyhi rahmeten vâsi'aten*[5]. **[T2 162b]**

Vefâtlarından üç gün mukaddem Şeyhulislâm Dürrî-zâde Efendi'ye bir dervîşlerini gönderüp: "Bizim zâviyemizi bu dervîşe işâretlerin recâ ederim" deyü iltimâslarında Şeyhulislâm Efendi 'ârif ü âgāh bir zât-ı muhterem olmağla: "*Allâhu a'lem*[6] Şeyh Efendi'nin irtihâlleri karîb olmak gerek" deyü buyururlar ve işâret ederler. Vâkı'â ücüncü gün vefât buyururlar. Bu makūle ahvâl sülehâdan kati çok kerre vukū' bulmuşdur.

Zikr-i mu'âyede-i 'îd-i adhâ

Sene-i merkūme zilhiccesinin beşinci günü[7] Sadrıa'zam Hamza Paşa resm-i kadîm üzere Dâ'ire-i[8] Âsafî-şiyem'leriyle Şeyhulislâm hazretlerine teşrîf ve

---

1 21-30 Zilka'de 1176 = 3-12 Haziran 1763.

2 21-30 Zilka'de 1176 = 3-12 Haziran 1763.

3 Eyâlet-i P : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2

4 9 Zilhicce 1176 = 21 Haziran 1763 Salı.

5 "رحمة الله عليه رحمة واسعة = Allah'ın geniş rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 "الله اعلم = Allah en iyi bilendir" anlamına gelen Arapça deyiştir.

7 5 Zilhicce 1176 = 17 Haziran 1763 Cuma.

8 Dâ'ire-i (دائرهٔ) P : دائِرهٔ T2

mu'âyedeye mübâşeret ve ertesi gün[1] 'ulemâ'-i 'izâm ve sudûr-ı fihâm 'ale't-tertîb Serây-ı Sadr-ı mu'allâ'ya kudûm ve 'arefe gününe[2] değin bi'l-cümle a'yân ve ricâl-i Devlet mu'tâd üzere tebrîk-i 'îd-i sa'îd içün mu'âyedeye müsâra'at ve onuncu gicesi[3] erkân-ı Devlet 'ale'l-'umûm Serây-ı vâlây-ı Pâdişâhî'de takbîl-i dâmen-i Devlet-i 'inâyet-me'men'leriyçün saff-beste-i makām-ı hıdmet olup:

Ne dâmen-i[4] 'azamet me'men-i 'inâyet kim
Olur o dâmeni takbîl içün bu 'îd-i sa'îd
Ne dâmen-i kerem-i Şâh-ı bu'l-me'âtî kim
Şifâha mültesem etmiş anı Hudây-ı Mecîd

medlûlü üzere 'ale's-seher dâmen-bûs-ı hazret-i Şâhî ile şeref-yâb ve şevket-lü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretleri edây-ı salât-ı 'îd-i sa'îd içün **[T2 163a]** müzeyyen alay-ı vâlây-ı cihân-ârâ ile cedd-i emcedleri Sultân Ahmed Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[5] hazretlerinin Câmi'-i şerîfi'ne 'inân-tâb-ı 'azamet ü iclâl[6] oldular.

Yine târîh-i mezbûrda mâh-ı zilhicce evâhırında[7] Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel el-Hâc 'Abdî Efendi 'azl ve Tersâne-i 'âmire Emîni Râkım el-Hâc Mehmed Efendi, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel[8] ve 'Âtıf-zâde 'Ömer Efendi, Emânet-i Tersâ-ne ile be-kâm buyuruldu.

Garîbe: Sene-i merkūme zilhiccesinin yirmi üçüncü gicesi[9] sâ'at ikiyi mürûrunda âsümânda cihet-i şarkī ile garbî miyânında iltihâb-ı âteş gibi bir şey' zuhûr ve ıtfâ'-i harîka me'mûr zâbitân tâ'ifelerinin[10] ba'zısı müteheyyi' olup ve Tersâne'de Çorlulu Câmi'-i şerîfi'ne ve ba'zı mahallâta sâ'ika nüzûl eyledi.

---

1 6 Zilhicce 1176 = 18 Haziran 1763 Cumartesi.
2 9 Zilhicce 1176 = 21 Haziran 1763 Salı.
3 10 Zilhicce 1176 = 22 Haziran 1763 Çarşamba.
4 dâmen-i T2 : دامن ما P
5 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 ü iclâl T2 : — P
7 21-29 Zilhicce 1176 = 3-11 Temmuz 1763.
8 Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel [Metinde "Evvel" kelimesinden sonra yazılmış olan "el-Hâc 'Abdî üzere" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] T2 : — P
9 23 Zilhicce 1176 = 5 Temmuz 1763 Salı.
10 tâ'ifelerinin (طائفه لرينك) P : طايفه لرينك T2

Duhûl-i[1] **muharremü'l-harâm:** İşbu sene mi'e ve elf ve seb' ve seb'înin duhûl-i muharremü'l-harâmı yevmü'l-isneyne[2] tesâdüf eyledi.

İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı vâhid bi-hükmi'l-mu'tâd

Yine sene-i merkūme mâh-ı muharremü'l-harâmının on altıncı sülesâ günü[3] Dîvân-ı hümâyûn'da tavâ'if-i[4] askeriyye-i zafer-rehberin müstehak oldukları bir kıst mevâcibleri 'an-nakdin Hazîne-i 'âmire'den[5] ihrâc ve herkes havsala-i isti'dâdlarına göre mevâcib-i mezkûreyi tevzî' u i'tâda hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır.

Mevâcib-i mezkûrenin **[T2 163b]** ihrâcı gününden Sadrıa'zam hazretleri Kapu'da tevzî' u taksîm ve i'tâya şurû' ve hıtâm-ı devrde mahz-ı kerem ve nevâziş-i hazret-i Sadr-ı kerîm içün 'âdet-i seniyye-i Cihân-dârî ve deydene-i kadîme-i zât-ı vâlây-ı Şehriyârî'leri üzere hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf ve bir sevb-i semmûr-ı mûcibü's-sürûr ve hançer-i mücevher ile Musâhib-i hazret-i Şehriyârî Cevher Ağa Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye şeref-res-i vürûd ve 'âdet üzere icrây-ı merâsim-i istikbâl ve 'alâ-vechi'l-ibcâl kırâ'at-ı hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf ve lebs-i[6] hil'at-ı münîf ve hancer-i mücevher, zîb-i kemer-i Sadr-ı 'âlî-güher kılındıkdan sonra taraf-ı Sadrıa'zamî'den Ağa-yı mûmâ ileyhe ferve-i semmûr ve 'atıyye-i cezîle ve levâhıkāt [ve] etbâ'larına dahi surreler ve hila'-i seniyyeler iksâ vü ihsânıyla îfây-ı sürûr-ı mevfûr buyuruldu[7].

---

1 **duhûl-i** T2 : + [Bu kelime başlayan satırın hizâsına vr. 72a'nın sol tarafına "1177" yazılmıştır] P

2 1 Muharrem 1177 = 12 Temmuz 1763 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

3 16 Muharrem 1177 = 27 Temmuz 1763 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

4 tavâ'if-i (طوائف) T2 : tavâyif-i (طوايف) P

5 'âmire'den T2 : 'âmire'de P

6 lebs-i T2 : esb-i P

7 buyuruldu T2 : buyurdular P

'Azl- Kādî-i İstanbul ve gayrân

Sene-i merkūme muharremü'l-harâmı evâhırında[1] İstanbul Kadısı olan 'Âtıf Efendi îfây-ı müddetiyle Kazâ'-i İstanbul'dan 'azl ve Nebîh Efendi, Kazâ'-i İstanbul ile mükerrem olup ve Sadr-ı Anadolu merhûm Şeyhulislâm-ı sâbık Seyyid Mustafa-zâde es-Seyyid 'Abdullah Efendi müddet-i 'âdiyelerin îfâ ve yine istihkāk-ı zâtî ve zemâniyle lâyık u sezâ-vâr olan Nâfiz Efendi cenâbları Sadr-ı Anadolu **[T2 164a]** ile ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Ve bu esnâda Bostâncı-başı Ağa dahi 'azl ve Hâsekî Ağa, Bostâncı-başı ve Karakulluk, Hâsekî Ağalığ'a ilbâs-ı hil'at olundular. Ve Bostâniyân Oda-başısı Edirne Bostâncı-başılığı ile be-kâm buyuruldu.

Yine evâhır-ı mâh-ı mezbûrda[2] Mollacık-zâde 'Ali Ağa Çavuş-başılık'dan 'azl ve Re'îsülküttâb-ı sâbık Recâyî Mehmed Efendi, Dîvân-ı 'âlî Çavuş-başılığı'na ilbâs-ı hil'at olundu.

Vukū'-i harîk-ı cüz'î

Yine sene-i merkūme muharremi evâhırında[3] Sipâh Kalemi Baş-halîfesi Seyyid Mustafa Bey, Dâvûd-paşa kurbunda olan hânesi ve bir iki gün mürûrunda Muhallefât Halîfesi'nin Taş-kassâb'da olan hânesi muhterik olup, muhallefât-ı mîrî defterleri muhterik olmağla: "Mîrî kâtibleri defterlerinden mümkin mertebe tedârük olunup, hulefâ'-i aklâm kâyinen men-kâne bir dahi defterlerini hânelerine getürmeyüp, her ahşâm Fazlı-paşa'da Defter-hâne'ye vaz' eyleyeler" deyü tenbîh ve fermân buyuruldu.

Ve selh-i muharremde leyle-i erbi'â[4] 'inde'l-gurûb cevv-i semâda mânend-i âteş-i iltihâb-ı 'azîm bedîdâr olup, derhâl biri Fenâr'da ve biri Eyyûb'de Çömlekciler'de ihrâk zuhûr ve birkaç hâne muhterik ve bi-emrillâhi Te'âlâ mündefi' oldu.

Ve bu esnâda İncir Köyü'nde Seyyid[5] Tâhir'in binâ etdirdiği ba'zı dekâkîn ve kahveleri gelan **[T2 164b]** giden seyirci makūlelerinin kesret ü zihâmı ha-

---

1 21-30 Muharrem 1177 = 1-10 Ağustos 1763.

2 21-30 Muharrem 1177 = 1-10 Ağustos 1763.

3 21-30 Muharrem 1177 = 1-10 Ağustos 1763.

4 1 Muharrem 1177 = 12 Temmuz 1763 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

5 Seyyid T2 : — P

sebiyle Terekeci-başı ta'yîn ve tesmîr ve hedm olundu. Eyyâm-ı sayf ve behârda böyle ferah-zâ mahallerden zihâm-ı halkı men', ya ol mevzı'ı hedm, yâhûd yesâğ ve men'-i küllî ile olmağa muhtâcdır.

Vefât-ı Kādî-i Medîne-i münevvere

Mevâlî-i kirâmdan hâlâ Medîne-i münevvere Kazâsı ile müteşerrif olan Yahyâ-zâde Efendi ol Taybe-i tayyibe'de 'âzim-i gülşen-serây-ı bekā oldular; *rahmetullâhi 'aleyh*[1].

Ve Vezîr Firârî Mustafa Paşa bundan akdem mütekā'idîn-i vüzerâya ihsân buyurulan medâr ü me'âş ile Gelibolu'da mütekā'iden birkaç seneden berü mukīm ve devâm-ı du'ây-ı Şehen-şâhî'de müstedîm idi. Sene-i merkūme zilka'desinde[2] kemâ-kân Vezâret'i ibkāsıyla müşârun ileyhe İnebahtı tevcîh ve savb-ı me'mûruna râhî iken, Yenişehir'e vusûlünde bi-emrillâh hastalanup, "*Ve mâ tedrî nefsün bi-eyyi arzın temût*"[3] medlûlüyle anda vefât eyledi; *rahmetullâhi 'aleyh*[4].

Müşârun ileyh Kayseriyyü'l-asl olup, Kitâbet-i Dârussa'âde[5] ve Dîvân Hâceliği ve Kethudây-ı Sadrıa'zamî, ba'dehû rütbe-i Vezâret ile kâm-yâb olduğu zemânlarından[6] berü hüsn-i etvâr ile ma'rûf idi. Ve bu târîhde[7] Kâmil Ahmed Paşa dahi Kandiye Muhâfızı iken Kandiye Defteri hıdmetine **[T2 165a]** ta'yîn olunan bir kimesne husûsıyçün Rikâb-ı hümâyûn'a ref'-i ruk'a-i iştikâ olunup, Vezâret'i ref' ve Cezîre-i Resimo'da ikāmete me'mûr buyurulmuşidi. Evâhır-ı saferu'l-hayrda[8] Vezâret'i ibkā ve İnebahtı mansıbı ile bekâm buyuruldu.

Vukū'-i harîk der-Üsküdar

Sene-i merkūme mâh-ı saferu'l-hayrının yirmi üçüncü hamîs gicesi[9] 'ale's-sabâh Üsküdar'da harîk zuhûr ve iştidâd-ı rîh ile dört beş kol olup,

---

1 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 1-30 Zilka'de 1177 = 2-31 Mayıs 1764.

3 "وما تدرى نفس باى ارض تموت = Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez" anlamına gelen bu ifâde Kurân, Lokmân 31/34. âyetin sonlarında yer alan bir kısmıdır.

4 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 Dârussa'âde T2 : Dârussa'âdet P

6 zemânlarından P : zemânlardan T2

7 1-30 Zilka'de 1177 = 2-31 Mayıs 1764.

8 21-29 Safer 1177 = 31 Ağustos-8 Eylül 1763.

9 23 Safer 1177 = 2 Eylül 1763 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiği-

temâm on sekiz sâ'at mütemâdî oldu. Katı vâfir büyût ve dekâkîn münhedim ve muhterik oldu. Ve yine isneyn gicesi[1] İstanbul'da Taş-kassâb'da birkaç hâne muhterik olup, bi-emrillâh muntafî oldu.

Yesâğ-ı nâkıs-ı altûn der-bey' ü şirâ ve gayrân

Sene-i merkūme rebî'ulevveli gurresinde[2] miyân-ı halkda bey' ü şirâ ve ahz ü 'itâda altûn envâ'ından temâmü'l-vezn bulunmayup, fecere-i Yehûd ve ba'zı Ermeni sarrâfları ve gayrîler zikr olunan altûn envâ'ının kenârını kass ile mikdâr-ı 'âdiyesinden noksân-ı fâhişe tenzîl ve bey' ü şirâ ve mu'âmelâtda niçe dürlü nizâ' u hiyel ve tağrîr u gadre mü'eddî olmağla, bunun 'ilâcı bi'l-külliyye[3] Âsitâne-i 'aliyye'de ve sâ'ir[4] memâlik-i mahrûsede dirhemi mikdârından **[T2 165b]** nâkıs altûn geçmemek üzere yesâğ ve tenbîh ve fermâna muhtâc olduğundan: "Ba'de'l-yevm nâkıs altûn geçmeyüp, Darb-hâne-i 'âmire'ye getüreler, beyâz akça ile bedel yâhûd sarrâflara verildikde, noksânı üzere bozup sarrâf dahi makass ile kat' ve Darb-hâne'ye getüre ve beyâz akça ala. Bu tenbîhden sonra her kimin elinde nâkıs altûn bulunur ise cezâsı tertîb olunur" deyü Bedestân'da taraf taraf nidâ vü i'lân olundu.

Nakl-i hümâyûn-ı Şehen-şâhî ez-Hadîka-i Kara-ağac be-Serây-ı Cedîd-i 'âmire-i hümâyûn bi's-sa'âdeti ve'l-ikbâl

Yine sene-i merkūme rebî'ulevvelinin onuncu mübârek sebt günü[5] hadeka-i sürûr u ibtihâc olan Hadîka-i hümâyûn-ı Kara-ağac'dan nev-'ammâ hevâların i'tidâli bürûdet ve sermâya tebeddülü müşâhedesiyle Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a nakl ü tahvîlde niçe meserrât-ı lâ-yuhsâ husûlü meşhûd olduğundan mâ'adâ, kırâ'at-ı Mevlid-i Nebevî *'aleyhi efdalu't-tahiyyeti ve't-teslîm*[6] için

---

miz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

1 26 Safer 1177 = 5 Eylül 1763 Pazartesi.

2 1 Rebî'ulevvel 1177 = 9 Eylül 1763 Cuma.

3 bi'l-külliyye P : bi'l-külliyyeti T2

4 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

5 10 Rebî'ulevvel 1177 = 18 Eylül 1763 Pazar. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

6 "عليه افضل التحية والتسليم = Selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen

şeref-i ihtimâm ve teheyyü'-i tâm bulunmak kerâmetini ihrâz ve hem âfitâb-ı 'âlem-tâbın her mevsimde bir burc-ı şerefe tahvîli mûcib-i sa'd-ihtizâz (اهتزاز) olduğu ecilden hezâr ve sad hezâr sa'âdet ü iclâl ve yümn ü ikbâl ile ol mahall-i cân-fezâdan Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a gül-gûn-rân-ı 'azîmet ü iclâl oldular. Li-nâmıkıhî[1]:

Serây-ı Pâdişâhî hem-çû-cân ez-behr-i ân âmed
Ki cân âmed[2] *der û ya'nî Şehen-şâh-ı cihân âmed* **[T2 166a]**
Der-ân vâlâ serây-be-güşâ nazar v'ân geh temâşâ-kün
Ki rûy-ı devlet ü[3] *ikbâl ez her-sû 'iyân âmed* [4]

Hânden-i Mevlid-i Nebevî *'aleyhi efdalü't-tahiyyeti ve't-teslîm*[5] be-Câmi'-i Sultân Ahmed Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[6]

Yine mâh-ı merkūmun mübârek on ikinci günü[7] kırâ'at-ı manzûme-i cevher-nisâr-ı[8] Mevlid-i Nebevî ve 'ıkdü'l-le'âl-i mîlâd-ı Mustafavî *'aleyhi't-tahiyyetü ve't-teslîm*[9] içün 'âdet-i hasene-i mülûk-ı 'Osmânî ve deydene-i müstahsene-i havâkīn-i Cihân-bânî üzere merhûm cennet-mekân Sultân Ahmed Hân Câmi'-i şerîfi'ne Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[10] ve sudûr-ı kirâm ve mevâlî-i 'izâm ve[11] da'vet olunmaları mu'tâd olan erkân-ı Devlet bi'l-cümle

---

ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.

1 li-nâmıkıhî T2 : — P

2 *âmed* T2 : امدر P

3 *devlet ü* T2 : *devlet-i* P

4 "سرای پادشاهي همچون جان ازبهران امد * که جان امد در ویعنی شهنشاه جهان امد
دران والا سرایبکشا نظر وانکه تماشاکن * که روی دولت واقبال از هر سو عیان امد = Pâdişâh'ın sarayı o yüzden cân gibi geldi. Şâhlar şâhı geldiği için, ona cân geldi. Her taraftan devlet ve ikbâlin açık bir şekilde geldiği o anda; saray açan bakışı, o yükseklikte seyret" anlamına gelen Farsça bir şiirdir.

5 "عليه افضل التحية والتسليم = Selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.

6 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

7 12 Rebî'ulevvel 1177 = 20 Eylül 1763 Salı.

8 nisâr-ı T2 : نثا P

9 "عليه التحية والتسليم = Allah'ın selâmı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

10 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

11 ve T2 : — P

şeref-i ictimâ‘-i huzûr ve Sadrıa‘zam hazretleri dahi ol cem‘-i lâmi‘u’n-nûr-da zîb-ârây-ı mahfil-i sürûr olup, Şehen-şâh-ı ‘âlem ve Nigeh-bân-ı cümle-i ümem *halledallâhu mülkehû ve ebbede*[1] *saltanatehû*[2] hazretleri dahi mükem-mel alay-ı vâlâ ile mahfil-i hümâyûnu teşrîf ve cümle kulları kad-hamîde-i ta‘zîm olduklarından sonra, meşâyih-i kürsî-nişîn ve huffâz-ı nazm-ı mübîn birer ‘aşr-ı Kur’ân-ı kerîm tilâvetiyle du‘â ve va‘z u senâ ve hıtâm-ı âmînde mevlid-hânân ve tevşîh-âverân dahi elhân-ı ‘andelîbâne ile nazm-ı mîlâd-ı Nebevî *‘aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm*[3]a âgāz ve hıtâm-ı kırâ’at-ı manzûme-i şerî-fede taraf-ı Şehen-şâhî’den hila‘-i nefîse ve ‘atâyây-ı cezîle her biri mesrûr u mecbûr buyurulup, devâm-ı du‘ây-ı devlet-i hazret-i Şehen-şâhî îfâsıyla ‘avdet **[T2 166b]** ve Şehriyâr-ı ‘âlem ve Tâc-dâr-ı ekrem hazretleri hezâr ve sad hezâr yümn ü ikbâl ve sa‘âdet ü iclâl ile Serây-ı Cedîd-i hümâyûn’a ‘atf-ı ‘inân-ı ‘azîmet buyurdular.

[Vefât-ı vâlide-i Kırım Girây Hân]

Ve bu esnâda hâlâ celâdetlü Kırım Girây Hân hazretlerinin vâlide-i mâ-cideleri ‘âzim-i hacc-ı Beytullâhi’l-harâm olup, Âsitâne-i ‘aliyye’ye vürûd ve taraf-ı hazret-i Şehen-şâhî’den ziyâde ikrâm ü ihtirâm ve Mîru’l-hâcc-ı Şâm Vezîr ‘Osmân Paşa’ya ve sâ’ir[4] esnâ’-i râhda olan vüzerâ vü ümerâ ve hükkâ-ma zehâb ü iyâblarında hıdmet-i lâzimeleri ru’yet ve itmâmıyçün tahrîr ve bi-husûsihî siyâdetlü Şerîf-i Mekke-i mükerreme Şerîf Müsâ‘id cenâblarına dahi tavsıyye-nâme-i behiyye tahrîr ve mahsûs-ı taraf-ı Devlet-i ‘aliyye’den teşrîfât-ı hümâyûn ile ta‘yîn olunan bendelerine ve Surre-i Haremeyni’ş-şerî-feyn[5] ile me’mûr u râhî kılınan Mısırlı el-Hâc Hüseyn ile hem-râh-ı revâhil-i merâhil ü menâzil hıdmetlerinde olmalarıyçün tenbîh-i ekîd[6] buyurulup, bi-selâmetillâhi Te‘âlâ Mekke-i mükerreme’ye vusûl ve itmâm-ı hacc-ı şerîf ve yine tarîk-ı huccâc-ı Şâmî ile ‘avdetlerinde ‘Âsî-hurmâ (عاصی خورما) nâm

---

1 *ebbede* P : *eyyede* T2

2 “خلد الله ملكه وابد سلطنته = Allah onun mülkünü ve saltanatını sonsuz kılsın” anlamına gelen Arapça duâdır.

3 “عليه الصلاة والسلام = Salât ve selâm O’nun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâ-dır.

4 sâ’ir (سائر) P : سائر T2

5 Haremeyni’ş-şerîfeyn P : Haremeyn-i şerîfeyn T2

6 ekîd T2 : te’kîd P

mahalle vusûllerinde hâtûn-ı mûmâ ileyhâ hastalanup, dâr-ı ʻukbâya irtihâl eyledi. Hademe ve etbâʻ ve cevârî ve eşyâsı zabt ve defter olunup, mezkûr Surre Emîni el-Hâc Hüseyn ile Âsitâne-i ʻaliyye'ye[1] getürülüp, Hân-ı ʻâlî-şân **[T2 167a]** taraflarına bi-temâmihî ve kemâlihî irsâl buyuruldu.

Havâdisât-ı tarîk-ı hacc-ı Şâmî ve tarîk-ı Mısrî ʻalâ-sebîli'l-icmâl

Maʻlûm-ı erbâb-ı ʻukūldür ki, umûr-ı mühimme-i hacc-ı şerîf lâzime-tü'l-ihtimâm olan mehâmm-ı ʻazîmeden olmağla şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı ʻâlem-penâh hazretleri gerek tarîk-ı hacc-ı Şâmî ve gerek tarîk-ı kāfile-i Mısrî'de âsâyiş ve râhat-ı huccâc-ı Müslimîn içün ziyâde bezl-i nakdîne-i himmet buyurup, zehâb ü iyâblarında mîru'l-hâclara tahsîs u taʻyîn olunan mebâliğ ve mesârifin ezʻâfını iʻtâ ve levâzım-ı mühimmât-ı hacda tevfîr u teksîr üzere ihtimâm olunmak içün saʻy-ı cezîl ve bezl-i cemîlleri hadd-i tafsîlden müstağnîdir. Bi-ʻinâyetillâh huccâc-ı Müslimîn zehâb ü iyâblarında selâmet-i kâmile ile müreffehü'l-bâl ve sâlimü'l-ahvâl mahallerine vâsıl oldular.

Bu tâyife-i ʻUrbân eşkıyâları sefele-i nâsdan olmalarıyla, kāfile-i hacc-ı Mısrî zehâblarında Mîru'l-hâcc-ı Mısrî olan Kişkiş (كِشكِش) Hüseyn Bey ile bir şirzime-i menkûse sûret-i cidâle mütecâsir ve mîr-i mûmâ ileyh bunlardan birkaç bellü başlularını katl ve iʻdâm ve cezây-ı sezâlarını icrâ ile hadlerini bildirmeğe kıyâm eyledi. Bir dahi ol gürûh-ı mefâsidden bir şey zuhûr etmeyüp, hîn-i ʻavdetlerinde sâlimen ve âminen Mısır'a duhûl eylediler.

Havâdis-i tâ'ife-i[2] Gürciyân-ı [T2 167b] Acıkbaş ve gayrân

Tâ'ife-i[3] müşettete-i Gürciyân, Çıldır Vâlîsi olan vüzerây-ı ʻizâma beher sene vere geldikleri ʻâdet-i me'lûfeleri zâbita-i itâʻatlarına vesîle olan hâlât-dan olup, ol havâlîde olan Ahısha ve Kütatis ve sâ'ir[4] kasabât ü kurâda olan tâ'ife-i[5] tüccârın dahi bunlar ile ahz ü ʻatâ ve muʻâmelâtları cârî olduğu vech üzere iken, ʻâdet ve nizâm-ı itâʻatları muhtell olup, niçe niçe mefâsidin zuhûru ile ʻisyân ü tuğyânları zâhir ve Tiflis Gürcüleri ile ittifâk ve tecemmuʻları

1 ʻaliyye'ye P : ʻaliyye T2
2 tâ'ife-i (طائفة) P : طايفه T2
3 tâ'ife-i (طائفة) P : طايفه T2
4 sâ'ir (سائر) P : سايِر T2
5 tâ'ife-i (طائفة) P : طايفه T2

nümâyân olmağla, Erzurum Vâlîsi ʻAbdurrahmân Paşa ol havâlînin tanzîm-i umûrıyçün taʻyîn ü meʼmûr buyuruldu.

Bu esnâda hâcegân-ı Dîvânîʼden Yenişehirli ʻOsmân Efendi nâm kimesne[1] Limni Cezîresiʼne nefy ü iclâ olundu. Ve Baş-muhâsebe olan Hâşim ʻAli Bey Edirneʼde Üç-şerefeli Câmiʻ-i şerîfi taʻmîrine meʼmûr u râhî kılındı.

[Vukūʻ-i harîk-ı cüzʼî]

Ve yine selh-i rebîʻulâhırda[2] Rumeli-hisârıʼnda[n] tâ Balta-limânıʼna dek beş on ʻaded sâhil-hâneler ve ertesi gice[3] ʻAzab-kapusuʼnda birkaç mahal muhterik oldu.

İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı vâhid bi-hükmiʼl-muʻtâd

Yine sene-i merkūme rebîʻulâhırının on altıncı sülesâ günü[4] Dîvân-ı hümâyûnʼda tavâʼif-i[5] askeriyye-i zafer-rehberin müstehak oldukları bir kıst mevâcibleri **[T2 168a]** ʻan-nakdin Hazîne-i hümâyûnʼdan ihrâc ve herkese havsala-i istiʻdâdına göre mevâcib-i mezkûreyi tevzîʻ u iʻtâ ve hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır.

Mevâcib-i mezkûreyi ihrâcı gününden Sadrıaʻzam hazretleri Kapuʼda tevzîʻ u taksîm ve ʻâdet-i kadîme üzere devr günü hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîf ve hilʻat-ı semmûr-ı mûcibüʼs-sürûr ve hançer-i mücevher ile Hasoda-başı Ağa, Bâb-ı Sadr-ı ʻâlîʼye şeref-res-i vürûd ve taraf-ı Sadrıaʻzamîʼden ikrâm ü ihtirâmları kemâ-yenbagī bezl-i gāyet-i mechûd buyuruldu[6].

Sadr-ı Rûm-şüden-i Nakībüʼl-eşrâf Mîrzâ-zâde Efendi ve gayrân

Sadr-ı Rûm ve Ser-etıbbâʼ-i Hâssa Mehmed Refîʻ Efendi müddet-i ʻâdiyeleri itmâmıyla Sadâret-i Rûmʼdan infisâl ve Nakībüʼl-eşrâf Mîrzâ-zâde Efendi

---

1 kimesne P : + [Bu kelimeden sonra yaklaşık bir satırlık bir kısmın üzeri kırmızı mürekkeple okunamayacak dececede karalanmıştır] T2

2 29 Rebîʻulâhır 1177 = 6 Kasım 1763 Pazar.

3 1 Cumâdelûlâ 1177 = 7 Kasım 1763 Pazartesi.

4 16 Rebîʻulâhır 1177 = 24 Ekim 1763 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

5 tavâʼif-i (طوائف) T2 : tavâyif-i (طوايف) P

6 buyuruldu T2 : buyurdular P

Sadâret-i Rûm ile sene-i merkūme rebîʿulâhırının üçüncü günü[1] tekrîm ü ibcâl buyuruldu.

Ve Birâder-zâde Yaʿkūb Efendi dahi Diyârbekir Mevleviyyeti'yle be-kâm oldu. Ve Dergâh-ı ʿâlî kapucu-başılarından Miʿmâr-ı Hâssa Ahmed Ağa fevt olup, Sadrıaʿzam Hamza Paşa Kapucular Kethudâsı Tâhir Ağa, Miʿmâr-başılığ'a ilbâs-ı hilʿat olundu.

ʿAzl-i Sadrıaʿzam Hamza Paşa ve teveccüh-i mühr-i hümâyûn be-Vâlî-i Halebü'ş-şehbâ Sadr-ı esbak Mustafa Paşa

Sene-i merkūme rebîʿulâhırının yirmi dördüncü **[T2 168b]** günü[2] Sadrıaʿzam Hamza Paşa ʿazl ve Kandiye mansûbu ile ikrâm olunup, mecmûʿ-i eşyâ ve levâzım-ı Sadâret'i müşârun ileyhe ihsân buyuruldukdan sonra taraf-ı Şehen-şâhî'den harc-ı râh ve îfây-ı düyûnu içün mebâliğ-i vefîre ihsân ü iʿtâsıyla mecbûr u mesrûr buyuruldu.

Ve Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî Halîl Ağa daʿvet-i mühr-i hümâyûn içün Sadr-ı esbak Vâlî-i Halebü'ş-şehbâ Mustafa Paşa hazretlerine taʿyîn ü râhî kılındı. Müşârun ileyh Hamza Paşa yetmiş yedi ramazânının yirmi dördüncü günü[3] sâʿat-ı şeref-i şemsde mühr-i hümâyûn ile be-kâm olup, sene-i mezbûre rebîʿulâhırının yine yirmi dördüncü günü[4] mesned-i Sadâret'den ʿazl oldu. Müddet-i Sadâret'leri yedi ay olur. Çünki mühr-i hümâyûn Mustafa Paşa hazretlerine teveccüh eyledi.

Yeniçeri Ağası Mehmed Ağa, rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile Kā'im-makām-ı Sadr-ı ʿâlî ve Kul Kethudâsı ʿÖmer Ağa, Yeniçeri Ağası ve Zağarcı-başı, Kul Kethudâsı ve Ser-sensonî[5], Zağarcı-başı ve Turnacı-başı, Ser-sensonî olup ocakları kāʿidesi üzere silsile-i Bektâşiyân'a ber-vech-i tekrîm ilbâs-ı hilʿat olundu.

---

1 3 Rebîʿulâhır 1177 = 11 Ekim 1763 Salı.

2 24 Rebîʿulâhır 1177 = 1 Kasım 1763 Salı.

3 24 Ramazân 1177 = 27 Mart 1764 Salı.

4 24 Rebîʿulâhır 1177 = 1 Kasım 1763 Salı.

5 Ser-sensonî T2 : سركصونى P

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Kâmil Ahmed Paşa

Sâbıkā Kandiye Muhâfızı iken Vezâret'i ref' ve Resimo'da mütekā'iden ikāmet üzere iken Râgıb Paşa vefâtından sonra Vezâret'i ibkāsıyla İnebahtı tevcîh[1] ve savb-ı me'mûruna sefîne ile râhî iken **[T2 169a]** bi-emrillâhi Te'âlâ muhâlif-i rûzgâr ile sefîne girü dönüp, yine Hanya câniblerine tekarrub ve taşra çıkılmak iktizâ eder. Birkaç gün 'illet-i mizâcları iştidâd bulup, "*Ve mâ tedrî nefsün bi-eyyi arzın temût*"[2] medlûl-i şerîfi üzere dâr-ı bekāya irtihâl eylediler; *rahmetullâhi 'aleyh*[3].

Merhûm hayli me'ârif-âşinâ ve sâlah-ı hâli olup, kerîmü't-tab' ve hayr-hâh bir zât-ı muhterem idi. Ez-kadîm ba'zı turuk-ı 'aliyyeye intisâbı olmağla, mahsûs hırka ve sübha ve seccâdesi bir mahalde mevzû' olup, leyâlî-i hâliyede vahîd ü ferîd ol hırkayı lebs ve tâ sabâh iştigāl-i zikr ile imrâr-ı vakt ederler imiş. 'Unvân-ı zâhire-i Vezâret'e bu reftâr-ı fakr ve mezellet-i hafiyye te'bîd ve şeref vereceği bî-iştibâhdır. Defter-hâne'de kitâbet ile meşgūl olduğu vakitden berü bu hâlet üzere olduğunu ba'zı mu'temedün 'aleyh kimesneler nakl eylemişlerdir.

Devlet-i 'aliyye'de bir mikdâr eyyâm Riyâset ve Sadrıa'zam Kethudâlığı ve Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı ile müstahdem olmuşidi. Bir lahîm ü cesîm zât olmağla, "Sopa-salan Ahmed Efendi" deyü lisân-ı halkda müştehir olmuşidi. Sultân 'Osmân Hân *'aleyhi'r-rahmetü*[4] müddetlerinde Riyâset hıdmetiyle müstahdem oldukda, bunun rezânet ü fetânetine muttali' olup: "Halkın **[T2 169b]** lisânından kimse sâlim olmaz, bu bir kâmil âdem, şimden sonra bunun mahlası Kâmil olsun" buyurmuşlar. Eser-i nutk-ı hazret-i Pâdişâhî ile ol günden berü "Kâmil Ahmed Efendi" deyü müştehir olup, Vezâret'lerinde dahi yazılan evâmir-i 'aliyyede: "Vezîrim Kâmil Ahmed Paşa" 'unvânıyla tahrîr olunurdu[5].

Ve bu esnâda Sadr-ı esbak Hasan Paşa dâmâdı 'Abdî Ağa ve Edirne Bostâncı-başısı Hüseyn Ağa ve hâcegândan Hâşim Efendi ve Kıbleli-zâde Mahmûd Bey ve Subhî-zâde Efendi ve mevâlîden Yenişehir Kadısı iken Hâce-zâde Efendi hatfe unûfihim 'âzimîn-i dâru'l-bekā oldular.

---

1 tevcîh T2 : teveccüh P

2 "وما تدرى نفس باى ارض تموت = Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez" anlamına gelen bu ifâde Kurân, Lokmân 31/34. âyetin sonlarında yer alan bir kısmıdır.

3 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 "عليه الرحمة = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 olunurdu T2 : olunur P

Kudûm-ı Sadrıa'zam Mustafa Paşa be-Âsitâne-i sa'âdet ve mükerrem-şüden-i mühr-i hümâyûn

İşbu sene-i[1] seb' ve seb'înin mâh-ı cumâdelâhırının[2] ikinci hamîs günü[3] Haleb'den Âsitâne-i sa'âdet'e menzil-süvâr-ı isti'câl-i vusûl ve eyyâm-ı şitâya tesâdüf ile Üsküdar'da yemeklik merâsimi 'afv olunup, Rikâb-ı hümâyûn'a rû-mâl ve mühr-i hümâyûn ile be-kâm ve ilbâs-ı hil'at-ı Sadâret ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[4] Dürrî-zâde Efendi ma'iyyetiyle 'âdet üzere mükemmel alay ile Serây-ı hümâyûn'dan Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye sâ'at sekizde iken teşrîf ve 'umûm-ı hil'atları ilbâs buyuruldu.

Halebü'ş-şehbâ'dan temâm otuz dokuz günde Âsitâne'ye vusûlleri **[T2 170a]** müyesser oldu. Bu def'a mühürleri def'a-i râbi'a olur ki, ibtidâ Mîrahûr-ı Evvel iken Sultân Mahmûd Hân hazretlerine ba'de vefâtihî Sultân 'Osmân cenâblarına iki def'a -ki üç olur- şimdi Sultân Mustafa Hân efendimiz hazretlerine ki def'a-i râbi'adır.

Hakk Te'âlâ kudûm-ı meymenet-lüzûmların mübârek ve meymûn eyleyüp, dâ'imâ[5] umûrlarında hayra muvaffak ve makrûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn. *el-Mülûkü mülhemûn*[6] müfâdıyla hakkā ki Şehriyâr-ı 'âlem ve Hidîv-i a'zam *halledallâhu mülkehû ve ebbede saltanatehû*[7] efendimiz hazretleri her husûsda mülhem ve tevfîk-ı Bârî'ye muvaffak oldukları bî-iştibâhdır. Vezîr-i müşârun ileyh hadd-i zâtında:

Her bir engüşt ki bir mühr-i Sadâret lâyık
Her ser-i mûy ki bir kürk-i Vezâret şâyân

medlûlüne sâdık, kerîm ve sahî, 'âkıl ve 'âlim ve müttakī, melhûz-ı erbâb-ı kulûb, hayr-hâh-ı Devlet, etvârı müstahsen ve mergūb olduğu delîl ü beyâna

---

1 sene-i T2 : sene-i ve P

2 cumâdelâhırının T2 : cemâziyelâhırının P

3 2 Cumâdelâhıre 1177 = 8 Aralık 1763 Perşembe.

4 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 dâ'imâ (دائما) P : دايما T2

6 "الملوك ملهمون = Padişahlar (Allah'ın) ilhâmına mazhar olmuş kimselerdir" anlamına gelen Arapça bir atasözüdür; bkz. Yılmaz, *age.*, II,700.

7 "خلد الله ملكه وابد سلطنته = Allah onun mülkünü ve saltanatını sonsuz kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

muhtâc değildir.

ʻAzl-i Kapudân-ı deryâ Süleymân Paşa ve gayrân

Bu târîhde[1] Kapudân-ı deryâ Karabağlı Süleymân Paşa ʻalîl ü ihtiyâr olmağla, mütekāʻiden Rodos'da ikāmete me'mûr ve senevî medâr-ı kifâfına vâfî meblağ taʻyîn ü ihsân buyuruldu. Ve Kā'im-makām Mehmed Paşa Deryâ Kapudânlığ'a **[T2 170b]** ilbâs-ı hilʻat olundu. Karabağlı Vezîr[2] Süleymân Paşa'nın Kethudâsı ʻAli Kethudâ nâm Sakızlı mühtediyyü'l-asl kimesne Donanma-yı hümâyûn Bahr-i Sefîd'de iken Sakız'da ve Midillü Cezîresi'nde baʻzı fukarâya zulm ü teʻaddî ve Kapudan Süleymân Paşa'yı tagrîr ve niçe niçe fezâhat ve cesâreti nümâyân ve fukarâ'-i raʻiyyet Rikâb-ı hümâyûn'a ʻarz-ı hâller verüp, ahvâli gereği gibi tefahhus olundukda, merkūmun sû'-i hâli maʻlûm-ı hazret-i Cihân-dârî olmağın, cezây-ı sezâsı tertîb ve ser-i maktûʻu Bâb-ı Serây-ı ʻâmire'ye vazʻ olundu.

Bu makūle müfsid ve habâset-tıynetin[3] hıdmet eylediği veliyy-i niʻmetini mevâzıʻ-ı töhmete ilkā ve istinâddan sonra hılâf-ı rızây-ı hümâyûn ahz-ı cerâyim ve katl-i nüfûs-ı reʻâyâ ve sâ'ir[4] umûr-ı mûhişeye tesaddîsi tertîb-i cezâsına bâdî olmuşdur.

ʻAzl-i Kethudâ'-i Sadrıaʻzamî Mehmed Emîn Efendi ve gayrân

Pîş-ezîn Kethudâ'-i Sadrıaʻzamî olan Mehmed Emîn Efendi ʻazl ve hâlâ Çavuş-başı olan Recâ'î[5] Mehmed Efendi Sadrıaʻzam Kethudâlığı'na ilbâs-ı hilʻat ve merhûm ʻIvaz Mehmed Paşa-zâde ʻAli Bey, Çavuş-başılık ile be-kâm ve Re'îsülküttâb olan[6] Nuʻmân Efendi ʻalîlü'l-mizâc olup, hastalığı müştedd olmağla Riyâset'den ʻazl ve Defterdâr-ı sâbık **[T2 171a]** el-Hâc ʻAbdî Efendi hıdmet-i Riyâset ile ilbâs-ı hilʻat olundu.

---

1 2 Cumâdelâhıre 1177 = 8 Aralık 1763 Perşembe.

2 Vezîr T2 : — P

3 habâset-tıynetin T2 : خيانت طينك P

4 sâ'ir (سائر) P : sâyir (ساير) T2

5 Recâ'î P : Recâyî T2

6 olan P : — T2

Ve sene-i merkūme cumâdelâhırı[1]nda[2] pîş-ezîn Vezâret'i merfû', Dimetoka'da mukīm 'Ali Paşa-zâde 'Abdî Paşa -ki zikri sebk etmişidi[3]- Vezâret'i ibkāsıyla Eyâlet-i Karaman bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ihsân buyuruldu. Sâbıkı Vezîr Çelik Mehmed Paşa'ya, Eyâlet-i Anadolu tevcîh olundu. Ve Kütahya Müsellimi-yi sâbık 'Ömer Ağa'ya, Emânet-i Surre-i şerîfe; Çavuşlar Kâtibi Efendi'ye, Teşrîfât-ı hümâyûn ya'nî Şerîf-i Mekke-i mükerreme cânibine Kaftân Ağalığı ile me'mûr ve ilbâs-ı hil'at olundu. Ve 'Arab-zâde Rızâ Efendi'ye, Yenişehir Mevleviyyeti ve Hanîf İbrâhîm Efendi'ye, Kudüs Pâyesi'yle Galata Kazâsı bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Ve bu esnâda Bostâncı-başı Ağa 'azl ve Kethudâ'-i Bostâniyân-ı Hâssa, Bostâncı-başılığ'a ilbâs-ı hil'at buyuruldu. Ve sene-i merkūme receb-i şerîfi evâyilinde[4] Mehmed Râkım Efendi, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel idi, 'azl olup Sadrıa'zam Kethudâsı-yı sâbık Mehmed Emîn Efendi her vechile mahal ü müstehak ve idâre-i umûr-ı Devlet-i 'aliyye'ye sâhib-i rüşd ve iktidâr olmağla, Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı'na ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Nüzûl-i Kalyon-ı hümâyûn

Sene-i merkūme receb-i **[T2 171b]** şerîfinin beşinci isneyn günü[5] Tersâne-i 'âmire'de rûy-ı bahra ilkāsı müteheyyi' ve[6] âmâde olan bir kıt'a Kalyon-ı hümâyûn 'alâ-vechi's-suhûleti rûy-ı bahra ilkā olunup, mu'tâd üzere ol gün muktezî olan hademe ve ricâl-i Tersâne'ye[7] ilbâs-ı hil'at ve ihsân-ı 'atâyâ ve devâm-ı devlet-i Pâdişâhî'ye du'â vü senâ itmâmıyla hüsn-ı hıtâm buldu.

Ve bu hılâlde Âsitâne Gümrüğü Emîni Ahmed Efendi 'azl ve Sandûk Emîni Mehmed Ağa[8] Âsitâne Gümrüğü'ne ilbâs-ı hil'at olundu. Ve Mîrahûr-ı

---

1 1-29 Cumâdelâhıre 1177 = 7 Aralık 1763-4 Ocak 1764.

2 cumâdelâhırında T2 : cemâziyelâhırında P

3 bkz. **[T2 159a]**

4 1-10 Receb 1177 = 5-14 Ocak 1764.

5 5 Receb 1177 = 9 Ocak 1764 Pazartesi.

6 ve [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "ilkā ve nüzûle" kelimelerinin üzeri kırmızı mürekkeple çizilmiştir] T2 : — P

7 muktezî olan hademe ve ricâl-i Tersâne'ye [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : muktezî olan hademe ricâl-i Tersâne'ye P

8 Âsitâne Gümrüğü Emîni Ahmed Efendi 'azl ve Sandûk Emîni Mehmed Ağa T2 : — P

Sânî-i hazret-i Şehriyârî Bağdâd Vâlîsi ʻAli Paşa cânibine meʼmûr u râhî olmağla, silahşorândan Mahmûd Bey vekâletlerine ilbâs-ı hilʻat olundu.

Vefât-ı Vezîr Tevkīʻî Küçük Mustafa Paşa

Sene-i merkūme şaʻbânü'l-muʻazzamının sekizinci günü[1] Vezîr-i müşârun ileyh halîleleri Zeyneb Sultân-ı *ʻaliyyetü'ş-şân*[2]ın Serây-ı ʻâlî'lerinde bir mikdâr eyyâm[3] hastalanup dâr-ı âhirete intikāl eylediler. Eyâlet-i Mora mansıbları olup, hıdmet-i Tevkīʻ-i celîl ile Âsitâne-i saʻâdet'de kubbe-nişîn idiler. Merhûm Hüdâvendigâr Sultân Ahmed Hân hazretlerinin vüzerây-ı ʻizâmlarından idi, ʻömrleri seksane karîb idi.

Tevkīʻî-şüden-i Nuʻmân Efendi Reʼîsülküttâb-ı sâbık

Târîh-i merkūmda[4] Reʼîsülküttâb-ı sâbık Nuʻmân Efendi her vechile lâyık u sezâ-vâr olmağla, câh-ı vâlây-ı Tevkīʻ ile kadr **[T2 172a]** ü şânları terfīʻ buyurulup ilbâs-ı hilʻat olundu.

İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-vefkı'l-ʻâdeti

Yine sene-i merkūme mâh-ı şaʻbânü'l-muʻazzamının on birinci sülesâ günü[5] Dîvân-ı hümâyûn olup, tavâ'if-i askeriyye-i zafer-rehberin müstehak oldukları mevâcibleri ʻan-nakdin Hazîne-i ʻâmire'den[6] ihrâc ve herkes havsala-i istihkākına göre mevâcib-i mezkûreden hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i[7] ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır.

Mevâcib-i mezkûrenin ihrâcı gününden Sadrıaʻzam ve Müşîr-i efham Mustafa Paşa hazretleri Kapu'da Sipâh ve Silahdârân kullarına tevzîʻ u iʻtâ ve itmâm-ı devrde mahz-ı nevâziş-i hazret-i Sadrıaʻzamî içün muʻtâd üzere hatt-ı şerîf ile hilʻat-ı semmûr ve hançer-i[8] mücevher Rikâbdâr-ı hazret-i Şehriyârî Ağa ile vârid ü vâsıl ve merâsim-i istikbâl itmâmından sonra kırâ'at-ı hatt-ı

---

1 8 Şaʻbân 1177 = 11 Şubat 1764 Cumartesi.
2 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.
3 eyyâm T2 : — P
4 8 Şaʻbân 1177 = 11 Şubat 1764 Cumartesi.
5 11 Şaʻbân 1177 = 14 Şubat 1764 Salı.
6 ʻâmire'den T2 : ʻâmire'de P
7 zülâl-i P : — T2
8 hançer-i P : hancer-i T2

şerîf ve ilbâs-ı hil'at ve hançer-i mücevher zîb-i kemer-i Sadr-ı vâlâ-güher kılınup, Ağa-yı mûmâ ileyhe 'atıyye-i mu'tâde ve etrâf ve hademe-i Enderûn'a dahi hil'atlar ve 'atıyyeler ihsânıyla merâsim-i ihtirâmları resîde-i rütbe-i îfâ buyuruldu.

Ve bu esnâda Eflâk Voyvodası nâm zimmî hastalanup helâk olmağla, mesfûrun karındaşı Estefan nâm zimmî Eflâk Voyvodalığı'na Bâb-ı Sadrıa'zamî'de ilbâs-ı hil'at olundu.

Zikr-i tevcîhât-ı ba'zı menâsıb-ı vüzerâ vü ümerâ ve ba'zı mevâlî-i kirâm [T2 172b] ve gayruhum

Yine bin yüz yetmiş yedi senesi muharreminden[1] sene-i merkūme şa'bânı gāyetine[2] dek vukū' bulan tevcîhât-ı 'âdî nazar olundukda, müteferrik olmayup mazbût-ı mastara-i itkān olmağıyçün bu vechile zikr olundu.

Yanya Sancağı, Selmân *dâmet me'âlîhu*[3]ya; ba'dehû 'Ömer *dâme ikbâlühû*[4]ya; Ohri Sancağı, İlbasan Sancağı'na ilhâkān Ahmed Paşa-zâde Mehmed Paşa'ya; Bender Sancağı, Receb *dâme ikbâlühû*[5][ya] kal'ası muhâfazası şartıyla bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Aydın Sancağı, sâbıkā Sivas Vâlîsi Vezîr-i mükerrem Paşa'ya[6] bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh olundu. Kandıra Sancağı, Mâlikâne kaydı terkīn ve bilâ-mu'acceletin mâl-ı mîrîsin edâ eylemek şartıyla livâ'-i mezbûre sâbıkā Adana Beylerbeyisi olan Ahmed Paşa'ya; Karaman Eyâleti, Niğde ve Akşehir ve Yenişehir sancakları ile 'Abdî Paşa'ya Vezâret'i ibkāsıyla bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Sivas Eyâleti, Feyzullah Paşa'ya ve Eyâlet-i mezbûre Gelibolu'da mütekā'iden mukīm olan Mustafa Paşa'ya Vezâret'i ibkāsıyla tevcîh; ba'dehû Sarı-zâde Mehmed *dâme ikbâlühû*[7]ya tevcîh olundu.

---

1 1 Muharrem 1177 = 12 Temmuz 1763 Salı.

2 29 Şa'bân 1177 = 3 Mart 1764 Cumartesi.

3 "دامت معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 Metinde Aydın Sancağı'na atanan Paşa'nın ismi zikredilmemiştir. Ancak siyâk ve sibâka bakıldığında buraya atanan kişinin Silahdâr Mehmed Paşa olduğu anlaşılmaktadır; bkz. **[T2 133b, 159a, 162a, 180a-b]**

7 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Haleb Eyâleti, yetmiş yedi şa'bânı gurresinden[1] zabt eylemek üzere sâbıkā Sayda Vâlîsi Vezîr-i mükerrem Mehmed Paşa'ya bâ-hatt-ı hümâyûn; Safed ve Sayda ve Beyrût sâbıkā Eğriboz ve Karlı-ili sancakları, **[T2 173a]** mutasarrıfı Vezîr el-Hâc Ahmed Paşa'ya; Van Eyâleti, kal'ası muhâfazası şartıyla Mekkî-zâde'ye; ba'dehû sâbıkā Kandıra Mutasarrıfı Ahmed Paşa'ya; Mîru'l-hâclık-ı Mısır, ümerâ'-i Mısrıyye'den Şeyh-i Beled 'Ali *dâme 'izzühû*[2]ya; Kapudanlık-ı deryâ, Sadr-ı 'âlî-makām-ı Kā'im-makāmî[3] Vezîr-i mükerrem Mehmed Paşa'ya[4] bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh olundu.

Rodos Sancağı, sâbıkā Deryâ Kapudanı Süleymân Paşa'ya tekā'üden bâ-hatt-ı hümâyûn ber-vech-i arpalık tevcîh olundu. Karlı-ili sancakları ma'a Eğriboz, sâbıkā Girid Muhâfızı Vezîr Hasan Paşa'ya; İnebahtı, sâbıkā Anadolu Vâlîsi Vezîr-i mükerrem dâmâd-ı Râgıb Paşa Hüseyn Paşa'ya; Koca-ili Sancağı, mutasarrıfı Hasan *dâme ikbâlühû*[5]ya.

Zikr-i tevcîhât-ı mevâlî-i kirâm

Mısr-ı Kāhire, Edirne Pâyesi'yle sâbıkā Selânik Kadısı Hâfız Mustafa Efendi'ye; Belgrad Kazâsı, sâbıkā Konya Kadısı es-Seyyid 'Ali Efendi'ye; Seray-bosna Kazâsı, Müslim-zâde Mehmed Sa'îd Efendi'ye; Mekke-i mükerreme Kazâsı, sâbıkā Şâm-ı şerîf Kadısı Mehmed Rızâ Efendi'ye; Medîne-i münevvere Kazâsı, sâbıkā Mısır Kadısı 'Ali Efendi'ye; Bursa Kazâsı, 'Âtıf-zâde Mehmed Emîn Efendi'ye; Kuds-i şerîf, Süleymâniyye Müderrisi Tarsûsî Yûsuf-zâde Mustafa Efendi'ye; Halebü'ş-şehbâ Kazâsı, Süleymâniyye Müderrisi es-Seyyid Mustafa Efendi'ye; Üsküdar Kazâsı, Paşa-zâde **[T2 173b]** Veliyyüddîn Efendi'ye; Filibe Kazâsı, Hâfız Ahmed Efendi'ye; Havâss-ı refi'a Kazâsı, Ma'nîsa Pâyesi'yle Marmaralı es-Seyyid İbrâhîm Efendi'ye; İzmir Kazâsı, Süleymâniyye Müderrisi Zeynel'âbidîn Efendi'ye; Kadı'askerlik-i Anadolu, sâbıkā[6] İstanbul Kadısı olup Anadolu Pâyesi olan Lâdîkī-zâde Feyzullah Efendi'ye; İstanbul Kazâsı, sâbıkā Edirne Kadısı olup, ba'dehû İstanbul Pâyesi olan Mehmed Nebîh Efen-

---

1 1 Şa'bân 1177 = 4 Şubat 1764 Cumartesi.

2 "دام عزه = Gücü dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 Kā'im-makāmî P : Kāyim-makāmî T2

4 Paşa'ya T2 : Paşa P

5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 sâbıkā T2 : sâbık P

di'ye; Kadı'askerlik-i Rumeli, sâbıkā[1] Rumeli Kadı'askeri ve Nakībü'l-eşrâf Mîrzâ-zâde es-Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Âmid Kazâsı, Birâder-zâde Ya'kūb Efendi'ye; Yenişehr-i Fenâr Kazâsı, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi 'Abdurrahîm Efendi-zâde 'Ali Rızâ Efendi'ye; Galata Kazâsı, el-Hâc İbrâhîm Hanîf Efendi'ye; Sofya Kazâsı, Felahî Mehmed Efendi; Erzenu'r-Rûm[2] Kazâsı, Ma'nîsalı Yûsuf Efendi'ye; İstanbul Kazâsı, Fetvâ Emîni-yi sâbık Ebûbekir Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

Vukū'-i ihrâk-ı cüz'î

Sene-i merkūme şa'bânü'l-mu'azzamının yirminci gicesi[3] Şehr-emîni'nde gürûh-ı Halvetiyye'den 'Abdülhalîm Efendi'nin tekyesi muhterik olup, ba'dehû mâh-ı mezbûrun yirmi ücüncü gicesi[4] Rûznâmçe-i Evvel Yûsuf Efendi'nin Malta Çârşûsu'na karîb hânesi muhterik ve etrâfa sârî **[T2 174a]** olmadan bi-emrillâhi Te'âlâ muntafî oldu.

Ve yine mâh-ı merkūmda[5] Bursa Kadısı olan 'Âtıf-zâde Efendi Bursa'da vefât edüp, Hayâtî-zâde Efendi'ye bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh ü ihsân buyuruldu. Ve evâhır-ı mâh-ı merkūmda[6] Topcu-başı Mustafa Ağa 'azl ve Topcular Kethudâsı-yı sâbık İhtiyâr Mehmed Kethudâ, Topcu-başılığ'a ilbâs-ı hil'at olundu.

Ve Eflâk Voyvodası ta'yîn olunan Estefan nâm zimmîye Dîvân-ı hümâyûn'da kuka ilbâs olunmak mu'tâd-ı kadîm olmağla ilbâs ve Silahşorân-ı Şehriyârî'den Berber-başı Ahmed Ağa savb-ı me'mûruna râhî olmağla ta'yîn olundu.

İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Sâlih Paşa Kethudâ'-i Çeteci merhûm 'Abdullah Paşa

Müşârun ileyh Sâlih Paşa merhûm Çeteci 'Abdullah Paşa Kethudâsı olup, Çeteci merhûm oldukdan sonra rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Adana Eyâleti tev-

---

1 sâbıkā P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "Edirne" kelimesinin üzeri çizilmiştir] T2

2 Erzenu'r-Rûm T2 : Erzen-i Rûm P

3 20 Şa'bân 1177 = 23 Şubat 1764 Perşembe.

4 23 Şa'bân 1177 = 26 Şubat 1764 Pazar.

5 1-29 Şa'bân 1177 = 4 Şubat-3 Mart 1764.

6 21-29 Şa'bân 1177 = 24 Şubat-3 Mart 1764.

cîh ü ihsân olunmuşidi. Sene-i merkūme şa'bânı evâhırında[1] Vezâret ihsânıyla kadr u şânı terfî' ve Cidde Eyâleti ile kâm-rev-i i'tilâ buyuruldu.

Sudûr-ı emr-i şerîf berây-ı binâ'-i Câmi'-i Üç-şerefeli der-Mahrûse-i Edirne

Bundan akdem Mahrûse-i Edirne'de vukū' bulan ihrâk ve zelâzil-i şedîdeden bi'l-külliyyeti[2] münhedim **[T2 174b]** olan Üç-şerefeli demekle ma'rûf câmi'-i şerîfin binâ vü ihyâsına irâde-i hazret-i Şehen-şâhî te'alluk ve böyle bir 'imâr-ı cezîleye sarf-ı himmet ve 'inâyetleri cârî ve Muhâsebe-i Evvel Hâşim 'Ali Bey Emîn-i Binâ' nasb ü ta'yîn ve irsâl ve Ser-mi'mâr-ı Hâssa dahi gönderilüp, binâ'-i şerîfe ru'yet ve yine 'avdet eyledi. Binâya şurû' olunup: "Emîn-i mezkûrun ihtimâm-ı binâda tekâsül ü tehâvünü zâhir oldu" deyü inhâ ve Edirne'de sâkin Süleymân Paşa dâmâdı Efendi Emânet-i Binâ ile me'mûr kılındı.

Zikr-i itmâm-ı binâ'-i câmi'-i hümâyûn nezd-i Laleli-çeşme ve tertîb-i alay-ı vâlây-ı hümâyûn berây-ı edâ'-i salât-ı cum'a fî-ramazâni'l-mübârek

Bundan akdem yetmiş dört senesi muharremü'l-harâmının yirmi yedinci günü[3] sâ'at-ı sa'd ü şerefde vaz'-ı esâs olunup, yetmiş yedi senesi şa'bânü'l-mu'azzamında[4] itmâm olan Lâleli-çeşme kurbunda Câmi'-i hümâyûn 'adîmü'l-vaz'ı ve'l-misl ki resîde-i hüsn-i hıtâm ve mâh-ı ramazânü'l-mübârekin ikinci mübârek ahad günü[5] Sadrıa'zam Mustafa Paşa ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[6] Dürrî-zâde Efendi ve Yeniçeri Ağası ve sâ'ir[7] hademe-i bâb mine'l-bâbi ile'l-mihrâb ol câmi'-i münîfde salât-ı subhu edâ eylediler.

Ba'dehû mâh-ı ramazânın **[T2 175a]** altıncı mübârek cum'a günü[8] Şehen-şâh-ı 'âlem hazretleri mükemmel alay-ı vâlâ ile Serây-ı hümâyûn'dan câ-

---

1 21-29 Şa'bân 1177 = 24 Şubat-3 Mart 1764.

2 bi'l-külliyyeti T2 : bi'l-külliyye P

3 27 Muharrem 1174 = 8 Eylül 1760 Pazartesi.

4 1-29 Şa'bân 1177 = 4 Şubat-3 Mart 1764.

5 2 Ramazân 1177 = 5 Mart 1764 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

6 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

7 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

8 6 Ramazân 1177 = 9 Mart 1764 Cuma.

mi‘-i şerîfe teşrîf ve ba‘de edâ’i’s-salâti Sadrıa‘zam hazretlerine ve Şeyhulislâm Efendi’ye ve sudûr-ı kirâma semmûr hil‘atlar ve sâ’ir[1] mevâlî-i ‘izâma ve meşâyih-i kürsî-nişîne hila‘-i nefîse ve ‘ale’l-‘umûm Dergâh-ı ‘âlî kapucu-başılarına ve cümle Dîvân hâcelerine ve sâ’ir[2] hademe-i câmi‘-i şerîfe hil‘atlar ilbâs olunup, yine alay ile Serây-ı Cedîd-i hümâyûn’a mu‘âvedet buyurdular.

Bu câmi‘-i şerîf içün yetmiş üç senesi şa‘bânü[3]’l-mu‘azzamında[4] du‘â vü senâ olunup, yetmiş dört muharremü’l-harâmının[5] yirmi yedinci günü[6] vaz‘-ı esâs ve yetmiş yedi şa‘bânü’l-mu‘azzamında[7] resîde-i hüsn-i hıtâm oldu. Câmi‘-i şerîfin[8] bâb-ı haremden mihrâba dek tûlen seksan kademe ‘arzan elli kademe[9], misâha-i şâdü’r-revânı tûlen doksan ve ‘arzan seksan, hâk-ı vasatda bir şâdü’r-revân-ı ra‘nâ ki âb-ı selsâl mâlî, sekiz mermer sütûn üzerinde bir kubbe-i muhîta ve dâran mâdâr[10] musluk-ı âb-ı sâfî ve cârî ve revzen-i câmi‘-i şerîf doksan beş ‘aded ve dîger harem-i şerîfde fevk ve taht on iki[11] ve çâr sütûn, ruhâm üzere mahfil-i şerîf-i hümâyûnu cânib mükemmelü’l-vaz‘ ve müstahsenü’l-binâ ve kubbe-i câmi‘-i şerîf sekiz mermer sütûn üzere ve sîm on iki ‘aded âvîze-i[12] gālî-behâ ve haremde mermer sütûn on iki ve nezd-i Orta-kapu[13] iki sütûn-ı summâkī ve on sekiz kıbâb-ı ‘avâlî-nisâb ve fevkānî su hazînesi tahtında berây-ı vuzû’ on üç ‘aded musluk ve dergâh kapusu hizâsında olan kapuya varınca yüz yirmi hatve ve ‘imâret-i mükemmele ki ittisâlinde hademe içün birkaç oda ve muvakkit odası ve imâma mahsûs bir oda ve iki türbe-i şerîfe hâricinde iki ‘aded çeşme-sâr cârî ve sebîl ve mütevellî odası ve Kızıltaş demekle mevsûm mahall-i karîbde dokuz ‘aded odayı müştemile dâru’l-hadîs ma‘a-ders-hâne ve ittisâlinde bir matbah ve

---

1 sâ’ir (سائر) P : سائر T2
2 sâ’ir (سائر) P : سائر T2
3 şa‘bânü P : — T2
4 1-29 Şa‘bân 1173 = 19 Mart-16 Nisan 1760.
5 muharremü’l-harâmının P : — T2
6 27 Muharrem 1174 = 8 Eylül 1760 Pazartesi.
7 1-29 Şa‘bân 1177 = 4 Şubat-3 Mart 1764.
8 şerîfin P : şerîf T2
9 kademe P : — T2
10 mâ-dâr P : mâ-[dâr] T2
11 on iki P : — T2
12 âvîze-i P : âv[îze-i] T2
13 kapu P : ka[pu] T2

bir kurnalı gasl-hâne ve nezd-i bâb-ı medrese üç ʻaded musluk ve mahallât-ı nakz-ı vuzûyu müştemile bir câmiʻ-i lâ-nazîrdir.

Hakk sübhânehû ve Teʻâlâ bânî ve vâkıfı olan sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât efendimiz hazretlerinin vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn u me'mûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn[1].

İhsân-ı Vezâret be-Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Seyyid Ahmed Ağa

Yine sene-i merkūme ramazânü'l-mübârekinin yirminci günü[2] Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî olan es-Seyyid Ahmed Ağa'ya, karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile Selânik Sancağı tevcîh ü ihsân ve merhûm ʻIvaz Mehmed Paşa-zâde Halîl Bey, Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî olup ilbâs-ı hilʻat ile tevkīr buyuruldu. Ve bu esnâda sâbıkā İstanbul Kadısı olan Nebîh Mehmed Efendi Yalak-âbâd'da ikāmetiyçün emr u fermân ve râhî kılındı.

Vefât-ı Mihrimâh Sultân-ı *ʻaliyyetü'ş-şân*[3]

Merhûme[4] Mihrimâh Sultân-ı *ʻaliyyetü'ş-şân*[5] hazretleri yetmiş altı mâh-ı rebîʻulâhırın on yedinci hamîs gicesi[6] pâ-nihâde-i[7] mehd-i vücûd olmuşidi. İşbu yetmiş yedi ramazân-ı şerîfinin **[T2 175b]** on altıncı günü[8] dâr-ı bekāya rihlet buyurup, Câmiʻ-i hümâyûn'da olan türbe-i şerîfede Hibetullah Sultân hazretlerinin darîh-i münevvereleri yanına defn olundular; *rahmetullâhi ʻaleyhâ*[9].

---

1 Bu câmiʻ-i şerîf içün yetmiş üç senesi ….. mürselin P : + [Bu kısım sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenarına yazılmıştır] T2

2 20 Ramazân 1177 = 23 Mart 1764 Cuma.

3 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

4 merhûme T2 : merhûm P

5 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

6 17 Rebîʻulâhır 1176 = 5 Kasım 1762 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

7 pâ-nihâde-i T2 : pâ-nihâdan P

8 16 Ramazân 1177 = 19 Mart 1764 Pazartesi.

9 "رحمة الله عليها = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

Katl-i Selmân Paşa Mutasarrıf-ı Yanya

Yanya Sancağı Mutasarrıfı olan Selmân Paşa Livâ'-i mezbûrda ve sâ'ir-i[1] Arnavudluk'da serserî eşkıyây-ı Arnavud tâ'ifelerini[2]: "Kapum halkı ve et-bâ'ımdır" deyü cem' edüp, fukarâ'-i ra'iyyete ve sâ'irlere[3] zulm ü te'addîsi hadden bîrûn olmağla, rikâb-ı kâm-yâba kirâren mirâren bunun mezâlim-i bî-nihâyesinden ref'-i ruk'a-i iştikâ' olundukda, her çend tenbîh ve gûşmâliy-çün müte'addid evâmir-i 'aliyye sudûr u irsâl ve irhâb olundukda mütenebbih olmamağla, böyle zâlimin vücûd-ı menhûsu rûy-ı arzdan izâle olunmak mer-tebe-i vücûbda olduğuna binâ'en, Rumeli Vâlîsi tarafından ber-mûceb-i emr-i 'âlî âdem ta'yîn olunup, cezây-ı sezâsı tertîb ve ser-i maktû'u pîş-gâh-ı Serây-ı 'âmire'ye vaz' ve âhara mûcib-i i'tibâr kılındı.

Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve takbîl-i Bürde-i münîfe-i hazret-i Seyyidü'l-mürselîn *'aleyhi efdalu's-salâti ve's-selâm*[4]

İşbu sene-i mübâreke ramazân-ı şerîfinin on beşinci günü[5] Sadrıa'zam ü ekrem Mustafa Paşa ve Şeyhulislâm Dürrî-zâde Efendi ve sâ'ir[6] da'vetleri mu'tâd olan mevâlî-i[7] kirâm ve meşâyih-i cevâmi'-i selâtîn **[T2 176a]** ve ri-câl-i Devlet-i 'aliyye Enderûn-ı hümâyûn'a da'vet ve ziyâret-i Hırka-i şerîfe ile cümlesi müstes'ad ve pür-behcet olup, devâm-ı du'ây-ı devlet ve kıyâm-ı imtidâd-ı 'ömr ü şevket-i hazret-i Pâdişâh-ı enâm ile edây-ı hıdmetleri îfâ ve ol gün baklava ihrâcı dahi resm-i kadîm ve de'b-i müstedîm üzere ikmâl ü itmâm olundu.

Kırâ'at-ı ders-i Beyzâvî-yi şerîf be-huzûr-ı hümâyûn-ı Şehriyârî

Ramazân-ı şerîfde tertîb olunduğu vech üzere 'ulemâ'-i kirâmdan zevât-ı ma'dûde biri makām-ı ifâde ve takrîr ve müfîd ve birkaçı dahi makām-ı istifâ-de ve istimâ'da müstefîd olmak vechile bi-nefsihî huzûr-ı hümâyûnda *Tefsîr-i*

---

1 sâ'ir-i (سائر) P : سائِر T2

2 tâ'ifelerini P : tâyifelerini T2

3 sâ'irlere (سائرلره) P : سائِرلره T2

4 "عليه افضل الصلوة والسلام = Salât ve selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.

5 15 Ramazân 1177 = 18 Mart 1764 Pazar.

6 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

7 mevâlî-i T2 : موالاء P

Şerîf-i Beyzâvî'den münâsib mahal bir âyet-i şerîfe tefsîrini takrîr ve bahs buyurulup, hıtâm-ı dersde Zıllullâh-ı enâm ve Nigeh-bân-ı hıtta-i İslâm *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû ilâ-yevmi'l-kıyâm*[1] efendimiz hazretlerinin imtidâd-ı 'ömr ü devletleri du'âsıyla hıtâm buyurulup, müfîd ü müstefîdîn olanlara 'akīb-i hıtâm-ı dersde başka başka 'atâyây-ı cezîle-i Şehriyârî ihsânıyla mesrûr u mecbûr buyurdular. Hem 'ilm-i[2] şerîfe ta'zîm ve hem erbâb-ı isti'dâda gûşmâl[i] sa'y ü tahsîle himmet-i 'azîm olduğu bî-iştibâhdır. Hakk Te'âlâ vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn u me'mûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Vürûd-ı ru'ûs-ı maktû'a [T2 176b] ez-cânib-i Ahmed Paşa Çapan-zâde

Bu esnâda Anadolu havâlîlerinde serserî geşt ü güzâr eden kapusuz tâ'ifelerinden[3] Kadı-oğlu nâm şakī ma'iyyetinde olan biraz şirzime-i evbâş ile Niğde semtinde geşt ü güzâr eden tâ'ifeden[4] mâ'adâ hevâdârlarıyla ol havâlîde olan karyelere gelüp hasâret ve intihâya mutasaddî iken Çapan-zâde Ahmed Paşa haber alup, iki üç günlük mesâfeden ılgar ve şirzime-i mezkûre üzerlerine şebîhûn[5] edüp, yüz altmış 'aded ru'ûs-ı maktû'aları Der-i Devlet'e isrâ ve bakıyyetü's-süyûf olanlar pey-siper-i bevâdî-i i'dâm u hızlân olurlar. Şakıyy-i mezbûr ve yanında olanların muhkem ahz ve ele getürülmeğiyçün Karaman Vâlîsi'ne ve sâ'ir[6] vülât ü hükkâma mü'ekked evâmir-i 'aliyye tahrîr u irsâl oldu.

Eyâlet-i Anadolu ez-kadîmü'l-eyyâm bir iklîm-i vesî'u'l-eknâf olmağla, bu makūle kapusuz serserî evbâşdan hâlî olmamağla, vüzerâ ve hükkâm ol makūleleri ahz ve haklarından geldikleri pey-der-pey[7] vukū' bulmakdadır.

---

1 "ادام الله عمره وشوكته الى يوم القيام = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü kıyâmet gününe dek dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 'ilm-i T2 : — P

3 tâ'ifelerinden P : tâyifelerinden T2

4 tâ'ifeden P : tâyifeden T2

5 şebîhûn T2 : şeb-hûn P

6 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

7 pey-der-pey T2 : پدرپی P

Zikr-i mu'âyede-i 'îd-i şerîf-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-'âdeti[1]

Mâh-ı ramazânü'l-mübârekin yirmi altıncı günü[2] Sadrıa'zam hazretleri tebrîk-i 'îd-i sa'îd içün Müfti'l-enâm *sellemehü's-Selâm*[3] hazretlerine alay ile teşrîf ve âyîn-i dîrîneye mürâ'ât ile ertesi gün[4] sudûr-ı kirâm hazerâtı 'arefe gününe[5] dek **[T2 177a]** tertîb-i me'lûf üzere ve cümle ricâl-i Devlet-i 'aliyye cenâb-ı mekârim-nisâb-ı Âsafî ile kesb-i ta'yîd-i sa'âdet eyleyüp, ba'dehû 'îd-i şerîf gicesi[6] Serây-ı hümâyûn'a râhî ve 'ale's-seher takbîl-i pâye-i evreng-i Şehen-şâhî ile müftehar ve mübâhî olduklarından sonra Sâye-i Rahmân ve Halîfe-i Yezdân olan Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *halledallâhu mülkehû ve ebkāhu*[7] hazretleri şevket-i Şâhâne ve ferr ü haşmet-i Pâdişâhâne'leriyle cedd-i emcedleri merhûm u mağfûr cennet-mekân Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhu*[8] hazretleri Câmi'-i şerîfi'nde edây-ı salât-ı 'îd-i sa'îd, ba'dehû Serây-ı hümâyûn'larına teşrîfleriyle sa'd-karâr-ı menzil-i hûrşîd buyurdular.

İhrâk-ı cüz'î der-Eyyûb

Mâh-ı şevvâlin evâyilinde[9] Eyyûb-i Ensârî'de Defterdâr İskelesi'nde birkaç hâne muhterik ve yine muntasıf-ı mâh-ı merkūmda[10] Orta-köy'de birkaç kefere hâneleri muhterik olup, bi-hamdillâh etrâfa sârî olmadan muntafî oldu. Ve bu esnâda Dülbend Ağası Silahşor-ı Şehriyârîlik ile Enderûn'dan ihrâc olundu.

Zikr-i tevcîhât-ı menâsıb-ı Dîvânî 'alâ-vechi'l-'umûm hasbe'l-mu'tâd

Sene-i merkūme şevvâlinin altıncı günü[11] tevcîhât-ı 'âdiye-i 'umûmî vâkı' olup, erbâb-ı menâsıb-ı Dîvânî ilbâs-ı hil'at ile mecbûr u mesrûr buyuruldu ki, birer birer zikr u beyân olunur.

---

1 **bi-vechi'l-'âdeti** P : **bi-vechi'l-'âde** T2

2 26 Ramazân 1177 = 29 Mart 1764 Perşembe.

3 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 27 Ramazân 1177 = 30 Mart 1764 Cuma.

5 30 Ramazân 1177 = 2 Nisan 1764 Pazartesi.

6 1 Şevvâl 1177 = 3 Nisan 1764 Salı.

7 "خلد الله ملكه وابقاه = Allah onun mülkünü sonsuz ve kendisini dâim kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

8 "طاب ثراه = Mezârı gül bahçesi olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

9 1-10 Şevvâl 1177 = 3-12 Nisan 1764.

10 11-20 Şevvâl 1177 = 13-22 Nisan 1764.

11 6 Şevvâl 1177 = 8 Nisan 1764 Pazar.

Kethudâ'-i Sadrıa'zamî Recâyî **[T2 177b]** Mehmed Efendi[1] ve Şıkk-ı Evvel Defterdârı Kâşif Emîn Efendi[2] ibkā; Mâliyye Merâkī Hüseyn Efendi[3] ibkā; Defter Emîni 'Avnî Efendi ve Tevkī'î Nu'mân Efendi ibkā; Tezkire-i Evvel, Nâ'ilî[4] Paşa birâderi; Sânîsi Moravî Süleymân Efendi; Rûznâmçe-i Evvel, Râkım Efendi; Baş-muhâsebe, Sârım Efendi; Anadolu, Elmâs Paşa-zâde Efendi; Yeniçeri Kâtibi, Defterdâr-ı sâbık İbrâhîm Efendi; Mukābele-i Süvârî, 'Âkif Efendi; Cizye Muhâsebesi, Enderûn'dan muhrec Çukadâr Ağa olan Hâfız Ahmed Efendi; Emânet-i Matbah, Emîn-zâde Hüseyn Ağa; Emânet-i Şa'îr, Subhî Efendi; 'Abdullah Bey Benlî-zâde, Muhâsebe-i Haremeyn; Yazıcı-ı sâbık 'Abdullah Efendi, Mevkūfât; Sipâh Kâtibi, Dervîş Efendi; Silahdâr Kâtibi, 'Ârif Süleymân Beyefendi; Küçük Rûznâmçe, İmâm Hasan Efendi; Piyâde Mukābelesi, Dîvân[5] Kâtibi Süleymân Efendi; Küçük Evkāf, Nazîf Efendi; Kalyonlar Kâtibi, Mihrî Efendi; Masraf, Sa'îd Halîfe-i Mektûbî; Kâtib-i Cebeciyân, Yûsuf Efendi; Top-hâne Nezâreti, Kesriyyeli-zâde'ye; Haremeyn Mukāta'ası Yazıcı-yı sâbık Mustafa Efendi'ye; Büyük Kal'a, Mehmed Emîn Efendi'ye; Baş-mukāta'a, Ma'cûnî İbrâhîm Bey'e; Hâsslar, Kîsedâr Yûsuf Efendi'ye; Kağıd-ı Bîrûn, Behrâm Bey'e; **[T2 178a]** Enderûn, Ahmed Efendi'ye; Barut-hâne-i İstanbul, Serdârlar Kâtibi Mustafa Efendi'ye; İstanbul Mukāta'ası, Vakf-ı hümâyûn Kâtibi Kara İsmâ'îl'e; Gelibolu Barut-hânesi, Pîrî Paşa Kethudâsı'na; Târîhcilik, Ser-halîfe-i sâbık Mustafa Efendi'ye; Bursa, Arabacı-zâde 'Ali Bey'e; Avlonya, Halîl Efendi'ye; 'Ulûfeciyân-ı Yemîn, Hıfzî Efendi'ye; Gurebâ'-i Yemîn, Ebûbekir Paşa-zâde'ye; Arabacılar Kitâbeti, Mehmed Emîn Efendi'ye; Sergi Nezâreti, Mehmed Emîn Efendi'ye; Sipâh Ağalığı, Derzî Hüseyn Ağa'ya; Silahdâr Ağalığı, Uzun Bey'e; Baş-bâkī-kulluğu, İbrâhîm Paşa-zâde Mustafa Bey'e[6]; Cizye Baş-bâkī-kulluğu, Ser-kassâb-ı sâbık 'Abdullah Ağa'ya; Küçük Kal'a, Musaffâ Efendi'ye tevcîh olundu.

---

1 Efendi T2 : Efendi'ye P
2 Efendi T2 : Efendi'ye P
3 Efendi T2 : Efendi'ye P
4 Nâ'ilî (نائلی) P : نائلی T2
5 Dîvân P : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2
6 Bey'e T2 : — P

Zikr-i ʻatıyye-i hümâyûn be-yevm-i tevcîhât

Yevm-i mezbûrda[1] erbâb-ı menâsıb temâm oldukdan sonra fukarâ'-i hâcegânın tevcîh-i menâsıbdan bî-behre olanlarına hâl ve iktidârlarına göre ʻatıyyeler ihsân buyuruldu.

Vâkıʻâ bu gürûh-ı hâcegân fukarâları sadakāt ve ʻatâyâya gayrîden ahvec ve ehakk olduğu mahall-i iştibâh değildir. Zîrâ bir tarîkle gayrı iktisâb ve tahsîl-i meʻâşa liyâkatleri yokdur.

Latîfe: Bir kimesne hâcegândan birine: "Devlet-i ʻaliyye hademesi gûnâgûn ism ile müsemmâlardır. Sizlerin isminiz, hâcegân **[T2 178b]** ve hepiniz dahi ʻulemâ şeklindesiz. Ne okudursuz? Sarf ve Nahv ve Fârisî bilmek gereksiz" dedikde: "Belî, bizler hâcegânız. Mansıbdan ʻazlimizde kürk okuduruz. Bârgîr ve raht okuduruz. Bunlar temâm oldukda, hâne okuduruz" deyü cevâb verir.

Yevm-i mezbûrda[2] hâcegândan mâʻadâ kapucu-başılardan ve silahşorlardan ve ocaklulardan ve kapu hademesinden ve sâ'ir[3] hademe-i Devlet fukarâsına dahi ʻatâyây-ı hümâyûn ihsân buyuruldu. Cenâb-ı Şehriyâr-ı ʻâlem ve Hidîv-i ekrem *edâmallâhu ʻömrahû ve şevketehû*[4] efendimiz hazretleri ziyâde duʻâ'-i[5] hayra mazhar oldular. Hakk Teʻâlâ ʻömr ve devlet ü şevketlerin gün-be-gün efzûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Alay-ı nişân firistâden ez-cânib-i Sadrıaʻzamî Mustafa Paşa

Yine sene-i merkūme şevvâlü'l-mükerreminin yirmi ikinci isneyn günü[6] dürretü't-tâc-ı ʻinâyet-nitâc-ı hazret-i Şehriyârî Şâh Sultân-ı *ʻaliyyetü'ş-şân*[7] *etâlallâhu ʻömrahâ*[8] efendimiz hazretlerini ʻıkdü'l-hibâle-i izdivâc-ı hazret-i Sadrıaʻzamî içün muʻtâd-ı kadîm ve ʻâdet-i müstedîm üzere taraf-ı Sadrıaʻzamî'den

---

1 6 Şevvâl 1177 = 8 Nisan 1764 Pazar.

2 6 Şevvâl 1177 = 8 Nisan 1764 Pazar.

3 sâ'ir (سائر) P : سائير T2

4 "ادام الله عمره وشوكته = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dâim eylesin" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 duʻâ'-i T2 : duʻây-ı P

6 22 Şevvâl 1177 = 24 Nisan 1764 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

7 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

8 "اطال الله عمرها = Allah onun ömrünü uzun eylesin" anlamına gelen Arapça duâdır.

tertîb olunan mücevherât-ı ʻadîde ve nahıllât-ı sîmîn ve şükûfe-i gûnâ-gûn ve tâkāt-ı Hindî-i müzerkeş-târ ve hançer-i mücevher ve esb-i mükemmel ve sâ'ir[1] eşkâl-i ʻacîbe üzere masnûʻa şekerleme tablaları bi'l-cümle **[T2 179a]** Serây-ı Sadr-ı ʻâlî'de âmâde kılınup, iki yüze karîb ağayân-ı Sadr-ı ʻâlî atlas kaftânları ve mücevvezeleriyle her birinin ellerinde birer sîm tebsî ile envâʻ-i huliyy-i cevâhir-i gālî-behâ ve Muhzır Ağa Ortası taʻbîr olunan Yeniçeri neferâtı dahi dâl-fes billûrîn şekerleme tablaları ve musannaʻ şeker bâğçeleri ile ve otuz ʻaded sagīr nahıllar ve yine on ʻaded mütevassıt[2] nahıllar ve dîger sîmden nahl-i kebîr ki beş on âdem tahmîl eder müretteb ü mükemmel mürûr ve miyânelerinde piyâde ellerinde sîm çevgânlı Sadr-ı ʻâlî çavuşları ve boğçalar ile Hindî emtiʻa ve akmişe-i gûnâ-gûn ve murassaʻ naʻleyn ve ʻulbelerde niçe tuhaf-ı Efrencî ve nâdide-i Çîn-i sezây-ı tahsîn ve niçe emtiʻa-i hayret-âyîn mürûru esnâsında erkân semmûr kürklü ağalar yollu yoluyla ve Telhîsî Ağa ve Teşrîfâtî Efendi dahi mücevveze ve erkân kürkleri ile baʻdehû Kethudâ'-i Sadr-ı ʻâlî mücevveze ve erkân kürkü[3] ile muʻanven ü muh[te]şem Serây-ı Sadr-ı ʻâlî'den Cebe-hâne önünden Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a râhî oldular. Vusûllerinde muʻtâd üzere Dârussaʻâdet Ağası ve sâ'ir[4] hademe-i Serây-ı hümâyûn telakkī ve hilʻatlar ilbâs eylediler. Bir ʻacîb ü garîb alay-ı vâlâ idi ki misli görülmemişidi. ʻAlâ-vechi'l-icmâl bu kadarla iktifâ olundu.

Zikr-i tevcîhât-ı vüzerâ vü ümerâ bi-vechi'l-ʻâdeti

İşbu yetmiş yedi senesi cumâdelûlâsı[5]ndan[6] sonra **[T2 179b]** vukūʻ bulan baʻzı tevcîhât-ı vüzerâ vü ümerâ ki mazbût-ı mahfaza-i beyân olmağıyçün bu mahalle sebt ü tahrîr olundu.

Rumeli Eyâleti, sâbıkā Bosna Vâlîsi Muhsin-zâde Vezîr[7] Mehmed Paşa'ya; Livâ'-i Köstendil, sâbıkā Selânik ve Kavala sancakları mutasarrıfı Mehmed Paşa'ya; Livâ'-i Tırhala, Semendire Sancağı'na ilhâkān hâlâ mutasarrıfı Vezîr

---

1 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2
2 mütevassıt T2 : — P
3 ile baʻdehû Kethudâ'-i Sadr-ı ʻâlî mücevveze ve erkân kürkü T2 : — P
4 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2
5 1-30 Cumâdelûlâ 1177 = 7 Kasım-6 Aralık 1763.
6 cumâdelûlâsından T2 : cemâziyelûlâsından P
7 Vezîr T2 : — P

Mehmed Paşa'ya; Livâ'-i Yanya, Hacı Paşa-zâde Mehmed *zîde mecdühû*[1]ya rütbe-i Mîr-i mîrânî ile; Livâ'-i Delvine ve İlbasan sancaklarına mutasarrıf Vezîr[2] İsmâ'îl Paşa'ya; Livâ'-i İlbasan, Avlonya Sancağı'na mutasarrıf Vezîr İsmâ'îl Paşa'ya; Livâ'-i İskenderiyye, hâlâ mutasarrıfı Mustafa Bey-zâde'ye; Livâ'-i Delvine, İsmâ'îl Paşa'ya ilhâk; Livâ'-i Ohri, sâbıkā Köstendil Sancağı Mutasarrıfı Mehmed *dâme ikbâlühû*[3]ya; Livâ'-i Alaca-hisâr, hâlâ mutasarrıfı İsmâ'îl Bey'e ibkā; Livâ'-i Selânik, Kavala Sancağı'yla ma'an, Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî es-Seyyid Ahmed *dâme mecdühû*[4]ya rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile ihsân buyuruldu.

Livâ'-i Prizrin, Ferhâd-zâde'ye; Livâ'-i Üsküb, sâbıkā mutasarrıfı Hasan Paşa-zâde'ye; Livâ'-i Semendire, Tırhala Sancağı ile ma'an, mutasarrıfı Vezîr Mehmed Paşa'ya; Eyâlet-i Bosna, sâbıkā Rumeli Mutasarrıfı Vezîr 'Ali Paşa'ya Hersek Sancağı ile ma'an; Livâ'-i İzvornik, mutasarrıfı 'Ali Paşa-zâde'ye[5]; Livâ'-i Klis, Kırşehir Mutasarrıfı Taşlıcalı Mehmed *dâme ikbâlühû*[6]ya; Eyâlet-i Özi, **[T2 180a]** sâbıkā Bender Muhâfızı Receb Paşa'ya rütbe-i Vezâret ile ihsân; Livâ'-i Vidin, Niğbolu Sancağı ilhâkıyla, mutasarrıfı Vezîr-i mükerrem Silahdâr-ı Şehriyârî Hamza Paşa'ya ibkā; Livâ'-i Hotin, sâbıkā Ohri ve İlbasan sancakları Mutasarrıfı Vezîr Ahmed Paşa-zâde Mehmed Paşa *dâme me'âlîhu*[7]ya; Eyâlet-i Kefe, hâlâ mutasarrıfı Mahmûd *dâme ikbâlühû*[8]ya; Livâ'-i Bender, sâbıkı Özi Vâlîsi Köprülü-zâde Vezîr el-Hâc Ahmed Paşa'ya; Livâ'-i Kal'a-i Acu, ümerâ'-i Çerâkise'den 'Abdülgaffâr *zîde mecdühû*[9]ya; Livâ'-i Kal'a-i Soğucak, hâlâ mutasarrıfı Zâverîk(راوريك)-zâde Ahmed Bey'e ibkā; Karahisâr-ı sâhib Sancağı ilhâk, ba'dehû mûmâ ileyh 'Abdülgaffâr'a ibkā; Eyâlet-i Girid, Sadr-ı sâbık Vezîr-i mükerrem Hamza Hâmid Paşa'ya tevcîh; Livâ'-i Resimo, Sarı Mustafa

---

1 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 Vezîr T2 : — P
3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 "دام مجده = Şan ve şerefi dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 Paşa-zâde'ye T2 : Paşa'ya P
6 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
7 "دام معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
8 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
9 "زيد مجده = Şan ve şerefi artsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

Paşa-zâde[1] ʻAli *dâme ikbâlühû*[2]ya; Livâ'-i Hanya, mutasarrıfı Vezîr-i mükerrem Tosun Mehmed Paşa'ya ibkā; Eyâlet-i Anadolu, sâbıkā Karaman Vâlîsi Çelik Mehmed Paşa'ya; Livâ'-i Hüdâvendigâr, sâbıkā Hotin Muhâfızı ʻAbdî *dâme ikbâlühû*[3]ya; Livâ'-i Karesi (قره سِهْ), Hüseyn Paşa birâderi Yûsuf *dâme ikbâlühû*[4]ya; Livâ'-i Sultân-önü, Mehmed Sâdık'a ibkā; Livâ'-i Karahisâr-ı sâhib, Bender Sancağı'na ilhâkān, Vezîr Ahmed Paşa'ya; Livâ'-i Ankara, Ebûbekir'e ibkā; Livâ'-i Aydın, hâlâ mutasarrıfı Vezîr-i mükerrem Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî **[T2 180b]** Mehmed Paşa'ya ibkā; Eyâlet-i Niğde ve Akşehir ve Yenişehri sancakları ilhâkıyla, ʻAbdî Paşa'ya; Livâ'-i Niğde, Karaman Eyâleti'ne ilhâkān, ʻAbdî Paşa'ya baʻdehû Çorum Sancağı Mutasarrıfı Çapan-zâde Ahmed Paşa'ya; Livâ'-i Kayseriyye, hâlâ mutasarrıfı Tuz Paşa-zâde Ahmed *dâme ikbâlühû*[5]ya; Livâ'-i Yenişehri bâlâda Karaman Eyâleti'ne mülhakdır.

Livâ'-i Kırşehri, sâbıkā Yanya Mutasarrıfı ʻÖmer *dâme ikbâlühû*[6]ya; Livâ'-i Akseray, Kilis ve Aʻzâz Mutasarrıfı İsmâʻîl Paşa birâderi Hüseyn Paşa'ya; Eyâlet-i Sivas, sâbıkā Van Vâlîsi Zaralı-zâde Vezîr Feyzullah Paşa'ya; Livâ'-i Amasiyye, sâbıkā Köstendil Mutasarrıfı ʻOsmân Bey-zâde Ebûbekir *dâme ikbâlühû*[7]ya; Livâ'-i Çorum, sâbıkā Sivas Beylerbeyisi Sarı-zâde Mehmed *dâme ikbâlühû*[8]ya; Eyâlet-i Marʻaş, sâbıkā Adana Beylerbeyisi olan Rişvân-zâde Süleymân *dâme ikbâlühû*[9]ya; Eyâlet-i Adana, sâbıkā Habeş Eyâleti ve Mekke-i mükerreme Şeyhu'l-Haremliği inzımâmıyla Cidde Sancağı'na mutasarrıf Vezîr el-Hâc ʻAli Paşa'ya; Livâ'-i İç-il, ʻAlâ'iyye Sancağı'yla maʻan sâbıkā Diyarbekir Vâlîsi Vezîr Mustafa Paşa'ya; Eyâlet-i Halebü'ş-şehbâ, Sayda Vâlîsi Vezîr-i mükerrem Mehmed Paşa hazretlerine; Eyâlet-i Şâm, Kudüs ve Nablus sancakları ve Mîru'l-hâclığı ile, mutasarrıfı Vezîr ʻOsmân Paşa'ya ibkā; Eyâlet-i Sayda, **[T2 181a]** Cerde Başbuğu maʻiyyetinde bulunmak şartıyla, sâbıkā Eğriboz ve Karlı-ili Mutasarrıfı Vezîr Ahmed Paşa'ya; Eyâlet-i Trablus-Şâm, Cerde

1 Paşa-zâde T2 : Paşa'ya P
2 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
7 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
8 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
9 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Başbuğluğu ile Vezîr ʻOsmân Paşa-zâde Mehmed *dâme ikbâlühû*[1]ya ibkā; Eyâlet-i Rakka, hâlâ mutasarrıfı Mehmed Paşa *dâmet meʻâlîhu*[2]ya; Eyâlet-i Diyârbekir, sâbıkā Erzurum Vâlîsi Vezîr ʻAbdurrahmân Paşa'ya; Eyâlet-i Erzurum, sâbıkā Kars Mutasarrıfı Vezîr el-Hâc İbrâhîm Paşa'ya; Eyâlet-i Çıldır, mutasarrıfı Vezîr Hasan Paşa'ya; Eyâlet-i Kars, sâbıkā Trabzon Vâlîsi Vezîr Kapu-kıran Mehmed Paşa'ya; Eyâlet-i Trabzon, Küçük Nuʻmân Paşa'ya; Livâ'-i Konya, hâlâ mutasarrıfı Abaza Mehmed'e; Eyâlet-i Van, sâbıkā Marʻaş Vâlîsi Mekkî-zâde Vezîr Hüseyn Paşa'ya; Eyâlet-i Bağdâd, Basra Eyâleti'yle maʻan, hâlâ mutasarrıfı Vezîr ʻAli Paşa'ya; Eyâlet-i Şehrizor, sâbıkā Kayseriyye Mutasarrıfı Cevher *dâme ikbâlühû*[3]ya; Eyâlet-i Mûsul, mutasarrıfı Emîn Mehmed'e; Eyâlet-i Habeş, Mekke-i mükerreme Şeyhu'l-Haremliği inzımâm ve Cidde Sancağı ilhâkıyla, mutasarrıfı ʻAli Paşa'ya ibkā; Eyâlet-i Mısr-ı Kāhire, sâbıkā Sayda Vâlîsi Vezîr-i mükerrem Defterdâr-ı sâbık Ahmed Paşa'ya; Mîru'l-hâclık-ı Mısr-ı Kāhire, Şeyh-i Beled olan ʻAli *dâme ʻizzühû*[4]ya; Eyâlet-i Cezâ'ir-i Garb, mutasarrıfı ʻAli *dâme ikbâlühû*[5]ya; Cidde, Adana Mutasarrıfı Sâlih Paşa'ya rütbe-i Vezâret ile tevcîh; Eyâlet-i Tûnus, **[T2 181b]** mutasarrıfı ʻAli *dâme ikbâlühû*[6]ya; Kapudânlık-ı deryâ, Kā'im-makām Vezîr Mehmed Paşa'ya; Livâ'-i Rodos, sâbıkā Kapudan Süleymân Paşa'ya tekāʻüden ber-vech-i arpalık tevcîh buyuruldu.

Zikr-i katl-i Vâlî-i Bağdâd Vezîr ʻAli Paşa

Yine sene-i merkūme zilkaʻdesi evâsıtında[7] bundan akdem Sadr-ı esbak Râgıb Mehmed Paşa müddetinde yetmiş beş senesi zilhiccesinde[8] Bağdâd Vâlîsi Vezîr Süleymân Paşa hatfe enfihî vefât etmişidi. Bu haber Devlet-i ʻaliyye'ye vârid oldukda, ʻAli Kethudâ nâm kimesne Süleymân Paşa etbâʻından olup, ol tarafın cüz'î ve küllî umûr u husûslarına vukūf-ı tâmmı olmağla, temşiyet-i umûr-ı vilâyete her vechile sâhib-i iktidâr olduğunu müşʻir ehâlî-i Bağdâd'dan

1 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
2 "دامت معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 "دام عزه = Gücü dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
6 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
7 11-20 Zilkaʻde 1177 = 12-21 Mayıs 1764.
8 1-30 Zilhicce 1175 = 23 Haziran-22 Temmuz 1762.

ʻarz-ı mahzarlar vürûd ve mûmâ ileyhe rütbe-i Vezâret ile Eyâlet-i Bağdâd tevcîh ü ihsân buyurulmuşidi.

ez-Zulmü kemînün fi'n-nefsi, el-ʻaczü yuzʻifühû ve'l-kuvvetü tuzhiruhû[1] medlûlüyle ibtidâ ehâlî-i vilâyet ile hüsn-i zindegânî tarîkından nükûl ve Bağdâd'da ez-kadîm hıdmet-i muhâfazaya me'mûr yeniçeri ortaları ve sâ'ir[2] ehâlî ve tavâyif ile muhârebe ve anları olduğu hıdmetlerinden tard u ibʻâd ve ʻulemâ vü sülehâ ve fukarâya zulm u tahkīr ve niçe umûr-ı mübtediʻa izhârıyla şeh-râh-ı kavîm ve nehc-i müstakīmden ʻudûlü zâhir olup, kirâren ve mirâren hakkında cenâb-ı hazret-i Şehriyârî'ye refʻ-i rukʻa-i iştikâ ve musırr olduğu efʻâl-i şenîʻadan fâriğ olmasıyçün tenbîh-i ekîd-i gûşmâl-ihtivâ **[T2 182a]** sâdır oldukca, ʻutüvv ü ʻinâdına musırr olmağla, maʻa hâzâ hıtta-i Bağdâd ez-kadîm ehâlî-i şarkdan gürûh-ı Şîʻa-i mübtediʻaya karîb bir iklîm olup, anlara meyl-i küllî ile gürûh-ı Şîʻa-i Gāviye dâ'iresinde[3] çoğalup, fesâda bâdî bir hâlet olacağı *ezharun mineʼş-şems*[4] olmağın, mahz-ı kerâmet-i hazret-i Şehriyârî zuhûr ve Bağdâd'da bunun sîret-i kabîhîsinden husûle gelan nizâʻ ile firâr ve ihtifâya mutasaddî ve kendi helâki havfıyla ödü çatlayup pey-siper-i bevâdî-i iʻdâm ü demâr olmuşdur.

"*Ve kefallâhu'l-mü'minîne'l-kıtâl*"[5] medlûl-i şerîfi üzere muktezây-ı hubus-ı tıyneti bu vechile helâkına bâdî olup, bu hılâlde tanzîm-i umûr-ı vilâyete ehliyyeti zâhir u bâhir sâbıkā Süleymân Paşa Kethudâlığı hıdmetinde olan ʻÖmer Ağa her vechile kâr-güzâr ve müstakīmü'l-etvâr olmağla, ʻarz u istirhâmları mûcebince mûmâ ileyhe bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn rütbe-i sâmiye-i Vezâret ile Eyâlet-i Bağdâd tevcîh ü ihsân buyuruldu. Hakk sübhânehû ve Teʻâlâ Devlet-i ʻaliyye'nin gün-be-gün nîrû-yı iktidârın müzdâd eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilkaʻdesi evâsıtında[6] Haleb Kadısı olan Seyyid Ahmed Efendi-zâde Medîne-i Haleb'de ehâlî ile hüsn-i zindegânî üzere olamayup,

---

1 "الظلم كمين فى النفس العجز يضعفه والقوة يظهره = Zulüm nefiste pusudadır; acizlik onu zayıflatır, güç onu ortaya çıkarır" anlamına gelen Arapça bir sözdür.

2 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

3 dâ'iresinde (دائرسنده) P : دائِرسنده T2

4 "اظهر من الشمس = Güneşten daha açıktır" anlamına gelen Arapça deyiştir.

5 "وكفى الله المؤمنين القتال = Allah, savaşta mü'minlere kâfî geldi" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, el-Ahzâb 33/25. âyetin ortasında yer alır.

6 11-20 Zilkaʻde 1177 = 12-21 Mayıs 1764.

etvâr-ı nâ-matbûʿası ve mezâlime teʿaddîsi zâhir u bâhir olmağla, teʾdîbi muktezî olmağın, **[T2 182b]** Medîne-i Konyaʾda ikāmetine emr u fermân buyuruldu.

Ve yine bundan akdem hâcegân-ı Dîvânîʾden hâlâ Baş-muhâsebe olan Hâşim ʿAli Beyefendi, Edirneʾde Üç-şerefeli Câmiʿi şerîfi binâsına meʾmûr u râhî ve bi-hasebiʾl-iktizâʾ hıdmet-i mezbûre Edirneʾde sâkin merhûm Süleymân Paşa dâmâdına tefvîz ve meʾmûr olmağla, miyânede muhâsebeleri ruʾyet ve Hâşim ʿAli Beyʾin Edirneʾde ikāmetine fermân buyuruldu.

Tevcîhât-ı baʿzı mevâlî-i kirâm

Bu esnâda mukaddemâ Pâye-i Kuds Torun Mehmed Efendiʾye Mısr-ı Kāhire Kazâsı ve[1] sâbıkā Kudüs Monlası Şâfiʿî Seyyid Mehmed Efendiʾye Kazâʾ-i Şâm-ı şerîf ve Süleymâniyye Dâruʾl-hadîsiʾnden Mekkî Efendiʾye Selânik Kazâsı bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu.

Âmeden-i ser-i maktûʿ-i Kadı-oğlu bâ-ruʾûs-ı maktûʿa-i cemâʿat-ı ân şakī

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilkaʿdesi evâsıtında[2] bundan akdem müddet-i karîbede serserî levendât tâʾifelerinin serkerde-i ʿutüvv ü tuğyânı Kadı-oğlu demekle maʿrûf şakī, Kayseriyye ve Karahisâr-ı Şarkīʾde nehb ü hasâret ve ebnâʾ-i sebîle tesaddî ve tüccâr ve kârbân gürûhuna teʿaddîsi mütemâdî olup, gün-begün şirzime-i mefâsid bu habîsin başına cemʿ ve Sivas havâlîsinde dahi niçe hasâreti zâhir olup, Konya hudûdundan İsmil (اسميل) nâm mahalde iken Karaman Vâlîsi Vezîr ʿAbdî Paşaʾya ve Sivas **[T2 183a]** Vâlîsi Vezîr Feyzullah Paşaʾya şakıyy-i mezbûrun hakkından gelmeleriyçün müʾekked fermân olunup[3], ʿAbdî Paşa müsriʿan ve ʿâcilen şakıyy-i mezbûrun üzerine ılgar ve İsmilʾden firâr ve Kızılırmakʾdan ʿubûrda niçesi cünûd-ı Firʿavn-âsâ garîk-ı girdâb-ı tûfân ve sâhil-res-i hayât olanları dahi pey-siper-i[4] bevâdî-i hızlân oldular. Derhâl Vâlî-i Sivas Feyzullah Paşa Aşkar Ovası nâm mahalde yetişüp, eşkıyây-ı merkūmûn ile gereği gibi muhârebe ve Kadı-oğlu miyân-ı maʿrekede katl olunup, yanında olan şirzime-i evbâşdan cemʿ-i kesîr dahi tuʿme-i nîze ve şemşîr olup[5], ser-i

1 ve T2 : — P
2 11-20 Zilkaʿde 1177 = 12-21 Mayıs 1764.
3 olunup T2 : buyurulup P
4 pey-siper-i T2 : siper-i P
5 olup T2 : olunup P

maktû‘u ile otuz nefer mikdârı bölük-başıları kat‘ ve menzil-süvâr-ı isti‘câl Der-i Devlet-i ‘aliyye’ye ib‘âs ü isrâ ve pîş-gâh-ı Serây-ı ‘âmire’ye vaz‘ ve âhara mûcib-i i‘tibâr u istibsâr kılındı.

Ve bu esnâda Kızıl-hisârlı-zâde Ca‘fer Bey rûy-ı deryâda kendi pergendesiyle geşt ü güzâr ve korsan kefereleri te‘addîsinden mecârî-i bahrda sefâyin-i tüccâr ve sâ’irlerini[1] muhâfaza ve hirâsete me’mûriyyeti hasebiyle Malta keferesi eşkıyâlarının bir akdarmasına dûçâr ve bi-‘avnillâhi Te‘âlâ ahz ve derûnunda olan on sekiz nefer üsârâ ve sâ’ir[2] takımı ile Tersâne-i ‘âmire’ye getürüp, mîr-i mûmâ ileyhin bu hıdmeti makbûl-i hazret-i Cihân-dârî olmağla, huzûr-ı Âsafî’de **[T2 183b]** ilbâs-ı ferve-i kākum ve beş bin guruş ‘atıyye etbâ‘ına ve pergendesi çavuşlarına dahi başka başka ‘atıyye ve hil‘atlar ilbâs ve on altı kîse sâlyânesine dokuz kîse zamm u terakkī ve Tersâne-i ‘âmire’den matlûbu olan levâzimât ve takım ve ba‘zı tob ve âlât ve cebehâne ihsân-ı hümâyûn ve yine cânib-i Bahr-i Sefîd’de[3] hıdmet-i hirâset ve me’mûriyyetinde mücidd ü sâ‘î olmak üzere fermân ve râhî kılındı.

Ve bu esnâda sâbıkā Erzurum Kadısı Şâmî Efendi demekle ma‘rûf hüsn-i te’ennîsi olmayup, hâlâ Şeyhulislâm *sellemehü’s-Selâm*[4] Dürrî-zâde Efendi hazretleri huzûrlarında etrâfdan ba‘zılar ile hadden mütecâviz kelâm-i bî-encâma mütesaddî olmağla, Cezîre-i Kıbrıs’da ikāmetine emr u fermân buyuruldu.

Ve pîş-ezîn Mollacık-zâde İshâk Efendi dahi mîrîye müte‘allık bir çiftlik nizâ‘ıyla tavr-ı te’ennîden ilhâha mükibb olmağla, hânesinden taşra çıkmamağa emr buyurulmuşidi. Çend rûz ikāmetden sonra ‘afv ile taltîf buyuruldu.

İhrâc-ı huyûl-i Sıtabl-ı ‘âmire be-Çerâ-gâh-ı Sa‘dâbâd bi-vechi’l-mu‘tâd

Yine mâh-ı merkūmun evâhırında[5] beher sene Çerâ-gâh-ı Sa‘dâbâd’a ihrâcı mu‘tâd olan huyûl-i Sıtabl-ı ‘âmire ihrâc olunup, Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Ağa ve sâ’ir[6] hademe-i Sıtabl-ı ‘âmire ve Voynuk ta‘bîr olunan çayır hademeleri âlât ve edevât-ı lâzimeleriyle mürûr ve ol gün her bir rahş-ı

---

1 sâ’irlerini (سائرلرینی) P : سائرلرینی T2
2 sâ’ir (سائر) P : سائر T2
3 Sefîd’de T2 : Sefîd’e P
4 “سلمه السلام = Allah ona selâmet versin” anlamına gelen Arapça bir duâdır.
5 21-30 Zilka‘de 1177 = 22-31 Mayıs 1764.
6 sâ’ir (سائر) P : سائر T2

sabâ-reftârın başka bir reviş ü **[T2 184a]** cünbişi temâşâ olunmağla, mu'tâd üzere Çerâ-gâh-ı Sa'dâbâd'a râhî oldular.

Sudûr-ı fermân-ı Cihân-bânî be-yesâğ-ı ferve-i kākum ve semmûr be-tavâ'if-i hademe ve gürûh-ı esnâf

Yine sene-i merkūme zilka'desinde[1] vüzerâ'-i 'izâm ve mevâlî-i kirâm ve ricâl-i Devlet-i 'aliyye'den mâ'adâ hademe ve esnâf ve ehl-i sûk makūleleri kākum ve semmûr ve vaşak kürk lebs etmemeleriyçün mü'ekked emr-i 'âlî sudûr ve tenbîh-i ekîd olundu.

Fi'l-hakīka[2] bu gûne yesâğ ve tenbîh-i hümâyûnda mahz-ı sıyânet ve isrâf ü telefden himâyet olduğu şer'an ve 'aklen zâhir ve bî-merâdır. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ dâ'imâ[3] nazar-ı sıyânet-eser-i Cihân-dârî'lerin 'âmme-i 'ibâd ü bilâddan hâlî ve berî etmeye, âmîn.

'Akd-i Sâliha Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[4] be-Kapudân-ı deryâ Vezîr Kā'im-makām Mehmed Paşa

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilka'desinin sekizinci hamîs günü[5] dürretü't-tâc-ı 'ismet-nitâc 'iffetlü Sâliha Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[6] hazretleri hâlâ Kapudân-ı deryâ Vezîr-i ekrem Kā'im-makām Mehmed Paşa hazretlerine 'akdü'ş-şeref-i izdivâclarıyçün Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[7] Dürrî-zâde Efendi ve Dârussa'âdeti'ş-şerîfe[8] Ağası ve Vezîr-i müşârun ileyhin kapu kethudâları ve sâ'ir[9] ol cem'-i mekârim-lem'de bulunmaları mu'tâd olan zevât-ı kirâm bi'l-cümle[10] Serây-ı Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[11]a teşrîf ve merâsim-i 'akd-i şerîf-i

---

1 1-30 Zilka'de 1177 = 2-31 Mayıs 1764

2 Fi'l-hakīka P : Fi'l-hakīkati T2

3 dâ'imâ (دائما) P : دايما T2

4 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

5 8 Zilka'de 1177 = 9 Mayıs 1764 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

6 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

7 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

8 Dârussa'âdeti'ş-şerîfe P : Dârussa'âdeti'ş-şerîfet T2

9 sâ'ir (سائر) P : سايْر T2

10 bi'l-cümle P : bi'l-cümleti T2

11 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

sa‘âdet-redîf itmâm ü îfâ buyuruldu. Hakk sübhânehû ve Te‘âlâ müteyemmen **[T2 184b]** ü mübârek eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd ‘alâ-vechi'l-‘âdeti

Yine mâh-ı zilka‘de evâsıtında[1] cânib-i Bahr-i Sefîd'e beher sene ihrâcı mu‘tâd olan Başdarda-i hümâyûn ve mîrî kalyonları ve sâ'ir[2] çekdirme sefîneleri müretteb âlât ve edevâtları ile hâzır u müheyyâ olup, Alay-köşkü pîş-gâhından yollu yoluyla mürûr ve Kabataş pîş-gâhında muvâfık-ı eyyâm oluncaya dek ârâm ve birkaç günden sonra ol mahalden cânib-i Bahr-i Sefîd'e şirâ‘-güşây-ı ‘azîmet oldular.

[Ba‘zı vekāyi‘]

Ve bu esnâda Tobcu-başı-yı sâbık Emîn Ağa[3] Bursa'da ikāmetine fermân ve mahall-i me'mûruna râhî kılındı. Ve Şâm Kapu Kethudâsı Mehmed, Gümüşhâne Ma‘deni Emâneti'yle savb-ı me'mûruna râhî kılındı. Ve Emîn Ağa-zâde Sâdık Ağa hastalanup, dâr-ı bekāya irtihâl eyledi. Ve Yeniçeri Ağası ‘azl ve Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası ve tertîb üzere Zağarcı-başı ve Sensonî ilbâs-ı hil‘at olundular. Ve Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Seyyid Ahmed Paşa'ya Mora Muhassıllığı tevcîh ve ilbâs-ı hil‘at olundu.

Mu‘âyede-i ‘îd-i adhâ bi-vechi'l-‘âdeti

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilhiccesinin beşinci günü[4] Sadrıa‘zam ve Hidîv-i ekrem hazretleri resm-i kadîm ve de'b-i müstedîm üzere mükemmel Dâ'ire-i[5] Âsafî-şiyem'leriyle Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[6] hazretlerine teşrîf buyurup, mu‘âyede-i mu‘tâdeye mübâşeret ve ertesi gün[7] cümle ‘ulemây-ı ‘izâm ma‘a sudûrihimü'l-fihâm ‘ale't-tertîb Serây-ı Sadr-ı mu‘allâ'ya **[T2 185a]** kudûm ve ‘arefe gününe[8] değin bi'l-cümle a‘yân ve ricâl-i Devlet vech-i

---

1 11-20 Zilka‘de 1177 = 12-21 Mayıs 1764.

2 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

3 Ağa T2 : — P

4 5 Zilhicce 1177 = 5 Haziran 1764 Salı.

5 Dâ'ire-i (دائرة) P : Dâyire-i (دايرة) T2

6 “سلمه السلام = Allah ona selâmet versin” anlamına gelen Arapça duâdır.

7 6 Zilhicce 1177 = 6 Haziran 1764 Çarşamba.

8 9 Zilhicce 1177 = 9 Haziran 1764 Cumartesi.

mu'tâd üzere tebrîk-i 'îd-i sa'îd içün dâmen-bûsî-i hazret-i Âsafî'ye müsâra'at eyleyüp ve onuncu gicesi[1] erkân-ı Devlet 'ale'l-'umûm Serây-ı vâlây-ı hazret-i Pâdişâhî'de takbîl-i dâmen-i 'inâyet-me'menleriyçün saff-beste-i makām-ı hıdmet olup:

Ne dâmen-i 'azamet me'men-i 'inâyet kim
Olur o dâmeni takbîl içün bu 'îd-i sa'îd
Ne dâmen-i kerem-i Şâh-ı bu'l-me'âtî kim
Şifâha mültesem etmiş anı Hudây-ı Mecîd

medlûlü üzere 'ale's-seher dâmen-bûs-ı hazret-i Şâhî ile şeref-yâb ve şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *eyyedallâhu Te'âlâ ve ebkāhu*[2] hazretleri edâ'-i salât-ı 'îd-i sa'îd içün müzeyyen alay-ı vâlây-ı cihân-ârâ ile cedd-i emcedleri Sultân Ahmed Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[3] hazretlerinin Câmi'-i şerîfi'ne 'inân-tâb-ı 'azamet ü iclâl oldular:

Devâm-ı 'îd-i sürûr ile devlet ü 'ömrün
Füzûn ede kerem-i Rabb-i Müste'ân ü Mecîd

İhrâk-ı cüz'î

Mâh-ı mezbûrun on ikinci gicesi[4] Sultân Mehmed'de Nişâncı Mahallesi'nde Paşmakcı-zâde Serâyı muhterik olup, bi-hamdillâhi Te'âlâ mahall-i âhara sirâyet etmedi. Derûn-ı serâyda müte'addid yerlerde nâ-becâ âteş zuhûr edüp, birini ıtfâ etseler der-'akab bir yerde dahi zuhûr ederdi; mütehayyir oldular: "Gürûh-ı ecinne **[T2 185b]** bu harîka bâdî oldu" deyü tevâtür buldu.

[Ba'zı tevcîhât]

Bu esnâda Rûznâmçe-i Evvel-i sâbık Yûsuf Efendi, Tersâne-i 'âmire Emâneti'ne ve Dîvân-ı hümâyûn Kalemi kütebâsından Yüsrî Efendi, Küçük Tezki-

---

1 10 Zilhicce 1177 = 10 Haziran 1764 Pazar.

2 "ايد الله تعالى وابقاه = Yüce Allah onu desteklesin ve dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

3 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 12 Zilhicce 1177 = 12 Haziran 1764 Salı.

recilik'e ilbâs-ı hil'at olundu. Ve yine evâ'il-i[1] zilhiccede[2] Yeniçeri Ağası 'Ömer Ağa 'azl ve Bursa'da ikāmete me'mûr ve râhî kılındı.

Sefâret-i Dervîş Mehmed Efendi Kâtib-i Sipâhiyân hâlâ be-nâme-i[3] hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî be-cânib-i Memâlik-i Rusya

İşbu bin yüz yetmiş sekiz senesi mâh-ı muharremü'l-harâmı evâ'ili[4]nde[5] bundan esbak Devlet-i 'aliyye-i ebediyyetü'l-karâra Rusya İmparatoriçesi kıbelinden Memâlik-i Rusya'ya İmparatoriçe olduğunu muhtevî nâme-i dostî-'allâmesinin mazmûnu gereği gibi ma'lûm-ı kâ'inât-pîrây-ı hazret-i Cihân-dârî olup, bu gûne düvel-i sâ'ireden[6] vârid olan nâmelerin iktizâ eden cevâbları 'alâ-vechi'l-'âdeti tahrîr ve itmâmında bir müte'ayyin kullarıyla ib'âs ve tesyîr olunmak ahsen-i mesâlik-i i'tilâ olmakdan nâşî, 'âdet-i hasene-i müstedîme üzere cânib-i Devlet-i 'aliyye'den tehniye-i rütbe-i merkūme zımnında mahz-ı mürâ'ât-ı dostî istikrârı muktezâsı üzere mahsûs nâme-i hümâyûn-ı şevket-makrûn ile hâlâ zümre-i hâcegân-ı Dîvânî'den Sipâh Kalemi Kâtibi Dervîş Mehmed Efendi ilbâs-ı hil'at ve sefâret-i mezbûre hıdmetine **[T2 186a]** ta'yîn ü tahsîs ve nakdîne-i râh ve levâzımı kemâ hiye ihsân ü in'âm ve savb-ı me'mûruna tesyîr u râhî kılındı. Ve Silahşor-ı hazret-i Şehriyârî Hasan Bey, Mîrahûr-ı Sânî olup, ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

Zikr-i sûr-ı hitân-ı evlâd-ı hazret-i Sadrıa'zamî Mustafa Paşa be-emr-i hümâyûn-ı hazret-i Cihân-dârî

Yine yetmiş sekiz senesi mâh-ı muharremü'l-harâmı gurresi mübârek ahad günü[7] hâlâ Sadrıa'zam ve Vekîl-i efham devletlü Mustafa Paşa hazretlerinin nûr-ı hadeka-i ibtihâcları olan mîrân-ı muhteremân cenâblarının sünnet-i seniyye olan vakt-i hitânları hulûl edüp şevketlü, kerâmetlü Şehriyâr-ı 'âlem ve Nigeh-bân-ı cümle-i ümem *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû*[8] efendimiz hazretlerinin mahsûs emr-i hümâyûn-ı 'inâyet-meşhûnları sudûr ve mûcebince

---

1 evâ'il-i (اوائل) T2 : evâyil-i (اوایل) P

2 1-10 Zilhicce 1177 = 1-10 Haziran 1764.

3 **be-nâme-i** T2 : binâ'-i P

4 1-10 Muharrem 1178 = 1-10 Temmuz 1764.

5 evâ'ilinde (اوائلنده) P : evâyilinde (اوایلنده) T2

6 sâ'ireden (سائره دن) P : سائیره دن T2

7 1 Muharrem 1178 = 1 Temmuz 1764 Pazar.

8 "ادام الله عمره وشوكته = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dâim eylesin" anlamına gelen Arapça duâdır.

Bâb-ı Sadr-ı ʻâlî'de sûr-ı hitâna şurûʻ olunup, fukarâ vü zuʻafânın dahi hitâna iktidârı olmayanları ve sâ'ir[1] etfâl dahi derece-i aʻdâddan dört bine bâliğ olup, her birine müceddeden hâllerine lâyık esvâbları ve ʻatıyyeleriyle mecbûr u mesrûr ve yevm-i şurûʻdan[2] hamîs gününe[3] dek ʻulemâ'-i kirâm ve hâcegân ve hademe-i bâb ve ocakluya çeşn ü ziyâfet ve itʻâm ve sâ'ir[4] hilaʻ ve ikrâm mahz-ı ʻinâyet-i bî-dirîg-i hazret-i Şehriyârî'den bezl ü inʻâm ve envâʻ-i hânendegân ve çengiyân-ı luʻbet-bâzân ve mutribân ile izhâr-ı şâd-mânî **[T2 186b]** ve itmâm-ı sûr-ı hitân buyuruldu.

Etresi gün[5] kemâl-i nevâziş ve taltîf-i hazret-i Sadrıaʻzamî içün mahsûs bir kıtʻa hatt-ı şerîf ile hâlâ Kapu Ağası kulları bir re's müzeyyen esb-i mükemmel ve kezâlik müzeyyen bir bârgîr-i mübeccel ve gālî-behâ bir hâtem-i elmâs-ı bî-nazîr ve sûf ferâceye kaplu sevb-i ferve-i semmûr-ı câlibü's-sürûr ile Bâb-ı Sadr-ı ʻâlî'ye şeref-res-i vürûd ve merâsim-i istikbâli edâ ve ibkā ve hatt-ı şerîfi kırâ'at ve kemâl-i taʻzîm ü tekrîmde müsâraʻat ve Ağa-yı mûmâ ileyhe taraf-ı hazret-i Sadrıaʻzamî'den ilbâs-ı ferve-i semmûr ve esb-i behcet-vüfûr ve ʻatıyye-i vefîre-i Âsafâne'leriyle mecbûr u mesrûr buyuruldu.

Gurre-i[6] sâl-i meymenet-fâl bin yüz yetmiş sekiz nehâru's-sebt[7] idi, *bârekallâhu's-sebte ve'l-hamîs*[8] medlûlüyle tefe"ül-i hayr ʻadd olundu.

İhrâc-ı mevâcib-i kıst-ı vâhid bi-hükmi'l-muʻtâd

İşbu sene-i mübâreke mâh-ı muharremü'l-harâmının on altıncı sülesâ günü[9] Dîvân-ı hümâyûn olup, tavâ'if-i askeriyye-i zafer-rehberin müstehak oldukları

---

1 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

2 1 Muharrem 1178 = 1 Temmuz 1764 Pazar.

3 5 Muharrem 1178 = 5 Temmuz 1764 Perşembe.

4 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

5 2 Muharrem 1178 = 2 Temmuz 1764 Pazartesi.

6 **gurre-i** T2 : + [Bu kelime ile başlayan satırın hizâsına vr. 81a'nın sağ kenârına "1178" yazılmıştır] P

7 1 Muharrem 1178 = 1 Temmuz 1764 Pazar. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

8 "بارك الله السبت والخميس = Allah cumartesi ve perşembe günlerini bereketli kıldı" anlamına gelen hadîs-i şerîftir; bkz. Yılmaz, *age.*, I,72-73.

9 16 Muharrem 1178 = 16 Temmuz 1764 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

bir kıst mevâcibleri ʻan-nakdin Hazîne-i hümâyûn'dan ihrâc ve herkes havsala-i istiʻdâdlarına göre ahz ve taksîm ve ihrâcı gününden Sadrıaʻzam hazretleri Bâb-ı Sadr-ı ʻâlî'de mevâcib-i mezkûreyi iʻtâ ve itmâm-ı devrde Rikâbdâr Ağa hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîf ve ferve-i semmûr-ı behcet-vüfûr ve hançer-i mücevher ile gelüp, merâsim-i istikbâli itmâm **[T2 187a]** ü îfâ ve kırâ'at-ı hatt-ı şerîf ve devâm-ı ʻömr ü devlet-i hazret-i Pâdişâhî itmâmından sonra taraf-ı Sadrıaʻzamî'den Ağayı mûmâ ileyhe ferve-i semmûr ve hançer-i mücevher ve esb-i mükemmel ve ʻatıyye-i behiyye ile mecbûr u mesrûr buyuruldu.

İtmâm-ı Serây-ı Sultân-ı *ʻaliyyetü'ş-şân*[1] der-kurb-i Serây-ı Cağaloğlu

Bundan esbak yetmiş altı şaʻbânında[2] Cağaloğlu Serâyı'na muttasıl iki ʻaded Sultân-ı *ʻaliyyetü'ş-şân*[3] serâyları binâsına şurûʻ ve bi-ʻavnillâhi Teʻâlâ yetmiş sekiz senesi muharremü'l-harâmının evâsıtında[4] hayr ile itmâm buldu. Hakk Teʻâlâ müteyemmen ve mübârek eyleye, âmîn.

Bundan esbak taraf-ı Devlet-i ʻaliyye'den sefâret-i mahsûsa ile Grandebur tarafına irsâl olunan hâcegân-ı Dîvânî'den Girîdî Resmî Ahmed Efendi, hıdmet-i me'mûresin edâ ve mâh-ı muharremü'l-harâmın evâsıtında[5] Âsitâne-i saʻâdet'e duhûl eyledi.

Sadr-ı Anadolu-şüden-i Muhsin-zâde Efendi

Muharremü'l-harâmın yirminci günü[6] hâlâ Sadr-ı Anadolu fazîletlü Nâfiz Efendi hazretleri müddet-i ʻâdiyelerin itmâm ve hîn-i infisâllerinde Sadâret-i Rumeli Pâyesi'yle[7] Kütahya mûmâ ileyhe ber-vech-i arpalık medâr-ı meʻâş taʻyîn ve ihsân ve Muhsin-zâde Efendi cenâbları zâten ve zemânen mesned-i Sadr-ı Anadolu'ya şâyân ve sezâ-vâr olmağla, bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Sadr-ı Anadolu ile ilbâs-ı hilʻat buyuruldu.

---

1 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.
2 1-29 Şaʻbân 1176 = 15 Şubat-15 Mart 1763.
3 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.
4 11-20 Muharrem 1178 = 11-20 Temmuz 1764.
5 11-20 Muharrem 1178 = 11-20 Temmuz 1764.
6 20 Muharrem 1178 = 20 Temmuz 1764 Cuma.
7 Sadâret-i Rumeli Pâyesi'yle P : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına diklemesine yazılmıştır] T2

Ve târîh-i merkūmda[1] Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i **[T2 187b]** Şehriyârî Halîl Ağa Kırım Hânı olan Kırım Girây Hân tarafına berây-ı da'vet ve ba'zı umûr u husûs ile me'mûr u râhî kılınup, ba'dehû Hân-ı mûmâ ileyhin 'azli iktizâ etmeğiyle Kırım'dan alup, Sakız'da ikāmetine me'mûr kılındı. Netekim 'azli makālesinde zikr u tafsîli mürûr etmişidi[2]. Ve Üç Şerefeli binâsına me'mûr Hâşim 'Ali Bey Edirne'de mukīm iken Asitâne'ye gelüp, hânesinde temekkün-sâz-ı ikāmet olmağla fermân buyuruldu.

Yine evâhır-ı mâh-ı merkūmda[3] Karaman Vâlîsi 'Abdî Paşa 'azl ve Kilis ve A'zâz sancakları müşârun ileyhe tevcîh ve Vezîr Çelik Mehmed Paşa Anadolu Eyâleti'nden 'azl ve Eyâlet-i Adana ma'a Karaman müşârun ileyhe tevcîh ve Silahdâr Vezîr Mehmed Paşa'ya Eyâlet-i Anadolu ve Kel Ahmed Paşa-zâde Vezîr 'Ali Paşa'ya Eyâlet-i Aydın bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu.

Tevcîhât-ı ba'zı mevâlî-i kirâm

Bu târîhde[4] sâbıkā Mısır Kadısı olan Ni'met Efendi'ye Mekke-i mükerreme ve Edirne Kadısı olan Arslân-zâde Mustafa Efendi'ye Medîne-i münevvere ve yine Kazâ'-i mezbûrdan ma'zûl Kilîsî Hüseyn Efendi'ye Pâye-i Medîne-i münevvere ve Süleymâniyye Dâru'l-hadîsi'nden Mehmed Nâşid Efendi'ye Üsküdar Kazâsı ve Tokādî Mustafa Efendi'ye **[T2 188a]** Yenişehir Kazâsı ve Es'ad Efendi dâmâdı Dervîş Efendi'ye Kazâ'-i İzmir ve Filibe'den ma'zûl Nûrî Efendi'ye Kazâ'-i Âmid ve Samakovlu Hasan Efendi'ye Kuds-i şerîf bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ve bâ-işâret-i 'aliyye tevcîh buyuruldu.

Vefât-ı Re'îsü'l-hâc 'Abdî Efendi

Sene-i merkūme saferu'l-hayrının yirmi ikinci günü[5] Rikâb-ı hümâyûn olup, Re'îsülküttâb bulunmağla Enderûn'a gidilüp, Ağa-yeri'nde kahve içilüp otururken füc'eten fevt oldu.

---

1 20 Muharrem 1178 = 20 Temmuz 1764 Cuma.

2 bkz. **[T2 193b-194a]**

3 21-30 Muharrem 1178 = 21-30 Temmuz 1764.

4 21-30 Muharrem 1178 = 21-30 Temmuz 1764.

5 22 Safer 1178 = 21 Ağustos 1764 Salı.

Mektûbî-i Sadrıa'zamî olan Emîn Efendi, Re'îsülküttâb ve Resmî Girîdî Ahmed Efendi, Mektûbî-i Sadrıa'zamî olup, ilbâs-ı hil'at olundular. Mezkûr müteveffâ el-Hâc 'Abdî Efendi İbrâhîm Paşa Mühürdârlığı'ndan berü müstahdem olup, müddet-i medîde Tezkire-i Kebîr, ba'dehû Riyâset ve Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel sonra yine Riyâset'le istihdâm olunmuşidi. Hisset ve huşûnet-i tab' ile ma'rûf, mâldâr ve sâhib-i iktidâr idi. Bir ferde i'ânet ve cemîli istimâ' olunmamişidi. Rütbe-i haysiyyeti bir terkîb-i 'Arabî [ve]ya Fârisî'yi tercemeye iktidârdan ba'îd idi.

Latîfe[1]**:** Erbâb-ı me'ârifden biri: "Sanâyi'-i şi'riyyeden kalb-i müstevî ne ola?" deyü tecâhülâne buna su'âl eyledikde: "Kalbin eğrisin doğrusu Allah bilür" deyü cevâb vermiş. *Lâ-yüs'elü 'ammâ yef'alü*[2] bu kadarla hâl ü şânı ma'lûm olur. **[T2 188b]**

Ahz-i mecnûn-ı 'acîbü'l-vaz'

Yine sene-i merkūme saferu'l-hayrı evâyilinde[3] bir bıyıklı âdem bir büyük sandûk yapdırup, tahmînen beş altı âdem alur derûn-ı sandûkada bir iki tüfeng ve piştov ve birkaç seyf ve sandûkun mazgal delikleri var, kapusu muhkem, kilidi dahi muhkem sırık hammâlları ile Sultân Ahmed'de Dikilitaş'ın dibine vaz' ve bir büyük zencîr ile taşa müstahkem bend eyleyüp, derûn-ı sandûkda: "Ben buradan âsümâna çıkacağım, işte Benu'l-Asfer şimdi gelür. Beni Mevlânâ hazretleri gönderdi" deyü hezeyân etmeğe başladı. Derhâl ahz ve bîmâr-hâneye gönderdiler. Bu keyfiyyet cünûn-ı mustani' olmağa muhtemil idi, lâkin tîz ahz olunup, 'urûc-ı âsümâna vakit kalmadı.

'Azl-i Defterdâr Emîn Efendi ve nasb-ı 'Avnî Efendi

Sene-i merkūme saferu'l-hayrının âhır-ı yevm-i erbi'âda[4] Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel Emîn Efendi 'azl ve Defter Emîni Seyyid 'Avnî Efendi, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel ve selefi halefi mansıbı Emânet-i Defter ile ilbâs-ı hil'at olundu.

---

1 **Latîfe** [Bu kelime satır hizâsına sayfa kenârına kırmızı mürekkeple yazılmıştır] T2 : + [Bu kelime metinde geçen "kalb-i müstevî" kelimelerinden sonra yazılmıştır] P

2 "لايسأل عما يفعل = Yaptığından sorumlu olmaz" anlamına gelen bu ifâde " *Lâ-yüs'elü 'ammâ yef'alü ve hüm yüs'elûn* = لايسأل عما يفعل وهم يسألون (= (Allah) yaptığından sorumlu olmaz, onlar (kullar) ise sorumlu olur" Kur'ân, el-Enbiyâ 21/23. âyetten mülhem olarak söylenmiş olmalıdır.

3 1-10 Safer 1178 = 31 Temmuz-9 Ağustos 1764.

4 29 Safer 1178 = 28 Ağustos 1764 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

Katl-i Vezîr İsmâ'îl Paşa be-Avlonya

Yine[1] sene-i merkūme saferu'l-hayrı evâhırında[2] bundan esbak Mîr-i mîrân'dan iken kendüsünden rüşd ü sedâd me'mûletiyle rütbe-i Vezâret ile kadr ü şânı terfî' olunan Arnavud İsmâ'îl Paşa hem-cinsi olan Kaplan Bey-zâdeler **[T2 189a]** ve sâ'irleriyle mukātele vü muhârebe ve gûnâ-gûn zulm ü te'addîden bir ân hâlî olmayup, te'dîb ü tenkîli lâzime-i hâlden olmakdan nâşî, pîş-ezîn Yanya Mutasarrıfı iken Vezâret'i ref' ve bir tarîkle Yanya'dan firâr ve Arnavud Belgradı havâlîlerinde kendüsüne tâbî' bir mikdâr şirzime-i şekāvet-pîşe ile karâr etmişidi. Bu hâl üzere kalmak lâzım gelse günden güne yanında mefâsid ve eşirrâ çoğalup, ol havâlîlerin niçe dürlü ihtilâl-i nizâmına bâdî olacağı müşâhede olunmağla, üslûb-ı hakîm üzere yine Vezâret'i ibkā ve bu vechile mu'âmele olunmuşiken bir müddet mürûr ve: "Avlonya ehâlîsi ile cihetinizde olan emvâl-i matlûbeyi edâ ve tahsîline me'mûrum[3]" deyü gelüp, muhârebeye ibtidâr ve hîn-i muhârebede kurşun ile urulup vücûd-ı habâset-âlûdu bu vechile zâ'il ve muzmahil oldu. Bu tâ'ifenin huşûnet ve habâset-i cibillîleri ve birbirlerine cesâret ve gadrleri meşhûr ve tînet-i asliyyeleri zûr u şürûr üzere olduğu zâhir u bedîhîdir.

Vukū'-i tob dökümü der-Tob-hâne-i 'âmire

Yine sene-i merkūme rebî'ulevvelinin altıncı günü[4] insıbâb ü izâbesi tertîb ve teheyyü' olunan sefer-i hümâyûn takımından ma'lûmü'l-'aded toplar furûnları yanup, dökülmesi hâzır u müheyyâ olmağla, Sadrıa'zam hazretleri ve Defterdâr Efendi ve sâ'ir[5] bulunmaları mu'tâd olan kimesneler Top-hâne-i 'âmire'ye teşrîf ve toplar selâmet-i hâl ile dökülüp, ba'de itmâm **[T2 189b]** ve îfâ'-i merâsimü's-senâ' 'avdet eylediler.

---

1 yine T2 : — P

2 21-29 Safer 1178 = 20-28 Ağustos 1764.

3 me'mûrum T2 : me'mûr P

4 6 Rebî'ulevvel 1178 = 3 Eylül 1764 Pazartesi.

5 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

Tevcîhât-ı ba'zı vüzerâ'-i 'izâm

Yine târîh-i merkūmda[1] Vezîr 'Abdî Paşa A'zâz'dan 'azl ve Eyâlet-i Trabzon bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu. Ve sâbıkı Nu'mân Paşa'ya Eyâlet-i Van ve sâbıkı Hâs Ağası Ahmed Paşa *dâmet me'âlîhu*[2]ya bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Kilis ve A'zâz tevcîh olundu.

Vukū'-i harîk-ı vasît

Sene-i merkūme rebî'ulevvelinin dördüncü cum'a gicesi[3] sâ'at üçde iken Cübbe'ali Kapusu hâricinde bir kahveci dükkânından âteş-i ser-keş zebâne-keş olup, tâ Fenâr Kapusu'na dek Rum Kilisası'na muttasıl[4] vâfir kefere sâhil-hâneleri muhterik olup, bi-hamdihî Te'âlâ muntafî oldu.

Garîbe: Târîh-i merkūmda[5] Sadrıa'zam Mustafa Paşa hazretleri Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'de Dîvân'da iken mîrâs iddi'âsı ile bir âdem Dîvân Kalemi kâtiblerinden Fâhir nâm kimesneyi Dîvân'da murâfa'a olunacakları hâlinde sikkîn ile darb ve cerh ve ol kimesneyi ahz eylediler. Bu makūle cesâret nâdiru'l-vukū' olmağla, bu mahalle kayd olundu.

[Ba'zı vekāyi']

Ve bu târîhde[6] Kütahya'da ve ol etrâflarda Bölük-başılık nâmıyla geşt ü güzâr ve kapusuz eşkıyâ makūleleri bu müfsidin yanında müctemi' olan Bacaksız Halîl nâm habîs Kütahya'da iken Kütahya Mütesellimi da'vet, ol dahi vaz' u 'unvânına i'timâd ile **[T2 190a]** gelüp, Mütesellim dahi: "Bu makūle müfsidin izâlesi 'ayn-ı isâbetdir" deyü cesâret ve katl ve yanında olan hevâdârlarından birkaçını dahi izâle ve ser-i maktû'ların Âsitâne-i sa'âdet'e irsâl ve âhara mûcib-i 'ibret kılındı[7].

---

1 6 Rebî'ulevvel 1178 = 3 Eylül 1764 Pazartesi.

2 "دامت معاليه = Saygınlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 4 Rebî'ulevvel 1178 = 1 Eylül 1764 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

4 muttasıl P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "tahmînen" kelimesinin üzeri çizilmiştir] T2

5 4 Rebî'ulevvel 1178 = 1 Eylül 1764 Cumartesi.

6 4 Rebî'ulevvel 1178 = 1 Eylül 1764 Cumartesi.

7 'ibret kılındı T2 : i'tibâr olundu P

Ve bu esnâda Aklâm-ı Dîvânî'den Büyük Kal'a Ser-halîfesi Eyyûbî 'Abdullah nâm kimesne seyyi'ü'l-hulk ve kalemi hâcesine ve sâ'ir[1] hulefâya itâle ve şetm ve bu makūle sâ'ibü[2]'l-lisân olmağla, sû'-i hâlinden Rikâb-ı hümâyûn'a 'arz-ı hâl ve hakīkat-ı hâli tefahhus olunup, vâkı'-i hâl olmağla, kalem-i mezkûrdan ib'âd ve İkinci Halîfesi'ni Ser-halîfeliğ'e ta'yîn olundu.

Ve bu esnâda Kassâb-başı olan Mehmed Ağa 'azl ve Râgıb Paşa Vekîl-i harcı 'Ali Efendi, Kassâb-başılığ'a ilbâs-ı hil'at olundu. Ve mâh-ı rebî'ulevvelin yirmi üçüncü günü[3] Âsitâne-i sa'âdet'de mukīm vüzerâ'-i 'izâmdan Rumeli Vâlîsi Muhsin-zâde Mehmed Paşa ve Anadolu Vâlîsi Silahdâr Mehmed Paşa mahatt-ı hükûmetlerine 'âzim ü râhî oldular.

Vefât-ı Nakşî Mustafa Efendi Kahveci-başı-i hazret-i Şehriyârî

Sene-i merkūme rebî'ulevvelinin evâhırında[4] Enderûn-ı hümâyûn'da Kahveci-başı olan Nakşî Seyyid Mustafa Efendi gāyet manzûr-ı nazar-ı hazret-i Pâdişâhî olmağla, bi-emrillâhi Te'âlâ hastalanup dâr-ı âhirete intikāl **[T2 190b]** eyledi.

Merhûm Nakşî bir tarîkle Enderûn-ı hümâyûn'a duhûl ve müddet-i Sultân Mahmûd Hânî'de sâ'ir[5] hademe-i Enderûn gibi imrâr-ı vakt edüp şevketlü, 'inâyetlü efendimiz hazretleri cülûs-ı hümâyûn buyurduklarında, bunun rüşd ü sedâdı ma'lûm-ı hümâyûnları olmağla, merhûm Hazîne Kethudâsı Halîl Paşa'nın yetmiş kîseye bâliğ îrâdlarını def'aten bilâ-mu'acceletin buna in'âm ü ihsân ve sâ'ir[6] hâne ve esâs-ı beyt ve hadden efzûn in'âm ü 'inâyetleriyle çırâğ ve kâm-yâb ve Kahveci-başılık'ları hıdmetinde şeb ü rûz devlet-i tekarrublarıyla âsâyiş-güzîn-i ikbâl idi.

Hakk Te'âlâ 'ömr ve devlet ü şevketlerin ilâ-yevmi'l-kıyâm efzûn eyleye, âmîn. Nazar-ı 'inâyet-eser-i hazret-i Pâdişâhî ne rütbede iken bi-emrillâhi Te'âlâ böyle sür'at-ı ikbâl-i baht mütemâdî olmayup, fevt oldu; *rahmetullâhi 'aleyh*[7].

---

1 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

2 sâ'ibü (سائب) P : سائِب T2

3 23 Rebî'ulevvel 1178 = 20 Eylül 1764 Perşembe.

4 21-30 Rebî'ulevvel 1178 = 18-27 Eylül 1764.

5 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

6 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

7 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

[Ba'zı tevcîhât]

Bu hılâlde Ser-çavuşân-ı Dergâh-ı 'âlî merhûm 'Ivaz Mehmed Paşa-zâde 'Ali Bey Çavuş-başılık'dan 'azl ve hâlâ Teşrîfâtî Kalemiyye Halîfesi Ahmed Efendi Çavuş-başılığ'a şâyân olmağla ilbâs-ı hil'at olundu. Ve sâbıkı Teşrîfâtî 'Âkif Efendi, Tezkire-i Evvel hıdmetinden ma'zûl ve Mukābele-i Süvârî iken yine Teşrîfât hıdmetine Mukābele-i Süvârî mansıbı ibkāsıyla **[T2 191a]** ta'yîn ve ilbâs-ı hil'at olundu.

Katl-i sarrâfân-ı Ermeni be-pîş-gâh-ı Serây-ı Cedîd-i hümâyûn

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulâhırında[1] bundan esbak Eğin Kasabası ehâlîsinden Nekābet hıdmetinde olan nâm kimesne vilâyet a'yânı gürûhundan erbâb-ı tama'dan olup, dâ'imâ[2] ehâlî ve fukarâ ile nizâ' ve keşmekeşden hâlî olmayup, Kasaba-i mezkûreden bir mikdâr müdde'îler Âsitâne-i sa'âdet'e gelüp, ref'-i ruk'a-i iştikâ ve: "Mahallinde şer'le görülmek içün ve sûret-i hâl Der-i Devlet'e i'lâm ü inhâ oluna" deyü emr-i 'âlî mûcebince Yeniçeri Ocağı'ndan dahi Mübâşir Turnacı ta'yîn ü irsâl olunmuşidi.

Mahalline varıldıkda müdde'îleriyle murâfa'a-i şer' ve katl-i nefs eylediği sâbit ve kısâs-ı şer'î lâzım gelmekle, Mübâşir'in 'adem-i teharrî ve tama'-ı hâmı ile birkaç 'aded sarrâf keferelerinin mel'anet ve ilhâh ve irtişâlarıyla sûret-i da'vâyı Âsitâne'ye i'lâm etdirmeden bilâ-te'hîrin Nakīb-i mezbûre kısâs-ı şer'îyi infâz ü icrâ etdirirler. "Müteveffânın akribâsıyım" deyü bir hâtûn, biraz Eğinlü şürefâdan kimesneler ile Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye gelüp, mesfûrûn Ermeni sarrâflarından taleb-i kısâs ve cum'a selâmlığında dahi bi-'aynihî ol cem' ile Rikâb-ı hümâyûn'a 'arz-ı hâl ve feryâd-ı 'azîm etmeleriyle, hakīkat-ı hâl **[T2 191b]** gereği gibi tefahhus olunup, vâkı'â bu husûsun vech-i sübûtu Der-i Devlet'e i'lâm olununcaya[3] dek te'hîri lâzım ve mühim iken, mahzâ sarrâf keferelerinin mel'anet ü hıyânetleri ile olduğu zâhir u bî-merâ olmağla, ol dört 'aded Ermeni sarrâfları[4] ahz ve Serây Meydânı'nda katl ve âhara mûcib-i 'ibret kılındı.

---

1 1-29 Rebî'ulâhır 1178 = 28 Eylül-26 Ekim 1764.

2 dâ'imâ (دائما) P : دايما T2

3 olununcaya T2 : oluncaya P

4 Ermeni sarrâfları T2 : sarrâf-ı Ermenlerini P

[Ba'zı tevcîhât]

Ve bu esnâda Vâlî-i Mısır Defterdâr Ahmed Paşa hastalanup, mâh-ı rebî'ulevvelin[1] evâsıtında[2] intikāl ve Kapudân-ı deryâ-i sâbık Vezîr el-Hâc Hasan Paşa'ya Mahrûse-i Mısır tevcîh ve Rişvân-zâde Süleymân Paşa Mar'aş Vâlîsi iken vefât ve Muhassıl 'Osmân Paşa yeğeni Ahmed Paşa'ya, Mar'aş Eyâleti bâ-hatt-ı hümâyûn tevcîh buyuruldu.

İhrâc-ı mevâcib bi-vechi'l-'âdeti

Yine sene-i mezkûre rebî'ulâhırının onuncu günü[3] Dîvân-ı hümâyûn olup, tavâ'if-i askeriyye-i zafer-rehberin müstehak oldukları bir kıst mevâcibleri 'an-nakdin Hazîne-i hümâyûn'dan ihrâc ve herkese havsala-i isti'dâdlarına göre tevzî' u taksîm ve ihrâcı gününden Sadrıa'zam hazretleri Kapu'da Sipâh ve Silahdârân ocaklarına i'tâ ve itmâm-ı devrde Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî hatt-ı şerîf-i şevket-redîf ve ferve-i semmûr-ı câlibü's-sürûr ve hançer-i mücevher ile Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'ye vürûd ve merâsim-i istikbâl **[T2 192a]** ü istibcâli edâ ve kırâ'at ve Ağa-i mûmâ ileyhe taraf-ı hazret-i Sadrıa'zamî'den hil'at-ı semmûr ve hançer-i mücevher ve esb-i müzeyyen ü mükemmel ve 'atıyye-i behiyye-i mu'tâde[4] ihsânıyla mecbûr u mesrûr buyuruldu.

Bu esnâda Yeniçeri Ağası 'azl ve Tekfûr-dağı'nda ikāmete fermân ve Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası ve Ser-sensonî, Zağarcı ve Zağarcı, Kul Kethudâsı ve Muhzır Ağa, Ser-sensonî olup, bi-vechi'l-mu'tâd ilbâs-ı hil'at olundular.

[Vefât-ı Mektûbî Halîl Efendi]

Ve bu esnâda Yazıcı-ı Dârussa'âde-i sâbık Mektûbî Halîl Efendi dâr-ı bekāya rihlet eyledi. Müteveffâ-i merhûm dervîş-nihâd bir zât idi[5], menâsıb-ı Devlet-i 'aliyye'den hayli behredâr olmuşidi.

---

1 rebî'ulevvelin T2 : rebî'ulevvelinin P

2 11-20 Rebî'ulevvel 1178 = 8-17 Eylül 1764.

3 10 Rebî'ulâhır 1178 = 7 Ekim 1764 Pazar.

4 mu'tâde T2 : mu'tâd P

5 idi P : + [Bu kelime üzeri çizilen "olmağla" kelimesinin altına yazılmıştır] T2

Duhûl-i Donanma-yı hümâyûn ez-Bahr-i Sefîd bi-vechi'l-'âdeti

Sene-i mezkûre cumâdelûlâsı[1] gurresinde[2] Bahr-i Sefîd'e ihrâcı mu'tâd olan Donanma-yı hümâyûn kalyonları ve Başdarda-i hümâyûn ve sâ'ir[3] çekdirme sefîneleri müretteb alât ve takımları ile[4] Alay-köşkü pîş-gâhından mürûr ve Kapudân-ı deryâ Ka'im-makām[5] Mehmed Paşa Bâb-ı Sadrıa'zamî'de ilbâs-ı hil'at-ı[6] ferve-i semmûr ve esb-i mükemmel ü müzeyyen i'tâsıyla mecbûr u mesrûr buyuruldu. Ve sâ'ir[7] çekdirme sefîneleri ümerâlarına ve Kapudâne ve Petrona ve Riyâle-i hümâyûn kapudanlarına mu'tâd üzere hil'atları ilbâs olundu.

Vukū'-i yesâğ-ı [T2 192b] elbise-i çiçekli ve şâl kuşak be-tavâ'if-i hademe ve esnâf

Yine sene-i merkūme cumâdelâhıresi[8] ibtidâsında[9]: "Hademe ve esnâf-ı ehl-i sûk makūleleri kākum kürk ve vaşak ve çiçekli 'antârî ve kaftân ve şâl kemer kuşak lebs etmeyeler" deyü şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı şerîf mûcebince fermân-ı 'âlî hükkâm ve zâbitâna tenbîh ü te'kîd olunup: "Min-ba'd hılâf-ı emr-i 'âlî lebs edenlerin şakk-ı siyâb ve te'dîb olunalar" deyü musarrah idi.

Vâkı'â bu makūle herkes haddinden mütecâviz elbise ile isrâf-ı mâlâ-yâ'nîden men' olunmaları vâcibe-i zimmet ve lâzime-i sıyânet-i Zıllullâhî olduğu mahall-i iştibâh değildir. Hakk Te'âlâ sâye-i zalîl-i 'inâyetlerin 'âmme-i 'ibâd ü bilâd üzerlerinden zâ'il[10] ve münfekk eylemeye, âmîn.

Sûret-i hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn bu vech üzere olmağla, sebt ü kaydı çespân görüldü: "Vüzerây-ı 'izâm ve mevâlî-i kirâm ve mu'teberân-ı ricâl-i Devlet-i 'aliyye'mden mâ'adâ kimesne kākum ve vaşak kürk iksâ' eylemaması bâbında bundan akdem fermân-ı 'âlî ile tenbîh ve men'-i küllî

---

1 cumâdelûlâsı T2 : cemâziyelûlâsı P
2 1 Cumâdelûlâ 1178 = 27 Ekim 1764 Cumartesi.
3 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2
4 takımları ile P : takımlarıyla T2
5 Ka'im-makām P : Kayim-makām T2
6 hil'at-ı P : — T2
7 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2
8 cumâdelâhıresi T2 : cemâziyelâhıresi P
9 1 Cumâdelâhıre 1178 = 26 Kasım 1764 Pazartesi.
10 zâ'il P : zâyil T2

ile men‘ ve memnû‘ olmayup, iksâ’ edenlerin kürkleri şakk olmasını te’kîd olunmuşidi.

Bu def‘a dahi bâlâda zikr olunduğu vechile vüzerây-ı ‘izâm ve mevâlî-i kirâm ve mu‘teberân-ı ricâl-i Devlet-i ‘aliyye’mden mâ‘adâ kimesne kākum **[T2 193a]** ve vaşak iksâ eylemamak ve müşârun ileyhimden gayrı kimesne çiçekli kaftân ve ‘antârî giymamak ve hademe ve esnâf makūlesi şâl kuşak kuşanmamak bâbında mübârek hatt-ı hümâyûn-ı ‘adâlet-makrûn sâdır olmağla, imdi emr-i hümâyûn-ı Cihân-dârî’nin icrâsına sâ‘î olup, itâ‘at etmeyenlerin ahz ü habs ve te’dîbine müsâra‘at eyleyesiz” deyü gāyet mü’ekked idi.

Katl-i Hasan Paşa Tütüncüsü ‘Abdî Ağa

Sene-i merkūme cumâdelûlâsı[1] evâyilinde[2] Dergâh-ı ‘âlî kapucu-başılarından olup, Hasan Paşa Tütüncüsü ‘Abdî Ağa demekle ma‘rûf kimesne asl-i fıtratında merkûz olan habâset ve tama‘-ı cibillîsi hasebiyle me’mûr olduğu hıdemâtda şer‘an ve kānûnen üzerine farz-ı ‘ayn olan tahsîl-i rızây-ı hazret-i Pâdişâhî’ye sarf-ı makderetde cidd ü sa‘yden kāsır olup, bundan akdem İsakcı Anbar Emâneti ve sâ’ir[3] hıdemât ile bâ-emr-i ‘âlî ol tarafa irsâl ü ta‘yîn olundukda, sıdk u sedâd ile hareketine ziyâde tenbîh-i ekîd olunmuşiken, tama‘-ı cibillîsine teba‘iyyet ile mübâya‘a olunan zehâ’irde niçe dürlü gışş ü hîle ve fukarâ vü zu‘afâya zulm ü te‘addîden mâ‘adâ taraf-ı mîrîye hasârât-ı kesîre ve kendi sû’-i ef‘âlini ‘adem-i ızhâr içün bu def‘a ‘azl olan Kırım Girây Hân’ı kendi ef‘âl-i şenî‘ası **[T2 193b]** setrine zahîr u yâver ‘add eyleyüp, şakıyy-i mezbûrun mütesaddî olduğu mezâlim-i bî-nihâyesinden Rikâb-ı hümâyûn’a ‘arz ve mahzarlar ve ‘arz-ı hâller tevârüd eyleyüp, gereği gibi tefahhus olundukda, vâkı‘-i hâl olduğu ma‘lûm-ı hazret-i Cihân-dârî olmağla, bu makūle habâset ü hıyânet ile hılâf-ı rızây-ı hazret-i Pâdişâhî’de olan müfsidin izâle ve i‘dâmı ber-mûceb-i fetevây-ı şerîfe lâzime-i hâlden olmağla, Yedi-kulle’ye kaldırılup cezâsı tertîb ve âhara mûcib-i i‘tibâr u istibsâr olmağıyçün ser-i maktû‘u Bâb-ı Serây-ı ‘âmire’ye vaz‘ olundu.

---

1 cumâdelûlâsı T2 : cemâziyelûlâsı P

2 1-10 Cumâdelûlâ 1178 = 27 Ekim-5 Kasım 1764.

3 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2

Ma'a-hâzâ hazret-i Pâdişâh-ı 'âlem ve Nigeh-bân-ı cümle-i ümem *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû ilâ-ınkırâzı'l-'âlem*[1] efendimiz hazretlerinin leyl ü nehâr kemâl-i sa'y-ı meşkûrları fukarâ vü zu'afâdan mezâlimin def' u ref'ine masrûf ve bu makūle her hıdmete me'mûr kullarına 'inâyet-i mevfûreleri[2] mebzûl oldukdan sonra sıdk u istikāmet üzere olması tenbîh ü te'kîd olunurken, bu misüllü cesâret ve hıyâneti mürtekib olanın hakkından gelmek lâzime-i zimmet ve sıyânet-i Devlet olduğu cây-ı iştibâh değildir. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ devlet ü şevketlerin müzdâd ve efzûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

'Azl-i Kırım Girây Hân ve nasb-ı Selîm Girây Hân

Yine sene-i merkūme evâ'ili hılâlinde[3] **[T2 194a]** bundan esbak Fetih Girây Hân akribâlarından Ülke-i Kırım Hânı olan Kırım Girây Hân cenâbları, birkaç seneden berü hânlıkları müddetinde eslâfları olan hânân-ı kirâmın olageldikleri vücûh-ı i'tidâli ve rüsûm-ı Ka'ânî'lerinde ba'zı kesrât-ı ilticâ' ile vâkı' olan mültemesâtlarına gâh müsâ'afe-i husûl gâh vakt-i âhara ihâle ile mu'âmele-i cemîleye mevsûl kılınup, ol havâlîlerin düvel-i Nasârâ hudûduna kurbiyyet ve mücâvereti hasebiyle kesrât-ı etrâf mü'eddî-i i'tisâf olmağla 'azli îcâb ve Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî Halîl Ağa bâhatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ta'yîn ü irsâl ve müşârun ileyhi Kırım'dan alup, Sakız Cezîresi'nde ikāmet ve 'ammi-zâdeleri celâdetlü Selîm Girây Hân cenâbları her vechile mesned-i Hânî'ye lâyık u sezâ-vâr olmağla, bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Süleymân Ağa mübâşeretiyle mesned-i Hânî'ye nasb ü ikāme ve deydene-i kadîme üzere sûy-ı 'inâyet-pûy-ı hazret-i Şehriyârî'den mekârim-i seniyye-i Hânî 'alâ-vechi't-tekrîmi ve't-tebcîl îfâ vü itmâm ve Mübâşir-i mûmâ ileyh itmâm-ı hıdmet-i me'mûresiyle 'avdet eyledi. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ tevfîk u 'inâyet ihsân eyleye, âmîn.

---

1 "ادام الله عمره وشوكته الى انقراض العالم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü dünya yok olana kadar dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 mevfûreleri T2 : mevfûrları P

3 1-10 Muharrem 1178 = 1-10 Temmuz 1764.

İhrâc-ı Surre-i Haremeyni'ş-şerîfeyn bi-vechi'l-'âdeti'l-müstemirreti *zâdehümallâhü şerefen ve ta'zîmen*[1]

Yine sene-i merkūme cumâdelûlâsı[2]nda[3] beher sene mu'tâd olduğu üzere Haremeyn-i muhteremeyn sükkânı ve aktâr-ı Hicâziyye[4] **[T2 194b]** kuttânı olan fukarâ ve gurebâya sadakāt-ı Devlet-i 'aliyye-i ebed-peyvend'den ihsân ü i'tâ oluna gelan Surre-i şerîfe-i hümâyûn Hazîne-i 'amîmetü'l-meymenet'den 'an-nakdin ihrâc olunup, Mîrahûr Seyyid Ahmed Paşa birâderi Silahşorân-ı hazret-i Şehriyârî'den Seyyid 'Ömer Ağa hıdmet-i Emânet-i Surre-i şerîfe ile me'mûr buyurulup, esnâ-i tarîkde olan vülât ü hükkâma emniyyet-i tâmme üzere tâ Şâm'a varınca birbirlerine îsâl ü teslîmleriyçün i'lâmları ahz ve Âsitâne-i sa'âdet'e irsâl olunmak üzere ber-vech-i mu'tâd evâmiri tahrîr ve bu vechile me'mûnu'l-gā'ileti[5] mahalline şeref-res-i vusûl olmasıyçün kemâ-yenbagī mahmûl-i dûş-ı vülât ü hükkâm kılındı.

Ve kezâlik târîh-i merkūmda[6] beher sene siyâdetlü Şerîf-i Mekke-i mükerreme cânibine Teşrîfât-ı hümâyûn ile Kaftân Ağası ta'bîr olunan hıdmet-i müteberrikeye dahi Silahşorân-ı hazret-i Şehriyârî'den ihtiyâr Hasan Ağa tahsîs u ta'yîn buyuruldu.

Ve bu esnâda Silahdâr-ı[7] hazret-i Şehriyârî ve Çukadâr Ağa Enderûn-ı hümâyûn'dan 'alâ-vechi't-tekā'üd (التقاعد) ihrâc ve hânesinde ikāmet ve Hazîne Kethudâsı Ağa, Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî ve Sır Kâtibi, Hazîne Kethudâlığı hıdmetiyle be-kâm buyuruldu.

Zikr-i tevcîhât-ı menâsıb-ı ba'zı vüzerâ'-i 'izâm

Yine evâsıt-ı cumâdelûlâ[8]da[9] **[T2 195a]** Muhâfız-ı Belgrad ve Kapudân-ı deryâ-i sâbık Vezîr Mehmed Paşa, Eyâlet-i Rakka ve sâbıkı Mehmed Paşa'ya

---

1 "زادهما الله شرفا وتعظيما = Allah o ikisinin büyüklüğünü ve azametini artırsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 1-30 Cumâdelûlâ 1178 = 27 Ekim-25 Kasım 1764.

3 cumâdelûlâsında T2 : cemâziyelûlâsında P

4 Hicâziyye P : Hicâziyyet T2

5 me'mûnu'l-gā'ileti T2 : me'mûnu'l-gā'ile P

6 1-30 Cumâdelûlâ 1178 = 27 Ekim-25 Kasım 1764.

7 Silahdâr-ı T2 : — P

8 11-20 Cumâdelûlâ 1178 = 6-15 Kasım 1764.

9 cumâdelûlâda T2 : cemâziyelûlâda P

A'zâz ve Kilis sancakları ve İç-il Mutasarrıfı Vezîr Mustafa Paşa'ya, Muhâfaza-i Belgrad bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ihsân buyuruldu.

Ve bu esnâda bundan akdem Surre Emîni olan Mısırlı el-Hâc Hüseyn nâm kimesne kendi hâlinde olmayup, ba'zı metâlibât-ı mîriyye ile Boğaz-kesen Kal'ası'nda mahbûs idi. Gelû-gîrî-i mazîk-ı habsden cânib-i Mısr-ı Kāhire'ye nefy ü iclâ olundu.

[Fitne-i Kıbrıs]

Ve bu hılâlde Kıbrıs Muhassılı Çil 'Osmân nâm kimesne tammâ' ve bî-tehâşî hılâf-ı rızây-ı Pâdişâhî, ehâlî-i Kıbrıs'dan emvâl-i zâ'ide[1] talebiyle ve sâ'ir[2] fezâhati mûcib-i umûra tesaddî ile nizâ' ve muhârebeye şurû' ve ehâlî ile darb u kıtâl hılâlinde buna bir kurşun râst gelüp vefât ve ehâlîden ve ba'zı hademeden kimi katîl ve kimi mecrûh olmalarıyla vâkı'-i hâl Der-i Devlet'e tahrîr u inhâ ve Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Topcu-başı-yı sâbık[3] Mustafa Ağa ve taraf-ı şer'-i enverden Müvellâ ta'yîn ve Kıbrıs'a irsâl ve ehâlî ve ra'iyyetin tanzîm-i hâlleri husûsunda temşiyet ve bezl-i makderet olunup, müteveffâ Voyvoda'nın mütesaddî olduğu umûr-ı mûhişeden bunların vahşetleri def'iyle tatmîn ve nâyire-i fiten **[T2 195b]** ü kürbetleri teskîn kılındı.

Cezîre-i Kıbrıs öteden berü Sadrıa'zamlara tahsîs olunmuş bir cesîm mahal olmağla, Râgıb Paşa Sadâret'inde Maktûl 'Acem 'Ali Kıbrıs Voyvodası iken efendisi istinâdıyla ehâlîye **ziyâde**[4] cevr u te'addî ve mâl-ı cesîm ahz ve tahsîli ile bunları câdde-i i'tidâl ü itâ'atdan çıkarmışidi. Bu maktûl Voyvoda dahi ifrâta mukibb ü musırr oldukda, havza-i inkıyâda kudretleri kalmayup, lâ-'ilâc muhârebeye ibtidâr ve Voyvoda'nın böyle ifrât-ı metâlibde hılâf-ı mu'tâd ısrârı bâ'is-i helâk ü demârı oldu.

Zikr-i binâ'-i mescid-i şerîf der-Sıtabl-ı mîrî el-vâkı' be-Kadırga Limanı

Yine sene-i merkūme cumâdelâhıresi[5] evâsıtında[6] Kadırga Limanı demekle ma'rûf mahalde olan Sıtabl-ı mîrî'de Ser-i Harbendegân ve zâbitân ve neferâtı

---

1 zâ'ide (زائده) P : زائِده T2
2 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2
3 sâbık T2 : — P
4 **ziyâde** T2 : — P
5 cumâdelâhıresi T2 : cemâziyelâhıresi P
6 11-20 Cumâdelâhıre 1178 = 6-15 Aralık 1764.

subh u mesâ rabt-ı devâbb ü mevâşî-i mîriyye hıdmetinde kā'im[1] ve derûn-ı Istabl-ı mezkûrda bir küçük mescid-i şerîf gāyet lâzım olup: "Ekalli her vakitde yetmiş seksan âdemin cemâ'at ile salavât-ı hamseyi edâlarına bâ'is ve icrâ'-i ferîzatüllâha müdâvim olmalarında sevâb-ı 'azîme nâ'il[2] olunur" deyü rikâb-ı kâm-yâba 'arz-ı hâl olundukda, Şehriyâr-ı a'zam **[T2 196a]** ve Hidîv-i ekrem hazretleri dâ'imâ[3] vücûh-ı hayrât ü meberrâta sâ'î ve mecbûl ve murâ'î-i âsâr-ı[4] hayr olmalarıyla, ol mahalde bir menârelüce sagīr mescid-i şerîf binâsına emr-i hümâyûn-ı Cihân-dârî'leriyle cârî ve imâm ve mü'ezzin ve sâ'ir[5] zeyt[6] ve şem' ve kanâdîl ve firâş[7] ve ferrâş ve kayyim bi'l-cümle tertîb ve vuzû' içün âb-ı cârî dahi icrâ ve müddet-i kalîlede itmâm ve el-yevm salavât-ı hamse edâ olunup, devâm-ı 'ömr ve[8] devlet ü şevket-i Cihân-dârî'leri du'âsı "*Bi'l-gudüvvi ve'l-âsâl*"[9] tekrâr zebân-ı erbâb-ı nevâl kılınmakdadır. Hakk Te'âlâ 'âleme hayr-ı mahz olan vücûd-ı hümâyûnların ilâ-yevmi'l-haşri ve'l-karâr makrûn ve[10] devâm ü bekā eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

'Azl-i Kādî-i İstanbul Ebûbekir Efendi et-Tokādî

Yine sene-i merkūme cumâdelâhıresinin[11] evâsıtında[12] İstanbul Kadısı olan Tokādî Ebûbekir Efendi müddet-i 'âdiyelerin 'alâ-ahseni'l-hâl îfâ vü itmâm ve Yûsuf-zâde Efendi cenâbları vücûhla ehakk u elyak olmalarıyla, Kazâ'-i İstanbul ile be-kâm buyuruldu.

---

1 kā'im (قائم) P : قايم T2
2 nâ'il (نائل) P : نايل T2
3 dâ'imâ (دائما) P : دايما T2
4 âsâr-ı T2 : eser-i P
5 sâ'ir (سائر) P : ساير T2
6 zeyt T2 : زيب P
7 ve firâş T2 : — P
8 ve T2 : — P
9 "بالغدو والاصال = Sabah-akşam" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, el-A'râf 7/205; er-Ra'd 13/15 ve en-Nûr 24/36. âyetlerin ortasındaki küçük bir kısmıdır.
10 ve P : — T2
11 cumâdelâhıresinin T2 : cemâziyelâhıresinin P
12 11-20 Cumâdelâhıre 1178 = 6-15 Aralık 1764.

‘Azl-i Kethudâ’-i Sadr-ı ‘âlî Recâyî Mehmed Efendi

Yine sene-i merkūme cumâdelâhıresinin[1] evâhırında[2] bundan akdem Teşrîfâtçılık hıdmetinde iken Çavuş-başı olan Kalemiyye Halîfesi Ahmed Efendi, Sadr-ı ‘âlî Kethudâlığı’na ilbâs-ı hil‘at ve sâbıkı Recâyî Mehmed Efendi hânesinde **[T2 196b]** ikāmete fermân ve Çelik Paşa Kapu Kethudâsı ‘Ali Ağa, Çavuş-başılığ’a ilbâs-ı hil‘at olundu.

Zuhûr-ı ‘alâmet-i semâviyye-i garîbe

Cumâdelâhırenin[3] on yedinci sülesâ gicesi[4] sâ‘at sekizde iken âsümândan menâre kadar bir şu‘le zuhûr ve hayli meks, ba‘dehû Üsküdar’da merhûm Hüdâyî Efendi Türbesi üzere mümtedd olup zâ’il oldu.

Vefât-ı Şehzâde Sultân Nu‘mân bin es-Sultân el-merhûm Ahmed Hân *‘aleyhime’r-rahmetü ve’l-gufrân*[5]

İşbu bin yüz yetmiş sekiz senesi senesi mâh-ı recebü’l-ferdin beşinci mübârek cum‘a gicesi[6] -ki leyle-i regā’ib[7] idi- sâ‘at altıda ‘âzim-i gülşen-serây-ı bekā oldular; *rahmetullâhi ‘aleyh*[8].

Şehzâde-i ‘âl[î]-tebâr cennet-mekân hazretleri kırk üç yaşlarına bâliğ olmuşlar idi. Dâ’imâ[9] mutâla‘a-i kütüb-i ‘ulûm-ı nâfi‘a ve tâ‘ât ve ‘ibâdât-ı bâliğa ile peygūle(بيغوله)-nişîn-i tecerrüd ve hüsn-i ahlâk ve şîme-i matbû‘alarında müteferrid idiler. Bu hânedân-ı selâtîn-i ‘izâm-ı Âl-i ‘Osmânî bir ceyl-i mübârek ve cemîl olup, cümlesi zümre-i evliyâ’ullâhdan ma‘dûd oldukları mahallinde tasrîh olunmuşdur.

---

1 cumâdelâhıresinin T2 : cemâziyelâhıresinin P

2 21-29 Cumâdelâhıre 1178 = 16-24 Aralık 1764.

3 cumâdelâhırenin T2 : cemâziyelâhırenin P

4 17 Cumâdelâhıre 1178 = 12 Aralık 1764 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

5 “عليهما الرحمة والغفران = Allah’ın rahmeti ve mağfireti o ikisinin üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

6 5 Receb 1178 = 29 Aralık 1764 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

7 regā’ib (رغائب) P : رغايْب T2

8 “رحمة الله عليه = Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

9 dâ’imâ (دائما) P : دايْما T2

Şehzâde-i sâmî-mekân-ı cennet-âşiyân hazretleri bi-emrillâhi Te'âlâ hummây-ı rediyye ta'bîr olunan maraz ile hastalanup, hulûl-i ecel-i mukadder ile bu 'âlem-i fenâdan dâr-ı bekāya rihlet buyurdular. Techîz ü tekfîn ve gasl ve edâ'-i salât **[T2 197a]** ve sâ'ir[1] merâsim-i 'âdiye üzere mürâ'ât ve Vezîr-i a'zam Mustafa Paşa ve Şeyhulislâm Dürrî-zâde Efendi ve sâ'ir[2] 'ulemâ'-i 'izâm ve meşâyih-i kirâm ve ricâl ve erkân-ı Devlet-i 'aliyye bi'l-cümle haml-i na'ş-ı[3] şerîflerinde 'âdet-i kadîme ve de'b-i müstedîme üzere hâzır bulunup, hattâ şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı enâm *eyyedallâhu ve ebkāhu 'alâ-memerri'l-eyyâm*[4] efendimiz hazretleri ol gün hüzn ile bükâ' ederlerdi. Bâğçe-kapusu'nda Yeni Câmi' türbe-i şerîfine defn olundular; *'aleyhi sicâlü'r-rahmeti ve'l-gufrân*[5].

Yine evâyil-i recebü'l-ferdde[6] sâbıkā Edirne Bostâncı-başısı İsmâ'îl Ağa her vechile lâyık u sezâ-vâr olmağla, rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Ohri Sancağı bâhatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mûmâ ileyhe tevcîh buyuruldu.

Zikr-i şurû'-i tertîb-i asâkir berây-ı tanzîm-i umûr-ı tâ'ife-i Gürciyân-ı Açık-baş ve mâ-yete'allaku bihâ

Yine sene-i merkūme recebü'l-ferdi evâyilinde[7] bundan esbak Ahısha havâlîsine karîb Açık-baş nâm Gürcü tâ'ifeleri kühsârî ve serserî bir alay şirzime-i müteşettite olup, bunların beher sene Ahısha vâlîlerine vere geldikleri[8] üsârâ ve sâ'ir[9] mersûm-ı 'âdîleri miyânelerinde olan nizâ' ve mel'anetleri sebebiyle verilmeyüp ve sâ'ir[10] gûne habâsetleri hadd-i ifrâta resîde olmakla lâ-'ilâc te'dîb **[T2 197b]** ve gûşmâlleri muktezî olmakdan nâşî, sene-i sâbıkada Vezîr 'Abdurrahmân Paşa mikdâr-ı kifâyete asker ile tertîb ve isrâ ve tanzîm-ı umûrlarıyçün ta'yîn ü irsâl olunmuşidi.

---

1 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

2 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

3 na'ş-ı T2 : نقش P

4 "ايد الله وابقاه الى ممر الايام = Allah onu desteklesin ve günlerce dâim kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

5 "عليه سجال الرحمة والغفران = Rahmet ve mağfiretin birçoğu onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 1-10 Receb 1178 = 25 Aralık 1764-3 Ocak 1765.

7 1-10 Receb 1178 = 25 Aralık 1764-3 Ocak 1765.

8 vere geldikleri T2 : ويردكلردى P

9 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

10 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

Vech-i me'mûriyyeti üzere mahall-i mezbûra varıldıkda, tavâ'if-i[1] merkūme firâr ve şi'b-i cibâl ve kühsârda tevârî ve 'adem-i karârlarıyla niçe meşâkk ve i'tisâr hâsıl olup, eyyâm-ı şitânın dahi hulûlü ile öyle sengistân[2] ve mazîk-ı me'âbirden Vezîr-i müşârun ileyh kapusu halkı ve ma'iyyetinde olanlar ile kemâl-i su'ûbet ve ba'zı hasâret[3] üzere 'ubûr ve 'avdet eylemişler idi. Ve lâkin bunlar 'alâ-hâlihî terk ve nisyân olunmakda niçe mazarratı mûcib hâlâta mü'eddî olmak mülâhazasıyla bi-'avnillâhi Te'âlâ bu sene-i mübârekede Ahısha Vâlîsi Vezîr Hasan Paşa Ser-'asker ve iktizâ eden piyâde ve süvârî asâkir ve zehâ'ir[4] tertîb ve nakl ve tevzî'ine me'mûr olacaklar ta'yîn ve tertîb olunan asâkir eyâletlerin cem' u tesyîrine ve Ser-'askere ve asâkire mesârif-i lâzime ve 'atıyye ve mühimmât ve umûr-ı sâ'ire[5] ile bundan esbak Kethudâ'-i Bevvâbîn-i Şehriyârî 'Arabgîrî İbrâhîm Bey bâ-fermân-ı 'âlî ta'yîn ü irsâl ve sâ'ir[6] elviyeden cem' u tesyîrine **[T2 198a]** dahi iktizâ eden mübâşirler gönderilüp ihtimâm olundu. Hakk Te'âlâ tevfîkāt-ı 'aliyyesin refîk eyleye, âmîn. Bu gûne umûr-ı mehâmm-ı Devlet-i 'aliyye'nin târîh-i şurû'u mazbût olmağıyçün[7] 'alâ-vechi'l-ihtisâr zikr u kayd olundu. Ve bu esnâda Şehr-emâneti hıdmetinde olan 'Ömer Efendi 'azl ve Tıflî Efendi Emânet-i şehr ile be-kâm buyuruldu.

Vukū'-i 'alâmet-i semâviyye

Receb-i şerîfin yirmi sekizinci leyle-i sülesâ[8] sâ'at onda iken gûyâ bâb-ı semâ feth olup, gāyet leyle-i zulmâ idi. Şöyle münevver oldu ki dahve-i nehârdan ziyâde âfâkı tenvîr eyledi. Ve ol gice sâ'at sekizde hareket-i arzıyye vâkı' olmuşidi.

---

1 tavâ'if-i (طوائف) P : طوايف T2

2 sengistân T2 : سنكسان P

3 hasâret T2 : hasâret ile P

4 zehâ'ir (ذخائر) P : ذخايِر T2

5 sâ'ire (سائره) P : سايِره T2

6 sâ'ir (سائر) P : سايِر T2

7 olmağıyçün P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "târîh-i şurû'u" ifâdesinin üzeri çizilmiştir] T2

8 28 Receb 1178 = 21 Ocak 1765 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

Ref‘-i Vezâret-i Silahdâr Hamza Paşa

Evâ’il-i şa‘bânü’l-mu‘azzamda[1] bundan esbak[2] Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî olup, Vezâret i‘tâ olunan Hotin Vâlîsi Hamza Paşa’nın Vezâret’i ref‘ ve Dimetoka’da ikāmetine fermân buyuruldu. Ve bundan akdem rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Ohri Sancağı tevcîh olunan İsmâ‘îl Paşa’ya rütbe-i vâlây-ı Vezâret ihsân buyuruldu.

İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-vechi’l-‘âdeti

Yine sene-i merkūme şa‘bânü’l-mu‘azzamının on beşinci günü[3] Dîvân-ı hümâyûn olup, tavâ’if-i askeriyye-i zafer-rehberin **[T2 198b]** müstehak oldukları iki kıst mevâcibleri ‘an-nakdin Hazîne-i hümâyûn’dan ihrâc ve herkese[4] havsala-i isti‘dâdlarına göre taksîm ü tevzî‘ ve mevâcib-i mezkûreyi ihrâcı gününden Kapu’da Sadrıa‘zam hazretleri Sipâh ve Silahdârân ocaklarına tevzî‘ u i‘tâ ve devr olunduğu gün sûy-ı şevket-pûy-ı hazret-i Şehriyârî’den Silahdâr Ağa hatt-ı şerîf ve hil‘at-ı semmûr ve hançer-i mücevher ile Bâb-ı Sadr-ı ‘âlî’ye vürûd ve merâsim-i istikbâli ‘alâ-vechi’l-ibcâl ve’t-tekrîm[5] resîde-i hadd-i vüfûd ve kırâ’at-ı hatt-ı şerîfden sonra Ağa-yı mûmâ ileyhe mezîd-i ikrâm ü ihtirâm ile merâsim-i tevkīr u tekrîmleri itmâm buyuruldu.

Tevcîhât-ı ba‘zı vüzerâ vü ümerâ

Bu hılâlde sâbıkā Kapudân-ı deryâ Vezîr Mehmed Paşa’ya Muhâfaza-i Vidin ve dâmâd-ı Râgıb Paşa Vezîr Hüseyn Paşa’ya Eğriboz tevcîh olundu. Ve Yeniçeri Ağası Çelebî Ağa, rütbe-i Mîr-i mîrânî ile Kapudân-ı deryâ ve Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası ve Zağarcı-başı, Kul Kethudâsı ve Ser-sensonî, Zağarcı ve Hâsekî Ağa, Edirne Bostâncı-başısı olup ilbâs-ı hil‘at olundular.

---

1 1-10 Şa‘bân 1178 = 24 Ocak-2 Şubat 1765.

2 bundan esbak P : + [Bu kelimeler sonunda “sahh” kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına yazılmıştır] T2

3 15 Şa‘bân 1178 = 7 Şubat 1765 Perşembe.

4 herkese T2 : herkes P

5 ve’t-tekrîm T2 : واليكريم P

Ve Zeyneb Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[1] *dâmet 'ismetühâ*[2] hazretleri Vâlî-i Belgrad Mehmed Paşa'ya 'akd olunmuşidi. Sene-i merkūme **[T2 199a]** şa'bânü'l-mu'azzamının evâsıtında[3] Âsitâne-i sa'âdet'e duhûl ve Zeyneb Sultân'ın serâyına nüzûl eyledi. Ve Vidin Muhâfızı Vezîr Mehmed Paşa mahatt-ı hükûmetleri olan Vidin'e râhî oldular.

Vefât-ı Dervîş Efendi Sefîr be-cânib-i Memleket-i Rusya

Bundan esbak cânib-i memâlik-i Rusya'ya sefâret ile me'mûren 'âzim ü râhî olan hâlâ Sipâh Kâtibi Dervîş Mehmed Efendi hıdmet-i me'mûresin itmâm ve 'avdetde esnâ'-i râhda hastalanup, ihtiyâr u 'alîl olmağla sefâret-i ülke-i bekā ile kâr u bâr-ı âmâlin itmâm eyledi. Cenâzesini hezâr meşâkk ile Bender'e getürülüp defn olundu. Ve bu esnâda Şıkk-ı Sâlis Safâyî Efendi dahi vefât edüp, Mihrî Mehmed Efendi Şıkk-ı Sâlis ile be-kâm oldu.

Ziyâret-i Hırka-i şerîfe ve takbîl-i taraf-ı Bürde-i münîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem *sallallâhu Te'âlâ 'aleyhi ve sellem*[4]

Muntasıf-ı ramazân-ı şerîfde[5] de'b-i Devlet-i 'aliyye ve resm-i saltanat-ı seniyye üzere hâlâ Enderûn-ı hümâyûn'da mâye-i iftihâr-ı Âl-i 'Osmânî ve âb-rûy-ı Devlet-i Hâkānî olan ziyâret-i Bürde-i şerîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem *sallallâhu âleyhi ve sellem*[6] ki sâhib-i kasîde-i mübâreke-i Bürde Ka'b ibnü[7] Züheyr bin Ebî Sülmâ'dır; *radıyallâhu 'anh*[8]. Anlar: **[T2 199b]**

---

1 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

2 "دامت عصمتها = Günahsızlığı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 11-20 Şa'bân 1178 = 3-12 Şubat 1765.

4 "صلى الله تعالى عليه وسلم = Yüce Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

5 15 Ramazân 1178 = 8 Mart 1765 Cuma.

6 "صلى الله عليه و سلم = Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

7 ibnü P : bin T2

8 "رضى الله عنه = Allah ondan razı olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Bânet Su'âdü fe-kalbî'l-yevme metbûlü
Müteyyemün 'indehâ lem-yüfde mekbûl[1]ü[2]

kasîdesini pîş-gâh-ı Seyyidü's-sekaleyn'e inşâ buyurduklarında, sıla-i seniyye-i Şâh-ı levlâk olmak üzere ol Bürde-i münîfe'yi cenâb-ı Ka'b'a *radıyallâhu 'an[3]h*[4] iksâ vü i'tâ buyurmuşlar idi. *Târîh-i 'Abdülkādir-i Bağdâdî*'de zikr olunduğu üzere[5] ba'de zemânin âl-i Ka'b'dan Mu'âviye iştirâ ve Devlet-i Emeviyye'den bir tarîk ile selâtîn-i Mısır'a, anlardan selâtîn-i 'izâm-ı Devlet-i 'Osmânî'ye nakl olundu.

Ol Bürde-i müteberrike-i şerîfe ziyâretiyçün da'vetleri resm-i kadîm üzere mu'tâd olan Sadrıa'zam ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[6] ve kuzât-ı asâkir ve sâ'ir[7] mevâlî-i kirâm ve meşâyih-i cevâmi'-i selâtîn-i kürsî-nişîn ve ricâl-i Devlet ve erkân-ı fehâmet-âyîn[8] bi-ecma'ihim Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a da'vet ve nâ'il-i devlet-i ziyâret ve kırâ'at-ı Kur'ân-ı 'azîmü'ş-şân ve imtidâd-ı devlet ü şevket-i hazret-i Pâdişâh-ı Cihân-penâh'a du'â vü senâ tetmîmi ile herkes mecbûr u mesrûr mahallerine 'avdet eylediler. Ve de'b-i kadîm üzere ol gün baklava ihrâc olunup, herkes şîrîn-kâm-ı nevâl ve sâ'ir[9] halk temâşâsıyla tahsîl-i sürûr-i bî-hemâl eylediler.

---

1 "بانت سعاد فقلبی الیوم متبول * متیم عندها لم یفد مکبول = Su'âd benden uzaklaştı bugün kalbim hasta, kırık; onun katında zelîl, ayağı bağlı, fidyesiz bir esir" anlamına gelen Arapça bu beyit, Ka'b b. Züheyr'e ait olan Kasîde-i Bürde'nin ilk beytidir; bkz. Kaya, *age.*, s. 59.

2 *Müteyyemün 'indehâ lem-yüfde mekbûlü* P : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfanın üzerine yazılmıştır] T2

3 "رضی الله عنه = Allah ondan razı olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 *radıyallâhu 'anh* P : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına yazılmıştır] T2

5 *Târîh-i 'Abdülkādir-i Bağdâdî*'de zikr olunduğu üzere P : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına yazılmıştır] T2

6 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

7 sâ'ir (سائر) P : سایر T2

8 fehâmet-âyîn T2 : مخافت ایین P

9 sâ'ir (سائر) P : سایر T2

İhrâc-ı Tezkire-i Evvel Nâ'ilî[1] birâderi ve gayrân

Yine evâsıt-ı ramazânda[2] Nâ'ilî[3] Paşa birâderi Tezkire-i Evvel Ebûbekir Efendi 'azl **[T2 200a]** ve sâhil-hânesinde ikāmetine[4] fermân ve Tezkire-i Sânî Yüsrî Efendi, Tezkire-i Evvel ve 'Ârif Süleymân Bey, Tezkire-i Sânî ve Kethudâ Kâtibi Moravî Süleymân Efendi dahi ihrâc ve İbrâhîm Efendi yine Kethudâ Kitâbeti'ne ta'yîn buyuruldu.

Mu'âyede-i 'îd-i ramazânü'l-mübârek bi-vechi'l-'âdeti

Yine 'âdet-i me'lûfe üzere Sadrıa'zam Mustafa Paşa hazretleri mükemmel alay ile Şeyhulislâm hazretlerine râhî ve resm-i mu'âyedeye şurû' ve leyle-i 'îdde 'ale's-seher cümle 'ulemâ'-i kirâm ve erkân-ı Devlet Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'a râhî ve şeref-i takbîl-i dâmen-i hazret-i[5] Şehriyâr-ı 'âlem ile müftehir u mübâhî oldular. Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm Sultân Selîm efendimiz hazretleri 'ömr-i şerîfleri çehâr sâle bâliğ olmuşidi. Hezâr ve sad hezâr 'izz ü devlet ile kâm-yâb olalar, âmin bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Esnâ'-i mu'âyedede Zıllullâh-ı 'âlem ve Şehriyâr-ı ekrem efendimiz hazretlerinin nezd-i taht-ı 'âlîlerinde îstâde-pâ temâm-ı şevket-i âdâb ü vakār ile resm-i mu'âyedeyi temâşâ ve ru'yet-i cemâl-i matla'u'l-envârlarıyla cümle kulları 'îd-ber-bâlây-ı 'îd eylediler. Ve vâkı'â cümlenin de'avât-ı hayriyyelerine mazhar olup ve ba'de itmâmi'l-mu'âyedeti hezâr şevket ü iclâl ile Şehriyâr-ı ekrem ve Hidîv-i a'zam hazretleri edâ'-i salât-ı 'îd içün **[T2 200b]** cedd-i emcedleri Sultân Ahmed Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[6] Câmi'-i şerîfi'ne teşrîf ve ba'de edâ'i's-salât yine alay-ı vâlây-ı cihân-ârâ ile Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'larına 'avdet buyurdular.

---

1 Nâ'ilî (نائلی) P : نائلی T2

2 11-20 Ramazân 1178 = 4-13 Mart 1765.

3 Nâ'ilî (نائلی) P : نائلی T2

4 ikāmetine P : ikāmete T2

5 hazret-i P : + [Bu kelime mükerrer yazılmış olup, ilkinin üzeri çizilmiştir] T2

6 "علیه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Vukū‘-i harîk-ı cüz’î

Ramazân-ı şerîfin yirmi beşinci sebt gicesi[1] vakt-i seherde Balat’da ihrâk zuhûr ve sabâha dek mümtedd olup, ekser Yehûd hâneleri olmağla, ehl-i İslâm’a esvâb ü eskālleri ihrâcıyçün niyâz ü feryâdları emr-i ‘acîb idi. Hele iştidâd bulmadan bi-emrillâhi Te‘âlâ muntafî oldu.

Kırâ’at-ı ders-i şerîf-i *Tefsîr-i Beyzâvî* fî-ramazâni’l-mübârek be-huzûr-ı hümâyûn ‘alâ-vechi’l-mu‘tâd

Her ramazân-ı şerîfde tertîb olunan ‘ulemâ’-i kirâm huzûr-ı hümâyûna varup, *Tefsîr-i Şerîf-i Kādî Beyzâvî*’den kırâ‘ât-ı ders ve serd-i nüket ü mezâyâ; biri müderris altısı makām-ı tilmîzde bu resm-i matbû‘u icrâdan sonra du‘ây-ı ‘ömr ü[2] devlet-i hazret-i Zıllullâhî ile itmâm ve her birine ‘atıyye-i cezîle ihsânıyla nâ’il-i[3] ecr-i ‘azîm ve kadr ü şân-ı ‘ulemâyı tefhîm ve rütbe-i ‘âliye-i ‘ilm-i şerîfi terfî‘ u ta‘zîm olduğu bî-rayb ü iştibâhdır.

Bu ramazân-ı şerîfde bir gün esnâ’-i dersde ‘Abdülbâkī Efendi nâm müderrisin nevbet-i dersinde âyet-i şerîf-i “*Mâliki yevmi’d-dîn*”[4]de “*Meliki yevmi’d-dîn*”[5] kırâ’atı tahkīkinde **[T2 201a]** bi’n-nisbeti ile’l-insân ta‘rîf-i melikde “*el-Melikü men lehü’l-kalbü’s-selîm ve fî-mülkihî’r-re’yü’s-selîm*”[6] deyü ta‘rîf ü tafsîl ederken, Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm Sultân Selîm efendimiz hazretleri huzûr-ı hümâyûna teşrîf ve mûmâ ileyh ‘Abdülbâkī Efendi selîm fıkrasıyla du‘âya başlayup, Şehriyâr-ı ‘âlem efendimiz hazretleri bundan ziyâde mahzûz olup, ol müderrise huzûrda ferve-i semmûr iksâ ve ilbâs ve surre-i mu‘tâddan mâ‘adâ ‘atıyye-i vefîre ile meltûf-ı istînâs buyurdular. Hakk sübhânehû ve Te‘âlâ ‘ömr ü devlet ve şevketlerin gün-be-gün müzdâd eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselîn.

---

1 25 Ramazân 1178 = 18 Mart 1765 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

2 ‘ömr ü T2 : ‘ömr-i P

3 nâ’il-i (نائل) P : نايل T2

4 “مالك يوم الدين = Hesap ve cezâ gününün sâhibidir” anlamına gelen bu ifâde Kur’ân, el-Fâtiha 1/3. âyetidir.

5 “ملك يوم الدين = Hesap ve cezâ gününün sâhibidir” anlamına gelen bu ifâde Kur’ân, el-Fâtiha 1/3. âyetinin farklı bir kıraât ile okunuşudur.

6 “الملك من له القلب السليم وفى ملكه الراى السليم = Sultan; doğru kalbi olan ve hükümdarlığında doğru görüşe sahip olan kişidir” anlamına gelen Arapça cümledir.

Vukū'-i tevcîhât-ı 'âdiye 'ale'l-'umûm

İşbu bin yüz yetmiş sekiz senesi şevvâlü'l-mükerreminin dördüncü isneyn günü[1] sâ'at üçde tevcîhât olunup, Kethudây-ı Sadr-ı 'âlî[2] Ahmed Efendi ve Defterî-i Şıkk-ı Evvel 'Avnî Mehmed Efendi ve Re'îsülküttâb Mehmed Emîn Efendi ve Nişâncı Enîs Nu'mân Efendi ve Emîn-i Defter Mehmed Emîn Efendi ve Darb-hâne Emîni İsmâ'îl Bey ve Şehr-emîni Tıflî Efendi ve Beylikci Kudsî ve Tezkire-i Evvel ve Sânî Yüsrî ve 'Ârif Süleymân Beyefendi ibkā ve Mektûbî Resmî Ahmed Efendi, Çavuş-başı olup; Rûznâmçe-i Evvel, İhtiyâr Ebûbekir Beyefendi ve Baş-muhâsebe, Hâşim 'Ali Bey muvakkaten; Anadolu, Âmedci 'Abdullah **[T2 201b]** Efendi; Mukābele-i Süvârî, Ebûbekir Paşa-zâde Süleymân Bey'e; Sipâh Kitâbeti, el-Hâc Mustafa Efendi'ye; Silahdâr, Yenişehirli 'Osmân Efendi'ye; Mevkūfât, 'Abdürrezzâk Efendi'ye; Küçük Rûznâme, İstanbul Mukāta'ası olup Vakf-ı hümâyûn Kâtibi olan İsmâ'îl Efendi'ye[3]; Piyâde Mukābelesi[4], Re'îs[5] Kîsedârı Yûsuf Efendi'ye; Küçük Evkāf, Hâlisâ-zâde 'Ali Efendi'ye; Top-hâne Nezâreti, Mehmed Ağa'ya; İstanbul Barut-hânesi, Hüseyn Ağa dâmâdı Mustafa Ağa'ya; Selânik Barut-hânesi, 'Abdülkerîm Bey'e; Haremeyn Muhâsebesi, Mehmed Efendi'ye; Cizye Muhâsebesi, Sıdkī'ye; Mukāta'a-i Haremeyn, Ebussu'ûd Efendi'ye; Cebeciler Kitâbeti, 'Ali Bey'e; Masraf-ı Şehriyârî, Velî Efendi'ye; Emânet-i Ša'îr, 'Ali Ağa'ya; Emânet-i Tersâne, Recâ'î[6] Mehmed Efendi'ye; Sipâh Ağalığı, Şîrîn-zâde'ye; Silahdâr Ağalığı, Vâlide Kethudâsı-zâde Ahmed Ağa'ya; Baş-bâkī-kulu, Voynuk Beyi Hüseyn Bey'e; Cizye Baş-bâkī-kulluğu, Yûsuf Ağa'ya tevcîh ü 'inâyet buyuruldu.

Ve Dergâh-ı 'âlî Yeniçeri Ağası 'Ömer Ağa ibkā; Matbah Emîni Hüseyn Ağa ve Ser-kassâb 'Ali Ağa ibkā ve Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Halîl

---

1 4 Şevvâl 1178 = 27 Mart 1765 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

2 'âlî P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "Kalemiyye Halîfesi-yi sâbık" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] T2

3 Efendi'ye P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "Hâslar Piyâde Mukābeleciliği" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] T2

4 Piyâde Mukābelesi P : + [Bu kelimeler satırın üstüne yazılmıştır] T2

5 Re'îs T2 : — P

6 Recâ'î P : Recâyî T2

Bey ve Sânî Hasan Bey ve Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî Halîl Ağa ibkā buyuruldu.

Ve Mi'mâr Ağa ve Veznedâr-başı ve Mîr-'alem ve 'Âkif Bey Teşrîfâtî **[T2 202a]** ibkā; Büyük Kal'a, Nûrî Efendi'ye; İstanbul Mukāta'ası, 'Ali Efendi'ye; Avlonya, 'Ali Bey'e; Bursa, Kîsedâr[1] Mehmed Efendi'ye ve Târîh, Mektûbî-i Defterdâr'a ve Bölükât Kâtibi, 'İzzet 'Ali Efendi'ye; Gurebâ'-i Yemîn, Kîsedâr-ı Defterî Dervîş Efendi'ye; Sergi Nezâreti, Top-hâne Kâtibi 'Ali Efendi'ye[2]; Kağıd-ı Bîrûn, 'Ârif Hüseyn Efendi'ye; Kağıd-ı Enderûn, Tersâne Re'îsi Mustafa Bey'e; Tob Arabacılar Kitâbeti, İbrâhîm Efendi'ye; Hâslar, Subhî-zâde Necîb Efendi'ye tevcîh olundu.

Bu hılâlde sâbıkā Kapudân-ı deryâ Vezîr Mehmed Paşa'ya, Eyâlet-i Anadolu ve sâbıkı Silahdâr Vezîr Mehmed Paşa'ya, Selânik; Haleb Vâlîsi Mehmed Paşa'ya, Eyâlet-i Rakka; A'zâz ve Kilis Mutasarrıfı Mehmed Paşa *dâme ikbâlühû*[3]ya, Eyâlet-i Haleb; Köprülü-zâde Ahmed Paşa'ya, Eyâlet-i Rumeli bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh buyuruldu.

İhsân-ı 'atıyye-i hümâyûn be-fukarâ'-i hâcegân ve gayruhum

Ve hem tevcîhât günü beher sene ihsân ü in'âm olunduğu vech üzere hâcegân-ı Dîvânî'den bir mansıb ile behredâr olmayanlara ve sâ'ir[4] hademe-i Bâb ve Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarının erbâb-ı istihkāk olan bî-nevâlarına ve sâ'ir[5] hademe-i Devlet fukarâlarına hâllü hâllerine göre 'atıyye-i hümâyûn ihsân ve cümlesi mutayyeb ve mecbûr buyuruldu.

'Azl-i Kethudâ'-i Sadrıa'zamî [T2 202b] Ahmed Efendi ve gayrân

Sene-i merkūme şevvâlinin dördüncü isneyn günü[6] tevcîhât-ı 'umûmî vâkı' olup, altıncı günü[7] Kethudâ'-i Sadrıa'zam Ahmed Efendi 'azl ve Defter

---

1 Kîsedâr T2 : Kîsedârî P

2 Sergi Nezâreti, Tophâne Kâtibi 'Ali Efendi'ye T2 : — P

3 "دام اقباله = Bahtı dâim olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

5 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

6 4 Şevvâl 1178 = 27 Mart 1765 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

7 6 Şevvâl 1178 = 29 Mart 1765 Cuma.

Emâneti ilbâs ve sâbıkı Emîn Efendi Sadrıa'zam Kethudâlığı'na ilbâs-ı hil'at olundu.

'Azl-i Sadrıa'zam Mustafa Paşa

Mâh-ı şevvâlin yedinci hamîs günü[1] Sadrıa'zam Mustafa Paşa 'azl ve Anadolu Vâlîsi Vezîr Mehmed Paşa -ki Zeyneb Sultân-ı *'aliyyetü'ş-şân*[2]ın serâyında mukīm-i şeref-i izdivâc-ı ibtihâc idiler- Kā'im-makām-ı Sadr-ı 'âlî olup, Silahdâr-ı Şehriyârî Ağa da'vet-i mühr-i hümâyûn ile Rumeli Vâlîsi Vezîr Muhsin-zâde Mehmed Paşa'ya teveccüh eylediği meşhûr-ı elsine-i havâss ve 'avâmm oldu.

Zikr olunan hamîs günü[3] Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî ve Kethudâ'-i Bevvâbîn Halîl Ağa me'mûren 'ale's-sabâh Bâb-ı Sadr-ı 'âlî'ye gelüp, Silahdâr Ağa Sadrıa'zam'a hatt-ı şerîfi irâ'et ve bilâ-tevakkuf mühr-i hümâyûnu i'tâ ve Silahdâr Ağa bâlây-ı ser-i ta'zîm alup[4], Enderûn'a râhî ve Kapucular Kethudâsı dahi Mustafa Paşa'yı râkiben hemân bir iki âdem ile alup, Enderûn'a râhî ve Tob-kapusu nâm mahalde Ağa-yeri'nde meks ve habsine fermân ve Mühürdâr ve Hazînedâr ve Çukadâr ve Hazîne Kâtibi, bostâniyân odalarına habs olundular.

Ertesi gü[5]n[6] Defter Emîni olan Ahmed Kethudâ ve sâbıkā[7] Tezkireci Nâ'ilî birâderi Ebûbekir Efendi ve Moravî **[T2 203a]** Kethudâ Kâtibi Süleymân Efendi ve Devâtdâr Ağa Yedi-kulle'ye kaldırılup, bir iki gün habs ve Mustafa Paşa dahi bir iki gün[8] Top-kapusu'nda meksden sonra çekdirme sefînesiyle Mi-

---

1 7 Şevvâl 1178 = 30 Mart 1765 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

2 "علية الشان = Şânı yüce" anlamına gelen Arapça bir ifâdedir.

3 7 Şevvâl 1178 = 30 Mart 1765 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

4 alup T2 : olup P

5 8 Şevvâl 1178 = 31 Mart 1765 Pazar.

6 gün P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "habs" kelimesinin üzeri çizilmiştir] T2

7 ve sâbıkā P : + [Bu kelimeler mükerrer yazılmış ve ilkinin üzeri çizilmiştir] T2

8 bir iki gün T2 : + [Bu kelimelere "Top-kapusu'nda" kelimesinden sonra yazılmıştır] P

dillü Cezîresi'ne râhî ve Ahmed Kethudâ ile Tezkireci Limni'ye[1] ve Devâtdâr ile Moravî Süleymân Magosa Kal'ası'na vaz' ve bend olmak üzere iclâ olundu.

Vukū'-i ihrâk der-Tobhâne

Sene-i merkūme şevvâlinin on yedinci ahad gicesi[2] sâ'at dörtde iken maktûl sâbıkā Surre Emîni Hasan Ağa'nın hânesinden âteş-i ser-keş zuhûr ve temâm on beş sâ'at mütemâdî olup, İsmâ'îl-i Rûmî Âsitânesi dahi muhterik ve kati çok büyût ve emâkini-i fukarâ hedm ve sûzân oldu. Müddet-i medîdeden berü Tophâne'de böyle şedîd ihrâk zuhûr etmemişidi, iki bine karîb hâne muhterik oldu.

Harîk-ı cüz'î

Yine mâh-ı şevvâlin on dokuzuncu gicesi[3] İstanbul'da Sa'dîler Tekyesi kurbunda hâcegândan Çelebî-zâde 'Ali Efendi'nin hânesinden âteş-i ser-keş zuhûr, temâm üç buçuk sâ'atde hâne-i mezkûre muhterik ve bi-hamdillâh etrâfa sârî olmadan muntafî oldu.

Garîbe: Ol hâne-i muhterika Sa'dîler Tekyesi mukābilinde vâkı' olup, gûyâ saçak saçağa idi. Yirmi otuz def'a âteş tekye-i merkūmenin saçağına yapışup, yine bi-emrillâhi Te'âlâ muntafî oldu. **[T2 203b]** Kati çok halk müşâhede eylediler. Sa'deddîn-i Cibâvî hazretlerinin mahz-ı kerâmetlerine mahmûldür.

Ammâ sene-i merkūme şevvâlinde[4] Tophâne'de olan harîkde İsmâ'îl-i Rûmî el-Kādirî Âsitânesi muhterik oldu. Bunda su'âl ve i'tirâz iktizâ eylemez. *Küllü şey'in bi-kazâ'in ve kaderin*[5].

Târîh-i Semhûdî'de tasrîh olunmuşdur ki, iki def'a Medîne-i münevvere'de Ravza-i mutahhara[6] muhterik oldu. Biri kandîlden biri sâ'ikadan zuhûr eylemişdir[7]; *lâ-yüs'elü 'ammâ yef'alü*[8]. Li-muharririhî:

---

1 Limni'ye T2 : — P

2 17 Şevvâl 1178 = 9 Nisan 1765 Salı. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

3 19 Şevvâl 1178 = 11 Nisan 1765 Perşembe.

4 1-29 Şevvâl 1178 = 24 Mart-21 Nisan 1765.

5 "كل شئ بقضاء وقدر = Herşey kazâ ve kaderdendir" anlamına gelen Arapça cümledir.

6 Ravza-i mutahhara P : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına yazılmıştır] T2

7 Ebu'l-Hasan Nûreddîn Ali b. Abdullah b. Ahmed es-Semhûdî, *Vefâ'ü'l-Vefâ bi-Ahbâri Dâri'l-Mustafa*, thk. Kâsım es-Sâmerrâî, Beyrut 2001, II,361, 413 vd.

8 "لايسأل عما يفعل = Yaptığından sorumlu olmaz" anlamına gelen bu ifâde " *Lâ-yüs'elü*

Gâh olur mescidi ihrâk ile hâkister eder
Gâh olur deyr-i mugān zıll-ı himâda mahfûz
Emr-i Hakk nâfiz olur hikmetini etme su'âl
Bunda teslîm-i rızâ üzre yürür ehl-i huzûz

Yine mâh-ı şevvâlin on dördüncü gicesi[1] Cihângîr'de bir hâneden âteş-i ser-keş zuhûr ve çok büyût ve emâkin muhterik olup, on sâ'at mikdârı mütemâdî ve bi-'avnillâhi **Te'âlâ** muntafî oldu.

Ertesi cum'a gicesi[2] yine Tophâne'de harîk zuhûr edüp, birkaç hâne muhterik oldu. Defe'ât-ı selâse ile Tophâne'de bu gûne harîkler umûr-ı müte'accibeden 'add olundu.

Ve bu esnâda Medîne-i münevvere'de mesbûkun bi'l-misl olmamağla, bilâd-ı bâride-i Rûm gibi semâdan selc nüzûlünü, ol cânibden ba'zı mütevâridîn haber vermeleriyle meşhûr oldu. **[T2 204a]** "*Nüzûlü's-selci bi'l-Medîneti min-emârâti's-sâ'ati*"[3] kelâmı sahîh olmağı te'yîd eder.

Bu Hakīr kırk bir târîhinde[4] aktâr-ı Mısriyye'den bilâd-ı Sa'îd'de bulunmuşidim. Bir gice vâfir berd, ya'nî dolu nüzûl eyledi, halk müte'accib oldular. Zîrâ o iklîmde matar nüzûlü dahi görülmemişidi. "Bu bir emr-i hâriku'l-'âdedir" deyü söyleşilürdü[5].

Âmeden-i ser-i maktû'-i Çapan-zâde Ahmed Paşa

Yine sene-i merkūme şevvâli evâhırında[6] Bozok'da Mîr-i mîrân'dan Çapan-oğlu Ahmed Paşa ki, ol havâlîde gāyet mütesallıt ve fukarâ vü zu'afâya etrâfından kati çok zulm ü te'addî sirâyeti ile defe'âtle bundan rikâb-ı kâm-

---

'ammâ yef'alü ve hüm yüs'elûn = لايسأل عما يفعل وهم يسألون = (Allah) yaptığından sorumlu olmaz, onlar (kullar) ise sorumlu olur" Kur'ân, el-Enbiyâ 21/23. âyetten mülhem olarak söylenmiş olmalıdır.

1 14 Şevvâl 1178 = 6 Nisan 1765 Cumartesi.

2 15 Şevvâl 1178 = 7 Nisan 1765 Pazar. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

3 "نزول الثلج بالمدينة من امارات الساعة = Medîne'ye kar yağması kıyâmet alâmetlerindendir" anlamına gelen Arapça cümledir.

4 1 Muharrem 1141 = 7 Ağustos 1728 Cumartesi.

5 söyleşilürdü T2 : söyleşürlerdi P

6 21-29 Şevvâl 1178 = 13-21 Nisan 1765.

yâba ref'-i ruk'a-i iştikâ ve tenbîhât-ı ekîde ile tenbîh ü tahzîr olundukda, müteyakkız olmayup âhıru'l-emr gazab-ı Pâdişâhî'ye mazhar ve Sivas Vâlîsi Feyzullah Paşa'ya emr olunup, mezkûru ahz ve cezâsı tertîb ve ser-i maktû'u pîş-gâh-ı Serây-ı 'âmire'ye vaz' olundu.

Teşrîf-i hazret-i Sadrıa'zamî Muhsin-zâde Mehmed Paşa be-mesned-i Sadâret-i 'uzmâ

İşbu bin yüz yetmiş sekiz senesi mâh-ı zilka'denin sekizinci ahad günü[1] sa'âdetlü Vezîr Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri ki bundan esbak Rumeli'den da'vet-i mühr-i hümâyûn içün Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî Ağa bâhatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn irsâl buyurulmuşidi.

Yevm-i mezbûr[2]da[3] **[T2 204b]** sâ'at birde Eyyûb-i Ensârî'de Behâriyye'yi teşrîf ve istikbâle me'mûrîn olan hademe-i Bâb ve sâ'irleri[4] rû-be-râh-ı teheyyü', ammâ müretteb alay ve yemeklikden 'afv buyurulup, Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[5] Dürrî-zâde Efendi ile ma'an sandal-süvâr-ı 'izz ü ikbâl Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'un Tob-kapusu ta'bîr olunan mersây-ı celâlet-resâsına lenger-endâz-ı 'izz ü iclâl ve îfây-ı merâsim-i istikbâl ile huzûr-ı fâyizu'n-nûr-ı[6] hazret-i Şehriyârî'ye şeref-müsûlde mühr-i hümâyûn i'tâ ve tefvîz-ı emr-i Vekâlet-i kübrâ ve alay-ı vâlây ile Bâb-ı Sadrıa'zamî'yi teşrîf ve 'umûm hil'atları ilbâsıyla ber-vefk-ı mu'tâd cümleyi nevâziş ü taltîf buyurdular. Hakk Te'âlâ her hâlde tevfîk u 'inâyet ihsân eyleye, âmîn.

Müstakılen kudûm-ı meymenet-lüzûmları makālesi zımnında olan ebyât-ı kasîde-i Hakīr'den târîhleri budur ki sebt olunmak münâsib görüldü:

Düşdü "bâdî-i nazar"da sâde "bir" târîh-i tâm
(بادئ نظرده) Sene 1178
Sadr-ı ekrem a'lem ü efham vezîr-i lâ-nazîr

---

1 8 Zilka'de 1178 = 29 Nisan 1765 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

2 8 Zilka'de 1178 = 29 Nisan 1765 Pazartesi.

3 mezbûrda P : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2

4 sâ'irleri P : sâyirleri T2

5 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 fâyizu'n-nûr-ı T2 : fâyız olunur P

İhrâc-ı huyûl-i ʻâmire be-Çerâ-gâh-ı Saʻdâbâd

Yine sene-i merkūme zilkaʻdesinin evâyilinde[1] beher sene muʻtâd-ı kadîm üzere huyûl-i Sıtabl-ı ʻâmire Çerâ-gâh-ı Saʻdâbâd'a ihrâc olunduğu vech üzere Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Sıtabl-ı ʻâmire hademesiyle ve Voynuk taʻbîr olunan çayır hademesi mükemmel âlât ve edevâtlarıyla **[T2 205a]** dahi tesyîr ve ol gün her bir esbin başka bir reviş ü reftârı temâşâsıyçün Alay-köşkü pîş-gâhından mürûr ve Çerâ-gâh-ı Saʻdâbâd'a râhî oldular.

Nüzûl-i kalyon-ı karavela ber-vech-i muʻtâd

Yine[2] sene-i merkūme zilkaʻdesinin evâsıtında[3] bundan akdem Tersâne-i ʻâmire'de inşâsı fermân olunan bir kıtʻa karavela kalyonu rûy-ı bahra ilkāsı müteheyyi' olup, ol gün şevketlü, kerâmetlü Şehriyâr-ı ʻâlem hazretleri sandal-süvâr-ı ʻazamet ü iclâl sâʻat ikide teşrîf ve Sadrıaʻzam Muhsin-zâde Vezîr Mehmed Paşa hazretleri ve Şeyhulislâm Dürrî-zâde Efendi ve Kapudan Paşa ve sâ'ir[4] ol gün bulunmaları muʻtâd olanlar bi'l-cümle[5] bulunup, kalyon-ı mezkûr bi-ʻavnillâhi Teʻâlâ selâmet ve suhûlet üzere rûy-ı bahra ilkā ve kurbânlar kesilüp ve herkese[6] ilbâs-ı hilʻat ve ihsân ve ʻatâyâ ile bahş-ı meserret buyurulup, hattâ ol gün Kapudan Paşa'ya dahi rütbe-i vâlây-ı Vezâret iʻtâsıyla hâm-ı ikbâlleri resîde-i zirve-i iʻtilâ buyuruldu.

Dedi tevfîk-ı İlâhi'yle ola sağ u esen
Hasan Paşa'yı vezâretle gören müstahsen

Vürûd-ı ser-i maktûʻ-i Sadrıaʻzam Mustafa Paşa ibn-i ʻAbdurrahmân Paşa

Mâ-tekaddemde tafsîl olunduğu vech üzere[7] Sadrıaʻzam Mustafa Paşa sene-i mezkûre şevvâlinin yedinci günü[8] ʻazl ve bir iki gün Top-kapusu'nda

---

1 1-10 Zilkaʻde 1178 = 22 Nisan-1 Mayıs 1765.
2 yine T2 : — P
3 11-20 Zilkaʻde 1178 = 2-11 Mayıs 1765.
4 sâ'ir (سائر) P : سائر T2
5 bi'l-cümle P : bi'l-cümleti T2
6 herkese T2 : herkes P
7 bkz. **[T2 202b]**
8 7 Şevvâl 1178 = 30 Mart 1765 Cumartesi.

Ağa-yeri'nde Hâsekî Ağa üzerine ta'yîn **[T2 205b]** ve ba'zı su'âl ü cevâb içün meks, ba'dehû çekdirme sefînesiyle Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından 'Osmân Ağa ta'yîn ve Midillü Cezîresi'nde[1] ikāmete me'mûr u râhî kılındı.

Mezkûr Mustafa Paşa'nın bu def'a sadra geldiklerinde bir buçuk sene mikdârı müddeti olup, hılâf-ı rızây-ı hümâyûn reviş ü reftârı nümâyân ve yine taraf-ı hazret-i Şehriyârî'den 'afv ü tesâmühden hâlî olunmayup, gerek taşra fukarâdan ve gerek ricâl-i Devlet ve gerek erbâb-ı bey' ü şirâ ve bâzergân ve sarrâf makūlelerinden niçe emvâl-i kesîra ve emti'a ve eşyâ alup itlâf ü izâ'at ve müte'addid kebîr hâneler iştirâ ve bilâ-mûcebin hedm ve yeniden binâ ile bu kadar mesârif-i kesîre ve hılâf-ı rızây-ı hümâyûn Kıbrıs Cezîresi re'âyâlarından ziyâde zam ile zulmen emvâl-i kesîre ahzi ile re'âyâ perîşân ve niçe katl-i nüfûs ve mefsedeye bâdî olup, fukarâ rikâb-ı kâm-yâba ref'i ruk'a-i iştikâ ve ekser-i kizb ve tesettür ile irtikâbât-ı şenî'aya ictirâ her çend taraf-ı hümâyûndan nush u pend ve tahvîf olundukca, sûret-i rızâda inkâr belki ekser-i telhîsâtı dahi niçe umûr-ı gayr-ı vâkı'ayı müştemile sûret-i sıdk u istikāmetde bir nakş-ı garîb olup, hıyânet-i devlet hıyânet-i dîni müstelzime ve itâ'at-ı hazret-i Zıllullâhî farz-ı 'ayn ve hılâfı küfr-i sarîh olmakdan **[T2 206a]** nâşî, hâsılı bu zâlim-i bî-îmânın bin kîseye karîb zulm ve hîle ile düyûnu zâhir ve bunlar ekseri fukarâ ve erbâb-ı bey' ü şirâ olmalarıyla, rikâb-ı kâm-yâba 'arz-ı hâller ile feryâdları sebebiyle hâl ü şânı ve sû'-i ef'âli ve hılâf-ı rızây-ı hümâyûn etvârı zâhir u bâhir olmağla, gazab-ı Pâdişâhî'ye mazhar ve Midillü Cezîresi'nde cezây-ı sezâsı tertîb ve ser-i maktû'u Bâb-ı Serây-ı 'âmire'ye vaz' ve âhara mûcib-i i'tibâr u istibsâr kılındı.

'İzzet ü merhamet-i hazret-i Şehriyârî muktezâsı üzere fukarâ ve erbâb-ı düyûna böyle zulm ü gadre rızâ-dâde olmayup, kendinin bulunan eşyâsı dahi meblağ-ı kalîle bâliğ olmağla, ol mikdâr emvâl-i matlûbe-i fukarâ taraf-ı hazret-i Şehen-şâhî'den ber-mûceb-i defter erbâb-ı metâlibâta edâ vü teslîm olundu. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ böyle gayûr ve kerîm Şehriyâr-ı ekrem ü efham hazretlerinin 'ömr ve devlet ü şevketlerin efzûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

---

1 Cezîresi'nde T2 : Cezîresi'ne P

İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd bi-vechi'l-mu'tâd

Yine sene-i merkume zilka'desinin yirmi altıncı günü[1] beher sene cânib-i Bahr-i Sefîd'e ihrâcı mu'tâd olan Donanma-yı hümâyûn kalyonları ve Başdarda-i hümâyûn ve sâ'ir[2] çekdirme sefîneleri ve firkateler mükemmel âlât ü edevât ve takımlarıyla Yalı-köşkü pîş-gâhından **[T2 206b]** mürûrlarıyçün kā'ide-i seniyye-i Devlet-i 'aliyye üzere Şehriyâr-ı 'âlem ve Hidîv-i ekrem hazretleri ol eyvân-ı celâlet-nişânı teşrîf ve Sadrıa'zam Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri dahi Dâ'ire-i Âsafî'leriyle ve Şeyhulislâm Dürrî-zâde Efendi cümle ol mahalde şeref-i kudûm-ı Şehriyâr-ı 'âlem'e saff-beste-i istikbâl ve Donanma-yı hümâyûn'un mürûrunda resm-i 'âdî üzere gerek Kapudan Paşa ve gerek sâ'ir[3] ümerâ'-i deryâ ve kapudânâna[4] ilbâs-ı hil'at, ba'dehû top şenlikleri ile mürûr ve Kabataş önünde muvâfık eyyâm oluncaya dek meks ü ârâm, ba'dehû cânib-i Bahr-i Sefîd'e şirâ'-güşây-ı 'azîmet oldular. Hakk Te'âlâ dâ'imâ[5] bâd-ı şurta-i tevfîk u 'inâyetle lenger-endâz-ı mersây-ı selâmet eyleye, âmîn.

Vukū'-i top dökümü be-Tob-hâne-i 'âmire

Sene-i merkūme zilka'desinin yirmi dördüncü günü[6] mu'tâd üzere sefer-i hümâyûn takımından dökülmesi fermân olunan ma'lûmü'l-'aded toplar izâbe ve insıbâbı müteheyyi' olup, yevm-i mezbûrda[7] Sadrıa'zam Muhsin-zâde sa'âdetlü Mehmed Paşa ve Defterdâr Efendi ve hademe-i Bâb ve sâ'ir[8] ol günde bulunmaları mu'tâd olanlar bi'l-cümle müteheyyi'-i istikbâl-i hazret-i Sadrıa'zamî olup, teşrîflerinden sonra zikr olunan müdâfi'-i tehiyyenin furûnları ve sâ'ir[9] döküm âlâtları itmâm **[T2 207a]** ve suhûletle dökülüp, devâm-ı kıyâm-ı 'ömr ü devlet-i hazret-i Pâdişâh-ı enâmın du'âlârı hıtâmıyla kurbânlar

1 26 Zilka'de 1178 = 17 Mayıs 1765 Cuma.
2 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2
3 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2
4 kapudânâna T2 : kapudâna P
5 dâ'imâ (دائما) P : دائِما T2
6 24 Zilka'de 1178 = 15 Mayıs 1765 Çarşamba.
7 24 Zilka'de 1178 = 15 Mayıs 1765 Çarşamba.
8 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2
9 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

kesilüp, mu‘tâd üzere hil‘atları ve sâ’ir[1] in‘âmları i‘tâ vü îfâsıyla mu‘âvedet buyuruldu.

İhsân-ı ‘atıyye-i hümâyûn be-ba‘zı Kapucu-başı ağalar ve silahşorân ve gayruhum

Sene-i mezkûre[2] zilka‘desi evâhırında[3] ba‘zı Kapucu-başı ağalar ve ba‘zı silahşorân ağalar medâr-ı kifâfdan hâlî tehî-dest olanlarına kemâl-i ‘atf ü merhamet-i hazret-i Şehriyârî mebzûl buyurulup, sâ’ir[4] senelerde dahi ihsân ü ‘inâyet buyurulduğu üzere herkese ber-mûceb-i defter be-kadr-i havsala-i isti‘dâd ‘atıyye-i hümâyûn ihsân ü ‘inâyet buyuruldu.

Yine evâ’il-i mâh-ı merkūmda[5] Aydın Vâlîsi Kel Ahmed Paşa-zâde Vezîr ‘Ali Paşa’ya, Eyâlet-i Anadolu ve Kāyim-makām Vezîr Mehmed Paşa’ya[6], Eyâlet-i Aydın tevcîh buyuruldu. Ve pîş-ezîn Silahdâr Hamza Paşa’nın Vezâret’i merfû‘ ve Dimetoka’da ikāmetine fermân buyurulmuşidi. Bu def‘a mazhar-ı ‘afv-ı hazret-i Şehriyârî olup, yine Vezâret’i ibkāsıyla Selânik Sancağı tevcîh buyuruldu.

Yine evâ’il-i zilhiccede[7] Re’îsülküttâb olan Mehmed Emîn Efendi rütbe-i vâlây-ı Vezâret’le çırâğ **[T2 207b]** ve Mora Eyâleti tevcîh ü ihsân ve Âsitâne’de kubbe-nişîn-i ikāmet olmalarıyla hıdmet-i vâlây-ı Tevkī‘ inzımâmıyla dahi bekâm buyuruldu.

Yeniçeri Kâtibi olan Şehr-emîni-yi sâbık ‘Ömer Efendi, Re’îsülküttâb ve Tevkī‘i-yi sâbık Enîs Nu‘mân Efendi, Yeniçeri Kitâbeti’yle meşmûl-i nevâziş buyuruldu.

‘Azl-i Nakībü’l-eşrâf Mîrzâ-zâde Efendi

Sene-i merkūme zilhiccesi evâyilinde[8] Nakībü’l-eşrâf Mîrzâ-zâde Efendi’nin ‘illet-i mizâcları hasebiyle hıdmet-i Nekābet’de kemâl-i za‘f ü ‘aczleri nümâyân olmakdan nâşî, isti‘fâ ve merhûm Şeyhulislâm Mustafa Efendi-zâde

---

1 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2
2 mezkûre T2 : merkūme P
3 21-30 Zilka‘de 1178 = 12-21 Mayıs 1765.
4 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2
5 1-10 Zilka‘de 1178 = 22 Nisan-1 Mayıs 1765.
6 Eyâlet-i Anadolu ve Kāyim-makām Vezîr Mehmed Paşa’ya T2 : — P
7 1-10 Zilhicce 1178 = 22-31 Mayıs 1765.
8 1-10 Zilhicce 1178 = 22-31 Mayıs 1765.

es-Seyyid[1] ʻAbdullah Efendi cenâbları her vechile asâlet ve istihkāk ile maʻrûf olmalarıyla, rütbe-i celîle-i Nekābet maʻa Pâye-i Rumeli tevcîh ü ʻinâyet ve ilbâs-ı hilʻat buyuruldu.

Muʻâyede-i ʻîd-i adhâ bi-vechi'l-muʻtâd[2]

Yine sene-i merkūme zilhiccesinin beşinci günü[3] Sadr-ı ekrem ve Hidîv-i ekrem Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri resm-i kadîm ve de'b-i müstedîm üzere mükemmel ü mübeccel Dâ'ire-i Âsafî-şiyem'leriyle Şeyhulislâm *sellemehü'-Selâm*[4] hazretlerine teşrîf buyurup, muʻâyede-i muʻtâdeye mübâşeret ve ertesi gün[5] cümle ʻulemâ'-i ʻizâm maʻa sudûrihimü'l-fihâm ʻale't-tertîb Serây-ı Sadr-ı muʻallâ'ya kudûm ve ʻarefe gününe[6] değin bi'l-cümle[7] aʻyân **[T2 208a]** ve ricâl-i Devlet muʻtâd üzere tebrîk-i ʻîd-i saʻîd içün dâmen-bûsî-i hazret-i Âsafî'ye müsâraʻat eyleyüp ve onuncu gicesi[8] erkân-ı Devlet ʻale'l-ʻumûm Serây-ı vâlây-ı hazret-i Pâdişâhî'de takbîl-i dâmen-i ʻinâyet-me'menleriyçün saff-beste-i makām-ı hıdmet olup; **şiʻr:**

Ne dâmen-i ʻazamet me'men-i[9] ʻinâyet kim
Olur o dâmeni takbîl içün bu ʻîd-i saʻîd
Ne dâmen-i kerem-i Şâh-ı bu'l-mekârim kim
Şifâha mültesem etmiş anı Hudây-ı Mecîd

medlûlü üzere ʻale's-seher dâmen-bûs-ı hazret-i Şâhî ile şeref-yâb ve şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı ʻâlem-penâh *eyyedehullâhu ve ebkāhu*[10] hazretleri edâ'-i salât-ı ʻîd-i saʻîd içün müzeyyen alay-ı vâlây-ı cihân-ârâ ile cedd-i emcedleri

---

1 es-Seyyid P : + [Bu kelime sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına yazılmıştır] T2
2 Muʻâyede-i ʻîd-i adhâ bi-vechi'l-muʻtâd [Başlık siyah mürekkeple yazılmıştır] T2 : + P
3 5 Zilhicce 1178 = 26 Mayıs 1765 Pazar.
4 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 6 Zilhicce 1178 = 27 Mayıs 1765 Pazartesi.
6 9 Zilhicce 1178 = 30 Mayıs 1765 Perşembe.
7 bi'l-cümle P : bi'l-cümleti T2
8 10 Zilhicce 1178 = 31 Mayıs 1765 Cuma.
9 ʻazamet me'men-i P : + [Bu kelimeler sonunda "sahh" kaydı ile buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına yazılmıştır] T2
10 "ايده الله وابقاه = Allah onu desteklesin ve bâkî kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

Sultân Ahmed Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[1] hazretlerinin Câmi'-i şerîfi'ne 'inân-tâb-ı 'azamet ü iclâl oldular.

Devâm-ı 'îd-i sürûr ile devlet ü 'ömrün
Füzûn ede kerem-i Rabb-i Müste'ân ü Mecîd

[Vefât-ı Mektûb-ı Sadrıa'zamî ve nasb-ı 'Abdürrezzâk Efendi]

Ve bu esnâda Mektûbî-i hazret-i[2] Sadrıa'zamî (…..) Efendi mat'ûnen vefât edüp, merhûm Re'îsülküttâb Mustafa Efendi-zâde 'Abdürrezzâk Efendi, Mektûbî-i Sadrıa'zamî ve Küçük Evkāf olan Hâlisâ-zâde 'Ali Efendi, Mevkūfât ve Küçük Evkāf, (.….)[3] Efendi'ye tevcîh buyuruldu.

Vukū'-i ihrâk-ı cüz'î

Sene-i merkūme **[T2 208b]** zilhiccesinin yirmi dördüncü gicesi[4] Galata Mevlevî-hânesi'nde ihrâk ve altı 'aded Mevlevî-hâne odaları muhterik ve bi-'avnillâhi Te'âlâ bütün tekyeye[5] sârî olmadan muntafî oldu. Bi-emrillâhi Te'âlâ bu senede Tophâne'de İsmâ'îl-i Rûmî el-Kādirî Âsitânesi dahi muhterik oldu.

Mu'âyede-i 'îd-i adhâ bi-vechi'l-mu'tâd[6]

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilhiccesinin beşinci günü[7] Sadrıa'zam Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri resm-i kadîm ve de'b-i müstedîm üzere mükemmel ü mübeccel Dâ'ire-i Âsafî-şiyem'leriyle Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[8] hazretlerine teşrîf ve mu'âyede-i mu'tâdeye mübâşeret ve ertesi gün[9] cümle

---

1 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 hazret-i P : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] T2

3 (…..) T2 : — [Buraya sehven alt satırdaki "merkūme" kelimesinin "kūme" kısmı yazılmıştır] P

4 24 Zilhicce 1178 = 14 Haziran 1765 Cuma.

5 tekyeye T2 : tekye P

6 **bi-vechi'l-mu'tâd** [Bu başlık altındaki konu mükerrer yazılmıştır] T2 : + [Bu başlık altındaki konu mükerrer yazılmıştır] P

7 5 Zilhicce 1178 = 26 Mayıs 1765 Pazar.

8 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

9 6 Zilhicce 1178 = 27 Mayıs 1765 Pazartesi.

'ulemâ'-i 'izâm ma'a sudûrihimü'l-fihâm 'ale't-tertîb Serây-ı Sadr-ı[1] mu'allâ'ya kudûm ve 'arefe gününe[2] değin bi'l-cümle a'yân ve ricâl-i Devlet mu'tâd olan vech üzere tebrîk-i 'îd-i sa'îd içün dâmen-bûsî-i hazret-i Âsafî'ye müsâra'at eyleyüp, onuncu gicesi[3] erkân-ı Devlet 'ale'l-'umûm Serây-ı vâlây-ı hazret-i Pâdişâhî'de takbîl-i dâmen-i 'inâyet-me'menleriyçün saff-beste-i makām-ı hıdmet olup:

Ne dâmen-i 'azamet me'men-i 'inâyet kim
Olur o dâmeni takbîl içün bu 'îd-i sa'îd
Ne dâmen-i kerem-i Şâh-ı bu'l-mehâmid kim
Şifâha mültesem etmiş anı Hudây-ı Mecîd

medlûlü üzere 'ale's-seher dâmen-bûs-ı hazret-i Şâhî ile şeref-yâb ve şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *eyyedehullâhu ve ebkāhu*[4] **[T2 209a]** hazretleri[5] edâ'-i salât-ı 'îd-i sa'îd içün müzeyyen alay-ı vâlây-ı cihân-ârâ ile cedd-i emcedleri Sultân Ahmed Hân *'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân*[6] hazretlerinin Câmi'-i şerîfi'ne 'inân-tâb-ı 'azamet ü iclâl oldular.

Devâm-ı 'îd-i sürûr ile devlet ü 'ömrün
Füzûn ede kerem-i Rabb-i Müste'ân ü[7] Mecîd

Ve bu esnâda Mektûbî-i Sadrıa'zamî mat'ûnen vefât edüp, merhûm Re'îsülküttâb Mustafa Efendi-zâde 'Abdürrezzâk Efendi, Mektûbî-i Sadrıa'zamî ve Küçük Evkāf olan Hâlisâ-zâde 'Ali Efendi, Mevkūfât ve Küçük Evkāf, Tâhir Efendi'ye tevcîh olundu.

---

1 Sadr-ı T2 : Cedîd-i P
2 9 Zilhicce 1178 = 30 Mayıs 1765 Perşembe.
3 10 Zilhicce 1178 = 31 Mayıs 1765 Cuma.
4 "ايده الله وابقاه = Allah onu desteklesin ve bâkî kılsın" anlamına gelen Arapça duâdır.
5 hazretleri T2 : hazret P
6 "عليه الرحمة و الرضوان = Allah'ın rahmeti ve rızâsı onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
7 Müste'ân ü T2 : Müsteân-ı P

Gurre-i muharremü'l-harâm sene tis'a[1] ve seb'în ve mi'e[2] ve elf[3]

Bârekallâhu's-sebte ve'l-hamîs[4] medlûlüyle mübârek yevmü's-sebt[5] idi.

Nakl-i hümâyûn-ı Pâdişâhî be-sâhil-hâne-i ibtihâc-mâye-i Kara-ağac ve Behâriyye

Sene-i merkūme muharremü'l-harâmının altıncı günü[6] hazret-i Şehriyâr-ı 'âlem *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû mâ-dâme'l-ümem*[7] efendimiz hazretleri Serây-ı Cedîd-i hümâyûn'dan mahatt-ı sürûr u ibtihâc olan Kara-ağac ve Behâriyye'ye hezâr 'izz ü iclâl ile sâ'at-ı sa'd ü şerefde mânend-i âfitâb-ı 'âlemtâb bir burcdan burc-ı âhara nakl ü tahvîlde niçe meserrât u hubûr meşhûd olduğu gibi nakl-i hümâyûn-ı meserret-vüfûr buyurdular.

Fe-haysü ittecehtüm sâ'adetküm selâmetühû ve yür'îkümü'r-Rahmânü min-küllî cânibin[8] medlûlüyle her sükûn **[T2 209b]** ü nühûz ve harekât-ı pür-berekât-ı hümâyûnlarında 'avn ü savn-ı hazret-i Kird-gârî'de mahfûz olup, bâ'is-i âsâyiş-i 'âlem olan hazret-i[9] zât-ı Şehriyârî'leri dâ'imâ[10] safâ vü inbisât üzere müstağrak-ı füyûzât ve tevfîkāt-ı Rahmânî ola, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

---

1 tis'a P : **tis'atün** T2

2 mi'e P : **mi'etün** T2

3 elf T2 : + [Bu başlıkla ilgili olarak vr. 90a'nın sol tarafına "1179" yazılmıştır] P

4 "بارك الله السبت والخميس = Allah cumartesi ve perşembe günlerini bereketli kıldı" anlamına gelen hadîs-i şerîftir; bkz. Yılmaz, *age.*, I,72-73.

5 1 Muharrem 1179 = 20 Haziran 1765 Perşembe. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

6 6 Muharrem 1179 = 25 Haziran 1765 Salı.

7 "ادام الله عمره وشوكته مادام الامم = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü nesiller sürdükçe dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

8 "فحيث اتجهتم ساعدتكم سلامته ويرعيكم الرحمن من كل جانب = Yöneldiğiniz yerde O'nun selameti sizi destekler ve Rahmân sizi her yerde gözetir" anlamına gelen Arapça cümledir.

9 hazret-i P : — T2

10 dâ'imâ (دائما) P : دائيما T2

Kudûm-ı Selîm Girây Hân be-Âsitâne-i sa'âdet be-emr-i da'vet-i hazret-i Şehen-şâhî ve mâ-yete'allaku bihâ

Yine sene-i merkūme saferu'l-hayrı evâyilinde[1] mesned-i Hânî'den 'azl olan Kırım Girây Hân hâlâ Kethudâ'-i[2] Ser-bevvâbîn-i[3] hazret-i Şehriyârî Halîl Ağa mübâşeretiyle Kırım'dan getürülüp, bâ-emr-i hümâyûn Cezîre-i Sakız'da meks ü ikāmet ve Kırım Hânlığı Feth Girây evlâdlarından celâdetlü Selîm Girây Hân cenâblarına teveccüh ve evâmir-i şerîfesi Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Süleymân Ağa ile ba's ü irsâl olunmuşidi.

Müşârun ileyh hazretleri câh-ı vâlây-ı Hânî'de kıyâm ve sene-i merkūme ramazân-ı şerîfi evâhırında[4] Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından Halîl Paşa-zâde Ahmed Bey, Hân hazretlerinin Ülke-i Kırım'dan Âsitâne-i sa'âdet'e gelmeleriyçün da'vetlerine me'mûr u râhî kılındı. Çünki de'b-i eslâf-ı kadîm-i selâtîn-i 'izâm-ı 'Osmânî üzere Kırım Hânı olan zevât-ı kirâmı Âsitâne-i sa'âdet'e da'vet-i mahsûsa ile bezl-i mezîd-i **[T2 210a]** nevâziş[5] buyurulmak mu'tâd ve cârî olmakdan nâşî bu gûne da'vet buyurulup, yetmiş dokuz senesi muharremü'l-harâmının onuncu günü[6] Âsitâne-i sa'âdet'e duhûl ve pîş-ezîn İstanbul'da Kabasakal'da merhûm 'Ali Paşa-zâde Mehmed Gālib Bey hânesi ve kurbunda Kethudâ Mehmed Paşa hânesi mükemmel ferş ü esâs ile döşenüp, mu'tâd olduğu vech üzere Silahdâr-ı hazret-i Sadrıa'zamî ma'lûmü'l-'aded hademe-i Bâb ve ağayân-ı Sadrıa'zamî ile ta'yîn ve hıdmetleriyçün tertîb ve müheyyâ kılındı.

İbtidâ Dâvûd-paşa'da yemeklik tertîb ve fermân buyurulup, Sadrıa'zam Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri ve sâ'ir[7] ricâl-i Devlet-i 'aliyye ve erkân-ı saltanat de'b-i kadîm üzere kudûm-ı Hânî'de ne gûne tertîb-i alay olursa öylece mu'anven ve mutantan alay ile Dâvûd-paşa'ya varılup, îfây-ı rüsûm-ı istikbâl ve i'zâm ü iclâl ile yemeklik ve çeşn ü zıyâfet itmâm ve bir sevb-i semmûr-ı

---

1 1-10 Safer 1179 = 20-29 Temmuz 1765.

2 Kethudâ'-i [Bu kelime buraya girmesi işâret edilerek sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : — P

3 Ser-bevvâbîn-i [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "dergâh-ı 'âlî" kelimelerinin üzeri çizilmiştir] T2 : سربو P

4 21-30 Ramazân 1179 = 3-12 Mart 1766.

5 nevâziş P : + [Metinde bu kelimeden sonra yazılmış olan "buyurulup" kelimesinin üzeri çizilmiştir] T2

6 10 Muharrem 1179 = 29 Haziran 1765 Cumartesi.

7 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

mûcibü's-sürûr irâ'et ve bir re's esb-i mükemmel ü müzeyyen keşîde-i seng-i rikâb-ı ifhâm buyuruldu.

Dâvûd-paşa'dan doğru hem-'inân-ı hazret-i Sadrıa'zamî alay-ı vâlâ ile Bâb-ı Âsafî'ye gelindikde, kahve ve şerbet ve sâ'ir[1] rüsûm-ı ta'zîm ü tekrîm itmâmında yine bir sevb-i semmûr-ı gālî-behâ ve bir esb-i mükemmel ve oğulları iki 'aded sultânlara dahi semmûr kürkler ve iki re's[2] esb-i mükemmel ü müzeyyen i'tâ ve mîrzâyân ve şîrîn beylerine altı 'aded sevb-i semmûr ve altı 'aded sevb-i kākum ve otuz iki 'aded sevb-i sincâb **[T2 210b]** ilbâs olunup, Kapu'dan müteheyyi' ve ferş olunan hânelerine teşrîf buyurdular.

Ve ma'iyyetlerinde olan mîrzâyân ve şîrîn beylerini ricâl-i Devlet-i 'aliyye'den erbâb-ı menâsıb ve gayr-ı mansûb kimesnelere müsâfir verilüp, herkes kendi müsâfirine ikrâm ü ihtirâm üzere olup, Hân-ı müşârun ileyh hazretleri üç dört gün konağında ârâm ü istirâhatdan sonra huzûr-ı hümâyûna rûmâl içün nakl-i hümâyûn dahi mukaddemâ Behâriyye ve Kara-ağaç'da olmağla, Tersâne bâğçesinde tertîb-i çeşn ü zıyâfet ve Sadrıa'zam hazretleriyle ma'an ol mahall-i ferah-fezâyı teşrîf ve ba'de'l-it'âm Behâriyye'de huzûr-ı hümâyûna çehre-sâyî ve müsûl ve hezâr şeref-i terhîb ü kabûl ile meşmûl-i nevâziş ve 'atûfet ve serâsere kaplu semmûr-ı müstevcibü'l-hubûr ve kemer rahtlu esb-i mükemmel ü müzeyyen ve sâ'ir[3] a'tâf-ı seniyye-i Mülûkâne ile mesrûran 'avdet buyuruldu.

Ertesi gün[4] Sâhib-i devlet hazretleri ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[5] Dürrî-zâde Mustafa Efendi ve ber-vech-i rüsûm-ı 'âdiyet ricâl-i Devlet dahi tebrîk-i kudûm-ı Hânî'de rû-be-râh-ı ibcâl oldular. Ve birkaç günden sonra Küçüksu ta'bîr olunan mahall-i meserret-fezâda yine tertîb-i çeşn ü ziyâfet ve yine esb-i mükemmel ve sâ'ir[6] emti'a-i nefîse ile ikrâm, ba'dehû Dolma-bağçe'de Âsitâne'de mukīm Kā'im-makām Mehmed Paşa ziyâfeti, ba'dehû Kağıd-hâne'de Tevkī'î Vezîr Emîn Paşa ziyâfeti ve bunlarda dahi birer esb-i mü-

---

1 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

2 re's T2 : — P

3 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

4 11 Muharrem 1179 = 30 Haziran 1765 Pazar.

5 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 sâ'ir (سائر) P : سائر T2

kemmel ü müzeyyen ve sâ'ir[1] levâzimât-ı ikrâm ü ihtirâmları resîde-i hadd-i îfâ buyuruldu. **[T2 211a]**

Ba'dehû birkaç eyyâm mürûrundan sonra def'a-i sâniyede ki ibkā'-i Hânî'yi mütezammın kalbak ilbâs olundukda, huzûr-ı hümâyûnda semmûr ince perdâzlu yeşil kadifeye kaplu iki cânibde siyâh sevbden tûlen bir karış top sorguç ve büyük yakalu kapaniçe ta'bîr olunan bir sevb-i semmûr ve oğulları sultânlara iki 'aded kontoş semmûr ve kendilerine dîvân rahtlu bir esb-i mükemmel ü müzeyyen ve iki bin altûn ve yirmi beş bin guruş ve hançer-i mücevher ve şemşîr-i cevherîn ve incülü terkeş ve âdemlerine seksan sekiz 'aded hil'at-ı cemîle ilbâs ve i'tâsıyla mazhar-ı nevâziş-i hazret-i Şehen-şâhî olup, birkaç günden sonra yine mükemmel alay ile hem-'inân-ı hazret-i Sadrıa'zamî teşyî' ü tevdî' ve Dâvûd-paşa'da yemeklik tertîb ve itmâmında bir sevb-i semmûr kontoş kürk ve esb-i mükemmel ile tetmîm ü tekrîm buyuruldu. Müddet-i ikāmetleri yirmi dokuz gün olmuşidi. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ Şehriyâr-ı 'âlem ve Hidîv-i ekrem hazretlerinin vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn u mahfûz eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

'Azl-i Ağa'-i Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'âlî

Yine sene-i merkūme saferu'l-hayrı evâhırında[2] Dergâh-ı 'âlî Yeniçeri Ağası 'Ömer Ağa 'azl ve Dimetoka'da ikāmetine fermân ve Kul Kethudâsı Hüseyn Ağa, **[T2 211b]** Yeniçeri Ağalığı'na ilbâs-ı hil'at buyuruldu.

[Tevcîh-i Emânet-i Surre-i şerîfe be-Yûsuf Efendi]

Yine sene-i merkūme muharremü'l-harâmı evâyilinde[3] Emîn-i Tersâne-i 'âmire-i esbak Yûsuf Efendi, Emânet-i Surre-i şerîfe ile ilbâs-ı hil'at ve esnâ'-i râhda sâlimen ve gānimen birbirlerine îsâl ü teslîmleriyçün vülât ü hükkâma mü'ekked evâmir-i şerîfe mu'tâd olduğu vech üzere tahrîr u irsâl buyruldu. Ve Teşrîfât-ı hümâyûn ile, ya'nî Kaftân Ağalığı hıdmetiyle hademe-i Devlet-i 'aliyye'den Mehmed Efendi ilbâs-ı hil'at ve me'mûr buyuruldu.

---

1 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

2 21-30 Safer 1179 = 9-17 Ağustos 1765.

3 1-10 Muharrem 1179 = 20-29 Haziran 1765.

Salb-i zimmî İstevraki-oğlu

Yine sene-i merkūme mâh-ı rebî'ulevvelinin evâyilinde[1] Eflâk Voyvodası Kapu Kethudâlığı hıdmetinde olan İstevraki-oğlu nâm zimmî kendi hâlinde olmayup, sû'-i hâlî-i[2] ef'âli ve haddinden tecâvüzü miyân-ı halkda müştehir ve giderek resîde-i sem'-i hümâyûn olup, bu makūle sefele-i zimmiyân tâ'ifesinden[3] ba'zı Kapu Kethudâlık hıdmeti behânesiyle Devlet-i 'aliyye'ye duhûl ve niçe umûr-ı gayr-ı marzıyyede tecâsürü hasebiyle gayra 'ibret ve gûşmâl içün hakkından gelinmek lâzım ve ehem olmağla, Bostâniyân-ı Hâssa mahbesine kaldırulup, ba'dehû sâhil-hânesi pîş-gâhına mahnûkān salb olundu.

Esâfil-i nâsdan olan ba'zı kimesnelerin etrâf-ı devlete te'alluku hasebiyle hadlerinden fart-ı tecâvüzü bu gûne mücâzâtı müntecid olur. Mülûk-ı 'Osmânî[-i] 'izâm *eyyedehümüllâhu ve ebkāhum ilâ-yevmi'l-kıyâm*[4] hazerâtı min-'indillâhi Te'âlâ mülhemûn oldukları bî-iştibâhdır. **[T2 212a]**

Vürûd-ı haber-i fevt-i Sâlih Paşa Vâlî-i Cidde el-mahrûset

Yine mâh-ı rebî'ulevvelin evâyilinde[5] Cidde-i ma'mûre Vâlîsi Çeteci Kethudâsı demekle ma'rûf Vezîr Sâlih Paşa Medîne-i münevvere'de birkaç eyyâm hastalanup 'âzim-i dâr-ı bekā oldu; *rahmetullâhi 'aleyh*[6].

Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Vezîr Seyyid Ahmed Paşa Eğriboz Muhâfızı idi. Eyâlet-i Cidde-i ma'mûre bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn müşârun ileyhe tevcîh buyurulup, mu'tâd-ı kadîm üzere Eğriboz'dan Cidde'ye getürmek ve Sâlih Paşa merhûmun düyûn-ı mîriyyesi ve gayrı düyûnu edâsına mükâfî olmak içün eşyâ vü emvâli zabt ve itlâf-ı eyâdî-i etrâf olmamak evâmiri ve buna dâ'ir[7] sâ'ir[8] umûr-ı mühimme ile ricâl-i Devlet-i 'aliyye'den mu'temed ve mevsûkun bih Tavîl İbrâhîm Bey ta'yîn ü irsâl olundu.

---

1 1-10 Rebî'ulevvel 1179 = 18-27 Ağustos 1765.

2 hâlî-i P : — T2

3 tâ'ifesinden (طائفه سندن) P : طايفه سندن T2

4 "ايدهم الله وابقاهم الى يوم القيام = Allah onları kıyâmet gününe kadar desteklesin ve bâkî kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 1-10 Rebî'ulevvel 1179 = 18-27 Ağustos 1765.

6 "رحمة الله عليه = Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

7 dâ'ir (دائر) P : دايڑ T2

8 sâ'ir (سائر) P : سايڑ T2

Sadr-ı Rûm-şüden-i ʻOsmân Monla Efendi Pîrî-zâde ve ʻazl-i ʻOsmân Efendi

Yine yetmiş dokuz senesi rebîʻulevvelinin dördüncü günü[1] Pîrî-zâde ʻOsmân Monla Efendi, zümre-i sudûr-ı kirâmda sadâretleri tekerrür ile be-kâm ve mümtâzü'l-akrân olduklarından mâʻadâ zât ü zemân ve vicdân ile maʻrûf olmalarıyla, bu defʻa dahi Sadâret-i Rûm'a teşrîfleri bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn izdiyâd-ı tekerrür-i şeref ve ilbâs-ı hilʻat-ı fâhıre ile dûş-ı ikbâlleri mühtezz-i fehâmet ü iclâl buyuruldu.

[Vefât-ı Tokādî Ebûbekir Efendi ve Kilîsî Hüseyn Efendi]

Ve bu esnâda sâbıkā İstanbul Kadısı Tokādî Kara Ebûbekir Efendi ʻâzim-i mahkeme-i hâmûşân oldu. Ve evâ'il-i cumâdelâhıre[2]de[3] Pâye-dâr-ı Mekke-i mükerreme fuzalâdan **[T2 212b]** Kilîsî Hüseyn Efendi Üsküdar'da ʻâzim-i ders-hâne-i bekā oldu.

İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Vâlî-i Halebü'ş-şehbâ' Mehmed Paşa

Sene-i merkūme cumâdelâhıresi[4]nde[5] karîha-i sabîha-i hazret-i Cihândârî'den Halebü'ş-şehbâ Vâlîsi olan merhûm Hamevî-zâde Vezîr Ahmed Paşa Devâtdârı[6] demekle maʻrûf Mehmed Paşa'ya, rütbe-i vâlây-ı Vezâret ihsân ü ʻinâyet buyuruldu. *el-Mülûkü mülhemûn*[7] mazmûnuyla niʻme'l-karîhatü ve niʻme'l-ʻatıyyetü müşârun ileyh Mehmed Paşa hazretleri her vechile sâhib-i re'y ü fetânet ve hüsn-i sülûk ile mecbûl-i mekârim ü rezânet: "Her ser-i mûyuna bir kürk-i Vezâret şâyân" mısdâkına sâdık, şîme-i mekârim ile mevsûf oldukları cây-ı imtirâ değildir. Hakk Teʻâlâ her hâlde tevfîk u ʻinâyet ihsân eyleye, âmîn.

Ve bu hılâlde Mısr-ı mahrûse Kazâsı'yla sebak-hân-ı takrîr olan Hâce-i Serây-ı Sultânî Hamîdî Mehmed Efendi Mısr-ı Kāhire'de kazây-ı nahb[8] eyledi.

---

1 4 Rebîʻulevvel 1179 = 21 Ağustos 1765 Çarşamba.

2 1-10 Cumâdelâhıre 1179 = 15-24 Kasım 1765.

3 cumâdelâhırede T2 : cemâziyelâhırede P

4 1-29 Cumâdelâhıre 1179 = 15 Kasım-13 Aralık 1765.

5 cumâdelâhıresinde T2 : cemâziyelâhıresinde P

6 Devâtdârı T2 : — P

7 "الملوك ملهمون = Padişahlar (Allah'ın) ilhâmına mazhar olmuş kimselerdir" anlamına gelen Arapça atasözüdür; bkz. Yılmaz, *age.*, II,700.

8 nahb T2 : نحبت P

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr Mekkî-zâde Hüseyn Paşa

Evâhır-ı müddet-i saltanat-ı hazret-i ʻOsmân Hânî'de Mîru'l-hâcc-ı Şâm iken kāfile-i huccâca şirzime-i ʻUrbân-ı râh-ı Hicâz'dan gezend ü mazarrat resîde olup, ol vakitden berü Gazze ve Kudüs havâlîlerinde sâkıtu'l-iʻtibâr ve yine bir defʻa Marʻaş tevcîhi ile nâ-be-sâmânî-i ahvâline merhamet buyurulup, baʻdehû Gazze'de mukīm iken tâ'ife-i[1] Kaʻdâniyye'den mütesallitîn-i **[T2 213a]** ʻUrbân'ın bir cemʻinin ol havâlîye teʻaddîsi hasebiyle ve Benû Sahr ʻUrbânı tâ'ifesi dahi dört beş yüz hâne Gazze toprağına[2] inüp, etrâf ü enhâya teʻaddîleri nümâyân olmakdan nâşî lâ-ʻilâc üzerlerine varup, mukātele vü muhârebe-i ʻazîme hılâlinde yaralanup, Gazze'de cerîhan vefât eyledi.

İzâ-lem-yekün ʻavnün (عونا) minallâhi lil-fetâ
Fe-evvelü mâ-yecnî ʻaleyhi ictihâdüh[3]

Meseli ile cânib-i Hak'dan ʻavn ü tevfîk zahîr u yâver olmadıkca bir şey'de husûl-i necâbet mutasavver olmaz.

Kādî-i İstanbul-şüden ve gayrân

Sene-i merkūme receb-i şerîfinde[4] Neylî-zâde Mehmed Hamîd Efendi her vechile hasebü mâ-yaktezîhi't-tarîk şâyân ve sezâ-vâr ve asîl ü ʻarîk bir zât-ı meʻâlî-simât olmağla, Kazâ'-i İstanbul ile dûş-ı âmâlleri hilʻat-pûş-ı ibcâl buyuruldu.

Velâdet-i şerîfe-i hazret-i Beyhân Sultân ve şehr-âyîn-şüden-i û

Yine bin yüz[5] yetmiş dokuz senesi mâh-ı şaʻbânü'l-mükerreminin ikinci gicesi[6] sâʻat-ı saʻd ü şerefde sulb-ı pâk-ı feyz-nâk-ı hazret-i Şehen-şâhî'den gehvâre-i teʻayyünât-ı vücûda Beyhân Sultân *edâmallâhu ʻömrahâ ve zâde ʻisme-*

---

1 tâ'ife-i (طائفة) P : طايفه T2

2 toprağına P : tobrağına T2

3 "اذا لم يكن عون من الله للفتى * فاول مايجنى عليه اجتهاده" = Allah insanı lütuf ve keremiyle mutlu ve mesût etmedikten sonra, kendi çalışma ve çabalamalarıyla çeşitli kusur ve kabahatlara dûçâr olur" anlamına gelen Arapça bu beyit Hz. Ali'ye aittir; bkz. *Hazret-i Ali Divanı*, s. 215.

4 1-30 Receb 1179 = 14 Aralık 1765-12 Ocak 1766.

5 yine bin yüz T2 : — P

6 2 Şaʻbân 1179 = 14 Ocak 1766 Salı.

tehâ[1] hazretleri teşrîf-sâz-ı meyâmin-i zuhûr olup, bi-hamdillâhi sübhânehû ve Te'âlâ mesâmi'-i cihân ve cihâniyân bu feyz u sürûr ile müşennef ü mâlî ve taraf taraf **[T2 213b]** münâdîler nidâda tebrîk-i peyâm-ı meserret ile bast-ı 'abkarî, ferş-i 'avâlî ve se-rûzân ve şebân şurû'-i şehr-âyîne fermân buyurulup, mâ-tekaddemde olan şehr-âyînler gibi esvâk u bâzâr ve dekâkîn ve büyût ve ebvâb-ı ricâl-i kibâr u sıgār ve bi-husûsihî Serây-ı Cedîd-i hümâyûn ve Yeniçeri Kapusu ve odaları ve Cebe-hâne ve Top-hâne bi-ecma'ihim envâ'-i kanâdîl-i billûrîn ve tuhaf-ı gûnâ-gûn-ı zînet-âyîn âvîzeler ile müzeyyen ve muhallâ ve sâzendegân ve bâzendegân şehr-âyîn-i 'âdî ne ise cem' ve izhâr-ı şâd-mânîde izhâr-ı mesârr-ı iktidâr eylediler.

Hakk sübhânehû ve Te'âlâ şevketlü, kerâmetlü 'âmme-i fukarâya lutf ve merhametlü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *eyyedehullâhu ve ebkāhu*[2] efendimiz hazretlerinin vücûd-ı 'inâyet-endûdların hatâ vü hatarlardan dâ'imâ[3] mahfûz ve evkāt-ı mes'ûde-i şevket-âyâtları nev-be-nev füyûzât ve tevfîkāt-ı İlâhiyye ile makrûn-ı meserrât ve şâd-mânî ola, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Ve târîh-i velâdet-i şerîfeleri mazbût-ı mahfaza-i itkān olmağıyçün bu mahalle sebt olundu.

Târîh-i velâdet-i Beyhân Sultân

Hazret-i Şâhen-şeh-i milk-i tecellî-i 'atâ
Mazhar-ı lutf u 'inâyât u şenûn-ı men-'aref
Ya'nî Sultân Mustafâ Hân u Hidîv-i iktidâr
Nesl-i pâki ola dâ'im[4] müstedâm u muthef[5]
Şatr-ı cevher-dâr-ı târîhin bu gûne nazm edüp
Eyledim i'câz ü îcâz ile cem'-i mütlef[6]
Zer kalemle tâk-ı 'arşa yazsalar şâyestedir
Hüsnüne tahsîn eder görse bu reftârı selef **[T2 214a]**

---

1 "ادام الله عمرها وزاد عصمتها = Allah onun ömrünü dâim eylesin ve masumiyetini artırsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 "ايده الله وابقاه = Allah onu desteklesin ve bâkî eylesin" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 dâ'imâ (دائما) P : دائما T2

4 dâ'im (دائم) P : دائم T2

5 Hazret-i Şâhen-şeh-i ….. muthef P : + [Bu kısım başında "evvelühû" ve sonunda "sahh" kaydı ile sayfa kenârına yazılmıştır] T2

6 mütlef P : mü'ellef T2

Geldi Hâkim tâc-ı dehrin dürre-i meknûnesi
Verdi enhây-ı vücûda Beyhân Sultân şeref
(ویردی انحای وجوده بیکخان سلطان شرف) **[Sene 1179]**

İhrâc-ı mevâcib-i kısteyn bi-hükmi'l-'âdeti[1]

Yine sene-i merkūme mâh-ı şa'bânü'l-mübârekin on yedinci sülesâ günü[2] Dîvân-ı hümâyûn olup, tavâ'if-i askeriyye-i zafer-rehberin müstehak oldukları iki kıst mevâcibleri Hazîne-i hümâyûn'dan 'an-nakdin ihrâc ve ta'dâd ve herkes havsala-i isti'dâdlarına göre mevâcib-i mezkûreyi tevzî' u i'tâda hisse-yâb-ı zülâl-i nevâl-i ihsân-ı Pâdişâhî olmuşlardır.

Devletlü Sadrıa'zam Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri mevâcib-i mezkûreyi ihrâcı gününden Kapu'da Sipâh ve Silahdârân ocaklarına i'tâ ve itmâm-ı devrde mahz-ı tevkīr u tekrîm-i hazret-i Sadr-ı kerîm içün de'b-i kadîm ve resm-i müstedîm üzere cânib-i 'inâyet-câlib-i hazret-i Şehriyârî'den hatt-ı şerîf-i şevket-redîf ve ferve-i semmûr-ı müstevcibü's-sürûr ve hançer-i mücevher ile Ağa, şeref-res-i vürûd ve merâsim-i istikbâli itmâmından sonra hatt-ı şerîfi Re'îsülküttâb Efendi kırâ'at ve ilbâs-ı hil'at ve hançer-i mücevher zîb-i kemer-i Sadrıa'zamî kılınup, Ağa-yı mûmâ ileyhe taraf-ı hazret-i Sadrıa'zamî'den semmûr kürk ve hançer-i mücevher ve esb-i mükemmel ve 'atıyye-i behiyye ve ma'iyyetinde olanlara dahi hila'-i 'âdiyet ve 'atâyây-ı vâfiye ile merâsim-i ikrâm **[T2 214b]** ü ihtirâmları resîde-i zürây-ı[3] îfâ buyuruldu.

Yine sene-i merkūme ramazânında[4] Üsküdar Kazâsı'ndan munfasıl üdebâ'-i 'asrdan ma'dûde Mehmed Nâşid Efendi kazâ'-i nahb eyledi.

---

1 **bi-hükmi'l-'âdeti** T2 : bi-hükmi'l-'âde P

2 17 Şa'bân 1179 = 29 Ocak 1766 Çarşamba. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

3 zürây-ı T2 : وزای P

4 1-30 Ramazân 1179 = 11 Şubat-12 Mart 1766.

Ziyâret-i Hırka-i şerîfe-i[1] Rasûl-i ekrem *sallallâhu ʻaleyhi ve sellem*[2] bi-hükmi'l-muʻtâd

Yine sene-i merkūme ramazân-ı şerîfinin on beşinci günü[3] resm-i kadîm ve de'b-i müstedîm üzere takbîl ü telsîm-i dâmen-i Hırka-i şerîfe-i Seyyidü'l-enâm ile *ʻaleyhi ve ʻalâ-âlihî efdalu's-salâti ve's-selâm*[4] müteşerrif ve müstesʻid olmağıyçün Sadrıaʻzam ü efham ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[5] ve Nakībü'l-eşrâf[6] ve sudûr-ı kirâm ve ʻulemâ ve meşâyih-i kürsî-nişîn-i zevi'n-nühâ ve sâ'ir[7] ol cemʻ-i ʻinâyet-lemʻ-i nûr-ihtivâda bulunmaları muʻtâd olan ricâl-i Devlet-i ʻaliyye ve ocaklu ve sâ'ir[8] kulları rû-be-râh-ı istikânet ve merâsim-i takbîl ü telsîm-i Bürde-i enver ve Hırka-i şerîfe-i ethara cebîn-sây-ı darâʻat olmak şerefiyle hâ'izîn-i nûr-ı[9] sürûr oldular.

Ve meşâyih-i kirâmın her biri birer ʻaşr-ı Kur'ân-ı ʻazîm tilâvetiyle devâm-ı kıyâm-ı devlet-i Pâdişâh-ı enâma duʻâ vü senâya âgāz ve eküff-i niyâz u recâları cânib-i dergâh-ı Müteʻâl'e küşâde ve bâz kılınup, "*Üdʻûnî estecib leküm*"[10] nass-ı şerîfinden müjde-i kabûl ile her biri müstebşirîne's-sürûr mahallerine ʻavdet eylediler.

---

1 **Hırka-i şerîfe-i** [Bu kelimelerle ilgili olarak: "Bu Hırka-i şerîfe ve Bürde-i münîfe sahâbî-i kirâmdan Kaʻb bin Züheyr bin Ebî Sülmâ *radıyallâhu ʻanhü* cenâblarına naʻt-ı şerîf-i '*Bânet Suʻâdü fe-kalbî'l-yevme metbûlü*' ilâ-âhırihîyi huzûr-ı Seyyid-i ʻâlem'de *sallallâhu ʻaleyhi ve sellem* inşâ buyurduklarında, iʻtâ buyurulan Bürde-i şerîfedir ki, Muʻâviye âl-i Kaʻb'dan iştirâ edüp, sonra Şâm'dan Mısır'a nakl, Mısır'dan Âsitâne-i ʻaliyye'ye ve el-yevm Serây-ı Cedîd-i ʻâmire'de bâʻis-i şeref ve mecd-i fihâr olan Bürde-i mübârekedir; *allâhümme yessirlenâ ziyâretehû, âmîn*" kısmı satır hizâsına sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

2 "صلى الله عليه و سلم = Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

3 15 Ramazân 1179 = 25 Şubat 1766 Salı.

4 "عليه وعلي اله افضل الصلاة والسلام = Salât ve selâmın en fazîletlisi O'nun ve ailesinin üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.

5 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 Nakībü'l-eşrâf T2 : Nakīb P

7 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

8 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

9 nûr-ı T2 : — P

10 "ادعونى استجب لكم = Bana duâ edin, kabul edeyim" anlamına gelen bu cümle Kur'ân, Gâfir 40/60. âyetin baş tarafında yer alan ufak bir kısmıdır.

[Harîk-ı cüz'î]

Ve hem ol gün[1] esnâ'-i ziyâret-i Hırka-i şerîfe'de Ayazma-kapusu hâricinde harîk zuhûr edüp, Kapan-ı Dakīk **[T2 215a]** âsiyâblarına müntehî ve niçe Yehûd-hâne ve dekâkîn muhterik ve ba'de sâ'âtin etrâf u enhâya münteşir olmadan muntafî oldu.

[Kırâ'at-ı ders-i şerîf der-huzûr-ı hümâyûn]

Ve yine ramazân-ı şerîfde[2] tertîb buyurulan ders-i *Tefsîr-i Şerîf-i Beyzâvî* beher gün kırâ'at olunup, Sûre-i Fâtiha'dan bed' ve Sûre-i şerîfe-i Bakara'dan dahi "*Hüden lil-müttakīn*"[3]e varınca şeref-res-i hıtâm ve huzûr-ı hümâyûnda niçe serd-i nüket ve dekāyık-ı makām-ı[4] mehâmm ile bahs ü tahkīk olunup, herbirlerine in'âm-ı cemîle-i Husrevânî ile ikrâm ü ihtirâm buyuruldu.

[İhrâk-ı cüz'î]

Ve kubeyl-i ramazân-ı şerîfd[5]e Galata'da Bâb-kulle hâricinde dahi harîk ve Cihângîr ve Tophâne ve Salı-pâzârı[6] ve Beşiktaş ve Arnavud Karyesi ve câ-be-câ mahallerde ihrâk-ı cüz'î vâkı' oldu.

Ve bundan akdem tahrîr u tafsîl olunmuşidi, sene-i merkūme şevvâlinde[7] Tophâne'de vâkı' olan harîkde İsmâ'îl er-Rûmî el-Kādirî[8] *kuddise sırruhû*[9] cenâblarının âsitânesi muhterik olmuşidi[10].

---

1 15 Ramazân 1179 = 25 Şubat 1766 Salı.

2 1-30 Ramazân 1179 = 11 Şubat-12 Mart 1766.

3 "هدى للمتقين = Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, el-Bakara 2/2. âyetin son kısmıdır.

4 makām-ı P : — T2

5 1 Ramazân 1179 = 11 Şubat 1766 Salı.

6 Salı-pâzârı P : Salı-bâzârı T2

7 1-29 Şevvâl 1179 = 13 Mart-10 Nisan 1766.

8 İsmâ'îl er-Rûmî el-Kādirî [Bu kelimelerle ilgili olarak: "Bu İsmâ'îl-i Rûmî el-Kādirî *kuddise sırruhû* hazretleri vakitlerinde katâbet ile tekrîm olunmuşlar. Vefâtları gicesi nemâzı Tophâne Câmi'i'nde edâ ve kutb-ı zâhir olan zât-ı ekrem, ya'nî Sultân Murâd Hân hazretleri bizim nemâzımızı edâ edeceklerdir buyururlar. Meğer anlara dahi iş'âr buyurmuşlar imiş; *'aleyhi'r-rahmetü*" kısmı satır hizâsında sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

9 "قدس سره = Sırrı mukaddes olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

10 bkz. **[T2 203b]**

Zikr-i binâ'-i Âsitâne-i hazret-i İsmâ'îl er-Rûmî el-Kādirî

Hazret-i Pâdişâh-ı 'âlem-penâh es-Sultân ibnü's-Sultân es-Sultân Mustafa Hân *eyyedehullâhu ve ebkāhu ilâ-âhırı'd-devrân*[1] efendimiz hazretleri 'âmme-i fukarâ vü zu'afâya merhamet ü 'inâyetleri şâmil ve müstev'ib olmağla, zikri mürûr eden Tophâne'de Şeyh İsmâ'îl-i Rûmî el-Kādirî Âsitânesi müceddeden binâ vü ihyâ olunmağa fermân-ı Cihân-mutâ'-ı hümâyûnları **[T2 215b]** sâdır ve cârî ve binâsına şurû' ve Dîvân-ı 'âlî hâcegânından hâlâ Ser-çavuşân-ı Dergâh-ı 'âlî olan Yenişehirli 'Osmân Efendi ta'yîn ve me'mûr buyurulup, müceddeden semâ'-hâne ve dâran mâ-dâr fevkânî mehâfil ve hucurât-ı lâzime-i fukarâ ve meydân odası ve sâ'ir[2] mâlezime-i âsitâne yapılup, vâkıf-ı sânî ve müceddid-i hayr ve sâhib-i mebânî oldukları tafsîl ü beyândan müstağnîdir. Hakk Te'âlâ vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan me'mûn edüp, sâye-i 'inâyetlerin fukarâ vü zu'afâ üzerlerinden dûr u zâ'il[3] etmeye, âmîn.

Bu eser-i cezîllerine târîh-i 'âcizâne-i Hakīr mazbût-ı mahfaza-i itkān olmağıyçün bu cerîdemize sebt olunmak çespân görüldü[4].

Târîh-i binâ'-i Âsitâne-i Kādirî der-Tophâne

Şâh-ı 'âlem sâhibü'l-hayrât Sultân Mustafâ
Rub'-ı meskûnun meded-kârı mu'în ü nâsırı
Lutf edüp bu dergehi ihyâda mesrûr eyledi
Rûh-ı pâk-ı hazret-i Sultân 'Abdülkādir'i
Ya'nî İsmâ'îl-i Rûmî kim odur kutb-ı vücûd
Dergehi kurbânıdır ehl-i sülûkun sâ'iri[5]
İhtirâk-ı 'aşkla ehl-i fenâ gibi yanup
Olmuşidi cümle hâkister şu'ûn-ı zâhiri

---

1 "ايده الله وابقاه الى اخر الدوران = Allah onu desteklesin ve zamanın sonuna dek onu dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

3 zâ'il P : zâyil T2

4 görüldü [Bu kelime ile sona eren satırın hizâsına sayfa kenârına: "Bu İsmâ'îl-i Rûmî el-Kādirî cenâbları Tosyaviyyü'l-asl tarîk-ı Kādiriyye'de müştehir-i âfâk, sâhib-i kerâmât ve tasarruf idiler. Bunlar içün aktâr-ı bilâd-ı İslâmiyye'de kırk sekiz âsitâne binâ olunduğu meşhûrdur" ifâdeleri yazılmıştır] T2 : + P

5 sâ'iri (سائرى) P : سائِرى T2

Âteş-i eymen fezây-ı şu‘le-i dîdâr ile
Lem‘a-i nûr-ı tecellî zann ederdi nâzırı **[T2 216a]**
Himmet etdi ol Şehen-şâh-ı cihân ihyâsına
Ola ma‘mûr u mü’eyyed bâtını vü zâhiri
Geldi “iki” şatr-ı cevher-dârı târîh-i temâm
Böyle ibdâ‘ etdi Hâkim mülk-i nazmın sâhiri
Himmet-i Sultân u Cîlânî ile oldu binâ
(همت سلطان و جيلاني ايله اولدى بنا)
Âsitân-ı pâk-ı İsmâ‘îl-i Rûmî Kādirî
(استان پاك اسماعيل رومى قادرى) Sene 1179

Ve semâ‘-hâne kapusuna dahi dîğer târîh-i Hakīr inşâ olunup, yine bu mahalle kayd ü sebt olundu[1].

Şehriyâr-ı sâhibü’l-hayrât Sultân Mustafâ
Rub‘-ı meskûnun nigeh-bânı vü âfâkın Şehi
Feyz ü cûd-ı himmet-i vâlâsı ihyâ eyledi
Mahv olup hâkister olmuşken bu ‘âlî dergehi
Vâkıf-ı sânî olup ol Pâdişâh-ı bu’l-‘atâ
Mahmidetle haşra dek yâd ola bu hayr-ı behî
Himmetinden hazret-i Sultân ‘Abdülkādir’in
Zâhir u bâtında aslâ olmasun bir dem tehî
Geldi “bir” beyt-i mücevher tab‘ıma târîh-i tâm
Oldu Hâkim fikrimin Cibrîl-i ma‘nî hem-rehî
Mesken-i sa‘y-ı hakīkat Ka‘be-i erbâb-ı ‘aşk
(مسكن سعى حقيقت كعبهٔارباب عشق)
Oldu İsmâ‘îl-i Rûmî’nin bu ‘âlî dergehi
(اولدى اسماعيل رومى نك بوعالى دركهى) Sene 1179

1 olundu [Sayfa kenârına: “Hâlâ âsitâneleri ki kendileri anda medfûndur. Münîblerinden el-Hâc Pîrî nâm bir kimesne binâ edüp: ‘Biz âsitânemizi kendi mâlımızdan binâ ederiz’ buyururlar. Ba‘dehû: ‘Şu mahalli hafr edin’ deyü emr-i hafr ederler. Vâkı‘â âsitâneye ne masraf olduysa ol kadar zuhûr eder. Hâcı Pîrî’ye i‘tâ buyurur; *rahmetullâhi ‘aleyh*” ifâdeleri yazılmıştır] T2 : + [Sayfa kenârına: “Hâlâ âsitâneleri ki kendi ….. *rahmetullâhi ‘aleyh*” ifâdeleri yazılmıştır] P

Nükte-i ʻacîbe: Bu İsmâʻîl-i Rûmî hazretleri *kuddise sırruhû*[1] sâhibü'l-kerâmât **[T2 216b]** ve't-tasarrufât kutb-ı vaktleri olduğu[2] gāyet şöhret-şiʻârdır. ʻAsr-ı Sultân Murâd Hânî'de Âsitâne'ye gelüp, gâh ve gâh şeref-i ictimâʻlarıyla müteşerrif olurlar imiş. Bir gün[3]: "Kutb-ı vakt ile görüşülmek mümkin midir?" buyururlar, "Belî, evâmir-i sehldir inşâ'allâhu'r-Rahmân yarın sabâh nemâzını tebdîlen Tophâne Câmiʻi'nde edâ içün buyurun, ben de gelürüm sizi kutub hazretleriyle[4] görüşdüreyim" buyururlar. Şeyh hazretleri mahallerine gelüp halîfesine: "Biz bu gice göçeriz, bizi sabâh nemâzına Tophâne Câmiʻi'ne yetişdirin. Hemân nemâzımı edâ ʻakībinde tâcımı tâbûtuma vazʻ ve kelime-i tevhîd ile kaldırasız" deyü tenbîh ve vasıyyet buyurur.

Vâkıʻâ göçerler ve ber-mûceb-i tenbîh sâbâh câmiʻe yetişdirirler. Sultân Murâd merhûm tebdîlen gelüp, şeyhe muntazır olur. Nemâz kılınur musallâda bir cenâze var, nemâzı edâ olundukda, tâcını vazʻ ve fukarâsı tevhîd ile refʻ ederler. Sultân hazretleri bu keyfiyyetden kutb-ı vakt meğer hazret-i Şeyh imiş, tefattun buyururlar; *rahmetullâhi ʻaleyhimâ rahmeten vâsiʻaten*[5].

Zikr-i binâ'-i hucurât-ı Mevleviyye be-Âsitâne-i Galata ez-taraf-ı hazret-i Şehriyârî

Yine sene-i merkūmede[6] Kādirî-hâne binâsından mukaddemce Galata Mevlevî-hânesi'nde dahi harîk zuhûr etmişidi. Maʻlûmü'l-ʻaded hucurât-ı fukarâ'-i Mevleviyye muhterik olup, sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Şehriyâr-ı ekrem efendimiz hazretleri bu hucurât-ı mezkûrenin dahi **[T2 217a]** binâ vü

---

1 "قدس سره = Sırrı mukaddes olsun" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 olduğu T2 : oldu P

3 gün [Satır hizâsına: "Hazret-i şeyh ʻAbdülkādir el-Ceylânî *kuddise sırruhû* hasîb ü nesîb-i kerîmü't-tarafeyn künye-i şerîfeleri Ebû Sâlih, târîh-i velâdetleri ʻaşk, vefâtları kemâl-i ʻaşkdır. ʻÖmr-i şerîfleri doksan bir sene olur. Vakitleri gāyet maʻmûr, sâhibü'l-keşf ve'l-huzûr, Behce'de ve gayrîde kerâmât-ı ʻadîdeleri meşhûrdur" ifâdeleri sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

4 hazretleriyle T2 : hazretlerine P

5 "رحمة الله عليهما رحمة واسعة = Allah'ın geniş rahmeti o ikisinin üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

6 1 Muharrem 1179 = 20 Haziran 1765 Perşembe.

ihyâsına fermân buyurup, yine hâcegândan Ser-çavuşân-ı Dergâh-ı ʿâlî Yenişehirli ʿOsmân Efendi meʾmûr ve binâ vü ihyâ ve sâʾir[1] hucurât ve semâʿ-hâneyi taʿmîr ve Şârih-i Mesnevî-i Ankaravî İsmâʿîl Efendi[2] ve ʿArzî Dede ve ʿAvnî Dede türbeleri tecdîd ü taʿmîr olunup, Âsitân-ı hazret-i Celâleddîn'i[3] müceddeden ihyâ buyurdular. Buna dahi târîh-i ʿâcizâne-i Hakīr bu mahalle sebt olunmak münâsib görüldü.

Târîh-i binâʾ-i Âsitâne-i Mevleviyye-i Galata

Li-nâmıkıhi'l-Hakīr:

Şehriyâr-ı sâhibü'l-hayrât Sultân Mustafâ
Eyleye tevfîkını hem-râh ana Rabb-i Vedûd
Âsitân-ı râstân-ı hazret-i Monlâ-yı Rûm
Sûziş-i ʿaşk u mehabbetle edüp tarh-ı kuyûd
İltihâb-ı şems-i envâr-ı tecellîden yanup
İndirâs u mahve nezdîk idi âsâr-ı vücûd
Reşk-i eymen sâha-i envâr-ı dîdâr olmada
Şuʿle-i şevkiyle göstermişdi meclây-ı vürûd
Pûte[4] matbah nây müneffah kîmyây-ı ʿaşk içün
Rağbet eyler hıdmet-i dergâhına erbâb-ı cûd

---

1 sâʾir (سائر) P : سائِر T2

2 Ankaravî İsmâʿîl Efendi [Bu zâtla ilgili olarak: "Şârih-i Mesnevî Ankaravî İsmâʿîl Efendi fâzıl ü kâmil ve mükemmel idiler. Cild-i sâbiʿ-i Mesnevî nâmıyla bulunan cüzʾü dahi şerh eder. ʿPîş-keş mî âyet ey maʿnevî, Kısm-ı sâdisdir temâm-ı Mesnevîʾ cümle şübehâtı kātıʿdır" ifâdesi sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

3 Celâleddîn'i [Mevlânâ Celâleddîn ile ilgili olarak: "el-ʿÂrifü billâh Mevlânâ Celâleddîn Mehmed bin Mehmed bin Mehmed tâ hazret-i Sıddîk'a müntehî olur. Belhî, Rûmî-i Konevî, Molla Hünkâr demekle maʿrûf, sâhib-i Tarîkat-ı Mevleviyye altı yüz yetmiş ikide hâmis-i cumâdelâhırede vefât buyurdular. Velâdetleri Belh'de altı yüz dört senesinin selh-i rebîʿulevvelinde idi. Belh'de tahsîl-i ʿulûm, baʿdehû pederleri Behâʾeddîn ki Sultânü'l-ʿulemâ demekle meşhûrdur. Anlar ile Rûm'a teşrîf ve tedrîs ü ifâde, baʿdehû inkıtâʿ ve tecerrüd ve Şeyh Şemseddîn Tebrîzî ile sohbet ve tecerrüd ve vukūʿ-i ahvâl ki menkabelerinde mezkûrdur" ifâdeleri sayfa kenârına yazılmıştır] T2 : + P

4 pûte T2 : بونه P

Fursat-ı tecdîd ü ta‘mîrin bilüp ‘ayn-ı şeref
Şâh-ı ‘âlem eyledi ihyâsına bezl-i nukūd
Şevkile itmâma tevfîkın görüp etdi semâ‘
Kûşe-i sînemde mahfiyken dil-i hırkat-nümûd **[T2 217b]**
Geldi “bir” beyt-i mücevher Hâkimâ târîh-i tâm
Bu’l-‘aceb kim eyledi resm-i du‘â üzre vürûd
Âsitân-ı ‘arş-ı iclâl-i cenâb-ı Mevlevî
(استان عرش اجلال جناب مولوی)
Ola ma‘mûr-ı mekârim mesned-ârây-ı şühûd[1]
(اوله معمور مکارم مسند ارای شهود) Sene 1179

Bunun emsâli zevâyâ ve hânkāh ve mesâcid ve sâ’ir[2] hayrât ü meberrâtları birer birer tahrîr olunsa, güncîde-i sahâ’if-i beyân olmak mertebelerinden hâricdir.

Ez-cümle Kasaba-i Fındıklı’da Sadr-ı esbak Silahdâr Mustafa Paşa çeşmesinin miyâh-ı ‘azbi çeşm-i nâ-bînâ-veş katre-i âbdan hâlî olmağla, menba‘-ı mâsı Dolma-bağçe bâlâsından[3] memerr ve ma‘beri[4] tecdîd ve tağyîr ile çeşme-i merkūme kemâ-cerat bihi’l-evvelü icrâ ve ehâlî-i kasabayı Gümüş-suyu ile irvâ buyurdukları hayyir ve vefî, Emîn-i Binâ el-Hâc ‘Ali nezâretiyle hıtâm buldu.

Biri dahi Balık-hâne’den tâ Top-kapusu’na varınca dahi ba‘zı etrâfı mürûr eden sefâ’in[5], libân çekmeğe iktidârları nâ-yâb ve niçe meşakkatler ile geçilürdü. Ol kenârları niçe ahcâr-ı kebîre ile ve horâsân ve kireç ile müstevî şâh-râh yapdırmaları; biri dahi Kassâb-başı Çeşmesi tesmiye olunan mahalde Şeyh Sabrî Nakşibendî içün mahsûs âsitâne binâ buyurdukları; biri dahi merhûm Sa‘dî ‘Abdüsselâm Tekyesi harâbe-müşrif olmuşiken, müceddeden semâ‘-hâ-

1 şühûd [Sayfa kenârına: “Cenâb-ı Mevlevî *kuddise sırruhü’l-‘azîz* ‘asr-ı Şeyh’e karîb, lâkin ictimâ‘-ı sadrı olmamak gerek. Bir tercemede sahîhan zafer bulunmadı. Hattâ: ‘Tecî bi’r-Rûmi akvâme tesâfû, tesemmû bi’l-kabâyili Mevleviyyeten, tarîkatühüm ‘ale’t-tahkīkı samtün, terâhüm fi’l-verâ hayra’l-beriyyeti’ kelâm-ı hazret-i Şeyh olmak üzere meşhûrdur. ‘Adem-i ictimâ‘ı iktizâ eder” ifâdeleri yazılmıştır] T2 : + P

2 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2

3 bâlâsından T2 : bâlâsında P

4 ma‘beri T2 : sa‘îdi P

5 sefâ’in T2 : sefâyin P

ne-i Sa'diyye ve hucurât-ı fukarâ ve şeyh odası mükemmel ve türbe ve sâ'ir[1] mahallâtı binâ vü ihyâ **[T2 218a]** buyurmaları; biri dahi bunun mukābili Çelebî-zâde 'Ali Efendi hânesi bi'l-külliyye muhterik olup, kerem ü 'inâyetlerinden binâsına himmet-i Şâhâne'leri mebzûl buyurulduğu; biri dahi Vefâ Meydânı kurbunda ba'de'l-harîk câmi'-i şerîf binâsına 'inâyetleri ve dahi Defter-hâne'de mescidi tevsî' ve minber vaz'ıyla câmi'-i şerîf olması ve dahi masrûf-ı himmetleri olan Hân-ı cedîd kurbunda Sakalar Çeşmesi fevkında kubbelü câmi'-i cedîd ihyâ vü inşâsı ve dahi Kadırga Limanı'nda mîrî hân dâhilinde bir menârelü câmi'-i şerîf binâsı ve dahi Kadırga Limanı kurbunda Çavuş Mescidi ba'de'l-harîk binâ vü ihyâ buyurulması ve dahi Kadı-köyü'nde câmi'-i şerîf-i cedîd binâsı ve dahi Üsküdar'da Saçlı Hüseyn Efendi Âsitânesi binâsı ve dahi İncirli Karyesi'nde Yeni Mahalle'de câmi'-i cedîd ve hammâm binâsı ve dahi Kulle-bâğçesi'nde Şeyh Nakşibendî içün cedîd zâviye ihyâsı ve dahi Yeni-kapu dâhilinde Dülbendci Câmi'-i şerîfi binâsı ve Peyk-hâne civârında Hamza Paşa Mescidi ta'mîr ve tevsî' ve müceddeden menâre binâsı ve Top-hâne Kışlası'nda ba'de'l-harîk câmi' ve menâre ve tecdîd-i mahallât-ı Top-hâne ve emsâlühâ hayrât ü meberrâtları *ekserun min-en-yuhsâ*[2]dır.

Hakk Te'âlâ zât-ı 'inâyet-simât-ı hümâyûnların mesned-i şevket ü devlet-de ilâ-âhırı'l-ezmân müstemirr ve dâ'im **[T2 218b]** eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

[Vefât-ı Şeyh Hâfız-ı Gülşenî Halîfe-i Sezâyî Hasan Efendi]

Yine mâh-ı merkūmun evâyilinde[3] tarîk-ı Gülşeniyye'den merhûm Sezâyî Hasan Efendi Halîfesi Şeyh Hâfız-ı Gülşenî, Tophâne'de Fırûz-ağa Mahallesi'nde Tatar Hasan Efendi Tekyesi'nde vefât ve ol mahalle defn olundu; *rahmetullâhi 'aleyhi rahmeten vâsi'aten*[4].

---

1 sâ'ir P : sâyir T2

2 "اكثر من ان يحصى = Sayılandan daha çoktur" anlamına gelen Arapça cümleciktir.

3 1-10 Şevvâl 1179 = 13-22 Mart 1766.

4 "رحمة الله عليه رحمة واسعة = Allah'ın geniş rahmeti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

Mu‘âyede-i ‘îd-i ramazânü’l-mübârek

Yine sene-i merkūme ramazân-ı şerîfin yirmi[1] altıncı günü[2] Sadrıa‘zam Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri tebrîk-i ‘îd-i sa‘îd içün Müfti’l-enâm *sellemehü’s-Selâm*[3] hazretlerine alay ile teşrîf ve âyîn-i dîrîneye mürâ‘ât ile ertesi gün[4] sudûr-ı kirâm hazerâtı ‘arefe gününe[5] dek tertîb-i me’lûf üzere cümle ricâl-i Devlet-i[6] ‘aliyye cenâb-ı mekârim-nisâb-ı Âsafî ile ta‘yîd-i sa‘âdet eyleyüp, ba‘dehû ‘îd-i şerîf gicesi[7] Serây-ı hümâyûn’a râhî ve ‘ale’s-seher takbîl-i pâye-i evreng-i Şehen-şâhî ile müftehar u mübâhî olduklarından[8] sonra, Sâye-i Rahmân ve Halîfe-i Yezdân olan Pâdişâh-ı ‘âlem-penâh *halledallâhu mülkehû ve ebkāhu*[9] hazretleri şevket-i Şâhâne ve haşmet-i Pâdişâhâne’leriyle[10] cedd-i emcedleri merhûm u mağfûr cennet-mekân Sultân Ahmed Hân *tâbe serâhu*[11] hazretleri Câmi‘-i şerîfi’nde edây-ı nemâz-ı ‘îd-i sa‘îd, ba‘dehû Serây-ı hümâyûn’larına teşrîfleriyle sa‘d-karâr-ı menzil-i **[T2 219a]** hûrşîd buyurdular.

Harîk-ı cüz’î

Sene-i merkūme şevvâlinin ikinci gicesi[12] Sultân Ahmed Dâru’ş-şifâsı ittisâlinde Kâtib-i Dârussa‘âdet Mehmed Bey hânesinden sâ‘at beşde iken harîk zâhir olup, etrâf ve pîş-gâhında ba‘zı büyût ve[13] dekâkîn muhterik oldu.

---

1 yirmi T2 : — P
2 26 Ramazân 1179 = 8 Mart 1766 Cumartesi.
3 “سلمه السلام = Allah ona selâmet versin” anlamına gelen Arapça duâdır.
4 27 Ramazân 1179 = 9 Mart 1766 Pazar.
5 30 Ramazân 1179 = 12 Mart 1766 Çarşamba.
6 Devlet-i T2 : + [Bu kelime mükerrer yazılmıştır] P
7 1 Şevvâl 1179 = 13 Mart 1766 Perşembe.
8 olduklarından T2 : oldukdan P
9 “خلد الله ملكه وابقاه = Allah onun mülkünü sonsuz ve kendisini dâim kılsın” anlamına gelen Arapça duâdır.
10 Pâdişâhâne’leriyle T2 : Pâdişâhâne ile P
11 “طاب ثراه = Mezârı gül bahçesi olsun” anlamına gelen Arapça bir duâdır.
12 2 Şevvâl 1179 = 14 Mart 1766 Cuma.
13 ve T2 : — P

[Ba‘zı vekāyi‘]

Yine bu esnâda İstanbul Pâyesi’yle nebîre-i ‘Ali Paşa ‘Osmân Beyefendi ‘âzim-i dâr-ı bekā oldu. Ve Seyyid Tâhir, Gümüşhâne Emâneti ile râhî ve Emîn Ağa etbâ‘ından Hasan Ağa, Ergane ve Kebân ma‘denleri Emâneti’yle[1] irsâl ve Çelik Paşa Kapu Kethudâsı ‘Ali Ağa, Galata Voyvodalığı’na ilbâs-ı hil‘at olundu.

Ve Topcu-başı-yı sâbık Mustafa Ağa ve Yemlîhâ Efendi, Cezîre-i Kıbrıs’da vâkı‘ olan Muhassıl-ı maktûl Çil ‘Osmân nizâ‘ıyçün bâ-fermân-ı ‘âlî gönderilmişidi. Umûr-ı me’mûrelerinde tehâvünleri ve ancak celb-i menfa‘atlerine meşgūl olmalarıyla Topcu-başı Limni’ye ve Müvellâ olan Yemlîhâ Edirne’ye nefy ü iclâ olundular.

[Vefât-ı Beylikci Kudsî Efendi]

Ve bu esnâda Beylikci Kudsî Efendi ‘azl ve evâ’il-i zilhiccede[2] ‘âzim-i diyâr-ı hâmûşân oldu.

Garîbe: ‘Azlinden bir iki gün mukaddem **[T2 219b]** bu Hakīr Kapu’da odasına varmışidim. Gördüm ki bir sülüs celî kalemle:

Bu kudsîler makāmıdır komazlar bunda nâ-pâkı[3]

mısrâ‘ını yazmış ve başı üstüne bir kağıdda yapışdırmış. “Bu nedir?” deyü su’âl etdim. Cevâbında: “Ba‘zı süfehâ bizim mansıbımıza tâlib olmuş, hâtırıma bu mısra‘ geldi” deyü bast-ı kelâm eyledi; te‘accüb eyledim ve kemâl-i cehl ve ‘ucbuna istidlâl etdim. İki günden sonra ‘azl oldu ve iki aydan sonra fevt oldu.

Mezkûr Kudsî merhûm Kıbleli-zâde’nin kitâbeti hıdmetinde olup, Makdisiyyü’l-asl, hısset ile ma‘rûf ‘akār ve emvâl-i kesîre ile denâ’et-i tâm üzere ve fazl ü edeb da‘vâsından dahi hâlî olmazdı.

Harîk

Yine mâh-ı şevvâlin yirmi birinci gicesi[4] Çınâr’da merhûm ‘Ali Paşa-zâde İsmâ‘îl Bey hânesi dahi ba‘zı büyût ve dekâkîn muhterik oldu.

---

1 Emâneti’yle T2 : emânıyla P

2 1-10 Zilhicce 1179 = 11-20 Mayıs 1766.

3 nâ-pâkı T2 : ناپاکی P

4 21 Şevvâl 1179 = 2 Nisan 1766 Çarşamba.

Ve bu esnâda Rumeli Vâlîsi Kāyim-makām Mehmed Paşa Âsitâne-i ʻaliyye'den alay ile mansıbı olan Rumeli'ye ʻazîmet ve selefi olan Köprülü-zâde Ahmed Paşa'ya Bosna Eyâleti tevcîh olunup, Manastır'dan savb-ı me'mûruna râhî olmağla, ʻâdet-i müstedîme üzere bâ-fermân-ı ʻâlî Mollacık-zâde ʻAli Bey taʻyîn ü irsâl buyuruldu.

Zikr-i tevcîhât ʻalâ-vechi'l-ʻumûm ʻale'l-ʻâdeti[1]

Yine mâh-ı şevvâlin evâ'ilinde[2] tevcîhât-ı ʻumûmiyyede vâkıʻ **[T2 220a]** olan tevcîhât-ı menâsıb ve ibkā, tertîbi üzere kayd ü sebt olundu.

Sadâret-i ʻuzmâ Kethudâlığı, Mehmed Emîn Efendi'ye ve Riyâset, ʻÖmer Efendi'ye ibkā; Çavuş-başılık, Yenişehirli ʻOsmân Efendi'ye tevcîh ve Tezkire-i Evvel ve Sânî ve Mektûbî-i Sadrıaʻzamî, Re'îs-zâde Efendi'ye ibkā; Beylikcilik, ramazânın sekizinde[3] Âmedci Re'fet Mustafa Efendi'ye tevcîh; Kâtib-i Kethudâ ibkā; Şıkk-ı Evvel ve Tevkīʻ ve Şıkk-ı Sânî ve Sâlis ibkā; Emânet-i Defter, Râkım Efendi'ye; Rûznâmçe-i Evvel, Sadrıaʻzam birâderi Ahmed Bey'e; Anadolu, Elmâs Paşa-zâde'ye; Yeniçeri Kitâbeti ibkā; Mukābele-i Süvârî, Ebûbekir Bey'e; Cizye, Nûrî Bey'e; Darb-hâne, Yazıcı Bey'e; Şehr-emâneti, Zimmet Halîfesi'ne; Matbah Emâneti, ʻAbdüllatîf Bey'e; Emânet-i Cev, Sadrıaʻzam etbâʻından Kethudâ İbrâhîm Ağa'ya; Haremeyn, Yûsuf Efendi dâmâdı[4] Ahmed Efendi'ye; Mâliyye, Münîb Efendi'ye; Sipâh Kitâbeti, Çelebî-zâde'ye; Silahdâr, ʻAbdurrahmân Bey'e; Rûznâmçe-i Sânî, Safiyye Sultân-zâde'ye; Piyâde, İbrâhîm Edhem Efendi'ye; Küçük Evkāf, İbrâhîm Bey'e; Teşrîfât ibkā; Kalyonlar, Arabacı Vezîr-zâde'ye; Masraf Kitâbeti, İshâk Ağa dâmâdı Seyyid Ahmed Efendi'ye; Cebeciler ibkā; Topcular, Mahmûd Bey'e tevcîh; Mukātaʻa-i Haremeyn, Hâfız Süleymân[5] Efendi'ye; Büyük Kalʻa, Selîm Efendi'ye; Küçük Kalʻa, Ateneli**[T2 220b]**-zâde'ye; Baş-mukātaʻa, Behrâm Bey'e; Hâslar, Hâmid Efendi'ye; Kağıd-ı Bîrûn, Nâyilî Paşa Hazînedârı'na; Kağıd-ı Enderûn, Emîn Efendi'ye; ʻUlûfeciyân-ı Yemîn, Ahmed Efendi'ye; Gurebâ'-i Yemîn, İsmâʻîl Selîmâ'ya; ʻUlûfeciyân-ı Yesâr, Nûr-ı ʻOsmânî Kâtibi'ne; Gurebâ'-i Yesâr,

---

1 ʻale'l-ʻâdeti P : **ʻale'l-ʻâde** T2

2 1-10 Şevvâl 1179 = 13-22 Mart 1766.

3 8 Ramazân 1179 = 18 Şubat 1766 Salı.

4 dâmâdı T2 : birâderi P

5 Süleymân P : Selmân T2

Mehmed Efendi'ye; Top Arabacılar Kitâbeti, Ahmed 'Avnî Efendi'ye; Barut-hâne-i İstanbul ibkā; Gelibolu, İbrâhîm Ağa'ya; Selânik, Seyyid Nu'mân Bey'e; Avlonya ma'a Eğriboz, Şâmlı Hüseyn Efendi'ye; Târihcilik, Defterdâr Mühürdârı Seyyid 'Ali Efendi'ye; Kefe Mukāta'ası, Mûsâ-zâde hafîdine; İstanbul, Tuğrâ-keş Emîn Efendi'ye; Bursa, İnce Kara-zâde'ye; Sergi, Mahmûd Efendi'ye; Veznedâr-başılık ibkā; Yeniçeri Ağası ve Bostâncı-başı ve Mîr-'alem ibkā ve Mîrahûr-ı Evvel, Selîm Ağa'ya tevcîh; Sânî ibkā; Kethudâ'-i Bevvâbîn, Halîl Ağa ibkā; Sipâhîler Ağalığı, Süleymân Ağa'ya; Silahdâr Ağalığı, 'Ali Bey'e; Cebeci-başı ibkā; Topcu-başı, Kefeli Ağa'ya tevcîh; Arabacı-başı ibkā; Baş-bâkī-kulu ibkā; 'Ulûfeciyân-ı Yemîn sâbıkına; İstanbul Gümrüğü, Kassâb-başılık, Mi'mâr Ağa, Cizye Baş-bâkī-kulu ibkā buyuruldu.

Ve bu esnâda ümerâ'-i Mısrıyye'den İbnü'd-Dâlî ya'nî Velî-zâde demekle ma'rûf Hazîne Beyliği ile **[T2 221a]** birkaç sene mukaddem gelüp, Mısırlı Hüseyn nâm esâfilden bir müfsid kimesneden meblağ-ı kesîre iddi'âsıyla ve ba'zı nâ-bercâ menâsıb talebiyle Âsitâne'de ikāmetini istirhâm eyleyüp, lâkin kendi[1] hâlinde sükûnet ve edeb üzere mukīm olmayup, gâh ü gâh hem-sâyeleri ve gâh cihet-i âhar ile şükâtı rikâb-ı müstetâba 'arz-ı hâller etmeleriyle Tekfûr-dağı'nda ikāmetine emr u fermân ve râhî kılındı.

Eğerçi ümerâ'-i Mısrıyye ekseri kimi firâr ve kimi tarîk-ı âhar ile hıtta-i Kāhire'den gelüp, Âsitâne-i 'aliyye'de hâllerine merhamet buyurulmağla, refâh üzere oldukları lâ-yü'addü ve lâ-yuhsâdır. Ammâ edebleri üzere olup, halâ'at ve cünûn ile hareketden gāyet ihtirâz gerekdir.

Vukū'-i 'alâmet-i semâviyye

Mâh-ı zilka'denin dördüncü gicesi[2] sâ'at dörtde iken âsümândan bir gülle kadar âteş gibi bir şey' nüzûl edüp, pâre pâre olup âfâka münteşir oldu ve bir tob sadâsı gibi garîb sadâ -ammâ ra'd gibi değil- mümtedd oldu.

1 kendi P : kendü T2

2 4 Zilka'de 1179 = 14 Nisan 1766 Pazartesi.

[‘Azl-i İzmir Monlası Mukīm-zâde dâmâdı İsmâ‘îl Efendi ve nasb-ı Kassâm İsmâ‘îl Efendi be-Kazâ’-i İzmir]

Ve bu esnâda İzmir Monlası Mukīm-zâde dâmâdı İsmâ‘îl Efendi ehâlî-i İzmir ile hüsn-i zindegânîsi olmayup, hakkında ‘arz-ı mahzarlar ve kirâren ve[1] mirâren iştikâları hasebiyle Bursa’ya nefy ü iclâ ve Kassâm İsmâ‘îl Efendi’ye bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Kazây-ı mezbûr **[T2 221b]** tevcîh buyuruldu.

İhrâc-ı huyûl-i Sıtabl-ı ‘âmire be-Çerâ-gâh-ı Sa‘dâbâd

Yine sene-i merkume zilka‘desi evâhırında[2] beher sene Çerâ-gâh-ı Sa‘dâbâd’a ihrâcı mu‘tâd olan huyûl-i Sıtabl-ı ‘âmire ihrâc olunup, Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî ve sâ’ir[3] hademe-i Sıtabl-ı ‘âmire ve Voynuk ta‘bîr olunan çayır hademeleri âlât ve edevât-ı lâzimeleriyle mürûr ve ol gün her bir rahş-ı sabâ-reftârın reviş ü cünbişi temâşâ olunmağla, Çerâ-gâh-ı Sa‘dâbâd’a râhî oldular.

İhrâc-ı Donanma-yı hümâyûn be-cânib-i Bahr-i Sefîd

Yine sene-i mezkûre zilhiccesi evâhırında[4] Sâhib-i devlet Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri ve Şeyhulislâm *sellemehü’s-Selâm*[5] Dürrî-zâde Mustafa Efendi ve hademe-i Bâb-ı Âsafî ve bi’l-cümle[6] ol mahalde bulunmaları mu‘tâd olan ricâl-i Devlet-i ‘aliyye Yalı-köşkü’ne râhî ve Donanma-yı hümâyûn kalyonları ve Başdarda-i hümâyûn ve sâ’ir[7] çekdirme sefîneleri ve firkateleri müzeyyen ü mükemmel takımlarıyla beher sene mu‘tâd olduğu vech üzere cânib-i Bahr-i Sefîd’e ihrâc içün Yalı-köşkü pîş-gâhından yollu yolunca mürûr ve tob şenlikleri[8] ile izhâr-ı şâd-mânî ve sürûr eylediler.

---

1 ve P : — T2
2 21-30 Zilka‘de 1179 = 1-10 Mayıs 1766.
3 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2
4 21-29 Zilhicce 1179 = 31 Mayıs-8 Haziran 1766.
5 “سلمه السلام = Allah ona selâmet versin” anlamına gelen Arapça duâdır.
6 bi’l-cümle P : bi’l-cümleti T2
7 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2
8 şenlikleri T2 : سنلكلرى P

Ol esnâda Kapudân-ı deryâ Hasan Paşa ve kapudâne ve patrona ve riyâle ve ümerâ'-i deryâ 'alâ-vechi 'âdâtihimü'l-ma'rûfeti ilbâs-ı hil'atlarıyla tevkīr olunup, Kabataş **[T2 222a]** önünde birkaç gün münâsib eyyâm oluncaya dek ârâm, ba'dehû cânib-i Bahr-i Sefîd'e şirâ'-güşây-ı[1] 'azîmet oldular.

Âmeden-i Hazîne-i Mısır bi-vechi'l-mu'tâd

Yine sene-i merkūme zilhiccesi gurresinde[2] beher sene irsâli mu'tâd olan Mısır Hazînesi selâmet-i kâmile ile Âsitâne-i sa'âdet'e vâsıl olup, Hazîne Beyi ta'yîn olunan ümerâ'-i Mısrıyye'den nâm Bey[3] Üsküdar'a vusûlünden üç gün mukaddem hazîne ma'iyyetinde olan ocaklar zâbitleri ve mîr-i mûmâ ileyhin âdemleri 'âdet-i me'lûfe üzere vusûl-i hazîne haberi ile Bâb-ı Sadrıa'zamî'ye gelüp hil'atlar ilbâs ve yevm-i mezbûrda[4] ta'yîn olunan çekdirme sefînesiyle hazîne dahi Üsküdar'dan Âsitâne-i 'aliyye'ye 'ubûr ve 'âdet üzere Yalı-köşkü pîş-gâhından mürûr eyledi.

Mu'âyede-i 'îd-i adhâ bi-vechi'l-'âdeti

Yine sene-i merkūme mâh-ı zilhiccesinin beşinci günü[5] Sadrıa'zam Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri resm-i kadîm ve de'b-i müstedîm üzere mükemmel Dâ'ire-i[6] Âsafî-şiyem'leriyle Şeyhulislâm hazretlerine teşrîf ve mu'âyede-i mu'tâdeye mübâşeret ve ertesi gün[7] cümle 'ulemâ'-i 'izâm ma'a sudûrihimü'l-fihâm 'ale't-tertîb Serây-ı Sadr-ı mu'allâ'ya kudûm ve 'arefe gününe[8] değin cümle a'yân-ı ricâl-i Devlet tebrîk-i 'îd-i sa'îd içün dâmen-bûsî-i hazret-i Sadr-ı Âsafî'ye müsâra'at **[T2 222b]** eyleyüp ve onuncu gicesi[9] erkân-ı Devlet 'ale'l-'umûm Serây-ı vâlây-ı hazret-i Pâdişâhî'de takbîl-i dâmen-i 'inâyet-me'menleriyçün saff-beste-i makām-ı hıdmet olup;

---

1 şirâ'-güşây-ı T2 : سراعكشاى P
2 1 Zilhicce 1179 = 11 Mayıs 1766 Pazar.
3 Bey T2 : نك P
4 1 Zilhicce 1179 = 11 Mayıs 1766 Pazar.
5 5 Zilhicce 1179 = 15 Mayıs 1766 Perşembe.
6 Dâ'ire-i P : Dâyire-i T2
7 6 Zilhicce 1179 = 16 Mayıs 1766 Cuma.
8 9 Zilhicce 1179 = 19 Mayıs 1766 Pazartesi.
9 10 Zilhicce 1179 = 20 Mayıs 1766 Salı.

Ne dâmen-i ʻazamet meʼmen-i ʻinâyet kim
Olur o dâmeni takbîl içün bu ʻîd-i saʻîd
Ne dâmen-i kerem-i Şâh-ı buʼl-mehâmid kim
Şifâha mültesem etmiş anı Hudây-ı Mecîd

medlûlü üzere ʻaleʼs-seher dâmen-bûs-ı hazret-i Pâdişâhî[1] ile şeref-yâb ve şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı ʻâlem-penâh *eyyedallâhu ve ebkāhu*[2] hazretleri edâʼ-i salât-ı ʻîd-i saʻîd içün müzeyyen alay-ı vâlâ ile cedd-i emcedleri Sultân Ahmed Hân *ʻaleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân*[3] hazretlerinin Câmiʻ-i şerîfiʼne ʻinân-tâb-ı ʻazamet ü iclâl oldular.

Devâm-ı ʻîd-i sürûr ile devlet ü ʻömrün
Füzûn ede kerem-i Rabb-i Müsteʻân ü Mecîd

Duhûl-i sâl-i cedîd ve târîh-i sâl li-muharririhi'l-Fakīr

Hakk Teʻâlâ cümleye meymûn ü mübârek eyleye, âmîn. Buʼl-ʻaceb ki lafza-i zafer bu sâl-i mübâreke târîh-i tâm vâkıʻ olmuşdur. İnşâʼallâhu Teʻâlâ şevketlü, kerâmetlü Pâdişâh-ı ʻâlem-penâh efendimiz hazretleri cemîʻ-i metâlib-i dünyeviyye ve uhreviyyelerine nâʼil-i[4] merâm ve zafer-yâb olacakları bî-rayb ü iştibâhdır.

Târîh-i sâl-i cedîd li-muharririhi'l-Fakīr:

Hamdülillâh kim[5] yetişdi iş bu bin yüz seksane
Hicret-i târîh-i Sultânü'r-rusül Hayruʼl-beşer **[T2 223a]**
Oldu târîhi zafer ola muzaffer dâʼimâ[6]
Pâdişâh-ı ʻâleme Hakk vere her demde zafer
(ظفر) **[Sene 1180]**

---

1 Pâdişâhî P : Şâhî T2
2 "ايد الله وابقاه = Allah onu desteklesin ve dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.
3 "عليه الرحمة والغفران = Allah'ın rahmeti ve mağfireti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.
4 nâʼil-i P : nâyil-i T2
5 kim T2 : — P
6 dâʼimâ (دائما) P : دايما T2

İ'tâ'-i Mîr-i mîrânî be-Monlacık-zâde 'Ali Ağa ve gayrân

Yine sene-i merkūme mâh-ı[1] saferu'l-hayrı evâsıtında[2] ricâl-i Devlet-i 'aliyye'den Mollacık-zâde 'Ali Ağa her vechile lâyık u sezâ-vâr olmağla, rütbe-i Mîr-i mîrânî ile kadr ü şânı terfî' ve İnebahtı Muhâfazası tevcîh ve ilbâs-ı hil'at ve savb-ı me'mûruna râhî kılındı.

[Vefât-ı Şeyh-i Mevlevî-hâne-i Tokad]

Ve bu esnâda Tokad Mevlevî-hânesi Şeyhi demekle ma'rûf kıdvetü's-sâlikîn Beşiktaş Mevlevî-hânesi Şeyhi hastalanup, 'âzim-i semâ'-hâne-i bekā oldu. Trablûsî Şeyh Ahmed câ-nişîn-i 'azîz-i mezkûr oldu. Ve Râgıb Paşa Hazînedârı ve Miftâh Ağası Limni'ye iclâ olundular.

'Azl-i Defterdâr 'Avnî Efendi ve gayrân

Yine sene-i merkūme saferu'l-hayrı evâsıtında[3] Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel Seyyid 'Avnî Efendi 'azl ve Tersâne Emîni Sârım İbrâhîm Efendi, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel; Baş-muhâsebe olan Ahmed Efendi, Emîn-i Tersâne ve Hâşim 'Ali Bey, Baş-muhâsebe ile ilbâs-ı hil'at olundular. Ve 'Avnî Efendi Mühürdârı hâlâ Târîhci 'Ali Efendi ve yamağı 'Ali Şâh nâm kimesneler Limni'ye nefy ü iclâ olundular.

Nizâm-ı Cezîre-i Kıbrıs ve mâ-yete'allaku bihâ

Yine evâhır-ı mâh-ı saferde[4] Teke Sancağı Mutasarrıfı Ahmed Paşa tarafından yirmi **[T2 223b]** 'aded ru'ûs-ı tugāt-ı Kıbrıs irsâl ve Serây Meydânı'na vaz' olundu. Sebebi budur ki bundan akdem Kıbrıs Muhassılı Çil 'Osmân'ı Girine (كرينه) Kal'ası Dizdârı Tabanlı Halîl demekle ma'rûf şakī kendü hevâdârlarıyla tecemmü' ve ihtilâl ve sûret-i 'isyân ve 'adem-i imtisâl ile vâkı' olan muhârebede katl eylemişidi. Mübâşir ve Müvellâ ta'yîn olunup, ne hâl ise nizâm-ı ahvâl-i vilâyet fi'l-cümle[5] sûret-i salâh bulmuşiken, bu sene Kıbrıs'a gönderilan Muhassıl Süleymân Efendi Lefkoşe'ye vardıkda, yine şakıyy-i mezkûr Girine

---

1 mâh-ı P : — T2

2 11-20 Safer 1180 = 19-28 Temmuz 1766.

3 11-20 Safer 1180 = 19-28 Temmuz 1766.

4 21-29 Safer 1180 = 29 Temmuz-6 Ağustos 1766.

5 fi'l-cümle P : fi'l-cümleti T2

Dizdârı gûnâ-gûn habâsete[1] sülûk ve birkaç bin âdem ile gelüp, Muhassıl'ı tazyîk ve Lefkoşe'yi muhâsara ve bi'l-külliyye[2] Kıbrıs Vilâyeti'ni ifsâd ve 'isyân hâletine getürüp, bu keyfiyyet Devlet-i 'aliyye'nin kemâ hüve 'aleyhi ma'lûmu olup, lâkin: "Fukarâ-i ra'iyyet pâ-zede-i[3] hırâş olmasun" deyü üslûb-ı hakîm ve tarîk-ı ehven ile bu mefsede-i 'azîmenin def'ine şöyle sarf-ı himmet ve tedbîr buyuruldu ki, Mîr-i mîrân'dan Teke Sancağı Mutasarrıfı Ahmed Paşa ta'yîn ve ma'iyyetine Ca'fer Bey süvâr olduğu bir kıt'a karavela[4] kalyonu üç yüz elli neferi ile ve yine pergandisi iki yüz elli neferi ile iki sefîne altmış pâre top çeker ve iki kıt'a mîrî firkatesi seksaner âdem ile ve İstanköylü İbrâhîm Kapudan iki yüz levendâtı ile **[T2 224a]** bunlar bin nefere bâliğ olur.

Re's-i şekāvet (شقات) olan Girine Dizdârı Halîl'in zabtında olan Girine sularına bâ-fermân-ı 'âlî resîde olduklarında[5], şakıyy-i mezbûr iki binden mütecâviz bugāt ve eşkıyâ ile Medîne-i Lefkoşe'yi muhâsara ve tazyîk[6] üzere olup, Girine Kal'ası muhâfazasına bir mikdâr 'avene vü havene ile kethudâsın koyup, Ca'fer Bey dahi kal'a-i mezbûreye bahren tob endâhte ve birkaç gün bu hâl üzere geşt ü güzâr etmekde iken, Teke Sancağı Mutasarrıfı Ahmed Paşa asâkir-i vâfire ile Tuzla Limanı'na âhen-figen olup, haberi şakıyy-i merkūmun ma'lûmu olup, medîne-i merkūme muhâsarasından ref'-i yed ve Değirmânlık nâm mahalde ikāmet, Mîr-i mîrân mûmâ ileyh dahi Tuzla'dan hareket ve Medîne-i Lefkoşe'ye geldiklerinin ferdâsı eşkıyây-ı merkūmûnun[7] oldukları mahalle 'azîmetlerinde mukāvemete tâb-âver olamayup, mahall-i merkūmdan firâr ve Girine Kal'ası'na birkaç yüz nefer eşkıyâ ile dâhil ve tehassun edüp, Paşa-yı mûmâ ileyh dahi müte'âkıben gelüp, etrâf-ı erba'asın muhâsara ve tazyîka mübâşeret eyledikde, Ca'fer Bey dahi mevcûd levendâtı ile kenâr-ı bahra darb-ı evtâd-ı hıyâm ve beş 'aded tob-ı ra'd-âşûb sefîneden ihrâc ve leyl ü nehâr kulel ve burûcdan baş çıkartmayup, tob u tüfeng ile darb olunmak **[T2 224b]** üzere şakıyy-i mezbûrun civâr-ı kal'a ve rûy-ı bahrda bir 'aded pergandi ve iki

1 habâsete T2 : hıyânete P
2 bi'l-külliyye P : bi'l-külliyyeti T2
3 pâ-zede-i T2 : pâ-zâde-i P
4 karavela T2 : قره لوه P
5 olduklarında T2 : oldukda P
6 tazyîk P : tezayyuk T2
7 merkūmûnun T2 : merkūmûn P

kıt‘a fülkesin cevf-i leylde şikest ve iğrâk etdirüp, bi-hamdillâhi Te‘âlâ ikbâl-i ferhunde-fâl-i hazret-i Zıllullâhî ile tugāt-ı mezbûrîn münhezim ve mahzûl ve ol bugātdan ele girenlerden bilâ-emân ma‘lûmü’l-‘aded ru’ûs-ı maktû‘aları dahi irsâl ü isrâ ve Serây meydânına vaz‘ ve gayra mûcib-i istibsâr kılındı.

Mûmâ ileyh Ahmed Paşa’nın Teke Alay-beyi askeri ve Zilifke a‘yânından Göl-geli-zâde tarafından iki yüz mikdârı âdem süvârî ve piyâde binden mütecâviz olup, Lefkoşe’den dahi Muhassıl’a itâ‘at edenlerden bin ‘aded neferâta bâliğ olur.

“*Kem min-fi’etin kalîletin galebet fi’eten kesîraten bi-iznillâh*”[1] medlûl-i şerîfi üzere nusrat ve imdâd cânib-i Hak’dan olduğu zâhir u bâhirdir. Hakk sübhânehû ve Te‘âlâ hazretleri her hâlde Pâdişâh-ı ‘âlem-penâh efendimize kudret ü kuvvet ihsânıyla gālib ve muzaffer eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselîn.

Zuhûr-ı ihrâk-ı cüz’î

Yine bu[2] sene-i mübâreke rebî‘ulevvelinin sekizinci gicesi[3] sâ‘at üçde iken Tophâne’de Çûbcu Limanı’na karîb bir hâneden âteş-i ser-keş ser-zede-i zuhûr ve birkaç hâne ve dekâkîn ve Yehûd-hâne muhterik oldu. Ba‘dehû etrâfa sârî olmadan bi-hamdillâhi Te‘âlâ muntafî oldu. Gāyet şedîd ve mahûf ve Top-hâne Kışlası odalarına **[T2 225a]** gāyet mahall-i muhâtara idi.

Vukū‘-i ‘alâmet-i semâviyye

Bu sene-i semânînin rebî‘ulevvelinin altıncı sülesâ gicesi[4] sâ‘at ikide iken kevkeb-i kamer ibtidâ gāyet sefîd-gûn olup, ba‘dehû maklûben istitâle peydâ edüp, bir kevkeb-i müstatîlü’ş-şekl oldu ki görenler hayrân oldular[5]. Ba‘dehû yine müstedîr olup kan gibi gāyet humret üzere, ba‘dehû siyâh olup gāyet sevâd-ı şedîd ile esved iken mevzı‘ında gaybûbet eyledi. Bu elvân ve suver, husûf olmamak üzere bu gûne garîb elvân ve tebeddül-i eşkâl, kevkeb-i kamer-de görülmediğinden bu mahalle sebt olundu.

---

1 “كم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة باذن الله” = Nice az bir topluluk çok bir topluluğa Allah’ın izniyle gâlip gelmiştir” anlamına gelen bu ifâde Kur’ân, el-Bakara 2/249. âyetin sonundaki küçük bir kısmıdır.

2 bu T2 : — P

3 8 Rebî‘ulevvel 1180 = 14 Ağustos 1766 Perşembe. 3.

4 6 Rebî‘ulevvel 1180 = 12 Ağustos 1766 Salı.

5 oldular T2 : olur oldular P

'Azl-i Bostâncı-başı Ağa ve Ser-bostâniyân-şüden-i Halîl Ağa

Târîh-i mezbûrda[1] Bostâncı-başı Ahmed Ağa 'azl ve Hâsekî Ağa, Bostâncı-başılığ'a ilbâs-ı hil'at ve Bostâniyân Oda-başı, Hâsekî Ağa ve Karakulluk, Oda-başılığ'a ilbâs-ı hil'at buyuruldu. Ve bu esnâda Mîrahûr-ı Sânî hıdmet-i me'mûre ile râhî olmağın, Tavîl Mehmed Bey vekâletleriyle ilbâs-ı hil'at olundu.

Yine gurre-i rebî'ulâhırda[2] Yeniçeri Kul Kethudâsı Ağa Edirne'de ikāmete me'mûr ve iclâ ve Sensonî, Zağarcı-başı ve Zağarcı-başı, Kul Kethudâsı ve Elli Üç Ağa nâm Muhzır Ağa olup, silsile-i Bektâşiyân bu vechile ilbâs-ı hil'at olundular.

Ve bu hılâlde Girine Dizdârı Ser-i eşkıyâ[3] Halîl nâm müfsid Girine Kal'ası'na kaçup, cem'-i kesîr hevâdârları ile tehassun **[T2 225b]** etmişidi. Teke Sancağı Mutasarrıfı Ahmed Paşa ve Ca'fer Bey çâr etrâfın muhâsara ve tezayyuk etmişler idi. Tâb-âver olamayup girifte-i dest-i zafer olmağla, ser-i maktû'u ve hevâdârları ru'ûsu Der-i Devlet'e irsâl olunup, pîş-i Serây-ı 'âmire'ye vaz' olundu.

İhsân-ı rütbe-i vâlây-ı Vezâret be-Ahmed Paşa Mutasarrıf-ı Teke Sancağı

Zikri mürûr eden Teke Sancağı Mutasarrıfı Ahmed Paşa hadd-i zâtında cerî ve cesûr ve hıdemât-ı Devlet-i 'aliyye'de bezl-i cehd-i mevfûr ile sadâkat ü liyâkati zâhir olup, bu Kıbrıs'da olan mefâsid ve eşkıyânın gereği gibi haklarından gelmeğe mücidd ü sâ'î ve her vechile şâyân-ı 'avâtıf-ı Cihân-bânî olmağla, karîha-i sabîha-i hazret-i Cihân-dârî'den rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile kadr ü şânı terfî' ve Karaman Eyâleti bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ihsân ü 'inâyet buyuruldu. Selefi Vezîr Kethudâ Mehmed Paşa'ya, Eyâlet-i Kars tevcîh buyuruldu.

[Ba'zı vefeyât]

Ve bu esnâda 'Arab 'Ali-zâde 'Abdurrahîm Ziyâ Efendi[4] Pâye-dâr-ı Anadolu, 'âzim-i diyâr-ı hâmûşân oldu. Ve Pâye-dâr-ı Ka'be-i mükerreme Re'îs-zâde 'Abdülkādir Efendi ve Selânik'den ma'zûl Hamza-zâde Efendi dahi kazâ'-i nahb eyledi.

---

1 6 Rebî'ulevvel 1180 = 12 Ağustos 1766 Salı.

2 1 Rebî'ulâhır 1180 = 6 Eylül 1766 Cumartesi.

3 eşkıyâ T2 : eşkıyâ nâm P

4 Efendi T2 : Efendi ve Selânik'den ma'zûl P

Ve hâcegândan Kâtib-i Dârussa'âde-i sâbık Servet 'Osmân Efendi ve Yancıklı **[T2 226a]**-zâde 'Abdullah Bey hıdmete me'mûr olup, Servet 'Osmân Efendi Urfa'da bu 'Abdullah Bey Tırhala'da vefât eylediler.

Sadr-ı Rûm-şüden-i Monla Beyefendi ve 'azl-i 'Osmân Monla Pîrî-zâde

Sene-i merkūme rebî'isânîsinin[1] altıncı günü Sadr-ı Rûm 'Osmân Monla Efendi müddet-i 'örfiyyelerin 'alâ-vechi't-tevfîk ve hüsni'l-hıtâm itmâm ve vücûhla hasbe't-tarîk zât-ı 'âlîleri asîl ü 'arîk merhûm 'Ivaz Mehmed Paşa-zâde Monla Beyefendi mesned-i Sadr-ı Rûm'a teşrîf ve ilbâs-ı hil'at ile tekrîm buyuruldu.

Vukū'-i zelzele-i 'azîme der-İstanbul ve mâ-yete'allaku bihâ

Yetmiş dokuz senesi[2] zilhiccesinin on üçüncü hamîs günü[3] tulû'-i âfitâbdan nısf sâ'at mikdârı mürûrunda iki dakīkadan ekall İstanbul'da zelzele-i 'azîme[4] olup, evvel hafîf sonra şedîd, ba'dehû eşedd idi. Bu zelzele hîn-i fethden berü görülmemişidi. 'Asr-ı Sultân Bâyezîd'de eğerçi zelzele-i şedîde olmuşidi, ammâ bu iştidâd üzere değil idi.

İstanbul'a[5] isâbet eden hasârât-ı[6] 'azîme tahrîr olunsa mûcib-i se'âmet olur, lâkin şu kadardan fehm oluna ki cevâmi' ve mesâcid ve büyût ve hânât ve emâkin ve dekâkînden bir mahal yokdur ki anda kalîl ü kesîr bir rahne olmaya.

Bu zelzele mütemâdî **[T2 226b]** olup, ibtidâsından seksan sâ'at, sâ'at-be-sâ'at zuhûr ve leyl ü nehâr gâh şedîd ve gâh hafîf hareketden hâlî olmayup, tâ cumâdelâhır[7]e[8] dek -sekiz ay olur- hareketden hâlî değil, "*Ve*[9] *tera'n-nâse sükârâ ve mâ-hüm bi-sükârâ*"[10] hâleti üzere mecmû'-i halkda bir hayret-i 'azîme peydâ oldu.

---

1 6 Rebî'ulâhır 1180 = 11 Eylül 1766 Perşembe.
2 senesi T2 : senesinin P
3 13 Zilhicce 1179 = 23 Mayıs 1766 Cuma.
4 'azîme P : 'azîmet T2
5 İstanbul'a T2 : İstanbul'da P
6 hasârât-ı P : hasâret-i T2
7 1 Cumâdelâhır 1180 = 4 Kasım 1766 Salı.
8 cumâdelâhıre T2 : cemâziyelâhıre P
9 *ve* P : — T2
10 "وترى الناس سكارى وماهم بسكارى = İnsanları hep sarhoş görürsün halbuki sarhoş değillerdir" anlamına gelen bu ifâde Kur'ân, el-Hâc 22/2. âyetin ortasında yer alır.

Ez-cümle Câmi‘-i Ebi’l-feth Sultân Mehmed Hân ve ‘İmâret ve Dâru’ş-şifâ ve Medâris-i Semâniyye ve sâ’ir[1] mahallâtı bi’l-külliyye[2] münhedim ve Câmi‘-i Mihrimâh ve Eyyûb-i Ensârî ve Bâyezîd ve ‘Atîk ‘Ali Paşa ve Molla Gürânî ve sâ’ir[3] cevâmi‘ ve mesâcid bi’l-cümle kiminin menâresi ve kubbesi münhedim oldu. Ancak Sultân Selîm ve Şehzâde ve Süleymâniyye ve Nûr-ı ‘Osmânî ve Lâleli ve Vâlide-i Cedîd ve Ayasofya-i Kebîr’den mâ‘adâsı münhedim oldu. Bunlarda dahi câ-be-câ rahneden hâlî değiller idi. Hammâmât dahi hiç rahneden sâlim[4] değil ve çârşûda Du‘â-meydânı ve Bedestân ve etrâfı ve Serây-ı ‘atîk dîvârları[5] ve Yedi-kulle’lerin ikisi ve Barut-hâne ve Büyük ve Küçük-çekmeceler, Kumburgos, Çorlu, Karışdıran ve ol havâlîden ve hânlardan Vezîr Hânı, Şekerciler, Esîr-pâzârı[6], Tevekkülü (توكلى) Hânı, Baltacılar, Sarıkcılar[7] ve Çukacılar hanları münhedim oldu.

Ve Edirne-kapusu’ndan Silivri-kapusu’na gelince kal‘a dîvârları ve Yedi-kulle’den Tob-kapusu’na gelince kal‘a dîvârları ve Enderûn-ı hümâyûn’da kârgîr mahaller münhedim olup, kibâr u sıgār **[T2 227a]** ricâl ü nisvân taşra meydânlarda ve küşâde mahallerde çadırlar ile çıkdılar.

Ve Hayırsız adaların nısfı deryâya hasf, hele Küçük-çekmece’den eser ü âsâr kalmadı. “İstanbul’da binâ altında kalan dört beş bin âdem olur” deyü meşhûr idi. Hattâ su yolları mecrâları dahi bozulup, ‘âlem hayrân ve ser-gerdân idi. Hazret-i Şehriyâr-ı ‘âlem *edâmallâhu zıllehû ve rahmetehû ‘alâ-mefârıkı’l-ümem*[8] bu hâli görüp, kemâl-i şefekatinden[9] tebdîllerde bükâ’ edüp, fukarâ vü zu‘afâya hâllü hâllerince in‘âm ü ihsân buyururlar idi. Cedd-i emcedleri Câmi‘-i Sultân Ebi’l-fethi böyle görüp, ‘azîm te’essüf ve bükâ’ ve vakf-ı şerîfinde binâsına kâfî nukūdu olmamağla, Hazîne-i hümâyûn’dan sarf olunmağa emr u fermân ve

---

1 sâ’ir P : sâyir T2
2 bi’l-külliyye P : bi’l-külliyyeti T2
3 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2
4 sâlim T2 : hâlî P
5 dîvârları T2 : dîvârı P
6 Pâzârı P : Bâzârı T2
7 Sarıkcılar T2 : — P
8 “ادام الله ظله ورحمته على مفارق الامم = Allah onun gölgesini ve merhametini nesillerin başında dâim eylesin” anlamına gelen Arapça bir duâdır.
9 şefekatinden P : şefekatden T2

Hâşim ʻAli Bey, Emîn-i Binâ nasb ü taʻyîn buyuruldu. Ve çârşûya Tıflî Efendi ve kalʻa dîvârlarına el-Hâc Mehmed Ağa ve Barut-hâne'ye Şehdî ʻOsmân Efendi ve Serrâc-hâne ve Ârâste'ye ʻÂtıf-zâde ʻÖmer Efendi, Enderûn-ı hümâyûn'a Şehr-emîni Ahmed Efendi, Yeniçeri odalarına Hâsekî Mustafa Ağa, Tophâne'de olan binâya Nâzır Mahmûd Beyefendi taʻyîn ve me'mûr buyuruldular.

Vukūʻ-i zelzele-i sâniye

Zikri mürûr eden zelzele-i ʻazîmeden yirmi üç gün mürûrundan sonra cumʻa günü[1] salât-ı cumʻa edâsı vakti yine hareket-i arzıyye vâkıʻ olup, halk câmiʻlerden **[T2 227b]** taşra firâr eylediler. Bir garîb gün idi. Cumʻa nemâzı temâm kılınmadı. İle'l-yevm hareketden hâlî değildir, ammâ bi-hamdillâhi Teʻâlâ hıffet üzere olmakdadır. Hakk Teʻâlâ Habîb-i ekrem'i hürmetine *sallallâhu ʻaleyhi ve sellem*[2] âsâyiş ü râhat ve ʻafv ü merhamet ihsân eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

İnʻâm ü ihsân-ı hazret-i Pâdişâhî be-meşâyih-i kürsî-nişîn-i cevâmiʻ ve be-meşâyih-i zevâyây-ı erbâb-ı tarîk ve sâ'ir[3] fukarâ

ʻAkîb-i zelzele-i kübrâ cümle-i meberrât ve sadakāt-ı Sultân-ı ʻâlem ve Şehriyâr-ı ekrem'den maʻdûde ʻatâyây-ı cezîleleridir ki, meşâyih-i cevâmiʻ-i selâtînden duʻâ-gûyân-ı dîn ü devlet şüyûh-ı ʻulemâ-i millet olanlara ikişer yüz guruşdan yüz ellişere varınca ihsândan mâʻadâ vu"âz-ı cevâmiʻ-i vüzerâ ve sâ'ir[4] erbâb-ı turuk-ı[5] ʻaliyye meşâyihine ve fukarâsına ʻalâ-haseb-i merâtibihim sadakāt ve inʻâmât-ı Pâdişâhî bahş ve tevzîʻ buyuruldu.

Vukūʻ-i zelzele-i uhrâ

Yine sene-i merkūme saferu'l-hayrının yirmi sekizinci sülesâ günü[6] sâʻat beş buçukda iken hemân evvelki[7] zelzele-i şedîdeye karîb, lâkin bir mikdâr

---

1 5 Muharrem 1180 = 13 Haziran 1766 Cuma.

2 "صلى الله عليه و سلم = Allah O'na salât ve selâm etsin" anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

3 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

4 sâ'ir (سائر) P : سائِر T2

5 turuk-ı T2 : tarîk-ı P

6 28 Safer 1180 = 5 Ağustos 1766 Salı.

7 evvelki T2 : — P

hıffet üzere zelzele olup, yine kati çok menârât ve cevâmi‘ ve dekâkîn[1] ve kârgîr mahaller münhedim oldu. Gümrük önünden zemîn üç yol münşakk olup, görenler müte‘accib olurlar idi. Halk-ı ‘âlem ziyâde ru‘b u hirâs üzere **[T2 228a]** olup, hayârâ ve sükârâ gicesi sâ‘at ikide yine zelzele tâ be-sabâh sâ‘at temâmında bir kerre hareket-i arzıyye ve nev‘i ile tâ rebî‘in gurresine[2] dek tevâlî üzere idi.

İstanbul’un fethinden mukaddem Nasârâ târîhlerinde dahi bu gûne vâkı‘ olmamışdır. Tekfûr-dağı ve Gelibolu ve ol havâlîde niçe mahallât ve kurâ münhedim ve zemînde şükūk-ı mûhişe zâhir oldu.

Bu esnâda Rusya, ya‘ni Moskovlu tarafından âdemler gelüp, şöyle haber verdiler ki İstanbul’da bu zelzele-i ‘azîme vukū‘undan bunlar habîr olup: “Cevâmi‘ ve mesâcid-i ehl-i İslâm münhedim olmuş” deyü kilîsâ ve mel‘a-be-gâhlarında îkād-ı kanâdîl ve izhâr-ı meserret eylemişler. Nâ-gâh görürler ki miyân-ı zemîn ü âsümân bir âteş gibi şey zuhûr eder. Ammâ mu‘allak, îstâde, hiç hareketden eser nâ-peydâ, bunlar: “Aya! Bu ne ola?” deyü nâzirîn ve mütehayyirîn iken, bir zelzele-i ‘azîme vâkı‘ olur. Yirmi dört sâ‘at mütemâdiye olup, gāyet şedîd ve çok âdem helâk ve kilisa ve biya‘ dîvârları[3] hedm oldu. Ve ol âteş ki müşâhede olunmuşidi; pâre pâre olup, etrâf ü enhâya münteşir oldu. Kime isâbet eylediyse insân ve hacer ü şecer ve zürû‘ cümlesini ifnâ vü ihlâk[4] eyledi. Sika âdemlerden istimâ‘ olunmağla, bu mahalle sebt olundu.

‘Acîbe: Zelzele-i Sultân Bâyezîd dokuz yüz on beşde[5] idi. **[T2 228b]** Zelzele-i ‘azîme olup, sûr-ı İstanbul bi’l-külliyye[6] münhedim oldu.

Yine Makrîzî’nin *Târîh-i Sülûk*’ünde sekiz yüz yirmi ikide[7] Bursa’da ‘azîm üç gün üç gice zelzele, ba‘dehû kırk gün mütevâliyen gicede gündüzde birer ikişer def‘a olup, hâsılı Bursa’da kal‘a ve binâ ve cevâmi‘ ve mesâcid ve hân ve büyût ve dekâkînden bir şey kalmadı. Çelebî Sultân Mehmed Hân vakti idi.

---

1 ve dekâkîn P : — T2

2 1 Rebî‘ulevvel 1180 = 7 Ağustos 1766 Perşembe.

3 dîvârları P : dîv[â]rları T2

4 ihlâk T2 : helâk P

5 1 Muharrem 915 = 21 Nisan 1509 Cumartesi.

6 bi’l-külliyye P : bi’l-külliyyeti T2

7 1 Muharrem 822 = 28 Ocak 1419 Cumartesi.

İstanbul'da dahi 'azîm hedm-i ebniye ve hasâret-i cesîme vâkı' olmuşidi[1].

Garîbe: Bu zelzelede Sultân Bâyezîd Câmi'i'nin kubbesi ta'mîr olunurken iskelesinde fa'aleden bir zimmî inüp tebevvül etmeğe üşenüp iskeleden tebevvül ederken ayağı kayup düşer ve mürd olur.

Zikr-i binâ'-i bend-i cedîd-i hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî der-Evhadüddîn Deresi

İşbu sene-i tis' ve seb'în ve mi'etin ve elf mâh-ı zilhiccesinin on dördüncü mübârek hamîs günü[2] hazret-i Pâdişâh-ı cümle-i enâm ve Nigeh-bân-ı memâlik-i İslâm *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû ilâ-memerri'd-dühûri ve'l-a'vâm*[3] efendimiz hazretlerinin cûşiş-i feyyâza-i cûd ü merhametlerinden nâşî müceddeden binâ ve teşyîdine emr u fermân-ı Cihân-mutâ'ları cârî buyurulan Evhadüddîn Deresi demekle ma'rûf olan mahalde bend-i cedîdin vaz'-ı esâs ve[4] ru'yet ve keşf ve tûl u 'arz-ı cüdrân[5] ve hey'et-i suverî-i binâsıyçün ber-mûceb-i emr-i hümâyûn ol mahalde **[T2 229a]** vaz'-ı esâsa müte'allık edevât-ı hıdemât-ı lâzime-i mühimme îfâ ve hâcegân-ı Dîvânî'den hâlâ Ser-çavuşân-ı Dîvân-ı 'âlî olan Yenişehirli 'Osmân Efendi binâ'-i bend-i hümâyûna ta'yîn ü me'mûr ve bi-'avnillâhi'l-Meliki'l-Müte'âl ba'de itmâmi'd-du'â ve's-senâ'i'l-meşkûr[6] sâ'at-ı sa'd ü şerefde binâsına bed' u şürû' olundu. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ hayr ile itmâmın müyesser eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Çünki mahatt-ı ricâl-i[7] cümle-i ümem ve Mıknâtîs-i kulûb-ı efrâd-ı benî Âdem olan mahrûse-i âsâyiş-gâh-ı feyz u kabûl, ya'nî Âsitâne-i 'aliyye-i İstanbul ki, mesned-i iclâl-i selâtîn-i 'izâm-ı 'Osmânî ve makarr-ı ibcâl-i havâkīn-i

---

1 Takıyyüddîn Ahmed b. Ali el-Makrîzî, *Kitâbu's-Sülûk li-Ma'rifeti Düveli'l-Mülûk*, thk. Sa'îd Abdülfettâh 'Âşûr, Matba'atü Dâri'l-Kütüb, 1972, (IV/I), X, 482.

2 14 Zilhicce 1179 = 24 Mayıs 1766 Cumartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

3 "ادام الله عمره وشوكته الى ممر الدهور والاعوام = Allah onun ömrünü ve büyüklüğünü her zaman dâim eylesin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 ve T2 : — P

5 cüdrân T2 : جداران P

6 ve's-senâ'i'l-meşkûr T2 : ve inşâ'i'ş-şekûr P

7 ricâl-i P : رحال T2

kirâm-ı Cihân-bânî olmağla, bi-emrillâhi Te'âlâ kulûb-ı halk bu belde-i 'azîmeye müncezibe olup, mecmû'-i ehâlî vü fukarâyı irvâ vü ihyâ içün merhûm Sultân Süleymân Hân *ravvahallâhu rûhahû bi'n-na'îmi ve'l-gufrân*[1] hazretleri Kırk Çeşme Suyu ta'bîr olunan miyâh-ı sâfiyye ve 'adîdenin Âsitâne-i 'aliyye'ye ityân ve icrâsıyçün Kemerler ta'bîr olunan mahalde ve gayrîde niçe ebniye-i müşeyyede ve bi-husûsihî merhûm Hudâvendigâr-ı me'âlî-tebâr Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis *'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân*[2] hazretleri dahi bir bend-i kavîmü'l-erkân binâsına himmet-i Mülûkâne'leri masrûf u ma'tûf buyurulmuşidi.

Şimdi şevketlü, kerâmetlü, 'âmme-i 'ibâdullâha merhametlü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *eyyedallâhu ve ebkāhu*[3] efendimiz hazretlerinin zemân-ı sa'd-iktirân-ı 'âlîlerinde sinîn-i sâbıkaya nisbetle Âsitâne-i 'aliyye'de olan efrâd-ı halk **[T2 229b]** günden güne hadd-i vefrete bâliğ olup, evân-ı sayfda[4] fi'l-cümle[5] kıllet-i miyâh mülâhazası mahz-ı şefekat ve merhamet-i 'âmme-i 'ibâdullâh içün himmet-i feyyâza-i gayûrânelerine cûşiş ü temevvüc verüp, binâsına fermân-ı 'âlîleri cârî buyurulan bend-i cedîdin bend-i kadîme vücûhla meziyyet ve rüchânı zâhir u bâhirdir ki, ibtidâ vaz'-ı binâsına kemâl-i metânet ü istihkâm ve üs'ati ve zemîn ve cüdrânı sâf ve sefîd-i safâyih-i ruhâm ile döşenüp, derûn u bîrûn-ı cüdrân ve safâyih-i zemîni âhen künâdlar ile birbirine[6] mürtebıt ve 'arîzu'l-vaz' şöyle ki miyâh-ı kesîrenin belegān mâ-belağ ictimâ'ına güncân olup, mahall-i tekāsîm ve gayra vusûlde ve Âsitâne'ye ityân ve icrâsında eyyâm-ı hecîre ve iştidâd-ı sayfda tetarruk-ı kılletden me'mûn ve her mahalde sû-be-sû ol cevher-i seyyâlin[7] 'adem-i inkıtâ' üzere vicdân ve cereyânı 'alâ mâ-cerat bihi'l-'âdetü efzûn olup, cümle fukarâ vü zu'afâ reyyân-ı sâf-ı zülâl-i 'inâyetleri ve bir vechile 'attâş-ı serâb-ı hayret olmayup, her sû sîr-âb-ı tamm-ı mekremetleri olmalarıyçün ve sa'âdetlü Sadr-ı ekrem Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretlerinin dahi re'y-i rezîn-i isâbet-karîn ve sarf-ı himmetleri ile misli

---

1 "روح الله روحه بالنعيم والغفران = Allah onun rûhuna nimetler ve mağfiretle hayat versin" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

2 "عليه الرحمة والغفران = Allah'ın rahmeti ve mağfireti onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 "ايد الله وابقاه = Allah onu desteklesin ve dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

4 sayfda T2 : zayfda P

5 fi'l-cümle P : fi'l-cümleti T2

6 birbirine T2 : bir bir P

7 seyyâlin T2 : şayyâlin P

nâ-yâb böyle bir bend-i ʿâlî binâsına tevfîk-ı Yezdânî erzânî buyuruldu.

Ve sûret-i vazʿı ʿalâ-tarîkı'l-icmâl bu gûne beyân olunur ki, bend-i kadîme bir sâʿat mesâfe **[T2 230a]** Evhadüddîn Deresi demekle mevsûm mahalde cebelden cebele tûlen yüz dört zirâʿ ve zemînden bâlâya imtidâd-ı kaddi on yedi buçuk zirâʿ ve ʿarzan min-ciheti'l-ʿulüvv üst tarafı dokuz zirâʿ maʿa-kafa tahtası ve bendin su yatağına gelince bin altı yüz zirâʿ koltuklardan mâʿadâ bend-i cedîdden Eğri-kapu'ya gelince be-iʿtibâr-ı meşyü'r-râkib dört sâʿat mesâfe, ammâ suyun gelmesi yirmi dört sâʿat mesâfedir. Zîrâ mecrâda olan hareket-i isâle bunu iktizâ eder. Ve bendin önüne tahmînen dört zirâʿ mikdârı sagīr u cedîd mermerden çâr kûşe bir havz yapılmışdır. Ve esâs-ı bendden bir lûle mikdârı su zuhûr edüp, bu havz-ı cedîde geldi. Ve Âsitâne'den bende giderken temelden zuhûr eden su sol tarafa düşer. Ve bendin tabanında çamuru tathîr içün bir lağım ve iki zirâʿ bendin tabanından yukaru su alınması içün bir cedîd lağım dahi yapılup, bu gûne sarf-ı himmet buyuruldu.

Ve cevânib-i erbaʿası kûh-sâr ve cibâl-i şâhika ve birer sâʿat mikdârı karyelerdir. Ve bendden çıkan miyâh-ı cedîd yapılan sagīr havza gelür, andan Eyvâd Deresi'yle asl ʿatîk havza gelür. Ve ʿatîk havzdan lağımlar ile Âsitâne'ye gelür. Bend-i cedîdden ʿatîk havza gelince altı yüz zirâʿ mikdârı gelür.

Hakk sübhânehû ve Teʿâlâ cemîʿ-i ʿibâdullâha bâʿis-i emn ü râhat ve âsâyiş-i bast-ı re'fet olan vücûd-ı ʿâlem-sûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan **[T2 230b]** masûn u me'mûn edüp, evkāt-ı cemîlelerin bunun emsâli niçe hayrât ü meberrâta masrûf ve sâye-i[1] ʿinâyetlerin ʿâmme-i cihân ve cihâniyâna mesbûl ü maʿtûf eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Bu bend-i cedîd-i hümâyûna târîh-i ʿÂcizâne-i Hakīr mazbût-ı mahfaza-i itkān olmağıyçün bu mahalle sebt olunmak münâsib görüldü.

Târîh-i bend-i hümâyûn

Li-münşi'ihi'l-Fakīr:

Şehen-şâh-ı mekârim-pîşe Sultân Mustafâ Hân kim
Cihânın Pâdişâh-ı ekremi dehrin nigeh-bânı
Gıyâs-ı cümle melhûfân u gavs-i mecmaʿ-i ʿâlem
Penâh u müstecîr u câr-ı halk imdâd-ı Rabbânî

1 sâye-i T2 : sâ'ir P

Mu‘în-i zîr-destân-ı zemân melcây-ı mekrûbân
Zahîr-i ‘âcizân zahr-ı[1] za‘îfân fevz-i Sübhânî
Melâz ü melce’-i ehl-i emel ‘arrâf-ı müstakbel
‘Arîf-i hâl ü mâzî ‘ârif-i etvâr-ı ‘irfânî
Zehîn-i mebhas-ı eşkel fatîn-i bahs-ı müsteşkel
Seriyy-i a‘del ü ecmel Melîk-i mülk-i Hâkānî
Bihâr-ı mekremet feyyâza-i cevdet yem-i şevket
Berârî-i mesâfâta ‘atâsı gays-ı Rahmânî
Ne bahr-i bî-şigerf u tamm-ı mevvâc-ı me‘âtî kim
Eğer konsa fezây-ı berre kemter katre ihsânı
Olur sahrâ vü feyzâ vü cebel deryây-ı bî-sâhil **[T2 231a]**
Bulunmaz hâke tesmîn etseler bin dürr-i galtânı
‘Atâş-ı ‘âlemi cûy-ı ‘atâsı eyledi sîr-âb
Bihâr-ı lutfu ile seyr ede Hakk Şâh-ı devrânı
Husûsan belde-i mahrûse-i pâk-ı Sitanbul kim
Olur erbâb-ı haysiyyât-ı dehrin mecma‘ dükkânı
Ricâlin ehl-i ‘ilm ü fazlına bu belde mecma‘dır
Riyâz-ı devletin ‘aynıyla olmuşdur gülistânı
Kulûb-ı halk-ı ‘âlem müncezib bu belde-i pâke
Sezâdır dense İstanbul’a mıknâtîs-i insânî
Ganîsinden fakīri kesret üzre fart-ı gayretden
Harîk-ı sûziş-i kayd-ı te‘ayyüş ekser a‘yânı
Temevvüc etdi bahr-i mekremet tab‘-ı şerîfinden
Görüp Sultân-ı ‘âlem bundaki kesrât-ı insânı
Bu cem‘-i halkı irvâ etmeğiçün ‘ayn-ı lutfundan
Sudûr etdi binâ’-i bende oldum emr u fermânı
Gadîr-i Evhadüddîn oldu bu bendin mahalli kim
Bununla Şâh-ı ‘âlem etdi irvâ niçe ‘atşânı
Meğer yapmışdı bir bend-i kavî Hân Ahmed-i Sâlis
Anınla olmuşidi halka şâmil feyz-ı Rahmânî
Bu hayr-ı bî-behâ kim vâlid-i ‘âlî-tebârından
Zuhûr etmişdi oldu zâtının meşhûd-i îkānı **[T2 231b]**

1 zahr-ı T2 : zahîr-i P

Görüp efrâd-ı nâsın kesretin şimdi Şeh-i ʻâlem
Terakkī bulmağıçün oldu cârî âb-ı ihsânı
Gayûr u bu'l-ʻatâ mebzûl hayrât ü meberrâtı
Mülûk-i Âl-i ʻOsmân içre yok vallâhi akrânı
Bu hayr-ı bî-bedîle ʻavn-i Hak'la mazhar-ı evvel
Edüp Hakk lutfu ile hazret-i Sultân Süleymân'ı
ʻAceb tevfîka mazhar eylemiş deryây-ı feyzinden
Cevâd-ı bu'l-meʻâtî bu mülûk-ı Âl-i ʻOsmânî
Zülâl-i lutfu ile dem-be-dem sîr-âb ola ʻâlem
ʻAtâşı fî sebîlillâh halkın ola reyyânı
Ziyâde "bir" içim su taʻmiyem târîh beytinde
Eder icrâ meʻârif ehline iʻcâz-ı tibyânı
Dedim bir beyt-i cevher-dâr ile târîh-i itmâmın
Bu te'yîd ile mesrûr oldu Hâkim rûh-ı Hassânî
ʻAceb raʻnâ[1] yapıldı bir içim sudur letâfetde
(عجب رعنا یاپلدی بر ایچم صودر لطافتده)
Cihânı etdi ihyâ sû-be-sû bu bend-i Sultânî
(جهانی ایتدی احیا سوبسو بو بند سلطانی) **[Sene 1180]**

Hânden-i nazm-ı Mevlid-i şerîf-i Nebevî *ʻaleyhi's-salâtü ve's-selâm*[2] ʻalâ mâ-cerat bihi'l-ʻâdetü *zâdehullâhu şerefen ve taʻzîmen*[3] der-Câmiʻ-i şerîf-i Vâlide Sultân der-Bâğçe-kapusu

[T2 232a] İşbu bin yüz seksan senesi mâh-ı rebîʻulevvelin on ikinci mübârek sülesâ günü[4] ʻâdet-i hamîde-i Devlet-i ebed-müddet üzere eğerçi merhûm Sultân Ahmed Hân Câmiʻ-i şerîfi'nde cevâhir-i manzûme-i velâdet-i Seyyidü'l-enâm *ʻaleyhi efdalu's-salâti ve's-selâm*[5] kırâ'atıyla mesâmiʻ-i huzzâr

1 raʻnâ T2 : اعنا P

2 "عليه الصلاة والسلام = Salât ve selâm onun üzerine olsun" anlamına gelen Arapça duâdır.

3 "زاده الله شرفا وتعظيما = Allah onun büyüklüğünü ve azametini artırsın" anlamına gelen Arapça duâdır.

4 12 Rebîʻulevvel 1180 = 18 Ağustos 1766 Pazartesi. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

5 "عليه افضل الصلوة والسلام = Salât ve selâmın en fazîletlisi O'nun üzerine olsun" anlamına gelen ve Peygamberimize yapılan Arapça duâdır.

cem‘-i Mevlid-i şerîfi teşnîf ‘âdet-i kadîme ve de’b-i müstedîme olmuşidi. Lakin bi-emrillâhi Te‘âlâ bu eyyâmlarda pey-der-pey vukū‘ bulan zelzelelerden Sultân Ahmed Câmi‘-i şerîfi’nin bir menâresi bâlâsı rahne-dâr ve tekādüm-i ‘ahd binâsı hasebiyle ve vukū‘ bulan zelâzilin dahi leylen ve nehâran ‘adem-i inkıtâ‘ı ile vahşet-i halka fi’l-cümle tesliyet-i kulûb hâsıl olmağıyçün ma‘a hâzâ kırâ’at-ı Mevlid-i şerîfden matlûb olan kangı câmi‘-i şerîfde emr buyurulur ise vesîle-i ta‘zîm-i velâdet-i şerîfe Sultân-ı Risâlet-penâhî ile *sallallâhu ‘aleyhi ve sellem*[1] tezarru‘-i niyâz ve du‘â olmağın, Bâğçe-kapusu Vâlide Câmi‘-i şerîfi’nde Mevlid-i şerîfe da‘vet ve ‘akd-i cem‘iyyet ve Sadrıa‘zam-ı Âsaf-nizâm Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri ve Şeyhulislâm *sellemehü’s-Selâm*[2] Dürrî-zâde Mustafa Efendi ve sudûr-ı kirâm ve mevâlî-i ‘izâm ve sâ’ir[3] mevâlî ve eşrâf ve a‘yân-ı Devlet ki bulunmaları mu‘tâd olanlar bi’l-cümle hâzırûn ve Pâdişâh-ı ‘âlem-penâh *eyyedallâhu* **[T2 232b]** *ve ebkāhu*[4] hazretleri dahi şeref-pîrâ-i ‘ıkdü’l-le’âl-i meclis-i şerîf ve mükemmel alay ile mahfil-i hümâyûnu teşrîf ve revzene-i kafesden pertev-i dîdârlarıyla cümle huzzârı taltîf buyurup, meşâyih-i cevâmi‘-i selâtînden her biri birer âyet-i kerîme ile şurû‘-ı va‘z u tefsîri vesîle-i du‘â ref‘-i kürûb ve def‘-i[5] hutûb eyleyüp, bunlara ber-vech-i mu‘tâd ilbâs-ı hila‘-i nefîse ve mevlid-hânân, elhân-ı ‘andelîbâne ile manzûme-i şerîfe-i bâhiru’l-is‘âdı kırâ’at ve itmâm eylediklerinde, hil‘atlar ve surreler i‘tâsıyla mazhar-ı in‘âm ü ihsân olduklarından sonra Pâdişâh-ı ‘âlem-penâh *halledallâhu mülkehû ve ebkāhu*[6] efendimiz hazretleri müzeyyen ü mükemmel alay-ı vâlây-ı cihân-ârâ ile Serây-ı Cedîd-i hümâyûn’larına ‘azîmet buyurdular.

---

1 “صلى الله عليه و سلم = Allah O’na salât ve selâm etsin” anlamına gelen Arapça bu cümle Peygamberimize yapılan bir duâdır.

2 “سلمه السلام = Allah ona selâmet versin” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

3 sâ’ir (سائر) P : سائِر T2

4 “ايد الله وابقاه = Allah onu desteklesin ve dâim kılsın” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

5 def‘-i T2 : def‘a P

6 “خلد الله ملكه وابقاه = Allah onun mülkünü sonsuz ve kendisini dâim kılsın” anlamına gelen Arapça duâdır.

Zikr-i[1] ahvâl-i tavâ'if-i Gürciyân ve mâ-yete'allaku bihâ

Bundan akdem zikr u tahrîr olunduğu vech üzere tavâ'if-i[2] müşettete-i Gürciyân kühsârî ve serserî bir tâ'ife-i[3] müteferrika olup, miyânelerinden birkaç seneden berü Soloman nâm kâfir bed-tînet izhâr-ı 'isyân ile gayrîleri dahi ifsâd edüp, Ahısha vâlîlerine öteden berü vere geldikleri üsârâ ve sâ'ir[4] mu'tâdların kat'dan mâ'adâ ba'zı mefsedeye dahi dest-i tetâvülleri dirâz ve günden güne Gürcü tâ'ifelerinin[5] nizâm-ı hâllerine **[T2 233a]** halel tetarrukuna bâdî olmağın, Devlet-i 'aliyye tarafından te'dîb ü tenkîllerine muhtâc olmağla, birkaç seneden berü bu husûsa müsâmaha olunmayup, işbu sene-i mübârekede[6] dahi Arnavudluk'dan bir mikdâr piyâde asker tertîb ve 'ulûfe ve zehâ'ir[7] ve âlât-ı mâlezimeleri[8] sefâ'ine[9] vaz' ve irsâl ve Canikli 'Ali Bey dahi kapusu halkı ve ba'zı İç-il askeri ile ta'yîn ve me'mûr buyurulmuşidi.

Mahallerine vusûllerinde bilâ-te'hîr dîvânı sâdır olan evâmir-i şerîfede tasrîh olunduğu vech üzere mahall-i îtânları olan gābât ve sengistân ve su'ûbetli teng boğazlarından içerü girilüp, boğazları ve kılâ' ve tehassun eyledikleri mahalleri zabt u rabt ve bu tâ'ife-i[10] bî-şu'ûr bir vechile mukāvemet ve karâra tâb-âver olamadıklarından[11] firâr ve ele girenlerin mu'temedün ve mevsûkun bih rehinleri ahz ve re's-i tugāt olan Soloman bir cem'-i kalîl ile firâr ve gaybûbet ve birkaç gün ta'kīb olunup nâm ü nişânı bedîdâr olmamağla, bu tâ'ife-i[12] bî-hûşun bi'l-külliyye[13] muzmahil olmayup, itâ'at edenleri nizâm-ı kadîmeleri üzere olmaları ise kemâl-i merhamet-i hazret-i Şehriyârî'den matlûb-ı Cihân-

---

1 Zikr-i P : + [Bu başlıkla ilgili olarak "Zîrde tafsîli vardır" kelimeleri satır hizâsında sayfa kenârına yazılmıştır] T2
2 tavâ'if-i (طوائف) P : tavâyif-i (طوايف) T2
3 tâ'ife-i P : tâyife-i T2
4 sâ'ir (سائر) P : سائر T2
5 tâ'ifelerinin (طائفه لرينك) P : طايفه لرينك T2
6 1 Muharrem 1180 = 9 Haziran 1766 Pazartesi.
7 zehâ'ir (ذخائر) P : ذخائر T2
8 mâlezimeleri T2 : lâzimeleri P
9 sefâ'ine (سفائنه) T2 : sefâyine (سفاينه) P
10 tâ'ife-i (طائفه) P : طايفه T2
11 olamadıklarından T2 : olmadıklarından P
12 tâ'ife-i (طائفه) P : طايفه T2
13 bi'l-külliyye T2 : bi'l-külliyyeti P

dârî olmağın, bir mikdâr Kazak üsârâ sefâyine vaz‘ ve Tersâne-i ‘âmire’ye getürülüp teslîm olundu. Ve bu sene asâkir-i me’mûre ol havâlîde kışlamak üzere evâmir-i şerîfesi tahrîr u irsâl olundu.

İrsâl-i Topcıyân ustaları ve ba‘zı levâzimât be-cânib-i Bağdâd ve gayrân

Eğerçi Bağdâd’da **[T2 233b]** Devlet-i ‘aliyye tarafından Topcıyân Ortası Çorbacıları ve neferâtı ile mevcûd ve müte‘ayyen olup, bu‘d-ı mesâfe ve mürûr-ı ezmine ile üstâdları olmamağla, Devlet-i ‘aliyye tarafından ber-vech-i mu‘tâd birkaç üstâd topcular ve ba‘zı edevât-ı lâzime ki tapa ve tıkaç ve emsâlühâ matlûbları[1] mûcebince Topcıyân Ocağı’ndan ve Cebe-hâne-i ‘âmire’den i‘tâ vü irsâline fermân buyuruldu.

Vürûd-ı haber-i vefât-ı Vezîr İbrâhîm Paşa

Dergâh-ı ‘âlî Yeniçeri Ağalığı’ndan rütbe-i vâlây-ı Vezâret ile kadr ü şânı terfi‘ olunan Erzurumî Yazıcı-zâde demekle ma‘rûf Vezîr İbrâhîm Paşa mahatt-ı hükûmetleri olan (…..)[2] bi-emrillâhi Te‘âlâ birkaç gün hastalanup kazây-ı nahb eyledi; *rahmetullâhi ‘aleyh*[3].

Merhûm İbrâhîm Paşa rezîn ü ‘âkıl[4] ve sâhib-i re’y ü tedbîr[5] bir zât-ı ‘âlî-kadr idi. Olduğu menâsıbda hüsn-i zindegânî üzere halk ile âmîzişde memdûhu’l-hısâl idi.

Tertîb-i meclis-i ‘âlî berây-ı ta‘lîm-i[6] Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm hazret-i Sultân Selîm Hân ibnü’s-Sultân Mustafa Hân *edâmallâhu ‘ömrahû ve devletehû ve zâde übbehete şevketihî, âmîn yâ Mu‘în*[7]

Şehen-şâh-ı şevket-penâh hazretlerinin fürûğ-ı zâhide-i sulb-i tâhireleri olan Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm Sultân Selîm efendimiz hazretlerinin bed’-i bismillâh-ı Nazm-ı Kerîm ile müteşerrif olmalarına murâd-ı hümâyûnları cârî **[T2 234a]** buyurulup, İncülü Köşk demekle ma‘rûf kasr-ı ‘âlî pîş-gâhında

1 matlûbları T2 : — P

2 (…..) T2 : — P

3 “رحمة الله عليه = Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamına gelen Arapça duâdır.

4 ‘âkıl T2 : عاقلى P

5 tedbîr T2 : تدبيرى P

6 **ta‘lîm-i** T2 : — P

7 “ادام الله عمره ودولته وزاد ابهت شوكته امين يا معين = Allah onun ömrünü ve devletini dâim eylesin ve büyüklüğünün ihtişâmını artırsın, ey Mu‘în duâmızı kabul eyle” anlamına gelen Arapça bir duâdır.

Sadrıa'zam devletlü Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm*[1] Dürrî-zâde Efendi hazretleri ve Tevkī'î Paşa ve Sadreyn-i muhteremeyn ve Nakībü'l-eşrâf efendiler ve Defterdâr Efendi ve Re'îs Efendi ve erkân-ı Sadâret-i 'uzmâ içün sâye-bânlar ve çadırlar nasb olundukdan sonra mâh-ı cumâdelûlânın[2] yirminci mübârek hamîs günü[3] müşârun ileyhim hazerâtı 'ale's-seher Serây-ı hümâyûn'a varup, hıyâm-ı mansûbelerine kudûm ve hazret-i Âsafî'ye çeşm-dâşt-ı intizâr oldular.

Ba'dehû Sadrıa'zam hazretleri Serây-ı 'âlî'lerinden gediklü zu'amâ ve Dâ'ire-i[4] Âsafî'leriyle Serây-ı hümâyûn'a 'azîmet ve Hastalar Kapusu yanında olan bâğçe kapusundan duhûl ve çadırlara karîb mahalde cümle havâşî atlarından nüzûl eylediler. Defterdâr ve Re'îsülküttâb ve Baş-bâkī-kulu ve zu'amâ bi-esrihim otağ-ı Sadrıa'zamî pîş-gâhında ber-vech-i ibcâl ü ifhâm saff-beste-i selâm olup, Vezîr-i a'zam hazretleri dahi İncülü Köşk pîş-gâhında olan Has Odalı ağalara ve ricâl-i Devlet'e selâm vererek duhûl ü nüzûl buyurdular.

Ba'dehû mâşiyen İncülü Köşk tarafına teşrîf ve kudûm-ı hümâyûna intizâr **[T2 234b]** ve âsâr-ı makdem-i Sultânî bedîdâr olmağa başlayup, Şeyhulislâm Efendi hazretleri ve Tevkī'î Paşa ve Sadreyn ve Nakībü'l-eşrâf ve İmâm-ı Evvel ve Sânî ve sâ'ir[5] erkân-ı kirâm makām-ı selâmda dest-ber-sîne-i huşû' ve terhîb ü ihtirâm olup şevketlü, mehâbetlü Pâdişâh-ı enâm *halledallâhu ilâ yevmi'l-kıyâm*[6] hazretleri alay tertîbi üzere solaklar ve peykler pîş ü peslerinde devân ve kemâl-i übbehet ü iclâl ile teşrîf buyurduklarında, Re'îs Efendi ve Çavuş-başı Ağa Selîmî ve erkân kürkü ile istikbâle isti'câl ve Sadrıa'zam hazretleri kallâvî ve erkân kürkü ile ferîden yirmi otuz hatve yere dek istikbâl ve takbîl-i zemîn-i iclâl etdiklerinden sonra, pîş-gâh-ı 'âlîlerinde mâşî binek taşına geldiklerinde, Sadrıa'zam hazretleri Şehen-şâh-ı şevket-destgâh hazretleri-

---

1 "سلمه السلام = Allah ona selâmet versin" anlamına gelen Arapça duâdır.

2 cumâdelûlânın T2 : cemâziyelûlânın P

3 20 Cumâdelûlâ 1180 = 24 Ekim 1766 Cuma. Metnimizdeki günün tarihi ile bizim istifâde ettiğimiz eserlerdeki gün tarihi arasındaki fark, hilâlin görülmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

4 Dâ'ire-i (دائرة) P : دايرة T2

5 sâ'ir (سائر) P : سايِر T2

6 "خلد الله الى يوم القيام = Allah onu kıyâmet gününe dek dâim eylesin" anlamına gelen Arapça duâdır.

nin cânib-i yemînlerinde ve Ağa-i Dârussa'âdeti'ş-şerîfe[1] cânib-i yesârlarında hıdmet-i bagal-gîrî ile şeref-yâb ve kasr-ı 'âlî derûnunda müzeyyen ü mu'ayyen olan mesned-i Pâdişâhî'lerine iclâs ve cânib-i hümâyûnlarından mezîd-i iltifât ile mazhar-ı istînâs oldular.

Ba'dehû Sâhib-i devlet hazretleri sâye-bânlarına teşrîf ve ta'âm getürülmesine fermân buyurmalarıyla, Sâhib-i devlet hazretleri ve Şeyhulislâm Efendi **[T2 235a]** ve Sadreyn efendiler ve Defterdâr Efendi ve Re'îs Efendi ve Çavuş-başı Ağa çadırlarına Matbah-ı hümâyûn'da ihzâr olunan et'ime-i bî-nihâye çekilmeğe başladı.

Sadrıa'zam hazretleri, Şeyhulislâm Efendi ve Nişâncı Paşa'yı kendü sofralarında it'âm ve Emîn-i Matbah ve Masraf Efendi ve Aşcı-başı Ağa ve Sim Sakkā-başı Ağa makām-ı hıdmetde kıyâm üzere olup, ba'de it'âmi't-ta'âm zu'amâ ve Dâ'ire-i[2] Âsafî ve ehl-i Dîvân, ancak mücevveze ve erkân kürkü ve kemer-i raht ve kesme ve kuzât-ı asâkir ve Nakībü'l-eşrâf efendiler 'örf ve erkân kürkleriyle ve Şeyhulislâm Efendi hazretleri 'örf ve beyâz erkân kürkü ve hazret-i Sadr-ı 'âlî ve Nişâncı Paşa kallâvî ve erkân kürkü ile ber-kā'ide alay tertîbi üzere otakdan süvâr, yine gelindiği tertîb üzere Hastalar Kapusu yanında bâğçe kapusundan Serây Meydânı'na ve andan doğru yol ile Orta-kapu'da nüzûl ve derûn-ı Serây-ı hümâyûn'a duhûlden sonra mâşiyen 'Arz Kapusu'na vusûlde kapucu-başıların oturduğu tûlânî sofada vüzerâ vü 'ulemâ efendilerin ku'ûd eyledikleri haberi Enderûn-ı hümâyûn'a resîde oldukda, Şehzâde-i kerîm Sultân Selîm efendimiz hazretleri pîş-gâh-ı sa'âdetlerinde müzeyyen ve mutallâ pûşîdeli rahle, lalaları başında ve ser-i sa'âdet-efserlerinde sorguc-ı mücevher ve süvâr oldukları rahşları **[T2 235b]** envâ'-i cevâhirle müzeyyen ü mükemmel, Dârussa'âde Ağası Selîmî ile sağ rikâblarında, Hazînedâr Ağa kallâvî ve erkân kürkü ile sol rikâblarında ve Musâhib ağalar ve Harem-i hümâyûn ağaları pîş ü peslerinde bu tertîb üzere çavuşlar alkışlayup, ba'dehû Sadr-ı Rûm ve Nakībü'l-eşrâf ve Sadr-ı Anadolu ve İmâm-ı Evvel ve Sânî efendiler dest-bûs-ı sa'âdet-me'nûslarına mübâderet ve mâşiyen önlerine düşülüp, Orta-kapu'dan herkes atlarına süvâr ve İncülü Köşk'e doğru 'azîmet ve çadırlar yanında vâkı' kapuya gelindikde, Sadrıa'zam hazretlerinden mâ'adâ herkes atdan nüzûl ve

1 eş-şerîfe P : eş-şerîfeti T2

2 Dâ'ire-i P : Dâyire-i T2

kudûm-ı Şehzâde-i civân-baht-ı ʻâlî hazretlerine muntazır oldular.

Lihâza-i selâm-ı Mülûkâne'den sonra binek taşına Sâhib-i devlet hazretleri ve Dârussaʻâdet Ağası cânib-i yemînlerinde ve Hazînedâr Ağa cânib-i yesârlarında atlarından âgūş-ı taʻzîme alup, huzûr-ı hümâyûna şeref-res-i duhûl, baʻdehû izn-i hümâyûn-ı Cihân-dârî sudûruyla Şeyhulislâm Efendi ve Tevkīʻî Paşa ve Sadr-ı Rûm ve Nakībü'l-eşrâf ve Sadr-ı Anadolu ve Ayasofya Şeyhi ʻAbdüşşekûr Efendi ve Defterdâr ve Re'îs efendiler ve Çavuş-başı Ağa ve Tezkire-i Evvel ve Sânî efendiler duhûl-i kasr-ı hümâyûn şerefini ihrâz ve Sâhib-i devlet hazretleri ve Şeyhulislâm Efendi ve Tevkīʻî Paşa ve Sadreyn-i muhteremeyn **[T2 236a]** ve Nakībü'l-eşrâf ve İmâm-ı Evvel ve Sânî efendiler şeref-i kuʻûd ile müteşerrifîn iken Şeyhulislâm Efendi mukābiline vazʻ olunan rahle-i müzeyyene pîş-gâhında kemâl-i âdâb ve tefhîm üzere min-gayri telaʻsümin ve tekellüfin bed'-i kırâ'at-ı besmele-i Nazm-ı Kerîm ve resm-i dest-bûsî-i hazret-i Şeyhulislâmî'ye mübâderetde ve dûş-ı mübârekelerin telsîm ve Şeyhulislâm Efendi baʻde itmâmi'l-kırâ'at duʻâya âgāz, baʻdehû Ayasofya Şeyhi ʻAbdüşşekûr Efendi duʻâya başlayup, cümle huzzâr-ı cemʻ-i ʻinâyet-lemʻ dahi dest-i berdâşte-i niyâz ve âmîn-hân olup, baʻdehû resm-i me'lûf üzere Sadrıaʻzam hazretlerine ve Şeyhulislâm Efendi'ye ve Dârussaʻâdet Ağası'na ve Tevkīʻî Paşa'ya ve Sadreyn ve Nakībü'l-eşrâf ve İmâm-ı Evvel ve Sânî efendilere ber-vech-i me'lûf kürkler ilbâs ve resm-i dâmen-bûsî îfâsından sonra insırâfa me'zûn ve ruhsat buyurulup, herkes haymelerine gelüp bir mikdâr ârâm ve huzûr-ı Sadrıaʻzamî'de dahi Defterdâr ve Re'îs efendiler ve Çavuş-başı ve Teşrîfâtî ve sâ'irleri[1] ilbâs-ı hilaʻ-i nefîse ile ikrâm ü[2] tekrîm ve der-ʻakab Şehzâde-i civân-baht-ı kerîm hazretlerini yine alay-ı vâlâ ile İncülü Köşk'den alup, gelindiği tertîb üzere Dîvân-hâne'ye muttasıl Harem-i hümâyûn Kapusu'na îsâl olundukda, yine çıkdıklarında tahrîr olunan vech üzere dest-i şerîflerin takbîlden sonra rikâblarına Harem ağaları **[T2 236b]** girüp, Harem-i hümâyûn'a getürdüler.

Bu bed'-i taʻlîm-i ʻinâyet-vesîme târîh-i kemîne mazbût-i cerîde-i itkān olmağıyçün bu mahalle sebt olunmak çespân görüldü.

---

1 sâ'irleri (سائرلری) P : سائیرلری T2

2 ikrâm ü P : — T2

Târîh-i bed'-i ta'lîm-i hazret-i Şehzâde-i kerîm Sultân Selîm

Li-muharririhi'l-Hakīr:

Nûr-ı 'ayn-ı hazret-i Şâhen-şeh-i şevket-vesîm[1]
Pâdişâh-ı heft-kişver Sâhib-i kalb-i selîm
Belki nûr-ı 'ayn-ı 'âlem gevher-i iklîm-i cûd
Neyyir-i 'âl[î]-tebâr u mâlik-i tâc ü geçim
Lem'a-i rahşende-i hûrşîd-i mülk ü saltanat
Meh-çe-i tâbende-i nûr-ı mebânî-i kavîm
Mazhar-ı envâr-ı 'izzet muzhir-i feyz u samed
Matla'-ı yûh-ı sa'âdet mev'il-i 'avn-ı 'amîm
Âfitâb-ı devletin tâb-ı şu'ûn-ı şevketi
Mâhtâb-ı rif'atin evc-i kemâlinde mukīm
Kutb-ı âfâk-ı vücûdun sırr-ı 'âlem-melce'i
Manzar-ı a'yân-ı hestî fihris-i cem'-i kerîm
Bu'l-me'âlî bu'l-mekârim bu'l-'avârif bu'l-'atâ
Zübde-i encâb-ı 'âlî müntedâ ferd-i hamîm **[T2 237a]**
Ya'nî Sultân Mustafâ Hân u Hidîv-i iktidâr
Vâkıf-ı etvâr-ı hikmet muzhir-i ism-i 'Alîm
Eyledi Şehzâde-i şevket-nebîl-i ekremin
Bed'-i bismillâh ile zîb-âver-i hatt-ı 'azîm
Nev-be-nev ta'lîm olundukca hurûf-ı 'âliyât
Ola mahfûz-ı fu'âd-ı ekremi Nazm-ı Kerîm
Kutb-ı harf-i müstevînin ola nâ'il[2] sırrına
Ya'nî kim ism-i şerîfi âhırında harf-i mîm
Mahmidet-mecd ü me'âlî-mevhibet temkîn-i mülk
Ola zîr-i hükmü ber-vefk-ı me'âtî-i hakîm
Çâkerân-ı devlete cümle edüp bezl-i 'atâ
Bed'-i ta'lîm-i şerîf[iy]çün o Sultân-ı kerîm
Bende-i ahkar dahi hâhişger-i ihsân olup
Eyledim 'aczim vesîle-i cûd u eltâf-ı 'amîm

---

1 vesîm T2 : selîm P
2 nâ'il (نائل) P : نايل T2

Bir mücevher beyt-i Hâkim oldu târîh temâm
Görse tahsîn-i hezâr eyler ana tab‘-ı kelîm
Eyledi âdâb ile idrâki mashûbü’s-sebât
(ايلدى اداب ايله ادراكي مصحوب الثبات)
Bed’-i bismillâh-ı Kur’ân eyledi Sultân Selîm
(بدأبسم الله قرأن ايلدى سلطان سليم) Sene 1180

Yine evâhır-ı mâh-ı mezbûrda[1] mevâlîden Yenişehir’den ma‘zûl Evliyâ-zâde Ahmed Efendi ‘âzim-i râh-ı bekā oldu. Ve Kethudâ-zâde Bostâncı-başı **[T2 237b]** Ağa[-yı] sâbık[2] Emânet-i Surre-i şerîfe ile ilbâs-ı hil‘at ve Kaftân Ağalığı, ya‘nî Teşrîfât-ı hümâyûn hıdmeti, Kaftâncı Hazînedâr-başı İbrâhîm Ağa’ya tefvîz ve ilbâs-ı hil‘at olunup, mu‘tâd olduğu vech üzere tâ Şâm’a varınca esnâ’-i râhda olan vülât ü hükkâma sâlimen ve gānimen kuttân-ı fukarâ’-i Haremeyn’e ba‘s ü irsâl olunan Surre-i şerîfeyi birbirlerine îsâl ve teslîmleriyçün mü’ekked evâmir-i şerîfe tahrîr ü irsâl buyuruldu.

Vürûd-ı ru’ûs-ı maktû‘a ez-cânib-i Kıbrıs be-def‘a-i sâniye

Bu def‘a dahi Cezîre-i Kıbrıs eşkıyâsından Girine Dizdârı maktûl Tabanlı Halîl nâm şakīnin ‘avene ve hevâdârlarından olmak üzere ma‘lûmü’l-‘aded eşkıyânın haklarından gelinüp, sâbıkā Teke Sancağı Mutasarrıfı Mîr-i mîrân’dan Ahmed Paşa ki karîha-i sabîha-i hümâyûndan rütbe-i ‘âliye-i Vezâret ile Karaman Eyâleti tevcîh ü ihsân buyurulmuşidi, müşârun ileyh tarafından bu ru’ûs-ı maktû‘a-i eşkıyâ[3] bu def‘a dahi Der-i Devlet’e isrâ ve kezâlik Sivas Vâlîsi Feyzullah Paşa tarafından dahi kapusuz serserî gezen levendât tâ’ifelerinden[4] eşkıyâ zümresinden ma‘lûmü’l-‘aded eşhâsın ru’ûs-ı maktû‘aları ve ebnâ’-i sebîlden ve sâ’irden[5] nehb ü ahz eyledikleri eşyâ dahi müctemi‘ **[T2 238a]** oldukları mahalde bunları basılup, eşyâ’-i menhûbe ahz ve gereği gibi haklarından gelinüp âhara mûcib-i istibsâr kılındı.

---

1 21-30 Cumâdelûlâ 1180 = 25 Ekim-3 Kasım 1766.
2 sâbık T2 : sâbıkā P
3 eşkıyâ T2 : ve eşkıyâ P
4 tâ’ifelerinden P : tâyifelerinden T2
5 sâ’irden (سائردن) P : سائيردن T2

Hakk Te'âlâ şevketlü, mehâbetlü Şehriyâr-ı 'âlem efendimiz hazretlerinin vücûd-ı hümâyûnların hatâlardan masûn u mahfûz edüp, baht-ı hümâyûnların dâ'imâ[1] güşâde ve a'dâlarına gālib ü muzaffer eyleye, âmîn.

Ve bu esnâda sene-i merkūme cumâdelâhıresi[2] **gurresinde**[3] Kâtib-i Cebeciyân Dâniş Süleymân Efendi müddeti temâm olmağla, bu Hakīr'e ilbâs-ı hil'at ve Teşrîfâtî 'Âkif Efendi dahi 'azl, merhûm Nâ'ilî[4] Paşa birâderi Ebûbekir Efendi ilbâs-ı hil'at ve Mehter-hâne-i 'âmire Kethudâsı, Mehter-başılığ'a ilbâs-ı hil'at olundu.

Ve haftada bir kerre beher yevm selâsen Dîvân-ı hümâyûn olup, terk olunmamağa tenbîh ve fermân buyuruldu.

Ve yine gurre-i mâh-ı mezbûrda[5] Müftî-i esbak 'Abdullah Efendi-zâde Yenişehir'den munfasıl 'Abdülvâhid Monla Efendi'ye Edirne Kazâsı ve Müftî-i sâbık Çelebî-zâde mahdûmu Mehmed Es'ad Efendi Süleymâniyye'den Galata Kazâsı ve mevâlî-i ma'zûlînden 'Osmân Efendi Bağdâd Kazâsı'yla bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tevcîh ü ilbâs ve mükerrem oldular.

Ve bu esnâda Çıldır Vâlîsi Vezîr Hasan Paşa tarafından tavâ'if-i Gürciyân'a müte'allık ahbârın hulâsasıdır[6]. **[T2 238b]**

Bu tâ'ife-i müşettetenin öteden berü oldukları vech üzere tanzîm-i ahvâlleri matlûb-ı hazret-i Cihân-dârî olduğuna binâ'en, Çıldır Vâlîsi Vezîr Hasan Paşa ve ma'iyyetinde olan Canikli 'Ali Bey kapusu halkı ve ba'zı Canik askeri ve Arnavud[7] askeri ve sâ'ir[8] me'mûr olanlar bi'l-cümle cibâl-i Gürcistân'ın teng boğazlarından mürûr u duhûl ve bundan akdem Güryal (كوريال) ve Ayraca (ايراجه) ve sâ'ir[9] sa'b mahallerde olan palankalarını[10] ve tehassun eyledikleri kılâ' u bikā'larını zabt u rabt ve Gürcü beylerini ve başbuğlarından istîmân ü itâ'at

---

1 dâ'imâ (دائما) P : دايُما T2

2 **cumâdelâhıresi** T2 : cemâziyelâhıresi P

3 1 Cumâdelâhıre 1180 = 4 Kasım 1766 Salı.

4 Nâ'ilî P : Nâyilî T2

5 1 Cumâdelâhıre 1180 = 4 Kasım 1766 Salı.

6 hulâsasıdır P : + [Bu konu ile ilgili olarak: "Zîrde tafsîli inşâ'allâh kaleme alınacakdır" ifâdesi satır hizâsında sayfa kenârına yazılmıştır] T2

7 Arnavud P : اناور T2

8 sâ'ir (سائر) P : سايُر T2

9 sâ'ir (سائر) P : سايُر T2

10 palankalarını T2 : palanka yerini P

edenleri gelüp ve rehinleri alunup, bu hılâlde re's-i mefâsid ü ihtilâl olan Soloman nâm kâfir, bir cem'-i kalîl ile pey-siper-i bevâdî-i firâr olur.

Birkaç gün ta'kīb ve nâm ü nişânı bedîdâr olmayup, kendinin tehassun eylediği Zor nâm kal'a ki, Kütatis'e beş altı konak mesâfe sengistân ve be-gāyet sarb mahal olmağla, ol kal'a cevânib-i erba'asından ihâta ve muhâsara ve gereği gibi tazyîk[1] ve top[2] u tüfeng ile on dokuz gün ceng olunup, tâb-âver olamadıklarından[3] istîmân ve vire ile ahz ve bi-hamdillâhi Te'âlâ feth u zafer müyesser olup, derûn-ı kal'ada sâlihu'l-isti'mâl olmayan birkaç 'aded toplar Kütatis'e nakl ve bedeline sâlihu'l-isti'mâl bir[4] iki 'aded şâhî toplar ve topcular ve asâkir-i muhâfizîn vaz' ve istîmân ile derûn-ı kal'ada bulunan tavâ'if-i[5] Gürciyân'ın işe yarârları rehinleri alınanlara iltihâk ile bu gûne haber-i zafer-me'âsir 'alâ vechi'l-icmâl[6] Der-i Devlet-i 'aliyye'ye ib'âs ve iştirâ ve irsâl olundu.

Bundan sonra tanzîm-i ahvâlleri **[T2 239a]** tafsîl üzere ne gûne sûret-yâb olursa makālesinde tahrîr olunur. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *eyyedallâhu ve ebkāhu*[7] efendimiz hazretlerinin dâ'imâ[8] baht ü şevket ve ikbâllerin efzûn ve a'dâ'-i dîn-i mübîne gālib ve zafer-makrûn eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn[9]. **[T2 240a]**[10]

---

1 tazyîk P : tezayyuk T2

2 top P : tob T2

3 olamadıklarından T2 : olmadıklarından P

4 bir T2 : biri P

5 tavâ'if-i (طوائف) T2 : tavâyif-i (طوايف) P

6 vechi'l-icmâl T2 : vechi'l-ibcâl P

7 "ايد الله وابقاه = Allah onu desteklesin ve dâim kılsın" anlamına gelen Arapça bir duâdır.

8 dâ'imâ (دائما) P : دائيما T2

9 **[T2 239a]**'nın diğer kısımları ve **[T2 239b]** boş bırakılmıştır.

10 **[T2 240a]**'nın sol üst köşesinde baş tarafı kesilmiş olduğu için okunmayan birkaç kelime vardır. Fakat bunun altında "'Aynı ile mastûrdur" yazısı okunmaktadır. Geriye kalan kısım ise boş bırakılmıştır. **[T2 240b]**'den itibaren yazılan kısımlar ise *Hâkim Târîhi*'nin Princeton Üniversitesi nüshasına göre *Çeşmi-zâde Târîhi*'ne (bkz. P, vr. 102b) âittir. Fakat *Çeşmî-zâde Târîhi*'ni neşreden Bekir Kütükoğlu bu kısmın *Hâkim Târîhi*'ne âit olduğunu ifâde etmiştir (bkz. Çeşmî-zâde Mustafa Reşîd, *Çeşmî-zâde Târîhi*, haz. Bekir Kütükoğlu, İstanbul 1993, s. XXVI-XXVII.) Bize göre de *Hâkim Târîhi*'ne âit olan bu kısım, daha önceki konuların tekrârından ibarettir. Bu sebeple bu kısmın dipnotta zikredilmesi uygun görülmüştür: **[T2 240b]**

Bismillâhirrahmânirrahîm

Zikr-i binâ'-i bend-i cedîd-i hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî der-Evhadüddîn Deresi

İşbu (Satır hizâsında sayfa kenârında siyah mürekkeple: "Mükerrere" yazılmıştır) sene-i tis' ve seb'în ve mi'e ve elf mâh-ı zilhiccesinin on dördüncü mübârek hamîs günü hazret-i Pâdişâh-ı cümle-i enâm ve Nigeh-bân-ı memâlik-i mecma'-i İslâm *edâmallâhu 'ömrahû ve şevketehû ilâ-memerri'd-dühûri ve'l-a'vâm* efendimiz hazretlerinin cûşiş-i feyyâza-i cûd ü merhametlerinden nâşî müceddeden binâ ve teşyîdine emr u fermân-ı Cihân-mutâ'ları cârî buyurulan Evhadüddîn Deresi demekle ma'rûf olan mahalde bend-i cedîdin vaz'-ı esâs ve ru'yet ve keşf ve tûl u 'arz-ı cüdrân ve hey'et-i suverî-i binâsıyçün ber-mûceb-i emr-i hümâyûn ol mahalde vaz'-ı esâsa müte'allık edevât-ı ("edevât-ı" kelimesi buraya girmesi işâret edilerek 'sahh' kaydıyla satır altına yazılmıştır) hıdemât-ı lâzime-i mühimme îfâ ve hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûn'dan hâlâ Ser-çavuşân-ı Dergâh-ı 'âlî Yenişehirli 'Osmân Efendi binâ'-i bend-i hümâyûna ta'yîn ü me'mûr ve bi-'avnillâhi'l-Meliki'l-Müte'âl ba'de itmâmi'd-du'â'i ve's-senâ'i'l-meşkûr ("el-meşkûr" kelimesi buraya girmesi işâret edilerek 'sahh' kaydıyla satır üstüne yazılmıştır) sâ'at-ı sa'd ü şerefde binâsına mübâşeret ve şürû' olundu. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ her hâlde hayr ile itmâmın müyesser eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Çünki mahatt-ı rihâl-i cümle-i ümem ve Mıknâtîs-i kulûb-ı efrâd-ı benî Âdem **[T2 241a]** olan mahrûse-i âsâyiş-gâh-ı feyz u kabûl, ya'nî Âsitâne-i 'aliyye-i [İ]stanbul ki, mesned-i iclâl-i selâtîn-i 'izâm-ı 'Osmânî ve makarr-ı ibcâl-i havâkīn-i kirâm-ı Cihân-bânî olmağla, bi-emrillâhi Te'âlâ kulûb-ı halk bu belde-i 'azîmeye müncezibe olup, mecmû'-i ehâlî vü fukarâyı irvâ vü ihyâ içün merhûm Sultân Süleymân Hân *ravvahallâhu rûhahû bi'n-na'îmi ve'l-gufrân* hazretleri Kırk Çeşme Suyu ta'bîr olunan miyâh-ı sâfiyye ve 'azebenin Âsitâne-i 'aliyye'ye ityân ve icrâsı içün Kemerler ta'bîr olunan mahalde ve gayrîde niçe ebniye-i müşeyyede ve bi-husûsihî merhûm Hudâvendigâr-ı me'âlî-tebâr Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis *'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân* hazretleri dahi bir bend-i kavîmü'l-erkân binâsına himmet-i Mülûkâne'leri masrûf u ma'tûf buyurulmuşidi.

Şimdi şevketlü, kerâmetlü, 'âmme-i fukarâya merhametlü Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *eyyedallâhu ve ebkāhu* efendimiz hazretlerinin zemân-ı sa'd-iktirân-ı 'âlîlerinde sinîn-i sâbıkaya nisbetle Âsitâne-i 'aliyye'de olan efrâd-ı halk günden güne hadd-i vefrete bâliğ olup, evân-ı sayfda fi'l-cümle kıllet-i miyâh mülâhazası mahz-ı şefekat ve merhamet-i 'âmme-i 'ibâdullâh içün himmet-i feyyâza-i gayûrânelerine cûşiş ü temevvüc verüp, binâsına fermân-ı Cihân-mutâ'-ı 'âlîleri cârî buyurulan bend-i cedîdin bend-i kadîme vücûhla meziyyet ve rüchânı zâhir u bâhirdir ki, **[T2 241b]** ibtidâ vaz'-ı binâsında kemâl-i metânet ve istihkâm ve üs'ati ve zemîn ve cüdrânı sâf ve sefîd-i safâyih-i ruhâm ile döşenüp, derûn u bîrûn-ı cüdrân ve safâyih-i zemîni âhen künâdlar ile birbirine mürtebıt ve 'arîzu'l-vaz' şöyle ki miyâh-ı kesîrenin belegān mâ-belağ ictimâ'ına güncân olup, mahall-i tekāsîm ve gayra ("ve gayra" ifâdesi buraya girmesi

---

işâret edilerek ‘sahh’ kaydıyla satır altına yazılmıştır) vusûlde ve Âsitâne’ye ityân ve icrâsında eyyâm-ı hecîre ve iştidâd-ı sayfda tetarruk-ı kılletden me’mûn ve her mahalde sû-be-sû ol cevher-i seyyâlin ‘adem-i inkıtâ‘ üzere vicdân ve cereyânı ‘alâ mâ-cerat bihi’l-‘âde efzûn olup, cümle fukarâ vü zu‘afâ reyyân-ı sâf-ı zülâl-i ‘inâyetleri ve bir vechile ‘attâş-ı serâb-ı hayret olmayup, her sû sîr-âb-ı tamm-ı mekremetleri olmalarıyçün ve sa‘âdetlü Sadr-ı ekrem Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretlerinin dahi re’y-i rezîn-i isâbet-karînleri istihsânıyla misli nâ-yâb böyle bir bend-i ‘âlî binâsına tevfîk-ı Yezdânî erzânî buyuruldu.

Ve sûret-i vaz‘ı ‘alâ-tarîkı’l-icmâl bu gûne beyân olunur ki, bend-i kadîme bir sâ‘at mesâfe Evhadüddîn Deresi demekle mevsûm mahalde cebelden cebele tûlen yüz dört zirâ‘ ve zemînden bâlâya imtidâd-ı kaddi on yedi buçuk zirâ‘ ve ‘arzan min-ciheti’l-‘ulüvv üst tarafı dokuz zirâ‘ ma‘a-kafa tahtası ve bendin su yatağına gelince bin altı yüz zirâ‘ koltuklardan mâ‘adâ bend-i cedîdden Eğri-kapu’ya gelince be-i‘tibâr-ı meşyü’r-râkib dört sâ‘at mesâfe, ammâ suyun gelmesi yirmi dört **[T2 242a]** sâ‘at mesâfedir. Zîrâ mecrâda olan hareket-i isâle bunu iktizâ eder. Ve bendin önüne tahmînen dört zirâ‘ mikdârı sagīr u cedîd mermerden çâr kûşe bir havz yapılmışdır. Ve esâs-ı bendden bir lûle mikdârı su zuhûr edüp, bu havz-ı cedîde geldi. Âsitâne’den bende giderken temelden zuhûr eden su sol tarafa düşer. Ve bendin tabanında çamuru tathîr (تظهير) içün bir lağım ve iki zirâ‘ bendin tabanından (“tabanından” kelimesi buraya girmesi işâret edilerek ‘sahh’ kaydıyla satır üzerine yazılmıştır) yukarı su alınması içün bir cedîd lağım dahi yapılup, bu gûne sarf-ı himmet buyuruldu.

Ve cevânib-i erbi‘ası kûh-sâr ve cibâl-i şâhika ve birer sâ‘at mikdârı karyelerdir. Ve bendden çıkan miyâh cedîd yapılan sagīr havza gelür, andan Eyvâd ya‘nî Evhadüddîn Deresi’yle asl ‘atîk havza gelür. Ve ‘atîk havzdan lağımlar ile Âsitâne-i sa‘âdet’e gelür. Bend-i cedîdden ‘atîk havza gelince altı yüz zirâ‘ mikdârı gelür.

Hakk sübhânehû ve Te‘âlâ cemî‘-i ‘ibâdullâha bâ‘is-i emn ü râhat ve âsâyiş-i bast-ı re’fet olan vücûd-ı ‘âlem-sûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan masûn ü me’mûn edüp, evkāt-ı cemîlelerin bunun emsâli niçe hayrât ü meberrâta masrûf ve sâye-i ‘inâyetlerin ‘âmme-i cihân ve cihâniyâna mesbûl ve ma‘tûf eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi’l-mürselîn.

Bu bend-i cedîd-i hümâyûna târîh-i ‘Âcizâne-i Hakīr mazbût-ı mahfaza-i itkān olmağıyçün bu mahalle sebt olunmak münâsib görüldü. **[T2 242b]**

Târîh-i bend-i cedîd-i hümâyûn

Li-muharririhi'l-Fakīr:

Şehen-şâh-ı mekârim-pîşe Sultân Mustafâ Hân kim
Cihânın Pâdişâh-ı ekremi dehrin nigeh-bânı
Gıyâs-ı cümle melhûfân u gavs-i mecma'-i 'âlem
Penâh-ı müstecîr u câr-ı halk imdâd-ı Rabbânî
Mu'în-i zîr-destân-ı zemân melcây-ı mekrûbân
Zahîr-i 'âcizân zahr-ı za'îfân fevz-i Sübhânî
Melâz ü melce'-i ehl-i emel 'arrâf-ı müstakbel
'Arîf-i hâl ü mâzî 'ârif-i etvâr-ı 'irfânî
Zehîn-i mebhas-ı eşkel fatîn-i bahs-ı müsteşkel
Seriyy-i a'del ü ecmel Melîk-i mülk-i Hâkānî
Bihâr-ı mekremet feyyâza-i cevdet yem-i şevket
Berârî-i mesâfâta 'atâsı gays-ı Rahmânî
Ne bahr-i bî-şigerf u tamm-ı mevvâc-ı me'âtî kim
Eğer konsa fezây-ı berre kemter katre ihsânı
Olur sahrâ vü feyzâ vü cebel deryây-ı bî-sâhil
Bulunmaz hâke tesmîn etseler bin dürr-i galtânı
'Atâş-ı 'âlemi cûy-ı 'atâsı eyledi sîr-âb
Bihâr-ı lutfu ile seyr ede Hak Şâh-ı devrânı
Husûsan belde-i mahrûse-i pâk-ı Sitanbul kim
Olur erbâb-ı haysiyyât-ı dehrin mecma' dükkânı **[T2 243a]**
Ricâlin ehl-i 'ilm ü fazlına bu belde mecma'dır
Riyâz-ı devletin 'aynıyla olmuşdur gülistânı
Kulûb-ı halk-ı 'âlem müncezib bu belde-i pâke
Sezâdır dense İstanbul'a mıknâtîs-i insânî
Ganîsinden fakīri kesret üzre fart-ı gayretden
Harîk-ı sûziş-i kayd-ı te'ayyüş ekser a'yânı
Temevvüc etdi bahr-i mekremet tab'-ı şerîfinden
Görüp Sultân-ı 'âlem bundaki kesrât-ı insânı
Bu cem'-i halkı irvâ etmeğiçün 'ayn-ı lutfundan
Sudûr etdi binâ'-i bende oldum emr u fermânı
Gadîr-i Evhadüddîn oldu bu bendin mahalli kim
Bununla Şâh-ı 'âlem etdi irvâ niçe 'atşânı
Meğer yapmışdı bir bend-i kavî Hân Ahmed-i Sâlis
Anınla olmuşidi halka şâmil feyz-ı Rahmânî
Bu hayr-ı bî-behâ kim vâlid-i 'âlî-tebârından
Zuhûr etmişdi oldu zâtının meşhûd-ı îkānı
Görüp efrâd-ı nâsın kesretin şimdi Şeh-i 'âlem
Terakkī bulmağıçün oldu cârî âb-ı ihsânı

Gayûr u bu'l-'atâ mebzûl hayrât ü meberrâtı
Mülûk-i Âl-i 'Osmân içre yok vallâhi akrânı
Bu hayr-ı bî-bedîle 'avn-i Hak'la mazhar-ı evvel
Edüp Hak lutfu ile hazret-i Sultân Süleymân'ı **[T2 243b]**
'Aceb tevfîka mazhar eylemiş deryây-ı feyz[in]den
Cevâd-ı bu'l-me'âtî bu mülûk-i Âl-i 'Osmânî
Zülâl-i lutfu ile dem-be-dem sîr-âb ola 'âlem
'Atâşı fî sebîlillâh halkın ola reyyânı
Ziyâde "bir" içim su ta'miyem târîh-i beytinde
Eder icrâ me'ârif ehline i'câz-ı tibyânı
Dedim bir beyt-i cevher-dâr ile târîh-i itmâmın
Bu te'yîd ile mesrûr oldu Hâkim rûh-ı Hassânî
'Aceb ra'nâ yapıldı bir içim sudur letâfetde
(عجب رعنا یاپلدی بر ایچم صودر لطافتده)
Cihânı etdi ihyâ sû-be-sû bu bend-i Sultânî
(جهانی ایتدی احیا سوبسو بو بند سلطانی) **Sene 1179**

Yine sene-i merkūme şevvâlinde Top-hâne'de **vâkı' olan harîkde** İsmâ'îl-i Rûmî-i Kādirî (Satır hizâsında sayfa kenârında siyah mürekkeple şu ifâdeler yazılmıştır: "İsmâ'îl-i Rûmî el-Kādirî cenâbları Tosyaviyyü'l-asl tarîk-ı Kādiriyye'de müştehir-i âfâk, sâhib-i kerâmât ve tasarruf idiler. Bunlar içün aktâr-ı bilâd-ı İslâmiyye'de kırk sekiz âsitâne binâ olunduğu meşhûrdur. 'Ahd-i Murâd Hânî'de Âsitâne'ye teşrîf ve Top-hâne'de âsitânelerini Hâcı Pîrî nâm münîbleri olan bir bâzergân binâ edüp, itmâm-ı binâda: 'Biz âsitânemizi mâlımızdan binâ ederiz' buyururlar. Ba'dehû: 'Şu mahalli hafr edin' derler. Vâkı'â hafr olunur, âsitâneye ne kadar meblağ-ı sarf olundu ise ol kadar zuhûr eder. Hâcı Pîrî'ye i'tâ buyururlar. Hâlâ Top-hâne'de âsitânelerinde medfûndur") Âsitânesi muhterik olmuşidi. Hazret-i Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *eyyedallâhu ve ebkāhu* efendimiz hazretleri 'âmme-i fukarâ vü zu'afâya merhamet ü 'inâyetleri şâmil olmağla, bu âsitâne-i celîlenin müceddeden binâ vü ihyâsına fermân-ı Cihân-mutâ'-ı hümâyûnları sâdır ve binâsına şurû' ve Dîvân-ı 'âlî hâcegânından olup, hâlâ Ser-çavuşân-ı Dergâh-ı 'âlî Yenişehirli 'Osmân Efendi ta'yîn ve me'mûr buyuruldu. Semâ'-hâne müceddeden ve dâ['i]ren-mâ-dâr mehâfil-i fevkânî (Sayfanın altında siyah mürekkeple şu ifâdeler yazılmıştır: "Bu İsmâ'îl-i Rûmî hazretleri *kuddise sırruh'l-'azîz* vakitlerinde katâbet ile tekrîm olunmuşlar. Vefâtları gicesi nemâzı Tophâne Câmi'i'nde edâ: 'Ve kutb-i zâhir olan zât-ı ekrem, ya'nî Sultân Murâd Hân hazretleri bizim nemâzımızı edâ edeceklerdir' buyururlar. Meğer anlara dahi iş'âr eylemişler imiş; *'aleyhi'r-rahmetü*") **[T2 244a]** ve hucurât-ı lâzime ve meydân odası ve sâ'ir mâlezime-i âsitâne yapılup, vâkıf-ı sânî ve müceddid-i hayr ve sâhib-i mebânî oldukları tafsîl ü beyândan müstağnîdir. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ vücûd-ı hümâyûnların hatâ vü hatarlardan me'mûn edüp, sâye-i 'inâyetlerin 'âmme-i fukarâ vü zu'afâ üzerlerinden dûr u zâyil etmeye, âmîn.

Bu eser-i cezîllerine dahi târîh-i ʻâcizâne-i Hakīr mazbût-ı cerîde-i îkān olmağıyçün bu mahalle sebt olunmak münâsib görüldü. (Sayfa kenârında satır hizâsında siyah mürekkeple şu ifâdeler yazılmıştır: "Hazret-i Şeyh ʻAbdülkādir el-Geylânî hasîb ü nesîb-i kerîmü't-tarafeyn künye-i şerîfeleri Ebû Sâlih, târîh-i velâdetleri ʻaşk, vefâtları kemâl-i ʻaşkdır. ʻÖmr-i şerîfleri doksan bir sene olur. Vaktleri gāyet maʻmûr, sâhibü'l-keşf ve'l-huzûr, Behce'de ve gayrîde menâkıb ve kerâmât-i ʻadîdeleri meşhûrdur. İmâm Şaʻrânî *Tabakāt*'ında zikr ederler")

Târîh-i binâ'-i Âsitâne-i İsmâʻîl-i Rûmî-i Kādirî

Li-münşi'ihi'l-Hakīr:

Şâh-ı ʻâlem sâhibü'l-hayrât Sultân Mustafâ
Rubʻ-ı meskûnun meded-kârı muʻîn ü nâsırı
Lutf edüp bu dergehi ihyâda mesrûr eyledi
Rûh-ı pâk-ı hazret-i Sultân ʻAbdülkādir'i
Yaʻnî İsmâʻîl-i Rûmî kim odur kutb-ı vücûd
Dergehi kurbânıdır ehl-i sülûkun sâ'iri
İhtirâk-ı ʻaşkla ehl-i fenâ gibi yanup
Olmuşidi cümle hâkister şu'ûn-ı zâhiri
Âteş-i eymen fezây-ı şuʻle-i dîdâr ile
Lemʻa-i nûr-i tecellî zann ederdi nâzırı
Himmet etdi ol Şehen-şâh-ı cihân ihyâsına
Ola maʻmûr u mü'eyyed bâtını vü zâhiri **[T2 244b]**
Geldi "iki" şatr-ı cevher-dârı târîh-i temâm
Böyle ibdâʻ etdi Hâkim mülk-i nazmın sâhiri
Himmet-i Sultân u Cîlânî ile oldu binâ
(همت سلطان و جيلانى ايله اولدى بنا)
Âsitân-ı pâk-ı İsmâʻîl-i Rûmî Kādirî
(استان پاك اسماعيل رومى قادرى) **Sene 1179**

Ve semâʻ-hâne kapusuna dahi târîh-i Hakīr bu mahalle kayd olundu.

Şehriyâr-ı sâhibü'l-hayrât Sultân Mustafâ
Rubʻ-ı meskûnun nigeh-bânı vu âfâkın Şehi
Feyz-ı vücûd-ı himmet-i vâlâsı ihyâ eyledi
Mahv olup hâkister olmuşken bu ʻâlî dergehi
Vâkıf-ı sânî olup ol Pâdişâh-ı bu'l-ʻatâ
Mahmidetle haşra dek yâd ola bu hayr-ı behî
Himmetinden hazret-i Sultân ʻAbdülkādir'in
Zâhir u bâtında aslâ olmasun bir dem tehî
Geldi "bir" beyt-i mücevher tabʻıma târîh-i tâm
Oldu Hâkim fikrimin Cibrîl-i maʻnâ hem-rehî

Mesken-i saʿy-i hakīkat-i Kaʿbe-i erbâb-ı ʿaşk
(مسكن سعى حقيقت كعبهٔارباب عشق)
Oldu İsmâʿîl-i Rûmî'nin bu ʿâlî dergehi
(اولدى اسماعيل رومينك بوعالى دركهى) **Sene 1179**

Yine sene-i merkūmede zikr olunan Âsitâne-i Kādiriyye binâsından mukaddemce Galata Mevlevî-hânesi'nde dahi bi-emrillâhi Teʿâlâ harîk zuhûr etmişdi. **[T2 245a]** Yedi ʿaded hucurât-ı fukarâ'-i Mevleviyye muhterik olup, hazret-i Şehriyâr-ı ekrem ü efham *edâmallâhu mâ dâme'l-ümem* efendimiz hazretleri bu hucurât-ı mezkûrenin dahi binâ vü ihyâsına fermân-ı hümâyûnları cârî ve yine Ser-çavuşân-ı Dergâh-ı ʿâlî ʿOsmân Efendi me'mûr ve taʿyîn ve binâ vü ihyâ ve sâ'ir hucurâtı ve semâʿ-hâne taʿmîr ve Şârih-i Mesnevî Ankaravî İsmâʿîl Efendi (Sayfanın üzerindeki boş kısma siyah mürekkeple şu ifâdeler yazılmıştır: "Şârih-i Mesnevî Ankaravî İsmâʿîl Efendi fâzıl ve mükemmel idiler. Cild-i sâbiʿ-i Mesnevî nâmıyla bulunan [cüz'ü dahi] şerh eder. Pîş-keş mî âyet ey maʿnevî, kısm-ı sâdisdir; Temâm-ı Mesnevî, cümle şübehâtı kā[tıʿdır]") ve ʿArzî Dede ve ʿAvnî Dede türbeleri ve sâ'ir darâyih-i kibâr-ı Mevleviyye tecdîd ü taʿmîr olunup, âsitân-ı hazret-i Celâleddîn'i (Sayfa kenârına siyah mürekkeple şu ifâdeler yazılmıştır: "el-ʿÂrifü billâh Mevlânâ Celâleddîn Mehmed bin Mehmed bin Mehmed tâ [hazret-i] Sıddîk'a müntehî olur. Belhî-i Rûmî-i Konevî, Molla Hünkâr dem[ekle maʿrûf], sâhib-i tarîkat-ı Mevleviyye'dir. Altı yüz yetmiş ikide [hâmis-i] cumâdelâhırede vefât buyurdular. Velâdetleri Belh'de altı yüz dört senesinin selh-i rebîʿulevvelinde idi. Belh'de tahsîl-i ʿulûm, baʿdehû pederleri Behâ'eddîn ki Sultânü'l-[ʿulemâ] demekle meşhûrdur. Anlar ile Rûm'a teşrîf ve tedrîs ü ifâde, baʿdehû inkıtâʿ ve tecerrüd ve Şeyh Şemseddîn Tebrîzî ile sohbet ve tecerrüd ve vukūʿ-i ahvâl ki menkabelerinde mezkûrdur") ihyâ buyurdular. Buna dahi târîh-i kemîne bu mahalle sebt olundu.

Târîh-i binâ'-i Âsitâne-i Mevleviyye-i Galata

(Sayfa kenârında satır hizâsında siyah mürekkeple şu ifâdeler yazılmıştır: "Cenâb-ı Mevlevî *kuddise sırruhü'l-ʿazîz* ʿasr-ı Şeyh'e karîb lâkin ictimâʿ-ı surî olmamak gerek. Bir tercemede sahîhan zafer bulunmadı, hattâ: 'Tecî bi'r-Rûmi akvâme tesâfû, tesemmû bi'l-kabâyili Mevleviyyeten, tarîkatühüm ʿale't-tahkīkı samtün, terâhüm fi'l-verâ hayra'l-beriyyeti' kelâm-ı hazret-i şeyh olmak üzere meşhûrdur. ʿAdem-i ictimâʿı iktizâ eder, ammâ Ebû İshâk Konevî ki rebîbleridir, anlar ile dâ'im sohbetleri vâkıʿ olmuşdur)

Li-muharririhî:

Şehriyâr-i sâhibü'l-hayrât Sultân Mustafâ
Eyleye tevfîkını hem-râh ana Rabb-i Vedûd
Âsitân-ı râstân-ı hazret-i Monlây-ı Rûm
Sûziş-i 'aşk u mahabbetle edüp tarh-ı kuyûd
İltihâb-ı şems-i envâr-ı tecellîden yanup
İndirâs u mahve nezdîk idi âsâr-ı vücûd
Reşk-i eymen sâha-i envâr-ı dîdâr olmada
Şu'le-i şevkıyla göstermişdi meclây-ı vürûd
Pûte-i matbah-ı nây-ı müneffah kimyây-ı 'aşk içün
Rağbet eyler hıdmet-i dergâhına erbâb-ı cûd
Fursat-ı tecdîd ü ta'mîrin bilüp 'ayn-i şeref
Şâh-ı 'âlem eyledi ihyâsına bezl-i nukûd **[T2 245b]**
Şevkle itmâma tevfîkın görüp etdi semâ'
Kûşe-i tab'ımda mahfî iken dil-i hırkat-nümûd
Geldi "bir" beyt-i mücevher Hâkimâ târîh-i tâm
Bu'l-'aceb kim eyledi resm-i du'â üzere vürûd
Âsitân-ı 'arş-ı iclâl-i cenâb-ı Mevlevî
(استان عرش اجلال جناب مولوی)
Ola ma'mûr-ı mekârim mesned-ârây-ı şühûd
(اوله معمور مکارم مسند ارای شهود) **Sene 1179**

Bunun emsâli zevâyâ ve hânkāh ve mesâcid ve sâ'ir hayrât ü meberrâtları birer birer tahrîr olunsa sahâ'if-i beyâna güncîde olmak mertebelerinden hâricdir.
Ez-cümle Kasaba-i Fındıklı'da Sadr-ı esbak Silahdâr Mustafa Paşa çeşmesinin miyâh-ı 'azbi çeşm-i nâ-bînâ-veş katre-i âbdan hâlî olmağla, menba'-ı miyâhı Dolma-bağçe bâlâsından memerr ve ma'beri tecdîd ve tağyîr ile çeşme-i merkūmeye kemâ-cerat bihi'l-evvelü icrâ ve ehâlî-i kasabayı Gümüş-suyu ile irvâ buyurdukları, hayyir ve vefî Emîn-i Binâ Hâcı 'Ali nezâretiyle hıtâm buldu.
Biri dahi Balık-hâne'den tâ Top-kapusu'na varınca dahi ba'zı etrâfı mürûr u 'ubûr eden sefâ'in libân çekmeğe iktidârları nâ-yâb ve niçe meşakkatler ile geçilürdü. Ol kenârları ahcâr-ı kebîre ve kireç ve horâsân ile metîn ve muhkem müstevî şâh-râh yapdırmaları; biri dahi Kassâb-başı Çeşmesi tesmiye olunan mahalde Şeyh Sabrî-i Nakşibendî içün mahsûs âsitâne binâ buyurdukları; biri dahi **[T2 246a]** merhûm Sa'dî 'Abdüsselâm Tekyesi bi'l-külliyye harâbe-müşrif olmuşiken, müceddeden semâ'-hâne ve hucurât-i fukarâ ve şeyh odası mükemmel ve türbe ve sâyir mahallâtı binâ vü ihyâ buyurdukları; ve dahi bunun mukābili Çelebî-zâde 'Ali Efendi hânesi bi'l-külliyye muhterik olmuşiken, vüfûr-i 'inâyetlerinden binâsına emr u fermân buyurdukları; biri dahi Vefâ Meydânı kurbunda ba'de'l-harîk câmi'-i şerîf binâsına kerem ü 'inâyetleri cârî buyurulduğu ve dahi Defter-hâne'de mescidi tevsî' ve minber vaz'ıyla câmi'-i

şerîf olması; biri dahi masrûf-ı himmetleri olan Hân-ı cedîd kurbunda Sakalar Çeşmesi kurbunda fevkânî kubbelü câmi‘-i şerîf binâsı ve dahi Kadırga Limanı'nda mîrî hân dâhilinde menârelü mescid-i şerîf binâsı ve yine Kadırga Limanı kurbunda Çavuş Mescidi ba‘de'l-harîk binâ buyurulması ve dahi Kadı Karyesi'nde câmi‘-i cedîd binâsı; biri dahi Üsküdar'da Saçlı Hüseyn Efendi Âsitânesi binâsı ve dahi İncir Karyesi'nde Yeni Mahalle'de câmi‘-i cedîd ve hammâm binâsı ve dahi Kulle-bâğçesi'nde Şeyh Nakşibendî içün cedîd zâviye ve dahi Yeni-kapu dâhılinde Dülbendci Câmi‘i'ni ihyâ buyurdukları ve Peyk-hâne civârında Hamza Paşa Mescidi ta‘mîr ve tevsî‘ ve müceddeden menâre binâsı ve biri dahi Top-hâne Kışlası'nda ba‘de'l-harîk câmi‘ ve menâre ve tecdîd-i mahallât-i Top-hâne ve emsâlühâ ile niçe hayrât ü meberrâtları ekserun min-en-yuhsâdır.

Hakk sübhânehû ve Te‘âlâ zât-ı ‘inâyet-simât-ı hümâyûnların **[T2 246b]** mesned-i şevket ü devletde ilâ-âhırı'l-ezmân müstemirr ve dâ'im eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Vürûd-ı ru'ûs-ı maktû‘a-i eşkıyâ ez-Cezîre-i Kıbrıs

Yine sene-i merkūme saferu'l-hayrı evâhırında Teke Sancağı Mutasarrıfı Ahmed Paşa tarafından yirmi ‘aded ru'ûs-ı tugāt-ı Kıbrıs irsâl ve Serây Meydânı'na vaz‘ ve âhara mûcib-i i‘tibâr u istibsâr kılındı. Buna bâ‘is ü bâdî bu olmuş idi ki, bundan akdem Kıbrıs Muhassılı olan Çil ‘Osmân'ı Girine Kal‘ası Dizdârı Tabanlı Halîl demekle meşhûr şakī, kendi ‘avene vü hevâdârlarıyla tecemmü‘ ve ihtilâl ve ısrâr-ı ‘isyân ve ‘adem-i imtisâl ile vâkı‘ olan muhârebede Muhassıl-ı merkūm katl olunmuşidi. Mübâşir ve Müvellâ ta‘yîn olunup, ne hâl ise nizâm-ı hâlleri fi'l-cümleti sûret-i bulmağa karîb olmuşiken, bu sene gönderilan Muhassıl Süleymân Efendi Lefkoşe'ye vardıkda, yine şakıyy-i mezkûr Girine Dizdârı dürlü dürlü habâsete sülûk ve birkaç bin âdem ile gelüp, Muhassıl'ı tazyîk ve Lefkoşe'yi muhâsara ve bi'l-külliyyeti Kıbrıs Vilâyeti'ni ifsâd ve ‘isyân hâletine getürüp, Devlet-i ‘aliyye'nin kemâ hüve ‘aleyhi hakīkat-ı hâl ma‘lûmu olup, lâkin: "Fukarâ-i ra‘iyyet pâ-zede olmasun" deyü üslûb-ı hakîm ve tarîk-ı ehven ile bu mefsedenin def‘ine şöyle sarf-ı himmet buyuruldu ki, Mîr-i mîrân'dan Teke Sancağı Mutasarrıfı Ahmed Paşa ta‘yîn ve ma‘iyyetine Ca‘fer Bey süvâr olduğu bir kıt‘a karavele kalyonu üç yüz elli neferi ile ve yine pergandisi iki yüz elli neferi ile ikisi altmış pâre tob çeker ve iki kıt‘a mîrî firkatesi seksaner nefer âdem **[T2 247a]** ile ve İstanköylü İbrâhîm Kapudan iki yüz levendâtı ile bunlar bin nefere bâliğ olur.

Re'îs-i eşkıyâ olan Girine Dizdârı Halîl'in zabtında olan Girne sularına bâ-fermân-ı ‘âlî resîde olduklarında, şakıyy-i mezbûr iki binden mütecâviz bugāt ve eşkıyâ ile Medîne-i Lefkoşe'yi muhâsara ve tazyîk üzere olup, Girne Kal‘ası muhâfazasına bir mikdâr ‘avene vü havene ve kethudâsın koyup, Ca‘fer Bey dahi kal‘a-i mezbûreye bahren top endâhte ve birkaç gün bu hâl üzere geşt ü güzâr etmekde iken, Teke Sancağı Mutasarrıfı Ahmed Paşa asâkir-i vâfire ile Tuzla Limanı'na âhen-figen olup, haberi şakıyy-i merkūmun ma‘lûmu oldukda, Medîne-i mezbûre muhâsarasından ref‘-i yed ve Değirmânlık nâm mahalde ikāmet, Mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyh dahi Tuzla'dan hareket

ve Medîne-i Lefkoşe'ye geldiklerinin ferdâsı eşkıyây-ı merkūmûnun oldukları mahalle 'azîmetlerinde mukāvemete tâb-âver olamayup, mahall-i merkūmdan firâr ve Girine Kal'ası'na birkaç yüz nefer bugāt ile dâhil ve tehassun edüp, Paşa-yı mûmâ ileyh dahi müte'âkıben gelüp, etrâf-ı erbi'asın muhâsara ve tazyîka mübâşeret eyledikde, Ca'fer Bey dahi mevcûd levendâtı ile kenâr-ı bahra darb-ı hıyâm ve beş 'aded tob-ı ra'd-âşûb sefîneden ihrâc ve leyl ü nehâr kulel ü burûcdan baş çıkartmayup, tob u tüfeng ile darb olunmak üzere şakıyy-i mezbûrun **[T2 247b]** civâr-ı kal'a ve rûy-ı bahrda bir 'aded pergandi ve iki kıt'a fülkesin cevf-i leylde şikest ve iğrâk etdirüp, bi-hamdillâhi Te'âlâ ikbâl-i ferhunde-fâl-i hazret-i Zıllullâhî ile münhezim ve mahzûl ve ol bugātdan ele girenlerden bilâ-emân ma'lûmü'l-'aded ru'ûs-ı maktû'aları gelüp, Serây Meydânı'na vaz' olundu.

Mûmâ ileyh Ahmed Paşa'nın Teke Alay-beyi askeri ve Zilifke a'yânından Gölgeli-zâde tarafından iki yüz mikdârı âdem süvârî ve piyâde binden mütecâviz olup, Lefkoşe'den dahi Muhassıl'a itâ'at edenlerden bin 'aded neferâta bâliğ olur.

Kem min-fi'etin kalîletin galebet fi'eten kesîraten bi-iznillâhi medlûl-i şerîfi üzere nusrat ve imdâd cânib-i Hak'dan olduğu zâhir u bâhirdir. Hakk sübhânehû ve Te'âlâ hazretleri her hâlde Pâdişâh-ı 'âlem-penâh efendimiz hazretlerinin kuvvet ü kudretlerin müzdâd eyleye, âmîn bi-hürmet-i Seyyidi'l-mürselîn.

Hânden-i nazm-ı Mevlid-i şerîf-i Nebevî *'aleyhi's-salâtü ve's-selâm* 'alâ mâ-cerat bihi'l-'âdetü *zâdehullâhu şerefen ve ta'zîmen* der-Câmi'-i şerîf-i Vâlide Sultân der-Bâğçe-kapusu

İşbu (Sayfa kenârında satır hizâsında siyah mürekkeple: "Mükerrer" yazılmıştır) bin yüz seksan senesi mâh-ı rebî'ulevvelin on ikinci mübârek sülesâ günü 'âdet-i hamîde-i Devlet-i ebed-müddet üzere eğerçi merhûm Sultân Ahmed Hân Câmi'-i **[T2 248a]** şerîfi'nde cevâhir-i manzûme-i velâdet-i Seyyidü'l-enâm *'aleyhi efdalü's-salâti ve's-selâm* kırâ'atıyla mesâmi'-i huzzâr cem'-i mevlid-i şerîfi teşnîf, 'âdet-i kadîme ve de'b-i müstedîme olmuşidi. Lakin bi-emrillâhi Te'âlâ bu eyyâmlarda pey-der-pey vukū' bulan zelzelelerden Sultân Ahmed Hân Câmi'-i şerîfi'nin bir menâresi bâlâsı rahne-dâr ve tekādüm-i 'ahd binâsı hasebiyle ve vukū' bulan zelâzilin dahi leylen ve nehâran 'adem-i inkıtâ'ı ile vahşet-i halka fi'l-cümleti tesliyet-i kulûb hâsıl olmağıyçün ma'a hâzâ kırâ'at-ı mevlid-i şerîfden matlûb olan kangı câmi'-i şerîfde emr buyurulur ise vesîle-i ta'zîm-i velâdet-i şerîfe-i Sultân-ı Risâlet-penâhî ile *sallallâhu 'aleyhi ve sellem* tezarru' ve niyâz ü du'â olmağın, Bâğçe-kapusu Vâlide Câmi'-i şerîfi'nde mevlid-i şerîfe da'vet ve 'akd-i cem'iyyet ve Sadrıa'zam-ı Âsaf-nizâm Muhsin-zâde Mehmed Paşa hazretleri ve Şeyhulislâm *sellemehü's-Selâm* Dürrî-zâde Efendi ve sudûr-ı kirâm ve mevâlî-i 'izâm ve sâ'ir mevâlî ve eşrâf ve a'yân-ı Devlet ki, bulunmaları mu'tâd olanlar bi'l-cümle hâzırûn ve Pâdişâh-ı 'âlem-penâh *eyyedallâhu ve ebkāhu* hazretleri dahi şeref-pîrâyî-i 'ıkdü'l-le'âl-i meclis-i şerîf ve mükemmel alay ile mahfîl-i hümâyûnu teşrîf ve revzene-i kafesden pertev-i dîdâr ile cümle huzzârı taltîf buyurup, meşâyih-i cevâmi'-i selâtînden her biri birer âyet-i kerîme ile şurû'-ı va'z u tefsîri vesîle-i du'â'-i

[T2 248b] ref‘ görüp ve def‘-i hutûb eyleyüp, bunlara ber-vech-i mu‘tâd ilbâs-ı hila‘-i nefîse ve mevlid-hânlar elhân-ı ‘andelîbâne ile manzûme-i şerîf-i bâhiru’l-is‘âdı kırâ’at ve itmâm eylediklerinde hil‘atlar ve surreler i‘tâsıyla mazhar-ı in‘âm ü ihsân olduklarından sonra Pâdişâh-ı ‘âlem-penâh *halledallâhu mülkehû ve ebkāhu* efendimiz hazretleri müzeyyen ü mükemmel alay-ı vâlây-ı cihân-ârâ ile Seray-ı Cedîd-i hümâyûn’larına ‘azîmet buyurdular.

(Bundan sonra yaklaşık bir buçuk varak boş bırakılmış, **[T2 249a]** sayfasının ortasına Sultân III. Selîm’in mührü ve mührün altında nesih hattıyla siyah mürekkep ile şu ifâdeler yazılmıştır: “Bin yüz yetmiş üç senesinden seksan senesine dek vekāyi‘ât, ta‘lîk 23”).

EKLER

حمد وستایش وثنای جزیل ● اولخداوندلایزال
وجمیل ● جنابنه مختص وشایاندرکه ● مأثر مفاخر شئونات
آثار صفات ذات بی عدیلی اوراقدورنك کاخانهٔ روز
ولیالی بیننده نقش عقول اولی الافهام وظهور حروف
صنوف الطافی ● السنهٔ کلهٔ جامعهٔ واقعهٔ احکام
الوهیتندن ● تواریخ اشتایان ثقات نامی نویسندهٔ
خلاصهٔ مرام ایتمکله واصل زبدهٔ کام ایلمشدر قطعه
زهی مبدع که آثار صفات ذات اوباشد ● ظهور
شاهد احکام کونی دمبدم از غیب ● کهی درصورت
نصح وکهی درکسوت عبرت ● خرامد بر تجلی کاه عالم
بی شك وبی ریب ● وصلوة وسلام اولکنجور خزینهٔ
جامعهٔ لمع الله وقت لایسعنی فیه ملك مقرب ولانبی
مرسل ● صلی الله تعالی علیه وعلی آله واصحابه الاجل

الاکمل حضرتلرینك زیب سرلوحهٔ وقایع نامهٔ حاتمنلری
اولسوکه ● مأثر جمیلهٔ شکوه اخبار جزیله لری ●
صحائف کون اعیان کائنات وصفایح تراجم السنهٔ
ایات بیناتدن ● رسیدهٔ مرحد اعجاز افهام ●
وقرین مسطرهٔ حکمت ایثار معجز نظام اولمشدر قطعه
شهی که جملهٔ آثار صفحهٔ ذاتش ● بلوح عالم بالا نوشته
شد از غیب ● مورخان فلك یکسر ازل به ابد
شدند وقعه نویسان ذات اوبی ریب ● صلی الله تعالی
علیه وعلی آله وسلم تسلیما کثیرا ● چونکه ضبط مأثر
واخبار جزیلهٔ خواقین کرام ● وتحریر وتسطیر آثار
جمیلهٔ سلاطین عظام ● انالهم الله تعالی مثوبات الذاریز
فی کل محفل ومقام ● شاذ والاسنه کمال اهتمام تام
اولنان امور لازندن عد وشمار اولنوب بیت
جهان از زیب باشد از خواقین کرام آثار ● که نام نیك
شان باقی بود در صفحهٔ اخبار ● مأثر لیه ذات ستوده
سیرت وحمیده خصلتلری ● اریکه پیرای تعین هستیهٔ
جلوه انداز مجالی ظلال رحمت اولورکن السلطان ظل الله
فی الارض حدیقهٔ انیقه سندن شکوفه جنبان ریاض
عدل وداده ● داد وعون مکارم بخشایش وانعام
وبرد سایهٔ لطف ومرحمت حصهٔ استعداد هر انام
اولدیغی کبی ● منقوش صفایح ازمان وانات اولان

Belge 1: Hâkim Târihi'nin Topkapı Sarayı nüshası birinci cildinin ilk varağı.

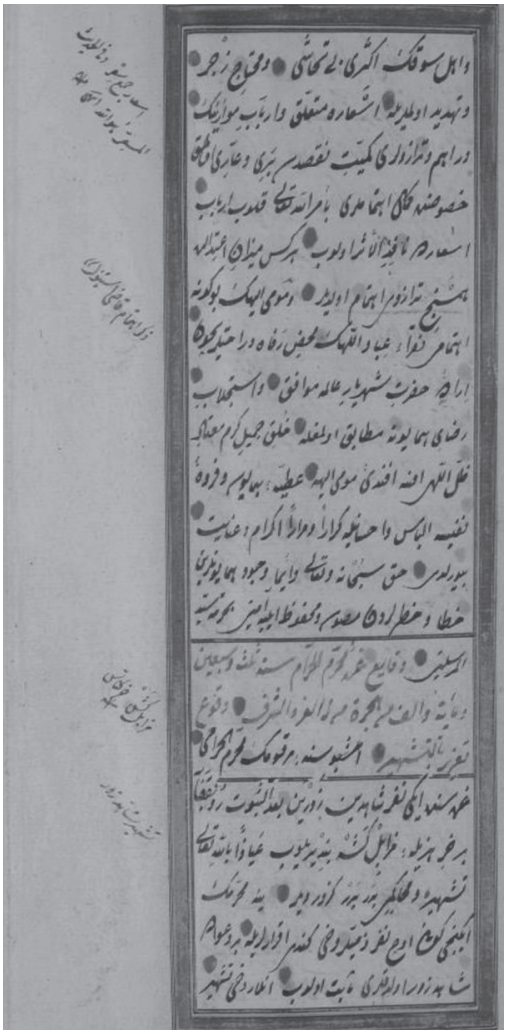

Belge 2: Hâkim Târihi'nin Topkapı Sarayı nüshası ikinci cildinin ilk varağı.

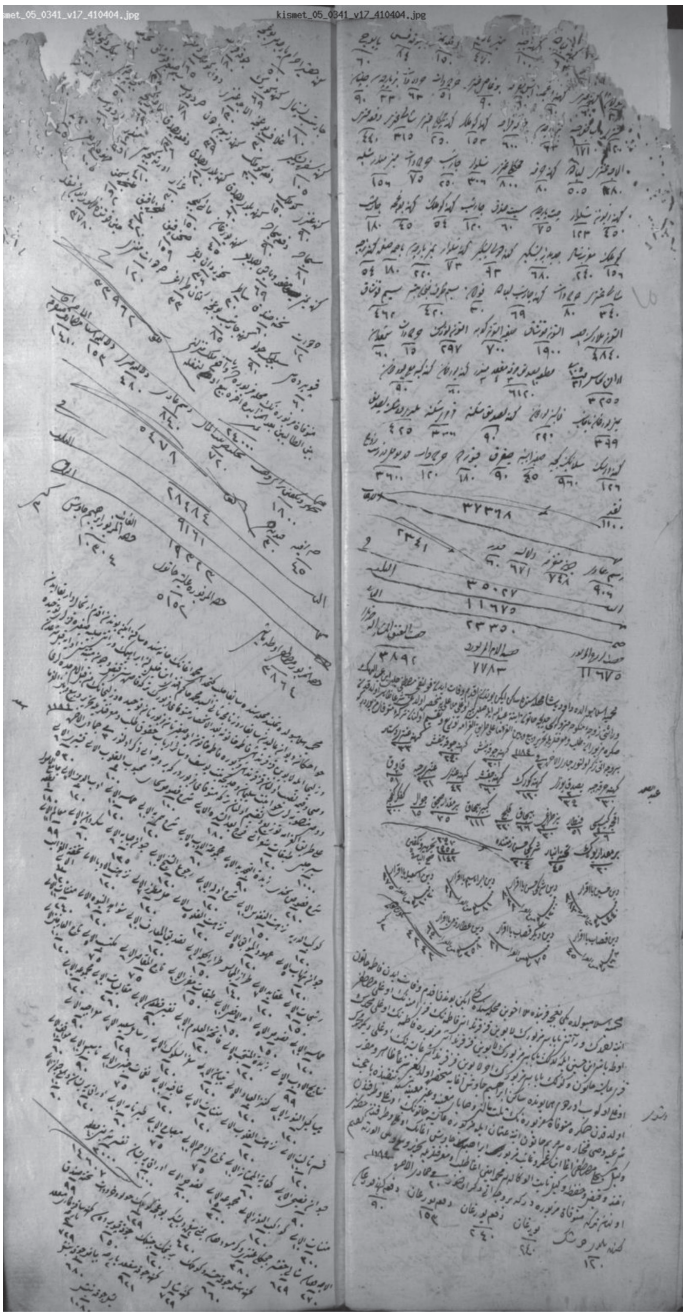

Belge 3: Hâkim'in tereke kaydının ilk sayfası (İSMŞSA, Kısmet-i Askeriyye, nr. 341, vr. 16a).

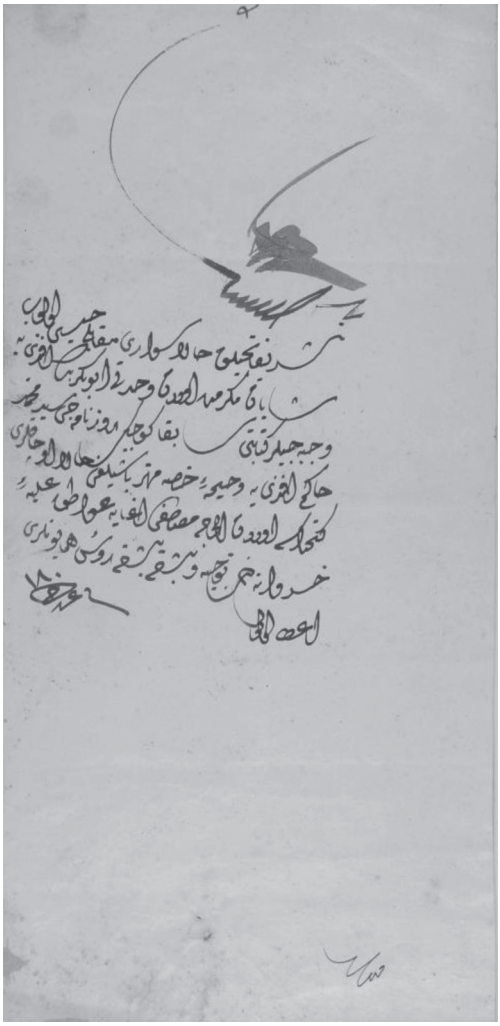

Belge 4: Hakim'in Cebeciler Kâtibi olduğunu gösteren belge (BOA, Cevdet-Dahiliye, nr. 943).

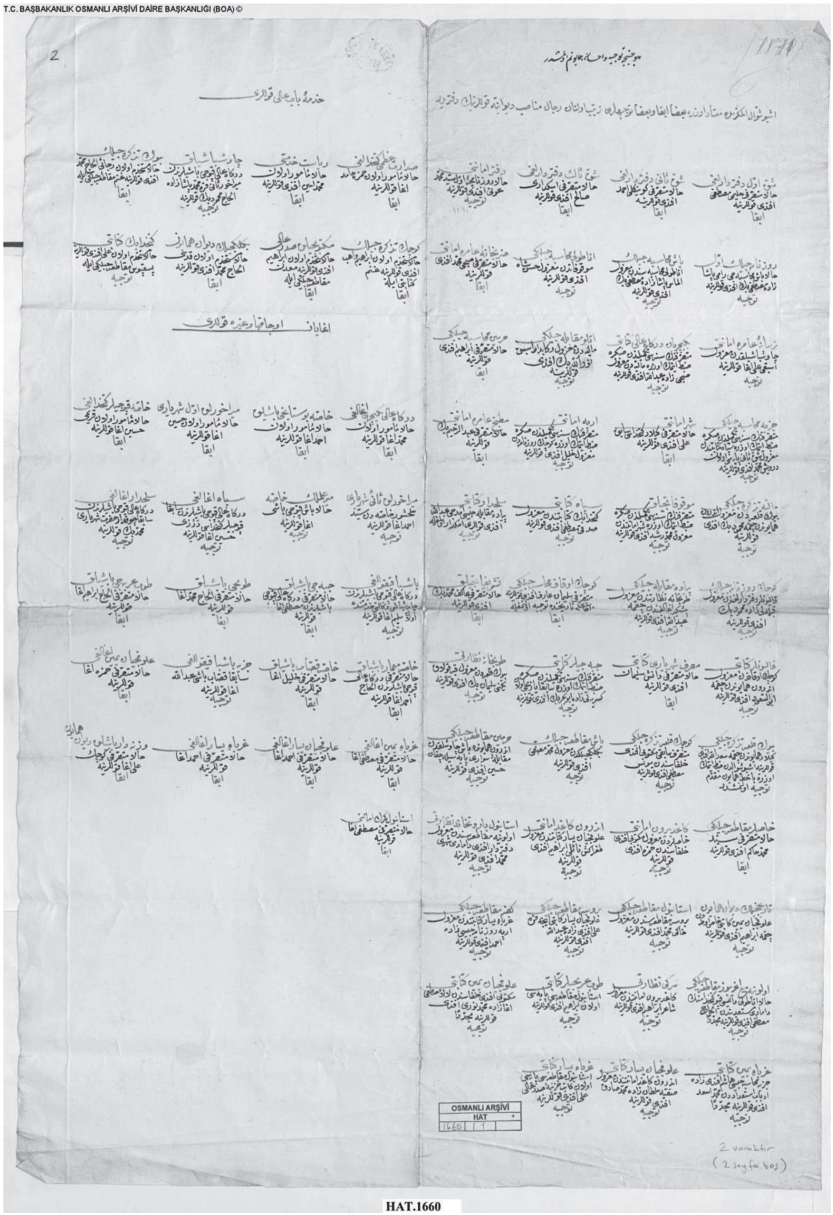

Belge 5: Haslar Mukâta'acılığı görevinin Hâkim'e yeniden verilmesi (BOA, HAT, nr. 1660/1).

DİZİN

A

âb; hazîne-i — 991; —-ı girye-i Şehriyârî 328; —-ı Hırka-i şerîfe 721; —-ı sâfî-i Nîl 747; —-rûy-ı Devlet-i Hâkānî 1171

Abaza Ağa (Ali Paşa'nın çırâğlarından, Silahşor-ı Şehriyârî) 759

Abaza Mehmed Paşa bkz. Mehmed Paşa

'Abbâs Efendi (İstanbul Pâyesi, Anadolu Pâyesi, Peder-i Haşmet, Medîne-i münevvere Kazâsı, Mekke Kazâsı) 724, 796, 806, 1098

'Abbâs Efendi (Mısr-ı Kāhire'ye hutût-ı şerîfe ile 'âzim ü râhî) 787

'Abbâsi; —yyîn 931, 932; hilâfet-i hâssa-i —yye 932

'Abbâs-zâde (Çakırcı-başı) 690

'Abdî (Hotin Muhâfızı, Hüdâvendigâr Sancağı) 1143

'Abdî Ağa (Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından) 977

'Abdî Ağa (Merhûm Sadr-ı esbak Hasan Paşa dâmâdı, Baş-bâkī-kulu, Kethudây-ı Bevvâbîn-i Şehriyârî, Silahdâr Ağalığı, Çavuş-başı) 35, 443, 531, 551, 612, 1036, 1125

'Abdî Ağa (Merhûm Sadr-ı esbak Hasan Paşa etbâ'ından-Tütüncüsü-, Baş-bâkī-kulu, İsakça Anbar Emâneti) 1022, 1059, 1162

'Abdî Ağa (Silahdâr Ağası) 146

'Abdî Bey (Zu'amâdan, teşrîfât-ı hümâyûn ile Şerîf-i Mekke-i mükerreme cânibine ib'âs) 1096

'Abdî Efendi (el-Hâc, İbrâhîm Paşa Mühürdârı, Tezkire-i Evvel, Re'îsülküttâb, Rûznâmçe-i Kebîr, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel) 57, 74, 144, 274, 305, 369, 612, 657, 802, 999, 1011, 1015, 1069, 1106, 1115, 1127, 1154, 1155

'Abdî Efendi (Hattât, Silahdâr Kâtibi, Enderûn'dan çıkma, Şıkk-ı Sâlis Defterdârlığı) 783

'Abdî Kethudâ (Seyyid, Cebe-hâne-i 'âmire Baş-kethudâsı) 926

'Abdî Paşa ('Ali Paşa-zâde, Vezîr, Mîr-i mîrân, Eğriboz Muhâfızı, Semendire Livâsı, Tırhala Sancağı, Belgrad Muhâfızı, Silistre Muhâfızı, Selânik Sancağı, Karaman Eyâleti, Livâ'-i Niğde, Akşehir ve Yenişehir sancakları, Eyâlet-i Trabzon, Kilis ve A'zâz sancakları) 793, 799, 949, 1071, 1080, 1082, 1096, 1097, 1108, 1128, 1130, 1143, 1146, 1154, 1157

'Abdî Paşa (Mîr-i mîrân, Kefe Eyâleti, Ada-i kebîr Muhâfızı, Özi Eyâleti, Ohri Sancağı, Köstendil Sancağı, Niğde Eyâleti, Akşehir ve Yenişehir sancakları) 63, 143, 557, 676, 791, 1109, 1143

'Abdî Paşa (Seyyid) 35

'Abdî Paşa-zâde (Köstendil Sancağı, Mîr-i mîrân) 949

'Abdî/Paşa (Bender Sancağı, Ada-i kebîr Muhâfızı) 901, 1060, 1110

'Abdullah (Eyyûbî, Aklâm-ı Dîvânî'den Büyük Kal'a Ser-halîfesi) 1158

'Abdullah (İzvornik Sancağı) 949, 1015

'Abdullah Ağa (Cebeci-başı) 57, 297

'Abdullah Ağa (Cizye Baş-bâkī-kulluğu, Kassâb-başı) 17, 57, 801, 1139

'Abdullah Ağa (İstanbul Cizyedârı) 364

'Abdullah Ağa (Mi'mâr-başılık) 57

'Abdullah Bey (Benlî-zâde, Muhâsebe-i Haremeyn) 1139

'Abdullah Bey (Yancıklı-zâde, Kâtib-i Dârussa'âde) 1216

'Abdullah Bey/Efendi (Pîşgîr Ağalığı'ndan çıkma, Mevkūfât, Top-hâne Nezâreti, Atlu Mukābelesi) 58, 276, 933

'Abdullah bin 'Abbâs bin Zeyd 41
'Abdullah bin 'Abdülmuttalib (Hz. Peygamber'in babası) 170, 171
'Abdullah bin ez-Zübeyr 1045
'Abdullah Efendi (Altûnuçok-zâde, Medîne-i münevvere Kazâsı) 993
'Abdullah Efendi (Âmedci, Re'îsülküttâb, Anadolu, Büyük Kal'a, Küçük Rûznâme, Emânet-i Defter-i 'âmire, Yeniçeri Kitâbeti) 58, 276, 818, 819, 933, 942, 975, 1011, 1106, 1175
'Abdullah Efendi (Bâbî-zâde, Seyyid, Edirne Pâyesi) 1111
'Abdullah Efendi (Emînî Bey-zâde, 'Ulûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti) 803
'Abdullah Efendi (Garîk-zâde, Avlonya Mukāta'ası) 59
'Abdullah Efendi (Hamza-zâde, Kuds-i şerîf Kadısı, Dımaşku'ş-Şâm Kazâsı) 296
'Abdullah Efendi (İnce Kara-zâde, Bursa Mukāta'ası, Küçük Kal'a Tezkireciliği, Târîhcilik-i Dîvân) 673, 803, 1012, 1107, 1208
'Abdullah Efendi ('Îsâ-zâde, Şâm Kadısı, Medîne-i münevvere Kazâsı) 229, 238
'Abdullah Efendi (Kal'a-i Kebîr Ser-halîfesi) 1040
'Abdullah Efendi (Kaşgarî, Nidâyî, Şeyh, Hâce Ahrâr-ı Sânî, Nakşibendî) 962, 963
'Abdullah Efendi (Kuds-i şerîf Kadısı, Şâm-ı şerîf Pâyesi, Medîne-i münevvere Kazâsı) 797, 913
'Abdullah Efendi (Kütahya Müftîsi) 579
'Abdullah Efendi (Matbah Emîni Süleymân Efendi-zâde, Kazâ'-i Menemen, Kazâ'-i Medîne-i münevvere) 796, 1040
'Abdullah Efendi (Mısır Kadısı, Medîne-i münevvere Kazâsı) 1058
'Abdullah Efendi (Piyâde Mukābelecileği, Silahdâr Kâtibi) 673
'Abdullah Efendi (Sarı, Solak-başı-zâde, Şârih-i Mesnevî-i Bayrâmî) 233
'Abdullah Efendi (Seyyid, Şeyhulislâm Seyyid Mustafa Efendi-zâde, İstanbul Kadısı, Anadolu Kadı'askerliği, Anadolu Pâyesi, Rumeli Pâyesi, Şehir-köyü Kazâsı, Trablus-Şâm Kazâsı) 796, 1081, 1084, 1117, 1185
'Abdullah Efendi (Sır Kâtibi, Cebeciler Kitâbeti) 673
'Abdullah Efendi (Subhî-zâde, Yeniçeri Kitâbeti, Tezkire-i Sânî, Rûznâmçe-i Sânî, Mâliyye Tezkirecisi, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel, Dergâh-ı 'âlî Yeniçerileri Efendisi, Sadrıa'zam Kethudâsı, Baş-muhâsebe) 672, 785, 786, 801, 819, 933, 959, 979, 1008, 1069, 1096, 1125
'Abdullah Efendi (Şehr-emîni) 759
'Abdullah Efendi (Tarîk-ı 'ulemâdan, Sadr-ı Rûm) 50
'Abdullah Efendi (Vassâf, Şeyhulislâm, İran'a sefîr) 223, 224, 240, 269, 328, 1019
'Abdullah Efendi (Yenişehirli, Yazıcı-ı esbak, Top-hâne Nezâreti, Piyâde Mukābelesi, Mevkūfât) 673, 1012, 1139
'Abdullah Efendi/Paşa (Sekkā, Sadrıa'zam Kethudâsı, el-Hâc, Mâ'den Emâneti, Sipâh Kitâbeti, Silahdâr Kitâbeti, Tersâne Emâneti, Darb-hâne Emâneti, Mar'aş Eyâleti, Rumeli Beylerbeyiliği Pâyesi) 17, 58, 92, 144, 165, 259
'Abdullah Nâ'ilî Efendi bkz. Nâ'ilî 'Abdullah Paşa
'Abdullah Paşa (Çeteci, Anadolu Vâlîsi, Erzurum Eyâleti, Diyârbekir Eyâleti, Sivas Eyâleti, Haleb Vâlîsi, Kudüs Sancağı, Nablus Sancağı, Şâm Vâlîsi, Cerde Başbuğu, Mîru'l-hâc) 27, 109, 340, 518, 523, 547, 593, 594, 595, 598, 600, 603, 619, 621, 629,

674, 724, 726, 897, 898, 902, 947, 971, 972, 973, 1009, 1132
'Abdullah Paşa (Kurd Mehmed Paşa-zâde, Mîr-i mîrân, Ohri Sancağı, İskenderiyye Sancağı) 143
'Abdullah Paşa (Mîr-i mîrân, Ankara Sancağı) 65
'Abdullah Paşa (Mîr-i mîrân, İç-il Mutasarrıfı, Mar'aş Eyâleti) 143
'Abdullah Paşa (Sadr-ı esbak, Vezîr, es-Seyyid, Mısır Vâlîsi, Haleb Eyâleti, Rakka Eyâleti, Diyârbekir Eyâleti) 17, 62, 67, 142, 290, 675, 789, 946, 947, 997, 998
'Abdullah Paşa (Sûsen-zâde, Rumeli Beylerbeyiliği Pâyesi, Mîr-i mîrân, Karesi Livâsı, Sultân-önü Sancağı, Ankara Sancağı, Hüdâvendigâr Sancağı, 'Alâ'iyye Mutasarrıfı, Bender Kal'ası Muhâfızı) 64, 66, 105, 288, 309, 329, 498, 676, 792
'Abdurrahîm Bey (Filibeli, İstanbul Cizyedârı, Emîn-i Matbah-ı 'âmire) 364, 672, 710, 920, 938
'Abdurrahîm Efendi (Anadolu Kadı'askeri, Rumeli Pâyesi, Rumeli Kadı'askeri) 134, 269, 383, 662
'Abdurrahîm Efendi (Medhî-zâde, Süleymâniyye Müderrisi, Haleb Kadısı) 795
'Abdurrahîm Efendi (Mektûbî-i Şeyhulislâmî, Selânik Kazâsı) 1112
'Abdurrahîm Efendi (Monla, Kara Hâlîl Efendi'nin oğlu Şeyhulislâm Mehmed Sa'îd Efendi-zâde) 239, 1032
'Abdurrahîm Efendi (Şeyh-zâde, Mekke-i mükerreme Kazâsı) 853
'Abdurrahîm Paşa (Mîr-i mîrân, Bursa Sancağı) 1084
'Abdurrahîm Ziyâ'eddîn Efendi ('Arab 'Ali-zâde, Pâye-i Anadolu) 1086, 1215
'Abdurrahîm/Paşa (Ahıska Sancağı, İç-il Sancağı, Niğde Sancağı, Karesi Mutasarrıfı, Hüdâvendigâr Sancağı) 66, 289, 623, 1082, 1110
'Abdurrahmân (Livâ'-i Mecingird محیکزد) 654
'Abdurrahmân Ağa (Şeyhu'l-Haremi'n-Nebevî) 237
'Abdurrahmân Bey (el-Hâc, Kapucu-başı, Çavuş-başı) 274
'Abdurrahmân Bey (Sultân Selîm Kâtibi, Kağıd-ı Enderûn Emâneti, Silahdâr Kitâbeti) 1012, 1207
'Abdurrahmân Beyefendi (İbrâhîm Paşa-zâde, Enderûn-ı Kağıd Emâneti, Dîvân Hâceliği, Masraf-ı Şehriyârîlik) 803, 905
'Abdurrahmân Efendi (Evliyâ-zâde, Eyyûb Kadısı, Vize Kazâsı) 340
'Abdurrahmân Efendi (Mirzâ-zâde, Masraf-ı Şehriyârî) 1106
'Abdurrahmân Efendi (Topcular Kâtibi, etbâ'-i Sadrıa'zamî'den) 1024
'Abdurrahmân Paşa (Ağa, Hacı, Sarı, Dârendeli, Maktûl-zâde Kethudası Hüseyn Paşa yeğeni, Çavuş-başı, Vezîr, Mar'aş Vâlîsi, Sivas Vâlîsi, Trablus-Şâm Vâlîsi, Cerde Başbuğu, Niğde, Yenişehri ve Akşehir sancakları, Karaman Vâlîsi, Trabzon Eyâleti, Aydın Eyâleti, Erzurum Eyâleti, Diyârbekir Eyâleti) 371, 394, 407, 410, 550, 593, 594, 598, 599, 601, 603, 605, 622, 674, 789, 946, 950, 954, 972, 1040, 1056, 1059, 1099, 1109, 1110, 1123, 1144, 1168
'Abdülbâkī Efendi (Huzûr dersleri Müderrisi) 1174
'Abdülgaffâr (Ümerâ'-i Çerâkise'den, Acu Kal'ası, Karahisâr-ı sâhib Sancağı) 1142
'Abdülganî Paşa (Seyyid, Vezîr, Belgrad Muhâfızı) 31
'Abdülhalîm Efendi (Gürûh-ı Halvetiyye'den) 1132
'Abdülhalîm Efendi (Himmet-zâde'lerden, Bâyezid Câmi'-i şerîfi Şeyhi) 719-720

'Abdülhamîd (Sultân, Şehzâde, Sultân III. Ahmed Hân'ın oğlu, Sultân I. Abdülhamîd Hân) 734
'Abdülkādir Bey (Livâ'-i Acu) 1110
'Abdülkādir Efendi (Re'îs-zâde, Âmid Kadısı, Mekke-i mükerreme Pâyesi) 795, 1111, 1215
'Abdülkādir Paşa (Ümerâ'-i deryâdan) 174
'Abdülkerîm Bey (Mektûbî Efendi hulefâsından, Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti, Selânik Barut-hânesi) 1012, 1175
'Abdülkerîm Efendi (Bursa Mukāta'ası) 1107
'Abdülkerîm Efendi (Hattî Efendi etbâ'ından, Ağa, Seyyid, Dîvân Hâceliği, 'Ulûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti) 433, 1012, 1112
'Abdülkerîm Efendi (Sergi Nezâreti) 803
'Abdülkerîm Kapudan (Kapudân-ı deryâ, el-Hâc, Paşa) 860, 936, 948, 966, 974, 1051, 1052
'Abdüllatîf Ağa (Karakulluk-ı sâbık, Gelibolu Barut-hânesi) 1012
'Abdüllatîf Ağa/Bey (Aydın Muhassılı 'Abdullah Paşa oğlu, el-Hâc, Çavuş-başı, Mîrahûr-ı Evvel Vekâleti, Mîrahûr-ı Sânî, Matbah Emâneti) 16, 57, 144, 1040, 1069, 1099, 1207
'Abdülmuttalib (Hz. Peygamber'in dedesi) 171, 172
'Abdülmü'min Efendi (Dâğıstânî, Seyyid, Müderris) 1104
'Abdülvâhid Efendi (Şeyhulislam 'Abdullah Efendi-zâde, Süleymâniyye Müderrisi, Selânik Kazâsı, Yenişehir Kazâsı, Edirne Kazâsı) 853, 1233
'Abdürrezzâk Efendi (Nevres, mevâlîden, Kütâhya Kazâsı) 529, 1073
'Abdürrezzâk Efendi (Re'îsülküttâb Mustafa Efendi-zâde -Re'îs-zâde-, İstanbul Barut-hânesi Nezâreti, 'Ulûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti, Küçük Rûznâmçe, Mevkūfât, Mektûbî-i Sadrıa'zamî) 277, 856, 934, 1070, 1175, 1186, 1187, 1207
'Abdüşşekûr Efendi (Himmet-zâde, Nûr-ı 'Osmânî Şeyhi, Süleymâniyye Vâ'izi, Sultân Ahmed Câmi'i Şeyhi, Ayasofya Şeyhi) 422, 1085, 1230
'Acem 87, 88, 533, 564, 762; 'Irak-ı — 532; nâme-i — 762; — ekrâdı 647; —-oğlanı Meydânları 435
Acı Çeşme 202
Acı-hammâm 621
Acu; Livâ'-i — 65, 143, 792, 1110; Livâ'-i Kal'a-i — 1142; — Muhâfızı 792; — Sancağı 949, 1015, 1060
Açık-baş (Gürcü tâifesi, Gürcistân'da Çıldır Eyâleti'ne sınır) 891, 1168; berây-ı tanzîm-i umûr-ı tâ'ife-i Gürciyân-ı — 1168; Meliklik-i — 1109
Ada; — Kal'ası 568; — Kal'ası Muhâfızı 34; —-i kebîr Muhâfızı 676, 791, 901
âdâb; —-ı Âsafî-tavr-ı haşmet-âyîn 120; —-ı emr-i Hudây-ı Zi'l-celâl 190; —-ı istikbâl-i Zıllullâhî 556; —-ı şer' 227
Adana; Eyâlet-i — 63, 519, 623, 789, 1109, 1143, 1154; — Beylerbeyisi 109, 154, 792, 1130, 1143; — Eyâleti 28, 66, 109, 173, 235, 946, 1099, 1114, 1132; — Mutasarrıfı 1144; — Vâlîsi 28, 499, 623, 654, 954
Âdem (a.s.) 213, 931; hilkat-ı — safiyyullâh 476
Adolf Frederick (İsveç Kıralı) bkz. Edol'o Kurbda Berteuş
Afgān 87, 88, 533, 534; tâyife-i —iyân 1017
Afşâr 87
Agustos [=Friedrich August I.] 569
Agustos-ı Sâlis (Leh Kıralı) [=III. August] 541
Aguşirta (اغوشيرتا =Avusturya) 562
Aguşterya; — Dukası 569; — hânedânından 569; — Sancağı 570

Ağa-bâğçesi 163, 240, 1036; — Meydânı 327
Ağa-kapusu 53, 141, 279, 524, 634, 635, 863, 1006, 1091
Ağa-yeri 812, 1154, 1177, 1182
Ahısha/Ahıska 536, 718, 892, 1122, 1168, 1226; —lı 290, 498, 536, 551, 652, 663, 718, 777; — Sancağı 289; — Vâlîsi 1169; — Vilâyeti 891
âhiret 90; dâr-ı — 1032, 1041, 1129, 1158; zâmile-bend-i râh-ı — 79
ahkâm 538; cezbe-i —ına 468; idâre-i — 20; infâz-ı —-ı şer'-i mutahharları 455; muktezây-ı —-ı münîfe 593; mücrî-i —-ı şerî'at-ı Nebiyy-i âhıru'z-zemân 458; müstekarr-ı nüfûz-ı —larıdır 794; sereyân-ı —ı 589; şâhid-i —-ı kevnî 6; vâkı'a-i —-ı ulûhiyyetinden 6; vâris-i icrây-ı —-ı şerî'at 461; zâ'irce-i — 761; —-ı gaybiyyeye 1089; —-ı gayr-ı vâkı'a-i gaybiyye 941; —-ı kazâ-merzâmız 212; —-ı kazâ-nefâdımız 540; —-ı sa'd 850, 937; —-ı sa'd-ı seb'a-i seyyâre 1048; —-ı şerâyi'-i mutahharaları 177; —-ı şer'-i garrâ 849; —-ı şer'iyye 796; —i's-sünneti ve'l-farz 181
Ahmed (Boz Bey-zâde, Kefe Eyâleti) 1060
Ahmed (Klis Livâsı) 1110
Ahmed (Sultân I. Ahmed Hân) 474
Ahmed (Sultân III. Ahmed Hân) 280, 292, 369, 391, 392, 423, 427, 450, 465, 476, 484, 485, 496, 505, 508, 509, 512, 527, 553, 556, 593, 618, 626, 630, 632, 645, 687, 726, 734, 753, 755, 779, 780, 854, 911, 917, 935, 962, 983, 985, 988, 1006, 1013, 1042, 1044, 1047, 1071, 1129, 1167, 1221, 1223
Ahmed (Tuz Paşa-zâde, Kars Eyâleti, Kayseriyye Sancağı) 1060, 1110, 1143
Ahmed (Yûsuf Bey-zâde, Delvine Sancağı) 945, 1015
Ahmed Ağa ('Abdî Paşa Kethudâsı, 'Ulûfeciyân-ı Yemîn Ağalığı) 57
Ahmed Ağa ('Abdullah Paşa Kethudâsı, Sipâh Ağalığı) 309, 1013
Ahmed Ağa (Berber-başı, Vekîl-i mîrahûr-ı Sânî) 882
Ahmed Ağa (Berber-başı, Silahşor-ı Şehriyârî) 1132
Ahmed Ağa (Bostâncı-başı) 1215
Ahmed Ağa (Çirmen Sancağı, Hâne-i Hâssa'dan Miftâh Ağası) 857
Ahmed Ağa (Ebûkof, Dârussa'âde Ağası) 306, 494, 519, 544, 549, 550, 868
Ahmed Ağa (Gurebâ'-i Yesâr Ağası) 801, 1107
Ahmed Ağa (Hâfız, Çukadâr Ağa, Silahdâr Ağa) 978
Ahmed Ağa (Kara, Ser-bostâniyân-ı Hâssa, Emânet-i Surre-i şerîfe, Mi'mâr-ı Hâssa, Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından) 445, 607, 801, 911, 922, 1026, 1037, 1107, 1124
Ahmed Ağa (Kara Murâd Hân'ı Ağası, 'Uzeyr Livâsı) 792, 950
Ahmed Ağa (Silahdâr Ağalık) 1107
Ahmed Ağa ('Ulûfeciyân-ı Yesâr Ağalığı) 279, 801
Ahmed Ağa (Vâlide Kethudâsı-zâde, Silahdâr Ağalık) 1175
Ahmed Ağa/Paşa (Çapan-oğlu, Bozoklu Türkmân Ağası, Yeni-il Voyvodası, Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından, Mîr-i mîrân, Rumeli Beylerbeyiliği Pâyesi, Sivas Eyâleti, Niğde Livâsı, Karaman Eyâleti, Çorum Sancağı) 684, 702, 879, 902, 973, 1016, 1137, 1143, 1179
Ahmed Ağa/Paşa (es-Seyyid, Kapucular Kethudâsı, Mîrahûr-ı Sânî, Mîrahûr-ı Evvel, Selânik Sancağı, Kavala Sancağı, Mora Muhassıllığı, Eğriboz Muhâfızı, Cidde Eyâleti) 801,

918, 935, 1040, 1086, 1107, 1135, 1142, 1149, 1164, 1192
Ahmed 'Atâ Efendi ('Abdurrahmân Efendi-zâde, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, Kazâ'-i Halebü'ş-şehbâ') 1083
Ahmed 'Atâ Efendi ('Arab-zâde, Süleymâniyye Müderrisi, Haleb Kadısı) 1080
Ahmed 'Avnî Efendi (Top Arabacılar Kitâbeti) 1208
Ahmed Bey (Çukadâr Ağa, Silahdâr Ağa) 801
Ahmed Bey (Halîl Paşa-zâde, Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından, Sipâh Ağalığı) 801, 1026, 1189
Ahmed Bey (Hato-gocak, Mîr-livâ, Acu Livâsı) 65, 143
Ahmed Bey (Kırk-kilisa Sancağı, Mîr-i mîrân) 143, 288
Ahmed Bey (Mîr-livâ, Mîr-i mîrân, İzvornik Sancağı, Delvine Sancağı, İlbasan Sancağı) 64, 675, 793, 1110
Ahmed Bey (Sadrıa'zam birâderi, Rûznâmçe-i Evvel) 1207
Ahmed Bey (Zâverîk-zâde, Soğucak Kal'ası, Karahisâr-ı sâhib Sancağı) 1060, 1142
Ahmed Beyefendi ('Osmân Paşa-zâde, Silahdâr Kitâbeti) 145
Ahmed Bey/Paşa (Çirmen Sancağı, Mîr-livâ) 64, 143, 676, 793, 949
Ahmed bin Tolon (Sultân, Tolunoğulları Devleti'nin kurucusu) 747
Ahmed Efendi ('Ali Efendi birâderi, Enderûn'dan çıkma, Cizye Muhâsebesi) 58
Ahmed Efendi ('Ali Paşa İmâmı, Seyyid, Kuds-i şerîf Pâyesi, Üsküdar Kazâsı) 796
Ahmed Efendi (A'rec, Cerrâh-başılık rütbesi) 980
Ahmed Efendi (Âsitâne Gümrüğü Emîni Seyyid İshâk Ağa dâmâdı, Dîvân Hâceliği, Küçük Kal'a, Gurebâ'-i Yemîn Kitâbeti, Dârussa'âde Ağası Kitâbeti, Âsitâne Gümrüğü Emîni, Masraf Kitâbeti) 146, 989, 1012, 1087, 1100, 1128, 1207
Ahmed Efendi ('Ateneli-zâde, Gurebâ'-i Yemîn Kitâbeti, Küçük Kal'a) 803, 1101, 1207
Ahmed Efendi (Baş-muhâsebe, Emîn-i Tersâne) 1212
Ahmed Efendi (Bikā'î-zâde, Süleymâniyye Müderrisi, Âmid Kazâsı) 229, 238
Ahmed Efendi (Cânibî dâmâdı, Masraf-ı Şehriyârî, Büyük Kal'a) 220, 277, 329, 364, 686, 702, 812, 934
Ahmed Efendi (Defterdâr, Cizye Muhâsebesi) 145
Ahmed Efendi (Ebûbekir Efendi-zâde, Sadr-ı Rûm, Şeyhulislâm) 419, 499, 824, 1037, 1068
Ahmed Efendi (Ebûbekir Paşa İmâmı, Hâmise-i Süleymâniyye ile Nûr-ı 'Osmânî Müderrisi, Kazâ'-i Kuds-i şerîf) 1080, 1083
Ahmed Efendi (Emînü'l-Fetvâ, Edirne Pâyesi, Bursa Kadısı, Mekke-i mükerreme Pâyesi) 18
Ahmed Efendi (Evliyâ-zâde, Yenişehir Kazâsı) 1232
Ahmed Efendi (Girîdî, Süleymâniyye Müderrisi, Galata Serâyı Hâcesi, 'ilm-i misâhada 'âlim, Huzur derslerinde müderris, Haleb Kadısı) 819, 920, 1008, 1038, 1058
Ahmed Efendi (Göynüklü, Defterdâr-ı Şıkk-ı Sânî, Şıkk-ı Sâlis) 58, 145, 275, 672, 782, 802
Ahmed Efendi (Hâfız, Cizye Muhâsebesi, Enderûn'dan muhrec Çukadâr Ağa) 1139
Ahmed Efendi (Hâfız, Filibe Kazâsı) 1131
Ahmed Efendi (Küçük Kal'a Tezkireciliği, İstanbul Barut-hânesi, Piyâde Mukābeleciliği, 'Ulûfeciyân-ı

Yesâr Kitâbeti, ʻUlûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti) 146, 934, 1070, 1106, 1207
Ahmed Efendi (Muhsin-zâde, Medîne-i münevvere Kadısı, İstanbul Kazâsı Pâyesi, Mevkūfât, Anadolu Kadıʻaskerliği Pâyesi) 271, 497, 1111
Ahmed Efendi (Muhsin-zâde birâderi, Atlu Mukābelesi, Anadolu Muhâsebesi) 802, 1011, 1106
Ahmed Efendi (Murâd-zâde, Seyyid, Galata Kazâsı) 913, 994
Ahmed Efendi (Müftî-zâde, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, Yenişehr-i Fenâr) 795
Ahmed Efendi (Mühürdâr, Enderûn Kağıd Emâneti) 1070, 1139
Ahmed Efendi (Peçevî, meşâyih-i kirâm-ı Mevleviyye'den) 591
Ahmed Efendi (Seyyid, ʻIvaz Paşa Dîvân Efendisi, Târîhcilik) 59, 146
Ahmed Efendi (Şâmî, Süleymâniyye Medresesi Müderrisi, Âmid Kazâsı) 19
Ahmed Efendi (Şaʻbân-zâde, Medîne-i münevvere Kazâsı) 993
Ahmed Efendi (Şehr-emîni, Enderûn-ı hümâyûn'a Binâ Emîni) 1218
Ahmed Efendi (Teşrîfâtcılık, Kalemiyye Halîfesi, Çavuş-başılık, Sadrıaʻzam Kethudâlığı, Defter Emâneti) 1107, 1159, 1167, 1175, 1176, 1177, 1178
Ahmed Efendi (ʻUşşâkī Şeyhi) 228
Ahmed Efendi (Visâlî, Arpa Rûznâmcısı-zâde, Kefe Mukātaʻası) 673, 934, 1107
Ahmed Efendi (Yenişehirli Baş-bâkī-kulu Süleymân Ağa'nın oğlu, rütbe-i hâcegân) 433
Ahmed Efendi (Yûsuf Efendi dâmâdı, Haremeyn Muhâsebesi) 1207
Ahmed Efendi (Yûsuf-zâde, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, İzmîr Kazâsı) 1057
Ahmed Efendi/Paşa (el-Hâc, Baş-muhâsebe Kîsedârı, Mîr-i mîrân, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel, ʻAlâ'iyye Sancağı, Kandiye Mansıbı, Mora Eyâleti, Sayda Vâlîsi, Mısır Eyâleti) 338, 359, 360, 417, 433, 440, 668, 719, 792, 922, 944, 950, 975, 1071, 1144, 1160
Ahmed Efendi-zâde (es-Seyyid, Haleb Kadısı) 1145
Ahmed Halîfe Efendi (Vekîl-i Teşrîfâtî) 83
Ahmed Monla Efendi (Kara Halîl Efendi-zâde, Dâru'l-hadîs'den, Yenişehr-i Fenâr Kazâsı) 913, 981
Ahmed Nakşibendî (Seyyid) 292, 293
Ahmed Paşa (Avlonya Sancağı) 857
Ahmed Paşa (el-Hâc, Çıldır Eyâleti, Van Eyâleti) 62, 142, 173, 236, 291, 395, 675, 891, 947
Ahmed Paşa (Haleb Muhassılı ʻOsmân Paşa yeğeni, Mîr-i mîrân, Karahisâr Sancağı, Adana Eyâleti, Safed, Sayda ve Beyrût Eyâleti, Cerde hıdmeti, Van Eyâleti, Kandıra Sancağı, Marʻaş Eyâleti) 144, 163, 623, 792, 1130, 1131, 1160
Ahmed Paşa (Hamevî-zâde) 691, 1088, 1193
Ahmed Paşa (Hâs Ağası, Van Eyâleti, Kilis ve Aʻzâz) 1157
Ahmed Paşa (İlbasan Sancağı) 1015
Ahmed Paşa (Köprülü-zâde, el-Hâc, Özi Eyâleti, Belgrad Muhâfazası, Semendire Sancağı, Vidin Sancağı, Niğbolu Sancağı, Eğriboz Sancağı, Girid Eyâleti, Kandiye Kalʻası, Karlı-ili Sancağı, Hanya Muhâfazası, Selanik Sancağı, Kavala Sancağı, Bender Sancağı, Rumeli Eyâleti, Bosna Eyâleti) 15, 61, 105, 133, 558, 674, 789, 856, 945, 948, 983, 1055, 1109, 1142, 1176, 1207
Ahmed Paşa (Kolçak-zâde, Mîr-i mîrân, Akseray Sancağı, Hotin Muhâfazası,

Sultân-önü Sancağı) 65, 144, 676, 793, 950, 1016
Ahmed Paşa (Melek, Vezîr, Cerde hıdmeti) 782
Ahmed Paşa (Mısrî, Mîr-i mîrân, Yanya Sancağı, Üsküb Sancağı, İnebahtı Mutasarrıfı, Mar'aş Eyâleti, Trabzon Beylerbeyisi, Koca-ili Sancağı, Hüdâvendigâr Sancağı, Kavala Sancağı, Selânik Sancağı) 519, 654, 675, 792, 857, 950, 1015, 1082, 1089
Ahmed Paşa (Mîr-i mîrân, Niğde Sancağı, Hüdâvendigâr Sancağı) 65, 331
Ahmed Paşa (Mîr-i mîrân, Teke Sancağı, Karaman Eyâleti) 1212, 1213, 1214, 1215, 1232
Ahmed Paşa ('Osmân Paşa-zâde, Vezîr, Rumeli Eyâleti, Yanya Sancağı, Tırhala Sancağı, Mora Eyâleti) 61, 141, 286, 417, 799, 983
Ahmed Paşa (Seyyid, Yeniçeri Ağası, Vezîr, Rumeli Pâyesi, Safed, Sayda ve Beyrût Eyâleti) 62, 73
Ahmed Paşa (Şâhîn, Mîr-i mîrân, Üsküb Sancağı, İznikmid Mutasarrıfı, Selânik Sancağı) 552, 1084
Ahmed Paşa (Vezîr, el-Hâc, Eğriboz Eyâleti, Karlı-ili Eyâleti, Safed, Sayda ve Beyrût Eyâleti, Cerde Başbuğu) 1131, 1143
Ahmed Paşa (Vezîr, Soğucak Kal'ası, Bender Sancağı) 1143
Ahmed Paşa-zâde Süleymân (Cerde Başbuğu Çeteci 'Abdullah Paşa kaynı, Amasiyye Sancağı) 902
Ahmed Resmî Efendi (Girîdî, el-Hâc, Sefîr, Sadrıa'zam Kethudâsı Ebûbekir Efendi Kethudâsı, Sergi Nezâreti, Küçük Evkāf Hâcesi, Şıkk-ı Sânî Pâyesi, Mâliyye Tezkireciliği, Anadolu Muhâsebeciliği, Mektûbî-i Sadrıa'zamî, Çavuş-başı) 146, 536, 539, 540, 541, 560, 803, 1069, 1114, 1153, 1155, 1175
Ahmed Sâbit Efendi (Seyyid, hulefâdan, 'Ulûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti) 1012
Ahmed Ya'îş Efendi (Seyyid, Resûl-zâde, Süleymâniyye Medresesi Müderrisi, Yenişehr-i Fenâr Kazâsı, Şâm-ı şerîf Kazâsı, Lefke Kazâsı) 82, 853
Ahsenî Efendi (Kağıd-ı Bîrûn) 59
Ahur-kapu 398, 418
'Â'işe/'Âyişe Sultân (Sultân III. Ahmed Hân'ın kızı, Silahdâr Mehmed Paşa'nın zevcesi) 392, 618, 625, 710, 778, 810, 861, 971
Ak-ağa; —lar Kapusu 376; —lardan 722
Akbıyık 'Ali (Çorbacı Baş-çavuşu) 1029
Akar-çeşme 273
akça 201, 208, 210, 317, 325, 362, 487, 494, 496, 502, 503, 504, 505, 513, 517, 524, 526, 571, 572, 610, 633, 641, 656, 714, 715, 741, 744, 752, 760, 761, 762, 763, 790, 804, 872, 873, 907, 917, 938, 982, 996, 1030, 1059, 1119
akdarma 76, 338, 609, 1147; —-i mezkûre 610
Akdeniz 219, 231, 233, 256, 495
'Âkif Mehmed Bey/Efendi (Teşrîfâtî, Tezkire-i Kebîr, Mukābele-i Süvârî) 254, 277, 803, 934, 1012, 1070, 1106, 1139, 1159, 1176, 1233
akmişe 820; envâ'-i — 765; envâ'-i —-i zer-kârî 751; envâ'-i —-i zerkârî 741; tâka-i — 84; —-i 'abkarî 61, 148, 282; —-i gûnâ-gûn 1141; —-i râyice 629; —-i sûzenî-kârî 765; —-i zer-kârî 751
'akreb 1024
Akseray 136, 396, 793; Livâ'-i — 65, 144, 1110, 1143; — Mutasarrıfı 289; — Sancağı 290, 676, 950, 1016; — Sancağı Mutasarrıfı 143
Akşehir 144, 623, 636, 789, 855, 946, 1014, 1056, 1130, 1143; Livâ'-i — 65; — Sancağı 109, 289, 330, 622; — Sancağı Mutasarrıfı 331
Alaca-hammâm 390

Alaca-hisâr; Livâ'-i — 623, 1142; — Sancağı 287, 1015
'Alâ'iyye 28, 256, 922; Eyâlet-i — 792; — Mutasarrıfı 498, 1016; — Sancağı 28, 719, 922, 950, 1014, 1056, 1143
Alaman Dağı 573
alay 53, 76, 91, 129, 138, 166, 188, 189, 191, 195, 262, 268, 273, 302, 311, 322, 333, 338, 349, 350, 352, 363, 376, 378, 380, 394, 420, 438, 469, 470, 471, 474, 518, 561, 563, 564, 565, 576, 577, 609, 666, 671, 692, 704, 762, 764, 769, 772, 773, 800, 804, 811, 812, 818, 878, 889, 929, 941, 1009, 1066, 1087, 1094, 1097, 1102, 1105, 1126, 1134, 1138, 1168, 1173, 1180, 1189, 1191, 1205, 1207, 1225, 1228, 1229; 'Arab —ı 314; erbâb-ı —a 199, 352; erbâb-ı —-ı mürettebe 190; Ser-çavuşân-ı — 284; Surre-i şerîfe —ı 993; tertîb-i — 1189; tertîb-i —-ı vâlây-ı hümâyûn 1133; tetmîm-i — 655; vukū'-i —-ı gevhâre-i me'âlî-nezzâre 772; —-ı 'arûs-ı mekârim-me'nûs-ı vâlâ 811; —-ı 'azîm 578; —-ı 'azîme 313, 314; —-ı cihân-ârâ 518, 692, 1039; —-ı cihân-ârây 91, 161, 308, 406, 420, 704, 821; —-ı esnâf-ı müte'addide 772; —-ı nişân 1140; —-ı vâlâ 916, 1121, 1133, 1141, 1190, 1211, 1230; —-ı vâlânın 199; —-ı vâlây 1180; —-ı vâlây-ı cihân-ârâ 878, 1028, 1077, 1087, 1115, 1150, 1173, 1185, 1187, 1225; —-ı vâlây-ı müretteb 810; —-ı vâlây-ı Vezâret 664; —-ı zîver-efzâ 773
Alay-köşkü 95, 295, 381, 439, 764, 1061, 1149, 1161, 1181
'Ali ('Acem, Matbah-ı 'âmire Emîni, Kıbrıs Voyvodası) 1102, 1103, 1165
'Ali (Mîru'l-hâclık-ı Mısır, ümerâ'-i Mısrıyye'den Şeyh-i Beled) 624, 1131, 1144
'Ali (Trablus-Garb Mutasarrıfı) 1060
'Ali ('Uzeyr Beyi, Payas Mütevellîsi) 154
'Ali Ağa (Bender Beşlü ağalarından) 310
'Ali Ağa (Binâ Emîni) 1007
'Ali Ağa (Çelik Mehmed Paşa Kapu Kethudâsı, Arpa Emâneti, Baş-bâkī-kulu, Çavuş-başılık, Tersâne Emâneti, Galata Voyvodalığı) 58, 145, 276, 498, 672, 1009, 1069, 1167, 1206
'Ali Ağa (Çirmen Sancağı, Hâne-i Hâssa'dan, Miftâh Ağası) 1060
'Ali Ağa (el-Hâc, Kā'im-makām, Kethudây-ı Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî, rütbe-i vâlây-ı Vezâret) 428
'Ali Ağa (Emânet-i Şa'îr) 1175
'Ali Ağa (Emîn-i Gümrük-i Duhân, 'Âsıme Sultân Kethudâsı) 783, 1016, 1017
'Ali Ağa (Kilâr-ı 'âmire Kethudâsı, Dergâh-ı mu'allâ Müteferrikalığı Gedügü) 79
'Ali Ağa (Küçük, Veznedâr-başılık-ı Dîvân-ı hümâyûn) 801
'Ali Ağa (Moldevâncı, Filibe'ye me'mûr, Hâsekî Ağa, Bostâncı-başılık) 995
'Ali Ağa (Mollacık-zâde, Bey, Baş-bâkī-kulu, Çavuş-başı, rütbe-i Mîr-i mîrânî, İnebahtı Muhâfazası) 145, 221, 261, 497, 498, 816, 1008, 1099, 1106, 1117, 1207, 1212
'Ali Ağa (Sadrıa'zam Kapu Kethudâsı, Sâliha Sultân Kethudâsı, Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı 'âlî, Kıbrıs Muhassıllığı) 791, 911, 922, 1022
'Ali Ağa (Sunkur, Baş-bâkī-kulluğu, ağayân-ı Sadrıa'zamî'den) 719
'Ali Ağa (Şehir Havâlesi) 621
'Ali Ağa/Paşa (Bağdâd Vâlîsi Süleymân Paşa Kethudâsı, Bağdât Vâlîsi, Basra Eyâleti, Vezîr) 1077, 1109, 1129, 1144
'Ali Ağa/Paşa (Bostâncı-başı, Rumeli Beylerbeyiliği ile rütbe-i vâlây-ı Vezâret, Bosna Eyâleti) 1067, 1142
'Ali Ağa/Paşa (Silahdâr-ı Şehriyârî,

Vezîr, Nişâncılık, Aydın Sancağı, Sadrıa'zam, maktûl) 166, 268, 300, 302, 303, 331, 387
'Ali Ağa/Paşa (Ziştovî, Kapucu-başılardan, Baş-bâkī-kulu, Sipâh Ağalığı, Leh cânibine sefîr, Kā'im-makām-ı Sadr-ı 'âlî, Haleb Eyâleti, Hanya Muhâfızı, Vidin Vâlîsi, Niğbolu Sancağı) 211, 428, 430, 432, 437, 438, 444, 945, 981, 982, 983
'Ali-bâz (Türkmân 'aşîretinin başı, Silahşor-ı Şehriyârî) 549, 550
'Ali Bey (Arabacı-zâde, Bursa Mukāta'ası) 1139
'Ali Bey (Avlonya) 1176
'Ali Bey (Canikli) 1226, 1233
'Ali Bey (Cebeciler Kitâbeti) 1175
'Ali Bey ('Ivaz Mehmed Paşa-zâde, Baş-bâkī-kulluğu, Rikâb-ı hümâyûn Kapucular Kethudâsı, Çavuş-başılık) 35, 57, 221, 606, 1127, 1159
'Ali Bey (Silahdâr Ağa) 1208
'Ali Beyefendi (Enderûn-ı hümâyûn'da Kilar Kethudâlığı'ndan muhrec, Piyâde Mukāta'acılığı) 536
'Ali Beyefendi (Sultân Mehmed Câmi'i Kâtibi, Şehr-emâneti, Masraf-ı Şehriyârî, Emânet-i Surre-i şerîfe, Silahdâr Kitâbeti) 359, 803, 916, 1070
'Ali Beyefendi (Vezîr-zâde, Kefe Mukāta'acılığı, Kalyonlar Kitâbeti, Arabacı) 803, 1207
'Ali Bey/Efendi (Has Oda'dan muhrec, 'Ulûfeciyân-ı Yemîn Kâtibi, Bursa Mukāta'ası, Târîhcilik) 277, 673
'Alibey-köy 513, 585
'Ali Bey/Paşa (Kel Ahmed Paşa-zâde, Kethudây-ı Bevvâbîn-i Şehriyârî Vekâleti, Mîrahûr-ı Evvel, Vezîr, Rumeli Vâlîsi, Kapudân-ı deryâ, Aydın Vâlîsi, Anadolu Eyâleti, İç-il Sancağı, 'Alâ'iyye Sancağı) 215, 250, 262, 388, 411, 412, 415, 417, 495, 920, 921, 946, 1014, 1154, 1184
'Alibey Serâyı 513
'Ali Efendi ('Abdî Paşa Dîvân Efendisi, Kethudâ Bey Kâtibi, Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti) 278
'Ali Efendi (Cânibî, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel) 658, 659, 785
'Ali Efendi (Çelebî-zâde, Silahdâr Kitâbeti, Baş-mukāta'acılık, Sipâh Kitâbeti) 146, 1106, 1178, 1204, 1207
'Ali Efendi (Defterdâr Efendi Mektûbcusu Ser-halîfesi, Defterdâr Efendi Mektûbcusu) 1011
'Ali Efendi (Enişte-zâde, Bursa Mukāta'ası, Tuğrâ-keşlik, Kefe Mukāta'ası) 59, 1012, 1086
'Ali Efendi (Hâlisâ-zâde, Küçük Evkāf, Mevkūfât) 934, 1175, 1186, 1187
'Ali Efendi (Hâşimî birâderi) 47
'Ali Efendi ('İlmî dâmâdı, Şâm-ı şerîf Kadısı, Medîne-i münevvere Kazâsı, Mekke-i mükerreme Kazâsı) 1080, 1083
'Ali Efendi (İranî, Kethudâ Kâtibi) 672, 805
'Ali Efendi (İstanbul Mukāta'acılığı) 803, 1176
'Ali Efendi (Kalyonlar Kitâbeti) 803
'Ali Efendi (Kara, Ders-i 'âmm, Mûsıla-i Sahn ile Şâh-ı Hûbân Müderrisi, Kütahya Kazâsı) 230, 238
'Ali Efendi (Kayseriyyeli, Sadrıa'zam Kethudâsı Kâtibi, İstanbul Barut-hânesi, Cizye Muhâsebesi, Şehr-emâneti) 145, 165, 255, 275, 437, 802
'Ali Efendi (Kethudâ birâderi, Piyâde Mukābelesi) 1106
'Ali Efendi (Kudüs Kadısı, Filibe Kadısı) 19
'Ali Efendi (Mehter-zâde, Dârussa'âde Kâtibi) 729, 735
'Ali Efendi (Râgıb Paşa Vekîl-i harcı, Ağa, Kıbrıs Muhassılı, Matbah-ı 'âmire Emâneti, Kassâb-başılık) 1096, 1158, 1175
'Ali Efendi (Sadrıa'zam Hazîne Kâtibi,

Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti, Târîhcilik-i Dîvân) 674, 1070
'Ali Efendi (Seyyid, 'Avnî Efendi Mühürdârı, Târîhcilik) 1070, 1208, 1212
'Ali Efendi (Seyyid, Enderûn-ı hümâyûn'da müstahdem, Dârussa'âde Kitâbeti) 1087
'Ali Efendi (Seyyid, Konya Kadısı, Belgrad Kazâsı) 1131
'Ali Efendi (Surre Emîni, Emânet-i Şa'îr, Duhân Gümrüğü Kâtibi, Cebeciler Kitâbeti) 1011, 1028, 1070
'Ali Efendi (Top-hâne Kâtibi, Sergi Nezâreti) 1176
'Ali ez-Zilifkevî (Şeyh Mehmed Murâd en-Nakşibendî Âsitânesi Şeyhi, Nakşibendî) 899
'Ali Hân (Şeyh, İran hânlarından Kerîm Hân'ın kardeşi) 89
'Ali Kethudâ (Karabağlı Vezîr Süleymân Paşa Kethudâsı, Sakızlı) 1127
'Ali Merdân Hân (Bahtiyârî 'aşîretinden) 88, 89
'Ali Paşa (Bağdâd Vâlîsi Süleymân Paşa Kethudâsı Ağa, Bağdâd Eyâleti, Basra Eyâleti) 1077, 1109, 1129, 1144
'Ali Paşa (Bıyıklı, Silahdâr, Sadrıa'zam) 1042
'Ali Paşa (Cezâ'ir Dâ'îsi, Cezâ'ir-i Garb Eyâleti) 231, 236, 585, 902, 1144
'Ali Paşa (el-Hâc, Vezîr, Kapudân-ı esbak, Habeş Eyâleti, Mekke-i mükerreme Şeyhu'l-Haremliği, Cidde Sancağı, Adana Eyâleti) 1056, 1143, 1144
'Ali Paşa (Hekîm-başı-zâde, Sadrıa'zam, Anadolu Eyâleti, Batum-Trabzon Eyâleti, Mısır Vâlîsi) 142, 226, 235, 242, 243, 249, 257, 258, 263, 265, 266, 309, 328, 330, 444, 579, 580, 582, 607, 642, 660, 674, 678, 679, 680, 693, 694, 696, 697, 698, 709, 759, 928, 1025
'Ali Paşa (Kā'im-makām, Haleb Vâlîsi, Hanya Muhâfızı, Vidin Sancağı, Niğbolu Sancağı, Silistre Livâsı, Özi Eyâleti) 444, 653, 654, 789, 945
'Ali Paşa (Sarı Mustafa Paşa-zâde, Mîr-i mîrân, el-Hâc, Sultân-önü Sancağı, Seddü'l-bahr Muhâfızı, Karesi Sancağı, Resimo Sancağı) 64, 144, 340, 675, 1060, 1143
'Ali Paşa (Tunus Eyâleti, Mîr-i mîrân) 143, 1144
'Ali Paşa (Vezîr, Aydın Vâlîsi, Adana Eyâleti) 63
'Ali Paşa (Yeğen, Vezîr, Anadolu Eyâleti, Tırhala Sancağı, Trabzon Eyâleti, Aydın Sancağı) 108, 226, 340
'Ali Rızâ Efendi ('Abdurrahîm Efendi-zâde, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, Yenişehr-i Fenâr Kazâsı) 1132
'Ali Rızâ Efendi (Hulefâdan, Bursa Mukāta'ası, İstanbul Mukāta'ası) 803, 1012
'Ali Şâh (Târîhci 'Ali Efendi yamağı) 1212
Altı-mermer 579
altûn 41, 42, 163, 204, 205, 233, 321, 325, 566, 572, 578, 677, 688, 694, 729, 735, 740, 748, 752, 754, 755, 757, 764, 777, 810, 991, 1005, 1006, 1047, 1119, 1191; bıcaklı — 688; Fındıklı — 688; Yaldız — 688; —-ı hâven 748; —-ı Tolonî 749
Altunburg [=Altenburg] 562
Amasiyye; Livâ'-i — 65, 144, 623, 793, 1081, 1110, 1143; — Mutasarrıfı 1082; — Sancağı 290, 901; — Sancağı Mutasarrıfı 290
Âmid 853; Eyâlet-i — 855; Kazâ'-i — 19, 1154; — Kadısı 78, 229, 238, 795, 1058; — Kazâsı 107, 229, 238, 1058, 1111, 1132
Anabolu; Muhâfaza-i Kal'a-i — 498
Anadolu 27, 384, 501, 639, 640, 664, 672, 684, 782, 1139, 1175, 1207; Eyâlet-i — 27, 674, 789, 957, 1071,

1101, 1109, 1128, 1137, 1143, 1154, 1176, 1184; Kadı'askerlik-i — 1131; mesned-i Sadâret-i — 50; mesned-i Sadr-ı — 384, 1153; Muhâsebe-i — 1106; nevâhî-i — 638; Pâye-dâr-ı — 1215; Pâye-i — 1086; Pâye-i Kadı'askerlik-i — 796; Pâye-i Sadr-ı — 893; Rumeli ve —-kavakları 973; Sadâret-i — 940, 1035; Sadr-ı — 50, 133, 155, 414, 426, 605, 662, 940, 1080, 1090, 1117, 1153, 1229, 1230; Sadr-ı —-ı sâbık 662, 1034; — Beylerbeyiliği Pâyesi 518; — Eyâleti 108, 226, 235, 340, 679, 701, 785, 855, 1014, 1021, 1154; — havâlîlerinde 1137; — Kadı'askeri 50, 134, 269, 797; — Kadı'askerliği 50, 133, 694, 796, 1081, 1084; — Kadı'askerliği Pâyesi 337, 1111; — Kalemi Ser-halîfesi 899; — Muhâsebeciliği 234, 275, 802, 1069; — Muhâsebesi 58, 145, 672, 933, 1011; — Pâyesi 133, 675, 796, 1084, 1098, 1131; — Vâlîsi 31, 109, 226, 340, 579, 678, 696, 732, 805, 956, 1014, 1071, 1101, 1131, 1158, 1177

'Aneyze 619; Benî — 546

Ankara; Livâ'-i — 65, 792, 1110, 1143; — Mutasarrıfı 1082; — Sancağı 676; — Sancağı Mutasarrıfı 290

'Ankāy-ı Bahrî (Kalyonun ismi) 119

Antakya 894

Antalya 28

'Arab 41, 545, 641; kîn-i — 545; küremâ'-i — 514; mazmûn-ı nâme-i —î 1053; Şeyhu'l-— 597; 'ulûm-ı —iyye 257; vürûd-ı nâme-i —î 1053; — alayı 314; — Câmi'i 42, 110; —î-nâme-i übbehet-'allâme 1053

'Arafât; Cebel-i — 1085; vâsıl-ı —-ı bekā 1098

Ardanûc (Ahısha'ya yakın bir yer) 892

'arefe 53, 69, 138, 161, 273, 308, 394, 406, 671, 692, 693, 800, 821, 929, 1010, 1027, 1066, 1077, 1105, 1114, 1115, 1138, 1149, 1185, 1187, 1205, 1210; leyle-i — 699; yevm-i — 932, 1065

'Ârif 'Ali Efendi (Bolevî-zâde, Seyyid, Selânik Kadısı) 913, 1085

'Ârif Hüseyn Efendi (Kağıd-ı Bîrûn Emâneti) 803, 1012, 1176

'Ârif Mustafa Efendi (Kütâhî-zâde, Belgrad Kadısı, Bağdâd Kazâsı, Filibe Kazâsı) 107, 1058

'Ârif Süleymân Beyefendi (Tersâne Riyâset Vekâleti, Küçük Evkāf Hâceliği, Piyâde Mukābeleciliği, Tezkire-i Sânî, Silahdâr Kâtibi, Tezkire-i Evvel) 617, 934, 1106, 1139, 1173, 1175

Aristo 881; Sadr-ı 'âlî-kadr-i —-nazîr 92; Sadr-ı kerîm-i —-şîme 552; Vezîr-i —-nazîr 187, 203, 505, 1031; Vezîr-i —-tedbîr 17, 24, 411, 491, 580, 633; Vezîr-i a'zam-ı —-nazîr 644; —-nazîr 15

Arnavud 661, 679, 763, 769, 818, 1233; eşkıyây-ı — 1136; — Belgrad 904, 950, 1156; —ca 763; — Karyesi 1198; —luğ 904; —luk 805, 1136, 1226

Arpa/arpa; ber-vech-i —lık 28, 29, 133, 236, 342, 499, 519, 557, 558, 623, 653, 788, 791, 796, 797, 853, 856, 913, 1055, 1083, 1131, 1144, 1153; — Emâneti 58, 145, 276, 672, 803, 1069; —lığı 1083; — Rûznâmcısı-zâde 673

Arslan Girây Hân (Kırım Hânı) 215, 705, 706

'Arzî Dede 1202

'Arz Kapusu 1229

'Arz Odası 139, 203, 204, 205, 248, 252, 294, 295, 337, 383, 414, 442, 757, 922

Âsaf; âdâb-ı —î-tavr-ı haşmet-âyîn 120; 'atıyye-i behiyye-i —î 619, 724,

784; ʻatıyye-i cezîle-i —î 657; ʻatıyye-i vefîre-i —âne 1152; Bâb-ı —âne-i destûrî 203; Bâb-ı —î 205, 248, 294, 296, 646, 660, 731, 1190; Bâb-ı Cedîd-i —î 413; Bâb-ı Cedîd-i hazret-i —î 413; Bâb-ı hazret-i —î 241, 413, 489, 757; Bâb-ı hazret-i Sadr-ı —î 608; Bâb-ı Sadr-ı —î 440, 524, 554, 587, 772, 812, 1048; bâlây-ı elûke-i —î 527; cenâb-ı mekârim-nisâb-ı —î 1105, 1138, 1205; cenâb-ı mekârim-nisâb-ı hazret-i —î 273, 394, 671, 800, 929, 1010, 1066; cenâb-ı saʻâdet-câlib-i hazret-i —î 83; Dâʼire-i —î 118, 989, 1183, 1228, 1229; Dâʼire-i —î-şiyem 69, 161, 308, 405, 821, 1027, 1076, 1114, 1149, 1185, 1186, 1210; Dâʼire-i fâhıre-i —î 380, 438, 1031; dâmâd-ı hazret-i —î 807; dâmen-bûs-ı hazret-i —î 69, 161, 308, 406, 633, 692, 821, 1027; dâmen-bûsî-i hazret-i —î 1077, 1150, 1185, 1187; dâmen-bûsî-i hazret-i Sadr-ı —î 1210; dâmen-bûsî-i tebrîk-i hazret-i Sadr-ı —î 383, 442; daʻvet-i Sadr-ı —-güzîn 432; devlet-âşiyâne-i Serây-ı —î 54, 141, 280; dûş-ı müfâharet-i hazret-i —-ı kâm-kârî 390; gevher-i şâh-vâr-ı zât-ı —î 91, 420, 518; gevher-i şâh-vâr-ı zât-ı —î 1087; gevher-i şâh-vâr-ı zât-ı —î 704, 878; hademe-i Bâb-ı —î 253, 337, 352, 383, 421, 438, 442, 655, 800, 936, 1074, 1209; hademe-i Bâb-ı hazret-i —î 57, 139; hademe-i Bâb-ı Sadr-ı —î 657; hademe-i Bâb-ı Serây-ı —î 337, 383, 441; hademe-i Serây-ı —î 252; hazret-i —-ı kâm-kârî 51, 78, 104, 135, 175, 368; hazret-i —î 53, 138, 1228; hediyye-i ʻâdiye-i —î 283; huzûr-ı —î 51, 262, 284, 292, 362, 1147; huzûr-ı Sadr-ı —î 279; icrây-ı âdâb-ı ʻubûdiyyet-i —âne 980; ihtirâm-ı —î 588; intisâb-ı —-vâye 575; kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı —âne 247, 386; lâhika-i Bâb-ı —î 733; mazhar-ı nazar-ı tahsîn-i —î 442; mehâmm-ı lâzime-i hıdmet-i ʻubûdiyyet-i —î 412; Mehter-hâne-i —î 811; menâsıb-ı hademe-i Bâb-ı hazret-i —î 56; müttekây-ı sâye-bân-ı —-ı kâm-kârî 120; nezd-i —î 135, 335; niyâz-nâme-i —î 559; nuhustîn-i mâye-i teşrîf-i —î 490; Pâye-i — 440; pîş-gâh-ı —î 54, 141, 279; pîş-gâh-ı hazret-i —î 438; pîş-i —âne 245, 386; pîş-i hazret-i —î 380, 438; pîş-râh-ı hazret-i —î 192; Sadrıaʻzam-ı —-makām 420, 517, 704, 878, 1087; Sadrıaʻzam-ı —-nizâm 1225; Sadrıaʻzam-ı —-serîret 60, 147, 280; Sadruʼs-sudûr-ı —-makām 24; Serây-ı —î 51, 77, 104, 134, 139, 175, 250, 254, 335, 367, 382, 390, 416, 434, 618, 626, 656, 953, 1073; Serây-ı Sadr-ı —î 371; şâh-vâr-ı vücûd-ı —î 214; taraf-ı —âne 48; taraf-ı —î 283, 412; taraf-ı bâhirüʼş-şeref-i hazret-i —î 61, 148, 282; taraf-ı hazret-i —î 59, 146, 280; teşrîf-bahş-ı dûş-ı müfâharet-i hazret-i —-ı kâm-kârî 255, 335, 416, 619; Vezîr-i —-zamîr 11; zât-ı —î-şiyem 489; zât-ı mekârim-simât-ı —î 380; zât-ı vâlây-ı —î-simât 53, 141, 279; ziyâfet-i —-güzîn 59, 146; —-ı Cem-câh-ı mekârim-penâh 224; —-ı Cem-câh-ı saʻâdet-iktinâh 270; —-ı hıtta-ı aʻtâf 47; —-ı kerîmüʼş-şiyem 11; —-ı Yektây-ı zemâne 119

ʻAses-başı 199, 248, 471; — Ağa Ortası 285

Ashâb/ashâb 22, 41, 42, 158, 201, 494, 501, 706, 745, 911, 922, 1034; bânî-i maʻbed-geh-i — 44; ecille-i kibâr-ı — 35; esmâʼ-i —-ı Bedr

695; gürûh-ı mübârizîn-i —-ı kirâm 1052; sikāt-ı ruvât-ı —-ı siyer 1052; temâm-ı —-ı Bedr 695; zimem-i —-ı Mâlikâne 713; —-ı ağrâz 520; —-ı basar-ı şuhûdî 456; —-ı Bedr 407, 695, 696; —-ı büyût 228; —-ı dekâkîn 737; —-ı düyûn 523, 918, 996; —-ı esâmî 1095; —-ı Haremeyn 725; —-ı hisse 784; —-ı hukūk 495, 524, 536, 621, 885, 886, 887, 1074; —-ı ihtiyâr 568; —-ı iltizâm 500, 501, 502, 610, 611, 908, 909; —-ı Mâlikâne 713, 808; —-ı mekârim-iʿtiyâd 37, 344, 985; —-ı nifâk 650; —-ı sika 579; —-ı tenaʿʿum 571; —-ı ʿuhde 713, 808, 907, 909, 910; —-ı ʿuhde-i Mâlikâne 783

ʿÂsıme Sultân 392, 701, 783, 805, 956, 1016

ʿÂsî-hurmâ (Şâm hac yolunda bir yer) 1121

Âsitâne/âsitâne 95, 165, 201, 233, 234, 246, 261, 361, 395, 429, 438, 441, 498, 506, 529, 550, 579, 606, 610, 631, 639, 640, 642, 643, 664, 668, 680, 699, 713, 719, 728, 759, 805, 806, 813, 815, 816, 818, 820, 859, 922, 950, 957, 963, 971, 981, 994, 1008, 1023, 1126, 1154, 1159, 1184, 1190, 1198, 1201, 1203, 1208, 1221, 1222; ʿâzim-i —-i huld-i berrîn 90; binâʾ-i —-i Kādirî 1199; binâʾ-i —-i Mevleviyye-i Galata 1202; câzibe-i şevk-ı —-i ʿaliyye 565; fukarâ[ʾ-i] — 381; Gümrükcü-i — 626; Gümrük-i — 255, 758; Gümrük-i — Emîni 718; Gümrük-i — Kâtibi 905; Gümrük-i Duhân-ı — 783; İsmâʿîl-i Rûmî —si 1178; İsmâʿîl-i Rûmî el-Kādirî —si 1178, 1186; mersây-ı —-i ʿaliyye 630; nefs-i — 871; Saçlı Hüseyn Efendi —si 1204; sâhib-i — 615; savb-ı — 719; Şeyh İsmâʿîl-i Rûmî el-Kādirî —si 1199; Şeyh Mehmed Murâd en-Nakşibendî kuddise sırruhû hazretlerinin —si Şeyhi 899; taraf-ı — 616; tefvîz-ı iltizâm-ı Gürmrük-i Duhân-ı — 783; —-i ʿaliyye 54, 106, 169, 257, 299, 301, 372, 374, 375, 411, 417, 433, 441, 495, 529, 550, 553, 554, 558, 560, 575, 579, 584, 590, 608, 610, 620, 621, 632, 657, 659, 663, 664, 680, 686, 690, 701, 702, 704, 710, 711, 717, 732, 735, 736, 778, 805, 813, 819, 861, 911, 919, 956, 961, 994, 1008, 1026, 1041, 1054, 1057, 1061, 1076, 1080, 1090, 1119, 1121, 1122, 1207, 1208, 1210, 1221; —-i ʿaliyye Gümrüğü Emîni 560; —-i ʿaliyye-i İstanbul 1220; —-i Devlet-âşiyâne 309, 323, 324, 326; — Gümrüğü 262, 1030, 1070, 1107, 1128; — Gümrüğü Emâneti 17; — Gümrüğü Emîni 718, 818, 918, 1087, 1100, 1128; —-i saʿâdet 26, 43, 95, 128, 154, 169, 170, 174, 189, 232, 241, 242, 244, 256, 261, 263, 324, 325, 329, 360, 368, 375, 397, 432, 445, 497, 565, 578, 634, 677, 917, 965, 971, 982, 1018, 1021, 1025, 1026, 1058, 1061, 1104, 1126, 1129, 1153, 1157, 1158, 1159, 1164, 1171, 1189, 1210; —-i saʿâdet-âşiyân 568; —-i saʿâdet-âşiyâne 324, 325; —-i saʿâdet-redîf 168; —-i saʿâdet-ʿunvân 216, 538

asker 41, 42, 70, 71, 88, 89, 314, 320, 326, 533, 534, 562, 563, 565, 569, 571, 572, 578, 599, 602, 603, 714, 794, 1168, 1226; aʿmâl-i — 518; Arnavud —i 1233; Âzerbaycân —i 532; Canik —i 1233; Cerde —i 598, 599, 602, 603; Grandebur —i 711; hücûm-ı dilâverân-ı — 602; İç-il —i 1226; mazbût-ı eyâdî-i — 602; Nemçe —i 794; Özbek —i

533; Şâm —i 598; Teke Alay-beyi —i 1214; —-i Tatar 716
âsümân 102, 122, 125, 366, 509, 729, 735, 1115, 1155, 1167, 1208, 1219; âfitâb-ı ʿâlem-tâb-ı —-ı saʿâdet 177; berâber-i küngüre-i — 115; ber-dâşte-i cânib-i — 556; beyân-ı ir-tifâʿ-i — 467, 508; cânib-i — 367; dü-safha-i zerrîn-ʿalem-i — 490; gıbta-fermây-ı evreng-i fîrûze-reng-i — 575; Hilâl-i — 117; resîde-i kös-i mukarnes-i — 755; resîde-i küngüre-i — 381; resîde-i küngü-re-i —-ı zât-ı ebrâc 731; sehâb-ı — 127; tanîn-endâz-ı tâk-ı — 754; ʿurûc-ı — 1155; vâreste-i dergâh-ı — 487; —-ı cenâb-ı subh-ı huces-te-tulûʿ-i ʿâlem-i iclâl 465; —-sân 122
Aşağı Et-meydânı 396
aşcı 354, 763, 854, 862; ez-—yân-ı hâs-sa 853; Matbah-ı ʿâmire —larından 854; —-başı Ağa 1229; —lar kapu-su 754
ʿaşîret 89; Bahtiyârî —i 89; sâhib-i — 549
Aşkar Ovası 1146
Aşveket [=Schwechat] 563
ʿÂtıf Mehmed Efendi (Müderris, İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî, Gemlik Kazâsı, Şâm Kadısı, Haremeyn Pâ-yesi, İstanbul Kadısı) 797, 1081, 1084, 1117
ʿatıyye 205, 363, 386, 421, 432, 637, 673, 935, 1071, 1147, 1169; er-bâb-ı —den 935, 1071; ihsân-ı —-i behiyye 490, 635; ihsân-ı —-i hümâyûn 211, 421, 526, 803, 871, 935, 1013, 1176, 1184; irsâl-i —-i hümâyûn 726; iʿtâʾ-i —-i hümâyûn 362; kesîruʾl-—ti 345, 985; mansûb-ı —ye 935, 1071; nevîd-i —-i İlâhiyye 1046; niʿmeʾl-—tü 1193; —den 529; —ler 91, 420, 518, 704, 731, 878, 935, 989, 996, 1071, 1087, 1130, 1140; —leri 136, 157, 336, 352, 357, 953, 1073; —lerini 421; —leriyle 1152; —-i ʿâdiye 657; —-i behiyye 51, 59, 78, 105, 135, 175, 255, 335, 368, 391, 416, 428, 434, 528, 619, 722, 776, 1008, 1031, 1043, 1094, 1153, 1196; —-i behiyye-i Âsafî 619, 724, 784; —-i behiyye-i Cihân-bânî 594; —-i behiyye-i Hidîvâne 204; —-i behiyye-i Husrevânî 721; —-i behiyye-i muʿtâde 1160; —-i cezî-le 139, 253, 337, 383, 442, 727, 731, 778, 858, 872, 903, 925, 959, 978, 996, 1003, 1062, 1076, 1080, 1100, 1116, 1174; —-i cezîle-i Âsafî 657; —-i cezîle-i firâvân 553; —-i cezîle-i Mülûkâne 781; —-i cezîle-i Şehriyârî 528; —-i cülûs-ı hümâyûn 206, 208, 210, 496; —-i cülûs-ı hümâyûn-ı ʿinâyet-nümûn 207, 496; —-i Husrevânî 608; —-i hümâyûn 208, 209, 211, 363, 497, 526, 677, 803, 804, 825, 996, 1013, 1035, 1048, 1140, 1176, 1184; —-i hümâyûn-ı Cihân-dârî 726; —-i kübrây-ı İlâhiyye 216, 218, 538; —-i muʿtâde 1130; —-i mübeccel 432; —-i Pâdişâhî 422; —-i Sadr-ı ʿâlî 206; —-i vefîre 1174; —-i vefîre-i Âsafâne 1152; —-i vefîre-i hümâyûn 1090
At-pâzârı 1037
Avlonya 278, 673, 788, 789, 793, 803, 934, 1012, 1038, 1070, 1107, 1139, 1156, 1176, 1208; Livâʾ-i — 1110; — Mukātaʿacısı 1070; — Mukātaʿa-sı 59, 146; — Sancağı 230, 235, 236, 287, 557, 855, 857, 949, 1015, 1060, 1142; — Sancağı Mutasarrıfı 236, 330
ʿAvnî Dede 1202
ʿAvrat-pâzârı 396, 637, 902
Aya-kapu/su 109, 226, 396, 516
aʿyân 87, 161, 308, 312, 406, 454, 504,

538, 574, 576, 692, 1027, 1077, 1115, 1149, 1159, 1185, 1187, 1223; cümle-i — 22; İznikmid —ından 375; Macâr —ı 570; manzar-ı —-ı hestî 1231; sahâ'if-i ekvân-ı —-ı kâ'inât 7; Zilifke —ından 1214; —-ı 'ayn 1050; —-ı Devlet 565, 1225; —-ı Devlet-i ebediyyü'n-nizâm 214; —-ı hâcdan 154; —-ı harfin 1050; —-ı Mora 661; —-ı ocağ-ı ma'mûre 1055; —-ı ricâl-i Devlet 69, 821, 1210; —-ı vilâyet 213, 540, 943
Ayasofya 42, 326, 367; Kücük-— 515; Kücük-— mahalleleri 720; Sâniye-i —-i Kebîr Medresesi Müderrisi 107; Sâniye-i —-i Kebîr Müderrisi 1058; — Câmi'i 684, 968; — Çârşûsu 327; —-i Kebîr 528, 808, 1217; —-i Kebîr Şeyhi 52, 137, 272, 393, 422, 670, 720, 1085; — Mütevellîsi 220, 968; — Şeyhi 352, 473, 1230; — Şeyhi Efendi 528; — Şeyhliği 1085; — Tevliyyeti 1022
Ayazma; —-kapusu 86, 1198; — Serâyı 988
Aydın 340, 361, 763; Eyâlet-i — 438, 970, 1099, 1114, 1154, 1184; Livâ'-i — 142, 789, 1110, 1143; — Eyâleti 301; — Muhassılı 16; — Muhassıllığı 789, 946; — Mutasarrıfı 692; — Sancağı 268, 340, 675, 684, 855, 946, 1130; — Vâlîsi 63, 1099, 1101, 1109, 1184
âyet 930, 1033; —-i celîle 422, 799; —-i celîlesi 930; —-i kerîme 214, 227, 420, 518, 704, 878, 1087; —-i şerîf 684, 990, 1104, 1137, 1174; —ün min-âyât-ı mesâhifi'l-'Osmânî 798, 930, 1064
âyîne 321, 468, 746, 750, 751, 754, 755, 757, 758, 768, 771, 810, 1004, 1047, 1091; 'aks-i — 771; bâlây-ı —sine 125; kıç —sinin 118; —-i 'âlem-nümâ 626; —-i derûnundan 126; —-i kalb-i enverleri 475, 505; —-i ilhâm 512; —-i ilhâm-nümây-ı Rabbânî 808; —-veş 736
Ayraca 1233
Ayvanseray 219, 265, 895, 968
'Azab-kapusu 1123
Âzâd Hân (Afgān) 70, 71, 87, 88, 89, 532, 533, 534, 535, 1017
A'zâz 518, 654, 1154, 1157, 1165, 1176; — Mutasarrıfı 1143
Âzerbaycân 532, 533; ehâlî-i — 533; — askeri 532
'Azm-oğulları 648
'Azrâ'îl 580

B

Ba'albek 894, 1008
Bâb/bâb; bâlây-ı —-ı Kitâb-hâne-i Şehriyârî 151; bîrûn-ı —-ı cedîd 757; bîrûn-ı —-ı hümâyûn 755; bîrûn-ı —-ı kudûm 459; hademe-i — 362, 363, 1176, 1180; hademe-i —-ı Âsafî 253, 337, 352, 383, 421, 438, 442, 655, 800, 936, 1074, 1209; hademe-i —-ı hazret-i Âsafî 57, 139; hademe-i —-ı hazret-i Sadr-ı 'âlî 859; hademe-i —-ı Sadr-ı 'âlî 53, 141, 144, 279, 801, 1013; hademe-i —-ı Sadr-ı Âsafî 657; hademe-i —-ı Sadrıa'zamî 637, 804; hademe-i —-ı Serây-ı Âsafî 337, 383, 441; hâric-i —-ı serâ 252, 441; Hazîne-i —-ı hümâyûn 755; hıdemât-ı —-ı Devlet-i 'aliyye 364; kurb-i —-ı hazret-i Sadrıa'zamî 856; lâhika-i —-ı Âsafî 733; menâsıb-ı hademe-i —-ı hazret-i Âsafî 56; nezd-i —-ı medrese 1135; pîş-gâh-ı —-ı hümâyûn 685, 702, 724; pîş-gâh-ı —-ı Serây-ı 'âlî 648, 661, 893, 938, 943; pîş-gâh-ı —-ı Serây-ı 'âmire 888, 912, 918, 1052, 1059; pîş-gâh-ı —-ı Serây-ı Cedîd 974, 1009; pîş-gâh-ı —-ı Serây-ı hümâyûn 629; —-ı 'âlî 174; —-ı Âsafâne-i destûrî 203; —-ı

Âsafî 205, 248, 294, 296, 646, 660, 731, 1190; —-ı Cedîd-i Âsafî 413; —-ı Cedîd-i hazret-i Âsafî 413; —-ı Cedîd-i Sadr-ı ʻâlî 412; —-ı Defterî 329; —-ı hazret-i Âsafî 241, 413, 489, 757; —-ı hazret-i Sadr-ı ʻâlî 756; —-ı hazret-i Sadr-ı Âsafî 608; —-ı hazret-i Sadrıaʻzamî 996, 1042; —-ı hümâyûn 71, 190, 248, 332, 352, 519, 681, 684, 711, 755, 756, 799, 1005, 1047; —-ı Kubbe-i hümâyûn 857, 1079; —-ı medrese 354; —-ı menâre 1088; —-ı saʻâde 507; —-ı Sadr-ı ʻâlî 262, 328, 804, 858, 980, 1053, 1054, 1067, 1079, 1091, 1094, 1123, 1152, 1153, 1157, 1160, 1170, 1177; —-ı Sadr-ı Âsafî 440, 524, 554, 587, 772, 812, 1048; —-ı Sadrıaʻzamî 380, 421, 430, 438, 440, 480, 515, 524, 526, 550, 559, 587, 630, 633, 646, 656, 662, 673, 677, 723, 735, 736, 762, 764, 778, 781, 784, 787, 810, 812, 819, 858, 903, 925, 959, 967, 976, 978, 980, 994, 995, 1033, 1055, 1057, 1061, 1079, 1091, 1100, 1108, 1116, 1126, 1130, 1159, 1161, 1180, 1210; —-ı Sadr-ı ekrem 1068; —-ı Sadr-ı zî-şân 769; —-ı serâ 771; —-ı serây 350; —-ı Serây-ı ʻâmire 550, 1026, 1127, 1162, 1182; —-ı Serây-ı Cedîd 198; —-kulle 1198

Baba-dağı 341

Baba Kalʻası 400

Bâbü's-saʻâde 198, 350, 426, 473, 507, 754, 1004; Ağa-i — 557; dâhil-i — 426; pîş-gâh-ı — 465, 482; — Ağalığı 557

bâc 572

Bacaksız Halîl (nâm habîs) 1157

bâğçe 47, 87, 157, 321, 474, 514, 573, 574, 758, 771, 777, 810, 1141, 1228, 1229; Ağa-—si 163, 240, 327, 1036; Fenâr-—si 559, 781; Gonçe-i —-i lutf 772; Hâs-— 247; Hâs-— Köşkü 812; Kara-ağac —si 405, 588, 876; Kulle-—si 1204; Tersâne —si 1190; Yeni-— 256, 365, 824; —-i ʻacîbe 1006; —-i hâs-ı husrevî-ihtisâs 877; —-i lânazîr 748; —-i mezkûre 321; —-i mersûme 157

Bâğçe-kapusu 268, 326, 1168, 1224, 1225; Câmiʻ-i şerîf-i Vâlide Sultân der-— 1224; — Vâlide Câmiʻ-i şerîfi 1225

Bağdâd 72, 88, 535, 547, 675, 749, 786, 880, 1145, 1227; cânib-i — 1077; cânib-i —-ı bihişt-âbâd 786; ehâlî-i — 1144; Eyâlet-i — 142, 790, 1076, 1077, 1109, 1144, 1145; hıtta-i — 1145; hükûmet-i Eyâlet-i — 1078; lâne-i hızâne-i —-ı bihişt-âbâd 786; sûk-ı — 881; Târîh-i ʻAbdülkādir-i —î 1172; Vâlî-i — 70, 71, 786; — Defterdârı 136; — Eyâleti 291, 1014; —-ı bihişt-âbâd 747, 807; — Kadısı 795, 797; — Kazâsı 107, 296, 1111, 1233; — Kethudâsı-yı sâbık 289; — Vâlîsi 87, 647, 948, 1076, 1077, 1129, 1144

Bahâ'uddîn Kıftî (Mısır'da aksâ'-i Saʻîd'de yine İsnâ'da Müftiyyü's-sekaleyn) 896

Bahr-i Mâlih 896; hiyâc-ı emvâc-ı — 1021

Bahr-i Muhît 317, 320

Bahr-i Nil 896

Bahr-i Sefîd 129, 130, 232, 263, 264, 631, 655, 708, 1127, 1161; cânib-i — 25, 76, 338, 373, 609, 654, 656, 800, 801, 860, 888, 936, 937, 1003, 1041, 1051, 1074, 1094, 1113, 1147, 1149, 1183, 1209, 1210; Cezâ'ir-i — 397; ehâlî-i — 921; havâlî-i — 654; incimâd-ı — 484; taraf-ı — 655

Bahr-i Siyâh 311, 973

bahşiş 136, 157, 336, 760; —-i hümâyûn 677
Bâkī Efendi (Vâlide-i Üsküdar Şeyhi, Şehzâde Meşîhati) 993
baklava 1103, 1136, 1172
Balaban İskelesi (Üsküdar'da) 699
Balat 265, 269, 366, 618, 681, 1174; — Câmi'i 265; — Kapusu 258; — Mahkemesi 861
Balık-hâne 241, 371, 428, 429, 1203
Balık-bâzârı 752
Baltacılar 1217; — Kethudâsı 26, 676; — Kethudâsı Ağa 247
Balta-limânı 1123
Bandırma 943
Baniluka 694
Barut-hâne 1217, 1218; Gelibolu —si 145, 673, 934, 1012, 1070, 1107, 1139; Gelibolu —si Nezâreti 277; İstanbul —si 59, 145, 277, 673, 934, 1012, 1070, 1107, 1175; İstanbul —si Nezâreti 277, 803; Selânik —si 145, 673, 934, 1012, 1070, 1175; Selânik —si Nezâreti Mutasarrıfı 277; —-i 'âmire 925; —-i İstanbul 1139, 1208
Basmacılar Kâr-hânesi 101, 102
Basra 142, 675, 1109; Eyâlet-i — 1014; nevâhî-i — 547; — Eyâleti 291, 790, 948, 1144
Başdarda-i hümâyûn 25, 76, 129, 263, 338, 373, 609, 655, 800, 889, 936, 1041, 1074, 1094, 1113, 1149, 1161, 1183, 1209
Baş-muhâsebe 58, 145, 359, 360, 501, 505, 643, 644, 668, 672, 687, 802, 863, 864, 875, 889, 909, 933, 1011, 1069, 1096, 1106, 1123, 1139, 1146, 1175, 1212; —cilik 275, 967; —ci 275, 276, 298, 360, 612, 657, 668, 672, 875, 944, 969; —ci-yi sâbık 643, 1011; —-i sâbık 643, 701; — Kalemi 969; — Kîsedârı 338, 359, 360, 417; — Kîsedârı-yı sâbık 497; — Kîsedârlığı 668, 975
Batum 1056; Eyâlet-i — 142, 518, 789
Bavyera Eyâleti 569; — Kıralı 569
Bâyezîd (Sultân II. Bâyezîd) 158, 1088; 'asr-ı Sultân — 1216; zelzele-i Sultân — 1219
Bâyezîd (Sultân, Şehzâde, Sultân III. Ahmed Hân'ın oğlu) 734
Bayram Paşa 606
bâzende 757; —gân 54, 60, 141, 147, 279, 281, 749, 760, 1003, 1195
Beç 561, 562, 563, 565, 566, 571, 572; — Kal'ası 563, 565, 573; — Sancağı 562
Bedestân/bedestân 355, 688, 756, 906, 1119, 1217; Sandal —ı 156, 758, 765, 906; —-ı kebîr 758; —î 758, 764; — Kethudâsı 758
Bedr; Ashâb-ı — 407, 695; esmâ'-i Ashâb-ı — 695; Gazve-i —i'l-kübrâ 848; temâm-ı Ashâb-ı — 695; —-i Huneyn 517
Behâriyye 380, 677, 1180, 1188, 1190
Behcet Efendi ('İzzet Paşa hânedânından, Rûznâmçe-i Evvel, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel) 145, 255, 266, 275, 298, 785, 1011
Behrâm Bey (Sergi Nezâreti, Kağıd-ı Bîrûn, Baş-mukāta'a) 1070, 1139, 1207
Behrâm Beyefendi (Mektûbî hulefâsından, Avlonya ma'a Eğriboz) 934
bekā; ârzû-keş-i tavâf-ı Ka'be-i — 605; âyîn-i mesned-i fetâvây-ı — 54; 'âzim-i câmi'-i — 720; 'âzim-i cinân-ı 1032; 'âzim-i dâr-ı — 79, 914, 1024, 1085, 1098, 1192, 1206; 'âzim-i dâru'l-— 1023; 'âzim-i ders-hâne-i — 1193 'âzim-i dîvân-hâne-i — 159; 'âzim-i dîvân-ı — 995; 'âzim-i diyâr-ı halvet-güzînân-ı — 899; 'âzim-i fetvâ-hâne-i — 1067; 'âzim-i fezây-ı Ka'be-i — 591; 'âzim-i gülşen-serây-ı — 645, 1019, 1032, 1066, 1118, 1167; 'âzim-i gülşen-serây-ı câmi'-i — 1085; 'âzim-i

gülşen-serây-ı dâr-ı — 1078; ʻâzim-i gülşen-serây-ı kalem-rev-i — 424; ʻâzim-i halvet-serây-ı — 806; ʻâzim-i harem-serây-ı dâr-ı — 625; ʻâzim-i mahkeme-i — 1085; ʻâzim-i mahkeme-i dâr-ı — 955; ʻâzim-i metâf-ı — 882; ʻâzim-i memleket-i — 67; ʻâzimîn-i dâru'l-— 1125; ʻâzim-i râh-ı — 1232; ʻâzim-i semâʻ-hâne-i — 1212; ʻâzim-i serây-ı — 1067; dâr-ı — 617, 906, 1149, 1160; gülşen-serây-ı — 215, 537, 539; hacle-i serây-ı — 164; harem-serây-ı nüzhet-gâh-ı naʻîm-i — 391; mihrâb-ı câmiʻ-i — 587; sefâret-i ülke-i — 1171; tâ'if-i Bekke-i — 605; vâsıl-ı ʻArafât-ı — 1098; zâmile-bend-i fetvâ-gâh-ı sâha-i — 915; zâmile-bend-i füshat-serây-ı ʻâlem-i — 963; zâmile-bend-i naʻîm-i — 1085; —-serây-ı ʻâlî 46

Bekke; tâ'if-i —-i bekā 605; —-i muʻazzama 80

Bektâş Efendi (Haleb Vâlîsi Dîvân Efendisi, Büyük Kalʻa Pâyesi, ʻUlûfeciyân-ı Yemîn Kâtibi) 145, 159

Bektâşî 408, 758, 762, 964; boru-ı — yân 762; dûdmân-ı —yân 1038; kibâr-ı —yye 615; silsile-i —yân 1124, 1215; Şeyh-i — 763

Bektâş Paşa (Mîr-i mîrân, Yanya Sancağı, Klis Sancağı) 29, 144, 288, 675, 793, 949

Belbas 534; — Ekrâdı 534

Belgrad 561, 566, 567, 569, 860, 913, 994, 1074, 1096, 1097; Arnavud — 904, 950; Kazâ'-i — 797; Muhâfaza-i — 1071, 1165; Muhâfız-ı — 994, 1164; Vâlî-i — 621, 1074, 1171; — Ağası 860; — Defterdârı 562, 567; — Eyâleti 621; —-ı dâru'l-cihâd 561; — Kadısı 107, 797, 1058; — Kalʻası 31, 621, 653, 788, 793, 855; — Kazâsı 585, 913, 1112, 1131; — Mevleviyyeti 1076; — Muhâfazası 133, 395, 994, 1082, 1096; — Muhâfızı 31, 105, 133, 288, 653, 856, 1080, 1108; — Muhâfızlığı 105; — Vâlîsi 561, 567, 621, 1074

Bender 64, 105, 310, 323, 1171; Kalʻa-i mübâreke-i — 309, 324; Livâ'-i — 654, 793, 1110, 1142; — Kalʻası 15, 105, 133, 325, 341, 901, 949; — Muhâfızı 105, 309, 558, 949, 1142; — Muhâfazası 34, 64; — Sancağı 105, 288, 341, 793, 949, 1060, 1130, 1143

Benhân 620; Benî — 546; kabile-i — 545

Benî ʻAdiyy bin en-Neccâr 171, 172

Benî Harb 594

Benî Sahr 546, 595; kabile-i — 545, 619; ser-kerde-i şekāvet-pîşe-gân-ı — 599; ʻUrbân-ı — 593, 599; — Şeyhi 598, 602; — ʻUrbânı 595, 600, 1194

Benli Mustafa Paşa-zâde Beyefendi (Mevkūfâtçılık Pâyesi) 79

Benû ʻAvf (Kubâ'da) 1045

Benu'l-Asfer 1155

Berât/berât 201, 784, 808, 909, 910, 1016; bâ-—-ı ʻâlî 783; kayd-ı — 713; tecdîdât-ı —da 201; tecdîd-i — 208, 494; leyle-i —-ı mübârekede 1101; — Gicesi 387

Berberiyyü'l-asl 683

Bergos 568

berk 1033, 1088; mâye-i —-ı sâyî-i nâsıye-i ʻubûdiyyet 125; —-âver 758; —-ı berrâk-ı subh-ı tâbdâr 465

berş 964, 965; ibtilây-ı —-i rahîk 1000; —-i rahîkī 964

Beşiktaş 159, 383, 852, 1036, 1067, 1198; ehâlî-i — 816; ehâlî-i müslimîn-i — 817; eyvân-ı behcet-muʻtâd-ı — 813; füshat-serây-ı hümâyûn-ı — 33, 132, 264, 389, 813; Sâhil-hâne-i hümâyûn-ı — 266; Sâhil-serây-ı — 33, 68, 114,

131, 157, 159, 404, 813, 850, 853; Sâhil-serây-ı —-ı hümâyûn 34; Sâhil-serây-ı hümâyûn-ı — 59, 68, 131, 132, 146, 160, 265, 307, 389, 404, 814, 876; Sâhil-serây-ı übbehet-pîrây-ı — 850; Serây-ı — 817; Serây-ı devlet-fezây-ı — 61, 148; Serây-ı hümâyûn-ı — 60, 147, 157; — Mahkemesi 817; — Mevlevî-hânesi Şeyhi 1212; — Serâyı 816

Beşîr Ağa (Baş-musâhib, Dârussa'âde Ağası) 494, 754

Betro 313, 317

bey'at; emr-i —-ı 'âmm 482; ibbân-ı — 482; merâsim-i —-ı Pâdişâhâne 465; merâsim-i —-ı Şâhâne 482; —-ı cülûs-ı hümâyûn 465; —-kerden-i cümle-i ümem 463

Beybars (mülûk-i Kāhire-i Mısrıyye'den, Fâtih-i Engürüs) 197

Beyhân Sultân (Sultân III. Mustafa'nın kızı) 1194, 1196; târîh-i velâdet-i — 1195

Beykoz 157, 401, 1030

Beylân Tevliyyeti 917

Beylerbeyi 68; Sâhil-serây-ı — 68, 160

Beyoğlu 758; Karşu-— 373

Beyşehri 636; — Sancağı 144

Beyrût 62, 143, 330, 499, 792, 894, 946, 1131; — Eyâleti 1014

Beyt/beyt; 'âzim-i —ullâhi'l-harâm 23, 600, 601; 'âzim-i hacc-ı —ullâhi'l-harâm 1121; dâhil-i —ullâhi'l-harâm 597; edây-ı ferîza-i hacc-ı —ullâhi'l-harâm 591; esâs-ı — 976, 1158; taraf-ı —ü'l-mâl-i mîrîye 783; tavâf-ı —-i Hudâ 81; tavâf-ı —ullâhi'l-harâm 169; zâmile-bend-i tavâf-ı —ullâhi'l-harâm 169; —-i mükerrem 616; —-i Nâbiga 172; —-i şerîf 591; —ü'l-mâl-i Müslimîn 911, 1103

Beyzâvî; ders-i — 1104; ders-i Tefsîr-i Şerîf-i — 1198; feth-i ders-i — 1008; Hâşiye-i Kādî — 163; Tefsîr-i — 166, 798, 1008, 1064; Tefsîr-i Kādî — 929; Tefsîr-i Şerîf-i — 392, 930, 1137; Tefsîr-i Şerîf-i Kādî — 1174

Bihke Kal'ası 976

Bihne Şehri 312

Bilâd/bilâd; —-ı bâride-i Rûm 1179; —-ı Erba'a 351; —-ı Ermen 879; —-ı İslâmiyye 647; —-ı Mâhân 932; —-ı ma'mûre-i İslâmiyye 630

Bîmâr-hâne/bîmâr-hâne 1155; Sultân Ahmed —si 1036

biniş 529, 548, 559; be-tarîk-ı —-i 'âdî 528, 924; —-i 'âdî 924; —-i hümâyûn 228, 552, 624, 980

Bîrûn/bîrûn 110, 121, 166, 244, 427, 483, 488, 501, 508, 509, 525, 600, 614, 625, 642, 649, 695, 725, 743, 754, 755, 756, 757, 759, 791, 806, 821, 958, 964, 989, 998, 1005, 1047, 1048, 1136; Hazînedâr-ı —î 210; Hazîne-i Enderûnî ve —î 812; Kağıd-ı — 59, 934, 1107, 1139, 1176, 1207; Kağıd-ı — Emâneti 277, 803, 1012, 1070; Kağıd-ı — Emîni-yi İstanbul 673; —-ı bâb-ı cedîd 757; —-ı Bâb-ı hümâyûn 755; —-ı bâb-ı kudûm 459; —-ı câmi'-i şerîf 991; —-ı cüdrân 1221; —-ı harem-i şerîf 991; —-ı hisâr 585; —-ı kal'a 712; —-ı memâlik 487; —-ı serâ 771; —-ı sûr-ı İstanbul 101; — Kağıd Emâneti 146

Boğaz/boğaz 41, 156, 400, 602, 604, 666, 763, 1226, 1233; Cendere —ı 791; Cüdeyde —ı 594, 600; Karadeniz —ı 42

Boğaz-hisâr/kesen 519; — Kal'ası 824, 1165

boğça 83, 84, 85, 204, 1141; —-i Mülûkâne 810; —-i Şâhâne 84

Boğdan 341, 571, 690, 706; Eyâlet-i — 233; nevâhî-i — 706; — Dîvân Efendiliği 233; — Voyvodalığı 52, 690, 950, 1026; — Voyvodası 52,

233, 370, 690, 701, 763, 1026
Bolu; — Kazâsı 853; — Sancağı 951
Bosna 16, 20, 562, 627, 694, 913, 956, 1014, 1025; ehâlî-i — 977; Eyâlet-i — 20, 29, 61, 141, 288, 789, 956, 1025, 1109, 1142; Eyâlet-i — ma'a-Hersek Sancağı 16; Eyâlet-i — Mevleviyyeti 1076; Vâlî-i — 20, 977, 1025; — Eyâleti 16, 288, 674, 791, 977, 1022, 1025, 1207; — Kadısı 107, 585; — Kazâsı 297, 1112; — Mevleviyyeti 994; — Vâlîsi 15, 390, 855, 977, 1025, 1141
Bostân İskelesi 199
Bozca-ada 174, 689, 886, 911, 912, 947, 967, 970, 1040, 1104; Cezîre-i — 884
Bozok 702, 973, 1179; —lu 879; — Mütesellimi 902; — Sancağı Mutasarrıfı 684
Bölük/bölük 596, 763, 766, 782; Kapucular —-başılığı 1023; ser-— 1047; —ât-ı Erba'a 57, 198, 352, 426, 994; —ât-ı Erba'a ağaları 199, 244, 350, 471; —ât-ı Erba'a kâtibleri 199; —ât-ı Erba'a ocakları 245; —ât Kâtibi 1176; —-başı 603, 861, 862, 1147; —-başı ağalar 203; —-başılık 1157
Bucaş-oğlu (Bandırma'da tavâ'if-i eşkıyâdan) 943
Budin 566, 567; — Kal'ası 566
Buhârâ; 'ulemâ'-i — 694
Buhârî; berây-ı du'ây-ı hatm-i Sahîhu'l-— 96; hatm-i —-i şerîf 100, 162; Kitâb-ı Sahîhu'l-— 96; Kitâbu Sahîhi'l-— 98; Ma'bed-i şerîf-i Emîr —î 47; Müderris-i Sahîh-i — 1043; Sahîh-i — 597, 601; Sahîhu'l-— 96; tedrîs-i — 1043; —-i şerîf 97; —-i şerîf Şerhi 162
Bulgār 766, 769; —-peçeler 769
Bursa 165, 239, 270, 298, 305, 369, 557, 612, 657, 676, 719, 859, 1008, 1037, 1071, 1073, 1076, 1081, 1107, 1132, 1139, 1149, 1151, 1176, 1208, 1209, 1219; Kazâ'-i — 1082; — Kadısı 18, 796, 1132; — Kazâsı 134, 271, 853, 1057, 1131; — Mevleviyyeti 687; — Mukāta'acılığı 803; — Mukāta'ası 59, 146, 277, 673, 934, 1012, 1070; — Sancağı 1084
buyuruldu 409, 410, 600, 714
Bürde; sâhib-i kasîde-i mübâreke-i — 1171; Tahmîs-i —-i şerîfe 55; takbîl-i taraf-ı —-i münîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem 1171; telsîm-i —-i enver 798, 928, 1002, 1064, 1197; ziyâret-i —-i şerîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem 1171; —-i münîfe 1172; —-i münîfe-i hazret-i Rasûl-i ekrem 927, 1001; —-i münîfe-i hazret-i Seyyidü'l-enâm 1103; —-i münîf-i Nebevî 304; —-i müteberrike-i şerîfe 1172
Bürke Kal'ası 89
Büyük Oda 151
Büyük-çekmece 1217

C

câdde; hırâmân-ı —-i iclâl 403; şeref-mesîr-i —-i 'ömr 171; tarik-ı — 355; —-i edeb 1029; —-i hidâyet-iktinâhî 453; —-i ihtimâma 642; —-i inkıyâdında 892; —-i isâbet 430; —-i istikbâl-i 'ubûdiyyetde 413; —-i itâ'atdan 629, 649; —-i i'tidâl 1165; —-i lutf 148; —-i meslûkelerinden 485; —-i necât-ı meslûke 487; —-i rıfk 706; —-i rızâdan 647; —-i sedâda 687; —-i selâmet 664; —-i sıdk 783; —-i şerî'at 782; —-i ta'zîm-i hazret-i Rasûl-i 'Adnânî 422; —-i zâbıtadan 647
Ca'fer Bey (Kızıl-hisârlı-zâde, Mîrî firkate kapudanlarından) 231, 232, 233, 1147, 1213, 1215
Cağaloğlu Serâyı 1101, 1153

Câlînûs 583; —-ı zemân 492
Câmi'/câmi' 42, 397, 567, 640, 1201, 1204, 1218; Ağa —i İmâmı 220; âlât-ı esâs-ı —-i şerîf 961; 'Ali Paşa —i 1100; 'Arab —i 42, 110; Aşağı Gül —i 42; Ayasofya —i 684, 968; 'âzim-i —-i bekā 720 'âzim-i gülşen-serây-ı —-i bekā 1085; Bâğçe-kapusu Vâlide —-i şerîfi 1225; bâha-i —-i münîfe 46; Balat —i 265; berây-ı binâ'-i —-i Üç-şerefeli 1133; berây-ı itmâm-ı —-i şerîf 992; berây-ı itmâm-ı —-i şerîf-i hazret-i Sultân Mustafa Hân 962; bevvâb-ı —-i şerîf 49; binâ'-i — 661; binâ'-i —-i Kurşunlu Mahzen 41; binâ'-i —-i şerîf 923; bîrûn-ı —-i şerîf 991; Bostancı —i 327; Cihângîr —i 1034, 1088; Çorlulu —-i şerîfi 1115; derûn-ı — 422, 682, 1088; derûn-ı —-i şerîf 682, 990, 991, 1088; devr-hânî-i —-i şerîf 49; Dırağman —i 265; Dizdâriyye —i 274; Dülbendci —-i şerîfi 1204; Ebu'l-feth Sultân Mehmed Hân-ı Gāzî 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân hazretleri —-i şerîfi 924; Eski — 983; Eyyûb —i Meşîhati 993; Eyyûb —i Şeyhi 993; Fethiyye —i 1094; Fındıklı —i 174; hademe-i — 363; hademe-i —-i şerîf 356, 528, 1134; hıdmet-i binâ'-i —-i şerîfde 989; hıtâm-ı —-i şerîf 923; İbrâhîm Paşa —i 1107; İmâm-ı —-i kāb-ı kavseyn 46; itmâm-ı binâ'-i —-i şerîf 923; Kapudan Paşa —i 396; kubbe-i —-i şerîf 1134; Kurşunlu Mahzen —i 42, 361; Kurşunlu Mahzen —-i şerîfi 43; La'lî —i 983; mahall-i binâ'-i —-i şerîf 961; Mahmûd-paşa —i 355, 921; Mahmûd-paşa —-i şerîfi 329; mecmû'-i kanâdîl-i —-i şerîf 992; Mehmed Paşa —i 720; mihrâb-ı —-i bekā 587; Mihrişâh ismiyle müsemmâ —-i şerîf 988; nezâret-i binâ'-i —-i şerîf 560, 1022; nezd-i Sultân Bâyezîd —i 1075; Nûr-ı 'Osmânî ile müsemmâ —-i şerîf 348; revzen-i —-i şerîf 1134; Sultân Ahmed —i 328, 510, 515, 720; Sultân Ahmed —i 'imâretine 720; Sultân Ahmed —-i şerîfi 91, 420, 530, 878, 1086, 1225; Sultân Ahmed —i Şeyhi 422; Sultân Ahmed —i Şeyhliği 1085; Sultân Ahmed Hân 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân hazretlerinin —-i şerîfi 1211; Sultân Ahmed Hân 'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân —-i şerîfi 422, 704, 1039, 1173; Sultân Ahmed Hân 'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân hazretleri —-i şerîfi 69; Sultân Ahmed Hân 'aleyhi'r-rahmetü ve'r-rıdvân hazretlerinin —-i şerîfi 161, 308, 406, 693, 821, 1028, 1077, 1115, 1150, 1186, 1187; Sultân Ahmed Hân —i 638; Sultân Ahmed Hân —-i şerîfi 53, 214, 273, 358, 517, 1120, 1224; Sultân Ahmed Hân tâbe serâhu —-i şerîfi 138; Sultân Ahmed Hân tâbe serâhu hazretleri —-i şerîfi 394, 671, 800, 929, 1010, 1066, 1105, 1138, 1205; Sultân Bâyezîd —i 1220; Sultân Bâyezîd Hân —-i şerîfi 1088; Sultân Bâyezid-i Velî —-i şerîfi Şeyhi 719; Sultân —i 1033; Sultân Mehmed —i 1102; Sultân Mehmed —i Kâtibi 359; Sultân Mehmed —-i şerîfi 163; Sultân Mehmed Hân-ı Gāzî —-i şerifi 99; Süleymâniyye —i 531, 532, 634; Şehzâde —i 396, 435; Şeyh-i —-i Nûr-ı 'Osmânî 1067; Şeyh-i —-i şerîf 989; ta'mîr-i —-i Kurşunlu Mahzen 35; târîh-i hitâm-ı —-i şerîf 992; tefâsîl-i hey'et-i —-i şerîf 989; Tophâne —i 1201; Üç-şerefeli —-i şerîf 817; 1123, 1146; Üç-şerefeli demekle ma'rûf —-i şerîf 1133; Vâlide —i 1033; Vâlide —i şerîfi

392; Vâlide —i Şeyhliği 993; Vâlide Sultân —i 474; Vâlide Sultân —i türbesi 474; Yeni — 392; Yeni —-i şerîf 427; Yeni — türbe-i şerîfi 1168; Yeni — Mütevellîsi 417; Zeyrek —i 811; zîr-i —-i şerîf 991; —-i cedîd 510, 1204; —-i cedîd-i müteberrike 422; —-i Cedîd-i Üsküdar 1085; —-i de'â'im-i erkân-ı şühûd 983; —-i Ebi'l-feth Sultân Mehmed Hân-ı Gāzî 96; —-i Ebi'l-feth Sultân Mehmed Hân 1217; —-i Ebû'l-feth Sultân Mehmed Hân ve Sultân Bâyezîd Hân 158; —-i hümâyûn 349, 350, 1133, 1135; —-i hümâyûn-ı meymenet-meşhûn 1022; —-i hümâyûn Şeyhi Efendi 351; —-i kebîr 896; —-i Kurşunlu Mahzen 41; —-i Murâdiyye 716; —-i lâ-nazîr 1135; —-i mecmû'-i hayr 992; —-i Mihrimâh ve Eyyûb-i Ensârî ve Bâyezîd ve 'Atîk 'Ali Paşa ve Molla Gürânî 1217; —-i mu'allâ-dergâh 911; —-i mübâreke 349; —-i münîf 1133; —-i Nûr-ı 'Osmânî 376, 422, 923; —-i ra'nâ 992; —-i Sultân Ahmed Hân 1120; —-i Sultân Ebi'l-fethi 1217; —-i Sultân-ı Mahmûdü'l-hısâl 44; —-i şerîf 36, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 179, 228, 292, 349, 351, 352, 355, 362, 400, 474, 560, 579, 628, 636, 695, 698, 756, 894, 896, 922, 955, 961, 983, 989, 990, 1078, 1133, 1134, 1204, 1225; —-i şerîf-i bereket-redîf 43; —-i şerîf-i cedîd 1204; —-i şerîf-i harem-redîf-i lâmi'u'n-nûr 98; —-i şerîf-i hazret-i Hâlid-i Ensârî 682; —-i şerîf-i hazret-i Şehriyârî 1034; —-i şerîf-i Ka'be-redîf-i Hâlidî 582; —-i şerîf-i lâmi'u'ş-şerîf-i Husrevânî 961; —-i şerîf-i Nûr-ı 'Osmânî 343, 353, 362; —-i şerîf Nâzırı 352; —-i şer'-i şerîf 36, 344, 984; —-i şerîf-i Vâlide Sultân der-Bâğçe-kapusu 1224; —-i şerîf Mütevellîsi 423; —-i Ümeyye 894; —u'l-ezher 'ulemâsı 788; —u'l-Kur'ân 293

cânbâzân 772; —-ı bedî'u't-tavr 60, 148, 282; —-ı perende tavr-ı hoş-handî 415

Câsâr 563, 564, 565, 566; —-ı mesfûr 644; — Serâyı 564

Câsâriçe 564, 565, 566

câsûs 71, 87, 88, 794

Cebeci 352, 863; Dergâh-ı 'âlî —-başılığı 278; Dergâh-ı 'âlî —leri 209; Kâtib-i —yân 1139, 1233; Kitâbet-i —yân 517; Ocağ-ı —yân-ı Dergâh-ı 'âlî 285; —-başı 86, 146, 199, 248, 297, 350, 366, 471, 617, 621, 634, 674, 776, 819, 861, 862, 864, 870, 871, 889, 960, 967, 1013, 1036, 1099, 1208; —-başılık 57, 297, 618, 863, 935, 960, 1013, 1036, 1070, 1107; — Kolluğu 1036; —ler 1207; —ler Kâtibi 613, 864, 1036; —ler Kitâbeti 58, 145, 276, 277, 673, 803, 934, 1000, 1001, 1012, 1036, 1070, 1107, 1175; —-yân Baş-çavuş'u 1029; —yân-ı Dergâh-ı 'âlî 285

Cebe-hâne 247, 350, 755, 757, 862, 863, 870, 925, 927, 960, 1048, 1091, 1141, 1195; derûn-ı — 864, 927; derûn-ı —-i 'âmire 864, 890; hademe-i — 776; ihtimâm-ı —-i 'âmire 864; mevzû'-i Hazîne-i —-i hümâyûn 864; mühimmât-ı —-i 'âmire 864; —-i 'âmire 889, 926, 1227; —-i Enderûn 754; — Ocağı 297

Celâleddîn; Âsitân-ı hazret-i — 1202; —-i Rûmî 746

Celâl Efendi/Celâleddîn (Mevlânâ-zâde, Seyyid) 90

Cem; Âsaf-ı —-câh-ı mekârim-penâh 224; Âsaf-ı —-câh-ı sa'âdet-iktinâh 270; Hidîv-i —-câh-ı sipihr-iktidâr 850; Pâdişâh-ı —-câh 634, 637;

Pâdişâh-ı —-haşem 467; Sultân-ı —-câh 682; —-câh-ı Hidîv-i ekrem 937; —-hadem 209
Cendere Boğazı 791
Cengîz; fetret-i — 932; hânedân-ı — 405; rüsûm-ı dîrîne-i —iyye 705
Cerde 503, 519, 522, 545, 546, 593, 594, 597, 598, 599, 601, 602, 603, 622, 650, 782, 927, 972; hıdmet-i — 598, 792; umûr-ı — 598; — Başbuğluğu 62, 108, 545, 674, 789, 898, 926, 927, 970, 1059, 1143; — Başbuğu 545, 855, 902, 1143
Cerrâh; —ân-ı Hâssa 981; —-başı 919; —-başılık 980, 981
Cerrâhî; nisbet-i — 807
Cerrâh-paşa 94
cevâmi‘ 49, 216, 227, 274, 482, 616, 735, 1008, 1216, 1217, 1219; binâ’-i — 45; ekser-i — 740; hıtâbet-i — 504; meşâyih-i —-i selâtîn 192, 420, 470, 518, 528, 704, 878, 1087, 1136, 1218, 1225; meşâyih-i —-i selâtîn-i kürsî-nişîn 1172; meşâyih-i kürsî-nişîn-i —-i selâtîn 137, 272, 393, 670; ser-efrâz-ı silsile-i meşâyih-i —-i selâtîn 719; selâtîn —i kâtibleri 811; silsile-i meşâyih-i —-i selâtîn 1085; vu“âz-ı —-i selâtîn 1067; vu“âz-ı —-i vüzerâ 1218; zevâyây-ı — 753; —-i envâr-levâmi‘in 212; —-i selâtîn 52, 504, 808; —-i şerîfe 227
Cevher Ağa (Musâhib-i hazret-i Şehriyârî) 1116
Cevher Paşa (Tîmûr Paşa karındaşı, Akseray Sancağı, Amasiyye Sancağı, Kayseriyye Sancağı, Çorum Sancağı, Şehrizor Eyâleti) 144, 290, 950, 1081, 1082, 1110, 1144
Cezâ’ir/Cezâyir 979; cânib-i Dâ‘î-i — 1042; Eyâlet-i —-i Garb 143, 1144; — Dâ‘îsi 236, 979, 1042; —-i Bahr-i Sefîd 397; —-i Garb Beylerbeyiliği 231, 236, 585; —-i Garb Eyâleti 902; — Vâlîsi 231
cibâyet 49, 504, 659, 661, 718; cihet-i —-i cizye-i Mısır 658; —-i cizye-i Mısrıyye 718; —-i emvâl-i cizye-i Mısrıyye 658; —-i Mısır 785
Cibrîl; cenâb-ı — 460
Cidde 616, 627, 954, 1144, 1192; Eyâlet-i — 535, 954, 1055; Eyâlet-i —-i ma‘mûre 592, 1192; Livâ’-i —-i ma‘mûre 611; Vâlî-i —-i sâbık 625; — Eyâleti 617, 1133; —-i ma‘mûre 591, 616, 617, 628; —-i ma‘mûre Eyâleti 591; —-i ma‘mûre Sancağı 18, 790; —-i ma‘mûre Vâlîsi 1192; — mansıbı 591; — Sancağı 103, 231, 236, 1056, 1143, 1144; — Vâlîsi 256, 615; — Vilâyeti 616
cihâd 178, 470, 625; âlât-ı — 957; Belgrad-ı dâru’l-— 561; ber-efrâşte-i ser-mesned-i — 178; seyf-i — 471; tavâ’if-i erbâb-ı —-ı askeriyyeye 435
cihân; âfitâb-ı — 181; alay-ı —-ârâ 518, 692, 1039; alay-ı —-ârây 91, 161, 308, 406, 420, 704, 821; alay-ı vâlây-ı —-ârâ 878, 1115; ‘âlem-efrûz-ı —-ı saltanat 179; celâlet-i saltanat-ı —-sitânî 539, dâdâr-ı — 917; dâmen-bûs-ı hazret-i Sultân-ı — 394; dâmen-bûs-ı Sultân-ı — 138, 273; Hidîv-i —iyân 929; ma‘delet-bahş-ı — 44; mefhar-ı selâtîn-i — 465; mefhûm-ı —-idrâk-ı hazret-i Şehriyârî 493; mesâmi‘-i — 1195; Pâdişâhân-ı — 459; selâtîn-i — 116, 456, 749, 774; Sultân-ı —-ı iktidâr 354; Sultân-ı dü-— 460; sünûh-ı mülhem-i Şâh-ı — 126; Şâh-ı — 132; Şehen-şâh-ı — 130, 140, 354, 733, 877, 1120, 1200; Şehriyâr-ı —-iktidâr 68, 160, 307; Şehriyâr-ı —-sitân-ı ekrem 876
Cihân-bânî; ‘atıyye-i behiyye-i — 594; ‘azamet-i Hilâfet-i — 539; cülûs-ı

hümâyûn-ı meymenet-me'nûs-ı hazret-i — 590; deydene-i müstahsene-i havâkīn-i — 1120; emr-i şerîf-i ma'delet-redîf-i — 939; fermân-ı hazret-i — 115; fermân-ı sabâ-mesîr-i Şehriyâr-ı — 112; hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı — 717; hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i — 587, 719, 1095, 1108; hatt-ı şerîf-i ma'delet-redîf-i — 885; hatt-ı şerîf-i şevket-redîf-i — 729, 909; havâkīn-i kirâm-ı — 511, 580; hazret-i Şehriyâr-ı —-ı ekrem 97; hıtta-i — 183; hutût-ı şerîfe-i hazret-i — 787; 'inâyet-i bî-gāye-i — 608; irâde-i 'aliyye-i — 804; is'âf-ı hümâyûn-ı — 1054; kā'ide-i müstahsene-i mülûk-ı — 731; makarr-ı Hilâfet-i — 227; makarr-ı ibcâl-i havâkīn-i kirâm-ı — 1220-1221; makrûn-ı fermûde-i hazret-i — 111; nâme-i hümâyûn-ı — 575; revnak-efzây-ı serîr-i — 577; serîr-i saltanat-ı — 216, 538; serîr-i saltanat-masîr-i — 216, 218, 538; şâyân-ı 'avâtıf-ı — 1215; Şehen-şâh-ı — 33; Şehriyâr-ı — 388; tenbîhât-ı ekîde-i — 717

Cihân-dâr; 'âdet-i mekârim-i —î 51, 78, 104, 135, 175, 254, 335, 367, 390, 416, 434, 619; 'âdet-i seniyye-i —î 1116; 'âdet-i seniyye-i hazret-i —î 903, 925, 959, 978, 995, 1061, 1099; 'afv-ı —î 52; 'afv-ı hazret-i —î 137; 'atâyây-ı behiyye-i —î 608; 'atıyye-i hümâyûn-ı —î 726; 'avâtıf-ı 'aliyye-i kâm-bahşây-ı —î 20; 'ayn-ı 'inâyet-i re'y-i rezîn-i —î 57; bâ-reviyyet-i hazret-i —î 552; cülûs-ı hümâyûn-ı hazret-i —î 564; cümle-i hayrât-ı cezîle-i —î 961; emr-i —î 969; emr-i hümâyûn-ı —î 1000, 1162, 1166; emr-i hümâyûn-ı hazret-i —î 363; emr-i hümâyûn-ı rızâ-meşhûn-ı —î 73; emr-i şerîf-i —î 270; evvel-i evlâd-ı 'âlî-nijâd-ı hazret-i —î 738; firâvân-ı —î 1001; haslet-i pesendîde-i —î 27; hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i —î 425; himmet-i Mülûkâne-i —î 435; huzûr-ı bâhiru'n-nûr-ı hazret-i —î 430; huzûr-ı —î 247; ıttılâ'-ı hümâyûn-ı —î 939; İmâm-ı Sânî-i hazret-i —î 797; 'inâyet-i hazret-i —î 857; irâde-i hümâyûn-ı hazret-i —î 523; irâde-i mahz-ı şeref-i —î 422; izn-i hümâyûn-ı —î 1230; karîha-i hazret-i —î 372; karîha-i hümâyûn-ı —î 242, 407; karîha-i hümâyûn-ı hazret-i —î 332, 365; karîha-i sabîha-i hazret-i —î 777, 927, 967, 975, 999, 1000, 1078, 1090, 1096, 1135, 1193, 1215; karîha-i sarîha-i hazret-i —î 379; karîha-i sarîha-i hümâyûn-ı hazret-i —î 430; Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i —î 976; kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı hazret-i —î 282; mahz-ı irâde-i —î 500; mahz-ı irâde-i hazret-i —î 815; mahz-ı karîha-i sabîha-i hazret-i —î 557; makbûl-i hazret-i —î 1147; makbûl-i nazar-ı 'inâyet-eser-i hazret-i —î 531; ma'lûm-ı hazret-i —î 966, 1013, 1059, 1112, 1127, 1162; ma'lûm-ı 'ilm-i hazret-i —î 886; ma'lûm-ı 'ilm-i kâ'inât-pîrây-ı hazret-i —î 1054; ma'lûm-ı kâ'inât-pîrây-ı hazret-i —î 1151; manzûr-ı hümâyûn-ı hazret-i —î 283; matlûb-ı —î 1227; matlûb-ı hazret-i —î 1233; matlûb-ı hümâyûn-ı —î 819; merâhim-i seniyye-i hazret-i —î 428; merâsim-i istikbâl-i —î 413; nâme-i hümâyûn-ı —î 316; nazar-ı sıyânet-eser-i —î 1148; nevâl-i hazret-i —î 1079; nevâziş-i —î 741; pîş-i hazret-i —î 363; ruhsat-ı —î 53, 138; sâye-i 'inâyet-vâye-i —î 405; serîr-i saltanat-ı —î 218; Silahdâr-ı hazret-i —î 438; sîrâb-ı nevâl-i hazret-i —î 858; şeref-i

teşrîf-i hümâyûn-ı —î 413; şevket-i —î 1166; taraf-ı hazret-i —î 419, 435, 935, 1071; taraf-ı hümâyûn-ı hazret-i —î 247; taraf-ı ʻinâyet-methaf-ı hazret-i —î 380, 438; tîşe-i bâzû-yı —î 817; übbehet-i —î 212; vefk-ı rızây-ı tavʻ-irtizây-ı cenâb-ı —î 645; yümn-i ikbâl-i hazret-i —î 601; —-ı pâk-nihâd 23
Cihângîr (İstanbul'da semt) 1179, 1198; — Câmiʻi 1034
Cihân-gîr; Pâdişâh-ı —-i kişver-güşâ 120; vesîle-i duʻây-ı Pâdişâh-ı — 91, 420, 518, 704, 878, 1087
Cihân-mutâʻ; emr-i —-i Şehriyârî 301; emr-i —-i Hâkānî 399; emr-i —-i Zıllullâhî 646; fermân-ı — 1220; fermân-ı —-ı hümâyûn 1199; hazret-i Şehen-şâh-ı — 464; hutût-ı şerîfe-i —-ı hazret-i Şehriyârî 725; mahz-ı ʻatâyây-ı cezîle-i hazret-i Şehen-şâh-ı — 656, 723; merfûʻ-i pîş-gâh-ı Tâc-dâr-ı — 630; mûceb-i fermûde-i — 402; Pâdişâh-ı — 481; Pâdişâh-ı —-ı ʻâlem 381, 439; sipâh-ı zerrîn-kabây-ı eşiʻʻa-i envâr-ı Şehriyâr-ı — 465
Cihân-penâh; hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı —î 440; hazret-i —î 169; hazret-i Şehen-şâh-ı —î 378; hazret-i Şehriyâr-ı — 190; hazret-i Tâc-dâr-ı —î 376; hazret-i zıll-ı vârif-i —î 301; Husrev-i —-ı kâm-kâr 147; huyûl-i Hâssa-i —î 129, 262, 378; huzûr-ı fâ'izu'n-nûr-ı hazret-i —î 224, 270; huzûr-ı fâ'izu'n-nûr-ı hazret-i Pâdişâh-ı —î 186, 490; izn-i —î 192; makrûn-ı irâde-i —î 399; mehâmid-i hazret-i Pâdişâh-ı — 507; Pâdişâh-ı — 435; resîde-i nigâh-ı hazret-i — 115; sûy-ı —-ı Zıllullâhî 113; Şehen-şâh-ı —-ı gerdûn-vekār 114; Şehriyâr-ı —-ı ʻâlem 185, 490, şevket-i hazret-i Pâdişâh-ı — 1172; Tâc-dâr-ı —-ı ʻâlem 669; zıll-ı vârif-i —î 226
cirîd 528, 770; —-bâzân-ı hazret-i Sadrıaʻzamî 770; —-bâzlık 624
cisr 317, 561, 573; —-i Mustafa Paşa 561
Civân Bey (Acu Sancağı, rütbe-i Mîr-livâlık) 1060
Cizye/cizye 41, 363, 1207; cibâyet-i —-i Mısrıyye 718; cibâyet-i emvâl-i —-i Mısrıyye 658; cihet-i cibâyet-i —-i Mısır 658; İstanbul —dârı 364; —-i cizye 658; emvâl-i —-i matlûbe 719; emvâl-i —-i Pâdişâhî 707, 725; mecmûʻ-i —si 659; Muhâsebe-i — 436, 802; tahsîl-i emvâl-i —-i Kāhire 659; tahsîl-i emvâl-i Pâdişâhî-i —-i Mısrıyye 660; — Baş-bâkī-kulluğu 57, 146, 221, 279, 801, 935, 1013, 1071, 1107, 1139, 1175; — Baş-bâkī-kulu 221, 1208; —-dâr 713; —-dârân 713; —-i ekālîm-i Mısr-ı Kāhire Cibâyeti 658; —-i mîriyye 713; — Muhâsebeciliği 437, 875; — Muhâsebecisi 436, 802, 875; — Muhâsebesi 58, 145, 276, 384, 672, 933, 1011, 1069, 1106, 1139, 1175
Corcî (İngiltere Kıralı) 571, 794
Cübbeʻali 109; — Kapusu 395, 1157; — Yeni-kapusu 100
Cüdeyde 603; — Boğazı 594, 600
cülûs 185, 216, 218, 409, 507, 748, 867; ahbâr-ı —-ı suʻûd-me'nûs 212; ʻatıyye-i —-ı hümâyûn 206, 208, 210, 496; ʻatıyye-i —-ı hümâyûn-ı ʻinâyet-nümûn 207, 496; beyʻat-ı —-ı hümâyûn 465; cevâb-ı tebrîk-nâme-i —-ı hümâyûn 812; deydene-i —-ı hümâyûn-ı ʻazamet-meşhûn 182; evâ'il-i —-ı merhûm 719; ibtidâ'-i —-ı hümâyûn 487, 552; keyfiyyet-i —-ı hümâyûn-ı ân 480; resm-i — 208, 494; resm-i —-ı ʻâdî 497; resm-i —iyye 201; resm-i —iyye-i ʻâdiye 494; şeref-i —-ı hümâyûn 206, 496; şeref-i

—-ı meymenet-me'nûs 522; şeref-i —-ı meymenet-me'nûs-ı hümâyûn 479; şeref-i —-ı sa'd-baht-ı 'âlî-taht-ı hümâyûn 182; şeref-pîrâyî-i — 917; şeref-pîrâyî-i —-ı hümâyûn 490; şeref-rûz-ı — 490; tafsîl-i —-ı hümâyûn 475; târîh-i — 483; târîh-i —-ı hümâyûn 469, 483; tebrîk-nâme-i —-ı hümâyûn 217, 536, 574, 887; tebrîk-nâme-i hümâyûn-ı —-ı meymenet-me'nûs 429; teşrîfât-ı hümâyûn-ı —-ı 'azamet-me'nûs 536; vukū'-i —-ı hümâyûn 208; yevm-i —-ı meserret-me'nûs-ı hümâyûn 490; —-ı 'azamet-me'nûs-ı hümâyûn 181, 188, 207; —-ı hazret-i es-Sultânü'l-a'zam 176; —-ı hümâyûn 184, 185, 186, 187, 193, 201, 212, 213, 489, 492, 494, 497, 504, 540, 547, 564, 791, 908, 1158; —-ı hümâyûn-ı 'azamet-me'nûs 232; —-ı hümâyûn-ı 'azamet-meşhûn-ı hazret-i Şehriyârî 887; —-ı hümâyûn-ı hazret-i Cihân-dârî 564; —-ı hümâyûn-ı 'izzet-me'nûs 216, 538; —-ı hümâyûn-ı meserret-me'nûs 484; —-ı hümâyûn-ı meserret-nümûn-ı Şehriyârî 610; —-ı hümâyûn-ı meymenet-makrûn 309; —-ı hümâyûn-ı meymenet-me'nûs 218, 316, 476, 500, 593; —-ı hümâyûn-ı meymenet-me'nûs-ı 'âlî 630; —-ı hümâyûn-ı meymenet-me'nûs-ı hazret-i Cihân-bânî 590; —-ı hümâyûn-ı meymenet-me'nûs-ı hazret-i Şehriyârî 550, 554, 812; —-ı hümâyûn-ı meymenet-meşhûn 590; —-ı hümâyûn-ı şeref-me'nûs 496, 575; —-ı hümâyûn-ı şevket-'unvân 560; —-ı 'inâyet-me'nûs 186; —-ı 'inâyet-me'nûs-ı hümâyûn 191, 469, 500; —-ı mesned-i saltanat-ı 'Osmânî 867; —-ı meymenet-makrûn 564; —-ı meymenet-me'nûs 538, 540, 786; —-ı meymenet-me'nûs-ı ân 461; —-ı meymenet-me'nûs-ı hazret-i Şehriyârî 668; —-ı meymenet-me'nûs-ı hümâyûn 466, 489, 539, 577; —-ı meymenet-me'nûs-ı hümâyûn 478; —-ı meymenet-me'nûs-ı taht-ı 'Osmânî 474; —-ı sa'âdet-me'nûs 213, 540; —-ı taht-ı 'âlî-baht-ı 'Osmânî 193; —-nâme-i mufassala-i Hakīr 483

cünd; tavâ'if-i hayyâle-i —iyân 624; —-i fiten-i Moğolî 458; —-i İslâm 599, 603; —îler 528; —iyân-ı fevârisü'l-hayl 624, 625

Ç

Çârşû/çârşû 202, 227, 486, 516, 741, 751, 756, 758, 822, 1218; 'Ali-paşa —su 396; Ayasofya —su 327; Eyyûb —su 583; Fişekciler —su 1063; havâlî-i — 758; Kantarcılar ve Kundakcılar ve Fişekciler —su 1063; Kocamustafa-paşa —su 974; Mahmûd-paşa —su 202, 327; Malta —su 1132; Mercan —su 167; Nişâncı —su 1075; Sipâh —su 766; Uzun — 167; Üç Şerefeli Câmi'-i şerîfi —ları 817; —da 273, 906, 1217; —dan 763; —ya 167, 1218

Çavuş/çavuş 517; Baş-— 863, 926; Baş-—luk 93, 1029; Cebeciyân Baş-—'u 1029; Dergâh-ı 'âlî —-şılığı 16; Dergâh-ı 'âlî —ları 210; Dîvân-ı hümâyûn —-başısı 16; Enderûn-ı hümâyûn Baş-—luğu 128; Gediklü —ân 199; Kapu —u 926; Kulaguz — 199, 471; Orta-— 943; Ser-—ân-ı alay 284; Ser-—ân-ı Dergâh-ı 'âlî 530, 606, 1030, 1159, 1199, 1202; Ser-—ân-ı Dîvân-ı 'âlî 1220; Ser-—ân-ı Enderûn-ı hümâyûn 507; Silâhdâr —ları 199; —-ân 192, 198, 199, 282, 294, 295, 471,

507, 524, 787; —ân-ı Dîvân 199, 244, 245, 246, 283, 352, 471; —ân-ı Dîvân-ı hümâyûn 635; —ân Kâtibi 200, 472, 918; —-başı 144, 241, 313, 351, 352, 371, 394, 407, 414, 472, 498, 551, 626, 652, 670, 953, 959, 1069, 1090, 1127, 1167, 1175, 1230; —-başı Ağa 52, 86, 137, 199, 201, 245, 247, 248, 272, 282, 295, 393, 432, 551, 626, 756, 1228, 1229, 1230; —-başılık 15, 16, 274, 394, 395, 498, 531, 551, 606, 612, 613, 672, 802, 823, 863, 933, 953, 959, 1011, 1025, 1099, 1106, 1117, 1127, 1159, 1167, 1207; —-başı Vekâleti 674; —-başı Vekîli 359; —-başı-yı sâbık 61, 652, 894, 973, 1009, 1023, 1099; —lar Emîni 681; —lar Kâtibi 58, 294, 295, 1128; —lar Kitâbeti 59; — Mescidi 1204

Çavuş-oğlu (Nikhisâr semtinde Canikli Mîr-i mîrân'dan Süleymân Paşa akribâsından nâm şakī) 1094

Çavuş-zâde Efendi (Zümre-i huffâzdan, İmâm-ı Sânî-i Şehriyârî) 421, 902

Çeh 569; — Eyâleti 563, 569, 570, 571; — Kıraliçesi 540

çekdirme 25, 76, 95, 129, 174, 256, 263, 266, 320, 321, 338, 357, 371, 373, 399, 429, 494, 519, 609, 655, 695, 777, 800, 860, 889, 936, 966, 1041, 1061, 1074, 1094, 1113, 1149, 1161, 1177, 1182, 1183, 1209, 1210; derûn-ı — 966; —-i yedek 655

Çekmeceler 381

Çengâl-köyü 729

Çerâ-gâh 129, 262; —-ı mezkûr 262, 378; —-ı Sa'dâbâd 32, 129, 130, 262, 378, 388, 797, 936, 1003, 1073, 1147, 1148, 1181, 1209

Çerkes 643; — Bey 736

çeşme 45, 89, 151, 355, 400, 628, 755, 759, 820, 923, 1006, 1203; Acı — 202; Kassâb-başı —si 1203; Kırk — Suyu 1221; Kürkcü-—si 618; Lâleli-— 910, 911, 922, 955, 1078, 1133; Saka-—si 1026, Sakalar —si 1204; ser-—-i mîzâb-ı rahmet 355; Silahdâr Mustafa Paşa —si 1203; Soğuk-— 248, 327; Sultân Ahmed Hân merhûmun —sine 755; —-i âb 400; —-i 'inâyet-i reşha 151; —-i latîfe 451, 1112; —-i Sultân 'Osmânî 356; —-i merkūme 1203; —-sâr 43, 356, 991, 1006, 1134; —-sâr-ı latîf 1101; —-sâr-ı latîf-i zülâl 1102; —-sâr-ı Sultân Ahmed Hân 1047

Çıldır 1109; Eyâlet-i — 62, 142, 782, 789, 891, 902, 1144; havâlî-i — 892; — Eyâleti 173, 235, 236, 290, 675, 947, 1056, 1059; — Vâlîsi 173, 395, 856, 1038, 1122, 1233

Çınâr 1206

çırâğ 79, 93, 128, 219, 221, 303, 384, 407, 412, 415, 419, 430, 432, 485, 487, 495, 510, 511, 513, 525, 549, 550, 553, 557, 558, 559, 586, 617, 626, 633, 652, 676, 687, 690, 694, 720, 723, 736, 759, 783, 801, 804, 805, 809, 823, 905, 917, 967, 999, 1000, 1062, 1066, 1074, 1090, 1158, 1184; Hân —ı 143, 217, 289; şeb-— 468; şeb-—-ı envâr-ı şerî'atları 343; —-efrûhte-i hazret-i Şehriyâr-ı 'âlem 810; —-efrûhte-i Hudâvend-i ümem 664; —-efrûhteleri 804, 917; —-ı hândân 746; —-ı hâss 408, 1087; —-ı hâssa-i hazret-i Şehriyâr-ı 'âlem 778; —-ı hâssa-i Şehriyâr-ı 'âlem 779; —-ı hâss-ı Mülûkâne 804; —-ı hümâyûn 857; —-kerden-i hazret-i Şehriyârî 853

Çil 'Osmân (Kıbrıs Muhassılı) bkz. 'Osmân Ağa

Çimşirlik 464, 481, 500, 504, 752

Çîn; nâdide-i —-i sezây-ı tahsîn 1141

Çirmen; Livâ'-i — 143, 1110; — Beyliği 980; — Sancağı 64, 288, 676, 793, 857, 949, 1060
Çorlu 568, 1217; —lu 163
Çorum 144, 681, 1111; Livâ'-i — 654, 1143; Mutasarrıf-ı — 681; — Alay-beyi 699; — Mutasarrıfı Paşa 681; — Sancağı 65, 290, 685, 902, 950, 1016; — Sancağı Alay-beyisi 699; — Sancağı Mutasarrıfı 684, 1143
Çömlekciler 805, 1117
Çûbcu Limanı 1214
Çukacılar 1217; — Hânı 327
Çukadâr 918, 1177; Ağa —ı 504; Ser— 284; — Ağa 384, 419, 511, 858, 978, 982, 1139, 1164; — Ağalık 801, 934; —-ı Enderûn-ı hazret-i Şehriyârî 805; —-ı hazret-i Şehriyârî 440, 633, 674, 916, 1030; —-ı Şehriyârî 255, 805
Çukur-bostan 996, 1025, 1026

D

Dağ (Nehir ismi) [=Vah, Vag] 566
Danimarka/Danimarko 317, 542, 630; elçi-i — 629; vürûd-ı elçi-i — 629; —-i mesfûrun 630; —v 770
dâniş 253, 1032; behre-i —de 883; ma'lûm-ı erbâb-ı — 23; zîb-i kitâb-hâne-i erbâb-ı — 55; zîb-ârây-ı kurta-ı gûş-ı erbâb-ı — 460; —verân 932, 1065
Dâniş Süleymân Efendi (Masraf Kitâbeti, Kalyonlar Kitâbeti, Sergi Nezâreti, Cebeciler Kâtibi) 145, 673, 1012, 1107, 1233
Darb-hâne 754, 1091, 1119, 1207; Emânet-i — 701, 786, 934, 967, 1059, 1098; Emânet-i —-i 'âmire 93, 259, 701; Emânet-i —-i 'âmire-i Şehriyârî 92; Emîn-i —-i 'âmire 92, 445, 701, 967, 1059; Emîn-i —-i şehr-âyîn 762; Nezâret-i — 672; — Emâneti 58, 145, 276, 445, 1069, 1106; — Emîni 1175; —-i 'âmire 688, 754, 999, 1005, 1047, 1119; —-i 'âmire Emâneti 17, 895, 906, 1011; —-i 'âmire Emîni 165, 895; — Kapusu 247
darîh; derûn-ı —-i Hâlid'de 196; envâr-ı sâtı'a-i —-i durâh-mânend 588; şeref-i kurb-ı —-i münevver 591; —-i enver 471; —-i münevvere 1135; —-i münevvere-i Ebî Eyyûb el-Ensârî 469; —-i münevvere-i Ebî Eyyûb-i Ensârî 461; —-i münevvere-i mübâreke-i Ebî Eyyûb-i Ensârî 193; —-i münevvereleri 169; —-i münevver-i Şâzelî 897; —-i müteberrike 191; —-i müteberrike-i Ebi'l-feth'a 195
Dâru'l-hadîs 163, 238, 981, 1134; Süleymâniyye —i 1073, 1080, 1146, 1154; —-i Ka'riyye Müderrisi 1058; —-i Süleymâniyye 13, 19, 82, 229, 271, 795, 853, 994, 1057, 1058, 1083, 1111, 1132
Dârussa'âde 350, 506, 511; Ağa-i — ti'ş-şerîfe 1229; Ağa-yı — 549; Ağa-yı —ti'ş-şerîfe 190, 392; Kâtib-i — 493, 497, 503, 506, 509, 525, 633, 782, 883, 1100, 1205; Kâtib-i —-i sâbık 586, 729, 867, 1216; Kâtib-i — Odası 754; Kâtib-i —t hâsekîleri 485; Kâtib-i —ti'ş-şerîfe 189, 436, 501; Kitâbet-i — 1118; pîş-gâh-ı — 436; taraf-ı — 502; Yazıcı-i —-i sâbık 1160; — ağaları 506, 526, 554; — Ağası 219, 352, 428, 503, 505, 506, 519, 550, 554, 754, 868, 1229; — Hâsekî-başısı 910; — Kâtibi 509, 525, 869; — Kitâbeti 1100; —t ağaları 503; —t Ağası 494, 544, 1141, 1230; —t Ağası Kâtibi 504; —t Ağası Kitâbeti 517, 687, 1087; —ti'ş-şerîfe 283; —ti'ş-şerîfe ağaları 500, 501, 502, 526, 633; —ti'ş-şerîfe Ağalığı 494, 549; —ti'ş-şerîfe Ağası 189, 283,

284, 306, 351, 440, 473, 494, 1002, 1148; —ti'ş-şerîfe Ağası Kitâbeti 220; —t Kitâbeti 1087
Dâru'ş-şifâ 1207; Sultân Ahmed —sı 1205; Süleymâniyye —sı 35
Dâvûd (a.s.) 930, 931; sinn-i şerîf-i — 930
Dâvûd-paşa 292, 677, 690, 971, 1117, 1189, 1190, 1191; Eyvân-ı hümâyûn-ı — 1037; — İskelesi 396; — Müderrisi 1058
Debbâğ-hâne 67
Deccâl 667
Defterdâr 245, 265, 272, 282, 350, 351, 352, 359, 393, 501, 506, 507, 535, 611, 651, 673, 757, 785, 885, 947, 1071, 1160, 1228, 1230; Bağdâd —ı 136; Belgrad —ı 562, 567; Devlet-i 'aliyye —ı 659; Devlet-i 'aliyye —lığı 668; Kandiye —lığı 714; Mektûbî-i — 1176; Şâm —ı 651; Şıkk-ı Evvel —ı 417, 792, 933, 1016, 1139; Şıkk-ı Evvel —lığı 58, 73, 74, 275, 305, 338, 441, 592, 668, 802, 875, 944, 955, 975, 1000, 1011, 1069, 1106, 1125, 1128; Şıkk-ı Sâlis —lığı 782, 783; Şıkk-ı Sânî —lığı 782, 933; — Efendi 52, 86, 137, 198, 199, 200, 244, 245, 246, 282, 472, 522, 636, 637, 669, 670, 863, 910, 1012, 1156, 1183, 1228, 1229; — Efendi Mektûbcusu 1000, 1011; —-ı esbak 145; —-ı sâbık 95, 221, 259, 260, 433, 440, 612, 668, 911, 922, 950, 969, 1032, 1127, 1139, 1144; —-ı Şıkk-ı Evvel 74, 145, 157, 266, 267, 298, 299, 359, 360, 441, 500, 501, 504, 506, 610, 611, 633, 656, 658, 668, 669, 672, 714, 719, 785, 875, 884, 908, 911, 912, 944, 954, 975, 999, 1015, 1115, 1128, 1155, 1212; —-ı Şıkk-ı Sânî 782; — Kapusu 327, 329, 757, 823, 1006; — Mühürdârı 1208; —lığı 885, 911, 926, 947; —lık 73, 260, 719, 944
Defterdâr İskelesi (Eyüp'te) 219, 1138
Defter-hâne 327, 1117, 1125, 1204; —-i 'âmire 757
Değirmânlık 1213
Delâ'ilü'l-hayrât 900, 901
Delvine 789; Livâ'-i — 788, 1110, 1142; — Mutasarrıfı 64; — Sancağı 675, 788, 945, 1015
derâhim 824; vücûh-ı — 212, 540; —-i sîm 197
Der-'aliyye 174, 647, 650, 671, 672, 684, 685
Derende 951, 954, 1040
Dergâh/dergâh 990, 1134; câmi'-i mu'allâ-— 911; cânib-i —-ı Müte'âl 928, 1002, 1064, 1197; dest-ber-âverde-i —-ı Îzid-i Müte'âl 989; dest-ber-âverde-i —-ı Kādî'l-hâcât 722; hıdmet-i celîle-i kurb-ı —-ı Pâdişâhî 557; hıdmet-i — 1202; karîn-i icâbet-i —-ı bî-niyâz 272; Ser-bevvâbîn-i — 1047; sûy-ı —-ı Kādî'l-hâcât 112; sûy-ı —-ı Müte'âl 84; vâreste-i —-ı âsümân 487; vâsıl-ı —-ı İlâh 98; —-ı 'azamet-iktinâh 778; —-ı Hudây-ı Müte'âl 393, 670; —-ı 'inâyet-iktinâh-ı Serây-ı 'âlî 809; —-ı kabûl-iktinâh-ı Müte'âl 798; —-ı Kādî'l-hâcât 101; —-ı mu'allâ 216, 542, 606, 1081; —-ı mu'allâ kapucu-başıları 426; —-ı mu'allâ kapucu-başılarından 16, 35, 551, 606, 894; —-ı mu'allâ Kapucu-başılığı Pâyesi 541; —-ı mu'allâ Kapucular Kethudâsı Vekîli 16; —-ı mu'allâ Müteferrikalığı Gedügü 79; —-ı mu'allâ Yeniçerileri Kâtibi 13; —-ı Vâhibü'l-âmâl 923
Dergâh-ı 'âlî 1030, 1093; Ağa-yı Yeniçeriyân-ı — 664; Cebeciyân-ı — 285; mahlûlat-ı Yeniçeriyân-ı — 1095; Ocağ-ı Cebeciyân-ı — 285; Ser-bâkıyân-ı — 221, 606; Ser-bevvâbîn-i — 689, 783, 911; Ser-çavuşân-ı —

530, 606, 1030, 1159, 1199, 1202; Silahdârân-ı — 1030; Yeniçeriyân-ı — 285, 717; Yeniçeriyân-ı — Ağalığı 691, 801; Yeniçeriyân-ı — Ağası 784, 1038; Yeniçeriyân-ı — Kitâbeti 786; Yeniçeriyân-ı — Ocağı 200, 352, 471; — bevvâbları 210; — Cebeci-başılığı 278; — Cebecileri 209; — Çavuş-başılığı 16; — çavuşları 210; — kapucu ağaları 1013; — kapucu-başıları 507, 802, 1134, 1176; — kapucu-başılarından 16, 17, 35, 241, 274, 299, 359, 373, 394, 429, 430, 443, 498, 519, 557, 606, 618, 621, 646, 672, 674, 676, 701, 791, 802, 807, 823, 892, 902, 905, 943, 951, 960, 964, 977, 1022, 1023, 1030, 1036, 1041, 1056, 1096, 1124, 1162, 1163, 1165, 1182, 1189; — Kapucu-başılığı 511, 607, 633, 859, 1080; — Kapusu 353; — Tobcuları 209; — Yeniçeri Ağalığı 278, 1227; — Yeniçeri Ağası 1175, 1191; — Yeniçeri kulları 209; — yeniçerileri 729; — Yeniçerileri Ağalığı 531, 584; — Yeniçerileri Ağası 73, 531, 584, 608, 653, 664, 703, 852, 883, 935, 1030; — Yeniçerileri Efendisi 785; — Yeniçerileri Kâtibi 802; — yeniçerileri neferâtı 350; — Yeniçerileri Ocağı 717; — Yeniçerileri Ocağı Kâtibi 724

Der-sa'âdet 73, 533, 599, 603, 651

ders 163, 166, 1023; 'akīb-i hıtâm-ı — 1137; 'âzim-i —-hâne-i bekā 1193; ba'de itmâmi'd-— 799, 932; cem'-i —-i kudsî 355; esnâ'-i — 1174; feth-i —-i Beyzavî 1008; hem-—-i istimâ' 1104; hıtâm-ı — 1137; istimâ'-i — 798, 930, 1064; kānûn-ı — 930; kırâ'at-ı — 943, 1088, 1174; kırâ'at-ı —-i Beyzavî-yi şerîf 1136; kırâ'at-ı —-i şerîf 1008, 1198; kırâ'at-ı —-i şerîf-i Tefsîr-i Beyzavî 1174; nevbet-i — 1174; şeref-ihrâz-ı haleka-i — 930; takrîr-i — 1008; —hânân-ı 'ulemâ' 932; —-hâne 353, 355, 923, 1134; —-hâne-i cezîle 151; —-hâne-i müstakılle 150; —-i Beyzâvî 1104; —-i hümâyûn 913; —-i Tefsîr-i Şerîf-i Beyzavî 1198

Dervîş Efendi (Es'ad Efendi dâmâdı, Kazâ'-i İzmir) 1154

Dervîş Efendi ('İzzet 'Ali Paşa Mühürdârı, Rusya Sefâreti) bkz. Mehmed Efendi

Dervîş Efendi (Gurebâ'-i Yemîn Kâtibi, Kîsedâr-ı Defterî) 1176

Dervîş Efendi (Gürcü İsmâ'îl Paşa Mühürdârlığı'ndan gelme) 868

Dervîş Mehmed Na'îmâ Efendi (el-Hâc, Küçük Rûznâme, Çavuşlar Kâtibi, Sipâh Kitâbeti) 58, 145

Dervîş Mustafa Efendi (Karaçelebî-zâde, Süleymâniyye Müderrisi) 13

Dervîş Mustafa Efendi (Nur-ı 'Osmânî Câmi'i Nâzırı ve Mütevellîsi, Muhâsebe-i Evvel) 352, 423

Derziler Kâr-hânesi 327

Destereciler (Sultân Bâyezîd kurbunda) 1075

Devâtdâr 1178; — Ağa 1177

Devâtdâr Mehmed Paşa (Vezîr) 234

Deve Hânı 1037

Devlet/devlet 39, 121, 139, 190, 310, 311, 316, 322, 346, 399, 425, 436, 438, 485, 491, 496, 534, 535, 550, 555, 572, 574, 590, 599, 603, 626, 650, 655, 659, 679, 697, 714, 722, 731, 749, 753, 865, 908, 921, 953, 958, 961, 977, 982, 986, 989, 997, 1008, 1028, 1087, 1137, 1140, 1150, 1158, 1163, 1166, 1173, 1174, 1182, 1186, 1187, 1204, 1218; âb-rûy-ı —-i Hâkânî 1171; 'âdet-i hamîde-i —-i ebed-meymenet 422; 'âdet-i hamîde-i —-i ebed-müddet 91, 420, 704, 878, 1086, 1224; 'âdet-i seniyye-i —-i

ebediyyetü'l-karâr 782; âmâl-i du'ây-ı — 39; Âsitân-ı sa'âdet-âşiyân-ı — 1009; Âsitâne-i —-âşiyâne 309, 323, 324, 326; a'yân-ı — 565, 1225; a'yân-ı —-i ebediyyü'n-nizâm 214; a'yân-ı ricâl-i — 69, 821, 1210; âyîn-i —-i ebed-karîn 214; a'zam-ı mühimmât-ı — 820; bâdî-i du'ây-ı 'ömr ü —-i Pâdişâh-ı ma'delet-nisâb 508; behre-yâb-ı nevâl-i — 189; bereket-i —-i İslâm 555; bervefk-ı e'azz-i âmâl-i du'ây-ı — 986; celâlet-i fihâm-ı —-i 'Osmânî 203; cenâb-ı —-me'âb 212, 539; cümle-i sadakāt-ı behiyye-i —-i 'aliyye 783; cümle-i sadakāt-ı —-i 'aliyye 937; dakā'ik-ı — 635; Der-i — 600, 724, 939, 1137, 1159, 1165, 1215, 1232; Der-i —-medâr 154, 702; devâm-ı —-i ebediyyü'l-istimrâr 498; devâm-ı —-i hazret-i Pâdişâh-ı enâm 928; devâm-ı —-i Pâdişâh-ı enâm 798, 1039; devâm-ı —-i Pâdişâhî 1128; devâm-ı du'ây-ı — 1136; devâm-ı du'ây-ı —-i hazret-i Şehen-şâhî 1121; devâm-ı du'ây-ı —-i Pâdişâhî 1035; devâm-ı kıyâm-ı —-i Pâdişâh-ı enâm 1064, 1197; devâm-ı kıyâm-ı 'ömr ü — 98, 168; devâm-ı kıyâm-ı 'ömr ü —-i hazret-i Pâdişâh-ı enâm 1183; devâm-ı kıyâm-ı 'ömr ü —-i hazret-i Şehen-şâhî 187; devâm-ı kıyâm-ı 'ömr ü —-i Pâdişâhî 129, 263, 293, 378; devâm-ı kıyâm-ı 'ömr ü —-i Şehen-şâhî 491; devâm-ı 'ömr ü — 85, 226; devâm-ı 'ömr ü —-i hazret-i Pâdişâh-ı enâm 1002, 1013; devâm-ı 'ömr ü —-i hazret-i Pâdişâhî 393, 670, 1153; devâm-ı 'ömr ü —-i Pâdişâhî 52, 211; deydene-i seniyye-i —-i behiyye 112, 385, 952, 1072; du'ây-ı devâm-ı —-i hazret-i Pâdişâhî 1104; du'ây-ı devâm-ı —-i hazret-i Şehriyârî 135, 336; du'ây-ı devâm-ı 'ömr ü —-i Pâdişâhî 363; du'ây-ı — 127, 346, 418; du'ây-ı —-i hazret-i Şehriyâr-ı ekrem 490; du'ây-ı —-i Pâdişâh-ı enâm 781; du'ây-ı 'ömr ü —-i hazret-i Zıllullâhî 1174; dûdmân-ı hayr-hâhân-ı —-i ebed-peyvend 15; ed-dâ'î li'd-—i'l-'Osmâniyyeti 601; erbâb-ı — 759; erkân-ı — 60, 69, 161, 280, 308, 406, 657, 692, 821, 1027, 1039, 1077, 1078, 1115, 1120, 1150, 1173, 1185, 1187, 1210; erkân-ı —-i müfehham 146; erkân-ı hademe-i — 61, 148, 282; esrâr-ı — 691; etrâf-ı — 1192; etrâf-ı hademe-i — 939; eyyâm-ı 'ömr ü — 117, 399, 921; eyyâm-ı 'ömr ü —-i Pâdişâhî 739; Fransa —i 590; fukarâ-i hademe-i — 1013; hademe-i — 60, 147, 280, 525, 690, 779, 954, 1140, 1176; hademe-i —-i behiyye 181; hademe-i —-i 'Osmânî 187; hân-ı pür-nevâl-i —'den 1000; haşmet-i —-i ebediyyü'l-karâr 756; havâss-ı — 878, 1087; havene-i — 868; hayr-hâh-ı — 381, 439, 668, 669, 824, 875, 1120; hıdemât-ı behiyye-i —-i ebediyyetü'l-karâr 588; hıdemât-ı — 503, 660; hıdemât-ı lâzime-i — 262; hıdemât-ı mühimme-i — 267; hıdmet-i — 613; hıyânet-i — 1182; huzûr-ı — 246, 247; 'ırz-ı — 668; ibtidây-ı —-i 'Osmânî 209; idâme-i 'ömr ü — 112, 961; îfây-ı du'ây-ı devâm-ı 'ömr ü — 989; imtidâd-ı — 1172; imtidâd-ı 'ömr ü — 1137; istidâmet-i — ü şevket-i hazret-i Pâdişâh-ı enâm 717; itmâm-ı du'ây-ı —-i hazret-i Şehriyârî 637; izdiyâd-ı — 1079; kavâ'id-i — 568; kıyâm-ı devâm-ı — 163; lâzime-i mehâmm-ı — 1055; levâhikāt-ı mühimme-i — 686; ma'lûm-ı —-i müstahsenü'r-rüsûm 782; manzûr-ı — 888;

menâsıb-ı — 819; menâsıb-ı maʿdûde-i — 527; mesned-i — 603; mevkib-i — 265, 389, 814; mizâc-ı —-i ʿuzmâ 503; muhâlif-i rızây-ı — 648; muʿzam-ı hıdemât-ı — 917; müddet-i — 421; nâʾil-i —-i ziyâret 1172; nakz-ı ʿahd-i — 535; neşve-dâr-ı niʿam-ı — 1044; nizâm-ı — 503; pîş-gâh-ı — 204; rekîn-i —-i ʿulyâ 696; ricâl-i — 52, 53, 161, 273, 308, 317, 323, 324, 406, 474, 678, 713, 1006, 1027, 1042, 1077, 1103, 1108, 1115, 1149, 1172, 1182, 1185, 1187, 1190, 1228; ricâl-i —-i bâ-ihtirâm 137, 393, 670; riyâz-ı — 1223; Rusya —i 309, 312, 323; sabâh-ı — 785; sadrı'd-—i 11; sadr-ı — 204; Sâhib-i — 34, 35, 51, 67, 76, 77, 79, 82, 86, 94, 100, 101, 104, 110, 124, 125, 134, 135, 136, 137, 139, 155, 157, 159, 167, 172, 174, 175, 195, 196, 202, 224, 226, 251, 252, 254, 262, 270, 308, 315, 322, 327, 335, 337, 357, 362, 367, 383, 390, 396, 402, 411, 412, 414, 415, 416, 426, 427, 428, 442, 473, 474, 507, 522, 528, 556, 559, 564, 576, 587, 618, 637, 638, 655, 656, 721, 781, 791, 800, 805, 815, 870, 890, 916, 922, 928, 936, 965, 1054, 1068, 1074, 1075, 1096, 1190, 1209, 1229, 1230; Sâhil-serây-ı mehd-i mümehhid-i — 852; sefâret-i — 1042; selâtîn-i ʿizâm-ı —-i ʿOsmânî 1172; Serây-ı —-fezây-ı Beşiktaş 61, 148; sermâye-bahş-ı — 115; sıyânet-i — 1163; süfehây-ı — 520; şâyân-ı şân-ı —-i seniyyetü'l-mekârim 74; şeref-ihrâzî-i —-i kurb 186, 490; şeref-i iʿtisâm-ı habl-i metîn-i — 112; şevket-sâha-i — 33, 132, 264, 389, 814; tâc-ı pür-ibtihâc-ı — 217, 537; tahrîr-i vekāyiʿ-i — 657; takbîl-i dâmen-bûs-ı —-me'nûs 246; takbîl-i dâmen-i —-i ʿinâyet-me'men 1115; tanzîm-i umûr-ı mehâmm-i — 489; taraf-ı bâhiru'ş-şeref-i — 544; taraf-ı — 616, 691, 888, 892, 939, 951; taraf-ı —-i ıstıfâ-penâh-ı ʿulyâ 787; tavâyif-i guzât-ı —-i İslâmiyye 957; teşnîf-i mesâmiʿ-i erkân-ı — 91, 420, 517, 704, 878, 1087; umûr-ı — 504, 783, 807, 905, 919; umûr-ı lâzime-i — 1102; umûr-ı mehâmm-ı — 668; umûr-ı mühimme-i — 778, 868; ümenâ'-i — 709; vefk-ı — 417; vekāyiʿ-i celîle-i —-i ebed-peyvend 23; vekîl-i —-i ʿuzmâ 696; vesîle-i duʿây-ı devâm-ı —-i ʿömr-i hazret-i Pâdişâhî 422; vükelâ'-i — 313; vüzerâ'-i kubbe-nişînân-ı — 928; zât-ı mihr-i — 1092; zemân-ı — 978, 995, 999; —-âşiyâne-i Serây-ı Âsafî 54, 141, 280; —-i celîletü'l-me'âsir 632; —i'd-dâreyn 182; —-i Emeviyye 1172; —-i hazret-i Pâdişâh-ı enâm 1002, 1013, 1183; —-i hazret-i Pâdişâhî 118, 393, 670, 1153; —-i hazret-i Şehen-şâhî 187; —-i hazret-i Zıllullâhî 1174; —-i îmâniyye ve İslâmiyye 715; —-i İran 782; —-i kurb-i huzûr 963; —-i Muhammediyye 733, 782; —-i Muhammediyye-i ʿaliyye 580; —-i müstakarra 573; —-i müstecidde 573; —-i Pâdişâh-ı maʿdelet-nisâb 508; —-i Pâdişâhî 52, 137, 211, 263, 272, 293, 363, 378, 440, 739; —-i sermed 183; —-i Şehen-şâhî 491; —-i tekarrub 1158

Devlet-i ʿaliyye 72, 212, 228, 267, 268, 305, 310, 318, 319, 322, 326, 361, 369, 371, 394, 407, 410, 411, 437, 485, 487, 503, 505, 506, 521, 526, 532, 540, 543, 545, 551, 569, 570, 572, 581, 604, 617, 630, 647, 648, 650, 653, 659, 660, 669, 685, 691, 694, 696, 702, 708, 713, 714, 726,

770, 771, 779, 782, 785, 786, 818, 819, 820, 859, 875, 891, 892, 893, 894, 936, 943, 944, 951, 960, 974, 979, 1017, 1018, 1019, 1025, 1048, 1052, 1054, 1055, 1060, 1071, 1114, 1125, 1140, 1144, 1145, 1192, 1213, 1226, 1227; ʿâdet-i kadime-i —-i ebed-müddet 412; ʿâdet-i seniyye-i ihtimâm-ı — 791; ağayân-ı — 933; Âsitân-ı — 979; ʿazamet-i — 756; cânib-i — 1151; de'b-i — 1171; dekāyık-ı külliyye-i — 93; dekāyık-ı umûr-ı külliyye-i — 16; Der-i — 71, 601, 648, 1095, 1147, 1234; duʿây-ı devâm-ı — 999; ehâlî-i — 407, 1002; ehemm-i mehâmm-ı umûr-ı — 501; enhâ'-i — 525; erkân-ı — 56, 474, 659, 1168; evliyây-ı — 216; hademe-i — 362, 502, 529, 657, 669, 803, 957, 965, 998, 1054, 1191; hân-ı bî-dirîg-i — 90; hânvâde-i — 333; hânvâde-i esâtîn-i —-i ʿOsmânî 423; hayr-hâh-ı — 914; hıdemât-ı Bâb-ı — 364; hıdemât-ı celîle-i — 74; hıdemât-ı — 12, 92, 299, 332, 395, 440, 503, 531, 812, 892, 943, 1215; hıdemât-ı lâzime-i — 256, 401; hıdemât-ı mühimme-i — 16, 531; hıdemât-ı müsmiretü'l-âyât-ı — 24; hıdemât-ı sefâret-i — 333; hıdemât-ı seniyye-i — 429; hıdmet-i Riyâset-i — 445; hıdmet-kârân-ı — 538; hılâf-ı rızây-ı — 361, 799, 891; himmet-i — 820; huddâm-ı — 538; idâre-i umûr-ı — 1128; ihtirâm-ı — 535; irâde-i — 705; isticlâb-ı rızây-ı — 705; izdiyâd-ı şevket-i — 750; kāʿide-i — 314, 956; kāʿide-i seniyye-i — 887, 1183; kâr-güzâr-ı — 606; ketîbe-i ketebe-i — 56; kûşiş-i umûr-ı mehâmm-ı — 440; lâzime-i merâsim-i — 226; mahsûs-ı taraf-ı — 725, 1121; maʿlûm-ı — 20; mehâmm-ı lâzime-i — 552; mekârim-i seniyye-i — 73; menâkıb-ı vekāyiʿ-i — 10; menâsıb-ı — 1160; mersây-ı ʿinâyet-resây-ı — 979; mizâc-ı — 649; mukdim-i hayr-hâh-ı — 982; muʿteberân-ı ricâl-i — 1161, 1162; müteʿayyin-i — 725; müttekî-i — 651; nefʿ u zarr-ı dekāyık-ı — 668; ricâl-i — 52, 83, 85, 137, 138, 192, 211, 248, 258, 272, 282, 302, 357, 393, 394, 412, 438, 465, 555, 646, 670, 671, 692, 797, 800, 928, 929, 1002, 1010, 1039, 1048, 1064, 1066, 1091, 1105, 1136, 1138, 1148, 1189, 1190, 1192, 1197, 1205, 1209, 1212; ricâl-i —-i ebediyyü'l-istihkâm 349; Riyâset-i — 365, 437, 612, 652, 802, 819, 999, 1010, 1035; rüsûm-ı müstahsene-i — 189; sadakāt-ı — 544; sadakāt-ı —-i ebed-peyvend 26, 128, 261, 375, 444, 916, 1058, 1164; sadakāt-ı seniyye-i —-i ebediyyü'l-istimrâr 634; Sadâret-i — 615; seyr-i çeşmî-i bendegân-ı — 578; şân-ı — 322; şükûh-ı — 523, 868; tahrîr-i vekāyiʿ-i — 914; tahrîr-i vekāyiʿ-i — 93; tahsîl-i rızây-ı — 705; taraf-ı — 169, 601, 617, 795, 897, 904, 922, 964, 1008, 1009, 1042, 1153; tebcîlât-ı —-i ebediyyetü'l-karâr 705; te'dîbât-ı — 690; umûr-ı — 241, 487, 502, 691, 1108; umûr-ı mehâmm-ı — 432, 518, 1169; umûr-ı mühimme-i — 523, 636; vekāyiʿ-i — 673; Vekāyiʿ-nüvîs-i — 253; zevât-ı kirâm-ı — 432; — Defterdârı 659; — Defterdârlığı 668; —-i dâyimetü'l-karâr 601; —-i ebediyyetü'l-istimrâr 500, 629; —-i ebediyyetü'l-karâr 590, 668, 1018, 1151; —-i ebediyyü'l-istimrâr 322, 518; —-i ebediyyü'l-karâr 571, 612; —-i ebed-müddet 322, 323, 324, 326; —-i ebed-peyvend

70, 71, 225, 256, 261, 309, 958, 1018; —ti'l-Muhammediyyeti 780; —-i Muhammediyye 488, 555, 648, 715, 741, 821, 868, 905; —-i mü'eyyedetü'l-iktidâr 820; —-i 'Osmânî 181
devr-hân 44; —-ı sâlis 44; —î-i câmi'-i şerîf 49
Deylem 641
Dikilitaş (Sultân Ahmed'de) 1155
Dimetoka 615, 1098, 1108, 1128, 1170, 1184, 1191; —lı 615
Dimyat 655; Tahmîs-i Nazm-ı —iyye-i Esmâi'l-hüsnâ 55
dînâr 572; —-ı hâlisu'l-'ayâr 810
dirhem 46, 514, 639, 780, 872, 1119; celb-i — 572
Dîvân/dîvân 192, 254, 350, 411, 428, 643, 708, 785, 801, 810, 818, 870, 875, 904, 922, 925, 1006, 1019, 1102, 1134, 1157, 1226; aklâm-ı —î 756, 1158; âlât-ı —î 673; 'âzim-i —-ı bekā 995; ba'de'd-— 858, 1079; berây-ı — 790; ber-vech-i tertîb-i — 507; be-yevm-i —-ı hümâyûn 496; Beylikcilik-i — 1011, 1069; Boğdan — Efendiliği 233; Câsâr —-hânesi 564; Cehârşenbih —ı 436; Çavuşân-ı — 199, 244, 245, 246, 283, 352, 471; Çavuşân-ı —-ı hümâyûn 635; ehâlî-i — 669; ehl-i — 1229; elbise-i —î 198, 199, 200, 201; erbâb-ı — 296, 507; erbâb-ı menâsıb-ı —î 1138; esvâb-ı —î 192; gürûh-ı hâcegân-ı —î 1042; gürûh-ı hâcegî-ı —î 613; hâcegân-ı — 200, 245, 350, 352, 362, 370, 376, 471, 535; hâcegân-ı —-ı 'âlî 253, 275, 407, 608, 935, 1071; hâcegân-ı —-ı 'âlî-şân 192, 364, 470, 736; hâcegân-ı —-ı bülend-eyvân 541; hâcegân-ı —-ı bülend-'unvân 213; hâcegân-ı —î 79, 159, 233, 244, 259, 417, 421, 426, 497, 536, 610, 643, 701, 782, 803, 823, 895, 905, 921, 963, 1024, 1069, 1085, 1086, 1089, 1123, 1146, 1153, 1176, 1220; hâcegân-ı —iyye 13, 17, 100, 106, 363, 882, 888, 953, 969, 999; itmâm-ı merâsim-mü'd-—i'l-'âlî 656; mecmû'-i ehâlî-i — 633; menâsıb-ı —-ı hâcegân 802; menâsıb-ı —î 643, 803; menâsıb-ı —iyye 106, 371, 417, 819, 875, 935, 1071; menâsıb-ı hâcegân-ı —î 58, 333, 437; Ser-çavuşân-ı —-ı 'âlî 1220; serhengân-ı —-ı 'âlî 139, 252, 337, 383, 442; Târîhcilik-i — 934, 1012, 1070; tevcîhât-ı menâsıb-ı —î 56, 412, 801, 933, 1138; tevcîhât-ı menâsıb-ı —iyye 1010; tevcîhât-ı 'umûm-ı menâsıb-ı —î 672; umûr-ı aklâm-ı —iyye 975; yevm-i — 154, 656; zümre-i hâcegân-ı —î 220, 536, 1030, 1151; — busatlu esb 198; — Efendiliği 233, 433; — Efendisi 59, 145, 278, 564, 995, 1012, 1070; —-gâh-ı mezbûr 577; — günü 154, 411, 549, 633, 669; — Hâceliği 364, 778, 859, 905, 989, 1001, 1086, 1100, 1112, 1118; — Hâceliği Pâyesi 359; —-ı 'âdî 1102; —-ı 'âlî 302, 305, 397, 1117, 1199; —-ı 'âlî-şân 189, 261, 266, 305; —-ı Mısır 683; —-ı Sadrıa'zamî 156; —î 207, 209, 210; — Kalemi 592, 1157; — Kâtibi 613, 811, 882, 1139; — Kitâbetleri 628; — mücevvezeleri 189; — odası 754, 350; — Tercemânı 295, 296; — Tercemânlığı 690; —-yolu 327, 350, 772, 1075
Dîvân-hâne 114, 125, 203, 205, 248, 316, 350, 387, 564, 577, 643, 644, 756, 762, 1230; 'âzim-i —-i bekā 159; Eski — 296; mü'ezzinân-ı — 84; vasat-ı — 756; —-i kadîme 350; — İmâmı 84, 473; —-i serây-ı übbehet-iktinân 657
Dîvân-ı hümâyûn 51, 77, 174, 206,

207, 295, 350, 410, 416, 428, 496, 507, 539, 587, 590, 618, 630, 633, 723, 784, 805, 811, 812, 857, 870, 887, 903, 904, 922, 924, 958, 977, 995, 1026, 1060, 1061, 1062, 1079, 1092, 1099, 1105, 1116, 1123, 1129, 1132, 1152, 1160, 1170, 1196, 1233; Beylikcilik-i — 802; Beylikci-yi — 144-145; erbâb-ı — 465; hâcegân-ı — 693; hademe-i — 201; Sakāyân-ı — 210; Târîhcilik-i — 803; Veznedâr-başılık-ı — 801; yevm-i — 206, 496; — Beylikciliği 267, 275, 364; — Çavuş-başılığı 551; — Çavuş-başısı 16; — Hâceliği 967; —-ı ʻinâyet-meşhûn 103, 134, 175, 254, 334, 367, 390, 434; — Kalemi 228, 1151; — Târîhciliği 277
Dîv-oğlu Yokuşu 1063
Dîv-zâde Ağa (İznikmid aʻyânından, Emânet-i Surre-i şerîfe) 375
Diyârbekir 639, 701, 713, 1009; Eyâlet-i — 27, 290, 789, 898, 973, 1037, 1038, 1109, 1144; nevâhî-i — 639; Vâlî-i — 971; — Eyâleti 28, 675, 701, 947, 1014, 1056; — Mevleviyyeti 1124; — Monlası 714; — Vâlîsi 27, 790, 971, 1056, 1143
Doğramacı-başı 220
Dolab Halîfesi 204, 205
Dolma-bağçe 59, 146, 373, 655, 1190, 1203; Kasr-ı hümâyûn-ı — 59, 146
Domanic; Kazâ'-i — 1083
Donanma-yı hümâyûn 25, 76, 129, 263, 338, 372, 399, 495, 656, 800, 860, 888, 936, 966, 1003, 1041, 1051, 1074, 1091, 1094, 1113, 1127, 1161, 1183, 1209; İhrâc-ı — 25, 129, 263, 654, 800, 936, 1074, 1113, 1149, 1183, 1209
Dörtyol-ağzı 1086
Duʻâ-meydânı 1217
Duhân/duhân 572, 757, 758, 766; Emîn-i Gümrük-i — 1016; Gümrük-i — 1099; Gümrük-i —-ı Âsitâne 783; Gümrük-i — Mukātaʻası 1028; Gümrük-i — Mukātaʻatı 1016; tefvîz-ı iltizâm-ı Gürmrük-i —-ı Âsitâne 783; yesâğ-ı âşâmîden-i — 516; — Gümrüğü 1059; — Gümrüğü Kâtibi 1028
Dukagin; Livâ'-i — 791; — Sancağı 64, 287, 623, 676, 949, 1015
Dülbend; — Ağası 557, 720, 1061, 1062, 1066, 1138; —ci Câmiʻ-i şerîfi 1204
Dürrî-zâde Mustafa Efendi (Şeyhulislâm) 383, 384, 401, 414, 426, 444, 1068, 1084, 1103, 1114, 1126, 1133, 1136, 1147, 1148, 1168, 1180, 1181, 1183, 1190, 1209, 1225, 1228
Dürzîler 546, 724
düvel 487, 958; —-i milel-i Nasârâ 630; —-i Nasârâ 572, 590, 629, 714, 756, 770, 771, 780, 820, 919, 1005, 1017, 1018, 1048, 1062, 1163; —-i sâ'ire 324, 555, 653, 715, 979, 1151
düyûn 266, 392, 510, 524, 617, 996, 1182, 1192; ashâb-ı — 523, 918, 996; ashâb-ı —-ı mahbûsîn-i fukarâ' 996; bâr-ı — 555; edâ'-i —una 918; edâ'-i —-ı mîriyyesi 973; edây-ı — 495; edây-ı —-ı ânân 523; erbâb-ı — 360, 981, 996, 997, 1041, 1182; erbâb-ı —-ı fukarâ 509; ıtlâk-ı ashâb-ı —-ı mahbûsîn-i gürûh-ı fukarâ 523; îfây-ı — 1124; mutâlib-i — 524; mutâlibîn-i — 918; müstağrak-ı — 530; —-ı kesîra 709; —-ı kesîresi 360, 981; —-ı matlûbesi 918, 925, 1026; —-ı mîriyye 621; —-ı mîriyyesi 217, 1192; —-ı sâbite 918; —-ı vâfire 570, 1009, 1074

E

Ebrehe; fîl-i — 281
Ebûbekir (Ankara Sancağı) 1110, 1143
Ebûbekir (Hz., I. Halîfe) 890

Ebûbekir Ağa (‘Ivaz Mehmed Paşa Kethudâsı, Baş-bâkī-kulu, Çavuş-başı) 612, 613
Ebûbekir Bey (Mukābele-i Süvârî) 1207
Ebûbekir Beyefendi (İhtiyâr, Yeniçeri Efendisi, Tevkī‘î, Anadolu Muhâsebeciliği, Rûznâmçe-i Evvel) 302, 802, 953, 1033, 1035, 1056, 1069, 1175
Ebûbekir Beyefendi (Kesriyyeli-zâde, Küçük Evkāf, Dîvân-ı hümâyûn Târîhciliği, Cebeciler Kitâbeti, Top-hâne Nezâreti) 277, 673, 934, 1139
Ebûbekir Efendi (Âmid Kadısı, Fetvâ Emîni, Edirne Kazâsı Pâyesi, Mekke Pâyesi, İstanbul Kazâsı) 795, 797, 798, 930, 1008, 1058, 1065, 1132
Ebûbekir Efendi (Nâ’ilî Paşa birâderi, Top-hâne Nezâreti, Tezkire-i Evvel, Teşrîfât) 1070, 1173, 1177, 1233
Ebûbekir Efendi (Tokādî, Kara, İstanbul Kadısı) 1166, 1193
Ebûbekir Efendi/Paşa (Tavukcu-başı Re’îs Mustafa Efendi dâmâdı, el-Hâc, Sadrıa‘zam Kethudâsı, Re’îsülküttâb, cibâyet-i cizye-i Mısrıyye, Darb-hâne-i ‘âmire Emîni, Tersâne-i ‘âmire Emîni, Yeniçeri Kâtibi, Matbah Emîni, Haleb Vâlisi, Mısır Vâlîsi) 13, 83, 119, 145, 328, 445, 530, 536, 550, 658, 660, 718, 859, 933, 998, 1055, 1081
Ebûbekir Paşa (Beyşehri Sancağı) 144
Ebûbekir Paşa (Çorum Sancağı) 950
Ebûbekir Paşa (Esîr, Karahisâr-ı sâhib Sancağı) 950
Ebûbekir Paşa (İhtiyâr, ‘Alâ’iyyeli, el-Hâc, Kel Yûsuf Efendi akrabası, Âsitâne Gümrükcüsü, Çavuş-başı, Cidde Vâlisi, Mısır Vâlîsi, Mora Vâlîsi, Bosna Vâlîsi, Deryâ Kapudanlığı) 28, 256, 625, 626
Ebûbekir Paşa (Karesi Sancağı) 289
Ebûbekir/Paşa (‘Osmân Bey-zâde, Kırşehri Sancağı, Amasiyye Sancağı, Hotin Sancağı, Köstendil Mutasarrıfı) 65, 290, 793, 1060, 1143
Ebû Cehl; —-i habîs 848; —-i la‘în 848
Ebussu‘ûd Efendi (Sarıkcı-başı, Küçük Evkāf Muhâsebeciliği, Kalyonlar Kitâbeti, Haremeyn Mukāta‘acılığı) 276, 673, 1012, 1175
ecdâd; evkāf-ı şerîfe-i —-ı kirâm-ı selâtîn-i mâzıyye 485; a‘zam-ı cevâmi‘-i havâkīn-i —-ı kirâmlarında 98; —-ı hümâyûnlarının 504; —-ı ‘izâm-ı vâlâ-tebâr-ı kirâmları 500; —-ı ‘izâmlarından 474
Edol‘o Kurbda Berteuş (İsveç Kıralı) [=Adolf Frederick] 541
Edhemî Efendi (Âmedci, Cebeciler Kitâbeti, Tezkire-i Sânî) 1099, 1107
Edîb Efendi (Dîvân-ı hümâyûn Kalemi’nde Ru’ûs Kîsedârı) 228
Edirne 12, 219, 220, 234, 433, 561, 686, 687, 701, 702, 716, 727, 728, 796, 798, 812, 813, 889, 939, 976, 980, 983, 1008, 1080, 1123, 1133, 1146, 1154, 1206, 1215; Bostâniyân-ı — 209; Kazâ’-i — 795; mahrûse-i — 297, 686, 817, 983, 1133; mahrûse-i — Serâyı 686; Pâyedâr-ı Kazâ’-i — 798, 930; Pâye-i — 249, 795; Re’îs-i müderrisîn-i — 297; Serây-ı — 812; — Bostâncı-başılığı 994, 995, 1117; — Bostâncı-başısı 710, 1125, 1168, 1170; — Bostâncı-başısı Ağa 939; — Kadısı 18, 229, 238, 795, 796, 797, 1058, 1083, 1131, 1154; — Kazâsı 229, 238, 913, 1233; — Mevleviyyeti 920, 994; — Pâyesi 18, 134, 238, 251, 795, 797, 920, 1033, 1057, 1111, 1131
Edirne-kapusu 42, 198, 1025, 1026, 1217
Eflâk 571, 606, 690, 763; memâlik-i — 709; memleket-i — Voyvodası

709; — Voyvodalığı 52, 950, 1026, 1130; — Voyvodası 52, 709, 822, 1026, 1100, 1105, 1130, 1132, 1192
Efrenc 548, 762, 1048; elbise-i — 762, 776; mefrûşât-ı —-pesend 753; nakş-ı bûkalemûn-ı —î-kâr 1048; tâ'ife-i — 1005; tavâ'if-i müste'menîn-i —-i tüccâr 548; tuhaf-ı —î 1141
Eğin; — Kasabası 1159; —lü 1159
Eğriboz 21, 173, 673, 675, 789, 803, 926, 934, 1012, 1099, 1109, 1111, 1131, 1143, 1170, 1192, 1208; Livâ'-i — 142, 790; — Kal'ası 21, 173; — Muhâfızı 174, 675, 1082, 1192; — Mukāta'ası 278, 1070; — Sancağı 32, 948, 1071
Eğri-kapu 42, 1222
Ekrâd 534, 761
Elçi Hânı 1036
Elektor 568; —-ı Evvel ve Sânî ve Sâlis 569; —-ı Hâmis 569; —luk 569, 571
Emevî; Devlet-i —yye 1172
Emîn Efendi (Emîn-i Defter, Sadrıa'zam Kethudâsı) bkz. Mehmed Emîn Efendi
Emîn Efendi (Himmet-zâdeler'den, Bayrâm-paşa Şeyhi) 606, 607
Emîn Efendi (Kağıd-ı Enderûn) 1207
Emîn Efendi (Şâtır-zâde) bkz. Mehmed Emîn Efendi
Emîn Efendi (Tuğrâ-keş) bkz. Mehmed Emîn Efendi
Emîn Mehmed Paşa ('Abdülcelîl-zâde, Şehrizor Beylerbeyisi, Rumeli Pâyesi, Mîr-i mîrân, Mûsul Eyâleti) 35, 143, 291, 792, 856, 950, 1016, 1144
Emîn Mehmed Paşa (Vezîr, Mısır Muhâfızı) 67
Emîr Efendi (Sultân Ahmed Câmi'i Şeyhi) 112
Emîr Şîr 'Ali Nevâyî 694
emr 11, 24, 88, 111, 113, 115, 124, 208, 220, 255, 257, 266, 283, 294, 299, 305, 327, 329, 331, 369, 385, 401, 417, 418, 419, 433, 435, 441, 444, 493, 497, 498, 519, 529, 530, 536, 543, 550, 554, 583, 602, 603, 606, 612, 613, 616, 630, 632, 636, 657, 676, 677, 689, 690, 700, 701, 706, 709, 714, 718, 719, 726, 727, 728, 730, 738, 739, 742, 749, 760, 761, 781, 815, 817, 818, 824, 855, 859, 862, 911, 918, 919, 927, 942, 951, 952, 954, 971, 977, 996, 1008, 1017, 1037, 1040, 1046, 1054, 1055, 1068, 1072, 1073, 1112, 1135, 1146, 1147, 1180, 1208, 1217, 1220, 1223, 1225; âdâb-ı —-i Hudây-ı Zi'l-Celâl 190; âhıru'l-— 503, 650, 680, 703, 822, 884, 891, 951, 1024, 1029, 1180; bâ-—-i Şâhen-şâh 147; ber-mûceb-i —-i İlâhî 521; ber-mûceb-i —-i itâ'at-nümûn-ı Şehriyârî 632; bi-—-i Hudâ 639; bilâ-—-i hümâyûn 725; derûn-ı —-i şerîf 863; fî-nefsi'l-— 1016; hılâf-ı —-i 'âlî 690, 1161; ihtitâm-ı —-i me'mûriyyet 578; mahbûs-ı —-i Pâdişâhî 587; mazmûn-ı —-i 'âlî 874; mazmûn-ı 'inâyet-meşhûn-ı —-i hümâyûn 997; mesrây-ı — 1050; mevkūf-ı sudûr-ı —-i hümâyûn 123; mûceb-i —-i 'âlî 918, 1136; mûceb-i —-i hümâyûn 440; mûceb-i sudûr-ı —-i hümâyûn-ı itâ'at-makrûn 135, 335; sudûr-ı — 781; sûret-i —-i şerîf 738; tefvîz-ı —-i Vekâlet-i kübrâ 1180; —-i 'acîb 1174; —-i 'âdî 942; —-i 'âlî 533, 548, 586, 647, 671, 684, 737, 798, 816, 857, 921, 922, 930, 1025, 1065, 1148, 1159, 1162; —-i 'âli-yi mütevârid 399; —-i 'azîm 514; —-i bedî' 532; —-i bey'at-ı 'âmm 482; —-i celîl 348, 659, 988; —-i cesîm 504, 660; —-i

Cihân-dârî 969; —-i Cihân-mutâ'-i Şehriyârî 301; —-i Cihân-mutâ'-i Hâkānî 399; —-i Cihân-mutâ'-i Zıllullâhî 646; —-i cüz'î 686; —-i ehemm 553; —-i ekîd 436; —-i fermân 505; —-i garîb 554, 740; —-i gasl 579; —-i gayr-ı merzî 966; —-i hazret-i Şehen-şâhî 357; —-i hümâyûn 114, 227, 231, 327, 328, 330, 418, 473, 557, 560, 583, 610, 623, 642, 645, 651, 722, 736, 755, 780, 781, 784, 788, 793, 808, 822, 863, 887, 946, 947, 949, 950, 957, 965, 966, 1015, 1056, 1189, 1220; —-i hümâyûn-ı Cihân-dârî 1000, 1162, 1166; —-i hümâyûn-ı hazret-i Cihân-dârî 363; —-i hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî 919; —-i hümâyûn-ı 'inâyet-makrûn 784; —-i hümâyûn-ı 'inâyet-meşhûn 1151; —-i hümâyûn-ı Mülûkâne 227; —-i hümâyûn-ı rızâ-meşhûn-ı Cihân-dârî 73; —-i hümâyûn-ı şevket-makrûn 809, 860; —-i hümâyûn-ı vâcibü'l-imtisâlin 228; —-i İlâhî 477; —-i makdûr 520; —-i muhakkak 698; —-i muhattem 385; —-i mukarrer 454, 794; —-i mutahattim 462, 538; —-i müstahsen 552; —-i müstetir 456; —-i Pâdişâh-ı me'âlî-rüsûm-ı 'azamet-mevsûm 556; —-i sa'âdet-nitâc-ı izdivâc-ı hazret-i Sadrıa'zamî 646; —-i sehl 726; —-i Şehriyârî 226; —-i şer' 700; —-i şerîf 218, 236, 237, 274, 505, 688, 738, 808, 939; —-i şerîf-i 'âlî-şân 256; —-i şerîf-i Cihân-dârî 270; —-i şerîf-i hümâyûn-ı hikmet-redîf 957; —-i şerîf-i kerâmet-redîf 358; —-i şerîf-i ma'delet-redîf-i Cihân-bânî 939; —-i şerîf-i me'âlî-teşrîf 929; —-i tebşîr 731; —-i vâcibü't-ta'zîm-i Hilâfet 537; —-i vâcibü't-tebcîl-i saltanat 217; —-i vârid 512;

Enderûn 166, 419, 429, 509, 642, 674, 672, 678, 683, 853, 965, 1062, 1070, 1102, 1138, 1139, 1154, 1177; ağayân-ı — 198, 384, 426, 676, 732; ağayân-ı —-ı Kilâr-ı Hâssa 918; Cebe-hâne-i — 754; Çukadâr-ı —-ı hazret-i Şehriyârî 805; ferş-i 'abkarî-nümûn-ı — 179; hademe-i — 205, 485, 586, 858, 1043, 1080, 1130, 1158; hademe-i —-ı 'âlî 190; hademe-i —-ı hümâyûn 201, 220; Hasoda-başı-i —-ı hümâyûn 80; Hazîne-i —î ve Bîrûnî 812; Hazîne-i hümâyûn-ı — 969; Kağıd-ı — 59, 673, 934, 1107, 1176, 1207; Kağıd-ı — Emâneti 1012; Kağıd-ı — Emîni 278; kalb-i yelân-ı ceng-azmâyân-ı — 596; Musâhib-i — ağaları 220; mütekā'idîn-i ağayân-ı —-ı hümâyûn 210; Ser-çavuşân-ı —-ı hümâyûn 507; Ser-mehterân-ı — 284; — ağaları 166, 409, 414, 507; —-ı 'âlî 414; —-ı hümâyûn 58, 93, 162, 163, 190, 203, 209, 220, 224, 240, 243, 247, 265, 268, 270, 287, 304, 352, 376, 406, 419, 444, 484, 494, 536, 549, 557, 590, 608, 611, 615, 616, 617, 633, 643, 656, 669, 676, 687, 720, 755, 757, 770, 783, 801, 804, 812, 815, 889, 905, 916, 917, 967, 969, 978, 980, 982, 995, 1004, 1023, 1047, 1062, 1066, 1087, 1091, 1103, 1104, 1136, 1158, 1164, 1171, 1217, 1218, 1229; —-ı hümâyûn ağaları 197; —-ı hümâyûn Baş-çavuşluğu 128; —-ı Sadrıa'zamî ağaları 283; —-ı sâha-i hümâyûn 190; — Kağıd Emâneti 146, 277, 803, 1070

Enfî Efendi (Sultân Ahmed Câmi'i Şeyhi, Ayasofya Şeyhliği) 1085

Engürü 647, 651, 671; — Mütesellimi 651, 671

Enîs Nu'mân Efendi (Nişâncı, Re'î-

sülküttâb, Yeniçeri Kitâbeti) 1175, 1184
Erdelan; — Hânı 534; — Hanlığı 647
Ergane 1206
Ertuğrul (Süleymân Şâh'ın oğlu, 'Osmân Gāzî'nin babası) 458, 932
Ermen 744; bilâd-ı — 879; katl-i sarrâfân-ı —i 1159; makām-ı —i 763; tâ'ife-i — 638; —i 511, 515, 548, 637, 638, 666, 667, 745, 759, 763, 1102, 1103, 1119, 1159
Erzurum 88, 782, 892, 913, 971, 1029, 1109; Eyâlet-i — 62, 675, 789, 1029, 1101, 1144; hıtta-i — 1029; ricâl-i — 681; — Eyâleti 109, 340, 947, 1014; — Kadısı 107, 585, 1147; — Kazâsı 107; — Mevleviyyeti 1076; — Vâlîsi 88, 109, 340, 675, 789, 1026, 1029, 1101, 1123, 1144
Es'ad Efendi (Feyzullah Efendi Kethudâsı, Mekke-i mükerreme Kadısı) 1079
Es'ad Efendi (Hamza-zâde, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye, İzmir Kazâsı) 853
Es'ad Efendi (Şeyhulislâm) 54, 155
Es'ad Efendi (Yanyavî) 55, 1023
Es'ad Paşa ('Azm-oğullarından, Şâm Vâlîsi, Mîru'l-hâcc, Kudüs ve Nablus sancakları, Sivas Vâlîsi) 62, 108, 230, 235, 330, 444, 503, 543, 544, 545, 546, 620, 646, 647, 648, 650, 671, 783, 898, 926
esb 51, 78, 105, 135, 175, 199, 205, 245, 246, 247, 255, 295, 335, 350, 352, 368, 391, 416, 428, 434, 474, 608, 619, 731, 761, 810, 996, 1181; dîvân busatlu — 198; —-i behcet-vüfûr 1152; —-i güzîn-i tecemmül-âyîn-i Şehriyârî 619; —-i hümâyûn 139, 140, 199, 382, 441, 442; —-i hümâyûn-ı nevâziş-efzây-ı celâlet-nümûn-ı Hakānî 139, 337, 383; esb-i hümâyûn-ı nevâziş-efzây-ı celâlet-nümûn 252; —-i Mısrî 283; —-i mükemmel 139, 252, 336, 382, 415, 432, 441, 657, 724, 784, 810, 858, 903, 925, 978, 1003, 1031, 1043, 1053, 1062, 1075, 1080, 1094, 1141, 1152, 1153, 1161, 1190, 1191, 1196; —-i müzeyyen 959, 1160; —-i Rûmî 283; —-i sabâ-hırâm 33, 388; —-i sabâ-istînâs 130; —-i sabâ-reftâr 491; —-i sîmîn 576; —-i za'îf 640; —-süvâr 760, 762, 916
Esedullah Bey (Tekman Livâsı, Hınıs Sancağı) 792, 950
Esfendâbâd 70
Esîr-pâzârı 1084, 1217
Eski Dîvân-hâne 296
Eski Hammâm Yeri 151
Eski-oda 471; —lar 196, 234, 396, 435, 635
Eski Serây 396
Eski-şehir 797
Esmâ bint-i es-Sıddîk (Hz. Ebûbekir'in kızı) 1045
Esmâ Sultân 327
Estefan (Eflâk Voyvodası) 1130, 1132
Esterâbâd 71, 532, 533
Esvabya [=Svabya-Schwaben]; — Eyâleti 571
Etrâk; gulât-ı — 361; tâ'ife-i — 665; —-ı bî-idrâk 664
Etyemez Tekyesi 728
evâmir 26, 128, 181, 361, 375, 445, 455, 504, 634, 917, 993, 1058, 1076, 1164, 1192; dâ'ire-i tav'-ı —-i Hâkānî 705; vesîle-i kıyâm-ı — 477; —-i 'aliyye 411, 497, 641, 660, 685, 736, 782, 796, 892, 951, 977, 1055, 1096, 1125, 1136, 1137; —-i celîle 1025, 1078; —-i celîle-i şehr-âyîn 778; —-i ekîde 547, 904; —-i Pâdişâhî 787; —-i sâdıre 545; —-i sehl 1201; —-i seniyye-i cemîle 429; —-i şerîfe 261, 706, 725, 779, 782, 861, 892, 927, 939, 1026,

1096, 1189, 1191, 1226, 1227, 1232
Evhadüddîn Deresi 1220, 1222
Evliyâ Çelebî 41
Eyvâd Deresi 1222
Eyyûb 512, 766, 769, 805, 1037, 1117; darîh-i münevvere-i Ebî — el-Ensârî 469; darîh-i münevvere-i Ebî —-i Ensârî 461; darîh-i münevvere-i mübâreke-i Ebî —-i Ensârî 193; Ebî — 30, 33, 34, 41, 460, 470, 471, 938; Ebî —-i Ensârî 29, 33, 41, 43, 169, 194, 197, 198, 380, 459; Ebî —-i Ensârî Kadısı 340; Medîne-i Ebî —-i Ensârî 47; Medîne-i hazret-i Ebî —-i Ensârî 45; şeref-i hem-sâyegî-i hazret-i Ebî —-i Ensârî 404; türbe-i mübâreke-i hazret-i Ebî — 470; türbe-i şerîfe-i hazret-i Ebî —-i Ensârî 199; — Câmi'i Meşîhati 993; — Câmi'i Şeyhi 993; — Çârşûsu 583; —-i Ensârî 32, 42, 470, 513, 588, 645, 899, 962, 1019, 1138, 1180, 1217; — Mevleviyyeti 1076; — Şeyhi 1085
Eyyûb (a.s.); sabr-ı — 820, 821
Eyyühennâs-köprüsü 282
ezân-ı şerîf 776

F

Fâhir (Dîvân Kalemi kâtiblerinden) 1157
Fâhir Efendi (es-Seyyid, Za'ferân-bolulu, Mehmed Hâkim Efendi'nin medrese arkadaşı, Müderris) 1023
Fârisî 1140, 1155; eş'âr-ı —yye 592; zebân-ı — 164, 1019; —-dân 1032
farz 188, 525, 650; ahkâmi's-sünneti ve'l-— 181; bi'l-—ı ve't-takdîr 462; —-ı 'ayn 943, 1162, 1182
Fâs; ez-taraf-ı Melik-i —-ı Mağrib 1053; — Meliki 1053
Faş Kal'ası 144, 291, 902
Fâtih Sultân Mehmed bkz. Mehmed
Fâtiha; —-i şerîfe 166, 387; —tü'l-kitâb 166
Fâzıl İbrâhîm Efendi (Musâhib Paşa Hâcesi) 162
Fazlı-paşa 1117
Felemenk 317
Fenâr 219, 366, 822, 1096, 1117; —-bâğçesi 559, 781; — Kapusu 1157
ferâce 205, 227, 246, 248, 274, 282, 351, 445, 471, 548, 728, 810, 874, 1152
Fereverikos [=II. Friedrich] 570
Ferîd Mustafa Efendi ('Ulûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti) 59
fermân 11, 24, 88, 111, 113, 157, 189, 208, 255, 257, 266, 268, 274, 281, 283, 285, 294, 295, 298, 299, 305, 327, 329, 331, 340, 369, 371, 385, 399, 401, 417, 419, 421, 432, 433, 435, 493, 497, 498, 499, 515, 516, 519, 529, 530, 536, 550, 551, 554, 557, 583, 586, 602, 603, 606, 610, 612, 613, 630, 632, 636, 637, 639, 641, 650, 657, 668, 676, 677, 689, 690, 701, 706, 709, 718, 719, 726, 727, 728, 730, 731, 738, 742, 744, 774, 779, 780, 784, 805, 806, 815, 816, 817, 818, 824, 859, 860, 862, 863, 864, 884, 889, 892, 906, 911, 918, 927, 944, 951, 952, 953, 954, 964, 967, 971, 973, 977, 979, 996, 999, 1003, 1008, 1017, 1025, 1030, 1036, 1037, 1038, 1040, 1046, 1054, 1055, 1062, 1072, 1073, 1091, 1095, 1096, 1098, 1099, 1100, 1108, 1117, 1119, 1135, 1146, 1147, 1149, 1154, 1160, 1167, 1170, 1173, 1177, 1181, 1183, 1184, 1189, 1191, 1195, 1202, 1208, 1217, 1223, 1227, 1229, 1233; emr-i — 505; hılâf-ı —-ı 'âlî 511, 639; hılâf-ı —-ı yesâğ-ı esvâb 516; hılâf-ı —-ı yesâğ-ı hümâyûn 516; hılâf-ı tenbîh-i — 515; keştî-i celâlet-i —

112; mûceb-i —-ı ʻâlî 864; muhâlif-i — 717; sudûr-ı —-ı hümâyûn 819; sudûr-ı —-ı yesâğ 874; —-fermâ 541; —-ı ʻâlî 48, 154, 165, 221, 275, 331, 499, 500, 501, 504, 519, 529, 530, 558, 584, 585, 594, 610, 611, 621, 623, 629, 646, 647, 651, 668, 688, 689, 812, 861, 902, 937, 939, 943, 949, 951, 981, 1009, 1028, 1041, 1055, 1057, 1076, 1082, 1086, 1095, 1161, 1169, 1206, 1207, 1213, 1217, 1221; —-ı ʻâlî-şân 237, 654; —-ı Cihân-mutâʻ 1220; —-ı Cihân-mutâʻ-ı hümâyûn 1199; —-ı fermây-ı hıtta-i rûy-ı zemîn 465; —-ı hazret-i Cihân-bânî 115; —-ı hümâyûn 188, 418, 737, 780, 781; —-ı reʻâyâ 548; —-ı sabâ-mesîr-i Şehriyâr-ı Cihân-bânî 112; —-ı Şâh-ı şevket-ârâ 117; —-ı Şehen-şâh 124; —-ı vâcibü'l-imtisâl 702; —-ı vâcibü'l-ittibâʻ 158; —-ı yesâğ-ı tob-ı sefâ'in 973

ferrâş 44, 293, 1166

ferve; ilbâs-ı —-i kākum 1147; ilbâs-ı —-i semmûr 1152; ilbâs-ı hilʻat-ı —-i semmûr 1161; sevb-i —-i semmûr-ı câlibü's-sürûr 1152; yesâğ-ı —-i kākum 1148; —-i beyzâ 198, 283; —-i kākum 1053; —-i hâss-ı semmûr 731; —-i sefîd-i fetvâ 1068; —-i semmûr 163, 202, 903, 925, 959, 978, 989, 996, 1003, 1035, 1053, 1062, 1100, 1116, 1153, 1174; —-i semmûr-ı behcet-vüfûr 1153; —-i semmûr-ı câlibü's-sürûr 1075, 1160; —-i semmûr-ı ʻinâyet-vüfûr 206; —-i semmûr-ı mûcibü's-sürûr 1094; —-i semmûr-ı müstevcibü'l-hubûr 1043; —-i semmûr-ı müstevcibü's-sürûr 1196

fetâvâ; âyîn-i mesned-i —y-ı bekā 54; —y-ı münîfe 725, 726; —y-ı şerîfe 547, 593, 711

fetevâ 914; ber-mûceb-i —y-ı şerîfe 893, 912, 1162; ser-i mesned-i — 226; tekerrür-i — 1066; umûr-ı — 914; —y-ı şerîf 684, 796; —y-ı şerʻ-i şerîf 549

Feth Girây (Kırım hânlarından) 1189

Fethî (Seyyid, Şâm Defterdârı) 651

Fethulislâm 568

Fetvâ/fetvâ; ʻâzim-i —-hâne-i bekā 1067; câh-ı bülend-i — 1068; Emîn-i — 798, 930, 1008, 1058, 1065; Emîn-i —-i sâbık 1086; Emînü'l-— 18; ferve-i sefîd-i — 1068; hıdmet-i — 1043; idâre-i umûr-ı —-i şerîfe 269; mesned-i celîl-i — 613; mesned-i — 339, 402, 403, 614, 815; mesned-i şerîf-i — 614; mesned-i vâlây-ı — 224, 226, 271; ser-mesned-i — 614; umûr-ı — 269, 270; zâmile-bend-i —-gâh-ı sâha-i bekā 915; — Emîni 795, 797; — Emîni-yi sâbık 1132

Feyzî Bey (Çukadâr Ağa, Kapucu-başılık) 384

Feyzullah (Çorum Alay-beyi) 699

Feyzullah Efendi (Boz-zâde, Râkım Efendi birâderi, Top Arabacılar Kitâbeti, Emânet-i Surre-i şerîfe) 145, 261

Feyzullah Efendi (Dâmâd-zâde, Sadr-ı Rûm, Şeyhulislâm) 133, 269, 270, 271, 272, 273, 362, 393, 401, 402, 444, 464, 480, 491, 613, 1043, 1066

Feyzullah Efendi (İshâk-zâde, Süleymâniyye Müderrisi, Üsküdar Kazâsı) 1038, 1057

Feyzullah Efendi (Lâdîkī-zâde, İstanbul Kadısı, Anadolu Pâyesi, Anadolu Kadıʻaskerliği) 1131

Feyzullah Efendi (Mehmed Efendi-zâde, Mekke-i mükerreme Kadısı, İstanbul Kazâsı Pâyesi) 78

Feyzullah Paşa (Zaralı-zâde, Vezîr, Sivas Vâlîsi, Diyârbekir Eyâleti, Van Eyâleti) 623, 647, 684, 685, 792, 855,

946, 973, 1014, 1037, 1056, 1109, 1130, 1143, 1146, 1180, 1232
Fındıklı; Kasaba-i — 1203; — Câmi'i 174
Fındıklılı-zâde (Mısır Kadısı) 1080
filandıra 737, 739, 741, 751, 752, 753, 755, 758, 764, 765, 766, 767, 768, 769; envâ'-i — 766; —cık 741
Filibe 497, 561, 920, 939, 995, 1154; Pâye-i — 796; — Kadısı 19, 296, 585; — Kazâsı 229, 238, 585, 913, 1058, 1111, 1131; — Nezâreti 994; — Pâyesi 1111
filika; derûn-ı — 115; nüzûl-i —-i hümâyûn-ı reşk-i hilâl-i gerdûn 110; —-i bihîn-i meserret-temkîn 114, 386; —-i cedîd-i felek-i reşk-i ikbâl 114; —-i hümâyûn 115, 117, 1072; —-i hümâyûn-ı celâlet-meşhûn 386, 953, 1073; —-i reşk-i felek-nümûn 112, 952, 1072; —-i reşk-i hilâl-i sîmürg-misâl 114; —-i tâk-ı mukarnes 118; —-i zerrîn-cenâh-ı hümâ-peyker 385; —-i zerrîn-cenâh-ı şeh-bâz-peyker 111, 951, 1072
Firârî Mustafa Paşa bkz. Mustafa Paşa
firkate 76, 231, 338, 373, 567, 610, 631, 655, 708, 800, 936, 1074, 1094, 1113, 1183, 1209, 1213
fiten 71, 707; cünd-i —-i Moğolî 458; nâyire-i — 1165; tahrîk-i — 891; teskîn-i —-i Tatar 706
Françe 572, 770; vilâyet-i — 542; — Kıralı 569
Françesko (Toşkana Kıralı) [=Francis I, Francis Stephen] 569, 570
Fransa 578, 590, 820, 1042, 1052, 1053; — Devleti 590; — elçisi kalyonu 1053
Frenk/g 680, 738; nukūş-ı —-pesend 1007; —î 758, 771; —î-pesend 751; —-pesend 1048; — tabîbi 680
fülk 117, 124; reşk-i sâz-ı —e-i felek-i hayret-şümûl 111; —e 115, 866, 1214; —e-i ikbâl 117; —e-i reşk-i felek 118; —e-i reşk-i felek-sâ 117; —e-i tarh-ı hümâyûn 117; —e-süvâr-ı 'azamet 637; —-i 'acîbü'ş-şekl 123; —-i deryây-ı kadr 117; —-i ecmel 116; —-i felek-i reşk-i kûh-nümûn 121; —-i felek-sây-ı zemâne 121; —-i fikr 117; —-i fikret 128; —-i hilâl 127; —-i iclâl 115, 116; —-i ikbâl 126; —-i korsan 233; —-i kûh-nümûn-ı felek-sâ 123; —-i mecd-i yegâne 126; —-i necâbet-âyât-ı İslâmiyân 631

G

galâ 371, 638, 639, 664; iştidâd-ı — 664
Galata 14, 35, 41, 42, 82, 110, 238, 251, 812, 1086, 1198; binâ'-i Âsitâne-i Mevleviyye-i — 1202; Fâtih-i — 35; Kādî-i —-i sâbık 249; Kazâ'-i — 14, 796; mahsûl-i mahkeme-i — 370; Serây-ı 'âmire-i — 148, 149, 167; Serây-ı — 722; Serây-ı hümâyûn-ı — 150, 168; — Ağası 166; — Burnu 42; — Kadısı 155, 251, 853, 1057, 1083; — Kal'ası 42; — Kazâsı 82, 249, 913, 1112, 1128, 1132, 1233; — Mevlevî-hânesi 1186, 1201; — Mevleviyyeti 624, 994; — Mollası 370; — Pâyesi 229, 238, 296, 585, 795; — Serâyı 166, 513, 722, 770, 979, 1086; — Serâyı Hâcesi 920; — Voyvodalığı 917, 1206
Gānim Efendi bkz. Mehmed Gānim Efendi
Garb 641; aksây-ı bilâd-ı — 1054; aksây-ı memâlik-i — 1053; Cezâyir-i — Beylerbeyiliği 231, 236, 585; Cezâyir-i — Eyâleti 902; Eyâlet-i Cezâyir-i — 143, 1144; Eyâlet-i Trablus-— 143; Trablus-— 1060
Gazve; —-i Bedri'l-kübrâ 848; —-i Hendek 1052

Gazze 172, 547, 620, 894, 1194; etrâf-ı — 546; — Sancağı 1059; — Sancağı Mütesellimi 342
Gedik-paşa 31
Gelibolu 54, 59, 257, 266, 305, 364, 369, 417, 419, 433, 441, 444, 498, 583, 657, 668, 689, 690, 784, 964, 1036, 1114, 1118, 1130, 1208, 1219; — Barut-hânesi 145, 673, 934, 1012, 1070, 1107, 1139; — Barut-hânesi Nezâreti 277
gemi 42, 752; —ci 666, 866
Gemlik; Kazâ'-i — 797
Gence 88; — Hânı 89
Gerdüs 661
Geylân 533
Girid 374; Eyâlet-i — 14, 61, 141, 288, 789, 855, 1109, 1142; — Cezîresi 374; — Eyâleti 14, 674, 945, 1055, 1056; — Muhâfızı 1131
Girine; — Dizdârı 1213, 1215, 1232; — Kal'ası 1213, 1215; — Kal'ası Dizdârı 1212
Giyorhayus-ı Sânî [=II. George] 541
Gölgeli-zâde (Zilifke a'yânından) 1214
Grandebur 563, 565, 566, 569, 570, 572, 573, 574, 711, 712, 794, 1017, 1018, 1114, 1153; —-ı mesfûr 572; — Kıralı elçisi 1062
Gurebâ'; —-i Yemîn 57, 209, 210, 935, 1106, 1139, 1176, 1207; —-i Yemîn Ağalığı 279, 801, 1013, 1071, 1107; —-i Yemîn Ağası 674; —-i Yemîn Kâtibi 278, 994; —-i Yemîn Kitâbeti 145, 673, 803, 1012, 1070; —-i Yesâr 57, 209, 210, 934, 935, 1207; —-i Yesâr Ağalığı 279, 801, 1013, 1071; —-i Yesâr Ağası 674; —-i Yesâr Kâtibi 277, 1070; —-i Yesâr Kitâbeti 145, 278, 674, 803, 1012, 1070
guruş 205, 285, 286, 362, 363, 511, 572, 736, 741, 744, 751, 752, 755, 760, 1054, 1147, 1191, 1218
Gügercinlik [=Golubac] 568
gümüş 274, 753, 754, 755, 763, 767, 995
Gümüşhâne; — Emâneti 1206; — Ma'deni 1059; — Ma'deni Emâneti 1149
Gümüş-suyu 1203
Gündoğdu (Süleymân Şâh'ın oğlu) 932
Gürcistân 891; cibâl-i — 1233
Gürcü 364, 762, 868, 891, 1168, 1107, 1226, 1233; tâ'ife-i müşettete-i — yân 1122; tavâ'if-i —yân 1233, 1234; tavâ'if-i müşettete-i —yân 1226; Tiflis —leri 1122
Gürcü Süleymân (Teberdârân gürûhundan, Dîvân Hâcesi, Masraf-ı Şehriyârî, Büyük Kal'a) 364, 1107
Güryal (Gürcistan'da) 1233

H

Habeş; Eyâlet-i — 18, 612, 790, 1144; Mukābele-i — 896; — Eyâleti 103, 231, 236, 948, 1056, 1143
Habîb; —-i ekrem 158, 209, 334, 428, 436, 471, 485, 528, 622, 727, 733, 1218; Mizbân-ı —-i Rahmân 1038; —-i hazret-i yektây-ı bî-yâr 37; —-i Hudâ 212; —-i Rabbi'l-'âlemîn 151
hacc; 'azîmet-i râh-ı —-ı şerîf 1037; 'âzim-i —-ı Beytullâhi'l-harâm 1121; berây-ı meşveret-i umûr-ı —-ı şerîf 522; dâ'ire-i —-ı şerîf 546; edâ'-i farîzatü'l-— 169; edây-ı ferîza-i —-ı Beytullâhi'l-harâm 591; emvâl-i kavâfil-i — 502; hademe-i mehâmm-ı umûr-ı —-ı şerîf 622; hıdemât-ı celîle-i —-ı şerîf 927; hıdemât-ı —-ı şerîf 545, 617; hıdmet-i muhâfaza-i —-ı şerîf 782; intihâb-ı —-ı şerîf 595; îrâs-ı hasâret-i — 605; itmâm-ı —-ı şerîf 1121; kādimîn-i — 746; kāfile-i — 503, 521, 544, 545, 546, 598, 649, 650, 897; kāfile-i —-ı Mısrî 1122; kāfile-i —-ı Şâmî 486, 522, 543, 593, 619;

kāfile-i —-ı şerîf 545, 594, 595, 597; lâzime-i —-ı şerîf 594; levâzım-ı mühimmât-ı — 1122; mesârif-i lâzime-i —-ı şerîf 594; meserret-i —-ı şerîf 605; müteʿayyinîn-i kāfile-i — 546; râh-ı — 593, 594, 621; râh-ı —-ı şerîf 593, 726; takviyet-i umûr-ı —-ı şerîf 727; tarîk-ı — 1085; tarîk-ı —-ı Şâmî 1122; umûr-ı — 648; umûr-ı —-ı şerîf 545, 594, 927; umûr-ı mühimme-i — 519; umûr-ı mühimme-i —-ı şerîf 1122; vücûh-ı — 595; —-ı şerîf 163, 168, 170, 597, 598, 605, 1037

Hâce-paşa 326

hacer 1219; harîku'l-— 727; mâdde-i —-i mükerrem 823; salb-i — 1034; —-i mükerrem 1024

Hâcı-dede (Üsküdârî, meşâyih-i Nakşibendiyye'den) 882

Hâcı Kapudan (Mısır tüccârı kalyonlarından) 418

Hadîce-i kübrâ (Hz. Peygamber'in ilk zevcesi, Ümmü'l-mü'minîn) 591

hadîd 865; —ü'l-lisân 329

hadîs 1085; fenn-i — 162; hafaza-i — 1043; ʿilm-i — 163; mehere-i ʿilm-i şerîf-i — 98; —-i Mustafavî 97; —-i sahîh 697; —-i şerîf 651, 665, 682, 695, 992

Hâfız İbrâhîm (Süleymâniyye Müderrisi, Üsküdar Kazâsı) 852, 853

Hâkān; âb-rûy-ı Devlet-i —î 1171; ʿavâtıf-ı —î 77, 103, 134, 175; dâ'ire-i tavʿ-ı evâmir-i —î 705; dûdmân-ı selâtîn-i gurre-i tâbdâr-ı —î 423; Emânet-i Defter-i —î 906; Emîn-i Defter-i —î 906; emr-i Cihân-mutâʿ-i —î 399; esb-i hümâyûn-ı nevâziş-efzây-ı celâlet-nümûn-ı —î 139, 337, 383; hân-ı bî-imtinân-ı ʿavâtıf-ı —î 51, 254, 335, 367, 390, 416, 434, 618; hatt-ı şerîf-i mevhibet-redîf-i —î 685; Hûrşîd-i ʿalem-i Tâc-dâr-ı —î 38, 345, 985; kişver-i âl-i — 185; kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı —î 60, 147, 280; Melîk-i mülk-i —î 1223; müsâʿade-i ʿaliyye-i —î 559; nevâziş-efzây-ı celâlet-nümûn-ı —î 441; pîş-gâh-ı hazret-i —î 280; sâye-i maʿdelet-fermây-ı —î 508; şems-i eflâk-ı ıstıfâ'-i —î 754; şemşîr-i ʿadüvv-tedmîr-i —î 604; taht-ı hümâyûn-ı —î 1004; taht-ı şehâmet-i —î 181; teşyîd-i iʿtizâd-ı kavîmetü'l-iktidâr-ı —î 456; zîb-ârây-ı erîke-i saltanat-ı —î 750; zübde-i —-ı ʿOsmânî 467; zürây-ı saltanat-ı seniyye-i behiyye-i —î 8; —-ı Keyvân-ı gulâm-ı felek bâr-gâh 120; —-ı muʿazzam 983; —u'l-bahreyn 314, 316, 577; —u'l-berreyn ve'l-bahreyn 575

Hâkî Mehmed Efendi (Hâcegân-ı Dîvânî'den, Avlonya Mukātaʿası, Kefe Mukātaʿası) 278, 823

Hâkim bkz. Mehmed Hâkim Efendi

Hakkârî 534; — Ekrâdı 533, 534, 535

Haleb 13, 913, 998, 1126; ehâlî-i — 650; Eyâlet-i — 142, 789, 1176; Eyâlet-i —ü'ş-şehbâ 17, 62, 438, 946, 1055, 1081, 1109, 1143; Kādî-i —ü'ş-şehbâ-i sâbık 249; Kazâ'-i — 1038; Kazâ'-i —ü'ş-şehbâ 82, 1083; mecmûʿ-i ehâlî-i — 650; Medîne-i — 1145; Vâlî-i —ü'ş-şehbâ 431, 432, 437, 444, 558, 1124; — Eyâleti 290, 518, 654, 1131; — İskelesi 444; — Kadısı 13, 1145; — Kapu Kethudâsı 735, 783; — Mahkemesi 650; — mansıbı 982; — Muhassılı 144; —ü'ş-şehbâ 440, 545, 650, 795, 913, 1055, 1080, 1126; —ü'ş-şehbâ Eyâleti 805, 1055; —ü'ş-şehbâ Kadısı 238, 249, 797; —ü'ş-şehbâ Kazâsı 229, 238, 981, 994, 1058, 1131; —ü'ş-şehbâ Vâlîsi 997, 1193; — Vâlîsi 145, 222, 290,

518, 523, 789, 1055, 1176
Halıcılar Köşkü 273, 366, 625
Hâlid (Hâlid el-Ensârî, Ebû Eyyûb el-Ensârî, mîzbân-ı Rasûl) 30, 35, 42, 191, 192, 195, 196, 198, 387, 469, 512, 582, 588, 681, 682, 851, 876, 938, 968, 1020, 1021, 1038
Hâlid bin el-Velîd (Seyfullah) 865, 890
Hâlid Paşa (Şehsüvâr-zâde, Mîr-i mîrân, Akşehir Sancağı, Karahisâr-ı sâhib Sancağı, Köstendil Sancağı) 65, 109, 289
Halîfe-yeri (Ağa-bâğçesi'nde) 240
Halîl (el-Hâc, Şıkk-ı Sânî Pâyesi, Hâcegân-ı Dîvân) 213
Halîl (Girine Dizdârı, Ser-i eşkıyâ) 1213, 1215
Halîl (Sülü Paşa-zâde, Ada-i kebîr Muhâfızı, Üsküb Livâsı) 791
Halîl Ağa (Âsitâne-i 'aliyye'de Kassâb-başılık, Dergâh-ı 'âlî Kapucu-başılığı) 279, 801, 1080, 1107
Halîl Ağa (Cici-zâde, Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından) 905, 964
Halîl Ağa (Has Oda-başı, Bâbü's-sa'âde Ağası, Lüd Tevliyeti, mütekâ'id) 557
Halîl Ağa (Kaftân Ağalığı) 1057
Halîl Ağa (Kapu Ağası, Tevliyyet-i Kuds) 889, 1073
Halîl Ağa (Şîrîn-zâde, Sipâh Ağası, Silahdâr Ağalık) 278, 1175
Halîl Ağa (Tebdîl Hâsekîsi, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i Şehriyârî, Bostâncı-başı, Surre Emîni) 607, 801, 962, 993, 1107, 1124, 1154, 1163, 1176, 1177, 1189, 1208, 1215
Halîl Bey ('Ali Paşa-zâde, Sipâhlar Ağalığı) 1107
Halîl Bey (Gerbinişli, Arnavud, 'Abdî Bey-zâde, Mora'da Alay Beyi) 661
Halîl Bey ('Ivaz Mehmed Paşa-zâde, Çavuş-başı, Gümrük-i Duhân, Mîrahûr-ı Evvel ve Sânî, Vekâlet-i Kethudây-ı Bevvâbîn-i Şehriyârî) 217, 382, 412, 415, 497, 778, 959, 1011, 1069, 1099, 1135, 1175
Halîl Efendi ('Abdullah Efendi-zâde, İstanbul Mukāta'ası) 59
Halîl Efendi (Arpa Emâneti, Küçük Rûznâmçe) 145, 672
Halîl Efendi (Defter Emâneti, Yeni Câmi'-i Mütevellîsi, Yeniçeri Kitâbeti) 58, 266, 417
Halîl Efendi (Emîn-i Fetvâ-i sâbık, Pâye-i Anadolu) 1086
Halîl Efendi (Hâcegân-ı Dîvânî'den, Tezkire-i Sânî, Nemçe sefîri, Darb-hâne-i 'âmire Emâneti) 211, 536, 895, 934, 967
Halîl Efendi (Hasan Paşa Dîvân Efendisi, Avlonya ma'a Eğriboz) 146, 1012, 1139
Halîl Efendi (Kayseriyyü'l-asl, Defter Emâneti, Matbah Emâneti, Arpa Emâneti, Rûznâmçe) 106
Halîl Efendi (Müneccim) 233
Halîl Efendi (Selânik Kadısı, Mekke-i mükerreme Pâyesi, İstanbul Kazâsı) 271
Halîl Efendi (Seyyid, Belgrad Kazâsı) 913
Halîl Efendi (Seyyid, Vâlide Câmi'i Şeyhliği) 993
Halîl Efendi (Yazıcı-i esbak -Dârussa'âde Kâtibi-, Mevkūfâtcılık, Süvârî Mukābelesi, Mektûbî) 1011, 1106, 1160
Halîl Hâsekî (Sadrıa'zam Karakulaklığı) 607
Halîl Paşa (Hazîne Kethudâlığı, rütbe-i Vezâret, Tırhala Sancağı, Mora Muhassılı, Hotin Muhâfızı, Özi Sancağı) 63, 66, 142, 330, 341, 617, 970, 1158
Halîm Girây Hân (Kırım hânlarından) 705, 706
Halîmî Mustafa Efendi/Paşa (Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel, Rûznâmçe-i hümâyûn Kalemi Kîsedârı, Rûznâmçe-i Evvel, Baş-muhâsebe, Sayda

Eyâleti, Mûsul Eyâleti, Vezîr) 58, 73, 260, 298, 299, 359, 360, 433, 441, 610, 612, 657, 668, 672, 673, 786, 802, 875, 884, 911, 912, 925, 926, 947
hâlûme; —-i tıbâʿ 1024; —tü't-tıbâʿ 1023, 1024
Halvetî; gürûh-ı —yye 1132; meşâyih-i —yye-i cehriyye 806
Hama 648, 894; — Mütesellimi 898, 902, 926, 947
Hamburk [=Hainburg an der Donao] 566
Hâmid Efendi (Hâslar) 1207
Hamîdî Mehmed Efendi (Serây-ı ʿâmire hâcesi, Mûsıla-i Süleymâniyye, Üsküdar Kadısı, Mısr-ı Kāhire Kazâsı) 798, 919, 930, 964, 971, 1193
Hamîs (Karahisâr-ı sâhib Sancağı, Şehrizor Eyâleti) 291, 623, 950, 1109
Hammâd Efendi (Sahîh-i Buhârî Müderrisi, Muhaddis) 1043
Hammâm/hammâm 26, 227, 400, 435, 510, 567, 651, 672, 766, 992, 1204; Acı-— 621; Çartaklı — 1103; Çatladı —ı 1103; Eski — Yeri 151; Havuzlu — 101; İbrâhîm Paşa —ı 136; Keçeciler —i 824; Mahmûd-paşa —ı 202; Nişancı Mahallesi —ı 101; Vâlide-—ı 350, 645; —ât 1217; —cı 872; —-ı kebîr u sagīr 397; —-ı latîf 560
Hamza Ağa (Gurebâ'-i Yemîn Ağası, ʿUlûfeciyân-ı Yemîn Ağası) 57, 801
Hamza Ağa/Paşa (Vezîr, Pîşgîr Ağası, Silahdâr, Rumeli Vâlîsi, Mora Muhassılı, Özi Eyâleti, Vidin Livâsı, Niğbolu Sancağı, Hotin Vâlîsi, Selânik Sancağı) 494, 790, 804, 809, 816, 948, 1014, 1071, 1110, 1142, 1170, 1184
Hamza Efendi (İstanbul Mukātaʿası, Kağıd-ı Bîrûn Emîni-yi İstanbul, hâslardan maʿzûl, Mektûbî hulefâsından) 277, 673
Hamza Efendi (Muhsin-zâde Dîvân Kâtibi, zümre-i hâcegândan Hamza) 882
Hamza Hâmid Efendi/Paşa (Sadrıaʿzam Mektûbcusu, Re'îsülküttâb, Sadrıaʿzam Kethudâsı, Tevkīʿî, Rûznâmçe-i Evvel, Çavuş-başı, Selânik Sancağı, Nişâncı, Sadrıaʿzam, Tevkīʿî, Eyâlet-i Girid) 57, 75, 144, 275, 364, 652, 672, 772, 785, 933, 953, 959, 1010, 1035, 1056, 1090, 1102, 1103, 1104, 1108, 1114, 1124, 1142
Hamza-zâde (Cebe-hâne kâtiblerinden, Cebe-hâne Baş-halîfesi) 960
Hân 705, 706, 1223; be-iltimâs-ı —î 792, 1060, 1109; be-iltimâs-ı hazret-i —î 949; câh-ı vâlây-ı —î 1189; Elçi —ı 1036; Erdelan —ı 534; Erdelan —lığı 647; ibkā'-i —î 1191; iddiʿâ'-i —î-i serserî 1017; iltimâs-ı —ı 143; iltimâsı-yı —î 288; Kırım —ı 215, 792, 793, 945, 1154, 1189; Kırım —lığı 1189; kudûm-ı —î 1189; mesned-i —î 1163, 1189; tebrîk-i kudûm-ı —î 1190; Ülke-i Kırım —ı 705, 1163; —-ı cedîd 1204; —-ı celâdet-temkîn 706; —-ı esbak 705; —-ı Kırım 214; —-ı müşârun ileyh 1190; —-ı pür-nevâl-i Devlet 1000
Hâne; —-i Hâssa 146, 687, 753, 857, 1004, 1047, 1060; —-i Seferli 853
hânende 757; envâʿ-i —gân 1152; —gân 220, 414, 609, 749
Hânım Sultân (Â'işe Sultân'ın kızı) 510, 736, 778, 810, 811
hânkāh 254, 1203; Mevlevî — 716; —-ı Murâdî 253
Hanoveri Eyâleti [=Hannover] 571
Hanya 1125; Livâ'-i — 65, 142, 653, 789, 1110, 1143; — Muhâfazası 983; — Muhâfızı 653, 790; — Sancağı 945, 1014
harac 42, 201, 208, 796, 910, 967

Harâccı Halîl Ağa 202
harbende 744; Ser-i —gân 1165; —gân 210
Harcı-furun 350, 755
Harem/harem 889; ʻâzim-i —-serây-ı dâr-ı bekā 625; bîrûn-ı —-i şerîf 991; Câmiʻ-i şerîf-i —-redîf-i lâmiʻu'n-nûr 98; ehâlî-i —-i Mekke-i mübâreke 605; Şeyhu'l-—i'n-Nebevî 236; — ağaları 809; —-i hümâyûn 754, 812, 1229, 1230; —-i hümâyûn Kapusu 1230; —-i şerîf 591; —-serây-ı nüzhet-gâh-ı naʻîm-i bekā 391; —-serây-ı şevket 778
Haremeyn 501, 502, 506, 519, 687, 875, 909; ashâb-ı — 725; beyne'l-— 600, 726; cânib-i — 658, 787; cerâyât-ı —-i muhteremeyn 708; Dâ'ire-i — 868; Dâ'ire-i —-i muhteremeyn 509; Dâ'ire-i —i'ş-şerîfeyn 501; ehâlî-i — 660; ehl-i —-i Hâssa 210; Emânet-i Surre-i —-i muhteremeyn 94; emvâl-i — 500, 502; emvâl-i mukarrere-i — 908; etrâf-ı hademe-i — 668; etrâf-ı — 509; Evkāf-ı — 500, 501, 668; Evkāf-ı —i'ş-şerîfeyn 500; evkāf-ı kurây-ı —i'ş-şerîfeyn 500; fâ'iz-ı emvâl-i — 669; fâ'iz-ı — 486, 507; fâ'iz-ı —-i muhteremeyn 633; fâ'iz-ı mâl-ı —-i muhteremeyn 633; fukarâ'-i —-i muhteremeyn 781; fukarâ'-i sükkân-ı —-i muhteremeyn 782; gārât-ı emvâl-i — 526; gılâl-i — 796; gılâl-i —-i muhteremeyn 707, 787; gılâl-i —i'ş-şerîfeyn 658; gılâl-i mertebe-i —-i muhteremeyn 725; hademe-i — 519; Hâdimü'l-— 182; Hâdimü'l-—i'ş-şerîfeyn 10, 316, 644; Hâdimü'l-—i'ş-şerîfeyni'l-muhteremeyn 181; huddâme'l-— 543; havâşî-i — 485; havene-i — 510; iltizâm-ı kurây-ı — 610; irsâl-i gılâl-i —-i muhteremeyn 1055; kişt-zâr-ı bî-pehnây-ı — 526; kurâ'-i — 909; kurâ'-i —-i muhteremeyn 907; kurây-ı Evkāf-ı —i'ş-şerîfeyn 500; kurây-ı — 500; kurây-ı —-i muhteremeyn 485; kuttân-ı fukarâ'-i — 1232; kuttân-ı —i'ş-şerîfeyn 993; kütebây-ı — 501; mâ-beyne'l-— 594, 972; mâbeyn-i —-i muhteremeyn 600; mâl-ı — 501, 502, 505, 907; Muhâsebe-i — 967, 1139; Mukātaʻa-i — 220, 494, 497, 1175, 1207; Müfettiş-i — 166; Nâzır-ı — 509; Nezâret-i —i'ş-şerîfeyn 504; Nigeh-bân-ı hıtta-i — 114, 386; nizâm-ı Evkāf-ı — 486; Surre-i — 506, 634; Surre-i —-i muhteremeyn 26, 128, 634, 1096; Surre-i —i'ş-şerîfeyn 1058, 1121; Surre-i şerîfe-i fukarây-ı — 501; şeref-i hıdmet-i —-i muhteremeyn 80; taraf-ı — 494, 506; teftîş-i —i'ş-şerîfeyn 530; teşhîl-i gılâl-ı — 660; tevcîh-i iltizâm-ı kurây-ı — 610; Tevliyet-i — 778; umûr-ı — 509; umûr-ı —-i muhteremeyn 494; vakf-ı — 501; vakf-ı —i'ş-şerîfeyn 909; vâkıf-ı kurâ'-i — 908; —-i muhteremeyn 26, 128, 261, 375, 444, 610, 634, 668, 868, 916, 1058, 1164; —-i muhteremeyni'ş-şerifeyn Dâ'iresi 189; —-i muhteremeyn Teftîşi 242; —-i şerîfeyn Dâ'iresi 392; —i'ş-şerîfeyn 189, 909; —i'ş-şerîfeyn Evkāfı Müfettişliği 530; — Kalemi 967; — Muhâsebeciliği 802, 1011; — Muhâsebecisi 517, 802, 811, 967; — Muhâsebesi 934, 1069, 1106, 1175; — Mukātaʻacılığı 536, 803, 1012; — Mukātaʻacısı 811; — Mukātaʻası 934, 1106, 1139; — Mütevellîsi 736, 810, 875; — Pâyesi 1081
harîk 25, 26, 31, 34, 35, 49, 67, 70, 76, 79, 81, 82, 86, 89, 90, 94, 100, 101, 102, 109, 110, 136, 137, 155,

159, 167, 172, 174, 202, 226, 249, 262, 265, 269, 273, 308, 326, 327, 360, 363, 366, 368, 369, 370, 371, 373, 378, 383, 390, 396, 397, 411, 620, 637, 638, 643, 645, 660, 805, 861, 870, 871, 890, 902, 927, 974, 981, 1063, 1075, 1086, 1100, 1107, 1112, 1118, 1150, 1178, 1179, 1198, 1201, 1205, 1206; ba'de'l-— 1204; humret-i — 729; ıtfâ'-i — 89, 90, 396, 981, 1075, 1115; me'mûrîn-i ıtfây-ı — 805; semt-i — 805; şu'le-i — 729; —-ı cüz'î 1025, 1026, 1096, 1123, 1174, 1178; —-ı iltihâb-garîk-ı deryây-ı tefekkür 180; —-ı vasît 1157

Hasan (Ankara Mutasarrıfı, Kayseriyye Sancağı) 1082

Hasan (Karahisâr) 1110

Hasan (Koca-ili Sancağı) 1131

Hasan Ağa (Aydoslu, Bostâncılar Oda-başılığı, Emânet-i Surre-i şerîfe) 1023, 1059, 1085

Hasan Ağa (Emîn Ağa etbâ'ından, Ergane ve Kebân ma'denleri Emâneti) 1206

Hasan Ağa (İhtiyâr, Silahşor-ı Şehriyârî, Kaftân Ağası) 1164

Hasan Ağa (İsakcı Anbar Emâneti, Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından, Emânet-i Surre-i şerîfe) 1056, 1058, 1178

Hasan Ağa (Kazancı-zâde, A'işe Sultân Kethudâsı, Kapucu-başılık, Emânet-i Matbah-ı 'âmire) 710

Hasan Ağa (Ser-bostâniyân-ı Hâssa) 298

Hasan Ağa ('Ulûfeciyân-ı Yemîn Ağalığı) 1107

Hasan Bey (Evlâd-ı Hekîm-başı-zâde 'Ali Paşa) 607

Hasan Bey ('Ömer Paşa-zâde, Mîr-i mîrân, Amasiyye Sancağı) 623

Hasan Bey (Silahşor-ı Şehriyârî, Mîrahûr-ı Sânî) 1151, 1176

Hasan Efendi (Ebu'l-hayr, Mûsıla-i Sahn ile Kemhacı-başı Medresesi Müderrisi, Konya Kazâsı) 238

Hasan Efendi (Gurebâ'-i Yemîn Kâtibi) 278

Hasan Efendi (Gelibolu Barut-hânesi) 145

Hasan Efendi (İmâm, Piyâde Mukābelecisi, Haremeyn Mukāta'acılığı, Cebeciler Kitâbeti, Küçük Rûznâmçe) 145, 536, 1036, 1139

Hasan Efendi (Mûsıla-i Sahn ile Gāzî Paşa Müderrisi, Konya Kazâsı) 230, 238

Hasan Efendi (Samakovlu, Kuds-i şerîf Kazâsı) 1154

Hasan Paşa (Ahısha Vâlîsi, Vezîr, Ser'asker) 1169

Hasan Paşa (Eğriboz ve Karlı-ili sancakları, Girid Muhâfızı, Vezîr) 1109, 1131

Hasan Paşa (el-Hâc, Şâhin Paşa dâmâdı, Bender Sancağı, Hotin Sancağı, Belgrad Vâlîsi, Rumeli Vâlîsi, Semendire Sancağı, Tırhala Sancağı, Deryâ Kapudanlığı, Özi Eyâleti, Mahrûse-i Mısır) 95, 108, 341, 552, 567, 621, 653, 788, 793, 856, 945, 994, 1038, 1054, 1160, 1181, 1210

Hasan Paşa (Eyâlet-i Rakka, Vezîr) 789

Hasan Paşa (Oltu Sancağı, Çıldır Eyâleti) 902, 1038, 1056, 1059, 1109, 1144, 1233

Hasan Paşa (Podgoriçeli 'Osmân Paşa yeğeni, Mîr-i mîrân, İzvornik Sancağı, Üsküb Sancağı, Hüdâvendigâr Sancağı) 144, 623, 1015, 1110

Hasan Paşa (Şâhîn Paşa dâmâdı, el-Hâc, Yeniçeri Ağası, Hotin Sancağı, Köstendil Sancağı, Mîr-i mîrân, Rumeli Beylerbeyiliği) 95, 108, 552, 945

Hasan Paşa (Vezîr-i esbak) 106

Hasan-paşa Palangası [=Smederevska Palanka] 568

Hasan Paşa-zâde (Üsküb Sancağı) 1142

Hasan Şâh Efendi (Mevkūfât'dan ma'zûl, Anadolu Muhâsebesi) 672
Hâs-bâğçe 247; — Köşkü 812
Hasîrcılar Ocağı 754
Hasköy 219, 363, 444
Has Oda 210, 673, 812, 1004; —-başı 81, 557, 1104, 1123; —-başı-i Enderûn-ı hümâyûn 80; —lı 507, 1228
Hastalar Kapusu 1228, 1229
Hâşim 'Ali Bey/Efendi (Top-hâne Nezâreti, Silahdâr Kitâbeti, Baş-muhâsebe, Şehr-emâneti, Fâtih Sultân Mehmed Cami'i Binâ Emîni, Edirne'de Üç-şerefeli Câmi'-i şerîfi ta'mîrine me'mûr) 145, 803, 921, 922, 1011, 1026, 1069, 1096, 1123, 1133, 1146, 1154, 1175, 1212, 1218
Hâşim Mehmed Efendi (Baş-muhâsebeci, Cizye Muhâsebecisi, Haremeyn Muhâsebecisi, iki Sultân Serâyı binâsına me'mûr) 58, 276, 802, 934, 967, 970, 1069, 1101, 1125
Hâşim-zâde (Küçük Kal'a) 934
Hâşiye; —-i Hasan Zîbârî 163; —-i Kādî Mîr-i Lârî 163; —-i Kādî Beyzâvî 163; —-i Kara Dâvud 163; —-i Mîr-i Âdâb 163
Haşmet ('Abbâs Efendi-zâde, Müderris) 806, 1074, 1081
hatâyî 751; sâde — 85, 86; telli — 85, 86
hatîb 43, 49, 352, 356, 684, 989
Hatîb-zâde (Hatîb-oğlu) bkz. Mehmed Ağa
hattât 395, 783, 819, 914, 1098; nasb-ı — 689; vefât-ı — Çelebî Efendi 387; —-ı meşhûr 387; —-ı telâmize 387
hatt-ı hümâyûn 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 50, 51, 61, 63, 64, 65, 66, 67, 73, 75, 78, 83, 93, 95, 96, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 133, 134, 135, 142, 144, 155, 162, 165, 173, 174, 175, 201, 220, 222, 226, 229, 230, 235, 236, 237, 238, 242, 249, 251, 255, 268, 269, 271, 272, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 296, 297, 328, 330, 331, 335, 337, 338, 340, 341, 342, 363, 367, 368, 382, 384, 390, 401, 416, 431, 433, 434, 440, 489, 494, 498, 499, 500, 515, 518, 519, 535, 552, 557, 558, 583, 585, 603, 612, 619, 621, 622, 623, 624, 635, 636, 647, 650, 652, 653, 654, 656, 660, 668, 673, 687, 692, 701, 703, 717, 736, 739, 777, 778, 782, 788, 789, 790, 792, 793, 795, 796, 799, 805, 823, 853, 856, 857, 859, 893, 898, 902, 907, 913, 920, 926, 940, 945, 946, 948, 954, 956, 970, 973, 981, 983, 993, 994, 1002, 1014, 1015, 1016, 1021, 1029, 1033, 1038, 1040, 1043, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1071, 1073, 1076, 1078, 1081, 1082, 1083, 1084, 1088, 1101, 1104, 1111, 1112, 1114, 1128, 1130, 1131, 1132, 1145, 1146, 1153, 1154, 1157, 1160, 1161, 1162, 1163, 1165, 1168, 1176, 1180, 1192, 1193, 1209, 1215, 1233
hatt-ı şerîf 242, 501, 505, 506, 611, 616, 648, 660, 699, 713, 724, 784, 857, 910, 982, 1086, 1129, 1152, 1161, 1170, 1177, 1196; ber-vech-i mu'tâd-ı —-i şevket-redîf 784; kırâ'at-ı — 382, 1043, 1094, 1100, 1130, 1153, 1170; kırâ'at-ı —-i 'inâyet-redîf 903, 925, 959, 1031, 1062; kırâ'at-ı —-i übbehet-redîf 978, 996; —-i iclâl-i Mülûkâne-i behiyye 588; —-i 'inâyet-redîf 207, 241, 261, 361, 496, 500, 501, 579, 656, 692, 903, 925, 959, 978, 995, 1061, 1080, 1093, 1099, 1116, 1123, 1153; —-i 'inâyet-redîf-i Cihân-bânî 587, 719, 1095, 1108;

—-i ʻinâyet-redîf-i Cihân-dârî 425; —-i ʻinâyet-redîf-i hazret-i Pâdişâhî 996; —-i ʻinâyet-redîf-i hazret-i Şehriyârî 380, 438; —-i ʻinâyet-redîf-i Husrevânî 955; —-i ʻinâyet-redîf-i Pâdişâhî 124; —-i ʻinâyet-redîf-i Şehriyârî 489, 858, 1079; —-i maʻdelet-redîf 505; —-i maʻdelet-redîf-i Cihân-bânî 885; —-i meserret-redîf 738; —-i mevhibet-nümûn 657; —-i mevhibet-redîf-i Hâkânî 685; —-i şevket-makrûn 339, 359, 445, 610, 687, 816, 907, 919; —-i şevket-redîf 723, 863, 1080, 1160, 1196; —-i şevket-redîf-i Cihân-bânî 729, 909; —-i şevket-redîf-i Husrevânî 858

Hattî Efendi (Çerkes ʻOsmân Paşa'nın Dîvân kâtibi, Şıkk-ı Sâlis, Baş-muhâsebeci, Nemçe Sefîri) 433, 643, 1112

Hatyapur [=II. Friedrich] (Luterân meşreb, Grandebur) 794

havâkīn; ʻâdet-i kerîme-i eslâf-ı —-i kirâm 191; ʻâdet-i seniyye-i —-i Âl-i ʻOsmânî 731; ahbâr-ı cezîle-i —-i kirâm 7; âsâr-ı cemîle-i —-i kirâm 663; âsâr-ı mahâsin-şiʻâr-ı —-i kirâm 22; aʻzam-ı cevâmiʻ-i —-i ecdâd-ı kirâm 98; deydene-i müstahsene-i —-i Cihân-bânî 1120; eser-i eslâf-ı —-i kirâm 511; eslâf-ı —-i ʻizâm 425; eslâf-ı —-i kirâm 523; inbâ'-i de'b-i meslûk-ı —-i kirâm 489; makarr-ı —-i kirâm 589; makarr-ı ibcâl-i —-i kirâm-ı Cihân-bânî 1220-1221; mülûk-ı şerîʻat-meslûk-ı —-i ʻizâm-ı Âl-i ʻOsmân 476-477; selâtîn-i ʻizâm ü —-i kirâm-ı Âl-i ʻOsmânî 30; şîme-i kerîme-i —-i mâzıyye-i kirâm 469-470; zevât-ı hamât-ı —-i kirâm 456; zübde-i nesl-i —-i kirâm 1049; —-i eslâf-ı kirâm 39, 346, 987; —-i ʻizâm-ı Âl-i ʻOsmân 303; —-i kirâm 7, 116, 149, 209, 477; —-i kirâm-ı Âl-i ʻOsmânî 30; —-i kirâm-ı Cihân-bânî 511, 580; —-i kirâm-ı maʻâlî-iktirân 458; —-i kirâm-ı şehâmet-temkîn-i Şâhânî 178

Havâss-ı refiʻa Kazâsı (Eyüp Kadılığı) 1131

hayâl-hâne 572, 574

Haydar-paşa Köşkü 244

hayme 777, 1230; Mehterân-ı —-i Hâssa 209; Ser-mehterân-ı —-i Hâssa 284; sitâre-i — 426; —-gerân 768, 769; —-i hadrâ 768; — -i Hâssa 247; —-i hümâyûn 786; —-i ibrîsîm-tınâb-ı sâye-güster 786; —-i sâlifü'z-zikr 786

Hayyâtîn-i Hâssa 210

Hazîne/hazîne 95, 414, 506, 532, 570, 578, 787, 970, 1047, 1061, 1134, 1210; derûn-ı —-i ʻâmire 507; emvâl-i — 659, 1055; gencûr-ı —-i câmiʻa 6; Has-ahûr —dârı 1062; Kâtib-i — Efendi 284; Kâtib-i —-i Sadr-ı ʻâlî 284; mazbût-ı —-i ʻâmire 506; mevzûʻ-i —-i Cebe-hâne-i hümâyûn 864; Mısır —si 95, 1061, 1210; Râgıb Paşa —dârı 1212; Sadrıaʻzam — Kâtibi 674; tahrîr-i —-i ʻâmire 970; vusûl-i — 1061, 1210; — Beyi 95, 1061, 1210; — Beyliği 1208; —dâr 429, 1103, 1177, 1207; —dâr Ağa 135, 676, 1229, 1230; —dâr-başı 889, 1232; —dâr-ı Bîrûnî 210; —dâr-ı hazret-i Şehriyârî 306, 978; —-i âb 991; —-i ʻamîmetü'l-bereke 444, 634; —-i ʻamîmetü'l-meymene 26, 128, 375, 916, 1058, 1164; —-i ʻâmire 207, 210, 496, 501, 502, 505, 506, 507, 587, 610, 633, 656, 660, 669, 702, 781, 813, 857, 903, 924, 958, 970, 1061, 1079, 1099, 1116; —-i ʻâmire Kethudâsı 63; —-i ʻâmire Kethudâsı Ağa 78; —-i Bâb-ı hümâyûn 755; —-i Enderûnî ve Bîrûnî 812; —-i

esrâr 186; —-i Hâssa 753; —-i hazret-i Sadr-ı ʻâlî 83; —-i Humâreveyhi 748; —-i hümâyûn 611, 723, 784, 918, 977, 995, 1030, 1042, 1093, 1123, 1153, 1160, 1170, 1196, 1217; —-i hümâyûn-ı Enderûn 969; —-kapusu 507; — Kâtibi 1102, 1103, 1177; — Kâtibleri 159; — Kethudâlığı 276, 617, 805, 970, 1164; — Kethudâsı 507, 967, 1069, 1158; — Kethudâsı Ağa 434, 587, 588, 805, 959, 1100, 1164; — Kethudâsı-yı sâbık 967; —lü ve Seferlü odaları 1004; —-mânde 1095
Hekîm Çelebî Tekyesi 25
Hemedân 70, 88, 89
Hendek/hendek 566, 567, 573; Gazve-i — 1052; —-başı 770
Herakil 42
Hersek 15; Eyâlet-i Bosna maʻa-— Sancağı 16; — Sancağı 141, 288, 674, 789, 945, 1014, 1142
Heseyeh [=Hesse] Sancağı 571
Hezârgrad [=Razgrad] 568
Hezzâ (Kabîle-i Harb'a Şeyhu'l-ʻArab olan kişi) 597
Hıfzî Efendi (Seyyid, Gümrük-i Âsitâne Kâtibi, ʻUlûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti) 905, 1139
Hınıs; — Sancağı 792, 950; — Emîri 761
Hırka; âb-ı —-i şerîfe 721; dâmen-i —-i ʻarş-fersâ 272; dâmen-i —-i şerîfe-i ʻarş-fersâ 52, 137, 393; esnâ'-i ziyâret-i —-i şerîfe 1198; merâsim-i —-i şerîf 1103; telsîm-i dâmen-i —-i şerîfe-i hazret-i Seyyidü'l-enâm 1001; telsîm-i dâmen-i —-i şerîfe-i Seyyidü'l-enâm 797, 928, 1063, 1197; ziyâret-i —-i şerîfe 52, 137, 393, 1103, 1136, 1171; —-i şerîf 304, 465, 481, 687, 742, 1103; —-i şerîfe 272, 927; —-i şerîfe-i ethar 798, 928, 1002, 1064, 1197; —-i şerîfe-i müteberrike 687; —-i şerîfe-i Rasûl-i ekrem 1197; —-i şerîfe suyu 721; —-i şerîf-i ʻinâyet-redîf-i vâlâ 670; —-i şerîf Odası 426, 616
Hısn-ı Bahrî (Kalyon ismi) 555, 556
Hısnmansûrî Efendi (Konevî) 920
Hızır (Acu Sancağı, Mîr-i mîrânî) 792, 949, 1015
Hızır/Hızr (a.s.) 99, 112, 121, 127, 148, 225, 553, 589, 682
Hızır-zâde Efendi (Ayasofya-i Kebîr Şeyhi, Vâlide Câmiʻi Şeyhliği, Şehzâde Vâʻizi) 720, 993
Hibetullah Sultân (Sultân III. Mustafa'nın kızı) 730, 731, 733, 736, 737, 738, 739, 749, 772, 773, 776, 809, 1078, 1135
Hicâz 163; aktâr-ı —iyye 128, 261, 375, 444, 634, 916, 1058, 1164; cânib-i — 605; sûy-ı — 616; şirzime-i ʻUrbân-ı râh-ı — 1194; —iyye 26
hicret 42, 703; baʻde'l-—i 848; kable'l-—i 848; sene-i — 479; sene-i —-i Nebeviyye 423; târîh-i — 894; târîh-i —-i bâ-saʻâdet 574; târîh-i —-i Nebeviyye 478; —-i bâ-saʻâdet-i Sultânu'l-enbiyâ' 1045; —-i Nebeviyye 170, 348, 988; —-i târîh-i Sultânü'r-rusül 1211
hicrî 923; sene-i — 532, 693; sene-i —yyesi 11; sene-i mübâreke-i —yyesi 910; sene-i târîh-i — 193; târîh-i — 41
Hidîv; ʻâdet-i behiyye-i —âne 618; ʻâdet-i müstahsene-i —âne 196; ʻâdet-i seniyye-i —âne 160, 307; ʻatıyye-i behiyye-i —âne 204; âyîn-i müstedîm-i bende-nüvâzî-i —âne 989; bezl-i inʻâm-ı —âne 1047; Cem-câh-ı —-i ekrem 937; çeşn-i —âne 412; deydene-i kadîme-i —âne 858, 1079; deydene-i müstahsene-i —âne 1020; dûş-ı müfâharet-şümûl-i —âne 491; eyvân-ı

—âne 168; hilʿat-ı seniyye-i —âne 604; himmet-i ʿaliyye-i —âne 418; hulk-ı cemîl-i mekârim-i —âne 528; ihsân-ı —âne 621; inʿâm-ı —âne 799, 932, 1065; istihsân-ı —âne 627; kalem-i —âne 527; keşîde-i seng-i rükûb-ı celâlet-rütûb-ı —âne 130; maʿlûm-ı —âne 690; mefrûşât-ı gāliye-i —âne 753; mersây-ı —âne 552; muhât-ı ʿilm-i ʿâlem-ârây-ı —âne 88; müfâharet-i —âne 186; nazar-ı ʿatâfet-eser-i —âne 636; nazar-ı ʿinâyet-eser-i —âne 488; nevâziş-i behiyye-i —âne 733; nevâziş-i —âne 511; pîş-gâh-ı —âne 415, 637; sâye-i merhamet-vâye-i —âne 799, 933, 1065; sinâdet-i teşrîf-i —âne 151; şevket-i —âne 418, 980; Tâc-dâr-ı —-i ekrem 232; teşrîfât-ı —âne 188; zât-ı —âne 788; zât-ı liyâkat-âyât-ı —âne 438; —-i ʿâlim 481; —-i ʿavn ü zafer 125; —-i aʿzam 513, 559, 753, 770, 786, 1065, 1075, 1126, 1173; —-i bahr u ber 127; —-i bihâr-ı mekârim 112; —-i Cem-câh-ı sipihr-iktidâr 850; —-i cihâniyân 929; —-i dârâ-gulâm 209; —-i deryây-ı himem 609; —-i efham 980; —-i ekrem 53, 61, 69, 138, 148, 161, 204, 207, 273, 282, 307, 394, 405, 425, 496, 516, 579, 582, 624, 655, 671, 676, 681, 682, 690, 692, 700, 732, 738, 774, 776, 798, 800, 804, 808, 821, 854, 929, 960, 1009, 1027, 1038, 1064, 1068, 1076, 1140, 1149, 1166, 1183, 1185, 1191; —-i gîtî-sitân-ı ʿadl-âver 33; —-i hamiyyet-âyîn 598; —-i iktidâr 1092, 1195, 1231; —-i ʿinâyet-iktinâh 910; —-i mekârim-iktinâh 411; —-i mekârim-iktinâh-ı ümem 480; —-i memâlik-i ʿadl-âver 378; —-i merâhim-destgâh 589; —-i merâhim-iktinâh 425; —-i merhamet-iktinâh 1044; —-i mevkib-i İslâm-medâr 458; —-i mülhem 187; —-i reʾfet 126; —-i Tâc-dâr-ı aʿzam 876; —-i Tâc-dâr-ı efham 523; —-i Tâc-dâr-ı erîke-i dîn 39, 346, 987; —-i Tâc-dâr-ı erîke-i ifzâl 167; —-i yem-ʿatâ 117

Hilâfet/hilâfet 125, 464, 477, 930, 931; Âsitân-ı —-âşiyân 38, 344, 985; ʿazamet-i —-i Cihân-bânî 539; bisât-ı maʿâlî-inbisât-ı —-i ʿuzmâ 478; câh-ı —-iktinâh-ı kübrâ 478; câ-nişîn-i — 253; cenâb-ı —-meʿâb 80, 91, 420, 518, 704, 878, 1087; dûdmân-ı —-i ʿOsmânî 8; emr-i vâcibü'l-taʿzîm-i — 537; erîke-pîrây-ı ser-mesned-i — 461; evreng-i —-i kişver-sitânî 539; eyyâm-ı — 509; makām-ı — 479; makarr-ı —-i Cihân-bânî 227; merkez-i — 683; mertebe-i — 580; mesned-ârây-ı müttekây-ı — 179; mesned-i — 748; mesned-i vâlây-ı — 747; mesned-nişîn-i — 37, 178, 344, 683, 985; mihr-i gülistân-ı — 178; nevbet-i —-i meymenet-refâkat 215, 217; nevbet-i —-i meymenet-simât 537; rütbe-i — 253, 932; rütbe-i —-i ʿuzmâ 930; rütbe-i vâlâ-menzilet-i —-i kübrâ 478; serîr-i ʿazamet-masîr-i —-i ʿuzmâ 575; serîr-i şehâmet-semîr-i — 467; şeref-pîrâyî-i — 461; tanzîm-i kâr-gâh-ı —-penâh-ı insânî 451; tekmîl-i şân-ı —-kirdârî 80; teşrîf-i — 475; vedîʿa-i sırr-ı —-i İlâhî 179; zât-ı —-âyât-ı ıstıfâ-simât 482; —-i ʿâliye 482; —-i hâssa-i ʿAbbâsiyye 932; —-i insânî 176; —-i mansûse-i ʿâmme 932; —-i Şehriyârî 212; —-mesned 356

hilaʿ 176, 450, 657, 1152; hâssa-i fâhıre-i —-i Mülûkâne 538; hâssa-i —-i fâhıre-i Mülûkâne 604; ilbâs-ı — 284, 412, 423, 655; ilbâs-ı —-i ʿâdiye 1039; ilbâs-ı —-i behiyye

1113; ilbâs-ı —-i fâhıre 279; ilbâs-ı —-i nefîse 1225, 1230; ilbâs-ı —-i seniyye 75, 77, 113, 386, 664, 703, 940, 967; —-i ʻâdiyet 1196; —-i cedîde 633; —-i fâhıre 362, 432; —-i fâhıre-i Husrevânî 352; —-i fâhıre-i Mülûkâne 216; —-i muʻtâde-i ʻUrbân 544; —-i nefîse 1031, 1121, 1134; —-i nefîse-i behiyye 1054; —-i seniyye 93, 124, 731, 810, 903, 925, 959, 978, 1062, 1116; —-i seniyye-i Mülûkâne 733; —-i Şâhâne 73

hilʻat 91, 95, 114, 136, 204, 205, 214, 234, 241, 246, 247, 248, 283, 284, 295, 296, 302, 333, 336, 352, 363, 380, 386, 408, 420, 438, 440, 518, 603, 605, 609, 630, 633, 703, 704, 800, 858, 878, 887, 889, 922, 925, 989, 996, 1026, 1041, 1043, 1061, 1080, 1087, 1100, 1130, 1134, 1141, 1147, 1161, 1180, 1184, 1210, 1225; iksâ'-i — 493; ilbâs-ı — 16, 25, 35, 73, 93, 94, 129, 157, 159, 211, 215, 220, 221, 222, 240, 242, 250, 254, 255, 258, 262, 263, 266, 268, 297, 298, 299, 331, 338, 339, 359, 364, 365, 371, 373, 394, 395, 401, 415, 417, 419, 421, 423, 437, 441, 443, 445, 497, 498, 507, 530, 531, 536, 549, 550, 551, 554, 557, 583, 584, 606, 607, 613, 617, 618, 624, 633, 652, 655, 662, 668, 669, 672, 677, 701, 710, 711, 718, 724, 727, 728, 729, 778, 782, 783, 785, 791, 802, 804, 805, 807, 818, 824, 860, 863, 875, 882, 889, 894, 895, 905, 906, 918, 926, 936, 942, 944, 953, 959, 960, 962, 967, 968, 970, 975, 976, 981, 993, 994, 995, 1000, 1003, 1013, 1022, 1023, 1026, 1028, 1030, 1033, 1035, 1036, 1042, 1057, 1059, 1060, 1062, 1066, 1067, 1069, 1073, 1074, 1076, 1080, 1085, 1086, 1090, 1096, 1099, 1100, 1114, 1117, 1124, 1127, 1128, 1129, 1130, 1132, 1135, 1138, 1149, 1151, 1153, 1155, 1158, 1159, 1160, 1167, 1170, 1177, 1181, 1183, 1185, 1191, 1196, 1206, 1210, 1212, 1215, 1216, 1232, 1233; ilbâs-ı —-ı behiyye 75, 1094; ilbâs-ı —-ı celîle 412; ilbâs-ı —-ı fâhıre 54, 279, 412, 430, 444, 1193; ilbâs-ı —-ı ferve-i semmûr 1161; ilbâs-ı —-ı mûcibü'l-behcet 1043; ilbâs-ı —-ı mûrisü'l-behcet 404; ilbâs-ı —-ı Riyâset 612; ilbâs-ı —-ı Sadâret 412, 1126; ilbâs-ı —-ı seniyye 74, 81, 93, 141, 165, 256, 268, 652, 662, 689, 701, 804, 819, 852, 875, 897, 907, 998, 1018, 1035, 1063, 1090; ilbâs-ı —-ı şeref-misâs-ı tekrîm 490; ilbâs-ı —-ı vâlâ 1067; ilbâs-ı —-ı Vezâret 627; lebs-i —-ı münîf 1062, 1100, 1116; sevb-i —-ı câlibü'l-behcet-i Sultânî 604; sezâ-vâr-ı —-ı ʻinâyet 93; sezâ-vâr-ı — ü ʻinâyet 16; teşrîf-sâz-ı —-ı ibcâl 1035; ʻumûm-ı — 1102, 1126; zîb-ârây-ı —-ı kâm u merâm 875; zîbende-i —-ı ihtirâm 51; —-ı ʻâdiye-i mansıb 1035; —-ı be-dûş-ı iclâl 187; —-ı behcet-nümûn 380; —-ı câlibü'l-behcet-i Sultânî 538; —-ı cemîle 619, 1191; —-ı fâhıre 216, 292, 507, 538, 633; —-ı fâhire-i Vezâret 372; —-ı garîbe-i nâdire 633; —-ı Kethudây-ı Ser-bevvâbîn 551; —-ı Mîrahûr-ı Sânî 551; —-ı mûcibü'l-behcet 858, 872, 1080; —-ı mûrisü'l-behcet 547; —-ı mûrisü'l-behcet-i Sultânî 73, 216; —-ı muʻtâde 812; —-ı Mülûkâne-i bî-ʻadîl 633; —-ı pür-behcet-i Vezâret 187; —-ı sefîd-i meserret-bedîd 916; —-ı semmûr 61, 148, 282, 1129, 1160, 1170; —-ı semmûr-ı mûcibü's-sürûr 1123; —-ı semmûr-ı müstevcibü'l-hubûr 588, 1030,

1031; —-ı seniyye 894; —-ı seniyye-i Hîdîvâne 604; —-ı Vezâret 25, 1067; —-ı Vezâret-i ibtihâc-nümûn 185; —-pûş-ı ibcâl 1194
hilye; —-i bünyân 49; —-i fazl ü kemâl 165, 431, 663; —-i zîb-i haseb 365
Hind 762; ahşâb-ı sâc-ı —î 41, 348; mülûk-ı — 820; mülûk-ı İslâmiyye-i — 641; sâc-ı —î 988; tâkāt-ı —î-i müzerkeş-târ 1141; —î 762, 1141
Hindî Hasan 1102, 1103
hinto 310, 313, 314, 315, 316, 320, 321, 322, 562, 563, 564, 565, 574, 576, 577; —-süvâr 563
Hirâ; Kehf-i — 36; Kehf-i —-ı vahdeti 984; mûnis-i gār-ı — 460
hiref; erbâb-ı — 751, 765; gürûh-ı erbâb-ı — 768
Hisârcık 567, 568
hitân 608, 1152; ʻâdet-i velîme-i — 609; baʻde'l-— 608; bî-— 608; itmâm-ı ʻâdî-i — 609; itmâm-ı sûr-ı — 1152; sûr-ı — 1152; tafsîl-i —-ı mezkûr 607; vakt-i — 1151; velîme-i — 607; velîme-i me'mûre-i — 608; vukuʻ-i —-ı Süleymân Bey ve Hasan Bey 607; zikr-i sûr-ı —-ı evlâd-ı hazret-i Sadrıaʻzamî 1151; —-ı ʻucb u gurûr 598
Horasân 532, 533
Hotin 95, 341, 576; Eyâlet-i — 1071; hısn-ı hasîn-i — 575; Livâ'-i — 557, 1142; — Kalʻası 15, 95, 330; — Muhâfızı 65, 330, 341, 617, 1143; — Mutasarrıfı 792, 1082; — Sancağı 64, 95, 108, 330, 341, 901, 949, 1015, 1060, 1110; — Vâlîsi 1170
huccâc 547, 593, 604, 650; güzer-gâh-ı —-ı müslimîn 600; kāfile-i — 546, 595, 601, 1194; kāfile-i —-ı Müslimîn 600, 727; kāfile-i —-ı Şâmî 520; kāfile-i —-ı zevi'l-ibtihâc 591; kavâfil-i —-ı saʻâdet-nitâc 498; keyfiyyet-i intihâb-ı kāfile-i —-ı Şâmî 543; maʻiyyet-i kāfile-i — 964; müstakbilîn-i — 522; râhat-ı —-ı Müslimîn 1122; tarîk-ı —-ı Müslimîn 604; tarîk-ı —-ı Şâmî 1121; —-ı Müslimîn 543, 546, 599, 600, 601, 602, 603, 620, 622, 972, 1122; —-ı Şâmî 522, 546; —-ı zevi'l-ibtihâc 518, 598, 599, 603
Hudâ 37, 115, 117, 127, 303, 468, 581, 682, 774; âdâb-ı emr-i —y-ı Zi'l-celâl 190; ʻarş-ı — 460; betevfîk-ı —y-ı Zi'l-celâl 39, 347, 987; bi-emr-i — 639; celb-i rızây-ı —y-ı Müteʻâl 190; çeşm-i —-bîni 177; dergâh-ı —y-ı Müteʻâl 393, 670; der-hıfz-ı —y-ı lâ-yezâlî 120; füyûzât-ı — 132, 265, 389, 814; Habîb-i — 212; hikmet-i — 700, 817, 847, 849, 881, 1051; irâde-i ʻaliyye-i —y-ı bî-hemtâ 575; irâdet-i —y-ı Mâlikü'l-mülk-i Müteʻâl 539; isticlâb-ı rızây-ı — 100; istiʻdâd-ı —-dâd 537; Kā'id-i feyz-i — 148; mâye-i zıll-ı — 1092; mevhibe-i lutf-ı — 733; mevhûb-ı — 184, 555; nûr-ı evsâf-ı — 456; Rasûl-i — 454; Sâye-i — 977; secde-gâh-ı — 46; sîmây-ı hüsn-i —-dâd 125; tavâf-ı beyt-i — 81; tevfîk-ı — 457, 488; tevsîʻ-i maʻbed-i — 46; —y-ı Mecîd 406, 692, 821, 1028, 1077, 1115, 1150, 1185, 1187, 1211; —y-ı Rabbü'l-ʻâlemîn 586
Hudâvend; çırâğ-efrûhte-i —-i ümem 664; hazret-i —-i merâhim-şiʻâr 1001; rızây-ı — 454; —-i ʻâlem 980; —-i ekrem 632; —-i lâ-yezâl ü Cemîl 6; —-i mekârim-i Pâdişâh-ı ekmel ü aʻdel 45; —-i savlet-edâ 399; —-i Şehriyârî 24
Hudâvendigâr; kalem-i ʻafv ü safh-ı —î 1040; müddet-i hazret-i —-ı aʻzam u emced 484; rûh-ı pâk-ı hazret-i —-ı Ebi'l-fütûhu 100; yed-i mü'eyyed-i hazret-i —î 924; —-ı aʻzam 632; —-ı cennet-mekân 935; —-ı esbak

512; —-ı fütûh 98; —-ı me'âlî-tebâr 1221; —-ı merhum 492, 917; —-ı sâbık 212, 215, 217, 280, 301, 339, 519, 536, 537, 539
Hudâygân; hazret-i —e-i maşrık u mağrib 404; —e-i şeref-me'sûs 461; —-ı sipihr-iktidâr 131, 264, 388, 813
Hulvân Kurâsı 217
Humâreveyh (Mısır Sultânı) 747, 748; hazîne-i — 748
hummây-ı rediyye 1168
Humus 648
Huneyn; Bedr-i — 517
Husrev 60, 147, 184; 'âdet-i —âne-i behiyye 51, 77, 104, 135, 175, 254, 335, 367, 390, 416, 434; 'âdet-i cemîle-i —ânî 997; ataka-i —ânî 810; 'atıyye-i —ânî 608; 'atıyye-i behiyye-i —ânî 721; 'avâtıf-ı 'aliyye-i —âne 16, 74, 75, 256, 342, 394; 'avâtıf-ı 'aliyye-i —ânî 18, 559 bâğçe-i hâs-ı —î-ihtisâs 877; behcet-nevâl-i —âne 215, 217; câmi'-i şerîf-i lâmi'u'ş-şerîf-i —ânî 961; cebhe-i âmâl-i behcet-nevâl-i —âne 537; deydene-i behiyye-i —ânî 978, 995; eltâf-ı bî-nihâye-i —ânî 608; hadîka-i enîka-i —ânî 588; hasr-ı mekârim-i —ânî 511; hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i —ânî 955; hatt-ı şerîf-i şevket-redîf-i —ânî 858; hazret-i —âne 148, 282; hila'-i fâhıre-i —ânî 352; huzûr-ı fâ'izu'n-nûr-ı —âne 283; îfây-ı bende-nüvâzî-i —âne 980; îfây-ı mekârim-i —ânî 956; in'âm-ı cemîle-i —ânî 1198; in'âm-ı cezîl-i —ânî 594; in'âm-ı —âne 677; in'âm-ı —âne-i bî-gâye 494; i'tâ'-i —âne 604; kāmet-i 'aliyye-i —âne 538; kāmet-i vâlâ-himmet-i —âne 218; mahall-i cân-fezây-ı —âne 968; mahz-ı nevâziş-i —ânî 528; mânend-i hum-ı —ânî 197; mekârim-i çâker-i nüvâzâne-i hazret-i —âne 61; mesned-i celîle-i —ânî 464; meşhûd-ı dîde-i —ânî 609; mevkeb-i —-hıdem 1092; müsâ'ade-i 'aliyye-i —âne 577; nazar-ı 'atûfet-eser-i —âne 999; nevâziş-i —âne 16; nezd-i —âne 635; ni'am-ı nâ-mütenâhiye-i —âne 604; pîşgâh-ı hazret-i —âne 1041; Rikâb-ı kâm-yâb-ı —ânî 812; sadakāt-ı behiyye-i —âne 781, 803, 993; sadakāt-ı —âne 168; Sâhil-serây-ı —ânî 1021; sâye-i 'inâyet-vâye-i —âne 515; sâye-i 'inâyet-vâye-i —ânî 514; ser-efrâzî-i —ânî 458; şemşîr-i —âne 605; şîme-i —âne-i behiyye 954; tâc-ı şehâmet-ibtihâc-ı —ânî 466; taraf-ı 'inâyet-methaf-ı hazret-i —ânî 1030; vâlâ-himmet-i —âne 216; zât-ı mekârim-âyât-ı —âne 215; —-i Cihân-penâh-ı kâm-kâr 147; —-i —ân-ı 'âlem 809; —-i kahramân 120; —-i kâm-kâr 60, 280
Huşateyn [=Husiatyn] 576
hutût; —-ı şerîfe 419, 594, 598, 620, 641, 685, 708, 717, 725, 726, 787, 927, 1055, 1078; erbâb-ı — 643; —-ı hümâyûn 547; —-ı mü'ekkede-i şedîde 951; —-ı şerîfe-i Cihân-mutâ'-ı hazret-i Şehriyârî 725; —-ı şerîfe-i hazret-i Şehriyârî 724; —-ı şerîfe-i hazret-i Cihân-bânî 787
Hüdâvendigâr 788, 1082, 1110, 1129; Livâ'-i — 66, 623, 1082, 1143; — Sancağı 330, 788, 793, 949, 1015; — Sancağı Mutasarrıfı 105
Hünkâr Mahfili 43, 353, 991
Hüsâmeddîn-i 'Uşşâkī 228, 229; güher-i dûdmân-ı — 614
Hüseyn (Mısırlı, el-Hâc, Kapu Kethudâsı, Emânet-i Surre-i şerîfe) 1096, 1121, 1122, 1165
Hüseyn Ağa (Bostâncı-başı, el-Hâc, Kapucular Kethudâsı Vekîli, Sipâhîler Ağası, Sadrıa'zam Kethudası, Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından) 16, 57, 165, 187, 257, 951

Hüseyn Ağa (Boşnak, Silahdâr, mütekā'id) 727, 736, 1062
Hüseyn Ağa (Cebeci-başı dâmâdı, Kapucu-başı) 621
Hüseyn Ağa (Derzî, Kethudây-ı Ser-bevvâbîn-i Şehriyârî, Sadrıa'zam Kethudâsı, Cebeci-başı, Sipâh Ağalığı) 331, 361, 674, 863, 935, 960, 1139
Hüseyn Ağa (Edirne Bostâncı-başısı) 1125
Hüseyn Ağa (Emîn Ağa-zâde, Sadrıa'zam Kethudâsı, Matbah-ı 'âmire Emâneti, Kapucu-başı, Darb-hâne Emâneti, Silahdâr Ağası, Şâh Sultân Kethudâsı) 17, 58, 93, 145, 276, 441, 701, 895, 979, 1026, 1037, 1070, 1139, 1175
Hüseyn Ağa (Erdelan Hânı) 534
Hüseyn Ağa (Kırımî, Mîrahûr-ı Sânî, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i Şehriyârî, Boğdan Voyvodası tarafına me'mûr) 498, 531, 549, 551, 701
Hüseyn Ağa (Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağalığı) 1191
Hüseyn Ağa ('Ulûfeciyân-ı Yemîn Ağalığı) 1070
Hüseyn Ağa/Paşa (Silahdâr Ağa, Mîrahûr-ı Evvel, Vezîr, dâmâd-ı Sadrıa'zamî -Râgıb Paşa dâmâdı-, Rakka Vâlîsi, Aydın Sancağı, Karlı-ili Sancağı, Eğriboz Sancağı, İnebahtı Sancağı, Anadolu Eyâleti) 497, 558, 701, 702, 855, 947, 970, 1099, 1101, 1109, 1111, 1131, 1170
Hüseyn Bey (Baş-bâkī-kulluğu) 935
Hüseyn Bey (Kişkiş, Mîru'l-hâcc-ı Mısrî) 1122
Hüseyn Bey (Küçük Evkaf) 145
Hüseyn Bey (Silahdâr Mehmed Paşa birâderi, Kilâr-ı Hâssa'dan, İkinci Çukadâr, Kapucular Kethudâlığı, Mîrahûr-ı Sânî, Voynuk Beyi, Baş-bâkī-kulu) 727, 779, 918, 1175
Hüseyn Efendi (Kilîsî, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, Edirne Kadısı, Şâm-ı şerîf Pâyesi, Haleb Kazâsı, Pâye-i Medîne-i münevvere, Pâye-dâr-ı Mekke-i mükerreme) 82, 797, 913, 994, 1154, 1193
Hüseyn Efendi (Konevî, Süleymâniyye Medresesi Müderrisi, İzmir Kazâsı) 83
Hüseyn Efendi (Merâkī, Mâliyye Tezkirecisi) 1011, 1089, 1106, 1139
Hüseyn Efendi (Şâmlı, Top Arabacılar Kitâbeti, Avlonya ma'a Eğriboz) 934, 1107, 1208
Hüseyn Efendi (Vânî, Maktûl Halîmî Paşa'nın dâmâdı ve musâhibi) 925
Hüseyn Paşa ('Abdülcelîl-zâde, Vezîr, Van Eyâleti, Kars Eyâleti, Kilis ve A'zâz sancakları, Haleb Eyâleti, Mûsul Eyâleti, Adana Vâlîsi) 63, 66, 142, 291, 518, 584, 647, 654, 702, 1076, 1109
Hüseyn Paşa (Çıldır Eyâleti, Vezîr) 789
Hüseyn Paşa (Hamevî Ahmed Paşa birâderi, Mîr-i mîrân, Şehrizor Eyâleti) 143
Hüseyn Paşa (İsmâ'îl Paşa birâderi, Akseray Sancağı) 1143
Hüseyn Paşa (Mekkî-zâde, Vezîr, Kudüs Mutasarrıfı, Şâm Mîru'l-hâccı, Gazze Sancağı, Mar'aş Eyâleti, Van Eyâleti) 342, 503, 544, 546, 593, 650, 1040, 1059, 1071, 1109, 1131, 1144, 1194

I

'Irak 533, 534; —-ı 'Acem 532
Isfahân 71, 87, 88, 89
'Ivaz Mehmed Paşa 625

İ

İbn-i Haldûn; — Mukaddime'sinde 573; Mukaddime-i — Tercemesi 339
İbn-i Cevzî 1067; —-i vakt 1085
İbn-i Mes'ûd 848; cenâb-ı — 848

İbn-i Tağrîberdî 747
İbnü'd-Dâlî (Velî-zâde, ümerâ'-i Mısrıyye'den) 1208
İbrâhîm (a.s.) 103, 930
İbrâhîm (el-Hâc, Mîr-i mîrân, Bender Sancağı, sâbıkā Bender Kal'ası'nın Gönüllüyân-ı Yesâr Ağası) 793, 949
İbrâhîm (Hz. Peygamber'in oğlu) 940, 1089
İbrâhîm Ağa (Ağa-babası-zâde, Ayasofya Mütevellîsi, Sultân Kethudâsı, Mîrahûr-ı Sânî, Kapucu-başılık, Mîr-'alem) 220, 241, 256, 433, 674, 801
İbrâhîm Ağa (Gelibolu Barut-hânesi) 1208
İbrâhîm Ağa (Kaftâncı Hazînedâr-başı, Kaftân Ağalığı) 1232
İbrâhîm Ağa (Kassâb-başı-zâde, Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından) 676
İbrâhîm Ağa (Sadrıa'zam etbâ'ından Kethudâ, Emânet-i Cev) 1207
İbrâhîm Ağa (Ser-şâhinciyân, Mısırlı) 676, 1026
İbrâhîm Ağa (Şeb-hâne Mukāta'ası Mutasarrıfı) 1112
İbrâhîm Ağa (Turnacı-başı, el-Hâc, Segbân-başılık) 146
İbrâhîm Ağa (Top Arabacı-başı) 57, 674, 801, 935, 1070, 1107
İbrâhîm Ağa Çayırı 27
İbrâhîm Bey ('Arabgîrî, Kethudây-ı Bevvâbîn-i Şehriyârî, Silahşorân-ı Şehriyârî) 250, 331, 497, 1169
İbrâhîm Bey (Baş-mukāta'acılık, Enderûn'dan muhrec) 1070
İbrâhîm Bey (Çelebî Yûsuf Paşa-zâde, Çukadâr Ağa, Silahdâr-ı hazret-i Şehriyârî, tekā'üdlük) 384, 493, 718
İbrâhîm Bey (İstanköylü, Kapudan) 373, 374, 631, 1213
İbrâhîm Bey (Küçük Evkāf) 1207
İbrâhîm Bey (Ma'cûnî, Baş-mukāta'a) 1139
İbrâhîm Bey (Silahdâr Ağalığı) 935
İbrâhîm Bey (Tavîl, Sadrıa'zam Kethudâsı, Matbah Emâneti) 999, 1011, 1192
İbrâhîm Bey (Yahyâ Paşa birâderi, dâmâd-ı hazret-i Âsafî, Baş-bâkī-kulluğu) 807
İbrâhîm Çelebî (Cerrâhân-ı Hâssa, Cerrâh-başı) 981
İbrâhîm Edhem Efendi (Âmedci, Büyük Kal'a Tezkireciliği, Tezkire-i Sânî, Piyâde Mukābeleciliği) 934, 1070, 1099, 1207
İbrâhîm Efendi (Es'ad Efendi-zâde, Seyyid, Mekke-i mükerreme Pâyesi) 913
İbrâhîm Efendi (İhtiyâr, Haremeyn Muhâsebecisi, Baş-muhâsebeci, Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı, Yeniçeri Kâtibi) 497, 802, 875, 933, 944, 954, 969, 1139
İbrâhîm Efendi (İstanbul Mukāta'ası) 146
İbrâhîm Efendi (Kâtib-i Serrâcân-ı Sıtabl-ı 'âmire) 1062
İbrâhîm Efendi (Kayseriyyeli, Teberdârân-ı Hâssa'dan, Dârussa'âde Kâtibi, Mevkūfât, Emânet-i Surre-i şerîfe) 220, 493, 497, 728, 782, 867, 868, 869
İbrâhîm Efendi (Marmaralı, es-Seyyid, İkinci Dâhil Muharrem Ağa Medresesi Müderrisi, Seray-bosna Kazâsı, Havâss-ı refi'a Kazâsı -Eyüp Kadılığı-, Ma'nîsa Pâyesi) 155, 796, 1131
İbrâhîm Efendi (Masraf-ı Şehriyârî Kâtibi, Hâslar Mukāta'acılığı) 17, 1070
İbrâhîm Efendi (Nazîf, Kethudâ Kalemi Ser-halîfesi, Kethudâ Kâtibi) bkz. Nazîf İbrâhîm Efendi
İbrâhîm Efendi (Sârım, Behcet birâderi, Mâliyye Tezkireciliği, Matbah-ı 'âmire Emâneti, Atlu Mukābeleciliği, Baş-muhâsebe, Tersâne Emîni, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel) 145, 367,

1011, 1139, 1212
İbrâhîm Efendi (Seyyid, Selânik Kazâsı, Şâm Kadısı, Mekke-i mükerreme Pâyesi) 853, 913
İbrâhîm Efendi (Süleymâniyye Müderrisi, Galata Kazâsı) 14
İbrâhîm Efendi (Süvârî Kalemi hulefâsından, Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti) 674
İbrâhîm Efendi (Şâ'ir, Enderûn'dan çıkma, Sergi Nezâreti, Mevkūfât) 674, 934, 1109
İbrâhîm Efendi (Terhâne-zâde, Şâm Mevleviyyeti) 687
İbrâhîm Efendi (Tezkire-i Sânî, Mukāta'acılık, Ganem Kitâbeti, Tezkire-i Evvel) 672, 802, 1011, 1035, 1069, 1099
İbrâhîm Efendi (Yeniçeri Ser-halîfesi, Top Arabacılar Kitâbeti) 1012, 1107, 1176
İbrâhîm Efendi (Yenişehirli, rütbe-i hâcegân, Şehr-emâneti, Emânet-i Şa'îr) 433, 933, 1106
İbrâhîm el-Halebî (eş-Şeyh, Sâhib-i Siyer-i manzûme) 1043
İbrâhîm Hanîf Efendi (el-Hâc, Sâhib-i Tercemetü'ş-Şifâ fî Fasl-ı Hukūki'l-Mustafa, Kudüs Pâyesi, Galata Kazâsı, Haremeyn Teftîşi, Sadrıa'zam ve Bostâniyân-ı hâssa Müfettişi) 242, 530, 1128, 1132
İbrâhîm Kethudâ (Mısır'da Yeniçeriler Vakit Kethudâsı-yı sâbık) 217
İbrâhîm Molla Beyefendi ('Ivaz Mehmed Paşa-zâde, İstanbul Kadısı, Sadr-ı Anadolu, Sadr-ı Rûm) 51, 907, 970, 1034, 1080, 1216
İbrâhîm Paşa (Akşehir Sancağı, Mîr-i mîrân, Yenişehir Sancağı) 144, 331
İbrâhîm Paşa (Çolak, Mîr-i mîrân, Çorum Sancağı) 65, 144, 654, 681, 684, 1111
İbrâhîm Paşa (Dıraçlı -Arnavud- Kaplan Bey-zâde, Mîr-i mîrân, Ohri Sancağı, İlbasan Sancağı, Avlonya Sancağı) 64, 143, 287, 557, 675, 883
İbrâhîm Paşa (Dîbâcı, Dergâh-ı 'âlî Yeniçeri Ağası, İç-il Mutasarrıfı, Kā'im-makāmlık, Karaman Eyâleti, Rakka Eyâleti) 371, 372, 380, 401, 675, 691, 883
İbrâhîm Paşa (el-Hâc, Vezîr, Van Eyâleti, Diyârbekir Eyâleti, Kars Eyâleti, Erzurum Eyâleti, Trabzon Vâlîsi) 109, 290, 518, 1014, 1109, 1144
İbrâhîm Paşa (Erzurumî Yazıcı-zâde, Dergâh-ı 'âlî Yeniçeri Ağalığı, Vezîr) 1227
İbrâhîm Paşa (Malatyalı, Belgrad Vâlîsi, Selânik Mutasarrıfı, Kavala Sancağı, Bender Kal'ası, Özi Eyâleti, Tırhala Sancağı) 64, 105, 133, 341, 561, 621
İbrâhîm Paşa (Nevşehirli, Dâmâd, Sadrıa'zam) 233, 527, 626, 632, 726, 869
İbrâhîm Paşa (Vezîr, Erzurum Eyâleti, Kars Eyâleti, Çıldır Eyâleti) 62, 675, 789, 856, 947, 1029, 1101
İbrâhîm Paşa (Vezîr, Mar'aş Vâlîsi, İç-il Sancağı) 789, 946
İbşîr Ağa (Dârussa'âdeti'ş-şerîfe Ağası, el-Hâc) 189, 306
iclâ 220, 266, 492, 493, 494, 495, 499, 510, 517, 525, 526, 536, 554, 610, 612, 651, 676, 679, 689, 690, 699, 736, 801, 818, 863, 888, 920, 926, 939, 976, 980, 1023, 1036, 1040, 1073, 1081, 1104, 1112, 1123, 1165, 1178, 1206, 1209, 1212, 1215; çilekeş-i — 921
İç-il 499, 789, 921, 1226; Livâ'-i — 66, 143, 1111, 1143; — Sancağı 28, 173, 235, 289, 290, 498, 675, 946, 1014, 1056; — Sancağı Mutasarrıfı 28; — Mutasarrıfı 143, 289, 883, 1165
'îd 161, 568; ba'de salâti'l-— 579; devâm-ı —-i sürûr 406, 822, 1028,

1150, 1186, 1187; edâ'-i salât-ı — 1173; edâ'-i salât-ı —-i sa'îd 1150, 1185, 1187, 1211; edây-ı nemâz-ı — 53, 273; edây-ı nemâz-ı —-i sa'îd 69, 138, 161, 308, 394, 406, 671, 692, 800, 821, 929, 1010, 1066, 1105, 1205; edây-ı salât-ı —-i sa'îd 1028, 1077, 1115, 1138; kisâvî-i — iyye 1102; leyle-i — 1173; mâh-ı — 1105, 1107; mesârif-i —-i vâfiye 392; mesrûr-ı —-i sürûr 1047; mu'âyede-i —-i adhâ 69, 161, 307, 405, 692, 821, 1027, 1076, 1114, 1149, 1185, 1186, 1210; mu'âyede-i —-i ramazânü'l-mübârek 1105, 1173, 1205; mu'âyede-i —-i şerîf-i ramazânü'l-mübârek 800, 929, 1009, 1065, 1138; mu'âyede-i sabâh-ı — 633; rûz-ı — 575; şeb-i —-i adhâ 579; tebrîk-i —-i sa'îd 53, 69, 273, 308, 394, 406, 671, 692, 800, 821, 929, 1009, 1027, 1065, 1077, 1105, 1115, 1138, 1150, 1185, 1187, 1205, 1210; yevm-i —-i meserret-efzâ 466; —-ber-bâlây-ı — 1173; —-i adhâ 160, 699, 701, 822, 1114; —-i mübârek-i ramazân 138, 273; —-i sa'îd 161, 308, 406, 1077, 1115, 1185, 1187, 1211; —-i sa'îd-i adhâ 68; —-i sâmân-ı ferah 160; —-i sâmân-ı ferah u mesârr 68; —-i sürûr 162, 308, 596, 693, 1045; —-i şerîf 671, 770, 800, 929, 1003, 1010, 1066, 1105, 1138, 1205; —-i şerîf-i adhâ 410

'Îd bin Muzayyân (Harb 'Urbânı Şeyhi) 594, 596, 600, 601, 604

İdrîs Efendi (Şeyhulislâm Müfettişi, Mûsıla-i Sahn'dan) 798

İdrîs Köşkü (Eyyûb'de) 512, 962

İdrîs-zâde (Nakībü'l-eşrâf) bkz. Mehmed Emîn Efendi

'İffet Mustafa Efendi bkz. Mustafa Efendi

ihrâk 94, 102, 174, 251, 312, 327, 370, 390, 396, 411, 568, 585, 681, 721, 728, 817, 856, 919, 921, 962, 981, 983, 1026, 1027, 1037, 1067, 1117, 1133, 1174, 1178, 1179, 1186; 'adem-i — 103; ba'de'l-— 559, 922; lafz-ı —-ı 'azîm 327; muhafaza-i — 743; şedîd-i — 722; zuhûr-ı — 720; —āt 686, 701; —-ı 'azîm 328, 413, 484, 1036; —-ı cüz'î 444, 681, 727, 743, 824, 856, 902, 916, 957, 996, 1040, 1067, 1100, 1103, 1132, 1138, 1150, 1186, 1198, 1214; —-ı kebîr 395, 411, 435, 1075; —-ı küllî 720

İhram [=Ram] 568

İhtisâb Ağası 762

İlâh; 'âdât-ı câriye-i —iyye 455; âsâr-ı kudret-i —iyye 942; 'atâyây-ı —iyye 1000; 'atıyye-i kübrây-ı —iyye 216, 218, 538; a'zam-ı mevâhib-i —iyye 733; a'zam-ı tevfîkāt-ı —iyye 487; a'zam-ı tevfîk-ı —î 429; bâd-ı şurta-i teshîl-i —î 114, 386; ber-mûceb-i emr-i —î 521; ber-mûceb-i vahy-i —î 520; bi-tevfîk-ı bedraka-i —î 374; —î 742, 756; cümle-i mevâhib-i —iyye 749; dümmül-i seyf-i —î 869; emr-i —î 477; feyz-i — 1093; gayret-i —î 599, 603; hakāyık-ı hikem-i —iyye 580; hall-i —î 586; Halîfe-i — 921; hıfz-ı —î 102, 631; Hikmet-i —iyye 170; hitâb-ı ihbâr-ı hikmet-âsâr-ı —î 476; ibtigā'-i merzât-ı —iyye 150; ihbâr-ı —î 476; intisâr-ı —î 534; irâde-i —iyye-i ezeliyye 178; lem'a-i zıll-ı — 1092; ma'bed-i büyût-ı —î 47; mahall-i vâridât-ı —î 638; mahz-ı eltâf-ı celiyye-i —iyye 1088; makdûrât-ı —iyye 503; mânend-i cemmâze-rân-ı metâf-ı —î 99; mazhar-ı kahr-ı —î 586; mevâhib-i — iyye 487; muhtedd-i ta'lîm-gâh-ı âdâb-ı —î 149; mu'zam-ı tevfîkāt-ı —iyye 1068; nevîd-i 'atıyye-i —iyye

1046; nizâm-ı —î-i semha-i beyzâ 453; sâye-bân-ı lutf-ı —î 691; sevk-ı —î 513; sırr-ı vâzıh-ı —î 482; şu'ûnâtü'l-—iyye 169; ta'lîm-i esmâ'-i —î 482; tebâşîr-i fuyûzât-ı —î 379; te'bîdât-ı —iyye 456; tecellî-i —î 612; te'dîbât-ı —iyye 484; teshîlât-ı —iyye 400; teshîl-i —î 182, 804; tevfîkāt-ı —iyye 1195; tevfîk-ı —î 372, 912, 959, 1181; teysîr-i —î 955; tu'me-i şemşîr-i kahr-ı —î 599, 602; vahy-i —î 521; vâsıl-ı dergâh-ı — 98; vâsıl-ı kurb-ı — 376; vâsıl-ı rahmet-i — 882; vedî'a-i sırr-ı Hilâfet-i —î 179; zıll-ı —-ı bî-hemtâ 547; zıll-ı —î 126, 589; zıll-ı vârif-i kayyûm-ı — 637; zuhûr-ı tevfîkāt-ı —iyye 487

ilbâs 536, 551, 1096; —-ı ferve-i kākum 1147; —-ı ferve-i semmûr 1152; —-ı hila' 284, 412, 423, 655; —-ı hila'-i 'âdiye 1039; —-ı hila'-i behiyye 1113; —-ı hila'-i fâhıre 279; —-ı hila'-i nefîse 1225, 1230; —-ı hila'-i seniyye 75, 77, 113, 386, 664, 703, 940, 967; —-ı hil'at 16, 25, 35, 73, 93, 94, 129, 157, 159, 211, 215, 220, 221, 222, 240, 242, 250, 254, 255, 258, 262, 263, 266, 268, 297, 298, 299, 331, 338, 339, 359, 364, 365, 371, 373, 394, 395, 401, 415, 417, 419, 421, 423, 437, 441, 443, 445, 497, 498, 507, 530, 531, 536, 549, 550, 551, 554, 557, 583, 584, 606, 607, 613, 617, 618, 624, 633, 652, 655, 662, 668, 669, 672, 677, 701, 710, 711, 718, 724, 727, 728, 729, 778, 782, 783, 785, 791, 802, 804, 805, 807, 818, 824, 860, 863, 875, 882, 889, 894, 895, 905, 906, 918, 926, 936, 942, 944, 953, 959, 960, 962, 967, 968, 970, 975, 976, 981, 993, 994, 995, 1000, 1003, 1013, 1022, 1023, 1026, 1028, 1030, 1033, 1035, 1036, 1042, 1057, 1059, 1060, 1062, 1066, 1067, 1069, 1073, 1074, 1076, 1080, 1085, 1086, 1090, 1096, 1099, 1100, 1114, 1117, 1124, 1127, 1128, 1129, 1130, 1132, 1135, 1138, 1149, 1151, 1153, 1155, 1158, 1159, 1160, 1167, 1170, 1177, 1181, 1183, 1185, 1191, 1196, 1206, 1210, 1212, 1215, 1216, 1232, 1233; —-ı hil'at-ı behiyye 75, 1094; —-ı hil'at-ı celîle 412; —-ı hil'at-ı fâhıre 54, 279, 412, 430, 444, 1193; —-ı hil'at-ı ferve-i semmûr 1161; —-ı hil'at-ı mûcibü'l-behcet 1043; —-ı hil'at-ı mûrisü'l-behcet 404; —-ı hil'at-ı Riyâset 612; —-ı hil'at-ı Sadâret 412, 1126; —-ı hil'at-ı seniyye 74, 81, 93, 141, 165, 256, 268, 652, 662, 689, 701, 804, 819, 852, 875, 897, 907, 998, 1018, 1035, 1063, 1090; —-ı hil'at-ı şeref-misâs-ı tekrîm 490; —-ı hil'at-ı vâlâ 1067; —-ı hil'at-ı Vezâret 627; —-ı kamânice 669; —-ı sevb-i semmûr-ı sefîd 614

İlbasan 143, 793, 1142; Livâ'-i — 558, 793, 1110, 1142; — Mutasarrıfı 675; — Sancağı 64, 235, 236, 287, 675, 857, 949, 1015, 1130, 1060

İlbol [=Lviv] 576

'İlim Hân (Afgān Hânı) 87

'ilm 407, 551, 611, 693, 875, 940, 998, 1067; ehl-i — 354, 405; kemâl-i — 401; medhal-i — 354; mehere-i —-i şerîf-i hadîs 98; mevrid-i —-i ledün 475; muhât-ı —-i 'âlemârây-ı Hidîvâne 88; rütbe-i 'âliye-i —-i şerîf 1174; Sâhib-i cenâhayn-ı — 614; sâhib-i — 505; tahsîl-i — 487, 917, 965; temâm-ı —-i yakīn 512; —-i haber 863; —-i hadîs 163; —-i kırâ'at 808; —-i ledün 510; —-i misâha 819; —-i mûsîkī 55; —-i nücûm 941; —-i şerîf 932,

1137; —-i tabâbet 689; —-i tasavvuf 361
iltizâm 219, 502, 503, 611, 658, 713, 747, 765, 909, 1092; ashâb-ı — 500, 501, 502, 610, 611, 908, 909; bedel-i — 501, 506, 610, 611, 669, 908; be-—-ı mihr u meh 1092; berây-ı — 907; ber-vech-i — 802; erbâb-ı — 611, 1017; hîn-i — 1016; kānûn-ı — 909; mahmul-i —-ı himmet 656; nemâ-yâfte-i — 433; tefvîz-ı —-ı Gürmrük-i Duhân-ı Âsitâne 783; tevcîh-i —-ı kurây-ı Haremeyn 610; —ât-ı mîriyye 908; —ât-ı mukāta'ât-ı mîriyye 808; —cılık 361; —en 154; —-ı mîrîsi 1059
İlyâs 99
'İmâd-ı Sânî 384, 583, 663, 689, 992; —-i 'asr 961
İmâm Ebu'l-Hasan eş-Şâzelî 896
İmâm Hasan Efendi bkz. Hasan Efendi
'imâret 248, 355, 923, 1217; behr-i — 743; dâhil-i — 354; Sultân Ahmed Câmi'i —ine 720; —-i ma'mûre 354; —-i mükemmele 1134
İmparator 315, 317, 568, 569
İmparatoriçe 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 322, 323, 324, 325, 571, 1151; Serây-ı — 316; —-i Roma 569
İncir Köyü 54, 1117
İncirli Karyesi 1204
İncülü Köşk 1227, 1228, 1229, 1230
İnebahtı 675, 857, 1111, 1118, 1125, 1131; Livâ'-i — 498; — Kal'ası 95; — Muhâfazası 675, 1212; — Muhâfızı 14, 32, 173; — Mutasarrıfı 289, 792; — Sancağı 15, 32, 95, 173, 291, 675, 948, 1015
İngiliz 317; — Balyozu 368; — bayrağı 368
İngiltere 541, 572, 770, 820; — Kıralı 570, 571, 794
İran 535, 640, 641, 694, 1017; cânib-i — 1019; Devlet-i — 782; ehâlî-i — 1017; havâdisât-ı — 70; havâdis-i — 87; hudûd-ı — 782; ihtilâl-i — 786; itmâm-ı hıdmet-i Sefâret-i — 395; memâlik-i — 1017 memleket-i — 532; Mustafa Hân-ı —î-i Erdelânî 786; Sefâret-i — 233, 395; Ülke-i — 786; vürûd-ı peyâm-ı muhârebe-i hânân-ı — 70; — havâdisi 87; — Serdârı 532
İsakça/İsakcı; — Anbar Emâneti 1056, 1059, 1162; — Anbar Emîni 1058; — Anbar Emîni-yi sâbık 1058
İshâk (a.s.) 930
İshâk Ağa (Seyyid, Âsitâne Gümrüğü Emîni) 17, 57, 156, 157, 255, 262, 435, 560, 718, 935, 989, 1070, 1087, 1100
İshâk Efendi (Mollacık-zâde, Edirne Pâyesi, Yenişehr-i Fenâr Kadısı, Mısır Kazâsı, Mekke-i mükerreme Pâyesi) 920, 1033, 1057, 1111, 1147
İshâk Efendi (Edirne Kadısı, Mekke-i mükerreme Kazâsı) 1058
İshâk Paşa (Çıldır Vâlîsi el-Hâc Ahmed Paşa'nın pederi) 893
İskender Bey (Ebûbekir Paşa-zâde, Dergâh-ı 'âlî Kapucu-başı, Baş-bâkī-kulu) 373
İskenderiyye 397, 444, 655, 707, 708; Belde-i — 707; ehâlî-i — 707; Livâ'-i — 143, 791, 1082, 1110, 1142; — Gümrüğü Emîni 707; — Sancağı 64, 287, 675, 857, 949, 1060
İskenderun (Haleb İskelesi) 444
İskerlet (Eflâk Voyvodası) 950, 1105
İslâm 233, 466, 708, 714; âyîn-i — 312, 314, 315; bâdî-i ibtisâm-ı sügūr-ı — 23; bereket-i Devlet-i — 555; bilâd-ı —iyye 647; bilâd-ı ma'mûre-i —iyye 630; cünd-i — 599, 603; cünûd-ı muvahhidîn-i — 716; Devlet-i îmâniyye ve —iyye 715; ehâlî-i — 178; ehl-i

— 638, 847, 1053, 1174 elbise-i şi'âr-ı —iyye 529; farîza-i zimmet-i ehl-i — 98; ferr-i kuvvet-i baht-ı hazret-i Pâdişâh-ı —-penâh 599; fülk-i necâbet-âyât-ı —iyân 631; gayret-i —iyye 546; gayret-i rûhullâh-i —iyye 817; gürûh-ı ehl-i — 1045; Halîfe-i ümem-i —iyân 747; Hâmî-i beyza-i — 23; hânedân-ı —-penâh 458; hânedân-ı meşîhat-ı —î 1043; havâtîn-i ehl-i — 874; hazret-i Pâdişâh-ı — 923, 1020; hazret-i Pâdişâh-ı merâhim-penâh-ı kişver-i — 344; Hidîv-i mevkib-i —-medâr 458; imtiyâz-ı ehl-i — 872; kâffe-i ehl-i — 534; kudret-i Pâdişâh-ı —-penâh 597; libâs-ı ehl-i — 221, 919; mehâmid-i cezîle-i hazret-i Pâdişâh-ı merâhim-penâh-ı kişver-i — 984; mehâmid-i hazret-i Pâdişâh-ı — 37; memâlik-i —iyye 501, 688; merbût-ı dümen-bâl-i sefîne-i guzât-ı — 631; mesâcid-i ehl-i — 1219; mesned-i vâlây-ı meşîhat-ı —iyye 401; meşîhat-ı — iyye 239, 915; mevâzı'-ı şe'â'ir-i — iyye 894; mevkib-i — 596; mirkāt-ı meşîhat-ı —î 403; muhyî-i dîn-i — 458; mülûk-ı —iyye-i Hind 641; mülûk-ı sütûde-sülûk-ı — 513; münşe'ât-ı a'lâm-ı memâlik-i —iyye 124; Nigeh-bân-ı hıtta-i — 771, 1137; Nigeh-bân-ı — 1078; Nigeh-bân-ı memâlik-i — 1220; Pâdişâhân-ı — 717; Pâdişâh-ı — 188, 191, 304, 707, 715, 1053; Pâdişâh-ı —-penâh 84, 282, 599; Pâdişâh-ı kâffe-i ehl-i — 961; sedd-i sedîd-i —iyye 325; serhaddât-ı mansûre-i —iyye 711; serhadd-i —iyye 324; sugūr-ı —iyye 309; şevket-i Pâdişâh-ı — 890; tâc-dârân-ı selâtîn-i 'izâm-ı — 460; târîh-i meşîhat-ı — iyye 614; tavâyif-i guzât-ı Devlet-i —iyye 957; te'yîdât-ı selâtîn-i —-ı şehâmet-intimâ 456; 'uhde-i —iyye-i gayret 659 zemîn-i garrây-ı — 817

İsmâ'îl (a.s.) 103

İsmâ'îl (Avlonya Sancağı) 949

İsmâ'îl (er-Rûmî, el-Kādirî) 1198, 1199, 1200, 1201; Şeyh —-i Rûmî el-Kādirî Âsitânesi 1199; —-i Rûmî Âsitânesi 1178; —-i Rûmî el-Kādirî Âsitânesi 1178, 1186

İsmâ'îl (Kara, İstanbul Mukāta'ası, Vakf-ı hümâyûn Kâtibi) 1139

İsmâ'îl ('Osmân Paşa-zâde, Akseray Sancağı) 1110

İsmâ'îl (Uskundalı 'Ali Paşa-zâde, İzvornik Sancağı) 288, 1142

İsmâ'îl Ağa (Hân Çırâğı, Silahşor-ı Şehriyârî) 217

İsmâ'îl Ağa (Selânik Barut-hânesi) 1107

İsmâ'îl Ağa/Paşa (Edirne Bostâncı-başısı, rütbe-i Mîr-i mîrânî, Ohri Sancağı) 1168, 1170

İsmâ'îl 'Âsım Efendi (Çelebî-zâde, İstanbul Kadısı, Anadolu Kadı'askerliği Pâyesi, Şeyhulislâm) 337, 662, 814, 815, 914, 915

İsmâ'îl Bey (Darb-hâne Emîni, Silahdâr Kâtibi) 1098, 1175

İsmâ'îl Bey (Enderûn'dan çıkma, Kapu Ağası, Alaca-hisâr Sancağı) 287, 623, 1015, 1142

İsmâ'îl Bey (Hekîm-başı-zâde 'Ali Paşa'nın oğlu) 928

İsmâ'îl Beyefendi (Ağa-zâde, Büyük Kal'a Tezkireciliği, Piyâde Mukābelesi) 58, 277

İsmâ'îl Beyefendi (İbrâhîm Paşa-zâde, Gelibolu Barut-hânesi, Piyâde Mukābelesi, Silahdâr Kitâbeti) 59, 145, 1011

İsmâ'îl Efendi (Ankaravî, şârih-i Mesnevî) 1202

İsmâ'îl Efendi (İstanbul Mukāta'ası, Vakf-ı hümâyûn Kâtibi, Küçük Rûznâme) 1175

İsmâ'îl Efendi (İzmir Monlası Mukīm-zâde dâmâdı, İzmir Kadısı) 1209
İsmâ'îl Efendi (Kassâm, İzmir Kadısı) 1209
İsmâ'îl Efendi (Konevî, Hâric'den, Huzûr dersleri müderrisi) 798, 920
İsmâ'îl Efendi (Müderris, Galata Serâyı Hâcesi) 920
İsmâ'îl Efendi (Pîr, Bursa Mukāta'ası) 146
İsmâ'îl Efendi (Sarı, Kağıd-ı Enderûn, Kalyonlar Kitâbeti) 59, 1106
İsmâ'îl Paşa (Ferhâd-zâde, Mîr-i mîrân, Klis Sancağı, Prizrin Sancağı) 29, 144, 287, 791, 949, 1110, 1142
İsmâ'îl Paşa (Nu'mân Paşa-zâde, Mîr-i mîrân, Resimo Livâsı, Hüdâvendigâr Sancağı) 143, 558, 793, 949
İsmâ'îl Paşa (Vezîr, Arnavud Mahmûd Bey-zâde akribâsından, Yanya Mutasarrıfı, İlbasan Sancağı, Vidin Sancağı, Avlonya Sancağı, Delvine Sancağı, Niğbolu Sancağı) 230, 235, 236, 287, 675, 778, 789, 904, 945, 950, 1038, 1060, 1110, 1142, 1156
İsmâ'îl Paşa (Vezîr, Avlonya Sancağı, İlbasan Sancağı, Ohri Sancağı, Delvine Sancağı, Niğbolu Sancağı, Klis Livâsı) 235, 236, 287, 945, 1110, 1142
İsmâ'îl Paşa-zâde Bey (Muhzır Ağa, Turnacı-başılık) 401
İsmâ'îl Selîmâ Efendi (Tezkire-i Kebîr İbrâhîm Efendi-zâde, Gurebâ-i Yemîn Kâtibi, 'Ulûfeciyân-ı Yemîn Kâtibi) 1086, 1106, 1207
'İsmet Efendi (Mektûbî-i Defterî, Hulefâ'-i Mektûbî-yi Kethudây-ı Sadrıa'zamî, Dîvân Efendiliği, Gurebâ'-i Yesâr Kâtibi) 433, 1107
İsmil (Konya hudûdunda) 1146
İsnâ (Mısır'da) 895, 896; derûn-ı — 896
İspanya 1060; —lular'ın Kıral-zâdesi 541
İspir Ağa (Bostâniyân Oda-başısı, Hâsekî Ağa) 1023
İsrâfîl; sûr-ı — 762
İstanbul 25, 31, 42, 79, 81, 86, 94, 101, 109, 155, 156, 158, 167, 172, 202, 219, 226, 227, 230, 246, 258, 259, 265, 273, 284, 326, 366, 390, 492, 561, 571, 579, 618, 620, 637, 640, 643, 660, 667, 681, 720, 727, 732, 737, 746, 759, 820, 861, 867, 890, 902, 907, 916, 919, 925, 976, 996, 1026, 1034, 1037, 1063, 1075, 1119, 1178, 1189, 1208, 1216, 1217, 1219, 1220, 1223; Âsitâne-i 'aliyye-i — 1220; Barut-hâne-i — 1139, 1208; derûn-ı — 982; dürûb-ı — 466; Halîc-i — 219; hâric-i sûr-ı — 395; Kādî-yı — 871; Kağıd-ı Bîrûn Emîni-yi — 673; Kazâ'-i — 78, 853, 907, 970, 1081, 1084, 1117, 1166, 1194; mecmû'-ı — 484; mecmû'-i mahallât-ı — 737; Nakībü'l-eşrâflık-ı — 796; Pâye-i — 796; sûr-ı — 1219; — Ağalığı 419; — Ağası 419; — Barut-hânesi 59, 145, 277, 673, 934, 1012, 1070, 1107, 1175; — Barut-hânesi Nezâreti 277, 803; — Cizyedârı 364; — Gümrüğü 57, 1208; — Gümrüğü Emâneti 935, 1013; — Kadılığı 51, 78, 583, 703; — Kadısı 51, 133, 200, 227, 337, 349, 351, 426, 472, 583, 608, 796, 824, 871, 872, 893, 906, 918, 970, 1041, 1081, 1084, 1117, 1131, 1135, 1166, 1193; — Kadısı Efendi 244, 245, 248, 522, 548; — Kal'ası 567; — Kazâsı 271, 824, 1041, 1131, 1132; — Kazâsı Pâyesi 78, 271; —lu 664; — Mukāta'acılığı 803; — Mukāta'ası 59, 146, 277, 673, 934, 1012, 1070, 1107, 1139, 1175, 1176; — Pâyelü efendiler 351; — Pâyesi 583, 724, 796, 920, 1058, 1083, 1131, 1206; — Vâlîdesi 1085
İstanköy 28, 374, 856, 966, 1051; Cezî-

re-i — 371, 495; Kazâ'-i — 796; — Cezîresi 256, 379, 495, 550, 921; —lü 1213
İstatuque 574
İstevraki-oğlu (Eflâk Voyvodası Kapu Kethudâsı) 1192
İstinye 806
İstoni-Belgrad [=İstolni-Belgrad, Stohlweissenburg] 562
İsvec 541, 979; —lü 313, 317, 326, 541
işkanpavye 397, 631, 655, 666
İzmir 13, 679, 888; ehâlî-i — 1209; Kazâ'-i — 795, 853, 888, 1083, 1154; — Kadısı 795, 888, 1084; — Kazâsı 82, 220, 222, 1057, 1131; — Monlası 1209
İznikmid 718, 819, 1084; — a'yânı 375; — İskelesi 819; — Mutasarrıfı 1084
İzvaniçe [=Zwanice] Kasabası 576
İzvornik 144; Livâ'-i — 791, 1110, 1142; — Sancağı 64, 288, 623, 675, 949, 1015; — Sancağı Mutasarrıfı 66
'İzzet 'Ali Efendi (Bölükât Kâtibi) 1176
'İzzet Paşa (Vezîr Mehmed Paşa-zâde dâmâdı, Anadolu Eyâleti, Revân cânibi Ser-'askerliği) 785
'İzzî Süleymân Efendi (Vekāyi'-nüvîs, Teşrîfâtî, el-Hâc) 23, 145, 253

K

Kabasakal (İstanbul'da) 1189
Kabataş 25, 129, 263, 787, 800, 937, 1074, 1100, 1113, 1149, 1183, 1210
Ka'b (Ka'b bin Züheyr bin Ebî Sülmâ, Kasîde-i Bürde'yi yazan şâir sahâbî) 1171; âl-i — 1172; cenâb-ı — 1172; münşid-i na't-ı şerîf — bin Züheyr bin Ebî Sülmâ 670
Ka'be 194, 329, 964; ârzû-keş-i tavâf-ı —-i bekā 605; 'âzim-i fezây-ı —-i bekā 591; câmi'-i şerîf-i —-redîf-i Hâlidî 582; mânend-i —-i dil-i erbâb-ı necdet 989; Pâye-dâr-ı —-i mükerreme 1215; —-i erbâb-ı 'aşk 1200; —-i erbâb-ı dil 168; —-i hâcet-mendân 304; —-i hâcet-mendân-ı irâdet 882; —-i lutf u mekârim 44; —-i nevâl 11; —-i 'ulyâ 10
Kāçar Muhammed Hasan Hân 71
Ka'dân (Benî Sahr Şeyhi, eşkıyâdan) 595, 598, 599, 602, 603, 972; tâ'ife-i —iyye 1194
Kadı'asker 351, 1053; Anadolu —i 50, 134, 269, 797; Anadolu —liği 50, 133, 694, 796, 1081, 1084; Anadolu —liği Pâyesi 337, 1111; Pâye-i —-i Anadolu 796; Rumeli —i 133, 1132; Rumeli —liği 50, 133, 269; — Efendi 778; —lik-i Anadolu 1131; —lik-i Rumeli 1132
Kadı Halîl Ağa 357, 418
Kadı 'İyâz Yahsubî (Kitâbu'ş-şifâ müellifi) 96
Kadı-köy 784, 1204
Kadı-oğlu (Şakī, Anadolu havâlîlerinde serseri, kapusuz tâ'ifelerinden) 1137, 1146
kadırga 41
Kadırga Limanı 273, 326, 720, 721, 870, 955, 1165, 1204; — Serâyı 327, 363
Kādirî; binâ'-i Âsitâne-i — 1199; meşâyih-i —yye 1114; Şeyh İsmâ'îl-i Rûmî el-— Âsitânesi 1199; —-hâne 1201
Kādî-zâde Efendi (Bursevî, Bosna Kazâsı) 1112
Kaftân/kaftân 507, 1141, 1161, 1162; — Ağalığı 964, 996, 1056, 1128, 1191, 1232; — Ağası 1164; —cı 1232
Kağıd-hâne 956, 1190
Kahraman/Bey/Paşa (Vezîr Mahmûd Paşa-zâde, Mîr-livâ, Mîr-i mîrân, Üsküb Sancağı, Prizrin Sancağı, Dukagin Sancağı) 64, 143, 623, 676,

791, 857, 949
kaht 42, 371, 638, 639, 664; ʻillet-i —-ı bî-asl 707
kahve 204, 246, 248, 295, 312, 313, 314, 315, 318, 319, 323, 409, 564, 567, 649, 660, 757, 766, 771, 822, 964, 1007, 1048, 1117, 1154, 1190; merâsim-i — 414; şürb-i — 822; —ci 1157; —-hâne 964
Kahveci-başı 203, 205, 510, 1158; — Ağa 203, 204, 205; —lık 1158
Kā'im-makām/Kāyim-makām 231, 236, 240, 254, 312, 372, 380, 401, 430, 437, 438, 444, 571, 883, 1055, 1127, 1144, 1148, 1161, 1184, 1190, 1207; müddet-i —î 708; nasb-ı — 428; Rikâb-ı hümâyûn —ı 231, 236; Sadr-ı ʻâlî-makām-ı —î 1131; taraf-ı hazret-i —î 434; —-ı hazret-i Sadr-ı ʻâlî 430; —-ı meʻâlî-ittisâm 434; —-ı Mütevellî 49; —-ı sâbık 653; —-ı Sadr-ı ʻâlî 430, 432, 982, 1124, 1177; —-ı Sadrıaʻzamî 371; —-ı vâlâ-güher 434; — Paşa 241, 244, 245, 246, 247, 248, 251, 371, 376, 380, 401, 433, 438; —lık 241, 432, 691, 883
kākum 51, 221, 245, 351, 359, 362, 529, 765, 965, 1148, 1161, 1162; ferve-i — 1053; ilbâs-ı ferve-i — 1147; sevb-i — 1190; yesâğ-ı ferve-i — 1148; yesâğ-ı — 965
kallâvî 198, 1228, 1229
Kalmuk Kazak 711
Kalyon/kalyon 25, 76, 84, 118, 120, 121, 129, 232, 263, 317, 319, 320, 321, 338, 357, 358, 359, 368, 373, 418, 553, 631, 655, 767, 800, 801, 936, 966, 974, 1041, 1051, 1074, 1094, 1113, 1161, 1183, 1207, 1209; âmeden-i — 357; âmeden-i —-ı Kapudâne-i hümâyûn 1051; bâlây-ı — 556; baş-— 319; derûn-ı — 358, 418, 1051; Fransa elçisi —u 1053; karavela —u 658, 1181, 1213; mîrî — 590, 609, 610, 631, 655, 889, 1149; nüzûl-i — 417; nüzûl-i —-ı hümâyûn 1128; nüzûl-i —-ı karavela 1181; nüzûl-i —-ı üç-kantârlı 555; Patrona —u 444; ser-i bâlây-ı — 123; sütûn-ı — 1094; Üç-anbarlı — 83, 84, 125, 320; Üç-anbarlı —-ı hümâyûn 118; Üç-kantârlı —-ı hümâyûn 555; — cu 666, 767, 966, 974, 1051; —culuk 320; —-ı cebel-nümûn 119; —-ı hümâyûn 417, 1003, 1128; —-ı korsan 368; —-ı kûh-nümûn 118, 121, 556; —-ı mezbûr 357, 1051, 556; —-ı mezkûr 84, 85 118, 121, 974, 1051, 1052, 1181; —-ı sagīr 777; —-ı Üc-anbarlı 83, 118; — Kapudanlığı 979; —lar-başı 83; —lar Baş-kâtibi 86; —lar Kâtibi 58, 1139; —lar Kitâbeti 58, 145, 276, 673, 783, 803, 934, 1012, 1070, 1106
kamâniçe 507, 633; ilbâs-ı — 669
Kâmil Ahmed Efendi/Paşa (Sopa-salan, Defterdâr, Sadrıaʻzam Kethudâsı, Re'îsülküttâb, Kandiye Muhâfızı, Mora Eyâleti, Hanya Eyâleti, Eğriboz Sancağı, Karlı-ili Sancağı, İnebahtı Mutasarrıfı, Mısır Vâlîsi, Selânik Sancağı, Girid Eyâleti) 305, 364, 498, 675, 789, 945, 948, 954, 1014, 1055, 1056, 1099, 1109, 1118, 1125
Kandıra; — Mutasarrıfı 1131; — Sancağı 1130
Kandilli 100
Kandiye 617, 954, 1099, 1124; — Defterdârlığı 714; — Defteri 1118; — Kalʻası 14, 61, 141, 288, 674, 1055, 1056; — mansıbı 975; — Muhâfazası 592, 789; — Muhâfızı 558, 954, 1118, 1125
Kangırı; — Mutasarrıfı 1085
Kanlıca 554, 613
kānûn 201, 284, 494, 525, 568, 646,

664, 817; mugāyir-i —-ı müstecid-dât 717; —en 258, 464, 481, 593, 698, 957, 1084, 1162; —-ı ders 930; —-ı hümâyûn-ı ocağ 635; —-ı iltizâm 909; —-ı kadîm 208, 373, 425, 556, 1095; —-ı liyâkat 703; —-ı müstahsene 227; —-ı Pâdişâhî 699; —iyye 592
Kapan-ı Dakīk 1198
kapaniçe 1191
Kaplan Paşa (İnebahtı Sancağı, Bender Sancağı, Ohri Sancağı, Delvine Sancağı) 32, 793, 949, 1110
Kapuda(â)n 84, 231, 256, 338, 368, 372, 373, 418, 655, 936, 948, 966, 974, 1051, 1052, 1127; Deryâ —ı 855, 856, 1131, 1051, 1052; Deryâ —lığı 25, 291, 372, 498, 550, 627, 675, 856, 861, 920, 967, 994, 1054, 1074, 1081, 1104, 1127; Kalyon —lığı 979; Maltız —ı 374; Riyâle-i hümâyûn —ı 86; —e 373, 860, 966, 1052, 1161, 1210; —e-i hümâyûn 118, 974, 1051; —e-i hümâyûn —ı 84, 86, 231, 256, 372; —e-i hümâyûn —lığı 948; —-ı deryâ 24, 25, 77, 83, 113, 119, 129, 256, 263, 338, 368, 372, 395, 397, 399, 400, 407, 418, 495, 655, 732, 800, 860, 936, 966, 974, 994, 1038, 1041, 1051, 1054, 1074, 1081, 1104, 1127, 1148, 1161, 1170, 1176, 1210; —-ı deryâ-i sâbık 362, 1160, 1164; —-ı esbak 946, 1056, 1071; —-ı sâbık 551, 954, 1014, 1097; —lık 231, 395; —lık-ı deryâ 63, 142, 790, 948, 1056, 1082, 1109, 1131, 1144; — Paşa 83, 84, 85, 86, 120, 121, 124, 199, 244, 245, 248, 350, 352, 357, 418, 420, 425, 426, 473, 474, 507, 517, 552, 553, 556, 609, 631, 655, 656, 704, 878, 889, 1039, 1087, 1113, 1181, 1183; — Paşa-zâde 1086; — Paşa Câmi'i 396
Kara-ağac 131, 512, 588, 968, 1188, 1190; hadîka-i enîka-i ibtihâc-mâye-i — 876; hadîka-i enîka-i — 938; hadîka-i hümâyûn-ı — 850, 1119; hadîka-i — 791, 851, 866; Sâhil-hâne-i — 681; Sâhil-serây-ı hümâyûn-ı — 1021; Sâhil-serây-ı ibtihâc-ı — 1038; Sâhil-serây-ı ibtihâc-mâye-i — 1113; Sâhil-serây-ı — 404, 582, 1113; — Bâğçesi 405, 588, 876
Kara-çorlu 1009
Kara-gümrük 155, 957
Kara Halîl Efendi (Müderris) 162
Karahisâr 918, 1110; Livâ'-i —-ı sâhib 65, 1143; —-ı sâhib 143, 793, 950, 1016; —-ı sâhib Mutasarrıfı 792; —-ı sâhib Sancağı 289, 623, 1142; —-ı Şarkī 1146; — Sancağı 623
Karahisârî Efendi (Belgrad Kazâsı) 913
Karaköy-kapusu 82
Karaman 623, 1112, 1154; Eyâlet-i — 21, 61, 401, 789, 1128; — Eyâleti 21, 103, 173, 289, 622, 623, 636, 692, 855, 946, 951, 954, 1014, 1056, 1130, 1143, 1215, 1232; — Vâlîsi 21, 27, 173, 235, 291, 499, 856, 950, 1037, 1040, 1056, 1099, 1137, 1143, 1146, 1154
karavela 610, 1181; nüzûl-i kalyon-ı — 1181; — kalyonu 658, 1181, 1213
Karesi 1110; Livâ'-i — 64, 66, 143, 792, 1143; — Mutasarrıfı 1082; — Sancağı 289, 340, 675
Karinâbâd [=Karnobat] 568, 1083
Karlı-ili 21, 173, 675, 789, 1109, 1131; Livâ'-i — 1111; — Mutasarrıfı 1143; — Sancağı 32, 142, 790, 948
Karlos [=VI. Karl, Charles VI] (Bavyera Eyâleti Kıralı, Maria Theresia'nın pederi) 569, 570
Karloş [=III. Carlos] (Sicilyateyn Kıralı, İspanyalular'ın Kıral-zâdesi) 541
Kars 647, 1017; Eyâlet-i — 63, 142, 518, 789, 947, 1101, 1109, 1144,

1215; nevâhî-i — 782; — Beylerbeyisi 66; — Eyâleti 66, 291, 675, 856, 1016, 1060; — Mutasarrıfı 1144; — Sancağı Mutasarrıfı 1036; — Vâlîsi 789, 1014
karsak 221, 370
Kartal 244
Kārûn; mâl-ı — 820, 821
Kāsım-paşa 67, 81, 228, 666, 866, 867, 907; nefs-i — 867; —lu 1073
Kasr/kasr 85, 747, 749; binây-ı —-ı vücûdu 1041; der-—-ı cennet 180; duhûl-i —-ı hümâyûn 1230; —-ı ʻâlî 747, 748, 749, 1227, 1229; —-ı hümâyûn 283, 286; —-ı hümâyûn-ı Dolma-bağçe 59, 146; —-ı hümâyûn-ı Saʻdâbâd 280; —-ı Pâdişâhî 282; —-ı Yalı-köşkü 770
Kaşıkcılar 202
Kâtib Çelebî 821
Katrana (Ürdün'de Maʻân'a yakın bir yer) 546
Katru'n-nedâ (Mısır Sultânı Humâreveyh'in kızı, Halîfe Muʻtazıd-billâh'ın eşi) 748, 749; şehr-âyîn-i — 747, 749
Kavak İskelesi 244, 247
Kavala 64, 105, 611, 791, 1082, 1141; — Kalʻası 883; — Sancağı 558, 675, 1014, 1055, 1056, 1082, 1142
Kayık/kayık 314, 315, 320, 321, 322, 358, 397, 554, 561; gürûh-ı —cıyân 767; —cı 965; —-hâne 1072; —-hâne Ocağı 111, 112, 385, 952, 1072; — Kapucusu 111, 385, 1072
Kayseriyye 221, 867, 868, 869, 1076, 1146; Livâ'-i — 65, 792, 1082, 1110, 1143; —li 255, 437, 493, 728, 782, 802, 868, 869; —lü 867, 869; — Kadısı 229, 238; — Kazâsı 107, 238, 250, 913; — Kazâsı Pâyesi 297; — Mutasarrıfı 793, 1144; — Sancağı Mutasarrıfı 291
Kazak 312, 762, 1227
Kebân; — maʻdenleri 1206
Kefe 1036, 1107; Eyâlet-i — 63, 143, 792, 1109, 1142; — Eyâleti 288, 675, 676, 949, 1015, 1060; — Mukātaʻacılığı 803; — Mukātaʻacısı 1070; — Mukātaʻası 59, 146, 278, 673, 934, 1012, 1070, 1208
Kemâl Paşa-zâde 164, 747
Kemer (Top-kapı'ya yakın) 34
Kemerler 1221
Kemiksiz ʻAli (Zuʻamâdan) 783
kenîsâ 563, 573, 787, 794
Kerîm Hân (Şehzâde, İran hânlarından) 70, 71, 87, 88, 89
Kerkük 72
keştî 41, 122, 127; —-i celâl 117; —-i celâlet-i fermân 112; —-i felekiyyü't-tıbâk 123; —-i gerdûn-nümûn 128; —-i mülk 126; —-i necât 374
Ketâncılar; —-başı 390; —-kapusu 1037
Kevâkib-zâde Efendi (Haleb Kadısı, Mısr-ı Kāhire Kadısı) 249
Kıbrıs 628, 655, 1112, 1165, 1212, 1215; Cezîre-i — 1147, 1165, 1206, 1232; ehâlî-i — 1165; nizâm-ı Cezîre-i — 1212; ru'ûs-ı tugāt-ı — 1212; — Cezîresi 266, 328, 888, 1182; — Muhassılı 1096, 1165, 1212; — Muhassıllığı 1022; — Vilâyeti 1213; — Voyvodası 1165
Kıbtî 659, 759; hisâb-ı tût-ı — 660; hulûl-i tût-ı — 67; şirzime-i —yân 659; tût-ı — 96, 725, 948, 1014; yelzâde-gân-ı —yân 767
Kınâ (Mısır'da) 896
Kıral/kıral 42, 313, 315, 316, 320, 541, 542, 570, 572, 576, 577, 578, 795; Bavyera Eyâleti —ı 569; İngiltere —ı 570, 571, 794; İspanyalular'ın —-zâdesi 541; Leh —ı 541, 578; Leh —lığı 569; Macaristân —lığı 566; Macâr —lığı 566, 569, 570; Prusya —ı 578; Sardenya —ı 571; Serây-ı — 578; Sicilyateyn —ı 541;

Toşkana —ı 569; —-ı Leh 578; — Serâyı 311, 312, 313, 321, 323, 577; — serâyları 574
Kıraliçe 562, 563, 566, 570, 571, 572; Çeh —si 540; Macâr —si 569; Moskov —si 794
Kırım 705, 1154, 1163, 1189; Hân-ı — 214; hânân-ı — 716; iklîm-i — 538; Kā'ân-ı — 405; memleket-i — 706; Ülke-i — 1189; Ülke-i — Hânı 705, 1163; — Hânı 215, 792, 945, 1154, 1189; — Hânlığı 1189
Kırım Girây Hân (Arslan Girây Hân'ın kardeşi, Fetih Girây Hân akrabası, Kırım Hânı, Kırk-kilisa Sancağı) 705, 706, 792, 945, 1110, 1121, 1154, 1162, 1163, 1189
Kırk-kilisa 568, 1110; Livâ'-i — 143; — Sancağı 64, 288, 675, 945, 949
Kırşehir/Kırşehri 144, 1110; Livâ'-i — 793, 1143; — Mutasarrıfı 290, 901, 1142; — Sancağı 65, 289, 676, 950
Kızılbaş 534
Kızılırmak 1146
Kızıltaş 1134
Kız-kullesi 265, 695, 698
Kilâr; ağayân-ı Enderûn-ı —-ı Hâssa 918; —cı-başı 889; —-ı 'âmire Kethudâsı 79; —-ı Hâssa 812; —-ı Hâssa Kethudâsı Ağa 723; — Kethudâlığı 536; — Kethudâsı 1104; —lı 753, 1047
Kili; Kazâ'-i — 796
kilîsâ 325, 585, 666, 787, 816, 1219; hedm-i — 816; Rum —sı 1157; sûret-i — 816; —y-ı menhûs 817; —y-ı muhdese 816; —y-ı Nasârâ 816
Kilis 654, 1143, 1154, 1157, 1165; Livâ'-i — 518; — Ekrâdı 654; — Mutasarrıfı 1176; — Sancağı Mutasarrıfı 29
Kird-gâr 1038; âyât-ı bâhirat-ı Melik-i Kayyûm-ı — 941; cânib-i — 372; füyûzât-ı Kerîm-i — 455; 'inâyet-i Kayyûm-ı — 641; mahz-ı kudret-i sun'-i — 404; makdûr-ı 'inâyet-i —î 644; mevsim-i behâr-ı sun'-âsâr-ı hazret-i — 1020; mevsim-i behâr-ı sun'-âsâr-ı — 968; savn-ı hazret-i —î 1113, 1188; savn-ı — 97; sâye-i 'inâyet-vâye-i — 488; sâye-i — 921; sâye-i —-ı re'fet-âyîn 461; sâye-i şâmile-i — 413; tahsîl-i rızây-ı —î 80; temâşây-ı tecellî-gâh-ı Sâni'-i — 850, 937; ümmîd-i zuhûr-ı feyz-'inâyet-i bî-çûn-ı —î 1046; vikāye-i — 500; zât-ı ahadiyyet-disâr-ı —î 451; zîr-i hükm-i Hâlık-ı — 942; —î 23
Kireç; — İskelesi 294, 295; —-kapusu 251
Kitâb-hâne/kitâb-hâne 152, 971, 1102; bâlây-ı bâb-ı —-i Şehriyârî 151; derûn-ı — 151; derûn-ı sâha-i — 1102; evrâk-ı dü-reng-i —-i rûz 6; itmâm-ı —-i Sadrıa'zamî 1101; zîb-i —-i erbâb-ı dâniş 55; — Hâcesi 166; —-i 'âlî 1034; —-i Cedîd-i hümâyûn 167; —-i cemîle 151; —-i hümâyûn 151, 166, 509, 511, 687; —-i mezbûre 1102; —-i müteberrike 355; —-i nefîse 1101; —-i Şehriyârî 148; —-i şerîfe 168
Kiyev 310, 324, 325; — Cenerali 311; — Kal'ası 311, 323, 325, 326
Klis; Livâ'-i — 793, 1110, 1142; tevcîh-i — 29; — Sancağı 29, 144, 288, 675, 791, 857, 949, 1060
Koca-ili 144, 1111; Livâ'-i — 792, 1082; — Mutasarrıfı 1082; — Sancağı 65, 291, 676, 857, 1015, 1131; — Sancağı Mutasarrıfı 793
Kocamustafa-paşa 233, 259, 807, 1040; — Çârşûsu 974
Kolar [=Kolari] 568
Kolçak Paşa (Karesi Sancağı, Sultân-önü Sancağı) 1110
Kolonçe [=Köln] 569
Komaran [=Komorn, Komarno] 566

komedya 572, 574
Komo (Mar'aş'da eşkıya başı) 409
kontoş 370; —-ı nâfe 370
Konya 458, 913, 950, 951, 1146; Livâ'-i — 1111, 1144; Medîne-i — 1146; — Kadısı 1131; — Kazâsı 230, 238, 338, 853, 1058; — Mevleviyyeti 493; — Sancağı 144, 291, 676, 902
korsan 231, 232, 374, 609, 655, 708, 1147; düzdân-ı — 631, 655; düzd-i — 631; fülk-i — 233; kalyon-ı — 368; Malta —ı 368; sefîne-i — 232, 373, 374; — eşkıyâsı 397; —-ı mesfûr 631
Kostantıniyye 35, 41; belde-i ma'mûre-i — 218; Kal'a-i — 418; —-i ma'mûre 641
Kostantin (Mîhâl-zâde, Boğdan Voyvodası, Eflâk Voyvodası) 52, 370, 709, 1026, 1100
Kovacılar 1037
Kozka (İstanbul'da) 79, 1034, 1101
Kozluca 312
Kölemen 659, 725, 726
Köprülü-zâde; — Serâyı 1101; — Türbesi 274
kös 731; reşide-i —-i mukarnes-i âsümân 755; —-i Beybersî 754; —-i Beybersî-i zehrevî 755; —-i Şâhî 754
Köstendil 95; Livâ'-i — 557, 791, 1110, 1141; Livâ'-i — Sancağı 329; — Mutasarrıfı 1143; — Sancağı 95, 108, 289, 557, 558, 857, 949, 1015; — Sancağı Mutasarrıfı 1142
Kubâ 594, 1045
Kubbe-altı 507, 633, 656
Kubbe-i hümâyûn 295, 296, 350, 473, 669; Bâb-ı — 857, 1079
Kudsî Mehmed Efendi (Atraş, Beylikci) 75, 275, 672, 802, 1106, 1175, 1206
Kudüs/Kuds 518, 547, 674, 855, 894, 931, 1109, 1143, 1194; etrâf-ı — 620; Eyâlet-i — 62; havâlî-i — 1008; Kazâ'-i —-i şerîf 19, 853, 1080; nefs-i —-i şerîf 1009; Pâye-i — 1076, 1146; Pâye-i —-i şerîf 796; Tevliyyet-i — 889; —-i şerîf 108, 342, 547, 557, 795, 1059, 1131, 1154; —-i şerîf Kadısı 271, 296, 797, 1057; —-i şerîf Kazâsı 107, 249, 1057, 1083; —-i şerîf Mutasarrıfı 544; —-i şerîf Pâyesi 155, 853, 1111; —-i şerîf Sancağı 342; — Monlası 1146; — Pâyesi 229, 238, 492, 853, 1111, 1128
kumâş 86; —-ı zerkârî 755
Kumburgos 1217
Kum-kapı/Kum-kapu 357, 418, 631, 729, 916, 1107
Kum-meydânı 415
Kur'ân; 'aşr-ı —-ı 'azîm 1197; 'aşr-ı —-ı 'azîmü'ş-şân 166, 195, 798, 928, 1002, 1064; 'aşr-ı —-ı kerîm 1121; 'aşr-ı kırâ'at-ı —-ı 'azîmü'ş-şân 961; 'aşr-ı tilâvet-i —-ı 'azîmü'ş-şân 166; âyât-ı bâhiratü'l-beyyinât-ı —-ı 'azîmü'ş-şân 930; âyât-ı —iyye 422, 1065; bed'-i bismillâh-ı — 1232; câmi'u'l-— 293; cüz'-i —-ı 'azîmü'ş-şân 260; cüz'-i şerîf-i —-ı 'azîmü'ş-şân 591; huffâz-ı —-ı 'azîmü'ş-şân 474; ihbâr-ı —iyye 931; kırâ'at-ı —-ı 'azîmü'ş-şân 168, 426, 806, 923, 1172; süver-i —iyye 798; ta'vîz-i —î 99; tefsîr-i —-ı 'azîmü'ş-şân 257; tilâvet-i —-ı 'azîm 1088; tilâvet-i —-ı 'azîmü'ş-şân 1039; vücûhât-ı —iyye 162
Kureyş; müşrikîn-i — 1052; tüccâr-ı — 172
Kurşunlu Mahzen (Galata'da) 35, 42, 631; binâ'-i Câmi'-i — 41; ta'mîr-i Câmi'-i — 35; — Câmi'i 42, 361; — Câmi'-i şerîfi 43
Kuşadası 1083; zamîme-i — 1083
Kutbî Efendi (Mustafa-paşa Şeyhi) 350, 1032

Kuzguncuk 308
Kuzucu Mehmed (Bostânî hâsekîlerinden, Karakulaklık) 1085
Kücük-bâzâr 360
Küçük-çekmece 815, 1217
Küçük-köy 585
Küçüksu 1190
Kürekci-kapusu 251
Kürk/kürk; semmûr — 51, 78, 91, 104, 105, 135, 139, 175, 186, 187, 189, 203, 204, 205, 214, 246, 248, 253, 255, 283, 284, 335, 337, 351, 352, 359, 368, 383, 390, 391, 416, 420, 422, 434, 442, 491, 518, 619, 704, 724, 764, 765, 784, 878, 1043, 1087, 1141, 1190, 1191, 1196; —cü-başı 820; —-i Vezâret 186, 491, 1126, 1193; —-odası 781
küsûf 940, 941, 1088, 1089; reng-i —-ı meh 1093; târîk-i — 1088; —-ı âfitâb 940; —-ı âfitâb-ı ʻâlem-tâb 1089
Kütahya 579, 678, 679, 693, 696, 698, 805, 888, 1073, 1153, 1157; hâk-ı — 579, 699; — Kazâsı 229, 238, 1111; — Müftîsi 579; — Müsellimi-yi sâbık 1128; — Mütesellimi 1157; — Sancağı 257; — Serâyı 579, 580
Kütatis 1122, 1234
Kütüb/kütüb 1019; bânî-i mebânî-i —-hâne-i şükûh 167; derûn-ı —-hâne 166; hademe-i —-hâne 166; hâfız-ı — 1101; mutâlaʻa-i — 55, 943; mutâlaʻa-i —-i edebiyye 253; mutâlaʻa-i —-i ʻulûm 392; mutâlaʻa-i —-i ʻulûm-ı nâfiʻa 1167; —-hâne 166, 355, 923; —hâne-i celîle Hâcesi Efendi 166; —-hâne-i hümâyûn 166; —-hâne-i latîfe 167; —-i nefîse 392, 914, 1101

L

Lağamcı-başı 819, 956
Lâleli 1217; —-çeşme 910, 911, 922, 955, 1078, 1133
Langa Yeni-kapusu 101, 396, 1075
Lât 563
Lefke; — Kazâsı 853
Lefkoşe 1212, 1214; Kazâ'-i — 797; Medîne-i — 1213
Leh 211, 311, 324, 325, 429, 536, 541, 574, 794, 795, 820; Kıral-ı — 578; taht-gâh-ı kadîm-i — 578; — Cumhûru 575; —-kârî kağıd 321; — Kıralı 541, 578; — Kırallığı 569; —lü 310, 578, 904, 922
Lezgî 761, 782, 891, 892; Emîr-i tâ'ife-i — 761
Ligor Bey (Boğdan Voyvodası) 233
Limni 1178, 1206, 1212; Cezîre-i — 359, 360, 493, 860; — Cezîresi 433, 441, 492, 517, 526, 554, 610, 690, 718, 1062, 1123
Lobdoş [=Leopoldstadt] Cezîresi 563
lonbar 118, 122, 374
Lublin [=Lublin] 576
Luterân 570, 794; şirzime-i —î 712
Luyiz [=XV. Louis] 542
Lütfî Paşa 396
Lütfullah Efendi (Şeyhulislâm Esʻad Efendi birâderi, Sadr-ı Anadolu, Rumeli Pâyesi) 50, 133, 155

M

Maʻân (Ürdün'de) 546, 599, 603; — Kalʻası 546
Maʻarra 651
maʻbed; bânî-i —-geh-i ashâb u âl 44; nûr-ı sâtıʻa-i —-i tefrîd 49; tevsîʻ-i —-i Hudâ 46; —-i büyût-ı İlâhî 47; —-i fesîhu'l-ercâ 99; —-i ittikâ 48; —-i ʻizz ü ʻalâ 36, 344, 984; —-i münîf 922, 990; —-i Müslimîn 212, 539; —-i şerîf-i Emîr Buhârî 47; —-i vâlây-ı îşân 50; —-i zîbâ 962, 992
Mâbeyn Odası 915
Macâr 540, 570, 712, 794; memleket-i — 794; — aʻyânı 570; — Kırallığı

566, 569, 570; — Kıraliçesi 569
Macaristân 562, 570, 571; — Kırallığı 566
Ma'den/ma'den 780; Ergane ve Kebân —leri Emâneti 1206; Gümüşhâne —i 1059; Gümüşhâne —i Emâneti 1149; Sadr-ı 'âlî — Mukāta'ası 802; tûde-i —-i müzâbe 135, 336; 'urûk-ı arazıyye-i —iyye 895; — Emâneti 259; — Emîni 709; —-i esrâr-ı nezâhet 375; —-i hicârât-ı sepîd 400; —-i kerem 505; —-i müncemid 780; —-i müzâbe 637; —-i semâhat 271; — Mukāta'ası 802; — Nizâmı 277; —ü'l-cûd 621
Magonce [=Mainz] 569
Magosa 266, 499, 679, 698, 980; — Kal'ası 328, 678, 1178
Mağrib 655; ez-taraf-ı Melik-i Fâs-ı — 1053; Melik-i — 1053; —î 768, 900
Mahalle/mahalle 101, 102, 274, 562, 666, 745; Ağa-hammâmı —si 728; Doğancılar —si 137; Dülbendci Hüsâmeddîn —si 102; Fenâyî —si 76; Fîrûz-ağa —si 1204; Hâsekî —si 47, 76; Kadırga Limanı —si 870; Kulaksız —si 81; Küçük-ayasofya —leri 720; Mehmed Bey —si 47; Mi'mâr Sinân —si 156; Nahl-bend'den aşağı Küçük-ayasofya —leri 720; Nişâncı —si 101, 899, 1150; Piyâlî Paşa —si 907; Türkmân —si 546, 620, 629, 724; Yehûd —si 516; Yeni — 1204; —-i Fenâr 585; —-i Mahmûd-paşa 921; —-i Mehmed Bey 45; —-i Nahl-bend 720; —-i Piyâlî Paşa 907; —-i Sarıgörez 890; —-i Takyeci 292
Mahkeme/mahkeme 504, 983; 'âzim-i —-i bekā 1085; 'âzim-i —-i dâr-ı bekā 955; 'âzim-i —-i hâmûşân 1193; Balat —si 861; Beşiktaş —si 817; Haleb —si 650; —-i bekāya 155; —-i şer' 42, 897; mahsûl-i —-i Galata 370
Mahmûd (Kahraman Paşa'nın oğlu, Avlonya Sancağı) 1015
Mahmûd (Sultân I. Mahmûd Hân) 10, 23, 38, 116, 117, 126, 127, 171, 212, 215, 217, 301, 339, 506, 513, 553, 556, 621, 634, 635, 644, 659, 719, 734, 816, 823, 867, 966, 970, 976, 1042, 1046, 1126, 1158
Mahmûd (Tekman Livâsı, Hınıs Sancağı) 792
Mahmûd Ağa (Hâne-i Seferli'de Enderûn ağalarından) 853
Mahmûd Ağa (İstanbul Ağalığı) 419
Mahmûd Ağa (Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası) 1013, 1038
Mahmûd Ağa (Zağarcı-başı, Kul Kethudâlığı) 1038
Mahmûd Bey (Enderûn'dan muhrec, Mâliyye Tezkirecisi, Küçük Evkāf) 672, 1012
Mahmûd Bey (Kıbleli-zâde, Kalyonlar Kitâbeti, Küçük Rûznâme, Topcular Kitâbeti) 58, 673, 1125, 1207, 1218
Mahmûd Beyefendi (Kalyonlar Kitâbeti) 934
Mahmûd Beyefendi (Kara Mehmed Paşa-zâde, Kapudân-ı sâbık merhum Mustafa Paşa birâderi, Silahşor-ı Şehriyârî, Mîrahûr-ı Sânî, Ser-çavuşân-ı Dergâh-ı 'âlî) 531, 549, 551, 606, 672, 1129
Mahmûd Efendi (Haceb-zâde, Dîvân hâcegânından, Arpa Emîni) 801
Mahmûd Efendi (Hâne-i Hâssa'dan, Mevkūfât Pâyesi, Büyük Kal'a Tezkireciliği) 146
Mahmûd Efendi (Mâliyye Tezkireciliği) 58, 276
Mahmûd Efendi (Sergi Nezâreti) 1208
Mahmûd Efendi (Seyyid, Tersâne Riyâseti, Kağıd-ı Bîrûn) 934
Mahmûd Paşa (Kefe Eyâleti) 949, 1015, 1109, 1142

Mahmûd Paşa (Ohri Sancağı) 1110
Mahmûd-paşa 1000; — Câmi'i 355, 921; — Câmi'-i şerîfi 329; — Çârşûsu 327; — Çârşûsu Yehûdîleri 202; — Hammâmı 202
Mahvî Efendi (Süleymâniyye Şeyhi, Süleymâniyye Şeyhi 'Îsâ-zâde Sahvî Mehmed Efendi'nin pederi) 899
makara 122; —cı 251
Makrîzî (Târîh-i Sülûk isimli eserin müellifi) 1219
Maktûl Beşîr Ağa 506, 818
Mâlikâne/mâlikâne 371, 517, 549, 648, 706, 713, 804, 809, 909, 994, 1016, 1017, 1130; ashâb-ı — 713, 808; ashâb-ı 'uhde-i — 783; ber-vech-i — 62, 108, 142, 792, 950, 1059, 1085; ber-vech-i tefviz-ı — 909; erbâb-ı — 208, 497; zimem-i ashâb-ı — 713; —-i mezkûre 783, 784
Mâliyye 259, 672, 1106, 1139, 1207; — Kalemi 902; — Tezkireciliği 58, 145, 276, 785, 803, 934, 1011, 1069; — Tezkireciliği Pâyesi 785; — Tezkirecisi 1012, 1089, 970; — Tezkiresi 672
Malta 374, 966, 1052, 1147; — Cezîresi 1052; — Çârşûsu 1132; — korsanı 368; —lu 1052; — taşı 43
Maltız; şirzime-i —yân 232, 374; — Kapudanı 374; — oğlanı 708, 709
manâstır 325; Sulu-— 763
Manastır 1207; — Karyesi 313
Ma'n bin Zâ'ide (Küremâ'-i 'Arab'dan) 47, 514
mancınâ 122
Mandıra (Üsküdar'da) 27
Mandülli (Mar'aş'ta Türkmân eşkıyâsı) 409
Ma'nîsa 329, 584, 689, 703, 815; Pâye-i — 796, 797; — Kadısı 1076; — Pâyesi 249, 297, 338, 585, 1131
Mar'aş 165, 259, 408, 410, 1041, 1042, 1194; cânib-i — 165; Eyâlet-i — 143, 165, 260, 394, 408, 409, 499, 623, 792, 1071, 1109, 1143; Eyâlet-i — Hükûmeti 165; Vâlî-i — 259, 407; — Beylerbeyisi 109, 519; — Eyâleti 408, 856, 946, 950, 1014, 1060, 1160; — Vâlîsi 143, 259, 499, 622, 623, 636, 789, 855, 1041, 1144, 1160
Mardin 72
Marya Tereza (Macâr ve Çeh Kıraliçesi) [=Maria Theresia] 540, 569, 570
Matbah; 'azl-i Emîn-i —-ı hazret-i Şehriyârî 710; Emânet-i — 1106, 1139; Emânet-i —-ı 'âmire 17, 93, 106, 222, 710, 938, 999, 1096, 1104; Emîn-i — 367, 1229; Emîn-i —-ı 'âmire 710, 998, 1102; Emîn-i —-ı 'âmire-i sâbık 724, 920, 938; Emîn-i —-ı Şehriyârî 93; hademe-i — 247; — Emâneti 58, 276, 672, 933, 1011, 1069, 1207; — Emîni 316, 796, 1175; — Emîni-yi sâbık 106; — Emînleri 316; —-ı 'âmire 93, 350; —-ı 'âmire aşçılarından 854; —-ı 'âmire Emâneti 17, 145, 367, 1081; —-ı 'âmire Emîni 221, 329, 407; —-ı 'âmire hademesi 210; —-ı hümâyûn 1229
mat'ûnen 1077, 1086, 1186, 1187
ma'ûna 357, 358, 631, 776, 777
mayor 310
Mâzenderân 532
medâris; —-i Semâniyye 1217; —-i tahsîlde 257
Medîne 169, 172, 460, 993; 'arz-ı —-i münevvere 604; cânib-i —-i münevvere 996; ehâlî-i —-i münevvere 596, 604, 972; el-Kâdî bi'l-—-ti'l-münevvereti 601; Kazâ'-i —-i münevvere 18, 1040, 1080; mücâveret-i —-i münevvere 517; Pâye-i —-i münevvere 797, 1154; —-i münevvere 40, 170, 171, 172, 237, 347, 459, 594, 600, 601, 603, 682, 795, 897, 987, 1052, 1154, 1178, 1179, 1192; —-i münevvere

Kadısı 271, 600, 796; —-i münevvere Kazâsı 18, 229, 238, 796, 853, 913, 993, 1058, 1083, 1118, 1131; —-i münevvere Pâyesi 913
Medrese/medrese 325, 353, 397, 964, 965, 966, 1023; bâb-ı — 354; Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye —si Müderrisi 13, 19, 272; İbtidâ'-i Hâric —si 255; Kemhacı-başı —si Müderrisi 238; Muharrem Ağa —si Müderrisi 155; nezd-i bâb-ı — 1135; Sâniye-i Ayasofya-i Kebîr —si Müderrisi 107; Sultân Ahmed —si Müderrisi 222; Süleymâniyye —si Müderrisi 13, 14, 19, 82, 83, 107; Sultân Selîm Hân —si Müderrisi 796; Ümmü-veled-zâde —si Müderrisi 251; —-i Hâssa-i Pâdişâhî 149; —-i şerîfe 353; —-nişîn 964; —-nişîn-i tahsîl 1023
Mehmed (Fâtih Sultân Mehmed) 96, 98, 158, 194, 195, 366, 470, 924, 1217
Mehmed (Hacı Paşa-zâde, Mîr-i mîrân, Yanya Sancağı) 1142
Mehmed (Kırım Girây Hân akribâsından, Köstendil Livâsı, Ohri Sancağı) 1110, 1142
Mehmed (Kürd İbrâhîm Paşa-zâde, Seyyid, Resimo Sancağı) 793, 1015, 1110
Mehmed (Miftâh Ağası, Çirmen Sancağı) 1110
Mehmed (Sarı-zâde, Sivas Beylerbeyisi, Çorum Livâsı) 1130, 1143
Mehmed (Seddü'l-bahr Muhâfızı, Karesi Livâsı) 792
Mehmed (Sivas İli Beyi, Kapucu-başı Pâyesi, Amasiyye Sancağı) 1081, 1111
Mehmed (Sultân IV. Mehmed Hân) 23, 176, 316, 423, 450, 465, 476
Mehmed (Şâm Kapu Kethudâsı, Gümüşhâne Ma'den Emâneti) 1149
Mehmed (Şehzâde Sultân, Sultân III. Ahmed Hân'ın oğlu) 423
Mehmed (Taşlıcalı Selîm Paşa-zâde, Bosnevî, İnebahtı Mutasarrıfı, Yenişehri Sancağı) 289
Mehmed Ağa (Abaza, Silahşor-ı Şehriyârî, Türkman Ağası) 255
Mehmed Ağa ('Abbâs-zâde, Ser-çakırcıyân) 1026
Mehmed Ağa (Abdâl, Baş-bâkī-kulluğu, Dergâh-ı 'âlî Kapucu-başı, vekâlet-i Mîrahûr-ı Sânî) 606, 701, 729, 801, 807, 1059, 1070
Mehmed Ağa (Bergosî, Kapucular Kethudâsı, Mîrahûr-ı Sânî, Silahdâr Ağa) 214, 216, 412, 498, 805
Mehmed Ağa (Bostancılar Tulumbacı-başısı) 89, 90
Mehmed Ağa (Çıldır Vâlîsi Hacı Ahmed Paşa Kethudâsı, Kapucu-başılık, Çavuş-başılık) 395
Mehmed Ağa (el-Hâc, Gelibolu Barut-hânesi) 1107, 1218
Mehmed Ağa (Hammâmî-zâde, Kapuculuk, Silahşor-ı Şehriyârî) 617
Mehmed Ağa (Hatîb-zâde, Hatîb-oğlu, Küçük Kal'a Hâceliği, Kapucu-başılık, Çavuş-başı) 823, 933, 953, 973, 1009, 1023, 1040
Mehmed Ağa (İsfenâhî-zâde, Dergâh-ı 'alî kapucu-başılarından, Çavuş-başı) 823, 894
Mehmed Ağa (İspir, Hâsekî Ağa, Bostâncı-başı) 1085
Mehmed Ağa (İstanbul Barut-hânesi Nezâreti) 803
Mehmed Ağa (Kadrî-zâde, Kapucu-başılık, Cebe-hâne Ocağı Baş-kethudâsı, Emânet-i Surre, Cebeci-başı, Silahdâr Ağalığı) 297, 366, 617, 634, 1013, 1036, 1070, 1099
Mehmed Ağa (Kapucu-başılık Pâyesi, Sadrıa'zam Selâm Ağası, Leh cânibine elçi) 536, 541, 542
Mehmed Ağa (Kapu'da Muhzır Ağa, Sensonî-başılık) 1038

Mehmed Ağa (Kapudân-ı deryâ Hasan Paşa yeğeni, Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası, rütbe-i Vezâret, Kā'im-makām-ı Sadrıa'zamî) 1038, 1124
Mehmed Ağa (Kāsım-paşalı, Kapu Ağası, Yafa Tevliyyeti) 1073
Mehmed Ağa (Kassâb-başı) 1158
Mehmed Ağa (Kefeli, el-Hâc, Topcu-başılık) 278, 757, 776, 779, 801, 935, 960, 1208
Mehmed Ağa (Mühtedî, erbâb-ı iltizâm-dan, Duhân Gümrüğü Emîni) 1017
Mehmed Ağa (Ruhalu, Sipâh Ağalığı) 935
Mehmed Ağa (Sandûk Emîni, Âsitâne Gümrüğü Emîni) 1128
Mehmed Ağa (Sarıca-zâde, İstanbul Cizyedârı) 364
Mehmed Ağa (Seyyid, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i Şehriyârî, Mîrahûr-ı Evvel) 967, 1062
Mehmed Ağa (Şerbetci-başı) 79
Mehmed Ağa (Teberdârân kethudâlıklarından muhrec, Limni'ye sürgün) 610
Mehmed Ağa (Top-hâne Nezâreti) 1175
Mehmed Ağa (Urfalı, Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından, Vekâlet-i Mîrahûr-ı Sânî) 266, 646, 701
Mehmed Ağa (Vânî, Dergâh-ı 'âlî Kapucu-başılığı) 859
Mehmed Ağa (Vefâlı, Ser-sensonî Ağalığı, Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası) 401, 584, 664, 674, 703
Mehmed Ağa (Zağarcı-başı) 729
Mehmed Ağa (Zeytûnî, Silahdâr Ocağı kethudâlarından, Emânet-i Surre-i şerîfe) 26
Mehmed Ağa/Efendi (Yeğen, Defter Emâneti, Sadrıa'zam Kethudâsı) 145, 266, 274, 298, 369, 678, 679
Mehmed Ağa/Paşa (Ahıshalı, Çavuş-başı, Sadrıa'zam Kethudâsı, Rumeli Beylerbeyi, Yanya Sancağı, Vidin Kal'ası) 498, 530, 551, 652, 653, 663, 777
Mehmed Ağa/Paşa (Gürcü, Sûfî, Yeniçeri Ağası) 584, 703, 801, 852, 860, 983
Mehmed Ağa/Paşa (Hamevî-zâde Ahmed Paşa etbâ'ından, Silahşorân-ı Hâssa, Rumeli Pâyesi, Rakka Eyâleti, A'zâz ve Kilis sancakları, Eyâlet-i Haleb) 1088, 1109, 1144, 1164, 1176, 1193
Mehmed Ağa/Paşa (Kapu-kıran, el-Hâc, Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası, Belgrad Ağası, Vezîr, Anadolu Vâlîsi, Erzurum Eyâleti, Kars Eyâleti, Trabzon Eyâleti) 860, 935, 1013, 1030, 1071, 1101, 1144
Mehmed Ağa/Paşa (Na'lbend, Ser-zagarî, Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası, rütbe-i Vezâret) 401, 531, 634, 664
Mehmed Ağa/Paşa (Tosun, Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası, Selânik Sancağı, İnebahtı Sancağı, Hanya Sancağı) 401, 945, 948, 1014, 1110, 1143
Mehmed Ağa/Paşa (Yeniçeri Ağası, Vezîr, Hanya Sancağı) 653, 790, 945
Mehmed 'Atâullah Efendi (Şeyhulislâm Dürrî-zâde Mustafa Efendi mahdûmu, Selânik Kadısı, Mekke-i mükerreme Pâyesi) 1084
Mehmed 'Avnî Efendi (Seyyid, Reîsülküttâb, Beylikci, Küçük Tezkireci, Rûznâmçe-i Evvel, Baş-muhâsebe, Defter Emîni, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel) 57, 75, 144, 267, 275, 364, 445, 592, 624, 672, 967, 969, 1011, 1106, 1139, 1155, 1175, 1212
Mehmed Bey (Çerkes, Silahşor-ı Şehriyârî, Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı 'âlî) 689
Mehmed Bey (Çukadâr-ı Şehriyârî, Kapucu-başı, Silahdâr Ağalık, Tersâne-i 'âmire Emâneti) 674, 967
Mehmed Bey (Ebûbekir Paşa-zâde,

Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı ʻâlî, teşrîfât-ı hümâyûn) 783
Mehmed Bey (İbnü'd-dâlî, Mîru'l-hâcc-ı Mısır ve Defterdârı, Mîr-i mîrânî, Eyâlet-i Cidde) 535
Mehmed Bey (Kâtib-i Dârussaʻâde) 1205
Mehmed Bey (Küçük Mîrahûrluk) 1107
Mehmed Bey (Mîr-livâ, Vidin Livâsı) 143
Mehmed Bey (Niğdeli) 79
Mehmed Bey (Tavîl, Mîrahûr-ı Evvel, Mîrahûr-ı Sânî Vekâleti) 1076, 1215
Mehmed Bey (Vatan Beyi, Tûnus Eyâleti) 950
Mehmed Bey/Paşa (Sirke ʻOsmân Paşa-zâde, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî, Mîr-i mîrân, Selânik Sancağı) 1070, 1104, 1110
Mehmed Bey/Paşa (Hâfız, Ahmed Paşa kardeşi, Çıldır Eyâleti, Rumeli Pâyesi) 173, 235
Mehmed bin Mukāmis (Mekke şerîflerinden, Hüdâvendigâr Sancağı) 949
Mehmed Çelebî (Şehrî, Defterdâr Halîmî dâmâdı, İstanbul Barut-hânesi) 673
Mehmed Efendi (ʻÂbid-zâde, Seyyid, Süleymâniyye Dâru'l-hadîsi, Selânik Kazâsı) 1073
Mehmed Efendi (Akkermânî, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, İzmir Kadısı, Edirne Pâyesi, Mısr-ı Kāhire Kazâsı, Mekke-i mükerreme Kadısı) 13, 795, 964
Mehmed Efendi (ʻAli Paşa Dîvân Efendisi, ʻUlûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti) 1070
Mehmed Efendi (Ankaravî, Sofya Kazâsı) 913
Mehmed Efendi (Bolevî, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, Yenişehr-i Fenâr Kazâsı) 1058
Mehmed Efendi (Dervîş, ʻİzzet Paşa Mühürdârı, Kalyonlar Kâtibi, Silahdâr Kâtibi, Rusya Sefâreti, Cizye Muhâsebesi, Sipâh Kitâbeti, Şıkk-ı Sânî Pâyesi, Çavuşlar Kâtibi, Atlu Mukābeleciliği) 58, 145, 211, 309, 536, 672, 934, 1069, 1139, 1151, 1171
Mehmed Efendi (Dîvân Efendisi) 995
Mehmed Efendi (el-Hâc, Avlonya maʻa Eğriboz, Kefe Mukātaʻası) 803, 1070
Mehmed Efendi (el-Hâc, İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî, Maʻnisa Pâyesi'yle Konya Kazâsı) 338
Mehmed Efendi (Elmas Paşa İmâmı-zâde, Galata Kazâsı) 796
Mehmed Efendi (Felâhî, Sofya Kazâsı) 1132
Mehmed Efendi (Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti) 1208
Mehmed Efendi (Hâkî ʻAcem, İstanbul Mukātaʻası) 673
Mehmed Efendi (Haremeyn Muhâsebesi) 1175
Mehmed Efendi (Kaftân Ağalığı, hademe-i Devlet-i ʻaliyye) 1191
Mehmed Efendi (Kara, Ser-müsevvid-dîn, Süleymâniyye Müderrisi) 1008
Mehmed Efendi (Kesriyyeli Kethudâsı Ağa, Şehr-emîni, Matbah Emîni, hâcegân-ı Dîvân-ı ʻâlî) 58, 93, 145, 221, 329, 407
Mehmed Efendi (Kîsedâr, Kefe Mukātaʻası, Bursa Mukātaʻası) 146, 1176
Mehmed Efendi (Mevkūfâtî-i sâbık, Hâcegândan) 964
Mehmed Efendi (Mihrî, Küçük Kalʻa Tezkireciliği, Küçük Evkāf Muhâsebesi, Piyâde Mukābeleciliği, Kalyonlar Kâtibi, Şıkk-ı Sâlis Defterdârı) 277, 803, 1012, 1139, 1171
Mehmed Efendi (Muglavî, Süleymâniyye Müderrisi, Galata Kazâsı) 1112
Mehmed Efendi (Muhaddis, Kitâb-hâne Hâcesi) 166

Mehmed Efendi (Mûsâ-zâde, Atlu Mukābelesi) 58, 276, 693
Mehmed Efendi (Mûsâ-zâde hafîdi, ʻUlûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti, İstanbul Mukātaʻası, Kağıd-ı Enderûn, Kefe Mukātaʻası) 145, 934, 1107, 1208
Mehmed Efendi (Müzellef, Trabzonlu, İbtidâ Altmışlı'dan, Huzur dersleri muʻallimi) 798, 930
Mehmed Efendi (Paşmakcı-zâde, Seyyid, Şâm-ı şerîf Kadısı, Mekke-i mükerreme Pâyesi) 18
Mehmed Efendi (Re'îs) 233
Mehmed Efendi (Seyyid, Ayasofya-i Kebîr Şeyhi) 1085
Mehmed Efendi (Seyyid, Cizye Muhâsebesi, Hazîne Kethudâsı) 1069
Mehmed Efendi (Seyyid, Hazîne Kâtibi, Mâliyye Tezkirecisi) 934
Mehmed Efendi (Seyyid, Maʻnîsa Kadısı, Pâye-i Kuds, Eyyûb Mevleviyyeti) 1076
Mehmed Efendi (Şâfiʻî, Seyyid, Kudüs Monlası, Kazâ'-i Şâm-ı şerîf) 1146
Mehmed Efendi (Temrî, Galata Voyvodalığı, Arpa Emâneti, Beylân Tevliyyeti) 803, 917
Mehmed Efendi (Tıflî, Çelebî, Hazîne Kâtibi, Küçük Kalʻa Hâceliği, Piyâde Mukābeleciliği, Masraf Kitâbeti, Şehr-Emîni, Binâ Emîni) 366, 803, 1070, 1169, 1175, 1218
Mehmed Efendi (Tophâneli, Silahdâr Kâtibi, Anadolu Muhâsebeciliği, Kâtib-i Dârussaʻâde, Haremeyn Muhâsebesi) 275, 517, 736, 883
Mehmed Efendi (Torun, Filibe Kazâsı, Galata Pâyesi, Kayseriyye Kadısı) 229, 238, 585, 1008, 1146
Mehmed Efendi (Torun-ı sagīr, Maʻnîsa Pâyesi, Bosna Kazâsı) 797, 913
Mehmed Efendi (Yahyâ-zâde, Seyyid, Yenişehir Kadısı, Edirne Kadısı, Mekke-i mükerreme Kadısı, Medîne-i münevvere Kazâsı) 795, 1080, 1083, 1118
Mehmed Efendi (Yenişehrî, Mevkūfât, Mâliyye Tezkirecisi, Hazîne Kethudâlığı'ndan muhrec) 276, 970
Mehmed Emîn (ʻAbdülcelîl-zâde) bkz. Emîn Mehmed Paşa
Mehmed Emîn Ağa (Topcu-başı) 1107, 1149
Mehmed Emîn Efendi (ʻÂtıf-zâde, Yanbolu Kazâsı, Bursa Kazâsı) 796, 1131, 1132
Mehmed Emîn Efendi (Bağdâd Kazâsı) 1111
Mehmed Emîn Efendi (Büyük Kalʻa) 1139
Mehmed Emîn Efendi (Emîn-i Defter, Sadrıaʻzam Kethudâsı) 1175, 1177, 1207
Mehmed Emîn Efendi (Enverî-zâde, Hulefâ'-i Mektûbî'den, Sergi Nâzırı) 1012, 1024
Mehmed Emîn Efendi (Haleb Kadısı, Mısır Kadısı, Mekke-i mükerreme Kazâsı) 13, 19, 795
Mehmed Emîn Efendi (İbrâhîm Efendi-zâde, Sofya Kadısı, Maʻnîsa Pâyesi, Bosna Kadısı, Belgrad Kazâsı) 297, 585
Mehmed Emîn Efendi (İdrîs-zâde, Mekke-i mükerreme Kadısı, İstanbul Pâyesi, Nakībü'l-eşrâf) 728, 796, 1035, 1036
Mehmed Emîn Efendi (Kiremitci-zâde, ʻUlûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti, Bursa Mukātaʻası, Sergi Nezâreti) 803, 934, 1070, 1139
Mehmed Emîn Efendi (Sâlih Efendi-zâde, Medîne-i münevvere Kadısı, İstanköy Kazâsı, Savuca Kazâsı, İstanbul Pâyesi, İstanbul Kadısı) 601, 796, 853, 920, 970, 1041
Mehmed Emîn Efendi (Ser-etıbbâ'-i Hâssa, Rumeli Kadıʻaskeri) 133
Mehmed Emîn Efendi (Ser-etıbbâ'-i

Hâssa, Hayâtî-zâde Kethudâsı, Sadr-ı Anadolu, Hicâz'a me'mûr) 605
Mehmed Emîn Efendi (Ser-halîfe-i Mektûbî, Sadrıa'zam Mektûbculuğu) 1035, 1106
Mehmed Emîn Efendi (Seyyid, 'Ulûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti, Top Arabacılar Kitâbeti) 278, 803, 1106, 1139
Mehmed Emîn Efendi (Şâtır-zâde, Mektûbî-i Sadrıa'zamî, Reîsülküttâb, Sadrıa'zam Kethudâsı, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel, Mora Eyâleti, Tevkī'î) 120, 124, 612, 656, 672, 802, 942, 1010, 1024, 1035, 1069, 1127, 1128, 1139, 1155, 1175, 1184, 1190
Mehmed Emîn Efendi (Tuğrâ-keş, Arabacılar Kitâbeti, Kağıd-ı Bîrûn, İstanbul Mukāta'ası) 1086, 1107, 1139, 1208
Mehmed Emîn Paşa (Sadrıa'zam, Mısır Vâlîsi) 20, 67
Mehmed Es'ad Efendi (Çelebî-zâde mahdûmu, Süleymâniyye Müderrisi, Galata Kazâsı) 1233
Mehmed Es'ad Efendi (Şeyhulislâm Vassâf 'Abdullah Efendi-zâde, Galata Kadısı, Edirne Pâyesi, Mekke-i mükerreme Pâyesi, İstanbul Pâyesi, Domanic Kazâsı, Kuşadası ve Karînâbâd kazâları) 238, 249, 251, 1083
Mehmed Es'ad Efendi (Hâşim Efendi-zâde, Gurebâ'-i Yemîn Kitâbeti) 673
Mehmed Gālib Bey (Ali Paşa-zâde, Mîrahûr-ı Sânî) 255, 328, 1189
Mehmed Gānim Efendi (es-Seyyid, İzmir Kadısı, Süleymâniyye Müderrisi) 795, 888
Mehmed Hâkim Efendi (es-Seyyid, Vak'a-nüvîs, Hâslar Mukāta'ası, Küçük Rûznâmçe, Sipâh Kitâbeti, Cebeciler Kitâbeti) 10, 24, 44, 45, 50, 58, 93, 115, 116, 118, 126, 128, 140, 146, 164, 185, 187, 194, 196, 211, 225, 249, 267, 294, 303, 327, 334, 354, 355, 356, 365, 377, 382, 384, 402, 403, 443, 469, 483, 508, 582, 663, 673, 696, 773, 775, 786, 803, 963, 1007, 1011, 1020, 1093, 1106, 1196, 1200, 1203, 1224, 1232
Mehmed Halîl Efendi (Şâmî Bekrî-zâde, es-Seyyid, İstanbul Kadısı) 824, 871, 893, 906
Mehmed Hamîd Efendi (Neylî-zâde, Süleymâniyye Dâru'l-hadîsi Müderrisi, Selânik Kazâsı, Mekke-i mükerreme Kazâsı Pâyesi, Edirne Mevleviyyeti, İstanbul Kazâsı) 19, 920, 1194
Mehmed Hamîdî Efendi bkz. Hamîdî Mehmed Efendi
Mehmed Hân (Çelebî Sultân I. Mehmed) 1219
Mehmed Hayrî Efendi (Çavuşlar Kitâbeti) 59
Mehmed Kemâleddîn Efendi (Âmid Kadısı, Mısır Kazâsı) 78
Mehmed Kethudâ (İhtiyâr, Topcular Kethudâsı, Topcu-başı) 1132
Mehmed Monla Efendi (Nakībü'l-eşrâf) 363, 728
Mehmed Musaffâ Efendi (Arabacılar Kitâbeti, Kağıd-ı Bîrûn Emâneti, Haremeyn Mukāta'ası, Küçük Kal'a) 277, 934, 1070, 1139
Mehmed Nâfi' Efendi (es-Seyyid, Mehmed Efendi-zâde, Süleymâniyye Müderrisi, Üsküdar Kazâsı) 1080, 1083
Mehmed Nâşid Efendi (Süleymâniyye Dâru'l-hadîsi, Üsküdar Kazâsı) 1154, 1196
Mehmed Nebîh Efendi (Huzûr dersleri mu'allimi, Edirne Kadısı, İstanbul Kadısı, Pâye-i Medîne-i münevvere) 797, 798, 1008, 1065, 1117, 1131, 1135

Mehmed Necîb Efendi (Sadrıa'zam Kethudâsı Subhî-zâde zâdesi, Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti, 'Ulûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti, Hâslar Kalemi) 803, 859
Mehmed Nûrullah Efendi (Mektûbî-zâde, Filibe Kazâsı) 913
Mehmed Nûrullah Efendi (Şeyhulislâm Dürrî-zâde Mustafa Efendi mahdûmu, İzmir Kadısı, Mekke-i mükerreme Pâyesi) 1084
Mehmed Paşa (Abaza, Mîr-i mîrân, Konya Sancağı, Faş Kal'ası, İç-il Sancağı, Kara-hisâr-ı sâhib Sancağı) 144, 291, 676, 902, 946, 950, 1016, 1111, 1144
Mehmed Paşa (Ahmed Paşa-zâde, Mîr-i mîrân, Rumeli Beylerbeyiliği Pâyesi, Selânik ve Kavala sancakları, Köstendil Sancağı, İnebahtı Sancağı, Ohri Sancağı, İlbasan Sancağı, Hotin Sancağı) 557, 558, 675, 791, 857, 1015, 1111, 1130, 1141, 1142
Mehmed Paşa ('Azm-zâde, Sayda Vâlîsi, Haleb Eyâleti, Rakka Eyâleti) 1109, 1131, 1143, 1176
Mehmed Paşa (Bağdâd Kethudâsı, Adana Eyâleti, Rumeli Beylerbeyiliği Pâyesi, Niğde Sancağı, Akşehir Sancağı) 109, 289, 330
Mehmed Paşa (Bosnevî, Mîr-i mîrân, Ada Kal'ası) 34
Mehmed Paşa (Celîl, Vezîr, İç-il Mutasarrıfı, Karaman Vâlîsi) 289, 499, 675
Mehmed Paşa (Çelik, Vezîr, Mîru'l-hâc, İç-il Sancağı, Aydın Sancağı, Karaman Eyâleti, Yenişehir Sancağı, Akşehir Sancağı, Cerde Başbuğu, Trablus-Şâm Eyâleti, Şâm Eyâleti, Rakka Vâlîsi, Adana Eyâleti, Anadolu Eyâleti) 28, 142, 675, 684, 692, 789, 855, 898, 946, 970, 1037, 1056, 1099, 1109, 1128, 1143, 1154
Mehmed Paşa (Durak, Kapudân-ı deryâ, İnebahtı Muhâfızı, Girid Eyâleti, Kandiye Kal'ası) 14, 61, 141, 289, 362
Mehmed Paşa (el-Hâc, Çavuş-başı, Vezîr, Hekîm-başı-zâde 'Ali Paşa etbâ'ından, Bosna Vâlîsi, Rumeli Pâyesi, Hersek Sancağı, Yanya Sancağı, Avlonya Sancağı, Eyâlet-i Girid) 16, 20, 61, 141, 288, 390, 674, 789, 855, 945, 956, 977, 1025
Mehmed Paşa (Emîn, 'Abdülcelîl-zâde) bkz. Emîn Mehmed Paşa
Mehmed Paşa (Erzurum Eyâleti) 1109
Mehmed Paşa (Gāzî, Sarı Mustafa Paşa-zâde, Kırk-kilisa Sancağı, Çirmen Sancağı, İlbasan Sancağı, İzvornik Sancağı) 64, 675, 949, 1060
Mehmed Paşa (Kā'im-makām, Deryâ Kapudanlığı, Aydın Eyâleti, Rumeli Eyâleti) 1127, 1131, 1144, 1148, 1161, 1184, 1190, 1207
Mehmed Paşa (Kara, İhtiyâr, Hotin Muhâfızı, Karahisâr-ı sâhib Livâsı, Cirmen Sancağı, Kırşehir Sancağı) 65, 144, 288
Mehmed Paşa (Kethudâ, Rumeli Vâlîsi, Yanya Sancağı, Niğbolu Sancağı, Özi Vâlîsi, Derya Kapudanlığı, Delvine Sancağı, Mısır Eyâleti, Karaman Eyâleti, Kars Eyâleti) 788, 789, 793, 945, 1014, 1054, 1056, 1057, 1074, 1081, 1109, 1189, 1215
Mehmed Paşa (Kurd, Prizrin Sancağı) 949
Mehmed Paşa (Mîr-i mîrân, Eyâlet-i Cezâyir-i Garb) 143
Mehmed Paşa (Mîr-i mîrân, Eyâlet-i Trablus-Garb) 143
Mehmed Paşa (Mîrzâ, Yeğenî, Kırım Hânı Kırım Girây Hân'ın emek-dârlarından, Acu Muhâfızı, Kefe Eyâleti) 288, 792, 949
Mehmed Paşa (Muhsin-zâde, Sadrıa'zam, Özi Mutasarrıfı, Hotin Sancağı, Dukagin Sancağı, İnebahtı Sancağı, Köstendil Sancağı, Eğriboz

ve Karlı-ili sancakları, Diyârbekir Eyâleti, Anadolu Vâlîsi, Bosna ve Hersek Sancağı, Rumeli Vâlîsi) 15, 64, 95, 173, 560, 677, 701, 704, 732, 789, 805, 956, 1014, 1021, 1109, 1141, 1153, 1158, 1177, 1180, 1181, 1183, 1185, 1186, 1189, 1196, 1205, 1209, 1210, 1221, 1225, 1228

Mehmed Paşa (Mustafa Bey-zâde, İskenderiyye Sancağı) 675, 791, 857, 949, 1060, 1142

Mehmed Paşa ('Osmân Paşa torunu, Vidin Muhâfızlığı) 983

Mehmed Paşa ('Osmân Paşa-zâde, Trablus-Şâm Eyâleti, Cerde Başbuğluğu) 902, 970, 1059, 1109, 1144

Mehmed Paşa (Sadr-ı esbak, Dimetokalı, Seyyid, Mekke-i mükerreme Şeyhu'l-Haremliği, Cidde Sancağı, Habeş Eyâleti) 18, 103, 231, 236, 535, 615, 617

Mehmed Paşa (Seyyid, Mîr-i mîrân, Bender Muhâfızı, Ada Kal'ası Muhâfızı, Kefe Eyâleti, Özi Muhâfızı, Koca-ili Sancağı) 34, 675, 1082, 1084, 1111

Mehmed Paşa (Silahdâr, Vezîr, 'Â'işe Sultân zevci, Silistre Livâsı, Tırhala Vâlîsi, Avlonya Sancağı, Delvine Sancağı, Yanya Sancağı, Özi Vâlîsi, Hüdâvendigâr Sancağı, Rumeli Vâlîsi, Anadolu Eyâleti, Aydın Eyâleti, Sivas Vâlîsi, Selânik Sancağı) 560, 618, 654, 677, 704, 727, 732, 778, 779, 788, 793, 811, 857, 861, 918, 945, 971, 1014, 1021, 1071, 1109, 1114, 1130, 1143, 1154, 1158, 1176

Mehmed Paşa (Süleymân Paşa-zâde, Zeyneb Sultân zevci, Tersâne-i 'âmire Kethudâsı, Kapudân-ı deryâ, Vidin Muhâfazası, Belgrad Muhâfazası, Silistre Eyâleti, Rakka Eyâleti, Hotin Eyâleti, Anadolu Eyâleti) 24, 25, 63, 77, 83, 114, 119, 129, 142, 256, 1071, 1097, 1164, 1170, 1171, 1176, 1177

Mehmed Paşa (Taşlıcalı, Kırşehir Sancağı, Klis Livâsı) 676, 950, 1110, 1142

Mehmed Paşa (Tekeli, Mîr-i mîrân, Kayseriyye Sancağı, Koca-ili Sancağı) 65, 291

Mehmed Paşa (Tiryâkī, Sultân I. Mahmûd Hân'ın Sadrıa'zamı) 1042

Mehmed Paşa (Vezîr, Avlonya Sancağı, Delvine Sancağı, Yanya Sancağı, Eğriboz Sancağı, Karlı-ili Sancağı, Ohri Sancağı) 788, 945, 948

Mehmed Paşa (Vezîr, Selânik Sancağı, Kavala Sancağı, Özi Vâlîsi, Tırhala Sancağı, Semendire Sancağı) 1014, 1055, 1110, 1142

Mehmed Paşa (Yayçalı, Mîr-i mîrân, İskenderiyye Sancağı, İzvornik Sancağı, Karesi Livâsı, Resimo Sancağı, Klis Sancağı) 64, 66, 143, 949, 1060

Mehmed Paşa (Yeğen) 625

Mehmed Paşa (Zaralı-zâde, Vezîr, Sivas Eyâleti) 62, 141, 290, 699

Mehmed-paşa Köşkü 244, 245, 246, 438

Mehmed Râgıp Paşa (Koca, Sadrıa'zam, Rakka Eyâleti, Haleb Eyâleti) 62, 101, 142, 290, 428, 431, 432, 437, 439, 440, 441, 464, 480, 482, 483, 487, 489, 503, 505, 551, 552, 558, 559, 619, 633, 638, 642, 644, 645, 652, 660, 669, 723, 732, 756, 781, 784, 811, 815, 823, 903, 925, 952, 959, 960, 962, 980, 982, 989, 992, 1002, 1009, 1027, 1030, 1034, 1055, 1068, 1072, 1076, 1096, 1101, 1102, 1103, 1104, 1111, 1125, 1131, 1144, 1158, 1165, 1170, 1212

Mehmed Râkım Efendi (el-Hâc, Baş-muhâsebe, Tersâne-i 'âmire

Emîni, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel, Defter Emîni, Rûznâmçe-i Evvel, Yeniçeri Kitâbeti) 145, 275, 802, 906, 933, 1069, 1106, 1115, 1128, 1139, 1207

Mehmed Refî' Efendi (Kâtib-zâde, Hattât, Ser-etıbbâ'-i Hâssa, İstanbul Kadısı, Anadolu Kadı'askerliği Pâyesi, Sadr-ı Anadolu, Sadr-ı Rûm) 583, 689, 703, 796, 824, 940, 1034, 1090, 1111, 1123

Mehmed Reşîd Efendi (Kethudâ Kâtibi, Şehr-emâneti, Mevkūfât) 93, 145, 276, 672

Mehmed Rızâ Efendi (Süleymâniyye Müderrisi, Yenişehir Kazâsı, Erzurum Kazâsı, Şâm-ı şerîf Kadısı, Mekke-i mükerreme Kazâsı) 14, 913, 1131

Mehmed Rüşdî Efendi (Edirne Kadısı, Mekke-i mükerreme Kazâsı) 229, 238

Mehmed Sâdık (Akseray Sancağı, 'Alâ'iyye Mutasarrıfı, Karesi Sancağı, Sultân-önü Sancağı) 1016, 1110, 1143

Mehmed Sâdık Efendi ('Arab-zâde, Süleymâniyye Dâru'l-hadîsi, İzmir Kazâsı) 1080

Mehmed Sâdık Efendi ('Abdurrahmân Efendi-zâde, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, Kazâ'-i İzmir) 1083

Mehmed Sâdık Efendi (Gurebâ'-i Yesâr, İstanbul Barut-hânesi,) 934, 1107

Mehmed Sâdık Efendi (Mekkî-zâde, Kuds-i şerîf Kadısı, Bursa Kazâsı) 271

Mehmed Sâdık Efendi (Safiyye Sultân-zâde, Hâslar Pâyesi, Gurebâ'-i Yesâr Kitâbeti, 'Ulûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti, Enderûn Kağıd Emâneti, Târîhcilik-i Dîvân, Küçük Rûznâmecilik, Küçük Evkāf) 145, 277, 278, 674, 934, 1012, 1106, 1207

Mehmed Sâhib Efendi (Pîrî-zâde, Şeyhulislâm-ı sâbık, 'Osmân Molla Efendi'nin pederi) 339

Mehmed Sa'îd Efendi (Hâce-zâde, Seyyid, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, Yenişehir Kadısı) 1111, 1125

Mehmed Sa'îd Efendi (Hayâtî-zâde, Süleymâniyye müderrislerinden, Üsküdar Kazâsı, Bursa Kazâsı) 624, 1132

Mehmed Sa'îd Efendi (Kara Halîl Efendi-zâde, Şeyhulislâm) 239

Mehmed Sa'îd Efendi (Kethudâ-zâde, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Müderrisi, İbtidâ-i Altmışlı ile Ümmü-veled-zâde Medresesi Müderrisi, Kayseriyye Kazâsı, Yenişehr-i Fenâr Kadısı, Bursa Kazâsı) 229, 238, 251, 1082

Mehmed Sa'îd Efendi (Mîrzâ-zâde, es-Seyyid, Anadolu Kadı'askeri, Lefkoşe Kazâsı, Eski-şehir Kazâsı, Rumeli Kadı'askeri, Nakībü'l-eşrâf) 662, 797, 940, 1018, 1035, 1123, 1132, 1184

Mehmed Sa'îd Efendi (Müslim-zâde, Mûsıla-i Süleymâniyye, Sultân Selîm Müderrisi, Re'îs-i müderrisîn-i Edirne, Erzen-i rûm Kazâsı, Belgrad Kazâsı, Seray-bosna Kazâsı) 297, 1112, 1131

Mehmed Sa'îd Efendi (Re'îsü'l-etıbbâ, Hayâtî-zâde Kethudâsı, Sadr-ı Anadolu, Rumeli Kadı'askerliği) 50, 257

Mehmed Sa'îd Efendi (Şeyh, Mekke-i mükerreme Kadısı, Anadolu Kadı'askeri, Sadr-ı Rumeli, Bolu Kazâsı, ber-vech-i arpalık Sakız'a mutasarrıf) 269, 853

Mehmed Sâlih Efendi (Hâcı-zâde, Galata Kadısı, Kazâ'-i Dımaşku'ş-Şâm, Kuds-i şerîf Pâyesi,) 155

Mehmed Sâlih Efendi (Şeyhulislâm, dûdmân-ı Hüsâmeddîn-i 'Uşşâkī, İstanbul Kadısı, Anadolu Kadı'askerli-

ği, Sadr-ı Rûm) 133, 499, 613, 614, 615, 646, 655, 669, 814, 815, 1067
Mehmed Sellâm Efendi (Mehmed Efendi-zâde, es-Seyyid, Galata Kadısı, Şâm-ı şerîf Kazâsı) 1057
Mehmed Şâmî Efendi (Molla-zâde, Sofya Kazâsı, Ma'nîsa Pâyesi, Serây Hâcesi, muhaddis, muhakkik) 249, 920
Mehmed Şerîf Efendi (Seyyid, Süleymâniyye Müderrisi, Âmid Kazâsı) 107
Mehmed Vâsıt Efendi (Şa'bân-zâde, Şâm Kazâsı, Medîne-i münevvere Kazâsı, Medîne-i münevvere Pâyesi) 853, 913
mehr; —-i mu'accel 748
Mehter/mehter 369, 679, 769; Ser-—ân-ı Enderûn 284; Ser-—ân-ı hayme-i Hâssa 284; Ser-—ân-ı Sadr-ı 'âlî 284; Ser-—ân-ı tabl-ı 'alem 284; Ser-—ân-ı tabl-ı 'alem-i Sadr-ı 'âlî 284; —ân 507; —ân-ı 'alem-i Hâssa neferâtı 210; —ân-ı Hâssa 656; —ân-ı hayme-i Hâssa 209; —-başılığ 1233; —-hâne 129, 262, 327, 378, 980; —-hâne-i 'âmire 244, 282, 329; —-hâne-i 'âmire Kethudâsı 1233; —-hâne-i Âsafî 811; —-hâne-i Hâssa 731; —-hâne-i hazret-i Şehriyârî 472; —-hâne-i hümâyûn 1048; —-hâne-i Sadrıa'zamî 731; —-hâne-i Şehen-şâhî 201; Mehter-— 729, 735
Mekke 169, 1098; cânib-i —-i mükerreme 867, 937, 979; cânib-i cenâb-ı Şerîf-i —-i mükerreme 964; cânib-i Şerîf-i —-i mükerreme 905; ehâlî-i Harem-i —-i mübâreke 605; Emîr-i —-i mükerreme 591, 597, 604; Kādî-i —-i mükerreme 964, 1085; Kādî-i —-i mükerreme-i sâbık 1079; Kazâ'-i — 806; Kazâ'-i —-i mükerreme 795, 1040; nefs-i —-i mükerreme 937; Pâye-dâr-ı —-i mükerreme 1193; Pâye-i —-i mükerreme 797, 913, 1084; Şerîf-i —-i mükerreme 81, 217, 510, 617, 783, 897, 1057, 1096, 1121, 1128, 1164; şürefây-ı —-i mükerreme 898, 949; —-i mükerreme 18, 80, 81, 545, 546, 604, 853, 918, 1080, 1121, 1154; —-i mükerreme Kadısı 78, 269, 796, 913; —-i mükerreme Kazâsı 19, 229, 238, 1058, 1083, 1131; —-i mükerreme Kazâsı Pâyesi 251, 920; —-i mükerreme Pâyesi 18, 134, 238, 271, 913, 1084, 1111; —-i mükerreme Şeyhu'l-Haremliği 18, 103, 231, 236, 790, 1056, 1143, 1144; — Kazâsı 965; — Pâyesi 1058
Mekkî Efendi (Süleymâniyye Dâru'l-hadîsi, Selânik Kazâsı) 1154
mekteb 628, 923, 991, 1034, 1101; âzâdî-i — 764; etfâl-i — 764
Melâmiyye; tâyife-i — 606
Memiş Efendi 228
Memiş Efendi (Nişâncılık, Yeniçeri Kitâbeti, Şıkk-ı Evvel Defterdârı, Sadrıa'zam Kethudâsı) 145, 275, 417
menâre 43, 158, 292, 353, 884, 1033, 1034, 1088, 1094, 1167, 1204, 1217, 1225; bâb-ı — 1088; esâs-ı — 293; Tahta-— 681; —-i 'azîm 1034; —-i ferîde 292; —-i kadîme 293; —-i şarkıyye 894; —-i şerîfe 992; —lü 1204; —lüce 1166
Menât 563
Menemen; Kazâ'-i — 796
merâkıd; kibâr-ı Sahâbe —-ı şerîfeleri 43; sâhib-i — 293; —-ı kadîme-i şerîfe 895; —-ı kibâr 896
Merâkī Hüseyn Efendi bkz. Hüseyn Efendi
merkad 43, 293; —-ı kadîm 292; —-ı münevver 171; —-ı münevvere-i Hâlid-i Ensârî 191; —-ı şerîf 43, 895, 896

mesâcid 98, 158, 227, 274, 616, 735, 740, 1203, 1216, 1217, 1219; kûşe-i — 740; —-i ehl-i İslâm 1219; —-i şerîfe 45, 49
Mescid/mescid 397, 1051, 1179, 1204; Çavuş —i 1204; imâmet-i —-i şerîf 49; Na'lli — 919; sâha-i —-i şerîf 46; —-i bakî' 36, 343, 983; —-i şerîf 35, 40, 41, 46, 292, 347, 348, 435, 987, 988, 1166; —-i şerîf-i Nebevî 45
Mesleme (Sahâbî, Galata Fâtihi) 35, 42
Mesnevî; şârih-i — 1202; Şârih-i —-i Ankaravî 1202; Şârih-i —-i Bayrâmî 233; —-i Şerîf 963
Mes'ûd Ağa/Bey (Yirmisekiz Çelebî-zâde Sa'îd Mehmed Paşa'nın oğlu, Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından) 366, 371, 1041
meşâyih 123, 196, 198, 352, 356, 427, 545, 581, 696, 993, 1103; da'vet-i — 780; selâtîn —i 352; ser-efrâz-ı silsile-i —-i cevâmi'-i selâtîn 719; silsile-i —-i cevâmi'-i selâtîn 1085; tarîk —i 422; —-i 'asr 822; —-i cevâmi'-i selâtîn 192, 420, 470, 518, 528, 704, 878, 1087, 1136, 1218, 1225; —-i cevâmi'-i selâtîn-i kürsî-nişîn 1172; —-i fukarâ 780; —-i Halvetiyye-i cehriyye 806; —-i Kādiriyye 1114; —-i kirâm 137, 168, 182, 272, 376, 393, 422, 426, 670, 798, 898, 928, 952, 961, 1002, 1039, 1064, 1072, 1168, 1197; —-i kirâm-ı kürsî-nişîn 1039; —-i kirâm-ı Mevleviyye 591; —-i kürsî-nişîn 1121, 1134; —-i kürsî-nişîn-i a'lâm 1002; —-i kürsî-nişîn-i cevâmi'-i selâtîn 137, 272, 393, 670; —-i kürsî-nişîn-i zevi'n-nühâ 797, 928, 1064, 1197; —i'l-kirâm 473; —-i Nakşibendiyye 882; —-i nush-âyîn 214; —-i selâtîn 200, 350, 352, 471, 1085; —-i 'Urbân-ı düzdân 603
mevâcib 51, 77, 103, 104, 134, 175, 254, 290, 335, 367, 390, 416, 434, 496, 506, 587, 618, 656, 717, 723, 784, 857, 903, 904, 924, 925, 958, 959, 974, 977, 995, 1030, 1042, 1061, 1079, 1093, 1095, 1099, 1116, 1123, 1153, 1160, 1170, 1196; İhrâc-ı —-i kısteyn 51, 390, 656, 784, 995, 1099, 1129, 1170, 1196; İhrâc-ı —- kısteyn-i masar ve recec 1061; İhrâc-ı —-i kıst 434, 903; İhrâc-ı —-i kıst-ı reşen 1030; İhrâc-ı —-i kıst-ı vâhid 1042, 1116, 1123, 1152; tertîb-i — 633; —-i 'âdiye-i câriye 656; —-i kısteyn 1062, 1129, 1196; —-i kıst-ı reşen 1030; —-i kıst-ı vâhid 1152; —-i lezez 1092; —-i mezkûre 335, 367, 390, 416, 434, 587, 618, 656, 723, 784, 858, 903, 924, 925, 958, 978, 995, 1030, 1043, 1061, 1079, 1093, 1099, 1116, 1123, 1129, 1153, 1170, 1196; —-i Pâdişâhî 1095
Mevlânâ 1155; cenâb-ı — 745; sülâle-i tayyibe-i hazret-i — 90
Mevlevî 362, 716, 819; Âsitân-ı 'arş-ı iclâl-i cenâb-ı — 1203; Beşiktaş —-hânesi Şeyhi 1212; binâ'-i Âsitâne-i —yye-i Galata 1202; fukarâ'-i —yye 746; Galata —-hânesi 1186, 1201; hucurât-ı fukarâ'-i —yye 1201; külâh-ı — 745; meşâyih-i kirâm-ı —yye 591; semâ'-i — 746; Tokad —-hânesi Şeyhi 1212; —-hâne 717, 1186; —-hâne Yeni-kapusu 378; — Şeyhi 512
Mevleviyyet; Belgrad —i 1076; Bosna —i 994; Bursa —i 687 Diyârbekir —i 1124; Edirne —i 920, 994; Erzurum —i 1076; Eyâlet-i Bosna —i 1076; Eyyûb —i 1076; Galata —i 624, 994; Konya —i 493; Mısır —i 1033, 1076; Şâm —i 687; Üsküdar —i 920, 964, 1038
Mevlid/mevlid; cem'-i —-i şerîf 1225;

eyyâm-ı ibbân-ı —-i Nebevî 509; itmâm-ı merâsim-i —-i şerîf 1039; kırâ'at-ı manzûme-i cevher-nisâr-ı —-i Nebevî 1120; kırâ'at-ı —-i Nebevî 1119; kırâ'at-ı —-i şerîf 1225; kırâ'at-ı —-i şerîf-i hazret-i Rasûl-i ekrem 1039; mesârif-i —-i şerîf-i Nebevî 49; —-hânân 422, 423, 1039, 1121, 1225; —-hânlar 91, 420, 518, 704, 878, 1087; —-i Nebevî 91, 420, 422, 517; —-i şerîf 1225; —-i şerîf-i Nebevî 421, 704; —-hân 214; —-i şerîf-i Nebevî 213
mezâlim 486, 500, 502, 504, 506, 586, 623, 687, 706, 726, 939, 1025, 1059, 1146, 1163; 'alem efrâz-ı — 805; çengâl-i nekâl-i — 500; emvâl-i — 502; hân-ı yağmây-ı — 486; ifrât-ı — 495, 818, 921; keff-i — 661; kirbâs-ı — 361; redd-i — 954; —-i 'avene 509; —-i bî-nihâye 509, 1103, 1136, 1162; —-i evkâf-ı şerîfe 908; —-i fukarâ 951
Mısır/Mısr 13, 78, 163, 220, 217, 306, 418, 437, 438, 627, 628, 650, 659, 665, 708, 726, 747, 749, 787, 979, 1055, 1081, 1122; 'âdet-i kadîme-i —ıyye 67; cânib-i Kāhire-i — 519, 779; cânib-i — 217, 237, 801, 1055; cânib-i —-ı Kāhire 778, 787, 1165; cibâyet-i cizye-i —ıyye 718; cibâyet-i emvâl-i cizye-i —ıyye 658; cibâyet-i — 785; cihet-i cibâyet-i cizye-i — 658; cizye-i ekālîm-i —-ı Kāhire Cibâyeti 658; derûn-ı — 725; Dîvân-ı — 683; ehâlî-i — 659, 1055; Ekālîm-i — 658; Ekālîm-i —ıyye 659; Ekālîm-i seb'a-i —ıyye 659; esb-i —î 283; Eyâlet-i — 1081, 1109; Eyâlet-i —-ı Kāhire 650, 790, 1144; Eyâlet-i —-ı mahrûse 698; Eyâlet-i —-ı mahrûse Hükûmeti 67; hükûmet-i —-ı Kāhire 823, 1081; i'tibâr-ı şühûr-ı —ıyye 725; kāfile-i hacc-ı —î 1122; Kāhire-i — Vâlîsi 1056; kā'ide-i mukarrere-i — 707; kalem-rev-i Kāhire-i — 67; Kazâ'-i — 1080, 1112; Kazâ'-i —-ı Kāhire 795; Mahrûse-i — 35, 610, 725, 954, 1055, 1160; Mahrûse-i — Eyâleti 20; Mahrûse-i —-ı Kāhire 724; Melik-i — 749; Mîru'l-hâcc-ı — 535; Mîru'l-hâcc-ı —î 1122; Mîru'l-hâclık-ı — 623, 1131; Mîru'l-hâclık-ı —-ı Kāhire 1144; Muhâfız-ı Mahrûse-i — 707; müstakbilîn-i ümerâ'-i — 707; mütegallibe-i — 659; mütekellim-i Kāhire-i — 659; nizâm-ı — 787; selâtîn-i mâzıyye-i —-ı Kāhire 747; selâtîn-i — 748, 1172; tahsîl-i emvâl-i Pâdişâhî-i cizye-i —ıyye 660; taraf-ı — 591; tarîk-ı kāfile-i —î 1122; tesviye-i umûr-ı mehâmm-ı —-ı mahrûse 658; tüccâr-ı — 357; ümerâ'-i —-ı mahrûse 725; ümerâ'-i —ıyye 95, 624, 1061, 1131, 1208, 1210; Vâlî-i Mahrûse-i — 1055; Vâlî-i — 444, 658, 725, 954, 1055, 1160; vülât-ı — 659, 725, 1055; — Eyâleti 66, 231, 236, 330; — Hazînesi 95, 1061, 1210; —-ı Kāhire 249, 487, 652, 679, 718, 749, 796, 948, 1131, 1193; —-ı Kāhire Eyâleti 96, 675, 1014; —-ı Kāhire Kazâsı 13, 238, 249, 853, 1057, 1146; —-ı mahrûse 328, 627, 650, 707; —-ı mahrûse Kazâsı 78, 1193; —-ı mahrûse Vâlîsi 675, 683; — İskenderiyyesi 707; — Kadısı 19, 795, 1058, 1131, 1154; — Mevleviyyeti 1033, 1076; — Rûznâmcesi Ser-halîfeliği 628; — Vâlîsi 17, 330, 444, 789
Mısrî Ahmed Paşa bkz. Ahmed Paşa
Midillü; Cezîre-i — 241; — Cezîresi 243, 397, 400, 816, 1023, 1040, 1127, 1178, 1182; — Kal'ası 1100
Miftâh; Ağa-yı — 980; — Ağası 857, 1060, 1102, 1103, 1110, 1212;
Migalgara; Kazâ'-i — 797

Mihrî Mehmed Efendi bkz. Mehmed Efendi
Mihrimâh Sultân (Sultân III. Mustafa'nın kızı) 1091, 1093, 1098, 1135
Mihrişâh Sultân (Sultân III. Mustafa'nın kızı) 1097, 1098
Mi'mâr; Hâssa —-başılık 279; Ser-—ân 220; Ser-—ân-ı Hâssa 911, 922, 1037; Ser-—ân-ı Tersâne-i 'âmire 124; Ser-—-ı Hâssa 1133; — Ağa 293, 813, 817, 870, 1176, 1208; — Ağalık 935; —ân 813; —-başı 220, 674, 759, 760; —-başı Ağa 871; —-başılık 57, 146, 279, 801, 1013, 1070, 1124; —-ı Hâssa 1107, 1124;
Mîrahûr 234, 652, 707, 1164; hil'at-ı —î-i Sânî 551; Küçük — 619; Küçük —luk 1107; Vekâlet-i —-ı Sânî 701, 807; Vekîl-i —-ı Sânî-i hazret-i Şehriyârî 882; — Ağa 130, 139, 246, 253, 337, 383, 442; —-ı Evvel 32, 129, 130, 139, 250, 262, 388, 412, 415, 495, 497, 935, 967, 1040 1126, 1208; —-ı Evvel Ağa 32, 130, 246, 252, 336, 378, 382, 441; —-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî 415, 558, 646, 701, 705, 724, 787, 801, 920, 967, 994, 1062, 1066, 1070, 1076, 1086, 1107, 1108, 1135, 1142, 1149, 1175, 1181, 1192, 1209; —-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârî Ağa 936, 1073, 1147; —-ı Evvel-i hazret-i Şehriyârîlik 559; —-ı Evvel-i sâbık 278, 395; —-ı Evvel-i Şehriyârî 167, 412, 701, 1085; —-ı Evvel-i Şehriyârî Ağa 797; —-ı hazret-i Şehriyârî 937, 1074, 1076; —-ı sâbık 1098; —-ı Sadr-ı 'âlî 284; —-ı Sânî 219, 241, 255, 256, 382, 412, 415, 433, 498, 531, 549, 551, 672, 1070, 1151, 1215; —-ı Sânî-i hazret-i Şehriyârî 531, 801, 807, 918, 935, 1069, 1128; —-ı Sânî-i sâbık 728; —-ı Sânî-i Şehriyârî 220; — Köşkü 32, 130, 388
Mîr-i mîrân 34, 61, 63, 64, 65, 105, 143, 144, 230, 235, 236, 259, 372, 545, 552, 675, 676, 949, 976, 1071, 1080, 1084, 1089, 1094, 1096, 1156, 1179, 1213, 1232; ref'-i —î 260; rütbe-i — 231; rütbe-i —î 64, 342, 418, 433, 535, 545, 623, 647, 719, 792, 793, 861, 898, 902, 922, 926, 947, 949, 970, 973, 1088, 1104, 1114, 1132, 1142, 1168, 1170, 1212; rütbe-i —lık 143; —î Pâyesi 68, 160; —lık 792;
Moda-burnu 781
Moğol; cünd-i fiten-i —î 458
Molova Limanı 399
Mora 379, 380, 506, 627, 628, 661, 816; a'yân-ı — 661; Eyâlet-i — 1129; Eyâlet-i — Muhassıllığı 1021; hükûmet-i — 417; Muhassıllık-ı — 63, 142, 498, 948, 1109; Vâlî-i — 632; — Eyâleti 632, 1071, 1104, 1184; — Eyâleti Muhassıllığı 1014; — Muhâfızı 498; — Muhassılı 66, 67, 557, 1014, 1082; — Muhassıllığı 66, 675, 804, 805, 816, 1149
Moskov 211, 325, 536, 572, 578, 712; Şehr-i — 312; — İmparatoriçesi 820; — Kıraliçesi 794; —lu 313, 325, 711, 712, 794, 887, 1017, 1219
Mu'âviye 41, 1172
mu'âyede 69, 161, 308, 405, 507, 692, 821, 1027, 1115; ba'de itmâmi'l-— 1173; esnâ'-i — 1173; resm-i — 1173; —-i 'îd-i adhâ 69, 161, 307, 405, 692, 821, 1027, 1076, 1114, 1149, 1185, 1186, 1210; —-i 'îd-i ramazânü'l-mübârek 1105, 1173, 1205; —-i 'îd-i şerîf-i ramazânü'l-mübârek 800, 929, 1009, 1065, 1138; —-i mu'tâde 1076, 1149, 1185, 1186, 1210; —-i sabâh-ı 'îd 633
Mudurnu; Kazâ'-i — 796
Muhallefât; — Halîfesi 1117; —-ı mîrî 1117

Muhammed (s.a.v.); âteş-i ru'b-ı derûn-ı ümmet-i —iyye 721; cümle-i ümmet-i — 735; Devlet-i 'aliyye-i —iyye 488, 555, 648, 715, 741, 821, 868, 905; Devleti'l-'aliyyeti'l-—iyyeti 780; Devlet-i —iyye 733, 782; Devlet-i —iyye-i 'aliyye 580; dîn-i —iyye 788; Ebu'l-Kāsım — 37; fukarâ'-i ümmet-i —iyye 621; hem-meşreb-i —î-yi mahmidet 555; kavânîn-i şer'-i —î 504; mü'eyyidîn-i şer'-i garrây-ı —î 460; nusrat-ı dîn-i —î 626; şer'-i garrây-ı —î 456; ümmet-i — 42, 396, 410, 691, 698, 742, 1034, 1075; ümmet-i —iyye 638; —î 848; —i'n-Nebiyyi'l-Emîn 184; —ü'l-Mustafa 213

Muhammed Hân (İran Hânı) 87, 88

Muhammed Hasan Hân (Kaçar, Esterâbâd Hâkimi, İran Serdârı) 532, 533

Muhtâr Paşa-zâde (Üsküb Sancağı) 949

Muhyiddîn (İbn-i 'Arabî) 511

Muhzır 401; — Ağa 189, 241, 248, 810, 811, 953, 1038, 1160, 1215; — Ağa Ortası 285, 1141

Mûnis Mustafa Efendi (Mektûbî hulefâsı, Küçük Kal'a Tezkireciliği, Hâsslar) 673, 1012, 1139

Murâd (Sultân II. Murâd Hân Gāzî) 683, 716

Murâd (Sultân III. Murâd Hân) 820

Murâd (Sultân IV. Murâd Hân) 1201; 'asr-ı Sultân — Hânî 1201

Murâd Efendi (Dâmâd-zâde Efendi-zâde, Monla, Âmid Kadısı, Kudüs Pâyesi, Edirne Kadısı, İstanbul Kadısı) 229, 238, 1041, 1081

Murtezâ Efendi (Hâcegân-ı Dîvân, Sergi Nezâreti, Top-hâne Nezâreti) 79, 963

Murtezâ Efendi (Seyyid, Şeyhulislâm) 52, 53, 137, 138, 186, 192, 195, 196, 226

Mûsâ (a.s., Mûsâ bin 'İmrân) 102, 121, 127, 520, 521

Mûsâ Paşa (Es'ad Paşa etbâ'ından, Cerde Başbuğu, rütbe-i Mîr-i mîrânî) 503, 545, 546

Mushaf-ı şerîf 166, 195, 260, 387, 458, 459

Musliha Hâtûn 393

Mustafa ('Aynarozlu, Kapudâne) 966, 974, 1052

Mustafa (Sultân II. Mustafa Hân) 23, 176, 178, 188, 206, 292, 314, 316, 345, 472, 478, 543, 644

Mustafa (Sultân III. Mustafa Hân) 430, 450, 465, 469, 476, 483, 496, 560, 593, 597, 630, 699, 731, 750, 753, 780, 798, 821, 911, 917, 930, 962, 972, 983, 985, 988, 1007, 1044, 1064, 1092, 1126, 1195, 1199, 1200, 1202, 1222, 1231

Mustafa (Şehrizor Beylerbeyisi, Kırşehri Livâsı) 793

Mustafa Ağa (Baltacılar Kethudâsı) 26

Mustafa Ağa (Berber, Musâhib-i Şehriyârî, Şeyhu'l-Haremi'n-Nebevî) 102, 236, 237

Mustafa Ağa (Dârussa'âde Ağası Koca Ağa'nın çırağlarından, Mîrahûr-ı Sânî) 219, 728

Mustafa Ağa (el-Hâc, Hâssa Mi'mâr-başılık, Ocağ Kâtibi) 279

Mustafa Ağa (Eyyûbî, Cebe-hâne Baş-Kethudâsı, Cebeci-başı) 960, 1036

Mustafa Ağa (Gurebâ'-i Yemîn Ağalığı, 'Ulûfeciyân-ı Yesâr Ağalığı) 146, 801, 1107

Mustafa Ağa (Haleb Kapu Kethudâsı) 783

Mustafa Ağa (Hâsekî, Kesriyyeli dâmâdı, Top-hâne Nezâreti, Ser-bâkıyân, Âsitâne Gümrüğü Emîni, Emânet-i Şa'îr, Emânet-i Matbah) 58, 674, 718, 818, 918, 934, 1007, 1028, 1069, 1104, 1106, 1218

Mustafa Ağa (Hasoda-başı) 80, 81

Mustafa Ağa (Hezârfen, Kara, Topcu-başı, Kethudâ-i Bevvâbîn-i Şehriyârî, Cebeci-başı) 519, 618, 674, 776, 801, 819, 861, 862, 960, 967, 1070, 1099, 1107, 1132, 1165, 1170, 1207
Mustafa Ağa (Hüseyn Ağa dâmâdı, İstanbul Barut-hânesi) 1175
Mustafa Ağa (İskemleci, Kapucu-başı) 370, 430, 443, 610, 689, 815
Mustafa Ağa (Kaftân Ağalığı) 996
Mustafa Ağa (Keylci, Yeniçeri Ağası) 784
Mustafa Ağa (Mîrahûr-ı sâbık, Mekke'de su yolları ta'mîrine me'mûr) 1098
Mustafa Ağa (Re'îs Kethudâsı, Sipâh Ağası) 146, 410
Mustafa Ağa/Paşa (Kapucu-başı, Mîrahûr, Mîr-'alemlik, Vezîr, Kapudan, Semendire Sancağı, Tırhala Sancağı, Belgrad Vâlîsi) 701, 724, 801, 855, 935, 937, 967, 994, 1074
Mustafa Bey (Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından, Çavuş-başı) 802
Mustafa Bey (Elçi Paşa-zâde, Baş-mukāta'a) 59
Mustafa Bey (Erzurum Vâlîsi İbrâhîm Paşa-zâde, Kethudây-ı Bevvâbîn-i Şehriyârî Vekâleti, Baş-bâkī-kulluğu) 1026, 1030, 1139
Mustafa Bey (Haleb Vâlîsi 'Abdullah Paşa dâmâdı, Matbah Emâneti, Mîrahûr-ı Evvel Vekâleti) 222, 276, 724
Mustafa Bey (Mühürdâr, rütbe-i hâcegân) 433
Mustafa Bey (Seyyid, Sipâh Kalemi Baş-halîfesi) 1095, 1117
Mustafa Bey (Sirke 'Osmân Paşa-zâde, rütbe-i Mîr-i mîrânî, Seddül-bahr Muhâfazası, Kethudâ'-i Bevvâbîn-i Şehriyârî) 433, 976, 1026, 1070
Mustafa Bey (Tersâne Re'îsi, Kağıd-ı Enderûn) 1176
Mustafa Beyefendi (Elmâs Paşa-zâde, Anadolu Muhâsebesi, Baş-muhâsebe, Haremeyn Muhâsebesi) 145, 672, 933, 1069, 1139, 1207
Mustafa Beyefendi ('İzzet 'Ali Paşa dâmâdı, Tersâne-i 'âmire Emîni, Kethudây-ı Sadrıa'zamî) 12, 56, 91, 785
Mustafa Beyefendi (Râmî Paşa-zâde, Anadolu Muhâsebesi, Baş-muhâsebe, Büyük Rûznâmçe, Emânet-i Defter-i 'âmire, Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı) 58, 360, 672, 811, 906, 933, 975, 999, 1032
Mustafa Efendi ('Ali-zâde, Erzurum Kadısı, Kayseriyye Kazâsı) 107
Mustafa Efendi (Arslân-zâde, Süleymâniyye Müderrisi, Galata Kazâsı, Edirne Kadısı, Medîne-i münevvere Kadısı) 249, 1154
Mustafa Efendi ('Ayntâbî, el-Hâc, Mûsıla-i Sahn ile Dâru'l-hadîs-i Ka'riyye Müderrisi, Konya Kazâsı,) 1058
Mustafa Efendi (Balyoz ve Senson, Dârussa'âde Kâtibi, Baltacı Hâsekî-başılığı) 509, 525, 586
Mustafa Efendi (Baş-mukāta'a, Beylikcilik'den ma'zûl) 673
Mustafa Efendi (Cebe-hâne Baş-halîfesi) 863
Mustafa Efendi (Dârussa'âde Kâtibi Ser-halîfesi, Haremeyn Mukāta'ası, Târîhcilik) 494, 497, 1139
Mustafa Efendi (Defterdâr 'Abdî Efendi yeğeni, el-Hâc, İstanbul Barut-hânesi, Sipâh Kitâbeti) 1012, 1106
Mustafa Efendi (Dürrî-zâde, Şeyhulislâm) bkz. Dürrî-zâde Mustafa Efendi
Mustafa Efendi (el-Hâc, Avlonya ma'a Eğriboz, Târîhcilik-i Dîvân-ı hümâyûn, Kağıd-ı Enderûn, Sipâh Kitâbeti,) 673, 803, 934, 1175
Mustafa Efendi (es-Seyyid, Şifâ, Süleymâniyye Müderrisi, Erzurum Kadısı, Galata Pâyesi, Konya Kazâsı, Kudüs

Pâyesi, Haleb Kazâsı) 585, 853, 913, 1131
Mustafa Efendi (Halebî, Mühtedî, Ser-etıbbâ'-i Hâssa) 255, 390, 492
Mustafa Efendi (Halîmî) bkz. Halîmî Mustafa Efendi/Paşa
Mustafa Efendi ('İffet, Filibe Kadısı, Galata Pâyesi, Bağdâd Kadısı, Kuds-i şerîf Kazâsı) 296, 795
Mustafa Efendi ('İlmî mülâzımı, Kudüs Pâyesi, Âmid Kazâsı) 1111
Mustafa Efendi (İmâm dâmâdı, Segbân-başılık Pâyesi'yle Dergâh-ı 'âlî Yeniçerileri Ocağı Kâtibi) 724
Mustafa Efendi (İmâm-zâde, es-Seyyid, Hâmise-i Süleymâniyye ile Sâniye-i Ayasofya-i Kebîr Müderrisi, Kuds-i şerîf Kazâsı) 1058
Mustafa Efendi (Kadı Mahmûd Efendi Müderrisi, Kazâ'-i Sofya) 1083
Mustafa Efendi (Kara Halîl-zâde, Süleymâniyye Müderrisi) 1023
Mustafa Efendi (Kâtib-i Dârussa'âde, Cizye Muhâsebecisi) 436
Mustafa Efendi (Kebîrî-zâde, Haleb Kadısı, Mısr-ı Kāhire Kadısı, Mekke-i mükerreme Kadısı) 238, 249, 918, 993
Mustafa Efendi (Konevî, Hâmise-i Süleymâniyye ile Sâniye-i Ayasofya-i Kebîr Medresesi Müderrisi, Kuds-i şerîf Kadısı, Bursa Kazâsı) 107, 1057
Mustafa Efendi (Nakşî, Seyyid, Enderûn-ı hümâyûn'da Kahveci-başı) 1158
Mustafa Efendi (Sa'dullah Efendi yeğeni, İstanbul Barut-hânesi, Cebeciler Kitâbeti, Mevkūfât) 59, 277, 517
Mustafa Efendi (Serdârlar Kâtibi, İstanbul Barut-hânesi) 1070, 1139
Mustafa Efendi (Seyyid, Küçük Kal'a) 58
Mustafa Efendi (Süleymân Efendi-zâde, el-Hâc, Top Arabacılar Kâtibi, Baş-mukāta'acılık) 59, 277
Mustafa Efendi (Şerbetci-zâde, Baş-muhâsebe'den ta'yîn olunan) 889
Mustafa Efendi (Tabîb, Süleymâniyye Müderrisi, Kuds-i şerîf Kazâsı) 249
Mustafa Efendi (Tarsûsî, Yûsuf-zâde, Süleymâniyye Müderrisi, Kuds-i şerîf Kazâsı) 1131
Mustafa Efendi (Tavukcu-başı, Re'îsülküttâb) 233, 998, 1081
Mustafa Efendi (Tokâdî, Yenişehir Kazâsı) 1154
Mustafa Efendi (Uncu-zâde, Hâfız, Selânik Kadısı, Mısr-ı Kāhire Kazâsı, Edirne Pâyesi) 1112, 1131
Mustafa Efendi (Yazıcı-yı sâbık, Mukābele-i Süvârî, Haremeyn Mukāta'ası) 145, 1139
Mustafa Efendi (Yek-dest, Şeyh, Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Medresesi Müderrisi, Selânik Kazâsı) 272
Mustafa el-'Ömerî eş-Şekûrî Efendi (eş-Şeyh, Seray-bosna Kazâsı, Mûsıla-i Süleymâniyye, Sultân Selîm Hân Medresesi Müderrisi, Filibe Pâyesi, Kütahya Kazâsı) 796, 1111
Mustafa Hân (İran Hânı) 70, 71, 88, 89, 786
Mustafa Paşa ('Abdurrahmân Paşa-zâde, Sadrıa'zam, Mîrahûr, Mısır Vâlîsi, Haleb Eyâleti, Cidde Vâlîsi, Eğriboz Muhâfızı, Mora Vâlîsi) 11, 15, 45, 47, 139, 140, 187, 202, 203, 234, 240, 241, 242, 243, 260, 372, 379, 382, 403, 411, 414, 420, 425, 428, 432, 433, 438, 440, 531, 558, 652, 675, 707, 725, 790, 948, 954, 1055, 1109, 1124, 1126, 1129, 1133, 1136, 1140, 1151, 1157, 1168, 1173, 1177, 1181, 1182
Mustafa Paşa (Baltacı-zâde, Dimetoka'da mütekā'iden ikāmet üzere olan) 1098
Mustafa Paşa (Belgrad Muhâfızı, Vezîr,

Üsküb Sancağı, Semendire Sancağı) 288
Mustafa Paşa (el-Hâc, Karaman Vâlîsi, İç-il Sancağı) 173, 235
Mustafa Paşa (Es'ad Paşa Kardeşi, Mîr-i mîrân, Sayda Vâlîsi) 230, 235
Mustafa Paşa (Evkātlı-zâde, Seyyid, Mar'aş Eyâleti) 1060
Mustafa Paşa (Firârî, Kayseriyyeli, Dârussa'âde Kâtibi, Dîvân Hâceliği, Sadrıa'zam Kethudâsı, Sivas Eyâleti) 172, 274, 498, 1114, 1118, 1130
Mustafa Paşa (Halîmî) bkz. Halîmî Mustafa Efendi/Paşa
Mustafa Paşa (İlbasan Sancağı) 949
Mustafa Paşa (Kara Mehmed Paşa-zâde, Mîrahûr, Kapudân-ı sâbık, Vezîr, Sefîr-i İran, Belgrad Muhâfazası, Ohri Sancağı, İnebahtı Sancağı) 291, 395, 407, 551
Mustafa Paşa (Küçük, Tevkī'î, Vezîr, Zeyneb Sultân zevci, Adana Eyâleti, İç-il Sancağı, Anadolu Eyâleti, Selânik, Kavala ve Hüdâvendigâr sancakları, Bursa Sancağı, Haleb Eyâleti, Mora Vâlîsi, Mısır Eyâleti, Deryâ Kapudanlığı) 28, 66, 553, 560, 632, 675, 704, 731, 805, 855, 928, 946, 957, 1014, 1021, 1071, 1081, 1082, 1104, 1109, 1129
Mustafa Paşa (Mar'aş Vâlîsi, İç-il Sancağı, Karaman Eyâleti, Van Eyâleti) 143, 173, 291, 675, 1014
Mustafa Paşa (Mîr-i mîrân, Defterdâr-ı sâbık, Safed, Sayda ve Beyrût Eyâleti, Rumeli Beylerbeyiliği Pâyesi) 143, 221
Mustafa Paşa (Pîr, Bölükât-ı Erba'a'dan Gurebâ'-i Yemîn Kâtibi) 994, 995
Mustafa Paşa (Seyyid, Mîr-i mîrân, Koca-ili Sancağı, Sultân-önü Sancağı) 65, 144, 676, 792, 793, 950
Mustafa Paşa (Silahdâr, Mısır Vâlîsi, Mora Eyâleti, Safed, Sayda ve Beyrût Eyâleti, Rumeli Eyâleti, Yanya Eyâleti) 63, 66, 67, 96, 231, 236, 330, 519, 552
Mustafa Paşa (Süleymân Paşa-zâde) 966, 1052
Mustafa Paşa (Şehsüvâr-zâde, Seyyid, Vezîr, Karaman Vâlîsi, Eğriboz ve Karlı-ili sancakları, Diyârbekir Eyâleti, Adana Eyâleti, Erzurum Eyâleti, Van Eyâleti, Mûsul Eyâleti, Rakka Eyâleti) 21, 28, 62, 173, 235, 790, 947, 1014, 1029, 1076, 1088
Mustafa Paşa (Vezîr, Yeniçeri Ağası, Kā'im-makām, Trabzon Vâlîsi, Erzurum Eyâleti, Kars Vâlîsi, Van Eyâleti, Diyârbekir Eyâleti, Livâ'-i İç-il, 'Alâ'iyye Sancağı, Muhâfaza-i Belgrad) 146, 231, 236, 240, 254, 341, 675, 789, 947, 1014, 1037, 1056, 1109, 1143, 1165
Mustafa Paşa (Vezîr, Eğriboz ve Karlı-ili sancakları, Karaman Eyâleti, İç-il Sancağı, Mora Muhassılı, Muhâfaza-i Kal'a-i Anabolu) 21, 62, 103, 173, 235, 498
Mustafa Paşa (Vezîr, Girid Eyâleti, İnebahtı Sancağı, Eğriboz Sancağı, Karlı-ili Sancağı) 14, 32, 142, 174
Mustafa Reşîd Efendi (Şeyhulislâm Veliyyüddîn Efendi'nin mahdûmu, müderrisîn-i kiramdan) 1031
Mûsul; Eyâlet-i — 143, 519, 584, 702, 790, 1076, 1109, 1144; — Beylerbeyisi 654, 792; — Eyâleti 35, 291, 856, 875, 911, 947, 1014; — Eyâleti Mutasarrıfı 35; — hudûdu 72; — mansıbı 884; — Vâlîsi 856, 1076
Mu'tazıd-billâh (Abbâsî Halîfesi) 747, 748
muvakkit 356; — odası 991, 1134
Mübârek Şâh (Kal'a-i Soğucak, Mîr-i mîrân, Mîr-livâlık, Saruhân Sancağı) 792, 949
mücevveze 192, 199, 294, 295, 470, 471, 760, 810; dîvân-—leri 189
Müderris/müderris 82, 229, 238, 249,

492, 624, 913, 920, 964, 965, 1058, 1076, 1112, 1174; Dâru'l-hadîs —i 238; Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye Medresesi —i 13, 19, 272; Dâru'l-hadîs-i Süleymâniyye —i 82, 229, 795, 1057, 1058, 1083, 1111, 1132; Dâru'l-hadîs-i Ka'riyye —i 1058; eşrâf-ı —în-i kirâm 420, 517, 704, 819; Gāzî Paşa —i 238; Gāzî Paşa-zâde —i 230; Kadı Mahmûd Efendi —i 1083; Kemhacı-başı Medresesi —i 238; Muharrem Ağa Medresesi —i 155; Nişâncı-paşa-yı Cedîd —i 853; Nûr-ı 'Osmânî —i 1083; Re'îs-i —în-i Edirne 297; Sâniye-i Ayasofya-i Kebîr Medresesi —i 107; Sâniye-i Ayasofya-i Kebîr —i 1058; Sultân Ahmed Medresesi —i 222; Sultân Selîm Hân Medresesi —i 796; Sultân Selîm —i 297; Süleymâniyye Medresesi —i 13, 14, 19, 82, 83, 107; Süleymâniyye —i 229, 238, 249, 795, 852, 853, 1008, 1023, 1057, 1058, 1083, 1112, 1131; Süleymâniyye —lerinden 624, 981, 1080; Şâh-ı Hûbân —i 229, 238; tarîk-ı —în 527; Ümmü-veled-zâde Medresesi —i 251; Ümmü-veled-zâde —i 238; —în 198, 470, 746, 920, 966, 1023, 1073, 1081; —în-i kirâm 91, 192, 200, 242, 471, 530, 797, 819, 920, 1023, 1104, 1131; —-i Sahîh-i Buhârî 1043; —lik 914

mü'ezzin 49, 293, 353, 991, 1166; —ân 356; —ân-ı Dîvân-hâne 84; —ân-ı Hâssa 210; —ân-ı hazret-i Şehriyârî 473; —-başı 356; —-i evvel ve sânî 44; —-i salâ 44, 49

Müftî; Kütahya —si 579; mezâhib-i erba'a —leri 788; —-i esbak 1233; —-i sâbık 1233; —'l-enâm 53, 138, 273, 394, 614, 671, 800, 929, 1009, 1020, 1065, 1084, 1105, 1138, 1205

mühr; da'vet-i —-i hümâyûn 1124, 1177, 1180; i'tâ'-i —-i hümâyûn 201; müjde-i —-i hümâyûn 243; nâ'il-i —-i Sadâret 387; nâ'il-i —-i Sadâret-i 'uzmâ 693; teveccüh-i —-i hümâyûn 1124; —-i hümâyûn 185, 201, 240, 242, 243, 263, 265, 266, 267, 302, 304, 331, 332, 371, 372, 379, 380, 428, 432, 437, 438, 440, 490, 680, 982, 1102, 1104, 1124, 1126, 1177, 1180; —-i hümâyûn-ı 'inâyet-meşhûn 187, 437, 438; —-i hümâyûn-ı 'inâyet-meşhûn-ı mümecced nevîn 186, 491; —-i Pâdişâh-ı gayûr 186, 490; —-i Sadâret 491, 869, 1042, 1126; —-i Sadâret-i 'uzmâ 1041, 1042; —-i Süleymân 750, 752, 755, 756

mülûk; 'âdet-i hasene-i —-ı 'Osmânî 1120; 'âdet-i —-ı pîşîne-i kirâm 336; cenâ'ib-i —-pesend 415; hıdmetü'l-— 978; iklîle-i Tâc-dâr-ı —-ı 'iffet-meslûk 645; kā'ide-i müstahsene-i —-ı Cihân-bânî 731; mahsus-ı —-ı 'Osmânî 511; Melikü'l-—-ı bilâ-rayb 575; 'uhde-i — ve selâtîn 361; —-ı 'Âl-i 'Osmân 641, 932, 1224; —-ı cîl 178; —-ı ekālim 820; —-ı Hind 820; —-ı İslâmiyye-i Hind 641; —-ı 'izâm-ı Âl-i 'Osmânî 504; —-ı me'âlî-meslûk 467; —-ı 'Osmânî-i 'izâm 1192; —-ı sütûde-sülûk-ı İslâm 513; —-ı sütûde-şi'âra 212; —-ı şerî'at-meslûk-ı havâkīn-i 'izâm-ı Âl-i 'Osmân 476; —-sütûde-meslûket 540

Mülûkâne; 'âdet-i müstahsene-i — 30; a'tâf-ı — 425; a'tâf-ı seniyye-i — 1190; 'atâfet-i — 553; 'atâyây-ı cezîle-i — 997; 'atıyye-i cezîle-i — 781; 'avâtıf-ı 'aliyye-i — 20, 73; boğça-i — 810; burku'-i —-i gālî-behâ 810; celâlet-i — 770; cümle-i sadakāt-ı —-i bî-dirîğlerinden 98; çırâğ-ı hâss-ı — 804; de'b-i matbû'-i —

68, 160, 307; de'b-i — 618; de'b-i —-i bende-nüvâzâneleri 168; de'b-i —-i seniyye 51, 77, 104, 135, 175, 254, 335, 367, 390, 416, 434; de'b-i sütûde-i — 681; deydene-i kadîme-i — 131, 264, 362, 388, 813; deydene-i müstahsene-i — 33, 378; eltâf-ı bî-gāye-i — 753; emr-i hümâyûn-ı — 227; enzâr-ı merhamet-âsâr-ı — 400; esvâb-ı — 514; hademe-i mu'tebere-i dâyire-i — 527; hâssa-i fâhıre-i hila'-i — 538; hâssa-i hila'-i fâhıre-i — 604; haşmet-i — 197; hatt-ı şerîf-i iclâl-i —-i behiyye 588; hila'-i fâhıre-i — 216; hila'-i seniyye-i — 733; hil'at-ı —-i bî-'adîl 633; himmet-i 'âliye-i — 358; himmet-i — 398, 911, 1221; himmet-i —-i Cihân-dârî 435; hüsn-i nazar-ı 'atâfet-eser-i — 485; ihsân-ı — 515, 622, 753; ihtimâm-ı — 396; ihtisâs-ı — 32; iltifât-ı — 199, 635; in'âm-ı — 624; 'inâyet-i bî-gāyet-i — 582; i'tâf-ı — 622; kemâl-i merhamet-i — 511; lihâf-ı cevâhir-i iltihâf-ı — 772; lihâza-i selâm-ı — 1230; mekârim-i 'aliyye-i — 16; menâşîr-i 'adâlet-müşîr-i — 538; merhamet-i — 910; nâm-ı sâmî-i — 538; nâsıye-i sa'âdet-iştimâl-i — 537; nevâziş-i — 186, 491, 636; nezd-i — 604; ni'am-ı firâvân-ı — 803; pây-ı taht-ı 'âlî-baht-ı —-i hazret-i 'Osmân Hânî 630; resm-i bende-nüvâzî-i — 632; sa'âdet-iştimâl-i — 215, 217; sadakāt-ı — 526; sâye-i 'atâfet-vâye-i — 559; senâdet-gâh-ı — 637; setâ'ir-i mesdûle-i — 753; sevâhil-hâne-i — 937; şemşîr-i — 603; şiyem-i pesendîde-i tavr-ı — 458; tab'-ı mekârim-neb'-i — 624; taraf-ı bâhiru'ş-şeref-i — 996; taraf-ı — 917; tarh-ı dil-cûy-ı — 128; tavr-ı matbû'-i — 528; ta'zîmât-ı — 188; tertîb-i haşmet-i — 427; teşrîfât-ı — 81; teşrîf-i — 626; tuhaf-ı behiyye-i — 33, 388; yümn-i enzâr-ı 'inâyet-âsâr-ı — 407; zât-ı mehâmid-simât-ı — 482; zât-ı mekârim-âyât-ı — 217, 537; zât-ı übbehet-simât-ı — 511; zînet-bahş-ı ihtisâs-ı — 388; zînet-i — 753; zînet-bahş-ı ihtisâs-ı — 130; zîr-i semend-i — 414; ziyâfet-i — 980

Müneccim 233; —-başı 761

Münîb Efendi (Çelebî, Mektûbî, Tezkire-i Sânî, Mâliyye) 1069, 1099, 1207

Mürekkeb Kullesi 365

Müsâfir Odası 414

Müstakīm-zâde Efendi (Şeyh, Mûsıla-i Süleymâniyye Müderrisi, Ser-kehhâlîn-i Hâssa, Galata Mevleviyyeti) 529, 624

Müteferrika; Dergâh-ı mu'allâ —lığı Gedügü 79; —-başı 411; —-başı Ağa 707; —-gân 199, 210, 350, 471, 787

mütekā'id 208, 210, 497, 498, 727, 969, 1062, 1109, 1114; —en 856, 1098, 1114, 1118, 1125, 1127, 1130; —în 208, 209, 210; —în-i vüzerâ 1118; —în-i ağayân-ı Enderûn-ı hümâyûn 210

Müvellâ 1165, 1206, 1212

Müzellef Mehmed Efendi bkz. Mehmed Efendi

Müzeyrib 602

N

Nâbî (Dîvân Şâ'iri) 527

Nablus 62, 108, 518, 674, 855, 1056, 1109, 1143; — Sancağı 330

Nâdir Şâh (Tahmâsb) 786; musâlaha-i —î 786

Nâfiz Efendi (Sadr-ı Anadolu, Sadâret-i Rumeli Pâyesi, Kütahya) 1117, 1153

Nahv 1140

Nâ'ilî 'Abdullah Efendi/Paşa (Sadr-ı esbak, Reîsülküttâb, Dîvân Kalemi, Beylikcilik, Şıkk-ı Evvel Defterdârlığı, Kandiye Muhâfazası, Cidde Vâlîsi, Selânik ve Kavala sancakları, Habeş Eyâleti) 56, 74, 145, 157, 265, 266, 267, 299, 302, 591, 592, 612, 617

Nâ'ilî İbrâhîm Efendi (Tuğrâ-keş, Kağıd-ı Enderûn, Baş-mukāta'acılık) 673, 803, 934, 1012, 1106

Nakībü'l-eşrâf 52, 137, 195, 272, 349, 363, 405, 426, 522, 608, 728, 733, 797, 928, 1035, 1064, 1184, 1197, 1228, 1229, 1230; — Efendi 244, 245, 248, 393, 669; —-ı sâbık 1036; —lık-ı İstanbul 796

Nakşibendî 43, 48, 169, 170, 292, 293, 360, 899, 962, 963, 1203, 1204; fukarâ'-i —yye 44; hucurât-ı —yye 48; meşâyih-i —yye 882; nidây-ı — 963; tarîk-ı —yye 962; tarîk-ı —yye-i 'aliyye 253; tekye-gâh-ı —yye 50; zâviye-i —yye 45, 48

nâme 904, 1062, 1151; 'ahd-—-i hümâyûn 315, 577; ahz-ı cevâb-— 578; cevâb-ı tebrîk-— 812; cevâb-ı tebrîk-—-i cülûs-ı hümâyûn 812; cevâb-— 565; cevâb-—-i hümâyûn 590; cevâb-—-i 'ubûdiyyet-'allâme 578; cülûs-—-i mufassala-i Hakīr 483; iblâğ-ı —-i hümâyûn 565; istikânet-i —-i hümâyûn 630; mazhar-ı —-i hümâyûn-ı 'inâyet-'allâme 577; mazmûn-ı —-i 'Arabî 1053; musâdakat-—-i mahsûsa 630; niyâz-—-i Âsafî 559; recâ-— 951; suret-i — 922; suret-i teşrîf-—-i hümâyûn 536; şurût-ı 'ahd-—-i hümâyûn 316; şurût-—-i hümâyûn 630; Tasdîk-— 630; tavsıyye-—-i behiyye 1121; tebrîk-— 590; tebrîk-—-i cülûs-ı hümâyûn 217, 536, 574, 887; tebrîk-—-i hümâyûn 211, 214, 215, 217, 590, 812; tebrîk-—-i hümâyûn-ı cülûs-ı meymenet-me'nûs 429; teslîm-i — 578; teslîm-i —-i hümâyûn 577; teşrîf-—-i hümâyûn 80, 705; vekāyi'-—-i hâtemiyyetleri 7; vesâyet-— 608; vesîka-— 788; vürûd-ı —-i 'Arabî 1053; —-i 'Acem 762; —-i beşâret 564; —-i beşâret-nümûn 564; —-i dostî-'allâmesi 1151; —-i hümâyûn 174, 215, 216, 310, 318, 319, 324, 538, 539, 563, 564, 565, 577, 590, 888; —-i hümâyûn-ı Cihân-bânî 575; —-i hümâyûn-ı Cihân-dârî 316; —-i hümâyûn-ı hazret-i Şehen-şâhî 315; —-i hümâyûn-ı mevhibet-makrûn 322; —-i hümâyûn-ı mülâtafet-makrûn 213, 540; —-i hümâyûn-ı Şehen-şâhî 309, 319, 324; —-i hümâyûn-ı şevket-makrûn 577, 1151; —-i mu'tâde 925; —-res 888, 922, 925; —-res-i müte'ayyin 904

Nasârâ 548, 630, 870, 874, 919, 1219; ; düvel-i milel-i — 630; düvel-i — 572, 590, 629, 714, 756, 770, 771, 780, 820, 919, 1005, 1018, 1048, 1062, 1163; gürûh-ı — 709; kilîsây-ı — 816; milel-i düvel-i — 629; müte'ayyinîn-i milel-i — 1017

Nâsıruddevlet bin Hamdân (Hamdânîler'in Mûsul kolunun kurucusu) 879

nass; mâ-sadak-ı —-ı kerîm 645; —-ı kerîm 190, 463; —-ı şerîf 52, 393, 424, 670, 798, 928, 931, 982, 1002, 1064, 1197; —-ı şerîf-i 'inâyet-iktirân 929

na't-hân 44

Nâyilî Paşa Hazînedârı (Kağıd-ı Bîrûn) 1207

Nazîf İbrâhîm Efendi ('Ulûfeciyân-ı Yesâr, Kethudâ Kâtibi Ser-halîfesi, Kethudâ Kâtibi, Sergi Nezâreti, Küçük Evkāf) 934, 1024, 1096, 1139,

1173
Nazîf Mustafa Efendi (Sadrıa'zam Kethudâsı, Boğdan Dîvân Efendiliği, İran Sefâreti, Anadolu Muhâsebeciliği, Şehr-emâneti) 12, 233
Nebevî; âsâr-ı seniyye-i vefîretü'l-berekât-ı —yye 97; Bürde-i münîf-i — 304; eyyâm-ı ibbân-ı Mevlid-i — 509; Hânden-i Mevlid-i — 1120; Hânden-i nazm-ı Mevlid-i şerîf-i — 1086, 1224; Hânden-i nazm-ı şerîf-i Mevlid-i — 878; hicret-i —yye 170, 348, 988; icrây-ı merâsim-i şer'-i garrây-ı — 1018; kırâ'at-ı manzûme-i cevher-nisâr-ı Mevlid-i — 1120; kırâ'at-ı Mevlid-i — 1119; me'âsir-i — 97; mesârif-i Mevlid-i şerîf-i — 49; Mescid-i şerîf-i — 45; Mevlid-i — 91, 420, 422, 517; Mevlid-i şerîf-i — 421, 704; Mevlûd-i şerîf-i — 213; sene-i hicret-i —yye 423; Şeyhu'l-Harem-i — 996; Şeyhu'l-Haremi'n-— 236, 237; târîh-i hicret-i —yye 478
Neccâr; kabile-i Benî'n-— 40, 347, 987
Necîb Efendi (Subhî-zâde, Hâslar Mukāta'ası) 1176
Nederland 542
nefy 219, 220, 266, 329, 331, 360, 364, 419, 492, 493, 494, 495, 506, 509, 510, 517, 525, 526, 536, 550, 554, 586, 610, 612, 651, 676, 679, 689, 690, 718, 736, 801, 863, 884, 888, 920, 939, 947, 974, 1023, 1040, 1062, 1073, 1074, 1081, 1112, 1123, 1165, 1206, 1209, 1212
Nehr/nehr 311, 317, 562, 640, 819, 820; Drava —i 562; Morava —i 561; Raba ve Rabçe nâm —ler 562; Sava —i 561; Tuna —i 573; —-i 'azb 404; —-i Fırat 932; —-i kebîr 311, 314, 317, 319; —-i mezbûr 317; —-i mezkûr 317, 319, 322, 561, 562; —-i muhtasar 573; —-i sâff 1021; —-i Sakarya 819, 820; —-i şedîdü'l-cereyân 576; —-i Turla 576
Nekābet 1159; hıdmet-i — 1184; mesned-i — 728; mesned-i vâlây-ı — 1035; rütbe-i celîle-i — 1185; rütbe-i vâlây-ı — 363; ülke-i şerîf-i — 363; —-i eşrâf 1035
Nemçe 211, 536, 539, 568, 571, 578, 643, 794, 820, 1017; şirzime-i — 794; — Câsârı 643; — Devleti 560; — Kapu Kethudâsı 294, 295
Nevîd-i fütûh 125, 126, 417, 553, 556
Nevşehir 498
Nezârete Hânı 310, 325
Nigâhî Ahmed Paşa (Vezîr) 625
Niğbolu 568, 789, 1109; Livâ'-i — 654, 793; — Sancağı 31, 142, 162, 653, 789, 855, 945, 1142
Niğde 622, 636, 789, 855, 1130, 1137; Eyâlet-i — 1143; Livâ'-i — 623, 1143; — Sancağı 65, 109, 289, 901, 946, 1060; — Sancağı Mutasarrıfı 66, 330, 331
Nikhisâr 1094; — Kal'ası 1095
Nîl; âb-ı sâfî-i — 747;
Ni'metullah Efendi (Süleymâniyye Medresesi Müderrisi, Galata Kazâsı, Mısır Kazâsı, Mekke-i mükerreme Kazâsı) 82, 853, 1154
Nîsâbûr; fass-ı fîrûzec-i —î 748
Nişâncı 675, 1175; — Efendi 200, 472; —lık 58, 145, 268, 1056, 1090; — Paşa 282, 283, 284, 296, 1229
Nogāy; münteheb-i eyâdî-i tetâvül-i — 706; tavâ'if-i bugāt-ı —-ı bî-hûş 706; — tâ'ifeleri 706
Nova (Nehir ismi) 317
Novgrad (Yeni Kal'a) 313; — Kal'ası 313
Nücûmu'z-Zâhire (İbn-i Tağriberdî'nin eseri) 747
Nûh (a.s.); 'ömr-i — 820; Sefîne-i — 126; Sefîne-i —-âsâ 121
Nûh Efendi (Hekîm-başı) 233, 693
nukūd 1217; —-ı nâ-ma'dûd 212, 540;

bezl-i — 1203; sarf-ı —-ı iʿtikādâtı 1089
Nuʿmân (Sultân, Şehzâde, Sultân III. Ahmed'in oğlu) 734, 1167
Nuʿmân Bey (ʿAli Paşa-zâde, Rikâbdâr Ağalık ile behrever) 384
Nuʿmân Bey (Seyyid, Selânik Barut-hânesi) 1208
Nuʿmân Efendi (Bağdâd Kadısı, Belgrad Kazâsı) 797
Nuʿmân Efendi (Tezkire-i Sânî, Tezkire-i Evvel, Cizye Muhâsebecisi, Baş-muhâsebe, Re'îsülküttâb, Tevkīʿî, Emânet-i Defter-i ʿâmire, Yeniçeri Kitâbeti) 57, 75, 144, 274, 802, 875, 933, 1011, 1099, 1106, 1127, 1129, 1139, 1175, 1184
Nuʿmân Paşa (İhtiyâr, Vezîr, Hanya Sancağı) 65, 142
Nuʿmân Paşa (Küçük, Vezîr, Vidin Muhâfızı, Semendire Sancağı, Belgrad Muhâfızı, Kavala Sancağı, Selânik Sancağı, İç-il Sancağı, Ankara Sancağı, Adana Vâlîsi, Marʿaş Eyâleti, Yenişehri Sancağı, Niğde Sancağı, Akşehir Sancağı, Karaman Eyâleti, Rakka Eyâleti, Diyârbekir Vâlîsi, Mûsul Eyâleti, Şâm Eyâleti ve Mîru'l-hâclığı, Cerde Başbuğu, Safed, Sayda ve Beyrût Eyâletleri, Trabzon Eyâleti, Van Eyâleti) 31, 105, 133, 290, 499, 622, 623, 636, 692, 701, 790, 855, 898, 946, 947, 1014, 1111, 1144, 1157
Nûrî Efendi (Filibe Kazâsı, Âmid Kazâsı) 1154
Nûrî Efendi (Kethudâ Kâtibleri Ser-halîfesi, Kethudâ Kitâbeti) 165
Nûrî Efendi (Mâliyye Tezkirecisi) 1089
Nûrî Efendi (Seyyid, Himmet-zâde, Sultân Bâyezîd Şeyhi, Süleymâniyye Vâʿizliği) 1085
Nûrî Mehmed Emîn Bey/Efendi (Lala-zâde, -Lala Mustafa Ağa-zâde-Dâmâd, Hânım Sultân zevci, Haremeyn Mütevellîsi, ʿUlûfeciyân-ı Yemîn Kitâbeti, Cizye Muhâsebecisi, Büyük Kalʿa) 673, 778, 810, 875, 933, 1176, 1207
Nûreddîn-i Cerrâhî 806, 807
Nûrullah Bey (Mâliyye Tezkireciliği) 1069
Nûrullah Beyefendi (Rikâbdâr, Cizye Muhâsebesi, Mâliyye'den maʿzûl, Atlu Mukābelesi) 384, 672
Nûrullah Efendi (Büyük Kalʿa Tezkireciliği) 803, 1012
Nübüvvet 683; gül-i sad-berg-i gülistân-ı — 177; imâm-ı — 454; tâc-ı — 454

O

Ocak/Ocağ 279; ağayân-ı — 146, 285, 370, 401, 674; ʿatâyâ-yı —-ı yeniçeriyân 285; aʿyân-ı —-ı maʿmûre 1055; ber-vech-i —lık 675; Bevvâbân-ı Hâssa —ı 352; Cebe-hâne —ı 297; Dergâh-ı ʿâlî Yeniçerileri —ı 717; Dergâh-ı ʿâlî Yeniçerileri —ı Kâtibi 724; Hasîrcılar —ı 754; huzzâr-ı ağayân-ı — 657; kānûn-ı hümâyûn-ı — 635; Kayık-hâne —ı 111, 112, 385, 952, 1072; Oduncular —ı 755; Silahdâr —ı 26; Topcıyân —ı 1227; Topcu —ı 779; tulumbacı —ları 90; Yeniçeri —ı 247, 419, 659, 1159; Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı ʿâlî —ı 200, 352, 471; —-ı Bostâniyân-ı Hâssa 1067; —-ı Cebeciyân-ı Dergâh-ı ʿâlî 285; —-ı maʿmûre 531, 584; —lık 142, 235, 570, 1056, 1059; — Kethudâlığı 297
Odun-kapusu 1063
Ohri 395; Livâ'-i — 143, 557, 793, 1110, 1142; — Mutasarrıfı 64; — Sancağı 64, 287, 395, 557, 558, 675, 857, 945, 949, 1060, 1130, 1168, 1170; — Sancağı Mutasarrıfı 143, 287
okka 745, 780, 781, 873, 1005
Ok-meydânı 366

Oltu; — Sancağı 902
opera 574
Orta-kapu 247, 248, 295, 352, 473, 513, 754, 755, 861, 862, 1004, 1047, 1134, 1229
Orta-köy 369, 787, 1027, 1138
Osek [=Osijek] 562; — Cenerâli 561; — Kal'ası 562
'Osmân (Sultân III. Osmân Hân) 176, 185, 206, 314, 316, 345, 354, 356, 472, 474, 478, 480, 486, 492, 510, 513, 519, 520, 522, 536, 537, 539, 543, 547, 550, 559, 593, 619, 625, 629, 630, 668, 678, 684, 734, 867, 920, 982, 1042, 1046, 1125, 1126 1194
'Osmân Ağa (Çil, Hekîm-başı-zâde 'Ali Paşa Silahdârı, Kıbrıs Muhassılı) 579, 1165, 1206, 1212
'Osmân Ağa (Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından, Mîr-'alem) 1107, 1182
'Osmân Ağa (Göynüklü dâmâdı, Gurabâ'-i Yesâr Ağalığı) 146
'Osmân Ağa (İbrâhîm Paşa Kethudâsı, Mîrahûr-ı Sânî) 935
'Osmân Ağa (Kürd, Ser-sensonî, Zağarcı-başılık) 1038
'Osmân Ağa/Paşa (Mîru'l-hâcc-ı esbak merhûm Es'ad Paşa'nın etbâ'ından, Hama Mütesellimi, Rumeli Beylerbeyiliği Pâyesi, rütbe-i Mîr-i mîrânî, Trablus-Şâm, Cerde Başbuğluğu, Şâm Eyâleti, Mîru'l-hâclık, Kudüs ve Nablus sancakları) 898, 926, 947, 970, 1056, 1109, 1121, 1143
'Osmân Bey (İbrâhîm Paşa-zâde Mehmed Paşa'nın oğlunun lalası, Silahşorluk) 510
'Osmân Bey (Kıbleli-zâde, Bursa Mukāta'ası) 934
'Osmân Bey ('Uzeyr Livâsı) 792
'Osmân Bey (Mısrî, Dukagin Sancağı) 287, 1015
'Osmân Beyefendi (Nebîre-i 'Ali Paşa, İstanbul Pâyesi) 1206
'Osmân bin 'Affân (Hz., IV. Halîfe) 45; cenâb-ı — 41, 46, 348, 988
'Osmân Efendi (Bağdâd Kazâsı) 1233
'Osmân Efendi (Bursa Kadısı, Kazâ'-i Kili) 796
'Osmân Efendi (Ebûbekir Efendi-zâde, Anadolu Pâyesi, İstanbul Kadısı, Anadolu Kadı'askerliği, Sadr-ı Rûm) 796, 940, 1018, 1063, 1193
'Osmân Efendi (Emnî Bey Kethudâsı, Moskov cânibine elçi, Şıkk-ı Sânî Pâyesi) 536, 540
'Osmân Efendi (es-Seyyid, el-Hâc, İmâm-ı Sânî, Migalgara Kazâsı) 797
'Osmân Efendi (Gurebâ'-i Yemîn Kitâbeti) 145
'Osmân Efendi (İstanbul Mukāta'ası) 1107
'Osmân Efendi (Kırımî, Seyyid) 510
'Osmân Efendi (Konevî, es-Seyyid, Hâmise-i Süleymâniyye ile Dâvûd-paşa Müderrisi, Âmid Kazâsı) 1058
'Osmân Efendi (Murâd-zâde, Mekke-i mükerreme Kadısı, Yalak-âbâd Kazâsı) 913
'Osmân Efendi (Paşa-zâde, Edirne Kadısı, Medîne-i münevvere Kadısı) 795
'Osmân Efendi (Sâliha Sultân Kethudâsı, Kapucular Bölük-başılığı, Mevkūfât) 1023, 1030, 1069
'Osmân Efendi (Sultân Selîm Vâ'izi) 993
'Osmân Efendi (Şehdî, Bîrûn Kağıd Emâneti, Barut-hâne, Kalyonlar Kitâbeti, Binâ Emîni) 146, 888, 1070, 1218
'Osmân Efendi (Yenişehirli, Sergi Nezâreti, Mevkūfât, Çavuş-başı, Silahdâr Kitâbeti) 59, 934, 1123, 1175, 1199, 1202, 1207, 1220
'Osmân Hân (Gāzî, I. 'Osmân, Ertuğrul Gāzî'nin oğlu) 932
'Osmân Kethudâ (Maktûl, Vezîr Kethudâsı, Kel Yûsuf Efendi hizmetinde) 625

'Osmân Monla Efendi (Pîrî-zâde, İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî, Sadr-ı Anadolu, Sadr-ı Rûm) 50, 339, 401, 403, 414, 419, 421, 1008, 1063, 1090, 1193, 1216
'Osmân Paşa (Muhassıl, Mısır Vâlîsi) 658, 659, 683
'Osmân-zâde (Ahmed Tâib, Hadîkatü'l-vüzerâ isimli eserin müellifi) 802, 819
Ostergon [=Esztergom]; — nâm kal'a-i meşhûre 566
otağ; —-ı hümâyûn 980; —-ı Sadrıa'zamî 1228
Otakcılar 45, 47, 292

Ö

'Ömer (Livâ'-i Mecingird (محیکزد), Seyyid) 654
'Ömer Ağa (Sıvacı, Cebeciyân Baş-çavuşu) 1029
'Ömer Ağa (Kul Kethudâsı, Yeniçeri Ağası) 1124, 1151, 1175, 1191
'Ömer Ağa (Kütahya Müsellimi, Emânet-i Surre-i şerîfe) 1128
'Ömer Ağa (Mîrahûr Seyyid Ahmed Paşa birâderi, Silahşorân-ı hazret-i Şehriyârî'den, Emânet-i Surre-i şerîfe) 1164
'Ömer Ağa (Şâhbender-oğlu, el-Hâc, Selânik Barut-hânesi) 145, 277
'Ömer Ağa/Paşa (Bağdâd Vâlîsi Süleymân Paşa Kethudâsı, Bağdâd Eyâleti) 1145
'Ömer bin 'Abdül'azîz 42
'Ömer bin el-Hattâb (Hz., II. Halîfe) 865, 890
'Ömer Efendi ('Âtıf-zâde, Vahîd, Mevkūfât, Tersâne Emîni, Sipâh Kitâbeti, Binâ Emîni) 803, 1069, 1115, 1218
'Ömer Efendi (Avlonya ma'a Eğriboz Mukāta'ası, Kefe Mukāta'acısı) 1070
'Ömer Efendi (Dilâver Ağa-zâde, Piyâde Mukābeleciliği, Yeniçeri Kitâbeti, Re'îsülküttâb) 802, 818, 819
'Ömer Efendi (Gelibolu Barut-hânesi) 1070
'Ömer Efendi (Hâslar Mukāta'acılığı, Kethudâ Kâtibi, Şehr-emâneti, Yeniçeri Kâtibi, Re'îsülküttâb) 803, 805, 859, 1096, 1106, 1169, 1184, 1207
'Ömer Efendi (Kalyonlar Baş-kâtibi) 86
'Ömer Efendi (Ser-halîfelik) 165, 974
'Ömer Efendi (Sır Kâtibi, Nişâncı-paşa-yı Cedîd Müderrisi, Kuds-i şerîf Kazâsı) 853
'Ömer Efendi (Sipâh Kitâbeti) 58, 276
'Ömer Efendi-zâde (Üsküdâr Kadısı, Mısır Mevleviyyeti) 1076
'Ömer Paşa (Amasiyye Sancağı) 623
'Ömer Paşa (Hân Çırâğı, Mîr-i mîrân, Akserây Sancağı, Kırşehri Sancağı, Sultân-önü Sancağı, Bender Sancağı, Hotin Sancağı, İskenderiyye Livâsı, Yanya Sancağı) 143, 289, 341, 558, 792, 901, 949, 1015, 1082, 1110, 1130, 1143
'Ömer Paşa (İt, Maktûl Beşîr Ağa'nın Süleymânî etbâ'ından, Yanya'da ve sâ'ir Arnavudluk sahrâsında 'alem-efrâz-ı mezâlim) 805, 818
'Ömer Paşa (Mîr-i mîrân, Ohri Sancağı, İlbasan Sancağı, Avlonya Sancağı, İskenderiyye Sancağı) 64, 287, 793, 949
'Ömer Sühreverdî (Hikmetü'l-işrâk'ın müellifi) 1024
'öşr 796
Özbek 533, 641
Özi 133; Eyâlet-i — 15, 61, 654, 789, 1071, 1109, 1142; — Eyâleti 15, 105, 133, 945, 1014, 1054, 1055; — Kal'ası 133, 311, 654, 789; — Muhâfızı 329, 1082; — Mutasarrıfı 15; — Sancağı 341; — Suyu 311; — Vâlîsi 105, 341, 788, 793, 1054, 1056, 1110, 1142

P

Pâdişâh 178, 467, 474, 515, 542, 659, 682, 714, 716, 764, 822; ʻadem-i irtizây-ı —-ı rûy-ı zemîn 502, 661; ʻâdet-i hasene-i —âne 33, 131, 264, 378, 388, 813; ʻâdet-i seniyye-i —âne 858, 1079; ʻâdet-i şükûh-ı —î 189; âl-i ʻOsmân —ı 324; ʻatıyye-i —î 422; bâdî-i duʻây-ı ʻömr ü devlet-i —-ı maʻdelet-nisâb 508; be-taht-ı —î 452; cenâb-ı —-ı ʻâlem 742; cümle-i kerâmet-i hazret-i —î 638; dâmen-bûs-ı hazret-i —î 69, 161, 308, 406, 821, 1028, 1211; devâm-ı devlet-i hazret-i —-ı enâm 928; devâm-ı devlet-i —-ı enâm 798, 1039; devâm-ı devlet-i —î 1128; devâm-ı duʻây-ı devlet-i —î 1035; devâm-ı kıyâm-ı devlet-i —-ı enâm 1064, 1197; devâm-ı kıyâm-ı ʻömr ü devlet-i hazret-i —-ı enâm 1183; devâm-ı kıyâm-ı ʻömr ü devlet-i —î 129, 263, 293, 378; devâm-ı ʻömr ü devlet-i hazret-i —-ı enâm 1002, 1013; devâm-ı ʻömr ü devlet-i hazret-i —î 393, 670, 1153; devâm-ı ʻömr ü devlet-i —î 52, 211; devlet-i hazret-i —-ı enâm 1002, 1013, 1183; devlet-i hazret-i —î 118, 393, 670, 1153; devlet-i —-ı maʻdelet-nisâb 508; devlet-i —î 52, 137, 211, 263, 272, 293, 363, 378, 440, 739; deydene-i müstahsene-i —âne 850, 937; duʻây-ı devâm-ı devlet-i hazret-i —î 1104; duʻây-ı devâm-ı ʻömr ü devlet-i —î 363; duʻây-ı devlet-i —-ı enâm 781; duʻây-ı hayr-ı —âne 604; duʻây-ı —-ı ʻâlem 513; emr-i —-ı meʻâlî-rüsûm-ı ʻazamet-mevsûm 556; emvâl-i cizye-i —î 707, 725; emvâl-i —î 735; eyyâm-ı ʻömr ü devlet-i —î 739; eser-i nutk-ı hazret-i —î 1125; evâmir-i —î 787; farîza-i ʻuhde-i —âne 1108; ferr-i kuvvet-i baht-ı hazret-i —-ı İslâm-penâh 599; gazab-ı —î 1180, 1182; haşmet-i —âne 53, 138, 168, 273, 394, 671, 800, 929, 1010, 1066, 1105, 1138, 1205; hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîf-i hazret-i —î 996; hatt-ı şerîf-i ʻinâyet-redîf-i —î 124; hazâʾin-i —î 502; hazret-i —-ı ʻâlem 396, 418, 741, 924, 968, 1163; hazret-i —-ı ʻâlem-penâh 1199; hazret-i —-ı ʻâlem-penâhî 224; hazret-i —-ı cümle-i enâm 1220; hazret-i —-ı enâm 771, 872; hazret-i —-ı İslâm 923, 1020; hazret-i —-ı merâhim-penâh-ı kişver-i İslâm 344; hazret-i —î 224, 1054; hemîşe-sâye-i ʻinâyet-vâye-i —âne 955; hıdemât-ı celîle-i —î 501, 550; hıdemât-ı seniyye-i —î 268; hıdmet-i celîle-i kurb-ı dergâh-ı —î 557; hılâf-ı rızây-ı hazret-i —î 1162; hılâf-ı rızây-ı —î 1165; hisse-yâb-ı nevâl-i zülâl-i ihsân-ı —î 903, 925, 958, 978, 995, 1061, 1116, 1123, 1129; hisse-yâb-ı zülâl-i nevâl-i ihsân-ı —î 1099, 1196; hisse-yâb-ı zülâl-i nevâl-i —î 1043; Hudâvend-i mekârim-i —-ı ekmel ü aʻdel 45; huzûr-ı fâʾizuʾn-nûr-ı hazret-i —-ı Cihân-penâhî 186, 490; ihsân-ı hazret-i —î 1218; inʻâmât-ı —î 1218; inâre-i gazab-ı —î 1025; ʻinâyet-i —âne 635; ʻinâyet-i —î 233; irtizây-ı —-ı rûy-ı zemîn 504; istidâmet-i devlet ü şevket-i hazret-i —-ı enâm 717; izhâr-ı sürûr-ı —î 759; kānûn-ı —î 699; Kasr-ı —î 282; kerem-i —-ı ʻâlem-penâhî 587; kevkebe-i servet-i —âne 413; kudret-i —-ı İslâm-penâh 597; kudûm-ı hazret-i —î 635; mahbûs-ı emr-i —î 587; mahz-ı mehâmid-i cemîle-i hazret-i —î 636; mahz-ı mevâhib-i kerîme-i —î 208; makbûl-i nazar-ı —î 669; maʻlûm-ı hazret-i —-ı enâm 939;

ma'lûm-ı kâ'inât-pîrây-ı hazret-i —-ı 'âlem 912; ma'lûm-ı —-ı 'âlem 698; manzûr-ı nazar-ı hazret-i —î 869, 1158; mazhar-ı gazab-ı —î 886; meczûm-ı tab'-i merâhim-neb'-i cenâb-ı —-ı 'âlem 739; Medrese-i Hâssa-i —î 149; mehâmid-i cezîle-i hazret-i —-ı merâhim-penâh-ı kişver-i İslâm 984; mehâmid-i hazret-i —-ı Cihân-penâh 507; mehâmid-i hazret-i —-ı İslâm 37; mekremet-i —î 201; memerr-i hazret-i —î 280; memleket-i —î 726; merâsim-i bey'at-ı —âne 465; mesned-i —î 1229; mevâcib-i —î 1095; mevhûbe-i erîke-i —î 458; meziyyet-i re'fet-i seniyye-i —âne 216, 538; mu'azzam-ı umûr-ı —î 506; mühr-i —-ı gayûr 186, 490; mülhem-i tab'-ı —-ı ma'ârif-sünûh 126; nakl-i hümâyûn-ı hazret-i —î 850; nakl-i hümâyûn-ı —î 33, 68, 131, 813, 1038, 1113; nâmî-i —-ı emced 186; nazar-ı 'inâyet-eser-i hazret-i —î 1158; nazar-ı 'inâyet-eser-i —î 149; nazar-ı 'inâyet-i hazret-i —î 268; nesl-i —ân-ı Âl-i 'Osmânî 750; nevâl-i —î 119; nevîn-nakş-ı nâm-ı nâmî-i —-ı emced 491; ni'am-ı —-ı gîtî-sitân-ı a'zam 131; nîsân-ı ihsân-ı —î 51, 77, 103, 134, 175, 254, 335, 367, 390, 416, 434, 618; pîş-gâh-ı 'inâyet-penâh-ı —î 270; pîş-gâh-ı şevket-penâh-ı —î 61, 148, 282; Rikâb-ı kâmyâb-ı —î 815; sadakāt-ı —î 357, 501, 506, 1031; sadakāt-ı seniyye-i —î 509; sâhil-i mülk-i —î 111; sâye-i 'inâyet-vâye-i —î 722; Serây-ı 'âmire-i —î 502; Serây-ı —î 1120; Serây-ı vâlây-ı hazret-i —î 69, 161, 406, 1027, 1150, 1185, 1187, 1210; Serây-ı vâlây-ı —î 308, 692, 821, 1077, 1115; sezây-ı temâşây-ı hazret-i —-ı enâm 776; şehâmet-i —î 178; şevket-i hazret-i —-ı Cihân-penâh 1172; şevket-i hazret-i —-ı enâm 961, 1136; şevket-i —-ı İslâm 890; tab'-ı merâhim-neb'-i —-ı gayûr 522; tab'-ı safâ-makrûn-ı —âne 604; tahsîl-i emvâl-i —î-i cizye-i Mısrıyye 660; tahsîl-i rızây-ı hazret-i —î 1162; tahsîl-i rızây-ı —î 708; tal'at-ı behcet-nümûn-ı —-ı rub'-i meskûn 438; ta'zîm-i şehr-âyîn-i hazret-i —î 771; teşrîf-i hümâyûn-ı —î 131, 167; umûr-ı mühimme-i —î 864; velîme-i —î 608; vesîle-i du'ây-ı devâm-ı devlet-i 'ömr-i hazret-i —î 422; vesîle-i du'ây-ı —-ı Cihân-gîr 91, 420, 518, 704, 878, 1087; yemîn ü yesâr-ı —î 194, 470; yümn-i teveccüh-i derûn-ı kerâmet-meşhûn-ı —î 124; zuhûr-ı evlâd-ı —ân 741; zuhûr-ı zürriyyet-i —-ı 'âlem 742; zülâl-i nevâl-i ihsân-ı —î 526; —ân-ı cihân 459; —ân-ı eslâfdan 742; —ân-ı İslâm 717; —-ı âgâh 512, 626; —-ı 'âlem 327, 372, 500, 682, 698, 700, 714, 721, 742, 764, 780, 854, 865, 965, 1211; —-ı 'âlem-penâh 36, 53, 59, 69, 91, 124, 138, 146, 161, 166, 171, 190, 191, 193, 201, 221, 232, 273, 274, 280, 292, 301, 304, 308, 348, 349, 351, 352, 362, 394, 398, 400, 406, 418, 420, 424, 426, 427, 469, 472, 489, 514, 517, 518, 521, 548, 564, 589, 593, 601, 603, 616, 629, 648, 659, 671, 692, 704, 727, 730, 731, 734, 737, 749, 769, 800, 816, 821, 878, 908, 910, 921, 929, 1010, 1028, 1044, 1066, 1077, 1087, 1090, 1097, 1105, 1115, 1122, 1138, 1150, 1185, 1187, 1195, 1205, 1211, 1214, 1221, 1225, 1234; —-ı 'âlem-penâh-ı 'azamet-dest-gâh 193; —-ı 'âlem-penâh-ı gerdûn-iktidâr 206, 496; —-ı 'âlî-kadr 532; —-ı 'atâfet-iktinâh 483;

—-ı ʻatâ-iktinâh 209; —-ı aʻzam 771, 774, 988; —-ı bahr u berr 116; —-ı bu'l-ʻatâ 1200; —-ı Cem-câh 634, 637; —-ı Cem-haşem 467; —-ı Cihân-gîr-i kişver-güşâ 120; —-ı Cihân-mutâʻ 481; —-ı Cihân-mutâʻ-ı ʻâlem 381, 439; —-ı Cihân-penâh 435; —-ı cümle-i ümem 734; —-ı dîn-perver 214; —-ı efham 552; —-ı ekrem 303, 1222; —-ı enâm 746, 1078, 1168, 1228; —-ı gayûr 559; —-ı heft-kişver 44, 575; —-ı ʻinâyet-iktinâh 690; —-ı ʻinâyet-penâh-ı merâhim-iktinâh 670; —-ı İslâm 188, 191, 304, 707, 715, 1053; —-ı İslâm-penâh 84, 282, 599; —-ı kâffe-i ehl-i İslâm 961; —-ı kâm-kâr 99; —-ı kerîm 622; —-ı kişver-güşây-ı merâhim-nijâd 38, 345, 985; —-ı lânazîr 505; —-ı maʻâlî-iktidâr 488; —-ı maʻârif-âşinâ 482; —-ı maʻdelet-âyîn 192; —-ı maʻdelet-iktinâh 505; —-ı maʻdelet-penâh 219; —-ı mahrem-i kurb-i nevâfil 98; —-ı merâhim-dest-gâh 52, 137, 272, 393; —-ı merâhim-iktinâh 513; —-ı merâhim-iktinâh-ı ümem 186, 490; —-ı merâhim-tev'em 358; —-ı rubʻ meskûn 547; —-ı rûy-ı zemîn 162, 167, 399, 413, 422, 461, 467, 577, 598, 635; —-ı rûy-ı zemîn-i gerdûn-iktidâr 156; —-ı sipihr-iktidâr 60, 147, 280; —-ı sitâre-sipâh 27, 101; —-ı Süleymân-bâr-gâh 80; —î 22

Palatnat Sancağı [=Renenya-Palatina] 571

palavra 118, 374

pâpâs 709; —-ı mesfûr 709

Parmak-kapu (Sultân Bâyezîd kurbunda) 167, 282, 955

Paşa-kapusu 327, 713, 856, 1074

patrona 373, 1210; — kalyonu 444

Payas 154; — Mütevellîsi 154

pehlevânân 60, 148; —-ı kûh-cismân 281

Pehlevî; ber-beste-i — 198

Pelçe (Nehri) [=Bug] 576

perende-bâzân 60, 282; —-ı ʻacîbü'd-devr 148; —-ı uʻcûbe-nümûn 415

pergende 231, 373, 374, 708, 1147

Peri Kalʻası 70, 71, 87

Perverdigâr; celb-i rızây-ı hazret-i Kayyûm-ı — 190; cenâb-ı — 587; cenâb-ı —-ı mutlak 180; zıll-ı zalîl-i ʻinâyet-i — 426

Peşte 567

Petroburh [=Petersburg] 313, 317, 319, 322, 323, 324, 325, 326, 794

Petro-kapusu 585

Petrokof (Saray ismi) 319, 320

peyk 189, 194, 314, 315, 470, 507, 1228; —ân-ı Hâssa 210; —ân ve solakān-ı Hâssa 248; —-hâne 273, 1204

Pîrî Paşa Kethudâsı (Gelibolu Barut-hânesi) 1139

Pîşgîr; — Ağalığı 58, 276, 933; — Ağası 494

Pojon [=Bratislava] 566

Prizrin; Livâ'-i — 144, 623, 791, 1110, 1142; — Sancağı 29, 287, 676, 857, 949

Prusya; — Eyâleti 569; — Kıralı 578

Puhurluk 310; — Çayı 310

R

Rabb; âyîne-i ilhâm-nümây-ı —ânî 808; eltâf-ı hafiyye-i —âniyye 612; Habîb-i —i'l-ʻâlemîn 151; hılâf-ı rızây-ı —ü'l-ʻâlemîn 502, 661; Hudây-ı —ü'l-ʻâlemîn 586; ʻinâyet-i ezeliyye-i —âniyye 176; mazhar-ı emânet-i —ânî 176; mevâhib-i —ânî 185

Râcih Beyefendi (Defterdâr Efendi Mektûbcusu hulefâlarından Rahîkī dâmâdı, Cebeciler Kitâbeti, Mah-

mûd-paşa Tevliyyeti) 1000, 1012, 1036
ra'd 1033, 1034, 1208; sadây-ı — 1033; —-ı şedîd 1088, 1094
Râfizî 547
Râgıb Mehmed Paşa (Koca, Sadrıa'zam) bkz. Mehmed Râgıb Paşa
Rahova [=Orava] 568
rahş 61, 196, 282, 1229; 'atf-endâz-ı — 27; 'atf-endâz-ı —-ı şeb-dîz-i hırâm 27; 'atf-ı 'inân-ı — 61, 148; 'atf-ı 'inân-—-ı 'azamet 282; bâlây-ı — 381, 439; gubâr-ı pây-ı —ı 140; pîş-i —-ı 'azamet 414; —-ı 'adüvv 126; —-ı hümâyûn 179, 195; —-ı ma'hûd 576; —-ı meserrâta 140; —-ı mübeccel 140, 148; —-ı müzeyyen 54, 141, 279; —-ı sabâ-reftâr 797, 936, 1073, 1148, 1209; —-rân 194; —-rân-ı 'azamet 470; —-rân-ı 'azamet ü iclâl 99, 190; —-rân-ı iclâl 349; —-rân-ı nehzat 132, 814; —-süvâr-ı 'azamet 60, 131, 147, 280, 380, 438, 507
raht 313, 767, 1140; kemer-i — 1229; —lu 1190, 1191; —vân Ağa 284
Râ'if Efendi (Darb-hâne Emâneti) 1106
Râ'if İsmâ'îl Bey (Sipâh Kitâbeti) 803
Râkım Mehmed Efendi bkz. Mehmed Râkım Efendi
Rakka 1077, 1086, 1088; cânib-i — 558; ehâlî-i — 691; Eyâlet-i — 62, 142, 438, 558, 789, 1076, 1077, 1088, 1109, 1144, 1164, 1176; — Eyâleti 290, 558, 559, 674, 691, 701, 702, 855, 947, 970, 1037, 1056; — Vâlîsi 290, 855, 1037, 1056, 1076, 1088
Rakoci-oğlu (Macâr a'yânı) 570
Râmî Paşa Çiftliği (emlâk-ı hümâyûndan) 1037
Râsim Mehmed Efendi (Eğri-kapulu, Serây-ı 'âmire Hâcesi, Hattât) 387
Rasûl; 'Alemdâr-ı —-i ekrem 30; Bürde-i münîfe-i hazret-i —-i ekrem 927, 1001; câdde-i ta'zîm-i hazret-i —-i 'Adnânî 422; cebhe-sâyî-i Ravza-i münevvere-i —-i kibriyâ 81; cümle-i sıhâh-ı ehâdîs-i —ullâh 96; Hırka-i şerîfe-i —-i ekrem 1197; kırâ'at-ı Mevlid-i şerîf-i hazret-i —-i ekrem 1039; li-rızâ'-i —ihi'l-kerîm 167; meşâhid-i —ullâh 890; mîzbân-ı —ullâh 851; resîde-i sem'-i şerîf-i hazret-i —-i kibriyâ 941; Seyyid-i 'âlem —-i ekrem 172; şeref-i mücâveret-i mîzbân-ı hazret-i —-i ekrem 968; takbîl-i taraf-ı Bürde-i münîfe-i hazret-i —-i ekrem 1171; tevessül-i mu'cizât-ı —-i nusrat-nevâl 599; ziyâret-gâh-ı vâlid-i —ullâh 171; ziyâret-i Bürde-i şerîfe-i hazret-i —-i ekrem 1171; —allâh 46, 164; —-i Hudâ 454; —illâh 40; —ullâh 46, 171
Râşid Efendi 914
Ravza; cebhe-sâyî-i —-i münevvere-i Rasûl-i kibriyâ 81; nâ'il-i şeref-i ziyâret-i —-i mutahhara-i hazret-i Seyyidü'l-enâm 600; —-i mutahhara 597, 972, 1178
Recâ'î Mehmed Efendi (Mektûbî hulefâsı, Re'îsülküttâb, Çavuş-başı, Sadrıa'zam Kethudâsı, Küçük Tezkireci, Tezkire-i Evvel) 365, 672, 802, 1011, 1035, 1069, 1117, 1127, 1139, 1167, 1175
Receb Paşa (Mûsul Eyâleti, Çorum Sancağı, Şehrizor Eyâleti, Bender Sancağı, Niğde Sancağı, Kırşehri Sancağı, Hotin Sancağı, Özi Eyâleti) 35, 290, 519, 654, 901, 950, 1060, 1110, 1130, 1142
Re'fet Mustafa Efendi (Âmedci, Beylikcilik) 1207
Re'îsülküttâb 56, 74, 144, 199, 233, 245, 267, 272, 305, 351, 364, 393, 414, 445, 472, 565, 612, 624, 670, 672, 818, 819, 942, 998, 1035, 1090, 1127, 1154, 1155, 1175,

1184, 1186, 1187, 1228; —-ı esbak 999; —-ı sâbık 145, 369, 550, 657, 967, 969, 975, 1117, 1129; — Efendi 52, 86, 137, 201, 205, 245, 247, 248, 282, 295, 414, 657, 756, 1196
Remle 620, 894
Reno [=Rhein] Eyâleti 569
resâ'il 694, 1019; te'âzud-ı — 451; —-i 'adîde 55, 1024; —-i garîbe 914; —-i mü'ellefe 512; —-i mütenevvi'a 163; —-i nefîse 163
Resimo 679, 793, 977, 979, 1099, 1110, 1125; Cezîre-i — 305, 329, 362, 1118; Kal'a-i — 646; Livâ'-i — 143, 558, 1142; — Cezîresi 266, 679, 1025, 1054; — Kal'ası 651, 671; — Sancağı 949, 1015, 1060
Resmî Ahmed Efendi bkz. Ahmed Resmî Efendi
Reşîd (Mısır'da bir yer) 707
Reşîd İbrâhîm Ağa (Dülbend Ağası, Mîrahûr-ı Evvel) 1061, 1062, 1066, 1076, 1086
Revân 785
Rıdvân-oğlu (Kandiye Defterdârlığı) 714
Rızâ Efendi ('Arab-zâde, Yenişehir Mevleviyyeti) 1128
Rızâ Efendi (Nakībü'l-eşrâf) 195, 363, 405
Riga Kal'ası 326
Rikâb/rikâb 245, 248, 314, 315, 817, 1229, 1230; ağayân-ı —-ı hümâyûn 210; Der-—-ı Şeh-i 'âlem 113; keşîde-i seng-i — 252; keşîde-i seng-i —-ı iclâl 337, 383, 442; keşîde-i seng-i —-ı ifhâm 657, 1190; keşîde-i seng-i —-ı tekrîm 205; pîş-gâh-ı —-ı hümâyûn 60, 61, 148, 280, 282; pîş-gâh-ı —-ı Şehriyârî 1000; pîş-i —-ı hümâyûn 336; seng-i — 199, 245, 247, 248; seng-i —-ı mübârek 351; tahrîk-i rikâb 246; tahrîk-i —-ı kâm-yâb 528; taraf-ı —-ı hümâyûn 866; tavâ'if-i hademe-i —-ı hümâyûn 1047; — ağaları 199, 350, 507, 637; —-ı hümâyûn 139, 147, 185, 201, 428, 472, 495, 507, 550, 553, 606, 635, 636, 770, 785, 904, 939, 1000, 1025, 1068, 1112, 1118, 1126, 1127, 1154, 1158, 1159, 1162; —-ı hümâyûn ağaları 198, 201, 282, 472, 635, 636, 770, 980; —-ı hümâyûn ağalıkları 805; —-ı hümâyûn-ı gerdûn-pâye-i 'ulâya 186; —-ı hümâyûn-ı hazret-i Şehriyârî 219; —-ı hümâyûn-ı 'inâyet-meşhûn 33, 130; —-ı hümâyûn Kapucular Kethudâlığı 606; —-ı hümâyûn Kāyim-makāmı 231, 236; —-ı kâm-yâb 414, 430, 527, 536, 586, 590, 616, 694, 698, 709, 822, 885, 887, 904, 906, 908, 916, 918, 920, 921, 925, 939, 950, 956, 977, 1060, 1062, 1095, 1103, 1136, 1166, 1180, 1182; —-ı kâm-yâb-ı gerdûn-pâye-i a'lâ 490; —-ı kâm-yâb-ı hazret-i Şehen-şâhî 224; —-ı kâm-yâb-ı hazret-i Şehriyârî 361, 433, 922; —-ı kâm-yâb-ı Husrevânî 812; —-ı kâm-yâb-ı 'inâyet-me'âb-ı hümâyûn 388; —-ı kâm-yâb-ı Pâdişâhî 815; —-ı kâm-yâb-ı Şehriyârî 201; —-ı müstetâb 1208
Rikâbdâr; — Ağa 51, 419, 656, 805, 1043, 1079, 1104, 1153; — Ağalık 384; —-ı esbak 672; —-ı hazret-i Şehriyârî 384; —-ı hazret-i Şehriyârî Ağa 104, 1129
rivâyât; mesbût-ı mecelle-i —-ı sahîha 40, 347, 987
rivâyet 42, 603; —-i sahîha 41, 172; —-i uhrâ 46; —-i Vâkıdî 171
Riyâset 274, 802, 1069, 1106, 1125, 1127, 1155, 1207; câh-ı vâlây-ı — 652; hıdmet-i celîle-i — 445; hıdmet-i — 802, 818, 933, 942, 943, 1127; hıdmet-i —-i Devlet-i 'aliyye 445; hıdmet-i vâlây-ı — 57, 267; ilbâs-ı hil'at-ı — 612; mesned-i —

305, 612, 819, 942, 1035; rütbe-i vâlây-ı — 74, 75; Tersâne —i 934; Tersâne — Vekâleti 617; —-i Devlet-i ʻaliyye 365, 437, 612, 652, 802, 819, 999, 1010, 1035
Rodos 966, 1052, 1127; Livâʼ-i — 1144; — Cezîresi 331, 429, 432, 497; — Mutasarrıfı Paşa 86; — Sancağı 856, 1131
Rûm 534, 535, 548, 709, 738, 744, 758, 759, 765, 932; bilâd-ı bâride-i — 1179; esb-i —î 283; iklîm-i — 932; memleket-i — 535; mersây-ı — 444; mesned-ârâyî-i Sadâret-i — 402; mesned-i Sadâret-i — 384; mesned-i Sadr-ı — 419, 824, 1018, 1216; Sadâret-i — 663, 1063, 1123, 1124, 1193; Sadr-ı — 50, 339, 401, 403, 414, 419, 421, 426, 614, 662, 663, 689, 815, 824, 940, 1008, 1090, 1123, 1216, 1229, 1230; Sadr-ı —-ı esbak 384, 1037; Sadr-ı —-ı sâbık 270, 419, 613, 1035, 1037; — Kilisası 1157; —-peçe 776
Rumeli 217, 395, 412, 415, 417, 495, 501, 621, 638, 652, 664, 777, 788, 938, 971, 1180, 1207; câh-ı vâlây-ı Sadâret-i — 403; ekser-i — 639; Eyâlet-i — 61, 141, 162, 653, 778, 788, 1176; Kadıʻaskerlik-i — 1132; mesned-i Sadâret-i — 1111; müddet-i Sadâret-i — 940; Pâye-i — 1185; Sadâret-i — 223, 384, 419, 499, 940, 1057, 1063; Sadâret-i — Pâyesi 1153; Sadr-ı — 853, 1063; Sadr-pîrây-ı Ser-mesned-i — 1018; Ser-mesned-i Sadâret-i — 499; — Beylerbeyiliği 495, 552, 663, 920, 1067; — Beylerbeyiliği Pâyesi 16, 73, 95, 105, 108, 109, 143, 165, 173, 557, 898, 902; — Beylerbeyisi Pâyesi 372; — Eyâleti 286, 653, 659, 861, 945, 1014, 1141; — Kadıʻaskeri 133, 1132; — Kadıʻaskerliği 50, 133, 269; — Mutasarrıfı 1142; — Pâyesi 20, 35, 50, 134, 235, 260, 269, 947, 1109; — Vâlîsi 162, 286, 417, 495, 519, 653, 788, 857, 861, 971, 1014, 1136, 1158, 1177, 1207; — Vâlîsi-yi sâbık 1021, 1071; — ve Anadolu-kavakları 973
Rumeli-hisârı 249, 1123
Rûmeyli 683
Rûmiyye 89, 532, 1017; — Hâkimi 534; — Kalʻası 87, 532, 533, 534
Rusçuk 567, 568
Rusya 1219; cânib-i memâlik-i — 1171; cânib-i memleket-i — 1171; Çârîçe-i — 820; ehâlî-i — 319; makarr-ı hükûmet-i — 312, 313, 325; memâlik-i — 1151; memâlik-i — İmparatoriçesi 541; memleket-i — 324; reʼs-i hudûd-ı — 310, 325; — Devleti 309, 312, 323; — İmparatoriçesi 316, 1151
Rûşenî Hasan Efendi (Bayram-paşa Âsitânesi'nde sâkin) 606
Rûznâmçe 295, 296; Büyük — 672; Küçük — 145, 803, 934, 1070, 1106, 1139; Mısır —si Ser-halîfeliği 628; —-i Evvel 255, 266, 275, 441, 496, 624, 656, 953, 1007, 1022, 1056, 1090, 1132, 1139, 1150, 1175, 1207; —-i Evvel Efendi 207; —-i hümâyûn 73; —-i Kebîr 145, 802, 933, 1011, 1069, 1106; —-i Sânî 785, 1207
Rûznâme; Büyük — 58; Küçük — 58, 276, 672, 673, 1175; Küçük —cilik 1012

S

Sabanca Gölü 819
Saçlu keferesi 72
Saʻdâbâd 32, 114, 129, 130, 131, 132, 262, 280, 282, 388, 677, 772; Çerâgâh-ı — 32, 129, 130, 262, 378, 388, 797, 936, 1003, 1073, 1147, 1148, 1181, 1209; fezây-ı —-ı fe-

rah-nijâd 588; havâlî-i — 851, 938; Kasr-ı hümâyûn-ı — 280; sâhâ-i mînû-bâha-i — 676; sâha-i —-ı ferah-mesîr 404; sahrây-ı — 677
Sadâret 266, 267, 328, 371, 531, 678, 694, 726, 1042, 1165; câh-ı vâlây-ı —-i Rumeli 403; def'a-i sâlise-i — 678, 680, 695, 697; erîke-pîrây-ı —-i 'uzmâ 302; erkân-ı —-i 'uzmâ 1228; gevher-i yegâne-i bâzû-yı — 505; hancer-i murassa'-ı cevherîn-niyâm-ı — 205; ilbâs-ı hil'at-ı — 412, 1126; istiklâl-i — 382; levâzım-ı — 1124; mecmû'-i müddet-i — 429; mesned-ârây-ı — 487; mesned-ârâyî-i —-i Rûm 402; mesned-i kübrây-ı — 431; mesned-i — 299, 379, 381, 429, 439, 998, 1124; mesned-i —-i Anadolu 50; mesned-i —-i Rûm 384; mesned-i —-i Rumeli 1111; mesned-i —-i 'uzmâ 429, 489; müddet-i — 407, 1103, 1124; müddet-i —-i Rumeli 940; mühr-i — 491, 869, 1042, 1126; mühr-i —-i 'uzmâ 1041, 1042; nâ'il-i kâm-ı —-i kübrâ 302; nâ'il-i mühr-i — 387; nâ'il-i mühr-i —-i 'uzmâ 693; nâ'il-i — 592; revnak-efzây-ı —-i 'uzmâ 45, 47; semmûr-ı — 431; Ser-mesned-i —-i Rumeli 499; şeref-i menzilet-i —-i 'uzmâ 332; —-i Anadolu 940, 1035; —-i Devlet-i 'aliyye 615; —-i hazret-i Râgıb Paşa 439; —-i Rûm 663, 1063, 1123, 1124, 1193; —-i Rumeli 223, 384, 419, 499, 940, 1057, 1063; —-i Rumeli Pâyesi 1153; —-i sâniye 558, 652; —-i 'uzmâ 334; —-i 'uzmâ Kethudâlığı 274, 333, 1010, 1069, 1106, 1207
Sa'deddîn-i Cibâvî 1178
Sa'deddîn Efendi (Feyzullah Monla-zâde, İstanbul Kadısı) 78, 955
Sa'deddîn Paşa ('Azm-zâde, Es'ad Paşa birâderi, Vezîr, Kudüs ve Nablus sancakları, Cerde Başbuğluğu, Trablus-Şâm Eyâleti, Cidde Sancağı, Safed, Sayda ve Beyrût eyâletleri, Karaman Eyâleti, Niğde, Yenişehri ve Akşehir sancakları, Mar'aş Vâlîsi, Habeş Eyâleti, Eyâlet-i Bağdâd, Rakka Vâlîsi) 62, 108, 230, 235, 499, 598, 622, 674, 790, 855, 948, 954, 1014, 1037, 1056, 1076, 1077, 1086
Sa'deddîn-i Teftâzânî (Şerh-i Telhîs isimli eserin müellifi) 714
Sâdık Ağa (Emîn Ağa-zâde, el-Hâc, Mîrahûr-ı Evvel, Sipâh Ağalığı) 32, 129, 130, 139, 167, 250, 278, 674, 1070, 1149
Sadr; ağayân-ı —-ı 'âlî 221, 414, 1141; 'atıyye-i —-ı 'âlî 206; Bâb-ı Cedîd-i —-ı 'âlî 412; Bâb-ı hazret-i —-ı 'âlî 756; Bâb-ı hazret-i —-ı Âsafî 608; Bâb-ı —-ı 'âlî 262, 328, 804, 858, 980, 1053, 1054, 1067, 1079, 1091, 1094, 1123, 1152, 1153, 1157, 1160, 1170, 1177; Bâb-ı —-ı Âsafî 440, 524, 554, 587, 772, 812, 1048; Bâb-ı —-ı ekrem 1068; Bâb-ı —-ı zî-şân 769; dâmen-bûsî-i hazret-i —-ı Âsafî 1210; dâmen-bûsî-i tebrîk-i hazret-i —-ı Âsafî 383, 442; da'vet-i —-ı Âsaf-güzîn 432; dest-i kerem-peyvest-i hazret-i —-ı 'âlî 125; hademe-i Bâb-ı hazret-i —-ı 'âlî 859; hademe-i Bâb-ı —-ı 'âlî 53, 141, 144, 279, 801, 1013; hademe-i Bâb-ı —-ı Âsafî 657; Hazîne-i hazret-i —-ı 'âlî 83; hazret-i —-ı 'âlî-kadr-i Aristo-nazîr 92; hazret-i —-ı Ebi'l-mevâhib 482; hazret-i —-ı efham u ekrem 45; hazret-i —-ı ekrem 187; hazret-i —-ı güzîn 206; hazret-i —-ı güzîn-i 'âlî-kadr-i a'zam 24; hazret-i —ı'l-ecelli'l-ekrem 139; huzûr-ı —-ı 'âlî 275; huzûr-ı —-ı Âsafî 279; hüsn-i delâlet-i —-ı kerîm-i Aristo-şîme-i sedîdü'r-re'y 552; Kā'im-makām-ı —-ı 'âlî 982,

1177; Kâtib-i Hazîne-i —-ı ʿâlî 284; Kāyim-makām-ı hazret-i —-ı ʿâlî 430; Kāyim-makām-ı —-ı ʿâlî 430, 1124; kerem-i hazret-i —-ı kerîm 980; kerem-i —-ı bahr-i aʿzam 112, 385; Kethudâʾ-i —-ı ʿâlî 352, 414, 550, 756, 1141, 1175; Kethudâʾ-i —-ı esbak 686, 701, 1022; Kethudâʾ-i —-ı sâbık 658, 660, 785; Kethudây-ı —-ı ʿâlî-yi sâbık 233; mahz-ı nevâziş-i hazret-i —-ı kerîm 1043; mahz-ı nevâziş-i —-ı kerîm 995; Mektûbî-i —-ı ʿâlî 144, 933, 1106; mesned-i — 663, 823; mesned-i —-ı Anadolu 384, 1153; mesned-i —-ı Rûm 419, 824, 1018, 1090, 1216; mesned-i —-ı Vezâret 267; Mîrahûr-ı —-ı ʿâlî 284; nevâziş-i hazret-i —-ı kerîm 1030, 1061, 1116; nevâziş-i —-ı kerîm 903, 925, 959, 978, 1099; nezâret-i ʿaliyye-i —-ı kirâm 49; Pâye-i —-ı Anadolu 893; pîş-gâh-ı hazret-i —-ı ʿâlî 1054; Sâhib-i — 194, 204, 868; Serây-ı hazret-i —-ı ʿâlî 92, 1006; Serây-ı —-ı ʿâlî 51, 78, 104, 135, 165, 175, 255, 308, 327, 335, 368, 390, 415, 416, 430, 434, 619, 692, 821, 1141; Serây-ı —-ı Âsafî 371; Serây-ı —-ı muʿallâ 69, 161, 406, 1027, 1077, 1115, 1149, 1185, 1187, 1210; Ser-mehterân-ı —-ı ʿâlî 284; Ser-mehterân-ı tabl-ı ʿalem-i —-ı ʿâlî 284; Ser-sûrnâ-yı —-ı ʿâlî 284; takbîl-i dâmen-i —-ı ʿâlî 1031; taraf-ı hazret-i —-ı ʿâlî 84, 85, 1031; taraf-ı —-ı güzîn 206; tebcîl-i —-ı kerîm 619; tekrîm-i hazret-i —-ı kerîm 1196; tezyîn-i Serây-ı —-ı ʿâlî 756; yed-i müʾeyyed-i hazret-i —-ı kerîm 1071; yed-i müʾeyyed-i —-ı kerîm 935; zîb-ârây-ı bâlây-ı —-ı mevâhib-eser 858, 1080; zîb-i kemer-i —-ı ʿâlî-güher 1100, 1116; zîb-i kemer-i —-ı meʿâlî-güher 1031, 1062; zîb-i kemer-i —-ı vâlâ-güher 1130; zîver-i kemer-i —-ı kerîm-i celâlet-güster 1080; —-ı ʿâlî 118, 351, 362, 411, 627, 655, 1075, 1141; —-ı ʿâlî-cenâb 11; —-ı ʿâlî-kadr 15, 511; —-ı ʿâlî-kadr-i kerîm 52, 137, 272, 393, 669; —-ı ʿâlî Kethudâlığı 1167; —-ı ʿâlî Maʿden Mukātaʿası 802; —-ı ʿâlî-makām-ı Kāʾim-makāmî 1131; —-ı ʿâlî Mektûbculuğu 275, 1011, 1069; —-ı Anadolu 50, 133, 155, 414, 426, 605, 662, 940, 1034, 1080, 1090, 1117, 1153, 1229, 1230; —-ı bahr-i aʿzam 1072; —-ı bahr-i hızamm-ı aʿzam 952; —-ı buʾl-mevâhib 823; —ı'd-devleti 11; —-ı deryâ-nevâl-i aʿzam 119; —-ı deryâ-nevâl-i ekrem 112; —-ı devlet 204; —-ı Ebiʾl-mevâhib 483, 619, 633, 669; —-ı efham 51, 772; —-ı ekrem 234, 244, 252, 414, 489, 587, 633, 642, 709, 1034, 1065, 1185, 1221; —-ı ekrem-i aʿlem 1180; —-ı esbak 17, 18, 35, 62, 142, 226, 231, 235, 236, 260, 290, 330, 531, 551, 579, 591, 611, 612, 617, 642, 652, 674, 675, 678, 707, 725, 789, 856, 946, 947, 954, 997, 1014, 1034, 1036, 1055, 1109, 1124, 1125, 1144, 1203; —-ı güher-pâş-ı ekrem 112; —-ı güzîn 140, 440; —-ı kerîm 487, 627, 644; —-ı kerîm-i übbehet-güster 858; —-ı kesîruʾl-mevâhib 440; —ı'l-ecell 336; —-ı mübeccel ü muhterem 552; —-ı müşârun ileyh 642; —-ı Rûm 50, 339, 384, 401, 403, 414, 419, 421, 426, 614, 662, 663, 689, 815, 824, 940, 1008, 1090, 1123, 1216, 1229, 1230; —-ı Rumeli 853, 1063; Sadr-ı —-ı esbak 384, 1037; —-ı Rûm-ı sâbık 270, 419, 613, 1035, 1037; —-ı sâbık 675, 790, 1142; —-ı vâlâ-cenâb 575; — Kethudâsı 679; —-pîrây-ı Ser-mes-

ned-i Rumeli 1018; —u's-sudûr-ı Âsaf-makām 24; —u's-sudûr-ı kerîm 693
Sadreyn 246, 1228, 1230; menâsıb-ı —-i muhteremeyn 133; — efendiler 350, 1229; —-i muhteremeyn 52, 137, 244, 245, 246, 272, 383, 392, 393, 608, 669, 905, 1228, 1230
Sadrıa'zam 11, 12, 20, 26, 53, 54, 60, 61, 69, 70, 77, 83, 85, 104, 114, 120, 121, 135, 138, 141, 146, 148, 161, 174, 175, 181, 186, 198, 199, 201, 203, 204, 205, 207, 242, 243, 244, 246, 247, 254, 257, 258, 273, 279, 280, 282, 283, 294, 295, 296, 307, 335, 336, 350, 351, 352, 363, 367, 381, 382, 387, 390, 394, 405, 414, 416, 420, 425, 426, 437, 441, 464, 472, 474, 480, 490, 496, 536, 541, 542, 551, 552, 558, 560, 588, 590, 604, 608, 613, 618, 619, 630, 636, 646, 652, 660, 671, 692, 723, 731, 733, 764, 784, 797, 800, 811, 818, 821, 823, 858, 862, 887, 903, 905, 925, 927, 928, 929, 958, 960, 961, 978, 980, 982, 989, 992, 995, 1001, 1002, 1009, 1022, 1027, 1030, 1039, 1055, 1061, 1064, 1073, 1075, 1076, 1078, 1079, 1080, 1093, 1099, 1105, 1114, 1116, 1121, 1123, 1124, 1129, 1133, 1134, 1136, 1138, 1149, 1151, 1153, 1156, 1157, 1160, 1165, 1170, 1172, 1173, 1177, 1181, 1183, 1186, 1189, 1196, 1197, 1205, 1207, 1210, 1228, 1229, 1230; ağayân-ı hazret-i —î 719; ağayân-ı —î 205, 1189; Ağa-yı —î 810; a'tâf-ı hazret-i —î 1079; Bâb-ı hazret-i —î 996, 1042; Bâb-ı —î 380, 421, 430, 438, 440, 480, 515, 524, 526, 550, 559, 587, 630, 633, 646, 656, 662, 673, 677, 723, 735, 736, 762, 764, 778, 781, 784, 787, 810, 812, 819, 858, 903, 925, 959, 967, 976, 978, 980, 994, 995, 1033, 1055, 1057, 1061, 1079, 1091, 1100, 1108, 1116, 1126, 1130, 1159, 1161, 1180, 1210; cânib-i hazret-i —î 85; cenâb-ı — 886; cirîd-bâzân-ı hazret-i —î 770; dâmâd-ı hazret-i —î 558, 701; dâmâd-ı —î 497, 646, 702, 1099, 1101; dâmen-bûsî-i tebrîk-i hazret-i —î 139, 337; da'vet-i hazret-i —î 560; Divân-ı —î 156; emr-i sa'â-det-nitâc-ı izdivâc-ı hazret-i —î 646; Enderûn-ı —î ağaları 283; etbâ'-i hazret-i —î 1023, 1024; gûş-zed-i hazret-i —î 762; hademe-i Bâb-ı —î 637, 804; halîle-i hazret-i —î 1022; hazret-i —î 51, 119, 185, 253, 385, 511, 928, 962, 992, 1043; hazret-i —î Ağa 1055; hazret-i —î Kethudâ-lığı 93; hazret-i — 47; hem-'inân-ı hazret-i —î 1190, 1191; hıdmet-i Kethudâyî-i hazret-i —î 56, 165; Hulefâ'-i Mektûbî-yi Kethudây-ı —î 433; huzûr-ı —î 857, 1079, 1230; 'ıkdü'l-hibâle-i izdivâc-ı hazret-i —î 1140; istikbâl-i hazret-i —î 135, 335; i'tâf-ı hazret-i —î 858; itmâm-ı Kitâb-hâne-i —î 1101; Kā'im-makām-ı —î 371; Kâtib-i Kethudây-ı —î 255; Kethudâ'-i hazret-i —î 624, 652; Kethudâ'-i — 1176; Kethudâ'-i —î 12, 56, 91, 92, 144, 257, 298, 364, 369, 441, 526, 530, 652, 653, 663, 672, 772, 785, 801, 810, 959, 1035, 1042, 1118, 1127, 1139; Kethudâ'-i —î-yi sâbık 701, 1056; Kethudây-ı —-ı sâbık 217, 332; Kethudâyî-i —î 785; ku-dûm-ı meymenet-lüzûm-ı hazret-i —î 656; kurb-i Bâb-ı hazret-i —î 856; mahz-ı nevâziş-i hazret-i —î 1129; Mehter-hâne-i —î 731; Mek-tûbî-i hazret-i —î 75, 612, 1186; Mektûbî-i —î 437, 612, 613, 652, 672, 943, 959, 1024, 1155, 1186,

1187, 1207; mürûr-ı —î 381, 439; müteheyyi'-i istikbâl-i hazret-i —î 1183; otağ-ı —î 1228; pîş-gâh-ı hazret-i —î 25, 93, 95, 1061; pîş-gâh-ı mekârim-dest-gâh-ı hazret-i —î 115; pîş-gâh-ı —î 363, 918, 1075; reften-i —î 201; rû-mâlî-i —î 770; Ser-halîfe-i Mektûbî-i —î 652; Silahdâr-ı hazret-i —î 1189; taltîf-i hazret-i —î 1152; taraf-ı hazret-i —î 78, 104, 135, 175, 204, 255, 335, 368, 391, 416, 490, 494, 619, 858, 903, 925, 959, 971, 978, 996, 997, 1003, 1043, 1062, 1080, 1152, 1160, 1196; taraf-ı —î 204, 205, 285, 1100, 1116, 1123, 1140, 1153; teşrîf-i hazret-i —î 135, 671; teşrîf-i —î 551; Tezkire-i —î 365; Vekâlet-i —î 1102; zîb-i kemer-i —î 1196; zikr-i sûr-ı hitân-ı evlâd-ı hazret-i —î 1151; ziyâfet-i hazret-i —î 413; ziyâfet-i —î 412, 559; — etbâ'ından 1207; — Hazîne Kâtibi 674; —-ı Âsaf-makām 420, 517, 704, 878, 1087; —-ı Âsaf-nizâm 1225; —-ı Âsaf-serîret 60, 147, 280; —î 910; —î Oda-başısı 995; — Karakulağı 607; — Karakulaklığı 607, 1085; — Kethudâlığı 165, 258, 266, 298, 364, 417, 441, 530, 551, 652, 785, 933, 959, 999, 1035, 1090, 1125, 1127, 1177; — Kethudâsı 257, 259, 298, 331, 332, 371, 536, 652, 803, 812, 819, 859, 933, 959, 999, 1042, 1069; — Kethudâsı-yı sâbık 979, 1008, 1128; — Kitâbcısı 859; — Mektûbculuğu 1035; — Mektûbcusu 1090; — Müfettişi 530; — Tatar Ağası 727

Sa'dullah Efendi (Defterdâr, Büyük Kal'a, Ma'den Emîni, Haremeyn Mukāta'ası) 259, 673, 709, 1106

Safâyî Mustafa Efendi (Avlonya ma'a Eğriboz Mukāta'ası, Küçük Kal'a, Kethudâ Kâtibi, Şıkk-ı Sâlis Defterdârlığı) 278, 1033, 1069, 1106, 1171

Safed 143, 792, 894, 1014, 1131; Eyâlet-i — 62, 330, 499, 946

Safiyye Sultân 256

sağmal 41

Sahâbe; kibâr-ı — merâkıd-ı şerîfeleri 43; mecma'-i —-i kirâm 361; —-i kirâm 40, 41, 42, 347, 987, 988; —-i kirâm-ı Ensâr 45; —-i kirâm-ı Muhâcirîn ve Ensâr 1045

Sahrây-ı 'Uteybâ (Mısır'da bir dağ) 896

Sahvî Mehmed Efendi ('Îsâ-zâde, Süleymâniyye Şeyhi) 898

Sa'îd (aktâr-ı Mısriyye'den); aksâ'-i — 896; bilâd-ı — 1179; nevâhî-i — 895; Târîh-i — 896

Sa'îd (Mektûbî hulefâsı, Masraf Kitâbeti) 1139

Sa'îd Mehmed Paşa (Yirmisekiz-zâde, Nişâncılık, Baş-muhâsebecilik, Sadrıa'zam Kethudâsı, Sadrıa'zam, Mısır Vâlîsi, Mar'aş Eyâleti, Adana Vâlîsi, Karaman Eyâleti) 58, 275, 298, 332, 336, 357, 362, 371, 379, 407, 418, 660, 675, 789, 856, 946, 953, 954, 1014, 1041

sâ'ika 1033, 1034, 1088, 1094, 1115, 1178; nüzûl-i — 1088, 1094; şiddet-i — 1088; —-i 'acîbe 1033; —-i nâzile 1088

Sakarya; Nehr-i — 819, 820; —-suyu 819, 821

Sakız 853, 1127, 1154; Cezîre-i — 631, 705, 1189; — Cezîresi 299, 300, 689, 1163

Saksonya 578; — Eyâleti 569; — Şehri 578

Salacak 560

Salı-pâzârı 1198

Sâlih (Ağa Câbîsi) 525

Sâlih (Ahıshalı, Akseray Sancağı, Akşehir Sancağı) 290

Sâlih Ağa (Enderûn-ı hümâyûn Baş-çavuşluğu, Musâhib-i Şehriyârî, Emâ-

net-i Surre-i şerîfe) 93, 128
Sâlih Ağa/Paşa (Çeteci ʻAbdullah Paşa Kethudâsı, Vezîr, Cidde Vâlîsi, Adana Eyâleti) 1114, 1132, 1144, 1192
Sâlih Efendi (Üsküdârî, Mülakkab, Şıkk-ı Sâlis Defterdârlığı, Şıkk-ı Sânî Defterdârlığı) 58, 145, 275, 672, 783, 802, 933, 1011, 1015, 1032
Sâlih Halîfe (Kalyon Baş-halîfesi, Sermiʻmârân-ı Tersâne-i ʻâmire) 84, 124
Sâlih/Paşa (Mîr-i mîrân, İlbasan Sancağı, Ohri Sancağı) 558, 675, 857, 1060
Sâliha Sultân (Sultân III. Ahmed Hân'ın kızı) 392, 644, 645, 791, 911, 1022, 1023, 1030, 1148
saltanat 425, 479; âfitâb-ı âsümân-ı — 178; âfitâb-ı şükûh-ı burc-ı — 264; âfitâb-ı şükûh-ı burûc-ı — 388; ʻâlem-efrûz-ı cihân-ı — 179; celâlet-i —-ı Cihân-sitânî 539; cülûs-ı mesned-i —-ı ʻOsmânî 867; cüsmân-ı — 461; der-encümen-i Dâru's-—i'l-ʻaliyye'yi 48; dûdmân-ı rahşân-ı —-ı Âl-i ʻOsmân 38, 345, 985; emr-i vâcibü't-tebcîl-i — 217; erîke-i — 524, 727; erîke-nişîn-i —-ı ʻaliyye 734; erîke-pîrây-ı — 178, 179, 464; erkân-ı — 1189; evâhır-ı müddet-i —-ı hazret-i ʻOsmân Hânî 1194; evân-ı — 324; evreng-i —-ı kişver-sitânı 212; eyyâm-ı — 753; gül-i raʻnây-ı gülşen-serây-ı — 877; hademe-i —-ı behiyye 412; hânedân-ı — 435; hadr-ı —-ı fenâ 391; kerîme-i şehâmet-şîme-i dürretü't-tâc-ı —-nitâc 645; makarr-ı — 641; menzile-i refʻa-i —-ı ʻuzmâ 478; mesned-i refʻu'l-enhâ'-i —-ı ʻuzmâ 478; miyân-ı bâlây-ı Vekîl-i — 204; müddet-i 474, 478, 486, 522, 593, 619, 726, 734, 917, 920, 1194; Nûr-ı çeşm-i hânedân-ı — 778; resm-i —-ı seniyye 1171; Serây-ı — 877; serîr-i — 428; serîr-i —-ı Cihân-bânî 216, 538; serîr-i —-ı Cihân-dârî 218; serîr-i —-masîr-i Cihân-bânî 216, 218, 538; şeh-bâz-ı evc-i — 111; şeref-bahşây-ı serîr-i —-ı ʻOsmânî 564; şeref-i hıdmet-i kılâde-i şemşîr-i — 195; Tâc-dâr-ı hânedân-ı — 178; taht-ı ʻâlî-baht-ı —-ı ʻOsmânî 191, 206, 469, 478, 496; taht-ı —-ı ʻOsmânî 630; taht-ı şehâmet-baht-ı —-ı ʻOsmânî 181; taklîd-i seyf-i — 469; teyemmün-sâz-ı şükûh-ı — 193; vakt-i —-ı ʻaliyye 716; Vekîl-i — 869; zahîr-i — 696; zemân-ı — 479; zîb-ârây-ı erîke-i —-ı Hâkānî 750; zürây-ı —-ı seniyye-i behiyye-i Hâkānî 8; —-ı ʻOsmân Hânî 642
Samatya 368
Sanâyiʻ-i Bedîʻiyye 1065
sandal 115, 116, 166, 244, 245, 247; atlas-ı —-ı ikbâl 116; makāzîf-zen-i —-ı iclâl 559; Şâh-bâz-ı —-ı iclâli 113; şirâʻ-güşây-ı —-ı iclâl-i hezâr 938; şirâʻ-güşây-ı —-ı iclâl-i hezâr-ikbâl 969; şirâʻ-i —-ı iclâl 125; tesyîr-i —-ı hümâyûn 112; Vezîr-i güzîn-i zer-—-nişîn 112; zer-—-ı iclâl 119; zer-—-süvâr-ı ʻazamet ü celâl 121; — Bedestânı 156, 758, 765, 906; —-ı gerdûn 127; —-ı hümâyûn 112, 115, 116, 130, 385, 951, 952, 1072; —-ı hümâyûn-ı resm-i ecmel 111; —-ı hümâyûn-ı zer-ender-zer 385; —-ı ʻinâyet-meşhûn 115; —-ı mecd-i hümâyûn 116; —-ı şeh-bâz-ı peyker-iclâl 113; —-ı vâlây-ı zemâne 121; —-ı zerrîn 114, 386, —-nişîn-i ekānîm-i hüsn 758; —-süvâr 470; —-süvâr-ı ʻazamet 157, 637, 1181; —-süvâr-ı iclâl 197, 380; —-süvâr-ı ikbâl 438; —-süvâr-ı ʻizz ü ikbâl 1180
Sardenya [=Sardegna]; — Kıralı 571
Sarf 1140

Sarıkcılar 1217; — Sûku 156
Sarı Müsellim (Duhân Gümrüğü Mukāta'atı) 1059
Saruhân; — Sancağı 949
satranc 768
Sava 562, 567; — Nehri 561
Savoya [=Savoie]; — Sancağı 571
Savuca 796
Sayda 62, 143, 330, 499, 792, 894, 946, 1014, 1131; Eyâlet-i — 898, 1109, 1143; — Eyâleti 73, 230, 235, 260, 299, 674; — Kethudâsı 602; — Vâlîsi 73, 221, 598, 790, 1111, 1131, 1143, 1144
sâzende 757; —gân 54, 60, 141, 147, 279, 281, 414, 760, 1003, 1195
Seddü'l-bahr 586; muhâfaza-i — 144, 433; — Kal'ası 586; — Kal'ası Dizdârlığı 586; — Muhâfızı 340, 792
sefâ'in 41, 658, 1018, 1227; umûr-ı — 958; —-i Süveys 725; —-i tüccâr 1147; —-i vâridîn 973
sefâret 430, 560, 565, 643, 1114, 1151, 1171; 'avdet-i — 560; hıdemât-ı —-i Devlet-i 'aliyye 333; hıdmet-i me'mûre-i — 575; hıdmet-i — 644; hudûd-ı fevâ'id-i — 568; itmâm-ı hıdmet-i — 578; itmâm-ı hıdmet-i —-i İran 395; itmâm-ı resm-i — 565; itmâm-ı rüsûm-i — 565; —-i Devlet 1042; —-i İran 233, 395; —-i mahsûsa 1153; —-i mezbûre 1151; —-i mühimme 1019; —-i ülke-i bekā 1171
Seferli 753, 812, 1047
sefîne 25, 231, 232, 233, 256, 263, 266, 311, 313, 317, 320, 321, 357, 358, 368, 371, 373, 397, 399, 418, 429, 494, 519, 565, 566, 609, 631, 655, 665, 667, 695, 707, 708, 781, 800, 860, 889, 936, 958, 966, 973, 1018, 1041, 1051, 1052, 1053, 1061, 1074, 1094, 1113, 1125, 1149, 1161, 1177, 1182, 1183, 1209, 1210, 1213; derûn-ı — 232, 374, 1051; merbût-ı dümen-bâl-i —-i guzât-ı İslâm 631; —-i korsan 232, 373, 374; —-i merkūm 631, 1052; —-i mesrûka 1052; —-i metîne 375; —-i mezkûre 368; —-i muğteneme 609; —-i müteyemmene 417; —-i Nûh 126; —-i Nûh-âsâ 121
Segbân-başı 522, 584, 703, 870; —lık 146; —lık Pâyesi 724
Sehl ü Süheyl; dü-dîde-i — 460
Selâm Ağa; —lıkları 536; —sı 200, 203, 472, 541, 542
Selâmî Ağa (Leh cânibine tebrîk-nâme-i cülûs-ı hümâyûn ile irsâl) 574
Selâmî Efendi (Kırîmî, Şâm tarafına me'mûr) 882
Selâmî Efendi (Mahrûse-i Mısır'da ikāmete me'mûr, hâcegân-ı Dîvânî'den, Han-kapu Kethudâsı) 610
selâmlık 198, 528, 677; cum'a —ları 584; itmâm-ı âdâb-ı — 677
Selânik 105, 277, 592, 611, 616, 617, 791, 853, 1028, 1082, 1084, 1107, 1112, 1141, 1176, 1208, 1215; Kazâ'-i — 19, 1073; Livâ-i — 558, 793, 1082, 1142; — Barut-hânesi 145, 673, 934, 1012, 1070, 1175; — Barut-hânesi Nezâreti Mutasarrıfı 277; — Eyâleti 364; — Kadısı 134, 271, 1084, 1085, 1131; — Kadısı-yı sâbık 1085; — Kazâsı 271, 852, 913, 1112, 1146; — Mutasarrıfı 799; — Sancağı 63, 133, 675, 799, 945, 949, 1010, 1014, 1055, 1071, 1089, 1090, 1104, 1110, 1135, 1184
selâtîn 807; 'âdet-i seniyye-i —-i 'Âl-i 'Osmânî 511; 'ahd-i Sultânü's-— 527; cedd-i —-i 'izâm-ı 'Osmânî 932; cenâ'iz-i — 1078; cevâmi'-i — 52, 504, 808; de'b-i eslâf-ı kadîm-i —-i 'izâm-ı 'Osmânî 1189; dûdmân-ı —-i gurre-i tâb-dâr-ı Hâkānî 423; ebniye-i —-i 'izâm

923; ebü'l-ebvâb-ı —-i be-nâm 755; esâtîn-i —-i 'Osmânî 178; eslâf-ı —-i mâzıyye 683, 755; evkāf-ı —-i 'izâm 666; evkāf-ı —-i mâzıyye 725; evkāf-ı şerîfe-i ecdâd-ı kirâm-ı —-i mâzıyye 485; evkāf-ı şerîfe-i — 586; evkāf-ı şerîfe-i —-i 'izâm 526, 907; evkāf-ı şerîfe-i —-i 'izâm-ı 'Osmânî 707; hânedân-ı —-i 'izâm-ı Âl-i 'Osmânî 1167; kulûb-i —-i Âl-i 'Osmânî 808; mefhar-ı —-i cihân 465; mehâmid-i —-i Âl-i 'Osmân 457; mesned-i iclâl-i —-i 'izâm-ı 'Osmânî 1220; meşâyih-i cevâmi'-i — 192, 420, 470, 518, 528, 704, 878, 1087, 1136, 1218, 1225; meşâyih-i cevâmi'-i —-i kürsî-nişîn 1172; meşâyih-i kürsî-nişîn-i cevâmi'-i — 137, 272, 393, 670; meşâyih-i — 200, 350, 352, 471, 1085; nesl-i tâhir-i —-i 'izâm-ı 'Osmânî 733; pîşvâyân-ı —-i 'izâm 523; serefrâz-ı silsile-i meşâyih-i cevâmi'-i — 719; silsile-i meşâyih-i cevâmi'-i — 1085; Sultân-ı —-i ümem 1002; Sultânü's-— 8, 593; tâc-dârân-ı —-i 'izâm-ı İslâm 460; tekfîn-i — 392; te'yîdât-ı —-i İslâm-ı şehâmet-intimâ 456; 'uhde-i mülûk ve — 361; vefât-ı —-i 'izâm 473; vu"âz-ı cevâmi'-i — 1067; zîver-i silsile-i vücûd-ı —-i Âl-i 'Osmânî 1046; — cevâmi'i kâtibleri 811; —-i Âl-i 'Osmân 427; —-i 'aliyyetü'ş-şân serâyları 759, 1048; —-i cihân 116, 456, 749, 774; —-i 'izâm 7, 30, 586; —-i 'izâm-ı Âl-i 'Osmân 149, 209, 458, 475; —-i 'izâm-ı Âl-i 'Osmânî 488, 511, 580, 683, 868; —-i 'izâm-ı Devlet-i 'Osmânî 1172; —-i 'izâm-ı 'ismet-ittisâm 732, 733; —-i 'izâm-ı mâzıyyeden 683; —-i 'izâm-ı 'Osmânî 691, 820; —-i kirâm 303; —-i lidât-ı mekârim-âyât 645; —-i mâzıyye-i 'izâm 39, 346, 987; —-i mâzıyye-i Mısr-ı Kāhire 747; —-i Mısır 748, 1172; —-i 'Osmânî 638; — meşâyihi 352

selc 1179

Selîm (Sultân III. Selîm) 1044, 1046, 1049, 1173, 1174, 1227, 1229, 1231, 1232

Selîm (Yavuz Sultân Selîm Hân) 544, 683, 747, 788, 932

Selîm Ağa (Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından, Çavuş-başı, Vekîl-i Bevvâbîn-i hazret-i Şehriyârî, Baş-bâkī-kulluğu, Mîrahûr-ı Sânî, Mîrahûr-ı Evvel) 241, 299, 359, 606, 674, 824, 1030, 1070, 1208

Selîm Ağa (Rakkalu, Mîrahûr-ı Evvel) 1076

Selîm Efendi (Büyük Kal'a) 1207

Selîm Girây Hân (Feth Girây Hân evlâdlarından, Kırım Hânı) 1163, 1189

Selîm Hân ('Acem ekrâdından, Erdelan Hanlığı, rütbe-i Mîr-i mîrânî) 647

Selîm Paşa (Rûmiyye Hâkimi) 534

Selmân/Paşa (Yanya Sancağı, Avlonya Sancağı, Amasiyye Sancağı) 29, 945, 949, 1110, 1111, 1130, 1136

semâ'; —-hâne 1199, 1200, 1202; 'âzim-i —-hâne-i bekā 1212; —-hâne-i Sa'diyye 1204; —-i Mevlevî 746

Semendire 855; Livâ'-i — 653, 793, 1082, 1142; Livâ'-i — Sancağı 653; — Kal'ası 567; — Sancağı 31, 105, 288, 788, 945, 1141

semmûr 221, 295, 296, 314, 316, 351, 362, 370, 382, 758, 765, 965, 1134, 1148; ferve-i hâss-ı — 731; ferve-i — 163, 202, 903, 925, 959, 978, 989, 996, 1003, 1035, 1053, 1062, 1100, 1116, 1153, 1174; ferve-i —-ı behcet-vüfûr 1153; ferve-i —-ı câlibü's-sürûr 1075, 1160; ferve-i —-ı 'inâyet-vüfûr 206; ferve-i —-ı mûcibü's-sürûr 1094; ferve-i —-ı müstev-

cibü'l-hubûr 1043; ferve-i —-ı müstevcibü's-sürûr 1196; hil'at-ı — 61, 148, 282, 1129, 1160, 1170; hil'at-ı —-ı mûcibü's-sürûr 1123; hil'at-ı —-ı müstevcibü'l-hubûr 588, 1030, 1031; ilbâs-ı ferve-i — 1152; ilbâs-ı hil'at-ı ferve-i — 1161; ilbâs-ı sevb-i —-ı sefîd 614; sevb-i ferve-i —-ı câlibü's-sürûr 1152; sevb-i sefîd-i —-ı mûrisü's-sürûr 402; sevb-i — 351, 724, 784, 858, 1080, 1190, 1191; sevb-i —-ı behcet-vüfûr 1031; sevb-i —-ı fâyizu's-sürûr 656; sevb-i —-ı gālî-behâ 1190; sevb-i —-ı mûcibü's-sürûr 724, 811, 903, 925, 1061, 1100, 1116, 1190; sevb-i —-ı mûrisü'l-behcet 657; sevb-i —-ı müstevcibü'l-hubûr 587, 978; sevb-i —-ı müstevcibü's-sürûr 784, 858, 959, 995, 1079; sevb-i —-ı sefîd 815; sevb-i —-ı sefîd-i behcet-ittisâmı 224; sevb-i —-ı sefîd-rûy-ı behcet-ittisâm 270; —-ı fâ'izu's-sürûr 73, 216, 538; —-ı müstevcibü'l-hubûr 604, 1190; —-ı Sadâret 431; — kürk 51, 78, 91, 104, 105, 135, 139, 175, 186, 187, 189, 203, 204, 205, 214, 246, 248, 253, 255, 283, 284, 335, 337, 351, 352, 359, 368, 383, 390, 391, 416, 420, 422, 434, 442, 491, 518, 619, 704, 724, 764, 765, 784, 878, 1043, 1087, 1141, 1190, 1191, 1196; — kürk-i Vezâret 186, 491

Senson/senson 60, 281, 415; kelb-i — 148; Ser-—î 241, 329, 522, 664, 1038, 1124, 1160, 1170; Ser-—î Ağa 729; Ser-—î Ağalığı 401; —-ı dünyâ 525; —î 426, 866, 1149, 1215; —î Ağa 241; —î Ağalık 729

serâ 168, 732, 770, 805, 812; bâb-ı — 771; bîrûn-ı — 771; derûn-ı — 771; hâric-i bâb-ı — 252, 441; hem-—-perde-i âsâyiş 701; sahn-ı — 252, 337, 383, 811

Serandîb 116, 128

Serây/serây 168, 256, 311, 312, 317, 319, 320, 322, 323, 429, 566, 576, 626, 646, 651, 698, 732, 733, 749, 771, 811, 1007, 1047, 1086, 1095, 1153, 1171, 1177, 1214; 'âzim-i gülşen-—-ı bekā 645, 1019, 1032, 1066, 1118, 1167; 'âzim-i gülşen-—-ı câmi'-i bekā 1085; 'âzim-i gülşen-—-ı dâr-ı bekā 1078; 'âzim-i gülşen-—-ı kalem-rev-i bekā 424; 'âzim-i halvet-—-ı bekā 806; 'âzim-i harem-—-ı dâr-ı bekā 625; 'âzim-i —-ı bekā 1067; bâb-ı — 350; Bâb-ı —-ı 'âmire 550, 1026, 1127, 1162, 1182; Bâb-ı —-ı Cedîd 198; bekā-—-ı 'âlî 46; Beşiktaş —ı 816; binâ'-i —-ı Sultân 1101; Cağaloğlu —ı 1101, 1153; Câsâr —ı 564; dergâh-ı 'inâyet-iktinâh-ı —-ı 'âlî 809; derûn-ı — 376, 651, 1150; derûn-ı —-ı hümâyûn 1229; derûn-ı —-ı mevsûmede 150; devlet-âşiyâne-i —-ı Âsafî 54, 141, 280; Dîvân-hâne-i —-ı übbehet-iktinân 657; Eski — 396; Firârî Mustafa Paşa —ı 172; füshat-—-ı hümâyûn-ı Beşiktaş 33, 132, 264, 389, 813; füshat-—-ı hümâyûn 30; Galata —ı 166, 513, 722, 770, 979, 1086; Galata —ı Hâcesi 920; gül-i ra'nây-ı gülşen-—-ı saltanat 877; gülşen-—-ı bekā 215, 537, 539; Hâce-i —-ı Cedîd 162; Hâce-i —-ı Sultânî 1193; hacle-i —-ı bekā 164; hademe-i Bâb-ı —-ı Âsafî 337, 383, 441; hademe-i —-ı Âsafî 252; hademe-i —-ı hümâyûn 525, 1141; harem-—-ı nüzhet-gâh-ı na'îm-i bekā 391; harem-—-ı şevket 778; hıdmet-i —-ı hümâyûn 1062; hibâle-i hacle-—-ı übbehet 464; İbrâhîm Hân-zâde —ı 357; Kadırga Limanı —ı 327, 363; Kıral —ı 311, 312, 313, 321, 323, 577; kıral —ları 574; Köprülü-zâde —ı 1101; küf'-i

hibâle-i hacle-—-ı liyâkat 481; Kütahya —ı 579, 580; mahrûse-i Edirne —ı 686; mevâzı'-ı —-ı 'âmire 1047; Muhsin-zâde —ı 268, 326; Mustafa-paşa —ı 745; nüzhet-—-ı 'uzleti 984; Paşmakcı-zâde —ı 1150; pehnây-ı —-ı 'atîk 624; pîş-gâh-ı Bâb-ı —-ı 'âlî 648, 661, 893, 938, 943; pîş-gâh-ı Bâb-ı —-ı 'âmire 888, 912, 918, 1052, 1059; pîş-gâh-ı Bâb-ı —-ı Cedîd 974, 1009; pîş-gâh-ı Bâb-ı —-ı hümâyûn 629; pîş-gâh-ı Eyvân-—-ı hümâyûn 33, 132, 264, 389, 813; pîş-gâh-ı —-ı 'âmire 1136, 1147, 1180; pîş-gâh-ı —-ı Cedîd-i hümâyûn 1159; pîş-i —-ı 'âmire 1215; Sâhil-—-ı Beşiktaş 33, 68, 114, 131, 157, 159, 404, 813, 850, 853; Sâhil-—-ı Beşiktaş-ı hümâyûn 34; Sâhil-—-ı Beylerbeyi 68, 160; Sâhil-—-ı hümâyûn 33, 378 Sâhil-—-ı hümâyûn-ı Beşiktaş 59, 68, 131, 132, 146, 160, 265, 307, 389, 404, 814, 876; Sâhil-—-ı hümâyûn-ı Kara-ağac 1021; Sâhil-—-ı Husrevânî 1021; Sâhil-—-ı ibtihâc 968; Sâhil-—-ı ibtihâc-ı Kara-ağac 1038; Sâhil-—-ı ibtihâc-mâye-i Kara-ağac 1113; Sâhil-—-ı Kara-ağac 404, 582, 1113; Sâhil-—-ı mehd-i mümehhid-i devlet 852; Sâhil-—-ı meserret-mâye-i ibtihâc 1021; Sâhil-—-ı mevsûme 33; Sâhil-—-ı mînû-binâ 68, 159; Sâhil-—-ı mînû-nümâ 307; Sâhil-—-ı şevket-efzâ 132, 264, 814; Sâhil-—-ı şevket-fezâ 389; Sâhil-—-ı Tersâne-i 'âmire 160; Sâhil-—-ı übbehet-pîrây-ı Beşiktaş 850; Sâhil-—-ı vâlây-ı hümâyûn 160; Sâhil-—-ı Vâlide Sultân 29, 33; sahn-ı — 252, 383, 442; selâtîn-i 'aliyyetü'ş-şân —ları 759, 1048; sevâhil-—-ı cinân-âsâ 378; Sevâhil-—-ı hümâyûnî 68, 159, 307; Silahşor-ı Şehriyârî Hüseyn Bey —ı 1101; Siyâvuş Paşa —ı 234; Sultân —ı 1101; sûy-ı celâlet-pûy-ı —-ı hümâyûn 100; Teberdârân-ı —-ı 'atîk 209, 474; tezyîn-i —-ı Sadr-ı 'âlî 756; Vâlide Sultân Sâhil-—-ı 30, 34; Vâlide Sultân —ı 32, 33; Yeşilli-zâde —ı 371; Yeşillü —ı 1101; zâmile-bend-i füshat-—-ı 'âlem-i bekā 963; — Ağalığı 889; — Ağası-yı sâbık 889; —-burnu 317, 321; —-ı 'âlî 114, 125, 135, 136, 139, 187, 189, 262, 282, 335, 336, 387, 491, 560, 632, 646, 678, 928, 971, 1129, 1228; —-ı 'âmire 380, 388, 411, 438, 460, 470, 471, 554, 625, 723, 784, 804, 861, 879, 889, 920, 981; —-ı 'âmire Hâceliği 964; —-ı 'âmire Hâcesi 387, 687, 798; —-ı 'âmire-i 'atîk-ı hümâyûn 188; —-ı 'âmire-i Cedîd-i hümâyûn 1039; —-ı 'âmire-i Galata 148, 149, 167; —-ı 'âmire-i hümâyûn 701, 723; —-ı 'âmire-i Pâdişâhî 502; —-ı Âsafî 51, 77, 104, 134, 139, 175, 250, 254, 335, 367, 382, 390, 416, 434, 618, 626, 656, 953, 1073; —-ı 'atîk 167, 188, 220, 492, 723, 924, 1217; —-ı 'atîk Ağası 996; —-ı 'atîk-ı hümâyûn 528, 722, 770, 772; —-ı 'atîk-ı ma'mûr 313, 624; —-ı bedî'u'l-bünyân 149; —-ı Beşiktaş 817; —-ı Cedîd-i 'âmire 192, 194, 205, 363, 589, 772, 919, 1091; —-ı Cedîd-i 'âmire-i hümâyûn 1119; —-ı Cedîd-i hümâyûn 68, 99, 154, 159, 160, 168, 181, 188, 191, 193, 197, 268, 307, 332, 362, 379, 413, 430, 469, 470, 518, 528, 552, 589, 637, 704, 810, 813, 814, 850, 877, 878, 924, 937, 938, 969, 980, 993, 1006, 1021, 1039, 1047, 1087, 1113, 1119, 1120, 1121, 1134, 1141, 1172, 1173, 1180, 1188, 1195, 1225; —-ı Cedîd-i hümâyûn-ı übbehet-nümûn 405; —-ı dev-

let-fezây-ı Beşiktaş 61, 148; —-ı dil-güşây-ı behcet-efzâ 68; —-ı dil-güşây-ı behcet-fezâ 160; —-ı Edirne 812; —-ı Galata 722; —-ı hazret-i Sadr-ı ʻâlî 92, 1006; —-ı hümâyûn 52, 53, 68, 91, 124, 131, 137, 138, 149, 179, 199, 247, 268, 272, 273, 302, 327, 349, 350, 352, 371, 393, 394, 402, 413, 420, 424, 425, 426, 427, 464, 470, 480, 485, 492, 508, 513, 522, 523, 553, 557, 614, 670, 671, 681, 686, 701, 731, 738, 764, 770, 781, 800, 812, 929, 1005, 1010, 1066, 1105, 1126, 1133, 1138, 1205, 1228; —-ı hümâyûn Dâʼiresi 555; —-ı hümâyûn-ı Beşiktaş 60, 147, 157; —-ı hümâyûn-ı Galata 150, 168; —-ı hümâyûn-ı şevket-meşhûn 27; —-ı ʻiffet-sâha-i mînû-bâha 645; —-ı İmparatoriçe 316; —-ı ʻismet-âşiyân 861; —-ı ʻismet-ihtivâ 554; —-ı Kıral 578; —-ı meserret-bâha-i ʻâlî 405; —-ı mezkûre 268; —-ı Pâdişâhî 1120; —-ı saʻâdet-pehnây-ı bî-misâl 132, 264, 389, 814; —-ı saʻâdet-pehnây-ı ikbâl 33; —-ı Sadr-ı ʻâlî 51, 78, 104, 135, 165, 175, 255, 308, 327, 335, 368, 390, 415, 416, 430, 434, 619, 692, 821, 1141; —-ı Sadr-ı Âsafî 371; —-ı Sadr-ı muʻallâ 69, 161, 406, 1027, 1077, 1115, 1149, 1185, 1187, 1210; —-ı saltanat 877; —-ı Sultân-ı ʻaliyyetüʼş-şân 1148; —-ı vâlây-ı hazret-i Pâdişâhî 69, 161, 406, 1027, 1150, 1185, 1187, 1210; —-ı vâlây-ı Pâdişâhî 308, 692, 821, 1077, 1115; — Meydânı 549, 1159, 1212, 1229

Seray-bosna; Kazâʼ-i — 796; — Kazâsı 155, 1131

Serrâc-hâne 396, 758, 1218

Ser-tarîk-zâde (Nûreddîn-i Cerrâhî hulefâsından, Meşâyih-i Halvetiyye-i cehriyyeden) 806, 807

Servet ʻOsmân Efendi (Kâtib-i Dârussaʻâde, Küçük Kalʻa) 1107, 1216

seyf 596, 761, 763, 971, 1053, 1155; berây-ı taklîd-i —-i mübârek-i Şehriyârî 191, 469; dümmül-i —-i İlâhî 869; hîn-i taklîd-i —-i mübârek 196; itmâm-ı kılâde-bendî-i —-i mübârek 197; sâhib-i — 569, 580; taklîd-i — 194; taklîd-i —-i hümâyûn 470; taklîd-i —-i mübârek 191, 193, 195, 199, 471; taklîd-i —-i mübârek-i Tâc-dârî 460; taklîd-i —-i nusret-şümûl 470; taklîd-i —-i saltanat 469; târîh-i berây-ı taklîd-i — 470; —-i cihâd 471; —-i katıʻ 596; —ullah Hâlid bin el-Velîd 865

Seyfüddevlet-i Hamedânî 882

Seyyid ʻAli Sultân (Kızıl Veli, Bektâşî) 615, 616

Seyyid Efendi (ʻAbdülhalîm-zâde, Eyyûb Câmiʻi Meşîhati) 993

Seyyid Efendi (Ağa Câmiʻi İmâmı, İmâm-ı Sânî, İmâm-ı Evvel) 220, 421

Seyyid Caʻfer (Mekke Şerîfi Şerîf Müsâʻidʼin birâderi, mesned-i Şerâfet) 897

Seyyid Fethî (Şâm Defterdârı) 651

Seyyid Hasan (Türbe Kâtibi) 361

Seyyid Hayrî (Kethudâ Kalemi Ser-halîfesi) 1096

Seyyid Şeyhî-zâde (Sultân Ahmed Câmiʻi Vâʻizi Seyyid Efendiʼnin mahdûmı, Şeyhulislâm Müfettişi, Haremeyn Evkāfı Müfettişliği) 530

Sezâyî Hasan Efendi (Gülşenî Şeyhi) 607, 1204

Sıddîk (Hz. Ebûbekirʼin lakabı) 890, 1045; sülâle-i —-ı ekber 824; sülâle-i tâhire-i —-ı ekber 893; —-ı ekber 865

Sıdkī Mustafa Efendi (Kethudâ Kâtibi, Sipâh Kâtibi, Baş-muhâsebe, Cizye Muhâsebesi, Tersâne Emîni,

Darb-hâne Emâneti) 672, 802, 934, 1011, 1059, 1069, 1098, 1106, 1175
Sığrı Limanı 397, 398
Sır Kâtibi 314, 315, 323, 563, 673, 853, 905, 1164
Sıtabl/Istabl; derûn-ı —-ı mezkûr 1166; hademe-i —-ı ʻâmire 129, 246, 262, 378, 797, 936, 1073, 1147, 1209; huyûl-i —-ı ʻâmire 129, 378, 797, 936, 1003, 1073, 1147, 1181, 1209; Kâtib-i Serrâcân-ı —-ı ʻâmire 1062; —-ı ʻâmire 754, 812, 1181; —-ı ʻâmire hademesi 210; —-ı ʻâmire-i hazret-i Şehriyârî 129, 262; —-ı mîrî 1165
Sibeveyh; lafza-i — 747
Sicilyateyn; — Kıralı 541
sikke 216, 218, 538, 540, 568, 688
Silahdâr 66, 198, 231, 245, 259, 268, 331, 350, 352, 387, 407, 426, 471, 507, 552, 560, 579, 608, 618, 677, 699, 704, 727, 732, 778, 779, 788, 811, 861, 863, 918, 945, 971, 1021, 1042, 1071, 1109, 1114, 1154, 1158, 1175, 1176, 1184, 1203, 1207; hıdmet-i —î-i hazret-i Şehriyârî 494; — Ağa 196, 197, 414, 416, 426, 506, 627, 633, 1170, 1177; — ağaları 200, 244; — Ağalığı 146, 278, 498, 511, 551, 559, 674, 801, 805, 935, 1013, 1036, 1070, 1107, 1139, 1175, 1208; — Ağası 497, 967, 1036; —ân 192, 198, 209, 210, 470, 1043, 1129, 1160, 1170, 1196; —ân-ı Dergâh-ı ʻâlî 1030; —ân-ı hazret-i Şehriyârî 804; — çavuşları 199; —-ı esbak 727, 788; —-ı hazret-i Cihân-dârî 438; —-ı hazret-i Sadrıaʻzamî 1189; —-ı hazret-i Şehriyârî 175, 268, 300, 335, 367, 431, 432, 437, 493, 536, 615, 718, 805, 809, 816, 948, 978, 995, 1093, 1143, 1160, 1164, 1170, 1177; —-ı hazret-i Şehriyârî Ağa 636, 784, 903, 978, 1180; —-ı sâbık 793; —-ı Şehriyârî 67, 96, 166, 406, 727, 804, 1142; —-ı Şehriyârî Ağa 1177; —-ı Şehriyârî-i esbak 63; — Kâtibi 211, 275, 309, 673, 1139; — Kâtibi-yi sâbık 783, 1024, 1098; — Kitâbeti 58, 145, 276, 803, 934, 1070, 1011, 1106; —lık 718, 804, 1062; — Ocağı 26
Silahşor; Ser-— 284; —ân-ı Hâssa 1109; —ân-ı Hâssa Ağa 927; —ân-ı hazret-i Şehriyârî 255, 283, 525, 689, 1164; —ân-ı Şehriyârî 217, 250, 331, 1132; —-ı hazret-i Şehriyârî 981, 1097, 1151; —-ı Şehriyârî 433, 510, 531, 759, 1101; —-ı Şehriyârîlik 419, 510, 617, 1138; —î-i Şehriyârî 415, 549; — luk 510, 581
Silistre 1096, 1097; Livâʼ-i — 654, 789; — Eyâleti 1097; — Vâlîsi 1108
Silivri 568; —-kapusu 81, 1217
Silüv Paşa-zâde (Üsküb Sancağı) 949
sîm 325, 748, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 761, 764, 768, 771, 810, 811, 1004, 1005, 1006, 1047, 1060, 1091, 1134, 1141; derâhim-i — 197; esb-i —în 576; evânî-i — 566; mânend-i — 896; nahıllât-ı —în 1141; rişte-i —în 1005; zîb-âver-i —în-i kemer-i kâm 494; —-i hâlis 633; —în 754, 761, 766, 1004, 1006, 1060; —-keşân 758; —-keş-hâne 758, 916
Sinân Paşa; eyvân-ı hâssa-i — 111, 385, 1072; nezd-i eyvân-ı — 112; — Köşkü 232
Sincar; vürûd-ı ruʼûs-ı tâʼife-i — 71; Yezîdî — tâʼifesi 71; — Dağı 72
Sinop 801, 1094
Sipâh 192, 198, 199, 200, 244, 245, 259, 350, 352, 426, 470, 471, 507, 608, 863, 1030, 1043, 1129, 1160, 1170, 1196; — Ağalığı 57, 146, 278, 429, 674, 801, 935, 1013,

1139, 1175; — Ağası 278, 410; — ân 210; — Çârşûsu 766; —-ı zer-rîn-kabây-ı eşi"a-i envâr-ı Şehriyâr-ı Cihân-mutâ' 465; —îler Ağalığı 16, 1208; —îler Ağası 16, 165; — iyân 209; — Kalemi Baş-halîfesi 1117; — Kalemi Ser-halîfesi 1095; — Kâtibi 672, 1139, 1151, 1171; — Kitâbeti 58, 145, 276, 672, 803, 934, 1011, 1069, 1106, 1175, 1207; —lar Ağalığı 1107
Siroz 299
Sivas 647, 651, 671, 685, 782, 1146; Eyâlet-i — 62, 141, 290, 623, 651, 792, 892, 973, 1071, 1109, 1143; Vâlî-i — 646, 684, 1146; — Beylerbeyisi 1143; — Eyâleti 340, 646, 647, 902, 946, 1016, 1114, 1130; — İli Beyi 1081, 1111; — Mutasarrıfı 684, 685; — Mütesellimi 623, 647; — Vâlîsi 550, 699, 855, 973, 1130, 1146, 1180, 1232
Siyâvuş Paşa Serâyı 234
Siyer/siyer 459; sâhib-i —-i manzûme 1043; sikāt-ı ruvât-ı ashâb-ı — 1052; 'ulemâ'-i mehere-i — 1089; —-i mahâsin-şi'âr-ı mu'ciz-i tırâz-ı zât-ı 'âlî 22
Sofya 561, 913; Kazâ'-i — 796, 1083; — Kadısı 297; — Kazâsı 249, 1132
Soğucak; Kal'a-i — 792; Livâ'-i Kal'a-i — 143, 1142; Livâ'-i — 65; — Sancağı 1060
Soğuk-çeşme 248, 327; —-kapusu 327
solak 189, 194, 314, 315, 470, 507, 528; —-başı 201, 472
Soloman (Açıkbaş Gürcü eşkıyası başı) 1109, 1226, 1234
Sorguç 1191; —-ı mücevher 810, 1229
Subaşı 199, 471
Subhî Efendi (Baş-muhâsebe, Emânet-i Şa'îr, Darb-hâne Emâneti, Emânet-i Defter-i 'âmire, Yeniçeri Kitâbeti) 360, 701, 786, 906, 1069, 1139
su dîbâsı 85
sudûr 20, 114, 123, 227, 247, 270, 301, 339, 419, 497, 529, 649, 796, 822, 951, 956, 1136, 1148, 1151, 1223,1230; eslâf-ı —-ı kirâm 52, 137, 272, 393; evlâd-ı —-ı kirâm 340; mevkūf-ı —-ı emr-i hümâyûn 123; miyân-ı —-ı kirâm 155, 402; mûceb-i —-ı emr-i hümâyûn-ı itâ'at-makrûn 135, 335; Sadru's-—-ı Âsaf-makām 24; Sadru's-—-ı kerîm 693; Ser-âmed-i —-ı 'ulemây-ı kirâm 223, 815; şeref-bahş-ı — 18, 227, 237, 955; şeref-pîrây-ı — 151, 645, 717; şeref-— 228, 342, 718, 909, 930, 966, 1065; şeref-yâfte-i — 218, 646, 1161; zümre-i —-ı kirâm 1193; —-ı 'âlî 517; —-ı emr 781; —-ı eslâf-ı kirâm 50; —-ı fermân-ı hümâyûn 819; —-ı fermân-ı yesâğ 874; —-ı fihâm 270, 384, 425, 1115; —-ı 'izâm 203, 412; —-ı kirâm 139, 199, 200, 248, 337, 339, 349, 362, 383, 426, 441, 472, 474, 503, 522, 614, 671, 732, 797, 800, 878, 928, 929, 940, 953, 1002, 1009, 1018, 1055, 1064, 1066, 1078, 1091, 1103, 1105, 1108, 1120, 1134, 1138, 1197, 1205, 1225; —-ı kirâm-ı eslâf 670; —-ı 'ulemâ 91, 192, 420, 470, 704, 878, 1087; —-ı 'ulemây-ı kirâm 53, 138, 273, 394; —-ı zî-şân-ı me'âlî-ittisâm 662; —ihimü'l-fihâm 69, 161, 308, 405, 465, 692, 821, 1027, 1077, 1149, 1185, 1187, 1210
Sultân 7, 10, 23, 38, 42, 53, 69, 88, 91, 96, 98, 99, 112, 116, 117, 127, 138, 158, 161, 163, 171, 172, 176, 178, 185, 188, 189, 194, 198, 202, 206, 212, 214, 215, 217, 222, 273, 280, 292, 301, 308, 314, 316, 328, 339, 345, 354, 356, 358, 359, 366, 369, 375, 391, 392, 394, 396, 406, 420, 422, 423, 427, 430, 450, 465, 458, 459, 469, 472, 474, 476, 478, 480,

483, 484, 485, 486, 492, 496, 505, 506, 508, 509, 510, 512, 513, 515, 517, 519, 520, 522, 527, 530, 536, 537, 539, 543, 547, 550, 553, 554, 556, 559, 560, 593, 597, 601, 621, 625, 626, 629, 630, 632, 634, 635, 638, 644, 645, 659, 668, 671, 678, 683, 684, 687, 693, 698, 699, 701, 704, 716, 719, 720, 726, 728, 731, 734, 736, 737, 747, 748, 750, 753, 755, 776, 778, 779, 780, 783, 788, 798, 800, 805, 810, 816, 820, 821, 823, 854, 867, 878, 911, 917, 922, 924, 929, 930, 932, 935, 955, 956, 962, 966, 970, 972, 976, 982, 983, 985, 988, 993, 1006, 1010, 1013, 1016, 1023, 1026, 1028, 1030, 1033, 1039, 1042, 1044, 1046, 1047, 1049, 1064, 1066, 1069, 1071, 1075, 1077, 1078, 1085, 1086, 1088, 1091, 1092, 1097, 1098, 1101, 1102, 1105, 1112, 1115, 1120, 1125, 1126, 1135, 1138, 1150, 1155, 1158, 1167, 1171, 1173, 1174, 1186, 1187, 1190, 1194, 1195, 1196, 1199, 1200, 1201, 1202, 1205, 1211, 1216, 1217, 1219, 1220, 1221, 1222, 1224, 1225, 1227, 1229, 1231, 1232; ʿahd-i —ü's-selâtîn 527, âsâr-ı makdem-i —î 1228; bend-i —î 1224; binâ'-i Serây-ı — 1101; câmiʿ-i —-ı Mahmûdü'l-hısâl 44; cülûs-ı hazret-i es-—ü'l-aʿzam 176; dâmâd-ı — 811; dâmen-bûs-ı hazret-i —-ı cihân 394; dâmen-bûs-ı —-ı cihân 138, 273; Dergeh-i —-ı ʿâlem 1093; hâce-i Serây-ı —î 1193; hasenât-ı hazret-i —-ı aʿzam 983; hazret-i —-ı ʿâlem 356; hicret-i bâ-saʿâdet-i —u'l-enbiyâ' 1045; hicret-i târîh-i —ü'r-rusül 1211; hilʿat-ı câlibü'l-behcet-i —î 538; hilʿat-ı mûrisü'l-behcet-i —î 73, 216; Himmet-i — 349, 989; İmâm-ı —î 1008; İmâm-ı —i-yi sâbık 1008; izhâr-ı kabr-i Vâlid-i —-ı Risâlet-penâh 170; nakl-i hümâyûn-ı —î 68, 159; nâm-ı —î 316; nev-bâve-i —-ı ʿatâfet-güster 732; pîş-gâh-ı —-ı celîlü'l-iktidâr 626; resîde-i semʿ-i şerîf-i hazret-i —-ı Risâlet-penâhî 1089; sadakāt-ı —-ı ʿâlem 1218; sâhil-hâne-i —-ı ʿaliyyetü'ş-şân 646; Sâhil-serây-ı Vâlide — 29, 33; Serây-ı —-ı ʿaliyyetü'ş-şân 1148; sevb-i hilʿat-ı câlibü'l-behcet-i —î 604; şeref-nüzûl-i —-ı kevneyn 460; tarîk-ı —î 600; Vâlide — 188, 189, 202, 203, 205, 377, 378, 492; Vâlide — Câmiʿi türbesi 474; Vâlide — Sâhil-serâyı 30, 34; Vâlide — Serâyı 32, 33; yümn-i kudûm-ı — 735; zahîr-i maʿdelet-— 115; zuhûr-ı velâdet-i — 732; —-ı ʿâlem 140, 327, 354, 379, 1223; —-ı ʿâlî-himmet 303, 750; —-ı ʿaliyyetü'ş-şân 202, 256, 392, 553, 632, 642, 645, 677, 701, 710, 730, 731, 732, 733, 736, 737, 738, 749, 772, 776, 778, 783, 791, 805, 809, 811, 861, 911, 971, 1022, 1023, 1030, 1078, 1091, 1092, 1097, 1098, 1101, 1129, 1135, 1140, 1153, 1171, 1177; —-ı bilâd-ı Şark ve Mâhân 932; —-ı celîletü'l-iktidâr 734; —-ı Cem-câh 682; —-ı cennet-mekân 687; —-ı cevâd-ı ekrem 209; —-ı cihân-ı iktidâr 354; —-ı çâr-bâliş-i ıklîm-i şeş-cihât 177; —-ı dîn 467; —-ı dü-cihân 460; —-ı enbiyâ 1045, 1089; —-ı hikmet-iktinâh 478; —-ı kâr-dân 626; —-ı kerâmet-iştimâl 44; —-ı kerem 45; —-ı kerem-kâr 161, 307; —-ı kerîm 1231; —-ı kerîmü'ş-şân 508; —-ı müşârun ileyhâ 645, 1092; —-ı Risâlet-penâh 1045; —-ı Risâlet-penâhî 1225; —-ı saʿd-iktirân-ı şâh-vâre-i ʿâlem-behâ 1046; —-ı sat-

vet 117; —-ı selâtîn-i ümem 1002; —-ı tecellî-sitân-ı siyâdet 177; —-ı vâhidiyyet-nişân-ı lâ-yezâl 452; —-ı verâ 456; —-ı zemân 184; — ket-hudâları 392; —u'l-berreyn 314, 316, 577; —ü'l-berreyn ve'l-bahreyn 181; —ü'l-kevneyn 682; —ü'n-nebiyyîn 667; —ü's-selâtîn 8, 593

Sultân 'Alâ'uddîn 458, 459

Sultân-hammâmı 202

Sultân-önü 498, 793, 1110; Livâ'-i — 64, 143, 1143; — Sancağı 676, 950, 1016; — Sancağı Mutasarrıfı 144, 289, 341, 792

Sultân Selîm Dağı 42

sultat 310, 314, 316, 321, 323, 712

Sûre; —-i Bakara 166; —-i Fâtiha 1198; —-i Feth-i şerîf 44, 353, 1008; —-i İhlâs 376; —-i Mâ'ide-i i'câz-'â'ide 798; —-i Mu'avvezeteyn 990; —-i Mülk 115; —-i şerîfe-i Bakara 1198

Surre/surre 214, 648, 806, 807, 858, 903, 925, 959, 978, 989, 996, 1003, 1031, 1043, 1062, 1080, 1100, 1116, 1225; Emânet-i — 728, 782; Emânet-i —-i Haremeyn-i muhteremeyn 94; Emânet-i —-i şerîfe 26, 128, 261, 375, 617, 782, 867, 916, 993, 1056, 1058, 1059, 1096, 1128, 1191, 1232; Emîn-i—-i şerîfe 1085; emvâl-i mürettebe-i —-i şerîfe 669; tekmîl-i — 502; — Emîni 1122, 1165, 1178; — Emîni-yi sâbık 1011, 1070; —-i behiyye 422; —-i Haremeyn 506, 634; —-i Haremeyn-i muhteremeyn 26, 128, 634, 1096; —-i Haremeyni'ş-şerîfeyn 1058, 1121; —-i hümâyûn 26, 128, 261, 375, 444, 916; —-i mu'tâd 600, 604, 1174; —-i şerîfe 445, 502, 634, 993, 1232; —-i şerîfe Emâneti 905, 1059; —-i şerîfe-i fukarây-ı Haremeyn 501; —-i şerîfe-i hümâyûn 1058, 1164

Süleymân (a.s.); cenâb-ı — 768; hademe-i cenâb-ı — 769; huzur-ı — 768; mühr-i — 750, 752, 755, 756

Süleymân (İbrâhîm Paşa-zâde, Klis Sancağı) 857

Süleymân (İskenderiyye Sancağı Beyi, İlbasan Sancağı) 857

Süleymân (Kānûnî Sultân Süleymân) 780, 820, 1221

Süleymân Ağa (Baş-bâkī-kulu) 278, 373, 433

Süleymân Ağa (Dergâh-ı 'âlî kapucu-başılarından, Sipâhîler Ağalığı) 83, 1163, 1189, 1208

Süleymân Ağa (Gümüş, Karakullukluk) 995

Süleymân Ağa (Hâsekî, Bostâncı-başılık) 1107

Süleymân Bey (Evlâd-ı Hekîm-başı-zâde 'Ali Paşa) 607, 608

Süleymân Bey (Kapudan Paşa-zâde, Gurebâ'-i Yemîn Kitâbeti, 'Ulûfeciyân-ı Yemîn Kâtibi Top-hâne Kitâbeti) 1070, 1086, 1106

Süleymân Beyefendi (Ebûbekir Paşa-zâde, Haremeyn Muhâsebecisi, Küçük Evkāf Muhâsebecisi, Silahdâr Kitâbeti, Mukābele-i Süvârî, Cizye Muhâsebesi) 58, 276, 1011, 1106, 1175

Süleymân Beyefendi (Kabakulak yeğeni, Top-hâne Nezâreti) 673

Süleymân Beyefendi (Küçük Rûznâme) 803

Süleymân bin 'Abdülmelik 42

Süleymân Efendi ('Ârifî dâmâdı, Kalyonlar Kitâbeti, Büyük Kal'a Tezkirecisi, Şıkk-ı Sâlis Defterdârlığı, Şıkk-ı Sânî Defterdârlığı) 100, 276, 783, 802, 933, 1011, 1015, 1033, 1069, 1106

Süleymân Efendi (Bağdâd Defterdârı) 136

Süleymân Efendi (Binâ Emîni, Küçük Evkāf) 1070

Süleymân Efendi (Çukadâr Ağa, Silahdâr Kâtibi) 934, 1024

Süleymân Efendi (Dâniş) bkz. Dâniş Süleymân Efendi
Süleymân Efendi (Dîvân Kâtibi, Piyâde Mukābelesi) 1139
Süleymân Efendi (Hâfız, Kefe Mukāta'ası, Enderûn Kağıd Emâneti, Top Arabacılar Kitâbeti, Haremeyn Mukāta'acılığı) 59, 146, 278, 803, 1207
Süleymân Efendi (Hânım Sultân Kethudâsı, Câmi'-i cedîd'in Kâtibi) 510
Süleymân Efendi (Hazîne Kâtibi, Küçük Rûznâmçe Pâyesi) 159
Süleymân Efendi (İlâhî-zâde, Seyyid, Kuds-i şerîf Pâyesi, Filibe Kazâsı) 1111
Süleymân Efendi (Küçük, Dîvân Hâceliği Pâyesi, Masraf-ı Şehriyârî) 359
Süleymân Efendi (Moravî, Tezkire-i Sânî, Kethudâ Kâtibi) 1139, 1173, 1177, 1178
Süleymân Efendi (Muhassıl, Kıbrıs Muhassılı) 1212
Süleymân el-Cezûlî (el-Mağribî) 900, 901
Süleymâniyye 326, 396, 719, 913, 1038, 1217, 1233; Dârul-hadîs-i — 13, 19, 82, 229, 271, 795, 853, 994, 1057, 1058, 1083, 1111, 1132; Dâru'l-hadîs-i — Medresesi Müderrisi 13, 19, 271; Dâru'l-hadîs-i — Müderrisi 82, 229, 795, 1057, 1058, 1083, 1111, 1132; Hâmise-i — 107, 222, 1058, 1083; Mûsıla-i — 297, 624, 796, 798; — Câmi'i 531, 532, 634; — Dâru'l-hadîsi 1073, 1080, 1146, 1154; — Dâru'ş-şifâsı 35; — Medresesi Müderrisi 13, 14, 19, 82 83, 107; — Müderrisi 229, 238, 249, 795, 852, 853, 1008, 1023, 1057, 1058, 1083, 1112, 1131; — müderrislerinden 624, 981, 1080; — Şeyhi 898, 899; — Vâ'izi 1085; — Vâ'izliği 1085
Süleymân Paşa (Canik Muhassılı, Anadolu Beylerbeyiliği Pâyesi, Mûsul Vâlîsi, Anadolu Pâyesi, Trabzon Eyâleti, İç-il Sancağı, 'Alâ'iyye Sancağı) 518, 675, 711, 777, 790, 856, 1014, 1056
Süleymân Paşa (Karabağlu, Vezîr, Kapudân-ı deryâ, Kandiye, Rodos Sancağı) 84, 231, 256, 263, 291, 338, 368, 372, 397, 399, 418, 498, 550, 655, 675, 732, 790, 800, 856, 860, 948, 954, 1104, 1109, 1127, 1131, 1144
Süleymân Paşa (Rişvân-zâde, Adana Eyâleti, Mar'aş Eyâleti) 109, 154, 519, 1143, 1160
Süleymân Paşa (Selîm Paşa-zâde, Ankara Sancağı) 676, 1085
Süleymân Paşa (Vezîr, Bağdâd Eyâleti, Basra Eyâleti) 70, 71, 142, 291, 786, 790, 948, 1014, 1076, 1077, 1144, 1145
Süleymân Paşa (Vezîr, Mar'aş Eyâleti) 946
Süleymân Paşa (Yanyalı 'Ali Bey-zâde, Mîr-i mîrân, Yanya Sancağı, İlbasan Sancağı, Avlonya Sancağı) 143, 236, 330, 675
Süleymân Şâh (Ertuğrul Gāzî'nin babası) 932
Sünnet-odası 522
Süreyyâ 127
Sütlüce 219
süvâr 41, 42, 195, 196, 199, 205, 244, 246, 247, 248, 294, 314, 315, 316, 320, 321, 322, 350, 352, 399, 428, 474, 562, 566, 567, 576, 598, 761, 765, 767, 776, 966, 1051, 1213, 1229; câzû-yı ham-— 666; esb-— 760, 762, 916; fülke-—-ı 'azamet 637; hinto-— 563; menzil-— 364, 504, 568, 690; menzil-—-ı isti'câl 244, 380, 432, 438, 702, 1057, 1147; menzil-—-ı isti'câl-i vusûl 1126; merkeb-— 761, 847; rahş-—-ı 'azamet 60, 131, 147, 280,

380, 438, 507; sandal-— 470; sandal-—-ı ʻazamet 157, 637, 1181; sandal-—-ı iclâl 197, 380; sandal-—-ı ikbâl 438; sandal-—-ı ʻizz ü ikbâl 1180; şütür-— 547; zer-sandal-—-ı ʻazamet ü celâl 121
Süvârî/süvârî 87, 88, 310, 314, 410, 533, 563, 602, 764, 776, 1095, 1169, 1214; Mukābele-i — 145, 1106, 1139, 1159, 1175, 1207; — Kalemi 674
Süveys; Bender-i — 658; sefâ'in-i — 725

Ş

Şâh; cûd-ı —-ı ʻâlem 356; dâmen-bûs-ı hazret-i —î 1115, 1150, 1185, 1187; fermân-ı —-ı şevket-ârâ 117; havâkīn-i kirâm-ı şehâmet-temkîn-i —ânî 178; himmet-i vâlây-ı —ânî 294; icrây-ı rüsûm-ı —ânî 528; kös-i —î 754; micenn-i tedvîr-i haşmet-i —ânî 490; sünûh-ı mülhem-i —-ı cihân 126; —-bâz-ı sandal-ı iclâli 113; —-ı ʻâlem 113, 1203; —-ı bu'l-mehâmid 406; —-ı cihân 132; —-ı gerdûn-ʻazamet 184; —-ı kâmil 183; —-ı kerem 126; —-ı pâkîze 183; —-vâre-i zâhire-i tamm-ı iclâl 401; —-vâr-ı vücûd-ı Âsafî 214
Şâhâne; ʻâdet-i hasene-i — 850, 937; ʻavârif-i seniyye-i — 73; boğça-i — 84; hamiyyet-i — 179; hasenât-ı — 458; haşmet-i — 413; hilaʻ-i — 73; himmet-i — 126, 1204; ʻinâyet-ihtisâs-ı — 346; livâ'-i — 753; merâsim-i beyʻat-ı — 482; meşreba-i —î 198; mezîd-i ʻinâyet-i ʻaliyye-i — 538; mezîd-i ʻinâyet-i — 216; muktezây-ı ihlâs-ı ʻinâyet-ihtisâs-ı — 39, 987; nâm-ı nâmî-i hazret-i ıstıfâyî-i şükûh-ı — 490; sıla-i seniyye-i —-ı levlâk 1172; şevket-i — 53, 138, 273, 394, 671, 800, 929, 1010, 1066, 1105, 1138, 1205; tabʻ-ı merâhim-nebʻ-i — 593; taht-ı ʻâlî-baht-ı — 460; taht-ı hümâyûn-ı ârâyiş-i miknet-i — 465
Şâhen-şâh; bâ-emr-i — 147; —-ı Behrâm-gulâm 575; —-ı takvâ-eser 214
Şâhen-şeh; —-i âfâk 117; —-i bahr u ber 120; —-i iklîm-i dil 453
Şâhîn Ahmed Paşa bkz. Ahmed Paşa
Şâh İsmâʻîl (Şâh-zâde, İran hânlarından) 88, 89
Şâh Sultân (Sultân III. Mustafa Hân'ın kızı) 1002, 1007, 1026, 1140
Şâh-verdi Hân (Gence Hânı) 89
şakaloz 231
Şâkir Feyzullah Beyefendi (Nâ'ilî Paşa-zâde, Cebeciler Kitâbeti) 934, 1085
Şâm 26, 41, 42, 128, 163, 261, 361, 375, 445, 594, 598, 620, 634, 649, 661, 724, 806, 867, 882, 894, 916, 954, 1008, 1058, 1081, 1096, 1164, 1232; Dımaşku'ş-— Kazâsı 296; dürûz-ı —-ı şûm-endâm 649; ehâlî-i — 543, 546, 547; ehâlî-yi — 545; ehl-i sûk-ı — 543; ehl-i — 650; eşkıyây-ı — 629; eşkıyây-ı şûm-ı — 629; etrâf-ı — 649; Eyâlet-i — 970, 1143; Eyâlet-i —-ı cennet-meşâmm 605; Eyâlet-i — maʻa Mîru'l-hâclık 1109; Eyâlet-i — Mîr-hâclığı 518; havâlî-i — 544; hıtta-i —-ı cennet-meşâm 48; huccâc-ı —î 522, 546; kāfile-i hacc-ı —î 486, 522, 543, 593, 619; kāfile-i huccâc-ı —î 520; Kazâ'-i Dımaşku'ş-— 155; Kazâ'-i —-ı şerîf 1146; keyfiyyet-i intihâb-ı kāfile-i huccâc-ı —î 543; mefâsid-i — 620, 650; Mîru'l-hâcc-ı — 547, 593, 595, 621, 646, 724, 897, 1009, 1121, 1194; mülhakāt-ı — 648; Pâye-i—-ı şerîf 797; sûy-ı —-ı şerîf 546; tarîk-ı hacc-ı —î 1122; tarîk-ı huccâc-ı —î 1121; umûr-ı Mîru'l-hâcc-ı — 648; Vâlî-i — 629, 647, 649; — Def-

terdârı 651; — Eyâleti 230, 235, 330, 602, 674, 855, 898, 946; —-ı cennet-meşâm 43, 169, 170; —-ı şerîf 545, 894, 993; —-ı şerîf Kadısı 1083, 1084, 1131; —-ı şerîf Kazâsı 853, 1057; —-ı şerîf Mîru'l-hâccı 543; —-ı şerîf Pâyesi 913; — Kadısı 229, 238, 913; — Kapu Kethudâsı 1149; — Kazâsı 853, 1080; — Mevleviyyeti 687; — Mîru'l-hâccı 503, 519, 544, 594, 598, 671, 926; — Mîru'l-hâclığı 503, 523, 545, 648; — Vâlîsi 108, 230, 235, 600, 603, 651, 726, 898, 970, 1056; — Vâlîsi-yi sâbık 855

Şâmî Efendi (Erzurum Kadısı) 1147

Şehen-şâh; âfitâb-ı 'âlem-tâb-ı 'inâyet-i —âne 604; cânib-i kerâmet-câlib-i —î 135, 175, 254, 335, 367, 390, 434; celâlet-i mesned-i hazret-i —î 119; dâmen-bûs-ı hazret-i —î 1077; devâm-ı du'ây-ı devlet-i hazret-i —î 1121; devâm-ı du'ây-ı —î 1118; devâm-ı kıyâm-ı 'ömr ü devlet-i hazret-i —î 187; devâm-ı kıyâm-ı 'ömr ü devlet-i —î 491; devlet-i hazret-i —î 187; devlet-i —î 491; emr-i hazret-i —î 357; fermân-ı — 124; hazret-i —-ı Cihân-mutâ' 464; hazret-i —-ı Cihân-penâhî 378; hazret-i —-ı mu'tedil-mizâc 68, 159, 307; himmet-i 'âliye-i hazret-i —î 358; huzur-ı —î 53, 138; irâde-i hazret-i —î 1133; kurb-ı —î 492; lafz-ı — 184; mahz-ı 'atâyây-ı cezîle-i hazret-i —-ı Cihân-mutâ' 656, 723; mahz-ı 'atâyây-ı cezîle-i hazret-i —î 784; mahz-ı irâde-i hazret-i —î 270; ma'lûm-ı hazret-i —î 586; ma'lûm-ı hümâyûn-ı —î 603; mazhar-ı nevâziş-i hazret-i —î 1191; Mehter-hâne-i —î 201; nakl-i hümâyûn-ı —î 1119; nâme-i hümâyûn-ı hazret-i —î 315; nâme-i hümâyûn-ı —î 309, 319, 324; nâm-ı nâmî-i hazret-i —î 201; nesl-i pâk-i — 1093; Rikâb-ı kâm-yâb-ı hazret-i —î 224; rûy-ı mübârek-i hazret-i —î 193; sulb-ı pâk-ı feyz-nâk-ı hazret-i —î 1194; takbîl-i pâye-i evreng-i —î 53, 138, 273, 394, 671, 800, 929, 1010, 1066, 1105, 1138, 1205; taraf-ı hazret-i —î 360, 421, 607, 916, 1101, 1121, 1182; taraf-ı —î 790, 1121, 1124; tuğrây-ı —âne 538; zemân-ı 'inâyet-iktirân-ı —î 150; —-ı 'aded 207; —-ı âgâh 80; —-ı âgâh-dil 98; —-ı 'âlem 314, 316, 374, 480, 1121, 1133; —-ı a'zam 24, 32, 388; —-ı cihân 130, 140, 354, 733, 877, 1120, 1200; —-ı Cihân-bânî 33; —-ı Cihân-penâh-ı gerdûn-vekār 114; —-ı kerâmet-âyîn 167; —-ı kılâ'-güşâ 399; —-ı mekârim-pîşe 356; —-ı meleket-intibâh 81; —-ı mu'azzam 130, 140; —-ı nûr-il-timâ' 481; —-ı şevket-destgâh 1228; —-ı şevket-penâh 1227; —-ı ümem 372; —î 23

Şehîd 'Ali Paşa (Sadrıa'zam) 106, 953

Şehir-köyü 561; Kazâ'-i — 796

şehr-âyîn 198, 730, 731, 735, 736, 737, 738, 739, 742, 743, 744, 746, 747, 749, 755, 759, 760, 763, 764, 770, 773, 774, 775, 777, 779, 816, 1003, 1046, 1091, 1093, 1098; Emîn-i Darb-hâne-i — 762; evâmir-i celîle-i — 778; evvel-i eyyâm-ı — 736; eyyâm-ı meserret-i — 1047; eyyâm-ı — 735, 739, 740, 743; ferr-i — 738; îzân-ı — 1003; leyâlî-i — 756; reftâr-ı — 764; Ser-kassâbân-ı — 762; şurû'-i — 1195; târîh-i — 773; ta'zîm-i —-i hazret-i Pâdişâhî 771; temâm-ı meserret-i —-i hümâyûn 1003; temâşâ'-i — 764; velâdet-i —-i hazret-i Şehriyârî 730; vukū'-i — 739; zînet-i — 1047; —-i 'acîbe 740, 773; —-i 'âdî 1195; —-i hümâyûn 758; —-i Kat-

ru'n-nedâ 747, 749; —-i mezkûr 1092; —-i sâlifü't-tafsîl 776; —-i tâm 743; —-i 'umûmî 1098
Şehr-emâneti 58, 93, 234, 276, 359, 802, 933, 1011, 1069, 1096, 1106, 1169, 1207
Şehr-emîni 803, 1026, 1096, 1132, 1175; — odası 754; —-yi sâbık 93, 759, 1070, 1184
Şehriyâr 749, 773, 774, 775; âb-ı girye-i —î 328; 'âdet-i hasene-i bende-nüvâzî-i —î 917; 'atâfet-te'sîs-i —î 799, 932; 'atâyây-ı cezîle-i —î 1137; 'atıyye-i cezîle-i —î 528; 'avâtıf-i'tiyâd-ı hazret-i —î 407; bâlây-ı bâb-ı Kitâb-hâne-i —î 151; Baş-musâhib-i hazret-i —î 494, 801; be-cenâb-ı —-ı ma'delet-âyîn 59; berây-ı taklîd-i seyf-i mübârek-i —î 191, 469; be-resm-i —î 470; ber-mûceb-i emr-i itâ'at-nümûn-ı —î 632; câmi'-i şerîf-i hazret-i —î 1034; cânib-i 'azamet-câlib-i hazret-i —î 51, 78, 416, 619; cânib-i hazret-i —î 371; cânib-i 'inâyet-câlib-i hazret-i —î 139, 336, 382, 441, 1196; cenâb-ı hazret-i —î 1145; cenâb-ı —-ı 'âlem 937, 1140; cenâb-ı —-ı 'âlî-tebâr 131, 264, 388, 813, 850; cenâb-ı —-ı ekrem 150; cenâb-ı —-ı ma'delet-âyîn 146; cülûs-ı hümâyûn-ı 'azamet-meşhûn-ı hazret-i —î 887; cülûs-ı hümâyûn-ı meserret-nümûn-ı —î 610; cülûs-ı hümâyûn-ı meymenet-me'nûs-ı hazret-i —î 550, 554, 812; cülûs-ı meymenet-me'nûs-ı hazret-i —î 668; cümle-i hasenât-ı câriye-i hazret-i —-ı 'âlem 937; cümle-i hasenât-ı hazret-i —î 560; cümle-i sadakāt-ı —î 608; çırâğ-efrûhte-i hazret-i —-ı 'âlem 810; çırâğ-ı hâssa-i hazret-i —-ı 'âlem 778; çırâğ-ı hâssa-i —-ı 'âlem 779; çırâğ-kerden-i hazret-i —î 853; Çukadâr-ı Enderûn-ı hazret-i —î 805; Çukadâr-ı hazret-i —î 440, 633, 674, 916, 1030; Çukadâr-ı —î 255, 805; dâmâd-ı —-ı 'âlem 626; dâmen-bûs-ı hazret-i —î 692; de'b-i seniyye-i hazret-i —î 619; deryây-ı cûş-ı merhamet-i —î 921; devâm-ı du'ây-ı hazret-i —-ı ekrem 722; devâm-ı du'ây-ı —î 557; deydene-i kadîme-i zât-ı —î 903, 925, 959; deydene-i kadîme-i zât-ı vâlây-ı —î 1061, 1099, 1116; du'ây-ı devâm-ı devlet-i hazret-i —î 135, 336; du'ây-ı devlet-i hazret-i —-ı ekrem 490; dürretü't-tâc-ı 'inâyet-nitâc-ı hazret-i —î 1140; e'imme-i hazret-i —î 339; eltâf-ı hazret-i —î 498; Emânet-i Darb-hâne-i 'âmire-i —î 92; emlâk-ı hazret-i —î 686; emr-i Cihân-mutâ'-i —î 301; emr-i hümâyûn-ı hazret-i —î 919; emr-i —î 226; enzâr-ı himmet-âsâr-ı —î 553; erîke-i 'arş-ı sây-ı —î 466; esb-i güzîn-i tecemmül-âyîn-i —î 619; eyyâm-ı sa'âdet-nizâm-ı hazret-i —î 508; fermân-ı sabâ-mesîr-i —-ı Cihân-bânî 112; gars-ı yemîn-i 'inâyet-âyîn-i hazret-i —-ı 'âlem 664; gars-ı yemîn-i —î 625; hânvâde-i sa'âdet-rehîn-i —î 465; hatt-ı hümâyûn-ı —î 656; hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i hazret-i —î 380, 438; hatt-ı şerîf-i 'inâyet-redîf-i —î 489, 858, 1079; Hazînedâr-ı hazret-i —î 306, 978; Hâzin-i hazret-i —î 633; Hâzin-i —î 506; Hâzin-i —î Ağa 557; hazret-i — 197; hazret-i —-ı 'âlem 33, 336, 375, 421, 507, 559, 579, 582, 633, 669, 676, 682, 690, 732, 927, 954, 956, 1104, 1113, 1188, 1217; hazret-i —-ı a'zam 412; hazret-i —-ı Cihân-bân-ı ekrem 97; hazret-i —-ı Cihân-penâh 190; hazret-i —-ı ekrem 80, 523, 528, 552, 586; hazret-i —-ı kâm-kâr 156; hazret-i —-ı kişver-sitân-ı

a'zam 90; hazret-i —-ı ma'delet-nijâd 29; hazret-i —-ı deryâ-nevâl 110; hazret-i —-ı zekâvet-âsâr-ı mahmidet-şi'âr-ı Tâc-dârî 557; hazret-i —î 71, 252, 337, 383, 388, 390, 402; hazret-i zât-ı —î 1188; hıdmet-i celîle-i —î 781; hıdmet-i refî'-i Tevkî'-i hazret-i —î 633; hıdmet-i Silahdârî-i hazret-i —î 494; hılâf-ı rızây-ı hazret-i —î 332, 1025; Hilâfet-i —î 212; himmet-i hazret-i —î 357; Hudâvend-i —î 24; hutût-ı şerîfe-i Cihânmutâ'-ı hazret-i —î 725; hutût-ı şerîfe-i hazret-i —î 724; huzûr-ı fâ'izu'n-nûr-ı hazret-i —î 815, 1180; huzûr-ı hazret-i —î 284; Istabl-ı 'âmire-i hazret-i —î 129, 262; ıstıfâ-penâh-ı —î-emced 478; iftitâh-ı nakl-i hümâyûn-ı —î 30; ihsân-ı hazret-i —î 809; ihtirâm-ı hazret-i —î 816; İmâm-ı Evvel-i hazret-i —î 222, 403, 493, 587; İmâm-ı Evvel-i —î 220, 338, 339, 401, 419, 797; İmâm-ı hazret-i —î 473; İmâm-ı hazret-i —î Efendi 493; İmâm-ı Sânî-i —î 220, 421; 'inâyet-i hazret-i —î 495, 717, 1090; 'inâyet-i — 601; 'inâyet-i —î 412; inşâ-kerde-i hazret-i —î 961; irâde-i hazret-i ferîzatü'l-inkıyâd-ı —î 645; irâde-i hazret-i —-ı 'âlem 825; irâde-i hazret-i —î 224, 500; irâde-i hümâyûn-ı hazret-i —î 501; istidâmet-i du'ây-ı hazret-i —-ı ekrem 723; itmâm-ı du'ây-ı Devlet-i hazret-i —î 637; izn-i hümâyûn-ı hazret-i —î 957; kemâl-i 'atâfet-i —î 624; kemâl-i bast-ı himmet-i necdet-i —î 349; kemâl-i merhamet-i hazret-i —î 1226; kerâmet-i hazret-i —î 189; kerem-i hazret-i —î 921; kerem-i —î 1013; Kethudâ'-i Bevvâbîn-i hazret-i —î 428, 430, 431, 432, 443, 497, 531, 549, 551, 701, 778, 779, 918, 967, 976, 1026, 1030, 1070, 1104, 1110, 1124, 1154, 1163, 1176; Kethudâ'-i Bevvâbîn-i —î 214, 352, 727, 1026, 1169; Kethudây-ı Bevvâbîn-i —î Vekâleti 498; Kethudây-ı Ser-bevvâbîn-i hazret-i —î 361, 1189; Kitâb-hâne-i —î 148; kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı hazret-i —-ı 'âlem 637; kuvvet-i baht-ı hazret-i —î 602; Lala-yı hazret-i —î 135; levâzimât-ı —î 197; mahfil-i —î 353; Masraf-ı hazret-i —î 905; Masraf-ı —î 146, 220, 329, 359, 364, 916, 1012, 1106, 1175; Masraf-ı —î-i sâbık 686, 702, 812; Masraf-ı —î Kâtibi 17; Masraf-ı —îlik 905; mahz-ı 'atâyây-ı hazret-i —î 413; mahz-ı 'inâyet-i bî-dirîg-i hazret-i —î 1152; mahz-ı 'inâyet-i —î 603; mahz-ı kerâmet-i hazret-i —î 1145; ma'lûm-ı hazret-i —î 495, 687; ma'lûm-ı hümâyûn-ı hazret-i —î 506; ma'lûm-ı 'ilm-i hazret-i —-ı 'âlem 927; mazhar-ı 'afv-ı hazret-i —î 1184; mazhar-ı 'avâtıf-ı hazret-i —î 608; mazhar-ı gazab-ı —î 911; mazhar-ı ihsân-ı —î 57; mazhar-ı nazar-ı 'atûfet-eser-i hazret-i —î 994; mazhar-ı nazar-ı 'inâyet-i hazret-i —î 976; me'âric-i nazra-gâh-ı —î 120; mefhûm-ı Cihân-idrâk-ı hazret-i —î 493; Mehter-hâne-i hazret-i —î 472; mekârim-âsâr-ı —-ı gerdûn-iktidâr 27; mekârim-i hazret-i —-ı 'âlem 621; merhamet-i hazret-i —î 976, 1182, 1184; mezîd-i 'inâyet-i —î 261; Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i —î 415, 558, 646, 701, 705, 724, 787, 801, 920, 967, 994, 1062, 1066, 1070, 1076, 1086, 1107, 1108, 1135, 1142, 1149, 1175, 1181, 1192, 1209; Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i —î Ağa 936, 1073, 1147; Mîrahûr-ı Evvel-i hazret-i —

lik 559; Mîrahûr-ı Evvel-i —î 167, 412, 701, 1086; Mîrahûr-ı Evvel-i —î Ağa 797; Mîrahûr-ı hazret-i —î 937, 1074, 1076; Mîrahûr-ı Sânî-i hazret-i —î 531, 801, 807, 918, 935, 1069, 1129; Mîrahûr-ı Sânî-i —î 220; muntazırîn-i kudûm-ı meymenet-lüzûm-ı hazret-i —î 556; Musâhib-i hazret-i —î 1116; Musâhib-i —î 93, 128, 237; Musâhib-i —-yi sâbık 236; mü'ezzinân-ı hazret-i —î 473; müsâ'ade-i 'aliyye-i hazret-i —î 698; nakl-i hümâyûn-ı hazret-i —î 404; nâsıye-i sa'âdet-i —î 461; Pâye-i —î 23; pây-ı taht-ı hazret-i —-ı a'zam 630; pîş-gâh-ı hazret-i —î 125; pîş-gâh-ı Rikâb-ı —î 1000; pîş-gâh-ı sa'âdet-iktinâh-ı —î 201; pîş-i 'inâyet-bâha-i —î 528; pîş-râh-ı hazret-i —î 191, 470; rağbet-i nazar-ı hazret-i —î 413; râha-i 'inâyet-bâha-i hazret-i —î 428; resîde-i sem'-i hazret-i —î 954; resm-i âdâb-ı da'vet-i —î 282; Rikâbdâr-ı hazret-i —î 384; Rikâbdâr-ı hazret-i —î Ağa 104, 1129; Rikâb-ı hümâyûn-ı hazret-i —î 219; Rikâb-ı kâm-yâb-ı hazret-i —î 361, 433, 922; Rikâb-ı kâm-yâb-ı —î 201; sadakāt-ı hazret-i —î 524; sâye-i 'inâyet-vâye-i —î 526; sâye-i —î 497; Ser-bevvâbîn-i —î 250, 531; Ser-bevvâbîn-i —i-yi sâbık 412; Ser-etıbbâ'-i Hâssa-i hazret-i —î 689, 1111; Ser-etıbbâ'-i hazret-i —î 133; Silahdârân-ı hazret-i —î 804; Silahdâr-ı hazret-i —î 175, 268, 300, 335, 367, 431, 432, 437, 493, 536, 615, 718, 805, 809, 816, 948, 978, 995, 1093, 1143, 1160, 1164, 1170, 1177; Silahdâr-ı hazret-i —î Ağa 636, 784, 903, 978, 1180; Silahdâr-ı —î 67, 96, 166, 406, 727, 804, 1142; Silahdâr-ı —î Ağa 1177; Silahdâr-ı —î-i esbak 63; Silahşorân-ı hazret-i —î 255, 283, 525, 689, 1164; Silahşorân-ı —î 217, 250, 331, 1132; Silahşor-ı hazret-i —î 981, 1097, 1151; Silahşor-ı —î 433, 510, 531, 759, 1101; Silahşor-ı —îlik 419, 510, 617, 1138; Silahşorî-i —î 415, 549; sipâh-ı zerrîn-kabây-ı eşi"a-i envâr-ı —-ı Cihân-mutâ' 465; sulb-ı pâk-ı feyz-nâk-ı hazret-i —î 1091; sûy-ı 'inâyet-pûy-ı hazret-i —î 1163; sûy-ı şevket-pûy-ı hazret-i —î 139, 1170; sûy-ı şevket-pûy-ı hümâyûn-ı hazret-i —î 441; şefekat-ı hazret-i —î 721; şeref-i kudûm-ı —-ı 'âlem 1183; şeref-i takbîl-i dâmen-i hazret-i —-ı 'âlem 1173; şevket-i hazret-i —î 85; şîme-i —î 207, 496; şükûh-ı 'azamet-i hazret-i —-ı 'âlem 132, 264, 389, 814; tab'-ı 'inâyet-neb'-i hazret-i —î 778; tab'-ı kerâmet-neb'-i —-ı 'âlem 207; tab'-ı mekârim-neb'-i —î 496; taraf-ı hazret-i —î 83, 329, 425, 1008, 1182; taraf-ı hümâyûn-ı hazret-i —î 83, 84; taraf-ı hümâyûn-ı —î 85; taraf-ı 'inâyet-methaf-ı hazret-i —î 547, 790; taraf-ı 'inâyet-methaf-ı —î 646; taraf-ı —î 43; temâm-ı ihtimâm-ı —î-i hamiyyet-âsâr 486; temâşâ-kerden-i hazret-i —-ı 'âlem 764; teşrîf-i hazret-i —î 32, 130; teşrîf-i hümâyûn-ı hazret-i —î 96; tuğrây-ı —î 151; vâcibe-i zimmet-i kerâmet-i hazret-i —î 189; Vekîl-i Bevvâbîn-i hazret-i —î 1030; Vekîl-i Mîrahûr-ı Sânî-i hazret-i —î 882; velâdet-i şehr-âyîn-i hazret-i —î 730; yümn-i bereket-i kudûm-ı hazret-i —-ı 'âlem 637; yümn-i nazar-ı 'inâyet-i hazret-i —î 1029; zât-ı ıstıfâ-penâh-ı —î 989; zât-ı kerâmet-âyât-ı —î 182; zât-ı —î 1113; zikr-i dâmen-bûs-ı hazret-i —-ı ekrem 671; zübde-i ıstıfâ-penâh-ı —î

500; zübde-i sülâle-i —î 391; zülâl-i ihsân-ı bî-gerân-ı —î 587; —-ı ʻâlem 196, 232, 327, 358, 408, 410, 415, 470, 472, 515, 516, 554, 609, 624, 632, 633, 635, 655, 677, 681, 690, 700, 738, 740, 741, 746, 771, 774, 775, 776, 781, 788, 791, 798, 804, 808, 811, 817, 821, 822, 854, 855, 861, 930, 977, 990, 1002, 1006, 1038, 1039, 1064, 1068, 1075, 1121, 1126, 1151, 1174, 1181, 1183, 1191, 1233; —-ı ʻâlem-penâh 60, 146, 411, 428, 430, 1025; —-ı ʻatâ-iktinâh-ı maʻdelet-şiʻâr 206, 496; —-ı ʻatâ-kirdâr 208; —-ı aʻzam 464, 481, 524, 749, 774, 1166; —-ı bahreyn ü berreyn 114, 386; —-ı bahr u ber 775; —-ı bu'l-mehâmid-i ʻadl ü dâd 38, 345, 985; —-ı bülend-iktidâr 32, 130, 388; —-ı Cihân-bânî 388; —-ı Cihân-iktidâr 68, 160, 307; —-ı Cihân-penâh-ı ʻâlem 185, 490; —-ı Cihân-sitân-ı ekrem 876; —-ı cûd 775; —-ı dâd-güster 750; —-ı deryâ-nevâl 124; —-ı dîn 731, 774; —-ı ekrem 507, 513, 555, 559, 722, 734, 753, 770, 774, 775, 781, 786, 924, 980, 988, 1075, 1173, 1182, 1201, 1218; —-ı enfüs 412; —-ı gayûr 372; —-ı gülşen-i füyûzât 131; —-ı güzîn 192; —-ı kerâmet-nihâd 44; —-ı kişver-sitân-ı ʻâlem 380, 438; —-ı maʻdelet-âyîn-i mahmidet-iştimâl 167; —-ı maʻdelet-şiʻâr 436; —-ı maʻdelet ü merhamet-âyîn 30; —-ı Mahmûdü'l-hısâl 32, 130; —-ı meʻârif-perver 799, 932, 1065; —-ı mekârim-dest-gâh-ı veliyyü'n-niʻam-ı ʻâlem 209; —-ı merâhim-şiʻâr 997; —-ı milket 774; —-ı milket-i cûd 731; —-ı mülk 774; —-ı mülk-i ʻirfân 775; —-ı nusrat-ı dest-gâh 599, 603; Şehriyâr-ı sâhibü'l-hayrât 1202; —î Ağa 801

Şehrizor 143; Eyâlet-i — 654, 792, 1109, 1144; — Beylerbeyiliği 35; — Beylerbeyisi 34, 793; — Eyâleti 291, 950, 1016; — Mutasarrıfı 290

Şehzâde/şehzâde 70, 71, 326, 918, 1167, 1217; kudûm-ı gayb-ı —-i civân-baht 1046; kudûm-ı —-i civân-baht-ı ʻâlî 1230; —-başı 136; — Câmiʻi 396, 435; —-gân 734; —-gân-ı ʻâlî-tebâr 752; —-i ʻâlî-tebâr 734, 769, 1049, 1167; —-i cennet-mekân 424, 425; —-i civân-baht-ı ʻâlem-behâ 1044; —-i civân-baht-ı kerîm 1046, 1049, 1173, 1174, 1227, 1230; —-i kerîm 1229, 1231; —-i kirâm-ı mühce-i übbehet-itisâm 423; —-i sâmî-mekân-ı cennet-âşiyân 1168; Şehzâde-i şevket 1231

Şekerciler (Sultân Mehmed'de) 1217; — Hânı 976, 1112

Şemâ'il-i şerîf 597, 601

şerʻ 568, 817, 1159; âdâb-ı — 227; ahkâm-ı —iyye 796; ahkâm-ı —-i garrâ 849; bilâ-hâcât-ı —iyye 729; bilâ-hâcet-ı —iyye 445 Câmiʻ-i —-i şerîf 36, 344, 984; cihet-i te'yîd-i —-i garrâ 453; emr-i — 700; fetevây-ı —-i şerîf 549; huzur-ı — 156; hüccet-i —iyye 292; hükkâm-ı — 419; icrây-ı merâsim-i —-i garrây-ı Nebevî 1018; iʻlâ'-i kelime-i —-i mübîn 38, 345, 985; infâz-ı ahkâm-ı —-i mutahhar 455; kavânîn-i —-i Muhammedî 504; kısâs-ı —î 1159; lâzime-i mehâmm-ı erkân-ı —iyye 45; maʻrifet-i — 399, 1074; meclis-i — 228; merâsim-i —-i garrâ 344, 985; murâfaʻa-i — 1159; mü'eyyidîn-i —-i garrây-ı Muhammedî 460; Nigeh-bân-ı —-i garrâ 547; taraf-ı — 156, 1084; taraf-ı —-i enver 790, 1165; temessük-i —-i garrâ 1057; te'yîd-i — 456; vâris-i —î 217, 228, 783; vech-i —î

996; —an 258, 361, 464, 481, 593, 698, 783, 957, 1051, 1084, 1148, 1162; —î 874; —-i garrâ 37; —-i garrây-ı Muhammedî 456
Şerh 163; Buhârî-i şerîf —i 162; —-i Hayâlî 163; —-i Müslim 163; —-i Telhîs 714
şerî'at 684; âyîn-i —-ı garrâ 453; câdde-i — 782; hıdmet-i —-ı garrâ 698; icrây-ı —-ı Mustafaviyye 683; icrây-ı —-ı tâhire 733; kurb-ı Sâhib-i —-ı garrâ 683; mücrî-i ahkâm-ı —-ı Nebiyy-i âhıru'z-zemân 458; mülûk-ı —-meslûk-ı havâkīn-i 'izâm-ı Âl-i 'Osmân 476; şeb-çerâğ-ı envâr-ı — 343, 984; taraf-ı Sâhib-i — 683; vâris-i icrây-ı ahkâm-ı — 461; —-ı garrâ 258, 457; —-i garrây-ı mutahhar-ı Ahmed 427; —-i hazret-i Ahmed 183; —i'l-kavîm 900; —-i Mustafâ 456; —-i şerîf 156, 550; —iyye 548
Şerîf Monla (Es'ad Efendi-zâde, Bursa Kazâsı, sâbıkā Kuds-i şerîf Pâyesi'yle Âmid'den munfasıl) 853
Şerîf Monla (İshâk-zâde, Kazâ'-i Mekke-i mükerreme) 1040
Şerîf Müsâ'id (Şerîf-i Mekke-i mükerreme) 591, 597, 897, 898, 937, 1127
Şeybetü'l-Hudrî 895
Şeyh Ahmed (Trablûsî, Beşiktaş Mevlevî-hânesi Şeyhi) 1212
Şeyh 'Ali (el-Murâdî, Zilifkevî, Şeyh Murâd en-Nakşibendî'nin Halîfesi Şeyh 'Ali'den münîb) 253, 899, 900
Şeyh 'Ali Efendi (Şeyh Murâd en-Nakşibendî'nin Halîfesi, Zâviye Şeyhi) 48, 49, 253, 899
Şeyh 'Ali Hân (İran Hânlarından) 87, 88, 89
Şeyh Bülbülcü-zâde 249
Şeyh Hâfız-ı Gülşenî (Tarîk-ı Gülşeniyye'den merhûm Sezâyî Hasan Efendi Halîfesi) 1204
Şeyhî Molla Efendi (Şeyhulislâm Kara İsmâ'îl Efendi mahdûmu, Sadr-ı Anadolu, Sadr-ı Rûm) 383, 694, 824, 940, 1057
Şeyh Mehmed el-Murâdî (Seyyid, Şeyh Murâd Efendi-zâde, Nakşî Şeyhi) 43, 48, 168, 169, 170, 360
Şeyh Murâd (Nakşî Şeyhi) 43, 49, 169, 253, 899
Şeyh Sabrî Nakşibendî 1203
Şeyhulislâm 53, 69, 138, 155, 161, 186, 192, 195, 205, 240, 249, 269, 282, 308, 329, 339, 351, 352, 362, 401, 405, 414, 425, 426, 427, 444, 464, 480, 491, 517, 522, 530, 613, 646, 655, 669, 692, 704, 732, 733, 797, 800, 814, 821, 853, 878, 905, 914, 915, 928, 936, 961, 966, 989, 992, 1001, 1027, 1032, 1055, 1064, 1068, 1074, 1076, 1078, 1084, 1087, 1091, 1103, 1114, 1120, 1126, 1131, 1133, 1136, 1147, 1148, 1149, 1168, 1172, 1173, 1180, 1181, 1183, 1184, 1185, 1186, 1190, 1197, 1209, 1210, 1225, 1228; 'âdet-i —î 186; câh-ı vâlây-ı —î 614; cenâb-ı — 52, 137, 272, 393; hazret-i — 928; hıssîsa-i lebs-i —î 916; işâret-i — 340, 530; kıbel-i hazret-i —î 930; kıbel-i —î 798, 1065; lebs-i bâlây-ı —î 224, 815; Mektûbî-i —î 1112; mesned-i —î 223; mesned-i vâlây-ı —î 402; Meşîhat-ı —î 444; Meşîhat-ı vâlây-ı —î 1037; resm-i dest-bûsî-i hazret-i —î 1230; resm-i tebrîk-i 'âdi-yi —î 916; — Efendi 198, 199, 201, 205, 206, 244, 246, 247, 248, 283, 349, 350, 351, 352, 376, 426, 472, 608, 1039, 1068, 1114, 1134, 1228, 1229, 1230; — Müfettişi 798; —-ı enâm 914; —-ı esbak 1019, 1041, 1043, 1057, 1066, 1067, 1068; —-ı sâbık 239, 328, 402, 444, 1076, 1117; —î 270
Şeyhulkurrâ 44, 162, 166, 687

Şeyh-zâde Efendi (Mekke-i mükerreme Kadısı) 1085
Şî'a; gürûh-ı —-i Gāviye 1145; gürûh-ı —-i mübtedi'a 1145
Şifây-ı şerîf 601
Şirâz 89
Şirbinî 807; Tabakāt-ı — 807
şîr-pençe 584, 703, 1087
Şit [=Great Schutt] 566
Şivit 770
Şumnu [=Şumen] 568

T

Tabanlı Halîl (Girine Kal'ası Dizdârı, Cezîre-i Kıbrıs eşkıyâsından) 1212, 1232
Tabl-hâne; —-i hümâyûn 197
Tâbût-korusu 598, 602
Tâcik 766
Tâhir Ağa (Sadrıa'zam Hamza Paşa Kapucular Kethudâsı, Mi'mâr-başılık) 1124
Tâhir Ağa (Seyyid, Ayasofya Câmi'i Tevliyyeti, Kuyumcu-başılık, Gümüşhâne Emâneti) 968, 1022, 1117, 1206
Tâhir Efendi (Mehmed, Avlonya, Top Arabacılar Kitâbeti, Mevkūfât, Küçük Evkāf) 1070, 1187
Tahmûras (Açıkbaş Gürcü eşkıyası başı) 1109
Tahta; — Hân 1063; —-menâre 681
Tâ'if 605
talebe; cümle-i —-i 'ulûm 1065; fukarâ'-i —-i 'ulûm 663, 815; gürûh-ı — 1019; —-i tahsîl-i 'ulûm 168; —-i 'ulûm 226, 257, 267, 271, 408, 722, 799, 932
Tarabya 822
Tarakcılar 202
Târîh; Râşid Efendi'nin —i zeyli 914; —-i 'Abdülkādir-i Bağdâdî 1172; —-i Gāzân 405; —-i Sa'îd 896; —-i Semhûdî 1178; —-i Sülûk 1219; —-i Vassâf 592
Taşcılar Hânı 1112
Taş-kassâb 1117, 1119
Taşkend 963
Taş-kesan 87
Tatar; asker-i — 716; etârif-i — 706; Sadrıa'zam — Ağası 727; tavâ'if-i askeriyye-i — 705; teskîn-i fiten-i — 706; — Efendi 1104
tâ'ûn 628; vefret-i — 628; —-ı 'azîm 484
Tavşan-taşı 31, 370, 1075
Taybe; ehâlî-i — 459; etrâf-ı —-i tayyibe 595; —-i tayyibe 237, 1118
Tayyibî Efendi (Hulefâ'-i aklâmdan, Mâlikâne Halîfesi) 994
Teberdâr/teberdâr 106, 166, 502, 503, 504, 505, 506, 509; —ân 189, 359, 364, 485, 501, 502, 504, 505, 506, 610, 622, 722; —ân-ı bî-hûşân 610; —ân-ı Hâssa 190, 210, 220; —ân-ı Serây-ı 'atîk 209, 474; —lık 526, 867
Tebrîz 88, 532
Tefsîr/tefsîr 91, 214, 420, 422, 518, 704, 878, 930, 1065, 1087, 1137, 1225; ders-i—-i Şerîf-i Beyzâvî 1198; fenn-i — 1085; güncîde-i — 355; —-i âyât-ı Nasr 55; —-i Beyzâvî 166, 798, 1008, 1064, 1174; —-i Kādî Beyzâvî 929, 1008; —-i Kur'ân-ı 'azîmü'ş-şân 257; —-i Şerîf-i Beyzâvî 392, 930, 1136; —-i Şerîf-i Kādî Beyzâvî 1174; —-i Yâsîn 55
tekā'üd 853, 1099; 'alâ-vechi't-— 1164; ber-vech-i — 340; cerîde-i —-i vüzerâ 625; ihsân-ı —lük 954; —en 28, 1131, 1144; —lük 340, 493, 498, 536, 557, 955, 982
Teke; Mutasarrıf-ı — Sancağı 1215; — Alay-beyi 1214; — Sancağı Mutasarrıfı 1212, 1213, 1215, 1232
Tekfûr 42
Tekfûr-dağı 95, 421, 584, 860, 863, 1013, 1038, 1160, 1208, 1219
Tekman; Livâ'-i — 792

Tekye/tekye 695, 963, 964, 1186; Halvetiyye'den 'Abdülhalîm Efendi'nin —si 1132; Etyemez —si 728; Hekîm Çelebî —si 25; Sa'dî 'Abdüsselâm —si 1203; Sa'dîler —si 1178; Sirkeci —si 42; Tâtâr Hasan Efendi —si 1204; —-gâh-ı Nakşibendiyye 50; —-nişîn-i makām-ı irşâd 962
telhîs 201, 232, 296, 355, 494, 611, 784, 863, 1055; ekser-i —ât 1182; hıdemât-ı kitâbet-i —ât-ı hümâyûn 819; niyâz-mend-i — 527; —î Ağa 284, 1141
Terekeci-başı 1118
Tersâne/tersâne 83, 114, 119, 121, 124, 350, 515, 866, 958, 1076, 1115; 'amele-i — 955; ehâlî-i — 777; Emânet-i — 934, 1115, 1175; Emânet-i —-i 'âmire 13; Emîn-i — 119, 553, 556, 1212; Emîn-i —-i 'âmire 114; Emîn-i —-i 'âmire-i sâbık 1191; hademe-i — 83, 556; levâzimât-ı — 1054; mersây-ı 'âmire-i — 1041; mersây-ı —-i 'âmire 1053, 1094; ricâl-i — 556, 1094, 1128; sâhil-hâne-i — 336; Sâhil-serây-ı —-i 'âmire 160; Sermi'mârân-ı —-i 'âmire 124; umûr-ı lâzime-i —-i 'âmire 860; umûr-ı —-i 'âmire 25; zâbitân-ı — 866; — bâğçesi 1190; — Emâneti 275, 672, 1011, 1069, 1106; —-i 'âmire 25, 76, 83, 110, 113, 114, 120, 129, 136, 166, 209, 232, 256, 259, 263, 338, 368, 373, 375, 378, 385, 386, 417, 550, 552, 553, 555, 609, 610, 631, 655, 709, 758, 777, 820, 889, 951, 953, 974, 999, 1003, 1072, 1073, 1094, 1128, 1147, 1181, 1227; —-i 'âmire Emâneti 145, 802, 967, 1150; —-i 'âmire Emîni 12, 83, 967, 1115; —-i 'âmire Emîni Efendi 85; —-i 'âmire Kethudâlığı 25; — Emîni 221, 328, 1212; — Emîni Efendi 86, 656; — karyesi 320; — Kethudâsı Paşa 86; — Re'îsi 1176; — Riyâseti 934; — Riyâset Vekâleti 617
Tersâne Mi'mârı-zâde (İkinci Dâhil müderrisi, Belgrad Mevleviyyeti) 1076
Teslîm-oğulları (Kütahya eşkıyâsı) 888
Tevekkülü Hânı 1217
Tezkire/tezkire 90, 421, 426, 470, 501, 504, 505, 506, 532, 679, 873; asâlet-i —-i Sânî 785; Büyük —ci 75, 144; Büyük —cilik 274; Büyük Kal'a —ciliği 146, 277, 803, 1012, 1070; Büyük Kal'a —cisi 276; Küçük Kal'a —ciliği 146, 277, 803, 1012, 1070; Küçük —ci 75, 144, 364; Küçük —cilik 275, 365; vekâlet-i —-i Sânî 785; —-i Evvel 57, 200, 295, 414, 472, 672, 756, 933, 1011, 1035, 1069, 1106, 1139, 1159, 1173, 1175, 1207, 1230; —-i Kebîr 74, 75, 802, 1035, 1086, 1099, 1106, 1155; —-i Sadrıa'zamî 364; —-i Sagīr 75; —-i Sânî 211, 536, 672, 785, 802, 895, 933, 1011, 1035, 1069, 1099, 1106, 1173; —ci 1177, 1178
Tıraboliçe 628, 661
Tırhala 286, 309, 341, 407, 855, 1216; Eyâlet-i — 63; Livâ'-i — 788, 1110, 1141; Vâlî-i — 618, 677; — Mutasarrıfı 66, 309; — Sancağı 108, 286, 330, 341, 653, 654, 793, 945, 1082, 1142; — Sancağı Mutasarrıfı 108 — Vâlîsi 618
Tiflis Gürcüleri 1122
tîmâr 208, 497, 699, 957; erbâb-ı — 957; erbâb-ı — u ze'âmât 485; —-ı mahlûl 853; —-ı mezbûr 854; —-ı mezkûr 854
Tîmâr-hâne 510
Timur-kapu 326, 413
Tîn [=Devin] 566
tirinkete 1094
Tobtaşı 981

Tokad; — Mevlevî-hânesi Şeyhi 1212
Topcu-başı 135, 146, 335, 350, 471, 519, 618, 637, 674, 757, 776, 779, 867, 960, 1070, 1132, 1149, 1165, 1206, 1208; — Ağa 248, 781; — ağalar 199; —lık 57, 278, 674, 801, 935, 960, 1013, 1107, 1132
Top-hâne 174, 757, 780, 781, 1048, 1106, 1195; hademe-i —-i ʻâmire 780; Nezâret-i — 58; ricâl-i — 135, 335; tecdîd-i mahallât-ı — 1204; —-i ʻâmire 135, 157, 335, 336, 636, 637, 757, 776, 779, 780, 1156, 1183; — İskelesi 166, 770; — Kâtibi 1176; — Kethudâsı 758; — Kışlası 1204, 1214; — Nezâreti 79, 145, 276, 673, 803, 934, 1012, 1070, 1139, 1175
Tophâne (İstanbul'da semt) 637, 666, 729, 1088, 1178, 1179, 1186, 1198, 1199, 1204, 1214, 1218; mersây-ı — 637; — Câmiʻi 1201
Top-kapu 34, 781; —su 167, 262, 379, 411, 781, 1177, 1180, 1181, 1182, 1203, 1217
Toşkana [=Toscana] 569
Tökeli (Macâr aʻyânı) 570
Trablus-Garb 1060; Eyâlet-i — 143
Trablus-Şâm 796, 894, 898, 926, 1109; Eyâlet-i — 62, 789, 970, 1143; — Eyâleti 108, 230, 235, 674, 902, 946, 947, 1059; — Vâlîsi 855, 970
Trabzon 243, 263, 790, 1109; Eyâlet-i — 856, 1144, 1157; ihsân-ı Vezâret-i Vâlî-i — 394, 777; Vâlî-i — 242, 243, 777; — Beylerbeyisi 857; — Eyâleti 226, 231, 236, 241, 243, 254, 675, 777, 1014, 1040, 1056; — Mutasarrıfı 1110; — Vâlîsi 226, 235, 257, 340, 518, 680, 711, 1056, 1059, 1099, 1144
Treves [=Trier] 569
trinkite 122
tulumba 89, 167; Bostancılar —cı-başısı 89; —cı 870; —cı ocakları 90; —-i nev-îcâd 89
Tuna 317, 562, 563, 565, 566, 567, 571, 573, 574; — Nehri 573
Tûnus; Eyâlet-i — 143, 1144; — Eyâleti 950
Turla; Nehr-i — 576
Turnacı 1159; —-başı 146, 729, 866, 1124; —-başılık 401
Tuzla 1213; — Limanı 1213
Türbe/türbe 470, 928, 1204; derûn-ı —-i münevvere-i Hâlid 195; derûn-ı —-i münîfe 199; derûn-ı —-i şerîfe 474; fukarâ'-i —-i şerîfe 195; Hüdâyî Efendi —si 1167; isticlâb-ı envâr-ı —-i mutahhara 876; Köprülü-zâde —si 274; nezd-i —-i Şeyh Murâd Efendi 49; şârih-i Mesnevî Ankaravî İsmâʻîl Efendi ve ʻArzî Dede ve ʻAvnî Dede —leri 1202; Vâlide Sultân Câmiʻi —si 474; Yeni Câmiʻ —-i şerîfi 1168; —-i hazret-i Hâlid 192; —-i mübâreke 194, 1078; —-i mübâreke-i hazret-i Ebî Eyyûb 470; —-i mübâreke-i hazret-i Hâlid-i Ensârî 191; —-i münevvere 198; —-i şerîf 197; —-i şerîfe 169, 199, 376, 1134, 1135; —-i şerîfe-i hazret-i Ebî Eyyûb-i Ensârî 199; — Kâtibi 361
Türk 868, 869; —ler 769
Türkmân 546, 549; eşkıyây-ı — 409; gürûh-ı — 549; tâ'ife-i — 408, 549; — Ağalığı 549; — Ağası 255, 549, 879; — ʻaşâyiri 408; — eşkıyâsı 409; — Mahallesi 546, 620, 629, 724

U

ʻulemâ 98, 163, 181, 182, 192, 196, 198, 270, 297, 352, 376, 470, 473, 597, 628, 683, 746, 797, 799, 932, 971, 993, 1002, 1019, 1064, 1065, 1103, 1140, 1145, 1197, 1229; aʻlem-i — 662; aʻlem-i —'-i mütebahhirin 614, 662; aʻlem-i —y-ı

fuhûl 401; Câmi'u'l-ezher —sı 788; dershânân-ı —' 932; ecille-i —'-i 'izâm 1018; fuhûl-i — 1043; icmâ'-i —'-i kirâm 215, 218, 537; kudemây-ı tarîk-ı —'-i kirâm 50; melcây-ı — 614; menâsıb-ı —'-i kirâm 1080; nevâziş-i —'-i kirâm 1008; Ser-âmed-i sudûr-ı —y-ı kirâm 223, 815; sudûr-ı — 91, 192, 420, 470, 704, 878, 1087; sudûr-ı —y-ı kirâm 53, 138, 273, 394; sühanverân-ı — 1065; şüyûh-ı —-i millet 1218; şân-ı — 1174; tarîk-ı — 662; vücûh-ı — 683; vücûh-ı —y-ı a'lâm 52, 137, 272, 393, 670; —-i fuhûl 964; —'-i a'lâm 96, 349, 351; —'-i Buhârâ 694; —'-i Câmi'u'l-ezher 725; —-i fihâm 1057; —'-i 'izâm 161, 308, 425, 1077, 1115, 1168, 1185, 1187, 1210; —'-i kirâm 384, 426, 427, 662, 852, 907, 972, 1091, 1136, 1152, 1173, 1174; —'-i mehere-i Siyer 1089; —'-i mütebahhirîn 159, 1019; —y-ı 'asrî 55; —y-ı fihâm 362; —y-ı 'izâm 69, 242, 350, 352, 402, 405, 465, 821, 1027, 1149; —y-ı kirâm 163, 214, 270, 408, 419; —y-ı zevi'l-ihtirâm 601

'Ulûfeciyân; Kâtib-i —-ı Yemîn 159; —-ı Yemîn 209, 210, 935, 1106, 1139, 1207, 1208; —-ı Yemîn Ağalığı 57, 146, 279, 801, 1013, 1070, 1107; —-ı Yemîn Ağası 674; —-ı Yemîn Kâtibi 159, 277, 673, 1086; —-ı Yemîn Kitâbeti 145, 278, 673, 803, 934, 1012, 1070; —-ı Yesâr 57, 209, 210, 934, 935, 1207; —-ı Yesâr Ağalığı 146, 279, 801, 1013, 1071; —-ı Yesâr Ağası 674; —-ı Yesâr Kitâbeti 59, 145, 277, 278, 674, 803, 859, 1012, 1070

'ulûm 254, 268, 271, 333, 364, 491, 798, 808, 914, 942, 971, 978, 1057, 1064; cümle-i talebe-i — 1065; envâ'-ı — 56; envâ'-ı —-ı ma'ârif 339; envâ'-ı —-ı şettâ 225; fukarâ'-i talebe-i — 663, 815; hıdmet-i tedrîs-i — 163; kulzüm-i bî-sâhil-i — 815; mahall-i tahsîl-i — 965; mehere-i fünûn ü — 930; mutâla'a-i kütüb-i — 392; mutâla'a-i kütüb-i —-ı nâfi'a 1167; mutâla'a-i — 333, 1019, 1101; müzâkere-i — 239, 267; tahsîl-i — 722, 798, 930, 1064; talebe-i tahsîl-i — 168; talebe-i — 226, 257, 267, 271, 408, 722, 799, 932; tedrîs-i — 964; tedrîs-i —-ı nâfi'a 49; —-ı 'akliyye ve nakliyye 920; —-ı âliyye 614; —-ı 'Arabiyye 257; —-ı fünûn 437; —-ı ma'kūl 242; —-ı şettâ 481; —-ı zâhire 899, 963; —-ı zâhire-i âliye 592; —-ı zâhire ve bâtıne 48, 581, 606, 899; —-ı zâhirî ve bâtınî 1067, 1068

'Ummân 880

Un-kapanı 42, 396

'Urbân 26, 543, 546, 547, 602, 620; bâgıye-i — 972; Benî Sahr —ı 595, 600, 1194; dest-i tetâvül-i eşkıyây-ı — 727; düzdân-ı şekāvet-pîşe-i — 593; ehâlî-i bevâdî-i — 649; erâzil-i — 649; eşkıyâ'-i tavâyif-i — 593; eşkıyây-ı bevâdî-i — 545; eşkıyây-ı düzdân-ı — 547; eşkıyây-ı tâ'ife-i —-ı bevâdî 522; eşkıyây-ı — 486, 521, 547, 601; eşkıyây-ı —-ı bevâdî 523; eşkıyây-ı —-ı bî-dîn-i bevâdî 621; eşkıyây-ı —-ı hızlân-nişân 602; fukarâ'-i — 634; hâliye-i mu'tâde-i — 649; hâliye-i mu'tâde-i —-ı bevâdî 544; Harb —ı 600, 601, 972; Harb —ı Şeyhi 600, 604; hila'-i mu'tâde-i — 544; kabâ'il-i — 600; keyfiyyet-i — 544; kesret-i eşkıyây-ı — 546; kilâb-ı nehhâbe-i — 649; mazarrat-ı — 342; mazarrat-ı —-ı bevâdî 486; meşâyih-i —-ı düzdân 603; miyân-ı — 545; mütesallitîn-i — 1194; Şeyh-i —-ı

Harb 604; şirzime-i —-ı râh-ı Hicâz 1194; tâ'ife-i — 543, 547, 1112; tâlân-ı dest-i — 546; tenkîl-i —-ı şekāvet-nişân 604; tugāt-ı —-ı Harb 726; —-ı bâdiye 502; —-ı bâgıye-i Harb 972; —-ı Benî Sahr 593, 599; —-ı bevâdî 544, 648, 649; —-ı bevâdî-i bî-dîn 520; —-ı erâzil 598; —-ı Harb 593, 595, 596, 972; —-ı nehhâbe-i bî-emân 598; —-ı şekāvet-pîşe-i tuğyân 594
Urfa 1216
Ûriyâ 931
'Uzeyr; Livâ'-i — 792; Mîr-i — 154; — Beyi 154; — Beyi Sancağı 154; — Sancağı 950; — Sancağı Beyi 154
Uzun Bey/Efendi (Sadrıa'zam Kethudâsı, Rumeli canibine me'mûr, Silahdâr Ağalığı) 217, 1139
Uzun Hâce Efendi (Süleymâniyye Müderrisi, Haleb Kazâsı) 981
Uzun-kaldırım 727

Ü

Üsküb 1110; Livâ'-i — 143, 519, 791, 1142; — Mutasarrıfı 675; — Sancağı 64, 287, 552, 654, 675, 949, 1015
Üsküdar 27, 43, 70, 95, 137, 219, 239, 244, 298, 308, 360, 369, 420, 558, 560, 620, 699, 700, 728, 784, 787, 961, 970, 981, 983, 988, 993, 1059, 1061, 1118, 1126, 1167, 1193, 1204, 1210; Câmi'-i Cedîd-i — 1085; ehâlî-i — 964; Kādî-i — 930; Kazâ'-i — 796, 1080; mahmiyye-i — 438; Vâlide-i — Şeyhi 993; —-ı âsâyiş-karâr 559; — İskelesi 700; — Kadısı 1076; — Kazâsı 624, 852, 853, 1057, 1083, 1131, 1154, 1196; — Mevleviyyeti 920, 964, 1038; — Monlası 964; — Nâ'ibi Efendi 245
üsrüb 1024

V

Vahdetî Ebûbekir Efendi (Cebeciler Kitâbeti, Piyâde Mukābeleciliği) 58, 276
vahy 520, 521; ber-mûceb-i —-i İlâhî 520; delîl-i mesâlik-i —-i cemîl 460; tûtî-i —-edâ 37, 344, 984; —-i İlâhî 521
Vâkıdî; rivâyet-i — 171
Vâlide; — Câmi'i 1033; — Câmi'-i şerîfi 392; —-hammâmı 350, 645; —-i 'atîk 981
Vâlide Sultân 188, 189, 202, 203, 377, 378, 492; Sâhil-serây-ı — 29, 33; taraf-ı hazret-i — 202; târîh-i vefât-ı — 377; vefât-ı hazret-i —-ı cennet-mekân 375; zikr-i alay-ı hazret-i — 188, 375; — Câmi'i türbesi 474; — Kâtibi Efendi 205; — Sâhil-serâyı 30, 34; — Serâyı 32, 33
Van 533, 647; Eyâlet-i — 63, 66, 790, 1109, 1144, 1157; — Beylerbeyisi 519; — Eyâleti 109, 173, 236, 291, 675, 947, 1014, 1037, 1056, 1131; — Muhâfızı 66; — Vâlîsi 173, 235, 291, 1056, 1143
Varadin 567; — Kumandanı 561
vârdiya pruva 118
Varşova 576; — Şehri 578
Vasiliko 310
Vassâf 267, 592; Târîh-i — 592
vebâ; kesret-i — 1077
Vefâ 26, 759; — Meydânı 26, 396, 1204
Vekāyi'-nüvîs; —-i Devlet-i 'aliyye 253
Velî Ağa/Efendi (Enderûn-ı hümâyûn Hazîne Kethudâsı, Baş-muhâsebe, Muhâsebe-i Haremeyn) 967
Velî Efendi (Masraf-ı Şehriyârî) 1175
velîme; 'âdet-i —-i hitân 609; esnâ'-i — 608; —-i hitân 607; —-i me'mûre-i hitân 608; —-i Pâdişâhî 608
Veliyyüddîn Efendi (Paşa-zâde, Üsküdar Kazâsı) 1139

Veliyyüddîn Efendi (Şeyhulislâm, Hattât, ʻİmâd-ı Sânî, Sadr-ı Anadolu, Sadr-ı Rûm) 383, 384, 414, 662, 663, 689, 815, 914, 915, 961, 989, 992, 1031, 1037, 1076
Veliyyüddîn/Velî Efendi (Kütahyalı, Köse, Sadrıaʻzam Kethudâsı) 257, 266, 369, 678, 679, 680
Venedik; Âmeden-i Elçi-i — 174, 812; Dubra-— Küçük Elçisi 818; — Cumhûru 812, 925; — Cumhûru Vidozu 174; — dîbâsı 85; — Dozu 542; — Elçisi 812; —li 680
verş 325, 326
Vezâret 67, 106, 163, 300, 406, 495, 499, 519, 544, 623, 626, 646, 652, 698, 785, 886, 904, 911, 921, 946, 947, 948, 951, 954, 977, 983, 1038, 1040, 1054, 1056, 1059, 1060, 1090, 1108, 1114, 1118, 1125, 1128, 1130, 1133, 1156, 1170, 1181, 1184; alay-ı vâlây-ı — 664; câh-ı vâlây-ı — 487; dâʼire-i sübha-i — 505; edevât-ı — 432; gars-ı yemîn-i sâha-i — 920; hilʻat-ı fâhıre-i — 372; hilʻat-ı pür-behcet-i — 187; hilʻat-ı — 25, 1067; hilʻat-ı —-i ibtihâc-nümûn 185; ihsân-ı — 268, 372, 394, 406, 411, 432, 816; ihsân-ı —-i Vâlî-i Trabzon 394; ilbâs-ı hilʻat-ı — 627; ilbâs-ı — 364; kürk-i — 186, 491, 1126, 1193; makām-ı —-i ʻuzmâ 11; merfûʻuʼl-— 950; mesned-i Sadr-ı — 267; mesned-i — 372, 627, 998; müddet-i — 241, 300, 371, 418, 953, 998; mühr-i — 431; nâʼil-i rütbe-i — 883; refʻ-i — 912; rütbe-i ʻâliye-i — 634, 1232; rütbe-i sâmiye-i — 240, 430, 432, 531, 552, 626, 652, 664, 691, 702, 875, 1082, 1145; rütbe-i sâmiye-i vâlây-ı — 240; rütbe-i vâlây-ı — 20, 73, 268, 301, 309, 364, 371, 372, 407, 408, 412, 415, 428, 430, 437, 495, 544, 553, 558, 559, 651, 652, 653, 663, 685, 701, 777, 790, 804, 809, 823, 852, 875, 884, 911, 927, 948, 967, 975, 982, 994, 998, 999, 1056, 1059, 1067, 1071, 1074, 1078, 1080, 1081, 1090, 1096, 1109, 1124, 1135, 1142, 1170, 1181, 1184, 1193, 1215, 1227; rütbe-i — 394, 395, 432, 503, 532, 545, 546, 626, 970, 1025, 1038, 1118, 1142, 1144, 1145, 1156; rütbe-i —-i vâlâ 921; rûşenâyî-i câh-ı — 301; silk-i dürrüʼn-nazîm-i — 67; şân-ı — 543; temkîn-sâz-ı şeref-i makām-ı —-i ʻuzmâ 11; tuğ-ı pür-fürûğ-ı — 432; ʻUnvân-ı —-i hâli 615; ʻUnvân-ı zâhire-i — 1125; vaʻd-ı rütbe-i — 711; vürûd-ı tuğ-ı pür-fürûğ-ı — 432; —-i Kapudân-ı deryâ 24; —-i mertebe-i mukavvimîn 649
Vezîr Hânı 1217
Vezîr-i aʻzam 52, 137, 140, 241, 242, 243, 263, 272, 314, 331, 332, 371, 393, 489, 503, 558, 626, 644, 670, 714, 729, 775, 1168, 1228; — Kethudâlığı 680; — Kethudâsı 718; — Müfettişliği 242
Vidin 573, 654, 789, 981, 983, 1109, 1171; Eyâlet-i — 983; Livâʼ-i — 31, 142, 143, 653, 789, 1110, 1142; Muhâfaza-i — 1170; Vâlî-i — 981; — Kalʻası 568, 777, 793; — Muhâfazası 778, 982; — Muhâfızı 31, 162, 1171; — Muhâfızlığı 983; — Sancağı 31, 162, 855, 945; — Vâlîsi 981
Visla (Nehri) [=Wisla] 576
Vize 706; — Kazâsı 340
Voynuk 129, 262, 378, 797, 936, 1073, 1147, 1181, 1209
Voyvoda 52, 370, 690, 702, 709, 950, 1026, 1165; Boğdan —lığı 52, 690, 950, 1026; Boğdan —sı 52, 233, 370, 690, 701, 763, 1026; Eflâk —lığı 52, 950, 1026, 1130; Eflâk —sı

52, 822, 1026, 1100, 1105, 1192; Galata —lığı 917, 1206; Kıbrıs —sı 1165; memleket-i Eflâk —sı 709; Yeni-il —sı 902; —-i Boğdan 690; —-i Eflâk 52, 709, 822; —lık 1100

Y

Yafa; — Tevliyyeti 1073
Yâfes bin Nûh 932
Yahyâ Efendi (İshâk Efendi-zâde, Seyyid, Mekke-i mükerreme Pâyesi, Bursa Kadısı, Selânik Kadısı, Edirne Kadısı, Mudurnu Kazâsı) 134, 796
Yahyâ Efendi (Paşa-zâde, Mekke-i mükerreme Pâyesi) 1111
Yahyâ Efendi (Süleymâniyye Müderrisi, Halebü'ş-şehbâ Kadısı) 229, 238
Yahyâ Monla Efendi (Mahmûd-zâde, İstanbul Kadısı) 918
Yahyâ Paşa (Vezîr, Anadolu Vâlîsi, Vidin Sancağı, Niğbolu Sancağı, Rumeli Eyâleti, Tırhala Sancağı, Yanya Sancağı) 31, 142, 162, 287, 309, 645, 807
Yahyâ Sıddîk Efendi (Edirne Kadısı, Medîne-i münevvere Kazâsı) 18
Ya'kūb Ağa (Baş-bâkī-kulluğu) 1107
Ya'kūb Efendi (Birâder-zâde, Âmid Kazâsı, Diyârbekir Mevleviyyeti) 1124, 1132
Ya'kūb Efendi (Seyyid, Pâye-i Mahrec Belgrad Kadısı) 797
Ya'kūb-zâde Efendi (Vu"âz-ı cevâmi'-i selâtînin ercümendi, Şeyh-i Câmi'-i Nûr-ı 'Osmânî) 1067
Yalak-âbâd 1135; — Kazâsı 913
Yalı-köşkü 25, 76, 129, 232, 247, 262, 263, 338, 373, 380, 438, 609, 655, 733, 770, 772, 776, 800, 889, 919, 936, 1041, 1068, 1074, 1094, 1113, 1183, 1209, 1210; Kasr-ı — 770
Yanaki (Boğdan Voyvodalığı) 950
Yanbolu 568; Kazâ'-i — 796
Yanık (Kal'a ismi) 562
Yanya 286, 788, 805, 904, 1110, 1156; Livâ'-i — 519, 788, 1142; Mutasarrıf-ı —-i sâbık 818; — Mutasarrıfı 143, 789, 904, 950, 1143, 1156; — Sancağı 29, 286, 330, 519, 552, 675, 777, 778, 788, 945, 957, 1130; — Sancağı Mutasarrıfı 29, 1136
Yâsînci-zâde (Eyyûb Câmi'i Şeyhi, Sultân Selîm Meşîhati) 993
Yâver İbrâhîm Bey (Küçük Mîrâhûr) 619
Yazıcı Bey (Darb-hâne) 1207
Ye'cûc; âdem-i —î 880; sedd-i — 880
Yedi-kulle 41, 366, 709, 783, 862, 925, 1026, 1162, 1177, 1217
Yeğen Paşa Çiftliği 155
Yehûd 363, 395, 516, 744, 759, 762, 872, 874, 885, 919, 1027, 1174; fecere-i — 1119; kabâyil-i hasede-i —-ı Kurayza ve Benu'n-Nadîr 1045; Mahmûd-paşa Çârşûsu —îleri 202; nefer-i —-ı 'anûd 511; şirzime-i — 258; —-hâne 1198, 1214; —-ı 'anûd-ı mel'anet-bedîd 258; —-ı Benî Kurayza ve Nadîr 1045; —-ı mel'anet-füzûd 258; —-ı mel'ûn 258; —î 548; — Mahallesi 516
Yemeklik Ağası 284
Yemen 641, 767, 1050; ehâlî-i — 767
yemenî 769; —ciler 769
Yemişci-başı 810
Yemlîhâ Efendi (Müvellâ) 1206
Yeni-bâğçe 256, 365, 824
Yeniçeri/yeniçeri 196, 198, 208, 295, 310, 350, 435, 471, 497, 532, 638, 720, 725, 863, 924, 1048, 1095, 1141, 1145; Ağa-yı —yân 240; Ağa-yı —yân-ı Dergâh-ı 'âlî 664; Ağa-yı —yân-ı sâbık 1071; 'atâyâ-yı Ocağ-ı —yân 285; 'azl-i Ağa-i —yân 860; Dergâh-ı 'âlî — Ağalığı 278, 1227; Dergâh-ı 'âlî —leri 729; Dergâh-ı 'âlî —leri Ağalığı 531, 584; Dergâh-ı 'âlî —leri Ağası 73, 531, 584, 608, 653, 664, 703, 852, 883, 935,

1030; Dergâh-ı ʻâlî —leri Efendisi 785; Dergâh-ı ʻâlî —leri Kâtibi 802; Dergâh-ı ʻâlî —leri Ocağı Kâtibi 724; Dergâh-ı muʻallâ —leri Kâtibi 13; mahlûlat-ı —yân-ı Dergâh-ı ʻâlî 1095; — Ağalığı 54, 57, 141, 146, 278, 279, 401, 531, 621, 852, 860, 983, 1013, 1038, 1107, 1191, 1227; — Ağası 53, 54, 95, 141, 198, 199, 200, 240, 241, 247, 254, 279, 284, 329, 350, 352, 371, 372, 401, 426, 472, 474, 634, 674, 703, 729, 757, 760, 866, 1070, 1075, 1124, 1133, 1149, 1151, 1160, 1170, 1175, 1191, 1208; — Baş-hâlîfesi 1012; — Çorbacılığı 106; — Efendisi 302; — Efendiliği 785, 999; — Kapusu 1195; — Kâtibi 417, 1139, 1184; — Kitâbeti 145, 275, 417, 672, 906, 933, 953, 1011, 1069, 1106, 1184, 1207; — Kolluğu 258; — Kul Kethudâsı 866, 1036; — Kul Kethudâsı Ağa 635, 1215; — kulları 209; —leri Ağası 608, 653, 664, 703, 852, 883, 935, 1030; —leri Efendisi 785; —leri neferâtı 350; —leri Ocağı 717; — neferâtı 283; — Ocağı 247, 419, 659, 1159; — odaları 1218; — Ser-halîfesi 1107; —ler Vakit Kethudâsı-yı sâbık 217; —yân 787; —yân-ı Dergâh-ı ʻâlî 285, 717; —yân-ı Dergâh-ı ʻâlî Ağalığı 691, 801; —yân-ı Dergâh-ı ʻâlî Ağası 691, 1038; —yân-ı Dergâh-ı ʻâlî Kitâbeti 786; —yân-ı Dergâh-ı ʻâlî Ocağı 200, 352, 471

Yeni-kapu 226, 396, 1204

Yeni-odalar 396

Yenişehir/Yenişehr 622, 789, 946, 1014, 1056, 1118, 1130, 1143, 1232, 1233; Livâ'-i —i 1143; —-i Fenâr 795, 853, 913, 1111; —-i Fenâr Kadısı 1057, 1082; —-i Fenâr Kazâsı 82, 229, 238, 981, 1058, 1132; — Kadısı 795, 1125; — Kazâsı 14, 1154; —li 59, 433, 673, 933, 934, 1106, 1123, 1175, 1199, 1202, 1207, 1220; — Mevleviyyeti 1128; — Sancağı 289, 331, 623

Yeşilli-zâde Serâyı 371

Yeşillü Serâyı 1101

Yezdân; Halîfe-i — 23, 273, 671, 800, 1010, 1066, 1105, 1138, 1205

Yezdcerd 88

Yezîd; eşkıyây-ı —-i habâset-muʻtâd 72; —î 71, 72, 547, 595

Yozabos [=II. Joseph] 566

Yûnân; ism-i —î 41

yurtluk 235; ber-vech-i — 62, 142, 902, 1056, 1059

Yûsuf (Hüseyn Paşa birâderi, Karesi Livâsı) 1143

Yûsuf Ağa (Cizye Baş-bâkī-kulu, Gümrükcü) 57, 146, 221, 935, 1107, 1175

Yûsuf Ağa (Maʻden Nizâmı hıdmetinde, Gelibolu Barut-hânesi Nezâreti) 277

Yûsuf Ağa (Mehter) 369, 679

Yûsuf Bey (Hazîne Beyi, ümerâ'-i Mısrıyye'den, Defterdâr-ı sâbık) 95

Yûsuf Bey (Mora Alay-beyi Halîl Bey birâderi, Mora Alay-beyi) 661

Yûsuf Efendi (Âmedci Süleymân Efendi birâderi, Sadrıaʻzam Kethudâsı, Rûznâmçe-i Evvel, Nûr-ı ʻOsmânî Tevliyyeti, Tersâne-i ʻâmire Emâneti, Emânet-i Surre-i şerîfe) 58, 266, 441, 624, 686, 702, 812, 1007, 1011, 1022, 1106, 1132, 1150, 1191

Yûsuf Efendi (Cebeciler Kâtibi) 1139

Yûsuf Efendi (Emîn-i Tersâne-i ʻâmire-i esbak, Emânet-i Surre-i şerîfe) 1191

Yûsuf Efendi (Kel) 625

Yûsuf Efendi (Kîsedâr, Hâsslar, İstanbul Barut-hânesi, Piyâde Mukābelesi) 1070, 1139, 1175

Yûsuf Efendi (Konya Kazâsı, Kayseriyye Kazâsı) 913

Yûsuf Efendi (Ma'nisalı, Bosna Kadısı, Erzenu'r-Rûm Kazâsı, Kayseriyye Kazâsı Pâyesi) 107, 297, 1132
Yûsuf Efendi (Yûsuf Efendi-zâde, Serây-ı 'âmire Hâcesi ve Şeyhu'l-kurrâsı, Bursa Mevleviyyeti) 687
Yûsuf Kethudâ ('Osmân Paşa-zâde Ahmed Paşa Kethudâsı, Moraviyyü'l-asl) 799
Yûsuf Paşa (Mîr-i mîrân, Kars Eyâleti, Van Eyâleti, Karahisâr-ı sâhib Sancağı, Kayseriyye Mutasarrıfı) 63, 66, 793, 950, 1016, 1036
Yûsuf-zâde Efendi (Şeyhulkurrâ, Serây-ı Cedîd Hâcesi) 159, 162
Yûsuf-zâde Efendi (Kazâ'-i İstanbul) 1166
Yûsuf-zâde Mehmed Efendi 162
Yuvan (Rakavetse oğlu, Eflâk Voyvodalığı) 1100
Yüsrî Efendi (Dîvân-ı hümâyûn Kalemi kâtiblerinden, Küçük Tezkirecilik) 1151, 1173, 1175

Z

zâc 1024
Za'ferân-bolu 1023
Zağarcı 241, 329, 426, 664, 866, 1160, 1170; —-başı 729, 866, 1038, 1124, 1149, 1170, 1215; —-başı Ağa 241; —-başı Ağa Ortası 285; —-başılık 401, 1038
Zâhid 'Osmân Efendi (Top-hâne Nezâreti) 803
Zamovic [=Zamosc] 576
Zâverîk Bey (Soğucak Kal'ası Livâsı) 65, 143
zâviye 228, 1114, 1204; şeyh-i — 48, 49; tabbâh-ı —-i münîfe 49; —-i münîf 48; —-i müteberrike 49; —-i Nakşibendiyye 45, 48; —-nişîn-i hamûl 1099
ze'âmât 201, 208, 494, 497, 510, 957; erbâb-ı tîmâr u — 485
ze'âmet 79, 234, 510, 570, 661, 676, 699, 957, 1024; erbâb-ı — 957; —-i kātil 699
zelâzil 1225; —-i 'azîme 484; —-i şedîde 686, 701, 1008, 1133
zelzele 158, 230, 1216, 1219, 1220, 1225; 'akîb-i —-i kübrâ 1218; —-i 'azîme 894, 1216, 1218, 1219; —-i sâniye 1218; —-i Sultân Bâyezîd 1219; —-i şedîde 1216, 1218; zelzele-i uhrâ 1218
Zemin [=Semlin] 561, 567; mihmân-dâr-ı — 561; — Kasabası 562; — Kumandanı 561, 562, 567
Zemzem; Bi'r-i — 591; mâ'-ı — 356
zenbûrek; —-i sehm 41
Zend Kerîm Hân (İran hânlarından) 88
zevrakce; —-i hümâyûn 199
Zeydî 547, 595
Zeyneb Sultân 392, 553, 554, 632, 805, 1171, 1177
Zeynel'âbidîn Efendi (Süleymâniyye Müderrisi, İzmir Kazâsı) 1131
Zeyrek 396; —-başı 42; — Câmi'i 811
Zıllullâh 7, 181, 183; âdâb-ı istikbâl-i —î 556; 'âdet-i müstedîme-i hazret-i —î 1030; âstîn-i 'inâyet-âyîn-i —î 466; 'avâtıf-ı şâmile-i —î 169; cenâb-ı —i's-Samedânî 1064; devlet-i hazret-i —î 1174; du'ây-ı 'ömr ü devlet-i hazret-i —î 1174; emr-i Cihân-mutâ'-i —î 646; gars-ı yemîn-i 'inâyet-âyîn-i hazret-i —î 778; hazret-i kerâmet-penâh-ı —î 123; hazret-i —-ı 'âlem 621; hazret-i —-ı enâm 972; hazret-i —î 43, 413, 742; hem-sâye-i cenâh-ı —î 119; hulk-ı cemîl-i kerem-mu'tâd-ı —î 825; ikbâl-i ferhunde-fâl-i hazret-i —î 1214; 'inâyet-i hazret-i —î 726; irâde-i hazret-i —î 726; itâ'at-ı hazret-i —î 1182; lâzime-i sıyânet-i —î 1161; mahz-ı kerâmet-i hazret-i —î 977; makbûl-i nazar-ı 'inâyet-eser-i hazret-i —î 685; mazhar-ı gazab-ı hazret-i —î 950; merfû'-i pîş-

gâh-ı hazret-i —î 1054; mesned-i —î-i bî-bedel 1004; muntazırîn-i şeref-i teşrîf-i hazret-i —î 1039; mütekarrib-i hıdemât-ı hazret-i —î 980; nev-bâve-i riyâz-ı hazret-i —î 1078; pîş-gâh-ı kerâmet-iktinâh-ı hazret-i —î 490; pîş ü pes-i —î 413; sâye-i ʻinâyet-vâye-i hazret-i —î 1068; sâye-i ʻinâyet-vâye-i —î 529, 1021; sâye-i sâye-bân-ı hazret-i —î 150; sebt-i cerîde-i cümle-i mekârim-i hazret-i —î 955; sinâdet-pîrây-ı —î 168; sûy-ı Cihân-penâh-ı —î 113; şeref-i kurb-i himâ-gâh-ı —î 809; şevket-i hazret-i —î 989; zîb-ârây-ı ittikây-ı —î 151; zuhûr-ı zürriyyet-i hazret-i —î 739; zülâl-i nevâl-i ihsân-ı —î 1030, 1093; —-ı ʻâlem 327, 505, 1173; —-ı aʻzam 504, 788; —-ı cümle-i ümem 336; —-ı ekrem 741; —-ı enâm 961, 1137; —i Teʻâlâ 412

Zihnî Efendi (Galata Mollası) 370

Zihnî Mehmed Efendi (İkinci Dâhil'den, Eyâlet-i Bosna Mevleviyyeti) 1076

Zihnî Mustafa (Kâtib-i vakf-ı şerîf, Eyüp'te Nakşibendî zâviyesinde) 49

Zihnî Mustafa Efendi (Sadrıaʻzam Kitâbcısı, ʻUlûfeciyân-ı Yesâr Kitâbeti, Hâslar Mukātaʻası) 859, 1012

Zilifke; — aʻyânından 1214

zimmet 524, 808, 910, 1055; berâyây-ı ehl-i — 486; efrâd-ı âferîde-i ehl-i — 516; ehl-i — 110, 221, 495, 763, 847, 874, 919; erbâb-ı — 658; esnâf-ı ehl-i — 529; farîza-i —-i ehl-i İslâm 98; gürûh-ı ehl-i — 515; lâzime-i — 912, 1163; lâzime-i —-i hıdmet-i vülât ü hükkâm 72; ru'ûs-ı ehl-i — 659; vâcibe-i — 1161; vâcibe-i —-i kerâmet-i hazret-i Şehriyârî 189; zenân-ı erbâb-ı — 874; — Halîfesi 909, 976, 1207; —-i vakf 910; —-kirdâr 529

zimmî 370, 690, 822, 847, 1096, 1100, 1103, 1105, 1130, 1132, 1192, 1220; katl-i Tercemân-ı — 919; Kostantin-i — 709, 1100; meyhâneci-i — 368; sarrâf-ı — 515; sefele-i —yân 1192 —-i mesfûr 515

Zincirli-kuyu 25, 67, 198

zirâʻ 43

Ziyâ Efendi (ʻAli-zâde, Kaʻbe'den maʻzûl) 329

Zor (Kalʻa ismi, Kütatis'e yakın) 1234

Zübeyde Sultân (Sultân III. Ahmed Hân'ın kızı) 391